CODUL CIVIL
ADNOTAT

CU TEXTUL ART. CORESPUNZĂTOR FRANCEZ, ITALIAN ŞI BELGIAN

CU TRIMITERI LA DOCTRINA FRANCEZĂ ŞI ROMÂNĂ

ŞI

JURISPRUDENŢA COMPLECTĂ DELA 1868-1925

DE

C. HAMANGIU

CONSILIER LA INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE

Cu colaborarea, în ceeace priveşte Doctrina şi Jurisprudenţa mai recentă,
a D-lui N. GEORGEAN, Judecător de şedinţă la Tribunalul Ilfov.

VOLUMUL I

(Art. 1—643)

BUCUREŞTI

EDITURA LIBRĂRIEI „UNIVERSALA“ ALCALAY & Co.
Calea Victoriei, 37
1925

PREFAȚĂ

Lipsa unui **Cod civil adnotat** *în mod sistematic și pus în curent până la zi, cu doctrină și jurisprudență, era adânc simțită în lumea juriștilor noștri, avocați și magistrați. Propriu zis, un Cod civil adnotat în genul marilor repertorii franceze: Sirey și Fuzier-Herman, nici nu există la noi. Un început fericit a fost făcut de fostul magistrat și actualul avocat D-l D. Neagu, dar n'a apărut din această prețioasă lucrare decât două volume, pânăla art. 516. Mai putem cita și lucrările de adnotare, foarte utile, ale D-lor Fratoștițeanu și Cristescu, apărute acum 30 de ani, continuată această din urmă, până la 1907, de D-l G. T. Ionescu, cari nu cuprindeau decât jurisprudența Casației și a instanțelor de fond, lucrări cari însă astă-zi nu mai sunt în curent cu noua jurisprudență.*

Aceste considerațiuni pe de o parte, iar pe de altă parte dorința de a pune în mâna profesioniștilor dreptului o lucrare utilă și adusă la curent până la zi, nu numai cu jurisprudență dar și cu trimiteri exacte la aproape întreaga doctrină franceză și română, m'au determinat de a da publicității aceste 4 volume ale **Codului civil adnotat.**

In ce privește doctrina franceză și română, am indicat numele autorilor, titlul cărței, volumul, ediția, cu pagina sau numărul respectiv, sau titlul publicației, monografiei sau revistei în cari au apărut studiile, articolele sau adnotațiile diferiților autori de doctrină franceză sau română, cu indicarea N-rului și anului publicațiunei sau revistei respective.

In ceeace privește jurisprudența română, (Casație, Curți de Apel, Tribunale), am publicat sub fiecare articol, pe două coloane, toate deciziile și sentințele cari prezentau o importanță juridică oarecare, cu controversele de drept ce s'au putut ivi în practica judecătorească, indicând data exactă a Buletinului Casației sau a revistelor în cari au fost publicate, jurisprudențe, pe care le-am clasat în ordine cro-

nologică, spre a se urmări mai bine evoluția juridică a soluțiunilor date de Casație sau de instanțele noastre de fond. Și pentru ca aceste numeroase jurisprudențe să poată fi ușor găsite și consultate, am însoțit fiecare grup de adnotațiuni de câte un detaliat index alfabetic, *cu ajutorul căruia se poate urmări cu cea mai mare ușurință, speța de drept căutată.*

In scopul de a se observa din primul moment diferența, une ori destul de mare, între textul român și acel francez (italian sau belgian), am publicat în întregime, *imediat după fiecare articol din Codul civil, articolul francez (italian sau belgian) corespunzător, dând în notă și deosebirile mai esențiale dintre aceste două texte. Cu modul acesta consultarea tratatelor franceze de doctrină se poate face mai sigur și cu mai mult folos, atrăgându-se dela început atențiunea asupra diferențelor de text. Iar atunci când originele articolelor Codului civil român sunt în vechile noastre legiuiri Caragea și Calimach, am indicat aceasta în note, dând uneori și textul respectiv al acestor vechi legiuiri.*

De asemenea, în scopul de a stabili corelațiunea tuturor articolelor din Codul civil cu diferitele materii din acest cod sau din alte coduri și legi speciale, am indicat, între paranteze, imediat după textul lor, toate articolele din codul civil, procedura civilă, codul comercial și penal chiar, precum și legile sau regulamentele cu care acele articole sunt în legătură. Iar ca o complectare a dispozițiunilor modificate din Codul civil relative la actele stărei civile, căsătorie, divorț, paternitate, filiațiune, legitimare, adopțiune, precum și la drepturile civile și naturalizare (art. 6—20) am adaus pe lângă articolele respective, legea modificătoare din 15 Martie 1906, precum și noua lege pentru dobândirea și pierderea naționalității române din 23 Februarie 1924.

Ținem să atragem atențiunea că jurisprudența română publicată în adnotările respective ale celor 1914 articole ale Codului civil, cuprinde peste 20.000 decizii și sentințe de ale Inaltei Curți de Casație, Curților de Apel și de ale Tribunalelor, începând dela 1868 până la 1924 inclusiv, și chiar deciziunile pronunțate în 1925 în cursul tipărirei prezentei lucrări.

Credem dar că facem un real serviciu D-lor avocați și magistrați punându-le la îndemână acest instrument de consultare zilnică a complicatelor probleme de drept ce ridică importanta materie a Codului civil. Sistematizarea practică a trimiterilor la doctrină și a

întregei jurisprudențe române de aproape 60 de ani (1868—1925), indicarea precisă a tuturor volumelor de doctrină citate precum şi a tuturor studiilor, adnotațiunilor şi notelor critice publicate în diferitele noastre reviste de drept, — studii şi adnotații în mare parte uitate şi greu de găsit, — fac ca această lucrare să fie de un real folos tuturor profesioniştilor dreptului.

In general, planul de alcătuire şi adnotare, urmărit în această lucrare, este acela al lui Ed. Fuzier-Herman, bine înțeles păstrând proporțiunile cuvenite față de un uvraj de valoarea şi importanța acestuia.

Inainte de a termina, nu uit să aduc aci mulțumirele mele distinsului magistrat D-l N. Georgean, judecător de şedință la Trib. Ilfov, pentru concursul ce mi-a dat în complectarea materialului de doctrină şi jurisprudență adunat de mine până în anul 1920. Colaborarea sa mi-a fost cu atât mai prețioasă, cu cât, începând dela 1922 de când conduc publicarea „Pandectelor române“, *timpul mi-a lipsit cu desăvârşire pentru a mă putea ocupa cu adunarea materialului de doctrină şi jurisprudență din ultimii ani. Cu această complectare am însărcinat pe D-l N. Georgean, care, cu puterea sa de muncă şi competența sa îndestul de cunoscută din importantele adnotațiuni publicate în* „Pandectele române“, *s'a achitat în mod deosebit de această însărcinare. Mai ales jurisprudențele dela 1920 până la 1925, parte din trimiterile la doctrina străină şi cea mai mare parte din trimiterile la doctrina română, sunt făcute de D-sa.*

C. HAMANGIU

Consilier la Inalta Curte de Casație şi Justiție

BIBLIOGRAFIA

OPERELOR LA CARE S'AU FĂCUT TRIMITERI

ALAUZET. Commentaire du Code de Commerce et de la législation commerciale.
ALEXANDRESCO (DIMITRIE). Explicaţiunea teoretică şi practică a Dreptului civil Român. (Ed. I şi II-a).
— Droit ancien et moderne de la Roumanie.
ARNTZ. Cours de droit civil français.
AUBRY ET RAU. Cours de droit civil français d'après la métode de C. Zachariae, (Ed. IV şi V-a).
BAUDRY LACANTINERIE. Précis de droit civil.
— Commentaire théorique et pratique de la loi sur le divorce.
— Traité théorique et pratique de droit civil avec la collaboration de: Houques-Fourcade, Ph. Bonnecarrère, G. Chéneaux, M. Chauveau, Albert Wahl, Maurice Colin, L. Barde, J. Le Courtois, F. Surville, Léo Saignat, P. de Loynes, Alb. Tissier (Ed. II şi III-a).
BÉDARIDE. Commentaire du Code de Commerce, Des sociétés.
— „ „ „ „ „ Traité des faillites et banqueroutes.
— „ „ „ „ „ De la lettre de change, des billets à ordre et de la prescription.
BÉDARIDE ET RIVIÈRE. Traité du dol et de la fraude en matière civile et commerciale.
BERTAULT. Question pratiques et doctrinales de Code Napoléon.
BEUDAND. Cours de droit civil français.
BIOCHE. Dictionnaire de procédure civile et commerciale.
BOILEUX. Commentaire sur le code civil.
BOISTEL. Cours de droit commercial.
BOITARD ET COLMET-DAAGE. Leçons de procédure civile.
BONFILS. Manuel de droit international public.
BONNIER. Traité théorique et pratique des preuves en droit civil et en droit criminel.
BOTEZ (CORNELIU). Noul codice de şedinţă al judecătorului de ocol. (Ed. 1908).
BUFNOIR. Propriété et Contrat. (Ed. II-a).
CANTACUZINO (MATEI). Elementele dreptului civil.
— Despre libertatea individuală şi persoanele juridice.
CAPITANT. De la cause des obligations.
CARPENTIER. Divorce et séparation de corps. Doctrine et jurisprudence.
CARRÉ ET CHAUVEAU. Lois de la procédure civile et commerciale.
CHABOT. Commentaire sur la loi des successions, édition revue et augmentée par Belost Jolimont, 1848.
— Commentaire sur la loi des successions, édition revue et augmentée par Mazerat, 1839.
CHARDON. Traité du dol et de la fraude en matières civiles et commerciales.
CHAUVEAU ADOLPHE ET FAUSTIN HÉLIE. Théorie du code pénal.
COLIN ET CAPITANT Cours elémentaire de droit civil français. (Ed. I şi II-a).
CONSTANTINESCU (N. JAC.). Asupra contractului de locaţiune. (Ed. II-a).
CRÉPON. Du pourvoi en cassation en matière civile.
CRISTODORESCU (CONST.) şi ŞTEFĂNESCU-PRIBOI. (DEM.) Codul legislaţiunei de expropriere pentru utilitate naţională.
DALLOZ, Jurisprudence générale, Répertoire méthodique et alphabetique de legislation, de doctrine et de jurisprudence.
— Supplément.
DEGRÉ (ALEXANDRU). Scrieri juridice.
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE. Cours analyt. du Code civil.
DEMOGUE (RENÉ). Traité des obligations en géneral, I. Sources des Obligations.
DEMOLOMBE. Cours de Code Napoléon.

DESPAGNET. Précis de droit international privé.
DOCAN (GEORGE P.). Minoritatea. Legislaţia ungară din Transilvania în comparaţie cu legislaţia română.
DUBREUIL, TARDIF ET COHEN. Analyse de la législation des eaux.
DUFOURMANTELLE (ROGER). La force majeure dans les contrats civils et commerciaux et dans les marchés administratifs.
DUMITRESCU (M. A.). Codul de comerciu comentat.
DURANTON. Cours de droit civil français suivant le code civil.
DUTRUC. Traité de la séparation de biens judiciaire.
DUVERGIER. Droit civil français. Suite à l'ouvrage de Toullier.
FAUSTIN-HÉLIE. Traité de l'instruction criminelle.
FLANDIN. De la transcription en matière hypothécaire, ou explication de la loi du 23 Mars 1855 et des dispositions du code Napoléon relatives à la transcription des domaines et des substitutions.
FOLLEVILLE (D. de). Traité du contrat pécuniaire de mariage.
FRÉMONT. Traité pratique du divorce et de la séparation de corps.
GĂNŢOIU (AL.). Lucrări judecătoreşti.
GARNIER. Régime ou traité des rivières et cours d'eau.
GARRAUD. Précis de droit criminel.
GARSONNET. Traité théorique et pratique de procédure.
GERBAULT ET DUBOURG. Code des droits successoraux des époux, comprenant le Commentaire de la loi du 9 Mars 1891.
GIDE. Etude sur la condition privée de la femme dans le droit ancien et moderne.
GLASSON ET COLMET-DAAGE. Précis théorique et pratique de procédure civile. Ed. II-ème par A. Tissier.
GUILLOUARD. Traité du contrat de louage.
— Traité du contrat de mariage.
— Traité de la vente et de l'échange.
— Traité du prêt, du dépôt et du séquestre.
— Traité des contrats aléatoires et du mandat.
— Traité du cautionnement et des transactions.
— Traité du nantissement et du droit de rétention.
— Traité des privilèges et hypothèques.
— Traité de la prescription.
— Traité du contrat de société.
GRENIER. Traité des donations, des testaments, etc.
GRIOLET. De l'autorité de la chose jugée
HAMANGIU (C). Proprietatea literară şi artistică în legislaţia românească.
— Noua lege asupra proprietaţii literare şi artistice din 28 Iunie 1923 cu note explicative şi prefaţa (Ed. „Adevărul", 1924).
HEROVANU (EUGEN). Tratat teoretic şi practic de procedură civilă.
HOZOC (D.). Pactul comisor expres.
HOUPIN. Traité général théorique et pratique des sociétés civiles et commerciales.
HUC. Commentaire théorique et pratique du code civil.
— Traité théorique et pratique de la cession et de la transmission des créances.
IONAŞCU (TRAIAN). L'évolution de la notion de cause dans les convention à titre onéreux.
IONESCU (IOAN I.). Dota sub raportul înstrăinării.
LAROMBIÈRE. Théorie et pratique des obligations.
LASCAROV-MOLDOVANU (A). Legea autentificării actelor adnotată şi comentată.
LAURENT. Principes de droit civil français.
— Supplément.
— Le droit civil international.
LEROUX DE BRETAGNE. Nouveau traité de la prescription en matière civile.
LE SELLYER. Commentaire historique et pratique sur le titre des successions.
— Etudes historiques et pratiques sur le droit criminel.
LEVASSEUR. Traité de la portion de biens dont on peut disposer.
LUCA (NICOLAE). Execuţia silita asupra bunurilor nemişcătoare.
LYON-CAEN ET RENAULT. Traité de droit commercial.
MARINESCU (N. G.). Codul consolidărilor petrolifere.
MARCADÉ ET PONT. Explication théorique et pratique du Code Napoléon.
— Commentaire-traité des petits contrats.
MERLIN. Recueil alphabétique des questions de droit.
MICHAUX. Traité pratique des testaments notariés, olographes, mystiques et antres et des actes qui en sont la conséquence (Ed. II-a)
— Traité pratique des liquidations et partages de communauté, de succession et de société.
MIRONESCU (GEORGE G.). Analiza noului Cod de procedură civilă. (Ed. II-a).
MOURLON. Répétitions écrites sur le premier, le deuxième et le troisième examen du code Napoléon. (Ed. VII-a).

MOURLON. Traité théorique et pratique de la transcription.
NACU (C.). Dreptul civil Român.
NEGULESCU (DEMETRU). Execuţiunea silită Vol. II. Teoria Poprirei (Ed. IV-a).
NEMETESCU (GEORGE P.). Călăuza divorţului.
PANDECTES FRANÇAISES. Nouveau Répertoire de doctrine, de législation et de jurisprudence.
PLANIOL. Traité élémentaire de droit civil (Ed. II şi III-a).
PONT. Commentaire des sociétés civiles et commerciales.
— Commentaire-traité théorique et pratique des privilèges et hypothèques et de l'expropriation forcée.
PONT ET MARCADÉ. Commentaire-traité des petits contrats.
POPESCU (PETRE). Jurisprudenţa Inaltei Curţi de Casaţie pe anii 1917-1918, Iaşi şi Buc.
POTHIER. Oeuvres annotées et mises en corélation avec le Code civil par M. Bugnet.
POUILLET. Traité théorique et pratique des brevets d'invention et de la contrefaçon.
— Traité des marques de fabrique et de la concurrence déloyale en tous genres.
— Traité théorique et pratique de la propriété littéraire et artistique et du droit de représentation.
RĂDULESCU (ANDREI). Studii de drept civil (2 volume).
— Publicitatea drepturilor reale imobiliare şi registrele de proprietate.
RODIÈRE ET PONT. Traité du contrat de mariage et des droits respectifs des époux.
ROGUIN. Le mariage. Droit civil comparé.
ROUSSEAU. Traité théorique et pratique de la correspondance par lettres missives et télégrammes.
SALEILLES. Etude sur la théorie générale de l'obligation d'après le premier projet de code civil pour l'empire allemand. (Ed. III-a).
SESCIOREANU (G.). Des conventions relatives à la preuve de la libération du débiteur
SIREY. Répertoire du Recueil Sirey.
ŞTEFĂNESCU-PRIBOI (D. C.), L'idée de faute et la responsabilité des choses inanimées.
STOEANOVICI (N. A.). La validité des actes de l'héritier apparent en droit français et en droit roumain.
SOURDAT. Traité général de la responsabilité ou de l'action en dommages-intérêts en dehors des contrats.
TATARU (V. GH.). Prezidentul Tribunalului în legislaţia română. (Ed. II-a).
TESSIER. Traité sur la dot.
THALLER. Traité général de droit commercial. Sociétés commerciales.
— Traité élémentaire de droit commercial.
THIRY. Cours de droit civil professé à Liège.
TITULESCU N. Impărţeala moştenirilor.
TOCILESCU (GH. GH.). Curs de procedură civilă.
TROPLONG. Le droit civil expliqué suivant l'ordre des articles du Code.
VAREILLES-SOMMIÈRES. Des lois d'ordre public et de la dérogation aux lois.
VAVASSEUR. Traité des sociétés civiles et commerciales avec formules.
VAZEILLE. Résumé et conférence des commentaires du code civil sur les successions, donations et testaments.
VERDIER. Transcription hypothécaire. Explication de la loi du 23 Mars 1855.
VERNET. De la quotité disponible.
VINCENT ET PÉNAUD. Dictionnaire de droit international privé.
VRAYE ET GODE. Le divorce et la séparation de corps.
WAHL. Traité théorique et pratique des titres au porteur français et étrangers.
WEISS. Traité théorique et pratique de droit international privé.
— Manuel de droit international privé (Traité élémentaire).

PRESCURTĂRI

al.	Alineat.
Apel.	Curtea de Apel.
Art.	Articolul.
Botoşanii Juridic	Revista de drept „Botoşanii Juridic".
B., Bul.	Buletinul Curţii de Casaţie.
Bul. C. Apel	Revista de drept „Buletinul Curţilor de Apel".
Bul. Trib. Muscel	Revista de drept „Buletinul Tribunalului Muscel".
C. Apel	Curtea de Apel.
C. civ.	Codul civil.
C. J., C. Jud., Curier Jud.	Revista de drept „Curierul Judiciar".
C. p., C. pen.	Codul penal.
Cas.	Inalta Curte de Casaţie Română.
Cas. Fr.	Inalta Curte de Casaţie franceză.
Cas. S. U.	Inalta Curte de Casaţie Română Secţii Unite.
Civ.	Codul civil.
Civ. Fr.	Codul civil francez.
Civ. Ital.	Codul civil italian.
Com.	Codul comercial Român.
Const.	Constituţia Română.
Contr. de mar.	Contrat de mariage.
Conv. Jur., Convorbiri Juridice	Revista de drept „Convorbiri Juridice".
D., Dr., Drept.	Revista de drept „Dreptul".
Dr. civ. int.	Droit civil international.
Don et test.	Donations et testaments.
Ed.	Ediţia.
Gaz. Trib., Gazeta Tribunalului	Revista de drept „Gazeta Tribunalului".
Instr. crim.	Instruction criminelle.
J., Jud., Judec.	Judecătoria.
Jurisprudenţa	Revista de drept „Jurisprudenţa".
Jur. Gen., Jurispr. Gen.	Revista de drept „Jurisprudenţa Generală".
Jur. Rom., Jurispr. Rom.	Revista de drept „Jurisprudenţa Româna"
Justiţia Dobrogei	Revista de drept „Justiţia Dobrogei".
Justiţia (Craiova)	Revista de drept „Justiţia Craiovei".
Justiţia (Iaşi)	Revista de drept „Justiţia" din Iaşi.
Justiţia Olteniei	Revista de drept „Justiţia Olteniei".
L., Leg.	Legea.
L. aut. act.	Legea autentificării actelor.
L. jud. oc.	Legea judecătoriilor de ocoale.
L. timbr.	Legea timbrului.
Mon. of.	Monitorul oficial.
n.	Nota.
No.	Numărul.
p.	Pagina.
Pag. Jur., Pagini Juridice	Revista de drept „Pagini Juridice".
Pand. Rom.	Revista de drept „Pandectele Române".
part.	Partea.
Pen	Codul penal Român.
Prescr.	Prescription.
Pr. civ.	Codul de procedură civilă Română.
Pr. pen.	Codul de procedură penală Română.
Reg., Regul.	Regulamentul.

Reg. act. st. civ.	Regulamentul actelor de stare civilă.
Rép.	Répertoire.
Req.	Casaţia Franceză, Chambre des requêtes.
Rev. crit., Revista critică.	Revista de drept „Revista critică".
Rev. de drept., Revista de drept	Revista de drept „Revista de drept".
Rev. Jud., Revista Judiciară	Revista de drept „Revista Judiciară".
S.	Secţia.
Săptămâna Juridică	Revista de drept „Săptămâna Juridică".
Success., Succ.	Successions.
Suppl.	Supplément.
t.	Text.
T., Trib.	Tribunalul.
Text. belg.	Textul codului civil belgian.
Text. fr.	Textul codului civil francez.
Text. ital.	Textul codului civil italian.
Tr.	Traité.
Trib. Jur.	Revista de drept „Tribuna Juridică".
urm., ur.	următoarele.
V.	A se vedeà.

CODUL CIVIL

Art. 1—643.

CODUL CIVIL [1]

(DECRETAT LA 26 NOEMVRIE 1864. — PROMULGAT LA 4 DECEMVRIE 1864. — PUS ÎN APLICARE LA 1 DECEMVRIE 1864). — CU ULTIMELE MODIFICĂRI DIN 1906 ŞI 1924.

TITLU PRELIMINAR

Despre efectele şi aplicarea legilor în genere.

Art. 1. — Legea dispune numai pentru viitor; ea n'are putere retroactivă. Civ. 304, 624, 1015, 1415, 1589, 1911, 1914; Pr. civ. 739, 742; C. p. 2, Leg. timbr. 100; Civ. Fr. 2).

Text. fr. Art. 2. — La loi ne dispose que pour l'avenir; elle n'a point d'effet rétroactif.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 62-65, 67, 69-71, 78; I, ed. 5-a, p. 99-102, 104-108, 110-129; V, p. 557; VII, p. 46;
BAUDRY ET FOURCADE, Personnes. I, 123, 124, 138, 141, 144-147, 150, 154-169, 172-178;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 47, 50, 57; II p. 310;
DALLOZ, *Rép. Lois.* 125, 182 urm., 188 urm., 192, 193, 206 urm., 276 urm., 335 urm., 340 urm., 2955; *Suppl. Lois.* 117 urm., 119, 120 urm., 127 urm., 198 urm., 208 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 9 bis; 9 bis, I; 9 bis, VIII, 9 bis, X; 9 bis, XI;
DEMOLOMBE, I, 41, 44-55, 58-61, 66, 67, 591; XII, 422; XIII, 47;
GARSONNET, I, p. 635;
GLASSON ET COLMET DAAGE, „Précis“ (ed. 2-a), Tome I, p. 11 urm.;
GUILLOUARD, *Contr. de mar.*, IV, 1843;
HUC, I, 62, 63, 65, 66, 70, 72, 75, 81-84 urm., 88 urm., 94;
LAURENT, I, 141, 167, 194, 201, 202, 204, 211-214, 215 urm., 223-227 urm., 230-232, 235 urm., 238, 243, 244, 248, 249; VIII, 119.

---

1) Codul Civil român coprinde 1914 articole, cari mai toate sunt traducerea fidelă a dispoziţiunilor din *Codul Napoleon* din 1807, care cuprinde 2281 de articole. La alcătuirea acestui cod, s'a avut în vedere şi proiectul codului civil italian al Ministrului Pisanelli, precum şi legea belgiană dela 16 Decemvrie 1851 din care se vede că s'a inspirat legiuitorul român în regulamentarea ipotecelor şi privilegiilor.

Legile în vigoare înaintea promulgării codului actual au fost: Dela 1652—1711 *Praoilile lui Vasile Lupu şi Matei Basarab;* la 1806 aşa numitul cod al lui *Toma Carra*, tradus din limba grecească; *Codul lui Andronachi Donici*, care a avut putere de lege pânăla 1817. Tot pânăla 1817 fu în vigoare în Muntenia *Praoiliceasca condică a domnului Alex. Ion Ipsilanti Voevod.* Dela 1817—32, *Codurile Calimach* (în Moldova) şi *Caragea* (în Muntenia) iar dela 1832 încoace *Regulamentul organic*, al Munteniei şi al Moldovei pentru ambele principate.

Redactorii Codului Civil actual sunt: I. Strat, Papadopol-Calimach, Gh. Vernescu, Gh. Apostoleanu şi Alexandru Creţeanu. Lucrările au început la 10 Octomvrie 1864 şi s'au terminat la 4 Decemvrie acelaş an, adică în mai puţin de două luni.

El n'a fost supus desbaterilor corpurilor legiuitoare, aşa că nu putem avea lămuririle ce ar decurge din ele. Nu s'au publicat cel puţin discuţiile din sânul comisiunei însărcinate cu elaborarea lui, care ar fi adus multe lumini din punct de vedere al interpretărei textelor sale. După alcătuirea lui, Codul Civil a fost publicat în mai multe numere din *Monitorul Oficial* şi anume: art. 1—347 în No. 271 din 4 Decemvrie 1864; art. 348 516 în No. 7. (supl.) din 12 Ianuarie 1865; art. 517—706 în No. 8 (supl.) din 13 Ianuarie 1865; art. 707—1119 în No. 8 (supl.) din 14 Ianuarie 1865; art. 1120—1483 în No. 11 (supl.) din 16 Ianuarie 1865 şi în fine art. 1484—1914 în No. 13 (supl.) din 19 Ianuarie 1865. A se vedea şi observaţiunile importante ale d-lui G. D. Nedelcu, fost Secretar General al Ministerului de Justiţie, din preţioasa sa lucrare: *Textul autentic al Codului Civil român.*

Codul nostru civil a suferit puţine modificări. Astfel, art. 7 din Constituţie, i-a modificat art. 8, 9 şi 16, relative la dobândirea calităţei de cetăţean român. De asemenea noua procedură civilă din 1900 i-a modificat art. 13 relativ la *cautio judicatum solvi* ce se cerea străinilor reclamanţi într'o acţiune civilă.

In fine prin legea din 15 Martie 1906, şi Legea din 24 Februarie 1924, i s'au modificat o serie de articole, unele suprimându-i-se, relative la casătorie, legitimare, adopţiune şi divorţ, precum şi asupra dobândirei şi pierderei naţionalităţei române, toate având de scop simplificarea sau complectarea vechilor formalităţi.

Conform art. 1913 Cod. Civ., acest cod trebuia aplicat dela 1 Iulie 1865. In baza însă a decretului din 30 Iunie 1865, şi a Legei din 2 Iulie 1865, punerea în lucrare a Codului Civil, s'a amânat pentru 1 Decemvrie 1865.

MARCADÉ, art. 2, No. 12 şi 49, I, 48;
MOURLON ed. 7-a, I, p. 46 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 240 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 74 urm.; (III, part. I, ed. 2-a, p. 579, 741, 762, 805, 815; IV, part. I, ed. 2-a, p. 8 n. 3, 419 n. 1, 530 *ad. notam,* 558 n. 3, 748, 771 n. 2; IV, part. II, ed. 2-a, p. 13, 328 n. 2, 549 n. 1, 588; VII, p. 244; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 117 n. 2.; X, p. 357, 371, 632; XI, p. 224, 517 *ad. notam*); *Droit ancien et moderne de la Roumanie* p. 413, 462; *Observaţie* sub. Cas. I 99 din 24 Feb. 1910. Dreptul 24/1910; *„Despre proba testimonială."* Curier. Jud. 61/1901; *Observaţie* sub. C. Apel Buc. s. I, 147 din 4 Iunie 903. Curier. Jud. 2/904; *Notă* sub. Cas. II, 15 Mart. 1922. Pand. Rom. 1923, I, 98;
BARASCH I. MARCO, *Nota* sub. C. Apel Buc. s. I, 248 din 19 Sept. 1923. Pand. Rom. 1924. II. 18;
BENISACHE C. REMUS, *Notă* sub. C. Apel Constanţa 534 din 14 Mart. 1922. Pand. Rom 1923, II, 97; *Adnotaţie* sub. C. Apel Constanţa 22 din 14 Mart. 1922. Justiţia Dobrogei 2/924;
BONTEANU GH. *„Neretroactivitatea legilor"*. Curier. Jud. 82/915;
CANTACUZINO MATEI, p. 24 şi urm; 136;
CERBAN ALEX. *Notă* sub. Cas. II, 69 din 15 Mart. 922. Curier Jud. 25/923;
CHIRCULESCU D. N. *Observaţie* sub. Trib. Ilfov, s. IV. 675 din 29 Aug. 1903. — Curier Jud. 80/1903;
COSTIN AL. *Observaţie* sub. Cas. Fr. Req. 30 Nov. 1920, Pand. Rom. 1922, III, 99;
DECUSARĂ C. E. *Notă* sub. C. Apel Constanţa 40 din 24 April. 1922, Curier Jud. 10/1923;
DEGRÉ AL. *Scrieri juridice* vol. II pg. 275 urm.; „Despre conflictul legilor vechi de procedură civilă, de organizare judecătorească şi a celor noi".
DONGOROZ VINTILĂ, *Notă* sub. C. Apel Constanţa 534 din 14 Mart. 1922, Pand. Rom. 1923. II. 98;
GEORGEAN N., *Notă* sub. Trib. Dorohoi, Jurnal 2875/924. Jur. Gen. 1924 No. 1806;
HEROVANU EUGEN, Tratat teoretic şi practic de Procedură civilă. Vol. I, No. 7 urm.;
HOZOC DIMITRIE. *Notă* sub. Cas. I, 137 din 15 Feb. 1922. Pand. Rom. 1923. I. 106;
NACU, I, p. 41 urm.
NEGULESCU DEMETRU, *Notă* sub. Trib. Ilfov s. I, 272 din 20 April. 920. Curier Jud. 36-37/1920;
NICOLEANU G. HIPPOLYTE, *Notă* sub. Cas. I, 298 din 18 Nov. 919, Pand. Rom. 1922, I, 37;
PERIEŢEANU GR. I. *„Art. I, codul civil şi Legea din 6 Aprilie 1923 privitoare la prelungirea contractelor de închiriere"*. Curier. Jud. 23/923;
PLASTARA G. *Notă* sub. Cas. I, 298 din 18 Nov. 919. Curier. Jud. 28-29/920;
POLICHRON DEM. *Notă* sub. Trib. Dolj s. III, 84 din 10 Mart. 1923, Pand. Rom. 1923, II, 182;
RĂDULESCU ANDREI, *Studii de drept civil,* vol. I, p. 181 urm.; „Obligaţiunea impusa prin legiuirea Caragea de a înzestra pe surori şi influenţa codul civil asupra acestei obligaţiuni";
TANOVICEANU I. *Notă,* sub. Judec. Ocol. 7 Buc. 822 916. Curier. Jud. 50/916;
TOCILESCU. *Curs de procedură civilă.* Partea III, No. 7, p. 7, 8, 9;
TOMESCU D. I. *„Ce lege se aplică în cazul când apelul a fost declarat înainte de aplicarea legei noi dar hotărîrea s'a pronunţat sub imperiul legei celei noi"*. Curier. Jud. 42-43/920.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Legile relative la capacitatea persoanelor, în virtutea principiului neretroactivității, consacrat prin art. 1, nu pot aveà nici un efect asupra drepturilor dobândite legalmente sub regimul unei legi anterioare. Astfel, moartea testatorului, având de efect de a face pe legatar proprietar al lucrului legat, dreptul asupra lucrului legat, dobândit de el în momentul morții testatorului, nu i se mai poate răpì prin o lege posterioară. (Cas. I, 39/70. Febr. 3/70 B. p. 35).

2. Principiul neretroactivității are de scop conservarea drepturilor dobândite. De aceea când legea nouă desființează o persoană morală creată de legea veche, încetează și mandatul celui ce o reprezintă, căci aci nu se vatămă nici un drept dobândit. (Cas. I, 198/Mai 18/71 B. p. 95).

3. In regulă generală, consacrată de art. 1, legea nu poate dispune decât pentru viitor, și de aceea ea nu poate aveà putere retroactivă, afară numai de cazurile în care însuși legiuitorul a voit ca legea să aibă putere și asupra trecutului; însă această voință a legiuitorului, ca o esceptiune la regula generală a neretroactivității legilor, trebue să fie evidentă pentru că drepturile câștigate nu pot fi dobândite decât printr'o manifestă voință a legii. (Cas. II, 116/Sept. 3/71 B. p. 216).

4. Dacă modul executărei unei hotărîri definitive poate fi contestat până la săvârșirea celui din urmă act de executare, și dacă pentru aceasta este indiferent a se ști sub care lege s'a dat acea hotărîre, nu este tot astfel pentru cazul când contestațiunea la executare ridicată de una din părțile litigante ar tinde la reformarea în tot sau în parte chiar a hotărîrei executorie; în asemenea caz, legea pronunțarei hotarîrei regulează cazurile și în care timp se poate cere reformarea ei. (Cas. I, 293 72. Sept. 1 72 B. p. 218).

5. După art. 1208, juramântul decisoriu poate fi dat în orice fel de contestațiune, a cărei soluțiune nu atinge interesul general, fără a distinge daca faptele, a căror existență tinde a fi stabilită, s'au petrecut sub imperiul acestei legiuiri, sau sub cea anterioară abrogată, ce nu permiteà părților a se servì de jurământul decisoriu, decât în cazul excepțional cuprins în art. 49, dela dovezi, cod. Caragea; căci jurământul fiind o transacțiune, părțile se pot servì de dânsul și judecătorii să decidă în consecință, fără ca prin aceasta să violeze principiul neretroactivității legilor. (Cas. I, 40/Febr. 8/72 B. p. 31).

6. Dreptul la succesiune se regulează după legea în vigoare la moartea lui *de cujus*, și nimeni nu poate pretinde că are un drept dobândit asupra unei succesiuni, în puterea legei anterioare deschiderei ei. (Cas. I, 463 Dec. 20/72 B. p. 360).

7. Naturalizațiunea cea mică, dupa art. 379 regulamentul organic, astăzi abrogat, conferea drepturile civile, între care este și dreptul de a cere dreptatea dela tribunalele pământene, caz în care străinul astfel naturalizat, erà întru toate asimilat românilor. Prin noul codice civil (art. 16), naturalizațiunea cea mică nu mai este admisă. Insă această dispozițiune are putere numai pentru viitor, conform art. 1 c. civ., dar nu poate afectà întru nimic o condiție juridică bine stabilită prin legi anterioare, chiar și dacă acea condițiune nu este admisă în legea cea nouă. (Cas. II, 130/Sept. 6/72 B. p. 266).

8. In principiu, orice lege nouă se aplică chiar situațiunilor sau raporturilor juridice stabilite sau formate înaintea promulgațiunei sale, pe cât retroactivitatea legei nu atrage după sine leziunea drepturilor câștigate. Și dacă este drept ca o probă recunoscută, prin legea în vigoare, în momentul când s'a creat un raport juridic, să fie admisibilă în justiție chiar sub imperiul unei legi posterioare care nu admite acea probă, și aceasta pentru cuvânt că acea probă este un drept câștigat părților contractante, și legea posterioară nu poate fi retroactivă; nu este însă tot asemenea în cazul invers, căci un nou mijloc mai mult creat prin legea cea nouă spre descoperirea adevărului unor fapte petrecute sub legea anterioară, nu vatămă vreun drept al nici uneia din părți, deoarece este neadmisibil a se susține că nedescoperirea adevărului ar constituì pentru părți un drept câștigat. Astfel fiind, se aplică rău principiul neretro-

activității legei și se violează art. 1913 când nu se permite deferirea jurământului decisoriu pentru fapte petrecute sub legea Caragea. (Cas. I, 141, Apr. 25/72 B. p. 133).

9. Cel născut sub legea Caragea poate invocà martori în constatarea filiațiunei sale, conform art. 33, part. VI, cap. II din citata lege, chiar când i se contestă filiațiunea sub codul civil. (Cas. I, 283/Iun. 20/73 B. p. 126).

10. Principiul neretroactivității legilor, consacrat de art. 1 c. civ. și art. 2 al. I c. pen., este supus excepțiunei când e vorba de jurisdicțiunea competinte și de procedură, cum rezultă din art. 742 pr. civ. și art. 602 al. 2 pr. pen. In adevăr fondul dreptului nu poate fi regulat decât după legea ce domină pe timpul când faptul la care dreptul, este aplicabil, a luat naștere, căci altmintrelea de ar urmà să se reguleze în legea nouă, s'ar aduce o vătămare drepturilor câștigate; nu este totdeauna astfel când este vorba de jurisdicțiunea competentă și forma de procedură, căci nimenea nu poate, cu drept cuvânt, pretinde că la comiterea faptelor ce dau naștere la drepturile sau obligațiunilor sale, a avut în vedere specialmente jurisdicțiunea și forma de a procede în timpul perpetrării lor, și de aceea legile noui privitoare la jurisdicțiune sau procedură sunt aplicabile la afacerile cari sunt încă pendinte, căci schimbarea jurisdicțiunii sau a formelor de procedură, nu aduce nici o vătămare vre-unui drept câștigat, afară numai de cazul când jurisdicțiunea ar fi efectiv sesisată de afacere, sau formalitatea împliuită după legea anterioară. (Cas. II. 369 Iul. 5/74 B. p. 244).

11. Dacă faptul s'a petrecut sub legea Caragea, care nu cunoșteà între probe jurământul decisoriu, cel ce a făcut tot ce legea îi cereà pentru a puteà ajunge la constatarea drepturilor sale, nu poate fi azi forțat ca pentru câștigarea cererei sale, pe lângă un înscris în toată regula, să se supună la o prestare de jurământ pe care nu a putut să o aibă în vedere și pe care, poate, de ar fi cunoscut-o nu ar fi consimțit a contractà cu adversarul. (Apel Buc. II, Nov. 14/71, *Dr.* 13/75).

12. Regulele de probe nu sunt numai niște regule de procedură prin care judecătorul să poată ajunge la descoperirea adevărului, ci niște adevărate regule de drept contra cărora judecătorului nu-i este permis a contravenì. Probele cari nu sunt lăsate la aprecierea judecătorului, ci obligatorii pentru el, cată să fie acele admise de legea sub care faptul s'a petrecut, judecătorul fiind dator să se pună în momentul creațiunei dreptului ce voește a se proba. (Apel Buc. II, Febr. 4/25. *Dr.* 56/75).

13. Succesiunile sunt regulate exclusiv de legea în vigoare în momentul deschiderii lor, iar nu de legi civile anterioare sau alte dispozițiuni particulare, căci dreptul de a fi erede nu este un drept câștigat, ci numai o speranță, o espectativă, și prin urmare încetând legea pe care el se bazase, încetează și dreptul însuși. (Apel. Iași, II, Mai 16 75. *Dr.* 63/75).

14. Donațiunile făcute unui succesibil sub o lege care nu impuneà raportul, urmează a fi raportate dacă succesiunea donatorului se va deschide sub legea nouă care nu permite succesibilului donatar a venì la ereditate fără a raportà donațiunile ce i s'au făcut de defunct, căci aceasta este una din condițiunile esențiale spre a puteà succede donatarul seccesibil, succesiunea regulându-se după legea în vigoare în momentul deschiderei ei. Acestei aplicațiuni a legii nu i se poate imputà retroactivitatea, căci legea nouă nu atacă de loc dreptul câștigat al donațiunei, liber fiind donatarul succesibil a'și păstrà donațiunea și a nu venì la succesiune. (Apel, București, I, Nov. 29/75. *Dr.* 5/76).

15. Donațiunile făcute unui succesibil sub imperiul unei legi, ca legea Caragea, care nu impuneà raportul, urmează a fi raportate la succesiunea donatorului, când acesta a încetat din vieață sub imperiul legei celei noui, care impune într'un mod imperios condițiunea raportului la orice coerede. O asemenea deciziune nu poate fi contrarie principiului neretroactivităței legilor, consfințit prin art. 1 cod. civ., căci pozițiunea unui moștenitor, care este și donatar, trebue a fi privită sub două puncte de vedere, adică atât al drepturilor sale izvorând din donațiune cât și acelea isvorând din moștenire. In ceeace privește donațiunea, este incontestabil că legea nouă nu poate aveà cea mai mică influență asupra ei, fiind vorba de un fapt complect desăvârșit; în ceeace privește însă dreptul de succesiune, donatarul, față de moștenirea donatorului, n'are, până în momentul deschiderei sale, decât o simplă espectativă sau speranță, care nu constitue un drept câștigat pentru donatarul erede și care nu dobândește calitatea aceasta decât dela momentul deschiderii succesiunei, adică a încetărei din viață a donatorului; până în momentul acesta dar, legiuitorul este liber de a reglementà și de a organizà astfel după cum înțelege mai bine moștenirile nedeschise încă, fără a se puteà sustine că în această privință s'a violat vre-un drept câștigat. Și raportul fiind o condițiune esențială spre a puteà succede, de acì

urmează ca dânsul este aplicabil chiar persoanei care a primit dela *de cujus* o donațiune sub legea Caragea, care nu declară donațiunile raportabile, și aceasta fără a violà principiul neretroactivității legilor, succesiunile regulându-se după legea în vigoare în momentul deschiderei lor; donatarul este liber, oricare va fi valoarea donațiunei primite și care nu voește a raportà, să declare că nu acceptă moștenirea și cu modul acesta a'și conservà intacte avantagiile rezultând din dar. (Cas. secț.-unit., 2 Apr. 23/77 B. p. 442).

16. Intru cât în noua lege civilă, nu se cuprinde vreo dispozițiune transitorie relativă la procesele pendinte înaintea tribunalelor, toate acele procese rămân în competința tribunalelor de a le judecà pe cât instanțele sesisate, nu au fost imediat suprimate. Această doctrină este întemeiată nu numai pe interesul părților împricinate de a dobândì o promptă și cât mai puțin costisitoare justiție, dar încă, și pe considerațiunea superioară de ordine publică că justiția țărei trebue să prezinte justițiabililor o plină, întreagă și absolută garanție pe cât o lege nouă nu dispune expres contrariul în vreun caz excepțional. Art. 742 pr. civ. prescrie schimbarea imediată a formelor procedurei, dar acea dispozițiune nu implică de loc vre-o modificare retroactivă în ordinea chiar a juridicțiunilor. A se da un alt sens decât acesta legii, ar fi a se lovì în drepturile câștigate ale părților, violându-se în acelaș timp principiul neretroactivității legii pus în art. 1 c. civ. (Cas. secț. unit. 3/Mart. 1/79 B. p. 978).

17. Codul civil actual prohibind substituțiunile sau fidei-comisele, n'a înțeles a respectà, conform principiilor generale de drept asupra neretroactivității legei, decât drepturile dobândite în temeiul legilor anterioare. Deci chemații intr'o substituțiune fidei-comisarie care nu s'au născut decât sub regimul noului cod, neputând invocà nici un drept dobândit, nu pot aveà nici o acțiune relativă la imobilul care e obiectul substituțiunei. (Cas. I, 94 Mart. 27/80 B. p. 105).

18. Legalizarea și trecerea în condică a foilor de zestre erà sub legea Caragea și Regulamentul Organic, ca și sub legea actuală, o formalitate fără de care zestrele nu erau opozabile terților nici în ceea ce privește inalienabilitatea, nici în ceea ce se atinge de dreptul de preferință. Facultatea de a se puteà operà transcripția chiar după celebrarea căsătoriei, facultate pe care o aveà după legea veche femeia măritată, a încetat din minutul promulgării legei noui care desființează aceasta. De unde rezultă că zestrea constituită sub legea veche, dar a carei foaie n'a fost transcrisă sub domeniul acelei legi, nu mai poate valabil să fie transcrisă după promulgarea legei noui, legea nouă având în această privință efect din momentul promulgărei sale, de oarece femeea înzestrată sub legea veche, nu se poate prevalà de nici un drept dobândit, neputând fi considerat ca un drept câștigat facultatea ce ea aveà de a puteà imprimà în timpul căsătoriei dotei sale constituită, forma legală, caracterul de inalienabilitate în fața terțiilor persoane, prin o legalizare și transcripție pe care o puteà cere sau nu. (Cas. I, 404/Dec. 15 81 B. p. 936).

19. Art. 1 c. civ. prescrie că legea nu are putere retroactivă ; prin urmare actele făcute sub legea veche, după formele cerute de acea lege, nu pot fi isbite de nulitate pe motiv ca nu s'au făcut după normele dictate de noua lege. Actele urmează a fi facute după cerințele legei care a dominat în timpul confecționărei lor. (Cas. I, 306/Oct. 7/81, B. p. 724).

20. In regula generală, veracitatea și sinceritatea datei unui act se constată după principiile și dispozițiunile de probațiune a legei în vigoare când s'a săvârșit actul, de oarece numai acea lege a avut-o în vedere cel care a făcut actul, ei a trebuit să se conforme, la ea s'a raportat, și-i erà imposibil să prevadă schimbările ce o lege posterioara va aduce pentru ca să pue actul său la adăpostul acestei legi. Această regulă urmează a se aplicà chiar atunci când o lege posterioară modifică sau înlătură formalitățile după care se puteau savârșì acte valabile anterior; căci altmintrelea de nu s'ar aplicà această regulă pentru probațiunea datelor, actele săvârșite cu toate formalitățile cerute în timpul unei legi, s'ar anulà indirect și n'ar mai puteà produce efecte, pe timpul unei legi posterioare care ar modificà sau înlăturà formalitățile anterioare, în vreme ce s'a admis că ele nu sunt isbite de nulitate. Numai atunci s'ar puteà derogà la această regulă, când legea posterioară prin măsuri transitorii ar dispune altfel. (Cas. I, 12/Ian. 15 82 B. p. 20).

21. De câte ori o lege nouă vine să stabilească un privilegiu până atunci necunoscut pentru a protege oarecari acte sau fapte juridice, această lege se aplică la toate actele de această specie făcute după promulgarea sa, nu însă la cele făcute mai înainte (leg. 12 § 3 cod. *qui potiores in pignore habeantur*, cart. VIII, tit. 18 Basil. leg. 39, cart. 25 tit. 5). Și legile creatoare de privilegii sau hipoteci nu fac sa decurga dreptul de preferință, ce dânsele acordă creditorilor, numai din lege, ci mai au încă de fundament și o con-

venţiune tacită a părţilor, căci se presupune că părţile au contractat numai în vederea legilor existente în momentul contractării, şi aceasta atât în ceea ce priveşte chestiunea de a se şti cum se nasc, se modifică şi se sting drepturile cari decurg din contract, cât şi în cât se atinge de chestiunea de a se şti, dacă creanţa isvoritoare din contract, dă sau nu creditorului un drept de preferinţă. (Cas. I, 273/Sept. 27/82. B. p. 888).

22. Prescripţiunea creanţelor resultând din contractele de închiriere nu începeà a curge, după codul Caragea, decât dela expirarea contractului, şi nici o prescripţiune nu începe a curge înainte de a se naşte acţiunea supusă acestui mod de stingere *(actioni nondum natae non prescribitur)*. Dacă dar contractul de arendare a expirat sub imperiul c. civ. actual, prescripţiunea fiind începută după publicaţiunea codului astăzi în vigoare, ea e supusă tuturor regulelor stabilite de acest codice. (Cas. I, 379/Dec. 22/82, B. p. 1201).

23. Dacă este a se cercetà validitatea unui act relativ la forma sa exterioară, trebue să se aibă în vedere legea locului unde dânsul a fost făcut şi legea care erà în vigoare în momentul facerei lui ; prin urmare, şi în ce priveşte testamentele trebue să se observe aceleaşi regule, căci şi lor sunt aplicabile maximele *locus* şi *tempus regit actum*. (Trib. Brăila, 13 Ian./83. *Drept*. 29/83).

24. Legiuitorul printr'o lege interpretativă având de scop de a înlăturà ambiguitatea, dubiositatea şi obscuritatea unei legi precedente, este evident că interpretaţia dată de dânsul, este manifestaţia intenţiunei şi cugetărei ce acel legiuitor a avut pe timpul când a făcut legea interpretată, asupra unei dispoziţiuni al cărui sens a părut întunecos şi care dă loc la diverse interpretaţii; este, cu alte cuvinte, expresia mai clară a voinţei legiuitorului asupra sensului legei sale precedente; de unde rezultă că legea interpretativă cată a fi considerată, după natura lucrului, ca contimporană cu legea interpretată, şi că face necesar parte integrantă din legea interpretată, fără să fie nevoe ca aceasta să fie zis în lege; prin urmare, legea interpretativă are efect din ziua precedentei legi, şi se aplică chiar la faptele juridice petrecute în interval până la darea legei interpretative. Drepturile însă câştigate printr'o hotărîre judecătorească, ce are dobândit puterea lucrului definitiv judecat, nu pot fi atinse printr'o lege interpretativă. (Cas. I, 82/Mart 12/83. B. p. 272).

25. Deşi în principiu, raportului se aplică legea în vigoare la deschiderea succesiunei, căci această lege este aceea care determină condiţiunile de a succede, totuşi acest principiu nu e general, şi chestiunea de a se şti care e influenţa legei noui în ce priveşte raportul la masa succesiunei a donaţiunilor făcute prin acte între vii înaintea acestei legi, nu se poate decide decât prin distincţiunea următoare : dacă legea nouă impune obligaţiunea raportului în mod imperativ şi absolut, sau dacă legea nouă lasă la facultatea donatorului dispensa de raport. In primul caz, raportul donaţiunilor e obligatoriu, fără a se puteà susţine cu succes că prin aceasta s'ar isbì principiul neretroactivităţii legilor, pentru că îndeplinirea raportului formează una din condiţiunile sub care succesiunea poate fi deferită, şi cel ce voeşte să succeadă, trebue să îndeplinească toate condiţiunile acestei legi. In al doilea caz, trebue a se cercetà dacă actul de donaţiune conţine sau nu voinţa donatorului relativ la această dispensă. In cazul afirmativ donatarul nu e obligat de a face raportul, căci condiţiunile de a succede cerute de noua lege sunt îndeplinite; iar în cazul negativ, trebue să facă raportul, căci numai astfel îndeplineşte condiţiunile legei în virtutea căreia e chemat la succesiune. Dacă voinţa de dispensă nu este expresă în act, ea trebue să fie presupusă când donaţiunea e făcută sub imperiul unei legi care nu obligă pe donatar la raport, căci e de principiu că se subînteleg în convenţiuni dispoziţiunile legii care-i sunt relative, şi prin urmare voinţa tacită a părţilor, relativ la punctul ce ne preocupă, trebue să aibă aceeaşi valoare ca şi o declaraţiune formală. Or, în condica Caragea nu există nici un text de lege care să oblige pe donatar la raport, deci donaţiunile făcute sub acea lege sunt presupuse ca făcute cu dispensă de raport. (Trib. Brăila, Nov. 10/83. *Dr*. 10/84).

26. Principiul suveranităţii legei reclamă ca o lege nouă să se aplice raporturilor juridice născute chiar înaintea promulgărei sale. Insă acest principiu nu-şi mai poate aveà aplicaţiunea în caz când ar fi de natură a aduce o vătămare intereselor şi drepturilor dobândite. Această regulă a neretroactivităţii legei, consacrată de legiuitorul nostru prin art. 1 c. civ., fiind întemeiată atât pe prezumţiunea echitabilă că părţile contractante au voit, într'un mod expres sau tacit, a se referì, atât în privinţa formei efectelor obligaţiunilor lor, cât mai ales în privinţa calităţilor persoanelor contractante, la legea în vigoare în momentul contractului, cât şi pe principiul că autoritatea şi încrederea ce trebue a se inspirà tuturor, că situaţiunea juridică născută sub imperiul

unei legi va fi respectată chiar şi sub imperiul unei legi viitoare, trebue a găsi o aplicaţiune riguroasă mai ales când este de examinat condiţiunile constitutive ale stărei şi capacităţii persoanelor. (Apel. Buc. I. 45/Febr. 22/84, *Dr*. 28/84).

27. Odată începută executarea hotărîrei sub imperiul legei Caragea, prin îndeplinirea formelor cerute de acea legiuire, deşi definitiva executare a avut loc, pe când erà în lucrare noua lege de procedură, nu se puteà însă cere observarea formelor, prescrise de această procedură pentru executarea hotărîrilor începute sub imperiul legei vechi. Deci, curtea apelativă anulând executarea hotărîrei, pe motiv că acea hotărîre n'a fost învestită cu titlul executoriu, precum prevede actuala lege de procedură civilă, violează pricipiul neretroactivităţei legilor consacrat în art. 1 c. civ. (Cas. I, 180, Mai 16/84, B. p. 417).

28. Dispoziţiunile art. 1786 pot să fie întinse, fără a se violà principiul neretroactivităţei legilor, şi asupra inscripţiunilor ipotecelor de sub codul Calimach, care admiteà că inscripţiunea se stinge odată cu ipoteca, pentru că prin faptul că creditorul nu a reînoit inscripţiunea, el nu pierde dreptul său de ipotecă, ipoteca subsistă între părţi, şi nu pierde nici dreptul de inscripţiune, căci poate cere oricând inscripţiunea ipotecei sale, prin urmare nu sufere nici un prejudiciu; ceeace perde, este rangul de inscripţiune faţă cu cei de al treilea. Această formalitate însă nu este o formă instrumentară a actului, ci numai o simplă formalitate creată în interesul celor de al treilea şi care nu atinge nici dreptul părţilor, nici forma actului şi nici aduce vre-un prejudiciu creditorului; prin urmare, este una din acele forme exterioare ale actului pe care legiuitorul poate să o schimbe, şi judecătorul poate să o întindă *salvo jure aquisito* fără a călca principiul neretroactivităţei (Trib. Bacau, Oct. 15/85. *Dr*. 78 85).

29. Filiaţiunea, ca fapt unic al naşterii, fiind petrecută sub legea veche, în acea lege trebue să vedem cum ea se poate dovedì, iar nu în legea în vigoare în momentul deschiderii succesiunei. Şi deşi în principiu orice lege nouă se aplică tuturor situaţiunilor juridice stabilite sau formate înaintea promulgărei sale, totuşi acest principiu lasă loc neretroactivităţii legii în toate cazurile unde aplicaţiunea lui ar desfiinţà drepturi câştigate de particulari în momentul creărei obligaţiunilor sau naşterei drepturilor naturale cari nu sunt efectul prescripţiunilor legiuitorului. Şi nu trebue confundată capacitatea unei persoane, care este rezultatul regulamentărei legiuitorului a diferitelor acte ce ea poate face cu efect legal, cu starea sa civilă, care, fiind un fapt creat de natură, trebueşte căutată după legea sub imperiul căreia sa născut. Deci căutarea maternităţii în timpul codului civil se poate face după principiile legei vechi sub care s'a născut copilul natural. (Apel. Buc. I, 267, Febr. 9/85. *Dr*. 40/85).

30. In materie de filiaţiune naturală, orice lege nouă are un efect retroactiv şi se aplică la toate faptele relative petrecute sub legea veche, fapte care n'au căpătat încă caracterul de drepturi definitiv câştigate. Si nu se poate zice că naşterea având loc sub legea veche, copilul şi mama au nişte drepturi câştigate prin faptul chiar al naşterei, căci nu naşterea, nu faptul material numai, dă aceste drepturi, ci filiaţiunea legală, filiaţiunea stabilită în conformitate cu legea, şi până ce această filiaţiune nu se găseşte astfel stabilită, până atunci nici un drept nu poate fi căpătat, căci nu s'ar puteà şti nici cine le are şi nici ce soiu de drepturi are. Astfel fiind cum legea nouă refuză cercetarea maternităţei dacă nu se posedă un început de dovadă scrisă, cum cere art. 308, cel născut sub legea veche nu poate probà maternitatea prin martori sub legea nouă dacă nu are un început de dovadă scrisă. (Trib. Ilfov. IV. 416. Dec. 18/84, *Dr*. 11/85).

31. Faptele cele vechi, care nu au fost încă legalmente constatate, sunt supuse la modurile de probaţiune stabilite prin legea nouă, care, presupusă a fi mai bună, trebue aplicată de câte ori prin aplicarea ei nu se atinge vre-un drept dobândit. Or, în materie de filiaţiune naturală, cel care n'a uzat de înlesnirile ce i-a dat legea veche pentru a stabilì filiaţiunea sa, nu mai poate uzà de acele înlesniri după ce o lege nouă, mai restrictivă în privinţa modurilor de probare, le-a desfiinţat, ca putând da loc la cercetări imorale şi scandaloase de filiaţiune naturală. Astfel, copilul natural născut sub legea veche nu-şi poate stabilì filiaţiunea sub legea nouă prin martori dacă nu are un început de probă în scris. (Apel, Buc. III, 111, Mai 30/85. *Dr*. 67/85).

32. In principiu de câte ori se naşte între părţi o neînţelegere asupra unei urmări imediate şi necesare dintr'un contract şi dacă în interval intervine o lege nouă, trebue a se aplicà legea sub imperiul căreia s'a făcut contractul căci altfel s'ar aduce o atingere arbitrară adevăratei intenţiuni a părţilor, şi astfel facultatea de a contractà n'ar mai prezintà nici o siguranţă. Pe lângă aceasta, este constant, că de câte ori exerciţiul unui drept este subordo-

nat unei condițiuni, condițiunea îndeplinindu-se, are un efect retroactiv la timpul când germenile dreptului s'a format, şi în asemenea caz trebue consultată legislațiunea în vigoare la acea epocă. Astfel, actul de compromis, urmare necesară a convențiunei dintre părți, e reglementat de legea în vigoare în momentul contractului. (C. Apel, Focşani, II, 164/Mai 15/84. *Dr.* 10/85).

33. Servitutea de vedere, după vechea lege, obligând pe proprietarul fondului robit de a nu clădi de cât la o distanță de 12 palme de la ferestrele fondului dominant, dreptul de vedere câştigat de proprietarul fondului dominant în întinderea şi condițiunile legei sub care a dobândit acest drept, constitue pentru dânsul un drept câştigat pe care legea nouă, care restrânge această servitute la o distanță mai mică de 12 palme, nu i-l poate răpì de cât prin o aplicațiune cu efect retroactiv a dispozițiunilor sale, ceea ce ar fi contrariu art. 1. (Cas. I, 4/86, Ian. 10/86, B. p. 10).

34. Validitatea unui testament confecționat sub legea veche se va cercetà după principiile legei noui dacă succesiunea s'a deschis sub legea cea nouă. (Apel Buc. I, 243. Nov. 26/85, *Dr.* 14/86).

35. La o succesiune nedeschisă nimeni nu poate avea nici un drept. Şi dar, neexistând drept câştigat, e cert că o lege nouă poate să modifice, fără a vătăma drepturile cuiva, întreaga ordine succesorală, dând vocațiune acelora ce erau excluşi după legea veche. (Apel Buc. III, 188 Sept. 8/87, *Dr.* 74/87).

36. De şi testamentul s'a făcut sub legea veche, după care se judecă forma exterioară, însă fondul şi conținutul lui, precum şi capacitatea eredelui trebue a se judeca după legea nouă sub care s'a deschis succesiunea şi devoluțiunea. (Apel Buc., I, 174, Nov. 26/86, *Dreptul* 11/87).

37. De şi în principiu legile de procedură sunt retroactive, căci neretroactivitatea legilor nu constă decât în respectul drepturilor câştigate, şi nu există drept câştigat pentru cineva a intenta sau susține în formele în vigoare în ziua când a contractat procesele cari se vor naşte mai în urmă din acest contract; această soluțiune însă nu se aplică şi întru ce priveşte legile de procedură relative la competință, de oare ce aci conclusiunile părților sunt cari fixează în mod invariabil competența, şi afară numai dacă legea va desființa jurisdicțiunea însăşi, este drept câştigat pentru părțile între cari s'a format contractul sau quasicontractul judiciar a vedea terminată instanța acolo şi în condițiunile în cari a fost angajată: *ubi actum est semel judicium ibi et recipere debet* căci într'alt fel s'ar da loc la prea mari inconveniente din punctul de vedere al cheltuelelor şi întârzierei de a obține justiție, când o afacere, pusă în stare de a fi judecată, ar fi luată de la judecătorii cari au fost regulat sesizați de ea şi dusă a fi judecată înaintea altei jurisdicțiuni. Şi apoi beneficiul a două instanțe nu este propriu zis un beneficiu eminamente de ordine publică, ci mai mult de interesul privat al părților, de oarece ele pot renunța la apel. (Trib. Ilf. com., 579/87, Oct. 21/87, *Dr.* 77/87).

38. Dispozițiunea art. 307 este de ordine publică şi ca atare se aplică atât copiilor născuți sub imperiul acestei legi cât şi celor născuți sub imperiul codului Calimach, cari voesc să caute pe tatăl lor sub codul civil şi pe care tribunalele noastre nu o pot face nici în favoarea celor născuți în o țară în care cercetarea paternității ar fi permisă, nici a celor străini născuți în România precum nu o pot face în fafoarea nici a celor ce se pretind fii de cetățeni români născuți în țară (Apel, Iaşi I, Mart. 30/88, *Dr.* 42/88).

39. In ceea ce priveşte chestiunile de ordine publică, legea nouă, care statuează şi reglementează asemenea materii are putere retroactivă asupra tutulor cazurilor care nu au fost încă definitiv regulate de legile vechi. In puterea acestor principii, legea nouă, care interzice cercetarea paternităței şi reglementează cercetarea maternităței, trebue să aibă putere retroactivă asupra modului cum urmează a se face cercetarea maternităței naturale. Şi nu se poate susține cu succes că prin această putere retroactivă a legei noui s'ar lovi în drepturile câştigate de cel conceput sub regimul legei vechi care permitea administrarea probei testimoniale pentru dovedirea maternităţei naturale, de oarece dacă este adevărat că legea privitoare la o materie de ordine publică, cum este aceea a regulărei statutului civil al copiilor naturali, nu mai poate ridica statutul civil câştigat conform legei vechi, chiar şi în cazul când legea nouă ar schimba condițiunile sub cari statutul civil ar putea fi câştigat, este însă tot atât de adevărat că câştigarea statutului civil trebue să fie consumată definitiv în momentul promulgărei legei noui. Astfel copilul născut sub legea veche nu poate cere, sub imperiul cod. civil, dovedirea prin martori a filiațiunei naturale față cu mama, fără să existe un început de dovadă scrisă conform art. 308, de oarece el nu avea decât facultatea de a putea reclama statutul civil, facultate care poate să o exercite şi sub legea nouă întrucât legea nouă nu se opune, dar pe care nu o mai poate exercita decât

potrivit dispozițiunilor art. 308. (Apel, Iași II, 65, Mai 6/89, *Dr.* 62/89).

40. Termenul pentru a face apel în contra unei sentințe, acordat de lege în momentul pronunțărei acestei sentințe, constitue pentru parte un drept câștigat și nu se poate modifica acest termen printr'o lege posterioară, fără a da acestei legi un efect retroactiv în contra dreptului deja câștigat de o parte, ceea ce este contrariu art. 1 c. civ. (Cas. II, 51/89 din 21 Mart. 30, B. p. 372).

41. Sub imperiul legei Caragea, liberalitățile între vii nu erau supuse la acțiunea în reducțiune; din momentul ce bunurile erau dăruite, beneficiarul nu avea să se teamă că darul putea să fie atins de drepturile eredelui reservatar; prin urmare, dreptul său este un drept câștigat. Și codul civil, supunând liberalitățile între vii la reducțiune în profitul eredelui reservatar, nu poate avea efect retroactiv în privința liberalităților ce au avut loc sub legea Caragea. (Apel Buc. III, 15 Ian. 25/90, *Dr.* 15/90).

42. Dreptul de succesori fiind născut pentru erezi încă din momentul deschiderei succesiunei, obligațiunile ce se nasc pentru dânșii urmează a se regula după regulile atunci în vigoare. (Cas. I, 862/din 29 Oct. 90, B. p. 1142).

43. Modul de probațiune al unei obligațiuni se face după legea sub imperiul căreia a luat naștere acea obligațiune, căci altfel s'ar viola principiul neretroactivității legii. (Cas. II, 21/91 Febr. 6/91, B. p. 239).

44. Pactul *quota litis* este nul ca fiind basat pe o cauză ilicită, contrarie ordinei publice; această nulitate e prevăzută de dispozițiunile codului civil (art. 966 și 968), cari ca dispozițiuni de ordine publică se aplică și la contractele petrecute sub legea veche, întrucât acestea nu confer părților drepturi câștigate, ci numai niște simple expectative, căci în momentul contractărei nu se putea ști dacă procesul se va câștiga sau nu. (Apel Craiova II, Oct. 7 92, *Dr.* 66/92).

45. Principiul neretroactivității legilor, consacrat de art. 1, este supus excepțiunei când este vorba de jurisdicțiunea competentă căci nimeni nu poate pretinde că, la comiterea faptelor ce au dat naștere la drepturile sau obligațiunile sale, a avut în vedere specialmente jurisdicțiunea; și schimbarea jurisdicțiunei nu aduce nici o vătămare vre unui drept câștigat. (Trib. Ilf. s. com., Mai 9/92, *Dr.* 48/92).

46. Pentru drepturile ce părțile contractante pot avea după natura contractului ce închee se aplică legea în vigoare, sub imperiul căreia s'a încheiat contractul chiar și pentru clauzele ce nu sunt exprimate în ele, dar sunt subînțelese; căci se presupune că negreșit intențiunea părților a fost de a se referi în momentul contractărei la acele drepturi ce le da legea atunci în vigoare. (Cas. I, 90/Mart. 8 93, B. p. 221).

47. Principiul neretroactivitatei legilor nu este aplicabil legilor cari regulează capacitatea politică pentru că legile politice, prin esența lor, sunt legi de interes general. Prin urmare condamnațiunile anterioare punerei în aplicare a legei electorale fac nedemni de a fi alegători pe cei condamnați pentru delictul prevăzut de art. 127 cod. penal. (Cas. II, 32/Apr. 9/93, B. p. 384).

48. Principiul neretroactivităței legilor este un principiu general, ce se aplică nu numai în materie de drept privat, ci și în materie de jurisdicțiune. De aci reese că dacă o lege deferă judecarea unor cauze altei jurisdicții existente, această jurisdicție nu este competentă a judecà decât cauzele, care se ivesc în urma acestei legi, nu însă și cauzele în curs de judecare, și pendinte la altă jurisdicție încă existentă, cauze care trebuesc judecate de jurisdicțiunea înaintea căreia sunt în stare de a se judecà. Astfel un delict electoral, care, după legea electorală, se judecă de Curtea cu Jurați, se va judecà tot de această curte, chiar în urma legei din 4 Mai 1895, care a trimis asemenea delicte în competința tribunalelor corecționale, dacă a fost comis și trims la jurați înainte de promulgarea acestei legi. (Cas. II. 666/95. B. p. 1366).

49. Comite o omisie esențială și violează principiul din art. 1 instanța de fond care refuză să se pronunțe asupra probelor pentru determinarea epocei confecționărei actelor făcute sub vechea lege, când cererea supusă judecăței depinde de pronunțarea sa asupra acestui punct. (Cas. I, 358/96. B. p. 1464).

50. Nu se pot considera ca fapte de comerț și deci de competința Trib. comercial, de cât biletele la ordin emise după punerea în aplicare a noului cod de comerț, iar nu și acelea de natură civilă, emise înainte. Când însă instanța de fond interpretă greșit acest lucru în privința competinții, totuși hotărârea sa nu poate fi casată, când din considerentele ei rezultă că instanța n'a înteles că după noul codice de comerț Trib. comerciale trebue să judece și afaceri civile, după procedura specială comercială, ci numai că ele, având aceiaș organizare ca Trib. civile, pot să judece și afacerile civile, dar după procedura civilă, fără să se poată conchide din faptul trimiterii ce li se fac a unor asemenea judecăți, că acele afaceri sunt exclusiv de natură comercială. (Cas. II, 230/99. B. p. 1176).

51. Recunoaşterea calităţii de român, admisă de Constituţiune, ca o favoare pentru românii din ţările supuse unei suveranităţi străine, nu are efectele restrictive şi individuale ale naturalizărei. Prin urmare, nu numai fiii născuţi după recunoaştere, dar şi acei născuţi înainte, sunt români şi se bucură de toate drepturile politice ca şi românii născuţi în ţară. (Cas. II, 231/901. Dreptul 33/901).

52. Legile de procedură, având de obiect de a înbunătăţi şi de a ajunge mai uşor la descoperirea adevărului, sunt retroactive. Ele se aplică nu numai la procesele ce se introduc după promulgarea lor, dar chiar la contestaţiile pendinte la punerea ei în aplicare. Astfel, noua lege a proprietarilor, pusă în aplicare dela 1 Aprile 1903 se aplică nu numai la contestaţiile dintre proprietari şi chiriaşi introduse după 1 Aprilie 1903, ci şi la contestaţiile pendente la acea dată, şi deci apelul, declarat în urma punerei în aplicare a acestei legi, este tardiv, dacă este făcut peste termenul de trei zile, socotit de la data pronunţărei. (Trib. Ilfov, s. IV, 675/903 C. jud. No. 80/903).

53. Naturalizarea nu poate produce efect de cât în viitor, căci ea consistă pentru străin în o schimbare de stat şi substituirea unei naţionalităţi unei alte naţionalităţi, iar o regulă contrarie ar conduce la acest rezultat neadmisibil: că un individ ar puteà să aibă în acelaş timp două naţionalităţi. Tot aşà şi cu recunoaşterea calităţii de cetăţean român, căci în art. 9 din Constituţiune nu este vorba de o simplă recunoaştere a unui drept, ci de conferirea naţionalităţii, deoarece, pe de o parte, până în momentul recunoaşterei, Românul de neam dar supus unui alt Stat, este străin, şi nu are faţă de Statul român, nici drepturi, nici datorii politice; iar pe de altă parte,, acest art. 9 nu recunoaşte un drept la care ar corespunde o obligaţie din partea Statului Român de a-l considerà ca cetăţean român, numai prin simplul fapt al cererei sale de a i se recunoaşte calitatea de cetăţean român, ci subordonează această recunoaştere la un vot al Corpurilor legiuitoare, care ar puteà să-i refuze cererea; aşà dar, art. 9 din Constituţiune prevede o naturalizare de favoare, care însă nu-şi produce efectele decât din momentul ce a fost încuviinţată prin lege. Astfel, recunoaşterea calităţii de cetăţean român a unui Român de neam, însă supus unui Stat străin, nu face ca să se valideze dobândirea unui imobil rural de către acest Român, dacă dobândirea este anterioară recunoaşterei calităţei sale de cetăţean român. (C. Buc. III. 15/903. C. Jud. 32/903).

54. Statul român, substituindu-se în Dobrogea, prin faptul anexărei, Statului otoman, pe de o parte, s'a recunoscut toate drepturile dobândite până atunci de particulari, după legile otomane, atât cele de proprietate absolută (mulk) cât şi cele de posesie imobiliară (mirie); iar pe de alta şi-a însuşit tot ce mai înainte formà domeniul public şi privat al statului otoman, între care sunt şi lacurile, bălţile, canalurile şi pescăriile de orice natură, pe care legea le declară că sunt şi rămân proprietatea absolută a statului. Prin urmare, faţă cu termenii generali ai acestei dispoziţii nu se poate face nici o distincţie între apele aflătoare pe pământul *mirie*, sub cuvânt că caracterul de proprietate absolută al unui *mulk* ar fi incompatibil cu un asemenea drept, pentrucă această distincţie nu o făceà nici legea otomană, care declară afară din comerţ toate apele în genere şi pentrucă, după aceiaşi lege, din deosebirea între proprietatea mulk, cu proprietatea mirie, se poate deduce că proprietarul unui mulk poate să-şi întindă stăpânirea şi pe lucrurile aflătoare pe proprietatea sa, care sunt afară din comerţ sau rezervate pentru Stat. Prin o astfel de interpretare nu se violează principiul din art. 1 C. civ. căci nu se deduce dreptul Statului pe apele din Dobrogea numai pe temeiul legii pentru regularea proprietăţii imobiliare din Dobrogea şi din legea posterioară a pescuitului, ci şi din dreptul ce aveà mai înainte Statul otoman, bazat pe legile otomane. (Cas. I, 153/904. B. p. 400).

55. Legile, cari reguleazà capacitatea persoanelor, fiind de ordine publică, ele se aplică de îndată şi nu se poate derogà la ele prin convenţii particulare, astfel că nu statul matrimonial ci legea care guvernează capacitatea soţilor trebue aplicată bunurilor dobândite de femee în timpul căsătoriei, adică legea în vigoare în momentul când s'au dobândit acele bunuri. (Cas. I, 458/904, B. p. 1561).

56. Legile de procedură, când regulamentează situaţiuni ce interesează ordinea publică, au efect retroactiv, însă caracterul retroactivităţei unor asemenea dispoziţiuni se circumscrie şi nu coprind în sfera lor drepturile dobândite, care au intrat în patrimoniul părţilor. Pentru ca o lege nouă de procedură să modifice situaţiuni create şi rămase definitive, cu paza şi îndeplinirea formelor cerute de legea veche, trebue să cuprindă dispoziţiuni exprese în acest sens. Astfel, revizuirea pentru cei puşi sub un consiliu judiciar, fiind prevăzută şi admisă numai de proc. civilă cea nouă, pusă în aplicare la 1 Sept. 1900, hotărîrea obţinută îna-

inte de această dată contra unei persoane pusă sub consiliu judiciar şi comunicată părţii condamnate, care a lăsat să treacă toate termenele de reformarea ei pe căile admise la pronunţarea ei, căi, între care nu există şi dreptul de revizuire, acea hotărîre a rămas definitivă. Prin urmare, partea condamnată nu poate cere reformarea ei pe calea revizuirei sub imperiul noului cod de Pr. civ., întrucât drepturile consfinţite prin acea hotărîre au rămas definitive, intrând în patrimoniul activ al câştigătorului sentinţei. In asemenea caz cererea de revizuire este neadmisibilă. (Trib. Ilfov, Sect. Com. 464/904, C. Judiciar 9/905).

57. Legile de competinţă, ca şi cele de procedură, sunt de ordine publică, şi ca atare, neputându-li-se aplică principiul neretroactivităţei, urmează că ele se aplică faptelor anterioare promulgărei, care n'au fost încă deferite justiţiei, iar competinţa instanţelor se regulează după legea în vigoare în momentul când s'a introdus cererea. Prin urmare, recursurile contra cărţilor de judecată introduse la tribunal înainte de legea din 2 Iulie 1905, care modifică competinţa tribunalelor, rămâne tot în competinţa tribunalelor a le judecà, întru cât zisa lege nu a desfiinţat însăşi instanţa, care judecă asemenea recursuri. (Cas. II, 490/905, B. p. 1689).

58. O lege interpretativă se aplică şi la faptele anterioare promulgării sale şi atunci chiar când un proces erà dejà început asupra acelor fapte. (Cas. I, 8 Febr. 1906, B. p. 200).

59. Taxa proporţională de 1 % asupra venitului brut, prevăzută de legea minelor din 1900, nu se poate aplicà la contractele anterioare încheiate de Stat, în care, conform legii minelor din 1895, s'a stipulat cu concesionarii taxa de 2 % asupra venitului net, fiindcă ar fi a se da legii din 1900, un efect retroactiv şi s'ar violà condiţiunile contractului, care este legea părţilor. — (Cas. III, 11 Sept. 1906, B. p. 1450).

60. Din nici o dispoziţiune a legii licenţelor din 1908, şi nici din întreaga economie a acestei legi nu rezultă că intenţia legiuitorului ar fi fost să dea efect retroactiv prescripţiunilor art. 3, care prevede condiţiunile pentru a puteà dobândì pe viitor un brevet.

Prin urmare, de acì rezultă că debitanţilor cari aveau dobândit brevetul sub imperiul legilor anterioare şi în conformitate cu dispoziţiunile acelei legi, nu li se poate ridicà acest drept pe motiv că noua lege a licenţelor din 1908, a creat noi cauze de incapacitate de a dobândì brevet, pentru cei ce au suferit condamnaţiuni pentru anume delicte prescrise de art. 3. — (Cas. III, 2 Nov. 1909, B. p. 1368).

61. Dreptul de apel în contra unei hotărîri se naşte în momentul pronunţării acelei hotărîri; de unde rezultă că legea, după care trbue să se reguleze dreptul de apel şi termenele a căror expirare atrage decăderea din acest drept, este legea care există în momentul pronunţării hotărîrii, iar nu aceea care, erà în vigoare când s'a introdus acţiunea sau aceea care, în urma pronunţării hotărîrii, a putut să schimbe căile de atac în contra hotărîrilor. — (Cas. I, 31 Martie 1910, B. p. 496. In acelaşi senz, Cas. I, 1 Oct. 1910, B. p. 1304).

62. După art. 36 din vechiul cod silvic, agenţii silvici aveau competinţa de a constată delictele silvice singuri şi fără asistenţa vreunui martor, în caz de flagrant delict, spre deosebire de noul cod silvic promulgat la 8 Aprilie 1910, care, prin art. 78, cere în caz de flagrant delict ca procesul-verbal să fie semnat şi de doi martori. Fondul dreptului şi mijloacele de probaţiune neputând fi regulate decât după legea în vigoare pe timpul când faptul a luat naştere, urmează de acì că, dacă delictul silvic s'a comis sub imperiul vechiului cod silvic, Tribunalul violează acest principiu când anulează procesul-verbal încheiat de agentul silvic, conform art. 36 din vechiul cod silvic, pe motiv că nu a fost semnat şi de doi martori asistenţi. — (Cas. II, 9 Apr. 1912, B. p. 700).

63. Legile relative la capacitatea persoanelor, în virtutea principiului neretroactivităţei consacrat prin art. 1 din codul civil, nu pot aveà nici un efct asupra drepturilor dobândite legalmente sub regimul unei legi anterioare. — (Trib. Olt. *Dr.* 18/912, p. 142).

64. Legile interpretative având de obiect de a determinà înţelesul legilor anterioare, ele formează corp cu acestea şi deci nu trebuesc considerate fără putere retroactivă ca legile cele noi. (Cas. I. 448 din 17 Sept. 1910 — Dreptul 69/1910).

65. Principiul neretroactivităţii legilor nu se aplică regulamentelor de simplă poliţie, autoritatea administrativă având dreptul şi datoria a vegheà totdeauna la tot ce poate interesà salubritatea şi siguranţa publică.

Astfel dacă autoritatea comunală (în specie Consiliul comunal din Craiova printr'un regulament din 1 Iunie 1909 art. 57) a interzis în interiorul oraşului depozitele de materii inflamabile, nu se poate zice că permisiunile ce aveau depozitele de cherestea înfiinţate în oraş anterior, a-

cestei dispoziţii (permise de altfel cu caracter timporar) confereau drepturi câştigate, spre a se opune măsurilor luate în scopul de a se preveni incendiile şi deci în interesul siguranţei generale.

Deci tribunalul poate obligă pe cineva să mute depozitele afară din oraş, cum prevede regulamentul comunal, fără a se puteà zice că a violat art. 1 din codul civil. (Cas. II, 1912/911 — Curier Jud. 6/1912).

66. Când este vorba de admisibilitatea unei probe nu se pot aplicà regulele procedurei civile în vigoare în momentul când se cere admiterea probei, ci dispoziţiile legei cari erau în vigoare când s'au petrecut faptele ce sunt de dovedit, căci altfel s'ar violà drepturile câştigate ale părţilor. (Cas. I, 905/911 — Curier Judiciar 29/912).

67. Codul civil nu a desfiinţat drepturile câştigate ale unui instituit într'un testament în care se prevedeà şi substituţiuni (Trib. Ilfov, S. I., 447 din 25 Iunie 1912. Curier Jud. 39/913).

68. Competinţa unei instanţe judecătoreşti se regulează după legea în vigoare în momentul introducerei acţiunei.

Astfel, dacă o hotărîre este dată de tribunal asupra unei acţiuni imobiliare mai puţin de 10 hectare pământ, cu drept de apel la Curte, conform legei în vigoare în momentul introducerei ei, acest drept nu poate fi atins de legea nouă a judecătoriilor de ocoale în lipsa unui text expres.

Prin urmare, Curtea de apel dă o greşită interpretare art. 122 din legea judecătoriilor de ocoale, când declară neadmisibil un apel, pe motiv că tribunalul este ultima instanţă competinte a judecà afacerea. (Cas. I, dec. No. 79 din 27 Ian. 1912. Curier Jud. 16/1912).

69. Pentru a fi o lege într'adevăr interpretativă, trebue ca ea să rezolve dificultatea de interpretare care să aibă un caracter serios şi care intervine mai cu seamă în cazuri când există contrarietate de hotărîre în interpretarea legilor pentru a pune capăt variaţiunilor de jurisprudenţă.

Prin urmare, nu e destul ca o lege să aibă forma interpretativă ca să fie în realitate interpretativă.

Astfel, legea din 18 Decembrie 1911 relativă la înfiinţarea societăţei tramvaielor comunale din Bucureşti şi aplicabilă la un contract unic, în privinţa căruia justiţia n'a rezolvat nici o chestie de drept şi n'a dat loc la nici o dificultate de interpretare, nu este o lege interpretativă mai cu seamă că ea creiază dispoziţiuni cu totul nouă care nu intră în cadrul unei legi interpretative. (Trib. Ilfov s. II, 119/912. Curier Jud. 13/912).

70. O lege interpretativă presupune obişnuit că o lege a prezentat dificultăţi asupra înţelesului ei înaintea instanţelor judecătoreşti. Astfel, când o lege nu a avut ocaziune a veni în discuţiune dinaintea instanţelor judecătoreşti, nu erà nevoe, ca o lege nouă să vie să o interpreteze, mai cu osebire când legea nouă coprinde dispoziţiuni cu totul noui şi cu înţelesuri diferite şi chiar contradictorii asupra aceluiaş punct.

O lege fie interpretativă, fie nouă cu efect retroactiv, nu poate nesocotì principiile constituţionale, aşà că declaraţiunea acelei legi de interpretativă nu poate împedicà instanţele judecătoreşti de a înlăturà o asemenea lege, când este contrarie constituţiunii. (Cas. I, 549 912. Curier Jud. 65/1912).

71. Fiind incontestabil dreptul legiuitorului de a interpretà o lege, nu e destul ca o lege să aibă denumirea de interpretativă, ca în realitate să fie interpretativă. Legea interpretativă este aceia care înlocueşte un text îndoelnic cu un text clar, care dă un înţeles precis unei dispoziţiuni legale obscure, care aduce lumină într'o lege fără să schimbe nimic esenţial din-tr'însa, sau să adoage ceva peste ea.

Astfel legea din 18 Decembrie 1911 conţinând dispoziţiuni noui şi cu totul diferite de acelea ale legei din 14 Aprilie 1909, nu poate fi socotită ca o lege interpretativă. (Trib. Com. Ilfov, 623/912. Curier Jud. 40/912).

72. Legea din 1906 Martie 15, modificatoarea art. 304 c. civil, având putere interpretativă urmează să se aplice cu efect retroactiv, chiar naşterilor şi recunoaşterilor petrecute sub imperiul codului civil şi chiar al legii Caragea. (Cas. I, 595/912. Curier Jud. 74/912).

73. Conform art. 1 din codul civil, legea dispune numai pentru viitor, neavând putere retroactivă, iar la acest principiu general doctrina şi jurisprudenţa admit următoarele excepţiuni şi anume: când noua lege prevede expres retroactivitatea, legile interpretative, cari prin natura lor implică efectul retroactivităţei, legile penale cari desfiinţează sau micşorează pedepsele prevăzute de legea sub care s'a petrecut faptele şi legile de procedură.

Prin urmare, legea din 1906 modificatoare a codului civil relativ la adoptiune neintrând în nici unul din aceste cazuri, nu are efect retroactiv, aşà că o adopţiune făcută în 1904 şi a cărei hotărîre pronunţată în această materie n'a fost înscrisă în registrele de stare civilă în termen de trei luni

dela pronunțarea ei, este nulă. (Jud. rur. Tătărăști (Teleorman) 19/912. Curier Jud. 25/912).

74. In principiu, legile de competință și de procedură au efect retroactiv, în sensul că se aplică la toate afacerile găsite încă pendinte la punerea lor în aplicare de oarece schimbarea jurisdicțiunii sau a formelor de judecată nu aduce nici o vătămare vreunui drept câștigat. (Cas. I 6/912. Curier Jud. 11/912).

75. Tribunalul nu comite exces de putere și nu violează art. 1 și 293 c. civ. și cap. II, p. VI din C. Caragea, când constată și admite dovada posesiei de stat de copil legitim sub imperiul legii Caragea, de oarece, deși posesia de stat de copil legitim nu eră reglementată de acea legiuire, însă ea rezultă dintr'o continuitate de fapte care s'au petrecut într'un interval de timp urmat după nașterea copilului ce invoacă legitimitate. Astfel că deși nașterea acestuia a avut loc sub imperiul legii Caragea, totuși faptele din care rezultă posesia de stat de fiu legitim au urmat și sub imperiul cod. civil actual, care recunoaște și reglementează un asemenea mijloc de dovedire a filiațiunei legitime. Pe lângă aceasta stabilirea filiațiunei legitime față de tată nu se poate deduce decât tot din aceleași fapte care constituesc posesia de stat de fiu legitim, adică că tatăl l-a tratat și a îngrijit de creșterea copilului, ca fiind fiul său legitim. (Cas. I, No. 627, din 30 Oct. 1913. Jur. Rom. 1914 p. 20).

76. Dispozițiunile art. I din codicile civil, cari consacră principiul că legea nu are efect retroactiv nu-și are aplicațiunea în privința legilor de competință și organizarea instanțelor, cari fiind de ordine publică au putere retroactivă și guvernează nu numai faptele posterioare promulgărei lor, ci și cele anterioare, întrucât nimeni nu poate pretinde că are un drept câștigat în privința jurisdicțiunilor și competinței pe care legiuitorul le creiază într'un interes public. Dacă însă instanța care se află constituită în momentul nașterei faptului juridic a fost dejà sezisată când s'a promulgat legea nouă, atunci principiul neretroactivității își recapătă imperiul său și procesul trebue să se sfârșească acolo unde a început, în virtutea adagiului *ubi acceptum judicium ibi et finem accipere debet.* (Apel Buc. IV, No. 194, 1913; „Dreptul" 1914, p. 113).

77. Legea judecătoriilor de ocoale, fiind o lege de procedură civilă, cu ale cărei dispozițiuni se înlănțue și se complectează, i se aplică aceleași reguli de drept, cu excepția derogațiilor exprese cuprinse într'însa.

Prin urmare, art. 111 din legea judecătoriilor de ocoale, fiind privitor la o chestiune de fond, iar nu la simple acte de procedură, nu poate aveà efect retroactiv. (J. Scărișoara, 17 Aprilie 914. Curier Jud. 26 915).

78. Legea pentru organizarea meseriilor, creditului și asigurărilor muncitorești prin care s'a luat judecata daunelor provenite din accidente dela instanțele ordinare dându-se în căderea instanțelor excepționale create de dânsa, fiind o lege de procedură cu caracter de ordine publică se aplică cu efect retroactiv asupra accidentelor întâmplate anterior ei, dar a căror lichidare se urmărește sub imperiul acestei legi. (Apel Buc. II, No. 125, 1914; „Dreptul" 1914, p. 542).

79. Drepturile private anterior câștigate de locuitorii unui teritoriu ce se anexează, rămân intacte și guvernate de legea sub care au luat naștere, afară numai de legile de procedură și de competință, în privința cărora părțile nu pot invocà un drept câștigat, întru cât formele de procedură și instanțele de jurisdicțiune nu sunt create în vederea unui interes privat ci într'un interes de ordine publică. (Apel Constanța, Oct. 1914; „Dreptul" 1914, p. 518).

80. Casa Meseriilor, Creditului și asigurărilor muncitorești înființată prin legea din 27 Ianuarie 1912, nu poate reclamà decât succesiunile vacante care se vor deschide după aplicarea legii sale de organizare, iar nu și pe cele deschise anterior legii, pentrucă Cassa Meseriilor este o instituție autonomă cu fonduri cari au o destinațiune deosebită și deci ale cărei drepturi sau beneficii nu pot să figureze printre produsele diverse ale bugetului Statului și pentru că legea sa organică nu are efect retroactiv. (Cas. I, No. 617, din 15 Dec. 1914; „Juris. Rom." 1915, p. 189).

81. a) Prin drept câștigat se înțelege acele facultăți legale cari derivând dintr'un drept, sunt deja exercitate, în deosebire de simpla expectativă care cuprinde acele facultăți pe care persoana nu le-a exercitat încă până în momentul modificărei nouei legislațiuni.

b) Dreptul de pensiune atât timp cât nu s'a cerut lichidarea lui, nu constitue un drept câștigat ci o simplă expectativă, astfel că dispozițiunile legislative ce au a fi aplicate sunt acele ale legei în vigoare în momentul când se cere lichidarea dreptului, iar nu acele din momentul când s'a născut acel drept. (Apel Buc. I. No. 237. 1914; „Dreptul" 1915, p. 115).

82. Dreptul la daune se naște de odată cu faptul ce le-a cauzat și din acel moment el intră în patrimoniul

dăunatului îngrădit de toate garanţiile ce i le dădeà legea în vigoare în acel timp.

Prin urmare, acţiunea în daune pentru un accident întâmplat unei persoane din serviciul C. F. anterior datei de 25 Ianuarie 1912, când s'a promulgat legea meseriilor, rămâne să fie făcută tot înaintea instanţelor de judecată ordinare, deşi a fost introdusa posterior acelei date, iar nu pe căile arătate de legea meseriilor. de oarece ar fi a se atinge un drept definitiv câştigat, întru cât acea lege prevede nu numai chestiuni de pură procedură, spre a fi aplicată cu efect retroactiv, ci şi chestiuni ce ating însuşi drepturile persoanelor. (Cas. I, No. 291, din 29 April. 1915; „Jurisprudenţa Rom." 1915, p. 452).

83. O convenţie definitiv încheiată, perfectă sub imperiul legei vechi, nu mai poate fi atinsă de legea nouă retroactivă, afară de cazurile expres prevăzute, decât numai în efectele ei, ce s'ar naşte sub imperiul acestei legi retroactive, într'o atmosferă care nu le permite a trăì.

Prin urmare, vânzarea a 182 bucăţi tovale de talpă, însemnate de cumpărător spre neschimbare, cu termen de predare peste o săptămână şi preţul fixat pe kilogram la 12 lei 80 bani, este valabilă din momentul încheerei convenţiunei şi cumpărătorul nu poate refuzà marfa sau cere reducere de preţ pe motivul că ulterior s'a promulgat legea asupra măsurilor excepţionale care a fixat un preţ mai mic decât preţul stipulat în convenţiune. (T. Prahova II, 71/916. Curier Jud. 42/916).

84. Legea asigurărilor muncitoreşti, prin majoritatea dispoziţiilor ce cuprinde, nu este o lege cu caracter procedural, ci o lege de fond, care creiază drepturi noui pentru cel dăunat print'un accident de muncă, drepturi ce diferă principial de cele acordate de codul civil şi de aceea legea meseriilor nu se poate aplicà cu efect retroactiv.

Prin urmare, dacă accidentul ce dă naştere la despăgubiri s'a întâmplat înainte de punerea în aplicare a legii meseriilor, reclamantul este în drept să intenteze acţiune conform legii în fiinţa în momentul accidentului, adică conform dreptului comun, iar nu după dispoziţiile legii speciale a meseriilor, deşi acţiunea a fost introdusă în urma punerii în aplicare a acestei legi. (Cas. I, No. 83, 1916; „Jurispr. Rom.", 1916, p. 348. Curier Jud. 46/916).

85. Legile de organizare judecătorească având efect retroactiv, urmează că faptul prin care s-a contravenit ordonanţei date de un comandant militar cu privire la ordinea publică şi siguranţa statului, deşi săvârşit înainte de promulgarea legii modificatoare a codului de justiţie militară, totuşi fiind dedus judecăţii sub regimul acestei legi, este de competenţa tribunalelor militare de a fi judecat. (Cas. Iaşi s. II, 88 din 13 Iunie 917, Petre Popescu, Jurispr. Casaţiei 1917—1918, No. 15).

86. Dispoziţiunea art. 3 din legea stării de asediu şi a decretului pentru punerea ei în aplicare, după care tribunalele militare sunt chemate să judece toate cauzele şi delictele contra siguranţei statului, cuprinzând o normă de competenţă şi fiind concepută în termeni generali, se aplică cu efect retroactiv, substituind jurisdicţiunea militară tribunalelor represive ordinare, pentru toate faptele prevăzute de legea stării de asediu, chiar dacă ele au fost săvârşite înainte de punerea ei în aplicaţie. (Cas. Iaşi s. II. 151 din 1 Nov. 1917. Petre Popescu. Jurispr. Casaţiei. 1917-1918. No. 16).

87. In materie de procedură legile au totdeauna efect retroactiv.

(Cas. I. 131 din 23 Iunie 1919. Curier Jud. 18/919; Trib. Ilfov s. III. 349 din 9 Mai 1922. Curier Jud. 22/922; Cas. II. 69 din 15 Mart. 1922, Dreptul 28/922, Pand. Rom. 1923-I-98, Curier Jud. 25/923; Cas. III 194 din 19 Febr. 1923. Jur. gen. 1923 No. 551; Cas. II. 436 din 9 Oct. 1923. Jur. Rom. 1/924; Trib. Dorohoi Jurnal 2875/924; Jur. Gen. 1924 No. 1806).

88. Regulele de procedură şi de competenţă au după principiile constante de drept efect retroactiv. (Cas. III. 218 din 20 Iunie 1919. Curier Jud. 27-28/919; Trib. Dolj. s. III, 727 din 7 Mai 1923. Dreptul 25/923, Pand. Rom. 1923-III-92; Trib. Constanţa. Jurnal 10045 din 4 Dec. 1923. Pand. Rom. 1924-II-117.)

89. Ca o consecinţă a art. 1 c. civ., judecătorul nu poate aplicà legea nouă la fapte anterioare, dacă aplicaţiunea ei este de natură să atingă drepturile pe care particularii le-au câştigat individual în ce priveşte patrimoniul lor.

Când este vorba de drepturi patrimoniale, chiar dacă legea nouă este de interes general, nu se poate zice că ea necesarmente regulează şi trecutul, aceasta cu atât mai mult când este vorba de drepturi derivând din contracte, cari prin esenţa lor sunt drepturi câştigate, căci contractele sunt irevocabile din momentul formărei lor. (Cas. I, decizia No. 74 din 5 Maiu 1919; „Jur. Rom." 1919, p. 676).

90. Legea chiriilor din 6 Aprilie 1916, prin art. 35 al. ult., consideră ca contravenţiune orice spor de chirie şi prevede ca sancţiune pe lângă reducerea chiriei şi o amendă egală cu sporul pe un semestru în folosul familiei luptătorilor, amendă care are un caracter penal.

Când însă se constată că contractul prin care s'a sporit chiria de către proprietar are o dată anterioară promulgărei legei excepționale, penalitatea nu-și poate aveà aplicarea decât pentru fapte comise sub imperiul legilor care le dictează, iar nu și pentru faptele comise în trecut când părțile nu puteau cunoaște și nu erau ținute să se conducă decât de legile existente în acel moment.

De altfel principiul neretroactivității se învederează, în speță, din însuși textul art. 35 care prevede clar că contravențiunile cu începere din ziua promulărei legei, vor atrage pedeapsa amendei, prin urmare sporul făcut printr'un contract anterior nu poate fi considerat ca contravenție la lege. (Cas. I, decizia No. 40 din 6 Martie 1919; „Jurispr. Rom." 1919, p. 715).

91. Deși în principiu legile privitoare la organizarea jurisdicțiilor, la competință și la procedură au efect retroactiv, totuși atunci când o acțiune se găseà introdusă și judecată la prima instanță în momentul când intervenise o modificare în legislațiune, hotărîrea obținută constitue un drept câștigat pentru părți și ele pot deci urmărì desăvârșirea judecății conform legilor de procedură în vigoare când hotărîrea a fost pronunțată, fără a li se puteà aduce o atingere în drepturile lor prin aplicarea dispozițiilor procedurale din legea nouă.

Prin urmare, Tribunalul admițând ca în apel procesul să fie judecat după legea excepțională a proprietarilor și respingând ca neadmisibilă opoziția, deși procesul fusese introdus și judecat la prima instanță după dreptul comun, prin aceasta violează principiul neretroactivității legilor consacrat de art. 1 cod. civ. (Cas. I, 298 din 18 Nov. 1919; Jurispr. Rom. 5/1920, p. 51, Juris. Rom. 7 920; Curier Jud. 28-29/920, Pand. Rom. 1922-I-37; Pand. Rom. 1924-III-81. In acelaș sens, pentru principiu: C. Apel Buc. S. I. 74 din 28 April. 1920. Curier Jud. 55-56 920; Cas. II. 1480 din 9 Mai 1922. Curier Jud. 10/923; Justiția Dobrogei 1/923).

92. Legile de procedură și de competență sunt de ordine publică și ca atare ele se aplică nu numai pentru valorificarea drepturilor ce au luat ființă în timpul lor dar și a drepturilor născute anterior punerei lor în aplicare și care nu au fost încă deferite judecății.

O instanță însă odata sesizată cu judecarea unei pricini continuă a fi competentă mai departe cu rezolvarea acelei afaceri deși o lege posterioară — fără a o desființă pe dânsa ca instanță judecătorească — ar da afacerile de asemenea natură în competența unei alte instanțe. (Trib. Ilfov s. I, 272 din 20 April. 1920. Curier jud. 36-37/1920; C. Apel Constanța 40 din 24 April. 1922. Curier jud. 10 923; C. Apel Constanța 22 din 14 Mart. 1922. Justiția Dobrogei 2/924; C. Apel Iași s. I, 1 din Ianuar. 1923. Pand. Rom. 1923-III-121).

93. Se poate legiferà retroactiv și pentru procese în curs întrucât nu se ating drepturi câștigate, iar intentarea unui proces nu poate constitui cel mult de cât o expectativă pentru titularul acțiunei. (Trib. Dorohoi 302 din 8 Dec. 1921, Jur. gen. 1923 No. 1795).

94. In lipsă de dispoziții speciale, o lege intră în vigoare în toată întinderea țării, din momentul publicării ei în Monitorul Oficial iar nu din momentul când această publicație ajunge în diferitele puncte ale țării. (Cas. II, 73 din 24 Mart. 1922, Jur. Rom. 11/922. Pand. Rom. 922-III-160; Cas. III, 1514 din 1 Nov. 1922; Jur. Rom. 23/922. Cas. II, 69 din 15 Mart. 1922. Dreptul 28/922. Pand. Rom. 1922, I, 98; Curier Jud. 25/923).

95. Conform principiului generalmente admis, legile privitoare la raporturile de drept public sunt prin natura lor retroactive, retroactivitate reclamată tocmai de necesitatea de uniformitate și egalitate de drepturi și datorii, împiedicând astfel să se pună în discuțiuni, situațiuni recunoscute prin legiuiri anterioare și desființate sub cea actuală; de aci, ca o consecință logică, pricinilor deschise sub imperiul decretelor-legi anterioare li se aplică dispozițiunile legei în vigoare. (Judec. ocol. VII Buc. 210 din 2 Iunie 923. Jur. Gen. 1923. No. 1836).

96. Legile de ordine publica se aplică cu efect retroactiv. (Trib. Vâlcea s. I, 110 din 5 April. 1924. Curier jud. 17/924; C. Apel Buc. s. I. 67 din 15 Mart. 1924. Jur. Gen. 1924, No. 849; Cas. I, 309 bis din 27 Febr. 1924. Jur. Gen. 1924 No. 905, Curier jud. 27/924).

97. A se vedeà: Art. 6. Index „Retroactivitate" și „Neretroactivitate" și notele respective; Nota 8 sub. art. 285; Art. 304. Index. „Retroactivitate" și notele respective; Art. 803 cu notele 3 și 49; Art. 1911 cu notele respective.

Art. 2. — Numai imobilele aflătoare în cuprinsul teritoriului României sunt supuse legilor Române, chiar când ele se posedă de străini.

Legile relative la starea civilă și la capacitatea persoanelor urmăresc pe Români, chiar când ei își au reședința în stărinătate.

Forma exterioară a actelor e supusă legilor țării unde se face actul. Civ. 34, 152, 885, 1773, 1789; Pr. civ. 374; C. p. 3—5; Civ. Fr. 3 .

Text fr. Art. 3. — Les lois de police et de sûreté obligent tous ceux qui habitent le territoire.

Les immeubles, même ceux possédés par des étrangers, sont régis par la loi française.

Les lois concernant l'état et la capacité des personnes régissent les Français, même résidant en pays étranger.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 31, n. 6, 13, 15, 16, 18, 24 și 48; I, p. 83, 96, 99-103; I, ed. 5-a, p. 132-137, 142-144, 146 urm., 150, 152-159, 526; V, p. 128; VIII, p. 141;
BAUDRY ET FOURCADE. Des personnes, I, 194, 203, 204, 209, 210, 214, 406, 614;
BAUDRY ET WAHL, *Tr. des success.*, I, 1079, 1084;
BEUDANT, I, 92;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 42, 383, 422;
DALLOZ, *Rép. Lois.* 385 urm., 409, 427 urm., 448 urm.; *Supplément*; *Lois.* 275, 358 urm., 396 urm., 429 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 28 bis, II;
DEMOLOMBE, I, 70-72, 77, 80, 82-84, 90 urm., 93, 94, 96, 102, 113, 180, 198, 217, 265, 268 bis:
FAUSTIN HÉLIE, *Inst. crim.*, II, 615, 634 urm., 642 urm., 652;
HUC, I, 102 urm., 112, 117, 119, 136, 140, 143, 146, 147, 149, 152 urm., 158, 269;
LAURENT, I, 84 urm., 105, 117 urm.; *Pr. d. civ.*, I, 90; *Dr. in. pr.* IV, 207; *Dr. civ. int.*, IV, 110 urm.; V, 81, 242, 244 urm., 275-290; VI, 38, 145, 187, 271 urm.; VII, 294;
MARCADÉ, art. 3, p. 81;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 51 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 187 urm.;
WEISS, II, p. 199, 220, 276, 282, 299, 395, 396, 404, 405, 408 urm., 423 urm., 430, 431, 436, 437, 445, 446, 493, 497, 533, 559, 560, 567, 575 urm., 591, 601 urm., 615, 819; II, p. 199.

Efectele contractelor; forma intrinsecă.

AUBRY ET RAU, I, p. 106, 108; I, ed. 5-a, p. 162-164; IV, p. 606;
BAUDRY ET FOURCADE, Des personnes, I, 227;
DEMOLOMBE, I, 105;
HUC, I, 162; II, 60;
LAURENT, *Dr. civ. int.*, VII, 433, 434 urm., VIII, 109 urm.; 114, 203;
WEISS, II, p. 295, 629, 632, 634-639.

Efectele contractelor; forma extrinsecă.

AUBRY ET RAU, I, § 31, n. 15 și 70; I, ed. 5-a, p. 167-170, 172, 173; V, 253;
BAUDRY ET FOURCADE, Des personnes, I, 215, 218, 219, 221, 223, 225;
DEMOLOMBE, I, 105, 106, 106 bis.;
GLASSON, Tome I, p. 9, 10;
GUILLOUARD, *Tr cont. mar.* I, 335.
HUC, I, 159, 168, 169;
LAURENT, I, 100, 154 urm.; XXI, 49;
WEISS, II, p. 254, 255, 521; III, p. 532.

Proba contractelor.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 170 urm.; I, p. 112;
BAUDRY ET FOURCADE, Des personnes, I, 221;
LAURENT, *Dr. civ. int.*, II, 252;
WEISS, II, p. 625.

Executarea contractelor

AUBRY ET RAU, I, p. 107, 108; I, ed. 5-a, p. 164, 165;
HUC, I, 173;
WEISS, II. p. 640.

Stingerea obligațiunilor.

AUBRY ET RAU, I, 5-a ed., p. 165;
LAURENT, *Dr. civ. int.*, VIII, 253;
TROPLONG, *Tr. de la prescr.*, No. 38;
WEISS, II p. 643-645.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 123 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 62, 325, 327, 510, 667, 695; n. 4, 783; IV, part. II, ed. 2-a, p. 55 *ad notam*; V, p. 357; VII, p. 467; VIII, part. 1, ed. 2-a, p. 327, 473, 510 *ad. notam*, 663; XI, p. 423 n. 3 *in fine*); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*: p. 32, 59, 80, 147, 213, 214, 391, nota 2, 392, 396, 415, 458; *Observație* sub. Trib. Iași s. I. 8 April. 1902, Dreptul 44 902; *Observație* sub. Trib. civil al Senei 27 Mart. 1902, Dreptul 27/1903; *Observație* sub. Cas. I. 110 din 8 Febr. 1912, Dreptul 40/1912; *Observație* sub. Trib. civil Albi (Tarn), 28 Aprilie 1912, Dreptul 71/1912; *Observație* sub. C. Apel Buc. 11 Mai 1910, Dreptul 64/1913; *Observație* sub Cas. Fr. 20 Iulie 1909 și sub. C. Apel Paris 2 Dec. 1898, Dreptul 64/913. *Observație* sub. Cas. Fr. 30 Oct. 905, Dreptul 71/1906; *Observație* sub. Cas. I 508 din 8 Dec. 1906, Dreptul 10/1907; *Observație* sub. Cas. II, 149 din 30 Mai 1906, Dreptul 41/1907; *Observație* sub. Trib. Imperiului german 1 Mai 1905, Dreptul 62/907; *Observație* sub. C. Apel Iași s. II, 13 Nov. 1907, Dreptul 23/908; *Observație* sub. Trib. civil Paris s. I. 14 Feb. 1908, Dreptul 70/1908; *„Locațiunea lucrurilor în dreptul internațional privat“*, Dreptul 5/1909: *„Mandatul în dreptul internațional privat“* Dreptul 60/1909; *„Societatea în dreptul internațional privat“*, Dreptul 68/909: *„Imprumutul în dreptul internațional privat“*, Dreptul 71/1909; *Observație* sub. Trib. civil din Béziers 19 Febr. 1910, Dreptul 63/1910; *Observație* sub. Cas. Olandeză 4 Iunie 1919, Dreptul 24/1921; *Observație* sub. Trib. civil Nice 25 Feb. 1920, Dreptul 24/1923; *Adnotație* sub. Trib. civil din Bayonne 14 Iunie 1898, Curier. Jud. 5/1900; *Motive* sub. Cas. Austria și Trib. Viena, Curier. Jud. 54/1900; *Observație* sub. Trib. civil Liège 13 Nov. 1898, Curier. Jud. 60/1900; *„O femee despărțită sau al cărei bărbat s'a săvârșit din viață, poate ea să se căsătorească în țara noastră înaintea expirărei celor zece luni de văduvie“*, Curier. Jud. 63/1900; *Observație* sub. C. Apel Paris, s. I și II. 31 Iulie 1895. Curier. Jud. 69/900; *Observație* sub. Cas. I. 82 din 20 Febr. 1901. Curier Jud. 24/1901; *Observație* sub. Cas. Turin 21 Dec. 1897. Curier. Jud. 2/1902; *Observație* sub. Trib. Dorohoi 221 din 24 Sept. 1901. Curier. Jud. 10/1902; *Observație* sub C. Apel Buc. s. I, 28 din 1 Feb. 1902. Curier. Jud. 25/1902; *Observație* sub. Trib. Gorj, 200 din 17 Mai 1902. Curier. Jud. 70/1902; *Observație* sub. C. Apel Iași s. II, 69 din 14 Mai 1883. Curier. Jud. 15/1903; *Observație* sub. Trib. civil Caracaș (Venezuela 26 Febr. 1902. Curier. Jud. 20/903; *Observație* sub. Trib. Covurlui s. I, 13 Dec. 1903. Curier. Jud. 3/1904; *Notă* sub. C. Gand. 24 Dec. 1902. Curier. Jud. 13/1905; *Observație* sub. Cas. Engleză, 4 Nov. 1912. Curier. Jud. 62/1913; *Observație* sub. Cas. Fr. 6 Febr. 1905. Curier. Jud. 33/1906; *Notă* sub. Trib. superior Colmar, 14 Iulie 1912. Curier Jud. 63/1915; *Observație* sub. Trib. Pointoise 14 Ian. 1922. Pand. Rom. 1922. III. 113; *Observație* sub. Trib. Ilfov s. III. 279 din 28 Mai 1919. Tribuna Juridica 19-20/1919; *Observație* sub. Trib. Iași s. I. 28 April. 1921. Tribuna Juridică 21-22-23/1921; *Observație* sub. Trib. Paris, 28 Iulie 1921. Pand. Rom. 1923-III-42; *Observație* sub. Com. Centr. de jud. de pe lângă Casa Noastră. (Basarabia) 30 Mai 1922. Pand. Rom. 1923-III-59; *Observație* sub. Trib. Nisa 18 Iulie 1922 și Trib. Senei 29 Oct. 1921. Pand. Rom. 1923-III-102; *Observație* sub. C. Apel Milan, Lucca, Parma și Palermo. Pand. Rom. 1923-III-105; *Observație* sub. Trib. civil Alba-Italia, 27 Febr. 1922. Pand. Rom. 1923-III-106; *Observație* sub. Trib. civil Bruxelles 10 Febr. 1920. Pand Rom. 1923-III-127; *Observație* sub. Trib. civil Paris 19 Nov. 1920. Pand. Rom. 1923-III-127; *Observație* sub. Cas. II 19 Sept. 1922. Pand. Rom. 1923-III-131; *Observație* sub. Cas. Fr. 27 Mart. 1922. Pand. Rom. 1924-III-39; *Notă* sub. Trib. Paris 23 Febr. 1923. Jurispr. Gen. 23/1923. No. 1628; *Observație* sub. Trib. Paris 16 April 1924. Pand. Rom. 1924-III-102;
CANTACUZINO MATEI, pg. 29, 45;
CERBAN ALEX., *Notă* sub. Cas. I. 714 din 20 Sept. 1921. Curier. Jud. 23/1922;
DÉGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri juridice*, vol. I, pg. 484 urm. „Adnotațiune“.
HAMANGIU C., *Observație* sub. Trib. St. Etienne 2 Aug. 1921. Pand. Rom. 1923-III-141;
IONAȘCU R. TRAIAN, *Notă* sub. Cas. I. 714 din 20 Sept. 1921. Pand. Rom. 1923-I-191;
JUVARA N. ALFRED, *„Dreptul internațional privat dinaintea Tribunalelor Române“*, Dreptul No. 60, 61, 65, 68, 69, 74, 78, 83, 84/1900; 19, 21/1901; *„Divorțul soților Bertola“*. Dreptul 54/910; 55/910; *Adnotare* sub. Cas. I. 30 Ian. 1912. Revista Critica No. 5/912; *Notă* sub. Trib. Gorj, s. I. 259/1920. C. Jud. 4/1921; *Notă* sub. Trib. Tecuci. 24 Ian. 1920. Curier Jud. 9/1921; *Notă* sub. Trib. Iași s. III, 20 Iulie 1921. Curier. Jud. 13 1922;
KRAINIC. S., *Observație* sub. Trib. civil de Saintes, 7 Mart, 1922, Pand. Rom. 1923-III-101;
MAXIM G. D., *Notă* sub. C. Apel Buc. s. III, 182 din 28 Mai 1924. Pand. Rom. 1924-II-146.

MEITANI GEORGE (FIU), „*Despre legea care guvernează succesiunea imobiliară și mobiliară a străinului*". Dreptul 72/1901;
NACU, I, p. 76 urm., 155;
PERIEȚEANU GR. I. (IPER), *Nota* sub. Trib. Vlașca s. I, 1585 din 23 Mart. 1921, Curier Jud. 8/1922;
POSSA MIRCEA, *Nota* sub. Trib. Iași s. I, 24 din 26 Feb. 1921. Pand. Rom. 1922-II-61; *Nota* sub. Trib. Iași s. III, 20 Iulie 1921, Pand. Rom. 1922-II-147;
RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub. Trib. Romanați 21 Mart. 1911, Dreptul 24/1911; *Observație* sub. Trib. civil Bruxelles 24 Mart. 1912, Dreptul 34/1914:
RĂSUCIANU M. D., *Nota* sub. Cas. I, 714 din 26 Sept. 1921, Pand. Rom. 1922-I-237;
ROMAN N. IOAN, *Nota* sub. Cas. I, 714 din 20 Sept. 1921. Pand. Rom. 1923-I-193;
SUCIU I. A., „*Combaterea teoriei statutelor în dreptul român*". Dreptul 23/1905;
TĂTARU G. V., *Prezidentul tribunalului*, p. 64;
TONEANU N. C., „*Persoana morală străină*". Curier. Jud. 16/1902.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Singura consecință ce rezultă din principiul că statutul personal urmărește persoana ori unde s'ar află, este că judecătorul român, chemat a se pronunța asupra unei chestiuni de statut personal în raport cu un străin, nu poate aplicà acelui străin altă lege personală decât pe cea străină. Violarea acestei regule numai atunci poate da loc la casare când străinul, invocând în favoarea sa statutul său personal și producându-l înaintea judecătorului român, acesta ar refuzà de a-l aplicà, aplicând un statut personal român, contrar statutului personal străin. (Cas. I, 337/Sept. 11/69. B. p. 412).

2. După dreptul internațional privat, legea locului situațiunii imobilului, sau, de este vorba de mobile, iarăși legea locului situațiunei lor pe timpul vânzării, este aceea care regulează dreptul de preferință între creditorii aceluiași debitor, oricare ar fi locul nașterii creanțelor. Prin urmare, aceiași lege are să determine modul exercitării acelui drept de preferință, astfel că, dacă prin acea lege se impun condițiuni de publicitate, cum transcripțiuni sau inscripțiuni în registre publice, pentru exercițiul dreptului de preferință, numai creditorii cari s'au conformat acelor condițiuni de publicitate, pot beneficià și opune acel drept celorlalți creditori. Acest principiu nu este în desacord cu *locus regit actum*, căci dacă pentru validitatea unui act este deajuns a se conformà formalităților prescrise de legea locului unde el s'a încheiat, este nevoe pentru exercitarea drepturilor derivând din acel act, a se conformà cu legile locului unde se execută actul. (Cas. I, 257/Iun. 9/71, B. p. 122).

3. Tribunalele consulare sunt competinte a judecà procesele civile dintre supușii lor, chiar pe teritoriul străin lor, întru cât nu se ating prin acea judecată interesele vreunui național; și aceasta rezultă din art. 13 și urm. cod. civ., după care un pământean are facultatea să acționeze pe străinul cu care a contractat și înaintea tribunalelor străine. In adevăr, hotărîrea consulatului între două persoane supuse aceleiași protecțiuni, se consideră, după ficțiunea admisă în dreptul internațional public, ca dată

pe teritoriul statului ce reprezintă, adică în țară străină. Deci curtea de apel, care anulează urmărirea imobiliară făcută în puterea hotărîrei consulatului, pe temei că nu posedă o hotărîre a tribunalelor române, face o manifestă violare a art. 374 pr. civ. și aplică greșit art. 63 pr. civ.; iar argumentul pentru anularea urmărirei în baza art. 2 c. civ. nu este fundat pentru cuvântul că, în specie, nu e vorba de partagiul imobilului, ci de împlinirea unei sume de bani prin punerea în vânzare a imobilului, conform cu dispozițiunile prescrise de legea de procedură. (Cas. I, 457/Nov. 28/71, B. p. 393).

4. Prin art. 2 c. civ. se consacră principiul de drept internațional, admis în general, că forma exterioară a actelor se regulează după legile locului în care sunt făcute, principiu rezumat în adagiul *locus regit actum ;* de unde rezultă, că numai astfel actul unei persoane, făcut în țară străină, poate să producă efectele sale, nu numai în patria sa, dar și chiar în alte țări străine, și cu mai mare cuvânt că actul străinului trebue să aibă forma exterioară a legii țării în care domicilià sau resida în momentul confecționării actului, dacă 'și propune a'l executà în acea țară. Acest principiu aplicându-se la toate actele publice și private, se aplică de asemenea și la testament sub oricare din formele prevăzute de legea țării în care se confecționează. Or, după acest principiu, testamentul făcut de un străin în România, nu poate produce efectele sale în România, și nu poate fi valabil decât numai pe cât timp el va fi redactat în vreuna din formele exterioare cerute de legea țării. Iar art. 885 c. civ. este o excepțiune la regula generală stabilită prin adagiul *locus regit actum* și ca atare nu se poate întinde mai departe de cazul ce prevede, de permisiunea ce acordă legea pământului de a testà în țară străină în două din formele prescrise de legea patriei, pentru forma exterioară a testamentelor, când voește ca testamentul său, să-și producă efectele în țara sa, căci aceasta nu poate să oblige pe alte țări străine în care testatorele ar voì să se execute testamentul său, și cu atât mai mult nu obligă țara în care s'a format testamentul, fără observarea formelor exterioare prescrise de legea acelei țări. Deci nu e valid un testament făcut în România și legalizat, în ce privește iscălitura, de un consulat. (Cas. I, 425, Dec. 1/72. B. p. 338).

5. Prin art. 2 c. civ. se consacră principiul de drept internațional admis în general că forma exterioară a actelor se regulează după legile locului în care sunt făcute, principiu care se formulează prin maxima *locus regit actum* și care dobândește și o mai mare vigoare când străinul care confecționează actul în străinătate dorește să'l execute în acea țară. Acest principiu aplicându-se la toate actele publice și private se aplică de asemenea și la testamente. Astfel fiind, testamentul făcut de un strain în România nu poate produce efectele sale în România decât numai dacă el va fi redactat în vreuna din formele exterioare cerute de legea țării. Argumentul că statutul personal urmărește pe străin în țară străină și că prin urmare străinului urmează să i se aplice legile țării sale, nu'și poate aveà aplicațiune în specie, de oarece aci nu e vorba despre starea civilă și capacitatea străinului ca instanțele judiciare pământene să aibă nevoe să consulte legile străinului, ci numai despre forma exterioară a actelor care se regulează de legea pământeană conform art. 2 al. II. Asemenea nu se poate susține că adagiul *locus regit actum* este facultativ, iar nu imperativ, în fața textului legii atât de clar și categoric. (Apel Buc. III, Apr. 26/73; *Dr.* 36/73).

6. Tribunalele țărei instituite pentru a judecà contestațiunile dintre români nu devin competinte a judecà contestațiunile dintre străini decât în cazurile anume prevăzute de lege, precum când este vorba de o acțiune relativă la un imobil situat în România, conform art. 2 c. civ. Relativ la acțiunile personale legiuitorul n'a regulat competința tribunalelor române decât în ceeace privește contestațiunile ivite între români și străini. In lipsă de un text pozitiv, în lipsa vreunei dispozițiuni relativă la contestațiunile ce se pot ivì între străini nu putem recurge decât la regulile dreptului comun, adică când este vorba de o acțiune personală, intentată de un străin contra unui alt străin, defendorul să nu poate fi acționat decât înaintea judecătorilor săi naturali. Și, deși după art. 11 străinii se bucură de aceleași drepturi civile ca și românii însă pentru a pătrunde în spiritul legiuitorului, acest articol nu trebue a fi interpretat într'un mod izolat, ci în combinațiune cu art. 13, căci dacă legiuitorul ar fi voit să facă vreo derogațiune regulilor comune, *actor sequitur forum rei*, apoi atunci n'ar mai fi avut nevoie de a acordà românilor, sub forma unei favoare, dreptul de a acționà pe străini înaintea instanțelor române. Astfel fiind, tribunalele sunt incompetinte de a judecà divorțul între doui străini. (Apel Buc. I, Iun. 9/72. *Dr.* 31/73).

7. Dreptul de a se căsătorì și de a

cere ca justiţia să se pronunţe în privinţa cererilor ce derivă din contractul de căsătorie este necontestat un drept civil. Or, prin nici un articol nu se hotărăşte ca procesele la care ar da naştere căsătoriile dintre străini să nu se judece de tribunalele ţării. A se admite contrariul ar fi a contraveni la dispoziţiunile exprese ale art. 11 c. civ. şi a tolerà ca procesele ce s'ar iscà între străinii domiciliaţi în ţară şi care ar derivà din exersarea drepturilor curat civile să fie judecate nu de fireştii judecători ai locuitorilor acestei ţări, ceeace ar fi a contraveni şi dispoziţiunilor art. 14 din constituţiune. Chiar când legiuitorul român nu ar fi acordat străinilor un drept atât de întins ca cel determinat prin art. 11 c. civ., totuşi dacă părţile ar fi consimţit a fi judecate şi divorţate de tribunalele române, tribunalele nu ar puteà refuzà de a'i judecà. (Apel, Buc. I, Dec. 15/73, *Dr.* 5/74).

8. Obligaţiunea de a distribui justiţia oricărui o cere, fără distincţiune de naţionalitate, constitue pentru orice stat, nu numai o datorie prescrisă de dreptul ginţilor, dar încă o necesitate socială ce se impune în interesul ordinei publice, pentru ca omul, destinat a aveà raporturi sociale, să nu ajungă a'şi face justiţie singur când interesele sale ar fi lezate. Şi nu există nici o dispoziţiune prohibitivă de lege care să oprească tribunalelor române de a se pronunţà asupra conflictelor dintre străini; din contra, străinii fiind admişi, după art. 11 c. civ., a se bucurà de aceleaşi drepturi civile ca şi naţionalii, ei sunt în drept de a reclamà justiţie dela tribunalele ţării în aceleaşi condiţiuni ca şi românii. Deci tribunalele române sunt în drept de a statuà şi asupra cererei de divorţ dintre doui străini domiciliaţi în ţară. (Apel, Buc. I, Mai 74, *Dr.* 39 74).

9. Contractul de căsătorie nu are de obiect numai nişte simple drepturi private, ci el cade mai ales în domeniul ordinei publice, şi astfel chestiunile relative la desfacerea căsătoriei, nu pot fi străine de competinţa autorităţilor locului unde se produc de către însăşi părţile interesate sau de una dintr'însele numai, oricare ar fi naţionalitatea lor. Şi, după art. 216 c. civ., autoritatea competinte a judecà cererile de divorţ pentru cauză determinată, este tribunalul locului unde părţile 'şi-au domiciliul. (Cas. II, 1 Ian. 8/75. B. p. 3).

10. Deşi este stabilit în principiu că în ceeace priveşte legile relative la statutul personal al unei persoane, ele îl urmăresc in orice stat s'ar stabilì, nu este însă mai puţin constant că la acest principiu este pusă o restricţiune, adică, că acele legi 'l vor urmà numai întru atât întru cât ele nu vor atinge ordinea publică şi bunele moravuri în acel stat. Or, legiuitorul nostru, care a copiat mai în tot codul francez, desigur a avut în vedere dispoziţiunea de separaţiune de corp, dar cu toate acestea, crezând-o contrarie ordinei publice şi bunelor moravuri, n'a adoptat-o şi prin consecinţă ea nu poate fi acordată de justiţia română într'un mod definitiv. (Trib. Ilfov, I, Febr. 6/80, *Dr.* 7/80).

11. O hotărîre dată în ţară străină nu se poate declarà executorie în România dacă s'a pronunţat de o autoritate judecătorească necompetintă; şi chestiunea competinţei are a se judecà după legile ţării unde se urmăreşte execuţiunea, căci chestiunea de competinţă este o chestiune de drept public şi în privinţa acestor chestiuni nici un stat suveran nu poate, fără a abdicà la independenţa sa, să se supue legilor unui alt stat. (Cas. I, 338/80, Oct. 20/80, B. p. 348).

12. E constant în drept că legile care servesc de bază pentru a aprecià competinţa nu sunt ale statului unde s'a pronunţat o hotărîre ci ale acelui unde se execută acea hotărîre, acest stat ne putând face abstracţiune de regulile de competinţă consacrate de propriile sale legi. Deci o persoană condamnată de un tribunal străin şi cu domiciliul în România, fie acea persoană român sau străin — străinii după art. 11 bucurându-se de aceleaşi drepturi civile de care se bucură şi românii — nu poate fi distrasă de la judecătorii săi naturali, afară de vreo dispoziţiune formală a legii române sau a vre-unui tratat internaţional. Or, o asemenea dispoziţiune sau asemenea tratat ne existând între România şi Austria regula *actor sequitur forum rei* se impune în ori ce afacere personală şi mobiliară ca aplicaţiune a unui principiu de drept public intern român şi observat de mai toate legislaţiunile străine. Şi o hotărîre pronunţată în dispreţul acestei regule trebue a fi considerată ca o hotărîre pronunţată de un tribunal incompetent după legile din România unde se cere a fi executată. autorităţile române neputându-i recunoaşte nici o valoare legală, nici o forţă obligatorie. Şi dacă prin excepţiune la acest principiu. art. 13 acordă unui român facultatea de a trage pe un străin înaintea tribunalului român pentru îndeplinirea obligaţiunilor contractate de dânsul în România sau în străinătate, ipotesa contrarie nu poate fi admisă fără a contraveni dreptului de suveranitate internă asupra căruia repausă regula *actor sequitur forum rei*, fără a acordà străinilor nişte drepturi create de legiuitor în interesul natio-

nalilor săi. (Apel Buc. II, 85, Febr. 12/80, *Dr.* 12/80).

13. Tutela minorilor străini se regulează după legile lor naționale în ceea ce privește administrațiunea averei lor de către tutor. Ast-fel, un tutor francez e în drept a intrà în posesiunea averei mișcătoare cuvenită minorilor francezi, deși s'ar aflà depusă la tribunalele române. (Apel Buc. I, 216, Oct. 12/81, *Dr.* 3/81).

14. Imprejurarea că căsătoria între 2 catolici supuși austriaci, domiciliați în țară, s'a săvârșit în România, are efectul juridic că validitatea formală a căsătoriei nu se va puteà tăgăduì în Austria, dacă ea s'a celebrat după formele usitate în România, forma actelor regulându-se după legea locului unde ele s'au format (*locus regit actum*, art. 152 c. civ.); nu are însă cât de puțin consecința de a face aplicabilă legea română și în ceea ce privește substanța și efectele căsătoriei. legile relative la capacitate și la statutul persoanelor urmărind pe străini în ori ce țară s'ar aflà (art. 2 comb. cu art. 11 c. civ.). Și statutul personal străin încetează de a fi aplicabil în România, nu când dânsul e în conflict cu o lege de ordine publică, ci când dânsul e în opozițiune cu o lege de poliție și de siguranță (v. art. 3 al. 1 c. civ. fr.), căci capacitatea și statutul persoanelor interesează într'un grad înalt ordinea publică și se recunoaște totuși (art. 2 comb. cu art. 11 c. civ.) că chestiunile de statut și de capacitate au a se judecà după statutul personal străin. Iar legiuitorul român a admis divorțul (art. 209 c. civ.) nu pentru că credeà că siguranța Statului reclamă această măsură ci pentru că presupuneà că scopul moral al căsătoriei nu se poate atinge complect fără de aceasta, siguranța unui stat nefiind cât de puțin amenințată, (exemplul Austriei dă acestei propozițiuni o întărire empirică) prin aceea că se oprește despărțenia între catolici și se admite între necatolici. Apoi, art. 11 c. civ. dispune, nu că străinii sunt în drept a cere totdeauna și în toate cazurile aplicarea legei române, ci că străinii se bucură în România de aceleași drepturi ca românii, și dar, statutul personal urmărind pe români în ori ce țară s'ar aflà (art. 2 c. civ.), urmează că legile concernând capacitatea și statutul persoanelor urmăresc de asemenea pe străini în România. Așa dar, instanța de fond neadmițând divorțul între 2 catolici supuși austriaci, domiciliați în România, departe de a violà legea din contra, îi dă o exactă interpretare. (Cas. II, 108/83, Nov. 18/83, B. p. 1115).

15. Este de principiu, principiu de alt fel stabilit și prin art. 2 c. civ., că statutul personal urmărește pe individ în ori-ce țară s'ar aflà. Or, legile relative la filiațiune, minoritate, căsătorie, sunt legi relative la starea civilă, incapacitatea persoanei, cu alte cuvinte legi de statut personal, care urmăresc pe individ ori și unde s'ar găsì el. Ast-fel fiind, cum după legile austriace, dacă soții sunt de religiune catolică, divorțul nu e permis, un austriac de religiune catolică, căsătorit cu o catolică, care prin căsătoria a devenit austriacă, nu poate fi divorțat conform legei austriace, care e aplicabilă în specie. Și chiar dacă soții sunt născuți și domiciliați în România, aceasta nu constitue unul din mijloacele prevăzute de lege pentru a perde sau a câștigà calitatea de cetățean, nașterea unui individ în țară străină și faptul că el locuește în acea țară nu atrag pierderea naționalității ce a avut-o prin naștere dela părinții săi, nici câștigarea naționalității în care s'a născut, dacă nu îndeplinește celelalate condițiuni cerute de lege pentru naturalizare. Asemenea faptul că o atare căsătorie s'ar fi contractat în România nu o face să fie supusă legilor române, căci acest principiu e aplicabil numai în ce privește forma contractului de căsătorie, pe baza principiului *locus regit actum*, iar în ce privește capacitatea persoanei, adică dreptul de a se căsătorì sau de a se divorțà, se regulamentează după legea statutului personal în ori și ce țară ar fi individul și sub ori și ce formă s'ar face actul. In fine, ori și de ce natură ar fi contractul de căsătorie sub legile române, chiar de ar fi un contract pur civil, aceste legi nu pot fi aplicabile străinului. (Apel Focș. II, 94/Sept. 7/23, *Dr.* 1/83).

16. Naturalizațiunea obținută de un străin îl face să se bucure de toate drepturile recunoscute cetățenilor români și prin urmare și de dreptul de a cere divorțul. Iar statutul personal al soției în momentul celebrărei căsătoriei, statut care nu'i permiteà de a divorțà, nu poate constituì pentru dânsa un drept câștigat, dreptul soțului de a-și schimbà naționalitatea ne putând intrà în comerț și ca atare formă obiectul unei convențiuni. Apoi, în caz de conflict de legislațiune, tribunalele române sunt ținute a aplicà legea română cu precădere asupra legislațiunei străine. (Trib. Ilfov, III, Iun. 25/83, *Dr.* 62/83).

17. Legile de statut personal al fiecărei persoane urmăresc pe acea persoană și în țară străină, sub singura restricțiune ca ele să nu fie contrarie acelor de ordine publică și bunelor

moravuri ale țării în care străinul își mută reședința. Pe baza acestui principiu, căsătoria contractată între străini, în ce privește formele, este supusă legilor lor. Deci este valabilă căsătoria a doui supuși austriaci celebrată în România înaintea oficerului respectiv a cultului viitorilor soți. (Apel Focșani, II, 162, Dec. 19/81, *Dr*. 24/83).

18. Legiuitorul român, voind a asigurà starea civilă a supușilor săi, a edictat o pedeapsă, pentru ca celebrarea religioasă a cununiilor fără îndeplinirea prealabilă a formelor civile să nu inducă persoanele inculte în eroare de a crede că benedicțiunea religioasă este suficientă pentru validitatea căsătoriei. O asemenea măsură de precauțiune, legiuitorul n'a putut-o luà negreșit decât pentru supușii lui, cărora le puteà impune și formele civile ale căsătoriei, iar nici cum și pentru supușii străini ale căror forme de căsătorie sunt regulate după legea țărei lor. De altă parte, după art. 11 c. civ., străinii se bucură în România de aceleași drepturi ca și românii; și dacă art. 152 c. civ., lasă a se înțelege că românii se pot căsătorì în străinătate cu formele prescrise de legea noastră, apoi în virtutea principiului de mai sus, caută a se admite că și străinii se pot căsătorì în România cu îndeplinirea formelor cerute de legea lor națională, cu atât mai mult că regula *locus regit actum* este facultativă pentru părți, iar nu obligatorie. (Cas. II, 76/Febr. 11/85. B. p. 134).

19. Legea asupra succesiunilor *ab intestat* având de obiect dominant, de scop imediat și esențial, devoluțiunea sau transmisiunea bunurilor, resultă că dânsa este o lege de statut real. Și art. 2 declară că imobilele posedate chiar de străini și aflătoare în cuprinsul teritoriului României sunt supuse legilor acestei țări, căci s'ar fi atins independența și suveranitatea națională, dacă aceste imobile ar fi fost supuse legilor străine, în lipsă de convențiune specială. Astfel fiind, transmisiunea *ab intestat* a imobilelor aflate în România și aparținând străinilor se regulează de legile române.— Art. 2 ne supunând însă legilor române de cât imobilele din România aparținând străinilor, exceptă virtualmente mobilele *(inclusio unius est alterius exclusio);* și aceasta este de acord cu principiile generale de drept, căci mobilele n'au o situațiune permanentă, și de aci ficțiunea de drept care le consideră situate la domiciliul persoanei *(mobilia ossibus personae inhoerent)*. Ast-fel fiind, mobilele urmând persoana defunctului, succesiunea lor *ab intestat* se va regulà de legile țării lui *de cujus*. Însă regularea universalității unor asemenea bunuri mobiliare fiind supusă legei țărei domiciliului proprietarului numai din cauza relațiunei juridice ce există între persoană și această universalitate, urmează că ori de câte ori această relațiune juridică n'ar existà, mobilele, considerate atunci individualmente, nu vor mai fi guvernate de cât de legea situațiunei lor actuale, căci, de și statul este și el succesor, dar n'are același titlu ca rudele defunctului, el n'are nici o calitate de a succede, și dacă legea îi atribue succesiunile vacante, aceasta o face prin aplicațiunea principiului că bunurile vacante și fără stăpân aparțin domeniului public, care principiu fiind de ordine publică face parte din statutul real. Ast-fel fiind, statului român se vor atribui prin dreptul de desherență mobilele lăsate în România de un străin decedat fără succesori. Prin urmare, dacă străinul defunct, pe lângă imobile a lăsat și avere mobiliară în România, averea mobiliară deși ar urmà a se regulà de legile țării defunctului, însă dacă nu se constată legalmente că defunctul a lăsat erezi, în asemenea caz acea avere cuvenindu-se statului român prin desherență, urmează asemenea că autoritatea română este în drept a o conservà și administrà. (Trib. Ilfov, s. vac., Aug. 27/87, *Dr*. 64/87).

20. Legile cari reglează forma exterioară a actelor nu fac parte nici din statutul real nici din statutul personal, pe câtă vreme nu au de obiect a determinà nici condițiunea juridică a bunurilor nici capacitatea persoanelor. Și dificultățile la cari dă loc conflictele ivite între zisele legi se rezolvă prin niște considerațiuni cu totul străine dinstincțiunei ambelor statute. Prin urmare, împrejurarea că imobilul care a făcut obiectul vânzării este situat în Bulgaria și împrejurarea că părțile contractante sunt Bulgari, nu sunt de nici o greutate pentru resolvarea conflictului existând între legea română, care face din vânzare un contract consensual, și legea bulgară, care a făcut din acel contract un contract solemn. Căci e de principiu, că dificultățile la cari dă loc conflictul legilor relative la formele exterioare ale actelor se rezolvă prin aplicarea regulei admisă de toate națiunile civilizate: *locus regit actum*, regulă care se întemeiază pe interesul ce-l are ori ce națiune ca supușii săi, pe când se află în străinătate, să poată îndeplinì cu înlesnire actele vieței civile, acte care adesea ori nu le-ar puteà îndeplinì, dacă ar fi nevoiți să recurgă pentru îndeplinirea lor la formele actelor prescrise prin legea lor națională. Iar regula *locus regit actum* se aplică la actele

autentice, ca şi la cele consensuale, şi nu e nici un motiv de a distinge, fiind că în ambele cazuri aceeaşi necesitate există ca părţile să recurgă la formele prescrise de legile locului unde contractează. De unde rezultă că, pentru a se şti dacă un contract trebue sau nu pentru validitate să fie făcut în forma autentică, trebue aplicată legea locului facerei contractului. Deci e valabilă vânzarea făcută în România a unui imobil din Bulgaria printr'un act sub semnătură privată şi având dată certă, deşi după legile bulgare se cere forma autentică pentru validitatea unor atari acte. (Apel Buc. III, 250, Nov. 12/87, *Dr.* 6/88).

21. Din art. 2 resultă că imobilele aflate în România ce fac parte dintr'o succesiune lăsată de un străin decedat în România sau în străinătate, sunt exclusiv supuse legilor române, fie că erezii sunt români sau străini, şi în asemenea caz se procede ca şi cum străinul ar fi lăsat două succesiuni distincte. *(Quot sunt bona diversis territoriis obnoxia, totidem patrimonia intelliguntur).* Ast-fel, deşi succesiunea e deschisă în ţară străină, deşi erezii colaterali sunt străini şi după legea ţării lor ar aveà sesina, totuşi ei trebue să se conforme legilor române, şi ca atare urmează să ceară de la justiţie trimiterea în posesiune. (Trib. Ialom., 112/Mai 17/88. *Dr.* 44/88).

22. După art. 11 străinii bucurându-se în România de aceleaşi drepturi ca şi Românii, şi după art. 2 statutul personal urmărind pe Români în orice ţară, s'ar aflà, urmează de aci că legile concernând capacitatea şi starea persoanelor urmăresc de asemenea pe străini în România. Ori, cum după art. 216, cererea de despărţenie nu poate fi intentată de cât la tribunalul districtului în care soţii îşi au domicilul, şi prin urmare în totdeauna la domiciliul soţului, de oarece, după art. 93, femeea măritată n'are alt domiciliu decât acela al bărbatului său, s'ar păreà că tribunalele române nu sunt competente de a se pronunţà asupra divorţului între doui străini domiciliaţi în străinătate. Insă dacă e vorba de o căsătorie contractată în România şi desfacerea căsătoriei fiind de ordine publică, statutul personal cată să se plece înaintea acestui înalt principiu. In sprijinul acestei teorii vine art. 13 care spune că străinul, chiar când n'ar aveà reşedinţă în România, va puteà fi tras înaintea tribunalelor române pentru îndeplinirea obligaţiunilor contractate de el în România; şi pentru că legea nu spune cu cine *contractate,* e natural că a înţeles că cu oricine, fie român sau strain; probă că aşa a înţeles, este că mai departe adaugă: *„sau în ţară străină cu un român“*, cu alte cuvinte, când străinul a contractat cu un român, atunci poate fi tras înaintea tribunalelor române chiar pentru obligaţiunile contractate în străinătate. Deci tribunalele române sunt competinte de a pronunţà divorţul între doui străini ne domiciliaţi în ţară, dar a căror căsătorie s'a contractat în ţară. (Apel Galaţi, I, Mart. 18/89, *Dr.* 27/89).

23. După art. 2 supunându-se jurisdicţiunei legilor române numai imobilele aflătoare în cuprinsul teritoriului României, chiar când ar fi posedate de străini, resultă că imobilele fac parte din statutul real, şi că prin urmare, prin *a contrario, imobilele* românilor situate afară din România rămân supuse jurisdicţiunei ţărilor unde sunt situate. Dreptul de jurisdicţiune fiind, ca şi acela al legislaţiunei, o emanaţiune a suveranităţii, rezultă că şi unul ca şi celălalt nu îmbrăţişează de cât întinderea teritoriului român. Ast-fel fiind, tribunalul român nu poate ordonà trimiterea succesorilor defunctului supus român de cât în posesiunea imobilelor aflate în România, rămânând ca pentru cele situate în străinătate să se adreseze autorităţilor competinte unde sunt situate. (Trib. Ilfov, I, Mart. 20/89, *Dr.* 28/89).

24. După art. 19 din regulamentul de la 27 Iunie 1880, făcut în conformitate cu art. 40 din legea pentru organizarea ministerului afacerilor străine, toate actele ce ar emanà de la legaţiunile române din străinătate nu vor fi admise ca valabile de autorităţile din ţară de cât numai după ce vor fi vizate de ministerul afacerilor străine. Deci este nulă procura vizată numai de legaţiunea româna din ţara unde s'a făcut procura, fără a fi vizată şi de ministerul nostru de externe. (Apel Iaşi, II, 490/Apr. 21/89, *Dr.* 45/89, p. 359).

25. După art. 2 şi 885, forma exterioară a actelor este supusă legilor ţării unde se face actul, şi românul aflat în ţară străină va puteà testà în forma autentică întrebuinţată în locul unde se face testamentul. Iar îndeplinirea formalităţilor cerute de o legislaţiune străină pentru autentificarea unui act este o chestiune de fapt lăsată la aprecierea instanţelor judecătoreşti, căci tribunalele române nu pot fi ţinute a cunoaşte şi discutà în mod doctrinal legislaţiunea celorlalte ţări străine. (Trib. Ilfov, I, 110/Febr. 15/89, *Dr.* 22/89).

26. Deşi legile relative la contractarea căsătoriei şi desfacerea ei fac parte din statutul personal care urmăreşte pe individ în toate ţările, dar

statutul personal n'are autoritate absolută, fiind dominat de statutul teritorial în casul când dreptul străin este în opoziţiune cu dreptul statului în numele căruia judecătorii dau dreptate, statul având dreptul şi interesul ca legea teritorială să domine legea personală a străinului. Or, legea asupra divorţului are toate caracterele unei legi care interesează ordinea publică şi bunele moravuri, şi statutul personal ne putând să prevaleze asupra unei legi de ordine publică, judecătorul nu este ţinut să ia în considerare statutul personal al soţilor, ci trebue să aplice legea ţărei unde se cere divorţul, el pronunţând desfacerea căsătoriei lucrează în calitate de organ al puterei publice pentru a creea o situaţiune nouă părţilor şi, a le conferì drepturi noui, şi nu poate prin urmare lua drept călăuză altă lege de cât aceea a statului chiar ce reprezintă. (Trib Ilfov, III, 10 Mart. 21/90, *Dr*. 44/90).

27. Agenţii diplomatici fiind competinţi să instrumenteze acte de stare civilă pentru naţionalii lor în ţara pe lângă care sunt acreditaţi, asemenea acte trebuesc considerate ca valabile pretutindeni. Astfel, este valabilă căsătoria efectuată în România de doui supuşi austriaci dinaintea consulului lor respectiv. (Trib. Ilfov, IV. Mart. 21/90. *Dr*. 44/90).

28. Deşi după art. 2 alin. II. legile relative la starea civilă şi capacitatea persoanelor, între cari se enumără şi cele relative la căsătorie şi divorţ. constituesc statutul personal al cuiva, care statut urmăreşte pe individ în orice ţară ar fi şi 'şi-ar aveà reşedinţa sau domiciliul, totuşi cineva nu se mai poate prevala de îngrădirile ce 'i ar acordà statutul său personal după legea naţionalităţii sale, când aplicarea statutului său personal ar lovì în legile ce interesează ordinea publică şi bunele moravuri ale ţării în care se găseşte, indiferent chiar de locul unde actul s'ar fi încheiat şi a cărui sfărâmare se cere prin justiţie. Or, legile care cârmuesc căsătoria, cu tot caracterul lor de legi de statut personal, interesează ordinea publică şi bunele moravuri aşà încât admiterea sau excluderea divorţului face parte integrantă din dreptul public imperativ al unei naţiuni, ca manifestare vădită a principiilor religioase, politice şi morale, admise în acea ţară, încât declararea divorţului, care interesează ordinea publică şi bunele moravuri, instanţa judecătorească chemată a se pronunţa asupra admiterei sau neadmiterei divorţului nu e ţinută de alte legi decât acele ale ţării unde procesul se judecă *(lex fori)*. Ast-fel, doui soţi italieni, căsătoriţi şi domiciliaţi în România, pot cere şi obţine divorţul, măcar că legea italiană nu permite desfacerea căsătoriei. (Trib. Iaşi, III, Mart. 19/90, *Dr*. 32/90).

29. După principiile generalmente admise în legislaţiunile europene, înscrise şi de legiuitorul român în art. 2 şi 11 c. civ., legile relative la strea civilă şi la capacitatea persoanelor urmăresc pe naţionali chiar când au reşedinţa în străinătate; iar pe de altă parte, ca măsură de reciprocitate, şi străinii sunt urmăriţi în ţările unde locuesc de statutul lor personal, care cuprinde dreptul de a contractà, de a dispune prin acte între vii sau testamente, de a se căsătorì, de a se despărţì, majoritatea, emanciparea, adopţiunea, etc. Singura excepţiune care o suferă acest principiu este în casul când legea personală a străinului atinge ordinea publică sau bunele moravuri ale ţării unde residă (art. 5). Şi dacă prin legi de ordine publică, într'un sens general, se înţeleg cele relative la starea persoanelor, la capacitatea sau incapacitatea lor, când este vorba de a se face o derogaţiune la principiul statutului personal, expresiunea de *„legi care interesează ordinea publică şi bunele moravuri“*, nu se poate referì de cât la cele cari decurg din dreptul public şi din dreptul penal; căci, într'adevăr, dacă i s'ar da o interpertare mai întinsă, atunci excepţiunea devenind regulă, principiul statutului personal nu şi-ar mai puteà primì vre-o dată aplicaţiunea sa, şi ca consecinţă cetăţeanul unui stat s'ar vedeà silit de a-şi schimbà starea sa civilă şi capacitatea de câte ori s'ar strămută cu reşedinţa dintr'o ţară într'alta, ceea ce ar face imposibilă unitatea şi stabilitatea necesară statutului personal. In ce priveşte despărţenia, dacă este necontestat că capacitatea de a contractà o căsătorie se regulează după statutul personal, este neraţional de a se admite ca desfacerea acestei căsătorii să fie regulată de legile unei alte ţări. Nu se poate primì distincţiunea între legătura matrimonială şi capacitatea de a se căsătorì, ce o fac unii pentru cari, odată capacitatea recunoscută, căsătoria devine un contract ordinar perfect prin singurul consimţimânt al părţilor contractante, ale cărui efecte sunte regulate prin legea ţării unde este format, căci dacă efectele convenţiunei depind exclusiv de voinţa părţilor contractante, este natural de a se presupune că ele s'au referit la legea ţării unde domiciliază, pe când, cu toate că căsătoria este un contract, întru cât conţine consimţimântul părţilor, efectele sale însă nu depind de voinţa lor,

așa că soții, regulând interesele lor private, ar puteà foarte bine stipulà convențiuni matrimoniale după legile țării unde locuesc, dar n'ar depinde de ei de a contractà o căsătorie disolubilă când legea lor personală ar prohibì divorțul ca contrar interesului public. Deci, întru cât ambii soți aparțin unor națiuni ale căror legi nu admit divorțul, judecătorii români nu pot, deși soții s'au căsătorit în România, modificà statutul lor personal și pronunțà o despărțenie, care, de alt-fel, n'ar puteà aveà în țara lor efectul de a le desface căsătoria. (Apel Iași, I, 147/Oct. 13/90, *Dr.* 57/91).

30. In România de la 1865 nu se recunoaște nici un efect căsătoriilor religioase, fără a fi fost celebrate și civil dinaintea unei persoane recunoscută că poate dresà asemenea acte. Legiuitorul român a făcut din principiul căsătoriei civile o chestiune constituțională și o chestiune de ordine publică, fiind că art. 166 c. pen. pedepsește pe ori ce preot, de ori ce cult, care ar celebrà o căsătorie religioasă înainte de a fi celebrată civil. Și dispozițiunile de lege privitoare la ordinea publică și bunele moravuri sunt impuse tuturor acelora cari se găsesc pe pământul României, căci alt-fel s'ar păreà straniu pentru naționalii noștri să se vadă pedepsiți pentru fapte pe cari străinii pot să le execute în România în toată libertatea și fără nici o sancțiune. Față dar cu aceste dispozițiuni de lege, e imposibil ca instanțele judecătorești române să acorde vre-o valoare juridică actelor dresate pe teritoriul român în disprețul dispozițiunilor de ordine publică consacrate de legile țării. Și dispozițiunea art. 166 c. pen. nu e relativă numai la români, fiind că textul e general și nu face nici o distincțiune între români și străini, și legiuitorul penal nici că puteà face o asemenea distincțiune fără a-și fi nimicit singur principiul căsătoriei civile care voià să-l vadă respectat în România. De asemenea nu este exact a se zice că aceasta ar fi o atingere a libertății de conștiință a străinilor, cărora legile țărei le recunoaște validitatea căsătoriei numai religios celebrată, fiindcă nimic nu împiedecă pe străini în România ca, după celebrarea căsătoriei lor civile, să-și celebreze căsătoria religioasă, ori cum ar voì și înaintea ori cărui preot de ori ce cult. O atare căsătorie săvârșită numai religios este nulă și de nul efect, chiar dacă ar fi fost săvârșită conform legilor și regulamentelor bisericei romăno-catolice, de oare ce legile și regulamentele bisericei catolice, aplicate fără distincțiune la francezi, belgieni, germani, italieni, etc., și în fine la toți catolicii reședinți sau domiciliați în România, ar constituì în acest chip o autoritate de stat român, în mod cu totul anormal și în afară de regulele dreptului internațional, căci biserica catolică nu e o persoană morală internațională ale cărei legi și regulamente să fie suficiente pentru a da forță probantă actelor ce le dresează dânsa. — O atare căsătorie nu poate produce nici un efect putativ, căci căsătoriile isbite de o nulitate absoluta, ca în specie, nu pot produce nici un efect putativ, cu atât mai mult când soții sunt statorniciți de mai mulți ani în România așa ca nu se pot considerà de bună credință când se căsătoresc numai religios și când nu puteau ignorà că în România căsătoria civilă e obligatorie pentru toți câți locuesc în România. (Apel Buc. I, 219, Dec. 11 92, *Dr.* 11/93).

31 După art. 13, străinul nu poate fi tras înaintea tribunalelor țării pentru obligațiunile contractate în România. Și termenul de *„obligațiuni“* din art. 13 fiind general, se aplică la toate speciile de convențiuni, prin urmare și la contractele de căsătorie. Și acest beneficiu de a chemà pe un străin aici în țară, la domiciliul reclamantului, îl au nu numai românii, dar încă și străinii, de oare ce art. 11 zice că, afară de execepțiunile anume prevăzute de lege, străinii se bucură în țară de toate drepturile civile ca și conaționalii, prin urmare și de acela prevăzut de art. 13. Deci romànca, căsătorita în țară cu un străin, poate intentà acțiune de divorț la tribunalele române. (Apel Buc. I, 4, Febr. 244/92, *Dr.* 44/93).

32. Averea mobilă nu este supusă legilor române când se posedă de străini și este revendicată tot de străini. In asemenea caz tribunalele române se pot declarà necompetente de a statuà asupra proceselor ce s'ar ivì între străini; ast-fel, averea mobiliară din o succesiune care coprinde mobile și imobile urmează să fie regulată și distribuită de autoritățile lor respective, chiar și în cazul când averea mobiliară se revendică de un erede devenit român prin căsătorie, când acel erede nu vine cu un drept al său propriu la sucesiune, ci ca succesor al străinului care aveà drept la acea succesiune. Numai averea imobiliară este supusă legilor române. (Apel Buc. I, 219/Dec. 11/92, *Dr.* 11/93).

33 Căsătoria celebrată în România de doi streini înaintea ministrului cultului lor respectiv, fără îndeplinirea solemnității civile, nu este validă la noi, și nu poate produce efectele sale, chiar dacă, după dreptul național

al părților. căsătoria ar fi un contract religios. In asemenea caz, în lipsa actului de celebrarea căsătoriei, emanat dela ofițerul competent, căsătoria nu poate fidovedită prin posesiunea de stat. (Trib. Bacău. Dr. 55/95).

34. Succesiunea mobiliară a unui strein mort în România se regulează după legile țărei sale, chiar dacă toate persoanele în proces ar fi române și cu toate că dânsul își schimbase domiciliul din streinătate în România, dacă schimbarea domiciliului originar n'a avut nici o influență asupra calităței persoanei sale; și aceasta se întâmplă atât sub regimul codului Caragea și al regulamentului organic, cât și sub noul cod civil și al Constituțiunei azi în vigoare, fie vorba de un major, fie despre un minor strein, care și-a schimbat domiciliul la tutorele său domiciliat în România, căci, în toate cazurile, prin aceasta streinul n'a încetat a fi strein. (Cas. I 193/95. B. p. 561).

35. Legea care determină epoca majorității unui strein în România este legea lui naițonală. Când însă străinul din cauza unui conflict de legislație, are o naționalitate nesigură, depinzând în acelaș timp de două State diferite, nu poate aveà în realitate o lege personală și, în asemenea caz, legea domiciliului său va determinà cestiunile relative la statutul și capacitatea sa. (Trib. Ilfov III 152/900. Dr. 55/900).

36. Transmisiunea imobilelor pe cale de succesiune este exclusiv guvernată de codul civil al țării unde imobilele sunt situate, astfel că în privința lor se aplică statutul real. (Cas. I 82/901. B. p. 222).

37. Succesiunea mobiliară a unui supus elin, decedat pe teritoriul României, se regulează după legile țărei sale și de autoritatea consulară de care atârnă. Tribunalele române nu sunt chemate a intervenì în regularea unei asemenea succesiuni, decât atunci când interesele indigenilor ar fi angajate, sau când, fiind interese de supuși a două puteri străine, autoritățile acestora ar fi în conflict, sau când averea rămasă ar fi imobiliară. (Trib. Ilfov III 334/901. *Dreptul* 36 901).

38 Tribunalul român, la care s'a cerut regularea succesiunei unui supus elin, nu se poate dezinvestì de afacere, decât numai dacă ar existà o convenție consulară încheiată cu Grecia, care să confere consulatului elin dreptul de a regulà succesiunea supușilor săi decedați în România. Chiar dacă s'ar invocà de autoritățile eline tratatul consular cu Italia, care dă drept consulilor de a lichida singuri succesiunea supușilor lor, încetați din viață pe teritoriul celuilalt Stat, fără ca autoritatea locală să intervină în această operațiune, totuși, când există un executor testamentar, numit de defunct, care se găsesc la locul deschiderei succesiunei, ori când supuși ai țărei sau a unei a treia puteri ar pretinde drepturi în succesiune, consulii neavând nici un drept, pentru a terminà sau rezolvà acele dificultăți, în asemenea cazuri numai, trib. țării sunt competinte să ia măsuri sau să judece, iar învoirea celor doi consuli streini nu poate aveà de efect de a ridicà competința tribunalelor române. (Apel, București III, 101/901. C. Jud. 44/901).

39. Legile privitoare la divorț, fiind de statut personal și neinteresând ordinea publică internațională, se aplică numai naționalilor iar nu și străinilor, cari, în această privință, sunt cârmuiți de legea lor personală. De acì rezultă că Tribunalele române nu pot pronunțà divorțul între doui austriaci catolici, întru cât, după legea austriacă, numai moartea poate să desfacă căsătoria lor, și justiția este, în asemenea caz, în drept a respinge divorțul din oficiu, chiar dacă partea în drept n'ar propune o asemenea excepțiune. (Tribunalul Iași I, 84/902. *Drept.* 44/902).

40. După art. 2 din codul civil și dispozițiile tratatului consular încheiat cu Italia, aplicabil și Austro-Ungariei, succesiunea imobiliară a unui străin se regulează după legea română, independent de succesiunea sa mobiliară. (Trib. Covurlui I, 90/903. Curier Jud. 25/903).

41. Statutul personal al soților căsătoriți într'un stat trebue să-i urmărească ori unde vor fi ei, de oarece aceia este legea sub imperiul căreia s'au căsătorit și sub care au înteles a întemeià familia și a stabilì raporturile dintre dânșii. Astfel, o căsătorie contractată în Austria, în religiunea catolică, între austriaci, după legile austriace, care nu admit divorțul, nu poate fi dsefăcută prin divorț, chiar dacă soții s'au stabilit în altă țară, cum ar fi în România, unde divorțul există, și chiar dacă soțul își pierduse încă înainte de căsătorie naționalita-
austriaci, cari își părăsesc țara, fără
telor dela 24 Martie 1832, naționalii
tea austriacă, căci, în virtutea decre-
spirit de întoarcere, după trecere de 10 ani, își pierd naționalitatea lor de origină, fără însă a căpătà naționalitatea română unde s'au stabilit, și se găsesc dar în categoria acelora, pe care doctrina îi numește „Heimathlos“ sau „peregrinus sine certa civitate“. (Apel Iași II, 32/903. C. Jud. 83/903).

42. Un locuitor pământean din România, strein de origină, chiar căsătorit cu o streină din alt Stat, poate să invoace legea țării în care trăește, în ceeace privește despărtenia, când ar

voì să se divorțeze, căci legile țării se aplică la toate relațiile de drept ale tuturor locuitorilor pământeni, fie sau nu cetățeni. Faptul că soția supusă austriacă, de religie catolică, la contractarea căsătoriei, ar fi continuat să fie austriacă, nu-i dă dreptul să se opună la aplicarea legilor române, când soțul cere divorțul, de oarece femeea urmează condiția bărbatului, astfel că urmează să se aplice legea soțului, adică legea română. (Cas. II 497/903, B. p. 1412).

43. După art. 54 din noul cod de procedură civilă, Tribunalele române având o competență generală de a judecà toate prigonirile dintre români sau străini de orice natură, ele sunt competente de a judecà și acțiunea de divorț intentată de un soț strein contra soției sale, dacă soțul domiciliază în țară, fiindcă în asemenea caz soția pârâtă n'are alt domiciliu decât acela al bărbatului său. (Apel. Buc. I, 22/904. *Dreptul* 31/904).

44. Regula, că statutul personal urmează pe o persoană în țară străină. este o regulă care se impune judecătorului în caz de conflict între diferitele legislațiuni, afară numai când ar fi contrare ordinei publice. Astfel, Codul Civil austriac, prin articolele 166 și 167, prevăzând că copilul nelegitim are dreptul de a cere dela părinții săi întreținere, educație și îngrijire în proporție cu averea lor, și că, pentru întreținere, este mai ales obligat tatăl, această obligațiune alimentară dintre tatăl și copilul natural, deși nu este prevăzută de Codul Civil Român, nu constitue un ce contrariu ordinei publice și deci, poate fi invocată și admisă înaintea instanțelor judecătorești române. (Apel Buc. I, 223/904. C. Jud. 63/904).

45. Legile relative la starea și capacitatea persoanelor, urmăresc pe streini în România, cum ele urmăresc pe români în străinătate, conform art. 2 cod. civ. Este adevărat că la acest principiu, legiuitorul nostru n'a proclamat în mod formal proibițiunea ce se găsește în alte legislațiuni străine, relativ la legile de poliție și siguranță, însă această proibițiune trebue admisă și la noi, fiindcă alături de principiul statutului personal, este un alt principiu de ordine superioară, necesitatea pentru orice societate bine organizată, de a face să se respecte legile de ordine publică și pentru paza bunelor moravuri; aceasta cu atât mai mult cu cât legiuitorul nostru a avut grija de a aduce asemenea restricțiuni în mod expres în diferite convențiuni consulare, comerciale și de extradițiune, ce a încheiat cu diferite state. Astfel, legile relative la divorț, interesând nu numai familia, dar și ordinea publică și bunele moravuri, divorțul nu poate fi refuzat unor străini din cauza statutului lor personal, care n'ar admite divorțul, ci numai separațiunea de corp, pe care judecătorul român, după rigoarea principiilor n'ar aveà putința s'o aplice. (Trib. Covurlui I, 142 905, *Dr.* 68 905).

46. Formele cerute de lege, pentru ca minorul să facă în mod valabil un act de tranzacție, fiind relative nu la imobil ci la capacitatea lui, aceste formalități sunt cele prescrise de statutul personal al minorului, iar nu de legea română. (Cas. I, 94/905. B. p. 176).

47. Nu se poate impune naționalitatea română unui străin creștin, născut în țară sub imperiul regulamentului organic și al convențiunei din Paris, dacă acel străin și-a manifestat voința de a nu se lepădà de naționalitatea părinților săi, prin toate actele lui publice. (Cas. I, 423/905. B. p. 1215).

48. Potrivit dispozițiunilor art. 2 alin. II cod. civil, chestiunile referitoare la starea civilă a unei persoane, sunt supuse statutului personal. (Apel Buc. II, *Dr.* 60/908, p. 490).

49. După principiul de drept internațional privat, consfințit în art. 2 din codul civil, starea, capacitatea, filiațiunea, cum și dovada ei, fac parte din statutul personal și sunt cârmuite de legile naționale. Prin urmare, în asemenea materie, trebue să se aplice legea naționalității aceluia ce pretinde un drept de judecată. (Trib. Ilfov, III, *Dr.* 53/909, p. 423).

50. După art. 2 din codul civil, forma exterioară a actelor este supusă legei locului unde actul se închee, *„locus regit actum"*.

Această regulă nefiind însă obligatorie, ci facultativă, de aici resultă că un străin, în speță un supus otoman, poate face în mod valid un testament verbal în România întru cât legea sa personală permite asemenea testamente și întru cât el poate testà nu numai după legea locului unde el se găsește, dar și după legea sa personală. (Apel Buc. IV, *Dr.* 64/913, p. 507).

51. Decretul regal și cele două voturi ale Corpurilor Legiuitoare, constituind legea prin care un străin se împământenește, el nu-și poate produce efectele sale decât în viitor, potrivit art. 1' din codul civil, care, deși nu cuprinde un principiu de ordine constituțională, el nu poate fi însă înlăturat decât atunci când însuși leguitorul dă legii sale un efect retroactiv. (Cas. III, 7 Nov. 1907, B. p. 1782).

52. Conform dispozițiunilor art. 2 din codul civil și principiilor de drept internațional privat, averea mobila considerată ca universalitate, adică

din punctul de vedere al transmiterei prin moștenire, este supusă statutului personal al defunctului.

Astfel, o succesiune mobiliară a unui sârb, chiar în ce privește averea mobilă din țara noastră, trebue să fie regulată după legea lui națională, adică după legea sârbă. (Cas. I, 8 Febr. 1912, B. p. 215, Curier Jud. 26/1912 și 42/912).

53. Preferințele ce s'ar da colateralilor de sex bărbătesc într'o moștenire „ab intestat" nu atinge nici un principiu de ordine publică, iar dispozițiunile din codul civil asupra egalității în această privință, sunt relative la interese de ordin cu totul privat.

Prin urmare, preferința la o succesiune ce s'ar da fraților în contra surorilor, de o lege străină, nu atinge prin respectarea acestei legi în țara noastră, nici un principiu de ordine publică. (Cas. I, 8 Febr. 1912, B. p. 215, Curier Jud. 26 912 și 42/912).

54. Dovada calității și a gradului de rudenie a unei străine, supusă otomană, care pretinde o moștenire a lui decujus, deschisă în țară, urmează să se facă conform legei otomane, întrucât este vorba de o lege de statut personal, care urmărește pe străini ori unde s'ar găsì, și întrucât această lege nu contravine dispozițiunilor de ordine publică ale legei române.

Astfel, conform legei otomane, filiațiunea dovedindu-se cu martori, iar pe de altă parte, codul Caragea, atunci în vigoare, admițând aceeaș probă și la noi, nu poate fi vorba de violarea vreunei dispozițiuni de ordine publică a legei române, care să excludă aplicarea legei străine. (Cas. I, 396 din 4 Mai 1912, B. p. 863, Curier Jud. 58/912).

55. Intrucât o succesiune a unui străin se compune exclusiv din imobile situate în România, devoluțiunea acestor bunuri, prin urmare și rezerva și cotitatea disponibilă, se determină după legea română, conform art.2 din codul civil, care prescrie că imobilele aflătoare în cuprinsul teritoriului României sunt supuse legilor române.

Prin urmare, când Curtea de Apel a judecat că o străină supusă turcă are drept la rezervă după legea română, independent dacă după legea sa personală are sau nu acest drept, nu a violat art. 843 din codul civil și nici art. 2 din codul civil. (Cas. I, 396 din 4 Mai 1912, B. p. 863, Curier Jud. 58/912).

56. In afară de obligaîiunile de ordine morală pe cari soțul le contractează în momentul căsătoriei și pe cari legea le concretizează în cuvintele „credință" și „sprijin" mai este și obligațiunea materială de ajutor, adică de procurarea celor necesare pentru existență după starea socială, nevoile și gradul lor de avuție, și această obligație materială incumbă bărbatului, nu numai în traiul comun cu soția, dar și atunci când din vina și fapta lui soția a fost silită să-și părăsească domiciliul.

Când este vorba de o căsătorie celebrată în țară străină între doi supuși ai țărei, se aplică principiile dreptului internațional privat și regula *„locus regit actum"*, după care dovada celebrărei căsătoriei săvârșită conform regulelor acestei țări, face ca ea să fie valabilă ori unde. Dacă este exact cum că potrivit principiilor de drept internațional privat, tot ce se referă la starea și capacitatea persoanelor urmărește pe streini în orice loc s'ar găsì ei, acest principiu însă nu se aplică atunci când intră în conflict cu o dispoziție a legilor țărei unde străinii se găsesc, dispoziție care ar fi de oridne publică internațională.

Astfel, când e vorba de obligația alimentară a soților, este evident că legea română își reia tot imperiul ei, deși în cauză sunt doi străini, căci dispozițiile art. 194 și 196 c. civ. au, fără îndoială, caracterul de ordine publică internațională. (Trib. Buzău, s. II, 25 Mai 1912, Curier Jud. 75/1912).

57. In ce privește formele extrinseci și intrinseci ale unui contract dotal încheiat în România la căsătoria unei străine cu un român, trebue a se aplică legea română. (Trib. Ilfov, s. I, 157/914. Curier Jud. 42/915).

58. Legile privitoare la majoritate și minoritate și în genere la starea civilă și capacitatea persoanelor, sunt legi personale alcătuind așa zisul statut personal; în privința acestor legi, străinii, sunt supuși legilor țării lor. (Trib. Ilfov, s. I, 157 914. Curier Jud. 42 915).

59. Art. 2 c. civ., dispunând că forma exterioară a actelor este supusă legilor țării unde se face actul, de acì rezultă că și chestiunea validității unei copii depe originalul autentic în țară străină are să se judece după legea străină.

Prin urmare, dacă instanța de fond a examinat acea legiuire și a constatat că nu cere nicăeri ca părțile să fie față sau citate la liberarea copiei și întru cât recurentul, care susținea nevalabilitatea copiei, nu a dovedit că o asemenea cerință este formal înscrisă în legea străină, în aceste împrejurări nu poate fi vorba de violarea art. 1188 c. civ. (Cas. I, No. 99, 1914; „Jurispr. Rom.", 1914, p. 262).

60. Curtea de apel nu comite exces de putere când decide că preferința ce s'ar da fraților în contra surorilor de o lege străină la succesiunea unui

străin deschisă în România nu atinge ordinea publică astfel cum rezultă din legile și moravurile din România, deoarece o asemenea preferință este privitoare la devoluțiunea și ordinea succesorală, deci la interese de ordin cu totul privat, iar nu la organizarea familiei. (Cas. I, decizia No. 293, din 16 Mai 1914; „Jurispr. Rom". 1914, p. 385).

61. Dacă regulele privitoare la protecțiunea persoanei și averei unui erede sunt stabilite de legea lui națională, iar în caz de absență această lege este care va determinà formele de urmat cu privire la alcătuirea organelor chemate să-l reprezinte și să administreze averea absentului, în ce privește însă dreptul de a dobândì, prin sucesiune, imobile în România, fiind vorba de o devoluțiune de bunuri situate în țară, adică de învestirea eredelui cu un drept nou, iar nu de exercitarea unui drept aflat în patrimoniul sucesibilului, se aplică legea română, care determină modul de dobândire a proprietății prin devoluția bunurilor sucesorale. (Apel Buc. I, No. 119, 1915; „*Dreptul*" 1915, p. 514).

62. Regula „locus regit actum", după spiritul legii noastre civile are un caracter obligator. Prin urmare un testament, făcut de un străin în țara Românească, după legile țării sale (în specie după legea grecească) nu e valabil, dacă atinge ordinea publică, adică atunci când se pune în conflict cu legile țării Românești. (Trib. Gorj, s. I, 259 din 28 Oct. 920. Curier Jud. 4 921).

63. In statele cari cuprind provincii cu legislații proprii, starea și capacitatea persoanei se guvernează de legile în vigoare în provincia unde domiciliaza persoana. Acest principiu se aplică în urma alipirei Bucovinei unde conform Decretului-lege 3745 918, au rămas în vigoare legile și ordonanțele existente înaintea alipirei. (Trib. Iași, s. I, 24 din 26 Feb. 1921. Pand. Rom. 1922, II, 61).

64. Succesiunea imobiliară se regulează conform legei locului situației, pe când celei mobiliare urmează a i se aplică legea națională a defunctului, cu distincția: când sunt privite singulare se aplică statutul real și când sunt privite în universalitatea lor, li se aplică statutul personal. (Trib. Tecuci 24 Ian. 921, Curier Jud. 9/921).

65. In afară de motivele legii naționale cari fac parte din statutul lor personal, străinii pot fi divorțați la noi pe baza motivelor admise de legea română, de oare ce statul străin, fiind singur în drept a vegheà la ordinea publică și siguranța sa, tribunalele sale au căderea de a pronunță divorțul cerut pentru motive cari deșì nu sunt admise de legea națională a părților, totuși, sunt prescrise de legea teritorială în interesul ordinei publice și moralei, soluție conformă cu însiși textul și spiritul Convenției de la Haga și în special cu dispizițiile art. 5 din acea convenție. (Trib. Vlașca s. I, Jurnal 1585 din 23 Mart. 1921. Curier Jud. 8/922).

66. După principiile dreptului internațional privat și conform art. 2 c. civ., devoluțiunea succesiunei mobiliare a unui străin este guvernată de legea națională a defunctului, în specie de legea engleză. Deșì legea engleză lasă ca statutul personal al supusului său să fie cârmuit de legea domiciliului său, tribunalele române nu pot ține socoteală de retrimeterea pe care o face legea engleză pentru ca orice conflict de legi fiind un conflict de suveranitați, legiuitorul atunci când rezolvă asemena conflicte își fixează competența sa și definește limitele propriei sale suveranități; de aceea nu e admisibil ca tribunalele române să lase legei engleze grija de a fixà limitele suveranității statului român. (Trib. Iași s. III, 20 Iulie 1921. Pand. Rom. 1922, II, 147, Curier Jud. 13/922).

67. Condițiunile și formele cu cari pot fi înstrăinate imobilele aparținând minorilor, nu au de obiect aceste bunuri privite ca atare, ci sunt numai măsuri de protecție a intereselor minorilor, din cauza stării lor de incapacitate. Ca atare asemenea prescripțiuni fac parte din statutul personal al minorilor, legea lor națională trebuind să fie aceea care reglementează protecțiunea ce este necesară în raport cu desvoltarea lor fizică, morală, etc.

Aceste măsuri se rapoarta la modul de organizare al familiei și la drepturile tutorului și deci pentru mahomedani, cetățeni români din Dobrogea, se pot vinde prin bună învoială pentru plata datoriilor succesiunei, de către tribunalele mahomedane, bunurile imobiliare ale minorilor. (Cas. I, 714, din 20 Sept. 921. Curier Jud. 23/922: Pand. Rom. 1923, I, 191).

68. Când o procură este legalizată într'o țară străină, de către o autoritate a cărei adeverire este certificată de autoritățile superioare, formele acestui act urmează regula „locus regit actum" și există prezumție că formele legei acelei țări sunt îndeplinite.

Că prin urmare, în speță, din moment ce notarul din Zürich, a cărui semnătură este legalizată de autoritățile respective, certifică ca originală semnătura firmei Straub et Comp.,

este de presupus, că el a examinat dacă persoana fizică, care a semnat-o avea cădere, apelantul, care innvoacă excepţiunea viciului procurei, arà ţinut să facă dovada excepţiunei sale, să probeze, cu alte cuvinte, modul cum trebuià, conform legilor din Elveţia, să se îndeplinească formalităţile ceeace n'a făcut.

De asemenea, de oarece nu s'a făcut dovada că actul de protest al tratei, încheiat de portărelul din Zürich, nu este dresat conform regulelor şi legilor locului, este de presupus că agentul care l'a încheiat erà în cunoştinţă şi s'a conformat legilor ţărei sale. (C. A. Bucureşti IV, dec. 25 din 24 Martie 1923, Jur. gen. 1923 No. 298).

69. Pentru ca actele dresate în străinătate de autorităţile străine, să poată fi produse înaintea instanţelor române, trebue ca semnătura celor ce le-a dresat să fie legalizată de agenţii diplomatici sau consulari români, trimeşi în străinătate şi ca semnătura acestora să fie apoi legalizată de Ministerul de Externe, iar când actul este dresat de un consul străin în România, semnătura acestuia trebue de asemenea legalizată de Ministerul de Externe. (Cas. II, 2772 din 31 Dec. 1923. Jur. Rom. 6/1924, Curier Jud. 9/924).

70. Legile de organizare bisericească ale bisericei române cât şi acele privitoare la bunurile bisericeşti, sunt aplicabile chiar în afara statului român, comunităţilor compuse din români, iar statul român are controlul de fapt al lor chiar în ţară străină. (Trib. Iaşi s. I, 29 Ian. 1923. Pand. Rom. 1923, III, 90).

71. Cu toate că în virtutea principiului „locus regit actum", convenţiunile încheiate şi prezentate de părţi în instanţă, trebue să-şi primească efectele lor, aşà cum s'a convenit de părţi, dacă s'a respectat legea locului unde au fost încheiate, totuşi acele convenţiuni nu mai pot produce nici un efect dacă clauzele lor conţin dispoziţii cari calcă legile de ordine publică ale ţării unde se cere xecutarea lor. (Trib. com. Ilfov, s. II, 1004 din 27 Nov. 923. Pand. Rom. 1924, III, 68. *Dreptul* 7/924).

72. In procura învestită cu formele prevăzute în legile ţărei în care a fost dată, este presupus că oficerul public competent, s'a convins personal şi despre calitatea celui ce o semnă.

Prin urmare, în speţă, procura prezentată de advocatul Societăţii intimate fiind autenficată de notarul din Monza (Italia), iar în actul de autentificare se vede arătat în mod expres că semnatarul procurei are dreptul a semnà pentru acea Societate, nu mai este nevoe a se cere părţii nici o alta dovadă în stabilirea calităţii semnatarului, aceasta fiind afirmată de notarul public prin actul său. (C. A. Bucureşti IV, dec. com. 10 din 18 Februarie 1924. Jur. Gen. 1924, No. 873. Bul. C. Apel 4/924).

73. A se vedeà : Art. 1, nota 23; Art. 33, notele 10, 11, 12; Art. 34, notele respective; Art. 121, nota 1; Art. 131, nota 1; Art. 143, nota 10; Art. 151, notele 12 şi 14; Art. 152, notele respective; Art. 246, notele 13 şi 14; Art. 292, nota 5; Art. 309, nota 7; Art. 344, nota 6; Art. 413, nota 9; Art. 652, nota 2; Art. 751, nota 17; Art. 939, nota 2; Art. 966, Index şi notele respective; Art. 968, notetele respective; Art. 970, notele 1 şi 2.

Art. 3. — Judecătorul care va refuza de a judeca, sub cuvânt că legea nu prevede, sau că este întunecată sau neîndestulătoare, va putea fi urmărit ca culpabil de denegare de dreptate. (Pr. civ. 305—307; C. p. 152; Civ. Fr. 4).

Text. fr. Art. 4. — Le juge qui refusera de juger, sous pretexte du silence de l'obscurité ou de l'insuffisance de la loi, pourra être poursuivi comme coupable de déni de justice.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, ed. 5-a, p. 188;
Baudry et Fourcade, Des personnes, I, 237;
Carré, *Compét. civ.*, I, 32;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 38;
Dalloz, *Rép.* Déni de justice 5 urm., 18; *Suppl.* Déni de justice 3 urm.;
Demolombe, I, 43;
Faustin Hélie, *Instr. crim.* VII, § 487, p. 236;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 58 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 209.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 54, 58 urm.; (V. p. 430);
CANTACUZINO MATEI, p. 22;
FOREANU ALEX., *Nota* sub. J. Ocol. Cerna-Tulcea, 23 din 9 Iun. 1922, Pand. Rom. 1924-II-141;
NACU, I, p. 104 urm.

Jurisprudenţă.

1. O interpretare rea sau chiar ilegală a legei nu constitue, când provine dela un judecător în exerciţiul funcţiunei sale, nici delict, nici crimă în sensul art. 493 şi 494 pr. pen. şi nu este calificată prin vre-o dispoziţiune a codului penal ca delict sau crimă, care să atragă după sine pedeapsa destituţiunei sau alta mai mare; căci judecătorul în aplicarea legilor, trebuind a urmà numai conştiinţei sale juridice, se poate ca el să interprete vre-o dispoziţiune din lege într'un mod care este contrariu unor dispoziţiuni a legei sau ştiinţei dreptului, adică să o fi interpretat într'un mod ilegal, însă asemenea interpretare rea sau chiar ilegală nu este supusă vre-unei penalităţi, căci altfel libertatea conştiinţei judecătorului, în aplicarea legilor, ar încetà de a mai fi. (Cas. I, 337/Oct. 9/72. B. p. 259).

2. In faţa unei antinomii dintre dispoziţiunile unei legi şi dispoziţiunile constituţiei nu poate fi îndoială că trebuesc aplicate dispoziţiile constituţiei în detrimentul legei, pentru că constituţia este legea fundamentală şi principală în stat după care se regulează tot mecanismul puterilor publice şi se stabileşte monarchia constituţională şi pentru că judecătorii, conform art. 107 din legea organizărei judecătoreşti, jură credinţă şi ascultare constituţiei. (Cas. II, 190 Sept. 24/75. B. p. 224).

3. In principiu judecătorii fondului nu sunt în drept a complectà din oficiu lacunele ce pot existà în concluziunile părţilor litigante, nici a se fondà pe mijloace ce dânsele nu ar fi propus cel puţin într'un mod implicit, de oare ce legea nu le permite să statueze decât asupra punctelor cerute. Pe lângă aceasta, orice parte fiind liberă a renunţà la drepturile şi mijloacele de apărare ce-i sunt acordate de lege, rămâne constant că judecata atât la instanţele de fond cât şi înaintea curţei de casaţie urmează să fie circumscrisă în conclusiunile părţilor. (Cas. sect.-unit., 2/79, Febr. 15/79. B. p. 974).

4. Judecătorul fondului, chemat a se pronunţà asupra unei contestaţiuni a cărei soluţiune depinde de validitatea unui act, e dator a se pronunţa asupra punctului dacă, faţă cu legea, actul în discuţiune şi contestat în forma lui este valabil sau nu. (Cas. I, 359. Nov. 16/81. B. p. 829).

5. Este admis în drept că orice cerere găsită justă şi întemeiată să fie admisă, dacă nu este prohibită de lege. De unde rezultă că, dacă chiar obiectul cererei nu este prevăzut în vreo dispoziţiune a legei, nu urmează de aci ca dânsa să fie şi respinsă. De asemenea, orice contestaţie ivită în relaţiunile juridice ce au putut aveà părţile ea urmează a fi deferită instanţelor judiciare, care sunt ţinute a le da o soluţiune, bazându-se pe textele legilor, interpretaţiunea lor şi, în caz de lipsă, pe principiile de echitate. (Apel Buc. III, 69. Mart. 22/84, *Dr.* 71/84).

6. In principiu, instanţele judecătoreşti sunt datoare, din moment ce sunt sezisate de vreo acţiune, să-i dea curs şi să judece acea acţiune fără întrerupere până la fine. Acest principiu sufere esceptiune în cazurile când, în cursul judecăţei procesului, s'ar ivì circumstanţe din acelea care ar împiedecà ca judecătorul să se poată pronunţà momentan asupra acţiunei, până ce mai întâiu nu se vor înlăturà acele circumstanţe împiedecătoare la judecarea acţiunei. Şi deşi legea nu prevede anume asemenea circumstanţe împedecătoare la judecarea cauzei dar ele se admit de jurisprudenţă, şi cu drept cuvânt legiuitorul n'a putut prevede anume aceste circumstanţe, de oarece numai cu ocaziunea judecărei unei acţiuni se pot ivì diferite circumstanţe care pot împedicà judecarea unui proces. De câte ori dar în cursul judecărei unei afaceri se ivesc circumstanţe împedecătoare la tranşarea acelei afaceri, şi ele fiind lăsate la aprecierea judecătorului, în asemenea cazuri judecătorul poate să se oprească de a judecà acţiunea, amânând-o până ce se vor înlăturà acele circumstanţe. (Apel, Focşani I 10 Mart. 1886. *Dr.* 37/86).

7. Nu există denegare de dreptate, când judecătorul constată că o lege anterioară a fost abrogată prin o lege nouă, ci numai când el refuză de a se pronunţà, sub cuvânt de tăcere a legei. (Apel. Iaşi I. *Dr.* 80/94).

8. Dacă justiţia e obligată a face strictă aplicare a textelor de lege acolo unde sunt clare şi precise fără a cercetà motivele legiuitorului, este tot de datoria ei ca acolo unde textele sunt necomplecte şi întunecoase, să le complecteze şi să le interprete, punându-le în legătură şi în armonie nu numai cu principiile de drept dar şi cu

echitatea care este complimentul firesc al dreptului, soluţionându-le astfel încât un drept să-şi găsească deslegarea sa în conformitate cu echitatea. (Trib. Mehedinţi 3 Mart. 1920. *Dreptul* 39/920).

9. Pentru interpretarea legilor se pot prezentă două ipoteze deosebite: In prima ipoteză judecătorul în tăcerea legei este adesea obligat de a face aplicaţia ei prin analogie la materie sau la cazuri ce ea nu a prevăzut; el face aceasta printr'o interpretare extensivă a legii zisă ordinară, când redacţiunea legii nu prezintă prin ea însăşi un înteles lămurit şi complect sau când ea nu exprimă în mod exact gândul legiuitorului. Această interpretare se face prin două moduri: interpretarea gramaticală prin ajutorul limbei uzitate şi a regulilor sintaxei şi interpretarea logică adică întemeiată pe raţionament. (Trib. Fălciu 16 Mai 1921. Curier Jud. 43 921).

Art. 4. — Este oprit judecătorului de-a se pronunţa, în hotărîrile ce dă, prin cale de dispoziţiuni generale şi reglementare, asupra cauzelor ce-i sunt supuse. (Civ. 1201, 1537; C. p. 108; Civ. Fr. 5).

Text. fr. Art. 5. — Il est défendu aux juges de prononcer par voie de disposition générale et réglementaire sur les causes qui leur sont soumises.

Doctrină străină.

Baudry et Fourcade, Des personnes, I, 247, 248;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 14, 38;
Dalloz, *Rép. Lois.*, 458 urm., 482, 517; *Compét. adm.* 71 urm.; *Suppl. Compét, adm* 155 urm.; *Lois* 432 urm., 437 urm., 448;
Demolombe, I, 109;
Huc, I, 183, 185;
Laurent, I, 258, 259, 266 urm.;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 61 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 155.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 54, 56 urm.; (III, part. I, ed. 2-a, p. 805, 815);
Cantacuzino Matei, p, 21, 22;
Diogenide E., „*Inalta Curte de Casaţie şi art. 4 din codul civil*". Pagini juridice 94/1912;
Nacu, I, p. 104 urm.

Art. 5. — Nu se poate deroga prin convenţiuni sau dispoziţiuni particulare, la legile, care interesează ordinea publică şi bunele moravuri. (Civ. 587, 620, 702, 728, 803, 824, 839, 965, 968, 1008, 1010, 1089, 1123, 1125, 1223—1226, 1256, 1270, 1281, 1339, 1373, 1471, 1492, 1495, 1498, 1513, 1636, 1689, 1701, 1760, 1838; Pr. civ. 80, 109, 340, 374, 409; Com. 79, 273, 880, § 3; Leg. judec. oc. 116; art. 1, 2, leg. 20 Fevruarie 79; Leg. p. persoanele juridice. (Mon. of. 27/1924). Art. 106. Legea asupra propr. literare şi artistice (Mon. of. 68/923). Art. 3 al. final: L. Agrară 124; Civ. Fr. 6).

Text. fr. Art. 6. — On ne peut déroger, par des conventions particulières, aux lois qui intéressent l'ordre public et les bonnes mœurs.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, ed. 5-a, p. 178;
Baudry et Fourcade, Des personnes, I, 268 urm.;
Capitant. *De la Cause des Obligations*, p. 441 urm.;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 10, 62, 86, 626, 837; II, p. 161, 464, 606; ed. 1-a, III, p. 13, 395.

DALLOZ, *Rép. Lois.* 521 urm.; *Suppl. Lois.* 440;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations,* II, pg. 541, 542;
DEMOLOMBE, I, 17;
GLASSON, II, pg. 261;
HUC, I, 187 urm.;
LAURENT, I, 47 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 66, 67;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 290 urm.;
VAREILLES SOMMIÈRES. *Des lois d'ordre public et de la dérogation aux lois.*

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 223 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 88; IV, part. I, ed. 2-a, p. 165, 187, 188, 637; IV, part. II, ed. 2-a, p. 383, 588; V, p. 514; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 13, 14, 17, 26, 46, 130, 328 n. 1; XI, p 50;) *Droit ancien et moderne de la Roumanie* p. 138, 191, 412; *Observație* sub. C. Apel Iași s. I, din 22 Nov. 1906. Dreptul 5/1907; *Observație* sub. Trib. Neamț., 21 Nov. 1906. Dreptul 8/1907; *Observație* sub. C. Apel Buc. s. III, 31 din 25 Ian. 1907. Dreptul 28/1907; *Observație* sub. C. Apel Iași s. I, 19 Nov. 1907. Dreptul 11/1908; *Observație* sub. C. Apel Iași s. II, 82 din 23 Iunie 1908; Dreptul 68/1908; *Observație* sub Trib. civil Audenarde (Belgia) 27 Nov. 1908; Dreptul 31/1909; *Observație* sub. Trib. civil Louviers, 16 Iunie 1899, Curier. Jud. 25/1900; *Observație* sub. C. Apel Iași s. I, 28 April 1881. Curier. Jud. 14/1901; *„Clauza de inalienabilitate cuprinsă într'o donație sau testament"*. Curier. Jud. 72/901; *Observație* sub Trib. Braila s. II. 18 Mai 1901. Curier Jud. 73/1901; *Observație* sub. Judec. ocol II, Iași 4115 din 27 Nov. 901. Curier Jud. 17/902; *Observație* sub. Cas II, 56 din 8 Febr. 902. Curier. Jud. 18/902; *Observație* sub. C. Apel Galați s. I, 65 din 7 Mai 1902. Curier. Jud. 25/903; *Observație* sub. Trib. Dorohoi 355 din 22 Sept. 1903. Curier. Jud. 1/904; *Observație* sub. C. Apel Iași, s. I, 87 din 28 Mai 1904. Curier. Jud. 67/904. *Nota* sub. Trib. Paris 13 Mart. 1919. Curier. Jud. 30/923; *Observație* sub. Apel Limoges 11 Sept. 920. Pand. Rom. 922, III, 146; *Observație* sub. Cas. Fr. 27 Mart. 922. Pand. Rom. 1924, III. 39; *Observație* sub. Justiția de Pace din Pont-A. Mousson 2 Aug. 922. Pand. Rom. III 80; *Nota* sub Trib. civ. Roma, 26 Ian. 923, Jur. Gen. 924, No. 1851;
ATHANASOVICI V. ȘI ZEUCEANU A. *„Nulitatea actelor de înstrăinare încheiate în timpul răsboiului cu supușii statelor inamice"*. Dreptul 23/1920;
BOTEZ CORNELIU. *„Ordinea publică în legile și decretele-legi privitoare la prelungirea contractelor de închiriere"*. Curier Jud. 36/922;
CANTACUZINO MATEI. pg. 62, 63, 144. 318;
DEGRÉ ALEXANDRU. *Scrieri Juridice*, Vol. I, pg. 229 urm. „Testamentele facute sub o condiție peste putința sau neiertata";
DIMITRESCU DOREL. *„Art. 409 și legile de ordine publică"*. Dreptul 52, 53, 56, 60, 61, 69, 72, 77/1910;
EMMANUEL EUGEN *Notă* sub. Trib. Ilfov s. notariat 292 din 5 Nov. 920. Curier. Jud. 31/921;
GEORGEAN N. *Observație* sub. Trib. Dorohoi 394 din 28 Nov. 1922. Pand. Rom 1924, III, 65;
GHELMEGEANU M. *Observație* sub. Cass Req. 16 Ian. 1923. Pand. Rom. 1923, III, 153;
HEROVANU EUGEN. *Tratat teoretic și practic de Procedura civilă,* Vol. I, N. 21 urm.;
HOZOC DIMITRIE. *Notă* sub. Cas. I, 2 din 9 Febr. 1918. Pand. Rom. 1922-I-174; *Nota* sub. Cas. I, 137 din 15 Febr. 1922. Pand. Rom. 1923-I-106;
IONAȘCU R. TRAIAN. *Notă* sub. Trib. Ilfov, s. II com. 6 Nov. 1922. Pand. Rom. 1923-II-167;
MEITANI GEORGE (FIU). *„Despre condițiunea ilicită, imposibilă sau contra bunelor moravuri înscrisă într'o donație sau testament"*. Dreptul 82/901, Dreptul 11 1902;
NACU, I, p. 108, 109; II, p. 234 urm.;
PÂRVULESCU G. *„Condițiunile imposibile și ilicite puse într'un testament și o donațiune"*. Dreptul 20/1903;
PERIEȚEANU GR. I. (IPER). *Notă* sub. Cas. I, 898 din 2 Nov. 921. Curier. Jud. 19/922;
POLICHRON DEM. *Notă* sub. Trib. Dolj s. III, 84 din 10 Mart. 1923. Pand. Rom. 1923-II-182;
POPOVICI AT. N. NICOLAE. *„Condițiunile ilicite, imposibile sau contrare bunelor moravuri, anulează testamentul în care se găsesc"*. Revista Critica No. 5/912;
RĂDULESCU SILIU. *Observație* sub. Trib. Ilfov s. III, 173 din 24 Febr. 1909. Dreptul 36/1913; *Observație* sub. C. Apel Paris. 20 April 913. Dreptul 21/1914;
STAMBULESCU N. ION. *Notă* sub. Cas. I 1039 din 5 Nov. 1923. Pand. Rom. 1924-III-51;
STĂTESCU ST. *„Concluziuni"*. Curier. Jud. 18/902.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Măsura secularizărei interesează ordinea publică şi prin urmare ori ce dispoziţiune prin care s'ar fi făcut o liberalitate unei monastiri cu clauza că chiar în cazul eventual de secularizare a averilor monastireşti, acea monastire să continue a aveà în al său patrimoniu, acea libertate ar trebuì să fie considerată ca nulă, de oare ce această dispoziţiune cu asemenea clauză ar contravenì la voinţa legiuitorului, ca monastirile să înceteze d'a mai posedà un patrimoniu. Şi dacă legiuitorul din 1863, a voit cu drept cuvânt să desfiinţeze proprietatea de mână moartă constituită în favorul monastirilor, nu s'a gândit însă ca să isbească şi să deposedeze pe particularii cari ar aveà un drept de proprietate sub condiţiune suspensivă, asupra unor bunuri dăruite monastirilor sub condiţiune rezolutorie, căci dacă interesează ordinea publică, ca monastirile să nu mai aibă un patrimoniu propriu, acel interes de ordine publică nu se mai poate invoca, când prin îndeplinirea unei condiţiuni rezolutorie, unele bunuri devin proprietate privată, esenţialmente alienabilă; şi tocmai de aceea legea din 1863, nu dispune nimic despre liberalităţile făcute monastirilor sub condiţiune resolutorie, de unde rezultă, nu că acele condiţiuni sunt desfiinţate, ci că ele au să fie cârmuite după dreptul comun, căci derogaţiunea de la dreptul comun nu se poate presuma nici chiar în legislaţiune, ci trebue să resulte evident, ceea ce nu este în legea din 1863. Prin urmare, valabilitatea sau anulabilitatea unei condiţiuni resolutorie, a cărei îndeplinire depinde de un eveniment viitor şi incert, pusă în termeni expreşi de un testator sau donator la o liberalitate făcută unei monastiri, precum şi efectele ei, au să fie regulate după legea dreptului comun ce domină în timpul facerei liberalităţei sau în timpul încetărei din vieaţă a testatorului. (Cas. I, 452/Nov. 24/71, B. p. 388).

2. Arbitrii aleşi de părţi formează o instanţă judecătorească recunoscută de lege, şi care 'şi exercită jurisdicţiunea în limitele fixate şi sub condiţiunile prescrise de lege. Şi tot ce priveşte jurisdicţiunile este eminamente de ordine publică. Prin urmare, clauza conţinută în un compromis, ca părţile, sau una din părţi, nu se va opune la executarea unei hotărîri de arbitri, este nulă cu desăvârşire ori de câte ori partea care a câştigat ar vreà să beneficieze de acea clauză spre a face să execute ca o hotărîre, un act care nu îndeplineşte caracterele unei hotărîri, care act este radical nul şi urmează a fi considerat de lege ca şi când nu ar fi existat. (Cas. I, 49/Febr. 16/72, B. p. 35).

3. In principiu procesele ce un român are cu străinii sau indigenii sunt de competinţa tribunalelor române. Insă la această regulă generală care nu este de cât un beneficiu pentru români, se poate derogà stipulându-se jurisdicţiunea oricărui tribunal străin conform art. 969. (Apel Buc. III. Ian. 22/73, *Dr.* 13/73).

4. Când o parte prin contract, a stipulat că neînţelegerile ivite se vor judecà de un tribunal străin, curtea nu poate oprì judecarea procesului intentat de acea parte, nici chiar atunci când cererea s'a format pe cale de excepţiune, la o chemare, în garanţie formată de cealaltă parte. (Cas. I, 119/Apr. 13/74, B. p. 78).

5. Condiţiunea ce afectă un act juridic (unilateral sau bilateral) constitue un mod de a fi al acelui act; ea intră ca element în formaţiunea acelui act, *(id quod condit);* şi prin urmare nu se poate suprimà această modalitate fără ca actul să se denatureze şi fără ca el să sufere o trans-

formațiune. Și codul civil, care aplică expres acest principiu fundamental în art. 1008 în materie de convențiuni (acte bilaterale), nu conține nici o dispozițiune derogatorie în favoarea testamentelor (acte unilaterale). Testamentul care cuprinde o clauză de inalienabilitate absolută poartă în sânul său o condițiune ilicită care atrage fatalmente nulitatea testamentului, de oare ce acest testament tinde sau a scoate din comerț imobilele sau a creea din voință privată o incapacitate permanentă în dauna legatarilor. Și alienabilitatea sau inalienabilitatea lucrurilor, precum și incapacitatea persoanelor sunt materii de ordine publică ce nu pot fi modificate prin dispozițiuni particulare; or, art. 5 prohibă expres veri ce dispozițiuni particulare care ar derogà la legile de ordine publică și bunele moravuri. (Trib. Ilf. II, Oct. 30/76, *Dr.* 29/76).

▪ Dacă părțile stipulează că renunță la dreptul de a face apel sau recurs în casație contra hotărîrei arbitrilor numiți de dânsele prin actul de compromis, o asemenea stipulațiune cată să-și producă efectele sale (art. 969 c. civ.), mai cu seamă că însăși legea permite a se renunțà la apel chiar înainte de a se da hotărîrea arbitrilor (art. 344 și 363 pr. civ.), și nu există nici un cuvânt pentru care o stipulațiune de renunțare anticipată la recurs să nu fie valabilă. Precum ordinea publică nu este întru nimic vătămată prin o renunțare la recurs, făcută posterior de darea hotărîrei, asemenea ea nu este cât de puțin atinsă prin o renunțare anticipată; căci părților numai în interesul lor privat s'a acordat de lege facultatea de a recurge în casație, în vreme ce e în interesul general și public că numai Ministrul Justiției și Procurorul general al curții de casație au mișiunea de a denunța casației hotărîrile judecătorești contrarie cu legea. (Cas. I, 38/Febr. 5/79, B. p. 85).

7. Condițiunea de inalienabilitatea fondului testat, lovind în libera circulațiune a bunurilor, este contrarie ordinei publice, după cum aceasta rezultă, deși în mod indirect dar evident, din dispozițiunile legii care prohibă substituțiunile, al căror caracter dominant erà de a împiedecà libera dispozițiune a bunurilor în mâinile posesorilor actuali. Or, art. 5 prohibă de a se derogà, fie prin convențiuni fie prin veri ce dispozițiuni particulare, la legile care interesează ordinea publică. Și în acest art. 5, derivat din art. 6 din codul francez, cuvintele *„sau dispozițiuni particulare“* au fost adăogate cu intențiune de legiuitorul român pentru a întinde această proibițiune și la dispozițiunile testamentare, iar nu numai la convențiuni, ca în legislațiunea franceză; ceea ce rezultă în mod și mai evident din suprimarea în legislațiunea noastră a art. 900 c. civ. francez, în care asemenea condițiuni se presupun ca ne-scrise, iar dispozițiunea care le conține rămâne valabilă fără această condițiune care singură se desființează. Astfel fiind, în legislațiunea noastră rămâne în vigoare numai textul imperativ și absolut al art. 5; prin urmare un atare legat este nul și de nul efect. (Apel Buc. III/160, Iun. 25 81, *Dr.* 59/81).

▪ Principiul consacrat de lege prin art. 1008, care isbește de nulitate convențiunile dependente de o condițiune imposibilă, imorală sau ilicită, există și la Romani, unde însă se exceptau dispozițiunile testamentare pentru motivul că în testament nu există de cât o voință, aceea a testatorului, și că celui în persoana căruia s'a făcut dispozițiunea neputându-i-se imputà nimic, ei decideau că atari condițiuni să se considere ca nescrise, iar dispozițiunea să-și aibă valoarea ei. Codul francez, tratând donațiunile și testamentele în acelaș titlu, a admis regula ce Romanii aplicau dispozițiunilor testamentare pentru toate dispozițiunile cu titlu gratuit, chiar și pentru cele între vii. Insă această inovațiune găsind critică aproape unanimă între comentatori, să vede că legiuitorul român a voit să coreagă aceasta și a înlăturat art. 900 din codul francez, așa că intențiunea și scopul său se vede că a fost ca această chestiune să se resolve după regulele generale și după rigoarea principiilor, asimilând efectele condițiunilor imposibile, imorale sau prohibite de lege asupra liberalităților cu efectele ce produc aceleași condițiuni asupra contractelor. Aceasta mai rezultă și din principiul general, că ori ce act emanat din libera voință a omului nu poate să fie separat de elementele ce'l constitue. dacă este susceptibil de execuțiune, apoi în întregul lui cată să fie executat; și, în adevăr, dacă se scindează actul se scindează și voința aceluia ce l'a făcut, și ast-fel nu voința lui se execută, ci o voință străină. Ast-fel dar, o dată stabilit acest principiu, ori ce liberalitate subordonată unei condițiuni nu poate formà de cât un întreg indivizibil și nu se poate înlăturà condițiunea fără a se scindà voința acelui ce a făcut liberalitatea; de alt-fel nu numai că nu execută voința lui, dar încă liberalitatea devine mai avantagioasă decât erà în intențiunea aceluia ce a făcut-o. Ast-fel, obligațiunea

pusă de testator de a nu înstrăinà legatarul averea imobiliară, se consideră o condițiune ilegală, de oare ce scoate din comerț și isbește de inalienabilitate o porțiune a teritoriului pe care numai legiuitorul țării este în drept de a o declarà ca atare; o atare condițiune atrage nulitatea dispozițiunei testamentare ce depinde de ea. (Trib. Brăila, Mai 21/83, *Dr.* 59/83).

9. In codul civil nu există nici un text de lege care să declare de nule testamentele care ar conține o condițiune ilicită, așà precum legiuitorul prevede în mod categoric, prin art. 1008 pentru contractele sinalagmatice, ast-fel că condițiunea de inalienabilitate, care e contrarie legei și ordinei publice, și ca atare constitue o condițiune ilicită fiind că scoate din comerț bunurile, nu anulează testamentul chiar în care ar fi cuprinsă, ci cată a se considerà ca nescrisă, după cum se considerà atât în dreptul roman, cât și în vechia legislațiune, înainte de aplicarea codului civil, și nulitățile fiind de drept strict nu se pot aplicà prin analogie. Dacă legiuitorul român a suprimat din codul civil art. 900 din codul francez, care prevede anume cazul când condițiunea ilicită se găsește în testament, aceasta a făcut-o pentru că a voit a suprimà acea inovațiune din codul francez, menținând cu modul acesta vechia noastră legislațiune și jurisprudență. (Apel Focș. I, 156, Dec. 12/83, *Dr.* 24/84).

10. Dacă art. 5 pune principiul că nu se poate derogà prin dispozițiuni particulare la legile care interesează ordinea publică, apoi nu se poate deduce ca consecință că derogațiunea la acest principiu atrage nulitatea întregei dispozțiuni, întru cât nulitățile fiind de cea mai strânsă interpretare și restrânsă aplicare, ele nu se crează prin analogii sau omisiuni, ele nu se pot pronunță de judecată de cât atunci când sunt prescrise formal de lege, precum este prescrisă la convențiuni (art. 1008), precum este impusă la testamente (art. 803), pentru condițiunea de a păstrà și a remite la o a treia persoană. Și din omisiunea de a se reproduce în codul român dispozițiunile art. 900 din codul francez nu se poate deduce că legiuitorul nostru a înțeles să părăsească sistemul francez, căci de ce utilitate erà la noi a mai zice prin un nou articol, că clauza ilicită sau imorală este nulă la testamente, când dejà în art. 5 se dispune în mod general că o asemenea clauză nu poate aveà ființă, dispozițiune care la francezi nu se referă de cât la convențiuni (art. 6). (Apel Focș. II, 58/Apr. 15/82, *Dr.* 22/84).

11. Nici un text de lege n'a prevăzut nulitatea absolută a testamentelor din cauză că în conținutul lor ar existà o clauză ilicită; pe lângă aceasta mai reese că clauzele ilicite cuprinse în corpul unui testament nu pot da loc la nulitatea lor și din înprejurarea că legiuitorul când a voit să declare asemenea nulități a prevăzut anume în art. 803 c. civ. unde se vorbește despre substituțiuni. Dacă art. 5 c. civ. oprește de a se derogà prin convențiuni sau dispozițiuni particulare la legile care interesează ordinea publică și bunele moravuri, aceste probibițiuni nu au sancțiune expresă la testamente, ci numai la convențiuni (art. 1008 c. civ.) De asemenea nu se poate deduce nulitatea testamentului și din împrejurarea că legiuitorul în redacțiunea codicelui civil n'a reprodus și art. 900 c. civ. francez, de oare ce nulitățile sunt de drept strict, și de oare ce supresiunea zisului articol din codicele nostru se explică îndestul prin inutilitatea unei dispozițiuni care de sine se sub înțelege, după cum pentru același cuvânt, se văd asemenea omise în legea noastră art. 901 și 902 c. civ. francez. Prin urmare în fața celor expuse, testamentul nu poate fi afectat de nulitate din împrejurarea că s'a prevăzut într'însul o clauză care nu este admisă de lege și care trebue înlăturată. (Cas. I, 125/Mart. 24/84, B. p. 267; 173, Mai 12/84, B. p. 409).

12. Deși este adevărat că ori ce persoană care are domiciliu legal pe teritoriul unei națiuni devine chiar prin acest fapt justițiabil de tribunalul domiciliului său, în virtutea maximei *actor sequitur forum rei*, cu toate acestea această jurisdicțiune naturală este o jurisdicțiune la care părțile pot derogà prin convențiune. In adevăr, toate legislațiunile au permis persoanelor cari au liberul exercițiu al drepturilor și acțiunilor lor de a substituì prin convențiune tribunalului ce exercită puterea judiciară în numele suveranului, un tribunal arbitral, și legislațiunea noastră conține expres acest drept în art. 339 pr. civ. Prin urmare, prin convențiune se poate alege un tribunal care să aparțină organizațiunei judiciarà a unei alte națiuni, căci în definitiv un atare tribunal nu este decât un tribunal arbitral, pentru că, ca și arbitrii particulari, judecând cauzele ce-i sunt voluntar supuse, nu exercită această putere în virtutea delegațiunei dată de suveran, ci în virtutea mandatului ce i-a fost dat prin voința părților. (Trib. Brăila, Sept. 8/84, *Dr.* 83/84).

13. Ori ce persoană naturală sau civilă, care are un domiciliu legal pe

teritoriul unei puteri, devine prin acest fapt chiar justițiabilă de tribunalele sale și trebue să fie acționată înaintea tribunalului domiciliului său, în virtutea maximei *actor sequitur forum rei.* Prin urmare este nulă clauza prin care părțile se supun judecății tribunalului arbitral al bursei din Buda Pesta, căci o atare clauză nu conține nici înființarea unui tribunal de arbitri, de oare ce tribunalele unui stat în această calitate, judecă numai în funcțiunile lor publice și legale; jurisdicțiunea unui tribunal de arbitri este bazată pe un mandat, adică pe un titlu privat și tribunalele publice nu pot acceptà de la un particular vre un mandat; ele nu pot fi alese ca arbitri, fiind-că persoanele nu sunt indicate anume și se pot schimbà din zi în zi. Ea nu conține nici o prorogațiune, sau mai bine zis o jurisdicțiune prorogată, fiindcă prorogațiunea este admisibilă numai între tribunalele aceluiași stat. Un contract prin care o parte litigantă renunță absolut la protecțiunea justiției statului său este cu totul lipsit de ori-ce efect juridic. (Trib. Brăila, Iunie 14/84, *Dr.* 59/84).

14. Este valabilă convențiunea prin care părțile stipulează o prescripțiune mai scurtă de cât cea prevăzută de lege, ea neavând nimic de contrariu legii, căci legea nu proibă prin art. 1838 de cât renunțările la prescripțiunea de ordine publică, de oare ce ordinea publică chiar este interesată ca procesele să ia finit cât mai în grabă; ea nu e nici contrarie bunelor moravuri, și ca ori și ce convențiune face lege între părțile care au stipulat-o. (Trib. Ilf. com. 174, Mart. 10/83, *Dr.* 57/84, p. 427; Apel Buc. III, Mai 30/84, *Dr.* 60/84, p. 487).

15. Clauza prin care părțile se supun la deciziunea unor arbitri aleși de dânsele, în caz când s'ar naște o contestațiune isvorîtă din convențiunea lor, trebue considerată ca nulă de câte ori nu conține alt-ceva de cât o enunțare vagă, fără ca să specifice obiectul contestațiunei și să desemne numele arbitrilor. Și deși art. 339 pr. civ., permite de a face compromis persoanelor care dispun de dreptul lor, totuși acest articol nu trebue a se luà izolat, ca și cum ar prezentà un principiu general fără nici o restricțiune, din contra trebue să-l combinăm cu articolii următori și în special cu art. 342, care dispune categoric că compromisul trebue să desemne obiectul în litigiu și numele arbitrilor sub pedeapsă de nulitate, de unde rezultă evident că ar fi a nu se ține în seamă un text de lege formal, dacă s'ar admite ca valabil sub denumirea de clauză compromisorie, un act lipsit de toate indicațiunile prescrise sub pedeapsă de nulitate pentru validitatea unui compromis. Pe lângă acestea, dacă se admite ca valabilă o atare clauză, ea ar deveni neapărat de stil, în toate contractele și ar aveà de efect să substitue, contrar dreptului comun, în detrimentul părților, hotărîrea unor arbitrii în locul hotărîrei unor magistrați instituiți de lege. (Apel Focș., II, 164/84, Noembr. 15/84, *Dr.* 10/85).

16. Regulele relative la constituirea familiei, pe care se întemeiază edificiul societății moderne, fiind esențialmente de ordine publică, păzirea lor cu sfințenie este impusă membrilor societății, și judecătorul are datoria de a supraveghià exacta lor aplicațiune și a nu încuviințà un singur moment călcarea lor. Or, despărțenia, legiuitorul o privește cu ochi răi, așà că divorțul l'a înconjurat cu multe formalități și motive de respingere, ca să-l facă părților destul de dificil. Din diferitele termene și înfățișeri ce s'au înființat în această materie rezultă că legiuitorul a înțeles a creeà părților cât se poate mai multe pedici, pentru ca ele să poată ajunge la împăcare. Și scurtarea termenelor ar însemnà a contraveni spiritului legiuitorului în această materie excepțională. Acesta rezultă în mod neîndoelnic atât din toate articolele relative la divorț, cât și mai cu seamă din art. 245, unde se arată că chiar recursul în casație este suspensiv de executarea hotărîrei. Prin urmare, o renunțare la apel ar lovi în spiritul dispozițiunilor legii care e de ordine publică și s'ar lăsà oarecum părților dreptul de a transige și a transportà în domeniul privat lucruri ce nu pot face obiectul convențiunei părților. (Trib. Iași I, Nov. 29/85. *Dr.* 7/85).

17. O lege care interzice proba testimonială din cauză că mărturisirile mincinoase ar corupe justiția și ar alterà conștiința publică, interesează neapărat bunele moravuri în cel mai înalt grad, și dacă prin ordine publică se înțelege interesul public, apoi societatea e destul de interesată a preveni procesele și a le terminà mai repede. Or, e suficient a ne raportà la motivele și considerațiunile cari au făcut să se introducă restricțiunile și prohibițiunile admiterei probei testimoniale, pentru a ne convinge că dispozițiunile legii n'au fost introduse numai în interesul părților, dar asemenea și mai cuseamă în interesul ordinei și al moralității publice. Urmează dar că convențiunea prin care părțile ar declarà că supun proba angajamentelor lor la proba testimonială, în afară de cazurile unde legea o declară admisibilă, sau când părțile intere-

sate în o instanța angajată nu se opun la admiterea ei, n'ar legà pe părți, că această convențiune, conform art. 5, nu e legalmente formată și n'ar obligà pe judecători, pe cari legiuitorul i-a însărcinat specialmente a face să se respecte prohibițiunile sale, și cari ca atare trebue din oficiu a respinge această probă testimonială. (Trib. Ialom., Nov. 10/85. *Dr.* 9/86).

18. Deși convențiunile între părți au putere de lege, acest principiu însă e adevărat numai pe cât timp ele au un obiect licit. Or, competența tribunalului și organizațiunea jurisdicțiunilor fiind de ordine publică, nu se poate derogà decât în cazurile și condițiunile determinate de lege. Astfel, deși art. 339 pr. civ. consacră facultatea de a face compromis, dar art. 342 pr. civ. pronunță nulitatea oricărui compromis sau clauze compromisorie, care, legând mai dinainte pe părți prin obligațiunea de a compromite, nu arată obiectul litigiului și condițiunile determinate de lege. (Apel Buc. III, Sept. 11/86. *Dr.* 8 87).

19. Sub legislațiunea romană erà admis că condițiunea imposibilă afirmativă impusă liberalităților care se formau prin consimțimântul mutual și care constituiau o convențiune cu titlul gratuit, ca și în convențiunile cu titlul oneros, anulà întreaga donațiune, pe când condițiunea imposibilă negativă nu împedecà validitatea donațiunei, ca și a oricărei alte convențiuni cu titlul oneros, considerându-se pură și simplă. Legislațiunea franceză, după mai multe oscilațiuni, a șters arătatele distincțiuni și prin art. 900, depărtându-se dela principiul general stabilit în materia obligațiunilor cu titlul oneros, a dispus ca condițiunile imposibile, fie în donațiuni fie în testamente se vor considerà ca nescrise. Astfel fiind starea legislațiunilor antice și moderne, după cari legiuitorul nostru nu numai s'a orientat dar a și copiat, ce vom decide în legislațiunea noastră unde legiuitorul, după ce a stabilit principiul general prin art. 1008 la materia obligațiunilor, cum că asemenea condițiuni desființează convențiunea ce depinde de dânsa, n'a mai reprodus art. 900 din codul francez ca derogațiune la acest principiu? Un act, oricare ar fi el, nu poate fi separat de elementele chiar care-l constitue, și nu se poate ca un act să fie valabil când partile sale constitutive sunt nule; or, condițiunea este unul din elementele constitutive ale actului, oricare ar fi ea, și astfel fiind nu se poate separà actul de condițiunea care îi este inerentă, fără a-l schimbà cu totul. Aceasta a fost recunoscut în toți timpii, căci Romanii o admiteau, ca și codul civil francez și român, în ceeace concerne donațiunile, dar, din cauza formei externe ce acordau ei vointelor testamentare se depărtau numai în ce privește testamentele și chiar art. 1172 francez și art. 1008 român o consacră. In legislațiunea noastră testamentul n'a fost niciodată obiectul unei favori egale cu aceea de care se bucurà la Romani, ci din contră constitue o esceptiune la dreptul comun, căci pentru transmisiunea bunurilor unui defunct, succesiunea legitimă are primul pas și legea lovește de nulități foarte severe donațiunile și testamentele (art. 821 urm. și art. 886). Legiuitorul nostru, nu numai că n'a reprodus art. 900 francez, dar a și modificat art 5, corespunzător cu art. 6 francez, introducând pe lângă cuvântul *„convențiuni"* și pe acela *„sau dispozițiuni particulare"*, care nu sunt decât donațiunile și testamentele, supunându-le astfel și pe dânsele prohibițiunilor prevăzute în acest articol și asimilând prin urmare efectele condițiunilor imposibile, imorale sau contrarie legei asupra liberalităților, cu efectele ce produc aceleași condițiuni asupra contractelor. Și ar fi surprinzător și neconsecinte să menținem, scindând și mutilând fără un text de lege expres, o liberalitate pe care dispunătorul însuși a subordonat-o unor condițiuni contrarii legei sau moralei; or, în cazul acesta trebue a aplicà principiile generale care o anulează cu totul. Astfel fiind, dispozițiunea testamentară subordonată clauzei de inalienabilitate, adică unei clauze contrarie legei, urmează ca, conform art. 1008, să se declare nulă. (Trib. Ilfov I, 608. Dec. 4/89. *Dr.* 82/89).

20. Din cuprinsul tuturor principiilor de drept admise de legislațiunea română rezultă că materia statutului civil, din care face parte și statutul copiilor naturali, este de ordine publică. Și din combinațiunea acestor principii cu dispozițiunile art. 5, rezultă că orice fapt, care ar aveà de rezultat a stabilì, suprimà sau modificà statutul civil trebue să fie determinat cu preciziune de lege, și verificarea aplicărei acelei legi la faptele ce se petrec trebue încredințată numai instanțelor judecătorești. Prin urmare, nașterile, căsătoriile, divorțurile, filiațiunile legitime sau naturale, nu se stabilesc, nu se suprima și nici nu se pot modificà prin contracte particulare, de oarece ordinea publică este mai presus de vointa părților. (Apel, Iași, II, 65 Mai 6/89. *Dr.* 62/89).

21. Condițiunea de a nu alienà, impusă în mod absolut și indefinit, fără restricțiune și limită, are de rezultat sau de a face bunul inalienabil sau de a face pe donatar sau legatar incapabil de a alienà, pe lângă pericolul care

ar puteà rezultà din punctul de vedere al economiei politice și al creditului public și privat. Or. alienabilitatea sau inalienabilitatea bunurilor, ca și capacitatea și incapacitatea persoanelor, sunt chestiuni de ordine publică cari nu pot fi modificate prin dispozițiuni particulare. Prin urmare o astfel de condițiune este contrarie legei. (Trib. Ilfov. I, 602, Dec. 4/89. *Dr.* 82/89).

22. Inalienabilitatea scoțând din comerț bunurile imobile și lovind cu modul acesta libera lor transmitere și circulațiune, este contra ordinei publice, ceeace rezultă din tot sistemul și economia legilor noastre, cum și mai cu seamă din dispozițiunile speciale ale art. 803, care prohibă substituțiunile, al căror caracter dominant erà să împedice libera dispozițiune a bunurilor, reținându-le în mâinile posesorilor lor. Or, art. 900 din codul francez, care consideră ca neexistente condițiunile imposibile, imorale sau ilicite relative la donațiuni și testamente, nefiind reprodus de legiuitorul român, nu se poate deduce că l'ar fi suprimat din neprevedere și nu l'ar fi suprimat cu voință, ci, din contră, văzând că el dă loc la nenumărate critice, de oarece prescrià o inovațiune în sistemul roman, căci menținea liberalitatea făcută considerând ca nescrisă numai condițiunea ilicită ce depindeà de dânsa. A suprimat acest articol și a introdus dispozițiile sale în art. 5. Aceasta se confirmă și prin comparațiunea dintre art. 5 codul român cu art. 6 codul francez, în care cuvintele adăogate în urmă de legiuitorul nostru *„sau dispozițiuni particulare“* nu se văd trecute. Astfel fiind vointa legiuitorului, cu toată confuziunea ce se face între donațiuni și testamente de o parte, cari sunt contracte unilaterale, și între convențiuni, cari sunt contracte sinalagmatice de altă parte, rămâne ca toate acele condițiuni imposibile, contrarii ordinei publice sau bunelor moravuri, să se rezolve după regulele generale și după rigoarea principiilor la donațiuni și testamente ca și la celelalte convențiuni, făcându-se în privința lor aplicațiunea art. 1008 și considerându-se ca nule, cu tot ceeace depinde de dânsele. Prin urmare, orice liberalitate subordonată unei condițiuni, formează un întreg indivizibil și nu se poate scinda vointa celui ce a făcut-o, fără de care liberalitatea să nu devină mai avantagioasă decât a fost intențiunea lui. Apoi, dacă motivele ce au determinat pe legiuitor ca prin art. 1008 să anuleze contractele făcute sub condițiunea imorală, ilicită sau imposibilă au fost ca nu cumva, ștergându-se numai condițiunea și lăsându-se neatins contractul, partea să se creadă moral obligată de a o îndeplinì, apoi tot astfel poate să se întâmple și cu ocaziunea liberalităților și nu există nici o rațiune a se crede că o asemenea temere ar puteà anulà contractele oneroase și nu și liberalitățile făcute în modul și condițiunile arătate. Ba încă sub forma unei donațiuni se poate ascunde câte odată un contract sinalagmatic, și în acest caz cum s'ar mai face distincțiunea între una și celalalt, și ce regule ar mai trebuì să fie aplicate decât cele prevăzute de art. 1008. Apoi în sistemul actualei noastre legislațiuni, liberalitățile în genere sunt privite într'un mod defavorabil, de oarece sunt înconjurate de o mulțime de formalități a căror omisiune atrage imediat nulitatea lor; așà că nu s'ar puteà deduce că legiuitorul, părăsind deodată întreaga economie a legii, să fi voit a trata mai favorabil donațiunile și legatele, pe care n'ar fi voit a le anulà, față cu condițiunile de care ele depind, decât celelalte contracte. In fine, dacă prin interpretarea art. 5 s'ar părea că se creează nulități pentru testamente și donațiuni, ceeace este de drept strict, trebuind să fie anume prevăzute de lege, neputându-se înființă de judecător, ci privind numai pe legiuitor, totuși dacă rezultă că dânsul a avut intențiune ca în speță să asimileze donațiunile și testamentele cu celelalte convențiuni, apoi toate nulitățile privitoare la unele sunt aplicabile de drept și celorlalte și trebue să urmeze regula generală, cu excepțiunea deosebirilor anume prevăzute de lege pentru fiecare dintr'însele. (Trib. Prahova, II, 75/Mart. 11/89. *Dr.* 38/89).

23. O convențiune, prin care o parte fixează însăși valoarea despăgubirilor și arată modul executării acestui drept, se referă numai la o ordine de interes privat, și nu atinge întru nimic ordinea publică. Prin nici un text de lege nu e proibit facultatea pentru părți de a prevedeà prin contract atari clauze, după cum a procedat Eforia, care a evaluat mai dinainte prețul arborilor ce se vor tăià din proprietatea sa, determinând în același timp autoritatea în drept de a face asemenea constatare, și modul încasării acestui preț. Pe cât timp cealaltă parte, arendașul, a primit această clauză, ca atare e obligatoare pentru dânsul, deoarece nu contravine veri-unei dispozițiuni formale a legei, nici e contrarie ordinei publice și bunelor moravuri, pentru ca să fie vorba de aplicarea art. 5 și 968 c. civ., relative la anularea convențiunilor prohibite de lege, sau cari interesează ordinea publică. Prin acea clauză părțile contractante au înțeles să scutească pe eforia proprietară de toată seria actelor de procedură ,precum : citațiuni, înfățișări, expertize și produceri de martori, pentru ca să poată

ajunge la legitimele sale cereri, în despăgubirea daunelor suferite prin delictele silvice; și prin ea nu s'a luat arendașului dreptul natural și incontestabil de a se adresà la justiție, pentru a se apărà de nedreptățile ce ar fi putut să i se facă peste acea obligațiune luată în mod valabil și verbal prin contractul de arendare. (Cas. I, 49 din 9 Febr. 90. B. p. 139).

24. Principiul autonomiei părților contractante, adică al voinței lor suverane de a reglementà raporturile dintre ele, formează una din bazele fundamentale ale dreptului internațional privat. Și întru cât părțile, fie ele de aceiași naționalitate sau diferită, nu caută prin reglementarea intereselor lor de a eluda legea lor națională, a violà regulele statutului lor personal sau real, sau a stipulà un act contrariu ordinei publice sau bunelor moravuri, libera lor voință formează lege în sfera sau domeniul intereselor lor private. Or, clausa compromisorie, adică faptul de a se supune unei jurisdicțiuni aleasă de părți, în caz de contestațiune între ele, nu e decât o aplicațiune sau mai bine un exercițiu al dreptului lor inerent persoanei lor ca cetățean sau individ. Și deși prin art. 13 un străin ce nu se află cu domiciliu sau cu locuința în România poate fi acționat înaintea tribunalelor Române pentru obligațiunile contractate de dânsul în România sau țară străină cu un Român, totuși o asemenea dispozițiune fiind o facultate creată de legiuitor într'un interes de ordin privat, românul poate renunțà la dânsa chiar tacit, necum printr'o învoială atributivă de jurisdicțiunea unui tribunal străin, printr'o clausă clară și lămurită. (Apel Buc. I. 35. Dec. 18/89. *Dr.* 6/90; Trib. Covurl. Nov. 7/90. *Dr.* 76/90; Trib. Ilf. com., 577. Mart. 29/92. *Dr.* 39 92).

25. Dacă în vederea unei bune administrațiuni a justiției, legiuitorul a instituit două grade de jurisdicțune, totuși trebue a se recunoaște că o persoană ce se bucură de libera dispozițiune a drepturilor sale, pentru motiv de celeritate și a înlăturărei unor desbateri înăspritoare, să poată renunțà la dreptul de a apelà dela prima instanță jurisdicțiunei superioare. Și precum, după art. 317 pr. civ., partea care a dat mulțumire în scris și pe o sentință nu mai are dreptul de apel, deasemenea trebue a recunoaște și părții care voește a renunțà la un atare drept să o poată face chiar înaintea pronunțării hotărîrei tribunalului, căci dacă legiuitorul a permis părților litigante a puteà renunțà la dreptul de apel în primul caz, ca fiind în joc un interes de ordine privată, necesarmente trebue a decide în acelaș sens și în secundul caz. Dacă legiuitorul a reglementat renunțarea la dreptul de apel după pronunțarea hotărîrei tribunalului fără a menționà nimic despre cazul renunțărei înaintea instanței începute, motivul este că la procedura apelului nu puteà edictà o regulă generală ce nu și-ar fi putut aveà loc decât la materia competinței; ceeace a voit legiuitorul este a arăta numai că renunțarea tacită nu este admisibilă, ci trebue făcută în mod formal. Și ar fi cu totul irațional ca în materie de arbitragiu părțile să poată renunțà la dreptul de apel (art. 344 pr. civ.), pe când în materie ordinară să nu se poată atribuì judecătorilor, cari exercită o porțiune a suveranității, dreptul de a statuà definitiv asupra contestațiunei. Pe lângă acestea, fiind de principiu general că lucrurile viitoare pot face obiectul unei convențiuni, ca aplicațiune a acestui principiu trebue a se încuviințà că o persoană să poată renunțà la dreptul de apel. (Apel Buc. I, 36. Dec. 10/89. *Dr.* 7/90; Apel Buc. III, 7 Febr. 16/90. *Dr.* 20/90).

26. Procedura civilă, în dispozițiunile sale relative la executarea silită, cum și dispozițiunile din codul civil relative la expropriațiunea silită, nu cuprind regulele ce cârmuesc competința unui tribunal, căci din art. 495 pr. civ. combinat cu art. 1829 și urm. c. civ., nu resultă alta de cât că urmărirea silită a unui imobil se face la tribunalul situațiunei imobilului, sau la tribunalul indicat de debitor în interval de 5 zile de la darea comandamentului, conform art. 496 pr. civ., sau dacă sunt mai multe imobile puse în urmărire fiind că fac parte din una și aceeași exploatațiune, la tribunalul în circumscripțiunea căruia se găsește centrul exploatațiunei sau la tribunalul unde e bunul ce prezintă cel mai mare venit; deci articolele de la executțiunea silită și prin urmare art. 495 pr. civ. nu regulează de au sau nu părțile dreptul de a prorogà competința teritorială asigurată unui tribunal și nici nu cârmuesc acea competință sub diferitele ei aspecte. Și tocmai din art. 495 pr. civ. reese că debitorul chiar după ce a primit vestirea urmărirei, în interval de 15 zile, prin voința sa unilaterală, fără a concurà și aceea a creditorilor săi, designă alt tribunal de cât acel al situațiunei imobilului, de unde reese învederat că nu e un principiu imutabil și de ordine publică, ca numai de cât urmărirea să se facă la tribunalul situațiunei imobilului. Ceea ce nu pot face prin convențiunea lor este că nu pot să stabilească erarchia instanțelor sau căderea lor în privința materiilor ce le sunt deferite alt fel de cât prevede legea lor or-

ganică, căci legile relative la erarchia instanţelor judecătoreşti, la materiile anume ce le sunt deferite, fac parte din dreptul public, din organizarea statului şi nu pot fi modificate de particulari, dreptul privat trebuind a cedà celui public. Şi atât e de adevărat că părţile pot de comun acord merge şi lichidà diferendul lor la alt tribunal competent de altfel asupra materiei deferite, fără ca să poată fi vorba că prin aceasta s'ar derogà la un principiu de ordine publică, în cât dacă cine-va e dus, fără să fi convenit expres la aceasta, înaintea altui tribunal de cât al domiciliului său când e vorba de acţiuni personale, sau al situaţiunei când e vorba de acţiuni imobiliare, şi dacă nu propune incompetenţa teritorială *in limine litis*, asemănat art. 108 procedura civilă., înainte de ori ce excepţiune sau apărare în fond, este considerat de lege că a renunţat la declinatorul de incompetenţă teritorială şi tribunalul incompetent din pricina teritoriului, devine competent chiar dacă pârâtul în urmă ar mai propune această incompetenţă. Deci părţile pot conveni ca un imobil ipotecat să fie vândut la alt tribunal, de cât la acel al situaţiunei lui. (Trib. Iaşi, III, 225. Oct. 10/90, *Dr.* 70/90).

27. Condiţiunea ilicită nu poate să anuleze un testament, căci dacă în ceea ce priveşte convenţiunile avem art. 1008, care prescrie că condiţiunea oprită de lege este nulă şi desfiinţează şi convenţiunea ce depinde de dânsa, nu avem însă nici un articol care să declare testamentele nule când cuprind o condiţiune ilicită. Şi dacă legiuitorul, prin art. 5, zice că nu se poate derogà prin convenţiuni sau dispoziţiuni particulare la legile care interesează ordinea publică, nu spune în ceea ce priveşte testamentele şi donaţiunile care este sancţiunea când părţile au derogat de la aceste legi, după cum spune în ceea ce priveşte convenţiunile şi după cum decide şi prin art. 803 în ce priveşte testamentele cari conţin o substituţiune fideicomisară. (Trib. Ilf. I, 533, Oct. 30/90, *Dr.* 1/91).

28. Din combinaţiunea art. 5 cu 1008, şi din lipsa unei dispoziţiuni formale ca aceea a art. 900 din codul francez, rezultă: 1) că prohibiţiunea cuprinsă în art. 5 are ca sancţiune în convenţiuni nulitatea contractului făcut sub o condiţiune ilicită; 2) că în ceea ce priveşte testamentele legiuitorul nu a pus aceeaşi sancţiune, dar nici nu a admis ca dispoziţiune de lege ştergerea condiţiunei ilicite şi menţinerea dispoziţiunei ca pură şi simplă în toate cazurile. Şi dispoziţiunile privitoare la nulităţi nu se pot întinde pe cale de interpretare, şi prin urmare art. 1008 nu se poate aplicà la dispoziţiunile testamentare. Deosebire între contracte şi testamente în această privinţă, pe lângă că este conformă cu toate precedentele, este şi foarte raţională, de oare ce contractul fiind opera ambelor părţi, sancţiunea nulităţei se justifică când ele au subordonat convenţiunea la o condiţiune contrarie legei, pe când testamentul fiind opera numai a testatorului, ar fi nedrept să se declare legatul totdeauna nul pentru o condiţiune ilicită înscrisă într'un act la care legatarul nu a luat nici o parte şi de care nu are poate nici cunoştinţă. Pe de altă parte, lipsa unei dispoziţiuni ca aceea a art. 900 francez, lasă judecătorului o latitudine pe care nu o lasă legea franceză, şi care-i permite ca făcând să se respecte prohibiţiunile legei să poată ţine în acelaşi timp seamă şi de intenţiunea probabilă a testatorului, care este fundamentul dispoziţiunilor testamentare. Prin urmare, el poate, declarând ca nescrise condiţiunile ilicite, să menţină legatul ca pur şi simplu atunci când din natura şi din termenii dispoziţiunii ar rezultă că cauza determinantă a acelei dispoziţiuni a fost liberalitatea iar nu condiţiunea, şi să anuleze totul atunci când ar fi convins că ceea ce a predominat în intenţiunea testatorului a fost îndeplinirea condiţiunei, liberalitatea ne fiind de cât un mijloc, pentru a ajunge la îndeplinirea ei şi ne putându-se prin urmare menţine fără dânsa, de cât nesocotind cu totul voinţa testatorului. (Apel Buc. III, 20, Febr. 7/91, *Dr.* 17/91).

29. In interesul ordinei sociale, legiuitorul a stabilit prescripţiunea care se cuvine spre a întâmpinà procesele cari ar fi inevitabile dacă acţiunile nu ar aveà nici un termen, ceea ce l'a condus să stabilească diferite termene în baza cărora şi în anume condiţiuni să se poată ajunge la câştigare de drepturi sau liberare de obligaţiuni. Şi pentru a ajunge la acest scop legiuitorul prin art. 1838 a interzis părţilor dreptul de a renunţà la prescripţiune înainte de a fi împlinită, ceea ce însemnează că părţile prin convenţiunile lor nu pot să renunţe la o prescripţiune sau să lungească termenul fixat de legiuitor, căci alt-fel această clauză ar deveni comună în ori ce convenţiune, şi prin urmare acţiunile nu ar aveà nici o dată termen. Şi dacă se înţelege cauza pentru care sunt interzise convenţiunile de renunţări la o prescripţiune sau de prelungirea termenului, nu se poate vedeà însă raţiunea pentru care ar fi interzis părţilor dreptul de a-şi creeà o prescrip-

țiune convențională mai scurtă de cât cea legală, căci o asemenea convențiune departe de a creeà dificultăți pe cari legiutorul a voit să le evite, militează în favoarea rațiunei prescripțiunei căci scurtează termenele acțiunilor, și prin urmare fixează mai curând drepturile părților. (Trib. Ilf. com., 83, Ian. 25 91, *Dr.* 50 91).

30. Nici o lege nu declară formal ca o condițiune ilicită clauza de inalienabilitate. Și dacă se admite de jurisprudență că inalienabilitatea este o clauză ilicită, aceasta e numai pentru că este în opozițiune cu legea fundamentală a economiei politice, care cere libera circulațiune a bunurilor, și prin urmare numai pentru că este contrarie interesului general, ordinei publice. Insă dacă inalienabilitatea e stipulată pentru un interes general, pentru a formà un fond unui spital și a venì ast-fel în ajutorul umanitățeì, nu mai poate fi o clauză contrarie vre unei legi și prin urmare ilicită. (Trib. Ilf. I, 533, Oct. 30 90, *Dr.* 1/91).

31. Clauza de neînstrăinare având drept rezultat de a scoate din circulațiune imobilul, fie că ar fi privită ca având de efect o disponibilitate a imobilului, fie că s'ar considerà ca dând naștere la o incapacitate pentru legatar, de a înstrăinà imobilul, este în ori ce caz contrarie interesului general și ordinei publice, și prin urmare nu poate fi menținută în dispozițiunea testamentară. (Apel Buc. III, 20, Febr. 7/91, *Dr.* 17/91).

32. Este de principiu în dreptul internațional privat că convențiunile sunt cârmuite de legea aceea căreia părțile au înțeles să se supună, fie ele de aceeași naționalitate sau de naționalități diferite, căci prin acea alegere a unei jurisdicțiuni alta de cât aceea a părților, nu se violează regulele statutului lor personal sau real, nici se stipulează ceva contrariu ordinei publice sau bunelor moravuri. (Apel Galați, II, 9/Febr. 25/91, *Dr.* 30/91).

33. Suprimarea art. 900 francez, care dispune că în testamente clauza ilicită se consideră ca nescrisă, în fața istoricului acestui articol, în fața criticelor nenumărate ce i se făceau de aproape întreaga doctrină franceză, și în fata regulei admisă că în convențiuni condițiunea ilicită atrage nulitatea întregei convențiuni, această suprimare în legea noastră nu se poate explicà în mod mai plauzabil de cât în sensul că legiuitorul nostru a voit să părăsească sistemul francez, să admită sistemul preconizat de doctrină și intrând în dreptul comun, să steargă diferența dintre actele cu titlu oneros și cele cu titul gratuit. In afară de aceasta, complectarea art. 5 prin adăugarea cuvintelor că *„și prin dispozițiuni particulare nu se poate derogà la legile de ordine publică“*, această schimbare a art. 5 n'ar aveà absolut nici un sens, nu s'ar puteà explicà în nici un fel dacă nu i-am da înțelesul că legiuitorul prin aceste cuvinte a voit să vizeze donațiunile și testamentele pe care le-a asimilat cu convențiunile în cazul când ele ar conține condițiuni ilicite sau imorale. Pe de altă parte, constant fiind că atât în convențiuni cât și în testamente, și mai cu seamă în acestea, judecătorului, nu-i e permis de a alterà sau scindà voința autorului actului, și în legea noastră neexistând excepțiunea formală din articolul 900 francez, ar fi a ne depărtà cu totul de această regulă fundamentală când am admite că judecata poate scindà o dispozițiune testamentară, anulând condițiunea ilicită sau imorală și menținând restul dispozițiunei. A se admite sistemul contrariu, ar fi a se călcà mai totdeauna și voința testatorului, de oare ce condițiunea într'un legat constitue ființa chiar a legatului, ea formează un tot indivizibil cu dispozițiunea principală, și sub pedeapsă de a cădeà în arbitrar nu-i poate fi permis judecătorului de aprecià și a decide dacă condițiunea a fost sau nu cauza impulsivă și determinantă pentru testator. Obiecțiunea ce se va face în contra acestui sistem pe cuvântul că în testamente e o singură voință care dictează, pe când în contracte e un concurs de voințe, și că prin urmare legatarii fiind în totdeauna de bună credință, ei ar merità mai multă indulgență, această obiecțiune este cu totul nefundată, de oare ce pe lângă că buna credință a legatarului, nu poate influențà asupra legatului, apoi când e chestiune de indulgență, mai mult interes merită moștenitorii legali și de sânge de cât un legatar care ar primì un legat cu condițiuni ilicite sau imorale, condițiuni pe care în urmă, dacă i s'ar da legatul, pentru recunoștință către testator poate le ar îndeplinì în întregul lor. In fine pe nedrept se mai susține că art. 5 nu ar aveà sancțiune, de oare ce din modul imperativ cum se exprimă acest articol, și prin faptul că el vizează interese de ordine generală, reese îndestul că el conține în sine însuși și în mod virtual sancțiunea nulității, și a se decide alt-fel, ar fi a se permite condițiuni imorale și contrarii siguranței societății și ordinei publice, și în lipsă de sancțiune ar trebuì să se zică că nu se poate anulà nici chiar acele condițiuni imorale dintr'un legat. Deci e nul le-

gatul care conține o condițiune ilicită. (Apel Buc. I, 14, Ian. 16/92, *Dr*. 27/92).

34. Dispozițiunea testatorului prin care dispensează pe executorii testamentari de a da compt de gestiunea lor, ne fiind nici contra ordinei publice, nici contra bunelor moravuri, cată a se respectà; cu atât mai mult cu cât testatorul care puteà legà executorului testamentar reliquatul gestiunei sale, poate de sigur să facă mai puțin, să-l dispenseze de a presintà compturi, afară numai când va existà dol vădit din parte-i. (Trib. Ilf. I, 264, Mai 10 92, *Dr*. 59/92).

35. Art. 1838 prescrie că nu se poate renunțà de cât la o prescripțiune împlinită, pentru rațiune de ordine și utilitate publică. Legiuitorul a introdus prescripțiunea pentru a face să înceteze incertitudinea drepturilor și pentru a introduce pacea publică. A permite dar părților a renunțà dela început la prescripțiune, ar fi a desființà din legislațiune prescripțiunea, fiind că creditorii n'ar lipsì de a reclamà de la debitori imprescriptibilitatea, care ar devenì, în toate contractele, o clauză de stil. (Cas. II, 150/Sept. 15 92, B. p. 816).

36. Deși în lege nu există un tex formal care să interzică inalienabilitatea bunurilor, totuși din economia întregei legi, din principiul că capacitatea persoanelor de a înstrăinà sau de a face alte acte nu poate fi restrânsă de cât prin lege, din dispozițiunile excepționale relative la inalienabilitatea fondurilor dotale, din art. 475 și urm. și mai cu seamă din principiile economice-politice, cari cer liberul schimb al bunurilor, din toate acestea reese în mod vădit că legiuitorul consideră ca contrarie interesului general și ordinei publice inalienabilitatea bunurilor. (Apel Buc. I, 14, Ian. 16 92, *Dr*. 27 92).

37. Nici un text de lege nu prevede nulitatea absolută a testamentelor pentru cazul că în conținutul lor ar existà o clauză ilicită. Legiuitorul când a voit să declare asemenea nulități, le-a prevăzut anume în art. 803; or, nulitățile sunt de drept strict și deci ele nu se pot invocà și admite de cât atunci când sunt anume prevăzute de lege, iar nu prin presupuneri și interpretări. Și deșì prin art. 5 derogațiunea la legile care interesează ordinea publică și bunele moravuri este oprită, totuși această dispozițiune este privitoare numai la convențiuni, unde este anume prevăzută prin art. 1008 și nu are nici o sancțiune la dispozițiunile testamentare, unde legiuitorul nostru înlăturând art. 900 francez, a crezut nefolositor a reproduce o dispozițiune care de sine se sub-înțelege. (Trib. Buzău, Dec. 19 92, *Curierul judiciar* 38/93).

38. Judecata în sine nu este altceva de cât un contract al părților litigante care supun afacerea în contestațiune la soluțiunea instanțelor legal constituite; de acì dreptul părților a cere de a se judecà înaintea judecătorilor fondului, a competinței, a jurisdicțiunei, etc., precum și dreptul de a prorogà instanța voluntar sau forțat, expres sau tacit. Principiul admis de legiuitorul român în art. 65 pr. civ. că *„părțile învoindu-se vor puteà să se judece înaintea ori cărui tribunal de cât cel însemnat prin articolii precedenți“*, (art. 54, urm.), este în armonie cu teoria de mai sus. Prorogarea convențională prevăzută de art. 65 se face în scris, dar se poate face și în mod tacit, întru cât părțile consimt a se judecà și la alt tribunal de cât cel care este desemnat prin lege, destul ca acel tribunal să fie competent *ratione materiae*. Consecința acestei prorogări este că părțile nu mai pot deschide aceeași acțiune înaintea tribunalului competent, căci alt-fel prorogarea convențională nu ar aveà nici o utilitate. (Trib. Covurl. II, Ian. 13 93, *Dr*. 14/93).

39. Diferitele dispoziții dintr'un testament, putându-și produce efectul lor, independent de validitatea sau nevaliditatea unora din ele, urmează că clauza ilicită, ce ar conține una din acele dispoziții, nu poate aveà de efect anularea tuturor dispozițiilor conținute într'însul, și dar anularea întregului testament. O asemenea clauză dintr'o dispoziție testamentară nu are efect decât în privința acelei dispoziții. (Cas. s. I 338/900. B. p. 1141).

40. Condițiunea de a nu se căsătorì, impusă unui legatar, poate să nu fie declarată de ilicită, ori de câte ori judecătorul ar recunoaște, fiind dată vârsta înaintată a legatarului și celelalte circumstanțe luate în totul lor, că testatorul n'a fost pornit de a luà această măsură, decât în interesul legatarului și pentru a-l protege contra speculațiunilor, la care ar putea fi expus chiar din cauza acelei liberalități. (Cas. I, 338/900. B. p. 1141).

41. Dispoziția art. 51 din legea pentru înstrăinarea bunurilor statului din 1889, prin care se oprește înstrăinarea acestor loturi de către cumpărători, până la plata lor integrală către Stat, fiind de ordine publică, orice convenție de vânzare a acestor loturi, înainte de plata lor integrală către stat, este nulă potrivit art. 5 codul civil. (C. Apel Craiova I. *Dreptul* 71/901).

42. Materia căsătoriei și a divorțului interesând ordinea publică, nu se poate renunțà la dreptul de apel, pe care îl

are soțul, în contra căruia s'a pronunțat divorțul, întru cât în asemenea materie orice tranzacție e cu neputință. (C. Apel. Iași I. *Dreptul* 63/903).

43. Orice măsură, care ar aveà de rezultat împedicarea circulațiunei bunurilor, atinge principiul fundamental de economie politică, care asigură în organizarea modernă prosperitatea și bogăția societății, și din acest punct de vedere și ordinea publică este pusă în joc. Cum însă nici un text de lege nu reglementează această materie, rămâne ca judecătorii să aprecieze, după circumstanțe și după cadrul în care se prezintă o afacere, întru cât limita impusă acestui principiu de liberă circulațiune, prin o dispozițiune l'ar știrbì, astfel încât societatea ar suferì. Așà, chiar din examinarea regulelor, de care s'a condus legiuitorul în asemenea cazuri, rezultă că legiuitorul s'a ferit de măsurile acelea care ar stabilì o inalienabilitate absolută, iar pe aceea vremelnică o consacră, găsind-o utilă. Astfel, condițiunea pusă de testator unui legatar, de a nu înstrăinà, cât va trăì, imobilul lăsat prin testament, fiind o probițiune de inalienabilitate vremelnică, dictată numai în interesul legatarului și neavând de rezultat scoaterea în mod absolut din circulațiune a imobilului legat nu este contrarie ordinei publice și ca atare este valabilă. (C. Apel Galați I, 65/902. Curier Jud. 25/903).

44. Clauza penală înscrisă într'un testament, în scopul de a asigurà respectarea voinței testatorului, este validă, atunci când asemenea clauză nu se referă la vițiile de formă, de care ar fi atins testamentul, nici la dispozițiile ce el ar cuprinde în contra ordinei publice sau bunelor moravuri. Nu se poate însă face o culpă legatarului și a se aplicà clauza penală în toată rigoarea ei, atunci când, atacând testamentul, el a fost de bună credință și când testamentul este astfel conceput încât se puteà crede că el coprinde dispoziții contrare ordinei publice, de exemplu, o substituție fideicomisară, sau atacă rezerva legatarului. In asemenea caz judecătorii de fond, suverani apreciatori ai faptelor, pot să mențină testamentul, deși, fără succes, el a fost atacat de legatar, în contra voinței testatorului, care a dispus anume ca, în asemenea caz, legatul să nu-și mai primească aplicare. (C. Iași II. 146/905. C. Jud. 14/906).

45. Condiția pusă legatarului ca, reprezentantul Țarului Rusiei în România, să dea hotărîre în ceeace privește serviciul religios, numirea preoților și a diaconilor, precum și de a se urmà slujbele bisericești ca în Cremlin și Moscova, în caz dacă s'ar schimbà calendarul, sunt dispoziții contrare ordinei publice, de oarece știrbesc naționalitatea bisericei Române, dată prin art. 21 din Constituție. (Trib. Neamț 400/900. C. Jud. 8/907).

46. Condiția ilicită coprinsă într'un testament, precum este clauza de neînstreinare perpetuă a averii legate, are de efect anularea întregului testament, atât în baza art. 5 C. civ. cât și a eliminării art. 900 din Codul francez care, admițând soluția contrarie, constitue o derogare dela dreptul comun, derogare neadmisă de legiuitorul nostru. (C. Apel Iași I, *Dreptul* 5/907).

47. In legislația noastră clauza ilicită coprinsă într'un testament nu se consideră numai ca nescrisă, după cum se consideră în codul francez, conform teoriei Sabinienilor, admisă în genere la Romani, ci anulează însăși dispoziția testamentară. Această soluție care se impune în dreptul nostru, rezultă nu numai din eliminarea din codul civil a art. 900 cod fr., dar încă și din modificarea conștientă a art. 5 din codul civil român, unde cuvântul *„dispozițiuni"*, adaos de legiuitorul nostru se referă la actele unilaterale, adecă tocmai la testamente. (Apel Iași I 1908. *Dreptul* No. 11/908, p. 84).

48. Clausa ilicită cuprinsă într'un testament, nu se consideră numai ca nescrisă, după cum pe nedrept s'a decis în cele mai multe cazuri de către Jurisprudența noastră, ci anulează întregul testament, după cum anulează și convenția, prin aplicarea art. 1008 codul civil. Această soluție, care se impune în legislația noastră rezultă atât din art. 5 codul civil, care modifică art. 6 corespunzător din codul francez, cât și din eliminarea conștientă a art. 900 din codul francez, pe care doctrina franceză îl critică cu drept cuvânt. Dispozițiunile contrare ale codului Calimach, care admiteà soluția consacrată de art. 900 cod. fr., au fost abrogate prin art. 1912 din codul civil. (Apel Iași II, 1908. *Dreptul* No. 68/908, p. 557).

49. Deși legiuitorul codului civil a pus un principiu general în art. 969, care regulamentează libertatea convențiunilor, totuși există o restricțiune în art. 5 c. civil, care nu permite ca părțile să deroage prin convențiuni particulare la legile de ordine publică.

In contractele de asigurare asupra vieții, clauza de nerestituire a primelor este o convenție de natură a vătămà ordinea publică, pentru că permite societății o îmbogățire în dauna altuia, ceeace nu se poate fără o justă cauză. (Trib. Ilfov Com. *Dr.* No. 26/911, p. 205).

50. Dispozițiunile art. 119 din legea sanitară relative la pedeapsa acelora cari calcă legea și regulamentul far-

maceutic nu sunt decât măsuri disciplinare, cari se aplica numai la actele petrecute după ce s'a obținut sau transmis în mod legal concesiunea, ele nu constituesc nicidecum sancțiunea unui principiu de ordine publică pus de lege. (Cas. III, 19 Martie 1907. B. p. 584).

51. Nulitățile absolute, actele neexistente făcute cu călcarea unei dispozițiuni legale de ordine publică nu pot devenì valabile prin nici un fel de confirmare. (Cas. III, 19 Martie 1907, B. p. 584).

52. In vederea caracterului contravențial al delictului silvic, legiuitorul prin art. 44 din codul silvic, autoriză pe Stat, pentru proprietățile sale, sa transigă asupra despăgubirilor civile și amenzilor, înainte de a se da o hotărîre definitivă, și numai asupra despăgubirilor civile în cazul când hotărîrea este rămasă definitivă. Această autorizare de a transige se referă evident la delictele silvice săvârșite, iar nu la delictele silvice ce se pot săvârșì căci numai așà înțeles și aplicat art. 44 din codul silvic este în armonie cu dispozițiunile art. 20 din legea administrațiunei bunurilor statului privitoare la tranzacțiile ce se pot încheià de Stat și la formele de îndeplinit pentru validitatea lor.

Prin urmare, instanța de fond când achită pe cumpărătorul unui număr de copaci, care tăiase și alți copaci ce nu erau marcați și nu-i fuseseră vânduți, de delictul silvic ce i se impută și-l apără de despăgubirile civile ce rezultă pentru Stat din acel delict, independent de valoarea lemnelor tăiate, interpretă greșit art. 44 din codul silvic, nesocotește principiul înscris în art. 5 din codul civil, care oprește a se derogà prin convențiuni la legile penale și denaturează stipulațiunea din art. 7 al contractului intervenit între cumpărător și Stat. (Cas. Secț. Unite, 19 Apr. 1912, B. p. 849).

53. Nulitățile rezultate din nerespectarea dispozițiilor legei rurale, fiind de ordine publică, pot fi invocate de orice persoană interesată, prin urmare și de posesorul pământului în litigiu. (Cas. I, 621 din 16 Nov. 1910. Jurisprudența 4/1911).

54. Legile de împroprietărire în ce privește capacitatea părților de a dobândì bunuri rurale, sunt de ordine publică. (Trib. Tecuci 65/912. Curier Jud. 45/912).

55. Dispozițiunile legei relative la anularea înstrăinărilor făcute în contra dispozițiilor prohibitive ale legei rurale din 1864 deșì sunt prescrise de legiuitor din motive de ordine publică, însă potrivit art. 14 din legea interpretativă dela 1879, ele nu pot fi invocate decât de săteanul în favoarea căruia au fost create aceste nulități, iar nu și de terții uzurpatori. (Cas. I, 500 din 1912. Curier Jud. 58/912).

56. Nulitatea prevăzută de art. 1309 c. civ., care oprește pe avocați de a se face cumpărători de drepturi litigioase este bazată, în esența ei, pe un motiv de ordine publică.

Prin urmare, o asemenea nulitate nu poate face obiectul unei tranzacțiuni între părți, ci poate fi invocată chiar în cazul când, în mod expres, s'a renunțat la ea. (Cas. I, No. 109, din 19 Febr. 1914; „Jurispr. Rom." 1914, p. 359).

57. a) Preferința ce s'ar da unei rude de sex masculin față de alta de sex femenin într'o succesiune ab intestat, fiind privitoare la ordinea și devoluțiunea succesorală, deci la interese de ordin cu totul privat, iar nu la organizarea familiei, dispozițiunile legei străine, cari ar fi contrarii în această privință legei române, își pot aveà aplicarea și în România întru cât nu ating ordinea publică.

b) După cum atunci când străinul prin testamentul său își poate instituì moștenitori numai pe rudele de sex masculin fără ca prin executarea testamentului să se poată aduce atingere ordinei publice, tot astfel și în cazul unei succesiuni ab-intestat, care nu face decât să prezume voința defunctului, nu se aduce nici o atingere ordinei publice prin preferința ce această lege ar da-o rudelor de sex masculin. (Cas. I, No. 293, 1914; „Jurispr. Rom." 1914, p. 385; „*Dreptul*" 1914, p. 369).

58. a) Prin legi de ordine publică se înțelege toate acele legi cari se referă la dreptul public și interesează în primul rând organizarea societății, cum sunt toate legile constituționale, penale, administrative și de interes economic.

b) Regulamentele comunale făcute de primar în virtutea atribuțiunilor ce i sunt acordate de lege și destinate a reglementà alinierea și construirea caselor pe străzile unui oraș în scop de estetică, privind în primul rând interesul public local, căruia particularii trebue să i se supună și dela cari nu pot să se sustragă prin convențiuni particulare au a fi privite ca legi de ordine publică.

c) Din moment ce dreptul de proprietate care este prin esența sa un drept real, nu poate fi exercitat în mod absolut de către proprietar, dânsul fiind supus la toate restricțiunile stabilite prin legi și regulamente, create în interes general și de utilitate publică, același principiu urmează a se aplicà și în ceeace privește dreptul de servitute care ca și toate celelalte drepturi reale constitue un desmembrământ al dreptului de proprie-

tate și este supus acelorași regule ca și însuși dreptul de proprietate.

d) Cu toate că proprietarii sunt volnici a creà pe proprietățile lor orice servitute, acest drept încetează din moment ce se găsește în conflict cu o lege sau regulament de ordine publică și interes general care să împedice exercițiul dreptului de servitute, întru cât legile și regulamentele de ordine publică au putere de a se aplicà și pentru trecut fără ca cei ce au dobândit drepturi să se poată plânge. (Trib. Ilfov IV, No. 155, 1914 ; „Dreptul" 1914, p. 251).

59. Nulitatea întemeiată pe inalienabilitatea imobilului urmărit privind ordinea publică legală, poate fi propusă deadreptul înaintea Curții de casație, dacă nu cere o verificare a elementelor de fapt. (Cas. s. II, 78/915. Curier Jud. 60/915).

60. Cu toate că chestiunile de filiațiune fiind de ordine publică, orice convențiune sau renunțare asupra lor este nulă, totuși acest principiu nu-și poate avea aplicarea decât atunci când prin acele convențiuni sau renunțări s'ar creea o situațiune falșă, consimțindu-se sau convenindu-se la o filiațiune care nu există, iar nici de cum când prin ele se recunoaște o stare de fapt conformă cu adevărul. (C. Apel Buc. s. I, 1/915. Dreptul 1915, p. 180).

61. Toate dispozițiunile cuprinse în legea măsurilor excepționale, deci și acelea din art. 37, relative la prelungirea de drept a contractului de închiriere, sunt de ordine publică și părțile nu pot contraveni lor, conform art. 5 c. civ., prin convențiuni particulare.

Prin urmare, este nulă clauza din contract prin care proprietarul își rezervă dreptul de a rezilià contractul oricând anunțând pe chiriaș într'un anumit termen. (Cas. I, Buc., decizia No. 2 din 1 Febr. 1918; Jurispr. Rom. 1918, p. 459).

62. Dispozițiunile prohibitive cuprinse în art. 1191 c. civ., după cari dovada unui fapt juridic de o valoare mai mare de 150 lei nu se poate face de cât prin act autentic sau sub semnătură privată, sunt de ordine publică și nici judecătorul nu poate derogà.

Prin urmare chiar dacă părțile au convenit la admisibilitatea probei cu martori, ea nu poate fi admisibilă căci se întemeiază pe o cauză neîngăduită de lege. (Judec. ocol. Bârca-Dolj, 1921 din 10 Oct. 1921. Curier Jud. 2/922).

63. La constituirea societăților dreptul de rambursare poate formà obiectul unei clauze de prohibire de plată fiind un drept de interes particular, însă dreptul de retragere nu poate fi oprit, implicând chestiunea libertății individuale, este de ordine publică și nu se poate derogà prin statute. (C. de lege. (Judec. ocol Bârca-Dolj, 1921 Curier Jud. 7/923).

64. Condițiunea imposibilă sau contrară bunelor moravuri sau prohibită de lege, înserată într'un testament, anulează liberalitatea ce depinde de dânsa, în virtutea art. 5 și 1008 c. civ. (Trib. Dorohoi, 394 din 28 Nov. 1922. Jur. Gen. 1923 No. 1261; Pand. Rom. 1924, III, 65).

65. Călcarea dispozițiunilor unei legi interpretative este de ordine publică; ea poate fi invocată pentru prima oară în Casație. (Cas. I, 162 din 21 Febr. 1922. Tribuna Jur. 24-27/922).

66. Din dispozițiunile înscrise în art. 27 din legea agrară, moșiile rămase în urma exproprierei nu se pot arendà pe un period mai mic ca 7 ani, iar arendarea trebue făcută cu drept de preferință obștiilor sau agronomilor de profesiune.

Dispozițiunile înscrise în acest articol sunt de ordine publică, fiind luate de legiuitor într'un interes obștesc și anume ca pământul să intre în mâinile obștiilor pentru ca să se acopere lipsurile acolo unde exproprierea nu a putut satisface toate nevoile, sau să fie cultivate de agronomi de profesiune, cari cu știința lor să îmbunătățească sistemele de cultură. Arendarea pe 7 ani permite o cultură care nu secătuește forța vitală a pământului.

Aceste dispozițiuni fiind de ordine publică, părțile nu pot derogà prin convenția lor, iar sancțiunea nerespectării formalităților prevăzute de lege este nulitatea absolută a contractului de arendare, nulitate ce poate fi opusă de oricine are interes. (Trib. Ilfov, III, 304 din 30 Mart. 1923. Jur. Gen. 1923, No. 354).

67. Legea oficiilor de închiriere din 21 August 1921 erà o lege de ordine publică, deoarece cuprindeà dispozițiuni privitoare la orânduiala socială, așezarea raporturilor dintre proprietari și locatari și conțineà și dispozițiuni penale, amenda până la 10 mii de lei (art. 19 l. p. înf. of. închiriere) pentru acei care ar fi contravenit la dispozițiunile acelei legi.

Așa fiind, urmează că prin convențiuni sau dispozițiuni particulare nu se puteà derogà dela regulele stabilite prin acea lege.

In speță, cererea de a se obligà la achitarea unei sume de bani, rest dintr'o sumă ce pârâtul și-a luat obligațiunea de a plăti, pentru cedarea unui local cu eludarea dispozițiunilor menționatei legi, care prin art. 1 opreà și declară nule, orice închiriere de clă-

diri pentru case de locuit întreprinderi comerciale sau industriale, ce s'ar fi făcut dela data promulgărei acelei legi, fără intervenţia oficiului local de închiriere, nu poate fi valorificată prin justiţie. (C. A. Oradia-Mare, s. II, 390 din 24 Sept. 1923. Jur. Gen. 1924, No. 645).

68. Nulitatea edictată de art. 27 din legea agrară pentru vechiul Regat şi art. 73 din Regulamentul de aplicaţie, în ce priveşte contractele de arendare făcute în dispreţul condiţiilor sau fără îndeplinirea formalităţilor prevăzute de aceste texte de lege, este o nulitate de ordine publică absolută, putând ca atare să fie invocată de orice parte interesată, deci şi de proprietarii cari au consimţit la ea. (Cas. I, 970 din 12 Oct. 1923, Jur. Rom. 1/924).

69. Dispoziţiunile art. 488 c. com. potrivit cărora este nulă orice clauză care ar autoriză pe creditor a-şi apropia gajul ori a dispune de dânsul fără paza formelor statornicite de codul comercial, sunt dispoziţii de ordine publică, de oarece se referă la un element esenţial pentru existenţa gajului şi în consecinţă în virtutea art. 5 c. civ., nu se poate derogà în nici un chip de la aceste dispoziţii. (Trib. com. Ilfov, s. II, 1004 din 27 Nov. 1923. Pand. Rom. 1924, III, 68).

70. Prin ordine publică se înţelege respectarea tuturor legilor, care interesează direct ordinea din Stat, şi nimănui nu-i este permis a derogà prin convenţiuni particulare (art. 5 c. civ.) dela dispoziţiunile de ordine publică. (Trib. Brăila, s. II, 17 Mart. 1924. Jur. Gen. 1924, No. 1167).

71. A se vedeà : Art. 1 Index, „Ordine publică" şi notele respective; Art. 2 Index, „Ordine publică" şi notele respective; Art. 304 cu notele 3 şi 19; Art. 408 cu notele 19, 26, 27; Art. 803 cu notele 44, 45; Art. 966 cu nota 7; Art. 1008. Index şi notele respective; Art. 1171 cu notele 1, 90; Art. 1201 cu nota 305; Art. 1248 cu nota 44; Art. 1306, Index şi notele respective; Art. 1309 Index şi notele respective; Art. 1310 Index şi notele respective.

Art. 6—20 inclusiv din Codul civil se abrogă şi se înlocuesc cu art. 1—70 inclusiv din

LEGE
PRIVITOARE LA
DOBÂNDIREA ŞI PIERDEREA NAŢIONALITĂŢII ROMÂNE [1])

Din 23 Februarie 1924, publicată în „Monitorul Oficial" No. 41 1924

DISPOZIŢIUNI GENERALE
ŞI
MIJLOACELE PRIN CARE SE DOBÂNDEŞTE NAŢIONALITATEA ROMÂNĂ

CAPITOLUL I

Art. 1. — Naţionalitatea română se dobândeşte în condiţiunile acestei legi prin:

1. Filiaţiune;
2. Faptul naşterii pe teritoriul României prevăzut la art. 3 din prezenta lege;
3. Căsătorie şi
4. Naturalizare.

Art. 2. — Sunt români prin filiaţiune:

a) Copiii născuţi din căsătoria unui român, indiferent de locul naşterii lor;

1) Art. 6—20 incluziv din Codul civil român, au fost abrogate şi s'au înlocuit prin art. 1—70 incl. din *Legea pentru dobândirea şi pierderea naţionalităţii române,* a carei texte se găsesc publicate in această pagină şi în paginele următoare. Cu toată această abrogare, in acest volum s'au tipărit în paginele urmatoare şi art. 6—20 incl. din Codul civil, făcând sub fiecare articol numeroase trimeteri la doctrină românească şi străină şi publicând rezumate de jurisprudenţă, deoarece o mare parte din ele îşi găsesc aplicaţia şi sub legea actuală şi toate prezintă interes şi folos in vederea judecărei afacerilor petrecute sub imperiul articolelor abrogate.

b) Copiii naturali ai unei romînce născuţi chiar în ţară streină.

Copiii legitimaţi de către un romîn se socotesc că au fost totdeauna romîni.

Adopţiunea nu produce efecte asupra naţionalităţii.

Art. 3. — Sunt socotiţi ca romîni copiii găsiţi pe teritoriul României fără tată şi mamă cunoscuţi.

Art. 4. — Streina căsătorită cu un romîn devine romîncă.

Art. 5. — Streinii care au dobândit naturalizarea devin romîni.

Art. 6. — Streinii se bucură în deobşte în România de aceleaşi drepturi civile de cari se bucură şi romînii, afară de cazurile unde legea ar fi hotărît altfel.

Ei nu pot dobândi cetăţenia română şi prin efectul acesteia drepturile politice decât prin vreunul din mijloacele prevăzute sub titul de faţă.

CAPITOLUL II

Naturalizarea

§ 1. *Condiţiunile naturalizării*

Art, 7. — Naturalizarea este individuală şi nici un strein nu o poate dobândi decât întrunind condiţiunile următoare:

1. Să aibă vârsta de cel puţin 21 ani împliniţi;

2. Să-şi manifeste voinţa de a deveni romîn şi să declare că se leapădă de cetăţenia streină după formele prevăzute la art. 21;

3. Să fi locuit, în urma acestei manifestări de voinţă, neîntrerupt pe teritoriul României timp de zece ani;

4. Să fi avut şi să aibă bune purtări;

5. Să aibă mijloace suficiente pentru întreţinerea sa şi a familiei sale, sau posibilitatea de a le câştiga;

6. Să fi pierdut naţionalitatea streină sau să o piardă, potrivit legilor ţării sale, prin efectul dobândirii naţionalităţii române.

Art. 8. — Comisiunea de constatare a condiţiunilor naturalizării poate aviza la reducerea sau la dispensa de stagiu:

a) Pentru streinii cari dovedesc că sunt utili naţiunii române;

b) Pentru streinii căsătoriţi cu romînce.

Art. 9. — Sunt dispensaţi de stagiu:

a) Streinii născuţi şi crescuţi în România până la vârsta de 21 ani, dacă cer naturalizarea în cursul unui an dela împlinirea acestei vârste;

b) Copiii cari aveau 21 ani împliniţi în momentul când tatăl lor a dobândit naturalizarea.

Art. 10. — Romînii de origină supuşi unui stat strein, indiferent de locul naşterii lor, lepădându-se de supuşenia streină, pot dobândi naţionalitatea română fără a mai îndeplini condiţiunile cerute la No. 3, 5 şi 6 din art. 7.

In acest caz declaraţiunea de manifestare de voinţă prevăzută la art. 7 No. 2 şi art. 21 va cuprinde în mod expres renunţarea la supuşenia streină.

§ 2. *Organele şi procedura naturalizării*

Art. 11. — Naturalizarea se acordă de consiliul de miniştri în urma constatării comisiunii, compusă din prim-preşedintele şi preşedinţii Curţii de apel din Capitala ţării, că streinul solicitant întruneşte condiţiunile de sub art. 7 din legea de faţă.

Art. 12. — Comisiunea pentru constatarea condiţiunilor naturalizării funcţionează pe lângă ministerul de justiţie şi este prezidată de prim-preşedintele Curţii de apel din Capitală.

In lipsa acestuia funcţiunile sale se vor îndeplini de cel mai vechiu dintre preşedinţii cari compun comisiunea.

Directorul afacerilor judiciare din ministerul de justiţie îndeplineşte funcţiunea de secretar al comisiunii.

Art. 13. — In caz de vacanţă a vreunuia din locurile de prim-preşedinte sau preşedinte, comisiunea va fi complectată cu preşedintele sau consilierul care, după legea de organizare judecătorească, îndeplineşte de drept funcţiunile de prim-preşedinte sau preşedinte.

Această dispoziţiune se aplică şi în cazul când preşedintele sau unul din membrii comisiunii este împiedecat de a lua parte la lucrările ei.

Art. 14. – Comisiunea se convoacă de preşedintele ei. Ea nu va putea lucra, nici lua deciziuni, decât cu majoritatea absolută a membrilor cari o compun.

Paritatea se interpretează în favoarea cererii.

Art. 15. — Incheierile comisiunii se vor da întotdeauna în scris şi motivat.

Art. 16. — Incheierea comisiunii constatând că streinul întruneşte condiţiunile cerute pentru naturalizare se înaintează, împreună cu dosarul respectiv, consiliului de miniştri, prin mijlocirea ministerului de justiţie.

Art. 17. — Consiliul de miniştri acordă, sau refuză naturalizarea.

In cazul art. 8 el se pronunţă şi asupra reducerii sau dispensei de stagiu.

Cererile de reducere şi de dispensă de stagiu respinse nu mai pot fi repetate, afară de cazul când cei cari au făcut cerere ar dovedi că au adus ţării servicii excepţionale după respingerea cererii.

Art. 18. — Jurnalul consiliului de miniştri prin care se refuză naturalizarea nu va fi motivat.

Jurnalul de admitere a naturalizării se va publica în *Monitorul Oficial.*

Art. 19. — Cererile de naturalizare constatate prin încheiere de comisiune că nu întrunesc condiţiunile legii nu se vor mai înainta consiliului de miniştri.

Art. 20. — Cererea de naturalizare însoţită de declaraţia prevăzută la art. 7 No. 2 şi de toate actele privitoare la naturalizare se adresează preşedintelui comisiunii prevăzută la art. 11 şi se înregistrează la secretariatul acestei comisiuni.

Stagiul prevăzut la art. 7 No. 3 va începe să curgă dela data înregistrării cererii de naturalizare.

Art. 21. — Declaraţiunea de manifestare a voinţei de naturalizare şi de lepădare de cetăţenia streină se va face în forma autentică.

Tot astfel se va face şi declararea de opţiune privitoare la naţionalitate.

Art. 22. — Indată după înregistrarea cererii de naturalizare preşedintele comisiunii va dispune, la stăruinţa şi în contul petiţionarului, publicarea ei în *Monitorul Oficial,* într'una din publicaţiunile periodice mai răspândite din ţară de preferinţă într'unul din ziarele dela domiciliul petiţionarului.

Preşedintele va supune comisiunii cererea de naturalizare numai după ce petiţionarul va fi prezentat *Monitorul Oficial* şi ziarul în care s'a făcut publicaţia şi va fi constatat că au trecut 30 zile libere dela data ultimei publicaţii.

Cererile românilor de origină se vor publica numai în *Monitorul Oficial,* din oficiu şi aceasta în mod gratuit, de asemenea şi jurnalul consiliului de miniştri pentru acordarea naturalizării.

Art. 23. — In termenul prevăzut la art. 22 ministerul public, auto-

rităţile administrative, centrale şi locale, precum şi orice persoană în măsură de a dovedi cu acte că solicitantul nu întruneşte condiţiunile cerute de lege, vor putea să adreseze întâmpinările lor scrise înaintea comisiunii.

Asemenea întâmpinări se pot adresa şi consiliului de miniştri înainte ca acesta să se fi pronunţat asupra naturalizării.

Art. 24. — Comisiunea poate dispune:

a) Ca petiţionarul să complecteze actele sau să dea explicaţiuni orale sau scrise;

b) Ca prin unul din membrii săi, sau prin delegaţiuni date membrilor parchetelor de orice grad, sau autorităţilor administrative, să culeagă informaţiuni sau să facă cercetările ce va crede necesare;

c) Să cheme înaintea sa pe orice alte persoane ce ar crede că pot da informaţiuni utile.

Art. 25. — Cererile de naturalizare respinse de comisiune pentru neîndeplinirea vârstei sau stagiului vor putea fi reîntroduse după împlinirea vârstei de 21 ani sau a stagiului cerut, fără a mai fi nevoie de o nouă declaraţie de manifestare a voinţei.

Cererile respinse pentru neîndeplinirea condiţiunilor prevăzute la art. 7 No. 4 nu mai pot fi reînoite.

Cererea respinsă pentru neîndeplinirea condiţiunii dela art. 7 No. 5 se poate reînoi când prin acte noui se poate dovedi neîndoios că solicitantul îndeplineşte şi această condiţiune.

Art. 26. — Jurnalul consiliului de miniştri pentru acordarea naturalizării se comunică ministerului de justiţie, care îl va publica în *Monitorul Oficial* pe cheltuiala celui naturalizat, după ce acesta va presta jurământul de credinţă.

Art. 27. — Sub sancţiunea pierderii beneficiului jurnalului de naturalizare, solicitantul este obligat ca, în termen de 30 zile libere dela invitaţiunea ministerului de justiţie şi după plata taxelor legale, să presteze înaintea delegatului ministerului de justiţie jurământul de credinţă, în formula următoare:

„Pe onoare şi conştiinţă, jur credinţă M. S. Regelui României şi „Dinastiei, Constituţiei şi legilor ţării, drepturilor şi intereselor naţionale „ale poporului român".

Art. 28. — Naturalizarea se constată prin jurnalul de naturalizare publicat în *Monitor* şi prin diploma de încetăţenire ce se eliberează celui în drept de ministerul justiţiei.

Art. 29. — In afară de condiţiunile statornicite la art. 7, cetăţenia română, sub titlul de cetăţenie de onoare, pentru servicii excepţionale aduse ţării şi naţiunii, se poate acorda, la propunerea guvernului sau a iniţiativei parlamentare, de Adunările legiuitoare cu majoritate de două treimi din numărul votanţilor.

Art. 30. — Exerciţiul drepturilor politice pe temeiul cetăţeniei de onoare nu se poate dobândi decât cu autorizarea consiliului de miniştri după ce beneficiarul dovedeşte că nu mai ocupă în ţară streină nici o funcţiune publică şi că s'a lepădat de supuşenia Statului al căruia naţional era.

Art. 31. — Cetăţenia de onoare acordată streinilor de consiliile judeţene sau comunale n'are nici un efect asupra naţionalităţii. Nici într'un caz ea nu poate fi acordată decât în condiţiunile stabilite de legea administrativă şi pentru servicii excepţionale aduse judeţelor sau comunelor.

§ 3. *Efectele naturalizării*

Art. 32. — Naturalizarea nu are efect retroactiv.

Efectele ei se produc numai dela data publicării în *Monitorul Oficial* a jurnalului consiliului de miniştri prin care s'a acordat.

Art. 33. — Naturalizarea aseamănă pe streini cu românul atât în ce priveşte drepturile civile cât şi în ceeace priveşte drepturile politice.

Art. 34. — Soţia profită de naturalizarea soţului, afară numai dacă dânsa printr'o declaraţiune autentică renunţă la naţionalitatea română, pentru a-şi conserva naţionalitatea dobândită prin căsătorie sau aceia care şi-a rezervat-o cu ocazia căsătoriei în forma arătată la art. 40.

Deasemenea şi copiii mai mici de 21 ani profită de naturalizarea tatălui lor.

Art. 35. — Copiii deveniţi români în condiţiunile art. 34, pot în termen de un an dela împlinirea vârstei de 21 ani să renunţe la naţionalitatea română printr'o declaraţiune făcută în formă autentică şi adresată în ţară ministerului de justiţie, iar în streinătate legaţiunilor sau consulatelor române.

TITLUL II

Despre pierderea şi redobândirea naţionalităţii române

Art. 36. — Naţionalitatea română se pierde:

a) prin naturalizare dobândită în ţară streină;

b) prin legitimarea copilului natural de naţionalitate română de către un strein;

c) prin căsătorie, în cazul art. 38;

d) prin primirea fără autorizaţia guvernului român a vreunei funcţiuni publice dela un guvern strein;

e) prin supunerea pentru ori cât de puţin timp la vreo protecţiune streină, ori din care fapt ar rezulta aceasta;

f) prin retragerea naturalizării, în cazurile art. 41 şi 42;

g) în cazul prevăzut la art. 37.

Art. 37. — Românul care, fără autorizarea guvernului, va intra în serviciul militar la streini sau se va alătura pe lângă vreo corporaţiune militară streină va pierde calitatea de român.

El nu va putea redobândi calitatea de român decât conform art. 7.

Toate acestea fără a fi scutit de sancţiunile prevăzute de codul penal în contra românilor cari au purtat sau vor purta arme în contra patriei lor.

Art. 38. — Românca devine streină prin căsătoria sa cu un strein, exceptându-se cazul când, după legea soţului, ea nu dobândeşte naţionalitatea acestuia, sau când şi-a rezervat naţionalitatea română prin contractul matrimonial sau, în lipsa acestuia, printr'o declaraţie expresă făcută în formă autentică înainte sau cu prilejul contractării căsătoriei.

Art. 39. — Românca devenită streină prin căsătorie, redobândeşte calitatea de româncă prin încetarea căsătoriei, prin divorţ sau decesul soţului, dacă îşi manifestă dorinţa printr'o declaraţiune dată în formă autentică şi adresată în ţară ministerului de justiţie, iar în streinătate legaţiunilor sau consulatelor române.

Acelaş drept îl are şi femeia în caz de separaţiune de corp.

Art. 40. — Streina care a dobândit calitatea de româncă prin căsătorie, îşi menţine această calitate şi după desfacerea căsătoriei prin despărţenie, *sau separaţie de corp*, sau prin decesul soţului, afară numai dacă nu şi-a manifestat dorinţa contrarie printr'o declaraţiune făcută în

formă autentică şi adresată în ţară ministerului de justiţie, iar în străinătate legaţiunilor sau consulatelor române.

Art. 41. — Naţionalitatea română poate fi retrasă oricărui naturalizat român originar al unui Stat cu care România s'ar găsi în stare de răsboi:

a) Când se va constata că a săvârşit acte contrarii ordinei publice şi siguranţei interioare sau exterioare a Statului român;

b) Când se va constata că a părăsit ţara pentru a se sustrage serviciului militar sau oricărui alt serviciu public obligator pentru români;

c) Când se va constata că în serviciul ţării lui de origină sau al oricărei alte ţări ar fi săvârşit acte de spionaj şi ar fi ajutat acţiuni potrivnice drepturilor şi intereselor naţionale ale Statului şi poporului român.

In toate aceste cazuri, retragerea naturalizării se va face prin decret regal publicat în *Monitorul Oficial*, dat prin propunerea ministerului de justiţie şi pe baza unui jurnal al consiliului de miniştri.

Sub nici un cuvânt aceştia nu vor mai putea redobândi calitatea de români.

Art. 42. — Retragerea naturalizării are efect individual. Ea nu se poate resfrânge asupra femeei şi copiilor celui naturalizat, afară daca aceasta se prevede expres în decretul de retragere a naturalizării.

Art. 43. — Retragerea naturalizării se face independent de sancţiunile prevăzute în codul justiţiei militare sau alte legi pentru crimele şi delictele săvârşite de cel naturalizat.

Art. 44. — Românul care şi-a pierdut această calitate, în cazurile prevăzute sub lit. *a* şi *b* dela art. 36, nu o va putea redobândi decât prin naturalizare.

Art. 45. — Românul care şi-a pierdut această calitate prin acceptarea unei funcţiuni publice în ţară străină sau prin supuşenia temporară la o protecţiune streină, o va putea redobândi dacă, renunţând formal la aceasta, va obţine autorizaţiunea consiliului de miniştri de a-şi stabili domiciliul în România.

Art. 46. — Copilul născut dintr'un român care ar fi pierdut calitatea de român, va redobândi totdeauna această calitate îndeplinind formalităţile prescrise la art. 45.

TITLUL III

Despre opţiuni şi renunţări la Naţionalitate

Art. 47. — Declaraţiunile de opţiune sau de renunţare la naţionalitate, în cazurile şi în termenele îngăduite de legi sau de convenţiunile internaţionale ratificate de Corpurile legiuitoare, se vor face, dela data promulgării legii de faţă, în forma prevăzută la art. 21 şi înaintea autorităţilor prevăzute la art. 48, afară de cazul când acele legi şi convenţiuni statornicesc alte forme şi alte autorităţi.

Art. 48. — Declaraţiunile de opţiune sau renunţare la naţionalitate se pot face pe teritoriul român, în orice comună rurală sau urbană, înaintea autorităţilor împuternicite după lege de a constata consimţimântul şi a autentifica actul.

Declaraţiunea se va face în 6 exemplare, din cari numai 3 vor fi eliberate declarantului.

Sub sancţiunea prevăzută la art. 53, atât autoritatea care a autentificat declaraţiunea, cât şi persoana care a făcut opţiunea sau renunţarea, sunt obligate fiecare din ele să trimită câte un exemplar autentificat primăriei comunei unde domiciliază declarantul şi prefecturii judeţului respectiv.

In streinătate declaraţiunea de opţiune pentru naţionalitatea română sau de renunţare la această naţionalitate se vor face tot în forma autentică, înaintea legaţiunilor sau consulatelor române.

Art. 49. — Autoritatea care primeşte declaraţiunea de opţiune sau renunţare va verifica identitatea declarantului, menţionând pe declaraţiune actele de identitate prezentate.

Art. 50. — Opţiunea sau renunţarea soţului atrage după sine pe aceea a soţiei, iar renunţarea părinţilor atrage după sine pe aceea a copiilor mai mici de 21 ani.

Opţiunea şi renunţarea pentru minorul fără părinţi se va face de tutor.

Art. 51. — Declaraţiunea de optare sau renunţare este definitiva. Ea nu mai poate fi retrasă.

Se exceptează opţiunea sau renunţarea pentru persoanele prevăzute în art. 50, dacă au dreptul, după lege sau după convenţiuni, de a opta sau renunţa în numele lor propriu.

Art. 52. — Prefecturile judeţelor sunt obligate să comunice ministerului de interne toate declaraţiunile de opţiune sau renunţare, care făcând cuvenitele tablouri le va înainta, prin ministerul de afaceri streine, guvernelor Statelor în favoarea cărora s'a optat.

Art. 53. — Autorităţile şi declaranţii cari nu se vor conforma art. 48 şi 49, se vor pedepsi cu amendă dela 5.000 la 20.000 lei.

TITLUL IV

Dispoziţii finale şi tranzitorii

Art. 54. — Se abrogă dispoziţiunile art. 6—20 inclusiv de sub cartea I, titlul I, cap. I şi II din codul civil român; paragrafele 18—38 inclusiv din codul civil în vigoare în Bucovina; art. 50 al colecţiei legilor din 1879 aplicabile în Transilvania, Banat, Crişana, Sătmar şi Maramureş; art. 819, 820, 824, 825, 826, 827, 836—857 inclusiv din tomul IX, cartea I, partea VI, cap. III din 1899 cu modificările ulterioare aplicabile în Basarabia, precum şi orice alte dispoziţiuni privitoare la aceleaşi materii cuprinse în legi, regulamente, ordonanţe, decrete şi deciziuni ce s'ar găsi la data promulgării legii de faţă în vigoare în deosebite părţi ale Statului român.

Art. 55. — Cererile de naturalizare sau de recunoaştere adresate ministerului de justiţie sau Corpurilor legiuitoare înainte de promulgarea legii de faţă, cu toate lucrările referitoare, se vor înainta comisiunii dela art. 11, care le va examina dacă întrunesc condiţiunile legii de faţă, fără ca pentru aceasta să mai fie necesară declaraţiunea de manifestare de voinţă prevăzută la art. 7 No. 2.

In aceste cazuri stagiul se calculează dela data introducerii cererii de naturalizare.

Consiliul de miniştri se pronunţă asupra încheierii comisiunii în condiţiunile arătate la cap. II de sub § II al legii de faţă.

Cererile de naturalizare sau de recunoaştere, votate de unul din Corpurile legiuitoare înainte de promulgarea prezentei legi, se vor trimite cu toate lucrările referitoare direct consiliului de miniştri, care va decide asupra lor fără a mai fi nevoie de constatarea comisiunii prevăzută de art. 11.

Art. 56. — Sunt şi rămân cetăţeni români, fără a fi obligaţi sa îndeplinească vreo formalitate, locuitorii de mai jos cari, până la data promulgării legii de faţă, nu vor fi optat pentru o altă naţionalitate:

1. Toţi locuitorii din Bucovina, Transilvania, Banat, Crişana, Sătmar şi Maramureş cari aveau indigenatul (apartenenţa) la $\frac{\text{18 Noembrie}}{\text{1 Decembrie}}$ 1918;

2. Locuitorii din Basarabia cari la data de $\frac{27 \text{ Martie}}{9 \text{ Aprilie}}$ 1918 aveau domiciliul administrativ după legile în vigoare în Basarabia;

3. Locuitorii din vechiul regat cari au dobândit naţionalitatea română în condiţiunile decretelor-legi ratificate prin art. 133 din Constituţie;

4. Locuitorii din judeţele Caliacra şi Durostor, cărora li s'a recunoscut naţionalitatea română prin hotărârile definitive ale comisiunilor prevăzute în art. 6 din legea dela 1 Aprilie 1914 şi în art. 10 şi următorii din legea dela 26 Iulie 1921 pentru organizarea Dobrogei-Noui;

5. Persoanele originare din Bucovina, Transilvania, Banat, Sătmar, Crişana şi Maramureş, domiciliate la data unirii în vechiul regat, întrucât posedau indigenatul (aparţinerea, apartenenţa sau competenţa) într'una din comunele din teritoriile menţionate;

6. Persoanele cari la data unirii, deşi nedomiciliate în vreuna din comunele din Bucovina, Basarabia, Transilvania, Banat, Crişana, Sătmar şi Maramureş, erau însă născute în acele comune din părinţi domiciliaţi acolo;

7. Românii de origină din teritoriile fostului imperiu rus şi din cele atribuite Statelor Serbo-Croato-Sloven, Ceho-Slovacia, Polonia, Italia, Austria şi Ungaria, cari vor fi optat pentru naţionalitatea română înaintea autorităţilor locale din aceste State sau a oricărei autorităţi române;

8. Locuitorii din comunele cari la stabilirea sau la rectificarea fruntariilor trec de sub suveranitatea unui alt Stat sub suveranitatea Statului român, întrucât întrunesc condiţiunile cerute pentru categoriile de locuitori de sub No. 1 şi 2.

Art. 57. — Dobândirea naţionalităţii române în condiţiunile prevăzute mai sus de către soţ şi părinte atrage după sine obţinerea acelei naţionalităţi pentru soţia şi copiii aflaţi sub puterea părintească.

Art. 58. — Vor putea fi dispensaţi de stagiu în condiţiunile art. 7 şi 8 streinii majori născuţi, crescuţi şi domiciliaţi în România, nesupuşi nici unei protecţiuni streine, dacă cer naturalizarea în cursul unui an dela promulgarea legii de faţă.

Art. 59. — Copiii născuţi în Basarabia, Bucovina, Transilvania, Banat, Sătmar, Crişana şi Maramureş, cari la data unirii nu se vor fi putut prevala de o altă naţionalitate, dobândesc naţionalitatea română.

Art. 60. — Sunt considerate a fi perdut de drept naţionalitatea română persoanele din categoriile de sub art. 56, cari se vor constata că înainte de data promulgării legii de faţă au optat pentru o altă naţionalitate.

Ministerul de interne şi autorităţile administrative şi poliţieneşti vor fi în drept de a lua măsurile necesare faţă de persoanele cari, optând pentru o altă naţionalitate, nu vor fi părăsit ţara în cele 12 luni acordate dela data opţiunii.

Aceste persoane vor putea să-şi ridice bunurile lor mobile de orice natură fără a fi impuse pentru aceasta la o taxă de ieşire.

Dela data autentificării declaraţiunii, ele sunt obligate pentru tot timpul cât vor mai petrece în ţară să se conformeze legilor şi regulamentelor relative la streini.

Art. 61. — Opţiunile sau renunţările făcute înainte de promulgarea legii de faţă, fie că au rezultat dintr'o declaraţiune autentică, fie că au rezultat din declaraţii sau acte sub semnătură privată, sau numai din fapte din cari se poate deduce neîndoelnic voinţa şi hotărîrea de a opta sunt şi rămân valabile şi au de efect pierderea naţionalităţii române.

Art. 62. — Autorităţile cari, până la data promulgării legii de faţă

au primit declaraţiuni de opţiune pentru o naţionalitate streină, precum şi de renunţări la naţionalitatea română, de persoane născute pe teritoriul Statului român, sunt obligate să le înainteze primăriilor comunelor unde s'au născut acele persoane.

Art. 63. — Locuitorii din comunele cari la stabilirea sau rectificarea fruntariilor ar trece sub suveranitatea unui alt Stat, pierd naţionalitatea română din momentul retrocedării, afară dacă ei îşi strămută de fapt domiciliul pe teritoriul Statului român sau optează pentru naţionalitatea română.

Art. 64. — Situaţia tuturor persoanelor de sub No. 1, 2, 4, 5, 6 şi 7 ale art. 56 şi art. 57, 59, 60, 61 şi 63 se va constata din oficiu de autorităţile administrative, prevăzute în regulamentul pentru constatarea naţionalităţii, cu drept de apel pentru cei interesaţi, la comisiunile ce vor funcţiona în acest scop pe lângă fiecare Curte de apel.

Fiecare comisiune de apel va fi compusă:

a) Dintr'un consilier al Curţii de apel respective, numit de ministerul de justiţie cu aprobarea consiliului de miniştri, cu titlu de preşedinte al comisiunii;

b) Din doi delegaţi, numiţi de ministerul de interne, deasemenea cu aprobarea consiliului de miniştri.

Apelul se declară la primăria locală în termen de 40 zile libere de la data afişării listelor prevăzute la art. 64 şi se va judeca fără opoziţie.

Acelaş drept îl are atât ministerul de interne cât şi ministerul public.

Art. 65. — Autorităţile administrative însărcinate cu operaţiunea constatării sunt obligate să întocmească pe comune liste de cetăţenie în cari vor cuprinde pe toţi acei cari se găsesc în vreuna din categoriile prevăzute la art. 56.

Aceste liste se vor afişa după terminarea operaţiunilor în fiecare comună la localurile autorităţilor comunale.

Actele rămân definitive faţă de toţi aceia cari în termenul prescris la art. 64 n'au declarat apel.

Recursul împotriva hotărîrilor comisiunilor de apel se va declara la grefa acestor comisiuni în termen de 20 zile libere dela pronunţare.

Curtea de Casaţie va judeca aceste recursuri de urgenţă în camera de consiliu, după memorii scrise fără citarea părţilor.

Art. 66. — Se acordă pentru această singură dată un termen de 3 luni dela data promulgării legii de faţă, locuitorilor din judeţele Durostor şi Caliacra, cari nu au făcut declaraţii la comunele prevăzute în art. 10 şi următoarele din legea dela 26 Iulie 1921, pentru organizarea Dobrogei-Noui, sau ale căror cereri pentru recunoaşterea cetăţeniei române au fost respinse pe motivul că declaraţiile au fost făcute după expirarea termenului prevăzut în art. 13 din acea lege.

In acelaş termen îşi vor stabili cetăţenia română şi locuitorii cari nu pot face dovada cetăţeniei prin hotărîrile definitive ale comisiunilor de încetăţenire prevăzute în legea din 1 Aprilie 1914. Diplomele de încetăţenire eliberate potrivit dispoziţiunilor acelei legi sunt valabile.

Se prelungeşte în acest scop funcţionarea comisiunilor prevăzute în art. 10 din sus citata lege.

Aceste comisiuni îşi vor termina lucrările cel mult în 3 luni dela data expirării termenului de mai sus.

Art. 67. — Toţi locuitorii cari nu vor fi cuprinşi în aceste liste, sau nu vor fi obţinut hotărîrea judecătorească potrivit art. 64, dela data promulgării legii de faţă, nu pot dobândi naţionalitatea română decât prin mijloacele arătate la art. 7 şi următorii.

Se exceptează locuitorii absenţi dela domiciliu, cari având dobân-

dită de drept naţionalitatea română, potrivit art. 56, vor putea oricând cere dela autoritatea comunală competentă, certificatul de naţionalitate cu drept de apel la tribunal şi recurs la Curtea de casaţie, în termenele prevăzute de art. 64 şi 65, împotriva deciziunii acestei autorităţi.

Art. 68. — Pe temeiul listelor şi hotărîrilor definitive prevăzute la art. 65 şi 66 ministerul de interne va elibera celor în drept, prin primării, certificate de naţionalitate.

Orice alte acte sau certificate de naţionalitate sunt nule.

Decretele-legi de naturalizare individuală, hotărîrile judecătoreşti sau certificatele grefei instanţelor judecătoreşti constatând declaraţiunile prevăzute de decretele-legi, ratificate prin art. 133 din Constituţiune, fac dovada naţionalităţii pentru evreii din vechiul regat.

Art. 69. — Romånca de origină din Basarabia sau Bucovina, care prin căsătorie contractată înainte de unirea acestor provincii a devenit străină, poate beneficia de dispoziţiunile art. 40 din prezenta lege, dacă căsătoria este desfăcută.

Art. 70. — Un regulament special pentru constatarea naţionalităţii va stabili amănunţit condiţiunile de aplicare a dispoziţiunilor de sub art. 56 şi următorii din legea de faţă.

CARTEA I
DESPRE PERSOANE

TITLUL I
Despre drepturile civile şi despre naturalizare

CAPITOLUL I
Despre bucurarea de drepturile civile şi despre naturalizaţiune.

Art. 6 (*Abrogat* [1]). — Exercitarea drepturilor civile nu depinde de calitatea de cetăţean, care nu se poate dobândi şi păstra decât conform art. 6 din această condică. (Civ. 11, 13; C. p. 8 § II, 13, 16, 22; Const. 6, 7, 133; Decret-lege 3902/918 relativ la acordarea drepturilor cetăţeneşti (Mon. Of., 223/918); Decret-lege 2085/919 privitor la acordarea drepturilor cetăţeneşti evreilor născuţi în ţară (Mon. Of., 33/919); Decret-lege 3464/919 privitor la prelungirea termenilor pentru declaraţiile de opţiune Mon. Of., 93/919; Civ. Fr. 7).

Text fr. Art. 7. — L'exercice des droits civils est indépendant de la qualité de *citoyen*, laquelle ne s'acquiert et ne se conserve que conformément a la loi constitutionnelle.

Doctrină străină.

Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 101;
Dalloz, *Rép.* Droits civils, 61 urm.; *Suppl.* Droits civils 30 urm.;
Mourlon, ed. 7-a I, p. 69 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 425.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 291 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie:* p. 23. *„Despre dobândirea naţionalităţii prin anexiunea de teritoriu"*. Tribuna Juridică 1-8/1919;
Nacu, I, p. 155 urm.

1) A se vedea *Legea* şi *Nota* dela pag. 47.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Art. 8 cod. civ. nu se poate interpretà în contra copiilor minori, cari, născuţi fiind de un supus străin, a dobândit în urmă calitatea de român, căci după principiul juridic, fiii minori urmează calităţile părintelui lor, afară numai de declaraţie contrarie din parte-le când au ajuns la majoritate; numai în caz când fiul minor, după ajungerea sa la majoritate, ar voi a se întoarce iarăşi la protecţia străină dela care s'a lepădat părintele său, numai atunci urmează a face declaraţie că voeşte acea protecţie, iar pe cât timp o asemenea protecţie nu o pretinde, rezultă din acest fapt că el a primit pe acea ce 'şi a ales-o părintele său. (Cas. Oct. 27/67. B. p. 851).

2. Naturalizaţiunea cea mică, după art. 379 regulamentul organic, astăzi abrogat, conferea drepturile civile, între care este şi dreptul de a cere dreptatea dela tribunalele pământene, caz în care străinul astfel naturalizat erà întru toate asimilat românilor. Prin noul codice civil (art. 16), naturalizanea cea mică nu mai este admisă. Insă această dispoziţiune are putere numai pentru viitor, conform art. 1 c. civ., dar nu poate afectà întru nimic o condiţie juridică bine stabilită prin legi anterioare, chiar şi dacă acea condiţiune nu este admisă în legea cea nouă. (Cas. II, 130/Sept. 6/72. B. p. 266).

3. Nici renunţarea la protecţiunea ţărei sale, nici cererea de naturalizare şi dispoziţiunile luate de Cameră pentru supunerea străinului la stagiul cerut de lege, nu poate da încă străinului calitatea de român, şi nu poate fi considerat decât tot ca străin, pe cât nu s'au îndeplinit *ad litteram* dispoziţiunile art. 16 c. civ. (Apel Buc. I, Dec. 15/73. *Dr.* 5/74).

4. Străinul sub regimul regulamentului organic, nu puteà dobândi calitatea de român şi exerciţiul drepturilor politice decât conform condiţiilor prescrise de art. 379 al regulamentului organic, prin o lege, nu însă printr'un act numai al puterii executive sau numai din partea unui ministru. Dacă dar prin actul unui ministru nu s'a conferit străinului decât drepturile unui pământean, conform alin. 5, art. 379 reg. org., adică exerciţiul drepturilor civile în opoziţie cu cele politiceşti, expresia de pământean coprinsa în acel act, nu e identică cu expresia de român cu consecinţele juridice ce rezultă din această calitate după legile astăzi în vigoare (art'olele 7 şi 8 codul civil), şi nu implică în sine exerciţiul tuturor drepturilor civile cât şi a celor politice; acea expresie nici nu este o noţiune juridică care să indice capacitatea juridică, fie civilă fie politică, a individului respectiv, întru cât între zişii pământeni capacitatea juridică atât civilă cât şi politică erà diferită; astfel străinul, pentru ca să obţie exerciţiul drepturilor politice, trebuesc să îndeplinească condiţiile prescrise de regulamentul organic pentru naturalizarea aşà numită cea mare. (Cas. II. 244/Nov. 4/75. B. p. 298).

5. Faptul izolat al plăţei contribuţiei nu constitue o dovadă despre calitatea de român, asemenea şi acest fapt unit cu faptul înrolărei între miliţeni nu este dovadă de acea calitate, căci dacă e un drept şi o obligaţie a Românilor de a prestà servicii militare, serviciul în sine nu presupune şi existenţa calităţei de român. (Cas. II, 266, Dec. 13/75. B. p. 349).

6. De admitem în general posesia de stat ca probă a naţionalităţei, aceasta nu se poate invocà de către oricine; ea nu se poate invocà de către aceia despre cari e constant că nu sunt de origină Români în sensul politic; ea nu poate fi admisă decât în favoarea

acelora cari pretind a fi români de origină, cari ar trebui, după rigoarea principiilor, să dovedească că nu numai ei, ci și tatăl lor, bunul lor și străbunul lor sunt de origină română, pentru care asemenea probă fiind imposibilă trebue să admitem posesia de stat prin analogia art. 179. 293. 294 c. civ. (Cas. II, 150, Mai 23/78, B. p. 166).

7. Singura împrejurare că cineva s'a născut pe un teritoriu străin, fără a se puteà probà și împrejurarea că este născut și din părinți străini, nu schimbă întru nimic calitatea de român și nu se poate considerà ca străin decât în cazul când s'ar constatà că părinții sei erau supuși străini. (Cas. II 67. Apr. 8.78, B. p. 132).

8. Lipsa împământenirei sub regulamentul organic, precum și lipsa votului Camerilor nu pot fi înlocuite prin nimic, nici prin faptul că el a exercitat drepturile politice, sau drepturile ca un român și că a împlinit obligațiile ce impune calitatea de român. (Cas. II, 105, Mai 23/78, B. p. 166).

9. După art. 71 reg. org. toți plugarii și muncitorii străini așezați în Valahia, de orice lege și neam, nu pot fi cunoscuți de străini. Reg. org. în interesul agriculturei și a înmulțirei bratelor pentru munca pământului, a voit a favorizà pe toți străinii plugari sau muncitori de ori unde ar fi venit și a nu-i considerà ca străini; așà dar le-a acordat beneficiul de a fi Români; expresiile din regul. org. „a nu fi străin“ nu pot însemnà decât „a fi Român“; a nu admite acest sens, e nu numai contrariu expresiilor însăși, dar ar însemnà că legiuitorul nu a voit a acordà un beneficiu. Rațiunea acestei interpretări a art. 71 mai rezultă și din opunerea art. 71 articolului 379, prin care se dovedește că pe străinii cari uneltesc negutătorie și industrie, legiuitorul îi consideră ca străini și nu le acordă beneficiul ce acordă plugarilor și muncitorilor străini. Obiecțiunea recunscând că plugarii și muncitorii străini sunt Români, însă fără drepturi politice, nu e gravă, căci toți plugarii și muncitorii de pământ român nu aveau drepturi politice și pentru aceasta nu se puteà zice că nu erau Români; și dacă prin legile posterioare, prin convenție (art. 46) și prin statut (art. 2 legea electorală) s'a recunoscut tuturor Românilor drepturi politice, s'a recunoscut tocmai acelor Români cari nu avusese înainte exercițiul drepturilor politice, precum erau Românii plugari sau muncitori. (Cas. II, 149, Iun. 16/78, B. p. 209).

10. Armenii, ca și orice alți creștini, nu pot fi considerați ca străini, pe simplul fapt că profesează altă religiune decât cea ortodoxă răsăriteană, căci religiunea, exceptând pe cea mosaică, nu constitue, după legile noastre o incapacitate de a fi român; prin urmare o persoană de naționalitate română putând profesà o altă religiune decât cea ortodoxă, nu poate fi contestată în naționalitatea sa, decât dovedindu-se că e supusă unui stat străin. (Cas. II, 106 și 109, Apr. 9/79, B. p. 294 și 297; 146. Apr. 16/79, B. p. 313; 34. Apr. 4/86, B. p. 333; 174, Apr. 16/87, B. p. 368).

11. In România, evreii fiind considerați în totdeauna ca străini, prin simplul fapt al schimbărei religiunei nu puteau dobândì de drept calitatea de român ci această calitate trebue a i se recunoaște de Corpurile legiuitoare, conform art. 16 cod. civ. (Cas. II. 95. Mart. 24/79, B. p. 250; 6, Mart. 24 80, B. p. 271).

12. Regulamentul organic, prin art. 379. alin V. prescrie că străinii cari obțineau mica împământenire nu dobândeau prin aceasta drepturi politice; de acì rezultă că mica împământenire nu confereà celui ce a obținut-o, cetățenia română, ci numai câtevà drepturi orășenești. (Cas. II, 77, Apr. 14/93, B. p. 405; 254/91 Apr. 6/91; B. p. 519; 61 Mart. 20/79, B. p. 240; 47, Mart. 12/79, B. p. 228).

13. Posesiunea de stat de cetătean român, nu trebue să fie probată absolut prin acte de naștere sau de naturalizațiune, fiindcă urmează să avem în vedere lipsa și neregularitatea ce erà în trecut pentru dobândirea actelor de stare civilă; posesiunea de stat se poate probà și din alte acte din care să rezulte că reclamantul a fost considerat și în trecut de pământean fiindcă a purtat și poartă toate sarcinile la care se supun numai pământenii. (Cas. II, 12 Mart. 20/80, B. p. 274).

14. Toți românii cari n'au dobândit calitatea de român prin beneficiul legei, conform art. 8, 16 cod. civil și conform regulamentului organic, nu pot justificà calitatea de român decât prin posesiunea de stat, căci altfel nici unul n'ar fi în stare a dovedì că e român. (Cas. II, 48, Apr. 12 82, B. p. 476).

15. Naturalizarea fiind un beneficiu ce se acordă străinului, ea este individuală, privește numai persoana ce a obținut-o, și nu-și poate întinde efectele asupra copiilor existenți ai străinului naturalizat; aceasta este cu atât mai adevărat cu cât copilul dobândește dela lege naționalitatea ce aveà părintele în momentul nașterii sale, și această calitate esențială a stării sale civilă, dânsul n'o mai poate pierde decât printr'un act al voinței sale, expres sau tacit manifestată; de altă parte dacă naționalitatea este un drept de care numai cetățeanul singur poate dispune, apoi părintele, în timpul minorității copiilor săi, n'are nici o ca-

litate nici mandat dela lege pentru a schimbà patria și naționalitatea lor originară; de altminterelea nici un argument decisiv nu se poate trage din autoritatea puterii părintești, de oarece legiuitorul n'a acordat părintelui decât dreptul de a veghià asupra creșterii și educațiunii copiilor săi minori, precum și de a îngriji de averea lor, iar nicidecum dreptul abuziv de a renunță în numele lor la beneficiul unei naționalități, ce erà câștigată atât copiilor cât și națiunei căreia ei aparțineau. (Cas. II, 78, Apr. 27/83, B. p. 476).

16. Căsătoria unui străin cu o pământeancă erà, mai înainte de regulamentul organic (1832), unul din modurile de împământenire, consacrate, nu prin vre-o lege specială, ci prin obiceiul pământului; și, după cum constată Vodă Caragea în preambulul codicelui său din 1818, obiceiul pământului aveà putere de lege. (Trib. Vâlcea, Mart. 2/88, *Dr.* 49,83).

17. Art. 7 din constituțiune, modificat în 1879, prevede în partea a III-a că naturalizarea nu se poate acorda decât prin lege și în mod individual; de acì reese că naturalizarea fiind un drept personal, nu se poate întinde și asupra copiilor născuți mai înainte de a fi dobândit părintele lor împământenirea. (Cas. II, 77, Apr. 14/93, B. p. 406; 254, Apr. 8/91, B. p. 519; 45, Apr. 5/86, B. p. 344; 22, Apr. 9/85, B. p. 316).

18. După art. 3 din legea de organizare a Dobrogei, fiecare cetățean otoman din Dobrogea, a devenit cetățean român prin faptul alipirei teritoriului Dobrogei la România, întru cât el însă nu erà supuus unei alte protecțiuni străine. (Cas. II., 12, 13 și 15, Mart 31/86, B. p. 261 și 263; 18 Apr. 1/86 B. p. 308; 5, Mart. 27/89, B. p. 378).

19. Deși fiul străinului naturalizat e născut în România, totuși fiind născut când părinții săi erau străini, și întru cât naționalitatea obținută de părintele sau este individuală, ea nu se poate resfrânge și asupra fiului; și dacă el nu s'a conformat dispozițiunilor art. 8 c. civ., reclamând calitatea de cetățean român la un an după majoritate, în lipsă de toate aceste formalități, el nu este considerat decât ca străin. (Cas. II, 57, Mart. 28/87, B. p. 274; 152, Apr. 20/89, B. p. 477).

20. După art. 5, anexa X din regulamentul organic al Moldovei, orice străin care se va căsători cu o pământeancă nobilă și care va aduce dovezi întru aceasta, va dobândì împământenirea după 7 ani. Deci cel ce nu dovedește că s'a căsătorit cu o pământeancă nobilă, nu poate beneficià de dispozițiunile sus citatului text de lege. Singurul fapt că s'a botezat în religiunea ortodoxă, că a ocupat mai multe funcțiuni, nu-i poate conferi dreptul de cetățean român. (Cas. II, 67, Mart. 30/87, B. p. 284).

21. Impământenirea se întinde și la copiii legitimi minori dejà născuți, căci ei nu pot urmà decât condițiunei părintelui lor, și prin urmare, nu pot aveà o naționalitate deosebită de a tatălui. Schimbarea de naționalitate operată de părinte este, în generalitatea cazurilor, favorabilă intereselor sale materiale și morale, ceeace folosește și minorilor săi copii; părintele într'un asemenea caz lucrează în interesul și spre binele copiilor săi. Obiecțiunea ce se ridică în contra acestui sistem, și care consistă în a zice că de s'ar admite această interpretare, pentru a fi logică ar urmà ca și copiii unui român ce s'ar naturalizà în țară străină să fie despuiați de calitatea de români (teorie în contra căreia trebue să se înscrie oricine, nu are mare importanță. In adevăr, dacă minorul, ajuns la majoritate, ar aprecià că naționalitatea de origină i-ar fi mai avantagioasă, n'ar aveà decât să o reclame, și legile române (art. 10 și 18) au dispozițiuni de favoare pentru niște conaționali cari doresc a se întoarce în patria de origină. Dacă dar sunt atâtea motive puternice pentru extensiunea naturalizărei chiar la minorii copii ai unui străin naturalizat, cari se poate să nu fie nici măcar născuți în noua patrie și pentru care, de multe ori, afecțiunea lor este contestabilă, cu un cuvânt mai mult trebue a se admite această opiniune când e vorba de un român, născut în țară din părinți români de origină, cari s'au lepădat de orice protecțiune străină și cari au fost recunoscuți solemn de cetățeni ai statului român. In numele nici unui principiu de drept nu se poate pretinde că un asemenea copil ajuns la majoritate cată a fi privit ca străin și depărtat dela exercițiul dreptului de cetățean, căci legea nicăeri nu prescrie categoric că minorii unui român de origină, născuți înainte de recunoașterea calității de cetățean român, sunt străini. Interpretarea restrictivă a diferitelor texte relative la această materie s'a susținut în ce privește pe fiii străinilor naturalizați, dar nu și în privința copiilor românilor de origină. A aplicà aceeași măsură și unora și altora, fără distincțiunea sus arătată, ar fi o adevărată nesocotire a dispozițiunilor legii, care face deosebiri remarcabile între modurile de admiterea străinilor la beneficiul drepturilor politice, pentru cari se cer o mulțime de condițiuni, cari, în ochii legiuitorului, sunt atâtea garanții de a se asigurà că acela ce intră în sânul națiunei române nu va fi ostil intereselor ei, și între ro-

mânii din altă țară, cărora nu li se cere decât renunțarea la protecțiunea străină, netemându-se legiuitorul de sentimentele și de atașamentele unor asemenea români pentru națiunea și statul român. (Apel Buc. II, 211, Nov. 24/88. *Dr.* 42/89).

22. După art. 2 din legea vilaetelor otomane, ori-ce individ născut din părinți străin pe teritoriul otoman, poate, în interval de trei ani de la majoritate, să ceară naturalizațiunea otomană cu îndeplinirea formelor prescrise de legea din 26 Martie 1869. Dacă un atare individ nu a făcut o asemenea declarațiune înaintea autorităților otomane înainte de 11 August 1877, el este străin, adică nu are calitatea de otoman, și ca atare, conform art. 3 din legea Dobrogei, nu poate să se bucure de cetățenia română, întru cât la anul 1877 August 11, era supus străin. (Cas. II, 64/89 din 1 Apr. 80 B. p. 485).

23. Copii născuți în țară din părinți cari la momentul nașterei lor se aflau de naționalitate străină, sunt născuți străini; ei își păstrează această calitate chiar dacă părintele s'a împământenit în urma nașterei lor; și nu pot fi considerați ca români și a se bucură de drepturile ce acordă această calitate de cât numai dacă dânșii, după ce vor fi ajuns la majorat, vor fi cerut și dobândit individual împământenirea conform dispozițiunilor § 3 al legei din 1879. (Cas. II, 87/din 11 Apr. 90. B. p. 491).

24. Pentru obținerea împământenirei fiind forme și condițiuni anume determinate prin lege, numai cine îndeplinește acele forme și condițiuni se consideră român și poate să se bucure de drepturile ce dă această calitate; ast-fel fiind, nu numai faptul d'a fi servit ca militar și acela de a fi copist la o subprefectură, dar și acela de a fi ocupat funcțiile cele mai superioare în stat, încă nu poate face pe un străin de naționalitate sau un născut din asemenea străin în România, să pretindă a i se recunoaște drepturile unui român ori devenit român, dacă nu a dobândit împământenirea pe calea indicată de lege și cu formele prescrise de dânsa. (Cas. II, 25 din 24 Mart. 90, p. 386).

25. Profesiunea de advocat ce exercită și diferitele funcțiuni ce a ocupat nu conferă cuiva dreptul de împământenire care se obține numai printr'un vot al Camerilor legiuitoare conform regulelor stabilite prin constituțiunea țărei și codicele civil. (Cas. II, 76/din 10 Apr. 90, B. p. 485).

26. Dacă israelitul pământean, calitate prevăzută și recunoscută prin legea comunală din 1 Aprilie 1864, s'a botezat în 1854 în religiunea creștină, de la acea epocă dânsul a încetat de a a fi israelit și prin urmare a devenit pământean creștin. Și aceasta fiind pozițiunea sa în momentul promulgărei codului civil, adică la 4 Decembrie 1864, dânsul n'avea nevoe a reclamà nici calitatea sa de pământean, căci această calitate o aveà deja, nici a obține naturalizarea, conform art. 16 din citatul cod., căci art. 9 din același cod nu cerea îndeplinirea acestei formalități de cât pentru cei ce nu erau de ritul creștinesc, și dânsul erà creștin la acea epocă. Prin urmare, el fiind, la promulgarea art. 7 din constituție, cetățean român, în virtutea legilor existente, și acest articol ne vorbind de cât de străini, adică de cei ce erau considerați de străini în virtutea legilor ce erau în vigoare la acea epocă, el nu poate fi aplicabil, oricare ar fi înțelesul ce ar aveà, afară de o dispozițiune expresă, și pentru cei ce aveau calitatea de cetățeni români în momentul promulgărei sale, căci ar fi a se violà principiul neretroactivităței legei și a se nesocotì drepturile deja câștigate. (Cas. II, 71/din 30 Mart. 91, B. p. 401).

27. Art. 9 din constituțiune a reglementat modul cum se poate obține împământenirea și, între formele și condițiunile determinate de acest articol, nu intră și serviciul militar și înaintarea la gradele ofițerești; în ori ce caz, naturalizarea se obține printr'o lege votată de Corpurile legiuitoare, iar nici cum prin guvern, prin înaintare în vreo funcțiune sau serviciu public. (Cas. II, 254/din 8 Apr. 91, B. p. 519).

28. Recunoașterea calității de român pentru românii născuți în țările române supuse altor state și veniți în țară, nu este în sine de cât o naturalizațiune privilegiată cu dispensă de stagiu, supusă însă voturilor Corpurilor legiuitoare și având aceleași efecte ca și dânsa. Așa, deși tatălui i s'a recunoscut calitatea de român de către Corpurile legiuitoare, însă cum naturalizațiunea, așa și recunoașterea calității de român, este un drept personal care nu-și întinde efectele ei asupra copiilor născuți mai înainte de a fi obținut părintele împământenirea. (Cas. II, 6/91, din 27 Mart. 91. B. p. 372).

29. Din combinațiunea art. 7, 8 și 9 din constituțiune, resultă că numai străinii dobândesc calitatea de români cu începere numai de la votarea împământenirei lor, în mod individual, de către Corpurile legiuitoare, iar pentru românii de naștere, din ori-ce stat

străin, cărora li se recunoaște calitatea de români de către Puterea legiuitoare, după dovada ce dau că au părăsit protecțiunea străină, efectul acelei recunoșteri are putere retroactivă până la nașterea lor, căci prin ea se ridică numai o împiedicare accidentală a exercițiului drepturilor politice, iar nu se acordă calitatea de român pe care dânșii o aveau deja de la naștere. Prin urmare, asemenea efect al recunoașterei calității de români de naștere are drept consecință că și copiii acelor români, născuți deja înaintea recunoașterei părinților lor ca români, trebue să fie considerați ca români cu exercițiul drepturilor politice, întru cât nu stau sub o protecțiune străină. (Cas. II, 38/92, Mart. 27/92. B. p. 299).

30. Impământenirea fiind o favoare personală care se acordă în mod individual și prin anume lege, nu profită de cât aceluia căruia se acordă, și copiilor ce se vor naște în urmă, în virtutea principiului că copilul urmează naționalitatea părintelui, iar nici de cum copiilor născuți mai înainte de împământenire, cari vor fi considerați ca străini tot în virtutea aceluiași principiu. (Trib. Vaslui, 22 Mart. 3/92. *Dr.* 32/92).

31 Posesiunea de stat nu e un mijloc de a dobândi naționalitatea română, care nu se poate dobândì de cât prin unul din mijloacele arătate de lege (nașterea anexiunea de teritoriu și împământenirea). ci este numai o situațiune în care găsindu-se cine-va se presumă a fi român și 'i procură avantagiul de a nu proba aecastă calitate, rămânând ca acel ce 'l contestă să facă probațiunea. (Trib. Vaslui, 22, Mart. 3/92, *Dr.* 32/92).

32. Inainte de regulamentul organic. după obiceiul pământului și față cu dispozițiunile care regulamentau condițiunile străinilor în țară, luate de diferiți Domnitori, străinii de rit creștin și mai cu seamă Românii din țările locuite de Români supuși altor state, veniți și stabiliți în România, se bucurau de toate drepturile civile și politice ca și pământenii. Copii acestor străini, născuți și crescuți în țară, erau Români și naționalitatea lor română n'a fost de nimeni pusă la îndoială. Iar regulamentul organic, ocupându-se în art. 379 și regulamentând numai condițiunea străinilor de ori-ce rit creștinesc din nou veniți în țară, este evident că a recunuoscut străinilor de rit creștin cari la acea epocă erau stabiliți în țară fără spirit de întoarcere și fără a fi spuși vre unei protecțiuni, condițiunea de care se bucurau, în virtutea obiceiului pământului și a măsurilor reglementare luate după vremi de diferiți Domnitori, și a consfințit naționalitatea română a copiilor acestor străini, născuți și crescuți în țară. (Apel Buc. 1, 90, Mai 27/91, *Dr.* 42/92).

33. Boeria, după regulamentul organic, art. 399—402, neputându-se acorda de cât pământenilor, făcea a se presupune preexistența calității de român; aceasta însă nu este o resumțiune *juris et de jure,* căci sunt știute abuzurile ce se făceau mai ales în timpurile din urmă cu acordarea acestor titluri, și deci urmează să considerăm ca român pe cel ce are titlul de boerie, numai întru cât această presumțiune nu va fi dărâmată prin o dovadă contrarie. (Trib. Vaslui, 22 Mart. 3/92. *Dr.* 32/92).

34. Principiul neretroactivității legilor nu este aplicabil legilor cari regulează capacitatea politică pentru că legile politice, prin esența lor, sunt legi de interes general. Prin urmare condamnațiunile anterioare punerei în aplicare a legei electorale fac nedemni de a fi alegători pe cei condamnați pentru delictul prevăzut de art. 127 cod. penal. (Cas. II, 32/Apr. 8/93, B. p. 384).

35. Streinii, cari nu au o naționalitate determinată, sunt supuși legilor unde își au domiciliul și beneficiază de aceste legi. Austriacul, care de 10 ani și-a părăsit țara, fără spirit de reîntoarcere, perde, conform legilor austriace, naționalitatea lui și fiind stabilit în România beneficiază de legile române. (Apel. Iași, II, 187/94. Dreptul, 17/95).

36. Sub, imperiul codului Calimah asociațiile licite conservau personalitatea civilă, dacă auterior acestui cod dobândiseră aceă personalitate. Personalitatea civilă se dobândea, anterior codului Calimach, prin existența de fapt a societății, căci prin aceasta ea trăia cu știrea stăpânirei. (Apel Galați II. *Dr.* 29 900).

37. O comisie instituită de Stat, în scopul de a încuraja agricultura, industria, virtuțile civice și desvoltarea fizică a cetățenilor, — cum este Comisiunea Olimpicelor din Grecia, — înzestrată cu un patrimoniu propriu și o individualitate distinctă, este un stabiliment public și, prin urmare o persoană morală. Această comisiune a Olimpicelor din Grecia există astăzi ca persoană juridică privată și în România, în baza decretului regal din 13 Decembrie 1901, capabilă dar de a sta în instanță și susceptibilă de drepturi și obligațiuni. (Trib. Ilfov s. I. C. Jud. 49/903).

38. Persoanele care domiciliază în România sunt presupuse a fi de naționalitate română; prin urmare acel ce contestă unei persoane naționalitatea e dator să dovedească că acea per-

soană e de naționalitate străină. (Cas. I, 191 din 11 Mart 1911, Jurisprudenta, 17 1911).

39. Naționalitatea unei persoane nu se poate stabili de cât cu acte; prin urmare proba testimonială este inadmisibilă pentru a dovedi naționalitatea. (Cas. I, 191 din 11 Mart. 1911, Jurisprudența 17/1911).

40. Conform art. 2 al II din Decretul-lege de încetățenire, văduvele și copiii minori ai decedaților mobilizați, beneficiind de plin drept de cetățenia română, e inutilă și fără interes cererea adresată justiției pentru valorificarea unor asemenea drepturi. (Cas. II, 39 din 16 Iunie 919. Curier Jud. 12/919).

41. a) Schimbarea naționalității locuitorilor Ardealului are loc ipso facto din însâși momentul alipirei de fapt decisă prin votul Adunării de la Alba Iulia și prin Decretul de alipire din 11 Decembrie 1918 și înainte de consacrarea ei prin tratate internaționale.

b) Această schimbare are loc sub condițiunea rezolutorie a unei opțiuni contrarii pentru naționalii cari vor să păstreze vechea naționalitate a statului alipit.

c) Această schimbare are loc pentru toți locuitorii originari din ținuturile alipite indiferent de domiciliu. C. Ap. Buc. s. IV. 16 din 13 Feb. 1919 Pand. Rom. 9/922, II, 268).

42. a) Servirea de passeport străin poate în principiu să constitue o renunțare la cetățenia română. Fiind vorba de renunțări însă, e necesar a se statua asupra intenției aceluia care în mod incidental s'a servit de un asemenea act precum și asupra împrejurărilor în care a intervenit.

b) In părerea ce susține că anexiunea nu modifică statutul juridic din punctul de vedere al naționalității și că schimbarea de naționalitate este efectul numai al unui tratat de pace ratificat, se decide că, până la ratificare, supușii Statului anexat își păstrează vechea lor naționalitate. Deci dacă un asemenea supus s'a servit de un passeport străin, în intervalul ce desparte anexiunea de ratificarea tratatului, el nu a putut denota, prin acest fapt numai, o renunțare la cetățenia română, întrucât în toată această perioadă de timp nu avea liberul exercițiu al dreptului de opțiune în ce privește naționalitatea ce o va dobândi.

c) In părerea ce susține că schimbarea naționalității are loc „ipso facto" din momentul anexiunei, sub condiția rezolutorie a unei opțiuni contrare din partea supușilor ce vor a-și păstra vechea naționalitate, se poate vorbi de posibilitatea renunțărilor, fiind necesar însă a se stabili, prin împrejurări absolut sigure și concludente că actul arătat ca o dovadă de renunțare, nu e susceptibil de nici o altă interpretare. In tot cazul incertitudinea din doctrină asupra naționalității, din perioada dela anexiune până la ratificare, se poate repercurta și în mintea supușilor anexați, putând deci să producă atâta confuziune încât să le ridice putința unei cunoștinți exacte asupra caracterului și mai ales asupra consecințelor unui fapt, ce numai în mod incidental pune în discuție chestia naționalității, cum e utilizarea de passeport străin.

d) O dispoziție regulamentară—cum e art. 22 Regul. legei pentru organizarea Dobrogei noi din 26 Iulie 1921 — care ar spune că nu se consideră ca renunțarea la supușenia română, faptul că cineva, silit de împrejurări, a obținut și s'a folosit vremelnic de passepoarte sau acte străine, este admisibilă în principiu și constitue pentru judecată un element serios de apreciere. (Trib. Dorohoi Ordonanța 435. din 25 Dec. 1922, Jur. Gen. 1924 No. 42).

43. Din moment ce cetățenia româna a fost în mod regulat conferită, nu se mai poate spune că fostul cetățean german ar puteà conform legilor în vigoare în Germania să își păstreze această din urmă cetățenie, deoarece art. 17 al legii germane din 22 Iulie 1923 privitoare la naturalizare prevede că cetățenia germană se pierde prin dobândirea unei supușenii streine, iar din art. 278 al. I al tratatului dela Versailles reese că Germania s'a îndatorat a recunoaște noua naționalitate a statelor aliate care a fost sau ar fi dobândită de supușii săi. (Curtea de apel București, s. II. Dec. 88 din 31 Iulie 1924. Jur. Gen. 1924 No. 1515).

44. A se vedea Art. 304 cu notele 25 și 26.

Art. 7 (*Abrogat* [1]). — Tot Românul se va bucurà de drepturile civile (Civ. 6, 17—20; C. p. 8, 13, 16, 22; Const. 8, 10; Civ. Fr. 8).

Text. fr. Art. 8. — Tout Français jouira des droits civils.

---

1) A se vedea *Legea* și *Nota* dela pag. 147.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, 5-a ed., p. 262, 263, 327, 330, 347, 349, 355, 362, 363, 373;
BAUDRY ET FOURCADE. Des personnes, I, 288, 293, 332-334, 337-339, 347, 348, 350, 359, 362, 410, 411, 446 urm.; 462, 471;
DALLOZ, *Rép.* Droits civils, 67 urm., 83 urm., 120 urm., 122 urm., 481 urm.; *Suppl.* Droits civils, 31 urm., 55 urm., 73 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 18 bis, I, II şi III;
DEMOLOMBE, XIII, 148, 151, 173, 182;
HUC, I, 223, 224, 230, 235, 237, 256, 294;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 69 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 384 în notă. 425;
WEISS, I, p. 55, 57, 59, 62, 72, 82, 83, 130, 137, 165, 167, 200, 202, 203, 310, 312, 329, 348.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 291 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 43;
NACU, I, p. 155 urm.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Dreptul de moştenire al monasti-'ilor asupra averei călugărilor pentru ı putea fi câştigat, trebue ca monasti-ea să existe şi să aibă capacitatea în ıomentul deschiderei succesiunei, onform art. 654 şi 120 c. civ. Or, mo-astirea ca instituţiune pioasă a pier-ut capacitatea de achiziţiune prin ·gea din 1863, care i-a retras averea, ıbstract material care formează una in condiţiunile esenţiale pentru exis-·nţa unei persoane juridice. (Apel aşi II, Mai 16/75, *Dr.* 63/75, p. 501, col. I).

2. Precum sub imperiul nouei legis-ıţiuni, asemenea şi sub acela al co-ului Caragea, toţi cetăţenii erau pre-ıpuşi capabili la exerciţiul tuturor repturilor civile; şi de câte ori le-iuitorul a voit să restrângă la unii in cetăţeni parte din aceste drepturi, ·easta a prevăzut-o printr'o anume isopoziţiune a legei: o atare restric-une, fiind o excepţiune la dreptul ɔmun, este de drept strict şi nu se oate aplicà decât numai la cazurile nume cuprinse în acea lege. Or, sub nperiul codului Caragea, singura lege are regulà raporturile călugărilor în ɒcietate în privinţa bunurilor lor erà hrisovul din 1776 precum şi legiuirea Principelui Grigore Ghica din 1827, prevăzute în ofisul Principelui Stirbei din 1851. Acea lege, care aduceà o restricţiune la plenitudinea drepturilor cetăţeneşti ale călugărilor, prevedea două cazuri în privinţa bunurilor lor, adică ceeace trebue să facă cu dânsele voind să îmbrăţişeze vieaţa monacală, mai înainte de a primì tunderea şi cum trebue să se reguleze bunurile ce vor posedà călugării la încetarea lor din vieaţă. Deci acea lege nu se poate aplicà decât numai la acele cazuri; de unde rezultă că călugării puteau face, după intrarea lor în vieaţa monacală, achiziţiuni de alte bunuri, fie prin succesiune, fie altfel, şi de care puteau dispune după voinţa lor prin acte între vii. Si dacă vom examinà canoanele bisericeşti, cari au fost baza hrisovului din 1776 şi a legei din 1827, şi mai cu seamă canonul al VI al sinodului din Constantinopol, care anume prevede despre regularea averii călugărilor, precum şi novela 123 a lui Justinian, nu vom găsì nicăeri o dispoziţiune care să interzică călugărilor de a primì o succesiune ce le-a venit după ce au îmbrăţişat vieaţa monacală, sau să se restrângă dreptul de a dispune de acea succesiune prin acte între vii după cum ar fi voit. (Apel Buc. I, Aug. 25/76. *Dr.* 30/76).

3. Tot ce se atinge de condiţiunile existenţei persoanelor juridice cade în domeniul ordinei publice. Simpla intenţiune a unor privaţi de a voì să dea averilor de dânşii lăsate prin testament o afectaţiune specială, nu este un fapt de natură a schimbà nimic în domeniul ordinei publice, în ceeace priveşte condiţiunile existenţei persoanelor morale. (Cas. I, 73, Febr. 28/76. B. p. 87).

4. In urma legii de secularizare din Decembre 1863, monastirile au încetat d'a existà ca persoane juridice cu capacitate d'a aveà drepturi, d'a aveà avere d'a administrà acestă avere şi d'a se folosì de ea, căci statul, ca să-şi în-

suşiască averea monastirilor, a trebuit ca acestea să înceteze a există ca persoane distincte, altmintrelea statul n'ar fi putut să-şi însuşiască averea monastirilor, precum în general statul nu poate să-şi însuşiască averea oricărei persoane juridice de orice natură ar fi ea, decât după ce persoana juridică încetează a există. Aşà dar, pentru săvârşirea secularizării averilor monastireşti, a trebuit să precede actului de secularizare în mod logic şi necesar dizolvarea sau încetarea monastirilor ca persoane juridice; a recunoaşte faptul necontestabil că statul şi-a însuşit averile monastirilor şi a susţine totuşi că monastirile ar mai continuà a există ca persoane juridice, este o contradicţie, şi pentru aceasta ca opinie de nesusţinut; nici legea de secularizare nu prescrie în nici una din dispoziţiile ei, că cu toată secularizarea averilor, monastirile să continue a există ca persoane juridice, ceea ce ar fi fost necesar ca să putem, şi în urma legii de secularizare, recunoaşte monastirilor capacitatea persoanelor juridice; încetarea monastirilor ca persoane juridice se confirmă şi prin faptul că monastirile, în urma secularizărei, nu administrează nici nu se folosesc de averea ce avusese, nici nu exercită direct în numele propriu drepturi în privinţa acelei averi.

Deci monastirile încetând în urma secularizărei a fi persoane juridice, ele n'au capacitatea d'a aveà avere sau drepturi şi pentru viitor; dacă dar cineva ar dispune în urma legei de secularizare în favoarea unei monastiri, asemenea dispoziţie testamentară are să cadă conform art. 928 c. civ. întrucât monastirea n'are capacitatea d'a primì; însă spre a menţine o dispoziţie testamentară făcută în favoarea unei monastiri, nimic nu împedică că statul apreciind, să recunoască în mod special monastirei caracterul de persoană juridică, încât în urma unei recunoaşteri speciale, monastirea dobândind capacitatea unei persoane juridice, să poată primì averea ce i s'ar fi lăsat de cinevà ca legat, ca donaţie, tot asemenea precum când cinevà ar fi dispus de o parte de avere pentru înfiinţarea unui stabiliment de utilitate publică, dispoziţia nu cade *eo ipso*, ci ea se menţine dacă statul recunoaşte şi admite înfiinţarea acelui institut. (Cas. I, 380/Nov. 17/78, B. p. 357).

5. Existenţa unei comunităţi străine ca persoană morală urmărind scopuri de utilitate publică, fiind necontestabilă, este a se şti, dacă asemenea persoană străină poate exercità drepturi sau poate aveà avere în România. O persoană morală începe a există numai în virtutea unui act al puterei publice a statului, în care persoana morală are a funcţionà, care act are să fie conform legilor acelui stat; puterea publică recunoscând unei instituţiuni caracterul de persoană morală, ea cercetează dacă scopul ce are a fi urmărit e şi de utilitate publică, încât numai după aceasta puterea publică recunoaşte o instituţie ca persoană morală, aceasta e un act care nu poate aveà şi produce efectele sale decât în statul de a cărui autoritate competentă s'a dat şi el nu poate produce efecte peste limitele acelui stat, cu alte cuvinte în alt stat; consecinţa este că şi instituţia nu poate fi persoană morală decât în limitele statului de a cărui autoritate competentă a fost recunoscută ca persoană morală. S'ar puteà însă zice că, precum persoanele fizice exercită drepturi în toate statele, asemenea şi o instituţie recunoscută într'un stat ca persoana morală ar trebuì să poată exercità drepturi şi în alte state, căci o persoană, îndată ce s'a născut, are drepturi inerente personalităţei ca atare independent de autoritatea statului în care s'a născut; acea personalitate o are individul în fiecare stat fără o recunoaştere anume a puterei publice a statului, şi de aceea individul poate exercità în genere drepturi în fiecare stat; cu totul altfel însă este cu persoanele morale cari, fiind simple ficţiuni, dobândesc o personalitate, o existenţă numai prin o recunoaştere specială a statutului în care are să funcţioneze; personalitatea recunoscută unei instituţii într'un stat nu se poate recunoaşte în fiecare alt stat, căci se poate ca un stat să considere scopul ce vreà să urmărească o instituţie ca fiind de utilitate publică, fără ca aceiaşi utilitate să fie şi pentru alt stat; altfel recunoscând personalitatea unei instituţii în fiecare stat, este a zice *a priori* că instituţia e de utilitate publică pentru toate statele, ceeace nu se poate, căci puterea legală în fiecare stat are dreptul a apreciă dacă scopul urmărit de o instituţie poate să fie de utilitate publică sau nu şi de acest drept statul ar fi lipsit când s'ar recunoaşte personalitatea unei instituţii în toate statele. Aşà fiind, o persoană morală, altfel ca individul nu are personalitate decât în statul care a recunoscut-o ca atare, iar pentru alt stat, ea nu poate să existe decât iarăşi în virtutea unei recunoaşteri. (Cas. I, 353, Oct. 24/78, B. p. 331).

6. Statul având şi asupra monastirei catolice dreptul de supraveghere, ca şi asupra oricărei persoane morale din România, în virtutea acelui drept de supraveghere, statul are dreptul a cercetă dacă averea şi veniturile acelei monastiri se administrează bine şi se afectă la realizarea scopului pe care-l urmăreşte monastirea, şi în caz când

ar constată o rea administrare, statul poate interveni şi luà măsuri pentru a împedeca pe viitor o rea administrare, dar acel drept de supraveghere nu implică în sine dreptul pentru stat a intentà acţiuni pentru persoana morală, sau a cere anularea vânzărilor făcute de monastiri, căci aceasta ar însemnà că statul ar aveà dreptul d'a reprezentà persoanele morale sau a exercità drepturi pentru monastire, drepturi pe cari nu le are. (Cas. I. 122, Apr. 30/79 ,B. p. 284).

7. Statul având supravegherea asupra tuturor institutelor de binefacere sau pioase, sau a stabilimentelor publice, el are dreptul a controlà dacă averile acelor institute sau stabilimente se administrează de către efori sau ctitori, sau oricum s'ar denumì administratorii sau reprezentanţii lor, astfel ca scopurile cărora au fost afectate sau destinate averile de către donatori să fie îndeplinite; iar în caz de neglijenţă din partea administratorilor, în caz de neîndeplnire a scopurilor pioase pentru care s'a afectat o avere, statul, în virtutea acelui drept, e în drept a luà orice fel de măsuri spre asigurarea îndeplinirei scopurilor pioase şi de binefacere, putând între altele destituì pe administratorii neglijenţi sau contravenienţi, şi numì alţi administratori, şi putând dispune cum să se adminstreze averea. Dreptul de a controlà şi verificà gestiunea aşezămintelor de binefacere, este consacrat şi prin art. 15 al legei Curţei de Compturi din 14 Martie 1874. Dreptul de supraveghere al statului în întinderea arătată, există şi atunci când prin actele constitutive ale donatorilor, s'ar enunţà că „ctitorii după vremi să administreze fàra nici un amestec al guvernului", enunţare care nu poate aveà de efect a denegà organele statului dreptul de supraveghere, ci numai de a consacrà că institutele având o personalitate distinctă de personalitatea statului, au şi o administraţie deosebită, rămânând de altmintrelea intact dreptul de supraveghere al statului. Dreptul de supraveghere asupra stabilimentelor publice de binefacere, asupra institutelor pioase şi între altele asupra bisericelor din comune, s'a recunoscut prin legea comunală revizuită la 1874, primarului comunei respective. Aceasta fiind constant, după modul şi în întinderea în care şi cu care statul prin organele sale e în drept a exercità dreptul de supraveghere şi primarul e în drept a exercità dreptul de supraveghere, şi aceasta fără nici un concurs al justiţiei. Aşà fiind, Primăria e în drept să intervină în mod direct spre a asigurà administrarea moşiei lăsate bisericei şi a luà măsurile necesare pentru întrebuinţarea veniturilor la scopurile pioase indicate de testatore. Dacă Primăria, prin delegaţii ei, se adresează la autorităţile judecătoreşti spre a obţine prin sentinţă judecătorească o dispoziţie în privinţa regulărei administrărei averei şi a asigurărei afectărei veniturilor moşiei bisericei, autorităţile judecătoreşti sunt în drept, constatând abaterea sau neglijenţa din partea ctitorilor, a dispune măsurile prescrise pentru regularea administrărei şi a întrebuinţărei veniturilor. (Cas. I, 211, Iun. 10/81, B. p. 489).

8. In principiu, persoanele morale n'au şi nici au avut dreptul de alienaţiune. Deci monastirea Cernica, ca orice monastire, fiind constituită şi dotată în scop de a servì la binefaceri, după cum rezultă din chrisovul lui Radu-Vodă de pe la începutul secolului XVII, averile închinate nefiind ale călugărilor, ci ale monastirei, care este o persoană morală, nici stariţul, nici obştea călugărilor nu puteà înstrăinà această avere. Aceasta rezultă şi din art. 5, p. III cap. II dela vânzări din codul Caragea, care zice: „Năstavnicii nu sunt volnici să vânză lucruri nemişcătoare şi ţigani monastireşti, fără numai pentru plată de datorii, şi atunci iaraşi cu ştirea şi cu voia stăpânirei". Şi nu se poate susţine cu succes că această prohibiţiune este aplicabilă numai monastirilor propriu zise, iar nu şi chinoviilor, căci art. 2 al legei din 1843 precum şi art. 3 al legei din 1847 prevăd în termeni generali că egumenii tutulor monastirilor închinate şi neînchinate precum şi îngrijitorii schiturilor sunt propriţi de a mai da locuri cu embatic dela sine fără ştirea stăpânirei, precum şi de a mai vinde pădurile; nici codul Caragea nu face nicăeri distincţiune între monastiri şi chinovii, şi când zice „toate monastirile" înţelegeà şi chinoviile, cari în realitate nu erau de cât monastiri cu călugări, după cum rezultă din legile dela 1843 şi 1847. Şi nici din chrisovul lui Radu-Vodă, nici din jurnalul Sfatului administrativ din 1838, întărit de Vodă Alexandru Ghica în acelaşi an, nu rezultă că s'a recunoscut călugărilor dreptul de proprietari absoluţi asupra bunurilor monastirei, ci rezultă numai ca călugării să-şi aleagă dintre dânşii starit, monastirea nefiind supusă la altă parte. Iar din faptulu că regulamentul organic nu a prevăzut şi Cernica între celelalte monastiri, nu rezultă că Cernica a perdut calitatea sa de monastire, după cum n'a perdut-o şi alte monastiri cari nu se coprind în regulamentul organic. (Apel Buc. II, 63, Mart. 19/80, *Dr.* 44/81).

9. Inalienabilitatea imobilelor bisericilor şi a monastirilor a fost regula

nestrămutată după dreptul pozitiv al României; acea inalienabilitate e consacrată prin Basilicale, cart. V, titlul II, apoi pentru Muntenia prin legiuirea lui Matei Basarab V., glava 97, prin legea Caragea, part. 3, cap. 2, p. 5 dela vânzări și se presupune inalienabilitatea prin Reg. Organic, prin art. 2 al legei din 1843 și art. 3 al legei din 1847 în privința oprirei egumenilor de a mai da locuri cu embatic. Și nici Basilicalele, nici Matei Basarab, nici codul Caragea nu fac distingere în privința capacității de a înstrăină între monastiri și chinovii, astfel ca să se poată susține că chinovia ar fi avut dreptul a înstrăină imobile; încât prohibițiunea de înstrăinare a imobilelor monastirești există și pentru acele monastiri cari s'au numit sau au fost chinovii, chinoviile fiind tot monastiri. (Cas. I, 116 81, Mart. 28/81, B. p. 236).

10. Este constant nu numai în doctrină și jurisprudență, dar încă prin natura lucrurilor, că o persoană morală este o ființă fictivă, de oarece dânsa n'are o existență individuală reală, ca persoană fizică a omului, singurul subiect al dreptului natural, sancționat de dreptul civil.

Și ar fi un pericol social din punctul de vedere al ordinei publice, și un prejudiciu din acela al economiei sociale, să se recunoască existența de fapt a unor asemenea persoane morale, când scopul lor nu este determinat de legiuitor și când drepturile lor nu sunt limitate; căci o corporațiune prin numărul persoanelor ce poate o compune, cu cantitatea bunurilor ce poate să aibă și prin facultatea de a se perpetua, representă o putere care poate amenința ordinea publică și posesiunea bunurilor sale ne putând fi împuținată prin înstrăinare, ci din contra mărindu-se necontenit prin noui aquisițiuni, scoate din comerciu un însemnat mijloc de prosperitate publică. Principiile salutarii din constituțiune, libertatea conștiinței și a cultului, care nu este alt ceva de cât manifestarea conștiinței, nu are alt scop de cât acela de a lăsa în facultatea fiecăruia să crează și să profeseze crezul său religios, după cum îi dictează conștiința, fără ca autoritatea publică să îl poată poprì din exercițiul acestei facultăți, sau să'l persecute pentru crezul său; și libertatea instrucțiunei nu are alt scop de cât a lăsa facultatea a veri-ce științi de a se produce și a se propaga, fără ca autoritatea publică să poată interveni ca să o proibe sau să'i pue pedici în desvoltarea ei. Dintr'acestea însă nu resultă că constituțiunea ar fi dat facultate, în presinte și viitor veri cărora vor voi, să formeze un scop sau un stabiliment de utilitate publică, adică persoanele morale nu pot să existe de cât în virtutea legei; care va să zică că pentru fiecare din persoanele morale, trebue un act legislativ, care să 'i dea ființă care să arate care 'i este obiectul și să 'i determine drepturile. Și prin persoane morale înțelegându-se corporațiunile și așezămintele create de legiuitor pentru utilitatea publică, nu poate să existe nici o diferență între congregațiunile religioase și comunitățile israelite, și unele și altele nu pot lua ființă de cât din voința legiuitorului. Deci curtea de apel respingând acțiunea intentată de representanții unei comunități israelite, pentru că această comunitate nu este creată persoană morală prin lege și respingând actele primăriei și ale ministerului din întru cu care se serveau să dovedească că comunitatea este recunoscută ca persoană morală, existând de fapt, n'a violat nici un principiu de drept, nici veri un text de lege, ci din contra s'a conformat lor și le-a aplicat bine. (Cas. I, 144/81, Mai 4/81. B. p. 374).

11. O persoană morală nu poate există în stat de cât numai în virtutea unui act al puterei publice din acel stat, de oare ce persoanele morale fiind simple fictiuni, ele nu dobândesc o personalitate de cât numai prin recunoașterea specială a statului în care au a funcționa, căci puterea legală a statului are dreptul a aprecia dacă scopul urmărit de acea persoană poate să fie sau nu de utilitate publică. A se admite că o reuniune de mai multe persoane, și încă străine, ar putea constitui fără autorizațiunea statului o persoană morală, este a se admite violarea dreptului celui mai sacru ce'l are statul de a priveghia ordinea publică și de a se interesa de propria sa existență. Deci nu poate intenta acțiune în justiție epitropii școalei comunităței israelite, care nu e recunoscută de statul român, conform legilor țărei, ca o persoană morală. (Apel Craiova I, 78, Apr. 2/90, *Dr*. 50/81).

12. Inainte de codul civil, care a dispus că autorizațiunea pentru existența unei persoane morale să se dea prin decret Domnesc, întrucât nu există o lege care să reguleze cine trebuia să dea autorizațiunile persoanelor civile, uzul era ca ele să se dea de Minister; deci asemenea persoane morale au capacitatea de a contracta. (Apel Focș. I, Mart. 11/83, *Dr*. 34/83).

13. Codul civil nu recunoaște distincțiunea între o persoană fisică și o persoană morală în capitolul „Despre persoane". Și este un principiu constant că numai legiuitorul poate creea persoane cari, fără a fi persoane fizice, să poată exercita drepturi ca o persoană fizică. Această prerogativă a legiuitorului de a creea singur per-

soanele morale, îi a fost recunoscute în toate timpurile legislațiunei pentru multe motive, din cari cele mai principale sunt: pericolul ce ar rezulta pentru societate dacă în sânul ei ar putea într'un mod spontaneu, să resară diferite corporațiuni cari sub un nume de bine-facere, ar putea aduce societăței cele mai mari rele; stampila de inalienabilitate aplicată pe bunurile imobile ale acestor societăți, care asemenea e privită cu un ochiu defavorabil de legiuitor. Deci e constant că numai legea poate creea aceste persoane anormale. Codul civil nu pomenește de cât în treacăt de persoanele morale, spre exemplu în art. 1753, 1786, 1845, 811, 817, 559 și altele unde legea, într'un mod exceptional, acordă statului, comunelor și stabilimentelor publice drepturi, fără de cari nu ar putea ajunge la scopul lor; și afară de acestea nu există alte persoane căror se recunoaște de lege drepturile de mai sus, de cât societățile comerciale și instituțiunile de binefacere, de instrucțiune și de utilitate publică, etc., cărora se acordă aceste drepturi într'un mod formal și în urma unui uz îndelungat. Astfel fiind, o persoană morală nerecunoscută de lege nu poate sta în judecată nici primi daruri sau legate. (Trib. Ilfov, IV, 923, Sept. 24/85, *Dr.* 71/85).

14. Orice instituțiune străină, fie de binefacere, sau pentru orice alt scop, pentru a putea avea existența de persoană civilă, trebue să'i fie recunoscută prin lege această calitate. Odată nerecunoscută de statul român, existența unei persoane civile, cum ar fi comunitatea greacă din Janina, ea nu poate exercita nici o acțiune înaintea tribunalelor Române. Existența acestei persoane civile nu poate fi discutată după codul Caragea când ea intentează acțiunea sub codul civil, căci după legile existente azi caută a se ști dacă are sau nu acest drept. (Trib. Ilfov, II, 122, Mai 20/86, *Dr.* 50/86).

15. De și e exact că sub vechia legislație a Moldovei, atât după canoanele bisericești, cât și după dispozițiunile cuprinse în codul Calimach (art. 762—769), cei cari alegeau vieața monacală renunțau la dreptul de stăpânire și ocârmuire a persoanei și averei lor, dar această lepădare de sine și de avutul lor nu se cerea de cât la aceia cari se stabileau într'o mânăstire de călugări sau călugărițe autorizată ca atare, și apoi după o ispitire îndelungată luau sarcina monacală închinându-și acolo metania. Nu sunt aplicabile aceste dispozițiuni când cineva s'a călugărit la dânsul acasă, a viețuit la biserica ce o zidise pe proprietatea sa prorie care nu era o mânăstire închinată și a rămas până la încetarea lui din viață absolut stăpân pe proprietatea sa exercitând în tot acest interval dreptul de proprietate asupra moșiei. (Cas. I. 156/Mai 6/87, B. p. 408).

16. După art. 808, prima condițiune pentru ca cineva să poata primi o donațiune sau legat este să existe în momentul morței testatorului. Deci legatul lăsat unei instituțiuni care ar urma să se înființeze este lăsat unei persoane morale care n'a avut o existență legală în momentul morței lui *de cujus*. Și o persoană morală, neavând existența sa de cât numai de la lege, nu o poate invoca și nici a exercita drepturile sale de cât în limitele teritoriului asupra căruia se întinde suveranitatea acestei legi. Astfel o persoană morală recunoscută în țară străină, nu poate invoca art. 2, după care starea și capacitatea persoanelor se regulează după legea țărei lor, căci, înainte de a examina care este legea care regulează drepturile unei persoane, trebue aceasta a dovedi că are oare cari drepturi de exercitat în țară străină, și pentru a avea drepturi trebue a exista, trebue a i se recunoaște personalitatea juridică de către statul român. (Trib. Ilfov, I. Mart. 20/89. *Dr.* 28/89).

17. Persoana morală fiind o ficțiune, numai legiuitorul o poate creea; particularii n'au această posibilitate. Și dacă persoanele fizice se manifestă publicului prin singurul fapt al nașterei, persoanelor morale însă nu se pot aduce la cunoștința terțielor persoane de cât cu autorizarea guvernului, această atestare a existenței lor este foarte necesară pentru siguranța tranzacțiunilor. Creațiunea persoanelor morale interesează foarte mult pe stat pentru ca ele să nu se creeze de cât cu consimțimântul său; căci, pe lângă că interesele generale, sociale, economice, liniștea și siguranța publică sunt în joc prin creearea acestor persoane morale, statul mai trebue să îngrijească ca nu cumva prin asemenea creațiuni, particularii să nu fie prea lesne împinși a'și despuia familia lor, despuiare care se poate efectua cu atât mai lesne cu cât pe testator nu'l costă nimic, căci el creează după moarte, și cu atât mai mult cu cât el este împins prin vanitate să se perpetueze după moarte. Dreptul public modern și cel vechiu, credincios doctrinei dreptului roman, nu recunoaște particularilor dreptul de a creea persoane morale. Astfel, a trebuit să intervină diferite hrisoave domnești pentru diferitele stabilimente de utilitate publică. Legea secularizării mânăstirești denotă asemenea omnipotența statului în ceea ce concerne crearea, suprimarea sau împuținarea drepturilor acestor persoane morale. Tot astfel legi speciale mai recente au recunoscut personalitatea

juridică a județului, comunei, Academiei române, etc. Asemenea, codul comercial nu permite creațiunea societăților ca persoane juridice de cât cu autorizarea tribunalului sau a guvernului (art. 138 și 244 c. com.). Așà dar, dreptul nostru public se manifestă destul de vădit, atribuind numai statului dreptul de a creea persoane morale. (Apel Buc. III. 189. Oct. 18/89, *Dr.* 75/89).

18. Principiul stabilit de art. 808, fiind general, el se aplică atât persoanelor fizice cât și celor civile; de unde rezultă că o persoană civilă care nu are o existență legală în momentul morței testatorului, nu este capabilă a primì legatul făcut în favoarea sa. Și persoanele civile luându-și existența de la puterea publică a unui stat, ca persoane fictive, ele nu au existență legală dincolo de jurisdicțiunea puterei prin faptul căreia au luat naștere. Astfel o societate străină, recunoscută în țara ei, dar nerecunoscută în România, nu poate exercita acele drepturi ce legea română le atribue persoanelor civile de acciași natură, și dar tribunalul face o justă aplicațiune a acestor principii de drept când recunoaște că legatul lăsat unei atari persoane civile este nul din cauza incapacității de a'l primì a beneficiarului. (Apel. Buc. II, 167, Nov. 2 92, *Dr.* 76/92).

Art. 8 — (*Abrogat* [1]). Verice individ născut și crescut în România până la majoritate, și care nu se va fi bucurat niciodată de vreo protecțiune străină, va putea reclama calitatea de Român în cursul unui an după majoritate [2]).

Acei ce, aflându-se în condițiunile de mai sus, vor fi devenit majori înainte de promulgarea acestui codice, vor aveà termen de un an dela promulgare pentru a reclamà calitatea de cetățean român [2]).

Copiii găsiți pe teritoriul Român fără tată și mamă cunoscuți, sunt Români. (Civ. 9—11, 44; Constit. veche, 7, 9; Civ. Fr. 9).

Text. fr. Art. 9. — Tout individu né en France d'un étranger pourra, dans l'année qui suivra l'époque de sa majorité, réclamer la qualité de *Français;* pourvu que, dans le cas où il résiderait en France, il déclare que son intention est d'y fixer son domicile, et que, dans le cas où il résiderait en pays étranger, il fasse sa soumission de fixer en France son domicile, et qu'il l'y établisse dans l'année, à compter de l'acte de soumision.

Doctrină străină.

Baudry et Fourcade. *Des personnes*, I, 371-374, 380, 383, 387. 393, 394;
Dalloz, *Rép. Droits civils*, 39, 67 urm.; *Suppl. Droits civils*, 84 urm., 87 urm.;
Demogue, I, *Sources des Obligations*, II. pg. 145.
Mourlon, ed. 7-a. I, p. 90 urm.;
Weiss, I, p. 112, 118, 137.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 294, 306 urm., 427; *Droit ancien et moderne de la Roumanie:* p. 4, 5, 14, 23; *Observație* sub. Trib. civil Caracas (Venezuela) 26 Febr. 1902. Curier Jud. 20/903; *Observație* sub. Cas. II. 145 din 30 Oct. 1917. Tribuna Juridică 18-19/1920;
Nacu, I, p. 132, 133 urm., 142, 146, 147, 149:
Radu Iorgu. *Notă* sub. Cas. II, 15 April 1895. Pand. Rom. 1922-I-232.

---

1) A se vedea *Legea* și *Nota* dela pag. 47.

2) Aliniatele 1 și 2 ale art. 8, sunt implicit înlocuite și deci abrogate prin art. 7, din Constituție, astfel cum a fost modificat în Constituanta din 1879.

Articolul 9 francez corespunzător prin modificarea ce a suferit în 1893, a impus o serie de formalități pentru străinii ce ar voi să dobândească cetățenia franceză. Chiar minorii pot cere calitatea de cetățeni, prin cereri făcute de părinții sau tutorii lor. Orice cerere, trebue făcută printr'o declarațiune, care, sub pedeapsă de nulitate, *trebue a fi înregistrată la Ministerul Justiției.* A se vedeà textul art. 9 francez cu modificarea din 22 Iulie 1893.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Prin art. 8, legiuitorul dă facultate veri cărui individ născut și crescut în România, care însă nu este român, de a dobândì naționalitatea română, fără de a se supune la toate formele naturalizațiunei prevăzute de art. 16, printr'o simplă reclamațiune, sub îndoita însă condițiune de a nu se fi bucurat niciodată de vreo protecțiune străină și de a reclamà calitatea de român în cursul unui an după majoritate; iar prin alin. 2 stabilește termenul de 1 an dela promulgarea codului civil, pentru acei cari, aflându-se în condițiunile primului aliniat, vor fi devenit majori înainte de promulgarea codicelui. Aceste două moduri de a dobândì calitatea de român, naturalizația prevăzută la art. 16 și reclamațiunea în termen de 1 an dela majoritate sau dela promulgarea codului civil, pentru cei ce se află în condițiunile art. 8, sunt limitative. (Cas. I, 230/Iun. 17/68, B. p. 210).

2. Aceste dispozițiuni ale codului civil în privința celor ce sunt născuți și crescuți în România, deși din părinți străini, nu s'au desființat sau modificat prin art. 8 din constituțiunea promulgată posterior punerii în executare a codului civil; căci prin alin. 1 al acestui articol, se consacră prin o dispozițiune constituțională prescripțiunile art. 16 c. civ., că naturalizațiunea nu poate să fie acordată decât prin concursul Corpurilor legiuitoare, iar prin aliniatul din urmă se dispune că streinul numai în urma unei naturalizațiuni poate exercità drepturi politice. Însă, prin acest art. 8, nu se dispune nimica în privința celui care devine cetățean român, nu în puterea unei naturalizațiuni emanată dela bunavoință a Corpurilor legiuitoare, ci numai în puterea și prin beneficiul legii, din contra, din art. 7 din constituțiune, că însușirea de român se dovedește, se conservă și se perde potrivit regulelor statornicite prin legile civile, rezultă evident, că legiuitorul constituției nu a voit a se aduce nici o schimbare în dispozițiunile codului civil privitoare la cei născuți și crescuți în România, care devin români în puterea și prin singurul beneficiu al legiii. (Cas. II, 54/Apr. 1/72, B. p. 125).

3. Dacă, prin art. 8, nu se indică autoritatea la care trebue să fie adresată reclamațiunea ce în timpul fatal cată să facă cel născut și crescut în România, este evident că aceasta reclamațiune poate să fie dată oricărui funcționar public român, și prin urmare și consiliului comunal, căci aceastâ formalitate tinde mai cu seamă a constatà în mod autentic că străinul și-a arătat în adevăr în termenul fatal de 1 an după majoritate dorința sa d'a se bucurà de drepturile cetățeanului român acordate lui de lege. (Cas. II, 54/Apr. 1/72, B. p. 125).

4. Dacă după articolul 16 codul civil, străinul care, statornicindu-se pe teritoriul român, dorește a se bucurà de drepturile unui cetățean român, trebue să dobândească naturalizația prin concursul puterei executive și a corpurilor legiuitoare, care nu sunt ținute a o acordà ori și cui, nu este tot astfel cu acela care deși din părinți străini, este născut și crescut în România până la majoritate și care nu s'a bucurat niciodată de vre-o protecțiune străină, căci unul ca acesta, după art. 8 combinat cu art. 9 c. civ., dacă dorește a se bucurà de drepturile unui cetățean român, nu este obligat a face altcevà decât a reclamà această calitate de român în cursul unui an după majoritate. De unde rezultă că dânsul, dacă a făcut reclamațiune în timpul fatal, devine de drept cetățean român numai în puterea legei care acordă acest beneficiu împrejurării nașterii pe teritoriul român. (Cas. II. 54/72, Apr. 1/72, B. p. 125).

5. Dacă art. 8 introduce principiul naturalizațiunei prin naștere, acest principiu însă nu poate fi invocat de un israelit, căci art. 9, care este continuarea art. 8, face o excepțiune pentru străinii necreștini, zicând că acești străini nu se pot naturalizà decât prin lege. Supozițiunea că legiuitorul a creeat o distincțiune între calitatea de român și calitatea de cetățean care ar rezultà din art. 8 care prin alin. I acordă străinilor deveniți majori după promulgarea codului calitatea de român, și străinilor deveniți majori înainte de promulgarea lui calitatea de cetățeni, și că art. 9 care este făcut în acelaș spirit, cerând străinilor necreștini oarecari forme de îndeplinit

pentru a obține cetățenia, le recunoaște implicit că ei posedă deja naționalitatea de român, este o supoziție contrarie principiilor de drept public modern după care tot omul este cetățean în națiunea din care face parte cu oarecare rezervă în ceeace privește exercițiul drepturilor cetațenești; și dacă legiuitorul, indicând modurile de naturalizațiune, întrebuințează când vorba de român când vorba de cetățean aceasta întemeiază tocmai că în ideia lui aceste două vorbe exprimă unul și acelaşi lucru iar nu că el a voit să ese din sistemul universal și să creeze între români două grade de naționalitate după care unii să fie români și ceilalți cetățeni. (Apel Buc. I, Mai 14/73, *Dr.* 43/73).

6. Necesitatea declarării ce are a se face conform art. 8, spre a reclamà calitatea de român, nu poate să fie înlocuită printr'un alt act. Scopul legii în această privință nu e îndeplinit nici prin faptul alegerii ca deputat, a cărei validitate presupune tocmai calitatea de român, nici prin verificarea titlului din partea Camerei legiuitoare, căci nu se poate zice că Camera având dreptul a acordà unui străin calitatea de român, verificarea titlului ar implicà în sine o acordare sau cel puțin o constatare a existenței calității de român, căci pe deoparte acordarea calității de român nu se poate face numai de Cameră, și pentru aceasta se cere, ca pentru oricare lege, cooperarea tuturor factorilor puterii legiuitoare; pe de altă parte constatarea existenței unei calități sau a unui drept este în general de atributul puterii judecătorești, de vreme ce scopul verificării în sine e să declare că persoana aleasă, întrunește condițiile de eligibilitate, că este bine aleasă, presupunându-se de altmintrelea că alesul este român, dar aceasta nu poate aveà efectul de a acordà calitatea sau de a constatà existența calității de român, căci ar fi a fraudà legea. (Cas. II, 244, Nov. 4/75, B. p. 299).

7. După art. 8 alin. 2, e destul să se dovedească, că s'a făcut declarațiunea cerută de acest articol în termen de 1 an dela promulgarea codului civil. Beneficiul acestei declarațiuni invocându-se de acela căruia se contestă calitatea de român, contestatorului incumbă sarcina d'a probà că contestatul nu e născut în România, sau că deși născut, dar s'a bucurat într'un timp oarecare personalmente de o protecțiune străină. (Cas. II, 48/77, Mart. 1/77. B. p. 102).

8 Prin legea dela 13 Octombrie 1879 modificătoare a art. 7 din constituțiune, legiuitorul n'a admis în favoarea persoanelor născute și crescute în România decât dispensa de stagiu, iar în ce privește dobândirea naționalității române, le-a supus la formalitățile necesare pentru obținerea naturalizării. (Cas. II, 78/83. Apr. 27/83. B. p. 476).

9. După legea promulgată în 13 Octombrie 1879, modificatoare art. 7 din constituție, orice străin născut în țară nu poate dobândì calitatea de cetățean român decât în urma unei legi votată de corpurile legiuitoare. Faptul că străinul a făcut cererea d'naintea primăriei de a se prenumărà între cetățenii români nu-i puteà acordà această calitate pe cât timp declarația a făcut-o după promulgarea legei modificatoare art. 7 din constituție, și prin care lege s'a sters acest privilegiu acordat străinilor născuți în țară, prevăzut de art. 8 c. civ., de a reclamà calitatea de cetățean român în timpul unui an dela majoritate fără a mai fi necesitate ca el să se adreseze la corpurile legiuitoare. (Cas. II, 37/84, Apr. 16/84. B. p. 362).

10. Legiuitorul nearătând nici o formă în privința declarațiunei cerută de art. 8 și nici autoritatea către care urmează a fi îndreptată acea declarație. ea se poate înlocuì și prin alte fapte din care să rezulte intențiunea cuivà d'a se bucurà de cetățenia română. (Cas. II, 97/Oct. 2/84. B. p. 826).

11. Dacă declarația prescrisă de art. 8 c. civ. a avut loc înainte de modificarea făcută în anul 1879 art. 7 din constituțiune, atunci erà în vigoare codul civil iar nu art. 8 din constituția actuală; și sub imperiul acelui cod legiuitorul a voit să acorde o favoare străinilor născuți în țară, de rit creștinesc, și cari nu s'au bucurat de vreo protecție străină, considerându-i ca români, fără a fi trebuință de a obține împământenirea prin Corpurile legiuitoare. (Cas. II, 15/Apr. 3/85. B. p. 303).

12. In principiu, conform art. 8 din c. civ., în vigoare înainte de constituțiunea din 1879, orice individ născut și crescut în România și care nu s'a bucurat niciodată de vreo protecțiune străină puteà reclamà calitatea de român în cursul unui an după majoritate. Și constituțiunea din 1866, prin art. 8, edictând că împământenirea se dă de puterea legiuitoare, vizează pe străinii ordinari și n'a înțeles să abroge art. 8 c. civ., unde nu se vorbește de împământenire ci de recunoașterea unui drept ce acordă legea civilă. Această interpretare se confirmă chiar prin textul art. 7 din constituțiune, care dispune că însușirea de român se dobândește, se conservă și se perde potrivit regulelor statornicite prin legile civile. (Apel Galați, I, 158, Nov. 2/73, *Dr.* 10/88).

13. Art. 8 nu prescrie nici o formă și nu arată autoritatea care să fie în

drept să primească declarațiunea individului care, găsindu-se în condițiunea prevăzută de dânsul, reclamă calitatea de cetățean român, fiind îndestulător pentru aceasta o simplă manifestare a voinței, și această voință și intențiune poate rezultà în mod neîndoios că în anul care a urmat majoritatea sa, acel individ făceà serviciul militar. (Apel Buc. I, 89, Mai 27/91. *Dr.* 42/92; Cas. II, 16/Mart. 23/87. B. p. 255).

14. Dacă cel născut din părinți străini nu dovedește că dela 1 an după majoritate ar fi optat pentru naționalitatea de român prin vreo formalitate din care ar rezultà intențiunea sa de a deveni cetățean român, el nu se poate considerà decât ca străin. Singurul fapt că ar fi servit în armată, nu-i poate constituì cetățenia, întru cât n'a îndeplinit formalitățile legale spre a obține împământenirea. (Cas. II, 71, Mart. 30/87. B. p. 286).

15. Deşi cineva este născut în România, dar întru cât tatăl său erà de origină și supus străin, și întru cât el nu s'a conformat dispozițiunilor art. 8 c. civ., de a cere împământenirea la 1 an după majoritatea și nici în urmă nu s'a conformat dispozițiunilor art. 7 din constituție de a dobândì împământenirea, el este străin. (Cas. II, 183, Apr. 13/88. B. p. 412).

16. Deşi art. 8 c. civ. prevede că orice individ născut și crescut în România, care până la majoritate nu se va fi bucurat niciodată de vre-o protecțiune străină, va puteà reclamà calitatea de român în cursul unui an după majoritate; însă acest articol a fost abrogat prin art. 9 din constituțiune, modificat în 1879, care a stabilit modul cum se poate obține naturalizarea, fie cu stagiu, fie cu dispensă de stagiu. Deci cel ce a devenit major după promulgarea art. 9 din constituțiune, nu mai poate invocà beneficiile art. 8 c. civ. (Cas. II, 254, Apr. 8/91. B. p. 519).

17. Art. 8 nu arată nici autoritatea la care o asemenea reclamațiune urmează să se facă, nici vre-o formă în care dânsa să trebuiască a fi făcută; el nu cere, cu deosebire în această privință de art. 9 c. civ. francez, după care de altfel acest articol a fost copiat, dela cel ce reclamă această calitate nici una din declarațiunile prevăzute în ultimele dispozițiuni ale acelui articol. De acì urmează că voința celui ce se află în categoria art. 8, d'a fi considerat ca român, poate să fie manifestată în orice mod și dar să rezulte învederat din faptul că dânsul ajungând la majoritate, fără să fi fost supus nici unei protecțiuni, a primit să ia parte la tragerea sorților pentru armata română, fără să escipe de calitatea de străin, de oarece numai acel ce e român poate fi supus acestei obligațiuni. (Cas. I, 104, Mart. 17/92. B. p. 215).

18. Asemănat art. 8 din codul civil, verice individ născut și crescut în România până la majoritate și care nu se va fi bucurat niciodată de vre-o protecție străină, va putea reclama calitatea de român, în întrul unui an după majoritate și acest articol 8 neprevăzând modul cum are a se reclamà calitatea de român, ea poate fi reclamată sau printr'o cerere formală adresată autorității comunale, sau autorităților Statului român sau chiar prin simpla cerere de a se înrolà în armată. (Cas. II. 14/98, B. p. 568).

19. Verce persoană născută în România, din părinți streini stabiliți în țară și crescuți în țară până la majoritate și care nu se vor fi bucurat niciodată de vre-o protecțiune streină, dacă a ajuns la majoritate, înainte de promulgarea art. 7 din Constituțiunea dela 1879, și și-a manifestat vointa de a dobândì cetățenia română, înrolându-se în armată și făcând serviciul militar, acea persoană și-a câștigat astfel dreptul de cetățean român, și deci poate fi înscrisă în listele electorale. (Cas. I, 114/99, B. p. 560).

20. Reclamațiunea calității de cetățean român prevăzută de art. 8 c. civ., nefiind reglementată la noi nici ca formă nici cu privire la autoritatea înaintea căruia urmează să fie făcută, ea poate să rezulte din orice acte și împrejurări cari să învedereze vointa unei persoane de a devenì cetățean român, iar faptele și actele din care rezultă o asemenea reclamațiune rămân să fie constatate și apreciate în mod suveran de instanța de fond, cu condiția ca ele să fie petrecute în cursul anului după majoritate, cum cere art. 8 citat.

Prin urmare, Curtea de apel nu violează acest articol când decide că reclamațiunea calității de cetățean român rezultă, între altele, din faptul că a ocupat funcțiuni publice în anul care urmà după majoritatea părții. (Cas. I, No. 397, 1915; „Jurispr. Rom." 1915. p. 434, Curier Jud. 66/915).

21. Copilul natural, nerecunoscut de mamă se găsește sub raportul naționalității sale în condițiunea copiilor găsiți pe teritoriul țării și deci considerat ca român nefiind astfel supus dispozițiunii legii streinilor. (Cas. Iași II, No. 145 1917; „Jurispr. Rom." 45/919, p. 525).

22. Art. 7 din Constituție astfel cum a fost modificat în 1879 cu ocazia revizuirei, întrucât prevede că naturalizarea nu se poate acordà decât prin

lege și în mod individual a desființat dispozițiunile art. 8 din codul civil, singurul mod de a dobândì împământenirea nefiind de cât cel prevăzut de Constituție. (Cas. II/95, Pand. Rom. 1922, I, 232).

23. A se vedea: art. 6 cu Index și notele respective.

Art. 9 [1]. (*Abrogat* art. 7 Constituția veche).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 294, 306 urm., 427.
NACU, I, p. 134, urm., 141, 143.
RADU IORGU, *Notă* sub Cas. II, 15 April. 1895. Pand. Rom. 1922-I-232.

Art. 10 (*Abrogat* [2]). — Tot copilul născut din Român în țară străină este Român.

Tot copilul născut în țară străină din un Român care ar fi pierdut calitatea de Român, va redobândì totdeauna acea calitate îndeplinind formalitățile prescrise de art. 18 (Civ. 17—20; Const. veche 9; Civ. Fr. 10).

Text fr. Art. 10. — Tout enfant né d'un Français en pays étranger est Français.

Tout enfant, né en pays étranger d'un Français qui aurait perdu la qualité de Français, pourra toujours recouvrer cette qualité, en remplissant les formalités prescrites par l'article 9.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 396, 416, 421;
DALLOZ, *Rép. Droits civils* 140 urm.; *Suppl. Droits civils* 101, 102 urm.;
HUC, I, 263;
MOURLON, ed. 7-a I, p. 90 urm.;
WEISS, I, 168, 597;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 296 urm., 303 urm ; *Droit ancien et moderne de la Roumanie:* p. 4; *Observație* sub. Cas. I, 78 din 27 Ian. 912, Dreptul 30/912; *Observație* sub Trib. civil Nice, 25 Febr. 1920, Dreptul 24 923; *Observație* sub Trib. civil Caracaș (Venezuela) 26 Febr. 1902, Curier Jud. 20/903;
JUVARA ALFRED, *Nota*, sub Trib. Ilfov s. I, 197 din 19 Martie 1921, Curier Jud. 38/921;
NACU, I, p. 130 urm.; 154, 155.

Jurisprudență.

1. Prin expresiunea de român se înțelege nu origina de sânge a unui individ, ci statul său politic; și astfel român prin naștere, va să zică individ născut din părinți supuși români. (Cas. II, 97/Mai 4/73, B. p. 100).

2 Domiciliul și locul nașterii nu decid de naționalitatea cuiva, după cum o spune art. 2 și 10. (Cas. II, 97/Mai 4/73, B. p. 100).

3. Simplul fapt al nașterii unui copil pe un teritoriu străin însă din părinți români, conform art. 10, nu'i schimbă întru nimic naționalitatea. (Cas. II. 131/Apr. 13/79. B. p. 310).

4. A se vedea: Art. 6 nota 7.

Art. 11. (*Abrogat* [2]). — Străinii se vor bucurà în de obște în România de aceleași drepturi civile de care se bucură și Românii, afară de cazurile unde legea ar fi hotărît altfel. (Civ. 6,

---

1) **Textul vechiu al art. 9**. Cei cari nu sunt de rit creștinesc nu pot dobândi calitatea și drepturile de cetățean Român, decât cu condițiunile prescrise la art. 16 din acest codice. (Civ. 6; Const. veche, 7, 8).
Acest art. 9, ca și art. 16 ce urmează este abrogat prin art. 7 din Constituție, astfel cum a fost modificat prin legea din 13 Oct. 1879. A se vedea textul art. 7 din Constituția veche, și nota dela textul art. 16 Cod. Civ.
2) A se vedeà *Legea* și *Nota* dela pag. 47.

13—15, 1773; Pr. civ. 54, 75 § 7, 106, 107, 374; Const. 9; C. p. 220; Leg. 19 Mart. 1915 p. control străin. (Mon. of. 281/915); Civ. Fr. 11).

Text. fr. Art. 11. — L'étranger jouira en France des mêmes droits civils que ceux qui sont ou seront accordés aux Français par les traités de la nation à laquelle cet étranger appartiendra.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 77, n. 7; § 78, n. 61; p. 288 urm., 373; I. ed. 5-a, 483—486, 497 urm. 511—516 urm., 520, 522, 527;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 636;
BEUDANT, I, 82, 84;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a I, p. 74;
DALLOZ, *Rép. Droits civils* 178 urm.; *Suppl. Droits civils* 130:
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 43, 43 bis, 43 bis III, 43 bis VII, 43 bis VIII;
DEMOLOMBE, I, 88, 240 urm., 241, 245, 246 bis 267, 533;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, II, p. 379;
HUC, I, 275; III, 351;
LAURENT, I, 405 urm., 430, 455; IV, 194;
MARCADÉ, art. 343—345, 346, No. 2;
MOURLON, ed. 7-a I. p. 73 urm.; 82 urm.;
WEISS, II, 150, 157—160, 189, 195, 197, 204, 207, 214. 318, 343.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 326 urm.; (II, ed. 2-a, 879; IV, part. I, ed. 2-a, p. 80; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 664 *ad-notam;* IX, p. 629; XI, p. 434). *Droit ancien et moderne de la Roumanie:* p. 23, 30, 39, 251; *Observaţie*, sub Cas. Turin 21 Dec. 1897, Curier Jud. 2/1902; *Observaţie*, sub Trib. Dorohoi 221 din 24 Sept. 1901, Curier. Jud. 10/1902; *Observaţie*, sub Trib. civil Caracaş (Venezuela) 26 Febr. 1902, Curier Jud. 20/903;
DISSESCU C. G. *„Care este condiţia juridică a persoanelor străine în România"*, Dreptul 3/1902;
JUVARA ALFRED *„Divorţul soţilor Bertola"* Dreptul 54/910, 55/910;
NACU, I, p. 155 urm., 160, 181. 216.
NEGULESCU DEMETRU, *„Principiul capacităţii persoanelor morale străine şi aplicarea lui la societăţile străine în România"*, Dreptul No. 6/1901;
TONEANU N. C. *„Persoană morală străină"*, Curier Jud. 16/902;
URSIANU VALERIU, *„Afacerea Zappa"*, Dreptul 7/902, 8/902.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Din art. 11 rezultă că legiuitorul nostru, neadoptând sistemul legii franceză, după care, când nu sunt încheiate tractate, se pot bucură în Franţa de drepturile civile numai acei străini cari au dobândit autorizaţia guvernului pentru stabilirea domiciliului lor, a pus pe acelaşi picior pe străin cu românul în ceeace priveşte drepturile civile, afară numai de cazurile când însăşi legea a făcut excepţiuni. Şi bucuria drepturilor civile,

care nu este decât atribuţia drepturilor, atrage după sine şi exerciţiul lor, care este punerea în lucrare a acelor drepturi, afară numai de cazul când legea a refuzat acest exerciţiu, cum a făcut pentru nccapabili; şi unul din efectele exerciţiului drepturilor civile este d'a puteà acţionà înaintea tribunalelor pe adversar. Prin urmare, după cum un român poate intentà acţiune înaintea tribunalelor române în contra unui străin tot asemenea şi un străin poate actiona pe un alt străin. de oarece legea noastră civilă a pus pe acelaşi picior pe străin cu românul în ceeace priveşte bucuria şi, prin urmare, exerciţiul drepturilor civile, şi n'a dispus altfel pentru intentare acţiunei ce un străin voeşte a face înaintea tribunalelor române în contra altui străin, afară numai de excepţiunea prevăzută de art. 15 cod. civ., reprodusă la art. 106 pr. civ. Iar din combinaţia art. 13 c. civ. cu art. 58 pr. civ. rezultă că un străin poate chemà în judecată înaintea tribunalelor române numai pe acel străin care are reşedinţa în România, fie si momentană; căci prerogativa d'a trage înaintea trbunalelor române şi pe străinul care n'are reşedinţă în România, este rezervată de lege românilor, şi că o derogaţie la principiul de drept comun *actor sequitur forum rei*, consacrat de art. 58 pr. civ., nu poate fi invocată în favorul străinului reclamant. Şi din combinaţia art. 13 cu art. 14 c. civ. rezultă că legiuitorul nostru spre a da jurisdicţiune tribunalelor române, nu s'a oprit de împrejurarea că obligaţiunile cari fac obiectul acţiunei înaintea lor au luat naştere în ţări străine. (Cas. I, 61, Febr. 20/69. B. p. 93).

2. Străinul bucurându-se în România de toate drepturile civile recunoscute şi garantate românului, e virtualmente supus obligaţiunilor corespunzătoare acelor drepturi; or, protecţiunea ce judecătorul român e dator a acordà intereselor românilor, prin măsurile de conservarea averilor ce legea îl obligă a luà la moartea unui cetăţean care lasă copii minori, constitue pe de o parte, un drept civil pentru orice român sau străin, iar pe de alta, o obligaţiune pentru orice român sau străin de a se supune autorităţii judecătorului român îndrituit d'a veghià asupra averilor rămase incapabililor; pe lângă aceasta, legile ce au de obiect măsurile de conservare a averilor lăsate la moartea unei persoane. precum şi acelea ce au de obiect protecţiunea incapabililor sunt legi cari interesează direct ordinea publică a statului şi ca atari opozabile *erga omnes*. (Cas. I, 337, Sept. 11/69. B. p. 412).

3. Art. 11 c. civ., stabilind principiul că străinii se vor bucurà în deobşte în România de aceleaşi drepturi civile de care se bucură şi Românii, acordă în consecinţă tribunalelor române o competinţă generală şi absolută asupra tuturor contestaţiunilor născute între străini. Acest principiu liberal, consacrat de mai toate legislaţiunile ţărilor civilizate, punând pe străini pe aceeaşi linie cu românii, în ceeace priveşte exercitarea drepturilor civile, nu mai poate fi permis a creea distincţiuni bazate pe diferitele cauze sau naturi de acţiuni recunoscute de legile noastre. Principiul acesta, principiu de drept internaţional privat, inspirat de necesităţile timpului şi de progresul civilizaţiunei, nu i se poate derogà decât în cazul când un pârât străin, stabilind extraneitatea şi existenţa unui domiciliu real şi serios într'altă ţară, ar declinà competinţa jurisdicţiunilor române. (Apel Buc. II, Mai 13/74. *Dr.* 45/74).

4. Dreptul de a recurge la protecţiunea tribunalelor naţionale, e un drept civil pe care legea îl acordă în România străinilor, pe cari în această privinţă îi pune pe aceiaşi treaptă cu românii; singura excepţiune ce se face la această regulă, e cazul când pârâtul străin nu-şi are nici reşedinţa în România, în care caz el nu poate fi tras înaintea tribunalelor române decât de un român. (Cas. II, 215, Oct. 22 74. B. p. 347).

5. După legea din 20 August 1864 numai străinii de rit creştin, domiciliaţi în România, au dreptul de a cumpărà proprietăţi imobiliare, şi numai pe cât şi românii se vor bucurà de asemenea drept în ţara lor. De unde rezultă că străinii cari nu sunt de rit creştinesc, precum sunt evreii, nu pot cumpărà, sub nici un cuvânt, imobile în România; cu atât mai mult cu cât a doua condiţiune cerută de acea lege, reciprocitatea, nu există în favoarea evreilor cari nu au nici o patrie. Evreii nu pot invocà nici beneficiul art. 11 c. civ., de oarece dreptul de a cumpărà imobile în România e interzis prin o lege specială. (Apel Iaşi II. *Dr.* 71/75).

6. Străinii pot contractà în România nu numai cu românii dar şi cu alţi străini. Din această facultate decurge ca consecinţă virtuală dreptul de a urmărì judecătoreşte executiunea obligaţiunilor care pot rezultà din asemenea convenţiuni, făcute chiar înaintea unui consul străin. Prin urmare, legea română, care recunoaşte prin art. 11 străinilor acest drept, nu poate să le refuze mijloacele de a puteà exercità asemenea facultăţi. Astfel tribunalele române sunt competinte de a judecà cereri cari isvorăsc din o convenţiune

făcută între doui străini cari reşed mai cu seamă în România şi a cărei executare urmează a fi făcută tot în România. (Cas. I, 369, Nov. 7/75. B. p. 310).

7. Dreptul de a cumpără şi vinde, din natura lui este un drept natural şi prin urmare orice persoană capabilă de a contractă îl poate exercită cumpărând sau vânzând tot ce este în comerţ, afară numai dacă o anume lege nu stabileşte vre-o proibiţiune. O asemenea proibiţiune n'a existat înaintea regul. organic în România în privinţa străinilor, fie creştini sau necreştini. Prin urmare, până la această legiuire, orice străin puteà cumpără în ţara română imobile urbane sau rurale. Insă reg. org., prin art. 379 § 5, a admis că străinii fără distincţiune, comercianţi sau industriali cari se înscriu în vre-o corporaţiune şi plătesc patente, etc., în alte cuvinte care îşi stabilesc domiciliul în România, se pot bucură de drepturile obicinuite de care se bucură neguţătorii şi industriaşii indigeni; şi necontestabil în aceste drepturi obicinuite este şi acela de a puteà cumpără un imobil. Deci dar, dela acest regulament, dreptul nelimitat ce-l aveau străinii de a puteà cumpără a fost restrâns şi dat numai străinilor domiciliaţi şi cari exercitau un comerţ sau industrie în România. Dovada cea mai puternică că acesta e sensul art. 379 § 5 din regulament este legea dela 1 Martie 1836, care recunoaşte dreptul străinilor de a cumpără imobile în oraşul Brăila fără a fi neguţători sau industriaşi, sau a plăti patentă. Dacă străinii ar fi avut dreptul nelimitat după reg. org. de a cumpără imobile, nu s'ar înţelege confecţionarea acelei legi care este incontestabil o lege extensivă, iar nu restrictivă a unor dispoziţiuni legislative anterioare. Dreptul de a cumpără imobile, recunoscut israeliţilor ca străini ce sunt, în virtutea numai a art. 379 § 5 reg. org. şi legea din 1 Mai 1836, a fost în privinţa bunurilor rurale, adică moşiilor, desfiinţat prin legea din 15 Martie 1839, care mărgineşte dreptul de vânzare în ţara românească; în art. 1 al acestei legi se zice formal că dobândirea proprietăţii de moşii, vii şi ţigani nu se poate cuvenì decât feţelor de rit creştinesc. Şi legea dela 20 August 1864 a venit, în ceeace priveşte pe străinii de rit numai creştinesc, a lărgì, a întinde şi mai mult dreptul restricţiunei ce-l avea până atunci această clasă de străini de a cumpără imobile în România, admiţând chiar pe un străin domiciliat, fără a fi comerciant sau industriaş, la dreptul de a cumpără imobile, destul numai ca românul să se bucure de un asemenea drept în ţara căreia aparţine străinul. Astfel fiind, această lege cu totul specială şi extensivă a dreptului de a cumpără al străinilor creştini, nu poate fi invocată pentru a denegà într'un mod absolut unui israelit dreptul restrictiv ce-l are de a cumpără un imobil urban, conformându-se la formalităţile ce se pot îndeplinì azi, şi cari sunt prescrise de art. 379 § 5 reg. org. Dacă străinii nu se bucură azi în România de aceleaşi drepturi civile, de care se bucură un pământean, şi prin urmare şi de acela de a cumpără orice imobil, nu urmează de aci că străinii de rit mosaic au aceleaşi drepturi ca toţi ceilalţi străini, de oarece însuşi art. 11 c. civ., care proclamă aceste drepturi civile ale străinilor, face o restricţiune în privinţa cazurilor unde legea hotărăşte altfel; or aceste legi restrictive sunt: art. 319 reg. org. şi legea din 15 Martie 1839, care prohibă israeliţilor de a cumpără imobile rurale, ci numai urbane, şi aceasta încă îndeplinind oarecari condiţiuni. Dovadă şi mai mare că israelitul nu puteà în urma promulgărei cod. civ. a cumpără în nici un mod un imobil rural, iar urban numai îndeplinind oarecari condiţiuni, este tractatul de comerţ încheiat între România şi Austro-Ungaria prin care se menţine prohibiţiunea anterioară existând în privinţa israeliţilor de a puteà cumpără imobile rurale în România, recunoscându-se numai dreptul israeliţilor supuşi Austro-Ungari de a puteà cumpără imobile urbane (art. 1 no. 2 şi 4 din protocolul final). (Cas. I, 35/Ian. 24/77. B. p. 34).

8. Legea noastră nu cere nici o condiţiune specială pentru ca cineva să poată fi arbitru într'un arbitragiu voluntar; astfel acest drept revine oricărei persoane capabile. Dacă israeliţii sunt incapabili de a ocupà funcţiuni publice, din această incapacitate nu poate fi dedusă şi aceea de a funcţionà ca arbitri într'un arbitragiu voluntar, întru cât la aceasta arbitrii ţin puterile lor dela părţile ce i-au desemnat prin actele de compromis; astfel funcţiunea lor nu poate fi considerată ca o delegaţiune a puterii publice, ci numai ca un fel de mandat. Caracterul de funcţionari publici al arbitrilor voluntari nu poate fi dedus nici din regulele ce le ordonă legea a observà la lucrările lor, căci acestea nu sunt decât condiţiuni pentru validitatea actului emanat dela dânşii şi nu au nici o corelaţie cu calificările necesare pentru a exercità funcţiunea; nici din efectele atribuite hotărîrei, căci aceste efecte sunt legate de recunoaşterea puterei judecătoreşti şi de ordinul de

executare al acesteia, iar nu de însuși actul hotărîrei arbitrală. Astfel fiind, dreptul d'a funcționà ca arbitru într'un arbitragiu voluntar, nu poate fi considerat ca o specie de drept public, ci este un simplu drept civil, al cărui exercițiu revine oricărei persoane capabile. (Cas. II, 13/Ian.•12/78. B. p. 26).

9. Un albanez din imperiul otoman nu poate fi privit politicește decât ca otoman, oricare i-ar fi naționalitatea. O asemenea persoană aflându-se pe pământul României și neavând nici o autoritate tutelară proprie, urmează să se bucure, conform art. 11, în persoana și averea sa, de protecțiunea legilor și autorităților române. (Cas. I, 168/Apr. 3/78, B. p. 173).

10. Dacă poate fi indiferent în regulă generală cum cineva stăpânește pentru sine sau în numele altora, nu este tot astfel când se pretinde că cel ce se dă de proprietar este, nu un proprietar aparent, care poate în interesul celor de al treilea de bună credință să reprezinte pe proprietarul cel adevărat, care încă este necunoscut la cei de al treilea, ci este o persoană interpusă, un proprietar fictiv, care voește să ascundă pe adevăratul proprietar pentru că este o persoană necapabilă de a dobândi după lege proprietatea, mai cu seamă când prohibițiunea legei are în vedere un interes general public; caci dacă se admite că proprietarul aparent reprezintă în folosul celor de al treilea pe adevăratul proprietar, este pentru că se presumă că acesta are dat un mandat tacit celui dintâiu, ceeace nu se poate concepe legalmente în cazul proprietarului fictiv, acesta neputând avea un mandat privitor la exercitarea dreptului proprietăței dela o persoană care, în baza legei prohibitive, dată în interesul ordinei publice, nu poate să fie proprietar și legalmente nici că este, căci altmintrelea ar fi a se permite eludarea, fraudarea și violarea fățișă a legilor prohibitive de ordine publică. Dacă dar terțiul, prin jurământul decisoriu deferit deținătorilor unei moșii tinde să dovedească că acestea sunt persoane interpuse, proprietari fictivi ai moșiei și că adevăratul proprietar ce se ascunde sunt persoane ce după legile existente sunt poprite de a cumpără și aveà moșii, o asemenea dovadă poate să fie administrată prin toate modurile de probă, cu atât mai cu seamă prin jurământul decisoriu, chiar în contra celor ce se cuprind în acte, fie chiar autentice, fiind vorba de o fraudă la o dispozițiune probitivă a unei legi de ordine publică. (Cas. I, 178/79, Iun. 12/79. B. p. 503).

11. După art. 379 al. 5 din regulamentul organic, singura restricțiune ce se aduce asupra exercitării drepturilor pentru cei cărora li s'a acordat mica împământenire, este în privința drepturilor politice, acordându-li-se, cu excepțiunea drepturilor politice numai exercitarea tuturor celorlalte drepturi de pământean. Și prin nici o lege anterioară legei revizuitoare a art. 7 din constituțiune, dreptul de a cumpără imobile în România nu erà considerat ca legat de drepturile politice, în acest sens că trebuià a aveà cinevà drepturile politice pentru a puteà cumpăra imobile în România; ci prin o practică constantă, dreptul de mica împământenire da, pentru cei de rit creștinesc, dreptul de a cumpărà imobile în România. Deci, un străin, aveà, în virtutea acordărei împământenirei mici, câștigat în persoana sa, dreptul de a cumpărà imobile în România până la promulgarea legei din 1879. (Cas. II, 136 Sept. 9/80. B. p. 312).

12. Calitatea de străin a cuivà nu liberează pe arendaș de obligațiunea personală contractată, la plata arendei și de a predà acareturile moșiei conform contractului, către acel străin, fie ca proprietar, fie ca simplu mandatar al acelui dela care a cumpărat proprietatea. (Cas. I, 103 Mart. 17 81, B. p. 209).

13. După art. 1 al legii din 20 August 1864, până la modificarea art. 7 din constituțiune ce a avut loc la 1879, un străin pentru ca să poată cumpără imobile în România trebuià să însușiască două condițiuni : să fie de rit creștin și să aibă domiciliul în țară. Această lege nu făceà nici o deosebire între imobilele rurale și cele urbane; de unde rezultă că străinii de rit necreștin, sau nedomiciliați în țară, nu aveau drept să cumpere nici un imobil, fie el urban ori rural. Și chiar dacă legile și regulamentele vechi ar fi făcut vre-o deosebire între imobilele urbane și rurale, această deosebire a fost înlăturată prin art. 3 din legea dela 1864 care abrogă toate dispozițiunile acelor legi. Asemenea nu se poate susține că legea din 1864 a fost abrogată prin promulgarea codului civil, căci legea din 1864 este o lege excepțională și ca atare nu a putut fi abrogată prin dispozițiunile generale ale codului civil, și apoi aplicațiunea în vigoare a acestei legi este afirmată și prin convențiunea comercială încheiată de România cu Austria în 1874. Astfel fiind, după legea din 1864, israeliții nu aveau dreptul să cumpere imobile în țară; iar actele contractate cu călcarea acestei proibițiuni sunt lovite de o nulitate absolută și perpetuă, și prin urmare imobilul cum-

părat trebue să reintre în patrimoniul vânzătorului. Și deși în urmă prin modificarea constituțiunei, cumpărătorul a devenit capabil să cumpere imobile, câștigarea acestei capacități nu poate aveà însă de efect ca să dea actului de cumpărătoare validitatea de care erà lipsit, căci un act nul la confecționarea lui nu se poate ratificà în urmă. (Apel Focș. II, 55 Mai 13/81. *Dr.* 28 82).

14. Legea din 20 August 1864 regulează dreptul supușilor străini, de rit creștin, domiciliați în țară, de a cumpărà imobile sub condițiune de a se supune la legile pământului, și pe cât și românii se vor bucurà de un atare drept în țările acelor străini. De unde rezultă că legiuitorul nu s'a ocupat decât de dreptul de reciprocitate ce catà a aveà românii în statele străinilor ce ar voì a cumpărà imobile în România, iar nici cum de dreptul israeliților, pentru care nu se face cea mai mică mențiune și care se găsea regulat prin legi și regulamente anterioare ce prevedeau un atare drept israeliților de a cumpărà imobile urbane în țară (art. 1431 c. Calimach). (Cas. I, 46/Febr. 8/82, B. p. 144).

15. Din principiul pus în art. 11 reese pentru străini dreptul de a încheia ori ce contracte, fie cu un regnicol, fie între dânșii. Și pentru ca acest drept recunoscut străinilor să nu fie iluzoriu, urmează ca dânșii să se poată adresa tribunalelor și tribunalele să fie obligate să constrângă pe contractanți a'și executà angajamentele. Or, este admis generalmente în dreptul internațional privat că puterea judecătorească a fiecărei națiuni se întinde asupra persoanei și averei străinului care are reședință în acea țară, întocmai ca asupra persoanei și averei regnicolului. Deci tribunalele române sunt competinte de a judeca pe doi străini ce au reședința și au contractat în România. (Apel. Buc. III, 317, Dec. 4 82. *Dr.* 14 83).

16. Dreptul de a acționà și a obține justiție dela autoritățile judiciare române este în România considerat ca un drept eminamente civil, iar nu politic, și prin urmare este atribuit ori cărei persoane care în România se bucură de dreptul civil. Or art. 11 declară că străinii se bucură în deobște în România de aceleași drepturi civile de cari se bucură și românii. Astfel fiind, străinul care reșeade în România este în drept a beneficià de dispozițiunile art. 13, și prin urmare a acționà în judecată pe un străin înaintea tribunalelor române pentru obligațiunile contractate cu dânsul în România. (Trib. Ilfov com., 174, Mart. 10/83, *Dr.* 57/84; Apel Buc. III, Mai 30/84. *Dr.* 60/84).

17. De și un străin avea drept înainte de 1879 de a cumpărà imobile rurale în țară, aceasta nu constitue un drept câștigat, pentru că ceeace înainte de 1879 avea el, era numai posibilitatea de a cumpărà, cu alte cuvinte o simplă expectativă, drept pe care azi nu-l mai poate exercità. (Apel Galați, II, 43, Mart. 12'88, *Dr.* 38 88).

18. De și la o societate anonimă capitalul este esențial a fi cunoscut și asigurat încât el n'ar fi susceptibil de naționalitate, totuși fondatorii societății, principalul său așezământ și starea ce i-o confirmă guvernul prin autorizare, desemnă dacă acea societate este o creațiune străină sau românească. (Apel Galați, II, 43, Mart. 12 88. *Dr.* 38 88).

19. Art. 7 § V din constituțiune cuprinde că numai românii pot dobândì imobile rurale în România, iar art. 247 c. com. hotărăște că societățile straine nu au alte drepturi decât cele acordate străinilor; de unde urmează că societatile naționale au aceleași drepturi ca românii, dacă legea sau actul lor constitutiv nu hotărăște altfel. Or, actul constitutiv (statutele) recunoaște expres „Băncei României" dreptul de a face operațiuni imobiliare în România, ceeace nu e contrariu constituțiunei, care nu pronunță în contra societăților naționale oprirea de a dobândì imobile rurale în România. (Cas. I, 147, Apr. 28/89. B. p. 431).

20. Dreptul de proprietate asupra imobilelor rurale din România, după art. 7 din constituțiune, fiind un drept politic, urmează ca transmisiunea acestui drept la străini, atingând interesele conservărei naționale, trebue considerată ca de ordine publică. Astfel fiind, fie că s'ar cere intrarea în posesiune a unei universalități de bunuri, în care s'ar cuprinde și imobile rurale, fie că s'ar cere intrarea în posesiune a unei succesiuni compusă numai din imobile rurale, în orice caz justiția e datoare a examinà dacă cel ce transmite acest drept poate fi autorizat la aceasta, și dacă celui ce i se deferă poate sau nu dupa lege a-l dobândì. Or, după art. 7 § V din constituțiune, numai Românii sau cei naturalizați români, pot dobândì imobile rurale în România; deci străinii sunt incapabili de a dobândì asemenea imobile. Și cuvântul *a dobândì*, întrebuințat de legiuitorul constituant, fiind generic, cuprinde toate modurile de câștigarea proprietății, fără osebire, cu titlu oneros sau gratuit; or, succesiunea, fie testamentară, fie *ab intestat*, fiind de asemenea un mod de a câștigà proprietatea, conform art. 644 și 645 c. civ., este cuprinsă în dispozițiunea art. 7 § V din constituțiune. Apoi, din desbaterile ce au urmat în

constituantă, cu ocaziunea votărei art. 7, rezultă că primul proect de redacţiune al acestui articol prezentat Camerei, că *„străinii nu pot în alt mod dobândi imobile rurale decât prin moştenire* ab intestat", proiect care fiind respins, guvernul a propus un altul în care se prevedeà că *„străinii nu vor putea dobândi, sub veri ce titlu ar fi proprietăţi rurale, afară de vii, locuri sau case în oraşe"*; acest proiect fiind trimis din nou în studiul secţiunilor, a devenit legea actuală din care s'au suprimat însă cuvintele *„sub veri ce titlu ar fi* şi *afară de vii, locuri sau case în oraşe"*, declarându-se tot atunci de raportorul legii că „modificaţiunile făcute proiectului guvernului, n'au alterat nici spiritul, nici esenţa sa, şi că dobândirea proprietăţii rurale a rămas tot un drept politic". Prin urmare, rezultă că constituanta, prin art. 7 § V, n'a permis străinilor de a dobândì imobile rurale prin moştenire, căci de ar fi voit aceasta, ar fi declarat-o expres faţă cu respingerea primului proiect. Şi art. 7 din const. de şi este sub titlul *„Drepturile Românilor"*, totuşi diferitele sale dispoziţiuni, şi în specie cea din § V, nu este numai o declaraţiune de principiu, ci conţine din contra o restricţiune la modul de succesiune deja existent; şi prin urmare, fiind o dispoziţiune negativă, nu necesitează o altă dispoziţiune expresă pentru punerea ei în aplicare. Astfel fiind, prin această dispoziţiune s'a restrâns, în privinţa imobilelor rurale, nu numai dreptul de moştenire al străinilor, ci şi dreptul de a dispune oricine prin moştenire sau orice alt mod de aceste imobile în favoarea străinilor. Apoi nu se poate invocà cu succes dispoziţiunile aliniatului II de sub § V din art. 7 al const., care se ocupă de drepturile câştigate pentru că chiar în ipoteza când imobilele rurale ar fi fost în patrimoniul lui *de cujus* mai înainte de 1879, când acest drept de proprietate erà considerat ca un drept civil, încă nu se poate invocà dispoziţiunile alin. II de erezi, de oarece simplele expectative, chiar de ar fi, nu pot fi considerate ca drepturi câştigate. Nici din convenţiunea consulară încheiată la 1881 între România şi Italia nu se poate deduce dreptul străinilor de a dobândì prin succesiune imobile rurale în România, întrucât această convenţiune, precum şi celelalte, nu pot alterà întru nimic dispoziţiunile exprese cuprinse în constituţiune, de oarece legiuitorul ordinar n'a avut în vedere aceleaşi împrejurări ca legiuitorul constituant, s'apoi prin o lege ordinară nu se poate modifica o dispoziţiune constituţională. In fine, de şi legile relative la moştenire ar putea fi considerate ca aparţinând statutului personal, şi succesiunea unui străin, deschisă în România, ar trebuì a se regulà după legea ţărei sale, totuşi aplicarea legei naţionale a defunctului trebue să înceteze de îndată ce este în conflict cu o lege socială întemeiată pe dreptul de conservare şi existenţă al statului şi al suveranităţii sale, cum este art. 7 § V din constit., care prohibă străinilor dobândirea proprietăţei imobiliare rurale în interesul conservărei statului şi suveranităţii sale; deci statutul personal nu poate fi invocat contra acestei dispoziţiuni de lege. (Apel Iaşi I, Dec. 5/91. *Dr.* 13/92; Trib. Suceava Nov. 7/91. *Dr.* 75/91).

21. După modul cum sunt formulate art. 7 § V şi art. 9 din constituţiune, şi dacă se opun aceste două dispoziţiuni una alteia, nu fără oarecare aparenţă se susţine că românul, din orice stat, poate dobândì imobile rurale în România, chiar dacă nu i s'a recunoscut calitatea de român, conform articolului 9 din constituţiune. Incă această opiniune, care pare a aveà litera textului pentru sine, este cu totul contrazisă de scopul urmărit la propunerea şi formularea § V din art. 7 al constituţiunei; căci fiind a se revizuì constituţiunea în 1879, cu ocaziunea aceasta şi a desbaterilor urmate în Constituanta anului 1879, fie sub influenţa temerei, indiferent a cercetà de erà întemeiată sau nu, adică a înstrăinărei imobilelor rurale şi a acaparărei acestora de străini în detrimentul românilor şi a desvoltărei lor, fie pentru alte motive, a voit a modificà legislaţiunea ce erà până atunci în vigoare, şi a proclamà cu totul alte principii. Aceea ce caracteriză legiuirea în vigoare până la 1879 erau principiile că deosebirea de religiune are o influenţă asupra exerciţiilor drepturilor civile, întru cât pentru dobândirea imobilelor rurale se cerea ca condiţiune neapărată pentru străini să fie creştini; acei cari nu erau creştini, să fi fost sau nu supuşi protecţiunei unui stat străin, nu puteau dobândì imobile rurale fără o fi dobândit calitatea de cetăţean român prin naturalizare, de şi de altmintrelea exerciţiul drepturilor civile nu erà condiţionat de calitatea de cetăţean român. Acest principiu se desfiinţează prin constituţiunea revizuită la 1879 de Constituantă, proclamându-se că deosebirea de religiune să nu mai aibă o influenţă asupra exerciţiului drepturilor, conform art. 7 din revizuita constituţiune, şi se declară în general prin aceaşi constituţiune revizuită (art. 7, § V) că, independent de ritul religiunei, dobândirea imobilelor rurale presupune din partea achisitoru-

lui ca condițiune, calitatea de cetățean român, astfel că, dacă înainte de 1870, calitatea de cetățean român erà cerută pentru dobândirea imobilelor rurale numai din partea acelora cari nu erau de religiune creștină, acum dobândirea imobilelor rurale este rezervată numai acelora cari au cetățenia română, oricare ar fi religiunea lor. Vreasăzică principiul dinainte în virtutea căruia pentru unii se cereà spre dobândirea de imobile rurale calitatea de cetățenie, aceasta s'a generalizat, cerându-se calitatea de cetățenie ca o condițiune generală din partea oricui pentru achizițiunea de imobile rurale, încât exercițiul acestui important drept civil s'a subordonat calităței de cetățean român, ca și când numai cetățenii români inspirau încredere suficientă spre a puteà dobândì imobile rurale. Această intențiune a legiuitorului care a revizuit constituțiunea și a introdus acel articol 7, § V din constituțiune, că dobândirea de imobile rurale presupune calitatea de cetatean român din partea achizitorului, se manifestă nu numai prin locul ce ocupă § V din art. 7 al constituțiunei, dar mai cu seamă prin discuțiunile urmate în Constituantă, cari ori cum s'ar privì, ori cât de confuze într'o privința au fost, ori câtă reticență voită ar conține, nu lasă îndoială asupra punctului că dobândirea imobilelor rurale, ca un drept în ordinea sociala de cea mai mare importanță, să fie recunoscut numai cetățenilor români. Nu s'ar putea oprì aplicarea dispozițiunilor de cari e vorba, precum a tutulor consecințelor ce decurg, nici prin motivul că constituțiunea ar fi proclamat numai un principiu, a cărui reglementare ar trebuì sa se efectueze prin o lege specială, la elaborarea carei principiul enunțat în § V ar trebuì să serve de normă, fiindcă prin nimic nu se relevează rezerva reglementara posterioară, și fiindcă dispozițiunea din § V are caracterul unei dispozițiuni imperative aplicabilă în viitor fără deosebire între complexul normelor ce constitue dreptul public și între complexul normelor ce constitue dreptul privat și natura lor varie, aceasta e discuțiune zadarnică în sine, fiindcă nu poate aveà de rezultat a lua dispozițiunii din § V în chestiune, caracterul ce-l are. Asemenea nu se poate înlătură obligativitatea dispozițiunei prin considerațiunea că n'ar aveà sancțiunei, căci sancțiunea dispozițiunei e suficient a o căută și constată în caracterul imperativ și în preocupările ce le-a avut legiuitorul pentru preservarea proprietaței rurale. Dacă caracterul dispozițiunei § V este cel arătat, dacă cetățenia română e o condițiune neaparată pentru dobândirea imobilelor rurale, de la sine resultă că unui român dintr'un sat străin trebue a i se denegà dreptul de a dobândì imobile rurale tocmai fiind că nu e cetățean român, și dacă românul unui stat străin nu dobândește prin naturalizare, ci prin formele mai simple ale art. 9 din constituțiune, calitatea de cetățean, totuși soluțiunea nu poate fi alta. Recunoscându-se dar motivele pentru cari s'a introdus § V și caracterul acestei dispozițiuni, de sigur că contractul de vânzare către un străin e radical nul, și vânzătorul de sigur poate să ceară anularea, fără să se califice aceasta ca fraudă. (Cas. I, 389, Oct. 16/91. B. p. 1082).

22. După art. 45 și 1431 c. Calim., se statornicește principiul că străinii în deobște se bucură de aceleași drepturi și îndatoriri ca și pământenii, afară de facultatea de a cumpărà imobile rurale, iar evreii pot cumpărà case și dughene în orașe. In o asemenea stare de lucruri, apare decretul din 20 August 1864, care, stabilind că străinii de orice rit cerștinesc pot cumpărà proprietăți imobiliare, supunându-se legilor pământului, și numai pe cât românii se vor bucurà în țările lor, nu face de cât să precizeze dreptul străinilor de a cumpărà imobile, condiționându-l cu clausa reciprocității, și fără a prescrie nimic relativ la evrei cărora le rămân intacte drepturile din legile existente. (Apel Iași I, 192. Sept. 11 91. *Dr.* 72/91).

23. Legea din 20 August 1864 vizează numai pe străini de rit creștin aparținând altor state, cărora le acordă dreptul de a cumpărà imobile în România sub condițiunea reciprocității; deci dar capacitatea israeliților de a cumpărà imobile nu este regulată prin această lege. Israeliții pământeni, de și nu au bucuria drepturilor politice, nu este însă mai puțin adevărat că ei nu pot să fie considerați ca străini în înțelesul strict al cuvântului, căci străin este numai acela care aparține unui alt stat politic organizat unde se bucură de toate drepturile în general, fie civile, fie politice. Deci ei puteau, conform art. 1431 c. Calimach, să cumpere imobile urbane în țară. (Apel Galați, II, Sept. 4 90. *Dr.* 43/91).

24. Israeliții nu pot sub nici un chip dobândì imobile rurale, afară de cazurile speciale prevăzute prin convențiunile încheiate cu câteva state și aceasta nici sub legea din 20 August 1864, nici sub legea nouă de la 1879, Constituțiunea acordând acest drept numai românilor sau celor împământeniți prin corpurile leguitoare. O asemenea nulitate a cumpărărei unui

imobil rural fiind de înaltă ordine publică, se poate relevà ori când şi chiar după săvârşirea vânzărei. (Trib. Suceava, Mai 19/91, *Dr.* 41 91).

25. Dispoziţia prohibitivă pentru străini de a dobândì imobile rurale în România, cuprinsă în art 7 § V din Constituţie fiind luată de legiuitor într'un interes de ordine politică şi socială, orice act contrariu e isbit de o nulitate radicală, care ca atare, poate fi invocată de toţi acei care ar aveà un interes. Dealtmintrelea, obligativitatea acestor dispoziţiuni nu se poate înlăturà pe consideraţia că ca n'ar conţine în mod expres o sancţiune, căci această sancţiune rezultă manifest din însăşi caracterul imperativ al dispoziţiunei şi din interesul eminamente de ordine publică care a condus pe legiuitor la crearea ei. Şi din momentul ce această nulitate e creată pentru consideraţiuni de ordine publică, voinţa părţilor, sub orice formă ar fi ea manifestată, nu o poate acoperì. (Cas. I. 180 Mai 19 92. B. p. 466).

26. Art. 542 pr. civ. prevede că sunt admişi la licitaţiune numai persoane capabile de a dobândì bunurile ce se vând, încât dacă s'ar admite că adjudecatarul, ca străin, erà incapabil de a dobândì imobile rurale în România, el n'ar fi putut lua parte la licitaţiune; dar urmaritul n'are calitate de a se prevalà după adjudecare de această împrejurare, persoana cumpărătorului trebuind a-i fi indiferentă. Art. 7 § V din constit. rămâne fară efect şi fără sancţiune odată ce ordonanţa de adjudecare, care recunoaşte de cumpărător al unui imobil rural urmărit pe un concurent ce nu întruneşte toate calităţile necesare, a devenit executorie. (Trib. Suceava, Mart. 26/92. *Dr.* 41/92).

27. Din combinaţiunea art. 11 Constit. cu art. 11 civ., rezultă că străinii în România se bucură de aceleaşi drepturi civile de care se bucură şi românii, afară de cazul unde legea dispune contrariul, cum de exemplu când e vorba de a cumpără fonduri rurale. Or dreptul de a se adresa la justiţiă unei ţări, este un drept civil, sau mai exact un drept natural, al cărui exerciţiu interesează ordinea publică, căci a refuză acest drept ar fi a consacrà principiul că omul trebue să-şi facă justiţie singur. In exerciţiul acestui drept civil, legea română nu face nici o diferenţă între străini şi români, nefiind dar nici un text care să declare pe tribunalele române necompetente pentru a judeca acţiunile personale şi mobiliare dintre străini, întru atât tribunalele române nu pot face distincţiune acolo unde legea nu face. (Trib. Dorohoi. Sept. 4/92, Curier Jud. 28/92).

28. Usufructul este un drept real dar incorporal asupra unei proprietăţi străine şi nu se poate confundà cu dreptul de proprietate necuprinzând dreptul de a dispune şi stingându-se cu moartea usufructuarului. Dacă usufructul se declară întru câtva imobil aceasta nu este decât o extensiune fictivă pentru utilitatea cauzei, care nu influenţează întru nimic asupra esenţei acestui drept şi nu-l poate preface în lucru concret din drept incorporal ce este. Deci un străin erede testamentar poate fi trimis în posesiunea usufructului unor imobile rurale. (Tribunalul Suceava, jurn. 4512, Nov. 7/91. *Dr.* 64/92).

29. Restricţiunea pusă prin art. 7 din Constituţie, faţă cu principiile generale ale dreptului comun, se reduce numai la aceasta: străinul nu poate sub nici un titlu să posede ca proprietar un imobil rural în România, dar pe cât timp confiscaţiunea în favoarea statului a succesiunilor imobiliare ale străinilor nu e proclamată de legile în vigoare, judecătorul trebue ca, conciliind dispoziţiunile constituţiunei cu principiile generale şi cu dispoziţiunile dreptului comun, să facă ca pe de o parte străinul chemat la o succesiune imobiliară rurală în România să nu fie pus în stăpânirea de fapt a imobilului succesoral, şi pe de alta să nu fie frustat de succesiunea la care este chemat. (Trib. Ilfov, I, 264, Mai 16 92. *Dr.* 59/92).

30. Incapacitatea de a dobândì imobile rurale de către străini, fiind personală şi absolută, împedecă pe acel în a cărei persoana este dată atât de a posedà cât şi *a fortiori* de a reclamà posesiunea unui imobil rural, căci pentru a reclamà cu succes un lucru, trebue neapărat ca dreptul invocat pentru evicţiune să fie mai tare decât al stăpânului. Astfel fiind, dacă într'un proces ambele părţi sunt lovite de această incapacitate, reclamantul cel dintâi e desbrăcat de orice drept de a reclamà, căci dacă posesiunea pârâtului e precară, posesiunea reclamantului, dacă i s'ar da câştig de cauză, ar aveà tot acest caracter de precaritate, şi dar, după principiul *„in pari causa melior est conditio possidentis"* rămâne ca posesiunea pârâtului să fie menţinută faţă cu reclamantul, cedând numai unei pretenţiuni bazată pe un drept mai consistent decât al său, sau faţă cu deposedarea violentă ori doloasă, căci în acest caz chiar precaristul are acţiunea de reintegrare. — Un drept de această natură ar fi şi existenţa unor drepturi câştigate, a căror continuare se garantează printr'un aliniat special al art. 7 din constituţie. — Insă după legea din 20 August 1864, evreii erau

opriţi numai de a cumpărà imobile în România, putând dar prin orice alt mijloc legal de dobândire, a ajunge la posesiunea legală de imobile. Deci, evreul care sub imperiul acelei legi a cumpărat un imobil rural, pe care sub imperiul actualei legi l'a vândut unui alt evreu, desbrăcându-se astfel de bună voe de orice drept câştigat, azi când vine şi cere restituirea imobilului vândut, nu se poate prezintà decât cu însuşirile ce-i acordă pentru aceasta legea actuală; or, aceastà lege îi deneagă calitatea necesara. Astfel fiind, el n'are calitatea de a invocà nulitatea vânzării făcută, întemeiându-se pe art. 7 constit. — Dacă reclamantul, în această eventualitate, cere preţul care reprezintă valoarea imobilului vândut această cerere ar fi admisibilă numai atunci când cumpărătorul nu i-ar fi numărat preţul vânzării, şi aceasta, nu din punctul de vedere al dreptului strict, ci pe baza principiului de echitate *„nemo in detrimentum alterius locupletior fieri potest"*. (Trib. Suceava, Mart. 8 93. *Dr.* 33 93).

31. Persoanele morale, înfiinţate pe teritoriul unui stat strein, neavând un statut personal exteritorial, nu pot exercita drepturi în altă ţară, de cât unde au luat naştere, fără a fi recunoscute de autoritatea ţării, în care voesc să-şi exercite acele drepturi. In ce priveşte însă persoanele morale, necesare, cum sunt circumscripţiunile administrative, din moment ce în Statul, din care fac parte, sunt recunoscute, ele pot exercità toate drepturile civile în Statul unde sunt astfel recunoscute, afară de drepturile rezervate naţionalilor într'un interes de conservare economică şi socială sau de ordine publică. Intre aceste drepturi e şi acela de a dobândi şi posedà imobile pe teritoriul naţional. (Trib. Bacău, Drept. No. 43/95).

32. Din moment ce este stabilit că moştenitorul strain are dreptul la valoarea imobilelor rurale, ce fac parte din succesiune ab-intestat, la care este chemat, urmează neapărat că şi streinul, instituit ca legatar de imobile rurale, are acelaş drept, căci testatorul este presupus că a înţeles să se raporteze la lege în privinţa întinderei, ce are a se da dispoziţiunilor sale testamentare. (Cas. S. Unite, Dec. 110, 97, B. p. 668).

33. Nu se poate propune pentru prima oară în casaţie motivul întemeiat pe faptul, că cumpărătorul unui pământ rural erà străin, şi deci nu puteà cumpărà un asemenea pământ, dacă n'a fost propus la instanţa de fond. (Cas. I 192/900, B. p. 643).

34. Imprejurarea că acţiunea în revendicare, făcută de către un străin relativă la un imobil rural, a fost introdusă după promulgarea modificărei Constituţiei din 1879, care opreşte pe străini de a dobândi imobile rurale, nu poate fi o cauză de neadmisibilitate a acestei reclamaţiuni, când este constant, că acel străin a avut proprietatea imobilului revendicat, înainte de promulgarea Constituţiei, căci în asemenea caz, nu este vorba despre dobândirea vre unui drept de proprietate, ci despre respectarea unui asemenea drept. (Cas. I, 365 900. B. p. 1182).

35. Streinii se bucură în deobşte în România de aceleaşi drepturi civile, de cari se bucură şi românii, afară de cazul unde legea ar hotarî altfel, şi acest principiu, proclamat de art. 11 c. c., a fost reprodus şi de proced. civilă în art. 54. Astfel dreptul de a cere justiţie fiind un drept civil, toţi străinii se bucură de el şi trib. române nu pot refuza protecţiunea lor streinului, care o reclamă. (Apel. Buc. III. 101/901, Curier Jud. 44/901).

36. Simplul fapt că un strein s'a statornicit în România nu-i conferă naţionalitatea română şi el nu poate beneficià de dispoziţiunea de favoare coprinsă în art. 46 al convenţiei de la Paris din 1858, care are de scop a stabilì egalitatea politică şi civilă între toţi locuitorii ţării româneşti, ridicând privilegiile pentru moldo-valahi. Streinii stabiliţi în ţară, cari au perdut naţionalitatea străină, dar n-au dobândit nici pe cea română, nu pot invocà legea română relativă la divorţ. (Apel Iaşi II. 39 903, Drept. 25/903).

37. Dreptul de a cere şi dobândi justiţia, fiind un drept civil, şi strainii având în România bucurarea şi exerciţiul drepturilor civile, tribunalele române sunt astăzi şi erau, chiar înainte de reviziuirea Procedurei civile, competente de a judecà orice contestaţii între străini, chiar nedomiciliaţi în ţară. (Trib. Covurlui I, Curier Jud. 3/904).

38. Dacă după art. 11 c. civ. şi art. 54 Pr. civ. tribunalele române sunt competinte a judecà toate pricinile dintre streini, când însă este vorba de cereri relative la executarea unor dispoziţii testamentare, care conform art. 63 al. I şi II Pr. civ., urmează să se îndrepteze la trib. locului unde s'a deschis succesiunea, această competenţă încetează dacă testatorul, în speţă un străin, a murit în străinătate şi dacă acele cereri nu sunt privitoare la imobile situate în România. (Trib. Mehedinţi I, *Dr.* 26 907).

39. Autorizaţiunea cerută de codul comercial pentru înfiinţarea de sucursale pe teritoriul român a societăţilor anonime străine nu e confera-

toare de privilegii și avantaje, ci o simplă modalitate a autorizărei obștești dată de tribunal societăților noastre românești.

Prin urmare, violează art. 4, alin. I, litera B, Comisiunea de apel când consideră ca bancă priviligiată pe The Bank of Roumanie din București, sucursala unei bănci existente în Londra, și o impune astfel cu 50 bani la mia de lei din capital, în loc de a o impune la patenta fixă la care se impun toate băncile. — (Cas. III, 7 Oct. 1911, B. p. 1317).

40. Din moment ce persoanele morale române au nevoe de o lege pentru a puteà aveà o existență juridică, cu atât mai mult această formalitate este esențială unei persoane morale străine, de oarece numai puterea legiuitoare este în măsură a examinà dacă o asemenea persoană poate să existe și sà se bucure de drepturi în țara noastră. Deși prin art. 11 din codul civil se recunoaște străinilor dreptul de a se bucurà în România de aceleași drepturi civile de cari se bucură și românii, totuși aceste dispozițiuni nu pot fi aplicabile și persoanelor morale a căror existență interesând în primul rând statul și ordinea publică, ele nu pot fi create decât de puterea legiuitoare. (Trib. Ilfov, IV. *Dr.* 30/913, p. 238).

41. Art. 11 c. civ. n'a abrogat legea din 20 August 1864, care a fost în vigoare până la 13 Oct. 1879, când s'a revizuit art. 7, § 5 din Constituție. (Trib. Dorohoi, 1915; Curier Jud. 59/915, p. 483).

42. Facultatea de a sta în justiție fiind recunoscută ca un drept natural și într'o egală măsură străinului ca și naționalilor, străinul poate traduce înaintea unui tribunal din România, pentru datorii contractate în țară străină, fie pe un român, fie pe un străin, căci legea recunoscându-le aceleași drepturi private, ca consecință li se recunoaște în aceleași condiții și posibilitatea de a și le valorificà în justiție. (C. Apel Constanța, 4 din 21 April. 1923. Justiția Dobrogei 1/924).

43. A se vedeà : Art. 2, Index și notele respective; Art. 13 nota 11 și Index cu notele respective.

Art. 12 (*Abrogat* [1]). — Străina ce se va căsători cu un Român se va considerà de Romîncă. (Civ. 19, 93, 1753 urm.; Civ. Fr. 12).

Text. fr. Art. 12. — L'étrangère qui aura epousé un Français suivra la condition de son mari.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, § 73, n. 2; p. 266; I, 5-a ed. p. 396—398, 405, 408, 409, 417;
Baudry et Fourcade, *Des personnes*, 424—428, 430, 478, 481, 482;
Beudant, I, p. 56, 57;
Colin et Capitant, ed. 2-a I, p. 622;
Dalloz, *Rép. Droits civils*, 151 urm.; *Suppl. Droits civils*, 111 urm., 125;
Demolombe, I, 183, 184; IV, 111;
Huc, I, 263, 265;
Laurent, I, 348, 349;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 102 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 920—2°; III, ed. 2-a, No. 248-2°;
Weiss, I, p. 145, 359, 360, 505, 507—509, 511, 513.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 308 urm.; (II, ed. 2-a, p. 879); *Droit ancien et moderne de la Roumanie:* p. 13, 14; *Observație* sub. Trib. civil Marseille 13 Nov. 912, Dreptul 77/913; *Observație* sub. C. Apel București s. I, 95 din 24 April 1915, Dreptul 51/915;
Filiti D. Ioan, *Care este, după legea română, efectul schimbării în timpul căsătoriei a naționalității soțului asupra naționalității femeii?*", Dreptul 5/912 și Pagini Juridice 85/912;
Nacu, I, p. 136, 137, 146, 147, 151, 474;
Vulturescu Gr. „*Efectele naturalizării soțului după căsătorie, asupra naționalității soției sale*". Dreptul 79/911.

Jurisprudență.

1. Femeia își conservă naționalitatea sa de origină, ori de câte ori prin căsătorie nu poate să obțină alta, fie din împrejurarea că soțul n'are o naționalitate, fie din cauză că legea națională a soțului nu-i conferă acest avantagiu. (Apel Iași II, 32/903, *Drept* 25/903).

[1] A se vedeà *Legea* și *Nota* dela pag. 47.

2. Soţia deşi de origină greacă, devine romăncă prin căsătoria sa cu un român şi ea îşi păstrează calitatea de romăncă chiar în urma desfacerei căsătoriei prin moarte sau divorţ întru cât legea nu prevede contrariu.

Prin urmare, soţia păstrându-şi această calitate poate dobândi imobile rurale. (Trib. Roman, 437/910. Curier Jud. 81/912).

3. Din faptul că prin art. 19 din codul civil se spune în mod expres că romănca care se va căsători cu un străin, va urmă condiţiunea soţului, şi se adaogă că, devenind văduvă, ea va recăpătă calitatea de romăncă, iar prin art. 12 se arată că străina ce se căsătoreşte cu un român, se va consideră ca romăncă, fără a se mai zice nimic de condiţiunea ei când va deveni văduvă, rezultă că străina căsătorită cu un român şi devenind văduvă, îşi păstrează naţionalitatea dobândită prin căsătorie, adică rămâne tot romăncă. (Apel Buc. I, No. 95, 1915; „Dreptul" 1915, p. 402; Curier Jud. 52/915, C. Apel Buc. s. I, 54 din 2 Mart 1923. „Dreptul" 37/923. Pand. Rom. 1924, III, 36, Jur. Gen. 1923, No. 1186).

Art. 13 (*Abrogat* [1]). — Străinul, chiar când n'ar aveà reşedinţa sa în România, va puteà fi tras înaintea tribunalelor Române pentru îndeplinirea obligaţiunilor contractate de dânsul în România, sau în ţară străină cu un Român. (Civ 11, 14; Pr. civ. 54, 58, 59, 75, 106; C. p. 5; Const. veche 11; Tratat de Pace Versailles 28 Iunie 1919 (Mon. of. 7/1920), Art. 304: Civ. Fr. 14).

Text. fr. Art. 14. — L'étranger, même non résidant en France, pourra être cité devant les tribunaux français, par l'exécution des obligations par lui contractées en France avec un Français; il pourra être traduit devant les tribunaux de France, pour les obligations par lui contractées en pays étranger envers des Français.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, 5-a ed., p. 526, 883; VIII, p. 135—136, 139—141, 143—150; § 748 bis n. 27;
Baudry et Fourcade, *Des personnes,* I, 631, 647—650, 652—659, 661, 663, 664, 693, 695—701, 703, 705, 706;
Beudant, I, 90;
Dalloz, *Rép. Droits civils*, 257 urm., 301 urm., 352 urm.; *Suppl. Droits civils,* 158 urm. 179 urm., 215 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, I, 29 bis, IV;
Demolombe, I, 247, 249, 250, 251 bis, 261, 261—2°, 261—4°, 266;
Glasson, I, p 307 urm.;
Huc, I, 269, 279, 280, 283;
Laurent, Dr. civ. int., III, 39 urm., 41 urm.;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 77 urm.;
Weiss, I, p. 70, 733, 736, 738—740, 748—751, 778, 782, 784, 788.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 231, 353 urm., 366; IV, p. 359—362; VII, p. 453 n. 4). *Droit ancien et moderne de la Roumanie,* p. 285, 286, 287; *Observaţie* sub. C. Apel Galaţi s. I, 24 din 14 Oct. 1906, Dreptul 73/906; *Observaţie* sub. Curtea de Casaţie din Roma, 10 Iunie 1920, Tribuna Juridica 11—12/922;
Comnen P. N. *Nota* sub Tribunalul Ilfov s. II com. 7772 din 18 Oct. 1921. Pand. Rom. 1922, II, 243;
Disescu G. C., *„Străinii evrei pământeni"*, Dreptul 52/902;
Mandrea N. *Adnotaţie* sub Cas. II, 286 din 28 Iunie 1902, Curier Jud. 52/902;
Maxim G. Dim. *„Efectele naturalizării"*. Dreptul 31/924.
Meitani George, *„Străinii în faţa justiţiei"*, Dreptul 84/906; 14, 17, 26, 35, 39, 50, 59, 70, 80/907;
Nacu, I, p. 158 urm.;
Petrovici G. *Nota* sub Tribunalul Ilfov s. II com. 7772 din 18 Oct. 1922. Pand. Rom. 1922, II, 246;
Velescu Alex., *Nota* sub C. Apel Buc. s. III 96 din 8 April. 1922, C. Jud. 3/923;

---

1) A se vedeà *Legea* şi *Nota* dela pag. 47.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Art. 13, ne facând distincţiune restrictivă, ci enunţând într'un mod generic, vorba de *obligaţiuni contractate*, nimic nu autoriză a se restrânge aplicaţiunea acestui articol numai la obligaţiunile născute din contract, deoarece este recunoscut în principiu că obligaţiunile se nasc şi din delicte şi quasi-delicte, şi pentru aceste nu se vede că legiuitorul să fi stabilit altfel. (Apel Focş. I, Nov. 24/80. *Dr*. 6 80).

2. Din art. 13, care deroagă la principiul *actor sequitur forum rei*, reese cel mult că străinii se pot prevala în România de art. 13, întocmai ca românii, citând pe străini înaintea tribunalelor române dacă tocmeala s'a făcut în România, nu însă că străinii au facultatea de a cita înaintea tribunalelor lor pe supuşii români sau pe străinii domiciliaţi în România, dacă tocmeala s'a făcut în ţara lor. (Cas. I, 338/Oct. 29/80, B. p. 349).

3. Din art. 13 reese că tribunalele române sunt competinte a judecà reclamaţiunile ridicate de un român contra unui străin, nu numai în cazurile când obligaţiunea este contractată în România, dar şi în cazul când obligaţiunea va fi contractată în străinătate. Şi acţiunea urmează a se adresà la tribunalul locului unde s'a încheiat convenţiunea dacă s'a încheiat în România, iar dacă s'a încheiat în străinătate la tribunalul domiciliului reclamantului. In caz însă când se reclamă în judecată o persoană morală care n'are domiciliu în România dar are biurouri de administraţiune (sucursale), acea persoană morală se poate cità la tribunalul unde se află sucursala, îndeplinindu-se şi actele de procedură prin acea sucursala şi aceasta reese din art. 75 al. II, pr. civ. (Apel Focş. I, Nov. 24 80, *Dr*. 6 80; Apel Focşani II, Nov. 29 84, *Dr*. 3/84).

4. După principiul *actor sequitur forum rei* acţiunile mobiliare se îndreptează la domiciliul pârâtului. Şi excepţiunea la acest principiu, prevăzută de art. 13, se aplică numai atunci când reclamantul este român şi când e vorba de obligaţiuni contractate în România. Astfel o societate română care a asigurat marfa din un vapor străin cufundat de alt vapor al unei companii străine, în acţiunea de daune contra acelei companii reprezintă drepturile vaporului înecat, şi în atare caz îi se poate opune toate excepţiunile inerente calităţii de străin, deci şi necompetinţa tribunalelor române, de şi acea companie are în România o sucursală şi un agent, căci aceasta servă numai pentru reprezentaţiunea afacerilor contractate în România, adică o reşedinţă de atribuţiune. (Trib. Covur. I, Iun. 5/80, *Dr*. 6/80).

5. Consulul străin n'are dreptul nici calitatea de a contestà competinţa tribunalelor române, căci el ne-având caracter diplomatic prin postul pe care îl ocupă, ci fiind numai un reprezentant al intereselor comerciale ale supuşilor ţărei sale aflători în România, nu poate beneficià de imunităţile şi specialele favoruri cari după dreptul internaţional, sunt acordate agenţilor diplomatici; astfel consulul străin poate fi chemat a răspunde de faptele sale din care pot naşte raporturi juridice înaintea trbuunalelor române de către români. (Trib. Iaşi, IV, Oct. 25/85, *Dr*. 66/86).

6. Renunţarea la facultatea acordată prin art. 13 se regulează tot după principiul reciprocităţii şi ea nu se poate deduce din singurul fapt al reclamaţiei, adresată unui Trib. strein. Astfel fiind, românul reclamant în Franţa şi condamnat de Trib. francez nu perde dreptul de a se mai adresà cu o asemenea cerere la Trib. române, pe cât timp francezul reclamant în România şi contra căruia s'au pronunţat Tribunalele române are dreptul de a se adresà cu aceiaş cerere la Trib. francez. (Cas. I, 224 96, B. p. 940).

7. Misiunea Curţei de Casaţie fiind de a menţine uniformitatea în aplicarea legilor române, urmează că interpretarea eronată dată de o instanţă de fond unei legi streine, numai atunci poate servì ca mijloc de casare, când acea interpretare ar fi cauza unei contravenţiuni la legea română, căci numai într'un asemenea caz se poate zice

că legea română a fost violată. (Cas. I, 108 98, B. p. 392).

8. Dispoziția articolului 13 se poate invocà și de evrei de oarece dânșii nu sunt prin aceasta chiar streini, decât dacă s'ar dovedì că sunt supuși vreunei protecții străine. Prin urmare, dacă Curtea de 'Apel se declară incompetentă, fără a răspunde nimic la mijlocul de apărare bazat pe art. 13, comite o omisie esențială, de oarece în virtutea acestui articol erà competinte să judece afacerea afară numai dacă s'ar fi dovedit că reclamantul erà supus strein. (Cas. II. 286/902, B. p. 857).

9 Tribunalele române sunt competente de a judecà acțiunile de divort, chiar dacă litiganții ar fi streini. Aceasta nu se mai poate discutà astăzi, în urma modificărilor aduse Codului de Procedură civilă în 1900, care prin art. 54 a dat formal în competența Tribunalelor ordinare toate prigonirile dintre orice împrecinați streini, atât civile, cât și cele ce le sunt date în căderea prin alte legi. (Trib. Covurlui I, Dreptul 68 905).

10. Dispozițiunile art. 13 din codul civil, privitoare la chemarea înaintea instanțelor române a străinilor care n'ar avea reședință în România, pentru obligațiunile contractate în România sau în țara streină cu un Român, fiind numai enunciative, iar nu limitative, se pot aplicà și în materie de căsătorie, observându-se însă formele relative la validitatea căsătoriei, după legile țării în care căsătoria a fost contractată. (Apel Craiova I, *Dr.* 73, 911, p. 582).

11. Dispozițiunea art. 13 din codul civil, care prescrie că Românul nu poate chemà în judecată în România pe străinul cu care a contractat dânsul chiar în țară străină, creează un drept excepțional numai în favoarea Românilor ce au contractat cu un străin. Acest drept nu se poate întinde și în favoarea străinilor, chiar domiciliați în România, cari au contractat cu un alt străin, pentru că art. 13 din codul civil stabilește o derogațiune de la art. 11 din acelaș cod, care asimilează pe străini cu Românii în ce privește drepturile civile.

In principiu, convențiunile comerciale încheiate între diferite State nu au de scop altceva de cât a strânge cât se poate mai mult între Statele amice relațiunile dintre dânsele, de a asigurà supușilor respectivi protecțiunea și siguranța cea mai mare, precum și de a le acordà acestora și cele mai mari facilități în daraverile lor, fără însă ca printr'aceste convențiuni să se poată schimbà legile economice chiar ale acelor State, și de a acordà și favoruri pe cari legile unui Stat le acordă numai propriilor lor supuși.

Din convențiile încheiate de România cu diferite State nu reiese nici formal, nici indirect, ideia că prin aceste convențiuni, încheiate de România cu Elveția, Italia, Germania, Anglia și Rusia, România să fi voit să deroage dela favoarea acordata prin art. 13 din codul civil numai Românilor. (Cas. III. 7 Martie 1913, B. p. 530).

12. Instanțele judecatorești române sunt competinte, conform art. 13 c. civ., să judece acțiunea unui român în contra unui Stat străin ori de câte ori acțiunea nu are de cauză un act de guvernamânt, adica un act săvârșit de Statul străin în virtutea dreptului sau politic, a suveranităței sale.

Prin urmare. Statul Otoman răspunde, conform art. 1000 c. civ., de faptul agenților săi, cari au ridicat faina, proprietatea unei societăți române, de pe bordul vaselor aflate în portul Constantinopol, înainte de a fi descărcată, fără îndeplinirea vre-unei formalitați și fără a o plati, dacă instanța de fond constată că Statul Otoman n'a putut dovedì că făina a fost rechiziționată pentru hrana armatei otomane și că deci actul care a dat naștere la răspundere nu intră în categoria actelor de guvernamânt. (Cas. secțiuni-unite. No. 11, din 18 Iunie 1915; „Juruispr. Rom." 1915, p. 578, Curier Jud. 76 915; In acelaș sens: Trib. Ilfov s. II com. 7772 din 18 Oct. 1920. Dreptul 6 921; Pand. Rom. 1922, II, 243).

13. Dispozițiunile art. 13 c. civ. rom. nefiind de ordine publică, românul care contractează cu un străin, poate convenì ca diferendele rezultate din convenție, să fie judecate de tribunalele țărei străinului. Acționat de român înaintea tribunalelor române, străinul poat invocà excepția de incompetență in limine litis, adică independent de amânări procedurale, la primul termin când se discută acțiunea. (C. Apel Buc. s. III, 96 din 8 April 1922, Curier Jud. 3/923).

14. Din diferitele disp. cuprinse în secțiunile III-VII inclusiv ale tratatului de pace dela Versailles, rezultă că Trib. arbitral mixt, prevăzut de art. 304 a fost instituit în scopul de a regulà neînțelegerile la care ar da naștere aplicațiunea diferitelor disp. ale tratatului, referitoare la raporturile de drept privat ale supușilor Puterilor aliate sau asociate cu Statul german sau supușii germani. Prin creiarea acestei jurisdicțiuni nu s'a urmărit câtuși de puțin a se restrânge, modificà, sau suspendà competența instanțelor judecătorești ale Puterilor aliate sau asociate, cu privire la regularea conflictelor de drept privat — în general — între supușii lor și acei ai

Statului german, iar dacă o restricţiune sau suspendare de competenţă se poate desprinde din textul şi spiritul acestor dispoziţiuni, ea este privitoare numai la tribunalele naţionale germane, considerate de către Puterile cari au dictat pacea, ca neprezentând suficiente garanţii, de imparţialitte pentru supuşii lor.

Acest principiu reese clar din însăşi termenii art. 304, care prin al. 2 de sub lit. b., spune textual următoarele: ...„toate diferendele oricari ar fi ele, „relative la contractele încheiate înainte de punerea în vigoare a tratatului de faţă, între supuşii Puterilor a„liate sau asociate şi supuşii (ressor„tissants) germani, vor fi regulate de „Tribunalul arbitral mixt, cu excepţiu„nea diferendelor cari, prin aplicaţiu„nea legilor Puterilor aliate, asociate „sau neutre, sunt de competenţa tri„bunalelor naţionale ale acestor din „urmă puteri. In acest caz, aceste di„ferende se vor regulà de către aceste „tribunale naţionale, cu excluderea tri„bunalului arbitral mixt. Supusul (res„sortissant) interesat al unei Puteri a„liate sau asociate, va putea totuşi a„duce afacerea înaintea tribunalului „arbitral mixt, afară numai dacă le„gea sa naţională nu se opune la a„ceasta."

Din aceste dispoziţiuni rezultă că, deşì — în pricipiu — Tribunalul arbitral mixt este competente să judece orice diferende relative la contractele încheiate, înainte de punerea în vigoare a tratatului, între supuşii Puterilor aliate sau asociate şi supuşii germani, totuşi, o atare competinţă nu ex lude pe aceea pe care o au, după legile tărei lor, Tribunalele naţionale din Statele aliate sau asociate, ci dimpotrivă, competenţa acestora are precădere şi exclude pe aceea a Trib. arbitral mixt, cu facultatea pentru supusul Puterii aliate sau asociate, care ar fi interesat în cauză, şi numai pentru acesta, de a deferì pricina Tribunalului arbitral mixt, prin derogare dela regulele de competenţă prevăzute în legile ţării sale şi întrucât aceste legi nu i-ar interzice formal această cale. (Cas. III, 1563 din 12 Dec. 1923, Jurispr. Gen. 1924 No. 171; Jur. Rom. 1/924, Pand. Rom. 1924, I, 128; Curier Jud. 20/924, Dreptul 2/924).

15. A sevedeà: Art. 2 cu notele 3, 6, 9, 31; Art. 5 cu notele 3, 4, 12, 13, 24, 32; Art. 11 cu notele 1, 15, 16.

Art. 14 (*Abrogat* [1]). — Românul va puteà fi tras înaintea unui tribunal Român pentru obligaţiuni contractate de el în ţară străină, chiar cu un străin. (Civ. 2, 13, 15; Pr. civ. 75, 76, 106, 107; C. p. 4, 5; Civ. Fr. 15).

Text fr. Art. 15. — Un Français pourra être traduit devant un tribunal de France, pour des obligations par lui contractées en pays étranger, même avec un étranger.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VIII, p. 142, 143;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 666—670;
DALLOZ, *Rép. Droits civils*, 242 urm., 289 urm.; *Suppl. Droits civils*, 151 urm., 175;
GLASSON, I, p. 307 urm.;
HUC, I, 283;
MOURLON, ed. 7-a I, 77, 78;
WEISS, I, p. 754, 755.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 231, 353 urm., 366; (V, p. 359—362). *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 286;
MAXIM G. DIM., „*Efectele naturalizării*", Dreptul 31/924;
MEITANI GEORGE, „*Străinii în faţa justiţiei*", Dreptul 84/906; 14, 17, 26, 35, 39, 50, 59, 70, 80/907;
NACU, I, p. 158 urm.

Art. 15 [2]. (*Abrogat* art. 106 Proc. civ.).

1) A se vedeà *Legea* şi *Nota* dela pag. 47.
2) **Textul vechiu al art. 15.** In orice materie, afară de cele comerciale, străinul reclamant, care nu va aveà imobile în România, de o valoare suficientă pentru a asigurà plata cheltuelilor de judecată şi a daunelor interese ce ar puteà rezultà din proces, va fi ţinut de a da cauţiune pentru plata acestora. (Civ. 11, 14, 1675, 1676; Pr. civ. 106, 107, 392—396; Civ. Fr. 16).
Acest art. 15 este abrogat prin „*Noua procedură civilă*" ca una ce desfiinţează art. 106, din vechea procedură civilă, care obligă pe străinul reclamant sau intervenient de a da cauţiune în materie civilă.

Text fr. Art. 16. — En toutes matières, autres que celles de commerce, l'étranger qui sera demandeur, sera tenu de donner caution pour le paiement des frais et dommages-intérêts résultant du procès, à moins qu'il ne possède en France des immeubles d'une valeur suffisante pour assurer ce paiement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VIII, p. 127—132;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 675, 677, 679, 681, 685;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 736;
DEMOLOMBE, I, 255, 256, 258, 266;
GARSONNET, II, p. 395;
HUC, I, 284;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 79 urm.;
WEISS, I, p. 280, 760, 764, 770, 919.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 367, 368; (VII, p. 563 nota); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 39, 252;
CANTACUZINO MATEI, p. 536;
MAXIM G. DIM., *„Efectele naturalizării"*, Dreptul 31/924;
MEITANI GEORGE, *„Străinii în fața justiției"*, Dreptul 84/906; 14, 17, 26, 35, 39, 50, 59, 70, 80/907;
NACU, I, p. 162; III, p. 490.

Jurisprudență.

1. După art. 106 pr. civ. și art. 15 c. civ., numai străinul reclamant poate fi supus la plata cauțiunei *judicatum solvi*, nu însă și străinul pârât, chiar dacă este apelant, căci face aceasta tot ca pârât spre a se apără de pretențiunile reclamantului. (Cas. I, 300, Sept. 4/72, B. p. 227).

2. Prin art. 15 c. civ. și art. 106 pr. civ. se prevede că orice străin reclamant sau intervenient, care nu va fi domiciliat în România, va fi dator, după cererea părții interesate, de a da cauțiune pentru plata cheltuelilor și a daunelor interese la care ar puteà fi condamnat pentru orice materii, afară de cele comerciale. Această dispozițiune trebue a se aplică nu numai pentru străinii reclamanți în materie civilă, dar și pentru străinii părți civile care pretind daune-interese cauzate prin delicte ori crime, pe câtă vreme legiuitorul a voit a dispensà de asemenea cauțiune numai pe străinii care ar reclamă în materie comercială, după cum s'a exprimat expres în această privire prin articolele mai sus citate. Deși prin art. 11 c. civ. se prevede că străinii se vor bucura în România de aceleași drepturi civile ca și Românii, afară de cazurile unde legea ar fi hotărît altfel, și deși în codul de procedură penală nu există vre-o dispozițiune pentru darea vreunei cauțiuni de către părțile civile, totuși trebue a se supune străinii părți civile de a da cauțiunea *judicatum solvi* pe câtă vreme, pe de o parte prin art. 15 c. civ. și 106 pr. civ. străinii reclamanți sunt obligați de a da asemenea cauțiune, iar pe de altă parte este incontestabil principiul că pentru rezolvarea oricăror chestiuni în materie penală trebue a se aplică dispozițiunile din codul sau procedura civilă dacă nu există dispozițiuni speciale în codul sau procedura penală pentru rezolvarea acelor chestiuni, și astfel după acest principiu urmează că și citatele art. 15 c. civ. și 106 pr. civ. trebue a se aplică și pentru judecarea pretențiunilor civile pe calea penală. Apoi, deși prin art. 60 pr. p. se prevede în general că oricine se va socotì vătămat prin vre-o crimă sau delict va puteà aduce plângere și a se constituì parte civilă, totuși nu se poate deduce din acest articol că nu se poate face pentru străinii părți civile nici o restricțiune pentru exercițiul unui asemenea drept, prin obligațiunea de a fi supuși la dare de cauțiune, căci negreșit legiuitorul a înțeles că prin citatul art. 60 să prevadă principiul general al dreptului de a reclamă daune cauzate prin delicte sau crime, fiind bine înțeles că pentru exercitarea unui asemenea drept urmează să se aplice și alte texte de legi care sunt prescrise pentru arătarea condițiunilor în care el se poate exercità, după cum și prin art. 66 pr. civ. se prevede principiul general pentru dreptul de a reclamă în materie civilă, fără deosebire între români sau străini, rămânând desigur ca pentru străini să se aplice dispozițiunile ulterioare ale art. 106 pr. civ. pentru darea cauțiunei *judicatum solvi*. Dacă asemenea obligațiune pentru străinii reclamanți în materie penală se poate considerà prea riguroasa, fiindcă li se îngreunează exercițiul dreptului de a reclamă pen-

tru nişte daune provenite din fapte ce nu puteau prevede, pe când din contra în materie civilă li se poate imputà lipsa de precauţiune pentru a nu fi siliţi să reclame dreptul lor prin judecată, totuşi pe de o parte această rigoare nu se poate evità decât prin reformarea legei, iar nu prin neaplicarea ei, iar pe de altă parte nu este mai puţin adevărat că ar fi iarăşi nedrept ca românii să fie expuşi de a fi urmăriţi pe cale penală dupa reclamaţiunile nedrepte ale străinilor, fără a puteà să fie despăgubiţi de către aceştia pentru daunele şi cheltuelile ce li s'ar cauzà prin asemenea nedrepte urmăriri pe calea judecăţii penale, în cazul când acei străini n'ar aveà nici domiciliu nici avere în România. In tot cazul, dacă interpretarea forţată a legii în sensul de a nu se cere nici o cauţiune dela strainii părţi civile pare posibilă atunci când aceştia îşi exercită acţiunea civilă deodată cu cea publică, apoi asemenea posibilitate de interpretare nu mai poate aveà loc în cazul când străinii ar exercità acea acţiune direct înaintea instanţelor civile, conform art. 8 pr. p. căci atunci virtualmente trebue a se procede conform procedurei civile, şi prin urmare trebue a li se aplicà art. 106 pr. civ. Prin urmare, dacă pentru asemenea caz va trebuì să se recunoască raţiunea de a obligà pe străinii reclamanţi de a da cauţiunea *judicatum solvi*, apoi ar fi neexplicabil pentru ce n'ar existà aceeaşi raţiune şi în cazul când acei străini ar urmărì pretenţiunile lor pe calea penală alături cu ministerul public. (Apel Iaşi II, Sept. 28/89 *Dr.* 68 89).

3. Cum în materie de petiţiune de ereditate, când punerea în posesiune se cere dela justiţie, cei ce fac o asemenea cerere au calitatea de reclamanţi; în atare calitate, dacă sunt străini, trebue să dea *cautio judicatum solvi*. (Trib. Ilfov, II, Sept. 21/92, *Dr.* 61 92).

4. Excepţiunea *judicatum solvi*, după art. 106 pr. civ. nu poate fi invocată în prima instanţă decât înaintea oricărei apărări asupra fondului; iar în apel, ea constituind o excepţiune dilatorie, iar nu peremtorie, nu poate fi, în nici un caz, admisă în temeiul art. 331 pr. civ., după care nu se poate produce în apel excepţiuni existente la prima instanţă şi cari nu s'au invocat acolo, afară de excepţiunile peremtorii. Deci tribunalul cu drept respinge excepţiunea *judicatum solvi*, invocată pentru prima oară înaintea sa ca instanţă de apel. (Cas. I, 74/Febr. 29/93, B. p. 124).

Art. 16 [1]. (*Abrogat* art. 7, 8 şi 9 din Constituţia veche).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 23.
NACU, I, p. 137, 138, 144, 153. 216.

1) **Textul vechiu al art. 16.** „Străinul care va voì a se naturalizà în România, va fi dator a cere naturalizaţiunea prin suplică către Domn, arătând capitalurile, starea, profesiunea sau meseria ce exercită, şi voinţa de a-şi statornicì domiciliul pe teritoriul României. Dacă străinul, după o asemenea cerere va locuì 10 ani în ţară. şi dacă prin purtarea şi faptele sale va dovedì că este folositor ţării, adunarea legiuitoare, dupa iniţiativa Domnului, ascultând şi opiniunea consiliului de Stat, îi va puteà acórdà decretul de naturalizaţiune, care va fi sancţionat şi promulgat de Domn.

Cu toate acestea va puteà fi dispensat de stagiul de 10 ani străinul, care ar fi făcut ţării servicii importante, sau care ar fi adus în ţară o industrie, invenţiuni utile sau talente distinse, sau care ar fi format în ţară stabilimente mari de comerciu sau industrie". (Civ. 6, 9, 87; Const. 6—9).

Art. 16, ca şi art. 9 Cod. Civ., a fost abrogat prin art. 7 din Constituţia veche, astfel cum a fost revizuit prin Legea din 13 Octomvrie 1879. Iată cuprinsul acestei legi: Art. unic. „In locul art. 7 din Constituţiune, care se revizueşte, se va pune urmatorul:

Art. 7. Diferenţa de credinţe religioase şi confesiuni nu constitue în România o pedică spre a dobândì drepturile civile şi politice, şi a le exercità.

§ I. Strainul fără osebire de religiune, supus sau nesupus unei protecţiuni străine, poate dobândì împământenirea cu condiţiile următoare:

a) Va adresà guvernului cererea de naturalizare, în care va arătà capitalul ce posedă, profesiunea sau meseria ce exercită şi voinţa de a-şi stabili domiciliul în România.

b) Va locuì în urma acestei cereri, 10 ani în ţară şi va dovedi prin faptele sale că este folositor ei.

§ II. Pot fi scutiţi de stagiu:

a) Acei cari vor fi adus în ţară industrii, invenţiuni utile sau talente distinse, sau cari vor fi fondat acì stabilimente mari de comerciu sau de industrie;

b) Acei care fiind născuţi şi crescuţi în România din părinţi stabiliţi în ţară, nu s'au bucurat nici unii nici alţii, vre-odată de vreo protecţiune străină;

c) Acei cari au servit sub drapel în timpul resbelului pentru independenţă şi cari vor puteà fi naturalizaţi în mod colectiv, după propunerea guvernului, printr'o singură lege şi fără alte formalităţi.

§ III. Naturalizarea nu se poate acordà decât prin lege, în mod individual.

§ IV. O lege specială va determinà modul prin care străinii vor puteà stabilì domiciliul lor pe teritoriul României.

§ V. Numai Românii sau cei naturalizaţi Români pot dobândì imobile rurale în România.

Drepturile până acum câştigate sunt respectate.

Convenţiunile internaţionale astăzi existente rămân în vigoare cu toate clauzele şi termenul cuprins într'însele".

A se vedeà şi art. 8 şi 9 din Constituţia veche, precum şi nota dela art. 9 Cod. Civ. A se citì în acelaş timp şi art. 379 din Regulamentul Organic, spre a se vedeà modul şi condiţiile cum se făceà naturalizarea sub imperiul acestei legi abrogate.

Jurisprudență.

1. Naturalizarea dobândită conf. art. 9 din Constituție nu produce efecte decât pentru viitor. Acest art. prevede numai o înlesnire pentru românii din alte State sau pentru acei cari și-au pierdut calitatea de cetățeni români, ca să-și recapete această calitate; nu rezultă însă din nimic că recunoașterea cetățeniei are efect retroactiv. (C. Apel Galați II 142/98, *Drept*. 73/98).

2. Restricțiunea pusă de legiuitor, prin art. 7 paragraful V din Constituțiune, după care streinii nu pot dobândì imobile rurale în România, nu se aplică și românilor de origină, însă supuși ai unui Stat strein, și cari potrivit art. 9 din Constituție pot dobândì imediat recunoașterea; constituanții găsind de folos pentru țară să trateze pe aceștia cu mai multă favoare decât pe ceilalți streini, astfel că dânșii pot dobândì asemenea imobile în România. (Cas. S. Unite, 8/901. B. p. 1489).

3. Streinii, cari au cumpărat imobile rurale, înainte de naturalizare și au intrat în stăpânirea lor, nu pot fi scoși din această posesie în mod legal, decât prin anularea actelor de cumpărătoare. In această situație nu se poate contestà, unor asemenea deținători de fapt ai imobilelor rurale, dreptul de a face acte de conservare pentru menținerea integrității acelor imobile, între care intră și intreruperea prescripției prin intentarea unei acțiuni contra acelora de al treilea, cari ar deține fără drept vre-o parte din imobile, fără însă să poată executà aceea ce ar câștigà. (Cas. I, 546 903. B. p. 1482).

4. Ceeace Constituțiunea a dispus în favoarea românilor de origină din alt Stat, aplicabil se înțelege și românilor streini, e natural să se aplice și româncelor din regatul României, atunci când ele se căsătoresc cu un strein, căci, dacă în asemenea caz, ele își pierd naționalitatea lor după art. 19 din Codul civil, origina lor însă nu și-o pot perde, prin urmare, nici avantagiul ce le asigură această origină și care consistă în capacitatea civilă deplină de a dobândì orice lucruri din România. Astfel, o romancă din Regatul României, născută din părinți cetățeni români, căsătorită cu un roman macedonean, supus otoman, are capacitatea de a primì prin donațiune imobile rurale situate în România. (Cas. S. Unite, 8 901. B. p. 1489. Contra: Cas. S. Unite 10 903. B. p. 1216).

5. Legea din 9 Martie 1880 care conferă calitatea de cetățeni români locuitorilor din Dobrogea se aplică tuturor locuitorilor acestei provincii, fie și Bulgari, cari la 11 Aprilie 1877 erau supuși otomani și această lege este aplicabilă chiar copiilor minori ai acestor supuși, întru cât anexiunea Dobrogei n'a putut să lase fără naționalitate pe copiii minori ai noilor cetățeni români. (C. Apel Galați I, *Drept* 83 906).

6. Evreii născuți în țară și cari au satisfăcut legea serviciului militar devin prin aceasta supuși români, întru cât se dovedește ca nu s'au bucurat vreodată de protecția străină, fără însă să dobândească calitatea de cetățeni români. Prin urmare măsurile de expulzare luate în contra lor sunt lipsite de sancțiune penală. (Trib. Ilfov II, *Dr*. 21 907. Contra : Curtea Apel Bucuresti III. *Dr*. 31/907).

7. A se vedeà: Art. 6. Index și notele respective; Art. 8, nota 1.

CAPITOLUL II

Despre pierderea drepturilor civile prin pierderea calităței de român

Art. 17 (*Abrogat*[1]). — Calitatea de român se pierde:

a) Prin naturalizațiune dobândită în țară străină;

b) Prin primirea fără autorizațiunea guvernului român, a vreunei funcțiuni publice dela un guvern străin;

c) Prin supunerea pentru oricât de puțin timp la vreo protecțiune străină. (Civ. 7, 19, 20; Const. 32; Civ. Fr. 17).

Text fr. Art. 17. — La qualité de Français se perdra, 1° par la naturalisation acquise en pays étranger; 2° par l'acceptation non autorisée par le Roi, de fonctions publiques conférées par un gouvernement étranger; 3° enfin par tout établissement fait en pays étranger, sans esprit de retour.

Les établissements de commerce ne pourront jamais être considérés comme ayant été faits sans esprit de retour.

1) A se vedeà *Legea* și *Nota* dela pag. 47.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, 5-a ed. p. 433—441, 453;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 516—519, 521—525, 527, 530, 533—535, 538—540, 542, 545;
BEUDANT, I, p. 68—70, 73—75;
DALLOZ, *Rép.* Droits civils 480 urm.; *Suppl. Droits civils* 281, 282 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 49 bis, II și III;
DEMOLOMBE, I, 179, 180;
HUC, I, 191, 288, 290, 291, 293;
MOURLON, ed. 7-a I, p. 106 urm.:
WEISS, I, p. 435, 445, 462, 468, 469, 471, 476, 478, 480, 481, 484, 490, 492, 493.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 368 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie:* p. 12;
MARINESCU C. IOAN, *Notă* sub Cas. III, 378 din 14 Martie 1922. Pand. Rom. 1922-1-248;
NACU, I, p. 148 urm.;
PANTAZI EM., *Notă* sub Cas. III, 378 din 14 Martie 1922. Pand. Rom. 1922-1-246

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Dacă românul a fost esclus din garda civică ca străin, aceasta nu 'i poate luà calitatea de român, căci calitatea nu se perde numai prin vointa cuiva, ci numai în unul din modurile prevăzute prin art. 17. Și dacă nu există unul din modurile prevăzute prin art. 17, prin care numai se perde calitatea de român, prin nimic, prin nici o altă împrejurare nu se poate perde calitatea de român. Dacă dar un român, spre a se scuti de îndeplinirea unei sarcine impuse românilor, pretinde că este străin, și pe acest motiv el e scutit de îndeplinirea acelei sarcine, prin aceasta nu se poate zice că acela a încetat de a fi român, căci perderea calității de român nu atârnă de la vointa noastră, ci e regulată de lege prin art. 17. (Cas. II, 149/Iun. 16/78, B. p. 210).

2. După art. 17 calitatea de român se perde chiar în caz când pentru un scurt timp cineva a primit a se pune sub o protecțiune străină. Dacă dar românul, pentru a fi scutit de contribuțiuni către stat și alte îndatoriri ce legea impune în sarcina esclusivă a cetățenilor români, a înfățișat un pasport străin, de unde rezultă că s'a supus unei protecțiuni străine, astfel perzând calitatea de român ea nu mai poate fi redobândită decât îndeplinind condițiunile cerute de art. 16. (Cas. II, 120/Iun. 6/78, B. p. 200).

3. Rezultă din cuprinderea art. 17, că pentru a fi o supunere la o protecțiune străină care atrage după sine perderea calității de român, trebue să existe o cerere din partea unei persoane prin care să-și manifeste vointa că renunță la acea calitate și se supune unei protecții străine. Faptul de a se servì cu un pasport străin într'o împrejurare oarecare nu implică cu sine perderea naționalității. (Cas. II, 82, Apr. 10/90, p. 486), pe cât timp nu există nici o cerere din partea aceluia de a părăsì naționalitatea română și a i se acordà acea protecție străină; chiar dacă numitul s'ar aflà trecut în registre ca supus străin, încă acest fapt nu-i poate schimbà întru nimic situațiunea, dacă nu există nici o cerere din partea lui în această privință. (Cas. II, 108/Oct. 5/84, B. p. 833).

4. Calitatea de cetățean român se perde prin faptul servirei de un pasport strein în scop de a fi scutit de serv. militar. (Apel Galați, II, *Drept* 73/98).

5. Cel care s'a scutit de serviciul militar, sub cuvânt că este supus străin, a perdut dreptul de cetățean român și nu mai poate figurà în listele electorale. (Trib. Tecuci. *Drept.* 37/98).

6. Posesiunea de Stat a calității de român, ori cât de bine ar fi stabilită, nu poate constituì decât o simplă prezumpțiune de naționalitate, prezumpțiune care poate fi distrusă prin proba extraneității persoanei. (Cas. III, 3 Aprilie 1908, B. p. 676).

7. Conform art. 3 din legea pentru organizarea Dobrogei, au devenit cetățeni români toți locuitorii din Dobrogea cari, în ziua de 11 Aprilie 1877, erau cetățeni otomani, iar prin cuvântul „locuitor din Dobrogea“ legea, în art. 3, a înțeles numai pe acei ce erau stabiliți în Dobrogea la data arătată, iar nu și pe acei cari erau stabiliși în alte țări, și cari nu veneau în Dobrogea decât în mod vremelnic ca să ex-

ploateze pământurile ce aveau acolo. (Cas. III, 3 Aprilie 1908, B. p. 676).

8. Conform art. 17, lit. c. din codul civil, calitatea de român se pierde când el se supune unei protecţiuni străine şi-şi manifestează în mod constant şi neîndoios această intenţiune. (Cas. III, 3 Apr. 1908, B. p. 676).

9. Naţionalitatea nu se poate pierde decât prin unul din modurile exprese şi limitativ enumărate de lege, neputându-se procede prin analogie la excluderi sau pierderi de naţionalitate; ori, neexistând nici un text în legislaţiunea noastră care să facă din văduvia femeei provenită prin divorţ sau moartea soţului o cauză de pierderea naţionalităţei, străina căsătorită c'un român şi apoi devenită văduvă îşi păstrează naţionalitatea dobândită prin căsătorie, adică rămâne română. (C. ap. Buc. I, 95/915. Curier. Judiciar 52/915, *Dreptul* 1915, p. 402; C. Apel Buc. s. 1, 54 din 2 Mart. 1923. Jur. Gen. 1923. No. 1186, *Dreptul* 37/923, Pand. Rom 1924, III, 36).

10. Pentru a se putea opune unei persoane că şi-a pierdut naţionalitatea, se cere din partea acesteia un act de voinţă, o manifestare voluntară fie expresă în sensul unei declaraţi formale, fie tacită, în care caz însă, ea trebue să rezulte implicit din fapte categorice cum ar fi primirea unei funcţiuni publice de la un guvern străin sau intrarea fără autorizaţia guvernului în serviciul militar la străini conform art. 17, 20 c. civ.

Faptul procurărei unui passeport de la un stat străin, nu poate conferi naţionalitatea ţării străine şi nici atrage pierderea naţionalităţii de origină — cel mult poate constitui o prezumpţie, care necesită însă a fi confirmată prin acte categorice. (Trib. Bacău s. II, 36/923, Jur. Gen. 1924 No. 162; Dreptul 41/923).

11. A se vedea: Art. 6 cu Nota 42; Art. 12 cu Nota 2.

Art. 18 (*Abrogat* [1]). — Românul care va fi pierdut calitatea sa de Român, o va puteà redobândì întorcându-se în România cu autorizaţiunea guvernului Român, şi declarând că voeşte a se aşezà în ţară, şi că renunţă la toate distincţiunile contrarii legilor Române. (Civ. 10, 17, 19 § 2, 20 § 2; Const. veche 9); Legea privitoare la recunoaşterea calităţii de cetăţean român celor cari sunt de origină română şi se află sub drapel (Mon. of. 321/916). Art. unic; Civ. Fr. 18).

Text fr. Art. 18. — Le Français qui aura perdu sa qualité de Français, pourra toujours la recouvrer en rentrant en France avec l'autorisation du Roi, et en déclarant qu'il veut s'y fixer, et qu'il renonce a toute distinction contraire à la loi française.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, 5-a ed. p. 444, 445;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 554, 555;
DALLOZ, *Rép. Droits civils* 158 urm.; *Suppl. Droits civils* 109 urm., 114 urm., 189;
MOURLON, ed. 7-a I, p. 112 urm.;
WEISS, I, p. 583, 586, 587.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 378 urm., 380; *Droit ancien et moderne de la Roumanie:* pag. 4, 12;
NACU, I, p. 152 urm.

Jurisprudenţă.

1. Prin faptul primirei unei funcţiuni publice dela un guvern străin în România, românul a perdut calitatea de român şi nu o poate redobândi decât îndeplinind formalitatea cerută de art 18, acea privitoare la declaraţiunea de renunţare, căci celelalte două nu privesc decât la aceia ce au primit funcţiuni străine în ţară străină, nu şi la cei ce au primit funcţiuni străine în ţara românească. (Cas. II, 167/Sept. 3/75, B. p. 208).

2. După legislaţiunea anterioară codului civil, românul care şi-a pierdut calitatea de român, neavând în favoare-i nici o dispoziţiune specială care să-i înlesnească redobândirea calităţei de român, urmà, spre a dobândi acea-

1) A se vedeà *Legea* şi *Nota* dela pag. 47.

stă calitate, să se naturalizeze. Dispoziţiunile de favoare, consfinţite prin art. 18 c. civ., de şi create în favoarea tutulor şi prin urmare şi a românilor cari 'şi au pierdut, anterior promulgărei sale, calitatea de români, nu pot însă profità acestor din urmă, decât sub condiţiune ca formalităţile cerute printr'însul să se îndeplinească de dânşii în urma promulgărei codului care creează aceste dispoziţiuni de favoare, orice declaraţiuni anterioare promulgarei codului neputând aveà nici o valoare. (Cas. II, 133/Iun. 1 77, B. p. 260).

3. Fiul unei romànce ce şi-a pierdut naţionalitatea prin căsatoria cu un român supus unui alt stat, n'are necesitate de voturile camerilor pentru a obţine drepturile politice; legea în consideraţiunea sângelui românesc ce curge în vinele lui, 'i acordă inlesnirea de a redobândì calitatea de cetăţean îndeplinind numai formalităţile prescrise de art. 18. (Apel Buc. II, 211, Nov. 24/88. Dr. 42/89).

4. După art. 18, numai românul, care a pierdut calitatea sa de român în cazurile prevăzute la art. 17, c. civ., are dreptul să-şi redobândească aceà calitate printr'o simplă autorizaţiune a guvernului, iar nu şi acela care n'a avut nici o dată calitatea de român. (Cas. II, 90/Apr. 11/90, B. p. 493).

5. Românul, care va fi pierdut calitatea sa de român, prin supunerea pentru ori cât de puţin timp, la vre-o protecţie străină, dacă nu va fi părăsit România, ci va fi fost şezător în ţară, îşi redobândeşte calitatea sa de român, dacă se va constatà că, în urma supunerii sale, a renunţat la toate distincţiile contrarii legilor române. (Cas. II, 108 899, B. p. 566).

6. A se vedeà şi notele de sub art. 17 şi nota 20 de sub Art. 1306.

Art. 19 (*Abrogat* [1]). — Romànca care se va căsătorì cu un străin, va urmà condiţiunei soţului său.

Devenind văduvă, ea va redobândì calitatea sa de Română. (Civ. 12, 17, 93; Civ. Fr. 19).

Text. fr. Art. 19. — Une femme française qui épousera un étranger, suivra la condition de son mari.

Si elle devient veuve, ella recouvrera la qualite de Française, pourvu qu'elle reside en France, ou qu'elle y rentre avec l'autorisation du Roi, et en déclarant qu'elle veut s'y fixer.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, 5-a ed. p. 440, 441, 446, 447;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 568—570;
BEUDANT, I, p. 62;
DALLOZ, *Rép. Droits civils* 167 urm.; 561 urm.; *Suppl. Droits civils* 119 urm.; 302 urm.;
HUC, I, 293:
MOURLON, ed. 7-a I, p. 109 urm., 112 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 920-2°; III, ed. 2-a, No. 248-2°.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 369 urm., 378 urm., 380; (II, ed. 2-a, p. 879), *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 12, 14; *Observaţie* sub. Cas. S. U. 8 din 29 Nov. 901 Curier jud. 1/902; *„O chestiune de drept internaţional“*, Curier jud. 22/903; *Nota* sub Trib. civil Paris, 18 Iulie 1918, Jurispr. Gen. 22/923, No. 1558; *Observaţie* sub. C. Apel Aix 27 Dec. 1921 Pand. Rom. 1924-III-101;
COMŞA N. D., *„Art. 7 § 5 şi art. 9 din Constituţie, Art. 19 Cod civil“*, C. jud. 32 903;
FILITI D. IOAN. *„Care este după legea română, efectul schimbării în timpul căsătoriei a naţionalităţii soţului asupra naţionalităţii femeei?“* Dreptul 5/912 şi Pagini Juridice 85/912;
NACU, I, p. 148 urm., 152 urm.;
TEODORESCU ANIBAL, *„Chestiunea naţionalităţii femeei române măritată cu un străin“*, Curier jud. 13/924;
VULTURESCU GR. *„Efectele naturalizării soţului după căsătorie asupra naţionalităţii soţiei sale“*, Dreptul 79/911.

Jurisprudenţă.

1. Femeia romàncă, care se căsătoreşte cu un Român supus al unui Stat strein, îşi pierde naţionalitatea sa română şi nu mai poate dobândì imobile rurale în România. Faptul că în urmă s'a recunoscut soţului său calitatea de cetăţean român, face ca dânsa să redevină romàncă, însă nu recapă-

1) A se vedeà *Legea* şi *Nota* dela pag. 47.

tă această calitate cu efect retroactiv, astfel că orice donațiune de imobil rural, ce i s'ar fi făcut în intervalul cât a fost străină, este nulă, neavând donatara nici dreptul de a pretinde măcar valoarea acelui imobil. (C. Apel Buc. III, Curier Jud. 32 903).

2. Dispozițiunile art. 19 din codul civil, portivit cărora românca devenită străină prin căsătorie cu un străin redobândește calitatea de româncă după desfacerea căsătoriei, nu se poate aplică prin analogie și în ceeace privește pe femeile străine devenite române prin căsătorie, acestea din urmă continuând a avea calitatea de române și după desfacerea căsătoriei. (Apel Galați II, No. 31, 1914; *Dr.* 1914, p. 275).

3. *Din faptul* că prin art. 19 din codul civil se spune în mod expres că românca care se va căsători cu un strein, va urmă condițiunea soțului, și se adaogă că, devenind văduvă, ea va recăpătă calitatea de româncă, iar prin art. 12 se arată că străina care se căsătorește cu un român, se va considera ca româncă, fără a se mai zice nimic de condițiunea ei când va deveni văduvă, rezultă că străina căsătorita cu un român și devenind văduvă, își păstrează naționalitatea dobândită prin căsătorie, adică rămâne tot româncă. (Apel Buc. I, No. 95, 1915; Dreptul 1915, p. 402, Curier Jud. 52 915, C. Apel Buc. s. I, 54 din 2 Mart 1923, Dreptul 37/923, Pand. Rom. 1924, III, 36, Jur. Gen. 1923 No. 1186).

Art. 20 (*Abrogat* [1]). — Românul care, fără autorizațiunea guvernului, va intră în serviciul militar la străini, sau se va alătură pe lângă vreo corporațiune militară străină, va pierde calitatea de român.

El nu va puteà reintrà în România decât cu permisiunea guvernului. El nu va puteà redobândi calitatea de român decât conform art. 18; toate acestea, fără a fi scutit de osândele pronunțate de legea criminală, contra Românilor, cari au purtat, sau vor purtà arme contra patriei lor. (Civ. 2, 8, 17; C. p. 66 urm.; Const. veche 30; Civ. Fr. 21).

Text. fr. Art. 21. — Le Français qui, sans autorisation du Roi, prendrait du service militaire chez l'etranger, ou s'affilierait à une corporation militaire étrangère perdra sa qualité de Français.

Il ne pourra rentrer en France qu'avec la permission du Roi, et recouvrer la qualité de Français qu'en remplissant les conditions imposées à l'étranger pour devenir citoyen: le tout sans prejudice des peines prononcées par la loi criminelle contre les Français qui ont porté ou porteront les armes contre leur patrie.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I. 5-a ed. p. 439, 445, 447;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 562—564;
DALLOZ, *Rép. Droits civils* 163, 568: *Suppl. Droits civils* 304 urm., 310;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 111, 112;
WEISS, I, p. 581, 582.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 369 urm., 378 urm., 380;
NACU, I, p. 148 urm., 152 urm.

1) A se vedeà *Legea* și *Nota* dela pag. 47.

TITLUL II

Despre actele stărei civile [1].

CAPITOLUL I

Dispozițiuni generale.

Art. 21. — Actele stărei civile vor cuprinde anul, luna, ziua și ora când ele s'au făcut, pronumele (numele de botez), familia, vârsta, profesiunea sau meseria și domiciliul tutulor persoanelor înscrise în ele. (Civ. 29, 43 urm., 62, 65 urm., 71, 73, 87; Const. 21; Leg. timbr. 39 § 6; Reg. act. st. civ. 27; Civ. Fr. 34).

Text. fr. Art. 34. — Les actes de l'état civil énonceront l'année, le jour et l'heure où ils seront reçu, les prénoms, noms, âge, profession et domicile de tous ceux qui y seront dénommés.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 218, 219; I, 5-a ed., p. 287—289, 329, 330;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I. 814;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 394, 400 nota 3;
DALLOZ. *Rép. Acte de l'état civil* 27 urm.; *Suppl. Acte de l'état civil* 14 urm.;
DEMOLOMBE, I, 279, 319, 320;
HUC. I, 313, 320;
LAURENT. II, 39;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 145, 146;
PLANIOL, ed. 3-a, No. 483.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 391, 392;
CANTACUZINO MATEI, p. 181, 182;
NACU, I, p. 191.

Art. 22. — Ofițerii stărei civile nu vor puteà trece în aceste acte, nici prin adnotațiuni nici prin alte adaose oarecare, decât numai ceeace trebuie a fi declarat de persoanele ce se înfățișează înaintea lor. (Civ. 29, 41—43, 64, 70, 307, 308; 1197; Reg. act. st. civ 28; Lege p. reorganizarea Ministerului afacerilor străine; Civ. Fr. 35).

Text. fr. Art. 35. — Les officiers de l'état civil ne pourront rien insérer dans les actes qu'ils recevront, soit par note, soit par énonciation quelconque, que ce qui doit être déclaré par les comparants.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU. 5-a ed. p. 302, 306, 307;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 820, 821;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p 394, 400 nota 1;
DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil* 90 urm.; *Suppl. Acte de l'état civil* 27 urm.

---

1) Vezi regulamentul din 2 Iunie 1865 pentru punerea în aplicațiune a titlului privitor la actele stării civile; regulamentu din 3 Decemvrie 1866, pentru serviciul actelor stării civile, precum și noul regul. din 11 Iulie 1913; (cu mod. 1914. V. C. Hamangiu, Vol. VIII, pag. 209); art. 37, din legea dela 21 Martie 1873; art. 78-88 din regulamentul consular din 20 Iunie 1880; art. 77 și 85 din legea comunală dela 8 Maiu 1887. Sub Regulamentul organic (cap. 8, anexa 3) rolul de ofițeri ai stării civile era încredințat preoților, iar nu primarilor ca în legile astăzi în vigoare.

DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 87 bis; 109 bis II;
DEMOLOMBE, I, 296, 298;
HUC, I, 314, 338;
LAURENT, II, 17;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 146;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 483.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 392, 393; *Observație* sub. Trib. Mehedinți s. I, 96 din 22 April 902. Curier. Jud. 3/1903;
CANTACUZINO MATEI, p. 182;
NACU, I, p. 191.

Art. 23. — In cazurile când părțile interesate nu vor fi obligate a se înfățișà în persoană, ele vor puteà fi reprezentate de un procurator, cu procurațiune specială și autentică. (Civ. 25, 31, 52, 61, 276, 1171, 1532 urm., 1535; Reg. act. st. civ. 47; Civ. Fr. 36).

Text. fr. Art. 36. Dans les cas où les parties intéressées ne seront point obligées de comparaître en personne, elles pourront se faire représenter par un fondé.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE *Des personnes*, I, 808, 810;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 284, 393; II, p. 708;
DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil* 199 urm.; *Suppl. Acte de l'état civil* 51;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 323;
DEMOLOMBE, I, 284;
HUC, I, 315;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 145;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 480.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 388, 389; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 292, nota 2;
NACU I, p. 189.

Art. 24. — Martorii produși la actele stărei civile nu vor puteà fi decât în vârstă de 21 de ani cel puțin, rude sau străini, și vor fi aleși de persoanele interesate. (Civ. 26, 33, 42, 57, 61, 81; C. p. 22 § 3; Reg. act. st. civ. 48; Civ. Fr. 37).

Text. fr. Art. 37. — Les témoins produits aux actes de l'état civil ne pourront être que du sexe masculin, âgés de vingt-un ans au moins, parents ou autres; et ils seront choisis par les personnes intéressées.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 59, n. 5; I, 5-a ed. p. 302;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 816;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 153, 394, 402;
DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil* 193 urm.;
DEMOLOMBE, I, 281;
HUC, I, 316;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 143, 144;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 482, 859; III, ed. 2-a, No. 182.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 390, 391; *Droit ancien et moderne de la Roumanie:* p. 31;
CANTACUZINO MATEI, p. 181;
NACU, I, p. 190.

Art. 25. — Ofiţerul stărei civile va citì părţilor înfăţişate sau procuratorilor lor precum şi martorilor actele, şi se va face menţiune despre îndeplinirea acestei formalităţi. (Civ. 23, 26, 36; C. p. 124; Reg. act. st. civ. 31; Civ. Fr. 38).

Text. fr. Art. 38. — L'officier de l'état civil donnera lecture des actes aux parties comparantes, ou à leur fondé de procuration, et aux témoins.
Il y sera fait mention de l'accomplissement de cette formalité.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT. ed. 2-a, I, p. 394;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 146;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 486.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 393 urm.;
NACU, I, p. 191.

Art. 26. — Aceste acte se vor subscrie de ofiţerul stărei civile, de persoanele înfăţişate înaintea lui şi de martori, sau se va menţionà cauza ce a poprit pe aceştia de-a subscrie. (Civ. 25, 36; Reg. act. st. civ. 32, 35; Civ. Fr. 39).

Text. fr. Art. 39. — Ces actes seront signés par l'officier de l'état civil, par les comparants et les témoins; ou mention sera faite de la cause qui empêchera les comparants et les témoins de signer.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, 5-a ed. p. 303;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 825;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 395;
DALLOZ, *Rép. Actes de l'état civil* 185 urm.; *Suppl. Actes de l'état civil* 47 urm.;
DEMOLOMBE, I, 285;
LAURENT, II, 25, 29;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 486.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 393 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 182;
NACU, I, p. 191.

Art. 27. — Actele stărei civile vor fi înscrise în fiecare comună într'unul sau mai multe registre, ţinute în câte două exemplare. (Civ. 29, 36, 38, 46, 48, 49, 66, 68, 72, 180; C. p. 161; Reg. act. st. civ. 15; Civ. Fr. 40).

Text. fr. Art. 40. — Les actes de l'état civil seront inscrits, dans chaque commune, sur un ou plusieurs registres tenus doubles.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 389;
DALLOZ, *Rép. Actes de l'état civil* 39 urm.; *Suppl. Actes de l'état civil* 22 urm;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 147, 148;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 469-472.

Doctrină românească

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 393 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 181, 182;
NACU, I, p. 192.

Jurisprudență.

1. Când un act de căsătorie nu a fost trecut în registru, chiar dacă s'ar fi redactat pe foae volantă, el nu poate face proba căsătoriei și deci căsătoria neconstatată printr'un act trecut în Registrul stărei civile este inexistentă. (Trib. Prahova s. III, 2126 din 13 Oct. 920, Dreptul 12/921).

Art. 28. — Registrele vor fi numerotate, șnuruite și parafate, pe fiecare pagină, de președintele tribunalului de întâia instanță, sau de judecătorul ce-l va înlocui. (Civ. 49, 76; Reg. act. st. civ. 14; Civ. Fr. 41).

Text. fr. Art. 41. — Les registres seront cotés par première et dernière, et paraphés sur chaque feuille, par le président du tribunal de première instance, ou par le juge qui le remplacera.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 389;
DALLOZ, *Rép.* Acte de l'état civil 46 urm.; *Suppl.* Acte de l'état civil 23 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 147, 148;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 471.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 393 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 182;
NACU, I, p. 192;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului în legislația română*, p. 39, 40, 41.

Art. 29. — Actele se vor înscrie pe registre în șir, fără loc gol; răsăturile și indicațiunile, notițele, vor fi aprobate și subscrise în acelaș mod ca și textul actului.

Nu se va puteà scrie nimic în prescurtare, și data nu se va scrie în țifre, ci în litere. (Civ. 26, 36; Civ. Fr. 42).

Text. fr. Art. 42. — Les actes seront inscrits sur les registres, de suite, sans aucun blanc. Les ratures et les renvois seront approuvés et signés de la même manière que le corps de l'acte. Il n'y sera rien écrit par abréviation, et aucune date ne sera mise en chiffres.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 394;
DALLOZ, *Rép.* Acte de l'état civil 52 urm.; *Suppl.* Acte de l'état civil 24;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 147. 148;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 483-486.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 393 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 58);
CANTACUZINO MATEI, p. 182;
NACU, I, p. 192.

Art. 30. — Registrele se vor încheià de oficerul stărei civile la finitul fiecărui an, și până într'o lună, unul din cele două exemplare se va depune la arhivele comunei; iar celalt

se va trimite la grefa tribunalului de întâia instanță, spre păstrare. (Civ. 36, 39; Reg. act. st. civ. 9, 18, urm.; Civ. Fr. 43).

Text. fr. Art. 43. — Les registres seront clos et arrêtés par l'officier de l'état civil à la fin de chaque année; et dans le mois, l'un des doubles sera deposé aux archives de la commune, l'autre au greffe du tribunal de première instance.

Doctrină străină.

Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 389;
Dalloz, *Rép.* Acte de l'etat civil 65 urm.; *Suppl.* Acte de l'état civil 25;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 47, 148;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 475.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 393 urm.; (X, p. 750);
Cantacuzino Matei, p. 182;
Nacu, I, p. 193.

Art. 31. — Procurele și celelalte înscrisuri, care trebuie să rămână anexate la actele stărei civile, se vor depune, după ce se vor parafă de persoanele care le-au depus și de oficerul stărei civile, la grefa tribunalului dimpreună cu registrele care trebuie să rămână în zisa grefă. (Civ. 23, 39, 52, 54, 56, 57, 59; Reg. act. st. civ. 39; Civ. Fr. 44).

Text. fr. Art. 44. — Les procurations et les autres pièces qui doivent demeurer annexées aux actes de l'état civil, seront déposées, après qu'elles auront été paraphées par la personne qui les aura produites, et par l'officier de l'état civil, au greffe du tribunal, avec le double des registres dont le dépôt doit avoir lieu audit greffe.

Doctrină străină.

Dalloz, *Rép.* Acte de l'état civil 77 urm.; 192;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 147, 148;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 485.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 389 urm.;
Nacu, I, p. 193.

Art. 32. — Oricine are drept de-a cere dela păstrătorii registrelor stărei civile extracte din acele registre. Extractele date conform registrelor și legalizate de președintele tribunalului de întâia instanță, sau de judecătorul ce-l va înlocuì, vor fi crezute, pe cât timp ele nu vor fi atacate prin inscripțiune de fals. (Civ. 30, 43, 61, 64, 84—86, 176, 292, 1171, 1173, 1188; C. p. 123—126; Pr. p. 450 urm.; leg. timbr. 20 § 12; 39 § 6; Reg. act. st. civ. 9, 49 urm.; Civ. Fr. 45).

Text. fr. Art. 45. — Toute personne pourra se faire délivrer, par les dépositaires des registres de l'état civil des extraits de ces registres. Les extrait délivrés conformes aux registres, et légalisés par le président du tribunal de première instance, ou par le juge qui le remplacera, feront foi jusqu'à inscription de faux.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 65, n. 6 şi 7; I, 5-a ed. p. 331, 332;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 837, 838, 841;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 390 urm., 398, 406: II, p. 216;
DALLOZ, *Rép.* Acte de l'état civil 36, 98 urm., 173, 291 urm., 389 urm., *Suppl.* Acte de l'état civil 20, 31 urm.; 96 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 97 bis, IV;
DEMOLOMBE, I, 317;
HUC, I, 319;
LAURENT, II, 36;
MARCADÉ, art. 45, n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 151 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 476, 478, 516, 519.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 398 urm.; (VII, p. 231; X, p. 749); *Droit ancien et moderne de la Roumanie:* p. 7; *Observaţie* sub. Trib. Mehedinţi s. I, 96 din 22 April 1902. Curier Jud. 3/903;
CANTACUZINO MATEI, p. 182, 183, 184;
NACU, p. 196, 197, 198, 203; II, p. 816;
NEDELCU D. GEORGE, *„Când sunt crezute în Justiţie extractele după registrele stării civile?"* — Dreptul 75/1911;
PÂRVULESCU M. NIC., *Adnotaţiune* sub. Trib. Prahova, s. I, 6043 din 12 Sept. 1906. Gazeta Tribunalului 6 1906;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului în legislaţia română*, 41, 42.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. In principiu, regulele de probaţiune ale unui act cată să se reguleze după legea în vigoare în momentul facerii acelui act. Ar fi periculos a se aplica art. 32 c. civ., făcut în vederea precauţiunilor luate de legea cea nouă pentru redactarea actelor stării civile, la actele ţinute de preoţi după legea cea veche, unde garanţiile luate de lege erau mai mici. (Trib. Ilfov, I, Febr. 4/74, *Dr.* 28/74).

2. După art. 32 extractele liberate de păstrătorii registrele stării civile şi legalisate de preşedintele tribunalului fac deplină dovadă despre conformitatea lor cu registrele până la inscripţiunea în fals. Prin urmare, pe cât timp acela căruia se opune n'a stabilit falsitatea lor prin mijloacele procedurei particulare a falsului (art. 450 urm. pr. pen.) nu se poate să se mărginească în a alegă că actul e fals, lăsând dovada sincerităţii pe seama părţii celeilalte, ci trebue însuşi să dovedească falsitatea şi aceasta, nu prin mijloacele ordinare ci prin mijloacele procedurei particulare ale falsului. Mai mult, art. 32 fiind o derogaţiune la art. 1188, cei cărora li se opun asemenea acte nu pot pretinde nici chiar a se presentà registrele originale însăşi spre a se controlà dacă estractele eliberate sunt conforme sau nu cu registrele. (Apel Iaşi, I, *Dr.* 40/75).

3. Ne observarea regulelor relative la forma actelor stării civile nu ridică necesarmente acestor acte forţa probantă ce le este atribuită căci legea nesubordonând neobservarea acestei regule pedepsei de nulitate, s'a raportat la tribunal pentru a aprecià după împrejurări credinţa ce merită actele ce prezintă neregularităţi mai mult sau mai puţin grave. (Apel Buc. III, 116, Mai 11/92, *Dr.* 40/92).

4. Starea civilă a unei persoane, constatată prin actul său de naştere, se poate contestà, când nu are o posesie de Stat conform acelui act. (Cas. s. I, 165/900, B. p. 600).

5. Còpiile sau extractele date după registrul actelor stărei civile, fac deplină credinţă despre conformitatea lor cu registrele, aşà că nu este nevoie de a se cere prezentarea registrelor, iar proba confirmităţei, trebue făcută de reclamant. (Trib. Menedinti I. Curier Jud. 3/903).

6. Legalizarea extractelor după registrele stării civile, se cere de legiuitor în scopul de a se constatà autenticitatea semnăturii primarului, de unde rezultă că, dacă partea n'a contestat înaintea instanţelor de fond semnătura şi competinţa ofiţerului stării civile dânsa nu poate formà un motiv de casare din neîndeplinirea formalităţi cerută de art. 32 din codul civil. (Cas. I, 22 Sept. 1906, B. p. 1353).

7. Mențiunea făcută în actul de căsătorie că este prima căsătorie, nu face probă decât despre căsătorie, iar nu că acea căsătorie este prima, mai cu osebire când s'a dovedit existența unei alte căsătorii. (Cas. I, 31 Oct. 1906. B. p. 1591).

8. Legalizarea prevăzută de art. 32 cod. civil nereprezentând altceva de cât legalizarea semnăturei oficerului de stare civilă care a certificat conformitatea extractului și atestarea calităței sale, nu se poate refuză această legalizare pe motivul că extractul nu este conform cu acel din registrul aflat în păstrarea Tribunalului. (Apel Buc. II, *Dr.* 67/911, p. 532).

9. Când actul de deces constată că cine-va a încetat din viață într'un spital militar este inadmisibilă proba testimonială spre a dovedi contra actului. (Trib Gorj s. I, din 1 Ian. 1923, Curier Jud. 13/923).

10. Extractele de stare civilă fac deplină credință de conținutul lor, chiar dacă nu sunt legalizate de președintele tribunalului, conform art. 32 c. civ., întru cât sensul juridic al cuvântului „legalizare" înseamnă o afirmațiune oficială a identității unei semnături și nimic mai mult. După interpretarea dată dispozițiunilor art. 45 c. civ. fr., după care e tradus ad literam art. 32 c. civ. rom., legalizarea înseamnează: 1) că semnătura oficerului de stare civilă care certifică conformitatea cu originalul din registru, nu este falșă și 2) că autorul semnăturii are calitatea de a eliberă asemenea extracte după registrele de stare civilă (Baudry Lacantinerie, tom. I ed. II paragr. 247, pag. 118, Planiol, I, pag. 177 și 178, ed. II din 1904 paragr. 477 și 478).

Explicațiunea istorică în Franța eră că semnătura oficerilor de stare civilă nu putea fi cunoscută dintr'un arondisment într'altul. Așă dar, numai atunci ar fi nevoe de legalizare, când ar fi contestată semnătura depozitarului registrelor. (Trib. Vâlcea I, sent. civ. 73, din 20 Februarie 1923, Jur. Gen. 1923 No. 1418).

11. Art. 32 cod. civ. spune că orice parte poate cere extracte de stare civilă, care fiind date de depozitarii registrelor, conform registrelor de stare civilă și legalizate de președintele Trib., vor fi crezute până la înscrierea în fals.

Legalizarea fiind atestarea autenticității semnăturii ofițerilor publici, formalitatea aceasta este cerută întotdeauna pentru extractele de stare civilă. Soluția aceasta admisă la Francezi, trebue admisă și la noi.

O parte nu trebue să conteste semnătura ofițerului public, pentru ca legalizarea să fie cerută. Legalizarea prescrisă de art. 32 cod. civ., trebue făcută indiferent de contestare. (Trib. Dolj I în majoritate. Jurnal No. 2142 din 26 Febr. 1924. Jur. Gen. 1924 No. 747).

Art. 33. — Când nu vor fi existat registre, sau se vor fi pierdut, lipsa sau pierderea lor se va puteà dovedì atât prin dovezi înscris cât și prin martori, și în asemenea cazuri, căsătoriile, nașterile și încetările din viață se vor puteà dovedì atât prin registre și înscrisuri de ale tatălui și ale mamei încetați din vieață cât și prin martori. (Civ. 176, 292, 296, 297, 308, 1185, 1198; Civ. Fr. 46).

Text. fr. Art. 46. — Lorsqu'il n'aura pas existé de registres, ou qu'ils seront perdus, la preuve en sera reçue tant par titres que par témoins; et dans ces cas, les mariages, naissances et décès, pourront être prouvés tant par les registres et papiers émanés des pères et mères décédés, que par témoins.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, § 64, n. 3 și 5; I, p. 216, 217; I, 5-a ed., p. 325-328;
Baudry et Fourcade, *Des personnes*, I, 848-850, 852, 853, 857. 863;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 155, 264, 408 urm.; II, p. 201;
Dalloz, *Rép.* Acte de l'état civil 113 urm., 168; *Suppl.* Acte de l'état civil 34;
Demante et Colmet de Santerre, I, 98 bis, II;
Demolombe, I, 322-327;
Duranton, I, 294, 295;
Huc, I, 323, 325, 326;
Laurent, II, 51, 52;
Marcadé, art. 42, No. 2;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 155 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 535 urm., 545, 1778.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 189, 404 urm., 443, 607, 679, 680; (II, ed. 2-a, p. 156, 270, 271; III, part. II, ed. 2-a, p. 901, t. şi n. 2; VII, p. 252, n. 3); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 6, 412; *Observaţie* sub. Cas. I, 402, 27 Ian. 910. Dreptul 31/1910; *Observaţie* sub. Judec. Ocol. Rural Pechea-Covurlui, 8 Ian. 910. Curier Jud. 23/910;
CANTACUZINO MATEI, p. 184, 253, 689;
CONSTANTINESCU D. ALEX. *„Streinii şi art. 33 c. civ."* Justiţia Dobrogei 6/924;
COSMOC I. *„Câte-va observaţiuni asupra art. 33 c. civ."*. Bul. Trib. Muscel No. 11/921; *„Observaţiuni asupra dovezilor cerute pentru stabilirea stărei civile în cazurile prevăzute de art. 33 c. civ."* Bul. Trib. Muscel 12/921;
NACU, I, p. 198, 199, 200, 363, 516, 536;
RĂDULESCU SILIU, *Observaţie* sub. Trib. Ilfov s. I, 18 Febr. 1910. Dreptul 32/1910.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Dacă celui ce reclamă o succesiune i se contestă atât calitatea de fiu legitim al decedatului, cât şi existenţa căsătoriei părinţilor săi, instanţele de fond, în lipsă de actele stării civile în privinţa israeliţilor sub regulamentul organic, sunt în drept a admite proba testimonială prin care să-şi formeze convincţiunea, atât că reclamantul este fiul legitim al defunctului cât şi că părinţii săi au fost căsătoriţi. O atare admitere de martori, în lipsa existenţei actelor civile, este în conformitate cu dispoziţiunile art. 33 c. civ. (Cas. I, 306, Nov. 12/79, B. p. 784).

2. Codul Caragea, încât priveşte actele stării civile, arătând motivele pentru care regulează ţinerea registrelor stării civile, obligă pe părţile interesate de a stărui a se face înscrierea în ele, şi nu numai că nu prescrie pierderea dreptului de dovedire a statului civil în alt mod, în caz când s'ar fi omis a se face înscrierea cu formele anume arătate de acea lege, dar încă prin art. 4 prevede anume ca aceasta obligaţiune se impune numai în scop d'a nu se da loc la prigoniri pentru dovedirea stării civile, de unde rezulta că legiuitorul atât în caz de omisiune precum şi în caz când din ori care alte împrejurări nu s'ar putea dovedi starea civila a unei persoane de pe actele stării civile, permite părţilor a o dovedi după regulele admise de dreptul comun. Acest principiu este consacrat şi chiar prin noul codice civil. După această lege, puţin importă a se cercetà cum şi din ce împrejurări copilul nu are titlu doveditor de naştere, fie din cauza unei omisiuni de a se înscrie în registrele ofiţerului stării civile, fie că actul s'a pierdut s'au s'a distrus, fie din alte împrejurări; în toate cazurile el este admis a dovedi filiaţiunea, nu numai prin proba testimonială, dar şi chiar prin posesiunea de stat care stabileşte, printr'o uniune, de fapte raportul filiaţiunei şi rudeniei între aceà persoană cu familia către care pretinde a aparţine. (Cas. I, 363, Dec. 11/82, B. p. 1173).

3. In regulă generală, naşterea, căsătoria şi moartea nu se pot dovedi decât prin extracte după actele de stare civilă; la această regulă art. 33 aduce o excepţiune, admiţând în unele cazuri dovedirea acestor acte fie prin martori, fie prin registre sau înscrisuri de ale tatălui sau ale mamei încetaţi din viaţă. Pentru ca să fie admisibilă asemenea probă, art. 33 cere mai întâiu să se dovedească că n'au existat de loc registre sau că se vor fi pierdut. Şi apreciarea probelor fiind lăsată la suveranitatea judecătorilor de fond, tribunalul este în tot dreptul său să ceara complectarea unei probe pe care dânsul nu o găseşte îndestulătoare, cum ar fi când ar cere ca reclamantul să dovedească prin certificat din partea autorităţei comunale că, la epoca când pretinde că s'a născut, părinţii săi locuiau în localitatea unde zice că s'a născut. (Cas. I, 52, Febr. 12/90, B. p. 143).

4. După codul civil, starea civilă a persoanelor nu se poate dovedi de cât prin extractele luate de pe actele stării civile din registrele respective, certificate de depozitarii lor. Cu toate acestea, legiuitorul a prevăzut că n'ar fi drept ca cetăţenii să sufere consecinţele unui caz fortuit

sau a neglijenței funcționarului respectiv și a admis ca actele starei civile sa se poata stabilì și prin alte înscrisuri și chiar prin martori în două cazuri excepționale, adică: 1) când nu vor fi existat de loc registre, sau când ținerea lor ar fi fost neregulata sau întrerupta măcar un timp oare care; 2) când registrele vor fi fost pierdute sau distruse, fie în total, fie în parte, destul ar fi ca o filă să lipsească sau să nu se poate cetì. Art. 33, fiind o excepțiune la dreptul comun, trebue strict aplicat numai la cazurile anume prevazute. Daca vom admite proba testimonială în dovedirea starei civile a persoanelor de câte ori ar exista omisiunea înscrierei în registrele respective, am ajunge la concluziunea ca starea civila se poate probà de o potriva atât prin titluri, cât și prin martori, ceea ce n'a fost intențiunea legiuitorului, și care într'un mod strict a admis aceasta proba cu martori numai în cele doua cazuri din art. 33 afara de aceasta pericolul ar fi mare, căci am ajunge să înlocuim proba prin titluri cu cea testimonială. (Trib. Ialom. 287, Dec. 21/89, *Dr.* 4/90; Trib. Dorohoi, Iul. 20/91, *Dr.* 72/91).

5. Se poate dovedì cu martori existența unei căsatorii, conform art. 33, dacă se constată că registrele de stare civilă erau desavârșit complectate la epoca contractarei acelei casatorii, prin trecerea în registre a căsatoriilor anterioare, fâra ca să existe alte registre suplimentare în cari să se poată trece căsatoria a carei dovedire se cere. (Apel Buc. III, Oct. 17/90, *Dr.* 71/90).

6. Dispozițiunile art. 33 din Codul civil, relative la actele stărei civile, trebuesc considerate ca enunțiative, iar nu ca limitative și deci, proba testimonială și prezumțiunile pot fi admise și când registrele examinate de instanța judecătoreasca, având aparența să fie regulat ținute, totuși s'ar fi omis, din eroare, a se trece în ele actul, care stabilește statul civil al unei persoane. Daca legiuitorul nu a prescris în această privință o regula formala, este că el a preferat să se raporteze la prudența Tribunalelor, lăsându-le facultatea a admite sau a respinge probele cerute, după împrejurările de fapt și după gravitatea și seriozitatea prezumțiunilor deferite suveranei lor aprecieri. (Cas. I, 262/97, B. p. 858).

7. Sub legiuirile vechi, înainte de punerea în aplicare a actualului cod civil, nefiind înființate registre de stare civilă în regulă, ca sub actualul cod, nașterile, căsătoriile și decesele se puteau dovedì, în lipsa de alte dovezi scrise, și prin martori. (Cas. I, 203/901, B. p. 781).

8. Inexistența și perderea totală și parțială a registrelor stării civile sunt singurele două cazuri, în care dovada nașterei se poate face altfel de cât prin acte de stare civilă. (Trib. Ilfov II, C. Jud. 47/901).

9. Starea civilă a persoanelor nu se poate dovedì de cât prin registrele stărei civile, și într'un mod excepțional prin martori sau prin alte probe luate de aiurea, când nu există registre de acte civile, sau când acele registre au fost perdute sau distruse. Astfel, este neadmisibilă proba cu martori, pentru dovedirea starei civile a persoanelor, când se pretinde că s'a omis a se trece actul în registrele starei civile. (Cas. S. I, 202/901, B. p. 780).

10. Streinii, aflatori pe teritoriul român sunt cârmuiți, în privința starii lor civile și în privința capacitații lor, de legile națiunii lor respective, daca ele nu sunt contrarii ordinei publice și bunelor moravuri. Deci proba filiațiunei unui strein trebue sa se faca dupa legea lui națională și lui îi incumbă sarcina de a probă cum se dovedește în țara sa filiațiunea și, în caz când nu dovedește aceasta, judecatorii trebue să-i aplice dispozițiile Cod. civ. român. (Trib. Gorj C. Jud. No. 70/902).

11. Daca căsatoria pretinsă celebrata în Bulgaria nu se gasește înscrisă în registrele bisericei, partea este ținută să dovedească, în ce mod se poate stabilì dupa legile bulgare celebrarea unei căsatorii, care nu este înscrisă în registrele actelor starei civile. Prin urmare, este inadmisibilă proba testimoniala, spre a dovedì o căsatorie, dacă nu se probează mai întâiu că existența casatoriei se poate stabilì după legile bulgare cu o asemenea dovada. (Cas. S. II, 36/902, *Dr.* 31/902).

12. In Bulgaria, registrele starii civile fiind desființate prin legea din 10 Decembre 1880, existența unei căsătorii nu se poate dovedì de cât printr'un extract de pe registrele de stare civilă, iar dovada cu martori nu s'ar putea admite, de cât atunci când s'ar dovedì că existența casatoriei poate fi probată după legea bulgară prin martori, caci art. 33 C. civ. român nu prevede o asemenea probă de cât când se invoacă că registrele stării civile au fost perdute sau distruse. (Cas. II, 564/902, B. p. 1279).

13. Starea civilă nu se poate dovedì prin registre sau înscrisuri de ale tatălui sau mamei, încetați din viață, sau prin martori, de cât în cele două cazuri prescrise de art. 33 și anume, când nu vor fi existat registre sau se vor fi perdut. Prin urmare certificatul primarului, care constată că nașterea unei persoane nu se vede trecută în registre, nu satisface cerința legii, de oare-ce netrecerea în registre poate să provie și din alte cauze și atunci admiterea martorilor, peste prevederile legii, ar însemnà suprimarea registrelor stării civile. (Cas. I, 215/903, B. p. 634).

14. Dispozițiile art. 33 și 292 C. civ. nu sunt aplicabile de cât atunci când este vorba de dovedirea filiației legitime, însă atunci când e vorba de a se stabilì gradul de rudenie în materie de succesiune, rudenia se poate dovedì, nu numai prin

acte de stat civil, ci şi prin orice fel de probe şi deci şi prin martori, nefiind în joc decât interese băneşti, care privesc ordinea privata. (Cas. I, 64/904, B. p. 144).

15. Casatoriile, contractate sub imperiul legiuirei Caragea, se pot dovedi şi cu martori, de oarece, după această legiuire, proba cu martori este admisibilă pentru dovedirea căsatoriei, şi, în consecinţa, pe baza depoziţiunilor martorilor, instanţa de fond poate constată existenţa căsatoriei şi sa atribue reclamanţilor calitatea de fii legitimi şi moştenitori ai tatalui lor. (Cas. I, 119/905, Bul. p. 289).

16. Este admisibila proba testimoniala pentru dovedirea filiaţiunii legitime, când se constata, dintr'un certificat al Primăriei locale. ca nici naşterea reclamantului, nici casatoria mamei sale nu se gasesc trecute în registrele de stare civilă. (Cas. I, 31 Oct. 1906, B. p. 1591).

17. Filiaţiunea persoanelor născute sub imperiul legii Caragea poate fi stabilită prin martori şi prezumpţiuni. (Cas. I, 15 Dec. 1906, B. p. 1985).

18. Proba casatoriei se face cu martori numai atunci când partea dovedeşte, ca s'ar fi pierdut, sau ca n'au existat registre de stare civilă la epoca când pretinde ca ar fi avut loc casatoria. (Cas. I, 26 Ianuarie 1907, B. p. 27).

19. După art. 50 din legea pensiunilor, în caz de lipsă a actelor de stare civila, parţile interesate pot dovedi starea lor civila prin martori şi prezumpţiuni contradictoriu cu casa pensiunilor, daca sunt în imposibilitate a prezentă acte scrise, fară însa a se pretinde parţii un început de dovadă scrisă sau prezumpţiuni grave relativ la starea sa civilă, dupa cum prescrie art. 296 codul civil, caci în acest caz posesiunea de Stat a părţii nu este constatată. (Cas. III, 15 Ianuarie 1907, B. p. 140).

20. După dispoziţiunile art. 33 din codul civil, proba cu martori pentru dovedirea naşterilor, căsătoriilor şi deceselor nu este admisibilă decât în cele doua cazuri prevăzute de acest text de lege, adica când nu vor fi existat registre sau se vor fi pierdut. (Cas. I, 23 Febr. 1907, B. p. 225).

21. Pentru ca netrecerea unui act în registrele stării civile sa poată aveà efect a se consideră din acest punct de vedere ca registrele nu ar fi fost ţinute în regulă, trebuie ca instanţa de fond să arate din ce anume împrejurări deduce acea concluziune.

Prin urmare, când instanţa de fond, în afara de o asemenea constatare şi pe baza unui simplu certificat, prin care se constată că în registre nu se găseşte trecut un act de casatorie, admite proba testimonială spre a se dovedi căsătoria, violează dispoziţiunile art. 33 citat şi deciziunea sa urmează a fi casată, (Cas. I, 23 Febr. 1907, B. p. 225).

21 bis. Pentru stabilirea gradului de rudenie, când se reclamă o moştenire, şi când partea care o cere este într'un grad de rudenie mai departat şi, pentru acest motiv în imposibilitate sa-şi poată procură acte de stare civilă cu care sa poata stabili legatura de rudenie cu defunctul, proba ce partea reclamanta e datoare sa faca nu poate fi atât de riguroasa ca aceea ceruta de art. 41 şi 292 şi urmatorii din codul civil, pentru dovedirea filiaţiunii copiilor legitimi.

Prin urmare, Tribunalul se poate întemeià pe martorii propuşi de ambele parţi pentru a constată că reclamantul este în grad succesibil mai apropiat cu defunctul. (Cas. I, 13 Aprilie 1907, B. p. 661)

22. In lipsa actelor de stare civila, instanţa de fond poate să stabilească gradul de rudenie prin martori sau alte probe (Cas. I, 8 Mai 1907, B. p. 795).

23. Inainte de 1864 nefiind înfiinţate registre de stare civilă în regula ca sub imperiul actualului cod, naşterile, casatoriile şi decesele se puteau dovedi, în lipsă de alte dovezi scrise şi prin martori. Cas. I, 8 Mai 1907, B. p. 795).

24. Art. 33 şi 292 din codul civil, nu sunt aplicabile decât atunci când este vorba de dovedirea filiaţiunii legitime, iar nu şi atunci când este vorba de stabilirea gradului de rudenie în materie de succesiune; astfel că, în acest caz, rudenia se poate dovedi nu numai prin acte de stare civila, ci şi prin orice fel de probe admise de lege şi, deci, şi prin martori, de oarece nu sunt în discuţie decât interese baneşti cari privesc ordinea privată. (Cas. I, 3 Febr. 1909, B. p. 111).

25. Art 33 din codul civil, permite ca dovada filiaţiunii să se facă în mod excepţional, prin martori, în caz când nu vor fi existat registre de stare civilă sau când ele se vor fi pierdut.

Astfel, ţinerea neregulată a registrelor echivalează cu neţinerea lor, şi în acest caz urmează să se aplice dispoziţiunile art. 33 din codul civil. (Cas. I, 27 Mai 1909, B. p. 579).

26. Art. 33 din codul civil permite ca dovada filiaţiunii sa se faca în mod excepţional prin martori în caz când nu vor fi existat registre de stare civila, sau când ele se vor fi pierdut, sau când se constată cel puţin că registrele nu au fost ţinute în mod regulat.

Prin urmare, violează dispoziţiunile art. 33 sus citat Tribunalul care admite o asemenea dovadă, fără a constata dacă este cazul excepţional prevăzut de art. 33 din codul civil. (Cas. I, 785 din 18 Nov. 1911, B. p. 1380, Curier Jud. 1/912; In acelaş sens. Cas. I, din 23 Oct. 1913, B. p. 1784).

27. Dispoziţiunile cuprinse în art. 173 şi 33 din codul civil, se aplică numai căsătoriilor şi actelor starei civile petrecute în România, iar pentru acele petrecute în ţări streine, ele se îndeplinesc şi dovada lor se face dupe formele uzitate în acele ţări. (Trib. Constanţa, *Dr.* 33/910, p. 70).

28. Dacă, în principiu, acel care în

voacă o legislaţie sau un uz străin este obligat să-l dovedească, numai rămâne îndoiala ca atunci când acel uz este de notorietate publica şi îndeobşte cunoscut, dovada lui, aceste ori grea şi uneori imposibilă de facut, ramâne inutilă şi judecata îl poate considera ca dovedit. (Trib. Constanţa, *Dr.* 33/910, p. 70)

29. Constatarea îndeplinirei condiţiunei ceruta de art 319 din codul civil, ca adoptatorul este cu 18 ani mai mare în etate decât adoptatul, nu poate fi facuta de judecator decât după normele legale pentru constatarea etaţei, adeca dupe actele starei civile sau conform art. 33 din codul civil, în caz de lipsa sau pierdere a lor. (Trib. Covurlui I, *Dr.* 6/913, p. 44).

30. Ori de câte ori se reclama o succesiune, filiaţiunea nu se poate dovedi numai cu martori, caci nicăieri legea nu face o asemenea excepţiune la regulile de proba stabilite la titlul filiaţiunii şi nici s'ar puteà înţelege o asemenea excepţiune, dreptul de succesiune fiind atributul cel mai însemnat al filiaţiunei.

Prin urmare, proba cu martori nu devine admisibilă decât dacă instanţele judecatoreşti constata şi arată motivele pentru cari reclamantul a fost în neputinţă să-şi procure proba scrisă a legaturilor sale de rudenie. (Cas I, 785 din 18 Nov. 1911, B. p. 1380, Curier Jud. 1/912).

31. Dovada cu martori pentru dovedirea filiaţiunei este admisibilă nu numai în cele două cazuri excepţionale prevăzute de art. 33 c. civ., adică când nu vor fi existat, sau se vor fi pierdut registrele de stare civilă, ci şi în cazul când acele registre au fost ţinute neregulat şi prezintă lacune, de oarece, şi în acest caz, reclamantul se gaseşte în imposibilitate de a-şi procură un titlu scris pentru dovedirea filiaţiunei. (Cas. I, 23 Ian. 1913, B. p. 72).

32. Neţinerea regulata a registrelor unei comune sau lacunele ce se gasesc în ele, nu poate să rezulte numai din faptul că cutare act de stare civilă nu se găseşte trecut în registrele de cutare comună, de oarece negasirea actului de stare civilă în registrele acelei comune, poate proveni şi din faptul că actul s'a petrecut în altă comună;

Prin urmare. netrecerea unui act de stare civilă în registrele unei comune numai atunci poate face dovada unei omisiuni în registrele de stare civilă ale acelei comune şi deci a ţinerei lor neregulate, pentru a fi admisibila proba cu martori, când se va constatà de judecătorii de fond că există indicii şi prezumpţiuni că partea s'a născut în adevar în acea comuna. (Cas. I, Ian. 1913, B. p. 73).

33. Din art. 33 c. civ. rezultă că partea, care cere a dovedi cu martori o naştere, o casatorie sau un deces, trebuie să dovedeasca în prealabil, fie prin martori, fie prin dovezi în scris, că se află într'unul din cazurile excepţionale prevăzute de acel articol şi anume ca în comuna în care s'a petrecut actul ce voeşte a dovedi nu au existat registre sau ca, deşi au existat, s'au perdut sau cel puţin ca acele registre au fost ţinute în mod neregulat. (Cas. I, 89 din 29 Ianuarie 1913, B. p. 103).

34 Certificatul din partea primarului unei comune că cutare act de stare civila nu se găseşte trecut în registrele acelei comune nu poate dovedi ca registrele acelei comune ar fi ţinute în neregulă, întrucât netrecerea actului în registrele acelei comune ar fi foarte naturala dacă actul nu s'a petrecut în acea comuna. Numai atunci un asemenea certificat ar face dovada neţinerii regulate a registrelor de stare civilă dintr'o comună, când din acte, martori sau chiar simple prezumpţii, judecatorul şi-a facut convingerea că acel act s'a petrecut în acea comuna. (Cas. I, 89 din 29 Ianuarie 1913, B. p. 103).

35. Art. 33 c. civil, prevede ca atunci când nu vor fi existat registre sau se vor fi pierdut, lipsa sau pierderea lor se va putea dovedi atât prin dovezi în scris cât şi prin martori şi în asemenea cazuri, naşterile se vor putea dovedi atât prin registre şi înscrisuri de ale tatalui şi ale mamei încetaţi din viaţa cât şi prin martori. Că această dispoziţiune a legii fiind aplicaţia regulei de drept din art. 1198 c. civil, dupa care, proba testimoniala este excepţional admisibila chiar despre un lucru de o sumă sau de o valoare mai mare de 150 lei, cât şi în contra sau peste ceeace cuprinde actul, când celui care invoacă proba testimoniala nu i-a fost cu putinţa a-şi procurà o probă scrisă, sau a conservà dovada scrisă luată.

De aci rezultă învederat că dispoziţiunea art. 33 c. civil privitoare la admisibilitatea probei testimoniale pentru dovedirea naşterilor, se aplică, nu numai în cele doua cazuri anume prevăzute în acel articol, dar şi atunci când registrele sunt ţinute în mod neregulat, precum şi atunci când există registre în aparenţă complecte şi bine ţinute, dar în care s'a omis a se trece naşterile de oarece şi în aceste două cazuri, neregularitatea în ţinerea registrelor şi omisiunea nu sunt imputabile celor ce invoacă martori pentru dovedirea naşterei lor şi deci nu li se poate aplică consecinţele neregularităţei sau omisiunei. (Cas. I, 11 Martie 1913, B. p. 629, Curier Jud. 46/913, Jur. Rom. 19/913).

36. In principiu, după art. 176 c. civil, căsatoria se dovedeşte cu actele de celebrarea ei trecute în registrele de stare civilă, afară de cazurile excepţionale când registrele nu au existat, când s'au pierdut, sau când au fost ţinute în mod neregulat, în cari cazuri se poate dovedi şi prin martori, conform art. 33 c. civil.

Prin urmare, nu săvârşeşte nici un exces de putere, tribunalul, când admite proba cu martori pentru dovedirea unei căsătorii când constată neregularitatea registrelor din certificatul comunei. (Cas. I, 19 Martie 1913, B. p. 661).

37. Art. 33 c. civ. nefiind decât aplicaţiunea regulei de drept din art. 1198 c. civ., după care proba cu martori este excepţional admisa, când parţei nu i-a fost cu putinţa sa-şi procure sau să conserve proba scrisa a dreptului sau, de aci urmează ca dispoziţiunea sa nu este limitativa ci enunciativa; ca, deci, se aplica şi atunci când au existat registre de casatorie, dar s'a omis a se trece în ele casatoria, o asemenea omisiune neputând fi imputabilă celui ce invocă proba cu martori. (Cas. I, 655 din 12 Nov. 1913, B. p. 1987, Curier Jud. 6/914, Jur. Rom. 1914, p. 22).

38. Dacă proba cu martori nu se poate justifică decât cu condiţiune ca partea sa facă în prealabil dovada că a fost în absolută imposibilitate de a-şi procură proba scrisă a casatoriei, adică dovada perderei şi inexistenţei registrelor sau a omisiunei căsătoriei din ele, însă constatarea faptelor din care instanţa de fond deduce o asemenea dovadă prealabilă, constitue o chestiune de fapt şi de apreciere, care scapa de controlul Curţei de casaţie. (Cas. I, 12 Nov. 1913, B. p. 1987).

39. Un act de stare civilă petrecut înainte de punerea în aplicare a codului civil actual se poate dovedi cu martori. (Cas. I, 40 din 27 Ian. 1910. Jurisprudenţa 6/1910).

40. Acţiunea în petiţiune de ereditate neavând alt scop de cât realizarea unor drepturi băneşti, în atare caz proba calităţei în virtutea căreia se reclamă se poate face atât prin actele stărei civile, registrele şi hârtii ale familiei, precum şi prin presumpţiuni şi martori, fară a mai fi nevoe a recurge la rigorile legii ce se cere atunci când este vorba a se stabili filiaţiunea cuiva. In adevăr, când este vorba de dovedirea filiaţiunei legitime sau naturale, legiuitorul a edictat anume condiţiuni, fară de care proba testimonială nu este admisă, şi aceasta în scop de a garantă liniştea familiei şi ordinea publică contra unor acţiuni hazardate, cari bazate numai pe depoziţiuni de martori să aibă de rezultat introducerea în familie a unor persoane străine de dânsa, motiv însă care nu mai poate fi în acţiunile cari n'au de scop decât interese băneşti, cum este acţiunea în petiţiune de hereditate în care proba testimoniala este admisibilă pentru dovedirea calitaţei în virtutea căreia se reclamă, fără a mai fi nevoe de veri-un început de probă scrisă. (C. Galaţi s. I, 41/912. Curier Jud. 62/912).

41. Numai atunci când trebue să se stabilească un grad mai depărtat de rudenie şi deci o serie de naşteri, căsătorii şi decese petrecute la diferite epoci şi în diferite localitaţi, se admite, prin derogare de la regula generală, că proba rudeniei se poate face cu orice acte de corespondenţă, titluri de familie, martori şi chiar simple prezumpţiuni (Cas I, 89 din 29 Ian 913, Jur. Rom. 12/913; în acelaş sens: Trib. Ilfov s. I, 18 Feb. 1910. Dreptul 32/910; Cas. I, 146 din 19 Feb. 1913. Jur. Rom. 17/913).

42. Tribunalul comite exces de putere şi violeaza art 33 c. civil când nu examineaza un act prezentat şi invocat de partea ce voeşte a stabili cu martori filiaţia sa, act în care se arată că acea parte este nascuta în comuna de unde a adus certificatul şi că actul sau de naştere nu se gaseşte trecut în registrele acelei comune. In adevar din acel act putea sa rezulte pentru judecătorii de fond, daca l-ar fi avut în vedere şi l-ar fi examinat, o prezumpţie ca partea s'a nascut în adevar în acea comuna astfel ca în acest caz netrecerea naşterei sale în registrele acelei comune constitue o dovadă de neregulă a acelor registre, care facea admisibila probă cu martori conf. art. 33 c. civ. (Cas. I, 67 din 23 Ian. 1913. Jur. Rom. 12/913, Curier Jud. 24/913 şi 35/913).

43. Dacă partea nu a obiectat nimic la instanţa de fond în privinţa nerespectărei dispoziţiilor art. 33 c. civ., relativ la dovada filiaţiunei prin martori, admisă pentru a stabili calitatea de moştenitor, o asemenea obiecţiune nu poate fi invocată pentru prima oară la Curtea de Casaţie, întrucât dovada cu martori pentru stabilirea calităţii de moştenitor nu este de ordine publică. (Cas. I, No. 316, din 30 Maiu 1914. „Jurispr. Rom." 1914, p. 421, Curier Jud. 68/914).

44. Pentru ca să se poată dovedi cu martori decesul unei persoane, în cazurile excepţionale prevăzute de art. 33 c. civ., partea trebue să dovedească în prealabil prin acte scrise, prin martori sau prin simple prezumpţiuni, că decesul acelei persoane a avut loc în comuna ce pretinde şi apoi să stabilească prin acelaş fel de probe că se găseşte într'unul din acele cazuri excepţionale, şi anume că în acea comună n'au existat registre de stare civilă, că s'au pierdut sau cel puţin că au fost ţinute neregulat. (Cas. I, No. 516 din 5 Noembre 1914 „Jur. Rom.", 1914, p. 613).

45. I) Deşi actele stării civile constituesc singurul mijloc pentru dovedirea naşterilor, căsătoriilor şi încetărilor din viaţă, cu toate acestea în anumite cazuri, ele sunt înlocuite prin alte probe. Astfel, art. 33 c. civ., permite în 2 cazuri şi anume: când nu vor fi existat registre de stare civilă sau se vor fi perdut, ca lipsa sau perderea lor, să se poată dovedi atât prin dovezi înscrise, cât şi prin martori şi, în asemenea cazuri, căsătoriile, naşterile şi încetările din viaţă se vor putea dovedi, atât prin registre şi înscrisuri de ale tatalui şi ale mumii încetaţi din viaţă, cât şi prin martori sau prezumpţiuni.

II) Regula generală în materie de dovedire a stării civile după care faptele stării civile urmeaza a fi stabilite prin acte scrise, prezentând, deasemenea, o excepţiune prin articolul 33 codul civil,

care înlocuește proba scrisă prin proba cu martori, această excepţiune trebue a fi socotita că constitue o aplicaţiune a principiului general în materie de probe, de oarece ea este creată tot pentru a se venì în ajutorul părţilor, care, gasindu-se în cazurile arătate de art. 33 c. civ., s'ar aflà în imposibilitate de a-şi procură sau produce proba scrisă a faptului stării civile ce voesc a stabilì.

De aceea, art. 33 c. civ., nu trebue socotit, prin faptul că deroagă dela regula stabilita în materie de dovedire a stării civile, ca o dispoziţiune excepţională şi, deci, a fi luat în înţelesul sau restrictiv, ci, urmează a întinde înlesnirile ce el prevede pentru dovedirea faptelor stării civile şi la alte cazuri, neprevăzute de acest articol, oridecâteori admiterea probei cu martori este ceruta de nevoia de se venì în ajutorul părţilor, care aflându-se în imposibilitate de a-şi fi procurat actul scris, n'ar putea în altfel să facă dovada faptului stărei civile ce voesc a stabilì.

III) Cazurile prevăzute de art. 33 c. civ.. nefiind deci, decât nişte exemple susceptibile de a fi întinse pe cale de analogie şi la alte cazuri, din care să rezulte imposibilitatea pentru părţi, de a-şi fi procurat proba scrisă pentru dovedirea stării civile, de acì rezultă că pentru dovedirea decesului unei persoane, prin mijloacele arătate de art. 33 c. civ., se cuvine a se mai adăugà următoarele cazuri:

a) Când, deşì au existat registre de stare civilă, însă ţinerea lor a fost neregulată sau întreruptă oricât de scurt timp;

b) Când, registrele de stare civilă au fost distruse, fie în total, fie în parte, fiind destul ca să lipsească numai o filă din ele sau să nu se poată cetì.

c) Când deşì, în aparenţă, au existat registre de stare civilă regulat ţinute, dar s'a omis de a se trece în ele un act izolat, fie că ofiţerul de stare civilă, căruia i s'a declarat decesul, a omis de a întocmì actul, fie că încetarea din viaţă nu s'a constatat prin act de ofiţerul stărei civile, pentrucă îndatoraţii după lege, de a declarà decesul, au omis de a face aceasta. (Trib. Olt, 1913, Curier Jud. 1914, p. 562).

46. Actul de naştere al cuiva nu poate să dovedească decât faptul material al naşterii, iar nu şi căsatoria legitimă a părinţilor săi, aceasta putându-se dovedi, conform art. 176 c. civ., numai printr'un act de celebrarea ei înscris în registrul stărei civile sau în cazurile excepţionale prevăzute de art. 33 c. civ„ prin martori.

Prin urmare, Tribunalul comite exces de putere şi violează art. 176 c. civ., când constată căsatoria dintre părinţi, numai pe baza actului de naştere al copilului lor şi pe baza actului de deces al părintelui. (Cas. I, No. 491, 1914; „Jurispr. Rom." 1915, p. 7).

47. In materie de adopţiune, dacă naşterea adoptatului şi aceea a adoptatorilor cum şi căsătoria acestora sunt anterioare aplicarei codului civil, instanţa de fond poate să constate aceste fapte prin extracte după actele de stare civilă, ţinute de preoţi şi acte de notorietate, de oarece sub vechea legiuire naşterile şi căsătoriile se puteà dovedì prin martori şi prezumpţiuni. (Cas. I, No. 589, 1914; „Jurispr. Rom." 1915, p. 137).

48. Proba prin acte de stare civila şi prin posesiunea de stat este cerută numai pentru stabilirea filiaţiunei copiilor legitimi într'o acţiune în contestaţiune de stat, iar nici de cum pentru stabilirea gradului de rudenie într'un interes pur pecuniar cum ar fi în materie de moştenire, caz în care proba pentru stabilirea rudeniei se poate face în conformitate cu dispoziţiunile art. 33 c. civ., şi prin martori. (Apel Buc. I, No. 40, 1915; „Dreptul" 1915, p. 228).

49. Data cererei de înscriere, a unei hotărîri de adopţiune, poate fi dovedită prin toate mijloacele de probă admise de lege, deci şi prin martori, independent de existenţa unui început de dovadă scrisa, de oarece partea interesată se găseşte în imposibilitate de a aveà o dovadă scrisă, şi în acest caz articolul 1198, ca şi art. 33 c. civ., autoriză proba cu martori.

In acest caz, daca se dovedeşte că cererea de înscrierea hotărîrii de adopţiune a fost făcută în termen, aceasta va aveà de efect de a suplinì înscrierea hotărîrii ce s'a omis a se face de primar, conform art. 33 c. civ., care este aplicabil şi în materie de adopţiune.

Prin urmare, omisiunea instanţei de fond de a se pronunţà asupra probei cu martori, invocată de recurentă, este esenţiala şi motivul de casare este întemeiat. (Cas. I, No. 296, 1919; „Jurispr. Rom." 1920, p. 70, Curier. Jud. 34-35/920).

50. Prin art. 27 din legea promulgată cu Decretul 3244/916 s'a dat în competenţa judecătoriilor de ocoale constatarea decesului militarilor foşti domiciliaţi în comunele rurale, dispăruţi sau morţi numai în împrejurări de rasboiu.

De aici urmează ca atunci când se constată că o persoană a murit de mic copil, deşi figurează în controalele armatei ca nesupus la incorporare şi deci nu a dispărut din împrejurari de rasboiu, în atare caz este vorba de constatarea unui deces în cazurile prevăzute de art. 33 c. civ. şi deci numai Tribunalul de judeţ este chemat a statua după cererea celor în drept (Cas. I, 19 din 25 Ian. 1921. Jurispr. Rom. 16-17/921).

51. Dacă s'a admis în doctrina şi jurisprudenţa ca atunci când trebue să se stabilească un grad mai îndepărtat de rudenie şi deci o serie de naşteri, căsătorii şi decese petrecute la diferite epoci şi în diferite localităţi, prin derogare de la regula generală, proba rudeniei să se facă cu orice acte de corespondenţă, titluri de familie, marturi şi chiar simple prezumţii, această procedare nu se poate aplică la

dovedirea deschiderei succesiunei, unde înainte de a se admite dovada cu martori sau prezumţiuni pentru constatarea decesului lui decujus, trebue în prealabil să se dovedească că este imposibilitate de a se procură actul de deces din cauza unuia din cazurile prevazute de art. 33 c. civ.

In specie părţile pentru a face dovada decesului lui Alexandru I. Manoliu-Tetzcanu se servesc de un „certificat medical" liberat de medicul Căpitan V. Popovici, fost şef al spitalului de evacuare din Curtea de Argeş, în care se arata că: Locotenentul de rezervă Al. Manoliu-Tetzcanu din Reg. 85 Inf. a decedat la 31 Octombrie 1916; că d-sa a redactat actul de deces, care a fost lăsat în archiva Spitalului „Crucea Roşie" din Curtea de Argeş, archivă care la ocuparea localităţei de inamic, a rămas acolo. Acest certificat, potrivit art. 33 şi 64 şi urm. c. civ., nu poate face dovada decesului lui decujus şi deci nici a deschiderei succesiunii, deoarece persoana care l'a liberat nu avea calitatea să elibereze acte medicale cari-să ţină loc de acte de deces. (Trib. Dorohoi 258 din 30 Sept. 1921. Jur. Gen. 1923, No. 908).

52. Constatarea decesului militarilor dispăruţi sau morţi în rasboiu se face de tribunalele de judeţ iar nu de judecatoriile de ocoale. (Judec. Ocol. I, Balş-Romanaţi, 15 din 15 Mai 1922, Curier Jud. 28/922).

53. Competinţa ce s'a atribuit de legile excepţionale din 1916 şi 1920 judecatorului de ocol de a constată decesul celor morţi în rasboiu, nu se poate întinde decât la cazurile de regulare de pensie şi numai în vederea acestei împrejurări; când însă se cere constatarea morţii faţa de ofiţerul stărei civile, conform art. 33 c. civ. constatare care urmeaza a ţine loc de act de deces, pentru orice alta împrejurare de cât cea de mai sus, cererea are a se îndreptă la tribunalul de judeţ care singur e competent a se pronunţă asupra ei. (Cas. I, 1208 din 15 Nov. 1922. Jur. Rom. 5 923).

54. A se vedea: Art. 41 cu nota 2; Art. 176 cu notele 3, 4, 5; Art. 292. Index. „Act scris", „Marturi", „Prezumpţiuni" şi „Rudenie" cu notele respective.

Art. 34. — Orice act al stărei civile privitor la Români sau la străini, făcut fiind el în ţară străină, va fi vrednic de crădinţă, dacă el se va fi făcut după formele păzite în acea ţare. (Civ. 2, 32, 45, 73, 152, 885. L. din 13 Febr. 1894 p. reorganizarea Ministerului afacerilor străine, Art. 23, 24; Regul. şi tariful consular din 12 Iunie 1880. Art. 25; Civ. Fr. 47).

Text. fr. Art. 47. — Tout acte de l'état civil des Français et des étrangers fait en pays étranger, fera foi, s'il a été rédigé dans les formes usitées dans *le dit pays.*

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 66, n. 3 şi 7; I, 5-a ed. p. 334;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 873;
DALLOZ, *Rep.* Acte de l'état civil 344 urm.; *Suppl.* acte de l'état. civil 85 urm.;
DEMOLOMBE, I, p. 312;
HUC, I, 327;
MOURLON, ed. 7-a I, p. 159, 160;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 550, 867; III, ed. 2-a, No. 190.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO. I, ed. 2-a, p. 187 urm., *Droit ancien et moderne de la Roumanie,* p. 7, 41;
NACU, I, p. 194, 195.

Jurisprudenţă.

1. Căsătoria celebrata în România de doi streini înaintea ministerului cultului lor respectiv, fară îndeplinirea solemnitaţei civile, nu este validă la noi, şi nu poate produce efectele sale, chiar dacă, după dreptul naţional al părţilor, căsătoria ar fi un contract religios In asemenea caz, în lipsa actului de celebrarea căsătoriei, emanat dela ofiţerul competent, casatoria nu poate fi dovedita prin posesiunea de stat. (Trib. Bacau. *Dr.* 55/95).

2. Prin realitatea statului se înţelege că legile situaţiunei bunurilor, adică atât ale mobilelor cât şi ale imobilelor, regulează condiţiunea lor juridică, adică determină distincţiunea bunurilor, servituţile sau ipotecile, de care sunt susceptibile şi executarea, al căror obiect pot fi, iar nu că actul, regulat făcut într'o ţară streină, nu produce efect, dacă nu este făcut conform legei ţării situaţiunei: realitate înseamneaza încă, că trebue îndeplinite oarecari forme, considerate de ordine publică de legea situaţiunei, de şi

legea țării unde s'a făcut actul, nu le-ar admite, cum este transcripțiunea, pentru transmiterea proprietaței față de terțiile persoane. De asemenea nu este rațional, nici legal de a se face distincțiune pentru actele solemne, fiindcă îndeplinirea formelor situațiunei ar putea fi imposibilă, în țara, și pentrucă pentru unele acte solemne cum este căsătoria, reese din art. 34 codul civil, că este valabilă, dacă a fost făcută după formele țarii unde s'a celebrat. (Trib. Dolj... I, *Dr* 25/901).

3. Potrivit dispozițiunilor art. 34 și 152 codul civil, actele de căsatorie făcute în țară straină sunt valabile în țara noastra dacă sunt facule cu pastrarea formelor prevazute în acea țară și daca nu calcă prohibițiunile exprese ale codului nostru, în baza principiului „locus regit actum". (Trib. Muscel 1913, „Dreptul" 1914, p. 93).

4. A se vedeà: Art. 2. — Index „Căsatorie" și notele respective; Art. 152 cu notele respective.

Art. 35. — In toate cazurile, când urmează a se face mențiune despre un act privitor la starea civilă, pe marginea unui alt act dejà înscris în registre, acea mențiune se va face, după cererea părței interesate, de către oficerul stărei civile pe registrele zilnice, sau pe acelea care vor fi fost depuse la arhivele comunei, și de către grefierul Tribunalului de întâia instanță pe registrele depuse la grefă. Spre acest sfârșit ofițerul stărei civile va vestì, în termen de 3 zile, despre mențiunea de el făcută, pe procurorul tribunalului respectiv, care va priveghià ca mențiunea să se facă într'un mod uniform la ambele registre. (Civ. 36, 39, 48, 53, 85, 86, 180; Reg. act. st. civ. 9; Civ. Fr. 49).

Text fr. Art. 49. — Dans tous les cas où la mention d'un acte relatif à l'état civil devra avoir lieu en marge d'un autre acte déjà inscrit, elle sera faite à la requête des parties intéressées, par l'officier de l'état civil, sur les registres courants ou sur ceux qui auront été déposés aux archives de la commune, et par le greffier du tribunal de première instance, sur les registres déposés au greffe; à l'effet de quoi l'officier de l'état civil en donnera avis, dans les trois jours, au procureur du Roi près ledit tribunal, qui veillera à ce que la mention soit faite d'une manière uniforme sur les deux registres.

Doctrină străină.

Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 231, 396;
Dalloz, *Rép.* Acte de l'état civil 59 urm.;
Mourlon, ed. 7-a I, p. 149.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 409, 410; (II, ed. 2-a, p. 119);
Nacu, I, p. 193, 194.

Art. 36. — Oricare abatere din articolele precedente din partea funcționarilor în ele arătate, va fi urmărită înaintea tribunalului de întâia instanță și pedepsită cu o amendă, care nu va puteà trece peste 100 de lei. (Civ. 39, 40, 174, 181, 182; Leg. jud. oc. 51; Reg. act. st. civ. 58; Civ. Fr. 50).

Text. fr. Art. 50. — Toute contravention aux articles précédents de la part des fonctionnaires y dénommés, sera poursuivie devant le tribunal de première instance, et punie d'une amende qui ne pourra excéder cent francs.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 62, n. 1; I, 5-a ed. p. 312, 313;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 866, 867;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 232;
DALLOZ, *Rép.* Acte de l'état civil 95 urm.; *Suppl.* Acte de l'etat civil 30;
DEMOLOMBE, I, 288, 289;
HUC, I, 331;
MARCADÉ, art. 50;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 149, 150.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 410, 411; (XI, p. 529);
CANTACUZINO MATEI, p. 182, 183;
NACU, I, p. 204;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului în legislația română*, p. 42, 43.

Jurisprudență.

1. Trecerea unui copil, conceput în afară de căsatorie, sub numele de familie al mamei, nu constitue o abatere în actele stării civile (Trib. Fălciu. *Drept.* No. 30/98).

2. Deși este adevărat că amenda prevăzuta de art 36 din codul civil este de natură civilă, însa prin art. 51 din legea Judecatoriilor de ocoale, pusa în aplicare la 1 Mai 1908, asemenea contravențiuni sunt date în competința penală a Judecătoriilor de ocoale, așa că, conform art. 5 din legea organica a acestei Inalte Curți, recursurile în asemenea materie intra în competința secțiunei II a le judecă. (Cas. Secț. Unite, 5 Mai 1911, B. p. 784).

3. Datoriile impuse ofițerilor de stare civilă privitoare la ținerea actelor statului civil au sancțiunea lor în pedepsele edictate, unele de codul civil, iar altele de codul penal: cele dintâi consistă în exacta observare a diferitelor formalități prescrise de lege cu privire la modul înscrierei actelor de stare civilă și a mențiunilor ce ele trebue sa cuprindă, și, în caz de abatere, art. 36 din codul civil pedepsește aceste neglijențe cu amenda, iar a doua îndatorire a înscrierei actelor starei civile se pedepsește, în caz de omitere, cu pedeapsa corecțională, prevăzută de art. 161 din codul penal. Prin urmare, faptul primarului și al notarului de a fi omis sa treacă în registrele respective un act al stărei civile (moartea unui locuitor), constitue delictul prevazut de art. 161 din codul penal, de competința Tribunalului de a fi judecat. (Cas. II, 1119 din 4 Mai 1912, B. p. 965, Curier Jud. 47/1912).

4. Amenda prevăzută de art 36 c. civ., pentru ofițerul starii civile care nu s'a conformat art. 29 și 30 c. civil la redactarea actelor starii civile este o amendă civila care nu are în nimic caracterul unei amenzi penale, de unde urmează că acțiunea exercitata în baza art. 36 c. civ. se prescrie prin treizeci ani.

Aceasta prescripție dacă nu a fost propusă la instanța de fond, nu mai poate fi invocată de a dreptul în Casație. (Cas. II, 385 din 22 Feb. 913. Curier Jud. 32/913).

5. Datoriile impuse ofițerilor de stare civilă privitoare la ținerea actelor statului civil au sancțiunea lor în pedepsele edictate unele în codul civil, iar altele în codul penal; cele dintâi consistă în exacta observare a diferitelor formalități prescrise de lege cu privire la modul înscrierii actelor de stare civilă și a mențiunilor ce ele trebuesc să cuprindă, și în caz de abatere art. 36 cod. civ pedepsește aceste neglijențe cu amendă, iar a doua îndatorire a înscrierii actelor starii civile se pedepsește, în caz de omitere, cu pedeapsa corecționala prevazută în art. 161 cod. pen. (Cas. II, dec. pen. 543 din 2 Martie 1923. Jur. Gen. 1923, No. 255; Jur. Rom. 10/923).

Art. 37. — Vericare depozitar al registrelor menționate va fi supus acțiunei civile a părței vătămate pentru alterațiunile ce s'ar săvârși în ele, rămânând însă acestuia de va găsi de cuviință, dreptul de a se întoarce cu urmărire asupra adevăraților făptuitori a sus ziselor alterațiuni. (Civ. 38, 182, 998, 1599; Civ. Fr. 51).

Text. fr. Art. 51. — Tout dépositaire des registres sera civilement responsable des altérations qui y surviendront, sauf son recours, s'il y a lieu, contre les auteurs desdites altérations.

Doctrină străină.

DALLOZ, *Rép.* Acte de l'état civil 95 urm.; *Suppl.* Acte de l'état civil 30;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 149, 150.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 412, 413; (V, p. 398, n. 2, 429 n. 1, 432);
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 204.

Art. 38. — Orice alterațiune, orice falsificare în actele stărei civile, orice înscriere a acestor acte, făcută pe vre-o foae liberă, și nu în registrele destinate pentru ținerea lor, va da drept părților interesate a-și cere despăgubiri, și aceasta fără prejudițiul pedepselor prescrise de codul penal. (Civ. 27, 182, 998, 999.— Pr. p. 61, 162, 179; C. p. 123—126, 161; Civ. Fr. 52).

Text. fr. Art. 52. — Toute altération, tout faux dans les actes de l'état civil, toute inscription de ces actes faite sur une feuille volante et autrement que sur les registres à ce destinés donneront lieu aux dommages-intérêts des parties, sans préjudice des peines portées au Code pénal.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, 5-a ed. p. 314;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 870;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 388;
DALLOZ, *Rép.* Acte de l'état civil 53 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations* IV, p. 54;
DEMOLOMBE, I, 286;
HUC, I, 331;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 149, 150.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 413; (V, p. 398, n. 2, 429, n. 1, 432);
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 203, 204.

Art. 39. — Procurorul tribunalului de întâia instanță va fi dator a verifică starea registrelor, când ele se vor depune la grefă; el va încheià proces-verbal sumariu despre a sa verificare, va arătà abaterile sau vinele comise de ofițerul stărei civile, și va cere osândirea sa la amendele prevăzute de lege. (Civ. 34, 36, 54, 62, § ultim, 81, 84, 139, 164; Pr. p. 21, 31 urm., 45, 178; C. p. 123—126, 161, 162; leg. jud. oc. 56; Reg. act. st. civ. 59, 60; Civ. Fr. 53).

Text. fr. Art. 53. — Le procureur du Roi au tribunal de première instance sera tenu de vérifier l'état des registres lors du dépôt qui en sera fait au greffe; il dressera un procès-verbal sommaire de la vérification, dénoncera les contraventions ou délits commis par les officiers de l'état civil, et requerra contre eux la condamnation aux amendes.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 390;
DALLOZ, *Rép.* Acte de l'état civil 84 urm.; *Suppl.* Acte de l'état civil 25 urm.;
DEMOLOMBE, I, 287;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 149, 150, 151;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 473.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 414; *Droit ancien et moderne de la Roumanie,* p. 7, 302;
Cantacuzino Matei, p. 183;
Nacu, I, p. 204.

Art. 40.— Părţile interesate au dreptul de apelaţiune în contra hotărîrilor date de tribunalul de întâia instanţă asupra actelor stărei civile. (Civ. 85, 1201; Pr. civ. 316 urm.; Civ. Fr. 54).

Text. fr. Art. 54. — Dans tous les cas où un tribunal de première instance connaîtra des actes relatifs à l'état civil, les parties intéressées pourront se pourvoir contre le jugement.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, § 62, n. 3;
Demolombe, I, 289;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 149, 150, 151.

Doctrină Românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 410 urm.;
Nacu, I, p. 201, 202.

CAPITOLUL II

Despre actele de naştere.

Art. 41. — Declaraţiunea despre naşterea unui copil se va face la ofiţerul stărei civile al locului, în termen de trei zile după uşurarea femeii. Copilul i se va înfăţişà.

La caz de împiedicare de a se transportà copilul înaintea ofiţerului stărei civile, acesta va fi dator a merge însuşi fără vre-o plată, la locuinţă spre a constatà naşterea[1]. (Civ. 42, 45, 77, 84, 292; C. p. 276; Reg. act. st. civ. 74, 80, 92 urm.; Civ. Fr. 55).

Text. fr. Art. 55. — Les déclarations de naissance seront faites, dans les trois jours de l'accouchement, à l'officier de l'état civil du lieu: l'enfant lui sera présenté.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, § 60, n. 11 şi 12; § 60, p. 202; I, 5-a ed., p. 305, 307, 308;
Baudry et Fourcade, *Des personnes,* I, 884, 885, 903;
Chauveau et Hélie, Théorie du Code pénal, IV; 1549, 1712, 1713;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 399;
Dalloz, *Rép.* Acte de l'état civil 214 urm., 236 urm.; *Suppl.* Acte de l'état civil 60, 64;
Demante et Colmet de Santerre, I, 107 bis; 107 bis, I;
Demolombe, I, 290, 292, 295;
Huc, I, 333, 334, 337, 355;
Laurent, II, 55;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 160 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 488, 492.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 415 urm.; (VII, p. 309); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*: p. 5;
Cantacuzino Matei, p. 181, 182;
Nacu, I, p. 189, 205.

1) In textul art. francez 55, corespunzător, lipseşte acest al 2-lea aliniat.

Jurisprudenţă.

1. Dupa art. 41, declaraţiunea despre naşterea unui copil se va face în termen de 3 zile după uşurarea femeii, fără însă a specifică dacă acele 3 zile trebue sau nu socotite libere; întru cât însă acest articol nu deroagă expres la principiile dreptului comun în ceeace priveşte termenele, urmează să se aplice principiul general prevăzut de art. 729 pr. civ., după care termenele se înţeleg pe zile libere, nesocotindu-se nici ziua de când s'a început, nici ziua când se împlineşte termenul. (Cas. II, 521/Oct. 1902, p. 923).

2. Potrivit art. 41 C. civ. declaraţiunea despre naşterea unui copil se va face în termin de 3 zile dela acest eveniment.

In cazul când declaraţiunea nu a avut loc sau când ofiţerul stării civile nu ar fi înscris-o în registru înlăuntrul acestui termin, legea permite ca o asemenea omisiune să poată fi reparată pe cale judecătorească, însă nu se ocupă de cazul când în contra acestei dispoziţii, ofiţerul stării civile ar fi primit o declaraţiune şi înscris în registru, în mod neregulat, un act de naştere, peste trei zile dela acest eveniment.

Nici un text de lege nu prevede nulitatea actelor neregulat întocmite şi înscrise în registrul de stare civilă referitoare la naşteri, şi în lipsa unui asemenea text, nu se poate pronunţă nulitatea actului, afară de cazul neîndeplinirei vre-unei condiţiuni esenţiale în lipsa careia, actului nu i se poate recunoaşte caracterul de act de stare civilă. (Cas. I, 1221 din 30 Iunie 1924. Jur. Gen. 1924, No. 1861).

Art. 42. — Naşterea copilului se va declară de către tatăl său, în lipsa acestuia, de către medici sau hirurgi, moaşe, sau de către orice alte persoane care vor fi fost faţă la naştere.

Iar dacă mama nu va fi născut la domiciliul ei, această declaraţiune se va face şi de persoana aceea la locuinţa căreia ea a născut.

Actul de naştere se va redige îndată faţă cu doi martori, (Civ. 24 urm., 45, 93, 94; C. p. 276; Reg. act. st. civ. 75, 76, 79, 81, 82, 84; Civ. Fr. 56).

Text. fr. Art. 56. — La naissance de l'enfant sera déclarée par le père, ou, à défaut du père par les docteurs en médecine ou en chirurgie, sages-femmes, officiers de santé ou autres personnes qui auront assisté à l'accouchement; et lorsque la mère sera accouchée hors de son domicile, par la personne chez qui elle sera accouchée.

L'acte de naissance sera rédigé de suite, en présence de deux témoins.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 60 n. 4; I, § 60, p. 202; I, 5-a ed. p. 305;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 888, 889;
COLIN ET CAPITANT, ed. 3-a, I, p. 259, 393, 394, 398;
DALLOZ, *Rép.* acte de l'état civil 207 urm , 217 urm., 242; *Suppl.* Acte de l'état civil 53 urm.:
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 108 bis, I;
DEMOLOMBE, I, 293;
HUC, I, 337;
LAURENT, II, 56;
MARCADÉ, art. 56;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 160 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 491, 493.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 419 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 5. *Observaţie* sub. C. Apel Iaşi S. I, 14 Aprilie 906. Curier Jud. 42/1906; *Observaţie* sub. Cas. I, 73 din 2 Mai 1919. Tribuna juridică 26—27/1919;
CANTACUZINO MATEI, p. 181, 182;
NACU, I, p. 189, 205, 214.

Jurisprudenţă.

1. Menţiunea făcută de ofiţerul stărei civile, că o persoană este fiu legitim al persoanelor arătate în act, trebue considerată ca neexistentă, atunci când nu se dovedeşte că părinţii acelei persoane sunt căsătoriţi după formele legei, precum nici

anul celebrării căsătoriei, nici localitatea unde s'ar fi celebrat căsătoria (Trib. Putna II, C. Jud. 23/907.

2. Actele starei civile au caracterul autenticităţei, întrucât ele sunt redactate de ofiţerul investit cu depline puteri prin lege, pentru acest fapt, şi atât asemenea acte cât şi extractele după ele fac probă în justiţie până la înscrierea în falş.

Prin urmare, declaraţiunea facuta de o persoana înaintea ofiţerului starei civile şi consemnata în actul de naştere că copiii ce declară ca nascuţi, sunt ai sai, nascuţi dintr'însul cu femee, este o consimţire la o recunoaştere benevola, care declaraţiune nu poate fi combatuta de cât prin înscrierea în fals. (Judecat. Pueşti-Tutova, 17/914. Curier Jud. 32/915).

Art. 43. — Actul de naştere va arătà cu deslușire ziua, ora, locul naşterei, sexul copilului, prenumele ce i se va da la botez, precum şi numele de familie, profesiunea sau meseria şi domiciliul tatălui, mamei şi al martorilor. (Civ. 21, 22, 24, 42, 44, 45, 307, 308; C. p. 276; Reg. act. st. civ. 78; Civ. Fr. 57).

Text. fr. Art. 57. — L'acte de naissance énoncera le jour, l'heure et lieu de la naissance, le sexe de l'enfant, et les prénoms qui lui seront donnés les prénoms, noms, profesion et domicile des père, et mère, et ceux des témoins.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, § 60, n. 8; I, ed. 5-a, p. 306. 307;
Baudry et Fourcade, *Des personnes*, I, 895;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 257, 259, 391, 400;
Dalloz, *Rép.* Acte de l'état civil 243 urm.; *Suppl.* Acte de l'état civil 65;
Demante et Colmet de santerre, I, 109 bis, II;
Demolombe, I, 297;
Huc, I, 338;
Laurent, II, 55, 57 urm., 61;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 160 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 383, 493;

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 250, 422 urm.; (IV, part. II, p. 46); *„Câte-va cuvinte asupra numelui persoanelor"*, Dreptul 42/1905; *Observaţie* sub. Cas. I, 73 din 2 Maiu 1919. Tribuna Juridică 26, 27/1919;
Nacu, I, 206, 207;
Plastara George, — *Nota* sub. Cas. I, 73 din 2 Mai 1919. Pand. Rom. 1922,-1 — 86.

Jurisprudenţă.

1. Din comb. art. 43 c. civ. 275 şi 726 c. pen., reiese că actul de naştere face prin el însuşi proba filiaţiunii naturale în raport cu mama şi chiar cu tatăl necăsatorit când el se declară singur; — iar, dacă prin art. 308 c. civ., se prescrie că copilul reclamant nu este primit să probeze că e acelaş cu cel prevăzut în actul de naştere, acest articol nu face decât sa rezolve o cestiune de identitate între cel ce reclamă filiaţiunea şi cel trecut în act, cestiune care dacă nu se contestă lasă actului de naştere întreagă, puterea de a dovedi filiaţiunea materna. (Cas. I, decizia No. 73 din 2 Mai 1919; „Jurisprudenţa Rom.", 15-16/919, p. 650. Curier Jud. 14/919; Pand. Rom. 1922-I-86).

Art. 44. — Vericine va găsì un copil nou născut, va fi dator a-l încredinţà ofiţerului stărei civile împreună cu toate hainele şi obiectele găsite la copil şi a declară toate împrejurările timpului şi locului unde-l va fi găsit.

Ofiţerul stărei civile va întocmì îndată proces-verbal arătător de toate împrejurările, în care se va cuprinde vârsta copilului după aparenţă, sexul şi numele ce i se va da şi autoritatea civilă la care se va fi încredinţat.

Acest proces-verbal se va trece în registru. (Civ. 8, 27, urm.; C. p. 276—279; Reg. act. st. civ. 85, 86, 97; L. asupra numelui din 18 Mart. 1895, Art. 6; Civ. Fr. 58).

Text. fr. Art. 58. — Toute personne qui aura trouvé un enfant nouveau-né, sera tenue de le remettre à l'officier de l'état civil, ainsi que les vetêments et autres effets trouvés avec l'enfant, et de déclarer toutes les circonstances du temps et du lieu où il aura été trouvé.

Il en sera dressé un procès-verbal détaillé, qui énoncera en outre l'âge apparent de l'enfant, son sexe, les noms qui lui seront donnés, l'autorité civile à laquelle il sera remis. Ce procès-verbal sera inscrit sur les registres.

Doctrină străină.

Colin et Capitant, ed. 2-a, p. 356, 400;
Dalloz, *Rép.* Acte de l'état civil 143 urm. şi 267 urm.; *Suppl.* Acte de l'état civil 102 urm.;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 167;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 496;

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 426;
Cantacuzino Matei, p. 182, 192;
Nacu, I, p. 208.

Art. 45. — Dacă se naşte un copil pe un vas Român, călătorind pe mare, actul de naştere se va face până în 24 de ore în prezenţa tatălui, dacă se va fi aflat faţă şi a doi martori luaţi dintre ofiţerii vasului, sau în lipsă dintre oamenii echipajului.

Acest act se va redige de căpitanul, stăpânul sau patronul vasului şi se va trece în rolul (listă oficială) persoanelor ce se află pe vas. (Civ. 21 urm., 24, 46 urm., 71, 72, 875; Reg. act. st. civ., 87, 90; Civ. Fr. 59).

Text. fr. Art. 59. — S'il naît un enfant pendant un voyage de mer, l'acte de naissance sera dressé dans les vingt-quatre heures, en présence du père, s'il est présent, et de deux témoins pris parmi les officiers du bâtiment, ou, à leur défaut, parmi les hommes de l'équipage. Cet acte sera rédigé, savoir, sur les bâtiments du Roi, par l'officier d'administration de la marine; et sur les bâtiments appartenant à un armateur ou négociant, par le capitaine, maître ou patron du navire. L'acte de naissance sera inscrit à la suite du rôle d'équipage.

Doctrină străină.

Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 401;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 167;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 497.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 428 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 183;
Nacu, I. p. 208.

Art. 46. — La cel dintâiu port unde se va opri vasul, de va fi un port Român, căpitanul, stăpânul sau patronul vasului, sau oricine ar fi redigiat actul de naştere, este dator a

depune două còpii autentice după act la autoritatea portului. Acesta va oprì o copie în cancelaria sa, iar cealaltă o va trimite neîntârziat Ministerului de interne, care o va transmite autorităţei comunale a domiciliului tatălui copilului născut sau, de nu s'ar cunoaşte tatăl, al mamei.

Autoritatea comunală va trece actul îndată în registrul stărei sale civile. (Civ. 45, 47, 72; Reg. act. st. civ. 88, 97; Civ. Fr. 60).

Text. fr. Art. 60. — Au premier port où le bâtiment abordera, soit de relâche, soit pour toute autre cause que celle de son désarmement, les officiers de l'administration de la marine, capitaine, maître ou patron, seront tenus de déposer deux expéditions authentiques des actes de naissance qu'il auront rédigés, savoir, dans un port français, au bureau du préposé à l'inscription maritime; et dans un port étranger, entre les mains du consul.

L'une de ces expéditions restera déposée au bureau de l'inscription maritime, ou à la chancellerie du consulat; l'autre sera envoyée au Ministre de la marine, qui fera parvenir une copie, de lui certifiée de chacun desdits actes, à l'officier de l'état civil du domicile du père de l'enfant, où de la mère si le père est inconnu: cette copie sera inscrite de suite sur les registres.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 401, 421, nota 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 167;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 497.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 428 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 208, 214.

Art. 47. — De va abordà vasul într'un port străin, căpitanul, stăpânul sau patronul vasului va trimite, prin poşta locului, la Ministerul de Interne al României o copie legalizată de pe actul de naştere.

Ministerul şi autoritatea comunală vor urmà în acest caz după cum s'a prescris la art. precedent. (Civ. 46, 72; Reg. act. st. civ. 89; Civ. Fr. 61).

Text. fr. Art. 61. — A l'arrivée du bâtiment dans le port du désarmement le rôle d'équipage sera déposé au bureau du préposé à l'inscription maritime, qui enverra une expédition de l'acte de naissance, de lui signée, à l'officier de l'état civil du domicile du père de l'enfant, ou de la mère si le père est inconnu; cette expédition sera inscrite de suite sur les registres.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 401, 421, nota 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 167;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 497.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 428 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 208, 214.

Art. 48. — Actul de recunoaştere[1]) unui copil se va înscrie în registrele stărei civile cu data sa şi se va menţionà recunoaşterea în marginea actului de naştere, dacă există asemenea act. (Civ. 27, 35, 304, 307, 308, 337; Reg. act. st. civ. 97; Civ. Fr. 62.

Text. fr. Art. 62. — L'acte de reconnaissance d'un enfant sera inscrit sur les registres à sa date; et il en sera fait mention en marge de l'acte de naissance, s'il en existe un.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 589, 590, 592-594, 596, 598, 603;
AUBRY ET RAU, VI, § 568, p. 159; § 568 bis, p. 163, n. 30; p. 165, n. 4; p. 169; § 568 ter, p. 173, 178, 179, 181, 182; § 368 quater, p. 182;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2218;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 617, 618, 624, p. 548 urm., 627, 637, 638, 648-651, 654-657, 659, p. 594-597, 660, p. 602, 603, 661;
BEUDANT, II, 566, 568, 573, p. 213, 214, 574, 575, 579;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 395;
DALLOZ, *Rép.* Acte de l'état civil, 261 urm., 330 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 62 bis, III, V, IX, XI; 70 bis, II; IV, 181 bis, III;
DEMOLOMBE V, 193, 383, 388, 393, 397, 414, 416-419, 431-434, 437, 439, 441, 444 urm., 451, 452, 454-456 urm., 484, 484 bis; VII, 796;
DURANTON, III, 217, 219, 265;
HUC, III, 74, 76-78, 100-104;
LAURENT, IV, 27, 36-38, 40, 42-45, 47 urm., 50, 51, 53, 54, 57, 58 urm., 65, 66, 68-70, 74, 77, 81, 84-87;
MARCADÉ, I, 259, 260, 262; II, 59, 70; IV, 181;
MOURLON, ed. 7-a, I, pg. 167 urm.; 481 nota 1, 485;
PANDECTES FR, Minorité 10; Enfants naturels 165 urm.;
PLANIOL, I, ed. 2-a, No. 909, nota 1, 2853, 2855, 2858, 2860-2864, 2870, 2873, 2875, 2876, 2878; I, ed. 3-a, No. 458, 1470, 1472, 1475, 1477-1479, 1481, 1486, 1489, 1491, 1492, 1494;
SIREY, Enfant naturel 37, 50, 58 urm., 86, 108, 112 urm., 127, 134, 144, 148-150 urm.;
THIRY, I, 449, 455-458, 459, p. 445, 447, 460, p. 450, 461;
WEISS, Tr. de dr. internat., IV, p. 31, nota 3.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 119 nota 4, 314 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 9, 11, 396; *Observaţie* sub. Trib. Ilfov, s. II, 1050 din 23 Dec. 1903. Dreptul 47/1903; *Observaţie* sub. Trib. Ilfov, s. II, 1050 din 23 Dec. 1902. Curier Jud. 45/903; *Observaţie* sub. Judec. ocol Cloşani 264 din 19 Iunie 903. C. Jud. 29/904. *Nota* sub. Trib. civil din Le Puy 2 Dec. 919 Curier Jud. 79-80/1920; *Nota* sub. Judec. ocol rural Pueşti-Tutova 17/914. Curier Jud. 32/915; «*Legislaţia copiilor naturali în dreptul nostru*». Tribuna Juridica 9-14/1919; *Nota* sub. Trib. civil Nice, 10 Nov. 922. Jurispr. Gen. 18/1924, No. 1052;
DOCAN P. GEORGE, Minoritatea, p. 46.
JUVARA ALFRED, *Nota* sub. Trib. Ilfov s. I, 197 din 19 Mart. 921. Curier Jud. 38/921;
MAVROJANNI ALEXANDRU, «*Recunoaşterea voluntară a copilului natural în codul nostru civil*». Trib. Juridică 28-29/919;
NACU, I, p. 527;
RĂDULESCU SILIU, *Observaţie* sub. Trib. Ilfov s. I, 18 Febr. 1910. Dreptul 32/910.

Jurisprudenţă.

1. Codul nostru admite recunoaşterea voluntară, din partea mamei, a copilului său natural ca probă pentru dovedirea filiaţiunei. Recunoaşterea aceasta se face cu formalităţile prescrise de art. 48 c. civ. înaintea ofiţerului stării civile, fie în momentul încheerii actului de naştere, fie în urma, cu ocazia altui eveniment, la care ofiţerul stării civile este chemat să ia parte. (Trib. Vâlcea. *Dr.* 65/900).

2. Conform principiului stabilit de art. 295 c. civ., nimănui nu-i este permis a dovedì contrariul în ceeace priveşte statul civil al unei persoane, care are o posesie

1) Aci vorba „recunoaştere" este improprie de oarece codul nostru civil, spre deosebire de cel Francez, nu admite recunoaşterea copiilor naturali; legiuitorul Român admite *legitimarea lor*. A se vedeà şi dispoziţiunile art. 304 codul civil.

de stat civil conformă cu actul de naştere. Recunoaşterea copiilor naturali este admisă de legiuitorul român şi formele ei sunt acele determinate de art. 48 c. civ., ceeace însemneaza că ea se face înaintea ofiţerului stărei civile. Copilul natural recunoscut de părinţii sai, înaintea casatoriei lor, este legitim, deşi el n'a fost recunoscut chiar prin actul lor de căsătorie. In adevăr, cuvântul „chiar“ care se vede în art. 304 c. civ., nu însemnează că copilul nu poate fi recunoscut de cât sau numai prin actul de casătorie, ci şi prin actul de căsătorie al părinţilor săi. (Trib. Olt, C. Jud. 46/905).

3. Din faptul că legiuitorul nostru, cu ocazia redactărei codului civil, a suprimat secţia II din capitolul III, relativ la recunoaşterea copiilor naturali şi nu a menţinut în art. 307 şi 308 decât dispoziţiile articolelor corespunzătoare 340 şi 341 din codul Napoleon, relative la recunoaşterea silită a copiilor naturali, de aci rezultă ca în sistemul legiuirei noastre nu s'a admis recunoaşterea voluntară a copiilor naturali. Menţinerea unor texte din codul Napoleon, cum sunt art. 62 şi 383, corespunzatoare cu art. noastre 48 şi 337 cod. civil, în care se vorbeşte de recunoaşterea copiilor naturali, nu se poate explicà decât ca o simpla inadvertenţa din partea legiuitorului nostru, când el însuşi nu admisese instituţiunea în sine a recunoaşterei voluntare a copiilor naturali.

Prin urmare, omisiunea Curţii de apel de a se pronunţà asupra cererei de a se admite martori pentru dovedirea unei asemenea recunoaşteri nu este esenţiala, spre a puteà atrage casarea deciziei. (Cas. I. No. 135, 1916; „Jurispr. Româna“, 1916, p. 338).

4. Copilul natural, nerecunoscut de mamă se gaseşte sub raportul naţionalităţii sale în condiţiunea copiilor gasiţi pe teritorul ţării şi deci considerat ca român, nefiind astfel supus dispoziţiunii legii streinilor. (Cas. Iaşi II, No. 145 din 30 Octombrie 1917; „Jurisprudenţa Română“ 4-5, 919, p. 525).

5. A se vedeà: Art. 308, Index. „Recunoaştere prin act autentic“ şi notele respective; Art. 308, Index. „Recunoaştere“ şi notele respective

CAPITOLUL III

Despre actele de căsătorie.

Art. 49 [1]. — (Mod. L. 15 Martie 1906). Căsătoria trebue să fie precedată de o publicaţiune; viitorii soţi vor face declaraţiunea proectului de căsătorie ofiţerului stărei civile care îl va publicà înaintea uşei bisericei enoriei şi la uşa casei comunale.

Această declaraţiune se va puteà face verbal sau înscris.

Această publicaţiune şi actul ce se va încheià întru aceasta vor cuprinde pronumele, numele, profesiunea şi domiciliul ambilor viitori soţi, calitatea lor de majori sau minori şi prenumele, numele, profesiunea şi domiciliul taţilor şi mamelor. Acest act va mai coprinde şi ziua, locul şi ora în cari s'au făcut publicaţiunile; el se va înscri pe un singur registru care va fi numerotat şi parafat precum este prescris la art. 28 şi care, la finele anului, urmează a se depune la grefa tribunalului de întâia instanţă.

Text. fr. Art. 63. — Avant la célébration du mariage, l'officier de l'état civil fera deux publications à huit jours d'intervalle, un jour de dimanche, devant la porte de la maison commune. Ces publications, et l'acte qui en sera dressé, énonceront les prénoms, noms, professions et domiciles des futurs époux, leur qualité de majeurs ou de mineurs, et les prénoms, noms, professions et do-

---

1) **Textul vechiu al art. 49.** Inaintea celebrării căsătoriei, oficerul stării civile va face două publicaţiuni, în interval de 8 zile în zi de Duminecă, înaintea uşei bisericei enoriei şi la uşa casei comunale.

Aceste publicaţiuni şi actul ce se va încheià întru acesta, vor cuprinde prenumele, numele, profesiunea şi domiciliul ambilor viitori soţi, calitatea lor de majori sau minori, şi prenumele, numele, profesiunea şi domiciliul taţilor şi mamelor. Acest act va mai cuprinde *şi zilele, locul* şi ora în care s'au *făcut* publicaţiunile; el se va înscrie pe un singur registru care va fi numerotat şi parafat, precum este prescris la art. 28 şi care la finele anului urmează a se depune la grefa tribunalului de întâia instanţă. (Civ. 28, 30, 50, 51, 55, 76, 79, 80, 84, 152, 174, 175, 179, 342, 434; Regul. act. st. civile 9, 98 urm. Civ. Fr. 63).

miciles de leur pères et mères. Cet acte énoncera, en outre, les jours, lieux et heures où les publications auront été faites: il sera inscrit sur un seul registre qui sera coté et paraphé comme il est dit en l'article 41, et déposé, à la fin de chaque année, au greffe du tribunal de l'arrondissement.

Doctrină străină.

Baudry et Fourcade. *Des personnes*, II, 1569 urm.; 1581, 1605;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 148, 389, nota 1;
Demolombe, III, 181;
Laurent, II, 418;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 289, 294;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 793; III, ed. 2-a, No. 111.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 430, 600 urm., 603;
Cantacuzino Matei, p. 676, 686, 687;
Mavrodineanu Vladimir, «*Rațiunea juridică a publicațiunilor la căsătorie*». Curier Jud. 12/912;
Nacu, I, p. 304, 305.

Art. 50 [1].—(Mod. L. 15 Martie 1906). Un extract de pe actul de publicațiune se va afișà pe ușa Casei comunei unde își au domiciliul viitorii soți și va rămâne afipt timp de 10 zile.

Căsătoria nu se va puteà celebrà decât după 10 zile libere dela publicațiune.

Text. fr. Art. 64. — Un extrait de l'acte de publication sera et restera affiché à la porte de la maison commune, pendant les huit jours d'intervalle de l'une à l'autre publication. Le mariage ne pourra être célébré avant le troisième jour, depuis et non compris celui de la seconde publication.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, V, p. 105;
Baudry et Fourcade, *Des personnes*, II, 1576, 1580, 1581, 1846;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 148;
Demolombe, III, 186;
Huc, II, 87;
Mourlon, ed. 7-a, p. 294, 298;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 796; III, ed. 2-a, No. 115.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 430, 600 urm., 603;
Cantacuzino Matei, p. 505, 676, 686, 687;
Nacu, I, p. 214, 305, 306.

Art. 51 [2]. — (Mod. L. 15 Martie 1906). Dacă căsătoria nu s'a celebrat în cursul unui an dela publicațiune, atunci se va face o nouă publicațiune după formele prescrise mai sus la art. 49.

Text. fr. Art. 65. — Si le mariage n'a pas été célebré dans l'année, à

1) **Textul vechiu al art. 50.** Un extract după actul de publicațiune se va afișà pe ușa casei comunei, unde își au domiciliul viitorii soți și va rămâneà afipt în tot intervalul publicațiunilor.
Căsătoria nu se va puteà celebrà, decât după 3 zile libere dela cea de a doua publicațiune. (Civ. 174, 175; Pr. civ. 729; Reg. act. st. civ. 101, 105; Civ. Fr. 64).

2) **Textul vechiu al art. 51.** Dacă căsătoria nu s'a celebrat în cursul unui an dela cea din urmă publicațiune, atunci se vor face noui publicațiuni, după formele prescrise mai sus, la art. 49. (Civ. 49, 50; Pr. civ. 730; Reg. act. st. civ. 107; Civ. Fr. 65).

compter de l'expiration du délai des publications, il ne pourra plus être célébré qu'après de nouvelles publications auront été faites dans la forme ci-dessus prescrite.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 105;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, II, 1582, 1846;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 149;
DALLOZ, *Rép.* Mariage 333 urm.; *Suppl.* Mariage 166;
DEMOLOMBE, III, 187;
MARCADÉ, art. 65;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 298:
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 798; III, ed. 2-a, No. 117.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 430, 600 urm., 603;
CANTACUZINO MATEI, p. 505, 676, 686, 687;
NACU, I, p. 305, 306.

Art. 52. — Opozițiunile la căsătorie se vor face în două exemplare subsemnate amândouă de însăși opozanții, sau de împuterniciții lor prin procurațiune specială și autentică. Unul din exemplare, dimpreună cu copie după procurațiune, se va comunicà părților în persoană și în lipsă-le se va lăsà la domiciliul lor; iar celălalt exemplar, asemenea cu copie după procurațiune, se va comunicà ofițerului stărei civile care va pune viza sa. (Civ. 23, 53-55, 62, 87, 153-161, 174; C. p. 284; Pr. civ. 74; Reg. act. st. civ. 121; Civ. Fr. 66).

Text. fr. Art. 66. — Les actes d'opposition au mariage seront signés sur l'original et sur la copie par les opposants ou par leurs fondés de procuration spéciale et authentique; ils seront signifiés, avec la copie de la procuration, à la personne ou au domicile des parties, et à l'officier de l'état civil, qui mettra son *visa* sur l'original.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 36, 37;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, II, 1650, 1651, 1656 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 161; II, p. 708;
DALLOZ, *Rép.* Mariage 143, 289 urm.; *Suppl.* Mariage 143, 146 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, I, p. 323;
DEMOLOMBE, III, 120, 154;
HUC, II, 117;
LAURENT, II, 391, 393, 394;
MARCADÉ, art. 176, No. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 325 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 816, 821; III, ed. 2-a, No. 137, 142.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 621 urm., 624; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 292, nota 2;
CANTACUZINO MATEI, p. 677, 686, 687;
NACU, I, p. 315, 317.

Art. 53. — Ofițerul stărei civile va trece pe scurt, în registrul de publicațiune, toate opozițiunile. Dacă acele opozițiuni se vor anulà prin vre-o hotărîre judecătorească, sau prin vre-un act

de retragere din partea celor ce le dedese acea hotărîre sau act se va trece, pe scurt, pe marginea aceluiaş registru. (Civ. 49, 54, 62, 158-161; Reg. act. st. civ. 122, 124; Civ. Fr. 67).

Text. fr. Art. 67. — L'officier de l'état civil fera, sans délai, une mention sommaire des oppositions sur le registre des publications; il fera aussi mention, en marge de l'inscription desdites oppositions, des jugements ou des artes de main-levée dont expédition lui aura été remise.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 345;
AUBRY ET RAU, V, § 454, p. 36, text şi nota 3; § 457, p. 39, nota 3;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, II, 1650, 1651, 1654, 1667;
BEUDANT, I, 271, 272;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 161;
DEMANTE ET COLMET DE SANTTERE, I, 251 bis, I;
DEMOLOMBE, III, 154 — 157;
DURANTON, II, 207;
HUC, II, 120;
LAURENT, II, 391 — 394, 398;
MARCADÉ, I, 604;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 328;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 821, 826; III, ed. 2-a, No. 133 urm., 141, 142, 147;
SIREY, Mariage 503;
THIRY. I, 280, 281.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 621 urm., 624;
CANTACUZINO MATEI, 677, 686, 687;
NACU, I, p. 316.

Art. 54. — La caz de opoziţiune, ofiţerul stărei civile nu va puteà celebrà căsătoria până ce nu i se va face formal cunoscut anularea opoziţiunei prin retragerea celui ce a dat-o, sau prin hotărîre de judecată.

Ofiţerul stărei civile, care va urmà în potrivă, va fi osândit la o amendă de 300 lei şi la despăgubirea de toate cheltuelile şi pagubele urmate părţilor. (Civ. 62, § 7, 158-161, 174; Reg. act. st. civ. 58, 123; Civ. Fr. 68).

Text. fr. Art. 68. — En cas d'opposition, l'officier de l'état civil ne pourra célébrer le mariage avant qu'on lui en ait remis la main-levée, sous peine de trois cents francs d'amende, et de tous dommages-intérêts.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 456, n. 1; V, p. 37, 38;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, II, 1585, 1659 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 158 urm.;
DALLOZ, *Rép.* Mariage 301 urm.; 336 *Suppl.* Mariage 153 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, IV, p. 54;
DEMOLOMBE, III, 163;
HUC, II, 121;
LAURENT, II, 396;
MARCADÉ, art. 176, n. 6;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 317; 328 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 819, 823; III, ed. 2-a, No. 140, 144.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 624 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 105);
CANTACUZINO MATEI, p. 677, 686, 687;
NACU, I, p. 310, 316 urm.

Art. 55. — Dacă nu s'a ivit vre-o opozițiune, se va menționà aceasta în actul de căsătorie și dacă publicațiunile au fost făcute în mai multe comune, părțile vor înfățișà certificatele fie ărei comune la funcționarul stărei civile spre a constatà neivirea de opozițiune. (Civ. 62 § 7; Civ. Fr. 69).

Text. fr. Art. 69. — S'il n'y a point d'opposition, il en sera fait mention dans l'acte de mariage; et si les publications ont été faites dans plusieurs communes, les parties remettront un certificat délivré par l'officier de l'état civil de chaque commune, constatant qu'il n'existe point d'opposition.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes,* II, 1585, 1657;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 820, 821; III, ed. 2-a, No. 141, 142.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 610 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 686, 687;
NACU, I, p, 307.

Art. 56. (Mod. L. 15 Martie 1906 [1]). — Ofițerul stărei civile va alăturà la dosarul căsătoriilor extractele după actele de naștere, scoase din oficiu din registre, când soții sunt născuți în acea comună. Dacă ambii soți, sau unul din ei, sunt născuți în altă comună, sunt datori a prezentà ofițerului stărei civile extracte de pe actele lor de naștere, sau vor îndeplinì lipsa acestor acte prin alte dovezi dela domiciliul lor.

Tot așa se va urmà și cu extractele de pe actele de moarte ale ascendenților viitorilor soți, când au decedat în acea comună.

Text. fr. Art. 70. — L'officier de l'état civil se fera remettre l'acte de naissance de chacun des futurs époux. Celui des époux qui serait dans l'impossibilité de se le procurer, pourra le suppléer, en rapportant un acte de notoriété délivré par le juge de paix du lieu de sa naissance, ou par celui de son domicile.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes,* II, 1583. 1584, 1871;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 126, 142, 150;
DALLOZ, *Rép.* Mariage 350 urm.; *Suppl.* Mariage 172 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 302, 303;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 713, 718, 833; III, ed. 2-a, No. 26, 32, 155.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 610 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie,* p. 281;
CANTACUZINO MATEI. p. 686, 687;
HAGI-CHIRBA GHEORGHE, *„Actul de constatarea etății servind pentru adopțiune și căsătorii",* Curier Jud. 53/1914;
NACU, I, p. 307.

---

1) **Textul vechiu al art. 56.** Ofițerul stărei civile va cere și va lua actele de naștere ale ambilor viitori soți.

Dacă însă va fi cu neputință a le avea, atunci se va îndeplini lipsa acestor acte prin alte dovezi dela locul nașterei sau al domiciliului lor. (Civ. 33, 57-59, 87, 138; leg. jud. oc. 50; Reg. act. st civ. 104 Civ.; Fr. 70).

Jurisprudenţă.

1. In principiu tribunalele sunt competinte a îndeplinì lipsa actelor de naştere ori de câte ori li se va dovedì, de catre persoana ce face o asemenea cerere, că nu se gaseşte înscrisa în registrele de naştere ale starei civile, sau ca aceste registre sunt perdute, şi dovezile, ce vor îndeplinì lipsa unor asemenea acte de naştere, sunt declaraţiunea a 5 martori, facută înaintea tribunalului locului naşterei acelei persoane sau al domiciliului său. (Cas. II, 240/97, B. p. 1255).

Art. 57. (Mod. L. 15 Martie 1906 [1]). — Dovezile ce vor îndeplinì lipsa actelor de naştere sau de moarte sunt: declaraţiunea a doi martori, bărbaţi sau femei, rude sau nu a viitorilor soţi, despre locul şi epoca naşterii sau a morţei.

Primarul comunei va redactà act despre această declaraţiune, care se va semnà de martori şi dacă veri-unul din martori nu va şti sau nu va puteà subscrie se va face menţiune despre aceasta în acel act.

Text. fr. Art. 71. — L'acte de notoriété contiendra la déclaration faite par sept témoins, de l'un ou de l'autre sexe, parents ou non parents, des prénoms, nom, profession et domicile du futur époux, et de ceux de ses père et mère, s'ils sont connus; le lieu, et, autant que possible, l'époque de sa naissance, et les causes qui empêchent d'en rapporter l'acte. Les témoins signeront l'acte de notoriété avec le juge de paix; et s'il en est qui ne puissent ou ne sachent signer, il en sera fait mention.

Doctrină străină.

Baudry et Fourcade, *Des personnes*, II, 1584;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 150;
Demolombe, III, 192;
Huc, II, 342;
Mourlon ed 7-a, I, p. 302, 303;
Planiol, III, ed. 2-a, No. 155.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 610 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 281;
Cantacuzino Matei, p. 686, 687;
Hagi-Chirea Gheorghe, *„Actul de constatarea etăţii servind pentru adopţiune şi căsătorii"*, Curier Jud. 53/1914;
Nacu, I, p. 307.

Jurisprudenţă.

1. Actul de dovedire, făcut conform art. 57 şi 58 nu poate servì de dovedirea naşterei, de cât numai în vederea căsătoriei, iar nici de cum pentru orice alta împrejurare. (Cas. II 388. Dec. 19/79, p. 961), cu alte cuvinte n'are puterea probanta a unui act de naştere; aceasta se dovedeşte prin însăşi termenii art. 57, „care va cuprinde... pe cât se va putea mai nemerit epoca naşterei", termeni care arată că legiuitorul nu consideră naşterea şi vârsta dovedită de cât cu aproximaţie, iar nu într'un mod cert pentru toate împrejurările şi pentru toţi. (Cas. I, 89, Martie 16/79. B. p. 187).

2. După legea din 8 Martie 1875, modificatoare a art. 57, 58 şi 59 c. civ., un act încheiat de primarul unei comune ce nu e reşedinţă de tribunal, în care se cuprinde declaraţiunea, sub prestare de juramânt, a 5 martori despre naşterea unei persoane, instrumentat pentru persoanele ce sunt domiciliate în comunele ce nu sunt reşedinţe de tribunale, are aceeaşi tarie şi putere ca şi un act autentic de starea civilă. Şi de şi art. 57, 58 şi 59 c.

1) **Textul vechiu al art. 57.** Dovezile ce vor îndeplinì lipsa actelor de naştere, sunt: declaraţiunea a 5 martori, bărbaţi sau femei, rude sau nu a viitorilor soţi, care va cuprinde prenumele, numele, profesiunea şi domiciliul viitorilor soţi, locul şi, pecât se va puteà mai nimerit, epoca naşterei şi cauza pentru care nu s'a putut înfăţişà actul de naştere.

Martorii vor subscrie acea declaraţiune, care se va legalizà de primarul comunei, şi dacă vreunul din martori nu va şti, sau nu va puteà subscrie, se va face menţiune despre aceasta în acel act. (Civ. 56, 59, 138; Leg. Timbr. 20 § 25, 39 § 34; Leg. jud. oc. 50 C. p. 22-3-a; Reg. act. st. civ. 104; Civ. Fr. 71).

civ. se refera la actul de naştere trebuitor la facerea casatoriei, existând însa şi în materie de adopţiune aceleaşi motive care au facut pe legiuitorul din 1875 a derogă la formalităţile mai riguroase ale art. 58 c. civ., actul de notorietate drcsat conform legei din 1875 e de natură a suplini actul de naştere al adoptatului. (Apel Buc., II, 4 Ian. 15/88. *Dr.* 12/88).

3. Este bine constatata diferenţa de vàrsta între adoptator şi adoptat când se face conform legei din Martie 1875. (Cas. I, 190, Iun. 27/88, B. p. 595).

Art. 58. (*Abrogat L. 15 Martie 1906* [1]).

Text. fr. Art. 72. — L'acte de notoriété sera présenté au tribunal de première instance du lieu où doit se célébrer le mariage. Le tribunal, après avoir entendu le procureur du Roi, donnera ou refusera son homologation, selon qu il trouvera suffisantes ou insuffisantes les déclarations des témoins, et les causes qui empêchent de rapporter l'acte de naissance.

Doctrină străină.

Baudry et Fourcade, *Des personnes* II, 1584;
Colin et Capitant, ed. 2 a, I, p. 150;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 302, 303.

Doctrină românească.

Alexadresco, I, ed. 2-a, p. 610 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 686, 687;
Nacu, I, p. 307.

Art. 59. (Mod. L. 15 Martie 1906 [2]). — Actul autentic despre consimţimântul tatălui, mamei sau tutorelui, va cuprinde prenumele, numele, profesiunile şi domiciliul viitorilor soţi a tuturor acelora cari vor fi luat parte la acest act şi gradul înrudirei lor.

Autentificarea acestui act va puteà fi făcută de judecătoriile de ocol şi de judecătoriile comunale.

Text. fr. Art. 73. — L'acte authentique du consentement des père et mère ou aïeuls et aïeules, ou, à leur défaut, celui de la famille, contiendra les prénoms, noms, professions et domicile du futur époux, et de tous ceux qui auront concouru à l'acte, ainsi que leur degré de parenté.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, V, § 466, n. 6;
Baudry et Fourcade *Des personnes* II, 1487, 1488, 1493, 1857;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 139, 141, 150; II, p 203;
Dalloz. *Rép.* Mariage 354 urm.; *Suppl.* Mariage 173;
Demante et Colmet de Santerre, I, 241, 241 bis;
Demolombe, III, 53, 55;
Marcadé, art. 73; I, n 573;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 302, 303;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 767, 768; III, ed. 2-a, No. 83, 84.

---

1) **Textul vechiu al art. 58.** Actul de dovedire se va înfăţişà tribunalului de întâia instanţă al judeţului, unde trebue sa se săvârşească căsătoria. Tribunalul, ascultând concluziunile procurorului, va face sau va refuză legalizaţiunea lui, după aprecierea ce va da declaraţiunilor martorilor şi împrejurărilor ce au împiedicat înfăţişarea actului de naştere. (Civ. 60, leg. jud. o oale 62; leg. 24 Oct. 77; Civ. Fr. 72).

2) **Textul vechiu al art. 59.** Actul autentic *despre consimţimântul tatălui, mamei, moşului (bunicului) şi moaşe (bunicei)* sau, in lipsa-le, despre consimţimântul familiei, va cuprinde prenumele, numele profesiunea şi domiciliul viitorilor soţi şi a tuturor acelora ce vor fi luat parte la acest act; precum şi gradul înrudirei lor. (Civ. 87, 131—134, 142, 164, 165, 1171; C. p. 162; Leg. aut. act. Art. 14 urm. Reg. act. st. civ. 104; Civ. Fr. 73).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 610 urm. (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 76, 141);
CANTACUZINO MATEI, p. 686, 687;
NACU, I, p. 307.

Art. 60. (Mod. L. 15 Martie 1906 [1]). — Căsătoria se va celebrà în comuna în care unul din soţi va avea domiciliul său.

Acest domiciliu, întrucât priveşte căsătoria se va stabilì prin o reşedinţă de şase luni continue într'o comună [2]).

Text. fr. Art. 74. — Le mariage sera célébré dans la commune où l'un des deux époux aura son domicile. Ce domicile, quant au mariage, s'établira par six mois d'habitation continue dans la même commune.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 465, p. 103; § 466, n. 1;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes* II, 1577, 1588 urm., 1595;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 152, 421, 427;
DALLOZ, *Rép.* Mariage 363 urm.; *Suppl.* Mariage 182 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 233;
DEMOLOMBE, III, 196 urm., 200-204;
DURANTON, II, 225;
HUC, 89, 91;
LAURENT, II, 412, 417, 420;
MARCADÉ, art. 74, n. 1;
MOURLON, ed. 7-a I, p. 299;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 858 urm., 1025; III, ed. 2-a, No. 174 urm., 360.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 597 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 686, 687;
NACU, I, p. 306.

Jurisprudenţă.

1. Domiciliul unde are a se celebrà căsatoria, conform art. 60, e acolo unde părţile îşi au reşedinţa continuă de 6 luni, iar nu numai domiciliul de drept prevăzut de art. 87. (Apel Galaţi, I, 186, Oct. 3/88, *Dr.* 73/89).

Art. 61. (Mod. L. 15 Martie 1906 [3]). — In ziua hotărîtă de părţile ce voesc a se însoţì, după expirarea termenului de publicaţiune, ofiţerul stărei civile, în casa comunală, în prezenţa a doi martori, rude sau străini, va da citire părţilor în persoană a actelor sus menţionate, relative la statul civil al părţilor şi la formalităţile căsătoriei şi le va citì art. 194, 195, 196 din capito-

---

1) **Textul vechiu al art. 60.** Căsătoria se va celebrà în comuna, în care unul din soţi va aveà domiciliul său.

Acest domiciliu, întrucât priveşte căsătoria, se va stabilì prin o reşedinţă de 6 luni continue într'o comună. (Civ. 73 ur., 87 ur., 151, 173; Reg. act. st. civ. 106; Civ. Fr. 74).

2) După o modificare avută loc la Senat în şedinţa dela 7 Martie, se adăogase la finitul acestui articol următoarele rânduri: *„afară de căzul prevăzut de art. 50, când reşedinţa de şase luni nu se cere"*, cari însă nu au fost menţinute.

3) **Textul vechiu al art. 61.** In ziua hotărîtă de părţile ce voesc a se însoţì, după expirarea termenului de publicaţiuni, ofiţerul stării civile, în casa comunală, în prezenţa de 4 martori, rude sau streini, va da cetire părţilor de actele sus menţionate, relative la statul civil al parţilor şi la formalităţile căsătoriei şi le va cetì capitolul VI al titlului *Despre căsătorie, despre drepturile şi datoriile respective ale soţilor;* el va interpelà pe viitorii soţi, precum şi persoanele care autorizează căsătoria de vor fi de faţă, să declare dacă s'a făcut vreun contract de căsătorie şi, la caz de afirmativă, data acestui contract precum şi numele şi reşedinţa autorităţii, care l-a legalizat. Ofiţerul stării civile va primì, după aceasta, declaraţiunea fiecăreia din părţi, una după alta, că voesc a se căsătorì. El va pronunţà în numele legii, că părţile sunt unite prin căsătorie şi va redigeà îndată act despre aceasta. (Civ. 24, 49, 51, 151, 173, 194, 208; Const. veche 22; C. p. 162 urm. 166; Com. 19; Reg. act. st. civ. 108, 110; Lege autorizând luarea de măsuri în vederea stării de războiu cu privire la familia şi averea celor mobilizaţi (Mon. of. 221/916). Art. 10, 11; Civ. Fr. 75).

lui VI al titlului „Despre căsătorie, despre drepturile și datoriile respective ale soților“; el va întrebà pe viitorii soți, precum și persoanele cari autorizează căsătoria, de vor fi de față, să declare dacă s'a făcut veri-un contract de căsătorie, și, la caz de afirmativă, data acestui contract, precum și numele și reședința autorității care l-a autentificat. Ofițerul stărei civile va primì după aceasta declarațiunea fiecărei părți, una după alta, că voesc a se căsătorì. El va pronunțà, în numele legei, că părțile sunt unite prin căsătorie și va redactà îndată act despre aceasta.

Căsătoria poate fi celebrată în alt loc decât în casa comunală, după atestarea medicală că unul dintre soți este împiedicat de a părăsì casa pentru cauză de boală.

Intrarea publicului în acest local va fi lăsată liberă și se va face mențiune despre aceasta în act.

Text. fr. Art. 75. — Le jour désigné par les parties après les délais des publications, l'officier de l'état civil, dans la maison commune, en présence de quatre témoins, parents ou non parents, fera lecture aux parties, des pièces ci-dessus mentionnées, relatives à leur état et aux formalités du mariage, et du chapitre VI du titre *du Mariage*, sur *les droits et les devoirs respectifs des époux.*

Adition, L. 10 juillet 1850. — Il interpellera les futurs époux, ainsi que les personnes qui autorisent le mariage, si elles sont présentes, d'avoir à déclarer s'il a été fait un contrat de mariage, et, dans le cas de l'affirmative, la date de ce contrat, ainsi que les noms et lieu de résidence du notaire qui l'aura reçu.

Il recevra de chaque partie, l'une après l'autre, la déclaration qu'elles veulent se prendre pour mari et femme; il prononcera, au nom de la loi, qu'elles sont unies par le mariage, et il en dressera acte sur-le-champ

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 466, n. 9; p. 109;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, II, 1447, 1593 urm., 1694, 1872, 1873, 1874;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 67, 121, 153, 387 nota 4, 393; ed. 1-a, III, p. 26;
DALLOZ, *Rép.* Mariage 367, 379, 380; *Suppl.* Mariage 185 urm., 190;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 245 bis;
DEMOLOMBE, III, 206, 210, 213;
DURANTON, II, 241;
HUC, II, 18, 92;
LAURENT, II, 401, 425, 428;
MARCADÉ, art. 36, I, n. 123;
MOURLON, ed. 7-a. I, p. 303 urm.;
PLANIOL, I, ed. III-a; No. 860; III, ed. 2-a, No. 183, 810 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I. ed. 2-a, p. 605 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 227, n. 3; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 58, n. 3, 104, 105, 113).; *Nota* sub. C. Apel Iași s. II, 7 Mai 1924, Jur. Gen. 1924, No. 1498;
CANTACUZINO MATEI, p. 679, 686, 687, 717;
NACU, I, p. 308 urm.

Jurisprudență.

1. Omisia, de a se menționà în actul de căsătorie consimțământul soților, nu atrage nulitatea căsătoriei, căci imperfecția actului destinat a probà casătoria nu poate atinge căsătoria. (C. Apel Buc., I, Curier Jud. 24/900).

2. A se vedeà: Art. 151 cu notele respective.

Art. 62. — (Mod. L. 15 Martie 1906[1]). In actul de căsătorie se va cuprinde:

1. Prenumele, numele, profesiunea, etatea, locul de naştere şi domiciliul fiecăruia din soţi;
2. De sunt majori sau minori;
3. Prenumele, numele, profesiunea şi domiciliul taţilor şi mamelor lor;
4. Consimţimântul taţilor şi al mamelor sau al tutorelui în cazurile cerute de lege;
5. Publicaţiunile din diferite domiciliuri;
6. Opoziţiunile, de ar urmà nişte asemenea, revocarea acestora sau menţiunea că nu s'a arătat opoziţiune;
7. Declaraţiunea părţilor contractante că se iau de soţi şi pronunţarea unirei lor de către ofiţerul public;
8. Prenumele, numele, etatea, profesiunea şi domiciliul fiecărui din martori, precum şi declaraţiunea de sunt rude sau afini a soţilor, de ce anume parte şi grad;
9. Declaraţiunea ce s'a făcut asupra interpelaţiunei prescrise de articolul precedent, că a urmat sau nu contract de căsătorie şi, pe cât se va puteà, data contractului, de există, precum şi numele şi locul reşedinţei autorităţei care l-a autentificat; toate acestea sub pedeapsă contra ofiţerului stărei civile de amenda prescrisă la art. 54. In caz când declaraţiunea s'ar fi omis sau greşit, rectificaţiunea actului, în ceeace priveşte omisiunea sau greşala, se va puteà cere de procurorul tribunalului, fără prejudiciul dreptului părţilor interesate, în conformitate cu art. 84 al acestui cod.

Text. fr. Art. 76. — On énoncera, dans l'acte de mariage:

1⁰ Les prénoms, noms, professions, âge, lieux de naissance et domiciles des époux;

2⁰ S'ils sont majeurs ou mineurs;

3⁰ Les prénoms, noms, professions et domiciles des pères et mères;

4⁰ Le consentement des pères et mères, aïeuls et aïeules, et celui de la famille, dans les cas où ils sont requis:

5⁰ Les actes respectueux, s'il en a été fait;

---

1) **Textul vechiu al art. 62.** In actul de căsătorie se va cuprinde:

I. Prenumele, numele, profesiunea, etatea, locul de naştere şi domiciliul fiecăruia din soţi. (Civ. 21).

II. De sunt majori sau minori. (Civ. 21, 342, 434).

III. Prenumele, numele, profesiunea şi domiciliul taţilor şi al mamelor lor.

IV. Consimţimântul taţilor şi al mamelor, bunilor sau al bunelor sau al familiei în cazurile cerute de lege (Civ. 131—133, 164, 165).

V. Actele respectoase, dacă acestea s'ar fi făcut (Civ. 134—138).

VI. Publicaţiunile în diferite domiciliuri. (Civ. 49—51, 174).

VII. Opoziţiunile, de ar urmà nişte asemenea, revocarea acestora, sau menţiunea că nu s'a arătat opoziţiune. (Civ. 52—55, 153—201).

VIII. Declaraţiunea părţilor contractante că se iau de soţi, şi pronunţarea uniunei lor de către oficerul public. (Civ. 129).

IX. Prenumele, numele, etatea, profesiunea şi domiciliul fiecăruia din martori, precum şi declaraţiunea de sunt rude sau afini ai soţilor, de ce anume parte şi grad. (Civ. 21, 24, 660 urm.).

X. Declaraţiunea ce s'a făcut asupra interpelaţiunei prescrise de articolul precedent, că a urmat sau nu contract de căsătorie şi, pecât se va puteà, data contractului, de există, precum şi numele şi locul reşedinţei autorităţii care l-a legalizat; toate acestea, sub pedeapsă contra oficerului stărei civile de amenda prescrisă la articolul 54. In caz când declaraţiunea s'ar fi omis, sau greşit, rectificaţiunea actului, în ceeace priveşte omisiunea sau greşala se va puteà cere de procurorul tribunalului, fără prejudiţiul dreptului părţilor interesate, în conformitate cu articolul 84 al acestui codice). (C. com. 19, 20; leg. 29 Oct. 77. Reg. act. st. civ. 58, 109; Civ. Fr. 76).

6° Les publications dans les divers domiciles;
7° Les oppositions, s'il y en a eu; leur mainlevée, ou la mention qu'il n'y a point eu d'opposition;
8° La déclaration des contractants de se prendre pour époux, et le prononcé de leur union par l'officier public;
9° Les prénoms, noms, âge, professions et domiciles des témoins, et leur déclaration s'ils sont parents ou alliés des parties, de quel côté et à quel degré;
Addition, L. 10 juillet 1850, § 10. — La déclaration faite sur l'interpellation prescrite par l'article précédent, qu'il a été ou qu'il n'a pas été fait de contrat de mariage, et autant que possible, de la date du coutrat, s'il existe, ainsi que les noms et lieu de résidence du notaire qui l'aura reçu; le tout à peine, contre l'officier de l'état civil, de l'amende fixée par l'article 50.

Dans le cas où la déclaration aurait été omise ou serait erronée, la rectification de l'acte, en ce qui touche l'omission ou l'erreur, pourra être demandée par le procureur de la République, sans préjudice du droit des parties intéressées, conformément à l'article 99.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes* II, 1601, 1657, 1874;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 67, 126, 142, 154, 395; ed. 1-a, III, p. 26;
DALLOZ, *Rép.* Mariage 378 urm; *Suppl.* Mariage 190;
MOURLON. ed. 7-a, I, p. 303 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 860; III, ed. 2-a, No. 183, 810 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 451, 608 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 58 n. 3, 104, 105, 113);
CANTACUZINO MATEI, p. 686, 687, 688, 717.

Jurisprudență.

1. Ofițerul stărei civile este obligat a constată, pe lângă alte exigente cerute la o casatorie, și dacă persoanele sunt sau nu domiciliate sau reședinte în comuna sa; și declarațiunea sa afirmativa nu se poate combate cu martori. (Apel Galați, I, 136. Oct. 3/88. *Dr.* 73/89).

CAPITOLUL IV.

Despre actele de încetare din viață.

Art. 63. — Nici o înmormântare nu se va face fără autorizațiune.—Autorizațiunea se dă de ofițerul stărei civile, care nu o va puteà eliberà până ce mai întâi nu va merge însuși la locuința celui încetat din viață, ca să se încredințeze despre moartea sa și până nu vor trece 36 ore dela încetarea din viață, afară de cazurile prevăzute de regulamentele polițienești.

In localitățile unde se vor fi aflând revizori de morți, ofițerul stărei civile îl va luà cu dânsul pentru a face constatare.

Autorizațiunea de înmormântare se va da fără plată de vre-o taxă [1]. (Civ. 66, 67, 68, 81; C. p. 284 urm.; Reg. act. st. civ. 145 urm.; Civ. Fr. 77).

Text. fr. Art. 77. — Aucune inhumation ne sera faite sans une autorisation, sur papier libre et sans frais, de l'officier de l'état civil, qui ne pourra

1) In textul art. francez corespunzător, 77, lipsesc ultimele două aliniate. In acelaș timp, textul francez prevede in primul aliniat, 24 ore in loc de 36.

la délivrer qu'après s'être transporté auprès de la personne décédée, pour s'assurer du décès, et que vingt-quatre heures après le décès, hors les cas prévus par les règlements de police.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 904, 907;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 401, 403;
DALLOZ, *Rép.* Acte de l'état civil, 285 urm.; Culte 759 urm; *Suppl.* Acte de l'état civil, 68 urm.; Culte 834 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 114, 114 bis;
DEMOLOMBE, I, 302, 303;
MARCADÉ, art. 77, n. 3;
MOURLON ed 7-a, I, p. 169;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 499, 501, 520.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 431, 432;
CANTACUZINO MATEI, p. 216;
NACU, I, p. 209.

Art. 64.—Actul de încetare din viață va fi redactat de către ofițerul stărei civile, după declarațiunea a 2 martori; acești martori vor fi, de se va puteà, din cele mai de aproape rude sau vecini. Iar când cineva va murì afară din domiciliul său, persoana în locuința căreia a murit, dimpreună cu ruda sau alte persoane, vor servì de martori. (Civ. 21, 24, 65 urm., 76 urm., 81 urm.; Civ. Fr. 78).

Text. fr. Art. 78. — L'acte de décès sera dressé par l'officier de l'état civil, sur la déclaration de deux témoins. Ces témoins seront, s'il est possible, les deux plus proches parents ou voisins, ou, lorsqu'une personne sera décédée, hors de son domicile, la personne chez laquelle elle sera décédée, et un parent ou autre.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, 5-a, ed. p. 310;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 907;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 394, 401;
DALLOZ, *Rép.* Acte de l'état civil, 284, 303, 304;
DEMOLOMBE, I, 302;
HUC, I, 351;
MARCADÉ, art. 77 n. 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 170;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 499, 501, 620.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 432, 433, 610;
CANTACUZINO MATEI, p. 216;
NACU, I, p. 210.

Art. 65. — Actul de încetare din viață va cuprinde: prenumele, numele, vârsta, profesiunea și domiciliul mortului; prenumele celui alt soț, dacă mortul erà căsătorit sau văduv; prenumele, numele, vârsta, profesiunea și domiciliul celor ce au declarat moartea, și de sunt rude, gradul înrudirei. Acelaș act va mai cuprinde, pe cât se va puteà ști, prenumele, numele,

profesiunea și domiciliul părinților mortului și locul nașterei sale. (Civ. 21, 22, 25, 36; Reg. act. st. civ. 153; Civ. Fr. 79).

Text. fr. Art. 79. — L'acte de décès contiendra les prénoms, nom, âge, profession et domicile de la personne décédée; les prénoms et nom de l autre époux, si la personne décédée était mariée ou veuve; les prénoms, noms, âges, professions et domiciles des déclarants; et, s'ils sont parents, leur degré de parenté.

Le même acte contiendra de plus, autant qu'on pourra le savoir, les prénoms, noms, profession et domicile des père et mère du décédé, et le lieu de sa naissance.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 310;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 913;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 402; ed. 1-a, III, p. 368;
DALLOZ *Rép.* Acte de l'état civil 282 urm.; *Suppl.* Acte de l'état civil, 67 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 116 bis;
DEMOLOMBE, I, 304;
HUC, I, 352;
LAURENT, II, 88;
MARCADÉ, I, art. 79;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 170 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a. No. 499, 501, 620.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 433 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 50); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 154;
CANTACUZINO MATEI, p. 216.
NACU, I, p. 210.

Art. 66. — Dacă încetarea din viață a vr'unei persoane s'a întâmplat în spitalele militare, civile sau orice alte stabilimente publice sau particulare, superiorii, directorii, administratorii și stăpânii acelor case vor fi datori a da de știre în 24 ore, ofițerului stărei civile, care va merge îndată ca să se încredințeze de moartea acelei persoane, după declarațiunile ce i se vor fi făcut și după științele ce va fi luat; se vor ținea în zisele spitale și stabilimente, registre destinate spre a se înscrie acele declarațiuni și științe.

Ofițerul stărei civile va întocmi actul de încetare din viață și îl va trimite la locul unde încetatul din viață va fi avut cel din urmă domiciliu, pentru a se înscrie în registre. (Civ. 21 urm., 63, 81, 82; C. p. 284; Reg. act. st. civ. 149, 154; Lege privitoare la constatarea morții prezumate a acelor dispăruți în timpul războiului. (Mon. of. 204/923 Art. 5; Civ. Fr. 80).

Text. fr. Art. 80. — En cas de décès dans les hôpitaux militaires, civils ou autres maisons publiques, les supérieurs, directeurs, administrateurs et maîtres de ces maisons, seront tenus d'en donner avis, dans les vingt-quatre heures, à l'officier de l'état civil, qui s'y transportera pour s'assurer du décès, et en dressera l'acte conformément à l'article précédent, sur les déclarations qui lui auront été faites, et sur les renseignements qu'il aura pris.

Il sera tenu en outre, dans lesdits hôpitaux et maisons, des registres destinés à inscrire ces déclarations et ces renseignements.

L'officier de l'état civil enverra l'acte de décès à celui du dernier domicile de la personne décédée, qui l'inscrira sur les registres.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 916, 917;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 401 nota 1, 403, 421, nota 1;
DALLOZ, *Rép.* Acte de l'état civil, 308, 321 urm.; *Suppl.* Acte de l'état civil 78;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 117 bis, III;
DEMOLOMBE, I, 306;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 505.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 436, 437;
CANTACUZINO MATEI, p. 216;
NACU, I, p. 210, 214.

Art. 67. — Când vor fi oarecari semne, sau indicii de moarte violentă sau alte împrejurări bănuitoare, mortul nu se va puteà îngropà decât după încheerea unui proces-verbal de către un funcționar polițienesc, față cu un medic sau chirurg, spre a se constatà starea cadavrului și a vericărei alte împrejurări relative la aceasta, precum și orice informațiuni ce se vor puteà lua despre prenumele, numele, vârsta, profesiunea, locul nașterei și domiciliul acelui mort. (Civ. 63, 68, 70; C. p. 284, 285; Pr. p. 14, 43; Reg. act. st. civ. 151; Civ. Fr. 81).

Text. fr. Art. 81. — Lorsqu'il y aura des signes ou indices de mort violente, ou d'autres circonstances qui donneront lieu de le soupçonner, on ne pourra faire l'inhumation qu'après qu'un officier de police, assisté d'un docteur en médecine ou en chirurgie, aura drésse procès-verbal de l'état du cadavre, et des circonstances y relatives, ainsi que des renseignements qu'il aura pu recueillir sur les prénoms, nom, âge, profession, lieu de naissance et domicile de la personne décédé.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 310;
COLIN ET CAPITANT, I, p. 403;
DEMOLOMBE, I, 308;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 169, 173.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 438, 439;
CANTACUZINO MATEI, p. 216;
NACU, I, p. 209, 211.

Art. 68. — Funcționarul polițienesc va fi dator a trimite îndată ofițerului stărei civile al locului unde va fi murit acea persoană, toate științele arătate în procesul său verbal, în conformitatea căruia se va redactà actul de încetare din viață.

Funcționarul stărei civile va expedià o copie după acea comunicațiune despre încetarea din viață a acelei persoane la domiciliul său, de va fi cunoscut, și această expediere se va înscrie în registre. (Civ. 27, 65, 67, 83, 87 urm.; Civ. Fr. 82).

Text fr. Art. 82. — L'officier de police sera tenu de transmettre de suite à l'officier de l'état civil du lieu où la personne sera décédée, tous les renseignements énoncés dans son procès-verbal, d'après lesquels l'acte de décès sera rédigé.

L'officier de l'état civil en enverra une expédition à celui du domicile de la personne décédée, s'il est connu : cette expédition sera inscrite sur les registres.

Doctrină străină.

Colin et Capitant, I, p. 401, nota 1, 403, 421, nota 1;
Ducaurroy, Bonnier et Roustain, I, 146;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 173.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 438, 439;
Cantacuzino Matei, p. 216;
Nacu, I, p. 211, 214.

Art. 69. — In caz de moarte în închisori se va încunoștiință îndată ofițerul stărei civile, de către îngrijitorul închisorei, spre a merge acolo după cuprinderea art. 66, spre a redigià actul de încetare din viață. (Civ. 64 urm., 70; Reg. act. st. civ. 150; Civ. Fr. 84).

Text. fr. Art. 84. — En cas de décès dans les prisons ou maisons de réclusion et de détention, il en sera donné avis sur-le-champ, par les concierges ou gardiens, à l'officier de l'état civil, qui s'y transportera comme il est dit en l'article 80, et rédigera l'acte de décès.

Doctrină străină.

Colin et Capitant, ed. 1-a, III, p. 977;
Demolombe, I, 307;
Marcadé, art. 84, n. 1;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 173;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 504.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 439 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 216;
Nacu, I, p. 211.

Art. 70. — In toate cazurile de moarte în închisori, nu se va face în registre nici o mențiune despre asemenea împrejurări și actele încetării din viață se vor redactà numai după formele prescrise de art. 65. (Civ. 65, 67, 69; Reg. act. st. civ. 150; Civ. Fr. 85).

Text. fr. Art. 85. — Dans tous les cas de mort violente, ou dans les prisons et maisons de réclusion, ou d'exécution à mort, il ne sera fait sur les registres aucune mention de ces circonstances, et les actes de décès seront simplement rédigés dans les formes prescrites par l'article 79.

Doctrină străină.

Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 402;
Dalloz, *Rép.* Acte de l'état civil, 314 urm.; Culte 761 urm.;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 170 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 504.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 439 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie,* p. 302;
Cantacuzino Matei, p. 216;
Nacu, I, p. 191, 211.

Art. 71. — In caz de moarte pe un vas român călătorind pe mare, moartea se va constată până în 24 ore prin un act în prezența a doi martori luați dintre ofițerii vasului sau în lipsă dintre oamenii echipagiului. Acest act se va redigià de către căpitanul, stăpânul sau patronul vasului și se va înscrie pe rolul echipagiului. (Civ. 21 urm., 45, 65, 72; Reg. act. st. civ. 160 urm.; Civ. Fr. 86).

Text. fr. Art. 86. — En cas de décès pendant un voyage de mer, il en sera dressé acte dans les vingt-quatre heures, en présence de deux témoins pris parmi les oficiers du bâtiment, ou, à leur défaut, parmi les hommes de l'équipage. Cet acte sera rédigé, savoir, sur les bâtiments du Roi, par l'officier d'administration de la marine; et sur les bâtiments appartenant à un négociant ou armateur, par le capitaine, maître patron du navire. L'acte de décès sera inscrit à la suite du rôle de l'équipage.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 401, nota 1, 403, 421 nota 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 173;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 506.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 441;
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 210, 211.

Art. 72. — La cel întâiu port unde va intrà vasul, de va fi portul român, căpitanul, stăpânul sau patronul vasului, care a redigiat actul, va depune două còpii încredințate de el ale actului de încetarea din viață la autoritatea portului, care va urmà conform art. 46, iar de va intrà vasul într'un port străin se va urmà conform art. 47. (Civ. 46, 47, 65, 71, 87; Reg. act. st. civ. 161; Civ. Fr. 87).

Text. fr. Art. 87. — Au premier port où le bâtiment abordera, soit de relâche soit pour toute autre cause que celle de son désarmement, les officiers de l'administration de la marine, capitaine, maître ou patron, qui auront rédigé des actes de décès, seront tenus d'en déposer deux expéditions, conformément à l'article 60.

A l'arrivée du bâtiment dans le port du désarmement, le rôle d'équipage sera déposé au bureau du préposé à l'inscription maritime; il enverra une expédition de l'acte de décès, de lui signée, à l'officier de l'état civil du domicile de la personne décédée; cette expédition sera inscrite de suite sur les registres.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 405, 421, nota 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 173;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 512-514.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p 441;
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 210, 211, 214.

CAPITOLUL V

Despre actele stării civile privitoare la militarii ce se găsesc afară de teritoriul român, sau pe teritoriul român în timp de rezbel sau turburări.

Art. 73. — Actele stărei civile, făcute afară de teritoriul român sau pe teritoriul român, în timp de resbel sau turburări, și care privesc la militari sau alte persoane în servicii pe lângă armată, vor fi redactate după formele prescrise după dispozițiunile de mai sus, afară de excepțiunile cuprinse în articolele următoare. (Civ. 21 urm., 30 urm., 34 urm., 42 urm., 62, 64 urm., 870 urm.; Civ. Fr. 88).

Text. fr. Art. 88. — Les actes de l'état civil faits hors du territoire du Royaume, concernant des militaires ou autres personnes employées à la suite des armées, seront rédigés dans les formes prescrites par les dispositions précédentes, sauf les exceptions contenues dans les articles suivants.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 4-a, § 66, p. 223;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 405;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 118 bis, II;
DEMOLOMBE, I, p. 314, 315;
DURANTON, I, 232, 332;
HUC, I, 354;
LAURENT, II, 12-14;
MARCADÉ, I, 281, 282, 295;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 174;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 512-514.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 188, 441 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 135 *ad notam*);
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 212.

Art. 74. — Cuartir-Maestrul în fiecare corp de unul sau mai multe batalioane sau escadroane, ofițerul contabil în celelalte corpuri, vor îndeplinì funcțiunile de ofițeri ai stării civile. Aceste funcțiuni vor fi îndeplinite pentru ofițerii fără trupe și pentru funcționarii armatei, de către intendentul atașat pe lângă armată sau pe lângă corpul de armată. (Civ. 82; Civ. Fr. 89).

Text. fr. Art. 89. — Le quartier-maître dans chaque corp d'un ou plusieurs bataillons ou escadrons, et le capitaine comandant dans les autres corps rempliront les fonctions d'officiers de l état civil: ces mêmes fonctions seront remplies, pour les officiers sans troupes et pour les employés de l'armée par l'inspecteur aux revues attaché à l'armée ou au corp d'armée.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 405;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 174 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 512-514.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 443, 444;
NACU, I, p. 212.

Art. 75. — Se va păstrà în fiecare corp al trupelor un registru al actelor stării civile pentru oamenii din acel corp şi altul la statul major al oştirei pentru actele civile relative la ofiţerii fără trupe şi la funcţionarii ataşaţi.

Aceste registre se vor păstrà ca şi celelalte registre ale corpurilor şi ale statelor-majore şi se vor depune în arhivele ministerului de resbel la întoarcerea corpurilor sau armatelor în ţară, sau la încetarea resbelului, sau a turburărilor în ţară. (Civ. 27, 76; Civ. Fr. 90).

Text. fr. Art. 90. — Il sera tenu, dans chaque corps de troupes, un registre pour les actes de l'état civil relatifs aux individus de ce corps, et un autre à l'état-major de l'armée ou d'un corps d'armée, pour les actes civils relatifs aux officiers sans troupes et aux employés; ces registres seront conservés de la même manière que les autres registres des corps et états-majors, et déposés aux archives de la guerre, à la rentrée des corps ou armées sur le territoire du Royaume.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p 405; ed. 1-a, III, p. 977;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 512-514.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 444;
NACU, I, p. 212.

Art. 76. — Registrele vor fi numerotate şi parafate, în fiecare corp, de către ofiţerul care îl comandă, şi la statul major, de către corpul statului major general. (Civ. 28, 75; Civ. Fr. 91).

Text. fr. Art. 91. — Les registres seront cotés et paraphés, dans chaque corps, par l'officier qui le commande; et à l'état-major, par le chef de l'état-major général.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 405; ed. 1-a, III, p. 977;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 512-514.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 444;
NACU, I, p. 212.

Art. 77. — Declaraţiunile de naştere în oştire se vor face în 10 zile după naştere. (Civ. 41 urm.; Reg. act. st. civ. 97; Civ. Fr. 92).

Text. fr. Art. 92. — Les déclarations de naissance seront faites dans les dix jours qui suivront l'accouchement.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 405; ed. 1-a, III, p. 977;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 512-514.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 445;
NACU, I, p. 212.

Art. 78. — Ofițerul însărcinat cu ținerea registrelor stărei civile va fi dator, în 10 zile după trecerea unui act de naștere în registrul său, să adreseze un extract funcționarului stărei civile la locul unde și-a avut în urmă domiciliul tatăl copilului sau mama, când tatăl nu e cunoscut. (Civ. 49—51, 74, 83, 87 urm., 174; Reg. act. st. civ. 97; Civ. Fr. 93).

Text fr. Art. 93. — L'officier chargé de la tenue du registre de l'état civil devra, dans le dix jours qui suivront l'inscription d'un acte de naissance audit registre, en adresser un extrait à l'officier de l'état civil du dernier domicile du père de l'enfant, ou de la mère si le père est inconnu.

Doctrină străină.

Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 387, 403;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 767; III, ed. 2-a, p. 27, nota 1.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 445;
Cantacuzino Matei, p. 183;
Nacu, I, p. 212, 214.

Art. 79. — Publicările căsătoriei militarilor sau funcționarilor de lângă armată, se vor face la locul unde au avut cel din urmă domiciliu. Pe lângă aceasta, 25 zile mai înainte de săvârșirea căsătoriei, publicațiunile se vor pune în ordinea zilei a corpului, pentru cei ce țin de un corp, și la ordinea zilei a armatei pentru ofițerii fără trupe și pentru funcționarii atașați pe lângă dânsele. (Civ. 49-51, 87, 127, 151, 174; Civ. Fr. 94).

Text fr. Art. 94. — Les publications du mariage des militaires et employés à la suite des armées, seront faites au lieu de leur dernier domicile: ells seront mises en outre vingt cinq jours avant la célébration du mariage, à l'ordre du jour du corps, pour les individus qui tiennent à un corps; et à celui de l'armée ou du corps d'armée, pour les officiers sans troupes, et pour les employés qui en font partie.

Doctrină străină.

Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 384, 403.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 445, 446, 603;
Nacu, I, p. 212.

Art. 80. — Indată după înscrierea în registru a actului de serbarea căsătoriei, ofițerul însărcinat cu ținerea registrului va trimete o copie funcționarului stărei civile al locului unde căsătoriții își vor fi avut cel din urmă domiciliu. (Civ. 62, 74, 78, 87; Civ. Fr. 95).

Text fr. Art. 95. — Immédiatement après l'inscription sur le registre, de l'acte de célébration du mariage, l'officier chargé de la tenue du registre en enverra une expédition à l'officier de l'état civil du dernier domicile des époux.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 387, 403.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I. ed. 2-a, p. 445, 446, 603.
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 212, 214.

Art. 81. — Actele de încetare din viață se vor face în fiecare corp de către Cuartir-Maestru, și, pentru oficerii fără trupe și funcționarii atașați pe lângă armată, de către intendentul corpului, după încredințarea a 3 martori, și extract după aceste registre se va trimite, în 10 zile, funcționarului stărei civile la locul unde și-a avut cel din urmă domiciliu încetatul din viață. (Civ. 21 urm., 33, 64 urm., 74, 78, 87; Civ. Fr. 96).

Text fr. Art. 96. — Les actes de décès seront dressés, dans chaque corps par le quartier-maître; et pour les officiers sans troupes et les employés, par l'inspecteur aux revues de l'armée, sur l'attestation de trois témoins; et l'extrait de ces registres sera envoyé, dans les dix jours, à l'officier de l'état civil du dernier domicile du décédé.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 387, 403.

Doctrina românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 446, 447;
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 212, 214.

Art. 82. — La caz de moarte în spitalele militare ambulante sau statornice, actul se va redactà de directorul acelor spitale și se va trimite la Cuartir-Maestru sau la intendentul corpului din care făceà parte încetatul din viață; acești ofițeri vor trimite o copie funcționarului stărei civile al locului unde încetatul din viață și-a avut domiciliul în urmă. (Civ. 66, 74, 78, 87; Civ. Fr. 97).

Text. fr. Art. 97. — En cas de décès dans les hôpitaux militaires ambulants ou sédentaires, l'acte en sera rédigé par le directeur des dits hôpitaux, et envoyé au quartier-maître du corps, ou à l'inspecteur aux revues de l'armée ou du corps d'armée dont le décédé faisait partie: ces officiers en feront parvenir une expédition à l'officier de l'état civil du dernier domicile du décédé.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, II, 1611;
BOILEUX, *Comment. sur le C. Napoleon*, I, p. 198.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO. I, ed. 2-a, p. 437, 438, 444;
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 213, 214.

Art. 83. — Funcţionarul stărei civile dela domiciliul părţilor, îndată ce va primi dela armată copia unui act al stărei civile, va fi dator a-l trece în registru. (Civ. 21 urm., 29, 36 urm., 78, 80—82, 86; Civ. Fr. 98).

Text. fr. Art. 98. — L'officier de l'état civil du domicile des parties auquel il aura été envoyé de l'armée expédition d'un acte de l'état civil, sera tenu de l'inscrire de suite sur les registres.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 447:
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 213.

CAPITOLUL VI

Despre rectificarea actelor stării civile.

Art. 84. — Când se va cere rectificarea unui act al stărei civile, tribunalul competent va judecà, cu drept de apel, ascultând concluziunile procurorului [1]). Părţile interesate se vor chemà la judecată, de va fi trebuinţă. (Civ. 21, 32, 33, 40, 56; Pr. civ. 80 § 2; Leg. 29 Oct. 77; Leg. Timbr. 21 al. 1; Reg. act. st. civ. 63 urm., 83, 148; L. asupra numelui 18 Mart. 1895. Art. 24; Civ. Fr. 99).

Text. fr. Art. 99. — Lorsque la rectification d'un acte de l'état civil sera demandée, il y sera statué, sauf l'appel par le tribunal compétent, et sur les conclusions du procureur du Roi. Les parties intéressées seront appelées, s'il y a lieu.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 63, n. 3, 4, 12, 14—18; I, p. 201; I, 5-a ed., p. 315—319, 321;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 930, 941, 942-4°, 942-5°, 945, 945-3°;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 390, 412, 415, 416, 417;
DALLOZ, *Rép.* Acte de l'état civil, 36, 416 urm.; *Suppl.* Acte de l'état civil, 101 urm.;
DEMOLOMBE, I, 332—334;
HUC, I, 359-4°, 360;
LAURENT, II, 32;
MARCADÉ, art. 99, n. 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 177, 178;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 526, 534.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, ed. 2-a, p. 447 urm.;
DANIELOPOL G. LT. DR., *Observaţie* sub. Trib. Muscel 422 din 5 Dec. 909, Curier Jud. 27/910;
CANTACUZINO MATEI, p. 185;
NACU, I, p. 201, 202, 310, 373.

Jurisprudenţă.

1. Rectificarea actelor stărei civile, făcută înaintea tribunalului, conform art. 84, e oposabilă celor de al treilea pe cât timp nu produc nici o probă contrarie. (Apel Buc. II, 184, Aug. 26/82, *Dr.* 77/82).

2. Tribunalul competent pentru rectificarea unui act al stării civile, chiar când cererea e pornită în contra celor de al treilea, nu poate fi de cât tribunalul locului ţinerei actelor, de şi el nu ar fi tribunalul domiciliului celor chemaţi în instanţă; jurisdicţiunea tribunalului asupra

[1]) Prin art. 2 al Legei din 29 Octomvrie 1877, asupra atribuţiunilor ministerului public, concluziunile procurorului în această materie nu mai sunt necesare. In acelaş sens este şi art. 81 din noua procedură civilă.

registrelor şi oficerilor circumscripţiunei lui, aflarea probelor în locul unde s'a petrecut faptul, o bună administraţiune a justiţiei, toate acestea militează în favoarea competenţei speciale în această materie a tribunalului locului registrelor, atât în casul când cererea se face fară contradictori, cât şi în casul contrariu. Prin excepţiune la această regula generală, când părţile se află înaintea unui alt tribunal spre exemplu pentru reclamaţiune de stat sau în petiţiune de eredilate, cererea de rectificare trebue introdusă incidental înaintea tribunalului sesisat de cererea principală, căreia ea nu-i este de cât un accesoriu. Această excepţiune raţională şi conformă cu principiile generale se fundează şi pe art. 61 pr. civ. Insă pentru ca să se poată opune incompetenţa art. 61 pr. civ., trebue neaparat ca principalul să fie încă în curs de judecată şi pendent la tribunalul înaintea cărui se cere trimiterea accesoriului. (Trib. Iaşi, II, 2022, Sept. 13/83, *Dr.* 71/83).

3. Cererea de rectificare a actelor stării civile, făcută conform art. 84 c. civ., nu poate să aibă de obiect de cât îndreptarea unor indicaţii greşite, complectarea acelor ce lipsesc sau ştergerea celor de prisos, în nici un caz nu se poate cere anularea întregului act de stare civilă. (C. Apel Iaşi, I. *Dr.* No. 34/96).

4. Nu se poate rectifică un act de naştere, când se tinde a se schimbà chiar sexul persoanei, căci prin aceasta se schimbă însuş substanţa intrinsecă a actului. Nu se poate admite nici proba cu martori, contra celor constatate de ofiţerul stării civile prin actul de naştere, căci atare act face dovada până la înscrierea în falş. (Trib. Fălciu. *Dr.* No. 43/97).

5. In genere o rectificare în actele stării civile pe cale judecătorească, poate aveà loc, când exista în act o eroare sau o omisiune sau când cuprinde o enunţare ce nu ar fi trebuit trecută sau când actul este neregulat în formă, sau nu poartă semnaturile necesare.

Astfel trecerea în actul de naştere a cuvântului „grec", nu poate fi o eroare, când se constata ca ea este facută de însăşi tatăl înaintea ofiţerului de stare civilă şi ca părintele este de naţionalitate greacă, aşa că acest fapt nu poate da loc la rectificarea actului de naştere, neintrând în cazurile prescrise de lege. (Trib. Muscel, 422 din 5 Dec. 1909. Curierul Jud. 27/910).

6. Când într'un act de naştere s'a omis la redactarea lui a se adăugă la numele şi pronumele celui născut şi o altă calificaţie la numele patronomic, această adăugire nu se mai poate cere în justiţie pe calea rectificării prevăzută de art. 84 şi urm. c. civ., ci conform legii numelui. (C. Apel Buc. S. I, 16 din 2 Febr. 1920. Curier Jud. 22-23/920, Pand. Rom. 1922. III-1).

7. Potrivit dispoziţiilor art. 84 şi urm. cod. civ., orice parte interesată va puteà cere tribunalului competent rectificarea actului său de stare civilă; această rectificare nu va putea aveà de obiect decât îndreptarea unor indicaţiuni greşite, complectarea acelor cari au fost omise sau ştergerea acelor cari au fost înserate de prisos.

Insă când cineva va cere tribunalului să se schimbe în actul său de naştere şi în actul său de căsătorie, numele de Iancu sin Tudorache a Niculăesei în numele de Ion Teodoru, această cerere echivalează cu o cerere de schimbare a numelui patronomic, care, potrivit dispoziţiilor art. 1 şi 8 din legea asupra numelui, trebue adresata Ministerului de justiţie în formele prevăzute de acea lege.

Singura ipoteză când potrivit dispoziţiilor art. 21 Legea asupra numelui, tribunalele ordinare ar fi competinte sa ordone rectificarea unui act de stare civila în ceeace priveşte schimbarea numelui patronimic, este condiţionată da posibilitatea probei din partea părţii interesate că tatal său nu avea dreptul să poarte numele patronimic, care apoi i-a fost trecut şi lui în actul de stare civile a cărui rectificare o cere. (Trib. Dorohoi 332 din 29 Dec. 1921. Jur. Gen. 1924, No. 426).

Art. 85.—Hotărîrea asupra rectificărei nu va puteà niciodată fi opusă părţilor interesate, cari n'au făcut cerere, sau cari n'au fost chemate la judecată. (Civ. 40, 1201; Reg. act. st. civ. 71; L. asupra numelui din 18 Mart. 1895. Art. 24; Civ. Fr. 100).

Text. fr. Art. 100. — Le jugement de rectification ne pourra, dans aucun temps, être opposé aux parties intéressés qui ne l'auraient point requis, ou qui n'y auraient pas été appelées.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 214; I, ed. 5-a, p. 323;
Baudry et Chéneaux, *Des personnes*, III, 418 urm., 423, 454;
Chauveau sur Carré, p. 2902 bis;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I. p. 290, 342, 390, 416;

DALLOZ, *Rép.* Acte de l'état civil, 465 urm.; 481 urm., *Suppl.* Acte de l'etat civil 123;
DEMOLOMBE, I, 336;
DURANTON, I, 346;
MARCADÉ, art. 100, n. 4;
MOURLON ed. 7-a, I, p. 18;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 526, 534;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 447 urm.; (VII, p. 558, 561 t. şi n. 2). *Observaţie* sub. Trib. Bacau 1499 din 20 Febr. 1915; Dreptul 39/915; *„Teoria contradictorului legitim în materie de chestii de stat"*. Curier Jud. 74/902;
CANTACUZINO MATEI, p. 185, 186;
MANDREA N. (IUNIUS). *Observaţie* sub. Cas. II, 14 din 16 Ian. 1901. Curier Jud. 19 1901;
NACU, I, p. 201, 202, 373;
VELESCU Al., *Nota* sub Trib. Ilfov s. II, 719 din 9 Dec. 920. Pand. Rom. 1922, II, 27.

Jurisprudenţă.

1. Restabilirea căsatoriei între soţii, cari s'au considerat ca despărţiţi prin consimţamântul mutual, în baza sentinţei Trib. înscrisa în registrele stării civile, nu aduce nici o vatămare terţilor, cărora deciziunea de anulare a divorţului nu le este opozabilă. (C. Apel Buc. II. Drept. 80/98).

2. Daca femeia, având înscrisă hotarîrea de divorţ în registrele starei civile, trece de femeie divorţată, şi, prin urmare, capabilă de a se obligà, şi în această calitate contractează un împrumut ipotecar, nu poate mai târziu să ceară anularea acelui împrumut pe motiv că hotărârea de divorţ a fost anulată, fiindcă acea hotarîre nu este opozabila terţilor, cari n'au figurat la proces şi cari de bună credinţă au contractat cu femeia crezută divorţată, faţă de care hotărîrea anulătoare este ca şi neexistentă. (Cas. II, 14/901, B. p. 116).

3. Sentinţa pentru rectificarea unui act de naştere nu este opozabilă părţilor cari n'au figurat în instanţa de rectificare. (Cas. I, 2 Aprilie 1907, B. p. 641).

4. Teoria aşa zisa a contradictorului legitim, după care o hotărîre pronunţată asupra unei acţiuni într'o reclamaţiune de stat a unui copil legitim, sau într'o contestare a legitimitaţei, ar aveà autoritatea lucrului judecat *erga omnes*, atunci când a fost dată faţă cu contradictorul legitim, este inadmisibilă în dreptul actual: 1) pentrucă, pe deoparte, nu s'a putut ajunge a se determinà cu preciziune cine poate fi considerat ca contradictor legitim; şi 2) pentrucă, pe de alta parte, aceasta teorie, care şi are origina sa în vechiul drept francez şi care pe nedrept se pretinde a fi existat şi în legile romane, creează o excepţie dela principiul relativităţei lucrului judecat, nesprijinită pe nici un text de lege.

Lucrul judecat în materie de stat, rezămându-se în adevăr, pe principiile generale, aceste principii îi sunt aplicabile, indiferent de efectele ce le-ar produce. In tot codul civil fiind o singură dispoziţie referitoare la cazul unei judecăţi dată în materie de stat, aceasta dispoziţie aplică tocmai regula generală asupra efectelor lucrului judecat, căci art. 85 din codul civil, dispune că hotărîrile privitoare la rectificarea actelor stărei civile nu sunt opozabile persoanelor care n'au figurat în judecată. (Trib. Bacău, No. 1499, 1915; „Dreptul", 1915, p. 308).

5. A se vedeà: Art. 84 cu nota 1; Art. 269, nota 1.

Art. 86. — Hotărîrile asupra rectificărei se vor trece în registre de către funcţionarul stărei civile, îndată ce i se vor fi comunicat, şi totdeodată se va face menţiune despre aceasta pe marginea actului reformat. (Civ. 35, 36, 48; Regul. act. st. civ. 9, 67, 68, 83, 97, 148; Art. 5 L. p. constat. morţii celor dispăruţi în răsboi (Mon. of. 204/923); Legea asupra numelui din 18 Mart. 1895, Art. 15, 21, 23, 24; Civ. Fr. 101).

Text. fr. Art. 101. — Les jugements de rectification seront inscrits sur les registres par l'officier de l'état civil, aussitôt qu'ils lui auront été remis; et mention en sera faite en marge de l'acte réformé.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 390, 395, 416;
DALLOZ, *Rép.* Acte de l'état civil, 473 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 179;
PLANIOL, I, ed. 3-a. No. 526, 534.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 447 urm.; (II, ed. 2-a, p. 119 n. 4);
CANTACUZINO MATEI, p. 185;
NACU, I, p. 201, 202, 373.

Jurisprudenţă.

1. Oficiul de stare civilă care are obligaţia, potrivit art. 86 c. civ. de a înscrie în registre hotarîrile judecatoreşti asupra actelor de stare civila ce i-au fost comunicate, făcând totodată menţiune despre aceasta pe marginea actului reformat, nu are căderea de a examina viciile unei hotărîri judecătoreşti şi nici de a refuză înscrierea ordonata, din moment ce din hotarîrea judecatorească rezultă determinata identitatea actului reformat prin hotarîre.

Prin urmare în specie, ofiţerul de stare civilă a fost în drept de a transcrie în registrele de divorţ, sentinţa prin care s'a declarat desfacerea unei casătorii şi de a face menţiune de desfacere pe actul de căsătorie arătat în hotărîre, odată ce hotărîrea şi actul de casatorie prevedeau acelaş nume de familie al părţilor şi hotărîrea indică expres că s'a desfăcut căsătoria dela numărul respectiv din registrele de căsatoriţi. (Cas. I, 129 din 12 Febr. 1923. Jur. Rom. 11/923. Pand. Rom. 1923, III, 115. Jur. Gen. 1923, No. 232).

TITLUL III.

Despre domiciliu.

Art. 87. — Domiciliul fiecărui Român, încât priveşte exercitarea drepturilor sale civile, este acolo unde îşi are principala sa aşezare. (Civ. 8 urm., 52, 60, 101, 102, 151 urm., 1104, 1115, 1121, 1659; Pr. civ. 10, 58, 60, 63, 137, 497, 649, 710; Pr. p. 84, 93; C. p. 151; L. jud. oc. 63; Civ. Fr. 102).

Text. fr. Art. 102. — Le domicile de tout Français quant à l'exercice de ses droits civils, est au lieu où il a son principal établissement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 141, n. 5; § 142, n. 1; § 144, n. 5, 6, 16, 18; I, p. 577; I, ed. 5-a, p. 882—884, 886, 893—895, 897, 899;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I. 1011, 1013. 1014, 1018—1020, 1022, 1028;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2 a, I, p. 152, 422 urm., 670;
DALLOZ, *Rép.* Domicile 2 urm., 6 urm.; *Suppl.* Domicile 3 urm., 11 urm.;
DEMOLOMBE, I, 345—348, 354. 393;
HUC, I. 268, 370, 371, 373, 374;
LAURENT, II, 67. 68;
MARCADÉ, art. 102, 103, n°. 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 180 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 555, 557, 566—569;
WEISS, *Traité élémentaire*, p. 125;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 456 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 59, 60;
NACU, I, p. 215.

Jurisprudenţă.

1. Cestiunea de a se şti dacă domiciliul unei persoane este în cutare sau cutare loc este o pură chestiune de fapt, pe care numai instanţele de fond sunt suverane a o aprecià. (Cas. I, 7/83, Ian. 11/83. B. p. 11).

2. După art. 4 şi 5 din Codul penal, streinii pot fi urmăriţi şi judecaţi de Tribunalele române pentru infracţiunile comise de dânşii în străinătate, de vor fi domiciliaţi în România. Prin expresiunile domiciliaţi în România nu trebue a se înţelege un domiciliu legal, în sensul art. 87 Codul civil, ci un domiciliu de fapt, adică o reşedinţă în ţară. (Apel Galaţi II, Dreptul 28, 1904).

3. Prin derogare dela normele de

drept comun și spre a împedică eludările posibile, legiuitorul prin art. 1 al. c din legea impozitului funciar fixând acest impozit la 13 % pentru proprietarii domiciliați în străinătate, precizează că prin „domiciliu" în străinătate el înțelege nu domiciliu legal ci locuința obișnuită.

Când dar se constată că locuința obișnuită a soțului proprietarei femei este în străinătate, instanța de fond este în drept și obligată pe baza presumțiunii legale că soția locuește cu bărbatul, să tragă concluziunea necesară că și locuința obișnuită a femeii este tot în străinătate, indiferent dacă domiciliul lor legal este în țară sau aiurea. (Cas. III, decizia No. 116 din 7 Mai 1919; Jurispr. Rom. 1919, p. 758).

Art. 88. — Schimbarea de domiciliu se operează prin locuința în fapt într'un alt loc, unită cu intențiunea de a-și statornicì acolo principala așezare. (Civ. 89, 92, 93; Pr. civ. 69; Civ. Fr. 103).

Text. fr. Art. 103. — Le changement de domicile s'opérera par le fait d'une habitation réelle dans un autre lieu, joint à l'intention d'y fixer son principal établissement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 144, n. 9 și 10; I, ed. 5-a, 894, 895;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1023, 1029;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 424;
DALLOZ, *Rép.* Domicile 23 urm.; *Suppl.* Domicile 28 urm.;
DEMOLOMBE, I, 349, 352, 353—355;
HUC, I, 374;
LAURENT, II, 79;
MARCADÉ, art. 104, n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 185 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 592—594.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 463 urm.; *Observație* sub. C. Apel Orléans, 20 Ian. 1919. Tribuna juridică 24—26/1921;
CANTACUZINO MATEI, p. 59, 60;
NACU, I, p. 217;
RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub. Trib. civil Gand, 11 Iunie 906. Dreptul 54/1909; *Observație* sub. Cas. din Neapoli, 9 Mart. 1902. Dreptul 45/1914.

Jurisprudență.

1. Un certificat dat de poliție că o persoană nu domiciliază într'o localitate oarecare, nu este suficient pentru a stabilì în drept o schimbare reală de domiciliu, pe cât timp legea, prin art. 88, 89 și 90, indică care sunt formele ce trebuesc îndeplinite pentru ca cineva să'și schimbe într'un mod real domiciliul său dintr'un loc în altul. (Apel Buc. II, 2, Febr. 6/87, *Dr.* 29/87).

2. De și partea a declarat că'și strămută domiciliul, însă acea declarațiune, conform art. 88, trebue să fie urmată în fapt de strămutarea de domiciliu și de intențiunea de a rămâne acolo; și după art. 89, dovada intențiunei rezultă din o expresă declarațiune, făcută atât la autoritatea comunală a locului ce se părăsește, cât și la acea a locului unde 'și a strămutat domiciliul. (Cas. I, 192/Iun. 28/88. B. p. 599).

3. După prescripțiunile art. 88 și 89, ca să fie schimbare de domiciliu trebue neapărat 2 elemente: 1) intențiunea de a-și statornicì într'alt loc principala sa așezare, și 2) locuința de fapt într'acel loc. Or, dacă se constată că partea, de și a îndeplinit formalitățile cerute de art. 89 și a probat pr'n urmare că are în favoarea pretențiunei sale unul din elementele constitutive ale schimbărei de domiciliu, nu are însă și pe acela al locuinței de fapt acolo unde 'și a manifestat intențiunea de a-și aveà domicliul, stabilindu-se astfel, în fapt, că schimbarea de domiciliu nu s'a operat, în asemenea caz nu tribunalul noului domiciliu pretins, ci tribunalul domiciliului originar este competinte a judecà. (Cas. I, 21/Ian. 22/91, B. p. 27).

4. Strămutarea domiciliului. după articolele 88, 89 și 90 din Codul civil, se face nu numai prin abandonarea domiciliului originar și locuirea într'un alt loc, ci și prin manifestarea intențiunei de a-și fixà acolo principalul său așezământ, și dovada intenției rezultă din împrejurări lăsate la suverana aprețiere a judecătorilor fondului. (Cas. I, 251/99. B. p. 775).

Art. 89. — Dovada intenţiunei rezultă dinadins declaraţiune, făcută atât la autoritatea comunală a locului ce se părăseşte, cât şi la aceea a locului unde şi-a strămutat domiciliul. (Civ. 88, 90; Civ. Fr. 104).

Text. fr. Art. 104. — La preuve de l'intention résultera d'une déclaration expresse, faite tant à la municipalité du lieu qu'on quittera, qu'à celle du lieu où on aura transféré son domicile.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a. p. 895;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1025, 1027;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 425;
DALLOZ, *Rép.* Domicile 31 urm.; *Suppl.* Domicile 33 urm.;
DEMOLOMBE, I, 352;
HUC, I, 375;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 185 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 533.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 463 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 59, 60;
NAOU, I, p. 217.

Jurisprudenţă.

1. Cetăţeanul, chemat într'o funcţiune publică temporală sau revocabilă, îşi păstrează domiciliul, de mai înainte, de n'a manifestat o altă intenţie, şi dovada acestei intenţii poate rezultà sau dintr'o declaraţiune a celui ce şi-a strămutat domiciliul, sau, în lipsa acestei declaraţii, din alte împrejurări şi instanţa de fond trebue să cerceteze dacă nu cumva cetăţeanul, din cauza funcţiunei, este silit să-şi aibă relaţiunile sale, domiciliul său, în locul unde îşi exercită funcţiunea, astfel că şi funcţiunea poate fi considerată între împrejurările, de unde se poate deduce intenţiunea de strămutare de domiciliu. (Cas. II, 323/98. B. p. 1447).

2. A se vedeà : Art. 88 cu notele respective.

Art. 90. — In lipsă de declaraţiune expresă, dovada intenţiunei va depinde de împrejurări. (Civ. 89; Civ. Fr. 105).

Text. fr. Art. 105. — A défaut de déclaration expresse, la preuve de l'intention dépendra des circonstances.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 896;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1027;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 425;
DALLOZ, *Rép.* Domicile 46 urm., 50, 175-2°; *Suppl.* Domicile 35, 37 urm.;
DEMOLOMBE, I, 352, 353;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 185 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 593.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 463 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 59, 60;
NAOU, I, p. 217.

Jurisprudenţă.

1. Aprecierea acestor împrejurări de fapt este lăsată la suverana facultate a judecătorilor fondului (Cas. II, 23, Mart. 9/71, B. p. 53).

Art. 91. — Cetăţeanul chemat într'o funcţiune publică temporarie sau revocabilă, îşi va păstrà domiciliul de mai înainte, de n'a manifestat o altă intenţiune. (Civ. 88; Civ. Fr. 106).

Text. fr. Art. 106. — Le citoyen appelé à une fonction publique temporaire ou révocable, conservera le domicile qu'il avait auparavant, s'il n'a pas manifesté d'intention contraire.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 885;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 976;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 424;
DALLOZ *Rép.* Domicile 98 urm., 115-2°; *Suppl.* Domicile 62;
DEMOLOMBE, I, 354, 356, 366;
HUC, I, 381;
LAURENT, I, 94;
MARCADÉ, 106, n. 2; 108;
MOURLON ed. 7-a, I, p. 187;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 589.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 473 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 59, 60;
NACU, I. p. 217.

Jurisprudenţă.

1. A se vedeà art. 89 cu nota 1.

Art. 92. — Primirea unei funcţiuni pe viaţă va trage după sine strămutarea nemijlocită a domiciliului funcţionarului în locul unde este chemat a exercità acea funcţiune. (Civ. 88; Civ. Fr. 107).

Text. fr. Art. 107. — L'acceptation de fonctions conférées à vie emportera translation immédiate du domicile du fonctionnaire dans le lieu où il doit exercer ces fonctions.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 143, n. 3, 15, 17; p 579; I, ed. 5-a, p. 887, 892;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 971,—975;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 423 urm.;
DALLOZ, *Rép.* Domicile 101 urm.; *Suppl.* Domicile 63 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 136;
DEMOLOMBE, I, 364, 365, 370;
HUC, I, 381, 389;
LAURENT, II, 91, 92, 95, 98;
MARCADÉ, art. 106, 107, n. 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 187;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 588, 589, 591.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 473 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 59, 60;
NACU, I, p. 217.

Art. 93. — Femeia măritată nu are alt domiciliu decât acela al bărbatului său. Minorele neemancipat va aveà domiciliul la părinţii sau tutorele său; majorele interzis va aveà

pe al său la curatorele său. (Civ. 124, 196, 201, 250, 326, 328, 390, 450, 452, 454, 950, 1265; C. p. 13; Civ. Fr. 108).

Text fr. Art. 108. — La femme mariée n'a point d'autre domicile que celui de son mari. Le mineur non émancipé aura son domicile chez ses père et mère ou tuteur: le majeur interdit aura le sien chez son tuteur.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, § 141, n. 8; § 143, n. 13; p. 580; I, ed. 5-a, p. 888—890;
Baudry et Fourcade, *Des personnes*, I, 978, 980—985, 987—991, 996—998;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 245, 423, 495, 500;
Dalloz, *Rép.* Domicile 57 urm., 769; *Suppl.* Domicile 41 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, I, 132 bis, III; 137 bis, V;
Demolom e, I, 357-363, 368;
Duranton. I, 367, 374;
Huc, I, 382, 384, 385, 388;
Laurent, II. 84, 89;
Marcadé, art. 108, No. 1;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 184, 188;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 572—582. 586, 587.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 466 urm.; (II, ed. 2-a, p. 841; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 674); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 112; *Observaţie* sub. Trib. Ilfov, s. III, 9 Mai 1906. Dreptul 63/1906; *Nota* sub. Cas. Fr. 4 Aprilie 1905, Curier Jud. 1/906; *Nota* sub. Trib. St. Flour. (Cantal), 9 Dec. 1922, Jurisp. Gen. 26/923, No. 1777;
Cantacuzino Matei, p. 59, 60:
Nacu, I, p. 219 urm.;
Tătaru G. V., Prezidentul tribunalului, p. 67.

Jurisprudenţă.

1. Domiciliul minorului al cărui tată e divorţat şi interzis este la mama sa, care are puterea părintească şi administrarea legală a patrimoniului lui. (Trib. Dolj, II, Sept. 26/92, *Dr.* 70/92).

2. Intr'un proces de divorţ soţia, care a părăsit domiciliul conjugal şi a cărei reşedinţă este necunoscută, nu poate fi citată la domiciliul soţului, şi în acest caz trebue citată prin publicaţiune în foaea oficială. (Cas. II, 306/98. B. p. 1355).

3. Expulzarea având de efect perderea domiciliului expulzatului din ţara în care trăià, urmează că un soţ, în urma expulzărei, pierzând şi de drept şi de fapt domiciliul ce'l aveà în ţară, acţiunea de divorţ în contra lui nu mai poate fi introdusă, potrivit art. 93 şi 216 din codul civil, înaintea tribunalelor române, cari nu mai au competenţa să judece o asemenea acţiune. (Apel. Buc. I, *Dr.* 72/908, p. 592).

4. Conform art. 42 din legea timbrului, sărăcia se dovedeşte cu un certificat liberat de autoritatea comunală a locului, unde persoana care o invoacă îşi va aveà domiciliul, iar prin domiciliu se înţelege domiciliul legal conform art. 88 şi urm. codul civil, iar nu simpla reşedinţă de fapt a cuiva.

Astfel, femeia măritată având domiciliul ei legal la soţul său, nu se poate servì în justiţie decât cu un act de paupertate liberat de autoritatea comunală a domiciliului soţului său, iar nu de autoritatea locului unde dânsa şi-ar fi stabilit reşedinţa după părăsirea domiciliului conjugal. (Cas. II, 3 Mai 1906. B. p. 921).

5. Prin domiciliul despre care se vorbeşte în art. 44 din legea timbrului are a se înţelege, în această materie, locul unde cineva trăieşte în mod obişnuit, iar nu domiciliul legal prevăzut în art. 93 din codul civil, care adeseaori este o ficţiune.

In adevăr, numai autoritatea comunală a locului unde este locuinţa obişnuită a unei persoane poate fi în măsură să constate şi să atesteze starea de sărăcie a acelei persoane. (Cas. II, 27 Oct. 1909, B. p. 1164. In acelaşi senz, vezi şi jurisprudenţa Cas. II, din 27 Iunie 1911, B. p. 915).

6. Potrivit art. 44 leg. timbrului, sărăcia se poate dovedì cu act de paupertate emanat dela autoritatea comunală a domiciliului de fapt al soţiei; iar nu dela domiciliul real, prevăzut de art. 93 civ. (Apel Iaşi II, No. 61 1915; „Justiţia" 1915, p. 80).

7. Prin derogare dela normele de drept comun şi spre a împiedecà eludările posibile, legiuitorul, prin art. 1 al. c din legea impozitului funciar

fixând acest impozit la 13 % pentru proprietarii domiciliaţi în străinătate, precizează că prin „domiciliu" în străinătate el înţelege nu domiciliu legal, ci locuinţa obişnuită.

Când dar se constată că locuinţa obişnuită a soţului proprietarei femei este în străinătate, instanţa de fond este în drept şi obligată, pe baza prezumţiunii legale că soţia locuieşte cu barbatul, să tragă concluziunea necesară că şi locuinţa obişnuită a femeii este tot în străinătate, indiferent dacă domiciliul lor legal este în ţară sau aiurea. (Cas. III. No. 116, 1919; „Jurisprudenţa Rom." 1919, p. 758).

8. Potrivit art. 93 c. civ., minorul neemancipat va aveà domiciliul la părinţii, sau tutorul său, de unde urmează că, toate actele de procedură din cursul procesului şi în timpul minorităţii, au a fi îndeplinite la domiciliul tutorelui, dacă instanţa a fost legată cu acest domiciliu.

Acest domiciliu de origină al minorului nu poate fi pierdut în cazul când dânsul a ajuns la majoritate, dar nu şi-a ales, în formele determinate de lege, un alt domiciliu, întru cât simplul fapt al ajungerii la majoritate nu poate face a se pierde un domiciliu legal şi dobândit cauzei, — legea cerând pentru schimbarea de domiciliu survenită în cursul procesului, o declaraţiune expresă şi notificată părţii adverse.

Prin urmare, în speţă, recurentul, care în timpul minorităţii a fost citat la tutorele său, iar ajuns la majoritate nu şi-a făcut nici o alegere de domiciliu, nu poate invocà că a fost citat, ca major, tot la domiciliul tutoarei, deşi aveà un alt domiciliu. (Cas. I, dec. 359 din 26 Martie 1923. Jur. Gen. 1923, No. 591; Jur. Rom. 13-14/923).

9. A se vedeà: Art. 344 cu nota 7; Art. 373 cu nota 1.

Art. 94. — Majorii cari servă sau lucrează obicinuit la altul, vor aveà acelaşi domiciliu ca persoana pe care o servă sau la care lucrează, când vor locui în acelaş loc. (Civ. 93, 196, 341, 390, 450, 1470; Civ. Fr. 109).

Text. fr. Art. 109. — Les majeurs qui servent ou travaillent habituellement chez autrui, auront le même domicile que la personne qu'ils servent ou chez laquelle ils travaillent lorsqu'ils demeureront avec elle dans la meme maison.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, § 143, n. 11; I, ed. 5-a, p. 891;
Baudry et Fourcade, *Des personnes*, I, 1001 1004;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 424;
Dalloz, *Rép.* Domicile 116 urm.; *Suppl.* Domicile 71 urm.;
Demolombe, I, 359, 369;
Huc, I, 309;
Laurent, II, 96 97;
Marcadé, art. 109;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 190 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 583—587.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 476 urm.; (XI, p. 352);
Cantacuzino Matei, p. 59, 60;
Naco, I, p. 219 urm.

Art. 95. — Domiciliul unei succesiuni este domiciliul cel din urmă al defunctului. (Civ. 651, 695, 704. 724, 725, 733; Pr. civ. 63, 702, 703; Civ. Fr. 110).

Text fr. Art. 110. — Le lieu où la succession s'ouvrira, sera déterminé par le domicile.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, § 141, p. 882, n. 1; I, ed. 5-a, § 145, p. 837, 898;
Baudry, *Précis*, I, 315, 316;

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 965, 989, 1013, 1018;
BEUDANT, I, 156, 162, p. 241;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 421; ed. 1-a, III, p. 366;
DALLOZ, *Rép.* Domicile, 18 urm., 46-50, 91, 138; *Suppl.* Domicile, 87;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 128 bis, IV;
DEMOLOMBE, I, 346-349;
DURANTON, I, 359, 375, nota 1;
HUC, I, 371, 373, 388;
LAURENT, II, 67, 69, 71, 74, 75;
MARCADÉ, I, 310, 316, 317;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 181;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 563, 630, 634, 660, 661;
THIRY, I, 155-157.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 457 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 45, 66, 497); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 69, 153, 189;
CANTACUZINO MATEI, p. 59, 60, 250;
NACU, I, p. 223.

Art. 96. — Domiciliul unei persoane juridice este acolo unde acea persoană juridică își are centrul administrațiunei sale [1]). (Civ. 87; Pr. Civ. 75).

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 141, p. 882, n. 1; I, ed. 5-a, § 145, p. 897, 898;
BAUDRY, *Précis*, I, 315, 316;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 965, 989, 1013, 1018;
BEUDANT, I, 156, 162, p. 241;
DALLOZ, *Rép.* Domicile 18 urm., 46-5⁰, 91, 138; *Suppl.* Domicile 87;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 128 bis, IV;
DEMOLOMBE, I, 346-349;
DURANTON, I, 359, 376, nota 1;
HUC, I, 371, 373, 388;
LAURENT, II, 67, 69, 71, 74, 75;
MARCADÉ, I, 310, 316, 317;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 630, 634, 660, 661;
THIRY, I. 155-157.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 457 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 66;
CANTACUZINO MATEI, p. 59, 60;
NACU, I. p. 215.

Jurisprudență.

1. Puterile Statului, întinzându-se în toată țara, el e considerat că își are domiciliul în orice parte a țărei, așà că prin tribunalul domiciliului pârâtului, unde art. 58 din Procedura civilă arată că trebue introdusă cererea în judecată în materie personală și mobiliară, are a se înțelege, la oricare din tribunalele țării, Statul fiind reprezentat la toate aceste Tribunale și având advocați publici pretutindeni. (Cas. I, 460/901. B. p. 1595).

Art. 97. — Când părțile sau una din ele își va alege, pentru executarea unui act, domiciliul în altă parte decât unde este domiciliul real, citațiunile, cererile și urmăririle relative la acel act se vor puteà face la domiciliul prevăzut prin zisul act și înaintea judecătorului acestui domiciliu. (Civ. 157, 969, 977, 1104, 1115 § 6, 1121, 1781, 1804; Pr. civ. 51, 64, 74,

1) Acest articol nu are corespunzător în Codul civil francez, însă dispozițiile sale sunt admise făr dificultate în doctrina și jurisprudența franceză.

659-2⁰; Com. 773, 889, 907, 917, 897-4⁰, 924; Pr. pen. 64, 65, 137, 179, 524; L. asupra dr. propr. 4, 23; Civ. Fr. 111).

Text. fr. Art. 111. — Lorsqu'un acte contiendra, de la part des parties ou de l'une d'elles, élection de domicile pour l'exécution de ce même acte dans un autre lieu que celui du domicile réel, les significations, demandes et poursuites relatives à cet acte, pourront être faites au domicile convenu, et devant le juge de ce domicile.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 146, n. 1-5, 8, 13, 20; p. 587, 589-591; I, ed. 5-a, p. 872, 898-905;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1035-1037, 1039-1043, 1046-1048. 1052, 1054;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 428;
CARRÉ, *L. de la procéd.*, p. 608;
DALLOZ, *Rép.* Domicile élu 1 urm.; *Suppl.* Domicile élu 1 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 140 bis, II;
DEMOLOMBE, I, 321, 372, 372-2⁰, 373-375, 375-5⁰, 376, 378; VIII, 775;
DURANTON, I, 379;
HUC, I, 391, 393;
LAURENT, II, 104-107, 110; V. 358;
MARCADÉ, art. 111, no. 3 și 4;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 193 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 599-607.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 478 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 296; *Observație* sub. Cas. I, 30 Aprilie 1920. Tribuna Juridică 13-15/1922;
CANTACUZINO MATEI, p. 59, 60;
NACU, I, p. 224, 225;
SCRIBAN ȘTEFAN, «*Un efect al domiciliului ales*». Curier Jud. 6/909.

Jurisprudență.

1. Legiuitorul, pentru a facilità raporturile între contractanți și pentru a nu-i constrânge să se judece la tribunalele depărtate ale domiciliului natural, de fapt, prin art. 56 pr. civ. și art. 97 c. civ., le permite să renunțe la acest domiciliu și să-și aleagă un altul, în favoarea creditorului, a debitorului sau a ambilor contractanți. Această alegere de domiciliu poate fi relativă la jurisdicțiune și execuțiune sau numai la jurisdicțiune. Și de câte ori se arată o localitate, fără indicațiune de o persoană anume însărcinată a reprezentà pe partea contractantă, alegerea de domiciliu este atributivă de competință, adică de jurisdicțiunea tribunalului chemat a judecà acțiunea. Prin urmare, acțiunea nu se poate face decât înaintea acestei jurisdicțiuni aleasă de părți, neputându-se face la domiciliul real al pârâtului decât acte de procedură, cum citațiuni, somațiuni, comandamente, etc., iar nu și acțiuni. (Apel Galați I, 178, Dec. 7/89, *Dr.* 20/90).

2. Deși prin art. 97 c. civ. și 64 pr. civ., se prevede că părțile sau una din ele au facultatea de a-și alege alt domiciliu decât acel real pentru *executarea* actului intervenit între ele, însă asemenea dispozițiune nu se poate interpretà în mod restrictiv și literal, adică numai exclusiv pentru acțiunile relative la modul de executare a actului, ci în sensul larg pentru orice acțiune ar da loc între părți actul format de ele, căci scopul pentru care s'a permis de către legiuitor, prin aceste articole, asemenea derogare la principiul general prevăzut de art. 58 pr. civ., adică *de a se intentà* la domiciliul pârâtului acțiunile personale și mobiliare, este desigur pentru a înlesnì cât se poate mai mult efectuarea de contracte între părți și acest scop nu s'ar atinge în totul dacă s'ar aplicà în sens restrictiv arătata facultate ce li s'a acordat pentru alegerea domiciliului. Deci se poate intentà la tribunalul domiciliului ales chiar și acțiunea pentru anularea contractului. (Cas. I, 441/Dec. 14/90. B. p. 1416).

3. Ipoteza prevăzute de art. 65 pr. civ., pentru facultatea acordată părților de a derogà la principiul general prescris de art. 58 prin alegerea pentru judecata acțiunilor lor mobiliare și personale a unui alt tribunal decât acel al domiciliului pârâtului, este desigur numai pentru cazul când nu s'ar fi ales dejà un domiciliu pentru executarea contractului chiar prin acel act, sau altul adițional, și prin urmare numai în acel caz ele au necesitate d'a face și depune la tribu-

nalul ce voesc a alege pentru judecată, un act scris care să coprindă vointa lor; căci a se interpretà în alt sens art 65, ar rezultà că legiuitorul a repetat în acest articol, fără nici o utilitate, dispozițiunile art. 64 p. civ. și art. 97 c. civ., ceeace e inadmisibil. (Cas. I, 441/Dec. 14/90. B. p. 1417).

4. Deși după art. 97 c. civ.. combinat cu art. 64 alin. c pr. civ., părțile au facultatea, pentru cazul când au ales un domiciliu pentru executarea contractului, de a intentà acțiune, una contra alteia, fie la domiciliul ales, fie la acela al pârâtului, totuși o asemenea facultate o perd atunci când prin contract ele stipulează că orice acțiune nu se va puteà intentà și judecà decât la tribunalele domiciliului ales, căci pe de o parte asemenea stipulațiune neatingând ordinea publică, ci numai interesul privat al părților, ea este permisă de lege (art. 5), iar pe de altă parte convențiunile legal făcute având putere de lege între părți, urmează că ele trebuesc executate întocmai. Dacă dar părțile au stipulat expres că pentru orice acțiune relativă la executarea convențiunei, judecata se va urmà numai la cutare tribunal străin, tribunalele române nu sunt competente de a judecà atare acțiune. (Cas. II, 149/Sept. 21/93).

5. Odată ce debitorul și-a ales domiciliul prin actul de ipotecă, toate citațiunile și actele de procedură relative la urmărirea, ce are loc în virtutea acelui act, trebue a-i fi adresate la acel domiciliu; în acest caz, pentru alegerea domiciliului nu este nevoie a se determinà și anume persoana căreia să i se adreseze actele de procedură, art. 97 din Codul civil neprescriind aceasta. (Cas. II, 242/95. B. p. 1374).

6. Când părțile își aleg un domiciliu special pentru executarea vreunui act, acea executare se poate face și la domiciliul real, afară numai dacă partea interesată nu va dovedì că alegerea domiciliului special s'a făcut pentru interesul ei exclusiv. (Cas. II, 247/97, B. p. 1273).

7. Prin art. 272 din codul de comerț nu s'a adus nici o derogare la regula dreptului comun după care procedura de judecată are a fi îndeplinită la domiciliul real al pârâtului, întru cât prin cuvintele întrebuințate în acel text de lege, legiuitorul comercial a înțeles să determine unde se va plătì polița, referindu-se la funcțiunea comercială a poliței, iar nu la funcțiunea ei juridică care se regulează tot după normele dreptului comun.

Prin urmare, din moment ce instanța de fond interpretând în mod suveran indicațiunile coprinse în cambii, stabilesc că arătarea adresei emitentului sub semnătura sa și în apropiere de semnătură, sub cuvintele „către mine însu-mi", trebue a fi privită ca exprimând numai un loc de plată, iar nu un domiciliu pentru citațiuni, nu se poate imputà acelor instanțe că ar fi comis vre-o violare de lege, sau că ar fi săvârșit vre-o omisiune, sau eroare de fapt. (Cas. II, No. 148, 1 Iunie 1915, „Jurispr. Rom." 1915, p. 564).

8. A se vedeà: Art. 5 cu notele: 3, 4, 12, 13, 24, 26, 32, 38.

TITLUL IV

Despre absenţi, adică cei cari lipsesc dela locul lor[1]).

CAPITOLUL I

Despre absența prezumată.

Art. 98. — De va fi trebuință a îngrijì de administrațiunea totală sau a unei părți a averii lăsate de către o persoană care se presupune a fi absentă, și care n'are un împuternicit, tribunalul de prima instanță va luà dispozițiunile cuvenite, după cererea părților interesate. (Civ. 100, 101, 107, 108, 1719; Pr. civ. 621 urm.; L. Propr. lit. (Mon. Of. 68/923) Art. 7; L. p. constat. morții celor dispăruți în răsboi (Mon. Of. 204/923) Art. 1; Lege relativă la administrarea patrimoniului sătenilor mobilizați (Mon. Of. 221/916) Art. 1 urm.; Lege autorizând

1) In înțelesul juridic al cuvântului, absent este numai acela care lipsește dela domiciliul sau reședința sa, fără a i se cunoaște locul unde se află, fiind în dubiu chiar existența sa.

luarea de măsuri în vederea stării de răsboi cu privire la familia şi averea celor mobilizaţi (Mon. Of. 221/916); Civ. Fr. 112).

Text. fr. Art. 112. — S'il y a nécessité de pourvoir à l'administration de tout ou partie des biens laissés par une personne présumée absente, et qui n'a point de procureur fondé il y sera statué par le tribunal de premiére instance, sur la demande des parties intéressées.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 149, n. 4; p. 593, 595, 596, I, ed. 5-a, p. 906, 909-911;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1062, 1067-1069, 1073, 1074, 1078, 1880, 1081;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 432; ed. 1-a, III, p. 113, 336, 450, 968;
DALLOZ, *Rép.* Absence, 1 urm., 31 urm., 99, 113; *Suppl.* Absence, 4 urm.;
DEMOGUE. I, *Sources des obligations*, I, p. 182;
DEMOLOMBE, II, 12, 14 bis, 17, 20, 23, 26, 27, 34, 36, 37-39, 46;
DURANTON, I, 393;
HUC, I, 398, 399, 401, 402, 404;
LAURENT, II, 137, 140, 141;
MARCADÉ, art. 111, n. 3 şi 7;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 199 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 620-623;
WEISS, *Tr. élém.* p. 589.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 489 urm.; «*Absenta în dreptul international privat*», Justiţia (Iaşi) 7/919;
CANTACUZINO MATEI, p. 310, 476;
NACU, I, p. 228;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului în legislaţia română*, p. 43 urm.

Jurisprudenţă.

1. Când prin jurnalul unui tribunal se numeşte un curator, ca administrator al averii unui presupus absent, fără a i se limità puterile, prin aceasta curatorul este autorizat, în mod implicit, a sta şi în judecată în numele reprezentantului, mai ales când acesta e şi scopul pentru care se cere numirea curatorului. (Cas. II, Bucureşti, No. 22, 4 Noemb. 1918; „Jurispr. Rom." 1919, p. 540).

2. Constatarea şi declararea absenţei prezumate, se face de Tribunal pe cale de procedură graţioasă, conform art. 104 proc. civ., fără citarea părţilor, aşà că neîndeplinirea acestei formalităţi nu poate aveà de rezultat anularea hotărîrei Tribunalului prin care s'a numit un administrator, aceasta cu atât mai puţin cu cât această formalitate, în practică, n'ar înfăţişà nici o utilitate faţă cu lipsa cunoscută dela domiciliu a persoanei ce urmează a fi declarată ca absentă.

Prin urmare, bine a hotărît Tribunalul când a constatat şi declarat absentă o persoană, fără să d'spue citarea părţilor, de oarece art. 98 c. civ. şi 621 pr. civ. nu prevăd nicăeri necesitatea citărei persoanei a cărei absenţă urmează a fi declarată.

Din punct de vedere formal, sunt în esenţă satisfăcute cerinţele legei, în ce priveşte nedepunerea raportului de către Parchet, relativ la facerea cercetărilor necesare la stabilirea plecărei persoanei absente dela domiciliu, căci obligaţiunea impusă de art. 621 proc. civ. presupune cazul că în momentul introducerii cererei, pe temeiul art. 98 cod civil, nu se făcuse nici o cercetare privitoare la absenţă şi de aceea Tribunalul trimite cererea Procurorului, dar când ca, în specie, se făcuse o constatare a absenţei de poliţie, Parchetul a putut să-şi însuşească şi să găsească suficientă acea constatare, fără a mai fi ţinut la noui cercetări, cari, de altfel, puteau fi făcute tot prin poliţie;

In ce priveşte concluziunile Procurorului, ele pot fi transmise prin scris Tribunalului, căci măsura cerută pe baza art. 98 c. civ., se ia de Tribunal pe cale de procedură graţioasă, fără desbateri orale, ci numai după acte şi memorii, în care caz concluziile scrise ale Procurorului, satisfac cerinţele legei, din punctul de vedere al scopului ce se urmăreşte.

In definitiv, iregularităţile de formă ce s'ar puteà întâmplà cu ocaziunea numirei unui administrator al averei unui absent, nu se pot opune terţiilor cari, de bună credinţă, ar contracta cu acest administrator, în limitele drepturilor lor legale;

Prin urmare, bine motivează instanţa de fond, când hotărăşte că a-

ceste formalităţi nefiind cerute sub pedeapsă de nulitate, nu se poate susţine nulitatea jurnalului Tribunalului, pentru lipsa acestor formalităţi. (Cas. I, No. 327, din 12 Dec. 1919; Jurisprudenţa Rom. 1920, p. 98, Curier Jud. 36-37/920).

3. Numai tribunalul are căderea de a ordonà şi luà măsurile necesare pentru înfiinţarea curatelei unui condamnat în contumacie şi a administrà, indiferent de cuantumul averei rămase, iar nu judecătoria de ocol, de oarece art. 476 pr. p. prescrie că averea contumacelui condamnat, va fi din ziua executării deciziei considerată şi administrată ca avere de absenţi iar art. 98 şi urm. c. civ. dau în competinţa tribunalului tot ce priveşte materia absenţei. (Cas. II, 62 din 19 Febr. 1923, Jurispr. Rom. 9/923, Pand. Rom. 1923, III, 83).

4. A se vedeà: art. 124 cu nota 1.

Art. 99. — Tribunalul, după cererea părţei celei mai stăruitoare, va însărcinà un curatore spre a reprezentà pe cei presupuşi absenţi, la inventare, socoteli, împărţeli şi desfaceri la cari s'ar aflà interesaţi. (Civ. 120, 121, 730, 747, 749, 1530; Pr. civ. 623, 668; L. p. constat. morţii celor dispăruţi în răsboi (Mon. Of. 204/923) Art. 10; Legea pentru încurajarea construcţiilor de clădiri (Mon. Of. 87/921) Art. 5; Civ. Fr. 113).

Text. fr. Art. 113. — Le tribunal, à la requête de la partie la plus diligente, commettra un notaire pour représenter les présumés absents, dans les inventaires, comptes, partages et liquidations dans lesquels ils seront intéressés.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 597; I, ed. 5-a, p. 912;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1069-1072;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 432; ed 1-a, III, p. 968, 975;
DALLOZ, *Rép.* Absence 120 urm.; *Suppl.* Absence 4 urm.;
DEMOGUE. I, *Sources des Obligations*, II, p. 495;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 145 bis, II; 147 bis, II;
DEMOLOMBE, I, 43; II, 33, 40-44, 123;
HUC, I, 402, 440;
MARCADÉ, Art. 113, n. 1-4;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 205 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 623.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 489 urm.; (II, ed. 2-a, p. 840; III, part. II, p. 474, 501, n. 1). *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 44, 183 nota; *Observaţie* sub. Cas. II, din 22 Nov. 919. Tribuna Juridică 42-44/919;
CANTACUZINO MATEI, p. 310;
DANIELOPOL G. DR. CAPITAN, *Observaţie* sub. Judecătoria ocol. Zătreni-Vâlcea 20 Mart. 914. Curier Jud. 36/914;
NACU I, p. 228.

Jurisprudenţă.

1. Autorizarea justiţiei necesară curatorului unui absent pentru a intentà o acţiune în revendicare trebue obţinută înainte de introducerea acţiunei, sau cel mai târziu în timpul când acţiuneà se găseşte înaintea primei instanţe iar nu şi înaintea instanţei de apel, de oarece altfel ar fi a se privà partea adversă de beneficiul primei instanţe, înaintea căreia ar fi putut să invoace mijloacele sale de apărare relative la acordarea autorizărei pentru intentarea procesului în contra sa. (Cas. I, No. 406/1914, Dreptul 1914, p. 556, Curier Jud. 79/914).

2. Când prin jurnalul unui tribunal se numeşte un curator, ca administrator al averii unui presupus absent, fără a i se limità puterile, prin aceasta curatorul este autorizat, în mod implicit, a stà şi în judecată în numele reprezentantului, mai ales când acesta e şi scopul pentru care se cere numirea curatorului. (Cas. II Bucureşti, No. 22 din 4 Noembrie 1918; Jurispr. Rom. 1919, p. 540).

3. O persoană absentă poate fi reprezentată în mod legal în justiţie

prin fiul ei — şi aceasta cu drept cuvânt — pentru că ar fi nedrept şi contrazicător de a permite celorlalţi moştenitori sau terţilor interesaţi să îndepărteze pe absent sub cuvântul că existenţa sa ar fi incertă şi în acelaş timp să-i îndepărteze şi pe fiii lui, reprezentanţii săi legali, sub cuvânt că ar fi cu putinţă ca absentul, dispărutul, să fie încă în viaţă. (Judec. ocol. Zătreni-Vâlcea, 20 Mart. 1914. Curier Jud. 36/914).

4. Soţia, curatoarea bărbatului său comerciant absent, care erà într'o societate în nume colectiv cu un altul, învoindu-se cu acesta de a scurtà termenul societăţii din cauza malversaţiunilor comise de acesta asupra averei din societate şi a i se da ei administrarea societăţii până la lichidare, nu face o tranzacţie, ci o convenţie care trebue să-şi aibă efectele sale. Reducerea termenului unei societăţi nu e o tranzacţie care să întreacă puterile unui mandatar general cum este curatorul unui absent. (Trib. Prahova s. II, 49 din 18 Iunie 1919 Pand. Rom. 1923, II, 164).

5 A se vedeà: Art. 98 cu nota 2; art. 116 cu nota 1.

Art. 100. — Ministerul public este special însărcinat de a privegheà asupra intereselor persoanelor presupuse absente, şi va luà cuvântul în toate cererile privitoare la dânsele. (Civ. 98, 102 urm., 111; Pr. civ. 80, 621; Leg. 29 Octomv. 77; Civ. Fr. 114).

Text. fr. Art. 114. — Le ministère public est spécialement chargé de veiller aux intérêts des personnes présumées absentes; et il sera entendu sur toutes les demandes qui les concernent.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 596; I, ed. 5-a, p. 911;
Baudry et Fourcade, *Des personnes*, I, 1076, 1077;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 432; ed. 1-a, III, p. 968;
Dalloz, *Rép.* Absence 70 urm.; *Suppl.* Absence 8;
Demolombe, I, 29, 30; II, 30;
Huc, I, 399, 403;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 205;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 622.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 489 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 310;
Nacu, I, p. 228.

CAPITOLUL II

Despre declaraţiunea absenţei.

Art. 101. — Când o persoană nu se va mai arătà la locul domiciliului său, sau al reşedinţei sale, şi nici a lăsat procură pentru administraţiunea averei sale [1]), şi dacă în curs de 4 ani nu va aveà nimeni ştiinţă despre dânsa, părţile interesate se vor puteà adresà cu cerere la tribunalul de prima instanţă spre a o declarà absentă.

Iar, dacă va fi existând o procură pentru administraţiunea averei sale, părţile interesate nu vor puteà cere a se declarà absenţa decât după 10 ani deplini de când a dispărut persoana sau dela primirea celor din urmă ştiinţe dela ea. (Civ. 87 urm., 98, 106, 107, 108; Pr. civ. 621 urm.; Leg. timbr. 20 al 25; Civ. Fr. 115).

1) In art. 115 francez, corespunzător, lipsesc cuvintele: *„şi nici a lăsat procură pentru administraţiunea averei sale"*. De asemenea lipseşte şi întreg aliniatul 2, al cărui cuprins însă-l găsim în art. 121 francez, corespunzător cu art. 107 codul civil român.

Text. fr. Art. 115. — Lorsqu'une personne aura cessé de paraître au lieu de son domicile ou de sa résidence, et que depuis quatre ans on n'en aura point eu de nouvelles, les parties intéressées pourront se pourvoir devant le tribunal de première instance, afin que l'absence soit déclarée.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU. I. § 151, n. 4, p. 600; I, ed. 5-a, p. 910, 914, 915, 917; IV, p. 127;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1085, 1092-1095, 1097;
COLIN ET CAPITANT. ed. 2-a, I, p. 404, 430, 433: ed. 1-a, III, p. 166, 969;
DALLOZ. *Rép.* Absence 14 urm; *Suppl.* Absence 11 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 131 bis, III; 150 bis, I; 150 bis, III;
DEMOLOMBE, II, 57-63, 69, 78;
DURANTON, I, 474;
HUC, I, 407, 409, 412-414, 416;
LAURENT. II, 159, 187;
MARCADÉ, art. 115, n. 3 și 4;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 207 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 627;
WEISS, *Traité élémentaire* p. 589.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 492 urm.; (V, p. 207, 518, n. 1); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 44;
CANTACUZINO MATEI, p. 310;
NACU, I, p. 214, 230;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 46.

Art. 102. — Spre a se constată absența tribunalului, după înscrisuri și dovezi produse, va ordonă a se face o cercetare în ființa procurorului în ocolul domiciliului și acel al resedinței, de vor fi osebite[1]). (Civ. 87, 100; Pr. civ. 185, 621; Civ. Fr. 116).

Text. fr. Art. 116. — Pour constater l'absence, le tribunal, d'après les pièces et documents produits, ordonnera qu'une enquête soit faite contradictoirement avec le procureur du Roi, dans l'arrondissement du domicile, et dans celui de la résidence, s'ils son distincts l'un de l'autre.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 601; I, ed. 5-a, p. 916;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1096, 1097;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 404, 430, 433; ed. 1-a, III, p. 970;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 151 bis,;
DEMOLOMBE, II, 63, 65, 66, 69;
HUC, I, 416;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 212;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 628.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a. p. 492 urm.; (V. p. 207, 518, n. 1);
CANTACUZINO MATEI, p. 310;
NACU, I, p. 230.

Jurisprudență.

1. Din punct de vedere formal, sunt în esență satisfăcute cerințele legii, în ce privește nedepunerea raportului de către Parchet, relativ la facerea cercetărilor necesare la stabilirea plecării persoanei absente dela domiciliu, căci obligația impusă de art. 621 pr. civ. presupune cazul că în

1) Prin art. 4 al Legii din 29 Octomvrie 1877, asupra atribuțiunilor ministerului public, este desființată azistența procurorului, concluziunile sale nefiind necesare. Deasemenea și prin art. 81 din noua proc. civilă.

momentul introducerei cererei pe temeiul art. 98 c. civ., nu se făcuse nici o cercetare privitoare la absenţă şi de aceea tribunalul trimite cererea Procurorului; dar când, ca în specie, se făcuse o constatare a absenţei de Poliţie, Parchetul a putut să-şi însuşească şi să găsească suficientă acea constatare, fără a mai fi ţinut la noi cercetări, cari de altfel puteau fi făcute tot prin Poliţie.

In ce priveşte concluziile Procurorului, ele pot fi transmise prin scris tribunalului, căci măsura cerută pe baza art 98 c. civ., se ia de tribunal pe cale de procedură graţioasă, fără desbateri orale, ci numai după acte şi memorii, în care caz concluziunile scrise ale Procurorului, satisfac cerinţele legii din punctul de vedere al scopului ce se urmăreşte. (Cas. I, 327 din 12 Dec. 1919, „Jur. Rom.", 1920 p. 98, Curierul Jud. 36-37/920).

Art. 103. — Tribunalul, statuind asupra cererei va aveà în privire motivele absenţei şi cauzele cari au putut să împiedice de a aveà ştiinţă despre persoana presupusă absentă. (Civ. Fr. 117).

Text. fr. Art. 117. — Le tribunal, en statuant sur la demande, aura d'ailleurs égard aux motifs de l'absence, et aux causes qui ont pu empêcher d'avoir des nouvelles de l'individu présumé absent.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1098,
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 404, 430, 433; ed. 1-a, III, p. 970;
DALLOZ, *Rép.* Absence 186 urm.;
DEMOLOMBE, II, 52;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 211;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 628.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 492 urm.; (V. p. 207, 518 n. 1);
CANTACUZINO MATEI, p. 310;
NACU, I, p. 230.

Art. 104. — Indată ce se va da o hotărîre, fie pregătitoare, fie definitivă, procurorul va trimite copie după dânsa Ministerului Justiţiei spre a se publicà prin „Monitorul Oficial". (Civ. 100, 105; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 118).

Text. fr. Art. 118. — Le procureur du Roi enverra, ausitôt qu'ils seront rendus, les jugements tant préparatoires que définitifs, au Ministre de la justice, qui les rendra publics.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 917;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1100;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 404, 430, 433; ed. 1-a, III, p. 970;
LAURENT, II, 161;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 212;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 630.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 492 urm.; (V, p. 207, 518, n. 1);
CANTACUZINO MATEI, p. 310;
NACU, I, p. 230.

Jurisprudenţă.

1. Publicaţia cerută de art. 104 din codul civil constitue o formalitate substanţială şi deci o nulitate virtuală de pocedură, care nu are nevoe să fie expres prevăzută şi care împedică declararea absenţei ceeace rezultă atât

din termenii imperativi ai citatului articol cât și din natura dispozițiunei legei, care cuprinde în sine cerința riguroasă de a se aduce la cunoștința celui dispărut măsura gravă ce urmează a se luà contra lui. (Apel Buc. III. *Dr.* 6/913, p. 69).

2. Formalitățile cerute de lege pentru declararea absenții mamei unui copil și pentru constituirea tutelei în scop ca tutorul să-și dea consimțământul la adopția minorului, fiind cerute de lege pentru a asigurà minorului o protecție legală, numai acesta este în drept a se prevalà de lipsa acelor formalități pentru a cere nulitatea declarărei de absență a mamei sale, a instituirei tutelei și a adopției sale când interesele sale morale sau materiale îi vor dictà să facă o asemenea cerere iar nu chiar tutorul. care și-a dat consimțământul la adopție și care în urmă ar aveà interes să anuleze acea adopție. (Cas. I. No. 212, 1916; „Jurispr. Rom.", 1916, p. 354).

Art. 105. — Hotărîrea declarațiunei de absență nu se va da decât un an după hotărîrea care a ordonat cercetarea. (Civ. 102, 104; Civ. Fr. 119).

Text. fr. Art. 119. — Le jugement de déclaration d'absence ne sera rendu qu'un an après le jugement qui aura ordonné l'enquête.

Doctrină străină.

Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 404, 430, 433; ed. 1-a, III, p. 970;
Dalloz, *Rép.* Absence 199 urm.; *Suppl.* Absence 18;
Demolombe, II, 68;
Mourlon, ed. 7 a, I, p. 211;
Planiol, I, ed. 3-a. No. 629.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 492 urm.; (V, p. 207, 518 n. 1);
Cantacuzino Matei, p. 310;
Nacu, I, p. 230.

CAPITOLUL III

Despre efectele absenței.

Secțiunea I. — *Despre efectele absenței în privința averei ce absentul posedà în ziua dispărerei sale (lipsirei sale).*

Art. 106. — Dacă absentul nu va fi lăsat procură pentru administrarea averei sale, atunci acei cari ar fi moștenitorii săi, în ziua când el a dispărut (s'a făcut nevăzut) sau când s'a primit cele din urmă științe dela dânsul, moștenitorii presumptivi, vor puteà cere, în virtutea hotărîrei judecătorești definitive, prin care se va fi declarat absența, punerea lor în posesiune provizorie pe averea ce absentul aveà în ziua pornirei sale, sau a primirei celor din urmă științe dela dânsul, cu îndatorire însă, pentru aceștia, de a da cauțiune despre buna lor administrare. (Civ. 107, 109 urm., 120 urm., 652 urm., 1271, 1535 urm., 1652 urm., 1675 urm.; Pr. civ. 392, 621; Civ. Fr. 120).

Text. fr. Art. 120. — Dans les cas où l'absent n'aurait point laissé de procuration pour l'administration de ses biens, ses héritiers présomptifs, au jour de sa disparition ou de ses dernières nouvelles, pourront, en vertu du jugement définitif qui aura déclaré l'absence, se faire envoyer en possession provisoire des biens qui appartenaient à l'absent au jour de son départ ou de ses dernières nouvelles, à la charge de donner caution pour la sûreté de leur administration.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 602, 603, 615; I, ed. 5-a, p. 917-919, 934; IV, p. 127;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes* I, 1103, 1106, 1107, 1109-1112, 1114, 1115, 1120;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 268; II, p. 736; ed. 1-a, III, p. 336, 420, 969, 970;
DALLOZ, *Rép.* Absence 203 urm.; *Suppl.* Absence 19 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 156 bis, II; 156 bis, VII; 183 bis;
DEMOLOMBE, II, 75, 77-79, 85, 86, 91-93, 99;
HUC, I, 412, 417-419, 421, 431, 433;
LAURENT, II, 113, 162, 163, 166, 167, 170, 171, 174, 187;
MARCADÉ, art. 120, n. 1 și 2.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 213 urm;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 624, 625; III, ed. 2-a, No. 2466 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 496 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 592, n. 1, 611, 767 *ad notam*);
Droit ancien et moderne de la Roumanie: p. 44, 69, 185;
CANTACUZINO MATEI, p. 310, 536;
NACU, I, p. 233, 234; III, p. 490.

Art. 107. — Dacă absentul va fi lăsat procură, atunci moștenitorii săi presumptivi nu vor puteà cere dela Tribunale punerea lor în posesiune provizorie decât după 10 ani deplini de când el a dispărut, sau dela primirea celor din urmă științe dela el. (Civ. 101, 108; Civ. Fr. 121).

Text. fr. Art. 121.—Si l'absent avait laissé une procuration, ses héritiers présomptifs ne pourront poursuivre la déclaration d'absence et l'envoi en possesion provisoire. qu'après dix années révolues depuis sa disparition ou depuis ses dernières nouvelles.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 599, 600; I, ed. 5-a, p. 914, 915;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1088, 1090, 1091:
COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 969;
DEMOLOMBE, II, 54-56;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 209;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 624, 625.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 492 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 592 n. 1, 767 *ad notam*);
CANTACUZINO MATEI, p. 310;
NACU, I, p. 234.

Art. 108. — Tot astfel se va urmà și când termenul procurei ar expirà, și, în asemenea caz, se va procede la administrarea averei absentului potrivit regulelor statornicite prin capitolul I din acest titlu. (Civ. 98 urm., 107; Civ. Fr. 122).

Text. fr. Art. 122. — Il en sera de même si la procuration vient à cesser; et, dans ce cas, il sera pourvu à l'administration des biens de l'absent, comme il est dit au chapitre Ier du présent titre.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 599; I, ed. 5-a, p. 915;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1089;
COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 969;
DALLOZ, *Rép.* Absence 159 urm.; *Suppl.* Absence 11;
MARCADÉ, art. 122, n. 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 209;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 624, 625.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 492 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 310, 311;
NACU, I, p. 234.

Art. 109. — După ce moştenitorii presumptivi vor fi fost puşi în stăpânire provizorie, testamentul, dacă va existà, se va deschide după cererea părţilor interesate, sau a procurorului tribunalului, şi legatarii, donatarii, precum şi toţi aceia, cari aveau asupra averei absentului, drepturi subordonate morţei absentului, le vor puteà exercità provizoriu cu îndatorire din parte-le de a da cauţiune. (Civ. 100, 106, 119, 557, 565, 801, 825, 889, 895, 899, 1485. 1523, 1552, 1652, 1675 urm.; Pr. civ. 392 urm.; Civ. Fr. 123).

Text. fr. Art. 123. — Lorsque les héritiers présomptifs auront obtenu l'envoi en possession provisoire, le testament, s'il en existe un, sera ouvert à la réquisition des parties intéressées, ou du procureur du Roi près le tribunal; et les légataires, les donataires, ainsi que tous ceux qui avaient sur les biens de l'absent, des droits subordonnés à la condition de son décès, pourront les exercer provisoirement, à la charge de donner caution.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 603, 604; I, ed. 5-a, p. 918, 920;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1109;
COLIN ET CAPITANT, III, ed. 1-a, p. 336, 970, 978;
DALLOZ. *Rép.* Absence 238 urm.; *Suppl.* Absence 22;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 157 bis, I, II;
DEMOLOMBE. II, 75;
LAURENT, II, 165;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 216 urm.;
PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 2467, 2482.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 496 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 402, 592, n. 1, 767 *ad notam*; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 545);
CANTACUZINO MATEI, pg. 311.
NACU, I, p. 237.

Art. 110. — Posesiunea provizorie nu va fi considerată de cât ca un depozit, care va da celor ce au dobândit-o dreptul de a administrà averea absentului, cu îndatorire din parte-le de a da seama absentului, când s'ar arătà, sau se va probà existenţa sa. (Civ. 106, 109, 111 urm.; 1599 urm.; Civ. Fr. 125).

Text. fr. Art. 125. — La possession provisoire ne sera qu'un dépôt, qui donnera à ceux qui l'obtiendront, l'administration des biens de l'absent, et qui les rendra comptables envers lui, en cas qu'il reparaisse ou qu'on ait de ses nouvelles.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 605-608, 613; I, ed. 5-a, p. 921, 923-927, 929, 931, 932;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1123, 1126—1128, 1130, 1134, 1137, 1139, 1140, 1151, 1154, 1161, 1166, 1167;
COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 142, 166, 971;
DALLOZ. *Rép.* Absence 266 urm.; *Suppl.* Absence 24 urm.;

DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 156 bis, V; 157 bis, IV, VI; 162 bis, I; 163 bis, I; 163 bis, V; 169 bis, III;
DEMOLOMBE, II, 95, 102, 105, 106, 109, 112-115, 117, 118, 128, 130, 136, 139, 140;
HUC, I, 434-438;
LAURENT, II, 128, 175, 176, 178, 179, 186, 188, 189, 195, 196;
MARCADÉ, art. 134, n. 4;
MOURLON ed. 7-a, I, p. 221 urm.;
PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 2481.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 496 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 917; IX, p. 51);
CANTACUZINO MATEI, p. 311;
NACU, I, p. 236.

Jurisprudență.

1. Trimisul în posesiunea provizorie a averei unui absent, în lipsa unui text de lege, nu poate exercită acțiunea în revendicare a unui imobil al absentului, fără autorizațiunea justiției, pentru că trimisul în posesiune, nefiind decât un depozitar, n'are decât administrarea bunurilor, iar în ceeace privește acțiunile imobil'are urmează să aibă autorizațiunea respectivă a justiției, conform principiilor generale prevăzute pentru administratori. (Trib. Botoșani. *Dr.* No. 74/98).

Art. 111. — Cei ce vor fi dobândit punerea în posesiune provizorie [1]) vor fi datori a stărui pentru facerea inventarului averei mișcătoare și a înscrisurilor absentului în ființa procurorului tribunalului de prima instanță.

Tribunalul va ordonà, în caz de trebuință, vânzarea averei întregi mișcătoare sau a unei părți dintr'însa. In caz de vânzare, atât prețul ei cât și veniturile se vor capitalizà în bani sau în pământ.

Cei ce vor fi dobândit punerea în posesiune provizorie, vor puteà, pentru propria lor siguranță, cere dela tribunal orânduirea unui expert care să revizuiască averea nemișcătoare și să descrie starea ei printr'un proces-verbal, care se va aprobà de tribunal în prezența procurorului [2]); cheltuelile acestei lucrări vor fi în sarcina averei absentului. (Civ. 100, 106, 110, 1432; Pr. civ. 211 urm., 431 urm., 668 urm., 674 urm.; Civ. Fr. 126).

Text. fr. Art. 126. — Ceux qui auront obtenu l'envoi provisoire, ou l'époux qui aura opté pour la continuation de la communauté, devront faire procéder à l'inventaire du mobilier et des titres de l'absent, en présence du procureur du Roi près le tribunal de première instance, ou d'un juge de paix requis par ledit procureur du Roi.

Le tribunal ordonnera, s'il y a lieu, de vendre tout ou partie du mobilier. Dans le cas de vente, il sera fait emploi du prix, ainsi que des fruits échus.

Ceux qui auront obtenu l'envoi provisoire, pourront requérir, pour leur sûreté, qu'il soit procédé, par un expert nommé par le tribunal, à la visite des immeubles, à l'effet d'en constater l'état. Son rapport sera homologué en présence du procureur du Roi; les frais en seront pris sur les biens de l'absent.

---

1) Art. 126 francez, corespunzător, adaugă imediat: „*ou l'époux qui aura opté pour la continuation de la communauté*", aceasta în legătură cu suprimarea de către legiuitorul român a art. 124 francez, relativ la *comunitatea legală* care n'a fost admisă de redactorii codului nostru civil.

2) Prin art. 4 al Legii din 29 Octomvrie 1877, asupra atribuțiunilor ministerului public, se desființează azistența procurorului în asemenea operațiuni, concluziunile sale ne mai fiind necesare. A se vedeà și art. 81 din noua procedură civilă.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 155, n. 10; I, ed. 5-a, p. 922, 923, 937;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1116-1120;
COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 142, 166. 971;
DALLOZ, *Rép.* Absence 279 urm.; *Suppl.* Absence 30 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 160; 160 bis, II; 160 bis, III; 168;
DEMOLOMBE, II, 96-99, 281;
HUC, I, 421, 427, 432, 433;
LAURENT, II, 173, 174, 180;
MARCADÉ, art. 451, n. 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 220. 221;
PLANIOL. III, ed. 2-a, No. 1210. 1216, 2471 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 496 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 194, n. 2, 917);
CANTACUZINO MATEI, p. 311;
NACU, I, p. 236.

Art. 112. — Cei cari, în puterea punerei lor în posesiune provizorie sau a administraţiunei legale, se vor fi folosit de averea absentului, nu vor fi datori a întoarce absentului decât a cincea parte din venit, dacă existenţa lui va fi dovedită înainte de 15 ani deplini din ziua când el a dispărut, şi a zecea parte când existenţa lui se va dovedi după 15 ani deplini.

Veniturile vor fi în întregime ale moştenitorilor presumptivi, când au trecut 30 ani deplini dela ziua declaraţiunei absenţei, sau 100 ani dela ziua naşterei absentului [1]). (Civ. 106, 114, 115, 123, 545, 548, urm., 552, 553; L. p. constat. morţii celor dispăruţi în răsboi (Mon. Of. 204/923), Art. 10; Civ. Fr. 127).

Text. fr. Art. 127. — Ceux qui, par suite de l'envoi provisoire, ou de l'administration légale, auront joui des biens de l'absent, ne seront tenus de lui rendre que le cinquième des revenus, s'il reparaît avant quinze ans révolus dépuis le jour de sa disparition; et le dixième, s'il ne reparaît qu'après les quinze ans.

Après trente ans d'absence, la totalité des revenus leur appartiendra.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 612, 619; I, ed. 5-a, p. 923, 931, 933-935, 939;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1069, 1142-1150, 1155, 1193, 1204;
COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 166, 482, 971, 972, 974;
DALLOZ, *Rép.* Absence 303 urm., 413 urm.; *Suppl.* Absence 33 urm., 52 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I. 161 bis, I;
DEMOLOMBE, II, 121-127, 187, 188, 288, 302;
DURANTON, I, 497;
HUC, I, 440;
LAURENT, II, 192, 194, 213, 218;
MARCADÉ, Art. 127, n. 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 229 urm., 232 urm.;
PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 1212, 2489 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 505 urm.; (III, part. I, ed. 2-a, p. 407 *ad notam;* IV, part. I, ed. 2-a, p. 592 n. 1, 767 *ad notam;* X, p. 563, 582);
CANTACUZINO MATEI, p. 312;
NACU, I, p. 240, 241.

---

1) In art. 127 francez, corespunzător, lipsesc cuvintele: *„sau 100 ani dela ziua naşterii absentului"*, cuvinte, pe care, de altfel, le găsim şi în textul art. 114 român.

Art. 113. — Cei cari se folosesc de averea absentului numai în virtutea punerei în posesiune provizorie, nu vor puteà înstrăinà, nici ipotecà, averea lui cea nemișcătoare. (Civ. 110, 117, 401, 427, 1004, 1171, 1268, 1769, 1771; Civ. Fr. 128).

Text. fr. Art. 128. — Tous ceux qui ne jouiront qu'en vertu de l'envoi provisoire, ne pourront aliéner ni hypothéquer les immeubles de l'absent.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 607, 608; I, ed. 5-a, p. 924, 925, 930, 931;
Baudry et Fourcade, *Des personnes*, I, 1133, 1140, 1164, 1165;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 80; ed. 1-a III, p. 142, 166;
Dalloz. *Rép.* Absence, 283 urm., 288, 357 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, I, 162 bis, II; 162 bis, III;
Demolombe, II, 111, 137, 138;
Huc, I, 426;
Laurent, II, 182;
Mourlon ed. 7-a, I, p. 221 urm.;
Planiol, III, ed. 2-a, No. 2483.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 497, 503, 504; (III, part. I, ed. 2-a, p. 796);
Cantacuzino Matei, p. 311;
Nacu, I, p. 238.

Art. 114. — Dacă absența se va prelungì 30 ani, din ziua punerei în posesiune provizorie, sau dacă se vor fi împlinit 100 de ani deplini dela nașterea absentului, cauțiunile date se vor ridicà, toți cei îndrituiți vor puteà cere dela tribunalul de I-a instanță împărțeala averei absentului și punerea în posesiune definitivă. (Civ. 106, 109, 112, 115, 117, 118, 728, urm.; Pr. civ. 691 urm.; Civ. Fr. 129).

Text. fr. Art. 129. — Si l'absence a continué pendant trente ans depuis l'envoi provisoire, ou depuis l'époque à laquelle l'époux commun aura pris l'administration des biens de l'absent, ou s'il s'est écoulé cent ans révolus depuis la naissance de l'absent, les cautions seront déchargées; tous les ayants-droit pourront demander le partage des biens de l'absent, et faire prononcer l'envoi en possession définitif par le tribunal de première instance.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 622, 627; I, ed., 5-a p. 941-944, 949;
Baudry et Fourcade, *Des personnes*, I, 1216-1221, 1223, 1224, 1226-1228;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 433; ed. 1-a, III, p. 167, 973;
Dalloz. *Rép.* Absence, 426 urm.; *Suppl.* Absence 56 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, I, 170, 170 bis;
Demolombe, II, 140, 141, 147-150, 153-155, 158, 160, 161;
Huc, I, 442, 443;
Laurent, II, 126, 222, 224, 226, 227;
Marcadé. Art. 129, n. 4;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 232; 244 urm.;
Planiol, III, ed. 2-a, No. 1214, 2491 urm.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 511 urm., 681; (III, part. II, ed. 2-a, p. 718 n. 4;) *„Efectele absenței cu privire la căsătoria soțului prezent“*. Dreptul 37/920;
Cantacuzino Matei, p. 311;
Nacu, I, p. 241, 242.

Art. 115. — Moştenirea absentului va fi deschisă din ziua morţei lui dovedită, în folosul moştenitorilor celor mai apropiaţi în ziua morţei, şi cei cari se vor fi folosit de averea absentului vor fi datori a o restitui acestora cu rezerva veniturilor ce li se cuvine lor, în virtutea art. 112 (Civ. 33, 95, 106, 112, 120 urm., 123. 651, 1169. 1876. 1890; L. p. constat. morţii celor dispăruţi în răsboi (Mon. Of. 204/923), Art. 6; Civ. Fr. 130).

Text. fr. Art. 130. — La succession de l'absent sera ouverte du jour de son décès prouvé, au profit des héritiers les plus proches à cette époque; et ceux qui auraient joui des biens de l'absent, seront tenus de les restituer, sous la réserve des fruits par eux aquis en vertu de l'article 127.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 626; I, ed. 5-a, p. 947, 948;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1174, 1246, 1247;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 4 3; ed. 1-a, III, p. 974;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 176 bis, II, IV;
DEMOLOMBE, II, 192, 193;
HUC, I. 465;
LAURENT, II, 242, 243;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 232, 249;
PLANIOL. III, ed. 2-a, No. 2463.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 510, 511; (III, part. II, ed. 2-a, p. 45, n. 2; [IV, part. I, ed. 2-a, p. 611, n. 1).
CANTACUZINO MATEI, p. 216.

Art. 116. — Dacă absentul revine, sau dacă se dovedeşte existenţa lui în timpul punerei în posesiune provizorie, efectele hotărîrei prin care s'a declarat absenţa vor înceta, însă fără prejudiţiul, dacă va fi trebuinţă, a măsurilor conservatorii prescrise de capitolul I din acest titlu, pentru administrarea averei. (Civ. 98-100, 110, 112, 115, 117, urm.; Civ. Fr. 131).

Text. fr. Art. 131. — Si l'absent reparaît, ou si son existence est prouvée pendant l'envoi provisoire, les effets du jugement qui aura déclaré l'absence cesseront, sans préjudice, s'il y a lieu, des mesures conservatoires prescrites au chapitre I-er du présent titre, pour l'administration de ses biens.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 933;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*. I, 1172;
BUFNOIR, *Propriété et Contrat*, ed. 2-a, p 311;
COLIN ET CAPITANT, ed 2-a, I, p. 433; ed. 1-a, III, p. 969;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 171 bis, 173, 173 bis;
DEMOLOMBE, II, 190;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 232.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 509 urm.; (X, p. 582);
CANTACUZINO MATEI, p. 216, 311.

Jurisprudenţă.

1. Efectele unui simplu jurnal al tribunalului prin care nu se pronunţă declararea absenţii conform dispoziţiilor art. 101 şi urm. c. civ., ci dispune numai luare de măsuri conservatorii în favoarea unui presupus absent conform dispoziţiilor art. 98 şi urm. c. civ. încetează dela sine, îndată ce absentul revine. Absentul odată cu reîntoarcerea sa a dobândit plenitudinea drepturilor de administraţie asupra averei sale, iar dispoziţiile jurnalului tribunalului nu mai au nici un efect pentru viitor, iar cele din trecut nu pot fi tranşate de cât pe cale contencioasă, respectând ambele grade de jurisdicţie şi contradictor cu cei interesaţi. Reformarea în apel a unui astfel de jurnal dat pe cale graţioasa nu ar avea nici un efect asupra actelor de administraţie deja încheiate de curatorul numit de tribunal cari ramân întregi până la examinarea lor pe cale contencioasă. (C. Apel. Buc. s. II, 75 din 31 Oct. 918. Curier Jud. 46—47/920).

Art. 117. — Dacă absentul se iveşte, sau dacă existenţa lui este dovedită, chiar şi după punerea în stăpânirea definitivă, el îşi va primì averea în starea în care s'ar găsì, precum şi preţul lucrurilor înstrăinate din ea, sau cele cumpărate cu preţul averei celei vândute, fără a puteà urmărì acea avere, dacă va fi trecut la o a treia persoană [1]). (Civ. 114, 118, 1770; L. p. constat. morţii celor dispăruţi în răsboi (Mon. Of. 204/923). Art. 7; Lege p. regularea şi consolidarea drept. de a exploatà petrolul şi ozocherita. Art. 32; Civ. Fr. 132).

Text. fr. Art. 132. — Si l'absent reparaît, ou si son existence est prouvée, même après l'envoi définitif, il recouvrera ses biens dans l'état où ils se trouveront, le prix de ceux qui auraient été aliénés, ou les biens provenant de l'emploi qui aurait été fait du prix de ses biens vendus.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 623, 624; I, ed. 5-a, p. 944-946, 949:
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1230, 1231; 1233, 1235, 1236, 1238, 1241, 1245;
BUFNOIR, Propriété et Contrat, ed. 2-a, p. 311;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 433; ed. 1-a, III, p. 434, 974;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 174 bis, II, III;
DEMOLOMBE, II, 126, 155, 165, 166, 169, 171, 174, 176, 179;
HUC, I, 444;
LAURENT, II, 217, 228, 235, 236;
MOURLON, ed. 7-a, 245 urm.; 249 urm.;
PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 2495.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 511 urm.; (III, part. I, ed. 2-a, p. 574; III, part. II, ed. 2-a. p. 910, 912, 921; X, p. 578 n. 4, 579 nota, 583); *Observaţie* sub. C. Apel Iaşi s. II, 20 Oct. 1906. Dreptul 77/1906; *Observaţie* sub. Cas. I, 110 din 15 Mart. 1902. Curier Jud. 60/1902; *Observaţie* sub. Trib. Prahova s. I, 7 Dec. 904. Curier Jud. 26/1905; *Nota* sub Judec. Ocol I, Turnu-Măgurele, 4 Ian. 1922. Curier Jud. 2/924; *Observaţie* sub. Cas. I, 75 din 5 Mai 1919. Tribuna Juridică 26-27/1919; *Observaţie* sub. Cas. I, 664 din 1 Dec. 1910. Curier Jud. 20/911;
ALIMĂNESCU I. NICOLAE, *Nota* sub. C. Apel Buc. s. I, 71 din 12 Mart. 1923. Pand. Rom. 1923. II, 206;
CANTACUZINO MATEI, p. 37, 38, 256, 312;
CERBAN ALEXANDRU, *Nota* sub. Judec. ocol. Herţa-Dorohoi 399 din 28 Oct. 922. Curier Jud. 7/923;
DAN EM., *„Care este valoarea actului de vânzare imobiliară făcută de eredele aparent?"* Curier Jud. 66/1907;
DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri juridice*, vol. IV „Diversae causarum figurae", p. 231, 232;
DUMITRESCU A. M., II, 97;

1) In art. 132 francez corespunzător, lipsesc ultimele cuvinte: *„fără a puteà urmări acea avere, dacă va fi trecut la o a treia persoană"*.

HAMANGIU C., *„Teoria proprietarului aparent și legea consolidărilor petrolifere“*, *Dr.* 29/909;
HOZOC D., Nota sub. Cas. I, 47 din 4 Nov. 1909. Pand. Rom. 1924, I, 199;
MARINESCU G. N., *Codul consolidărilor petrolifere.* Teoria proprietarului aparent, p. 11 urm.;
NACU, I, p 243;
PÂRVULESCU G., *„Petițiunea de ereditate* etc.“, Dreptul 40/1903;
PETIT EUGEN, *„Teoria instrăinărilor consimțite de eredele aparent“.* Curier Jud. 27-28/1919; *„O coincidență relativ la chestiunea eredului aparent“.* Curier Judiciar 77/915;
STOEANOVICI A. N., *La validité des actes de l'héritier apparent, en Droit français et en droit roumain,* Paris 1913;
VÂRGOLICI CEZAR, *Adnotație* sub. C. Apel Buc. s. II, 303, 28 Nov. 1907. Dreptul 4, 6, 18/1909.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Atât echitatea cât și utilitatea socială impun ca, ori de câte ori există un conflict de drepturi între adevăratul succesor și terțiul achizitor de bună credință al unui imobil succesoral dela moștenitorul aparent, a face ca dreptul terțiului achizitor de bună credință să prevaleze, adică rămânând valabilă față de adevăratul moștenitor vânzarea făcută de moștenitorul aparent către terțiul de bună credință. (Cas. I, 664 din 1 Decembrie 1910, B. p. 1702, „Jurisprudența“ 8/911).

2. Chestiunea de a se ști dacă terțul achizitor al unui imobil succesoral de la moștenitorul aparent a fost sau nu de bună credință, este o chestiune de fapt de suveranul atribut al instanțelor de fond și care scapă prin urmare controlului Înaltei Curți. (Cas. I, 664 din 1 Dec. 1910. Bul. p. 1702, „Jurisprudența“ 8/911; In acelaș sens: Cas. I, 75 din 5 Mai 1919. Curier Jud. 7/919).

3. a) Principiul, după care actele făcute în moștenire de un erede aparent sunt valabile și opozabile adevăratului moștenitor, erà admis și de legiuirile Caragea, întrucât în izvoarele care i-au servit de bază există acel principiu și întrucât legea Caragea nu conține nici o dispozițiune care să răstoarne acel principiu.

b) Erede aparent este acela care s'a comportat ca moștenitor și care a fost apoi îndepărtat de adevăratul erede, fie cu titlu legal, de sânge, fie pe baza unui testament anulabil, fără să se poată face vre-o distincțiune în această privință. (Cas. I, No. 169, din 6 Martie 1915; „Jurispr. Rom.“ 1915, p. 290. Curier Jud. 45/915, *Dreptul* 1915, p. 281).

4. In conflictul de drepturi între adevăratul proprietar și un terțiu achizitor de bună credință trebue să triumfe maxima: „Eror communis facit jus“ contra regulei de drept: „Nemo plus juris transferre potest“, care este în contrazicere cu noțiunea de echitate și de ordine socială. (Cas. I, 75 din 5 Mai 1919. Curier Jud. 7/919).

5. Utilitatea socială, în interesul general și al siguranței bunurilor, reclamă ca actele făcute de eredele aparent să fie respectate, cât timp nu se dovedește reaua credință din partea terțiului contractant.

In specie dacă cineva ia în arendă dela un erede aparent un imobil succesoral și dacă el este de bună credință arendarea trebuește respectată de adevăratul proprietar. (Trib. Roman 219 din 23 Iunie 1919. Jur. Gen. 1923, No. 913; Cas. I, 76/905, Bul. p. 153).

6. Legatarul, care dobândește în virtutea unui testament, ce mai târziu e anulat, este până în momentul anulărei un erede aparent și ca atare el are din momentul dobândirei succesiunei aceleași drepturi pe care le-ar puteà aveà un moștenitor adevărat.

Moștenitorul aparent poate face acte de administrație și chiar de dispoziție, iar actele făcute de el cu terțiul de bună credință, care a crezut că tratează cu adevăratul proprietar, rămân valabile.

Neexistând în codul civil nici o dispozițiune care să rezolve conflictul de drepturi dintre terțiul, care contractează cu presupusul moștenitor, și adevăratul succesor, — în teoria eredelui aparent nu'și are aplicațiunea regula că nimeni nu poate transmite altuia mai multe drepturi decât are el însuși, rigoarea acestei regule nefiind așa de absolută, încât să nu cedeze în cazurile, unde echitatea și interesul general ar cere aceasta.

Utilitatea socială, în interesul general și al siguranței circulației bunurilor, reclamă ca actele făcute de eredele aparent să fie respectate, cât timp nu se dovedește reaua credință din partea terțiului contractant. (Trib.

Roman 219 din 23 Iunie 1919. Jur. Gen. 1923, No. 913).

7. Pentru ca teoria admisă de jurisprudență a eredelui aparent, să poată fi aplicată, trebue ca eroarea asupra prepusului moștenitor să fie neînlăturabilă, adică nu pur subiectivă acelui ce invoacă, ci comună, adică presupusul moștenitor să fi fost socotit de toată lumea ca adevărat moștenitor. (C. Apel Iași s. I, 46 din 29 Mai 1922. Dreptul 42/922).

8. Majoritatea doctrinei și jurisprudenței admit teoria eredelui aparent validând vânzările efectuate de eredele aparent, ori de câte ori terțul achizitor e de bună credință.

Echitatea și utilitatea socială cer ca atunci când este un conflict între adevăratul succesor și terțul achizitor, să prevaleze drepturile acestuia din urmă, când reaua credință nu a fost dovedită. (Judec. ocol Herța-Dorohoi, 399 din 28 Oct. 1922. Curier Jud. 7/923).

9. Cumpărătorul unui imobil care aparține în coproprietate, prin succesiune, la două persoane cu drepturi egale, dar care a fost vândut numai de una din ele, nu se poate apără că a fost victima unei erori invincibile asupra întinderei dreptului de succesiune al vânzătorului, invocând teoria eredelui aparent, de oarece acest cumpărător este dator să cerceteze și să se convingă, fie de posesiunea netulburată a dreptului vânzătorului timp de 30 ani în urmă, fie de dreptul său de proprietate rezultând din acte. (C. Apel Buc., s. I, 71 din 12 Mart. 1923. Pand. Rom. 1923, II, 206).

10. Teoria proprietarului aparent construită în art. 7 al legii din 1904 și 32 al legei din 1913 se întemeiază pe aceea „error communis facit jus" care stă la baza tuturor concesiunilor acordate de posesorii de bună credință, cari stăpânesc terenurile de ani de zile ca proprietari, făcând acte de proprietari în văzul tuturora și fiind considerați de toată lumea ca atare.

De îndată ce posesiunii îi lipsește acest caracter, sau ea se exercită cu titlul precar în numele altora, concesiunea nu poate fi valabil constituită de un asemenea deținător.

Pe baza aceluiaș principiu se cere ca eroare asupra faptului posesiunii ca proprietar, să existe și în persoana concesionarului, căci dacă el știe că proprietar este altul și totuși face contract cu simplul deținător, atunci este de rea credință, cum a explicat-o autorul legei cu prilejul desbaterilor și în asemenea caz eroarea ne mai fiind comună, concesiunea nu poate fi consolidată, concesionarului lipsindu-i buna credință, pe care legiuitorul i-o presumă.

Din toată economia legei de consolidare, rezultă că legiuitorul departe de a nesocotì dreptul de proprietate, a dat proprietarilor, prin art. 18, posibilitatea de a și-l valorificà făcând contestațiune la consolidarea averilor, iar prin art. 22 a creat în favoarea lor o dispozițiune excepțională permițându-le să prezinte contestațiile chiar în ziua cercetării în localitate, spre deosebire de contestațiunile făcute de concesionari pe care îi obligă să le depună la tribunal cu trei zile libere înainte de primul termen fixat pentru judecare. Dând proprietarului acest drept, concluzia juridică și logică este că îndată ce el și-a dovedit pretențiunea, distrugând aparența posesiunei de proprietar, îmbrăcată de un altul, Comisiunea nu mai poate consolidà, căci altfel, dreptul de a face contestațiune ar apare ca o dispozițiune fără rațiune, ceeace nu este admisibil.

Prin urmare, îndată ce o persoană dovedește, ca în speță, ea este proprietară a terenului asupra căruia un altul s'a făcut proprietar, concesiunea acordată de acesta din urmă nu se poate consolidà. (C. A. III, București, dec. Nr. 119 din 19 Februarie 1924. „Jur. Gen." 1924, Nr. 1022, Bul. C. Apel, 7/924).

11. Este admis în drept, că achizițiunile pe cari terții li fac de bună credință dela un erede aparent, sunt valabile, dacă acei terți achiziționari, deși au depus o diligență obicinuită pentru actele ce au încheiat, s'au găsit totuși într'o eroare neînlăturabilă. Determinarea condițiilor, a căror îndeplinire de către o parte, pot să formeze diligența cerută pentru justificarea erorei neînlăturabilă, necesară aplicării principiului de mai sus, este de atributul suveran al instanțelor de fond, ea variind dela caz la caz. (Cas. I, 10 Iunie 1924. Jur. Gen. 1924 No. 1723).

12. A se vedeà : art. 653 cu nota 46; art. 1295 cu nota 36.

Art. 118. — Copiii și descendenții în linie dreaptă ai absentului pot asemenea, în termen de 30 ani dela punerea în definitivă stăpânire, a cere restituirea averei absentului, după cum s'a zis în art. precedent. (Civ. 106, 114, 116, 117, 1876; Civ. Fr. 133).

Text. fr. Art. 133. — Les enfants et descendants directs de l'absent pourront également, dans les trente ans, à compter de l'envoi définitif, demander la restitution de ses biens, comme il est dit en l'article précédent.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 625; I, ed. 5-a, p. 945, 946;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes,* I, 1179, 1248, 1252, 1253;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 433; ed. 1-a III, p. 974, 975;
DALLOZ, *Rép.* Absence 572 urm.; *Suppl.* Absence 95 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 176;
DEMOLOMBE, II, 183, 185, 194;
DURANTON, I, 512;
HUC, I, 445;
LAURENT, II, 238;
MARCADÉ, Art. 133, n. 2.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 511 urm.; (XI, p. 225);
CANTACUZINO MATEI, p. 312;
NACU, I, p. 239, 244, 245.

Art. 119. — După darea hotărîrei prin care s'a declarat absența, vericine ar aveà drepturi contra absentului, nu le va puteà exercità decât în contra celor ce vor fi fost puși în posesiunea averei lui, sau în contra celor ce vor fi având administrațiunea legală. (Civ. 106, 114; Civ. Fr. 134).

Text. fr. Art. 134. — Après le jugement de déclaration d'absence, toute personne qui aurait des droits à exercer contre l'absent, ne pourra les poursuivre que contre ceux qui auront été envoyés en possession des biens, ou qui en auront l'administration légale.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 608;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 433; ed. 1-a, III, p. 970, 972;
DALLOZ, *Rép.* Absence 341 urm.; *Suppl.* Absence 39 urm.;
DEMOLOMBE, II, 114;
DURANTON, I, 492;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 497 urm.; (VI, p. 465);
NACU, I, p. 237, 238, 239.

Secțiunea II. — *Despre efectele absenței în privirea drepturilor eventuale care se pot cuveni absentului.*

Art. 120. — Vericine va reclamà un drept deschis unei persoane, a cărei existență nu va fi recunoscută, este dator a dovedì, că acea persoană există în timpul când dreptul s'a deschis pentru dânsa [1]. (Civ. 98, 99, 114, 121 urm., 654, 668, 808, 924, 1169, 1651; Civ. Fr. 135).

Text fr. Art. 135. — Quiconque réclamera un droit échu à un individu dont l'existence ne sera pas reconnue, devra prouver que ledit individu existait quand le droit a été ouvert: jusqu'à cette preuve, il sera déclaré non recevable dans sa demande.

---

1) In art. 135 francez, corespunzător, se continuă articolul cu următorul adaus: *„jusqu'à cette preuve il sera déclaré non recevable dans sa demande"*.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 158, p. 635; I, ed. 5-a, p. 950;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1257-1259, 1265, 1285;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 430, 432; ed. 1-a, III, p. 975, 976, 978;
DEMOLOMBE, II, 203 urm., 205, 267;
HUC, I, 447, 449, 456;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 253 urm.;
PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 1720.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 518 urm.; (V, p. 519, nota); *Observaţie* sub. Trib. Bacău 8525 din 16 Sept. 905. Curier Jud. 80/905:
CANTACUZINO MATEI, p. 312;
NACU, I, p. 245 urm.

Jurisprudenţă.

1. Ori-cine reclamă un drept deschis unei persoane, a cărei existenţă nu va fi recunoscută, este dator să dovedească, ca acea persoană există în momentul când dreptul s'a deschis pentru dânsa, iar dacă se va deschide o moştenire unei asemenea persoane, ea se va da numai acelora cu care dânsa s'ar fi găsit în drept a concură sau acelora ce aveau drept de a o dobândì în lipsa sa. Astfel dacă, în momentul deschiderei unei succesiuni, existenţa absentului, în numele căruia se face cererea de trimetere în posesie asupra averei defunctului, era incertă o asemenea cerere nu e admisibila întru cât acel ce face o asemenea cerere în numele sau, nu dovedeşte că existenţa absentului erà recunoscută în momentul deschiderei succesiunei. (Trib. Bacău, C. Jud. 80 905).

2. A se vedeà: Art. 654 cu nota 11.

Art. 121. — Dacă se va deschide o moştenire, care s'ar cuvenì unui individ, a căruia existenţă nu este cunoscută, ea se va da numai acelora cu cari individul s'ar fi găsit în drept de a concurà, sau acelora ce aveau drept de a o dobândì în lipsă-i. (Civ. 98, 99, 120, 122 urm., 654, 664-668; Civ. Fr. 136).

Text. fr. Art. 136. — S'il s'ouvre une succession à laquelle soit appelé un individu dont l'existence n'est pas reconnue, elle sera dévolue exclusivement à ceux avec lesquels il aurait eu le droit de concourir, ou à ceux qui l'auraient recueillie à son défaut.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 158, n. 2, 3, 6, p. 641, 642; I, ed. 5-a, p. 952, 953, 955;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1260, 1262, 1264, 1266-1268;
BUFNOIR, *Propriété et Contrat*, ed. 2-a, p. 194;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 432; ed. 1-a, III, p. 380, 975, 976;
DALLOZ, *Rép.* Absence 476 urm.; *Suppl.* Absence 77 urm.;
DEMOLOMBE, II, 205, 206, 209, 212, 213, 244, 251;
HUC, I, 448. 449;
LAURENT, II, 225;
MARCADÉ, art. 136, n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 253 urm.;
PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 1721, 2051 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 518 urm.: (III, part. II, ed. 2-a, p. 1, 32; V, p. 519, nota); *Observaţie* sub. Trib. Bacău 8525, 16 Sept. 905. Curier Jud. 80/905;
CANTACUZINO MATEI, p. 312;
NACU, I, p. 245 urm.

Jurisprudenţă.

1. Dispoziţiile privitoare la capacitatea sau necapacitatea de a succede, fiind de domeniul statutului real, depind de legea situaţiunei imobilelor. In consecinţă, dacă, în caz de absenţă, imobilele succesorale sunt situate în România, urmează a se aplicà art. 121 cod. civ. român, după care absentul este exclus dela moştenire. (Apel Buc. I, No. 119, 1915; „Dreptul“ 1915, p. 514).

2. A se vedeà : art. 654 nota 11.

Art. 122. — Dispoziţiile cuprinse în precedentele două art. îşi vor aveà puterea lor, fără prejudiţiul acţiunilor, prin care se cere o moştenire sau alte drepturi ce se vor cuvenì absentului ori reprezentanţilor săi, şi nu se vor pierde decât după trecerea termenului statornicit pentru prescripţiune. (Civ. 115, 117, 118, 120 urm., 683, 701, 974, 996, 1097, 1554, 1557 urm., 1607, 1886, 1890 urm., 1895 urm., 1909; Civ. Fr. 137).

Text. fr. Art. 137. — Les dispositions des deux articles précédents auront lieu sans préjudice des actions en pétition d'hérédité et d'autres droits, lesquels compéteront à l'absent ou à ses représentants ou ayant-cause, et ne s'éteindront que par le laps de temps établi pour la prescription.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 631; I, ed. 5-a, p. 954;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1269;
BUFNOIR, *Propriété et Contrat*, ed. 2-a, p. 194, 311;
COLIN ET CAPITANT, III, ed. 1-a p. 975;
DALLOZ, *Rép.* Absence, 611 urm.; *Suppl.* Absence, 99;
DEMOLOMBE, I, 214;
HUC, I, 451;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 257;
PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 1721, 2051 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 521 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 893, 894);
CANTACUZINO MATEI, p. 312;
NACU, I, p. 245 urm.

Art. 123. — Pe cât timp absentul nu se va arătà, sau acţiunile nu se vor exercità în numele său, cei ce vor fi primit moştenirea, vor dobândì în deplină proprietate veniturile luate de dânşii cu bună credinţă. (Civ. 485, 486, 487, 1898; Civ. Fr. 138).

Text. fr. Art. 138. — Tant que l'absent ne se représentera pas, ou que les actions ne seront point exercées de son chef, ceux qui auront recueilli la succession, gagneront les fruits par eux perçus de bonne foi.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1270;
BUFNOIR, *Propriété et Contrat*, ed. 2-a, p. 310, 315;
COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 482, 975;
DALLOZ, *Rép.* Absence, 618 urm.;
DEMOLOMBE, I, 215. II, 229;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 257 urm.;
PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 1721, 2051 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 521 urm., (III, part. I, ed. 2-a, p. 299, 300, 310, 312, 313; III, part. II, ed. 2-a, p. 893, n. 2, 914, 915; XI, p. 102); *Droit ancien et moderne de la Roumanie.* p. 149; *„Titlul putativ poate servi de temei spre a face pe posesorul de bună credinţă să dobândească proprietatea fructelor“?* Pagini juridice 21/1908.
CANTACUZINO MATEI, p. 254, 312;
NACU, I, p. 246 urm.

CAPITOLUL IV [1])

Despre privegherea copiilor minori ai tatălui care a dispărut.

Art. 124. — Dacă tatăl dispărut a lăsat copii minori, făcuți cu soția sa înaintea plecărei sale, mama va aveà privegherea asupra lor și va exercità toate drepturile bărbatului, în privința educațiunei și a administrațiunei averei lor. (Civ. 132, 325, 327, 330 urm., 335, 338. 343; C. com. 10-13; Civ. Fr. 141).

Text. fr. Art. 141. — Si le père a disparu laissant des enfants mineurs issus d'un commun mariage, la mère en aura la surveillance, et elle exercera tous le droits du mari, quant à leur éducation et à l'administration de leurs biens.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 541, 637-639; I, ed. 5-a, p 833, 961, 962: VI, p. 83;
Baudry et Fourcade, *Personnes*, I, 1290-1293, 1299, 1302, 1303;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 432, 451; ed. 1-a, III p. 976, 977;
Dalloz, *Rép.* Absence, 569 urm., Suppl. Absence 92 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, I, 185, 186, 186 bis, III;
Demolombe, II, 310-313, 316-319, 330, 331, 335, 336;
Huc, I, 459-461, 464, 465, 470;
Laurent, II, 145-147; V, 201;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 264, 265;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1647-3°, 1760.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 528 urm., 531, 532, n. 1;
Cantacuzino Matei, p. 202. 312;
Hamangiu C., *Observație*, sub. Oberlandes Gericht, 18 Febr. 1916. Pand. Rom. 1924, III, 48;
Nacu, I, p. 249, 285.

Jurisprudență.

1. In materie de absență legea distinge 3 perioade: 1) a absenței prezumate, 2) a absenței declarate și a trimeterii în posesiune provizorie și 3) aceea a trimiterii definitive. Din art. 98 și 124 cod civil rezultă că tutela se deschide la declararea de absență sau la moartea unuia din soți, iar nu în perioada absenței prezumate, dar puterea exercitată de soția celui dispărut care a lăsat minori nu este autoritatea tutelară.

In speță M. C. cerând înființarea unei tutele, soțul ei fiind dispărut iar nu mort, numai tribunalul are cădere a statuà asupra acestei cereri, oricare ar fi averea lăsată de soț, iar nu judecătoria, căci art. 98 cod civil dă în competința tribunalului tot ce privește materia absenței.

(Cas. II, dec. civilă 282 din 15 Noembrie 1922, Jur. Rom. 6923; Jur. Gen. 1923 No. 1; Cas. II, 296 din 20 Nov. 1922, „Jur. Rom." 3,923).

Art. 125. — Dacă mama va fi încetat din viață în timpul de șase luni din ziua când tatăl a dispărut, sau dacă ea ar murì mai înainte de a se declarà absența la tribunal, privegherea copilului se va încredințà de către consiliul de familie la ascendenții cei mai apropiați, și în lipsa lor unui tutore provizoriu. (Civ. 98, 126, 344. 352 355 urm.; Civ. Fr. 142).

Text. fr. Art. 142. — Six mois après la disparition du père, si la mère était décédée lors de cette disparition, ou si elle vient à décéder avant que l'absence du père ait été déclarée, la surveillance des enfants sera déférée, par

---

[1]) In textul francez înaintea cap. IV, se află cap. III, secțiunea III cuprinzând art. 139-140 sub titlul: „*Efectele absenței relative la căsătorie*", care a fost suprimat de legiuitorul român.

le conseil de famille, aux ascendants les plus proches, et, à leur défaut, à un tuteur provisoire.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 962, 963;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, I, 1294-1299;
COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 976;
DALLOZ, *Rép.* Absence 556 urm.
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 187, 187 bis; 187 bis, II; 189-191;
DEMOLOMBE, II, 321-323, 325, 327-329;
HUC, I, 462;
LAURENT, II, 148;
MARCADÉ, art. 142, n. 3, 5 și 7;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 266;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1647-3°;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 528 urm., 531, 532, n. 1, (II, ed. 2-a, p. 681, 682);
CANTACUZINO MATEI, p. 312;
NACU, I, p. 249 urm.

Art. 126. — Tot astfel se va urmà și în cazul când unul din soți dispărând, ar fi lăsat copii minori din altă căsătorie. (Civ. 125, 344, 347, 348; Civ. Fr. 143).

Text. fr. Art. 143. — Il en sera de même dans le cas où l'un des époux qui aura disparu, laissera des enfants mineurs issus d'un mariage précédent.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, I, 1301;
COLIN ET CAPITANT, ed. I-a, III, p. 976, 977;
DALLOZ, *Rép.* Absence 565 urm.;
DEMOLOMBE, II, 326;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 267;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1647-3°;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 528 urm., 531, 532; n. 1; (II, ed. 2-a, p. 681, 682);
CANTACUZINO MATEI, p. 312;
NACU, I, p. 249 urm.

TITLUL V

Despre căsătorie.

CAPITOLUL I

Despre însușirile și condițiunile necesarii spre a se puteà săvârși căsătoria.

Art. 127. — Nu este iertat bărbatului înainte de 18 ani și femeei înainte de 15 ani să se căsătorească [1]). (Civ. 128, 166 urm., 948; Reg. act. st. civ. 125; Civ. Fr. 144).

Text. fr. Art. 144. — L'homme avant dix-huit ans révolus, la femme avant quinze ans révolus, ne peuvent contracter mariage.

---

1) In art. corespunzător francez 144, după cuvântul „*ani*" vine imediat vorba „*împliniți*" (révolus).

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1435, 1438 urm.;
BEUDANT, I, 215;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 126:
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, p. 378.
DEMOLOMBE, III, 17;
HUC, II, 15;
LAURENT, II, 284;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 269 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 705; III, ed. 2-a, No. 17;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 546 urm., 549, 653 urm, (IV, part. I, ed. 2-a, p. 53 n. 4, 54 nota, 693, 726; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 1, n. 1, 4, 70, 71); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 46, 74, 78, 302;
CANTACUZINO MATEI, p. 681;
NACU, I, p. 267, 268, 660;
DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri juridice*, vol. I, p. 69 „Vrâsta cerută pentru căsătorie".

Art. 128. — Numai Domnul [1]) poate da dispense de vârstă pentru motive grave. (Civ. 31, 127. 150; Leg. 15 Mart. 81; Reg. act. st. civ. 125; Civ. Fr. 145.

Text. fr. Art. 145. — Néanmoins il est loisible au Roi d'accorder des dispenses d'âge pour des motifs graves.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1436, 1437;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 126;
DALLOZ, *Rép.* Mariage 46 urm.; *Suppl.* Mariage, 30 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 707, III, ed. 2-a, No. 19.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 546 urm., 549, 653 urm. (IV, part. I, ed. 2-a, p. 53, n. 4, 54 notă, 693, 726; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 57, 72, 74);
CANTACUZINO MATEI, p. 681;
NACU, I, p. 267, 268.

Art. 129. — Nu este căsătorie când nu este consimţimânt. (Civ. 162, 163, 183, 184, 286, 448, 948, 952, 953 urm.; C. p. 280-283; Civ. Fr. 146).

Text fr. Art. 146. — Il n'y a pas de mariage lorsqu'il n'y a point de consentement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 9, 10, 91, 92;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1442 urm., 1682, 1691, 1709, 1713, 1720 urm., 1906 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 76, 127, 183 urm.;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 53 urm. *Suppl.* Mariage 33 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 398;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 267 bis, I;
DEMOLOMBE, I, 192; III, 24, 127-129, 242;
DURANTON, II, 27;
HUC, II, 16, 17; III, 519;
MARCADÉ, art. 146, n. 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 275 urm.; 341 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1010; III, ed. 2-a, No. 345.

---

1) A se ceti: *Regele*. Prin legea din 15 Martie 1881, titlul de *Domn* al capului statului este schimbat în acela de *Rege*.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 550 urm.; 631; (V, p. 22, n. 2; VII, p. 2, n. 2, 3 nota; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 4 *ad notam*) *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 75, 79, 443, nota 2; *Observaţie* sub. Cas. Belg. 21 Febr. 1895. Curier Jud. 65/1900; *Observaţie*, sub. C. Apel Gand. s. II, 2 Iunie 902. Curier Jud. 24/905;
CANTACUZINO MATEI, p. 679;
NACU, I, p. 266, 269 urm, 327.

Jurisprudenţă.

1. A se vedeà art. 162 cu notele respective.

Art. 130. — Nu este ertat a trece în a doua căsătorie fără ca cea dintâi să fie desfăcută. (Civ. 153, 166, 169, 170, 172, 183, 184, 209, 210; C. p. 271; L. p. constat. morţii celor dispăruţi în răsboi (Mon. Of. 204/923) art. 8, 9; Civ. Fr. 147).

Text. fr. Art. 147. — On ne peut contracter un second mariage avant la dissolution du premier.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 56, 63, 81;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1550 urm., 1836 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 142;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 215 urm.; *Suppl.* Mariage, 106 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1015 urm.; III, ed. 2-a, No. 350 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 578 urm.; 648; (VII, p. 659; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 69): *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 75, 302; *Observaţie* sub. Trib. Dâmboviţa 536 din 20 Oct. 905, Curier Jud. 15/906;
CANTACUZINO MATEI, p. 683;
NACU, I, p. 274.

Jurisprudenţă.

1. Deşi legea canonică nu permite căsătoria decât pentru a doua oară, dar din nici una din dispoziţiunile sale nu reese că odată ce căsătoria s'a săvârşit ea urmează necesarmente să se considere neexistentă. Odată ce benedicţiunea religioasă s'a acordat soţilor nulitatea ce ar fi viţiat căsătoria se găseşte acoperită. (Apel, Buc. I, 230, Oct. 8/82, *Dr.* 76/82).

2. Deşi legile canonice nu permit căsătoria decât până la a treia oară, însă această dispoziţiune cuprinde o prohibiţiune la căsătorie, iar nu desfiinţarea căsătoriei după contractarea ei, când unul din soţi ar fi trecut în a patra căsătorie. Şi chiar de s'ar admite că există o prohibiţiune pentru a patra căsătorie, totuşi nu poate avea efect decât faţă cu legile canonice, iar nu faţă cu legea dominantă a ţărei după care are numai să se administreze şi să se reguleze raporturile juridice dintre membrii societăţei. Deci dacă legea dominantă a ţărei din epoca când s'a contractat căsătoria, nu prevede o asemenea prohibiţiune, cu drept cuvânt se declară de valabilă o atare căsătorie. (Cas. I, 235/Iun. 15/83. B. p. 646).

3. După art. 172 din codul civil, procurorul tribunalului neputând exercità acţiune în nulitatea unei căsătorii decât în timpul vieţei ambilor soţi, de aci rezultă că el nu are dreptul să ceară nulitatea unei căsătorii pentru bigamie decât atunci când ambele căsătorii subsistă simultan.

Prin urmare, când prima căsătorie nu mai există, dispărând cauza care a produs nulitatea, trebue să dispară şi nulitatea, căci nu mai există obstacolul pentru validitatea celei de a doua căsătorii. (Trib. Roman, 1914; „Dreptul" 1914, p. 543).

Art. 131. (Mod. L. 15 Martie 1906 [1]). Băiatul, precum şi

---

1) **Textul vechiu al art. 131.** Băiatul care nu are vârsta de 25 de ani deplini, precum şi fata care n'are vârsta încă de 21 ani deplini, nu se poate căsători fără consimţimântul tatălui şi al mamei.

La caz de dezbinare între tată şi mamă, consimţimântul tatălui este de ajuns. (Civ. 59, 62, 132 urm., 141, 142, 164, 165, 168, 179, 2 4, 257, 434; C. p. 162; Civ. Fr. 148).

fata, cari nu au vârsta încă de 21 ani împliniţi, nu se pot căsători fără consimţimîntul tatălui şi al mamei.

La caz de desbinare între tată şi mamă consimţimântul tatălui este de ajuns.

Text. fr. Art. 148. — Le fils qui n'a pas atteint l'âge de vingt-cinq ans accomplis, la fille qui n'a pas atteint l'âge de vingt-un ans accomplis, ne peuvent contracter mariage sans le consentement de leurs père et mère: en cas de dissentiment, le consentement du père suffit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 72, 124;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1454 urm.; 1483, 1484, 1486, 1492 urm. 2217;
COLIN ET CAPITANT, ed, 2-a, I, p. 132, 133 urm., 163, 171, 630; ed. 1-a, III, p. 37;
DALLOZ, *Rép.* Mariage 95 urm.; *Suppl.* Mariage 53 urm.;
DEMOLOMBE, I, 38, 39; III, 217;
HUC. II, 34, 37, 96;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 278;
PLANIOL, I, ed, 3-a No. 744; III, ed. 2-a, No. 60;
WEISS, *Traité élémentaire*, p. 446, 521.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 565 urm.; 573, 574; (VIII, part. I, ed, 2-a, p. 23, 68-70, 74, 145): *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45, 75;
CANTACUZINO MATEI, p. 681, 684;
NACU, I, p. 277, 285.

Jurisprudenţă.

1. Părinţii, în basa art. 164, pot cere anularea unei căsatorii contractată în străinătate de catre fiul lor mai mic de 25 ani, fară consimţimântul lor, de oare ce dupa art. 2 legile relative la capacitatea persoanelor urmăresc pe români chiar în strainatate, şi conform art. 181, fiul mai mic de 25 ani urmează să aibe consimţimântul parinţilor pentru a se putea casatori. (Trib. Ilfov, II, 356, Nov. 13/84, *Dr.* 50/85.

Art. 132. — (Mod. L. 15 Martie 1906 [1]). Dacă tatăl sau mama a murit, sau dacă unul din ei se găseşte în neputinţă de a manifestà voinţa sa, sau dacă reşedinţa sa este necunoscută, consimţimântul celuilalt este de ajuns pentru săvârşirea căsătoriei.

Text. fr. Art. 149. — Si l'un des deux est mort, ou s'il est dans l'impossibilité de manifester sa volonté, le consentement de l'autre suffit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 72, 73, 75;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1459 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 133, 630; ed. 1-a, III, p. 37;
DALLOZ, *Rép.* Mariage 160 urm.; *Suppl.* Mariage 55 urm.;
DEMOLOMBE, II, 314; III, 38, 40, 43-45;
HUC, II, 36-38;
LAURENT, II, 314, 315, 321;
MARCADÉ, Art. 50, n. 2; 149, n. 2 şi 5;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 278 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 748; III, ed. 2-a, No. 64.

---

1) **Textul vechiu al art. 132.** Dacă tatăl sau mama au murit, sau dacă unul din ei se găseşte în neputinţă d'a manifesta voinţa sa, consimţimântul celuilalt este de ajuns pentru săvârşirea căsătoriei. (Civ. 98 urm., 124, 133, 134 urm., 141, 142, 164 urm., 443, 456; C. p. 162; Civ. Fr. 149).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 565 urm.: 573, 574; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 23, 68-70, 74, 145); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45, 75;
CANTACUZINO MATEI, p. 684;
NACU, I, p. 277.

Art. 133. — (Mod. L. 15 Martie 1906 [1]). Dacă tatăl și mama sunt morți, sau dacă se găsesc în neputință de a manifestă voința lor, atunci bunul și buna despre tată și în lipsa lor, bunul și buna despre mamă țin locul acestora.

Dacă este desbinare, aceasta va fi considerată ca consimțimânt.

In lipsă și de buni, minorii nu se pot căsători decât cu consimțimântul tutorelui.

Text. fr. Art. 150. — Si le père et la mère sont morts, ou s'ils sont dans l'impossibilité de manifester leur volonté, les aïeuls et aïeules les remplacent: s'il y a dissentiment entre l'aïeul et l'aïeule de la même ligne, il suffit du consentement de l'aïeul.

S'il y a dissentiment entre les deux lignes, ce partage emportera consentement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 73, 74;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1470 urm., 1483, 1484, 1486, 1492 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 134, 171, 500; ed. 1-a, III, p. 37;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 115 urm.; *Suppl.* Mariage, 63 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 216 bis;
DEMOLOMBE, III, 46, 49;
LAURENT, II, 317;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 278 urm., 286 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 750-752, 1654; III, ed. 2-a, No. 66-68.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed, 2-a, p. 565 urm., 573, 574; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 74, 145 *ad notam*); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45, 75;
CANTACUZINO MATEI, p. 83, 684;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 69;
NACU, I, p. 278, 285.

Art. 134. — (*Abrogat* L. 15 Martie 1906 [2]).

Text. fr. Art. 151. — Les enfants de famille ayant atteint la majorité fixée par l'article 148, sont tenus, avant de contracter mariage, de demander, par un acte respectueux et formel le conseil de leur père et de leur mère, ou celui de leurs aïeuls et aïeules, lorsque leur père et leur mère sont décédés, ou dans l'impossibilité de manifester leur volonté.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 84, 85, 88, 89;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1500 urm. 1505 urm.;

---

1) **Textul vechiu al art. 133.** Dacă tatăl și mama sunt morți, sau dacă se găsesc în neputință de a manifestă voința lor, atunci bunul și buna despre tată și, în lipsa acestora, bunul și buna despre mamă, țin locul acestora.

Dacă este desbinare, aceasta va fi considerată ca consimțimânt. (Civ. 58, 59, 97 urm., 125, 126, 164, 165, 257, 342 urm., 448; C. p. 162; Civ. Fr. 150).

2) **Textul vechiu al art. 134.** Copiii legiuiți cari vor fi ajuns în vârsta prescrisă de art. 131 sunt datori înainte de a se căsători, a cere prin un act respectos și formal consiliul tatălui și al mamei ori al bunilor, când tatăl și mama sunt morți sau în neputință de a manifestă voința lor. (Civ. 98 urm., 131, 135, 136, 140, 164, 329, 448; Civ. Fr. 151).

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 132, 133, 136, 150; II, p. 204;
DEMOLOMBE, III, 62, 67, 91, 270, 341;
HUC, II, 41;
LAURENT, II, 328;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 286 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 773, 779; III, ed. 2-a, No. 91, 97.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 572; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45;
NACU, I, p. 284, 285.

Art. 135. — (*Abrogat* L. 15 Martie 1906 [1]).

Text. fr. Art. 152. — Depuis la majorité fixé par l'article 148 jusqu'à l'âge de trente ans accomplis pour les fils, et jusqu'à l'âge de vingt-cinq ans accomplis pour les filles, l'acte respectueux prescrit par l'article précédent et sur lequel il n'y aurait pas de consentement au mariage sera renouvelé deux autres fois, de mois en mois; et un mois après le troisième acte, il pourra être passé outre à la célébration du mariage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 502, p. 242;
ARNTZ, III, 493;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1456;
BAUDRY ET SURVILLE, *Contrat de mariage*, I, 142, 149;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 132, 133, 134, 241; ed. 1-a, III, p. 37;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 125 urm., 140 urm.; *Supplément.* Mariage, 71 urm;
DESPAGNET, *Précis de droit international privé*, p. 508, No. 252 (ed. 3-a);
GUILLOUARD, *Contrat de mariage*, I, 310;
HUC, IX, 52;
LAURENT, XXI, 21;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 286 urm.;
PANDECTES FR., *Mariage*, I, 3271;
PLANIOL I, ed. 3-a, No. 749, 780; II, ed. 2-a, No. 65, 98;
THIRY, III, 248;
VINCENT ET PÉNAUD, *Mariage*, 103 urm., 123.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 572; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45; *Observaţie*, sub. C. Gand, 17 Mai 902, Curier Jud. 12/905;
NACU, I, p. 284.

Art. 136. — (*Abrogat* L. 15 Martie 1906 [2]).

Text. fr. Art. 153. — Après l'âge de trente ans, il pourra être, à défaut de consentement sur un acte respectueux, passé outre, un mois après, à la célébration du mariage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 502, p. 242;
ARNTZ, III, 493;
BAUDRY, *Précis*, III, 26;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1469;
BAUDRY ET SURVILLE, *Contrat de mariage*, I, 142, 149;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 133;

1) **Textul vechiu al art. 135.** Neprimindu-se nici un răspuns sau un răspuns negativ, după o lună, dela cea întâia cerere respectoasă, se va repetà această cerere de două ori în interval de o lună între fiecare, cerere; la expirarea lunei a treia căsătoria se poate face, oricare ar fi rezultatul cererei respectoase, fie şi, tăcerea. (Civ. 60, 134, 136, 140 urm., 164; Civ. Fr. 152).

2) **Textul vechiu al art. 136.** După împlinirea vârstei de 30 ani, căsătoria se va putea face la o lună după trimiterea actului respectos. (Civ. 135; Civ. Fr. 153).

DALLOZ, *Rép.* Mariage 146; *Suppl.* Mariage 73 urm.;
DESPAGNET, *Précis de droit international privé*, p. 508, No. 252 (ed. 3-a);
GUILLOUARD, *Contrat de mariage*, I, 310;
HUC, IX, 52;
LAURENT, XXI, 21;
MOURLON, ed.-7-a, I, p. 286 urm.;
PANDECTES FR., *Mariage*, I, 3271;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 755; III. ed 2-a, No. 71;
THIRY, III, 248:
VINCENT ET PÉNAUD, *Mariage*, 103 urm., 123.

Doctrină românească

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 572; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45; *Observație* sub. C. Gand. 17 Mai 902, Curier Jud. 12/905;
CANTACUZINO MATEI, p. 681;
NACU, I, p. 284.

Art. 137. — (*Abrogat* L. 15 Martie 1906 [1]).

Text fr. Art. 154. — L'acte respectueux sera notifié à celui ou ceux des ascendants désignés en l'article 151, par deux notaires ou par un notaire et deux témoins; et, dans le procès-verbal qui doit en être dressé, il sera fait mention de la réponse.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 85-88;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1510 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 136, II, p 203:
DEMOLOMBE, III, 71, 72, 74, 77, 81;
HUC, II, 42, 45;
LAURENT, II, 330, 331, 360;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 286 urm.;
PLANIOL. I, ed. 3-a, No. 778; III, ed. 2-a, No. 96.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a. p. 572:
NACU, I. p. 284.

Art. 138. — *Abrogat* L. 15 Martie 1906 [2]).

Text. fr. Art. 155. — En cas d'absence de l'ascendant auquel eût dû être fait l'acte respectueux, il sera passé outre à la célébration du mariage, en représentant le jugement qui aurait été rendu pour déclarer l'absence, ou, à défaut de ce jugement, celui qui aurait ordonné l'enquete, ou, s'il n'y a point encore eu de jugement, un acte de notoriété délivré par le juge de paix du lieu où l'ascendant a eu son dernier domicile connu. Cet acte contiendra la déclaration de quatre témoins appelés d'office par ce juge de paix.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 502. p. 242;
ARNTZ, III, 493;
BAUDRY, *Précis*, III, 26;
BAUDRY ET FOURCADE. *Personnes*. II. 1460, 1461, 1470, 1478. 1501, 1502.

1) **Textul vechiu al art. 137.** Actul respectos se va comunicà prin organul primarului comunei, persoanelor cuvenite sau în lipsa lor la domiciliu; și primarul va da chitanță formală celor ce au făcut actul respectos, spre a le servì de dovadă, că s'au conformat legii. (Civ. 89, 134; Civ. Fr. 154).

2) **Textul vechiu al art. 138**. Când acela, căruì s'ar fi cuvenit a se face actul respectos, va fi absent, căsătoria se va face și fară un asemenea act, dacă viitorii soți vor înfățișà hotărîrea tribunalului de prima instanță prin care s'a declarat absența, sau cel puțin copie după ordinul tribunalului pentru a se face cercetare despre absență. (Civ. 56-59, 87, 102, 105, 124, 125, 140; Civ. Fr. 155).

BAUDRY ET SURVILLE, *Contrat de mariage*, I, 142, 149;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 140;
DESPAGNET, *Précis de droit international prive*, p. 508, No. 252 (ed. 3-a);
GUILLOUARD, *Contrat de mariage*, I, 310;
HUC, IX, 52;
LAURENT, XXI, 21;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 286 urm.;
PANDECTES FR., *Mariage*, 3271;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 754; III, ed. 2-a, No. 70;
THIRY, III, 248;
VINCENT ET PÉNAUD, *Mariage*, 103 urm., 123.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 572;
NACU, I, p. 284.

Art. 139. — Ofiţerul stărei civile care va fi celebrat căsătoria băeţilor sau a fetelor neajunşi încă în vârsta prescrisă la art. 131, fără consimţimântul persoanelor indrituite a-l da după art. 131, 132 şi 133, va fi pedepsit, după cererea persoanelor interesate sau a ministerului public, conform art. 162, din codicele penale. (Civ. 59, 62, 131, urm., 140, 164; C. p. 162; Pr. p. 60, 187; Reg. act. st. civ. 58, 127; Civ. Fr. 156).

Text. fr. Art. 156. — Les officiers de l'état civil qui auraient procédé à la célébration des mariages contractés par des fils n'ayant pas atteint l'âge de vingt-cinq ans accomplis, ou par des filles n'ayant pas atteint l'âge de vingt-un ans accomplis, sans que le consentement des pères et mères celui des aïeuls et aïeules, et celui de la famille, dans le cas où ils sont requis, soient énoncés dans l'acte de mariage, seront, à la diligence des parties intéressées et du procureur du Roi près le tribunal de première instance du lieu où le mariage aura été célébré, condamnés à l'amende portée par l'article 192, et, en outre à un emprisonnement dont la durée ne pourra être moindre de six mois.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 79;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1458, 1791 urm., 1859;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 158, 160;
DEMOLOMBE, III, 91;
MARCADÉ, art. 156, No. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 285, 286;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 772, 801; III, ed. 2-a, No. 88, 120.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 572;
CANTACUZINO MATEI, p. 685.

Art. 140. — (*Abrogat* L. 15 Martie 1906[1]).

Text. fr. Art. 157. — Lorsqu'il n'y aura pas eu d'actes respectueux, dans les cas où ils sont préscrits, l'officer de l'état civil qui aurait célébre le mariage, sera condamné à la même amende, et à un emprisonnement qui ne pourra être moindre d'un mois.

---

1) **Textul vechiu al art. 140.** Oficerul stării civile care va fi celebrat cununia fără să existe dovadă că s'a făcut actul respectos, când acesta este cerut de lege, va fi pedepsit cu închisoare dela o lună până la 3, şi cu amendă dela 100 până la 300 lei. (Civ. 59, 134-138; C. p. 162; Civ. Fr. 157).

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1792, 1859;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 158, 160;
DEMOLOMBE, III, 91;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 288;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 801; III, ed. 2-a, No. 120.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 572.

Jurisprudenţă.

1. Imprejurarea că oficerul stării civile a procedat la celebrarea căsătoriei în lipsă de acte respectoase, şi cu toate că aveà deplină cunoştinţă că la primul proiect de căsătorie făcută în altă comună se făcuse opoziţiune la căsătorie, nu constitue cât de puţin vre-o lipsă de publicitate sau vre-o tăinuire a căsătoriei, şi nici nu poate formà după lege vre-o cauză de nulitate a căsătoriei contractate, ci potrivit articolului 140, aceste fapte atrag numai pedepsirea oficerului stării civile care a contravenit legii. (Apel Iaşi, I, 151, Nov. 10/89, *Dr.* 46/90).

Art. 141. — (Mod. L. 15 Martie 1906 [1]). Copilul natural care va fi pierdut pe mama sa, sau a cărui mamă se va aflà în neputinţă de a manifestà dorinţa sa, nu se va puteà căsătorì înainte de vârsta de 21 de ani împliniţi, fără consimţimântul tutorelui său.

Text. fr. Art. 159. — L'enfant naturel qui n'a point été reconnu, et celui qui, après l'avoir été, a perdu ses père et mère, ou dont les père et mère ne peuvent manifester leur volonté, ne pourra, avant l'âge de vingt-un ans révolus, se marier qu'après avoir obtenu le consentement d'un tuteur *ad hoc* qui lui sera nommé.

Doctrină streină.

AUBRY ET RAU, V, p. 80, 81;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1482 urm., 1485, 1486, 1492 urm., 1772, 1773;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 133, 135, 137, 138, 286, 492: ed. 1-a, III, p. 37;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 265 bis, III;
DEMOLOMBE, III, 89, 278;
HUC, II, 56, 130;
LAURENT, II, 342, 460;
MARCADÉ, art. 182, n. 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 283 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 744, 760, 761; III, ed. 2-a, No. 60, 76, 77.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 576 urm., 643, 649 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 75 t. şi n. 1),
CANTACUZINO MATEI, p. 684:
NACU, I, p. 281, 315.

Art. 142. — *(Abrogat* L. 15 Martie 1906 [2]).

Text. fr. Art. 160. — S'il n'y a ni père ni mère, ni aïeuls ni aïeules, ou s'ils se trouvent tous dans l'impossibilité de manifester leur volonté, les fils ou filles mineurs de vingt-un ans ne peuvent contracter mariage sans le consentement du conseil de famille.

1) **Textul vechiu al art. 141.** Copilul natural care va fi pierdut pe mama sa, sau a cărui mamă se va afla în neputinţă de a manifestà dorinţa sa, nu se va puteà căsătorì înainte de vârsta de 25 ani, fără consimţimântul tutorelui său. (Civ. 98 urm., 131, 142, 152, 156, 304 urm., 355 urm., 448; C. p. 162; Civ. Fr. 159).

2) **Textul vechiu al art. 142.** Când tatăl, mama, bunii şi bunele sunt morţi, sau în neputinţă de a manifestà voinţa lor, atunci băieţii, dacă n'au ajuns încă vârsta de 25 ani, şi fetele la cea de 21 ani, nu se pot căsătorì fără a cere consimţimântul consiliului de familie. (Civ. 152, 156, 355 urm., 448; Pr. Civ. 638; Civ. Fr. 160).

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 74:
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1477, 1478, 1485, 1487, 1492 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 135, 138, 140, 160, 500; ed. 1-a, III, p. 37:
DALLOZ, *Rép.* Mariage 119 urm., 133 urm., 147 urm., 191 urm.; *Suppl.* Mariage 65 urm., 75 urm., 91 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 221 bis;
DEMOLOMBE, III, 86;
LAURENT, II, 344:
MARCADÉ, Art. 160;
MOURLON, ed. 7-a, I, p 282;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 744, 1881; III, ed. 2-a, No. 60.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 198, 573; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 75, 76); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 75;
NACU, I, p. 279, 285.

Art. 143. — In linie directă este oprită căsătoria cu desăvârșire între ascendenți și descendenți și între afinii (cuscrii) de aceiași linie, fără deosebirea înrudirei de legiuită sau nelegiuită însoțire. (Civ. 166-169, 172, 183, 184, 313, 660 urm.; Civ. Fr. 161).

Text. fr. Art. 161. — En ligne directe, le mariage est prohibé entre tous les ascendants et descendants légitimes ou naturels, et les alliés dans la même ligne.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 56-58;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1536, 1543 urm., 1548, 1841;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 133, 144 urm., 236, 354;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 222 bis, I;
DEMOLOMBE, III, 112, 113, 117;
DURANTON, II, 160;
HUC, II, 61, 62, 201, 202;
LAURENT, II, 350-352, III, 287;
MARCADÉ, art. 161, n°. 3:
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 725; III, ed. 2-a, No. 39.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed 2-a, p. 586 urm: *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 75, 76, 302; *Observație* sub. Trib. civil Paris, 21 Iunie 908. Dreptul 30/1909;
CANTACUZINO MATEI, p. 178, 683;
NACU, I, p. 292.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Față cu termenii clari și preciși ai art. 143, căsătoria este prohibită cu desăvârșire și între cuscrii din linia ascendentă, „fără deosebirea înrudirei de legiuită sau nelegiuită însoțire", și în vedere că art. 143 este reprodus după art. 161 francez, în care cuvintele „legitimi sau naturali" nu sunt adăogate și pentru afini, ceeace a produs o mare controversă în doctrină și divergență în jurisprudență, nu se poate da o altă interpretare dispozițiunilor art. 143 decât acea conformă cu termenii săi, că este oprită căsătoria și între afinii din nelegiuită însoțire, legiuitorul nostru voind să evite asemenea controverse prin adaosul ce a făcut.

Această interpretare, ce rezultă într'un mod neîndoios din texte, se susține și prin jurisprudența noastră din trecut, bazată pe dreptul canonic, în care nu numai această prohibițiune la căsătoria între afinii naturali există, dar încă și alte multe, dintre care unele au fost admise și de codul nostru, cum e aceea dintre nași și fini din botez (art. 145). Pe lângă aceste argumente de drept, o asemenea interpretare fiind bazată pe principii de ordine superioară, onestitatea în familie și prin consecință morala publică, care serveau de bază și la jurisprudența din trecut, legiuitorul nou n'a putut să nu țină compt de dânsele și să nu le introducă în codul nou, după cum erau introduse în moravurile noastre. (Cas. I, 206/Mai 31/85, *Dr.* 53/85).

2. Din art. 143 rezultă în mod evident că legiuitorul a voit să oprească căsătoria în linie directă, nu numai între rudele de sânge, fără deosebire dacă ele provin din căsătorie sau numai din relațiuni ilicite, dar și între afinii de aceiași linie și iarăși fără deosebire dacă afinitatea provine din căsătorie sau numai din relațiuni ilicite, căci expresiunea întrebuințată de leguitor la finele art. 148 adică: „fără deosebirea înrudirei de legiuită sau nelegiuită însoțire" se referă la întreaga dispozițiune precedentă, adică la oprirea căsătoriei atât între ascendenți cât și la afinii de aceiași linie. Și dacă după art. 161 cod. civ. francez, după care a fost tradus art. 143 român, a putut să se nască controversa că este oprită căsătoria în linie directă numai între rude de sânge, fie legitime sau naturale, iar între afinii de aceiași linie n'ar fi oprită decât atunci când afinitatea provine din căsătorie, apoi asemenea controversă nu mai este posibilă în fața modificărei frapante ce legiuitorul nostru a introdus în textul art. 143, căci legiuitorul francez prin art. 161 exprimându-se cu următorii termeni: „*En ligne directe le mariage est prohibé entre tous les ascendants et descendants légitimes ou naturels et les alliés dans la même ligne*" a lăsat posibilitatea de a se înțelege că între afinii naturali n'ar fi oprită căsătoria, căci nu se zice și pentru afini, după cum se zice pentru ascendenți și descendenți, că este oprită căsătoria, fie dânșii legitimi sau naturali, pe când legiuitorul român a schimbat arătatul text francez și s'a exprimat în modul sus arătat în sensul de a pune pe aceiași linie pe ascendenți și descendenți cu afinii, fără deosebire dacă și unii și alții provin din căsătorie sau relațiuni ilicite și astfel este evident că prin acest mod de exprimare legiuitorul român a avut intențiunea expresă de a evità să se nască și la noi controversa franceză, admițând pentru noi desigur sistemul care corespundeà cu diferite dispozițiuni exprese din Basilicale, cari, după art. 318 din reg. organic, erau aplicabile în Moldova în cazurile neprevăzute de codul Calimach, și cu dispozițiuni din cod. Matei-Basarab, aplicabil deasemenea în Muntenia precum și cu obiceiurile, și tradițiunile respectate în timpul trecut la noi, în interesul atât de important al menținerei moralităței publice, al sanctităței căminului și al purităței legăturilor de familie, și acest sistem este oprirea căsătoriei în linie directă nu numai între ascendenții și descendenții legitimi sau naturali, ci și între afinii legitimi sau naturali. Și deși cuvântul *afinitate* sau *afini* n'are alt înțeles, în diferitele texte în care este întrebuințat de legiuitor, decât acela al legăturei dintre soț cu rudele celuilalt soț, adică legături născute prin căsătorie, totuși trebue a se admite că prin art. 143 legiuitorul a prevăzut în mod special existența unei afinități isvorîte chiar numai din relațiuni ilicite ca împiedecătoare la căsătorii, în interesul menținerei moralităței și al purităței moravurilor în societate, căci altfel n'ar fi explicabil pentru ce legiuitorul s'ar fi exprimat în modul arătat că este oprită căsătoria și între afini ca și între ascendenți și descendenți fără deosebire de legiuită sau nelegiuită însoțire. Prin cuvintele nelegiuită însoțire, întrebuințate în art. 143, legiuitorul n'a înțeles desigur a se referì numai la afinitatea isvorîtă din căsătoriile formal efectuate, dar anulate în urmă ca nelegal contractate, căci n'ar fi nici o rațiune pentru ca legiuitorul să fi voit de a oprì căsătoria numai între afini proveniți din o căsătorie anulată și să nu voiască de a pune asemenea oprire și afinilor isvorîți din relațiuni ilicite fără nici o formă de căsătorie, pe câtă vreme scopul lui este de a protejà și menține moralitatea publică prin oprirea căsătoriei între orice persoane între care există dejà relațiuni născute prin amestecare de sânge, amestecare consumată în fapt iar nu numai prin formalitățile unei pretinse căsătorii. Dacă s'ar admite că art. 143 este aplicabil în privința afinităței din însoțire nelegiuită numai la cazurile de căsătorii anulate ca nelegal contractate, atunci ar fi să se întrebuinteze în cele mai multe din aceste cazuri rigoarea opririi căsătoriei numai între persoanele legate între ele prin contractarea unei căsătorii de bună credință, pe când asemenea rigoare să nu se aplice și acelora între care există relațiuni prin întruniri consumate fără căsătorie cu

bună știință sau ilicite, ceeace nu este just și n'a putut prin urmare să fi existat această deosebire în intențiunea legiuitorului. In fine dacă s'ar limità oprirea căsătoriei numai între afinii proveniți din căsătorii anulate, atunci s'ar vedeà contractându-se căsătorii între bărbații care ar fi trăit cu femei în concubinagiu bine cunoscute, și între fiice sau mame ale acelor femei, ceeace ar fi revoltător pentru pudoarea și morala publică și prin urmare nu în favoarea unui astfel de trist rezultat ar trebuì să se interprete și să se aplice art. 143. Astfel fiind, fiica nu poate luà de soț pe amantul mamei sale, de oarece există între ei legătura unei afinități în gradul I. și această afinitate este o împiedecare la căsătorie prevăzută la art. 143. (Apel Iași, II, Iunie 25/84, *Dr.* 20/85).

3. Afinitatea nu poate fi produsă decât prin căsătorie. și relațiunile ce ar există între un bărbat și o femee neîntemeiate pe faptul legal al căsătoriei uu pot produce vre-o afinitate. Dacă a existat controversă în jurisprudența franceză asupra chestiunei de există sau nu, sub regimul codului Napoleon, afinitate naturală rezultând din concubinagiu. aceasta provine din faptul că legislațiunea franceză anterioară codului Napoleon a admis din dreptul canonic o asemenea afinitate naturală ca un impediment, și discuțiune a urmat pentru a se ști dacă codul Napoleon a consacrat cuvântul de *afin* în sensul legei romane sau al dreptului vechiu. Insă legislațiunile noastre anterioare nu au admis niciodată afinitatea naturală provenită din concubinagiu ca un impediment la căsătorie, și astfel fiind, dacă a existat controversă în Franța asupra înțelesului cu care trebue să se ia cuvântul de afin, la noi nu i se poate da altul decât acel stabilit de Digeste : *Affinitatis causa fit ex nuptüs.* Iar redacțiunea dată art. 143 din codul nostru nu ne poate conduce a conchide că acea redacțiune să fi fost făcută tocmai pentru a consacrà existența unei afinități naturale, căci atunci legiuitorul ar fi menținut-o la art. 144, ceeace nu există. Și chiar dacă s'ar admite că textul art. 143 stabilește un impediment la căsătorie între cei deveniți afini printr'o nelegiuită însoțire, totuși. pentru motivele sus enunțate, acest impediment nu poate proveni din simpla coabitațiune, ci singura ipoteză în care poate există afinitatea nelegiuită, la care se referă art. 143, este aceea ce rezultă dintr'o căsătorie al cărei caracter legal s'ar perde în fața legii prin anularea ei pentru diferitele motive din care această anulare se poate provocà. Astfel fiind, nu poate fi afinitate naturală între fiică și cel ce a întreținut relațiuni intime cu mama. (Trib. Iași I, Mart. 29/84, *Dr.* 44/84).

4. O afinitate nu poate să fie produsă decât prin căsătorie și relațiunile ce ar puteà există între bărbat și femee. neîntemeiate pe faptul legal de căsătorie, nu pot produce nici o afinitate. Legiuitorul nostru prin cuvintele „legiuită și nelegiuită însoțire" nu a voit să revină asupra principiului că afinitatea se stabilește numai prin căsătorie. ci a voit să constate că afinitatea continuă cu toate că căsătoria s'ar fi anulat. O afinitate naturală poate să existe însă nu din relațiuni ilicite între un bărbat și o femee, dar din alte relațiuni precum : un frate natural al unei persoane însurându-se, soția devine afină naturală a acelei persoane, și nici cum când o femee măritată având relațiuni ilicite cu un bărbat, între acesta și fiica femeei să se producă vre-o afinitate. Si chiar dacă s'ar admite că pentru crearea afinității naturale nu este necesară o căsătorie, totuși o simplă coabitațiune ca să poată creà o afinitate între unul din însoțiții de felul acesta și rudele celuilalt trebue ca această însoțire să se constate prin ceva fapte recunoscute într'un mod autentic și public, precum ar fi, spre exemplu, recunoașterea unui copil născut din o asemenea însoțire. Pentru acest motiv, nu este admisibilă proba cu martori, spre dovedirea unor relațiuni ilicite. Prin urmare, din relațiuni ilicite neproducându-se nici o afinitate, căsătoria este permisă între fată și bărbatul care a avut relațiuni cu mama fetei. (Apel Focș. I, Apr. 11/85. *Dr.* 43/85).

5. Comerțul ilicit din care rezultă afinitatea naturală este un fapt pe care legea nu-l recunoaște ca o stare civilă și nu determină acte pentru constatarea unei asemenea stări. A cere dar constatarea unei asemenea fapte ilicite prin probe preconstituite cu acte autentice sau acte publice, care în generalitatea cazurilor sunt imposibile, și numai prin excepțiune și într'un chip indirect se pot întâmplà să existe, cum ar fi în cazul de recunoașterea unui fiu natural de ambii părinți, ar fi a permite eludarea prohibițiunei la căsătoria între afinii naturali stabilită prin art. 143. De unde rezultă că modul de probațiune în asemenea cazuri nu poate fi altul decât cel de drept comun. (Cas. I, 206/Mai 31/85, *Dr.* 53/85).

6. Pe câtă vreme nu se prevede de legiuitorul român nici un mod special pentru probarea existenței relațiunilor în scopul de a se împiedică con-

tractarea casatoriilor nepermise de lege, este evident ca stabilirea unor asemenea relațiuni se poate face prin toate mijloacele prevăzute de dreptul comun. Și deși copiii naturali se pot recunoaște și legitimà numai prin actul public al căsătoriei subsecuente dintre părinții lor, după cum se prevede aceasta prin art. 304, totuși din această dispozițiune nu se poate deduce că probarea unor relațiuni ilicite nu se poate face decât prin acte autentice, căci ea este o dispozițiune specială relativ numai la recunoașterea copiilor naturali și nu se poate întinde ca regulă generală ale căreia consecuențe ar fi de a se face neaplicabile în cele mai multe cazuri dispozițiunile legei relative la împedicarea căsătoriilor din cauză de înrudire sau afinitate naturală, fiindcă ar fi imposibil de a se procurà acte autentice pentru orice relațiuni ilicite, ceeace este cu totul inadmisibil, pe câtă vreme legiuitorul voește de a se puteà stabilì asemenea relațiuni spre a se puteà astfel oprì contractarea căsătoriilor în cazurile anume prevăzute de art. 143. Astfel, se poate dovedì prin martori existența acelor relațiuni ilicite. (Apel Iași II. Iunie 25 84. *Dr.* 20/85).

7. Codul civil nu definește afinitatea. In asemenea împrejurări, pentru a cunoaște cu preciziune care este înțelesul juridic al acestei expresiuni, este absolut necesar a-i căutà adevăratul înțeles atât în vechile legiuiri cât și în isvoarele care au dat naștere acelor legiuiri. Intâia definițiune a afinității o găsim în dreptul roman (L. 4, § 3 Dig. *de grad. et afin.* 38, 10) : *affinitatis causa fit ex nuptiis.* De unde rezultă că această ficțiune de înrudire este o creațiune a dreptului roman făcută pentru onoarea căsătoriei, și din istoria dreptului roman rezultă că romanii limitau această afintate numai la căsatorie, fără a o întinde cât de puțin și la relațiunile ilicite ce existau afară din căsătorie, ceeace de altfel rezultă odată mai mult și din împrejurarea că împăratul Alexandru Sever a trebuit a creà o lege specială (l. 4, codice, V, 4) când, sub influența timpurilor de atunci, a voit a face un impediment la căsătorie și din relațiunile ilicite. De asemenea, codul Callimach prin § 59 definește că afinitatea se naște numai din căsătorie și că ea se crează pentru onoarea căsătoriei; iar prin § 92 și 93 dispune că „între suitori și pogorîtori... și între afinii de aceeași linie este oprită căsătoria, fără deosebirea înrudirei de legiuită sau nelegiuită însoțire". Astfel fiind starea isvoarelor de unde s'a creat codul Calimach, și având în vedere că legiuitorul român modern la facerea codului civil aveà deplină cunoștință de controversa ce există în Franța asupra interpretării art. 161 francez, controversă care s'a născut din cauza decretului Conciliului de Trente la 1545 aplicat de Papa Alexandru III, și din cauza influenței dreptului canonic ce există în acea țară, devine evident că legiuitorul nostru la redactarea art. 143 a adoptat nu numai sitemul codului Callimach, dar chiar și însăși expresiunile și redacțiunea § 92. Prin urmare, dacă luăm în considerațiune că origina art. 143 este în codul Callimach, devine de asemenea evident că și pentru interpretarea lui trebue să recurgem tot la codul Callimach. Or, atât după dreptul roman cât și după codul Callimach, afinitatea neputând rezultà decât din căsătorie, rezultă că și expresiunei „afinitate" din art. 143 nu-i putem da alt înțeles decât acela cel aveà în codul Callimach, că adică ca nu poate rezultà decât din căsătorie. și că prin urmare ca consecință orice relațiuni intime sexuale, neîntemeiate pe faptul căsătoriei, nu pot produce nici o afinitate. Tot în codul Callimach vom trebuì să căutăm și adevăratul înțeles al expresiunilor „legiuită sau nelegiuită însoțire" dela finele art. 143, și aceasta cu atât mai mult cu cât la prima inspecție se vede că și aceste expresiuni sunt copiate întocmai din § 92 c. Callimach. Ori, din studiul tutulor paragarfelor din codul Callimach care se ocupă de căsătorie și de legitimitate, rezultă până la evidență că legiuitorul Calimach prin expresiunea „însoțire" întotdeauna înțelege „căsătorie" și că de câte ori vorbește de o căsătorie legal contractată o numește „legiuită însoțire", iar de câte ori vorbește de o căsătorie ilegal contractată o numește „nelegiuită însoțire" (§ 118 cod. Callimach), și că în fine când el se ocupă și voește să desemneze starea de concubinagiu, ca în § 216, de atâtea ori acele relațiuni ilicite le numește „nelegiuită împreunare", dar nu „însoțire". De aci rezultă că după codul Callimach expresiunile „afinitate" și „fără deosebirea de legiuită sau nelegiuită însoțire" însemnează o ficțiune de înrudire care nu poate rezultà decât din o căsătorie, fie acea căsătorie legal contractată, adică valabilă, fie ilegal contractată, adică anulabilă. Dacă luăm în privire această terminologie a codului Callimach, introdusă întocmai în codul civil, rezultă cu certitudine că și expresiunile finale din art. 143 c. civ., trebue să le dăm același sens ce-l aveau în codul Callimach, și astfel putem conchide cu siguranță că legiuitorul codului civil prin expresiunile „afini, fără deo-

sebirea înrudirei de legiuită sau nelegiuită însoţire“ dela finele art. 143 a înţeles o afinitate, ficţiune de înrudire rezultând din o căsătorie legal sau nelegal contractată. Prin urmare, relaţiunile intime sexuale ce au existat între o femee şi bărbat nu pot produce nici o afinitate în înţelesul art. 143, întru cât nu sunt rezultatul unei căsătorii legal sau ilegal contractată, şi prin urmare ele nu pot formà nici un impediment şi nici o cauză de nulitate a căsătoriei contractată între fiică şi bărbatul ce a avut acele relaţiuni cu mama ei. (Apel Iaşi, I, 154 89. *Dr.* 46/90).

8. Opoziţia făcută de mamă la căsătoria fiicei sale, pe motiv că între dânsa şi cel ce voeşte a se căsătorì cu fiica sa au existat relaţiuni sexuale care au produs o afinitate naturală între viitori soţi, se întemeiază pe dispoziţiile art. 143 c. civ., care prevede un impediment dirimant care atinge ordinea publică. Astfel fiind, chiar de ar rezultà din desistarea la acţiunea pentru ridicarea acelei opoziţiuni, pentru fiică obligaţiunea de a nu mai lua în căsătorie pe acel bărbat, însă această obligaţiune nu poate să aibă drept efect pentru mamă de a cere nulitatea căsătoriei efectuată în urmă, întemeiată pe o asemenea desistare şi pe o asemenea convenţiune particulară, căci împedicările la căsătorie care pot da naştere unei acţiuni în nulitate, sunt special arătate de legiuitor şi nu pot părţile prin convenţiuni particulare, nici să creeze, nici să înlăture atari nulităţi. (Cas. I, 203/Mai 18 90. B. p. 627).

9. Nu e valabilă convenţiunea prin care părţile ar convenì a recunoaşte calitatea de afin, care formează un impediment dirimant de natura celor prevăzute de art. 143, căci altfel ar fi a se admite că părţile pot convenì ca prin renunţări şi desistări de la acţiuni, să constitue statul civil al uneia din ele ceea ce, potrivit art. 5, nu se poate face în o materie care interesează ordinea publică, cum e în specie. (Apel Iaşi, I, 151, Nov. 10/89, *Dr.* 46 90).

10. Căsătoria contractată în ţară străină, conform legilor acelei ţări, între rude, între cari căsătoria nu este permisă în România, fiind validă şi producându-şi toate efectele sale în ţara noastră, întru cât soţii, căsătorindu-se în străinătate, conform legei străine, nu pot fi consideraţi că ar fi avut de scop fraudarea legei române, ei au în această privinţă un drept câştigat şi respectul drepturilor câştigate în ori şi ce ţară este indispensabil, atât pentru siguranţa socială cât şi pentru păstrarea armoniei, ce trebue să domnească în raporturile dintre diferitele naţiuni. (Trib. Covurlui I, Curier Jud. 3/904).

11. A se vedeà şi notele de sub art. 144.

Art. 144. — In linie colaterală, căsătoria este oprită până la a patra spiţă inclusiv, fără osebirea înrudirei de legiuită sau nelegiuită însoţire, şi între afinii (cuscrii) de aceiaşi spiţă. (Civ. 150, 165, 166, 169, 172, 183, 184, 313, 660 urm.; Reg. act. st. civ. 126; Civ. Fr. 162).

Text. fr. Art. 162. — En ligne collatérale, le mariage est prohibé entre le frère et la sœur légitimes ou naturels, et les alliés au même degré.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1538 urm., 1841;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 144 urm., 236, 354;
DALLOZ, *Rép.* Mariage 219 urm., 238; *Suppl.* Mariage 113 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 726; III, ed. 2-a, No. 40.

Doctrină românească

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 588 urm., 649 urm., (VIII, part. I, ed. 2-a, 69); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 75, 76, 302; *Observaţie* sub. Trib. Ilfov s. III, 28 Mai 1919. Tribuna Juridică 19—20/1919;
CANTACUZINO MATEI, p. 178, 683;
NACU, I, p. 81, 292.

Jurisprudenţă.

1. Casătoria dintre un frate cu sora soţiei celuilalt frate este expres prohibită de vechile canoane, şi anume de partea II, cap. I care dispune: „Doui fraţi nu poate lua două surori pentru că este spiţa IV despre amândouă părţile, şi numirile rudenii se amestecă, pentru că ar fi fost, de s'ar fi luat su-

rorile, cumnate și frații între dânșii, cumnați". Motivul acestei prohibițiuni este că vechii canoniști restălmăcind rațiunea legii 42 *de rit. nuptiarum* și atribuind-o la o afinitate, care nu puteà să existe, și-au imaginat că aliații unui soț deveneau atât în linie directă cât și în linie colaterală, întocmai ca rudele sale, aliații celuilalt soț. Un decret al celui de al patrulea conciliu de Pateran din 1215 a abrogat împedicarea rezultând din aceia ce se numea a doua și a treia categorie de afinitate adică pe de o parte afinitatea imaginată între bărbat și aliații femeii sale și între femeie și aliații bărbatului ei, pe de altă parte afinitatea imaginată între bărbat și aliații aliaților femeei sale și între femeie și aliații aliaților bărbatului ei. Această schimbare introdusă în canoanele bisericești latine a rămas străină bisericei grece, care menține și astăzi încă așà zisă a doua și a treia categorie de afinitate. Or, religiunea ortodoxă a răsăritului este religiunea dominantă a statului român și după art. 21 constit. numai autoritatea sinodală centrală poate să reguleze afacerile canonice ale bisericei ortodoxe române; iar legile speciale, precum sunt legiuirile canonice, nu pot să fie în general tacit abrogate de cât prin legi nouì speciale. Intențiunea contrarie a legiuitorului nu rezultă nici cum cu claritate din art. 144 c. civ., căci generalitatea termenului „afin" de care se slujește acest articol nu este de natură a fixà această dispozițiune în sensul unei abrogațiuni a legii speciale de mai sus. Apoi, după art. 22 din const. întocmirea actelor de stat civil trebue să prevadă totdeauna benedicțiunea religioasă, care pentru căsătorii và fi obligatorie, afară de cazurile ce se vor prevedeà prin anume lege. Și n'ar fi nici logic nici juridic d'a se zice că obligativitatea benedicțiunii religioase rămâne, până la confecționarea legilor excepționale prevăzute în art. 22 din constituție, o literă moartă un *nudum praeceptum*, de oarece nici chiar jurământul magistratului pe constituțiune n'ar mai aveà nici o însemnare, dacă dispozițiunile constituțiunii n'ar aveà, afară de excepțiuni exprese, o utilitate practică prin sine însele și independent de legea ordinară ulterioară tot atâta. Ideia contrarie, în contra căreia strigă atât textul cât și spiritul dispozițiunii art. 22 const. nu rezultă nici cum din deliberările constituantei asupra redacțiunii acestui articol, deliberări contrazicătoare din care nu se poate deduce o idee precisă. Și nu se poate zice că oficerul de stat civil n'are a se preocupà, când este vorba de impedicări la căsătorie de cât numai de principiile și dispozițiunile codului civil fiind admis, de exemplu, că angajamentul în ordinile sacre constitue o împedicare prohibitivă de căsătorie. Astfel fiind, doui frați nu pot luà de soții două surori. (Cas. I, 61/Febr. 24/79, B. p. 109. In acelaşi sens: Trib. Iaşi, II, Sept. 19/79, *Dr.* 25/79).

2. Până la 1 Decembrie 1865 facerea și desfacerea căsătoriilor în România erau de competința autorităților eclesiastice, cari prin urmare aplicau și trebuiau să aplice la efectuarea acestor acte, numai canoanele bisericești. De la data citată statul român, pentru motive de interes general, a luat de la biserică căsătoria și a făcut dintr'însa o instituțiune civilă, regulând-o prin legi civile, conform cu trebuințele societății, adică ținând seamă de starea de cultură a țării. Prin urmare și împedicările la căsătorie au fost hotărâte tot după ideile timpului în care se legiferà. Astfel, dacă din numeroasele împedicări prevăzute de canoane legiuitorul civil a luat numai câte-va, aceasta a făcut-o fiindcă celelalte împedecări nu mai interesează ordinea publică și bunele moravuri. Și de oare ce după codul civil, căsătoria e un contract civil care se formează înaintea autorității civile, apoi urmează neapărat că autoritatea civilă trebue să țină seamă numai de acele împedicări la căsătorie care sunt prescrise de legea civilă; or art. 144 c. civ. prescrie că în linie colaterală este oprită căsătoria între afini sau cuscri, până la a patra spiță inclusiv; iar prin afinitate se înțelege legătură ce se naște prin căsătorie între fiecare dintre soți și rudele celuilalt soț, de unde urmează că rudele unuia din soți nu sunt în nici o legătură de cuscrie cu rudele celuil'alt soț. și că prin urmare nu este nici o împedicare la căsătoria dintre dânsele. Dacă legiuitorul nou a pus în parentes cuvintele *cuscri* sau *cuscrie* lângă cuvântul *afini* sau *afinitate* (art. 143, 144, 188) de acì nu rezultă că a voit să deà cuvântului *afinitate*, pe lângă adevăratul înțeles juridic, și un alt înțeles neexact, luat din canoane, și prin aceasta să crecze o împedicare la căsătorie între fratele unuià din soți cu sora celuilalt soț, căci cuvintele *cuscri* sau *cuscrie* sunt puse numai pentru a traduce în limba vulgară cuvintele *afini* și *afinitate*, cari pentru prima oară se introduceau în limba română; și aceasta rezultă din faptul că legiuitorul de mai multe ori a tradus termeni technici sau cuvintele noi cu care s'a servit (art. 106, 286, 287 c. civ.). Legiuitorul făcând din căsătorie o in-

stituţiune civilă a trebuit să prescrie, şi în realitate a şi prescris, în privinţa ei un sistem complect de regule, căci nu se poate admite că în această materie de ordine publică să fi lăsat în vigoare unele dispoziţiuni din legile vechi, fără a le menţionà expres, şi mai cu seamă că acele dispoziţiuni ar împiedicà căsătoriile pe care legiuitorul nostru a voit să le înlesnească. Aceasta se învederează şi din faptul că în noul cod civil s'au copiat mai multe dispoziţiuni din codul Calimach, sau mai bine din canoane relative la impedimentele la căsătorie, încât nu mai rămâne îndoială că legiutorul a voit să adopte împedicări la căsătorie pe care anume le-a copiat. Dacă s'ar decide că fratele unuia din soţi este în al patrulea grad de afinitate cu sora celuilalt soţ, şi că prin urmare între dânşii este oprită căsătoria, atunci prin aceasta s'ar introduce la căsătorie o împiedecare prescrisă de canoane, ceea ce am văzut că este imposibil legalmente, căci nu s'ar putcà susţine că acestă împiedicare este luată din codul Calimach de oarece erà inutil ca legiuitorul laic să prescrie reguli pe cari nu le puteà aplicà nici o autoritate civilă pe cât timp căsătoria erà de competinţa autorităţii bisericeşti. Dacă cu toate acestea în § 61 c. Calimach se zice că cumnatul către sora cumnatei lui este în gradul al patrulea de afinitate, apoi această dispoziţie nu s'a putut introduce în lege cu alt scop de cât pentru a arătà cum consideră dreptul canonic raportul dintre citatele persoane, căci în trecut s'a ţinut seamă de prohibiţiunea despre care este vorba numai pentru că erà prescrisă de canoane, iar nu pentru că se găseà în codul Calimach, care nu puteà prescrie regule pentru biserică. Astfel această prescripţie a codului Callimach a rămas în desuetudine chiar de la început prin aceea că autorităţile civile n'au aplicat-o şi n'au putut-o aplicà niciodată, şi astăzi nu i se poate da o mai mare valoare de aceea ce a avut-o sub imperiul citatului cod. Dacă s'ar admite că legiuitorul din 1865, a inţeles prin art. 144 că fratele unuia din soţi este în al patrulea grad de cuscrie cu sora celuilalt soţ, conform prescripţiunei din codul Calimach atunci în Moldova este oprită căsătoria între aceste persoane, iar în Muntenia este permisă, de oare ce în codul Caragea nu se găseşte o dispoziţiune identică cu aceà din codul Calimach; apoi nu se poate admite că legiuitorul a voit ca în Moldova să fie mai multe împedicări la căsătorie decât în Muntenia. Nici nu se poate susţine că a existat un obiceiu de a se numì afini sau cuscri fratele unuia din soţi cu sora celuilalt soţ, la care obiceiu s'ar fi referit legiutorul când prin art. 144 c. civ. a oprit căsătoria între afini în linie colaterală până la al patrulea grad, fiindcă raportul de cuscrie dintre aceste persoane erà regulat prin legea scrisă, adică prin canoane, şi nu puteà fi vorba de obiceiu pe cât timp există o lege scrisă. De s'ar admite chiar că asemenea obiceiu a existat şi există şi astăzi, totuşi judecătorii n'ar puteà ţine seamă de dânsul fiindcă sub imperiul noului cod civil obiceiul numai atunci se poate aplicà de judecători când legiuitorul a prescris aceasta expres, ceea ce în specie nu s'a făcut. Din cele expuse se constată dar că după noul cod civil nu este nici o afinitate între fratele unuia din soţi şi sora celuilalt soţ. Şi această stare de lucruri nu s'a schimbat prin constituţiune, căci prin art. 22 a lăsat actele stărei civile tot în atribuţiunea autorităţei civile; şi dacă la căsătorii s'a introdus ceremonia religioasă obligatorie, de aci nu urmeaza că s'a modificat natura civilă a contractului de căsătorie, căci chiar din textul art. 22 resultă că ceremonia religioasă e introdusă numai pentru a bine cuvântà căsătoria dejà săvârşită de oficerul stării civile. Şi de acì rezultă deci că oficerul stărei civile e dator să observe la facerea căsătoriilor, numai proibiţiunile limitativ enumerate de codul civil şi cu atât mai mult că legea nu 'i a dat atribuţiuni duhovniceşti de a căuta adică şi în canoane proibiţiuni la căsătorie. Lipsa ceremoniei religioase nu atrage nulitatea căsătorii, pentru că din art. 22 rezultă că constituanta, introducând ceremonia religioasă a căsătoriei, a lăsat ca puterea legislativă să fixeze măsura şi modul cu care această dispoziţie trebue să fie aplicată, ceeace până acum puterea legislativă n'a făcut, şi prin urmare e imposibil a se aplicà art. 22 const. şi cu atât mai mult e imposibil a se admite că ne observarea acelei dispoziţii să atragă nulitatea căsătoriei. Astfel fiind, oficerul stării civile nu poate refuzà de a săvârşì o căsătorie permisă de legea civilă, dar care n'ar puteà fi binecuvântată de biserica. Deci doui fraţi se pot căsătorì cu două surori. (Apel Iaşi, II, 170, Oct. 11/79, *Dr.* 52/79).

3. In principiu împedicările, ca şi nulităţile căsătoriei sunt de drept strict şi nu se pot deduce prin interpretaţiuni. Or, după principiile statornicite de codul civil francez, împrumutate de codul nostru civil, înrudirile prin căsătorie se mărginesc pur şi simplu la unul sau la altul din soţi cu rudele celuilalt din ei, şi nu se întinde la rudele unuia din soţ cu rudele celuilalt.

Și căsătoria fiind un contract civil, toate împedicările survenite urmează neapărat a fi examinate conform codului civil. Or, expresiunile de afinitate și cuscrie, cuprinse în art. 144 cod. civil sunt sinonime între ele și reprezintă traducțiunea fidelă a cuvântului *alianță* întrebuințat de codul civil francez prin articolul 162. Astfel fiind, doui frați pot luà în căsătorie două surori. Codicii Calimach și Caragea, cât și legile canonice nu-și au aplicațiunea lor în acest caz, de oarece noul cod civil, specificând anume cazurile limitative de împedicări la căsătorii, declară în mod imperios, prin art. 1912, că codicii Calimach și Caragea și orice alte legi sunt abrogate în tot ce nu este conform regulelor prescrise în prezentul codice. Nici art. 22 din constituțiune nu poate fi de asemenea invocat cu succes în specie, fiindcă acest articol nu este obligatoriu în ceeace privește benedicțiunea religioasă, căci deși în adevăr prin zisul articol se întrebuințează cuvântul de obligatoriu, însă pe cât timp nu există nici o sancțiune în caz de contravenire obligațiunea perde caracterul său imperativ. (Apel Focș. II, Iun. 11 70, *Dr.* 7/80. In acelaș sens: Trib. Botoșani, 305, Nov. 7/84. *Dr.* 7/84; Trib. R.-Vâlcea, 190, Sept. 4/84, *Dr.* 24/85).

4. A se vedeà și notele de sub art 143.

Art. 145. — La rudenia din Sf. Botez se oprește căsătoria între nași și fină precum și între nașă și fin[1]).

Doctrină străină.

Pothier, *Contrat de Mariage*, VI, 173 urm.;
Roguin, *Mariage*, p. 95, No. 76;
Vering, *Droit canon.* II, § 200, p. 674 urm.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 593, 594; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 74;
Cantacuzino Matei, p. 686;
Nacu, I, p. 292.

Art. 146. — Tatăl adoptiv nu poate să se căsătorească cu adoptata sa, nici cu fiica aceștia, nici cu femeia fiului său adoptiv [2]). (Civ. 147, 309 urm., 313).

Doctrină străină.

Laurent, *Dr. civ. internat.*, IV, 303;
Pothier, *Contr. de mar.*, VI, 171, 172;
Vering, *Droit canon.*, II, § 199, p. 673.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 594 urm.; (II, ed. 2-a, p. 401 urm.);
Cantacuzino Matei, p. 209, 686;
Nacu, I p. 295.

Art. 147. — Adoptatul fiu nu se poate căsătorì cu aceea ce a fost femeia înfiitorului tată, nici cu fiica lui, nici cu mama lui, nici cu sora mamei lui sau a tatălui său[3]). (Civ. 146, 309 urm.).

Doctrină străină.

Laurent, *Droit civ. internat.*, IV, 303;
Pothier, *Contrat de mar.*, VI, 171, 172;
Vering, *Droit canon*, II, § 199, p. 673.

1) Acest art. este inspirat din codul Calimach, Art. 49 și 94.
2) A se vedeà § 95 din codul Calimach, care a dat naștere acestui articol.
3) A se vedea § 96 din codul Calimach, care a dat naștere acestui articol.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 594 urm.; (II, ed. 2-a, p. 401 urm);
CANTACUZINO MATEI, p. 209, 686;
NACU, I, p. 295.

Art. 148. — Nu este slobod a se căsătorì cineva cu adoptata soră a tatălui său, a mamei, a bunului sau a bunei sale [1]). (Civ. 146, 147, 309 urm.).

Doctrină străină.

LAURENT, *Dr. civ. internat.*, IV, 303;
POTHIER, *Contr. de mar.*, VI, 171, 172;
VERING, *Droit canon.* II, § 199, p. 673.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 594 urm.; (II, ed. 2-a, p. 401 urm.);
CANTACUZINO MATEI, p. 209, 686;
NACU, I, p. 295.

Art. 149. — Tutorele sau curatorele nu se poate căsătorì cu nevârstnica ce se află sub tutela sa.

Asemenea nici tatăl tutorelui, nici fratele acestuia care încă se află sub părinteasca putere, nici fiul tutorelui nu poate luà în căsătorie pe pupilă, fără de primirea și înscrisa adeverință a tribunalului cuprinzătoare că acest tutore a dat pentru toate socoteală lămurită, și că însoțirea minoarei cu el, sau cu altul din numitele persoane, va fi spre folosul ei [2]). (Civ. 349 urm., 355 urm., 390, 415 urm.).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 574 urm., 576; (II, ed. 2-a, p. 740 t. și n. 2, 836); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 53, 74:
CANTACUZINO MATEI, p. 686;
NACU, I, p. 296.

Art. 150. — Cu toate acestea Domnul [3]), pentru motive grave, va puteà acordà dispensă din prohibițiunile cuprinse în art. 144 din acest cod[4] *„adică pentru căsătoriile dintre cumnați și cumnate, și pentru acele dintre veri și vere"*. (Civ. 128, 144; Reg. act. st. civ. 126; Civ. Fr. 164).

Text fr. Art. 164. — (Ainsi motifié: L. 16 avril 1832*)*. Néanmoins, il est loisible au Roi de lever, pour des causes graves, les prohibitions portées par l'article 162 aux mariages entre beaux-frères et belles-sœurs, et par l'article 163, aux mariages entre l'oncle et la nièce, la tante et le neveu.

---

1) A se vedeà § 97 din codul Calimach, care a dat naștere acestui articol.
2) A se vedeà § 98 și 99 al Codului Calimach, care a inspirat pe legiuitor în alcătuirea acestui articol.
3) A se ceti *„Regele"*. A se vedea nota dela art. 128 Cod. Civ.
4) Cuvintele: „adică pentru căsătoriile dintre cumnați și cumnate, și pentru acele dintre veri și vere" nu figurează în textul art. 150, publicat în *„Monitorul Oficial"* cu No. 271 din 4 Decemvrie 1864; acolo art. 150 se termină cu cuvântul „cod"; însă acest adaos al art. 150 îl găsim în edițiunea oficială a codicelui civil, publicat în broșuri la 1865.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE. *Personnes*, II, 1541, 1542;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p 145;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 226, 246 urm.; *Suppl.* Mariage 121 urm.;
MOURLON ed. 7-a, I, p. 275;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 730; III, ed. 2-a, No. 44.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 588 urm., 650; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 69); *Observație* sub. Trib. Ilfov s. III, 279 din 28 Mai 1919. Tribuna Juridică 19-20/1919;
CANTACUZINO MATEI, p. 683;
NACU, I, p. 292.

CAPITOLUL II

Despre formalitățile relative la celebrarea căsătoriei.

Art. 151. — Căsătoria se va celebrà în public înaintea ofițerului stărei civile al domiciliului uneia din părțile care se însoțesc. (Civ. 49, 60. 61, 87 urm., 152, 173—175; Const. 22; C. p. 166; Civ. Fr. 165).

Text. fr. Art. 165. — Le mariage sera célébré publiquement, devant l'officier civil du domicile de l'une des deux parties.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 111 urm., 114, 115, 119;
BAUDRY ET FOURCADE. *Personnes*, II. 1577, 1588 urm., 1593;
COLIN ET CAPITANT. ed. 2-a, I, p. 152 urm., 158, 427;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, I, p. 320;
DEMOLOMBE. III, 294, 295, 297, 298;
HUC, II, 154, 155, 157;
LAURENT, II, 475, 477 urm., 480, 482;
MARCADÉ, art. 191, n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 298 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 850 urm.; III, ed. 2-a, No. 174 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 597 urm., 650; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 75, 79; *Adnotație* sub. C. Apel Buc. s. I, 23 Febr. 1900. Curier Jud. 24/1900; *Observație* sub. Trib. Botoșani 6 Oct. 1901, Curier Jud. 52/1902;
CANTACUZINO MATEI, p. 687;
NACU, I, p. 214; 340 urm.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Art. 166 c. pen. pedepsind pe preotul de orice cult care ar celebrà o cununie mai înainte de îndeplinirea formelor cerute de legea civilă, nu a avut

în vedere decât pe acei preoţi cari ar celebrà o cununie pentru unirea a două persoane de naţionalitate română sau când vre-unul din însoţiţi ar fi român, voind cu chipul acesta a garantà îndeplinirea formelor civile relative la căsătorie la a căror îndeplinire nu sunt supuşi decât cei de naţionalitate română. Prin urmare, când e în chestiune căsătoria a doui străini, art. 166 nu-şi are aplicaţiunea. (Cas. II, 152/69, Mai 5/69. B. p. 153; 15 Ian. 28/69. B. p. 23. — Vezi în acest sens şi No. 18 de sub art. 2).

2. Din discuţiunile cari au avut loc în Adunarea legiuitoare cu ocaziunea votării art. 22 din constituţiune, rezultă că intenţiunea legiuitorului a fost de a stabili principiul că căsătoria în esenţa sa nu este convenţiune pur civilă, ci un contract mixt supus pentru validitatea sa, nu numai la îndeplinirea formalităţilor civile înaintea oficerului, ci şi la consacraţiunea religioasă; şi legiuitorul prin acelaşi articol a stabilit principul după care această regulă nu este absolută, ci excepţiunile la dânsa vor trebuì a fi specificate prin o deosebită lege posterioară. Aceà lege, nefiind încă făcută, şi prin urmare necunoscându-se excepţiunile prevăzute de constituţiune. nu se poate şti nici care este regula. Astfel fiind, până nu se va face acea lege specială care să completeze voinţa legiuitorului determinând excepţiunile, căsătoria rămâne un contract civil supus numai la formele civile arătate în codul civil. (Cas. I, 149, Apr. 29/72, Buletin. Dec. 73, p. 327; Cas. I, 261/Oct. 9/79, B. p. 686. In acest sens: Apel Buc. III, Mart. 23/76. *Dr.* 17/76. Vezi şi notele 1, 2, 7 de sub art. 143).

3. După dispoziţiunile codului civil, căsătoria este un act civil, căci pentru existenţa ei se cere numai celebrarea dinaintea oficerului stării civile. In urma dispoziţiunei cuprinsă în constituţiune (art. 22), pentru existenţa căsătoriei, a zice că s'ar cere pentru această existenţă şi celebrarea religioasă, ar fi a se mărginì numai la o interpretare curat literală a textului. Cuvintele cuprinse într'o dispoziţie sunt un element spre a cunoaşte voinţa legiuitorului, dar cuvintele fiind numai mezul prin care se exprimă o idee, ele nu sunt de multe ori mijloace suficiente spre a indicà ideea, de aceea când este a se aplicà o dispoziţie, voinţa legiuitorului nu poate să rezulte numai din cuvintele întrebuinţate de dânsul; de aceea trebue să recurgem, spre a cunoaşte adevărata voinţă, şi la alte mijloace de interpretare. Or, în privinţa art. 22 din constituţie, nu putem numai a ne mărginì la cuvintele textului, căci dacă am zice că celebrarea religioasă e neapărată pentru existenţa căsătoriei, ar fi a zice căsătoria e un act mixt, şi civil şi religios, rezultat care e contrariul dispoziţiunilor codului civil. In faţa unui asemenea rezultat nelogic şi contrariu codului civil, suntem siliţi a recurge şi la alte elemente, spre a şti care a fost voinţa legiuitorului când a formulat acel art. 22 din constituţiune. Or, în România, ca stat cu forme parlamentare, afară de alte elemente de interpretare ce avem, sunt şi desbaterile urmate în Cameră şi în Senat. Constituţiunea din 1866 s'a discutat în Constituantă şi din discuţiunile urmate rezultă că în privinţa alin. II din art. 22, propus de un deputat, în urma obiecţiunei unui alt deputat care va fi soarta căsătoriilor celebrate numai în mod civil dela punerea în lucrare a constituţiunei şi până la elaborarea legei ce se enunţă în acel aliniat, un deputat care se pronunţase pentru principiul cuprins în alin. II, răspunse că numai dispoziţiunile codului civil vor aveà a se observà până când nu se va fi făcut acea lege; în contra acestei opiniuni nimeni n'a mai vorbit, şi un ministru a terminat discuţiunea consiliind a se adoptà. Dacă dar s'a votat şi s'a adoptat dispoziţia cuprinsă în alin. II al art. 22, aceasta a fost sub impresiunea opiniunei manifestate, că soarta căsătoriilor se va regulà tot de codul civil până la elaborarea acelei legi. Astfel acea dispoziţie nu e decât numai *pium desiderium*, o enunţare de principii a cărei regulare aveà să formeze obiectul unei legi, ea nu e o dispoziţie imperativă, o lege care ar trebuì să se aplice de îndată dela punerea în lucrare a constituţiunei; şi întru cât acea lege enunţată nu s'a elaborat, căsătoria continuând a fi regulată de dispoziţiile codului civil, ea e şi dela constituţiune încoace, ceeace a fost înainte, adică un act civil, pentru a cărui existenţă nu se cere celebrarea religioasă, ci numai celebrarea civilă dinaintea oficerului stării civile. (Cas. I, 431/Dec. 2 74, B. p. 309).

4. Este inexplicabil a crede că legiuitorul prin constituţiune a voit să retrogradeze şi să supună căsătoria la formalităţi deja abrogate; art. 22 din constituţiune nu'l putem considerà decât ca un *desideratum*, iar nici decum ca un ordin, şi aceasta este atât de adevărat încât acest articol este lipsit de orice sancţiune pentru cazul când dispoziţiunile sale nu sunt îndeplinite. Nulităţile de căsătorie, ca toate nulităţile în general prevăzute în cod, fiind de drept strict, nu le putem creeà sau aplicà prin deducţiune, nici prin analogie sau pe cale de ra-

ționament, afară de un text formal, care în specie lipsește cu totul. Dacă am admite că benedicțiunea religioasă ar fi o condițiune neapărată pentru validitatea căsătoriei, cum am puteà zice că această căsătorie ar puteà să se desfacă numai prin intervențiunea oficerului stării civile, atunci când pentru formațiunea, și prin consecință pentru validitatea sa, a intervenit și puterea religioasă; și dacă s'ar admite o asemenea anomalie am ajunge la niște rezultate pe cari legea nu le-a putut aveà niciodată în vedere, căci soții, despărțiți numai de puterea civilă, n'ar puteà în fapt a mai contractă o nouă căsătorie, de oarece biserica ar puteà desigur să refuze celebrațiunea unei noui căsătorii, atunci când dânsa ar consideră pe soți ca nedesfăcuți de prima căsătorie. Cum am consideră dota constituită, donațiunile efectuate în intervalul căsătoriei civile și benedicțiunea religioasă: ar fi ele făcute înainte sau după căsătorie? Rezulta dar de aci că constituțiunea, prin spiritul sau eminamente liberal, a lăsat celebrațiunea religioasă la conștiința fiecăruia, de aceea nici s'a pus vre-o sancțiune art. 22 din constituțiune. Dacă căsătoria ar fi după constituțiune un contract mixt, atunci ar trebuì să admitem toate impedimentele din codul canonic, care merge până la al 12 grad și care prohiba chiar rudeniile rezultând din botez, și care după codul civil nu există decât până la al 4 grad inclusiv. Și chiar de s'ar admite că în spiritul și intențiunea legiuitorului, prin art. 22 din constituțiune, a fost să determine principiul că căsătoria în esența sa, și aceasta grație obiceiurilor și tradițiunilor vechi, nu este un contract pur civil, dar un contract mixt în care pe lângă intervențiunea oficerului stării civile se mai cere și benedicțiunea religioasă, totuși acel articol nu prevede un principiu absolut, ci o excepțiune pentru care se cere o lege posterioară care să determine modul de aplicațiune al acestui principiu și punerea sa în armonie cu dispozițiunile codului civil. Or, o asemenea lege încă nu s'a făcut, și dar, în asemenea situațiune, cată a ne referì la principiile generale ale codului civil, cari cer pentru validitatea unei căsătorii numai intervențiunea oficerului stării civile, iar benedicțiunea religioasă ca o formalitate fără sancțiune de lege și lăsată la aprecierea fiecăruia. (Tribunalul Ilfov I, 540, Nov. 20/81. *Dr.* 6/81. In acest sens: Trib. Covurlui, I, Apr. 20/85. *Dr.* 52/85; Trib. Dâmbovița, Mai 13/93. *Dr.* 49/93).

5. Intre biserica ortodoxă și cea catolică existând totdeauna relațiuni reciproce, de câte ori se contractă căsătorii între ortodoxi cu catolici și viceversa, benedicțiunea religioasă se dă sau de biserica ortodoxă sau de biserica catolică, după cum se învoesc soții între dânșii, fără ca cu aceasta să se jignească dreptul religiunei dominante a statului. (Cas. I, 235/Iun. 15/83. B. p. 646).

6. Constituțiunea română din 1866, ca cele mai multe legi constituționale a diferite state, conține, sub 2 rubrici distincte, 2 feluri de dispozițiuni: 1) dispozițiuni având de obiect o declarațiune de drepturi, 2) dispozițiuni tinzând a organiză puterile statului. Aceste două feluri de dispozițiuni difer unele de altele prin aceia că, pe când cele din urmă sunt niște dispozițiuni precise de drept constituțional în vederea organizărei statului și a corpurilor menite de a-i servì drept organe ale puterei sale și ca atari purtând în ele însile puterea de a înlocuì pe deplin și imediat dispozițiunile constituționale anterioare și a le abrogà, fie formal, fie virtual; cele dintâi nu sunt decât niște declarațiuni de principii, având de obiect drepturile omului și ale cetățeanului, și ca atari nu pot aveà deplin și imediat efect în aplicațiunea lor când ele sunt contrarii sau incompatibile cu dispozițiunile legilor existente la data promulgărei constituțiunei, decât în cazul când constituțiunea, deodată cu declarațiunea unui nou principiu, prescrie ea însăși sensul în atitudinea acelui nou principiu precum și modul și condițiunile aplicațiunei lui, ceeace nu poate aveà loc de cât atunci când constituțiunea îndeplinea ea însuși misiunea unei legi ordinare, prescrie un nou sistem legislativ complect, menit a înlocuì pe deplin sisitemul dejà existent pe baza vechiului principiu. Că acesta a fost și cugetul constituanților români din 1866 în privința efectelor principiilor proclamate în titlul constituțiunei: „Despre drepturile Românilor", rezultă din următoarele considerațiuni: 1) faptul că consituțiunea în ultimul aliniat al art. 132 cere ca legile existente în momentul promulgărei sale să se revizuiască spre a se pune în armonie cu constituțiunea, nu se poate explică decât prin considerațiunea că în ideea constituanților noștri din 1866 legile existente atunci și contrarii principiilor din constituțiune nu sunt toate abrogate prin simplul fapt al proclamărei acelor principii constituționale, căci nu se poate atribuì, voinței constituanților d'a se revizuì și a se pune în armonie legile vechi cu constituțiunea, dorința unei revizuiri de formă și de stil, a unei armonii literare în monu-

mentele noastre legislative; 2) dreptul timporal și transitoriu, dar cu totul exorbitant, acordat prin art. 102 înaltei curți de casațiuni și justiție, ca, în ceeace privește pe miniștrii dați în judecata ei, ea să poată, fără existența unei legi prealabil promulgată să caracterize delictul și să determine pedeapsa, în alte cuvinte dreptul dat unui corp al statului d'a fi în acelaşi timp și legiuitor și judecător în materie penală, acest drept creat în vederea necesității d'a organiză imediat o responsabilitate eficace a miniștrilor, nu se poate explică decât prin considerațiunea că, în ideia chiar a constituantei, o simplă declarațiune a principiului că miniștrii vor fi responsabili, nu puteà să facă în realitate responsabile penalmente și civilmente pe niște persoane, care, după principiile legilor în vigoare în momentul promulgării constituțiunei, nu erau responsabile ca miniștrii nici penalmente nici civilmente; 3) a se admite regula că proclamarea unui principiu în constituțiune are de efect abrogarea imediată a unor legi bazate pe un principiu contrariu, ar fi mai în toate cazurile, și în special în materia de atâta de mare interes social, ca aceia a căsătoriei, a lăsà instituțiunile sociale în incertitudine, a le desorganiză. In materie de căsătorie, contrariu principiului codului civil, care face din acestă instituțiune o instituțiune pur civilă și o organizează în consecință într'un mod detaliat și complect, sub acest punct de vedere constituțiunea proclamând obligativitatea ceremoniei religioase, a făcut o simplă declarațiune a unui principiu nou, fără însă a-l reglementă, fără a spune care e sancțiunea neobservărei formalității ceremoniei religioase, fie din vointa ambilor soți, fie din vointa unuia din ei, fie din refuzul bisericei de a da benedicțiunea nupțială, fie în fine din neputința d'a se face actul religios prin moartea ambilor sau unuia din soți survenită în urma celebrărei căsătoriei de către oficerul stării civile. Nepronunțându-se asupra tuturor acestor cazuri și altora ce se mai pot prezintă în practică, el a voit să lase legislaturei ordinare sarcina d'a legiferă asupra întregei materii într'un mod complect și armonic, cu singura restricțiune ca legea viitoare să aibă drept bază pricipiul nou al obligativității ceremoniei religioase, a admite acest principiu în lege ca regulă generală și a prevedeà ca excepțiuni cazurile în care căsătoria se va puteà face și fără acea ceremonie, precum anume o și spune art. 22 citat. Așà fiind, bine și drept se respinge cererea de nulitate a căsătoriei fundată pe motivul că căsatoria celebrată de către oficerul stării civile n'a fost urmată de benedicțiunea religioasă. (Cas. I, Ian. 9 84, B. p. 2).

7. O căsătorie trebue să se efectueze în public, înaintea oficerului stărei civile. Ea poate fi anulată sau pentru taină sau pentru necompetența oficerului stărei civile, și în acest cas numai când căsătoria e făcută cu rea credință și a fost înconjurată de mister pentru părțile interesate, fapte lăsate la aprecierea judecătorului conform legii, care 'i dă acest drept prin art. 175. (Apel Galați, I, 136, Oct. 3/88, *Dr.* 73/89).

8. Puterea civilă este separată de cea religioasă prin Constituțiune. Legile civile reglează actele de stare civilă, precum și drepturile și îndatoririle ce decurg din aceste stări, impunând și neexistența sau nulitatea pentru abaterile de la ele. Iar art. 22 din constituțiune impunând obligațiunea ca în toate fazele stărei civile actele de stare civilă să preceadă benedicțiunei religioase, și aceasta mai cu seamă pentru căsătorie, fără însă a arătă sancțiunea, lasă puterei legiuitoare sarcina de a pune în concordanță legile civile cu prescripțiunile canonice; și până când o asemenea lege nu va interveni, starea civilă urmează a fi regulată numai de legile civile. (Apel Galați, I, 136, Oct. 3/88, *Dr.* 73 89).

9. Căsătoria celebrată în România de doui streini înaintea ministrului cultului lor respectiv, fără îndeplinirea solemnității civile, nu este validă la noi, și nu poate produce efectele sale, chiar dacă după dreptul național al părților căsătoria ar fi un contract religios. In asemenea caz, în lipsa actului de celebrarea căsătoriei, emanat de la ofițerul competent, căsătoria nu poate fi dovedită prin posesiunea de stat. (Trib. Bacău, Drept. 55 95).

10. Căsătoria contractată numai înaintea ofițerului de stare civilă și neurmată de benedicțiunea religioasă este valabilă, întru cât căsătoria este un act eminamente civil și neparticiparea formelor religioase la despărțirea ei, probează cu suficiență caracterul eminamente civil al contractului de căsătorie. Afară de aceasta, needictarea unei legi, care să determine excepțiunile ce art. 22 al. 2 din Constiutuție prevede, face ca argumentul, ce se trage din acest articol, care prevede benedicțiunea religioasă pentru căsătorii, să-și piardă orice importanță. (Trib. Mehedinți, *Dr.* 36/95. Trib. Iași, *Dr.* 64 97. C. Apel Buc. I, C. Jud. 24/900).

11. Căsătoria streinilor în România numai înaintea preotului lor, fără a fi celebrată înaintea ofițerului stărei civile, nu este valabilă și nu poate pro-

duce nici efectele unei căsătorii putative. (Apel Buc. II, Drept. 52/901).

12. Regula „locus regit actum" fiind facultativă pentru părți, iar nu obligatorie, căsătoria contractată în țară la noi de un străin, după formele țărei sale, este valabilă, și aceasta rezultă din principiul de reciprocitate tras din art. 152 din codul civil. Prin urmare, căsătoria contractată în România de un supus austro-ungar, numai d'înaintea preotului catolic la epocă când în Austria căsătoriile aveau un caracter pur religios, nu poate fi considerată nici ca nulă nici ca neexistentă, de și părțile nu s'au prezentat dinaintea ofițerului stărei civile ci trebue a se considerà ca o căsătorie valabilă și regulată. (Cas. I, 82/901. B. p. 222).

13. Orice căsătorie care s'ar fi făcut în taină și nu s'ar fi celebrat înaintea ofițerului competent al stărei civile, se poate atacà în nulitate de către însuș soțul, de către tatăl și mama și de către toți acei cari au la aceasta un interes actual, precum și de ministerul public. Nulitatea poate fi cerută numai pentru una din cauze: necompetența sau clandestinitatea. Totuși judecătorul se bucură de o putere de apreciere discreționară în această privință. (Trib. Botoșani, C. Jud. 52/902).

14. Femeia, prin încetarea din viață a soțului său strein, redobândindu-și calitatea de române și actele de stare civilă fiind de statut personal, pentru stabilirea căsătoriei și efectele ce se pot produce, urmează a se aplicà legea sa națională, adică legea română. (Apel Galați II 211/902 Drept. 10/903).

Art. 152. — Căsătoria săvârșită în țară străină, între Români sau între Români și străini, va fi puternică și în țară, dacă se va fi celebrat după formele uzitate în acea țară, și dacă Românul nu va fi contravenit dispozițiunilor cuprinse în capit. precedent. (Civ. 2, 34, 35, 127—150, 162, 165, 174, 176, 178; Reg. act. st. civ 114 urm; Civ. Fr. 170).

Text fr. Art. 170. — Le mariage contracté en pays étranger entre Français, et entre Français et étrangers, sera valable, s'il a été célébré dans les formes usitées dans le pays, pourvu qu'il ait été précédé des publications prescrites par l'article 63, au titre *des Actes de l'état civil*, et que le Français n'ait point contrevenu aux dispositions contenues au chapitre précédent.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 121-124;
BAUDRY ET FOURCADE. *Personnes*, II, 1602 urm., 1863 urm., 2392, 2393;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 174;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, II. p. 612;
DEMOLOMBE, I, 312; III, 222-225;
HUC II, 88, 99;
LAURENT, III, 22, 32;
MARCADÉ, Art. 170, n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 307 urm.;
PLANIOL. I, ed. 3-a. No. 863, 1022; III, ed. 2-a, No. 186, 357;
WEISS. *Traite elementaire*, p. 470 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 190, 193 urm.: (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 111, n. 1); *Droit ancien et moderne de la Roumanie:* p. 41, 79; *Observație* sub. Cas. II, 149 din 30 Mai 1906. Dreptul 41/1907; *Observație* sub. Cas. Englezå. 4 Nov. 912. Curier Jud. 63/913; *Observație* sub. C s. II. 19 Sept. 1922. Pand Rom. 1923, III, 131;
CANTACUZINO MATEI, p. 690;
NACU, I, p. 311 urm.
JUVARA ALFRED „*Validitatea căsătoriilor celebrate în străinătate, în dreptul internațional privat și în legislația română*". Dreptul 15, 17, 18/1920; „*Răspuns D-lui Radu*". C. Jud. 28-29/920;
RADU IORGU. „*Validitatea căsătoriilor în dreptul internațional*". Dreptul 22/1920: „*Un răspuns la un răspuns al d-lui Juvara*". Curier Jud. 38-39/920.

Jurisprudență.

1. Căsătoria săvârșită în țară străină între români sau între români și străini este puternică și în țară dacă se va fi celebrat după formele uzitate în aceà țară și dacă românul nu va fi contravenit dispozițiunilor din cap. I de la căsătorii. (Cas. II, Dreptul 31, 1902).

2. Potrivit dispozițiilor art. 102 c. civ. actele de căsătorie făcute în țară străină sunt valabile în țara noastră dacă sunt făcute cu păstrarea formelor prevăzute în aceà țară și dacă nu calcă prohibțiunile exprese ale codului nostru, în baza principiului „locus regit actum". (Trib. Muscel 1913, Dreptul 1914 p. 93).

3. Prin art. 152 c. civ. se declară valabilă căsătoria săvârșită în țară străină între români, sau între români și străini, dacă se va fi celebrat după formele legei locale și nu vor fi contravenit condițiunilor de capacitate și de fond ale legei naționale.

Prin urmare legiuitorul consacră și aci aplicația regulei generale din art. 2 al ultim c. civ. privitor la forma actelor, la formele instrumentării și chiar la solemnitățile de celebrare ale căsătoriei și aceasta dintr'un interes general pentru a înlesnì căsătoriile săvârșite în străinătate unde aplicarea formelor și solemnităților prevăzute de legea națională nu ar fi fost totdeauna posibile de îndeplinit. (Cas. I, 459 din 27 Mai 1921 Jur. Rom. 1/922; Pand. Rom. 1922, III, 90).

4. In sistemul legei noastre atunci când este în discuție validitatea unei căsătorii săvârșite de români în străinătate, nu trebue a se scrutà intenția soților pentru a descoperì motivele cari i-au determinat să se căsătorească acolo și nu în patria lor de oarece prin aceasta s'ar restrânge aplicarea regulei privitoare la forma actelor, contra intenției legiuitorului nostru care neavând a aduce nici o restricție acestei reguli și a înlesnì căsătoriile a suprimat — din textul francez — formalitatea publicațiilor ce precedează căsătoria, menită a încunoștiința pe cei în drept a se opune la căsătorie și a evità înlăturarea legii naționale. Se învederează prin aceasta că legiuitorul nostru s'a mulțumit a impune celor cari se căsătoresc în străinătate, pe lângă respectarea formelor legii locale, numai condițiile de capacitate și de fond prevăzute de legea națională sub anumite sancțiuni în raport cu dispozițiile de lege nesocotită, fără însă a se mai preocupa de împrejurările și motivele cari au determinat contractarea căsătoriei în străinătate. (Cas. I, 459 din 27 Mai 1921, Jur. Rom. 1/922; Pand. Rom. 1922, III, 90).

5. După art. 152 c. civ. căsătoria săvârșită în țară străină, este valabilă și în România, dacă s'au respectat formele cerute de legea străină, conform regulei „locus regit actum".

Legiuitorul român nu cere pentru validitatea unei asemenea căsătorii și transcripția ei în registrele de stare civilă, în termin de trei luni de la întoarcerea în țară a soților, precum cere legiuitorul francez în art. 171 cod Napoleon pe care legiuitorul român nu l'a reprodus. (Cas. II, 188 din 19 Sept. 1922, Jur. Rom. 3/923, Pand. Rom. 1923, III, 131; Curier Jud. 13/923).

6. A se vedeà: Art. 2, Index. „Căsătorie" și notele respective; Art. 34, notele respective.

CAPITOLUL III

Despre opozițiuni la căsătorie.

Art. 153. — Dreptul de a formà opozițiune la celebrarea căsătoriei îl are persoana legată prin căsătorie cu una din părțile contractante. (Civ. 52 urm., 130, 157—161, 170; Reg. act. st. civ. 119; Civ. Fr. 172).

Text. fr. Art. 172. — Le droit de former opposition à la célébration du mariage, appartient à la personne engagée par mariage avec l'une des deux parties contractantes.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 33, 34;
BAUDRY ET FOURCADE. *Personnes*, II, 1630;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 163;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 258 urm.; *Suppl.* Mariage, 129 urm.;
DEMOLOMBE, III, 28-32, 151;
HUC, II, 116;

LAURENT, II, 387;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 289; 320 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 803, 812; III, ed. 2-a, No. 124, 133;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 615 urm.; *Observațiune* sub. C. Apel Besançon, 14 Febr. 1900. Dreptul 58/1900;
CANTACUZINO MATEI. p. 677, 678;
NACU, I, p. 314.

Jurisprudență.

1. După art. 153, unul din soți se poate opune la a doua căsătorie proiectată de celalt soț. (Apel Focş. II, 162, Dec. 19 81, *Dr*. 24/83).

2. A se vedeà No. 2 de sub art. 166; precum şi No. 1 de sub art. 171.

Art. 154. — (Mod. L. 15 Martie 1906[1]). Tatăl și în lipsa tatălui mama, iar în lipsa și a tatălui și a mamei, bunul și buna pot formà opozițiune la căsătoria copiilor și descendenților lor dacă aceștia nu vor aveà vârsta de 25 ani împliniți.

Text. fr. Art. 173. — Le père, et à défaut du père, la mère, et à défaut de père et mère, les aïeuls et aïeules, peuvent former opposition au mariage de leurs enfants et descendants, encore que ceux-ci aient vingt-cinq ans accomplis.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 29, 30;
BAUDRY ET FOURCADE. *Personnes*, II, 1631 urm.
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 162 urm.;
DALLOZ, *Rép* Mariage 260 urm.; *Suppl.* Mariage 130 urm.;
DEMOLOMBE, III, 140:
HUC, II, 109, 111;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 306, 320 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 804, 805; III, ed. 2-a, No. 125, 126.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 615 urm.
CANTACUZINO MATEI, p. 677, 678.
NACU, I, p. 314.

Jurisprudență.

1. Din faptul că legiuitorul, prin art, 154. acordă dreptul ascendenților de a forma opozițiune la căsătoria copiilor și descendenților lor, fără a le impune obligațiunea de a arăta, prin opozițiunea ce ar formulà, motivele pe cari o întemeiază, derogând astfel regulei generale prescrisă de art. 157, nu se poate deduce că, în susținerea unei asemenea opozițiuni, ascendenții să poată invocà alte impedimente de cât acele stabilite de lege. Or, în cât privește starea civilă în genere, și în special căsătoria, toate regulele impuse de legiuitor spre celebrarea căsătoriei și impedimentele stabilite la această celebrare, sunt de drept strict, și precum nu se pot cere alte formalități și condițiuni de cât cele arătate de lege pentru efectuarea unei căsătorii, de asemenea nu se pot invocà și alte motive de cât cele cumpănite de legiuitor în prudența lui pentru împedecarea acelei căsătorii, și admiterea principiului contrariu ar da naștere unor grave consecințe, precum de a se vedeà, prin facultatea de apreciere ce s'ar lăsà judecătorului, un fapt determinat considerat de unii ca impediment, pe când același fapt, supus judecății unei alte instanțe, recunoscut ca neputând constitui nici un impediment; ar fi a se da loc arbitrariului, și de sigur dacă spiritul legiuitorului a fost a recurge la aprecierea judecătorului în cele mai puține cazuri

[1]) **Textul vechiu al art. 154.** Tatăl și, in lipsa tatălui mama, iar în lipsa și a tatălui și a mamei, bunul și buna pot forma opozițiune la căsătoria copiilor și descendenților lor, chiar de vor avea vârsta de 25 ani împliniți, sau de 21 ani împliniți pentru fete. (Civ. 52, urm., 131, urm., 135 urm.. 153, 357, urm., 160, 161; Reg. act. st. civ. 119; Civ. Fr. 173).

posibile, acea facultate nu i-a putut-o atribuì în materie de căsătorie. Prin această facultate de s'ar lăsa ascendenților să invoace și alte motive de cât acele legale, fie acele motive de cea mai mare gravitate în cât privește morala, precum ar fi relațiunile intime ce ar fi existat între mamă și viitorul soț al fiicei. ar fi a pune din nou copiii sub deplina putere părintească și a se face ca căsătoria lor să nu se poată efectuà făra consimțimântul părintesc, cu toate că ei, după lege, odată ce au dobândit majoritatea de 21 și 25 ani, se pot căsătorì și fară consimțimântul părintesc, îndeplinind cerințele legii în privința actelor respectuoase. La obiecțiunea că o asemenea interpretare ar fi lipsită de logică și așà fiind dreptul de opozițiune al ascendenților cu dispensa de arătarea motivelor, și ca consecința latitudinea de a invocà și cauze nedeterminate de lege, ar fi un ce ilusoriu, nu se poate răspunde decât prin aceea că a admite asemenea deducțiuni, fie ele cât de logice, ar fi a creea drepturi, și nu instanțele judecătorești au această facultate; iar în cât privește scopul la care a tins legiuitorul prin aceà latitudine ce a dat ascendenților, scopul nu poate fi altul decât de a aduce o întârziere la celebrarea căsătoriei, a da copiilor timpul reflecțiunei înainte de a păşì la contractarea unei căsătorii pe care părinții o consideră poate ca o nenorocire pentru dânșii. (Trib. Iași, I, Mart, 29/84. *Dr.* 44/84).

2 Deşì prin art. 157 ascendenții sunt dispensați de a arăta vre un motiv în opozițiunile ce au dreptul de a face la căsătorii, pe când toate celelalte persoane, care mai au dreptul de a face asemenea opozițiuni trebue să arate motivele ce au în această privință, însă nici din textul nici din spiritul acestui articol nu rezultă că ascendenții au dreptul să invoace înaintea justiției pentru oprirea căsătoriei, nu numai motive din acele prevăzute expres de lege, dar și alte motive în interesul apărărei moralității publice, al purității și demnității familiei, caci prin asemenea interpretare și aplicare a articolului 157 s'ar introduce o excepțiune foarte gravă și importantă la principiul incontestabil ca libertatea contractărei căsătoriilor este regula generală pentru toate persoanele, iar împiedicările la căsătorii sunt excepțiuni care nu se pot invocà de cât atunci când sunt expres prevazute, explicațiunea cea mai logică ce se poate da art. 157, relativ la dispensarea ascendenților ca să nu arate nici un motiv în opozițiunile ce fac la căsătorii, este aceea că legiuitorul a voit să le deà un mijloc prin care să poată paralizà, măcar pentru cât-va timp, contractarea cu precipitare a căsătoriilor blamabile, care sunt proectate de către descendenții lor în ardoarea vre unei pasiuni ce'i domină, când aceștia au etatea de peste 25 ani, dacă sunt baeți, sau aceea de peste 21 ani, dacă sunt fete, și să obțină ascendenții aceà paralizare fară a mai divulgà prin actele publice ale opozițiunilor motivele ce au și pe care dânșii ar dorì de sigur să le păstreze secrete în interesul demnității familiei și în speranță că descendenții vor părăsì proiectele acelei căsătorii blamabile când vor vedeà opozițiunea ce li se face și vor ascultà consiliele ce ascendenții vor aveà ocaziune de ale da în mod confidențial când li se va solicità de către descendent revocarea opozițiunei. Astfel, pentru cazurile în care descendenții nu voesc a ține seama de opozițiunile și consiliile ascendenților, și reclamă dela justiție ridicarea acelor opozițiuni, atunci urmează ca să se arate și să se susțină de către ascendenți *motivele legale* pentru care voesc a nu efectuà căsătoriile proiectate de către descendenții lor. Și pentru menținerea opoziției nu este suficient numai declararea motivului, ci trebue a se stabilì dacă acel motiv este din cele prevăzute de lege. (Apel Iași, II, Iunie 25/84, *Dr.* 20/85).

Art. 155. — In lipsă de ascendenți fratele sau sora, unchiul sau mătușa, vărul sau vara primară, fiind în legiuită vârstă, pot formà opozițiune, însă numai în cazurile următoare:

1. Când consimțimântul consiliului de familie, cerut de art. 142, nu s'a dobândit;

2. Când opozițiunea este bazată pe starea de smintire a viitorului soț; această opozițiune a cărei anulare o poate pronunțà tribunalul fără nici o instrucțiune sau formalitate, nu se va primì decât numai cu îndatorire pentru oponent de a cere interdicțiunea și de a dobândì, în privirea ei, hotărîre for-

mală în termenul ce i se va da de tribunal. (Civ. 130, 142, 157-161, 435 urm.; Pr. Civ. 643; Reg. act. st. civ. 119; Civ. Fr. 174).

Text. fr. Art. 174. — A défaut d'aucun ascendant, le frère ou la sœur, l'oncle ou la tante, le cousin ou la cousine germains, majeurs, ne peuvent former aucune opposition que dans les deux cas suivants:

1° Lorsque le consentement du conseil de famille, requis par l'article 160, n'a pas été obtenu;

2° Lorsque l'opposition est fondée sur l'état de démence du futur époux: cette opposition, dont le tribunal pourra prononcer main-levée pure et simple, ne sera jamais reçue qu'à la charge, par l'opposant, de provoquer l'interdiction, et d'y faire statuer dans le délai qui sera fixé par le jugement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 30-33;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1638 urm., 1645, 1646;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 163, 593;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 268 urm.; *Suppl.* Mariage, 139 urm.;
DEMOLOMBE, III, 141, 143, 144, 146;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 320 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 806, 813; III, ed. 2-a, No. 127, 134.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 615 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 677, 678;
NACU, I, p. 314.

Art. 156. — In cele 2 cazuri, prevăzute în articolul precedent, tutorele sau curatorul nu va puteà în tot cursul tutelei sau curatelei formà opozițiune fără a fi fost autorizat de către un consiliu de familie, pe care îl va puteà convocà. (Civ. 141, 155, 164, 355 urm.; Pr. civ. 638; Reg. act. st. civ. 119; Civ. Fr. 175).

Text. fr. Art. 175. — Dans les deux cas prévus par le précédent article, le tuteur ou curateur ne pourra, pendant la durée de la tutelle ou curatelle, former opposition qu'autant qu'il y aura été autorisé par un conseil de famille, qu'il pourra convoquer.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 32;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1643, 1644;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 164;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 280 urm.; *Suppl.* Mariage, 142 urm.;
DEMOLOMBE, III, 147-149;
HUC, II, 114;
LAURENT, II, 386;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 320 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 807, 814; III, ed. 2-a, No. 128, 135.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 615 urm.;
CANTACUZINO, MATEI, p. 83, 677, 678;
NACU, I, p. 314.

Art. 157. — Verice act de opoziţiune va arătà însuşirea, care dă opozantului drept de a o formà, alegerea de domiciliu[1]), locul unde căsătoria urmează a se celebrà, precum şi motivele opoziţiunei, afară numai dacă va fi fost cerută de către un ascendent. Toate acestea sub pedeapsă de nulitate a actelor şi sub interdicţiune pentru ofiţerul de stare civilă, care ar fi vizat actul ce cuprinde opoziţiunea conform art. 52. (Civ. 52-55, 97, 160, 161; Pr. civ. 735; Reg. act. st. civ. 120; Civ. Fr. 176).

Text. fr. Art. 176. — Tout acte d'opposition énoncera la qualité qui donne à l'opposant le droit de la former; il contiendra lection de domicile dans le lieu où le mariage devra être célébré; il devra également, à moins qu'il ne soit fait à la requête d'un ascendant, contenir les motifs de l'opposition: le tout à peine de nullité, et de l'interdiction de l'officier ministériel qui aurait signé l'acte contenant opposition.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 36, 37, 41;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1652 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 161, 428;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 289 urm.; *Suppl.* Mariage, 146 urm.;
DEMOLOMBE, III, 156, 176;
LAURENT, II, 406;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 325 urm.:
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 816 urm.. 824; III, ed. 2-a, No. ,137 urm., 145.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 621, 624; (X, p. 628 n. 1 ;
CANTACUZINO MATEI, p. 677, 678;
NACU, I, p. 225, 315, 316 urm.

Jurisprudenţă.

1. De şi după art. 157 indicaţiunile de domiciliu, de calitate a oponentului şi de locul unde urmează a se face căsătoria proiectată sunt prevăzute sub pedeapsă de nulitatea opoziţiunei, însă această nulitate este ordonată în sens ca oficerul căreia i se adresează o opoziţiune fără să însuşească condiţiunile art. 157 are dreptul să nu o primească, să o considere nulă, dar nu că asemenea opoziţiune ar fi nulă, în senzul că chiar dacă oficerul stării civile 'i-a dat curs, ea ar trebui considerată ca neavenită de tribunalele chemate să aprecieze şi să judece dacă motivele ei sunt fundate sau nu, căci legiuitorul a prevăzut asemenea nulitate numai de a se înlăturà pe cât va fi posibil piedicile nefundate la căsătorii, chiar dinaintea oficerului stării civile, dar odată ce oficerul stării civile a oprit căsătoria proiectată şi a trimis opoziţiunea în judecata tribunalului, nu mai este raţiune de a se anulà pentru viţiul de forme, chiar când opoziţiunea ar conţine asemenea viţiu. (Apel Focş. II, 162, Dec. 19/81, *Dr.* 24/83).

2. A se vedeà notele de sub art. 154.

Art. 158. — Tribunalul de prima instanţă va hotărî până în 10 zile asupra cererei de anularea opoziţiunei (Civ. 54, 159; Civ. Fr. 177).

Text. fr. Art. 177. — Le tribunal de première instance prononcera dans les dix jours sur la demande en main-levée.

1) După cuvântul „*domiciliu*" ar fi trebuit să urmeze prepoziţia „în" astfel cum este şi în textul art. 176 francez corespunzător. Inţelesul frazei chiar cere aceasta. Probabil din eroare de tipar sau de copist, în ediţia oficială lipseşte acest „*în*".

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 39, 40;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1668.
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 161;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 312 urm.; *Suppl.* Mariage, 156 urm :
DEMOLOMBE, III, 165-167;
HUC, II, 120;
LAURENT, II, 403;
MOURLON ed. 7-a, I, p. 330 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 828; III, ed. 2-a, No. 150.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 625 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 677, 678;
NACU, I, p. 320

Jurisprudență.

1. Prin art. 158 și 159 c. civ. se reglementează numai timpul în care opozițiile făcute la căsătorie să se judece de tribunal și Curte. Și deși legea prin aceste articole prevede un timp foarte scurt pentru judecarea unor atari afaceri, dar ea nu se ocupă nici de timpul în care se poate face apel sau opoziție în asemenea materie, nici dacă sentințele date în lipsa uneia din părți sunt supuse sau nu opoziției de unde rezultă că și hotărârile date în acest fel de procese, sunt supuse regulei comune. (C. Apel Focșani s. II, 162 din 19 Dec. 1881. Dreptul 24/83).

Art. 159. — Dacă urmează apel, citațiunile se vor face până în 3 zile, dela primirea apelului, iar hotărîrea se va da cel mai târziu până în 10 zile dela data citațiunei. (Pr. civ. 316; Civ. Fr. 178).

Text. fr. Art. 178. — S'il y a appel, il y sera statué dans les dix jours de la citation.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 40;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1668;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 161;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 312 urm.; *Suppl.* Mariage, 156 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 258 bis, II;
DEMOLOMBE, III, 169, 170, 172;
HUC, II, 162;
LAURENT, II, 404, 405;
MARCADÉ, art. 178, n. 1 și 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 330 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 828; III, ed. 2-a, No. 150.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 625 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 677, 678;
NACU, I, p. 237, 320.

Jurisprudență.

1. Prin art. 158 și 159 se reglementează numai timpul în care opozițiunile făcute la căsătorii să se judece de tribunal și curte. Si de și legea prin aceste articole prevede un timp foarte scurt pentru judecarea unor atari afaceri, dar ea nu se ocupă nici de timpul în care se poate face apel sau opozițiune în asemenea materie, nici dacă sentințele date în lipsa uneia din părți sunt supuse sau nu opozițiunei, de unde rezultă că si hotărârile date în acest fel de procese sunt supuse regulei comune. Deci deciziunea curței de apel dată în lipsă este supusă opozițiunei. (Apel Focș. II, 162. Dec. 19/81. *Dr.* 24/83).

Art. 160. — Dacă urmează recurs în casațiune pricina se va trată de urgență, și se va da hotărîre cel mult până în termen de 1 lună dela data primirei recursului[1].

Doctrină străină.

Aubry et Rau, V, § 457, p. 40;
Baudry, *Précis*, I, 492;
Baudry et Fourcade, *Des personnes*, II, 1670, 1671;
Beudant, I, p. 382, nota 1;
Demante et Colmet de Santerre, I, 253 bis, II;
Demolombe, III, 169, 170;
Duranton, II, 215;
Huc. II, 122;
Laurent, II, 404, 405;
Marcadé, I, 613-615;
Pandectes Fr., *Mariage*, I, 870;
Planiol, III, 151;
Sirey, *Mariage*, I, 567;
Thiry, I, 281, p. 250.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 625 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 677, 678;
Nacu, I, p. 320.

Art. 161. — Respingându-se opozițiunea, opozanții, dacă nu vor fi ascendenți, se pot osândì la despăgubire. (Civ. 157, 998, 999; Pr. civ. 143, 144; Civ. Fr. 179).

Text fr. Art. 179. — Si l'opposition est rejetée, les opposants, autres néanmoins que les ascendants, pourront être condamnés à des dommages-intérêts.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, V, § 461, p. 58, nota 13;
Arntz, I, 295;
Baudry, *Précis*, I, 443;
Baudry et Fourcade, *Personnes*, II, 1669, 1672 urm.;
Beudant, I, 232, p. 335;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 161;
Dalloz, *Rép.* Mariage, 330 urm.; *Suppl.* Mariage, 164 urm.;
Demogue I, *Sources des obligations*, IV, p. 54;
Demante et Colmet de Santerre, I, 217 bis, I;
Demolombe, III, 112;
Huc, II, 62;
Laurent, II, 351;
Le Sellyer, *Successions*, I, 230, p. 255;
Marcadé, I, 549;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 330 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 609, 828; III, ed. 2-a, No. 43, 150;
Thiry, I, 423.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 625 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 677, 678;
Nacu, I, p. 320.

---

1) Art. 160 nu există în Codul Francez, ci este adaugat de legiuitorul Român.

CAPITOLUL IV

Despre cereri de nulitate a căsătoriei.

Art. 162. — Căsătoria care se va fi făcut fără consimţământul ambilor soţi, sau a unuia din ei, se poate atacà numai de către soţi, sau de către acela din ei, al cărui consimţimânt nu a fost liber.

Dacă a urmat eroare asupra persoanei fizice, căsătoria se poate atacà numai de către acela din soţi, care a fost amăgit. (Civ. 129, 163, 181—184, 953—960; C. p. 280—282; Civ. Fr. 180).

Text. fr. Art. 180. — Le mariage qui a été contracté sans le consentement libre des deux époux, ou de l'un d'eux, ne peut être attaqué que par les époux, ou par celui des deux dont le consentement n'a pas été libre.

Lorsqu'il y a eu erreur dans la personne, le mariage ne peut être attaqué que par celui des époux qui a été induit en erreur.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 461, p. 58, nota 13;
ARNTZ, I, 295;
BAUDRY, *Précis*, I, 443;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1683, 1686, 1709 urm., 1884, 1888;
BEUDANT, I, 232, p. 335;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 167 urm. 344;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 53 urm., 441 urm.; *Suppl.* Mariage, 33 urm., 226 urm.:
DEMOGUE I, *Sources des obligations*, I, p. 398, 524;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 217 bis, I;
DEMOLOMBE, III, 112;
HUC, II. 62;
LAURENT, II, 351;
LE SELLYER, *Successions*, I, 230, p. 255;
MARCADÉ, I, 549;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 341 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 609, 1057-1070; III, ed. 2-a, No. 43, 394—408;
THIRY, I, 243.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 557 urm.; 636 urm.; (V, p. 52, 79, 203, 208; VI, p. 86); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 79; *Observaţie* sub. C. Apel. Liège, 20 Mai 912, Curier Judiciar, 64/912;
CANTACUZINO MATEI, p. 674, 680, 685;
NACU, I, p. 325 urm.

Jurisprudenţă.

1. In materie de căsătorie legea, în scop de a asigura familiile, nu recunoaşte ca motiv de viţiare a consimţimântul soţilor de cât numai violenţa şi eroarea asupra persoanei fizice. Prin urmare, dolul întrebuinţat de unul din soţi şi cu mai mult cuvânt consiliile sau stăruinţele şi chiar impunerile rudelor, cari au determinat pe celalt soţ de a consimţi la căsătorie, nu poate viţià consimţimântul şideci nu pot determinà anularea căsătoriei. Deci urmează a se respinge cererea de a se permite dovada cu martori pentru a proba că soţia numai după stăruinţele mătuşei sale a consimţit la căsătoria sa. (Trib. Covur. I, Apr. 30/85, *Dr.* 52/85).

2. După art. 162, căsătoria nu viţiază consimţimântul de cât numai atunci când unul din soţi a luat o altă persoană decât aceea pe care avea intenţiunea să o ia, atunci adică când este eroare asupra individului. Când însă eroarea ar cădea numai asupra calităţilor fizice sau morale, civile sau sociale ale unui soţ, nu poate să invalideze consimţimântul soţului pretins căzut în eroare. O altă interpretare nici nu se poate da art. 162, de oarece el determină clar că numai eroarea asupra persoanei fizice adică eroarea asupra individului.

poate să vițieze consimțimântul; și dacă în legislațiunea franceză articolul corespunzător (180) continuă a face obiectul unor vii controverse, la noi s'au înlăturat prin adăogirea cuvântului „fizice“, cuvânt care nu există în legea franceză; de aci se vede că legiuitorul nostru a avut cunoștință de toate aceste controverse și a voit să le pună capăt prin adăogirea cuvântului „fizice“, pentru că nu vrea să lase la apreciațiuni, mai mult sau mai puțin personale și variabile, soarta celui mai important și celui mai sacru contract al vieței noastre civile. Deci boala ce ar dovedì un soț la celălalt soț după săvârșirea căsătoriei, nu poate constituì o eroare asupra persoanei fizice, o eroare asupra individului, căci tocmai ajutorul și sprijinul reciproc mai ales în astfel de circumstanțe, sunt unele din scopurile căsătoriei. (Trib. Covur. I, Apr. 30/85, *Dr.* 52 85).

3. Regulele stabilite de legiuitor asupra eroarei care vițiază consimțimântul la contractele ordinare nu sunt aplicabile la contractele de căsătorie. (Trib. Prahova, Drept. 68/95).

4. Nu se poate anulà o căsătorie decât când există substituire de persoană. Eroarea asupra calităților unuia din soți nu vițiază consimțimântul. (Trib. Prahova. Drept. 68/95).

Art. 163. — In cazul prevăzut la articolul precedent cererea de anulare nu se mai poate primì, dacă a urmat împreună o viețuire în timp de 6 luni, care se vor socotì de când soțul a dobândit deplina sa libertate, sau de când a recunoscut eroarea. (Civ. 129, 162, 1167, 1190; Civ. Fr. 181).

Text fr. Art. 181. — Dans le cas de l'article précédent, la demande en nullité n'est plus recevable, toutes les fois qu'il y a eu cohabitation continuée pendant six mois depuis que l'époux a acquis sa pleine liberté ou que l'erreur a été par lui reconnue.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 70;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1750 urm.:
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 170 urm.;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 455 urm.; 461 urm.; *Suppl.* Mariage, 243 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 268 bis, II;
DEMOLOMBE, III, 261, 262, 264, 267, 268;
DURANTON, II, 278:
HUC, II, 129;
LAURENT, II, 454,
MARCADÉ, art. 181, n°. 3;
MOURLON, ed. 7-a, III, p. 348 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1057-1070; III, ed. 2-a, No. 394-408.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 638 urm., (VII, p. 69, n. 1, 314; XI, p. 86);
CANTACUZINO MATEI, p. 505, 680;
NACU, I, p. 324, 333.

Art. 164. — Căsătoria contractată fără consimțimântul tatălui sau al mamei, al ascendenților sau al consiliului de familie, în cazurile în care acest consimțimânt este necesar, se poate atacà numai de către acei al căror consimțimânt este cerut. (Civ. 131-133, 141, 142, 165, 183, 184; C. p. 161, 162, 282; Civ. Fr. 182).

Text. fr. Art. 182. — Le mariage contracté sans le consentement des père et mère, des ascendants, ou du conseil de famille, dans les cas où ce consentement était nécessaire, ne peut être attaqué que par ceux dont le consentement était requis, ou par celui des deux époux qui avait besoin de ce consentement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 75-77;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1764 urm.; 1870, 1885, 1888:
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 171, 186;
DALLOZ. *Rép.* Mariage, 472 urm.; *Suppl.* Mariage, 249 urm.·
DEMOLOMBE, III, 272, 273, 275, 279, 280;
DURANTON, II, 288;
LAURENT, II, 457, 458;
MARCADÉ, art. 182, n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, III, p. 351 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1071-1083; III, ed. 2-a, No. 409-421.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 641; (XI, p. 86);
CANTACUZINO MATEI, p. 685:
NACU, p. 335 urm.

Jurisprudenţă.

1. Părinţii în baza art. 164 c. civ., pot cere anularea unei căsătorii contractată în străinătate de către fiul lor mai mic de 25 ani, fără consimţimântul lor. de oarece după art. 2 c. civ. legile relative la capacitatea persoanelor urmăresc pe români chiar în străinătate şi conform art. 131 c. civ., fiul mai mic de 25 ani. urmează să aibă consimţimântul părinţilor pentru a se putea căsatorì. (Trib. Ilfov s. II, 856 din 18 Nov. 1884. Dreptul 50/85).

Art. 165. — Cererea de nulitate nu mai poate fi pornită de către ascendenţii al căror consimţimânt erà cerut, dacă căsătoria và fi aprobată anume sau prin tăcere de către acei al căror consimţimânt erà necesar, sau dacă a trecut un an de când au cunoscut căsătoria fără reclamaţiune din parte-le[1]). (Civ. 131—133, 154, 168, 959, 1190; Civ. Fr. 183).

Text fr. Art. 183. — L'action en nullité ne peut plus être intentée ni par les époux, ni par les parents dont le consentement était requis, toutes les fois que le mariage a été approuvé expressément ou tacitement par ceux dont le consentement était nécessaire, ou lorsqu'il s'est écoulé une année sans réclamation de leur part, depuis qu'ils ont eu connaissance du mariage. Elle ne peut être intentée non plus par l'époux, lorsqu'il s'est écoulé une année sans réclamation de sa part, depuis qu'il a atteint l'âge compétent pour consentir par lui-même au mariage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 77-79;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1778 urm., 1869, 1870;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 172, 182, 650;
DALLOZ, *Rép.* Mariage 573, 491 urm.; *Suppl.* Mariage, 259 urm.:
DEMOLOMBE, III, 269, 275, 282, 284, 288, 290, 291;
HUC, II, 132;
LAURENT, II, 464-466;
MARCADÉ, art. 182, n. 2; 183, n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, III, p. 351 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1071-1083; III, ed. 2-a, No. 409-421.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 644 urm.; (V, p. 52, 79, 203, 208; VII, p. 69, n. 1, 314):
CANTACUZINO MATEI, p. 505;
NACU, I, p. 335 urm.

---

1) Art. 183 francez corespunzător, continuă cu următoarea frază: *„Elle ne peut être intentée non plus par l'époux, lorsqu'il s'est écoulé une année sans réclamation de sa part, depuis qu'il a ateint l'âge compétent pour consentir par lui-même au mariage“.*

Art. 166. — Orice căsătorie contractată în contra dispozițiunilor cuprinse la art. 127, 130, 143 și 144, poate fi atacată atât de către însuși soții, cât și de către toți aceia care au vreun interes la aceasta, precum și de către ministerul public. (Civ. 127, 130, 143, 144, 167 urm., 169 urm., 172, 183, 184; C. p. 280-283; Civ. Fr. 184).

Text. fr. Art. 184. — Tout mariage coutracté en contravention aux dispositions contenues aux articles 144, 147, 161, 162 et 163, peut être attaqué soit par les époux eux-mêmes, soit par tous ceux qui y ont intérêt, soit par le ministère public.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, V, p. 43, 59, 60;
Baudry et Fourcade, *Personnes*, II, 1796 urm., 1801 urm., 1808, 1817 urm., 1860, 1886, 2397;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 173 urm., 354;
Dalloz, *Rép.* Mariage. 505 urm.; *Suppl.* Mariage, 267 urm.:
Demante et Colmet de Santerre, I, 275 bis; 277 bis, III;
Demolombe, III, 301, 303, 305, 307, 312;
Huc, II, 136, 137, 149, 150:
Laurent, II, 489, 490, 494, 497;
Marcadé, art. 175, n. 3; 184;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 336, 337, 354, 355;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1030 urm., 1042, 1043; III, ed. 2-a, No. 366 urm., 377, 378;

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 646 urm., 648, 649, 653 urm.; (VII, p. 559); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 74, 75; *Observație* sub. C. Apel Gand. s. II, 2 Iunie 902, Curier Jud. 24/905;
Cantacuzino Matei, p. 682, 683, 684:
Nacu, I, p. 340 urm. 344.

Jurisprudență.

1. După legea din 1877 și art. 166 c. civ. în materie de cereri pentru nulitatea căsătoriei, funcțiunile ministerului public sunt menținute numai când figurează ca parte principală în proces, intentând însuși acțiunea în nulitate, iar nu și ca parte alăturată, când acțiunea în nulitate a fost pornită de unul din soți. (Cas. I, 1/Ianuar 9/84. B. p. 2).

2. După legea din 29 Octombrie 1877, în materie civilă prezența ministerului public în compunerea tribunalului, e cerută numai când e vorba de minori sau interziși, sau când prin lege anume are calitatea de parte principală. Astfel, dacă împiedecarea adusă la căsătorie vine din partea oficerului stărei civile care nu vrea să celebreze căsătoria din cauză că părțile ar fi rude în gradul proibit de lege, iar nu din partea ministerului public, atunci procurorul ca parte alăturată nu poate participà în compunerea instanței pentru judecarea acelei opozițiuni. Apoi în codul civil nu este nici un text care să indrituiască pe procuror de a se opune la facerea căsătoriilor. Și dacă conform art. 166, procurorul are dreptul de a cere anularea unei căsătorii deja contractată cu călcarea legei, rațiunea este că tocmai menirea ministerului public e de a restabilì legea călcată pe când opunerile la căsătorie sunt măsuri preventive, lăsate de legiuitor oficerului stărei civile, funcționar administrativ, cum și persoanelor anume determinate de lege (art. 153 și urm., c. civ., și art. 24 și 29 reg. oficerului stărei civile. (Trib. Botoș. 305, Noembr. 7/84, *Dr.* 7/84).

3. Recăsătoria este permisă în interesul ordinei și liniștei familiilor, de oarece nu există nici o împedicare în lege. Deci, odată recăsătoria efectuată, nu se mai poate cere anularea primei căsătorii contractată fără consimțimântul părinților, căci chiar de s'ar anulà prima căsătorie, totuși secunda ar rămâne în picioare, soții împlinind etatea unde nu se mai cere consimtimântul părinților; și cum aceste două căsătorii în fond nu tind decât a stabilì starea persoanelor și pentru ca această stare este una și indivizibilă, soții vor fi considerați tot ca căsătoriți în virtutea celei de a doua căsătorii, astfel încât părinții n'au interes a cere această anulare și nu e acțiune fără interes. (Trib. Ilfov II, 356, Nov. 13/84, *Dr.* 50/85).

Art. 167. — Cu toate acestea căsătoria contractată de consoţii cari n'aveau încă vârsta cerută pentru a puteà contractà căsătoria, sau din care unul numai nu ajunsese încă în această vârstă, nu se mai poate atacà:

1. Dacă au trecut 6 luni de când aceşti consoţi sau unul din ei au ajuns la vârsta competentă.

2. Dacă femeia care nu avea încă această vârstă, a devenit grea înaintea expirărei acelor 6 luni. (Civ. 127, 166, 168, 172; Civ. Fr. 185).

Text. fr. Art. 185. — Néanmoins le mariage contracté par des époux qui n'avaient point encore l'âge requis, ou dont l'un des deux n'avait point atteint cet âge, ne peut plus être attaqué: 1° lorsqu'il s'est écoulé six mois depuis que cet époux ou les époux ont atteint l'âge compétent; 2° lorsque la femme qui n'avait point cet âge, a conçu avant l'échéance de six mois.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 62, 63;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1819, 1821 urm.
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 181;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 530 urm.; *Suppl.* Mariage, 288:
DEMOLOMBE, III, 317-320;
HUC, II, 140;
LAURENT, II, 468, 469;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 354, 355;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1051-1053; III, ed. 2-a, No. 386—389.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 646 urm., 648, 649, 653 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 111, n. 1; XI, p. 86): *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 74;
CANTACUZINO MATEI, p. 682;
NACU, I, p. 324, 345, 346.

Jurisprudenţă.

1. Nu se poate cere nulitatea unei căsătorii în care unul din soţi nu ajunsese încă la vârsta fixată pentru a se puteà căsătorì, dacă au trecut 6 luni, de când acel soţ a ajuns la vârsta competentă. (Apel Galaţi. Drept. 38/95).

Art. 168. — Tatăl, mama, ascendenţii şi familia cari au consimţit la căsătoria contractată, în cazul prevăzut prin articolul precedent, nu au dreptul de a cere nulitatea ei. (Civ. 131, 133; Civ. Fr. 186).

Text. fr. Art. 186. — Le père, la mère, les ascendants et la famille qui ont consenti au mariage contracté dans le cas de l'article précédent, ne sont point recevables à en demander la nullité.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 62;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1799, 1801, 1804, 1831 urm.:
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 176, 181;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 541 urm.; *Suppl.* Mariage, 288.
DEMOLOMBE, III, 322, 325;
LAURENT, II, 471;
MARCADÉ, art. 186;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 354, 355;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1038; III, ed. 2-a, No. 373.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 646 urm., 648, 649, 653 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 74;
CANTACUZINO MATEI, p. 682;
NACU, I, p. 347.

Art. 169. — Persoanele care intentează acţiune de nulitate contra unei căsătorii numai într'un interes pecuniar nu o pot intentà decât când acel interes este un interes actual. (Civ. 166, 168, 173; Civ. Fr. 187).

Text. fr. Art. 187. — Dans tous les cas où, conformément à l'article 184, l'action en nullité peut être intentée par tous ceux qui y ont un intérêt, elle ne peut l'être par les parents collatéraux, ou par les enfants nés d'un autre mariage, du vivant des deux époux, mais seulement lorsqu'ils y ont un intérêt né et actuel.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 60;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1706, 1806 urm.:
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 176 urm.;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 515 urm.; *Suppl.* Mariage, 270 urm.;
DEMOLOMBE, III, 307;
HUC, II, 137, 138;
LAURENT, II, 492;
MARCADÉ, art. 187;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 336, 337 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1040; III, ed. 2-a, No. 375.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 646 urm., 648, 649, 653 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 74;
CANTACUZINO MATEI, p. 682;
NACU, I, p. 306, 342.

Art. 170. — Soţul, în prejudiţiul căruia s'a contractat o a doua căsătorie, poate cere nulitatea acestei din nou căsătorii[1]) (Civ. 130, 153, 166, 169, 171 urm., 183, 184; C. p. 271; Civ. Fr. 188).

Text. fr. Art. 188. — L'époux au préjudice duquel a été contracté un second mariage, peut en demander la nullité, du vivant même de l'époux qui était engagé avec lui.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes* II, 1800;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 176;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 517, 545; *Suppl.* Mariage, 272;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 334, 336, 337;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1036; III, ed. 2-a, No. 371.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 646 urm., 648, 649, 653 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 683;
NACU, I, p. 341 urm.

---

1) Art. 188 francez, corespunzător, adaugă: „...*du vivant même de l'époux qui était engagé avec lui.*

Art. 171. — Dacă acei din urmă căsătoriţi opun nulitatea căsătoriei celei dintâi, se va judecà prealabil validitatea sau nulitatea acelei căsătorii. (Civ. 170, 172, 299, 300; C. p. 271; Pr. p. 8; Civ. Fr. 189).

Text. fr. Art. 189. — Si les nouveaux époux opposent la nullité du premier mariage, la validité ou la nullité de ce mariage doit être jugée préalablement.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1839;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 173;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 547 urm.; *Suppl.* Mariage, 291;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 336, 337;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1017, 1046; III, ed. 2-a, No. 352, 381.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I. ed. 2-a, p. 646 urm., 648, 649, 653 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 683;
NACU, I, 348, 352.

Jurisprudenţă.

1. Nevaliditatea primei căsătorii nu se poate discutà cu ocaziunea judecării opoziţiunei ce unul din soţi face la a doua căsătorie ce proectează celălalt soţ, ci trebue obţinută anularea acelei căsătorii pe cale principală. (Apel Foc̦s. II, 162, Dec. 19/81, *Dr.* 24/83).

Art. 172. — Procurorul în toate cazurile, cărora s'au aplicat art. 166, însă cu modificaţiunile prescrise la art. 167, poate şi e dator să ceară nulitatea căsătoriei în timpul vieţii ambilor soţi şi condamnarea lor la despărţire. (Civ. 166, 167, 173, 181 urm.; C. p. 271; leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 190).

Text. fr. Art. 190. — Le procureur du Roi, dans tous les cas auxquels s'applique l'article 184, et sous les modifications portées en l'article 185, peut et doit demander la nullité du mariage, du vivant des deux époux, et les faire condamner à se séparer.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 60, 61;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1809 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 178, 181;
DALLOZ *Rép.* Mariage, 518 urm.; *Suppl.* Mariage, 273;
DEMOLOMBE, III, 310, 311;
HUC, II, 148;
LAURENT, II, 495, 496;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 336, 337 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1043; III, ed. 2-a, No. 378.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 646 urm., 648, 649, 653 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 174;
NACU, I, p. 343, 352.

Jurisprudenţă.

1. După art. 172 din codul civil, procurorul tribunalului neputând exercità acţiunea în nulitatea unei căsătorii de cât în timpul vieţei ambilor soţi, de acì rezultă că el nu are dreptul să ceară nulitatea unei căsătorii pentru bigamie decât atunci când ambele căsătorii subsistă simultan.

Prin urmare, când prima căsătorie nu mai există, dispărând cauza care a produs nulitatea, trebue să dispară şi nulitatea, căci nu mai există obsta-

colul pentru validitatea celei de a doua căsătorii. (Trib. Roman, 1914; Dreptul 1914, p. 543).

2. Acțiunea ministerului public în nulitatea unei căsătorii pentru bigamie, în cazul când soțul prejudiciat prin a doua căsătorie a încetat din viață, e admisibilă, de oarece art. 172 din codul civil stabilește numai că acțiunea procurorului trebue să se producă în timpul vieței soților din a doua căsătorie, iar nu în timpul vieței soțului în prejudiciul căruia căsătoria a doua a fost contractată. Prin urmare, *a fortiori* urmează a se aplicà acest principiu în cazul desfacerii căsătoriei dintre soțul bigam și prima sa soție. (Apel Iași I, 1915; Dreptul 1915, p. 327).

Art. 173. — Orice căsătorie, care s'ar fi făcut în taină și nu s'a celebrat înaintea oficerului competinte al stărei civile, se poate atacà de către însuși soțul, de către tatăl și de către toți aceia cari au la aceasta un interes actual [1]), precum și de către ministerul public. (Civ. 49 ur., 61, 62, 65, 151, 154, 166, 174, 175, 178; leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 191).

Text. fr. Art. 191. — Tout mariage qui n'a point été célébré devant l'officier public compétent, peut être attaqué par les époux, eux-mêmes, par les père et mère, par les ascendants, et par tous ceux qui y ont un interêt né et actuel, ainsi que par le ministère public.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, V, p. 111;
Baudry et Fourcade, *Personnes*, II, 1695, 1796 urm., 1801 urm., 1808, 1811, 1817 urm., 1842, 1843 urm., 1849 urm., 1867 urm.;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 173 urm., 178, 388; II, p. 45;
Dalloz, *Rép.* Mariage, 393 urm., 550 urm.; *Suppl.* Mariage, 198 urm., 294 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, I, 278 bis, I;
Demolombe, III, 298;
Huc, II, 153;
Laurent, II, 481;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 334, 335 urm;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1021, 1031 urm., 1042, 1043; III, ed. 2-a, No. 356, 366 urm. 377, 378.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 646 urm., 648, 649, 653 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 75; *Observație* sub. Trib. Botoșani 6 Oct. 901. Curier Jud. 52/1902;
Cantacuzino, Matei, p. 682, 687;
Codrescu I. Gh. *„Câteva cuvinte asupra nulității căsătoriei din cauza incompetenții ofițerului stării civile care a celebrat-o"*. Dreptul 68/1902.
Nacu, I, p. 348 urm.

Jurisprudență.

1. Căsătoria se poate anulà, pentru taină sau incompetință a oficerului stărei civile, numai când s'a făcut cu rea credință și a fost înconjurată de mister pentru părțile interesate, fapte lăsate la aprecierea judecătorilor. (Apel Galați, I, 136, Oct. 3/88, *Dr.* 73/89).

2. Nulitatea căsătoriei făcută în taină și celebrată de un ofițer necompetent de stare civilă, nu se poate acoperì printr'o posesiune de Stat, oricât de îndelungată ar fi, legea nelăsând pentru considerații superioare la bunul plac al unor persoane ca să se facă mai târziu puternică o căsătorie de la început nulă. (Trib. Botoșani, C. Jud. 52/902).

3. A se vedeà art. 140 cu nota 1.

Art. 174. — Dacă căsătoria n'a fost precedată de cele 2 publicațiuni prescrise de lege, sau dacă intervalul timpului prescris pentru publicațiuni și celebrare nu s'a observat,

1) Textul francez (art. 191) se exprimă astfel în partea finală: *„un intérêt né et actuel"*.

procurorul va provocà în contra oficerului stărei civile o amendă bănească, care nu va puteà trece peste 300 lei, şi în contra părţilor contractante sau în contra acelora, sub puterea cărora ele au făcut această contravenţiune, o globire proporţionată cu averea lor. (Civ. 49 urm., 61, 62, 175, 182; Reg. act. st. civ. 58; Civ. Fr. 192).

Text. fr. Art. 192. — Si le mariage n'a point été précédé des deux publications requises, ou s'il n'a pas été obtenu des dispenses permises par la loi, ou si les intervalles prescrits dans les publications et célébrations n'ont point été observés, le procureur du Roi fera prononcer contre l'officier public une amende qui ne pourra excéder trois cents francs; et contre les parties contractantes, ou ceux sous la puissance desquels elles ont agi, une amende proportionnée à leur fortune

Doctrină străină.

Aubry et Rau, V, § 467, p. 111 şi 112, text şi nota 2;
Baudry et Fourcade, *Personnes*, II, 1843, 1855, 1862;
Beudant, I, 252, 259;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 158, 160;
Demolombe, III, 295;
Huc, II, 151;
Laurent, II, 478;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 334, 335;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1020, 1023, 1026; III, ed. 2-a, No. 355, 358, 361.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 604, 605;
Cantacuzino Matei, p. 676;
Nacu, I, p. 348 urm.

Art. 175. — La pedepsele pronunţate prin articolul precedent, se vor supune persoanele însemnate în el, pentru orice contravenţiune la regulile prescrise în art. 151, chiar de nu s'ar consideră acele contravenţiuni îndestulătoare pentru a se pronunţà nulitatea căsătoriei. (Civ. 60, 61, 151; Civ. Fr. 193).

Text. fr. Art. 193. — Les peines prononcées par l'article précédent seront encourues par les personnes qui y sont désignées, pour toute contravention aux règles prescrites par l'article 165, lors même que ces contraventions ne seraient pas jugées suffisantes pour faire prononcer la nullité du mariage.

Doctrină străină.

Baudry et Fourcade, *Personnes*, II, 1818, 1843, urm., 1851, 1855, 1859, 1867, 1868;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 158, 160, 174;
Dalloz, *Rép.* Mariage, 551 urm.; *Suppl.* Mariage, 294;
Demolombe, III, 91;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 334, 335;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1020, 1023, 1026; III, ed. 2-a, No. 355, 358, 361.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 604, 605;
Cantacuzino Matei, p. 687;
Nacu, I, p. 349 urm.

Jurisprudenţă.

1. O căsătorie trebue să se efectueze în public înaintea ofiţerului stărei civile. Ea poate fi anulată sau pentru taină sau pentru incompetenţa ofiţerului stării civile şi în acest caz numai când căsătoria este făcută cu rea credinţă şi a fost înconjurată de mister pentru părţile interesate, fapte lăsate la aprecierea judecătorului conform legii, care îi dă acest drept prin art. 175 c. civ. (C. Apel Galaţi s. I, 3 Oct. 1888, Dreptul 73/89).

Art. 176. — Nimenea nu poate reclamà titlul de soţ şi efectele civile ale căsătoriei, dacă nu prezintă un act de celebraţiune a căsătoriei, înscris în registrul stărei civile, afară de cazurile prevăzute de art. 33 sub titlul „actele stărei civile". (Civ. 27 urm., 32, 33, 38, 62, 177-180; Civ. Fr. 194).

Text. fr. Art. 194. — Nul ne peut réclamer le titre d'époux et les effets civils du mariage, s'il ne représente un acte de célébration inscrit sur le registre de l'état civil; sauf les cas prévus par l'article 46, au titre *des Actes de l'état civil.*

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 218; V, p. 15;
Baudry et Fourcade, *Personnes*, 1763, 1836, 1848, 1869, 1870, 1948 urm., 2398, 2400:
Bonnier, *Tr. des preuves*, n. 130;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 154, 398, 409;
Dalloz, *Rép.* Mariage, 410 urm.; *Suppl.* Mariage, 211 urm.;
Demolombe, III, 390;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 360 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 868 urm.; III, ed. 2-a, No. 191 urm.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 674 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 186, 688;
Nacu, I, p. 203, 366, 364.

Jurisprudenţă.

1. Copiii pot dovedì legitimitatea lor, adică pot dovedì cu martori căsătoria părinţilor, afară de excepţiunile art. 176, 33 şi 180 c. c. fără a presintă actul de căsătorie, dacă sunt în următoarele condiţiuni: 1) dacă părinţii au avut posesie de stat de soţi legitimi, 2) dacă ei au posesie de stat de copii legitimi, 3) dacă această posesie nu e contrazisă prin actul lor de naştere, 4) dacă părinţii sunt morţi. (Trib. Roman Drept. 33/94).

2. In lipsă de act de căsătorie, cestiunea la ce epocă a avut loc o căsătorie, sub legiuirea Calimach, după care copiii deveneau legitimaţi prin simplul fapt al căsătoriei părinţilor, sau sub actualul cod civil, după care se cere anumite formalităţi pentru legitimare, este o chestiune de fapt rezervată instanţelor de fond. (Cas. I 64/905. B. p. 138).

3. In principiu, după art. 176 codul civil, căsătoria se dovedeşte cu actele de celebrarea ei trecute în registrele de stare civilă, afară de cazurile excepţionale când registrele nu au existat, când s'au perdut, sau când au fost ţinute în mod neregulat, în cari cazuri se poate dovedì şi prin martori, conform art. 33 codul civil.

Prin urmare, nu săvârşeşte nici un exces de putere, tribunalul, când admite proba cu martori pentru dovedirea unei căsătorii când constată neregularitatea registrelor din certificatul comunei. (Cas. I, 19 Martie 1913, B. p. 661).

4. Dacă proba cu martori permisă de art. 33 c. civ. pentru dovedirea căsătoriei nu se poate justificà decât cu condiţia ca partea să facă în prealabil dovada că a fost în absolută imposibilitate de a-şi procurà proba scrisă a căsătoriei, adică dovada pierderei sau neexistenţei registrelor de stare civilă sau a omisiunei căsătoriei din ele, însă constatarea faptelor din care instanţa de fond deduce o asemenea dovadă prealabilă, constitue o cestiune de fapt şi de apreciere care scapă de controlul acestei Curţi.

Prin urmare, dacă Tribunalul constată că înscrierea căsătoriei arătate în registre s'a omis a se face din cauza neregularităţii lor, bine şi fără a violà

art. 33 și 176 codul civil a declarat admisibilă proba cu martori invocată în dovedirea căsătoriei. (Cas. I, No. 655, 1913; „Jurispr. Rom." 1914, p. 421).

5. Actul de naștere al cuiva nu poate să dovedească de cát faptul material al nașterei, iar nu și căsătoria legitimă a părinților săi, de oarece faptul nașterei poate să aibă loc și în afară de căsătoria legitimă, iar proba căsătoriei legitime între soți, după art. 176 c. civ., se face numai printr'un act de celebrarea ei, înscris în registrul stărei civile, sau în cazurile excepționale prevăzute de art. 33 c. civ., prin martori.

Prin urmare, tribunalul comite un exces de putere și violează art. 176 c. civ., când constată căsătoria dintre doui soți numai pe baza actului de naștere al unui copil și pe acela de deces al tatălui. (Cas. I, No. 491, 1914; „Jurispr. Rom." 1915, p. 7; „Dreptul" 1915, p. 73; Curier Jud. 15/915).

6. A se vedeà : Art. 32 cu notele respective; Art. 33, Index și notele respective.

Art. 177. — Posesiunea de stat nu va puteà dispensà pe acei ce se pretind căsătoriți și o invoacă, de a înfățișà actul de celebrarea căsătoriei înaintea ofițerului stărei civile. (Civ. 62, 176, 178-179, 294; Civ. Fr. 195).

Text. fr. Art. 195. — La possession d'état ne pourra dispenser les prétendus époux qui l'invoqueront respectivement, de représenter l'acte de célébration du mariage devant l'officier de l'état civil.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 16, 17;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1943 urm., 1955;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, p. 155, 874;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 412 urm.;
DEMOLOMBE, III, 388;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 360 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 869; III, ed. 2-a, No. 193.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 674 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 186, 688;
NACU, I, p. 365, 366.

Art. 178. — Când este posesiunea de stat, și când se înfățișează actul de celebrarea căsătoriei înaintea ofițerului stărei civile, soții nu pot fi primiți a contestà validitatea acestui act. (Civ. 62, 173, 176 urm., 294; Civ. Fr. 196).

Text. fr. Art. 196. — Lorsqu'il y a possession d'état, et que l'acte de célébration du mariage devant l'officier de l'état civil est représenté, les époux sont respectivement non recevables à demander la nullité de cet acte.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 17, 117, 118, 125;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1763, 1836, 1848, 1869, 1870, 1948 urm., 2398, 2400;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 155, 182, 874;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 526 urm.; *Suppl.* Mariage, 288 urm., 302;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 463;
DEMOLOMBE, III, 327-329;
HUC, II, 175;
LAURENT, III, 6;
MARCADÉ, art. 196, n. 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 360 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 870-872, 1054; III, ed. 2-a, No. 194-196, 390.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2 a, p. 674 urm.; *Adnotaţie* sub. C. Apel Buc. s. I, 23 Febr. 1900, Curier Jud. 24/1900;
Cantacuzino Matei, p. 186, 687;
Decusară C. E., *Notă* sub C. Apel Toulouse s. I, 22 Nov. 1920. Curier Jud. 21/921;
Nacu, I, p. 365.

Art. 179. — Cu toate acestea, dacă în cazurile prevăzute la art. 176 şi 177, există copii făcuţi de două persoane, cari au vieţuit împreună în public ca bărbat şi femee, şi care amândoi au încetat din viaţă, legitimitatea copiilor nu se poate contestà sub singurul cuvânt că nu se prezintă actul de căsătorie oricând această legitimitate se dovedeşte prin o posesiune de stat necontrazisă prin actul de naştere. (Civ. 180, 200 urm., 292—295; Civ. Fr. 197).

Text. fr. Art. 197. — Si néanmoins, dans le cas des articles 194 et 195, il existe des enfants issus de deux individus qui ont vécu publiquement comme mari et femme, et qui soient tous deux décédés, la légitimité des enfants ne peut être contestée sous le seul prétexte du défaut de représentation, de l'acte de célébration toutes les fois que cette légitimité est prouvée par une possession d'état qui n'est point contredite par l'acte de naissance.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, V, p. 19-21;
Baudry et Fourcade, *Personnes*, II, 1956 urm.;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 154 urm., 410, 874;
Dalloz, *Rép.* Mariage 417 urm.; Paternité et filiation 310 urm.; *Suppl.* Mariage, 214 urm.; Paternité et filiation 135 urm.;
Demolombe, III, 392, 396-398, 400, 401, 404;
Huc, II, 179;
Laurent, III, 9, 13;
Marcadé, Art. 197, n. 2 şi 3;
Mourlon, ed. 7-a p. 360 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 873 urm.; III, ed. 2-a, No. 197 urm.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 680 urm.; (II, ed. 2-a, p. 266, n. 2); *Observaţie* sub. Cas. I, 150 din 22 Mart. 1906. Dreptul 40/1906; *Observaţie* sub. Cas. I, 23 April 1920. Tribuna Juridică 12-13-14/1921;
Cantacuzino Matei, p. 186, 187, 688;
Nacu, I, p 366;
Sescioreanu, M. G., *Observaţie* sub, C. Apel Liège, 3 Iulie 920. Pand. Rom. 1923-III-142.

Jurisprudenţă.

1. Art. 179 c. civ. nu se aplică când este vorba de nişte fapte ce s'ar fi petrecut sub imperiul legei Caragea şi a regulamentului organic. (Cas. I, 371, Nov. 17/80, B. p. 369).

2. Copiii pot dovedì legitimitatea lor, adică pot dovedì cu martori căsătoria părinţilor, afară de excepţiunile art. 33, 176 şi 180 c. civ., fără a prezentà actul de căsătorie, dacă sunt în următoarele condiţii: 1) dacă părinţii au avut posesie de stat de soţi legitimi; 2) dacă ei au posesie de stat de copii legitimi, 3) dacă această posesie nu e contrazisă prin actul lor de naştere; 4) dacă părinţii sunt morţi. (Trib. Roman, Dreptul 33/94).

3. Posesiunea de stat de copil legitim, fiind o cestiune de fapt, Tribunalul este în drept să-şi facă convingerea, din împrejurările cauzei, din actele şi martorii ascultaţi, că la epoca când s'a născut copilul, dânsul aveà posesia de copil legitim al altei persoane, şi nu a celei ce se pretinde, fără ca prin aceasta să violeze art. 179 din Codul civil. (Cas. I, 64/905, B. p. 138).

4. Imprejurările şi elementele din care se deduce că cineva este fiul le-

gitim al unor soţi săvârşiţi din vieaţă, constituind o chestie de fapt, se apreciază în mod suveran de instanţele de fond şi scapă de controlul Curţii de casaţie. (Cas. I, 22 Martie 1906. B. p. 512).

5. După dispoziţia art. 179, combinat cu art. 295 din codul civil, legitimitatea copiilor născuţi din două persoane, care au vieţuit împreună în public, ca bărbat şi femee, şi care amândouă au încetat din vieaţă, nu poate fi contestată sub singurul cuvânt că nu se prezintă actul de căsătorie, ordecâteori această legitimitate se dovedeşte printr'o posesiune de stat necontrazisă prin actul de naştere. (Cas. I, 22 Martie 1906. B. p. 513).

6. După art. 179 c. civ., legitimitatea unui copil născut din părinţi încetaţi din vieaţă, nu poate fi contestată sub singurul cuvânt că nu se prezintă actul de căsătorie al acestora, dacă părinţii au trăit în public ca bărbat şi femeie şi dacă copilul are o posesie de stat necontrazisă prin actul său de naştere

Prin urmare, Tribunalul face o justă aplicare a citatului articol când, după ce constată în fapt că există toate condiţiile cerute de acel articol, consideră ca stabilită legitimitatea filiaţiunei prin posesia de stat necontrazisă prin actul de naştere, întemeindu-se pentru aceasta pe proba cu martori, care este admisibilă şi fără să se prezinte în prealabil un început de dovadă scrisă, întrucât posesia de stat este un complex de fapte publice cunoscute de toţi. (Cas. I, 464 din 14 Oct. 1914, Jur. Rom. 1914 p. 585, Curier Jud. 28/915).

7. Conform art. 179 c. civ., legitimitatea copiilor născuţi din două persoane care au vieţuit împreună ca bărbat şi femeie şi cari amândoi au încetat din vieaţă, nu poate fi contestată sub singurul cuvânt că nu se prezintă actul de căsătorie, ori de câte ori această legitimitate se dovedeşte printr'o posesie de stat, necontrazisă prin actul de naştere. De aci rezultă că pentru ca cel ce invoacă filiaţia legitimă să poată beneficià de dispoziţiile art 179 c. civ., trebue să dovedească pe lângă posesia de stat de fiu sau fiică a părinţilor, necontrazisă de actul de naştere şi posesia de stat a pretinşilor părinţi, că ei erau consideraţi prin felul lor de a trăi ca soţi legitimi. (Cas. I, decizia No. 614 bis, din 12 Decembre 1914; „Jurispr. Rom." 1915, p. 148; Curier Jud. 29/915).

8. In lipsă de act de stare civilă, care să constate căsătoria părinţilor şi ţinând seamă de greutatea sau chiar imposibilitatea pentru un fiu, de a produce un atare act de căsătorie, în cazul când ambii părinţi sunt decedaţi, legiuitorul admite dovedirea căsătoriei părinţilor şi a filiaţiunei legitime, prin posesia de Stat necontrazisă de actul de naştere.

Prin urmare, acest mijloc de probă nu este admisibil, atunci când nu se face dovada decesului, decât al unuia din părinţi. (Cas. I, deciziunea No. 166, din 23 Aprilie 1920; „Jurispr. Rom." 1920, p. 288).

9. Chestiunea de a se şti dacă art. 179 c. civ, creează sau nu o prezumţie de legitimitate în favoarea copilului şi dacă această prezumţiune este dintre acele în contra cărora legea admite proba contrară şi prin care anume mijloace poate fi combătută, această chestiune are a se discută atunci când instanţele judecătoreşti în ipoteza art. 179 c. c. au recunoscut stabilită filiaţia legitimă şi totuşi în urmă s'ar contestă legitimitatea astfel stabilită.

Prin urmare, atunci când Curtea de apel se serveşte de proba interogatorului, nu pentru a răsturnà o prezumţie ca acea ce ar rezultà din art. 179 c. civ., ci pentru a constatà o chestiune de fapt şi anume aceea dacă există pretinsa posesiune de stat de soţi legitimi ai părinţilor, această probă ca şi oricare alta este admisibilă şi prin admiterea ei nu s'au violat art. 179. 1202 c. civ. şi art. 227 pr. civ. (Cas. I, 458 din 18 Oct. 1920; „Jur. Rom." 16-17/921).

10. A se vedeà : Art. 292 cu nota 17; Art. 294 cu nota 1.

Art. 180. — Când dovada celebrărei legale a căsătoriei se află dobândită prin rezultatul vreunei proceduri criminale, înscrierea sentinţei în registrele stărei civile, asigură căsătoriei, din ziua celebrărei sale, toate efectele civile, atât în privirea consoţilor, cât şi în privirea copiilor născuţi din acea căsătorie. (Civ. 27 urm., 84 urm., 181, 182, 299, 300; C. p. 123-125, 140, 203-205; Civ. Fr. 198).

Text. fr. Art. 198.— Lorsque la preuve d'une célébration légale du mariage se trouve acquise par le résultat d'une procédure criminelle, l'inscription du

jugement sur les registres de l'état civil assure au mariage, à compter du jour de sa célébration, tous les effets civils, tant à l'égard des époux, qu'à l'égard des enfants issus de ce mariage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 21, 24-26;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1886, 2970 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 156, 325;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 429 urm., 440; *Suppl.* Mariage 221, 223, 225·
DEMOLOMBE, III, 400, 409, 418, 419;
HUC, II, 186;
LAURENT, III, 19;
MARCADÉ, Art. 197, No. 1 şi 2; 198, n. 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 360 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 878-888; III, ed. 2-a, No. 202-213.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 408, 449, 683 urm.; (VII, p. 645, 652, 660, 661);
CANTACUZINO MATEI, p. 191 689, 690;
NACU, I, p. 369; II, p. 879.

Art. 181. — Dacă soţii sau unul din ei a încetat din viaţă, fără a fi intentat vre-o acţiune, acţiunea civilă poate fi intentată de către reprezentanţii lor, sau singuri pentru sine, sau totdeodată cu acţiunea publică intentată de către Procuror. (Civ. 172, 174, 182, 299, 300; Pr. p. 4, 12; Civ. Fr. 199).

Text. fr. Art. 199. — Si les époux ou l'un d'eux sont décédés sans avoir découvert la fraude, l'action criminelle peut être intentée par tous ceux qui ont intérêt de faire déclarer le mariage valable, et par le procureur du Roi.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 22 urm.;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1970 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, II, p. 156;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 433 urm.; *Suppl.* Mariage, 222;
DEMOLOMBE, III, 411, 413;
HUC, II, 183;
LAURENT, III, 18;
MARCADÉ, Art. 199, n. 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 360 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 878-888; III, ed. 2-a, No. 202-213.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 408, 449, 683 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie* p. 498;
CANTACUZINO MATEI, p. 689, 690;
NACU, I, p. 369, 370.

Art. 182. — Dacă funcţionarul stărei civile, sau oricare alt autor al fraudei a încetat din viaţă când s'a intentat acţiunea în contra sa, moştenitorii lui vor fi urmăriţi înaintea tribunalului civil, pentru despăgubire, de către procurorul în fiinţa părţilor interesate şi după denunciaţiunea făcută din parte-le. (Civ. 33, 37, 653; Civ. Fr. 200).

Text. fr. Art. 200. — Si l'officier public est décédé lors de la découverte

de la fraude, l'action sera dirigée au civil contre ses héritiers, par le procureur du Roi, en présence des parties intéressées, et sur leur dénonciation.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 22-25;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1970 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 156;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 438; *Suppl.* Mariage, 223;
DEMOLOMBE, III, 407, 414, 416;
HUC, II, 184;
LAURENT, III, 18;
MARCADÉ, Art. 200, n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 360 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 878-888; III, ed. 2-a, No. 202-213.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 408, 449, 683 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 498;
CANTACUZINO MATEI, p. 689, 690;
NACU, I, p. 371.

Art. 183. — Căsătoria care s'a declarat nulă totuşi produce efectele sale civile, atât în privirea soţilor cât şi în privirea copiilor, dacă ea s'a contractat cu bună credinţă. (Civ. 127, 130, 143, 144, 162, 164 166, 173, 184, 486, 487, 1898; Civ. Fr. 201).

Text. fr. Art. 201. — Le mariage qui a été déclaré nul, produit néanmoins les effets civils, tant à l'égard des époux qu'à l'égard des enfants, lorsqu'il a été contracté de bonne foi.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 460, n. 6 şi 11; p. 46, 48-52;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1898 urm. 2399;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 188 urm.; ed. 1 a, III, p. 407;
DEMOLOMBE, III, 354, 355, 357-360, 362, 365, 366. 368-370;
DURANTON, II, 348-351;
HUC, II, 160, 161;
LAURENT, II, 503-505, 515;
MARCADÉ, art. 201, n. 2; 202, 202, n. 2, 3, 4;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 356 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1091-1117; III, ed. 2-a. No. 430-461.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 663 urm.; (II, ed. 2-a, p. 823, n. 4; III, part. II, ed. 2-a, p. 188; IV, part. I, ed. 2-a, p. 484, 526, 672; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 124, 669; XI, p. 245); *Observaţie* sub. Cas. II, 149 din 30 Mai 1906. Dreptul 41/1907; *Observaţie* sub. Trib. Dâmboviţa 536 din 20 Oct. 905. Curier Jud. 15/906; *Nota* sub. Trib. civil Toulouse 14 Iunie 1914. Curier Jud. 57/1915; *Nota* sub. Cas. Fr., 5 Ian. 912. Curier Jud. 59/1915;
CANTACUZINO MATEI, p. 24, 25, 196, 695;
NACU, I, p. 358 urm.

Jurisprudenţă.

1. Dispoziţiile art. 183 şi 184 din codul civil nu-şi pot aveà aplicarea, de cât în cazul când o căsătorie a existat şi a fost în urmă declarată nulă, iar nu şi în cazul când căsătoria n'a existat niciodată. (Cas. I, 331/900. B. p. 1128).

2. Căsătoria contractată în România de doi supuşi austro-ungari, numai înaintea preotului catolic, nu este valabilă; totuşi dacă soţii au fost de bună credinţă, căsătoria lor, neexistentă în faţa legei, este o căsătorie putativă, ale cărei efecte se aplică nu numai la căsătoriile anulabile dar şi la cele neexistente. Ca atare, copiii eşiţi din o asemenea căsătorie au toate drepturile în succesiunea părinţilor ca şi

copiii legitimi. (Apel Craiova II, Drept. 22/901).

3. Dacă soția în momentul celebrărei căsătoriei a fost de bună credință și n'a avut cunoștință de existența unei prime căsătorii a bărbatului său, căsătoria de și este nulă din cauză că bărbatul erà căsătorit, dar în privința soției această căsătorie este și ca atare pentru dânsa produce toate efectele civile. (Apel Galați II, Drept. 10/903).

4. Pentru ca o căsătorie nulă să poată fi considerată ca putativă, se cere ca ambii soți sau măcar unul din ei să fi fost de bună credință, adică să fi ignorat vițiul ce provoacă nulitatea și este suficient ca necunoștința vițiului, ce constitue buna credință să fi existat în momentul celebrărei căsătoriei, legea nefăcând în această privință nici o deosebire. Buna credință a soțului sau a soților poate să rezulte atât dintr'o eroare de drept, cât și dintr'o eroare de fapt. (Trib. Dâmb., C. Jud. 15/906).

5. O căsătorie lovită de nulitate, contractată cu rea credință, nu numai că nu poate produce efecte în viitor, dar chiar și acelea ce a produs în trecut sunt desființate, căsătoria declarată nulă fiind considerata ca și cum n'ar fi avut ființă, și copiii născuți din asemenea căsătorii nu sunt legitimi, întru cât legitimitatea este efectul numai al căsătoriei valide și legitime. (Trib. Dâmbovița, C. Judiciar 15/906).

6. Dacă este adevărat că viciul bigamiei atrage nulitatea căsătoriei, totuși efectele acestei căsătorii nu sunt totdeauna nule, în cea ce privește pe soți și pe copiii născuți din căsătorie, de oarece legiuitorul i-a atribuit toate efectele unei căsătorii putative, atunci când a fost contractată de bună credință, atât în privința soților, cât și în privința copiilor (art. 183 și 184 cod. civil). (Trib. Constanța, *Dr.* 9/910, p. 70).

7. Buna credință a soțului care nu erà căsătorit anterior, se prezumă până la proba contrarie, de oare-ce dacă eroarea de drept nu se poate presupune, nimeni nefiind presupus a ignorà legea, eroarea de fapt din contra este prezumată, nimeni nefiind presupus de asemenea a lucrà cu știință în contra legei. (Trib. Constanța, *Dr.* 9/910 p. 70).

8. A se vedeà: Art. 151 cu nota 7; Art. 175 cu nota 1.

Art. 184. — Dacă buna credință există numai din partea unuia din ambii soți, căsătoria produce efectele sale civile numai în favoarea soțului celui cu bună credință și a copiilor născuți din acea căsătorie. (Civ. 183; L. p. constat. morții celor dispăruți în răsboi. (Mon. Of. 204/923). Art. 8; Civ. Fr. 202).

Text. fr. Art. 202. — Si la bonne foi n'existe que de la part de l'un des deux époux, le mariage ne produit les effets civils qu'en faveur de cet époux et des enfants issus du mariage.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, V, p. 8, 49, 52, 53, 94; VII, p. 436;
Baudry et Fourcade, *Personnes*, II, 1898 urm. 2399;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 188 urm ; ed. 1-a, III, p. 407;
Dalloz, *Rép.* Mariage. 580 urm.; *Suppl.* Mariage, 314 urm.;
Demolombe, III, 362, 369, 375, 376, 379, 380-382; XX, 745;
Duranton, VIII, 586;
Huc, II, 166;
Laurent, II, 514;
Marcadé, Art. 202, n. 4;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 56 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1091-1117; III, ed. 2-a, No. 430-461;
Troplong, III, 1382.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 663 urm.; (II, ed. 2-a, p. 823, n. 4; III, part. II, ed. 2-a, p. 188; IV, part. I, ed. 2-a, p. 484, 526, 672; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 124, 669; XI; p. 245);
Cantacuzino Matei, p. 24, 25, 695;
Nacu, I, p. 358 urm.; II, p. 428.

Jurisprudență.

1. A se vedeà art. 183 cu notele respective.

CAPITOLUL V.

Despre obligaţiunile ce isvorăsc din căsătorie.

Art. 185. — Căsătoriţii contractează împreună, prin singurul fapt al căsătoriei, îndatorirea de a alimentà, a întreţine şi a-şi educà copiii. (Civ. 189, 190 urm., 283, 285, 314, 338, 339, 758, 759, 974, 1092, 1253, 1265, 1266, 1284, 1547, 1548; Civ. Fr. 203).

Text fr. Art. 203. — Les époux contractent ensemble, par le fait seul du mariage, l'obligation de nourrir, entretenir et élever leurs enfants.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 72, 73, 104 urm.;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1993 urm., 2107, 2407;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 368, 377, 457; ed. 1-a, III, p. 319;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 608 urm.; *Suppl.* Mariage. 331 urm.;
DEMOLOMBE, III, 4; IV, 4, 7-9, 12-15, 63;
DURANTON, II, 424, 425;
HUC, II, 188-190 urm., 194;
LAURENT, III, 41-43, 66, 80;
MARCADÉ, Art. 203; 385, n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 373, 374;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1680;
ROUAST ANDRÉ, *„Des codébiteurs d'aliments"*. Curier Jud. 29/924.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 689 urm.; (II, ed. 2-a, p. 521 n. 4; IV, part. I, 517; V, p. 306; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 15, 184, 185, 242, 380, 393, 397, 642); *Observaţie* sub. Cas Fr. 27 Mart. 1922. Pand. Rom. 1924 III, 39;
CANTACUZINO MATEI, p. 200, 203, 692;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 56;
NACU, I, p. 374 urm., 380;
SESCIOREANU M. G., *Nota* sub. C. Apel Liège s. I, 21 Ian. 1920. Pand. Rom. 1922 III, 39.

Jurisprudenţă.

1. Din obligaţiunea care rezultă pentru părinte din art. 185, 187, 189 şi 190 de a alimentà, întreţine şi educà pe copilul său şi din faptul că tatăl a trimis pe fiul său în străinătate pentru a studià, rezultă pentru părinte, în această calitate, obligaţiunea de a'i procura cele necesarii în timpul şederii fiului său la studiu. Deci tatăl e dator a plăti datoria făcută de fiul său în străinătate pentru a'şi procurà existenţa şi a se căuta de boală. (Trib. Ilfov, II, 210, Mart, 10/81, *Dr.* 29/82).

2. Din textul art. 185 şi urm. c. civ. reese neîndoelnic obligaţiunea tatălui a plăti alimentele, întreţinerea şi educaţiunea copilului său; şi o dată constantă această obligaţiune pentru părinţi, rămâne fără discuţie şi obligaţiunea de a plătì tatăl şi datoria făcută de fiu în timpul boalei sale pentru căutarea sănătăţei sale. (Cas. I, 63/Febr. 20/82, B. p. 172).

3. Dacă e adevărat că dreptul copiilor de a cere alimente de la părinţii lor, fără distincţiune de tată sau mamă, isvorăşte din dreptul natural şi că legea nouă, consacrând acest principiu prin art. 185, obligă pe amândoui părinţii de a alimentà, întreţine şi creşte pe copii lor, este însă tot atât de adevărat că dispoziţiunile art. 185 nu sunt prescrise de cât în favoarea copiilor legitimi şi că ele nu pot fi întinse şi în favoarea copiilor naturali. In ceea ce priveşte pe copii naturali din combinaţiunea art. 141, 337, 652 şi 677 rezultă că, în tot sistemul legislaţiunei noastre, legiuitorul nu le-a prescris nici drepturi, nici obligaţuni de cât numai faţă cu mama lor; iar în ceea ce priveşte pe tatăl natural, legiuitorul nu prescrie absolut nici un fel de relaţiuni, ci, conform principiului fundamental înscris în art. 307, faţă cu copilul natural, tatăl său este şi rămâne o fiinţă necunoscută şi problematică şi prin urmare nici putea să i se acorde vre un drept sau să i-se impună vre o datorie faţă cu el. După lege, maternitatea singură numai se poate cercetà, mama singură exercită puterea părintească (art. 141, 337), ea singură sau rudele ei numai au dreptul la moştenirea copilului natural, şi numai la succesiunea ei sau a rudelor ei

copilul natural are dreptul a fi chemat. Cu un cuvânt, mama singură având toate drepturile, pe temeiul principiului de reciprocitate, ea singură trebue să aibă și obligațiunea de a alimentà pe copilul natural, când acesta ar aveà necesitate. Tatăl însă, considerat după codul civil ca ființă necunoscută, neavând nici un drept nici asupra persoanei, nici asupra averei copilului natural, este evident că nu poate să aibă nici obligațiunea de a-i da alimente. (Apel Iași, I, Mart. 30/88, *Dr.* 42/88).

4. Prin simplul fapt al căsătoriei soții contractează obligațiunea de a alimentà, întreține și educà copiii lor. Această obligațiune cuprinde nu numai trebuințele materiale ale copiilor, dar și cultivarea și desvoltarea facultăților lor intelectuale și morale; și aceastâ obligațiune privește de o potrivă pe fiecare soț, și unul singur este dator s'o îndeplinească în lipsa celuilalt. Așa dar, ei sunt ținuți să plătească toate cheltuelile făcute pentru instrucțiunea și educațiunea copiilor lor, fie acestea făcute după cererea expresă sau numai cu asentimentul lor. Și, din combinațiunea art. 185 și 1266, rezultă că datoria soților este o datorie necesară și riguros obligatorie: fiecare dintr'înșii este ținut să plătească întreaga datorie, dacă celalt se găsește în neputință de a-și achità partea lui. Astfel fiind, femeia separată de bunuri este datoare s'o plătească pe deplin, dacă bărbatul său a devenit insolvabil, chiar pe timpul anterior separațiunei de patrimoniu, întru cât aceasta fiind o datorie a ei personală născută din faptul căsătoriei, ea rămâne esclusiv în sarcina sa, dacă soțul n'a îndeplinit-o pe timpul când avea dânsul administrațiunea bunurilor dotale și percepea singur venitul lor. (Cas. I, 248, Jan. 8/90, B. p. 782).

5. In principiu, soții în adevăr au obligațiunea reciprocă de a procurà alimente, întreținerea și educațiunea copiilor lor, obligațiune care, în cazul când bărbatul nu mai are avere, femeea, chiar după separațiune de patrimoniu, are sarcina de a întâmpinà aceste cheltueli, în cât obligațiunea fiind comună, fiecare soț este ținut a face cheltuelile de întreținerea și creșterea copiilor (art. 185 și 1266). Acest principiu are aplicațiune atunci când soții la căsătoria lor nu adoptă regimul dotal și se căsătoresc cu comunitate de bunuri, sau femeea își separă patrimoniul său de averea soțului; în acest caz soțul nedispunând de venitul averii soției sale, dânsa este ținută și obligată chiar de lege de a contrbuì, în proporțiune cu averea ei, la sarcinele căsătoriei, a creșterii copiilor, și a răspunde de toate obligațiunile născute din această sarcina. Când însă soții au adoptat regimul dotal, soțul până la separațiunea de patrimoniu, având administrațiunea averei dotale și dreptul de a se bucra de venitul ei ca un usufructuar, erà dator și aveà obligațiunea de a susține sarcinele căsătoriei și a face cheltueli de nîtreținerea și educațiunea copiilor, în proporțiune cu averea lor, fără să atingă întru nimic pe soția sa, care nu dispunea de avutul său dotal. Deci, dacă pentru educațiunea copiilor se datoreste o sumă oarecare din timpul pe când soții nu erau separați de patrimoniu acea sumă privește numai pe soț care erà dator să o plătească la timp. Si dacă, după separațiunea de patrimoniu nu poate aveà de efect ca să condamne soția a plăti în mod solidar cu soțul ei aceà datorie, căci creditorul trebuia să reclame la timp de la soț și pe când acesta aveà avere și dispuneà de venitul averii dotale afectat de lege pentru întreținerea și educațiunea copiilor. (Apel Galați I, 172, Nov. 28/86, *Dr.* 52/90).

6. Datoria de întreținere, ce are capul de familie ca părinte și soț, ia naștere din momentul ce dânsul a devenit soțul legitim al femeii și părintele copilului și odată cu trebuințele existenței acestora; iar această datorie primordială subsistă înainte de orice sentință judecătorească și deci pensia de întreținere trebue acordată din ziua chemărei în judecată a soțului, nu din ziua pronunțărei hotărârii. (Cas. I, 247/99. B. p. 834).

7. Obligația de a întreține și educà copiii incumbă deopotrivă tatălui și mamei copiilor, fără să fie solidară sau indivizibilă. Mama, care a întreținut copiii, are acțiune în contra tatălui lor pentru ca să obțină de la el partea, cu care trebuia să contribue la întreținerea copiilor. Tatăl, care lasă sarcina întreținerii copiilor mamei, consimte ca ea să îndeplinească această obligație care le este comună, îi dă deci mandat tacit pentru aceasta. Când se va dovedì însă că, întreținând copiii, mama a vrut să facă o liberalitate, nu mai poate fi vorba de acțiunea întemeiată pe acel mandat. (Trib. Roman, Drept. 5/900).

8. In ceeace privește pe soți, în timpul procesului de divorț, soția nu poate, față cu dispoziția specială a art. 250 c. civil, să ceară o pensiune alimentară, decât pe baza acestui text, iar nu pe baza dispozițiilor generale ale art. 185 și 194 c. civ., pensiunea alimentară în timpul divorțului fiind considerată de lege ca o măsură cu caracter provizor, care se acordă în anumite condiții și are drept cauză acțiunea de divorț, și care trebue să înceteze fie prin res-

pingerea divorțului, fie prin pronunțarea lui; pe când obligația de a plăti pensiunea alimentară prevăzută de art. 185 și 194 c. civ., are cu totul altă cauză și alte condiții de admitere. (Apel Buc. IV, No. 144, 1915; „Justiția", 1915, p. 85).

9. A se vedeà: Art. 327 cu nota 1.

Art. 186. — Copilul nu poate cere dela tată sau mamă vreo parte din averea lor spre a se căsătorì, sau a-și creà vre-un stabiliment. (Civ. 758, 1250; Civ. Fr. 204).

Text. fr. Art. 204. — L'enfant n'a pas d'actiou contre ses père et mère pour un établissement par mariage ou autrement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 223;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2023, 2407;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 373; II, p. 69; ed. 1-a, III, p. 45, 47:
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 617; *Suppl.* Mariage, 337;
DEMOLOMBE, XXIV, 361;
GUILLOUARD, *Contrat de mariage*, I, 140:
LAURENT, XXI, 159:
MOURLON, ed. 7-a, I, 374;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1727; III, ed. 2-a, No. 852, 853.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 697 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 321, 566; V, p. 306; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 15, 184, 185, 282, 380, 393, 397, 642); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 88; *Observație* sub. Trib. Tutova, 26 Mai 1909. Dreptul 41/1910.
CANTACUZINO MATEI, p. 201, 692, 719;
PROFIRIU GH. IOAN, „*Inzestrarea este satisfacerea unei obligațiuni naturale*" Curier Jud. 521/1911.

Jurisprudență.

1. Deși este adevărat că legiuitorul modern în art. 186 din codul civil, prin deosebire de dreptul roman, refuză copilului orice acțiune în contra părinților spre a-l înzestrà, nu este mai puțin adevărat însă că sub orice legislațiune părinții au dela natură obligațiunea de a înlesnì căpătuirea copiilor lor. (Cas. I, 23 Ian. 1910, B. p. 31).

2. După art. 186 c. civ. care confirmă caracterul facultativ al constituirei dotei de către părinți, aceștia nefiind ținuți a-și dotà copiii, de cât în baza unei obligațiuni naturale, de acì rezultă că pentru cazul când părinții au promis copilului o dotă în îndeplinirea obligației naturale de care ei sunt ținuți de a-și înzestrà copiii, angajamentele luate prin asemenea promisiuni de înzestrare urmează a fi cârmuite de principiile relative la obligațiile naturale. (Trib. Dâmbovița, 10 Nov. 1921, Dreptul 10/922).

3. A se vedeà: Art. 1092 cu notele: 15, 16, 18, 22, 23, 28; Art. 1228 cu nota 68.

Art. 187. — Copiii sunt datori a da alimente tatălui și mamei lor, și celorlalți ascendenți care se vor aflà în lipsă. (Civ. 185, 189, urm., 314, 475, 831, 974, 1041, 1058, 1065, 1147, 1253, 1310; Pr. civ. 407, 408, 409; L. Timbr., 21, § 1—b; Civ. Fr. 205).

Text. fr. Art. 205. — Les enfants doivent des aliments à leurs père et mère et autres ascendants qui sont dans le besoin.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 100, 103-108, 154;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1923, 1929, 2026 urm., 2041 urm., 2107, 2139 urm., 2408, 2409, 2413;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 247, 347, 366, 368, 375, 381; II, p. 253; ed. 1-a, III p. 164, 319, 344, 411, 412, 417, 418, 702, 801;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 1620 urm.; *Suppl.* Mariage, 339 urm.;

DEMOLOMBE, IV, 18, 19, 31, 36, 40, 42, 47-49, 51-53; 55, 63, 74, 75; V, 550, 551;
DURANTON, II, 224, 385, 407, 421, 424, 425;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 297 bis, II;
HUC, II, 198, 205, 206, 214, 221, 224;
LAURENT, III, 48, 60, 61, 63, 65, 66, 70-72;
MARCADÉ, Art. 204, 205, 207, n. 2, 4, 5 şi 6; 211, n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 375 urm;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 662, 905 urm.; III, ed 2-a, No. 233 urm.;
ROUAST ANDRÉ, *„Des codébiteurs d'aliments“*, Curier Jud. 29/924.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 701 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 384, 534, 535; V, p. 306; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 15, 184, 185, 242, 380, 393, 397, 642; XI, p. 324); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 132. 497; *Observaţie* sub. C. Apel Bruxelles 2 Febr. 1900. Curier Jud. 29/902; *Observaţie* sub. Judec. de Pace Paris 10 Iulie 1903. Curier Jud. 30/904; *Nota* sub. Trib. civil, Paris 8 Febr. 914, Curier Jud. 68/1915; *Observaţie* sub. Cas. Fr. 27 Mart. 1922. Pand. Rom. 1924, III. 39;
ALEXANDRESCU TRAIAN, *Notă* sub. Cas. Fr. civ. 27 Nov. 1917. Jurispr. Gen. 9/1923, No. 645;
CANTACUZINO MATEI, p. 211, 691;
COHEN I., *„Condiţiunea realizării dreptului la alimente“*, Curier Jud. 70/1910;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 56;
EMMANUEL EUG. *Notă* sub. Trib. Lille, 19 Ian. 1920. Curier Jud. 18/921;
MEITANI GEORGE (fiu), *Despre drepturile copiilor naturali*. Dreptul 21/1902;
NACU, I, p. 379;
POLIMERIDI DIMACHE PETRE, *Observaţie* sub. Trib. Teleorman, 640 din 14 Dec. 1910. Curier Jud. 9/911;
VERMEULEN H. I., *Notă* sub. Jud. pace Ucele, 16 Aprilie 1921. Jurispr. Gen. 15/1924, No. 870.

Jurisprudenţă.

1. Persoanele obligate după lege a îndeplinì datoriile lor legale de întreţinere, pot fi chemate cumulativ şi simultaneu a răspunde acestei obligaţiuni. (Apel Buc. III, 111, Iun. 6/91. *Dr.* 63/91).

2. Aprecierea lipsei celui ce reclamă alimente, cum şi a mijloacelor de care dispune cel obligat, se judecă în mod suveran de judecătorul fondului. (Cas. II, 40 şi 41 din 8 Febr. 1912. Curier Jud. 25 1912).

Art. 188. — Ginerii şi nurorile sunt datori asemenea şi în aceleaşi împrejurări a da alimente socrului şi soacrei. Această îndatorire încetează însă:

1. Când soacra se căsătoreşte de a doua oară.

2. Când acela din soţi care produceà afinitatea (cuscria) şi copiii născuţi din căsătoria sa cu celalt soţ, au murit. (Civ. 187, 189, urm., 1253; Pr. civ. 407, 408, 409; L. timbr. 21, § 1—b; Civ. Fr. 206).

Text fr. Art. 206. — Les gendres et belles filles doivent également, et dans les mêmes circonstances, des aliments à leurs beau-père et belle-mère; mais cette obligation cesse: 1° lorsque la belle-mère a convolé en secondes noces, 2° lorsque celui des époux qui produisait l'affinité, et les enfants issus de son union avec l'autre époux, sont décédés.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 99. 103;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2032 urm., 2042 urm., 2107, 2408, 2409, 2413;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a. I, p. 371; II, p. 253; ed. 1-a, III, p. 319, 801;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 293 bis, I;
DEMOLOMBE IV, 24, 25, 26 bis, 27, 35;
HUC, II, 199;
LAURENT III, 59, 64, 65, 76, 78;
MARCADÉ, Art. 206, n. 1 şi 3:

MOURLON ed. 7-a, I, p. 275 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 657, 667;
ROUAST ANDRÉ, *„Des codébiteurs d'aliments"*, Curier Jud. 29/924.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 701 urm.; (V. p. 306; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 15, 184, 185, 242, 380, 393, 397, 642); *Observaţie* sub. C. Apel Bruxelles, 2 Febr. 900. Curier Jud. 29/902; *Observaţie* sub. Judec. de Pace Paris, 10 Iulie 903. Curier Jud. 30/904. *Observaţie* sub. Cas. Fr. 27 Mart. 1922, Pand. Rom. 1924, III, 39;
ALEXANDRESCU TRAIAN, *Nota* sub. Cas. Fr. civ. 27 Nov. 1917 Jurispr. Gen. 9/1923, No. 645.
CANTACUZINO MATEI, p. 178, 211, 691;
COHEN I., *„Condiţiunea realizării dreptului la alimente"*, Curier Jud. 70/1910;
NACU, I, p. 380 urm.

Jurisprudenţă.

1. Ginerile este dator să servească pensie alimentară bunei după mamă a soţiei sale, dacă dânsul are folosinţa averei dotale, ce i s'a adus de aceasta. (Cas. I, 312/94. B. p. 957).

2. După art. 188 din codul civil, ginerii şi nurorile sunt în întregime asimilaţi cu copiii, în ce priveşte obligaţiunea de a procurà socrilor alimente în caz de lipsă, şi această obligaţiune nu încetează pentru gineri şi nurori decât în cele două cazuri prevăzute de sus arătatul articol, adică când soacra se căsătoreşte a doua oară şi când acela din soţi care producea afinitatea şi copiii născuţi din căsătoria sa cu celălalt soţ au murit, afară de aceste două cazuri nu este nici o distincţiune de făcut relativ la pensiunea alimentară între copii şi gineri sau nurori. (Cas. I, 19 Dec. 1912, B. p. 2139).

3. Nora poate cere alimente de la socrul şi soacra sa în conformitate cu dispoziţiile art. 188 c. civ., aceste obligaţiuni fiind reciproce, ele însă nu se pot impune de cât atunci când acel care le primeşte are vădit nevoe de ajutor. (Judec. rur. Valea Glodului (Suceava) 26/1911, Curier Jud. 83/1912).

4. Legea, prin dispoziţiunile art. 187, 188 şi 189, care obligă pe socru a da alimente norei sale, nesubordonând această obligaţiune nici absenţei soţului şi nici încetărei lui din viaţă — singura condiţiune fiind ca copiii rezultaţi din căsătorie să fie încă în viaţă — urmează că soţia poate să ceară simultan pensiune alimentară atât de la soţ, cât şi de la socrul său. (Trib. Ilfov IV, No. 200, 1915; Drept. 1915, p. 613, „Justiţia" 1915 p. 83).

5. Socrul poate fi obligat, pe baza art. 188 şi 189 c. civ., să servească pensiune alimentară nurorei sale, în timpul şi cu ocazia procesului de divorţ, între noră şi soţul său. (Cas. II, No. 277, 1915; Jurispr. Rom. 2/916, p. 20, Curier Jud. 21/916).

6. Atât în legislaţia noastră, cât şi în cea franceză, spre deosebire de alte legislaţiuni, precum: cea germană şi italiană, nici un text de lege nu arată dacă diferitele persoane obligate a da alimente, sunt ţinute a achita această obligaţie într'o ordine succesivă, sau dacă, din contră, ele pot fi ţinute toate de odată şi în mod cumulativ şi simultaneu.

Din lipsa unui asemenea text, care ar fi curmat orice discuţie, rezultă că, în materie alimentară, adajul *„Ubi emolumentum successionis, ibi onus alimentorum esse debet"*, nu-şi poate primi aplicarea; aşà că, în principiu, persoana care se află în lipsă poate cere alimente în mod cumulativ dela toţi acei cărora incumbă această obligaţie, conform art. 188, 189 şi 190 c. civ. (Apel Buc. IV, No. 144, 1915; „Jusitiţia" 1915, p. 84).

Art. 189. — Obligaţiunile ce rezultă din aceste dispoziţiuni sunt reciproce. (Civ. 187. urm.; L. Timbr. 21, § 1—b; Civ. Fr. 207).

Text. fr. Art. 207. — Les obligations résultant de ces dispositions sont réciproques.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 99, 100, 102-104, 110, 153, 154, 215. 225, 226;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2027, 2029, 2031, 2032, 2036 urm., 2107;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a. I, p. 365, 369, 381;
DALLOZ, *Rép.* Mariage. 629 urm., 697 urm.; *Suppl.* Mariage, 345 urm., 378 urm.;
DEMOLOMBE, IV, 16, 17, 20, 21, 23, 28, 29, 35, 37, 68; V, 550, 551; XIV, 135;
HUC, II, 219;
LAURENT, III. 63, 76, 77;

MARCADÉ, Art. 203, n. 3; 204, 207; 207, n. 1, 2 şi 3; 756, n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 375 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 664, 669. 671;
ROUAST ANDRÉ, *„Des codébiteurs d'aliments"*. Curier Jud. 29 924.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 712 urm.; (V, p. 306); *Observaţie*, sub. Cas. Fr. 27 Mart. 1922, Pand. Rom. 1924, III, 39;
CANTACUZINO MATEI, pg. 211, 619;
NACU, I, p. 379;
VERMEULEN H. I. *Nota* sub. Jud. pace Ucele, 16 Aprilie 1921, Jurispr. Gen. 15 1924, No. 870.

Jurisprudenţă.

1. Legea, prin dispoziţiunile art. 187, 188 şi 189 c. civ., care obligă pe socru a da alimente norei sale, nesubordonând această obligaţiune nici absenţei soţului şi nici încetărei lui din viaţă — singura condiţiune fiind ca copiii rezultaţi din căsătorie să fie încă viaţă — urmează că soţia poate să ceară simultan pensiune alimentară atât de la soţ, cât şi de la socrul său. (Trib. Ilfov IV No. 200, 1915; Dreptul 1915, p. 613. Justiţia 1915, p. 83).

2. Socrul poate fi obligat, pe baza art. 188 şi 189 c. civ., să servească pensiune alimentară nurorei sale, în timpul şi cu ocazia procesului de divorţ, între nuroră şi soţul său. (Cas. II, No. 277, 1915; Jurispr. Rom. 2/1916, p. 20. Curier Jud. 21/916).

3. Atât în legislaţia noastră, cât şi în cea franceză, spre deosebire de alte legislaţiuni, precum: cea germană şi italiană, nici un text de lege nu arată dacă diferitele persoane obligate a da alimente, sunt ţinute a achità această obligaţie într'o ordine succesivă, sau dacă, din contra, ele pot fi ţinute toate de odată şi în mod cumulativ şi simultaneu.

Din lipsa unui asemenea text, care ar fi curmat orice discuţie, rezultă ca, în materie alimentară, adajul *„Ubi emolumentum successionis, ibi onus alimentorum esse debet"* nu-şi poate primi aplicare; aşa că, în principiu, persoana care se află în lipsă poate cere alimente în mod cumulativ dela toţi acei cărora incumbă această obligaţie, conform art. 188, 189 şi 190 c. civil. (Apel Buc. IV, No. 144, 1915; Justiţia 1915, p. 84).

4. A se vedeà: Art. 188 cu nota 3.

Art. 190. — Alimentele se dau în proporţiune cu trebuinţa acelora care le reclamă, şi cu starea aceluia care e dator să le întâmpine. (Civ. 187, 191, urm., 1041; Civ. Fr. 208).

Text. fr. Art. 208. — Les aliments ne sont accordés que dans la proportion du besoin de celui qui les réclame, et de la fortune de celui qui les doit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 106, 112;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2057, 2059, 2065 urm., 2086 urm.. 2146;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 374. 380;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 653 urm., 673 urm.; *Suppl.* Mariage 361 urm. 372;
DEMOLOMBE, IV, 44, 45;
HUC, II, 205;
LAURENT, III, 71;
MARCADÉ, Art. 204; 207, n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 380;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 674 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 712 urm.; (V, p. 487 nota);
CANTACUZINO MATEI, p. 211;
NACU, I, p. 227, 381.

Jurisprudență.

1. In privința aprecierei cuantumului pensiunei alimentare, instanța de fond fiind suverană, nu cade sub censura curții de casație. (Cas. I, 273/Sept. 3/84, B. p. 665).

2. Atât în legislația noastră, cât și în cea franceză, spre deosebire de alte legislațiuni, precum: cea germană și italiană, nici un text de lege nu arată dacă diferitele persoane obligate a da alimente, sunt ținute a achită această obligație într'o ordine succesivă, sau dacă, din contra, ele pot fi ținute toate deodată și în mod cumulativ și simultaneu.

Din lipsa unui asemenea text, care ar fi curmat orice discuție, rezultă că, în materie alimentară, adajul *„Ubi emolumentum successionis, ibi onus alimentorum esse debet“* nu-și poate primì aplicare; așà că, în principiu, persoana care se află în lipsă poate cere alimente în mod cumulativ dela toți acei cărora incumbă această obligație, conform art. 188, 189 și 190 c. civil. (Apel Buc. IV, No. 144, 1915; „Justiția“, 1915, p. 84).

Art. 191. — Când acela care dă, sau acela care primește alimentele ajunge într'o stare astfel, că unul nu le mai poate da sau celalt nu mai are nevoie de ele în total sau în parte, se poate cere a fi apărat, sau a se face reducțiune din ceeace da. (Civ. 192; Civ. Fr. 209).

Text. fr. Art. 209. — Lorsque celui qui fournit ou celui qui reçoit des aliments est replacé dans un état tel, que l'un ne puisse plus en donner, ou que l'autre n'en ait plus besoin en tout ou en partie, la décharge ou réduction peut en être demandée.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 111, 112;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2092, 2098 urm., 2147 urm., 2155;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 375;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 714 urm. *Suppl.* Mariage. 394 urm.;
DEMOLOMBE IV, 67;
HUC, II, 208;
LAURENT, III, 50, 51, 75;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 380;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 682.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 712 urm.; (II, ed. 2-a, p. 182); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 306;
CANTACUZINO MATEI, p. 211;
NACU, I, p. 382.

Jurisprudență.

1. Deciziunea prin care mama a fost obligată a da fiicei sale o pensiune alimentară, nu poate constituì autoritatea lucrului judecat, după cum rezultă din combinațiunea art. 190 și 191, care, permițând o diminuare, cata a admite și o augmentare a pensiunii când pozițiunea părților a luat o preschimbare. (Cas. I, 204/78, Mai 13/78. B. p. 210).

2. Hotărîrile relative la pensiile alimentare nu au autoritatea lucrului judecat. (Cas. I, 5/94. Bul. p. 10).

Art. 192. — Dacă persoana care e datoare a înlesnì trebuințele viețuirei, va justificà că nu mai poate plătì pensiune de întreținere, tribunalul poate, după ce va cercetà și se va încredințà de adevăr, să ordone ca să primească în locuința sa, să alimenteze și să întrețină pe acela căruia erà dator a da acea pensiune. Civ. 193, 1075; Civ. Fr. 210).

Text. fr. Art. 210. — Si la personne qui doit fournir les aliments justifie qu'elle ne peut payer la pension alimentaire, le tribunal pourra, en connais-

sance de cause, ordonuer qu'elle recevra dans sa demeure, qu'elle nourrira et entretiendra celui auquel elle devra des aliments.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 109, 110;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II. 2087, 2093 urm., 2099;
COLINET ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 376;
DEMOLOMBE, IV, 58, 59, 64-66;
MOURLON, ed. 7-a. I, p. 381;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 684.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 723 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 213;
NACU, I, p. 382, 383.

Jurisprudență.

1. Dispozițiunile art. 192 c. civ., au a se aplică atunci când o persoană în executarea obligației legale de întreținere este datoare a plătì o pensiune periodică și justifică Tribunalului că nu mai poate plătì acea pensiune, în care caz Tribunalul poate ordonă să primească în locuința sa, să alimenteze și să întrețină pe acela căruia se datorește pensiunea, iar nu și în cazul când printr'o tranzacție, cel obligat la plata pensiunei de întreținere s'a achitat odată pentru totdeauna prin cedarea unui lucru sau unui drept de folosință, caz în care el nu mai poate invocà art. 192 citat spre a strică convenția. (Cas. I, decizia No. 52, din 25 Ianuarie 1916; „Jur'spr. Rom." 1916, p. 286; Curier Jud. 40/916).

Art. 193. — Tribunalul va hotărî asemenea dacă tatăl sau mama, care va oferì a primì să alimenteze și să întrețină în casa sa pe copilul, căruia este dator a-i da mijloace de viețuire, va puteà fi scutit de plata pensiunei în bani. (Civ. 185, 192; Civ. Fr. 211).

Text. fr. Art. 211. — Le tribunal prononcera également si le père ou la mère qui offrira de recevoir, nourrir et entretenir dans sa demeure, l'enfant à qui il devra des aliments, devra dans ce cas être dispensé de payer la pension alimentaire.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 109;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2087, 2094, 2096, 2097, 2099;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 376;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 682 urm.; *Suppl.* Mariage, 373;
DEMOLOMBE, IV, 50, 59, 60;
HUC, II, 218;
LAURENT, III, 74;
MARCADÉ, Art. 210, 211, n. 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 381;
PLANIOL, I, ed. 3-a No 684.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 723 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 213;
NACU, I, p. 383.

CAPITOLUL VI

Despre drepturile şi datoriile respective ale soţilor.

Art. 194. — Soţii îşi datoresc unul altuia credinţă, sprijin şi ajutor. (Civ. 61, 185, 195 urm., 211 urm., 241, 250, 1224, 1225, 1253; C. pen. 269, 270; Civ. Fr. 212).

Text. fr. Art. 212. — Les époux se doivent mutuellement fidélité, secours, assistance.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 132-134;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1923, 1929, 2041, 2045, 2046, 2123 urm., 2140, 2403, 2404;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 153, 187, 365;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 639 urm., 668, 743; *Suppl.* Mariage, 349, 365 urm., 405;
DEMOLOMBE, IV, 34, 85, 97, 110;
HUC, II, 231, 232;
LAURENT, III, 87;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 383, 384;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 892, 1361; III, ed. 2-a, No. 217, 760;
ROUAST ANDRÉ, *„Des codébiteurs d'aliments"*, Curier Jud. 29/924.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a p. 727 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 144, 145; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 15, 19, 173, 397, 518); *Observaţie*, sub. Judec. ocol II, Ploeşti, 2225 din 14 Oct. 1903, Curier Jud. 19/904;
CANTACUZINO MATEI, p. 691;
NACU, I, p, 385, 386.

Jurisprudenţă.

1. Dispoziţiile cuprinse în Cap. VI din titlul V „Despre căsătorie" privitoare la drepturile şi datoriile respective ale soţilor, au a fi aplicate în căsătorie, sub orice regim ar fi contractată căsătoria. ele consacrând principii generale de ordin moral şi social. Aşà fiind soţia, chiar sub regimul dotal, păstrează încă obligaţiile ce îi sunt impuse prin art. 194 c. civ. şi deci este datoare, când soţul nu are avere, să contribue la sarcinile căsătoriei cu propria-i avere, indiferent dacă este dotală sau parafernală şi prin aceasta, achitându-şi o datorie legală proprie, nu poate aveà recurs contra soţului, care, ulterior, şi-ar îmbogăţi situaţia, acestuia revenindu-i numai îndatorirea, — din momentul îmbogăţirei, — de a suportà cu propria-i avere nevoile casnice. (Cas. I, decizia No. 247 din 29 Aprilie 1916; „Jurispr. Rom." 1918, p. 389).

2. A se vedeà: Art. 2 cu nota 56.

Art. 195. — Bărbatul e dator protecţiune femeei, femeea ascultare bărbatului. (Civ. 950, 1224, 1225; Civ. Fr. 213).

Text fr. Art. 213. — Le mari doit protection à sa femme, la femme obéissance à son mari.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V. p. 134;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2158 urm.;
COLIN ET CAPITANT, I, ed. 2-a, p. 187, 614, 621;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 744; *Suppl.* Mariage, 406 urm.;
DEMOLOMBE, IV, 87 bis, 90;
HUC, II, 233;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 384, 385;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 919, 920; III, ed. 2-a, No. 247, 248.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 736 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 19, 20, 393, 589);
CANTACUZINO MATEI, p. 691;
NACU, I, p. 386;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 47;
VERICEANU C. GRIGORE, «*Câte-va cuvinte asupra art. 195 și 1000 din Codul civil*», Curier Jud. 21/909;

Art. 196. — Femeea este datoare să locuiască împreună cu bărbatul său și să-l urmeze ori în ce loc va găsì el de cuviință să-și stabilească locuința sa; bărbatul este dator a o primì și a-i înlesnì tot pentru vețuirea ei, după starea și puterea sa. (Civ. 93, 185, 194, 195, 250, 263, 277, 1075-1077, 1083, 1225, 1226; Civ. Fr. 214).

Text. fr. Art. 214. — La femme est obligée d'habiter avec le mari, et de le suivre partout où il juge à propos de résider: le mari est obligé de la recevoir, et de lui fournir tout ce qui est nécessaire pour les besoins de la vie, selon ses facultés et son état.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 133-137;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2107, 2131 urm.; 2162 urm.; 2403, 2404;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 187. 424, 623 urm.; ed. 1-a. III, p. 11;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 745 urm., 749; *Suppl.* Mariage, 408 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 302 bis, II;
DEMOLOMBE, IV, 90, 91, 95, 104-107, 110;
HUĆ, II, 236-238;
LAURENT, III, 91-94;
MARCADÉ, Art. 214, n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 384, 385;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 893 urm.; III, ed. 2-a, 218 urm.;
ROUAST ANDRÉ, „*Des codébiteurs d'aliments*“, Curier Jud. 29/924.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 729 urm.; (II, ed. 2-a, p. 131; V, p. 486, nota; VIII, part. I. ed. 2-a, p. 19, 20, 393, 589); *Observație* sub. C. Apel Liege 16 Iunie 1893, Curier Jud, 58/1900; „*Aducerea femeei la domiciliul bărbatului manu militari*“. Pagini Juridice, 5/907; *Observație*, sub. Trib. La Fleche, 2 Mai 1926. Pand. Rom 1922, III, 145; *Notă* sub. Trib. St. Flour (Cantal), 9 Dec. 1922. Jurispr. Gen. 26/1923, No. 1777;
CANTACUZINO MATEI, p. 692;
NACU, I, p. 387 urm.;
RĂDULESCU ANDREI, *Nota* sub. Cas. I, 22 Nov. 1922, Pand. Rom. 1923, I, 261.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. In principiu general, femeia este ținută de a urmă pe soțul său oriunde și de a locuì împreună cu dânsul neputând legalmente să aibe domiciliu decât acela al barbatului. Femeia, ce ar contravenì unei atari îndatoriri legale, decurgând din contractul de căsătorie, expres prevăzută de art. 196, poate fi constrânsa de către barbatul său la îndeplinirea ei. Această regulă generală nu încetează de a subsista în tot timpul cât va durà legământul conjugal, afară de cazurile excepționale anume specificate prin lege, cum este cel prevăzut de art. 241. Corelativul acestei obligațiuni este dreptul femeii de a cere dela soț a o primì în casa sa și a-i înlesnì tot pentru vețuirea ei în proporțiune cu facultătile

sale. De aci rezultă că femeia nu poate, locuind aiurea decât în casa soţului, să ceară obligarea acestuia a-i da cele pentru existenţă. (Cas. I, 23/Ian. 26/72. B. p. 16).

2. După art. 196, bărbatul fiind obligat, în timpul căsătoriei, a primì femeea şi a-i înlesnì tot pentru întreţinerea ei, de acì rezultă în general, că bărbatul nu va fi obligat a întreţine pe femee decât dacă locueşte cu dânsul împreuna. Dacă însă femeea voeşte a locuì sau dacă ea locueşte chiar împreună cu bărbatul, dar acesta uitând îndatoririle sale n'ar da nimic spre întreţinerea casei conjugale a femeei, în asemenea cazuri, deşi proces de divorţ n'ar urmà, femeea n'are alt mijloc decât a trage în judecată pe bărbat spre a obţine condamnarea lui la plata unei sume de întreţinere, căci altfel obligaţiunea impusă bărbatului prin art. 196 ar fi fără nici o sancţiune dacă femeea n'ar puteà, chiar în timpul căsătoriei şi chiar de n'ar urmà proces de divorţ, să obţină dela bărbat prin judecată întreţinerea necesară. Deci soţia, dată afară din casa conjugală, e în drept, conform art. 196, a cere dela bărbatul ei o sumă de întreţinere. Acordându-i-se asemenea sumă nu s'ar puteà zice că prin aceasta s'ar admite o separaţiune de corp, căci dacă există separare de corp, ea este factice din cauză că bărbatul refuză de a primì pe soţia sa. (Cas. I, 217/Mai 19/73. B. p. 104).

3. Datoria impusă femeei de a cohabità cu soţul său, are de corelativ obligaţiunea impusă bărbatului de a o primì şi întreţine după facultăţile şi poziţiunea sa, şi dacă bărbatul nu-i oferă o reşedinţă convenabilă încetează pentru femeie datoria de cohabitaţiune. Imposibilitatea de va proveni din cauza bărbatului ce nu-şi îndeplineşte obligaţiunea legală, femeia are drept a cere alimente. Condamnarea la plată de alimente are loc atunci când bărbatul nu oferă o reşedinţă convenabilă soţiei sale şi o expune a suferì fapte grave de unde decurge pentru soţie o sorginte de umilinţe continue. (Trib. Ilfov, II. Febr. 3/73. *Dr.* 25/74; Trib. Ilfov, II, Mart. 21/74. *Dr.* 41/74).

4. Dacă femeia este datoare să locuiască cu bărbatul său, şi nu poate pretinde alimente decât la domiciliul conjugal, această datorie însă, este subordonată la datoria corelativă ce are bărbatul, nu numai de a-i înlesnì mijloacele materiale de vieţuire, dar încă de a-i asigurà demnitatea şi securitatea sa. Astfel când bărbatul nu-şi îndeplineşte datoria sa şi pune pe femee în imposibilitate de a mai locuì cu soţul său, dânsa, părăsind domiciliul conjugal, nu perde dreptul de alimente. (Apel Buc. II, 140, Mai 11/73. *Dr.* 25/74).

5. Din art. 195 şi 196 rezultă îndatorirea pusă de lege femeii de a locuì împreună cu bărbatul său, dar totdeodată facultatea lăsată judecătorului de a suspendà executarea acestei îndatoriri, întru cât soţul nu procură soţiei o locuinţă în care liniştea şi demnitatea să fie ferite de orice atingere. Deci dacă judecătorii de fond constată în fapt, că soţul nu şi-a îndeplinit către soţia sa datoria ce-i impune legea de a-i da o locuinţă convenabilă, şi că soţia a fost nevoită prin faptul bărbatului său a părăsì locuinţa conjugală, şi asupra acestor împrejurări de fapt, obligă pe bărbat a procurà soţiei sale mijloace de întreţinere afară din domiciliul conjugal, deoarece îl consideră ca autor al acelei situaţiuni, nu violează nici unul din textele citate. (Cas. I, 14/Ian. 18/74. B. p. 15).

6. După lege, domiciliul soţilor e acela ce bărbatul ca şef al puterei maritale a găsit cu cale de a alege. Femeea măritată pe lângă împrejurarea că nu poate aveà un alt domiciliu decât acela al bărbatului său (art. 93 c. civ.), de fapt nu poate locuì departe de bărbatul său, ci e obligată de lege să locuească împreună cu dânsul şi să-l urmeze chiar în orice loc ar găsì de cuviinţă a stabilì locuinţa sa (art. 196 c. civ.). Şi ori cât de puţin cugetată ar fi hotărîrea bărbatului de a-şi strămută locuinţa sa chiar şi în străinătate, totuşi femeea nu poate decât a se supune voinţei soţului ei, afară numai când circumstanţe de fapt, cum acea de boală grea, ar justificà resistenţa opusă de femee, căci în asemenea cazuri punându-se în joc existenţa ei chiar, bărbatul după lege e obligat a o protege (art. 195 c. civ). Bărbatul invitând pe soţia sa la noua sa locuinţă nu se sustrage îndatorirei ce legea-i impune de a îngrijì pe femeea sa după stare şi puterea sa. De s'ar admite că tribunalele sunt în drept a controlà modul cum soţul îşi execută obligaţiunea sa legală, nu numai pentru a aprecià în vederea drepturilor ce ar puteà exercità femeea în contra soţului său, ci şi a prescrie bărbatului măsurile ce necesită exigenţile menajului, ar fi a ridicà bărbatului puterea maritală pentru a o da tribunalelor, a creà o sorginte de neînţelegeri şi discordie între soţi, a face să dispară disciplina domestică şi o perfectă armonie ce trebue a domnì între dânşii. (Apel Buc. I. Mai 17/74. *Dr.* 41/74).

7. Dacă, conform art. 196, femeea e datoare să locuească cu soţul său,

însă această obligaţiune impune soţului o altă datorie corelativă, adică pe aceea de a o hrănì şi întreţine în domiciliul conjugal. Şi de câte ori această obligaţiune nu se împlineşte din culpa bărbatului, este caz de a fi constrâns prin condamnare la o pensiune de întreţinere, până când, după o trecere de timp, pasiunile s'ar mai calmà şi bărbatul ar puteà izbutì a convinge pe tribunal că e decis a-şi împlinì cu bună credinţă datoria impusă de lege faţă cu femeea sa, şi în consecinţă a revocà această pensiune alimentară, care e prin natura sa revocabilă în cazul de a nu mai fi trebuinţă. (Apel Focş. II, Oct. 29/81. *Dr.* 84/81).

8 Dacă soţul isgoneşte pe soţia sa din domiciliul conjugal şi refuză de a o reprimì, manifestând şi în public această dorinţă prin faptul că intentează acţiune de divorţ în asemenea situaţiune, conform art. 196 combinat cu 250 c. civ., se naşte pentru femee dreptul de a cere pensiune alimentară. (Cas. I, 299/Sept. 22/84. B. p. 705).

9. După art. 196, femeia e datoare să locuiască cu soţul său şi să-l urmeze ori în ce loc va găsì el de cuviinţă să-şi stabilească locuinţa sa. Dela această dispoziţiune, fundată pe consideraţiuni de familie şi prescrisă în interesul ordinei publice, legiuitorul a derogat numai în ipoteza când între soţi există proces de divorţ. (Apel Focşani, I, 130, Oct. 24/85. *Dr.* 14/86; Trib. Tutova, Aug. 19/85. *Dr.* 66/85).

10 Din coprinderea art. 194, 195 şi 196 reese că femeia, deşi este obligată să locuiască cu soţul sau, însă nu poate să fie constrânsă să locuiască în domiciliul conjugal atunci când între soţi se petrec fapte cari ating liniştea şi respectul ce un soţ datoreşte soţiei sale şi cari lovesc în demnitatea unei femei ce se respectă, putând în atari cazuri femeia fi autorizată a-şi fixà domiciliul în altă parte. (Cas. I, 452, Nov. 22/91, B. p. 1238).

11. Refuzul nejustificat din partea soţiei de a urmà pe bărbat, atunci când el propune iarăşi traiul în comun, este o călcare a îndatoririi impuse de art. 196 C. c. şi constitue faţă de soţ o injurie gravă, în sensul art. 212, de natură a autorizà pronunţarea divorţului şi în favoarea lui. (Apel Buc. I, Drept 74/903).

12. In cazul când bărbatul nu îşi îndeplineşte obligaţia de a procurà soţiei sale tot ce-i este necesar, Tribunalul îl poate condamnà să dea femeii sale mijloacele de întreţinere, chiar afară de domiciliul conjugal. (C. Apel Buc. I, *Dr.* 25/900).

13. Cu toate că, după art. 196 codul civil, femeea este obligată să locuească cu bărbatul său şi să-l urmeze oriunde el va gasì de cuviinţă să-şi stabilească domiciliul, totuşi atunci când soţul îşi neglijează îndatoririle sale în aşà fel încât liniştea şi demnitatea soţiei nu mai este la adăpostul oricărei atingeri, soţia are dreptul şi în afară de domiciliul conjugal de a se plânge şi a silì pe soţ să-şi îndeplinească obligaţiunile ce îi sunt impuse de lege şi acesta să fie îndatorat a procurà soţiei, toate cele ce îi sunt necesare pentru întreţinerea sa. (Apel, Galaţi I. *Dr.* 52/909, p. 412).

14. Deşi veniturile imobilelor dotale aparţin bărbatului, însă dânsul având îndatorirea, conform art. 196 din codul civil, de a întreţine pe soţie, urmează că aceasta are tot dreptul şi interesul a se opune la o poprire făcută de un creditor al bărbatului şi care poprire ar aveà de efect de a luà tot venitul imobilelor dotale. (Cas. II, 72 din 3 Mai 1911. B. p. 685; „Jurisprudenţa" 20 1911).

15. Art. 196 din codul civil punând îndatorire bărbatului a da întreţinere şi îmbrăcăminte soţiei sale, şi deci a plătì furnizorilor obiectele procurate în acest scop, rezultă de aici, ca un corolar necesar, că tot lui trebue să-i aparţină şi dreptul de a sta în justiţie relativ la aceste furnituri, fie ca reclamant, fie ca pârât, căci acţiunea în justiţie nu este altceva decât mijlocul de a ajunge la îndeplinirea obligaţiei impusă bărbatului prin lege.

Pe temeiul acestui principiu, se admite fără discuţie că femeea măritată trebue a fi considerată ca având un mandat tacit din partea soţului pentru cheltuelile casnice ale menajului şi acele necesare îmbrăcămintei sale, în raport cu poziţia şi averea bărbatului, ceeace se apreciază în mod suveran de instanţele de fond. (Cas. III, 8 Iunie 1911, B. p. 925).

16. Conform art. 196 c. civ., bărbatul fiind dator a primì pe soţie în locuinţa sa, şi a-i înlesnì cele necesare vieţei după starea şi puterea sa, de acì rezultă că tot ce, la un moment dat, se află în domiciliul conjugal, este presupus că aparţine soţului până la proba contrarie, aşà că dacă soţia ar ridicà din domiciliul soţului anume obiecte mobile, nu soţului, ci soţiei, dacă se pretinde proprietară, incumbă sarcina de a face dovada proprietăţei lor. (Trib. Roman, 7254, 1913; „Curier Jud." 48/1914, p. 394).

17. După dispoziţiunile art. 196 C. civ. soţul este obligat a da soţiei cele necesare existenţei, şi prin consecinţă ar fi legat printr'un quasi-contract faţă de un negotiorum gestor, care ar fi suportat cheltulile de întreţinere şi căutarea sănătăţei soţiei. (Trib. Dolj

III, No. 53, 1913; Curier Jud. 27/915, p. 225).

18. Conform art. 194 Cod. civ., soții își datorează unul altuia prin singurul fapt al căsătoriei, credință, sprijin și ajutor.

Prin urmare, când soțul aflându-se în proces de divorț cu soția, îi servește pensia alimentară la care a fost obligat prin sentință definitivă, iar pe de altă parte justiția autoriză pe soție de a se împrumută cu o sumă oarecare pentru căutarea sănătăței, prin aceasta soțul s'a achitat față de soție de obligația impusă de lege și dar soțul nu mai poate fi obligat a mai plăti și alte sume cu cari s'ar fi împrumutat soția dela o a treia persoană. (Trib. Dolj, III, No. 53, 1913; Curier Jud. 27/915, p. 225).

19. Obligațiunile naturale sunt legături juridice imperfecte recunoscute de lege dar nesancționate de ea, echitatea fiind fundamentul lor.

Din momentul desfacerii căsătoriei datoriile soțului decurgând din lege în favoarea soției încetează și prin urmare, ne mai existând vreun raport juridic, care să justifice executarea unor obligațiuni pe care soțul le-ar lua față de fosta-i soție, atari obligațiuni nu pot fi decât datorii pur morale și executarea lor nu constituesc decât liberalități. (Trib. Covurlui I, No. 89/914, Curier Jud. 1915, p. 322).

20. In ceeace privește pe soți, în timpul procesului de divorț, soția nu poate, față cu dispoziția specială a art. 250 C. civil, să ceară o pensiune alimentară, decât pe baza acestui text, iar nu pe baza dispozițiilor generale ale art. 185 și 194 C. civil, pensiunea alimentară în timpul divorțului fiind considerată de lege ca o măsură cu caracter provizor, care se acordă în anumite condiții și are drept cauză acțiunea de divorț, și care trebue să înceteze fie prin respingerea divorțului, fie prin pronunțarea lui; pe când obligația de a plăti pensiunea alimentară prevăzută de art. 185 și 194 c. civil, are cu totul altă cauză și alte condiții de admitere. (Apel Buc. IV, No. 144, 1915; „Justiția“, 1915, p. 85).

21. Prin derogare dela normele de drept comun și spre a împedică eludările posibile, legiuitorul, prin art. 1 al. c din legea impozitului funciar fixând acest impozit la 13 % pentru proprietarii domiciliați în străinătate, precizează că prin „domiciliu“ în străinătate el înțelege nu domiciliu legal ci locuința obișnuită.

Când dar se constată că locuința obișnuită a soțului proprietarei femei este în străinătate, instanța de fond este în drept și obligată, pe baza prezumțiunii legale că soția locuiește cu bărbatul, să tragă concluziunea necesară că și locuința obișnuită a femeii este tot în străinătate, indiferent dacă domiciliul lor legal este în țară sau aiurea. (Cas. III, No. 116, 1919; „Jurisprudența Rom.“ 1919, p. 758).

22. a) Femeea are dreptul în principiu să ceară alimente dela soțul său în timpul căsătoriei de oarece potrivit art. 196 c. civ., bărbatul este dator în timpul căsătoriei a înlesnì femeei sale toate cele trebuincioase pentru vietuirea ei după starea și puterea sa.

Această obligație însă fiind direct corelativa obligației femeei de a locuì cu dânsul, încetează, și soțul părăsit poate refuză alimente și orice ajutor material soției sale, atâta timp cât dânsa persistă să rămână departe de el;

b) Numai atunci când femeea ar fi isgonită de către soțul ei din domiciliul conjugal sau soțul prin faptul său, i-ar fi făcut imposibilă șederea la domiciliul conjugal, soția poate reclamà o pensiune alimentară dela soțul său independent și mai înainte de introducerea cererei de despărțenie. (C. Apel Constanța 58 din 24 Sept. 1920. Dreptul 3/921).

23. Obligația impusă de art. 196 c. civ. soției de a locuì împreună cu bărbatul său și a-l urmà acolo unde își va stabilì locuința, cum și obligația impusă prin acelaș text de lege bărbatului de a o primì și înlesnì totul pentru vietuirea sa, se întemeiază pe însăși scopul esențial al căsătoriei care este stabilirea vieței comune între soți.

De acì rezultă că această obligație este în realitate o simplă datorie morală, a cărei neîndeplinire nu este susceptibilă de sancțiunile juridice, prevăzute de lege pentru executarea obligațiunilor legale sau convenționale cu caracter patrimonial.

De aceea refuzul soțului de a-și primì soția în domiciliul conjugal, nu poate aveà altă consecință decât o cerere de alimente sau de divorț din partea soției, dar mai departe nu se poate impune soțului executarea datoriei sale față de soție nici pe calea unei condemnațiuni la daune-interese, care este prevăzută de lege numai pentru valorificarea obligațiilor patrimoniale și care s'ar reduce astfel la o pedeapsă pentru soț, neprevăzută de lege și deci inadmisibilă, cum nu se poate admite nici executarea directă, prin mijlocirea forței publice, căci chiar dacă această din urmă măsură ar fi posibilă sub raportul realizării materiale, fără a se puteà pretinde că prin aceasta s'ar atinge libertatea individuală a soțului, totuși inadmisibilitatea și acestei măsuri decurge din ineficacitatea ei întru cât restabilirea soției cu

forţa în domiciliul soţului, nu implică de loc reluarea unei comunităţi de vieaţă, aceasta depinzând exclusiv de un sentiment de afecţiune ce nu poate fi impus. (Cas. I, 1237 din 22 Nov. 1922. Jur. Gen. 1923 No. 1395; Dreptul 7 923, Pand. Rom. 1923, I, 261; Trib. Ilfov s. IV, 673 din 7 Sept. 1922. Dreptul 7/923).

24. A se vedeà: art. 2 cu nota 56.

Art. 197. — Femeea nu poate pornì judecată, fără autorizaţiunea bărbatului ei, chiar şi în cazul când e comerciantă publică. (Civ. 198 urm., 200, 202, 1224, 1225, 1242, 1265, 1285, 1806; Pr. civ. 624 urm., C. com. 15, 16-18; L. propr. lit. (Mon. Of. 68/923) Art. 62; Lege relativ la administrarea patrimoniului sătenilor mobilizaţi (Mon. Of. 221/916) Art. 1; Civ. Fr. 215).

Text. fr. Art. 215. — La femme ne peut ester en jugement sans l'autorisation de son mari, quand même elle serait marchande publique, ou non commune, ou séparée de biens.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 525; V, p. 139, 140, 152, 157, 158, 163-165; VIII, p. 170;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1698, 2176 urm., 2182 urm., 2242, 2268, 2293, 2310, 2311, 2313 urm. 2404, 2406, 2410 urm.:
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 628, 636, 640; ed. 1-a, III, p. 248, 249;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 775 urm. 785, 860-5°, 919; *Suppl.* Mariage, 426 urm.;
DEMOGUE, *„De la responsabilité que l'on peut encourir pour une autorisation donnée à un incapable"*, Curier Jud. 6/921;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, IX, 174 bis;
DEMOLOMBE, IV, 124, 127, 129, 133, 139, 196, 281, 282, 284, 287, 292, 351, 354-356;
HUC, II, 242, 243;
LAURENT, III, 147-149;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 387 urm.; 393, 394;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 936, 942; III, ed. 2-a, No. 265, 272.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 238, 743 urm.; 769 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 20, 29, 474, 509, n. 1, 510, 532, 621); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 55, 253; *Observaţie*, sub. Trib. civil al Senei, 27 Mart. 1902, Dreptul 27/1903; *Observaţie*, sub. Trib. Iaşi, 22 Iunie 910. Dreptul 59/1910; *Observaţie* sub. Cas. I, 121 din 11 Mart. 909, Curier Jud. 41/909;
ALEXANDRESCU CONST., *Nota* sub. Judec. ocol Ocnele-Mari Vâlcea, 124 din 25 Mart. 1924. Jurispr. Generala 14/924, No. 826;
BOTEZ CORNELIU, *Observaţie* sub. Trib. Dolj. s. I, 617 din 20 Nov. 1908. Curier Jud. 19/909;
CANTACUZINO MATEI, p. 708, 709;
CONSTANTINESCU TIBERIU, *„Capacitatea juridică a femeei căsătorite"*, Curier Jud. 41/1906;
GHELMEGEANU MIHAIL, *„Autorizaţia maritală"*, Curier Jud. 33/924.
GEORGEAN N., *Nota* sub. Trib. Dorohoi, 20 Nov. 1923, Jurispr. Gen. 15/1924, No. 868;
HOZOC D., *Nota* sub. Trib. Dorohoi, 92 din 17 Mai 1921. Pand. Rom. 1923, II, 30; *Notă* sub. Cas. I, 21 Febr. 1883 şi Cas. I, 63 din 18 Febr. 1911. Pand Rom. 1923, I, 203;
IONESCU I. IOAN, *Dota sub raportul înstrăinărei*; p. 44;
NACU, I, p. 324, 403; III, p 159;
RAPAPORT M., *Nota* sub. Cas. Fr. Req. 1 August 1923. Jurispr. Gen. 15/1924, No. 857;
ROSETTI BĂLĂNESCU I., *Observaţie* sub. Cas. Civ., 5 Iulie 1921, Pand. Rom. 1922, III, 163;
STRELICESCU ALEX., *Notă* sub. Trib. Ilfov, s. not. 70 din 26 Mart. 1924, Pand. Rom. 1924-II-203.
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 47 urm.;
TITULESCU I. N., *„Principiile autorizărei maritale într'una din aplicările lor practice"*, Curier Jud. 75/905.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Autorizarea bărbatului pentru femee, atât spre a sta în judecată cât şi pentru orice act extra-judiciar, e necesară în interesul puterei bărbăteşti şi pentru păzirea intereselor matrimoniale. Aceste motive există deopotrivă oricare ar fi regimul bunurilor sub care ar trăi soţii fie regimul dotal, fie regimul parafernal, fie regimul unei societăţi de achiziţii: 1) pentru că dispoziţiile relative la necesitatea autorizărei sunt sub titlul *„despre drepturile şi datoriile respective ale soţilor"*, ceeace indică că, între altele, autorizarea se cere pentru oricare femee măritată în general; 2) pentru că necesitatea autorizărei pentru femee, atât de a sta în judecată, cât şi pentru acte extra-judiciare, anume se prescrie pentru femeea măritată, a căreia avere e parafernală, conform art. 1285 comb. cu art. 199; şi nu s'ar puteà zice că femeea măritată ar fi având necesitate de autorizarea bărbatului când e vorba de judecată, numai când ea e reclamantă, invocând pentru această opinie expresiile *„porni judecată"* din art. 197 şi 200, pentru că: 1) în art. 205 sunt expresii generice *„sta în judecată"*, aşà dar fie reclamantă fie pârâtă, femeea are necesitate de autorizaţia bărbatului şi nu s'ar puteà limită necesitatea autorizărei numai la cazul prevăzut de art. 205, când bărbatul e minor; din contra, acest articol lasă a presupune principiul ca femeea măritată are trebuinţă totdeauna de autorizarea bărbatului ca să poată sta în judecată în orice calitate, şi articolul regulează numai de cine are a se da autorizarea când bărbatul e minor; 3) în art. 1285, sunt asemenea expresiile generale *„sta în judecată"* şi iarăşi nu se puteà zice că autorizarea pentru femee de a sta în judecată în oricare calitate ar fi prescrisă, afară de art. 1285, şi atunci când e vorba de avere parafernală, căci nu e motiv pentru care legiuitorul ar fi făcut deosebire între regimul parafernal şi regimul dotal şi ar fi prescris autorizarea pentru femee când ea vrea a sta în judecată pentru avere parafernală iar când e vorba de o avere dotală, aceeaşi autorizare n'ar fi necesară decât când ea porneşte judecata; 4) că legiuitorul nostru n'a vroit a derogà principiilor codului Napoleon, aceasta rezultă tocmai din art. 205 şi 1285, şi totuşi a voì a deduce intenţia legiuitorului nostru de a derogà din cuvintele art. 197 şi 200, ar fi numai rezultatul unei interpretaţii literale, cării interpretaţii se opune raţiunea şi motivele sus indicate, pe cari se întemeiază necesitatea autorizărei bărbatului. Aşà fiind, femeea măritată are necesitate de autorizaţia bărbatului de a sta în judecată şi ori care ar fi regimul bunurilor sub care ea trăeşte. (Cas. II, 129/Iun. 9/78. B. p. 203. In acest sens: Cas. I, 61/Febr. 22/69. B. p. 94; Cas. I, 51/Febr. 21/72. B. p. 42; Cas. II, 32/Febr. 10/81. B. p. 156; Cas. II, 80, Mai 1/81. B. p. 429; Cas. secţ. unit., 14, Mai 17/90. B. p. 624; Apel Buc. I, 83, Mai 25/88. *Dr.* 55/88; Apel Buc. I, 214, Dec. 19/88. *Dr.* 15/89; Trib. Iaşi, IV, Febr. 11 82. *Dr.* 26/83; Trib. Ilfov, II, 237, Oct. 24/88. *Dr.* 71/88).

2. Tribunalul respingând apelul femeii pe motiv că ea nu poate sta în judecată fără autorizarea bărbatului, nu face o greşită interpretaţiune de lege. Acest motiv face ca cartea de judecată să nu existe pentru soţie, ca una ce n'a figurat legalmente în instanţă, căci ea după art. 207, poate invocà nulitatea acelei cărţi de judecată pe calea opoziţiunei, ori de câte ori se va cere executarea ei. (Cas. I, 51/Febr. 21/72. B. p. 42).

3. Autorizaţiunea de care are trebuinţă femeia, consistă în manifestarea consimţământului bărbatului la actul ce are a face femeia; şi consimţământul se poate manifestà după regulele generale atât expres cât şi tacit; aceasta se confirmă chiar şi prin expresiunile cuprinse în art. 199 *„fără concursul bărbatului"*. (Cas. I, 345/Oct. 7/74. B. p. 215).

4. Lipsa de autorizaţiune a soţului, fiind o cestiune de ordine publică, poate fi invocată în orice stare a procesului, şi chiar din oficiu de oarece legiuitorul a pus pe femee sub protecţiunea bărbatului său şi lipsa unei asemenea autorizaţiuni face a izbì de nulitate hotărîrea dată, căci ar puteà lovì interesele ambilor soţi. (Cas. I, 179/Iun. 21/76. B. p. 156; Cas. I, 184, Iun. 28/75. B. p. 164).

5. Cel ce reclamă şi primeşte a discută înaintea instanţei cu adversarul

său, fără a invocà lipsa de calitate a adversarului, nu mai poate invocà excepțiunea lipsei de autorizațiune ca mijloc de neadmiterea apelului sau recursului adversarului, fără ca prin aceasta chiar să recunoască singur că judecata anterioară de care voesc a beneficià a avut-o contra unui incapabil. (Cas. I, 91/Mart. 10/76. B. p. 116).

6. Din dispozițiunile textuale ale art. 197, că femeia măritată nu poate pornì judecată fără autorizațiunea bărbatului, din acele ale art. 200, că dacă bărbatul se opune a da femeii autorizațiunea de a pornì judecată tribunalul îi poate da această autorizațiune, și din dispozițiunile art. 207, că numai femeia, bărbatul sau moștenitorii lor pot cere anularea pornirilor de judecată făcute fară autorizațiune, rezultă evident că legiuitorul nostru cere autorizațiunea bărbatului sau a justiției numai pentru cazul când femeia intentă acțiune, când este reclamantă, iar nu și pentru cazul când este acționată în judecată, când este defendoare. Iar din împrejurarea că la art. 204 și 205 legea dispune că femeia unui interzis sau a unui minor, are necesitate de autorizațiunea tribunalului ca să stea la judecată (expresiune ce se poate aplicà atât pentru reclamanți cât și pentru defendori), nu se poate deduce că veri ce femee măritată are trebuință de autorizație ca să stea în judecată nu numai ca reclamantă dar încă și ca defendoare, de oarece legiuitorul nostru, prin art. 197 și 199, mărginind capacitatea femeilor măritate care, până la promulgarea codului actual, aveau deplină capacitate d'a procede la toate actele civile fără asistența și autorizațiunea bărbaților, nu se cere la procese autorizația decât numai la pornirile de judecată ce femeia ar face, sub pedeapsa de nulitate prescrisă de art. 207. Tot pentru acelaşi cuvânt și pentru că dispozițiunile ce împuținează capacitatea nu trebue interpretate în sens larg, nu se poate deduce nimic din prescripțiunile art. 198, după care autorizațiunea bărbatului nu se cere când femeia va fi urmărită înaintea justiției în pricini criminale și polițienești; aceste prescripțiuni fiind mai mult un pleonasm în sistemul adoptat de legea noastră. Din toate acestea rezultă într'un mod evident și neîndoios, că după legea noastră, femeia măritată nu are trebuință de nici o autorizațiune ca să stea valabil în judecată ca defendoare. (Cas. I, 165/Mart. 31/78. B. p. 168; Cas. II, 254/Nov. 4/77. B. p. 386; Cas. I, 197, Mai 12/78. B. p. 203; Cas. II, 21/Febr. 27/84. B. p. 218; Cas. II, 39/86, Apr. 25/86. B. p. 358; Cas. II, 68/Iun. 17/87. B. p. 599).

7 Chiar când este vorba de o executare silită a unei hotărîri judecătorești asupra averei dotale sau parafernale a unei femei măritate, aceasta trebue să aibă autorizațiunea soțului sau în lipsă-i a justiției, de oarece când legea cere o asemenea autorizațiune pentru ca femeea să poată sta valabil în judecată, ea a înțeles să aplice această regulă și la executare ca și la judecata propriu zisă, neexistând nici o rațiune juridică pentru a face veri o distincțiune între aceste două ipoteze. (Cas. sect. unit., 15/Iun. 7/90. B. p. 778; Cas. sect. unit., 6/Febr. 18/88. B. p. 179; Cas. I, 369/Nov. 5/83. B. p. 1029; Cas. II, 80/Mai. 13/81, B. p. 429; Cas. II, 32/Febr. 18/81. B. p. 156; Cas. II, 129/Iun. 9/78. B. p. 203)

8. De oarece autorizarea ce dă bărbatul femeei de a contractà este un atribut al puterei maritale, aceasta autorizare este necesară, conform art. 199, 1224, 1249 și 1285, în regimul dotal ca și în cel parafernal, precum și dinaintea tutulor autorităților, și chiar în cazul în care ar existà un proces început înainte ca femeea să se fi căsătorit, proces în care femeea n'a pus concluziuni asupra fondului, căci prin punerea unor atari concluziuni contractul judecătoresc se află format între terțiu și femee pe când dânsa erà capabilă de a contractà. (Apel Buc. I, Iun. 16/79. *Dr.* 16/79).

9. Legiuitorul nostru, ocupându-se de persoanele capabile de a contractà, declară, în mod formal, prin art. 950 § 3 c. civ., că femeia măritată este incapabilă de a contractà fără autorizațiunea barbatului sau a justiției. Această incapacitate a femeii măritate de a contractà decurge din puterea maritală ce legiuitorul a conferit bărbatului ca șef al familiei și al asociațiunei conjugale, spre a veghià ca femeia, prin actele ce ar face în timpul căsătoriei să nu vatăme patrimoniul conjugal destinat la întreținerea sarcinelor căsătoriei și la asigurarea viitorului familiei. Și de oare ce incapacitatea femeii măritate rezultă din starea de supunere în care dânsa se află față cu soțul ei și din necesitățile vieței conjugale, această incapacitate este absolută și există atât când femeia face acte extrajudiciare cât și când face acte judiciare, adică când stă în judecată ca reclamantă sau ca pârâtă, pentru motivul că ceeace a voit legiuitorul, declarând femeia măritată incapabilă de a contractà, a fost de a o ferì să se oblige fără știrea și consimțământul bărbatului, care poate să aprecieze mai bine consecințele unei obligațiuni, ori de ce natură ar fi ea, precum și pentru motivul de a respectà autoritatea bărbatului de șef al

asociațiunei conjugale, autoritate lui conferită prin art. 195 și 1224 c. civ. Or, femeia care stă în judecată, fie ca reclamantă, fie ca defendoare, contractează judecătorește față cu persoanele cu care figurează în judecată, contract care, după art. 950 al. III c. civ., nu se poate formă de femee fără autorizațiunea bărbatului sau a justiției după împrejurări, de oarece femeia este incapabilă de a contractă. Dacă s'ar admite teoria că femeia măritată n'are necesitate de autorizațiunea bărbatului spre a sta în judecată ca defendoare, această teorie ar aveà de consecință că contractul judecătoresc format între terțiu și femeia neautorizată de bărbat spre a sta în judecată, n'ar aveà nici o tărie, fiind făcut între un capabil și un incapabil de a contractà, și prin urmare nu s'ar puteà opune, în mod juridic și legal, bărbatului, ca șef al uniunei conjugale, spre a se executà asupra patrimoniului, când femeia s'ar găsì obligată judecătorește, căci, ceeace obligă patrimoniul conjugal, este autorizațiunea ce dă bărbatul femeii de a contractà, autorizațiune care-i complectează capacitatea de care este lipsită în timpul căsătoriei, pentru motivele sus indicate. De oarece dar autorizarea ce dă bărbatul femeii de a contractà este un atribut al puterii maritale, această autorizație este necesară, conform art. 199, 1224, 1249 și 1285 c. civ., în regimul dotal ca și în cel parafernal, precum și dinaintea tuturor autorităților, și chiar în cazul în care ar existà un proces între terțiu și o femeie, înainte ca aceasta să fie căsătorită, proces în care femeia n'a pus concluziuni asupra fondului, căci prin punerea acestor concluziuni, contractul judecătoresc se află format între terțiu și femee, pe când aceasta din urmă se află capabilă de a contractà. Și deși legiuitorul nostru, în art. 197, declară că femeea nu poate pornì judecată fără autorizația bărbatului ei, și în art. 200, că dacă bărbatul se opune a da femeii autorizație de a pornì judecată, tribunalul îi poate da această autorizație, din cari texte s'ar deduce că femeea defendoare nu are necesitate de autorizația bărbatului spre a sta în judecată, totuși aceste expresiuni nu se pot considerà ca o derogațiune la principiile scrise în art. 215 și 218 din codul Napoleon, în care există dispozițiunea :*„La femme ne peut ester en jugement sans l'autorisation de son mari"*, dispozițiune care s'a tradus de sigur în articolele noastre 197 și 200 prin cuvintele de *„femeea nu poate pornì judecată* etc.", căci dacă legiuitorul român ar fi voit să deroge la dreptul francez și să introducă această inovațiune în dreptul român, adică, că femeia defendoare nu are necesitate de autorizația bărbatului spre a sta în judecată, el și-ar fi manifestat această voință de a inovà. de a se depărtà dela dreptul francez, și în art. 204, 205 și 1285 declarând asemenea că „femeea neautorizată nu poate pornì judecată, etc." în loc de a se servì de termenul generic *„de a sta în judecată"*, după cum a făcut, căci în toate cazurile în care femeia stă în judecată, fie ca reclamantă, fie ca pârâtă, fie cu autorizarea bărbatului, după cum este în ipoteza prevăzută de art. 197 și 1285, fie cu autorizarea justiției ca în ipotezele prevăzute de art. 200, 204 și 205, adică când bărbatul refuză a o autorizà să pornească judecată, sau este interzis, absent ori minor, femeia poate figurà în instanță, în ambele faze sub care se prezintă orice proces, și ca reclamantă și ca pârâtă; în ambele aceste faze ea contractă judecătorește. Și rațiunea care a determinat pe legiuitor să declare femeia incapabilă de a contractà fără autorizarea bărbatului, sau a justiției, este, în toate cazurile, fundată pe același motiv al puterei maritale, putere la care nu se poate derogà decât în virtutea unui text pozitiv, iar nu pe cale de interpretare și la care nu pot derogà nici soții prin contractul de căsătorie conform art. 206, care declară că orice autorizare dată de bărbat femeii nu este valabilă decât pentru acte de administrație. și desigur că prin starea în judecată, femeea poate face acte de înstrăinare, iar nu de administrație. Incapacitatea femeii măritate este regula comună, iar capacitatea excepțiune. Art. 197 și 200, astfel cum sunt redactate, prezintă o lacună față cu toate dispozițiunile cuprinse în codul civil relative la capacitatea femeii măritate. In atare caz aceste articole urmează a se interpretà nu izolat, ci prin comparațiune cu alte texte, cari se raportă la aceeași materie, precum și după scopul ce a avut legiuitorul declarând femeea măritată incapabilă de a contractà. Și comparând între ele diferitele dispozițiuni cari se raportă la incapacitatea femeii măritate de a contractà, în raport cu scopul legiuitorului, toate aceste concurg pentru a decide că femeea măritată are necesitate de autorizarea bărbatului spre a stà în judecată și ca defendoare și ca reclamantă. (Apel Buc. I, Ian. 16/79. *Dr.* 16/79).

10. Dacă tribunalul judecă procesul în fond și respinge pretențiunea reclamantului, curtea nu poate decât **a** anulà judecata urmată din lipsa autorizațiunei soției de a sta în judecată, iar nu să închidă cu desăvârșire drep-

tul reclamantului de a reclamà pe cât acest drept nu fusese judecat de curtea de fond. (Cas. I, 82/Mart. 6/82. B. p. 284).

11. După art. 950 § 3 femeia măritată e incapabilă de a se obligà fără autorizarea soțului sau a justiției. Tot aceeași regulă urmează a fi observată ori de câte ori se naște prin judecată o obligațiune pentru femee sau contra sa. Și dacă această regulă nu rezultă din combinarea art. 197, 198 și 199 și mai cu seamă din art. 204 și 205, dar aceasta rezultă în mod precis din art. 1285. (Apel Buc. II, 182, Aug. 25/82. *Dr.* 77/82).

12. Numai autorizarea necesară femeii pentru a puteà valabil contractà edictată de art. 199 și 201, nu atinge ordinea publică; din contra, nulitatea ce rezultă din violarea art. 197 și 200 este de ordine publică, și poate să fie opusă chiar de femee, și în orice stare a cauzei, chiar și în apel. Obiecțiunea că apelul fiind devolutiv și femeia fiind autorizată de soț a face apel nulitatea dela prima instanță ar fi acoperită, nu se poate susține în mod serios, pentru că autorizațiunea ce s'ar da în apel nu poate aveà efect retroactiv spre a acoperì vițiul originar al acțiunei. Apoi, dacă instanța de apel poate judecà fondul, după ce a infirmat hotărîrea primei instanțe pentru un vițiu de formă, trebue neapărat ca nulitatea să fie invocată numai contra sentinței, iar nu contra întregei proceduri urmată la prima instanță, și trebue ca cauza să fie în stare de a primì o deciziune. Or, nici unul din aceste cazuri nu e când femeia nu a fost autorizată de a sta în judecată, căci nu numai sentința primei instanțe e nulă pentru acest vițiu de formă, ci vițiul provine și din reclamațiunea prin care a fost citată și care a afectat toată procedura urmată contra ei. Și dacă instanța de apel, anulând hotărîrea apelată, ar voì să judece fondul, s'ar găsì ca și primul judecător în prezența unei părți incapabile, care nu poate să se apere în mod valabil, și contra căreia prin urmare nu poate intervenì nici o deciziune în fond. (Trib. Iași, IV, Febr. 11/83. *Dr.* 26/83).

13. Autorizarea femeii de a sta în judecată este necesară înaintea oricărei jurisdicțiuni, cu distincțiune numai între cazul când femeea pornește o judecată și între acela unde este pârâtă în instanță, și în acest din urmă caz acțiunea reclamantului neputând să fie subordonată voinței bărbatului și paralizată de femee, autorizațiunea nu este obiectul unei desbateri prealabile, ci atunci este datoria reclamantului de a cità pe bărbat pentru ca el să fie astfel pus în întârziere de a autorizà pe femeea sa și, în caz de refuz sau în lipsă din partea lui, să poată conchide reclamantul ca judecătorul să dea această autorizare. Reclamantului incumbă sarcina de a îndeplinì toate condițiunile pentru a regulà formele de procedură cerute de lege, de oarece femeea este incapabilă de a pledà, chiar în calitate de pârâtă, fără o prealabilă autorizare, și așà fiind, el este obligat să facă tot ce este trebuitor pentru ca procesul să fie angajat după toate formele cerute de lege. (Trib. Iași, IV, Febr. 11/83. *Dr.* 26/83).

14. Nu se poate zice că pentru instanța urmărirei silite a unui imobil, fie dotal, fie parafernal, al femeii măritate, ea nu ar aveà trebuință de autorizare, fiindcă autorizarea se cere pentru orice instanță, și urmărirea silită e o instanță deosebită, pentru care asemenea autorizare trebue să existe. (Cas. secț. unit., 5 și 6, Febr. 18/88, B. p. 175 și 179; Cas. II, 73/Sept. 13/83, B. p. 850).

15. Autorizațiunea soțului pentru femeea măritată, atât pentru a sta în judecată cât și pentru a face orice act extra-judiciar, se cere atât în interesul puterei maritale cât și pentru apărarea intereselor pecuniare ale femeei, cari nu pot fi de cât interese matrimoniale, ori care ar fi regimul sub care soții s'au căsătorit. Și întru cât dispozițiunile relative la autorizațiunea femeei se găsesc sub titlul *„Despre drepturile și datoriile respective ale soților"*, de acì chiar rezultă că această măsură este generală; că autorizațiunea este cerută pentru ori ce femee măritată, independent de regimul adoptat și pentru toate actele putând atinge direct ori indirect patrimoniul său. Argumentul ce se trage din cuvintele *„porni judecata"* aflate în art. 197, 200, 203 și 207, pentru a se deduce de acì că legiuitorul român a modificat în această privință sistemul codului Napoleon, cerând autorizațiunea soțului numai pentru cazul când femeea e reclamantă, nu este întemeiat, căci în aceeași secțiune găsim art. 204 și 205 unde se zice că autorizația e necesară pentru ca femeea să poată *„sta în judecată"* expresiuni cari cuprind atât cazul când femeea este reclamantă, cât și acela când e defendoare; osebit de aceasta, dacă s'ar admite că regula generală a fi ca femeea să poată sta în judecată ca defendoare fără autorizațiune, dispozițiunea excepțională din art. 198, după care nu se cere autorizațiunea bărbatului când femeea va fi urmărită înaintea judecății în pricine criminale sau polițienești, n'ar aveà nici un înțeles, căci ea ar constituì o

excepțiune la o regulă ce nu există. Iarăși nu există nici o rațiune care să motiveze distincțiunea ce ar rezultà în legea noastră, dacă ne am conduce în interpretare numai de sensul literal al cuvintelor, între cazurile prevăzute de art. 197, 200 și 203, unde s'ar cere auclamantă, și cele prevăzute de art. 204 clamanta, și cele prevăzute de art. 204 și 205 unde o asemenea autorizațiune este necesară pentru ca femeea să poată stà în judecată fie ca reclamantă, fie ca pârâtă. Din toate acestea rezultă până la evidență că cuvintele *„porni judecată"* din art. 197, 200, 203 și 207 nu sunt decât o traducțiune greșită a cuvintelor *„ester en jugement"* din articolele corespunzătoare ale codului Napoleon, și că dar ele însemnează a stà în judecată în orice procese, fără distincțiune dacă femeea este reclamantă ori pârâtă. In favoarea acestei interpretări este și art. 1285, după care femee măritată nu poate sta în judecată pentru averea parafernală de cât cu autorizațiunea bărbatului sau în lipsă-i a justiției, de oarece averea femeei măritate neputând fi de cât sau dotală sau parafernală, și pe cât timp numai soțul are administrațiunea celei d'întâiu (art. 1242), apoi învederat că atât tocmelile cât și procesele femeei nu pot fi relative decât la averea ei parafernală; și dar când art. 1285 cere autorizațiunea soțului pentru asemenea tocmeli și procese, de sigur că legea a statuat asupra cazului general dar unic în care femeea poate face tocmeli sau aveà judecăți, ceea ce învederează și mai mult că regula generală este necesitatea autorizațiunei, și că numai prin excepțiune (art. 198) femeea poate sta în judecată ca defendoare fără a fi autorizată. (Cas. secț. unit., 15/Iun. 7/90, B. p. 778. In acest sens: Cas. I, 369/Nov. 5/83, B. p. 1029: Cas. II, 73, Sept. 13/83, B. p. 850: Cas. secț. unit., 6/Febr. 18/88, B. p. 179).

16. Când e vorba de o urmărire făcută în virtutea unui act de ipotecă constituit de o femeie măritată cu autorizațiunea soțului său, în asemenea caz femeia măritată pentru a se apără la urmărirea ce i se face în virtutea acestui act nu mai are trebuință de nici o autorizațiune specială dată de soțul său; căci prin aceasta chiar că barbatul a consimțit la facerea ipotecei, și dar la recunoașterea acestui act ca având caracterul unui titlu executoriu, a consimțit și la toate consecințele ce un asemenea act are să aibă în virtutea legei, acela adică de a puteà fi urmărit în caz de neplată. (Caș. II, 137, Dec. 15/86, B. p. 979; 21/Febr. 27/84, B. p. 218; 68/Iun. 17/87, B. p. 599).

17. Dacă femeia a fost autorizată a ipotecà imobilul, pentru aceasta nu se poate zice ca ea a fost autorizată și a stà d'naintea tribunalului care a săvârșit vânzarea silită, pentru că autorizarea prin natura ei e specială, precum aceastà rezultă din art. 207. Astfel, autorizarea dată pentru un act extrajudecătoresc, precum e ipotecarea, nu poate fi și pentru instanța vânzărei silite; afară de aceasta, lipsa autorizărei pentru aceste instanțe, nu s'ar justifica printr'aceea că ea ar fi o urmare necesară ipotecărei, pentru că dacă în caz de neplată se știe că creditorul ipotecar are dreptul a cere vânzarea silită, aceasta însă nu e o urmare necesară și absolută pentru ca femeia sa fie dispensată de autorizare și pentru a sta în instanță când e vorba de vânzare silită, tot atât precum în caz când o femeie autorizată a contractà un împrumut nu se poate zice că în caz de neplată ea fiind acționată n'ar mai aveà trebuință de autorizațiune pentru a sta în instanță, fiind că nici în acest caz tragerea în judecată, dacă e o urmare a neplătei, nu este însă o urmare absolută și necesară, și altmintrelea acest mod de a vedeà nu s'ar puteà concilià cu motivul și rațiunea pentru care e introdusă necesitatea autorizărei bărbatului. (Cas. secț. unit., 5 și 6/Febr. 10/88, B. p. 175 și 179).

18. O asemenea autorizație se cere și când vânzarea se face de creditul funciar rural, fiindcă legea creditului nu amintește despre autorizarea bărbatului pentru femeia măritată și dispozițiunile legei în privința autorizărei bărbatului rămân în vigoare; legea creditului funciar deroagă, ca lege specială, legei generale în cât privește formele prevăzute anume în ea, ea nu deroagă însă în cât privește toate acele forme sau materii în privința cărora nu se face nici o mențiune. (Cas. secț. unit., 5 și 6/Feb. 18/88. B. p. 175 și 179).

19. Art. 197, 200 și 203 întrebuințează expresiunile *„Porni judecată"*, cari ar păreà să confirme părerea că femeia măritată, când e vorba de acte judecătorești, ar aveà trebuință de autorizațiunea bărbatului numai dacă e vorba ca ea să pornească judecată. Insă chiar în partea codului civil, în care se regulează materia autorizațiunei femeei măritate în art. 197 și urm. sunt dispozițiuni cari combat acea părere, căci după art. 204 și 205, în cazurile prevăzute de aceste articole, femeea măritată are a fi autorizată *„ca să stea la judecată"*. Dacă dar în cazurile prevăzute de art. 204 și 205 femeea măritată are trebuință de autorizare ca să stea în judecată, fie ca reclamantă fie ca pârâtă, nu s'ar înțelege pentru ce ea în celelalte cazuri n'ar aveà trebuință de autorizațiune de cât numai dacă ea

porneşte judecata şi dacă e reclamantă. Această contradicţiune fără soluţiune ne îndrituește a admite că chiar în cazurile art. 197, 200 şi 203 expresiunile *„porni judecată“* nu sunt decât prin inadvertenţă adoptate de legiuitorul nostru spre a traduce expresiunile franceze: *„ester en jugement“* din art. 215 codul Napoleon. Că legiuitorul nostru a voit a cere autorizare pentru actele judecătoreşti şi pentru o instanţă judecătorească pentru toate cazurile, fie că femeia măritată este reclamantă sau pârâtă, aceasta rezultă din art. 207, după care anularea pornirilor de judecată se poate cere pentru lipsă de autorizare. Şi dacă ar fi a ne ţine numai de expresiunile cuprinse în acest articol, s'ar puteà zice că numai când ar fi vorba de porniri de judecată se poate cere anularea pentru lipsa de autorizare, nu însă şi în cazurile în cari femeea ar fi figurat într'o instanţă ca pârâtă fără autorizaţiune, în care caz de altfel de sigur şi în mod incontestabil femeea are trebuinţă de autorizare, precum consacră art. 204 şi 205. Dacă expresiunile *„porniri de judecată“* din art. 207, trebuesc luate în senzul de instanţe începute sau de femeea măritată sau contra ei, apoi în acelaşi sens trebue să interpretăm şi art. 197, 200 şi 203. Această interpretaţiune se confirmă şi priu art. 1285, după care femeea măritată nu poate „sta în judecată“ pentru averea parafernală de cât cu autorizaţiunea bărbatului sau în caz de refuz din partea acestuia cu permisiunea judecăţei; şi dacă am admite că în toate cazurile femeea măritată n'are trebuinţă de autorizarea bărbatului spre a sta în judecată, am trebuì să ajungem la aceasta că femeea are în general trebuinţă de autorizare spre a sta în judecată când e vorba de avere parafernală, iar când n'ar fi vorba de asemenea avere, numai în cazurile art. 204 şi 205, rezultat cu totul nelogic şi de nepriceput. In fine, aceà interpretare se confirmă şi prin art. 198, printr'un argument *a contrario* dedus din acest articol. Dacă legiuitorul a introdus autorizarea femeei atât în folosul autorităţei bărbatului cât şi în folosul intereselor patrimoniale precum şi în vederea neprevederei şi a inexperienţei femeei însăşi, această raţiune generală nu poate fi mărginită când e vorba de proces numai pentru unele cazuri, când femeea pentru averea dotală ar fi reclamantă, căci pentru toate cazurile când femeea are a sta în judecată, ori cum şi pentru orice fel de judecată, de o potrivă autorizaţiunea ei trebue să fie considerată ca necesară. (Cas. secţ. unite, 5/Febr. 18/88, B. p. 175),

20. Deşi din ordonanţa de adjudecaţie rezultă că soţia fiind chemată în judecată spre a răspunde asupra contestaţiunei ridicată la urmărirea cerută, nu a fost chemat şi soţul spre a-i da autorizaţia pentru a puteà sta în judecată conform legei, dar de oarece sentinţa pronunţată de tribunal asupra acestei contestaţiuni a fost apelata, apelul a fost făcut cu consimţimântul soţului şi dânsa a stat în justiţie la curtea de apel autorisată de bărbat, lipsa îndeplinirei acestei formalităţi înaintea tribunalului nu mai poate aveà gravitate. (Cas. II, 125/Sept. 27/89, B. p. 801).

21. Motivul pentru care legea a cerut ca femeea căsătorită să aibă autorizaţiunea soţului, când voeşte să facă oarecari tocmeli relative la averea sa sau să se judece nu este tocmai incapacitatea sa naturală, pentrucă femeea majoară necăsătorită e considerată tot aşà de capabilă de a contractà ca şi un bărbat şi căsătoria nu poate să-i ridice această capacitate naturală; motivul principal dar pentru care se cere autorizaţiunea este că în timpul căsătoriei şeful asociaţiunei conjugale este bărbatul, că femeea datorează tot respectul puterei maritale, că dânsa nu trebue să dispună în mod liber de averea sa, căci prin aceasta s'ar atinge şi s'ar slăbì autoritatea şefului familiei; afară de aceasta, patrimoniul femeii interesează întreaga familie, interesează pe copii şi chiar pe bărbat şi aceştia ar suferi cu toţi când prin actele sale femeia ar împuţinà sau ar înstrăinà acest patrimoniu. Dar acest motiv există şi când femeea este reclamantă în justiţie şi când este defendoare, şi nu s'ar puteà explica pentru ce legea noastră ar fi făcut o deosebire între aceste două cazuri. Singurul argument ce se invoacă pentru a susţine că femeea numai când e reclamantă are necesitate de autorizaţiunea soţului, este art. 197 care zice: *„femeea nu poate porni judecată fără autorizaţiunea bărbatului“*, prin cuvintele însă „nu poate pornì judecata“ din acest articol legea n'a putut înţelege altceva, decât că ori de câte ori dânsa e chemată la judecată, fie ca reclamantă, fie ca defendoare, urmează să aibă autorizaţiune. Ceea ce învederează această idee a legei este art. 198, care vine îndată după art. 197, şi care aduce o excepţiune la acest articol, statuând că atunci când femeia este defendoare în justiţie, în procese criminale sau poliţieneşti, nu are nevoe de autorizaţiunea soţului pentru a sta în judecată; această excepţiune dovedeşte că regula pusă în art. 197 este că femeia trebue să aibă autorizaţiune şi când e reclamantă şi când e defendoare, căci altfel n'ar fi fost nevoe de art. 198 ca să stabilească

o excepţiune la o regulă neexistentă. In fine art. 204, 205 şi 1285 vorbesc în mod lămurit că femeia măritată are nevoe de autorizaţiunea soţului pentru a sta în judecată, cuvânt tradus după legea franceză *„ester en justice"*, şi evident că dacă legea noastră ar fi voit să aducă o modificare legei franceze asupra acestui punct, nu s'ar fi servit cu aceiaşi termeni ca legiuitorul francez, ci ar fi întrebuinţat şi în aceste articole cuvântul de *„pornire în judecată"* pe care l'a întrebuinţat în art. 197. (Apel Buc. I. 144, Oct. 27/89, *Dr.* 43/90).

22. Dacă soţia măritată a fost autorizată să stea în judecată prin sentinţa tribunalului confirmată prin decizia curţei de apel, decizie pronunţată în urma apelului făcut chiar de intervenient la tribunal, care cerea atunci ca justiţia să nu autorize pe soţie a sta în judecată pe motiv că nu s'au observat dispoziţiile art. 75 pr. civ., întru cât această decizie a curţei a rămas definitivă şi executorie, nefiind atacată de nici una din părţi cu recurs în casaţie, în asemenea caz, există lucrul judecat în ceeace priveşte autorizaţia de a sta în judecată între soţie şi intimat. Aşa fiind, tribunalul violează art. 1201 când consideră pe soţie ca neavând autorizaţia de a sta în judecată şi când respinge pretenţiile sale. Dealtmintrelea chiar de nu ar fi fost un lucru definitiv judecat între părţi, autorizaţia ce justiţia dase soţiei de a sta în judecată, totuşi tribunalul nu trebue să admită apelul intimatului şi să anuleze cartea de judecată care dăduse câştig de cauză reclamantei, pe motiv că dânsa nu ar fi bine autorizată de justiţie să stea în judecată, ci trebue sa amâne judecarea apelului până când dânsa ar obţine dela justiţie în mod regulat şi cu paza formelor legale o asemenea autorizaţiune. (Cas. I, 367, Oct. 4/91. B. p. 1056).

23. Este constant, în principiu ca veri-cine este chemat în judecată de o persoană incapabilă, este în drept a refuză lupta judiciară până când capacitatea persoanei reclamante nu va fi complectată. Acest principiu este fundat pe ideia de echitate care cere ca lupta să fie începută în condituni egale, ca contractul judiciar să intervie între persoane capabile de a contractă, iar nu ca una din părţile litigante să fie expusă la o procedură frustătoare, astfel ca chiar când ar câştiga, să nu poată execută deciziunea justiţiei. Astfel, inculpatul este în drept a cere înaintea curţei cu juraţi ca reclamanta, în calitate de femee măritată, să aducă autorizaţia soţului său pentru a sta în judecată; şi curtea care respinge atare cerere nesocoteşte dispoziţiunile art. 197. (Cas. II, 28/Ian. 21/91, B. p. 82).

24. Autorizaţiunea de a sta în judecată prezintata de femeia măritată în apel nu-i poate servì la nimic întrucât autorizaţiunea a fost cerută şi obţinută în urma intentărei acţiunei la prima instanţă. In asemenea caz, după cererea adversarului, urmează a se anulà acţiunea chiar dacă excepţiunea pentru nulitatea acţiunei n'a fost invocată la tribunal, căci în apel procesul se pune în starea cum a fost la prima instanţă, şi la prima instanţă procesul nu s'a discutat în fond din cauza lipsei reclamantei. (Apel Craiova, I. 91/Febr. 17/93, *Dr.* 68/93).

25. Acţiunea, apelul sau recursul, introduse de o femee măritată, fără autorizaţiunea soţului sau a justiţiei, nu dau dreptul defendorului sau intimatului de a cere nulitatea lor. Singurul drept ce aceştia au este acela de a pretinde. cât timp contestaţiunea n'a fost definitiv judecată, să nu se dea curs cererei femeii până când dânsa nu va aduce această autorizaţiune, şi numai în cazul când dânsa n'o va aduce în termenul fixat de judecată, ei sunt în drept a cere respingerea acţiunei, apelului sau recursului. Astfel, când curtea de apel respinge apelul femeii pe motiv că acţiunea a intentat-o fără autorizaţiunea soţului sau justiţiei, cu toate că dânsa cu ocaziunea cercetării apelului şi înainte de judecarea lui, a obţinut autorizaţiunea tribunalului în urma refuzului soţului, dă o greşită interpretarea art. 197 şi urm. (Cas. I, 311, Oct. 20/93, B. p. 245).

26. Soţul, care răspunde şi discută înaintea instanţelor de fond o acţiune ce-i intentă soţia sa, dă implicit autorizare soţiei sale să-l cheme în judecată şi deci nu mai poate să invoace în Casaţie lipsa de autorizare. (Cas. I, 247/97. B. p. 834).

27. Lipsa de autorizare din partea soţului nu atrage nulitatea acţiunei, nici a apelului, căci se poate acordà un termen spre a aduce autorizarea. (Cas. I. 300/98. B. p. 1057).

28. Femeia măritată nu poate deveni adjudecatară a unui imobil fără consimţământul bărbatului şi dacă, nedepunând preţul, s'a procedat la vânzare în compt, ea încă are interes de a cere anularea ordonanţei dată în favoarea noului adjudecatar, mai cu seamă când la vânzarea în compt s'a dat un preţ sub cel oferit de femeie. (Cas. II, 292/900. B. p. 1510).

29. Autorizaţia soţului pentru femeia măritată se cere ori de câte ori soţia figurează în instanţă, fie ca reclamantă, fie ca pârâtă. Astfel, este casabilă ordonanţa de adjudecare prin care s'a vândut silit un imobil ipotecat al unei femei măritate, dacă dânsa n'a avut autorizaţiune dela soţul său

să stea în instanţa de urmărire şi lipsa autorizaţiunei poate fi invocată pentru întâia oară în casaţie. Faptul că ipotecarea imobilului s'a făcut cu autorizaţiunea soţului nu poate dispensà pe femeie de autorizaţiunea soţului de a sta în instanţa de urmărire cu ocazia vânzărei silite, căci autorizaţia de a ipotecà nu poate să cuprindă pe aceea de a sta în instanţă. De asemenea, din faptul că comandamentul prealabil a fost încunoştiinţat şi soţului, nu se poate deduce autorizaţiunea pentru soţie de a sta în instanţă la vânzare, fără a mai fi nevoie de prezenţa soţului. (Cas. II, 296/901. B. p. 1407).

30. Femeia măritată sub orice regim, pentru a sta în judecată fie ca reclamantă fie ca pârâtă, înaintea ori cărei instanţe care are de obiect o vânzare silită, are trebuinţă de autorizarea bărbatului şi pentru ca soţul să poată da această autorizaţie trebue să fie pus în cauză, prin citarea sa înaintea judecăţii, astfel că toate actele de procedură trebuesc făcute nu numai pentru soţie, ci şi pentru soţ. Faptul că femeia a fost autorizată să îşi ipoteceze imobilul, nu ţine loc de autorizare pentru ca soţia să stea în judecată înaintea Trib. care săvârşeşte vânzarea silită. (Cas. II, 261/904. B. p. 1090).

31. Nici un text din procedura civilă nu cere a se comunicà un exemplar din afipte şi soţului debitoarei, precum nici ceziunea actului de ipotecă, ci e suficient încunoştiinţarea sa despre vânzare, pentru a da autorizaţie soţiei să se prezinte în instanţă. (Cas. II, 2 Oct. 1906. B. p. 1597).

32. Autorizarea maritală, pentru ca femeia măritată să poată sta în judecată, poate să rezulte şi se poate stabilì din toate circumstanţele pricinii.

Astfel, dacă soţul a fost citat şi s'a prezentat la una din înfăţişări, din faptul că la ultima înfăţişare s'a omis a se cità şi nu s'a prezentat, nu se poate trage un motiv de casare a sentinţei tribunalului. (Cas. I, 18 Ian. 1906. B. p. 26.

33. Autorizaţiunea maritală cerută de art. 197 codul civil, este necesară femeei măritate la toate instanţele judecătoreşti, astfel că femeia autorizată la prima instanţă are trebuinţă, de o nouă autorizaţiune spre a face apel, căci autorizaţiunea de a pornì judecată şi de a se judecà la prima instanţă nu implică şi pe aceea de a face apel şi nici de a sta în judecată la Curte în apelul făcut de dânsa. Cas. I, 11 Mart. 1909. B. p. 307).

34. Necesitatea autorizaţiunii maritale fiind de ordine publică, femeia are dreptul de a se prevalà de mijlocul de nulitate ce rezultă din lipsa de autorizaţie, în orice stadiu al procesului şi chiar pentru prima oară în Casaţiune. (Cas. I, 11 Mart. 1909. B. p. 307).

35. In materie de numire de consiliu judiciar, legiuitorul dând femeei dreptul de a cere a se numì soţului său un consiliu judiciar pentru cauză de prodigalitate, este evident că nu i-a conferit acest drept decât în conformitate cu dispoziţiunile art. 197 din codul civil, care în mod general şi categoric pune îndatorire femeei măritate care intentează o acţiune, de a cere autorizarea soţului său şi în caz de refuz de a obţine pe aceea a justiţiei. (Apel Buc. I. *Dr.* 6/910, p. 481).

36. Autorizarea soţului putând fi şi tacită, acesta nu mai poate cere anularea acţiunei intentată de soţia sa şi a hotărîrei dată pentru lipsă de autorizare, când el a figurat în instanţă şi a pus chiar concluziuni, dându-şi prin aceasta autorizaţiunea sa în mod tacit. (Apel Buc. I. *Dr.* 6/910, p. 481).

37. Femeea poate introduce fără nici o autorizaţie, nu numai o acţiune de divorţ dar orice altă acţiune accesorie acţiunii de divorţ. (Trib. Iaşi s. II, 22 Iunie 1910. Dreptul 59/910).

38. Autorizaţia soţului pentru ca soţia lui să stea în judecată, putând fi şi tacită, urmează că atunci când soţul, într'un proces ce intentează, introduce şi pe soţia sa, înţelege, chiar prin aceasta, a-i da autorizaţie de a sta în judecată, căci ar fi un *non sens* şi o inconsecuenţă juridică ca, pe de o parte, soţul să voiască a se judecà cu soţia lui, iar, pe de altă parte, să refuze a-i da cuvenita abilitare pentru ca să se poată apărà. (Apel Buc. I, No. 95. 1915; „Dreptul" 1915, p. 402).

39. Acţiunea civilă rezultând dintr'un fapt penal fiind supusă regulelor de drept comun, urmează că femeea măritată nu o poate exercità fără autorizarea bărbatului. (Cas. II, 440 din 1916. Curier Jud. 45/916).

40. Ordonanţele prezidenţiale necauzând nici un prejudiciu fondului dreptului, tutorii, minori emancipaţi, femeile măritate, Statul şi în genere toate Stabilimentele publice, nu au nevoe de nici o autorizaţie sau asistenţă pentru a reclamà sau a se apărà în asemenea materie. (Trib. Dorohoi 1 Nov. 1921. Dreptul 32 922; Trib. Prahova s. III, 8289 din 21 Aug. 1924. Pand. Rom. 1924, III, 121; Cas. I, 457 bis din 18 Mart. 1924. Jur. Gen. 1924 No. 1900).

41. Potrivit dispoziţiunilor art. 197 cod. civ. femeia măritată nu va putea sta în judecată fără autorizaţia soţului său, fie ca reclamantă, fie ca pârâtă, dânsa având dreptul oricând de a se prevalà de această dispoziţie creată în favoarea sa, pentru a cere

să i se complecteze capacitatea conform legii prin citarea în instanța de judecată a soțului său.

Dacă la prima instanță s'a judecat o femee măritată fără ca să fi fost citat și soțul său pentru autorizare și dacă în apel partea adversă cere și se admite citarea și a soțului, femeia măritată nu mai poate cere anularea cererei dela prima instanță căci prin citarea soțului în instanța de apel, care este devolutiv, s'a complectat capacitatea. (Trib. Dorohoi, sent. Nr. 155 din 1 Iunie 1922. Jur. Gen. 1924 Nr. 523).

42. In fapt. Acțiune în revendicare, intentată de soție, fără autorizarea expresă a soțului. Soțul însă a fost citat pentru autorizare la fiecare termen la prima instanță, s'a prezentat, iar apelul și opoziția în apel făcute de soția sa, au fost semnate și de el propriu, ca soț pentru autorizare. Cu ocaziunea judecării opozițiunii dânsul însă a declarat instanței că, nu mai dă soției sale autorizațiunea de a sta în proces. Instanța de fond a trecut peste cererea sa și a judecat apelul în fond. Recursul din partea pârâtului care a pierdut, întemeiat pe lipsa de capacitate legală a femeei, a fost respins.

In drept. Odată ce capacitatea femeei a fost completată în modul sus arătat, încă dela prima instanță, iar în apel dânsa a avut autorizația expresă a soțului său, urmează că, această autorizație i-a fost dată pentru tot cursul instanței de apel și în aceste împrejurări tribunalul a fost autorizat a nu ține seama de declarațiunea făcută de soț în ziua judecării pricinii, că o retrage, privind revocarea ca absolut nejustificată. (Cas. I, dec. 412 din 12 Martie 1924. Jur. Gen. 1924 Nr. 1250).

43. A se vedeà: Art. 199 cu nota 3; Art. 200 cu notele respective.

Art. 198. — Autorizațiunea bărbatului nu se cere când femeea va fi urmărită înaintea judecății în pricini criminale sau polițienești. (Civ. 197, 200; Civ. Fr. 216).

Text. fr. Art. 216. — L'autorisation du mari n'est pas nécessaire lorsque la femme est poursuivie en matière criminelle ou de police.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 140;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2197 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 628;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 794 urm.; *Suppl.* Mariage, 439 urm.;
DEMOLOMBE, IV, 143;
LAURENT, III, 110;
MARCADÉ, art. 216, n. 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 394 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 936, 942; III, ed. 2-a, No. 265, 272;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 748, 749; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 55, 253;
CANTACUZINO MATEI, p. 708, 709;
GHELMEGEANU MIHAIL, *„Autorizație maritală“*, Curier Jud. 33/924;
HOZOC D., *Notă* sub. Cas. I, 58 din 21 Febr. 1883 și Cas. I, 63 din 18 Febr. 1911. Pand. Rom. 1923, I, 203;
NACU, I, p. 403, 404 urm.

Jurisprudență.

1. După art. 198 cod civil autorizațiunea bărbatului nu se cere când femeea este urmărită înaintea judecății în pricini criminale sau polițienești.

Din acest text rezultă că în materie penală instanțele judecătorești pot condamnà la despăgubiri civile pe o femee măritată fără să fie nevoe de a chemà în cauză pe soțul ei spre a-i da autorizație, căci dacă femeia poate, fără autorizare, să se apere în contra acțiunei publice, ea poate de asemenea să se apere fără autorizare și în contra părței civile, în temeiul maximei: accesorium sequitur principale. (Cas. II, 1474 din 28 Mai 1924, Jur. Gen. 1924 No. 1399).

2. A se vedeà: Art. 192. Index, „Pricini criminale“ și notele respective.

Art. 199. — Femeea având chiar parafernă [1]) nu o poate da, înstrăină, ipotecă, nu poate dobândì avere cu titlu oneros sau gratuit, fără concursul bărbatului la facerea actului sau prin deosebit consimţimânt înscris. (Civ. 106, 200, 201, 202 urm., 208, 310, 687, 914, 950 § 3, 1164, 1176, 1224, 1248 urm., 1265, 1285, 1538, 1718, 1900; C. com. 15, 16; L. propr. liter. (Mon. Of. 68/923) Art. 62; Lege relativ la administrarea patrimoniului sătenilor mobilizaţi (Mon. Of. 221/916) Art. 1; Civ. Fr. 217)

Text. fr. Art. 217. — La femme, même non commune ou séparée de biens, ne peut donner, aliéner, hypothéquer, acquérir, à titre gratuit ou onéreux, sans le concours du mari dans l'acte, ou son consentement par écrit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 142, 143, 151-153, 156, 158-160, 162, 165, 167;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2203 urm, 2228 urm., 2293, 2295, 2310 urm, 2328 urm., 2405, 2406, 2410 urm.;
BUFNOIR, *„Propriété et Contrat"* p. 710, 796, 798;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 627, 640; ed. 1-a, III, p. 246, 247, 248, 249, 250, 659;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 803 urm., 806-1°, 840-2°; *Suppl.* Mariage, 449 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, p. 28, 37, 397, 442;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 305 bis, VIII;
DEMOLOMBE, IV, 166, 168, 169, 176, 177, 179, 181, 193, 194, 196, 197, 211, 275, 281. 291, 307, 310, 322-324. 326;
DURANTON, II, 498;
HUC, II, 250, 251, 253;
LAURENT, III, 118, 121 urm., 157;
MARCADÉ, art. 217, n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 387 urm., 402 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 933 urm.; 953-952, III, ed. 2-a, No. 262 urm. 283-289.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 238, 749, 760 urm., 773 urm., (IV, part. I, ed. 2-a, p. 57, 65 urm., 237 urm., 245, 354, 737; IV, part. II, ed. 2-a, p. 183, n. 2; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 29, 329, 355, n. 2. 360, n. 1, 503, 504, 506, 532, 621, 622. n. 4; X, p. 582); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 56; *Observaţie* sub. C. Apel Buc. s. I, 92 din 8 Mai 1901. Curier Jud. 62/1903. *Observaţie* sub. Trib. Ilfov s. IV, 7414 din 6 Oct. 1905. Curier Jud. 5/906;
CANTACUZINO MATEI, p. 709, 710;
CERBAN ALEX. *Nota* sub. Cas. I, 1233 din 20 Ian. 923. Curier Jud. 32/923;
CONSTANTINESCU TIBERIU, *„Capacitatea juridică a femeei căsătorite"*, Curier Jud. 41/1906;
CORBESCU M. GEORGE, *„Alte câteva cuvinte asupra autorizaţiei maritale"*, Dreptul 82/1905;
CRISTESCU C. G., *„Câteva cuvinte despre autorizaţia maritală"*, Dreptul 66/1905;
GHELMEGEANU MIHAIL, *„Autorizaţia maritală"*, Curier Jud. 33/924;
HOZOC D., *Nota* sub. Trib. Dorohoi, 92 din 17 Mai 1921. Pand. Rom. 1923, II 30;
IONESCU I. IOAN *Dota sub raportul instrăinarii*, p. 29, 44, 180, 182;
NACU, I, p. 324, 394, urm.; III, p. 159;
PETRESCU G. *Nota* sub. C. Apel Galaţi, s. I, 167 din 29 Dec. 1921. Pand. Rom. 1922, II, 229;
ROSETTI-BĂLĂNESCU I., *Nota* sub. Cas. I, 544 din 15 Iunie 1921. Pand. Rom. 1923. I, 228;
STRELICESCU ALEX., *Nota* sub. Trib. Ilfov s. not. 70 din 26 Mart. 1924. Pand. Rom. 1924-II-203;
TĂTARU G. V., *Prezidentul tribunalului*, p. 47 urm.;
TAZLAUANU G. DIM., *Nota* sub. Cas. III, 149, din 21 April 1920. Pand. Rom. 1922-1-17;
TITULESCU, I. N., *„Principiile autorizării maritale într'una din aplicările lor practice"*. Curier Jud. 75/905.

---

1) *„Paraferna"*, adică averea nedotală a femeei şi a cărei administraţiune o are ca personal, se numeà in codul Calimach şi Caragea: *„exoprică"*.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Nicăeri legiuitorul nu prescrie sub pedeapsă de nulitate ca autorizarea bărbatulu să fie concomitentă cu acceptaţiunea femeei; şi cum nulităţile sunt de drept strict, ele nu se pot nici creea nici întinde prin analogie. Autorizarea femeii de a primi o donaţiune nu este cerută de cât în interesul şi pentru respectul puterei maritale. Astfel odată ce formele exterioare ale acceptaţiunei au fost observate, chestiunea dacă femeia măritată poate primi donaţiunea este o chestiune de capacitate care în lipsă de vre o dispoziţiune expresă a legii cată a se regula după dreptul comun. Or, în principiu, persoanele capabile nu pot escina de incapacitatea acelor cu care dânşii au contractat. La acest principiu general emis în art. 952 nu s'a făcut nici o derogaţiune în privinţa liberalităţilor făcute femeilor măritate; din contra dacă după art. 199 femeia nu poate dobândì cu titlu gratuit fără autorizarea bărbatului, apoi prin art. 207 s'a grăbit a stabilì sancţiunea acestei lipse de autorizaţiune, nepermiţând decât femeii, bărbatului sau moştenitorilor lor de a invocă nulitatea donaţiunei. Această intenţiune a legiuitorului român atât de clar manifestată prin textele de mai sus reese cu atât mai mult cu cât nu s'au reprodus în legislaţiunea noastră dispoziţiunile art. 394 şi 398 din codul civil francez, dispozituni cărora parte din jurisprudenţa franceză, voind a le da un sens aduce o însemnată derogaţiune dreptului comun, derogaţiune ce nu se poate susţine în pură teorie şi pe care doctrina o regretă. (Apel Buc. III, *Dr.* 30/76).

2. Legiuitorul, prin art. 814, se ocupă despre modul şi timpul cum are a se face acceptaţiunea unei donaţiuni, iar nu despre autorizaţiunea ce cată a aveà soţia acceptantă şi care este prevăzută de art. 199. Dacă dar acceptaţiunea din partea soţiei s'a urmat în momentul constituirei actului de donaţiune şi numai autorizaţiunea soţului a fost posterioară, nulitatea donaţiunii pentru lipsă de autorizaţiune nu poate fi invocată de oricine şi ori când, cum aceasta resultă din art. 207, care determină că numai femeea, bărbatul şi mostenitorii lor pot cere anularea tocmelilor făcute fără autorizaţiune. Autorizaţiunea soţului fiind cerută în interesul puterii conjugale, iar nu spre a completă incapacitatea femeii, nu poate fi invocată ca nulitate absolută de către cei de al treilea pe cât autorizaţiunea a urmat îndată acceptaţiunei şi pe cât nulităţile fiind de drept strict, nu pot fi întinse prin analogie şi invocate de alte persoane cărora legiuitorul nu le-a permis a le invoca. (Cas. I, 361/Oct. 31/77, B. p. 306).

3. Autorizarea ce ar da soţul soţiei ca să pornească judecată pentru eşire din indiviziune nu cuprinde în sine şi autorizaţiunea să transigă asupra acţiunei sale, căci prin transacţiune soţia sacrificând, în avantagiul celui cu care transige, o parte din drepturile sale are necesitate de o autorizaţiune specială, conform art. 199, autorizaţiune ce nu răsare din aceà dată de soţ a intentă acţiune pentru ieşire din indiviziune care are de scop să capete pe calea judecăţei întregimea drepturilor sale succesorale. (Apel Buc. I, 75, Mai 16/80. *Dr.* 50/80).

4. Autorizaţiunea soţului dată femeii sale de a vinde imobilul parafernal conţine în sine chiar şi autorizaţiunea de a primì preţul, căci lichidarea preţului este o consecinţă a autorizaţiunei vânzărei; prin urmare e bine achitat preţul cumpărătoarei acelui imobil in mâinile soţiei. (Cas. I, 162/Mai 2/80, B. p. 206).

5. Legiuitorul, edictând acest articol, a voit să pună o garanţie mai mult la protecţiunea ce, din întreaga economie a codului, se vede că a voit a acordà femeii contra slăbiciunei şi uşurinţei sexului său, supunând actele sale, după

împrejurări, confirmării soțului sau a justiției care ar puteà aprecia cu mai multă maturitate importanța și consecințele actului ce întreprinde. Și dacă s'ar permite soțului ca într'un mod valabil să poată autorizà pe soția sa chiar în cazul când dânsa împreună cu soțul s'ar coobligà către un al treilea în interesul soțului, nu numai că s'ar călcà principiul de drept *„nemo potest esse auctor in rem suam"* dar afară de aceasta ar dispare cu totul garanția ce legiuitorul a văzut-o în discernământul scrupulos și desinteresat al bărbatului. Iar în ceea ce privește validitatea sau nevaliditatea acestei autorizațiuni maritale relativ la diferitele specii, fiind o chestiune de fapt, rămâne la suverana apreciere a judecătorului a decide dacă ea a fost dată sau nu în conformitate cu spiritul legii, fiind liber a nu se ține legat de înțelesul judaic al textului legii care de multe ori ar conduce la un rezultat cu totul contrariu de intențiunea legiuitorului. (Trib. Ilfov, I, Febr. 29/80, *Dr.* 11/80).

6. Dacă art. 199 stabilește într'un mod general că femeea măritată nu poate alienà sub titlu oneros sau sub titlu gratuit fără autorizațiunea soțului ei, aceasta o face sub beneficiul restricțiunilor ce ar rezultà din alte texte de lege. Or, art. 1265 împuternicește pe femeea separată de bunuri să dispună de averea sa mobilă și chiar să o înstrăineze; și legea nu face nici o distincțiune între dispozițiunea gratuită și înstrăinarea oneroasă. Această generalitate este cu atât mai importantă cu cât legiuitorul nostru a șters dispozițiunea art. 905 francez care stabilește incapacitatea absolută pentru femeea măritată neautorizată de a dispune gratuit între vii. Astfel e clar că prin art. 265 legea aduce o excepțiune la îndoita incapacitate de a dăruì și de a înstreinà din art. 199. Deci femeea separată de bunuri poate dăruì fără a fi autorizată. (Trib. Ilfov, I, 89, Febr. 18/82, *Dr.* 53/82).

7. Este valabil împrumutul făcut de soț în urma unei procuri ce i-a dat soția sa, deși în acea procură nu se spune că a fost dată cu autorizațiunea soțului, de oarece soțul, făcând uz de acel mandat, a manifestat în mod clar și indubitabil autorizațiunea sa. (Apel Buc. I, 200, Nov. 24/82, *Dr.* 6/82).

8. Legea când cere concursul bărbatului și a femeei când e vorba de vânzarea unei paraferne, nu determină locul care trebue să ocupe pe act semnătura unuia sau altuia din soți, nici cuvintele sacramentale ce trebuesc să întrebuințeze pentru a'și exprima voința de a înstrăinà. Deci dacă actul poartă semnătura atât a soțului cât și a soției, prezumpțiunea este că ambii au conlucrat în mod valabil la formarea actului, femeea obligându-se și soțul complectându-i capacitatea prin autorizațiunea sa. (Apel Buc. III, 166, Mai 20 82, *Dr.* 69 82).

9. Incapacitatea femeii măritate nu e absolută, și obligațiunea ce ia femeea către un doctor pentru căutarea sănătății soțului său, obligațiune care intră în acele pe care legea (art. 194) le impune unui soț către celălalt, este o obligațiune valabila fără a aveà trebuință de autorizația bărbatului. (Trib. Ilfov, s. com., Ian. 14/81, *Dr.* 16'82).

10. Legiuitorul, prin art. 199, dispune că femeile măritate sunt incapabile de a cumpărà fără autorizațiunea soțului sau a justiției, astfel că vânzările făcute contra acestor dispozițiuni sunt izbite de o nulitate relativă în profitul femeilor cari au contractat fără aceà autorizațiune. Odată ce o atare vânzare e nulă, urmează că și arvuna dată de femeia măritată vânzătorului este dată de o persoană incapabilă care are drept de a o repetì. Și dacă, în principiu, când două persoane capabile convin una a vinde și alta a cumpărà, și pentru această vânzare se dă o arvună, aceà arvună se perde de cumpărător dacă nu'și îndeplinește obligațiunile sale, precum se poate da îndoită de vânzător dacă el nu'și îndeplinește obligațiunile sale; acest principiu însă, care se prevede în art. 1298, nu se poate aplicà și în cazul când una din persoanele contractante e incapabilă, când vânzarea e nulă, căci aceà persoană incapabilă, neputând cumpărà fără formele prescrise de lege, nu a putut da nici arvună, și prin urmare dacă a dat arvună are drept la repetițiune. Nu se poate asemenea admite că femeia măritată, de și incapabilă civilmente în momentul vânzărei, puteà însă contractà obligațiuni naturale cari, odată plătite, nu se pot repetì, de oarece deși femeia măritată se poate obligà moralmente însă plata acelei obligațiuni fiind făcută tot în timpul incapacității, cum e în specie darea arvunei, ea se poate repetì de oarece acea plată e civilmente nulă ca și obligațiunea chiar, și o persoană incapabilă nu poate ratificà o obligațiune naturală de cât când a încetat de a fi incapabilă, numai în acel caz repetițiunea e imposibilă. Asemenea justiția nu poate considerà pe o atare femee ca obligată către vânzător în virtutea unui quasi-delict ce ar rezultà din culpa și reaua credință a femeei care i-a dat fel de fel de promisiuni, spunându-i că în curând va fi divorțată și în urmă va ratifica vânzarea, de oarece o persoană e responsabilă dintr'un quasi-delict numai când prin faptul, neglijența sau im-

prudența sa a cauzat prejudiciu, și promisiunea ca va fi divorțata în curând nu poate constituì un quasi-delict de oarece pronunțarea divorțului nu depinde de părți. (Apel Iași, II, 36, Mart. 20/82, *Dr.* 39/84).

11. Femeea măritată este considerată în genere ca având un mandat tacit din partea bărbatului ei în ceea ce privește cheltuelile de întreținerea familiei, fără a isbì în art. 199 asupra incapacitatei femeei măritate, căci dânsa nu se obligă personal, ci obligă pe soțul ei. Or, educațiunea și întreținerea copiilor intră în acele cheltueli ale menagiului, ele fiind o datorie de un ordin mai înalt și tot așa de necesarii ca alimentele pe cari le cumpără femeea zilnic cu autorizarea tacită a soțului. Deci, dacă femeea a lucrat în virtutea unei astfel de autorizări tacite, este valabilă și obligatorie pentru soț și erezii săi, îndatorirea luată de femee pentru plata pensionatului copiilor săi. (Apel Buc. I, Oct. 27/85, *Dr.* 8/85).

12. Legiuitorul, ca consecință a puterii maritale și ca garanție a intereselor femeei și ale familiei, cere ca femeea măritată, având chiar parafernă, să aibă autorizațiunea bărbatului, și, în caz de refuzul acestuia pe a justiției spre a face vre un act de dispozițiune (art. 199 și 1242). Și deși legiuitorul, prin nici o dispozițiune directă și principală, nu pronunță nulitatea actelor făcute de femeea măritată fără autorizațiunea maritală, însă din stabilirea caracterului nulității prin art. 207 și din termenii prohibitivi ai art. 199, prin care legiuitorul stabilește incapacitatea femeei măritate, rezultă că există nulitate. (Trib. Ilf. I, Nov. 10/89, *Dr.* 76/89. In acelaș sens: Trib. Ilfov, III, 289, Sept. 30/85, *Dr.* 74/85).

13. In principiu și afară de exprese excepțiuni, toate sarcinele căsătoriei, și prin urmare și aceea de a îmbrăcà pe soție, incumbă numai bărbatului, care singur ca șef al familiei are administrațiunea nu numai a averei sale proprii dar și a averei femeei, când dânsa e măritată sub regimul dotal. Așà fiind, dacă femeea poate cumpărà cele trebuincioase ei și casei, aceste cumpărări nu pot fi făcute de dânsa de cât în comptul soțului său, care e presupus că-i dă mandat tacit pentru aceasta. Prin urmare, singur soțul poate fi obligat a plăti furniturile făcute de soție, iar nici de cum soția, căci ea personal, ca femee măritată, nu puteà contractà nici o obligațiune; s'apoi în realitate nu femeea profită de asemenea furnituri, ci soțul care e obligat după lege a le procurà și care, ca administrator al averei familiei deține singur echivalentul lor în bani. Astfel fiind femeea nu poate fi obligată personal pentru cumpărările de lucruri trebuincioase ei și familiei, făcute de dânsa în timpul căsătoriei. (Apel Buc. III, 98, Apr. 27/89, *Dr.* 36 89. In acelaș sens: Trib. Ilfov, I, 449, Nov. 10 84. *Dr.* 74/85; Trib. Ilfov, I, Ian. 9/89, *Dr.* 5/89).

14. Când un act de împrumut este semnat de mai mulți debitori, între care și de o femee măritată neautorizată de soț, în asemenea situațiune lipsa de autorizațiune constituind o excepțiune peremtorie de fond și personală codebitoarei, poate negreșit aveà de efect invalidarea tocmelei conținută prin act, încât privește numai pe femeia neautorizată, fără ca prin aceasta să se poată zice că actul este nul, partea în beneficiul căreia există această excepțiune, poate fără îndoială să învoace această excepțiune numai în cazul când ar existà o reclamațiune din partea creditorului, fie ca mijloc de apărare asupra fondului, fie pe cale de contestație la executare sau la tablou, iar nu în cazul când nu s'a făcut reclamațiune din partea creditorului și când judecata urmează a se pronunță pur și simplu asupra acțiunei în nulitate a actului atacat de debitoare. (Apel Focș. I, 150, Dec. 9/85. *Dr.* 50/86).

15. Din art. 199 reese că femeea măritată este capabilă d'a face actele în chestiune cu concursul bărbatului la facerea actului sau cu consimțământul său în scris; or, bărbatul ce a contractat cu femeia sa este învederat că a concurat la facerea actului, și dar, conform art. 199, a autorizat-o, și autorizațiunea bărbatului este suficientă în regulă generală, afară de cazurile pentru cari un text special de lege cere autorizațiune justiției; or, printre aceste cazuri excepționale legea neprevăzând și acela când femeia contractează cu bărbatul, acest caz dar rămâne sub imperiul regulei generale, și prin urmare concursul soțului la facerea actului trebue să fie privit ca o autorizațiune îndestulătoare. (Cas. I, 34/Febr. 10/88. B. p. 106).

16. După art. 199 și urm., femeea, în timpul căsătoriei, nu poate contractà fără autorizațiunea bărbatului sau a justiției; însă aceste regule sunt prescrise de legiuitor exclusiv în interesul bărbatului și pentru menținerea prestigiului de cap al familiei. Astfel fiind, dacă femeea a contractat cu bărbatul ei, fie și în folosul acestuia, nu mai are nevoe de autorizațiunea justiției. (Apel Galați, II, Nov. 25/88. *Dr.* 81/89).

17. Femeea măritată, atât sub regimul dotal cât și după separațiunea patrimonială, poate, cu autorizațiunea bărbatului a contractà diferite obligațiuni, și a-și înstrăinà chiar singură,

în acest din urmă caz, averea sa mobiliară (art. 1265). Ceea ce legea oprește este numai că prin aceste obligațiuni nu poate atinge fondul dotal inalienabil, fără autorizațiunea justiției dată în anume cazuri prevăzute de lege. Obligațiunea e valabilă, dar nu se poate execută asupra imobilului dotal. (Trib. Ilfov, II, 254, Dec. 5 88. *Dr.* 8/89).

18. Art. 199 pune principiul care interzice femeei dreptul de a înstrăină averea sa fără autorizațiunea bărbatului sau a justiției, fără a face distincțiune între averea mobiliară sau imobiliară. Art. 1265 prevede cazul separațiunei judecătorești, provenită din desordinele bărbatului, și dispune că femeea poate înstrăină averea mobilă fără autorizațiunea bărbatului. Dar aceasta nu este decât o consecință a liberei administrațiuni dobândite de femee, și înstrăinarea nu este permisă decât în limitele necesității acelei administrațiuni, principiu pus în capul art. 1265; dreptul ce în urmă acest articol dă femeii, de a înstrăină averea mobiliară, nu este decât o desvoltare a acelui principiu. — Astfel, este incontestabil că femeea poate vinde recolta ei, averea mobiliară, fără vre-o prealabilă autorizare, căci pe de o parte administrațiunea ar fi foarte jicnită dacă pentru toate aceste acte, cari adesea nu sufere întârziere, s'ar cere autorizațiunea bărbatului; iar pe de altă parte, a cere autorizarea pentru aceste acte este a substitui administrațiunei femeei, administrațiunea bărbatului, care s'a judecat necapabil prin hotărîrea care a admis separațiunea patrimonielor. (Apel Buc. I, 201, Nov. 20/88. *Dr.* 3/89).

19. Femeea măritată fără act dotal, în ceeace privește paraferna ei mobiliară, poate să facă chiar acte de înstrăinare fără autorizațiunea soțului fiind pusă pe aceeași linie și dându-i legea aceleași drepturi ca și femeei separată de bunuri, căci nici un motiv n'ar fi avut legiuitorul de a creea femeei măritată fără act dotal o situațiune inferioară femeei separată de bunuri, și astfel art. 1285 trebue combinat și complectat cu art 1265, pentru a rămâneà în spiritul legii. Astfel, o atare femee poate cedà, fără autorizațiunea soțului o creanță ipotecară. Căci obiectul principal al unei ceziuni ipotecare este creanța, care și dânsa are de obiect o sumă de bani, iar ipoteca, deși declarată drept real de art. 1746 considerată însă din punctul de vedere activ al creditorului, este o simplă calitate a creanței pe care o garantează un accesoriu al creanței, și ca atare trebue să urmeze natura acestei creanțe, drept mobiliar prin excelență; prin urmare, ceziunea creanței ipotecare constitue înstrăinarea unui bun imobiliar. (Trib. Prahova, I, 343, Dec. 11 87. *Dr.* 3/89).

20. Dacă incasarea creanței constitue un act de administrațiune, vinderea ei însă, mai înainte de a ajunge la scadență și pe un preț derizoriu, și fără ca incasarea anticipată a acestei creanțe să fie justificată prin nevoile administrațiunei, în fapt nu constitue un act de administrațiune, ca femeea să nu aibă nevoe de autorizațiunea soțului. Altceva este incasarea creanței la timp, altceva este vinderea ei înainte de timp; în primul caz femeea primește tot ce i se datorește; în secundul caz, valoarea venală a creanței este afectată de diferite împrejurări: timpul ce mai rămâne a curge până la scadență, dobânda prețului răspuns, temerea insolvabilității viitoare a debitorului, și diferite alte împrejurări cari influențează asupra prețului și cari de sigur aduc scăderea prețului vânzarii. Aceasta nu constitue un act de administrațiune. (Apel Buc. I, 201. Nov. 29/88. *Dr.* 3/89).

21. Sub regimul separațiunei de bunuri art. 285, oprind pe femee de a înstrăină orice avere fără autorizațiunea soțului, nu face nici o distincțiune între averea mobiliară sau imobiliară; se înțelege însă că și în această ipoteză femeea poate vinde averea mobiliară fără autorizațiunea specială a soțului, când vânzarea constitue un act de administrațiune; art. 1285 trebue combinat cu art. 1265. (Apel Buc. I, 201, Nov. 29/88. *Dr.* 3/89).

22. Din art. 199 și 1285 rezultă că femeea măritată sub regimul parafernal, adică sub regimul separațiunei contractuale, nu poate înstrăină avere fără autorizațiunea bărbatului. Din generalitatea expresiilor *paraferna* din art. 199 și *aceea avere* din art. 1285 trebue să conchidem că orice avere fie mișcătoare, fie nemișcătoare nu poate fi înstrăinată de femeea având parafernă, fără autorizarea bărbatului. Un argument, pentru a admite părerea contrarie, se invoacă din art. 1265, că dacă prin acest articol se recunoaște femeei separate judecătorește de bunuri, dreptul de a dispune de averea sa, și chiar de a înstrăină fără nici o autorizație, dacă am voì literal să aplicăm această dispoziție, ar fi a contravenì acelor dispoziții precise coprinse în art. 199 și 1285; neputând aceasta, trebue a căută care poate fi senzul dispoziției din art. 1265. In această privință femeea separată de patrimoniu, dacă dobândește libera administrațiune a avutului și dacă poate administrà acel avut fără nici o autorizație, ea poate face tot felul

de acte care constitue proprie administraţie şi numai ca o consecinţă a dreptului de administraţie şi în limitele administraţiei se poate înţelege şi dreptul de a dispune de averea mobilă recunoscută prin art. 1265; dacă prin *„dispoziţie de avere mobilă"* s'ar înţelege dreptul de a dispune în mod gratuit sau oneros de averea mişcătoare, aceasta ar întrece libera administraţie recunoscută prin alin. 1 al art. 1265 şi s'ar puteà naşte pericolul prin dispunerea de averea mişcătoare făcută de femee de a face să se peardă mijloacele pentru întreţinerea sarcinilor căsătoriei. Dacă s'ar zice că această soluţie ar periclità interesele celor de al treilea, cari n'ar puteà şti dacă averea mişcătoare parafernală, înstrăinată de femeea măritată, s'ar înstrăinà pentru scopuri de administraţie, la aceasta răspundem că cei de al treilea, fiind de bună credinţă, vor şti de ce e vorba şi nu se vor înşelà. (Cas. I, 120/Mart. 28/89, B. p. 309).

23. Legiuitorul prin art. 199, n'a recunoscut decât două moduri de autorizări : 1) sau cea expresă, prin scris; 2) sau cea tacită, rezultând din concursul bărbatului la facerea actului. Legiuitorul, fără să facă autorizarea solemnă, a voit însă a o supune la un mod de probă sigură şi precisă, şi ceeace probează aceasta este că numai prin excepţiune legea a permis o altă autorizare tacită în favoarea femeei ce face comerţ cu ştirea şi cunoştinţa bărbatului (art. 15 c. com.). Această excepţiune se explică prin împrejurarea că profesiunea de comerciant se exercită în public, şi prin urmare erà mai puţin loc la contestaţiune asupra punctului de a se şti dacă bărbatul a cunoscut sau nu actele făcute de femee, pe când pentru fiecare act izolat erà greu de dovedit cunoştinţa bărbatului. De aceea legiuitorul a voit, prin art. 199, să prevină orice contestaţiune, neadmiţând autorizarea tacită decât din concursul bărbatului la facerea actului, adică când cunoştinţa lui este neîndoelnică. Dacă art. 15 c. com. prin excepţiune dispune în favoarea femeei măritată şi în interesul terţilor pentru securitatea transacţiunilor comerciale, atestă că regula generală este contrarie. Deci autorizaţiunea tacită nu poate rezultà din alte împrejurări de fapt decât din concursul bărbatului la facerea actului. Autorizarea bărbatului trebue să preexiste sau să fie concomitentă cu data actului; autorizarea ulterioară, *ex post facto*, nu este valabilă. Şi, în adevăr, odată ce femeea a făcut actul fără autorizarea soţului, din acest fapt rezultă două acţiuni în nulitate : una aparţinând femeei şi alta bărbatului. Dacă bărbatul ar puteà în urmă să-şi dea aprobarea, el ar puteà să anihileze acţiunea în nulitate a femeei, căci cauza care o născuse a încetat, adică lipsa autorizaţiunei maritale, *cessante causa cessat effectus*. Or, aceasta este inadmisibil, căci o acţiune acordată de lege nu poate încetà prin faptul unui al treilea, ci numai iarăşi prin o dispoziţiune a legei. Şi apoi dacă bărbatul ar puteà să ratifice în mod expres sau tacit actul anulabil, el ar puteà să-l ratifice şi prin curgerea timpului cerut pentru prescrierea acţiunei în nulitate adică prin 10 ani de când el a cunoscut actul făcut de femee; şi odată prescripţiunea dobândită, în virtutea aceluiaşi principiu *cessante causa cessat effectus*, şi-ar perde şi ea acţiunea în nulitate, consecuenţă care ne-ar conduce la violarea art. 1900, care declară că prescripţiunea acţiunei în nulitate în contra actului făcut de femeea măritată fără autorizaţiunea soţului nu curge în contra ei decât dela desfacerea căsătoriei. Deci bărbatul nu poate să ratifice singur actul anulabil în timpul căsătoriei. (Apel Buc. I, 201, Nov. 29/88. *Dr.* 3/89).

24. Din art 199 şi 1242 rezultă că femeea măritată sub regimul dotal este absolut incapabilă de a face vre-un contract fără autorizaţiunea bărbatului, şi, în caz de refuz, a justiţiei. Şi autorizaţiunea soţului nefiind altceva decât manifestarea consimţământului său, rezultă că această manifestaţiune nu este în general supusă la nici o formalitate particulară, afară de excepţiunile prevăzute de lege. Şi deşi din art. 199 rezultă că autorizaţiunea femeei măritate spre a contractà poate fi expresă sau tacită, însă el prevede că cea expresă reese din consimţământul bărbatului dat în scris, iar cea tacită din concursul bărbatului la facerea actului. Astfel, din termenii legii şi intenţiunea legiuitorului rezultă că autorizaţiunea tacită în asemenea cazuri nu poate rezultà din alte fapte sau circumstanţe decât numai din concursul bărbatului la facerea actului, această circumstanţă fiind singură prin ea însăşi decisivă şi din care poate rezultà o prezumpţiune legală de autorizaţiune, exclusivă de orice probă contrarie. (Trib. Ilfov, I, Ian. 9/89. *Dr.* 5/89; Trib. Ilfov, I, 44, Ian. 20/89. *Dr.* 9/89).

25. Această obligaţiune însă a soţului nu există pentru timpul cât soţia a trăit despărţită de soţ în virtutea unei hotărîri de divorţ, chiar dacă acea hotărîre s'a revocat în urmă, căci ea considerându-se ca femee despărţită şi declarându-se ca atare tuturor persoanelor cu cari se puneà în relaţiuni de afaceri, nu puteà fi presupusă

că lucră ca mandatară a soțului său, de oarece situațiunea ei legală și realitatea de fapt e o protestațiune energică contra unei prezumpțiuni de asemenea natură. Și nu se poate susține că, reîncepând viața conjugală în urmă, soțul e presupus că a ratificat toate actele făcute de fosta sa soție în intervalul de timp cât au trăit despărțiți, căci ratificarea nu se presupune, ci trebue să rezulte într'un mod expres din declarațiunea unei persoane, legea chiar subordonând validitatea ratificărei îndeplinirei unor anume condițiuni (art. 1190). Anularea despărțeniei e inoperantă față cu cei cari au tratat cu femeea în spațiul de timp de care e vorba, de oarece efectul retroactiv ce se pretinde că trebue a se da anulărei despărțeniei, nu poate aveà vre-o acțiune asupra condițiunei legale ce aveà femeea în raport cu cei de al treilea, cari nu se pot presupune că cunoșteau revocabilitatea titlului și a calităței soției. Apoi existența unei obligațiuni nu se poate zice că a fost subordonată vre-unei condițiuni decât în caz când legea o declară ca atare sau când dânsa ar rezultà din convențiunea părților, deci dar, în lipsa unui asemenea eveniment, schimbarea situațiunei persoanelor contractante sau survenirea unor noui împrejurări nu poate fi de natură a imprimà obligațiunei modalitatea unei condițiuni rezolutorie, când la epoca sa originară obligațiunea a fost contractată pură și simplă. (Apel Buc. I, 225, Nov. 10/89. *Dr.* 82/89).

26. In virtutea autorizațiunei tacită ce e presupus că soțul dă soției sale, orice persoană ce a contractat cu soția e în drept a cere soțului a fi despăgubită de obiectele sau sumele de bani ce a procurat femeei, în limitele bine înțeles a trebuințelor casnice și ținându-se seamă pentru validitatea obligațiunilor de natura cheltuelilor, de condițiunea soților, de modul lor de trai și de buna sau reaua credință a negustorilor sau celor cari au tratat cu femeea. Această cauză generatoare a obligațiunei bărbatului nu e decât aplicațiunea principiului general stabilit de art. 1546, după care mandantul e îndatorat a îndeplinì obligațiunile contractate de către mandatar în limitele puterilor date. (Apel Buc. I, 225, Nov. 10/89. *Dr.* 82/89).

27. Legiuitorul, ca consecință a puterii maritale și ca garanție a intereselor femeei și ale familiei, a edictat dispozițiunile art. 199. Și din motivele pentru cari legiuitorul a stabilit incapacitatea femeii măritate, cari sunt generale, și din art. 201-205 rezultă că femeea măritată sub orice regim, este incapabilă de a se obligà valabil fără autorizațiunea barbatului sau a justiției. Iar art. 1265, prevăzând că femeea separată de patrimoniu dobândește libera administrare a avutului său, a modificat oarecum această incapacitate, care este principiul general al legii și condițiunea legală a femeei în timpul căsătoriei; dar această capacitate ce femeea măritată dobândește numai prin excepțiune și prin modificațiunea condițiunei sale originare, trebue restrânsă în limitele ce-i dă natura lucrurilor chiar. De unde rezultă că obligațiunile contractate de femeea separată de bunuri sunt valabile și fără autorizațiunea maritală pentru înstrăinarea averei sale mobiliară; însă această capacitate fiind și ea o excepțiune trebue restrânsă la singurul caz de dispozițiune sau alienațiune a averei sale mobiliare, fiind o consecință indispensabilă a dreptului de administrațiune. Astfel, de acì nu se poate induce că obligațiunile contractate de femeea separată de bunuri, pentru orice cauză, ar fi totdeauna valabile, chiar întrucât executiunea lor s'ar face numai asupra averei ei mobiliare sau aupra veniturilor ei. (Trib. Ilfov, I, Ian. 3/90. *Dr.* 8/90).

28. Principiile codului civil, care consacră existența și întinderea puterei maritale, implică o capacitate prin art. 197, 199, 687, 950, 1265, etc.; de unde rezultă că femeea măritată nu poate face nici un act relativ la interesele sale civile care poate afectà asociațiunea conjugală, precum obligațiuni, primiri de succesiuni, vinderea parafernei și nici sta în judecată fără consimțimântul bărbatului său, dar nicăeri legiuitorul nu proclamă chiar principiul unei incapacități *absolute*, în toate cazurile și fară nici o distincțiune. Prin urmare, pot fi și sunt o sumă de interese de ordine cu totul personală și afectivă, cari nu sunt de fel legate cu asociațiunea conjugală, a căror soluțiune trebue să fie rezervată absolut femeii măritate în afară de controlul puterei maritale. Și fiind generalmente admis că femeea poate singură consimțì la căsătoria copiilor săi din prima căsătorie, fără autorizațiunea soțului de al doilea, putând de asemenea face singură testamentul, ca fiind acte exclusiv personale, deasemenea și dreptul de a emancipà pe copiii săi din o căsătorie anterioară, este un drept individual al său, străin de îngrădirea puterei conjugale; acest mod de a vedeà rezultă și din principiile legii și din firea lucrurilor. Deci e valabilă emanciparea făcută de mamă a copilului său din prima căsătorie, fără autorizarea soțului său de al doilea. (Apel Iași, II, 148, Oct. 14/92, *Dr.* 10/93).

29. Simpla preschimbare a unei obligaţii contractată de femeea măritată pentru neexecutarea ei la termen, este valabilă chiar fără autorizarea bărbatului, dacă prima obligaţie a fost făcută cu o asemenea autorizare. (Cas. II, 439/94, B. p. 1300).

30. Femeia măritată, chiar sub regimul dotal poate, cu autorizaţia soţului, să contracteze obligaţii în timpul căsătoriei, dar nu poate obliga imobilele sale dotale, şi aceste obligaţii pot fi contractate chiar faţă de bărbatul său. Astfel, este valabil împrumutul contractat de femeie de la soţul său. Singura restricţie este acea prevăzută de art. 1307 c. civ., după care vânzarea, în afară de cazurile prevăzute într'însul este prohibită între soţi. (Cas. I, 390/94, B. p. 1105).

31. Legea nu cere nicăiri ca autorizaţia dată de un soţ femeii sale, sau ratificarea, ţinând loc de autorizare posterioară, să fie făcută în aceiaş formă ca şi actul ce are de scop să ratifice. Astfel, renunţarea la o succesiune făcută de femeie la grefa trib., fără autorizarea prealabilă a soţului, poate fi în urmă ratificată de soţul său, printr'un act sub semnătură privată, sau prin o scrisoare misivă. (Cas. I, 269/96, B. p. 1187).

32. Femeea are nevoe de autorizaţie specială din partea bărbatului, chiar atunci când are parafernă, pentru a da, înstrăinà, ipotecà şi pentru a dobândì avere, cu titlu oneros sau gratuit. Legiuitorul, când a dispus ca femeia să nu poată dobândì avere, de cât sub condiţiunea autorizării speciale a soţului său, nu a creat imposibilităţi femeii de a câştigà avere, ci s'a referit numai la mijloacele ce ea ar puteà întrebuinţà şi cari ar puteà fi reprobabile şi contrarii demnităţii soţului. (Trib. Iaşi I, Drept. 50/97).

33. O cambie semnată numai de femeia măritată nu este nulă, de oarece obligaţia luată de femeie prin cambie nu intră între acele acte unde legiuitorul cere în mod expres consimţimântul soţului sub pedeapsă de nulitate. (Trib. Putna, C. Jud. 30/900).

34. Autorizarea specială a soţului pentru completarea capacităţii juridice a femeii, la facerea unui act de dispoziţie, se poate da sau prin un deosebit consimţimânt înscris sau prin faptul soţului de a concura cu femeia la facerea actului. (Cas. I, 28/903, B. p. 43).

35. Deosebit de acţiunea în anulare ce o are bărbatul, femeia poate ea însăşi să ceară anularea unui act de înstrăinare făcut fără autorizare maritală, spre deosebire de acţiunea pe care o are soţul, chiar dacă acesta prin act separat ar fi dat un consimţimânt posterior actului, căci nici o ratificare posterioară din partea soţului şi fără concursul femeii nu poate validà actul şi a paralizà acţiunea ce aparţine femeii. (Cas. I, 29/903, B. p. 47).

36 Autorizarea maritală nu poate să rezulte de cât sau dintr'un înscris deosebit sau în mod tacit din concursul bărbatului la facerea actului. Ea trebue să fie specială pentru fiecare act juridic. Femeia autorizată nu poate să stea într'un proces, fără să aibă o nouă autorizare, să dea procură unui avocat să o reprezinte în acel proces. (Trib. Ilfov, IV, C. Jud. 5/905).

37. Ratificarea unei vânzări cu concursul soţului, fără consimţământul lui în scris, este suficientă pentru ca acea ratificare să fie valabilă. (Cas. I, 2 Mai 1906. B. p. 823).

38. Femeea maritată nu poate cere anularea ipotecei constituită fără consimţimântul soţului, când Tribunalul consată că ea a întrebuinţat mijloace viclene, prin cari a ascuns incapacitatea sa şi a indus în eroare pe creditorul cu care a contractat. (Cas. II, 22 Ianuarie 1908, B. p. 103).

39. Autorizaţiunea maritală prescrisă de art. 199 din codul civil rezultă din concursul bărbatului la facerea actului, sau deosebit consimţimânt înscris.

Prin urmare, când e vorba de o vânzare la licitaţie publică pentru ieşire din indiviziune, dacă soţia lui n'a avut autorizaţiune în scris din partea bărbatului, concursul lui la această vânzare poate rezultà din faptul că a fost citat la vânzare, că a participat în consiliul de familie care a dat autorizaţiune tutorelui legal de a cere vânzarea, din faptul că suma cuvenită soţiei a fost ridicată de dânsa cu consimţimântul soţului, astfel că soţia nu poate cere casarea ordonanţei de adjudecare, dată în cauză, pe motiv că n'a avut consimţimântul soţului. (Cas. I, 25 Aprilie 1908. B. p. 651).

40. In contra ordonanţelor de adjudecare, date în materie de vânzare la licitaţiune publică pentru ieşirea din indiviziune, nu există dreptul de recurs în Casaţiune, astfel că o renunţare la acest drept, făcută în mod neregulat, nu poate aveà nici un efect. (Cas. I, 25 Aprilie 1908. B. p. 651).

41. Incapacitatea femeei măritate îşi are temeiul său juridic, pe de o parte, în puterea maritală şi în interesul ce are femeea de a fi apărată contra inexperienţei sale, iar pe de altă parte, în ocrotirea familiei al cărei cap este bărbatul; de unde şi consecinţele fireşti că autorizarea este, în principiu, specială, iar lipsa ei a-

trage neapărat nulitatea actelor făcute de o femee măritată, fără autorizarea bărbatului, căci deşi legea nu pronunţă în mod direct nulitatea unor asemenea acte, totuşi dispoziţia legei fiind proibitivă şi de ordine publica, implică în sine nulitatea actului, nulitate care este relativă. (Trib. Neamţ. *Dr.* 6/908, p. 495).

42. După art. 199 şi 950 C. civ., femeia măritată fiind incapabilă, nu poate contractà în timpul căsătoriei fără autorizaţiunea soţului sau a justiţiei, de unde rezultă că orice contractare făcută fără autorizaţia soţului este şi rămâne fără fiinţă. (Trib. Dolj, III, No. 53/1913; Curier Jud. 27/915).

43. a) Soţia poate contractà cu soţul său sau cu terţe persoane în interesul soţului său, fără să fie nevoe de autorizaţie în justiţie, întrucât ea are implicit autorizaţia tacită a soţului său prin concursul bărbatului la facerea actului.

b) Autorizaţia maritală tacită rezultând din participarea soţului la facerea cambiilor este suficientă, fără a mai fi nevoe şi de consimţământul înscris al soţului. (Trib. Ilfov s. II com., 313 din 22 Mai 1919. Dreptul 3/919).

44. Când femeia contractează, fără autorizarea bărbatului, sancţiunea constă în acţiunea în anulare, prevăzută de art. 207 c. civ., pe care o are bărbatul, în baza respectului datorit autorităţii maritale şi în interesul conservării patrimoniului familiei, precum şi însăşi femeia care a contractat şi moştenitorii lor.

Pentru admisibilitatea acestei acţiuni nu se cere decât faptul dovezii că convenţiunea a fost contractată de soţie în timpul căsătoriei, fără autorizarea bărbatului, indiferent dacă cealaltă parte a ştiut ori nu acest lucru, întrucât cel ce a contractat cu un incapabil nu are să-şi impute decât lui, că nu a cercetat la timp condiţiunea juridică a femeii cu care a contractat, afară de cazul când incapabilul întrebuinţează manopere frauduloase, sau faptul său constitue un delict civil, care ar fi îndreptăţit pe cealaltă parte să creadă că contractează cu o persoană capabilă. (Cas. I, No. 244, 1919; „Jurispr. Rom." 1920, p. 36).

45. Autorizaţiunea dată de soţ femeei, în obligaţiunile sale contractuale, fiind privită de legiuitor ca regulă generală, iar aceea dată de justiţie ca excepţiune, în cazuri anume determinate, urmează că autorizaţiunea justiţiei nu este necesară, atunci când soţia contractează cu însuş soţul, deoarece acest caz nu e prevăzut de lege printre cazurile excepţionale, cari, ca atare, trebuesc înţelese şi interpretate în mod strict.

Atât autorizaţiunea maritală, cât şi cea dată de justiţie, nu sunt prescrise de lege ca măsuri de protecţiune pentru femee, ci numai în interesul asociaţiunii conjugale, care cere unitatea direcţiunii afacerilor acestei asociaţiuni.

Prin urmare, când soţul însuş contractează cu soţia, nu e nici o raţiune s'o autorize special, ci autorizaţiunea rezultă implicit — cum e în speţă — din concursul soţului la facerea actului, în calitate de beneficiar al cambiilor prin cari soţia se obligă. (Cas. III, deciz. No. 149 din 21 Aprilie 1920; „Jurispr. Rom". 10/920, p. 138. Curier Jud. 57-58/920; Dreptul 37/920; Pand. Rom. 1922, I, 17).

46. Conform art. 199 c. civ. autorizaţia femeei trebue dată în scris şi să rezulte din concursul bărbatului la facerea actului sau prin deosebit consimţământ în scris.

Este admis în mod constant în doctrină şi în jurisprudenţă că autorizaţia bărbatului este cerută nu numai ca un omagiu adus puterei maritale, dar încă ca un act de tutelă şi protecţiune ce soţul trebue să exercite asupra soţiei; că în atingerea acestui scop, autorizaţia maritală trebue să fie dată în deplină cunoştinţă de cauză, adică în vederea unui act bine determinat în toate condiţiile, elementele lui esenţiale pentru ca bărbatul să poată aprecià oportunitatea şi salvgardarea interesului ce rezultă pentru soţie din efectuarea lui; astfel când este vorba de înstrăinarea unui imobil aparţinând femeei măritate, autorizaţia trebue să fie specială nu numai în ce priveşte individualizarea imobilului, dar şi în ce priveşte determinarea tuturor condiţiilor în cari urmează a fi efectuată înstrăinarea. Că prin urmare autorizaţia dată prin osebit consimţământ înscris, fără a se cunoaşte cumpărătorul şi preciză condiţiile vânzării, precum şi preţul şi întrebuinţarea lui, nu poate fi valabilă ca autorizaţia specială conf. art. 199 c. civ. şi deci în baza art. 207 c. civ. acţiunea în anularea vânzării făcută de femee e admisibilă. (C. Apel Galaţi 167 din 29 Dec. 1921. Pand. Rom. 1922, II, 229. Cas. I, 1233 din 20 Ian. 1923. Curier Jud. 32 923).

47. Femeea măritată este incapabilă de a contractà fără autorizaţie; autorizaţia maritală nu se poate da decât sau înainte sau concomitent cu facerea convenţiei; consimţamântul soţului dat posterior facerei convenţiei constitue o ratificare, având alte efecte, în acest caz soţul pierde dreptul de a atacà actul. (Trib. Muscel 139 din

5 Mai 1922. Buletin Trib. Muscel No. 6 şi 7 din April şi Mai 1922).

48. Pentru dovada autorizaţiunei ce un soţ o dă soţiei sale de a se obligă, legea, în vederea intereselor asociaţiunei conjugale şi a omagiului cuvenit autorităţii maritale, derogă dela regulele generale ale probelor, după cari dovada consimţământului unei părţi, poate rezultà fie dintr'un act expres, fie în mod tacit din anumite împrejurări cari implică neapărat ideia consimţământului lui.

In această privinţă, prin art. 199 c. civ. legea declară că singurul mod de stabilire al consimţământului tacit al soţului este participarea lui la facerea înscrisului, care constată actul juridic, căci participarea soţului şi semnarea actului alături de soţie, implică neapărat cunoştinţa şi deci consimţământul său ca soţia să încheie un atare act.

Dacă consimţământul tacit al soţului nu a fost dat în această formă, soţia are dreptul a opune nulitatea actului ca făcut fără autorizaţiunea maritală, chiar dacă s'ar pretinde că în urmă soţul ar fi ratificat acest act, căci ratificarea implică renunţarea soţului la dreptul său distinct de al soţiei de a cere anularea, şi nu poate fi opozabilă soţiei, care îşi păstrează dreptul ei propriu de a cere anularea conform art. 207 c. civ. (Cas. I, dec. civ. 593 din 4 Iunie 1923. Jur. Gen. 1923 Nr. 648).

Art. 200. — Dacă bărbatul se opune a da femeei autorizaţiunea de a pornì judecată, tribunalul îi poate da această autorizaţiune. (Civ. 197, 198, 204; Pr. civ. 624 urm.; L. Jud. oc. 43; Leg. timbr. art. 20, § 9; C. com. 15, § 4; L. propr. liter. Mon. Of. 68/923) Art. 62; Civ. Fr. 218).

Text fr. Art. 218. Si le mari refuse d'autoriser sa femme à ester en jugement, le juge peut donner l'autorisation.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 145, 196;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*. II, 2279, 2297;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 643;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 863 urm.; *Suppl.* Mariage, 483 urm.;
DEMOGUE I, *Sources des Obligations*, II, p 455 urm., 509;
DEMOLOMBE, IV, 258, 262, 263, 266, 269;
HUC, II, 243, 261;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 396. urm., 408;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 961 urm., 970 urm.; III, ed. 2-a, No. 291 urm., 300 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 783 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 55, 253;
CANTACUZINO MATEI, p. 710;
NACU, I, p. 407;
RAPAPORT M., *Nota* sub. Cas. Fr. Req. 1 Aug. 1923. Jurispr. Gen 15/1924, No. 857;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 47 urm.

Jurisprudenţă.

1. Dacă înaintea primei instante, fiind citaţi de reclamant atât soţia cât şi soţul, instanţa procedă la cercetarea procesului în privinţa soţiei, chiar în lipsa soţului, care aveà cunoştinţă despre acţiunea intentată, tribunalul implicit şi într'un mod tacit a dat singur autorizaţiune soţiei de a sta în justiţie, judecând acţiunea intentată de reclamant pe care a respins-o în fond, fără ca soţia să invoace lipsa de autorizaţiune a soţului. Si curtea de apel n'aveà decât a urmà aceeaşi procedură a tribunalului, d'a chemà şi pe soţul intimatei, şi la caz de nevenire să-i dea singură autorizaţiunea de a sta în judecată, iar nu să respingă apelul reclamantului pe motivul lipsei de autorizaţiune, când soţul a fost citat de către reclamant în instanţă şi când instanţa a judecat procesul, dându-i prin aceasta, implicit, autorizaţiunea cerută de lege. (Cas. I, 82/Mart. 6/82. B. p. 283).

2. Numai autorizarea bărbatului poate să fie tacită. Judecătorul din contra este dator să se pronunţe asupra acestei cereri de autorizare printr'o declaraţiune formală în sentinţa sa. Şi nu se poate susţine că, dacă ju-

decătorul a lăsat pe femee să pledeze și a pronunțat sentința asupra fondului, reese, ca consecință o autorizațiune tacită din partea justiției; din contra, legea voește ca atențiunea justiției să fie specialmente chemată asupra acestui punct; în această privință reclamantul trebue să ia concluziuni în instanță, și judecătorul, sesizat în acest mod, trebue să se pronunțe asupra acestei cereri ca și asupra celorlalte concluziuni ale reclamantului. (Trib. Iași, IV, Febr. 13/83. *Dr.* 26 83).

3. Art. 200 c. civ. și art. 624 pr. civ. prevăd cazul și modul cum autorizațiunea justiției trebue a fi dată, și din ele rezultă că sentința tribunalului trebue să prevadă într'un mod expres darea autorizațiunei. Astfel, nu se poate induce autorizațiunea tacită din faptul că tribunalul a lăsat pe femee să pledeze, nici din faptul că soțul a fost citat pentru a-i da autorizare și nu s'a prezintat în instanță, când la ziua înfățișărei reclamantul se mulțumește a cere condamnarea femeii, fără a cere în același timp tribunalului să o autorize a sta în judecată, considerând absența bărbatului ca un refuz. (Trib. Ilfov II, 237, Oct. 24/88. *Dr.* 71/88. Apel Buc. I, 214, Dec. 19/89. *Dr.* 15/89).

4. Tribunalul nu poate autoriză pe femeea măritată să stea în judecată, fie chiar în mod tacit, când bărbatul nu a fost pus în întârziere de a da autorizațiune, și reclamantul nu a făcut cerere la justiție ca aceasta să dea autorizațiune în locul barbatului. (Apel Craiova I, 144, Oct. 27 89. *Dr.* 43 90).

5. Intimatul în apel este în drept a cere sau nu, să se dea curs apelului până când apelanta va fi autorizată conform legei, fie de soțul sau, fie de justiție, să steà în judecată, fără însă ca de aci să rezulte pentru intimat dreptul de a cere nulitatea apelului introdus fară o asemenea autorizațiune. Astfel, este casabilă hotărîrea instanței de apel, când respinge ca neregulat un apel făcut de o femeie măritată neautorizată, fără cel puțin să motiveze de ce nu a autorizat-o și de ce i-a refuzat amânarea cerută în scop de a obține autorizațiunea soțului ei. (Cas. I, 428 97, B. p. 1333).

6. Autorizația justiției cerută de femeia streină, față cu refuzul soțului său, pentru a face vre-un act, trebue acordată în conformitate cu legea personală a soților în litigiu, întru cât această lege nu va lovì în legile de odine publică internă. (Trib. Iași I, Drept. 50/97).

7. Femea poate introduce fără nici o autorizație, nu numai o acțiune de divorț, dar orice altă acțiune accesorie acțiunei de divorț. (Trib. Iași s. II, 22 Iunie 1910. Dreptul 59/1910).

8. A se vedeà: Art. 197. Index, „Autorizația justiției" și notele respective.

Art. 201. — Dacă bărbatul se opune de a autoriză pe femee ca să facă vreun act, femeea poate să cheme d'a dreptul pe bărbat înaintea tribunalului de întâia instanță din districtul (județul) domiciliului comunei [1]), care poate să dea sau nu autorizațiunea sa, după ce va ascultà arătările bărbatului în camera de consiliu sau va fi dovadă despre chemarea sa. (Civ. 93, 199, 203 urm.; Pr. civ. 624; L. jud. oc. 43; Leg. timbr., art. 20, § 9; C. com. 15, 16, 18; L. propr. liter. (Mon. Of. 62/923. Art. 62; Civ. Fr. 219)

Text. fr. Art. 219. — Si le mari refuse d'autoriser sa femme à passer un acte, la femme peut faire citer son mari directement devant le tribunal de première instance de l'arrondissement du domicile commun, qui peut donner ou refuser son autorisation, après que le mari aura été entendu ou dûment appelé en la chambre du conseil.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, V, p. 144, 145, 158, 159, 167;
Baudry et Fourcade, *Personnes* II, 2279, 2298, 2308;
Beudant, I, 332;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 643, 647;
Dalloz, *Rép.* Mariage, 863 urm., 912; *Suppl.* Mariage, 483 urm.;
Demogue, I, *Sources des obligations*, I, 149; II, p. 509;

1) Din eroare se zice „*comunei*" în loc de „*comun*". De altfel, în textul francez corespunzător, se zice „*commun*".

DEMOLOMBE, IV, 218, 248 *ter.*, 272, 325;
HUC, II, 263;
LAURENT, III, 135;
MARCADÉ, art. 220, n. 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 396 urm.; 408;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 961 urm., 970 urm.; III, ed. 2-a, No. 291 urm., 300 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 786 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 237 urm., 248 n. 1; VIII, part, I, ed. 2-a, p. 621, 622 n. 4);
IONESCU I. IOAN, *Dota sub raportul instrăinării*, p. 29;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 47 urm.

Jurisprudenţă.

1. Numai atunci autorisarea tribunalului poate suplini pe a soţului, când tribunalul constată mai întâiu că soţul refuză de a da pe a sa şi că refuzul său este neîntemeiat. (Cas. I, 3/67, B, p. 416).

2. Autorizarea de a exercità profesiunea de artistă lirică şi a contractà angajamente referitoare la această profesiune, se poate acordà, caci ea trebue considerată ca o autorizaţie specială, de oarece atât Trib. cât şi bărbatul vor avea criteriul tuturor actelor ce comportă această profesiune şi vor putea să-şi dea seama, daca prin ea se atinge respectul datorit bărbatului sau interesele femeii. (Trib. Iaşi I. Drept. 50/97).

3. A se vedeà Art. 206 cu nota 1.

Art. 202. — Când femeea căsătorită care va aveà parafernă, va face comerciu conform art. 5 din codicele de comerciu, ea se va puteà obligà, fără autorizaţiunea bărbatului, pentru tot ce priveşte negoţul său.

Iar când femeea măritată, neavând parafernă, va face comerciu, se va urmà după art. 6 din codicele de comerciu [1]). (Civ. 197, 199; C. Com. 15—18; Civ. Fr. 220).

Text. fr. Art. 220. — La femme, si ele est marchande publique, peut sans l'autorisation de son mari, s'obliger pour ce qui concerne son négoce; et, audit cas, elle oblige aussi son mari, s'il y a communauté entre eux.

Elle n'est pas réputée marchande publique, si elle ne fait que détailler les marchandises du commerce de son mari mais seulement quand elle fait un commerce séparé.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 153, 156;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, 2188, 2247, 2255 urm., 2329, 2336, 2338;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 635 urm., 643, 646;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 297, urm.; *Suppl.* Mariage, 521;
DEMANGEAT, *Droit comm.*, I, p. 104;
DEMOLOMBE, IV, 197, 297 urm., 300, 301, 315;
DURANTON, II, 480;
HUC, II, 264-267;
LYON-CAEN ET RENAULT, *Tr. de Dr. com.*, I, 194;
MARCADÉ, art. 220, n. 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 399; 409 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 946, 982; III, ed. 2-a, No. 276, 314.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 757 urm.;
NACU, I, p. 396 urm.

---

1) A se vedeà art. 15, 16 şi 18 din Codul de comerciu, cari schimbă cu totul dispoziţiunile art. 202 c. civ. In adevăr, conform acestor articole femeea măritată, chiar dacă nu are parafernă, poate face comerciu conformându-se celor alte condiţiuni cerute de codul comercial. In loc de art. 5 şi 6 Codul de comerciu, a se cetì art. 15, 16 şi urm. din actualul cod de comerciu.

Art. 203. — Când bărbatul este căzut sub o condamnaţiune criminală, chiar la caz când deciziunea este dată în lipsă (contumace), femeea chiar în vârstă legiuită, nu poate în timpul cât ţine osânda să pornească judecată, nici să contracteze decât după autorizaţiunea tribunalului care poate în acest caz să dea autorizaţiunea sa, fără ca să fi chemat sau ascultat pe bărbat. (Civ. 197, 199, 204; Pr. civ. 624 urm; C. p. 7, 22; Pr. p. 470 urm., 481; Civ. Fr. 221).

Text. fr. Art. 221. — Lorsque le mari est frappé d'une condamnation emportant peine aflictive ou infamante, encore qu'elle n'ait été prononcée que par contumace, la femme, même majeure, ne peut, pendant la durée de la peine, ester en jugement, ni contracter, qu'après s'être fait autoriser par le juge, qui peut, en ce cas, donner l'autorisation, sans que le mari ait été entendu ou appelé.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 147, 158;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2289 urm., 2300;
BEUDANT, I, 333;
BUFNOIR. *Propriété et Contrat*, ed. 2-a, p. 797;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 627, 645;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 865 urm.; *Suppl.* Mariage, 484 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 149.;
DEMOLOMBE, IV, 216, 218, 325;
HUC, II, 268;
MARCADÉ, art. 221;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 396 urm., 408;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 967, 972; III, ed. 2-a, No. 297, 302.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 775 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 55, 56;
NACU, I, p. 408;
RAPAPORT M., *Nota* sub. Cas. Fr. Req. 1 Aug. 1923. Jurispr. Gen. 15/1924 No. 857;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 47 urm.

Art. 204. — Dacă bărbatul se află sub interdicţiune, sau absent, tribunalul poate, după aprecierea împrejurărilor, a autoriză pe femee sau ca să steà la judecată, sau ca să contracteze. (Civ. 106 urm., 197, 199, 200. 205, 435, urm., 448; Pr. civ. 626 urm.; L. Jud. oc. 43; L. Timbr. 20 § 9; Civ. Fr. 222).

Text. fr. Art. 222. — Si le mari est interdit ou absent, le juge peut, en connaissance de cause, autoriser le femme, soit pour ester en jugement, soit pour contracter.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 146-148 urm., 155;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2281, 2284 urm.;
BEUDANT, I, 333;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 7-a, p. 797;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 627, 644;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 869 urm.: *Suppl.* Mariage, 486 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*. I, p. 149;
DEMOLOMBE, IV, 214, 223, 226, 232, 234-236, 239, 260;
HUC, II, 271;
LAURENT, III, 127, 130, 134;

MARCADÉ, art. 222, 224;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 396 urm. 408;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 963, 965, 991; III, ed. 2-a, No. 293, 295,323.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 777 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 56; *Nota* sub Trib. civil Gand 28 Iulie 904. Curier Jud. 5/906;
CANTACUZINO MATEI, p. 708, 709;
NACU, I, p. 409;
ROSETTI-BĂLĂNESCU I., *Observație* sub. Cas. Fr. civ. 5 Iulie 1921. Pand. Rom. 1922. III, 163;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 47 urm.

Art. 205. — Dacă bărbatul este minore, femeea trebuie să aibă autorizațiunea tribunalului sau ca să steà la judecată, sau ca să poată contractà. (Civ. 197, 199 urm., 342, 408; Pr. civ. 624, 626 urm.; L. Jud. oc. 43; Civ. Fr. 224).

Text. fr. Art. 224. — Si le mari est mineur, l'autorisation du juge est nécessaire à la femme, soit pour ester en jugement, soit pour contracter.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 148;
BAUDRY ET FOURCADE *Personnes*, II, 2282, 2283;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 618, 644;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 875 urm.; *Suppl.* Mariage, 492;
DEMOLOMBE, IV, 220, 221;
HUC, II, 272;
MARCADÉ, art. 224;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 408;
PLANIOL. I, ed. 3-a, No. 964; III, ed. 2-a, No. 294.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 781 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 245;) *Droit ancien e moderne de la Roumanie*, p. 56;
CANTACUZINO MATEI, p. 708, 709, 710;
NACU, I, p. 410;
ROSETTI-BĂLĂNESCU I., *Observație*, sub. Cas. Fr. civ. 5 Iulie 921. Pand. Rom. 1922, III, 163;
STRELICESCU ALEX., *Nota* sub. Trib. Ilfov, s. not. 70 din 26 Mart. 1924, Pand. Rom. 1924-II-203;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 47 urm.

Art. 206. — Orice autorizațiune generală, chiar când este stipulată prin contractul de căsătorie, nu este valabilă decât pentru administrațiunea bunurilor care sunt parafernale. (Civ. 200, 1224, 1225, 1242, 1535 urm.; Civ. Fr. 223).

Text. fr. Art. 223. — Toute autorisation générale, même stipulée par contrat de mariage, n'est valable que quant à l'administration des biens de la femme.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 153;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2204, 2243 urm., 2337;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 633, 642;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 846 urm.; *Suppl.* Mariage, 476 urm.;
DEMOLOMBE, IV, 207, 209;
HUC, II, 261;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 980 urm.; III, ed. 2-a. No. 310 urm..

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 765 urm., 769 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 22 n. 1; IX, p. 580);
Cantacuzino Matei, p. 710;
Cerban Alex., *Notă* sub. Cas. I, 1233 din 20 Ian. 923. Curier Jud. 32/923;
Ghelmegeanu M., *„Autorizaţia maritală“*, „Curier Judiciar“ 33/924;
Ionescu, I. Ioan *Dota sub raportul înstrăinării*, p. 29;
Nacu, I, p. 412 urm.

Jurisprudenţă.

1. Necesitatea autorizaţiunei maritale, fundată pe respectul autorităţii maritale şi pe salvgardarea intereselor matrimoniale, nu se poate exercità într'un mod util de cât când bărbatul a cunoscut şi apreciat actul ce femeea aveà să facă. O autorizaţiune concepută în termenii cei mai generali prin care se permite femeii a vinde orice avere, dată fără vre un examen prealabil, *causa cognita*, constitue mai mult o renunţare la exerciţiul puterei maritale, constitue mai mult o abdicare a acestei autorităţi, lăsând pe femee şi interesele matrimoniale fără nici o protecţiune. O asemenea autorizare, chiar de nu ar avea de cât un obiect, nu este valabilă, căci specialitatea autorizaţiunei nu constă în a nu aveà de obiect de cât un singur lucru, o singură operaţiune; bărbatul poate foarte bine, prin aceiaşi autorizaţiune, să împuternicească pe femeea sa să vândă unul sau mai multe imobile, destul este ca să arate condiţiunile esenţiale ale vânzării, adică să fie apreciat fiecare act al femeii; pe când inversul, când bărbatul autoriză pe femee a vinde un singur lucru, însă nu arată cum şi în ce condiţiuni, când totul este lăsat la liberul ei arbitru, autorizaţiunea nu mai este specială, pentru că nu este dată *causa cognita*, ca în cazul precedent; o asemenea autorizaţiune este nulă. Şi după cum autorizaţiunea justiţiei, care intervine în cazul refuzului bărbatului de a o da, trebue dată în cunoştinţă de cauză de justiţie, adică trebue să arate diferitele condiţiuni esenţiale ale actului, şi după cum autorizaţiunea tacită, care rezultă din concursul bărbatului la facerea actului, este specială, pentru că bărbatul este în cunoştinţă de toate clauzele actului, tot asemenea şi autorizaţiunea ce se dă prin act separat, spre a fi specială, trebue să arate condiţiunile esenţiale ale actului să fie relativă *ad rem quae geritur*, altfel autorizaţiunea nu este validă. Autorizaţiunea generală de a face orice nu este valabilă de cât pentru femeea ce vrea să facă comerciu, şi tocmai această excepţiune confirmă regula că în toate celelalte cazuri o asemenea autorizaţiune nu este valabilă. (Apel Buc. I, 201, Nov. 29/88, *Dr.* 3/89).

2. A se vedeà: Art. 1286 nota 2.

Art. 207. — Numai femeea, bărbatul sau moştenitorii lor pot cere anularea tocmelilor sau a pornirilor de judecată făcute fără autorizaţiune. (Civ. 197, 199, 820, 951, 952, 1164, 1167, 1190, 1900, 1265, Civ. Fr. 225).

Text. fr. Art. 225. — La nullité fondée sur le défaut d'autorisation ne peut être opposée que par la femme, par le mari, ou par leurs héritiers.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, V, p. 162-164, 168, 169;
Baudry et Fourcade, *Personnes* II, 1933, 2343 urm.;
Bufnoir, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 731;
Colin et Capitant, ed. 2 a, I, p. 618, 648;
Dalloz, *Rép.* Mariage, 935 urm.; *Suppl.* Mariage, 529 urm.;
Demogue, I, *Sources des obligations* II, p. 419, 421;
Demolombe, IV, 327, 328, 332, 336, 341-343, 348, 350, 351, 354;
Duranton, VIII, 435;
Huc, II, 243, 276;
Laurent, III, 160, 161;
Marcadé, art. 935;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 412 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 319 urm.; III, ed. 2-a, No. 319 urm., 1104.

Doctrină românească.

Alexandresco, I, ed. 2-a, p. 289, 787 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 231; IV, part. I, ed. 2-a, p. 69, 244, 246; V. p. 32 urm.; VII, p. 92; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 510 *ad notam*);

Droit ancien et moderne de la Roumanie, p. 57, 176; *Observaţie* sub. Trib. Bacău 520 din 7 Nov. 1911, Dreptul 14/1912; *Observaţie* sub. Cas. Roma 21 Mart. 1900, Curier Jud. 11/902; *Observaţie* sub. Cas. I, 121 din 11 Mart. 909. Curier Jud. 41/909; *Notă* sub. Trib. Morlaix-Finistère, 11 Sept. 1921, Jur. Gen. 1924, No. 1701;
CANTACUZINO MATEI, p. 68, 711;
GHELMEGEANU M.. *„Autorizaţia maritală"*, Curier Jud. 33/924.
HOZOC D., *Nota* sub. Cas. I, 58 din 21 Febr. 1883 şi Cas. I, 63 din 18 Febr. 1911. Pand. Rom. 1923, I, 203;
IONESCU I. IOAN, *Dota sub raportul înstrăinării:* p. 29, 152;
NACU, I, p. 417 urm.;
PETRESCU-DÂMBOVITZA G., *Notă* sub. C. Apel Galaţi s. I, 167 din 29 Dec. 1921. Pand. Rom. 1922, II, 229;
ROSETTI-BĂLĂNESCU I., *Observaţie* sub. Trib. Ilfov. s. III, 433 din 22 Mai 1923, Pand. Rom. 1923, II, 283.
STRELICESCU ALEX., *Notă*, sub. Trib. Ilfov, s. not. 70 din 26 Mart. 1924. Pand. Rom. 1924-II-207.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. O hotarâre judecătorească nu poate fi anulată prin o acţiune principală, ci numai prin căile de reformare şi retractare prescrise de lege, şi dar când au trecut termenile în cari o hotărâre puteà să fie atacată, ea are dobândit autoritatea lucrului judecat şi nu mai poate fi pipăită sub nici un cuvânt. Şi deşi este adevărat că femeea măritată poate cere şi susţine cu succes nulitatea actelor încheeate de ea în timpul căsătoriei, fără autorizaţia soţului, însă asemenea nulităţi se pot invocà numai în timpul cercetărei procesului până în momentul când a intervenit o hotărâre care a dobândit autoritatea lucrului judecat. Tocmai în vederea principiului că o hotărâre judecătorească, ce a dobândit autoritatea lucrului judecat, nu poate fi atacată în nulitate pe calea principală, prin art. 207 se dispune că femeea, bărbatul şi moştenitorii lor pot cere anularea pornirilor de judecată făcute fără autorizaţie, ceeace presupune o judecată încă în fiinţă, dar nu terminată prin o hotărîre definitivă. (Cas. I, 58/83, Febr. 21/83, B. p. 172).

2. Legiuitorul nostru la partea procedurei civilă relativă la contestaţiunile asupra executiunei silite s'a depărtat atât de procedura genevesă cât şi de cea franceză introducând un sistem *sui generis*, împrumutând dispoziţiuni mai mult din dreptul nostru vechiu (legea din 22 Aprilie 1852 asupra împiedicărilor mijlocite). Art. 399 şi urm. pr. civ. prevăd că executarea unei sentinţe definitive se poate contestà nu numai de părţile care au figurat în proces dar şi de către cei de al treilea interesaţi. Legiuitorul nostru ne introducând la titlul XVI din procedura noastră relativ la revizuirea judecăţilor, şi art. 286 din procedura genevezà de la care a împrumutat întregul titlu, şi care articol dă dreptul celor de al treilea de a atacà pe calea revizuirei hotărîrile care le-ar atinge drepturile lor, şi neprevăzând în nici o parte a procedurei modul cum cei de al treilea interesaţi ar puteà cere sfărâmarea sentinţelor care i-ar prejudicià, rezultă că numai pe această cale a contestaţiunei dânşii se pot opune şi cere anularea unei sentinţe care i-ar prejudicià. Ast-fel fiind, cum art. 207 c. civ. dă drept bărbatului ca şi erezilor săi a cere anularea pornirilor de judecată făcute de femee sau în contra ei fără autorizaţiunea sa sau a justiţiei, de unde rezultă că el are pentru acest finit o acţiune a lui proprie distinctă şi independentă de acea a femeei, el îşi poate exercità această acţiune pe cale de contestaţiune la hotărîrile date contra femeei şi care nu pot face obstacol exerciţiului acţiunei bărbatului, fiind date numai asupra acţiunei personală femeei, chiar şi dacă soţul a fost citat cu aceea ocaziune spre a da autorizaţiune femeei sale, căci faptul pentru care a fost chemat erà numai de a autorizà, şi dar nu se poate zice că a fost parte în proces. Bărbatul, independent de ori ce interes material are un interes moral, respectul autorităţii maritale, a cere anularea unei atari sentinţe. (Trib. Ilfov, II, 237, Oct. 24/88, *Dr.* 71/88; Apel Buc. I, 214, Dec. 19/88, *Dr.* 15/89).

3. Ori cine are un drept trebue să aibă şi o acţiune ca sancţiune a lui. Aşà dar intru cât art. 207 recunoaşte bărbatului dreptul de a cere anularea tocmelelor sau a pornirilor de judecată făcute de soţie fără autorizaţiunea lui apoi de sigur că urmează să i se deà şi mijlocul pentru a puteà ajunge la această anulare. In ipoteza când soţul n'a fost pus în cauză spre a puteà apărà pe soţie, soţul nu este în măsură a uzà de dreptul ce-i conferă art. 207 de cât numai în momentul când actul judecătoresc, dobândind puterea lucru-

lui judecat se pune în executare urmărindu-se averea soției, și singura cale ce-i este deschisă de art. 399 pr. civ. ca pentru ori și ce al treilea interesat, este aceea a contestațiunei. Este ne întemeiat argumentul ce se trage din cuvintele „pornirilor de judecată“ din art. 207, pentru a se zice că nu este vorba în acest articol de cât de o acțiune pendinte iar nu de cazul când asupra acțiunei intentată a intervenit o hotărîre definitivă, căci nu se concepe cum soțul ar puteà să se prevaleze *pendente lite*, de dreptul ce-i conferă art. 207 altfel decât numai prin intervențiune la prima instanță, ceea ce nu-i este posibil de cât în cazul când a avut cunoștință de judecată mai înainte de pronunțarea unei hotărîri; și hotărîrea primei instanțe o dată pronunțată, dânsul n'ar puteà-o atacà nici prin opozițiune, de oarece nu a fost chemat în instanță, nici prin apel, de oare ce nu a figurat la prima instanță, și ast-fel s'ar ajunge la rezultatul că, de cele mai multe ori bărbatul nu va puteà să uzeze de dreptul său, macar că legea i-l recunoaște formal, iar pe de alta s'ar da naștere la putința unei conivențe între femee și partea prigonitoare pentru a se puteà înlăturà autoritatea maritală, ne făcându-i cunoscut procesul ce mijlocește între dânșii. (Cas. sect. unit., 14/Mai, 17/90, B. p. 624; Apel Craiova, I, 144 Oct. 27/89, *Dr.* 43/90; Apel Buc. I, 83 Mai 25/88, *Dr.* 55/88).

4. Introducerea unei instanțe creează între părți un quasi-contract, al cărui efect, după principiul pus în art. 973 nu poate aveà efect decât între părțile contractante. Formarea acestei convențiuni judecătorești este supusă condițiunei ca fie care din părțile litigante, în caz de nemulțumire, să poată atacà hotărîrea dată pe calea opozițiunei și apelului. Această condițiune nici nu folosește nici nu vatămă pe cei de al treilea, de oare ce în privința lor ne fiind hotarîre nu este instanța legată. Aplicațiunea acestui principiu este prevăzută de art. 148 și 154 pr. civ. In adevăr, art. 148 definind hotarîrea dată în lipsă, acea *în contra acelei părți care în ziua însemnată pentru înfățișare nu s'a arătat*, și art. 154 arătând că *numai partea condamnată în lipsă are dreptul a face opozițiune*, atribue învederat acest drept numai părților care au figurat în proces, cu care s'a legat instanța. Prin urmare, soțul nu poate face opoziție contra sentinței prin care soția a fost condamnată în procesul ce i s'a intentat fără să fi avut autorizațiunea soțului său de a stà în instanță, de oarece soțul n'a fost citat în litigiu nici ca intimat, nici ca soț pentru a autorizà pe femeea sa, și deci nu poate fi considerat ca parte cu care reclamantul a angajat instanța. (Apel Buc. I, 83, Mai 25, 88, *Dr.* 55/88).

5. Art. 207 dă drept femeei măritată de a cere nulitatea pornirilor sale de judecată făcute fără autorizațiune; însă această lipsă de autorizațiune, constituind pentru femee un vițiu de capacitate relativă, în privința intereselor sale, dar peremptoriu, rezultă că el poate fi propus în ori ce stare și în tot cursul procesului; dar îndată ce el n'a fost propus înaintea nici unei instanțe, hotărîrea, față cu femeea are autoritatea lucrului judecat. (Trib. Ilfov, II, 237, Oct. 24 88, *Dr.* 71/88; Apel Buc. I, 214, Dec. 19/88, *Dr.* 15/89).

6. In principiu, femeea maritată este incapabilă de a contractà vre-o obligațiune, sau a stà în judecată fără autorizațiunea soțului sau justiției. Sancțiunea acestei incapacități e prevăzută de art. 207, care acordă bărbatului dreptul de a cere anularea hotărîrei pronunțată contra femeei neautorizate. Insă asemenea nulități nu se pot exercità decât în cursul instanței, până în momentul când a intervenit hotarîrea care a dobândit autoritatea lucrului judecat. Această interpretare rezultă chiar din termenii art. 207 care dispune că femeea, bărbatul și moștenitorii lor pot cere anularea pornirilor de judecată făcute fără autorizație ceea ce presupune o judecată încă în ființă, iar nu terminată prin o hotărîre definitivă. (Cas. I, 132, Apr. 3/89, Bul. p. 414). Dacă dar cererea de nulitate pe calea opoziției și apelului se face de soț după ce sentința tribunalului prin care se condamnă soția sa dobândise putere de lucru judecat, o dată instanța epuizată, nu mai poate fi vorba de apel și opoziție, de oare ce aceste căi ordinare de reformare sunt atribuite părților numai în timpul când procesul e pendinte. (Cas. I, 131, Apr. 8/89, B. p. 412).

7. Argumentul ce se trage din cuvintele „pornirilor de judecată“ din art. 207 pentru a se deduce că nu este vorba de cât de nulitatea acțiunilor intentate de femee, iar nu și de acelea ce s'ar intentà contra femeei, nu este întemeiat, căci și art. 197, vorbind de autorizațiunea ce se cere femeei a aveà dela bărbat, întrebuințează aceleași cuvinte de pornire în judecată și din art. 198 se vede a fi înțeles să ceară autorizațiunea bărbatului nu numai în caz când femeea este reclamantă dar și când este pârâtă și dar cuvântul de pornire în judecată însemnează a sta în judecată, fără distincțiune de este reclamantă sau pârâtă. (Cas. sect. unite, 14/Mai, 17/90, B. p. 624).

8. Dreptul ce art. 207 acordă bărbatului, de a cere anularea tocmelelor sau a judecăților urmate între femeea sa și

cei de al treilea fără autorizaţiunea sa, este un drept al său propriu şi distinct de acela ce este acordat şi femeei, Aşa fiind, hotărîrea intervenită între cel de al treilea şi femee nu poate să constitue lucru judecat şi în ce priveşte pe bărbat. (Cas. I, 39/Febr. 1/91, B. p. 120).

9. Art. 207 se aplică în cazul când cineva consimte într'un mod expres sau tacit de a contractă sau a stă în judecată cu o persoană incapabilă, iar nici cum în cazul când, cu toate protestările sale, este constrâns pe nedrept de justiţie de a primì o asemenea situaţiune, căci în primul caz el sufere consecinţele neglijenţei sale şi nu este în drept de a se plânge în contra unei stări de fapte ce şi-a creat-o el însuşi, pe când în cazul cel de al doilea nici o imputare de neglijenţă nu i se poate aduce, şi prin urmare nu i se poate tăgăduì dreptul de a cere anularea unor acte judecătoreşti jignitoare intereselor sale şi care i s'au impus de justiţie într'un mod ilegal. (Cas. II, 28/Ian. 21/91, B. p. 82).

10. Din dispoziţiunile legei civile rezultă că actele făcute de o femee măritată, sau hotărîrile dobândite contra ei, fără să fi avut autorizaţiunea soţului său, sunt nule; iar din art. 207 rezultă că această nulitate este relativă adică că terţele persoane nu o pot invocă nici o dată. (Apel Buc. III, 30 Aug. 9/91. *Dr.* 62/91).

11. Lipsa de capacitate, după principiile de drept cuprinse în art. 207, 951 şi 1157 şi altele din c. civ. neconstituind o nulitate absolută, ci numai relativă. actele făcute de un incapabil nu sunt radical neexistente, ci numai anulabile şi nulitatea se poate invocă numai de cel incapabil şi numai în cazul când actul făcut îi poate fi vătămător. (Cas. I, 107/900. B. p. 288).

12. Debitorul nu poate invocă în Casaţie lipsa de autorizaţie maritală a soţiei adjudecatare, de oarece nu are nici una din calităţile prescrise de art. 207 c. civ., pentru a cere anularea tocmelelor sau a pornirilor de judecată făcute fără autorizare. (Cas. II, 14/903. B. p. 100).

13. Autorizaţia maritală la facerea unui act juridic de către femee, fiind prescrisă de lege în interesul femeei măritate, lipsa unei asemenea autorizaţii constitue o nulitate relativă care nu poate fi invocată decât de femee, iar nu şi de partea cu care incapabilul a contractat. (Cas. I, 343/914. Curier Jud. 7/915; Trib. Ilfov s. not. 70 din 26 Mart. 1924. Pand. Rom. 1924, II, 203).

14. Când femeea contractează, făra autorizarea bărbatului, sancţiunea constă în acţiunea în anulare, prevăzută de art. 207 c. civ., pe care o are bărbatul, în baza respectului datorit autorităţii maritale şi în interesul conservării patrimonului familiei, precum şi însăşi femeea care a contractat şi moştenitorii lor.

Pentru admisibilitatea acestei acţiuni nu se cere decât faptul dovezii că convenţiunea a fost contractată de soţie în timpul căsătoriei, fără autorizarea bărbatului, indiferent dacă cealaltă parte a ştiut ori nu acest lucru, întru cât cel ce a contractat ca un incapabil nu are să-şi impute decât lui că nu a cercetat la timp condiţiunea juridică a femeii cu care a contractat, afară de cazul când incapabilul întrebuinţează manopere frauduloase, sau faptul său constitue un delict civil, care ar fi îndreptăţit pe cealaltă parte să creadă că contractează cu o persoană capabilă. (Cas. I, No. 244, 1919; „Jurisprudenţa Rom." 1920. p. 36; Curier Jud. 8-9/920).

15. Din termenii generali ai art. 207 c. civ., ar rezultă că acţiunea în nulitatea tocmelilor făcute, fără autorizaţiune, este dată moştenitorilor, atât ai femeei, cât şi ai bărbatului, cu toate acestea acest articol nu poate fi înţeles în acest sens.

O acţiune nu poate să existe fără un interes oarecare.

In speţă, moştenitorii nu pot exercită acţiunea în nulitate, în interesul puterei maritale, care nu mai există, odată ce ea a încetat cu desfacerea căsătoriei, prin moartea soţului, deci, nu au interes moral să o exercite; şi dacă ei n'au nici interes pecuniar, cum cu drept cuvânt constată Trib., acţiunea în nulitate neputând aveà un scop, nu poate fi exercitată de moştenitori. (Cas. I, decizia civilă No. 261 din 31 Oct. 1919; „Jurispr. Rom." 5/1920, p. 51).

16. A se vedeà: Art. 197. Index: „Anulare", „Nulitate" şi notele respective; Art. 199 cu notele: 2, 12, 14, 23, 35, 38, 41, 46.

Art. 208.—Femeea poate face testament, fără autorizaţiunea soţului său. (Civ. 800, 802, 858 urm., 265; Civ. Fr. 226).

Text. fr. Art. 226. — La femme peut tester sans l'autorisation de son mari.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 144;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes* II, 2220;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 630; ed. 1-a, III p. 287, 651;
DALLOZ *Rép.* Mariage, 823 urm.; *Suppl.* Mariage 459;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 400, 401;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 938; III, ed. 2-a, No. 268;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 753 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 864, 871 n. 4; IV, part. I, ed. 2-a, p. 57, 65 urm.; 693, 694; IV, part. II, ed. 2-a, p. 108 n. 3); *Droit ancien et moderne de la Roumanie* p. 57, 130;
CANTACUZINO MATEI, p 710.

CAPITOLUL VII

Despre desfacerea căsătoriei.

Art. 209. — Căsătoria se desface:
1. Prin moartea unuia din soţi.
2. Prin despărţenia legal pronunţată [1]) (Civ. 211 urm.; Civ. Fr. 227.

Text. fr. Art. 227. — Le mariage se dissout.
1° Par la mort de l'un des époux;
2° Par le *divorce* légalement prononcé;
3° Par la condamnation devenue définitive de l'un des époux, à une peine emportant mort civile.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes* II, 2384, 2385;
DALLOZ, *Rép.* Mariage, 963 urm.; *Suppl.* Mariage, 550 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 415;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1118-1120; III, ed. 2-a, No. 462-464.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 799, 800; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 544); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 81;
NACU, I, p. 419, 421.

CAPITOLUL VIII

Despre a doua căsătorie.

Art. 210 [2]). — (Mod. L. 15 Martie 1906). Văduva şi femeia a cărei căsătorie a fost declarată nulă, nu pot trece în a doua căsătorie decât după 10 luni dela desfacerea prin moarte, sau anularea căsătoriei precedente, afară dacă a născut în acest interval.

Text. fr. Art. 228. — La femme ne peut contracter un nouveau mariage qu'après dix mois révolus depuis la dissolution du mariage précédent.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 82;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes* II, 1553, 1861, 1894, 2386 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 142, 188:

---

1) Art. francez corespunzător, 227, mai prevede şi un al treilea motiv: *„Par la condamnation devenue définitive de l'un des époux, a une peine emportant mort civile"*.
A se vedea şi textul art. 213 Cod Civil român.

2) **Textul vechiu al art. 210.** Femeea nu poate trece în a doua căsătorie decât după 10 luni depline dela desfacerea celei dintâi căsătorii. (Civ. 162 urm., 170, 209, 278 urm.; C. p. 271: Civ. Fr. 228).

DALLOZ. *Rép.* Mariage 966 urm.; *Suppl.* Mariage 552;
DEMOLOMBE, III, 337;
HUC, II, 284;
LAURENT, II, 364;
MARCADÉ, art. 228;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 290, 415 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 731-733, 1001-3°, 1124 urm., 1256; III, ed. 2-a, No. 45-47, 335-3°, 469, 474, 640;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 198, 239, 662 nota, 800 urm.; (II, ed. 2-a, p. 251 urm.; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 600 text și n. 3); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 81; *„O femee despărțită sau al cărei bărbat s-a săvârșit din viață, poate ca să se căsătorească în țara noastră înaintea expirării celor zece luni de văduvie“.* Curier Jud. 63/1900; *Observație* sub. Trib. civil Alba-Italia, 27 Febr. 1922. Pand. Rom. 1923, III, 106;
CANTACUZINO MATEI, p. 189, 686;
NACU, I, p. 298, 420.

TITLUL VI [1])

Despre despărțenie [2])

CAPITOLUL I

Despre cauzele despărțeniei

Art. 211. — Bărbatul sau femeea poate cere despărțenia pentru cauză de adulter [3]). Civ. 194; C. p. 269, 270; Civ. Fr. 229).

Text. fr. Art. 229. — Le mari pourra demander le divorce pour cause d'adultère de sa femme.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 181, 354;
BAUDRY-LACANTINERIE, *Comment. théor. et prat. de la loi sur le divorce*, n. 21;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes* III, 17 urm.;
CARPENTIER, *Tr. théor. et prat. du divorce*, I, 10, 13, 15, 17, 18; II, 3, 5, 6;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 205;
DALLOZ, *Rép.* Adultère, 10 urm., Sép. de corps, 13 urm., 63-65 urm.; *Suppl.* Adultère, 5 urm., Div. et Sép. de corps, 29 urm., 37 urm, 41 urm.;
DEMOLOMBE, IV, 415, 478;
HUC, II, 287-290;
MARCADÉ, art. 306.
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1159 urm.; III, ed. 2-a. No. 510 urm;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 6 urm.; (VII, p. 659), *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 108; *Observație* sub. Trib. Neamț 16 Sept. 1906. Dreptul 69/1906;
CANTACUZINO MATEI, p. 698;
NACU, I, p. 426;
NEMETESCU P. GEORGE. *Călăuza divorțului* No. 4-8.

Art. 212. Căsătoriții pot, fiecare în parte, cere desfacerea căsătoriei pentru excese, cruzimi sau insulte grave ce-și va

---

1) In edițiunea oficială, din eroare acest titlu poartă No. IV în loc de VI.

2) Înaintea codului civil (1865) divorțurile se pronunțau de tribunalele bisericești, conform părței a II, cap, IV a „Pravilei bisericești“ din 1851. Codul Caragea, în partea a III, cap. 16, prevede și el divorțul pentru anumite cauze, specificate anume. Deasemenea și codul Calimach în § 121 al. 3.

La Francezi, divorțul s'a admis la început prin legea din 31 Martie 1803. Prin legea din 8 Mai 1816, el a fost desființat și în fine reînființat prin legea din 27 Iulie 1884. Legiuitorul român, pe lângă dispozițiile legii franceze, a împrumutat o parte și din vechile noastre legiuiri: Codul Calimach și Caragea, după cum de ex. este dispoziția din art. 215 Cod. civ. A se vedea și art. 3, § 5, cap. 16 din codul Caragea.

3) Textul francez avantajează pe bărbat dându-i numai lui, nu și femeei, ca în textul român, dreptul de a cere divorț pentru cauză de adulter. A se compara art. 211. Codul civ. român cu art. 229 și 230, Cod. civ. francez.

fi făcut unul altuia. (Civ. 194-196; C. p. 238, urm., 299, 300; Civ. Fr. 231).

Text. fr. Art. 231. — Lex époux pourront réciproquement demander le divorce pour excès, sévices ou injures graves, de l'un d'eux envers l'autre.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 176-178;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 35 urm.;
CARPENTIER, *Traité théorique et pratique du divorce*, I, 4, 5, 24, 28, 29, 30, 34, 35, 38, 41-43, 48; II, 5, 8, 9, 11, 12, 16, 17, 19, 20, 20 bis;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 208 urm.;
DALLOZ, *Rép.* Sép. de corps, 20 urm., 23 urm., 433 urm.; *Suppl.* Sép. de corps, 25, 27; Div. et Sép. de corps, 46 urm.;
DEMOLOMBE, II, 384; IV, 102, 325, 388-390, 393;
HUC, II, 292, 293, 295-298;
LAURENT, III, 192;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1167 urm.; III, ed. 2-a, No. 514 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 13 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 444, n. 5, 448 text și n. 1); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 109, 110; *Observațiune* sub. C. Apel Caen, 25 Dec. 1899. Dreptul 61/1900; *Observațiune* sub. Trib. civil din Beauvais, 2 Febr. 1900. Dreptul 11/1901; *Observație* sub. Trib. Iași s. I, 8 April. 902. Dreptul 41/902; *Observație* sub. Cas. Viena, 13 Iulie 1905. Dreptul 67/1906; *Observație* sub. Trib. Ilfov, s. III, 3 Oct. 906. Dreptul 69/906; *Observație* sub. Trib. civil Lisabona, 15 Mai 913, Dreptul 37/914; *„Efectele absenței cu privire la căsătoria soțului prezent"*, Dreptul 37/920; *Adnotație* sub. Cas. Fr. 22 Febr. 1899. Curier Jud. 8/1900; *Observație* sub. C. Apel din Caen s. I, 26 Dec. 1899. Curier Jud. 66/1900; *Observație* sub. C. Apel Buc. s. III, 4 din 19 Febr. 1901 și Trib. Teleorman, 17 din 2 Dec. 1900. Curier Jud. 26/1901; *Observație* sub. Cas. II, 141 din 24 April. 1902. Curier Jud. 47/1902; *Observație* sub. Cas. Fr., 30 Nov. 99. Curier Jud. 21/1903; *Observație* sub. Trib. Bar-sur-Aube, 6 Dec 1902. Curier Jud. 7/1905; *„Despre efectele absenței cu privire la căsătoria soțului prezent"*. Curier Jud. 31/905; *Observație* sub. C. Agen, 30 Ian. 905. Curier Jud. 42/905; *Observație* sub. Cas. Fr., 16 Ian. 906. Curier Jud. 43/906; *Notă* sub. Cas. Leipzig, 9 Oct. 919. Curier. Jud. 22/924; *Observație* sub. Trib. civil Vouziers, 25 Mai 1919. Tribuna Juridica 37-38/1920; *Observație* sub. Trib. Liège, 9 Ian. 1920. Tribuna Juridică 43-44/1920; *Observație* sub. C. Orléans, 16 Aug. 1919. Tribuna Juridica 3-4/921; *Observație* sub. Trib. civil Corbeil, 18 Ian. 1919. Tribuna Juridică 3-4/1921; *Observație* sub. C. Apel Toulouse, 19 Mai 1920. Tribuna Juridică, 16-17/1922; *Observație* sub. Cas. Viena, 11 Mart. 1920. Pand. Rom. 1923, III, 48; *Notă* sub. Trib. Charolles, 9 Sept. 1921. Jur. Gen. 1924, No. 1499; *Notă* sub. Trib. Epernay-Marne, 9 Aug. 1921. Jur Gen. 1924, No. 1500; *Notă* sub. Trib. Saint-Julien, Jura, 9 Mai 1921, Jur. Gen. 1924, No. 1501;
ALEXANDRESCU TRAIAN, *Notă* sub. Cas. Fr., 25 Ian. 1922. Jurispr. Gen. 6 923, No. 433;
CANTACUZINO MATEI, p. 298;
NACU, I, p. 428 urm.;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 9-16;
PERIEȚEANU I. GR. (Iper), *Notă* sub. Trib. Vlașca s. I, 1585 din 23 Martie 921. Curier Jud. 8/1922;
RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub. C. Bruxelles, 25 Oct. 1908, 3 Ian. 1908, 12 Febr. 1908, 11 Martie 1908, 28 Iunie 1908, 19 Febr. 1908, 19 Iunie 1909, 27 Martie 1908 și 5 Febr. 1909, C. Liège, 28 Iulie 1908. Dreptul 68/1912; *Observație* sub. C. Apel Chambéry, 22 Iunie 1909, Dreptul 82/1909.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Termenii prin care legea determină cauzele de divorț, sunt generali, și astfel, nici unul din faptele pe cari acești termeni le coprind nu scapă din previsiunile ei, afară numai când judecătorul fondului va aprecià, după diferitele circumstări, că fapta pusă în judecata sa nu poate constituì veri-una din acele cauze. Deci violează art. 212

curtea care respinge cererea de divorț pe motiv că după interpretațiunea ce face într'un sens general art. 212, crede că neputința bărbatului nu intră în nici unul din cauzele determinate de lege, iar nu pentrucă în speță ar fi apreciat, în virtutea dreptului său suveran, că după diferitele circumstări ale cazului, aceasta n'ar constituì o cauză pentru a se pronunțà divorțul. (Cas. II, 150/Oct. 16/71. B. p. 231).

2. Deșì cauzele de divorț, determinate într'un mod general prin art. 212, și probele ce le constată sunt lăsate în suverana apreciare a judecătorilor fondului, însă această facultate a sa fiind limitată de obligațiunea ce-i este impusă prin art. 123 pr. civ. și art. 37 al. 3 leg. curț. cas. ca să motiveze hotărîrea sa, nu se poate întinde până într'atât încât să nu ia de bază sau să denatureze faptele constatate prin acte autentice și publice, care fac deplină credință despre dispozițiunile lor, conform art. 1173, pentru ca să hotărască că a apreciat că nu există o cauză de divorț din cele determinate de art. 212, căci astfel hotărîrea sa bazată pe eroare, întru cât privește faptele, rămâne nemotivată, și prin urmare neîntemeiată în drept. — Astfel, dacă prin ordonanța de neurmărire a judelui de instrucțiune, rămasă definitivă, se constată într'un mod neîndoios, că bărbatul a denunțat pe soția sa pentru faptul de adulter, și că judecătorul de instrucție a declarat că nu există caz de urmărire, fiindcă dovezile prezintate de bărbat nu au putut să-l convingă că ar fi existat faptul adulterului, iar curtea prin considerentele sale, în fața acestei constatări formale, că bărbatul a denunțat pe femeea sa pentru faptul de adulter, denunțare care nu și-a produs efectele sale, fiindcă n'a fost întemeiată, luând de temei ceeace a arătat bărbatul, că acțiunea sa ar fi fost pornită pentru niște vestminte ale femeei sale ce s'ar fi găsit la o persoană oarecare nu consideră aceasta ca o calomnie, fiindcă nu consideră pâră ca pentru adulter, astfel curtea, în loc de a luà de temei faptele precum sunt constatate în ordonanță, printr'o gravă eroare le denaturează, și prin violațiunea art. 123 pr. civ. și art. 37, al. 3 leg. curt. cas. dă o deciziune al cărei dispozitiv rămâne fără temei. (Cas. II, 92/Mai 6/74. B. p. 196).

3. Deșì scopul căsătoriei nu e numaidecât întreținerea de relațiuni sexuale, menite a perpetuà specia umană, și cari relațiuni sunt consecința naturală a înclinărei firești ce sexurile diferite o au între ele, totuși nu poate fi tăgăduită, ținând seamă de natura și firea omului cum și de procreare și perpetuarea speciei umane, importanța întreținerei unor atari relațiuni sexuale intime în căsătorie. Dacă impotența unuia din soți, parțială sau totală, temporală sau perpetuă, ascunsă sau manifestă, nu s'a prevăzut ca atare în codul civil actual ca cauză de despărțenie sau de anulare a căsătoriei, aceasta provine din cauză că dovedirea ei ar da loc la nenumărate scandaluri; însă nu e mai puțin adevărat că dovedită, ea poate fi considerată ca o cruzime pentru soțul apt, expunându-l din partea celui neputincios la diferite turmente și suferințe morale și trupești, și chiar la adevărate brutalități, cruzimi ce sunt prevăzute ca cauze de despărțenie. (Trib. Iași, II, Mart. 19/90. *Dr.* 32/90).

4. Părăsirea domiciliului conjugal din partea soțului. fără a procurà soției un alt domiciliu unde să-l urmeze și fără a-i da alimente și ce sunt trebuitoare vieței, constitue cauzele determinate ca și excesele, cruzimile și injuriile grave, pentru cari legea română prevede desfacerea căsatoriei. (Trib. Iași, II, Mart. 19/90. *Dr.* 32/90).

5. Art. 212 nu definește insultele grave cari pot da loc la despărțenie; și dar gravitatea acestor insulte este lăsată la aprecierea judecătorului pentru fiecare caz ce i s'ar prezintà. Și este necontestat că gravitatea unor insulte depinde de gradul de cultură și educațiune al soților și de împrejurările în care cuvintele presupuse insultătoare au fost pronunțate. (Cas. II, 146, Nov. 5/90, Bul. p. 1309). Deci curtea de apel când susține că cuvintele insultătoare ce soții își adresează în momente de ceartă, nu pot constituì insulte grave care să facă căsătoria imposibilă, nu înțelege altceva decât că nu recunoaște acelor insulte caracterul de gravitate ce legea cere, și că examinând insultele aduse și apreciindu-le după împrejurările în care s'au produs, a recunoscut că nu prezintau caracterul de gravitate care să îndreptățească pe soț a cere divorțul. Și o asemenea apreciere, fiind de atributul suveran al instanțelor de fond, scapă de sub cenzura casației. (Cas. II, 205/Dec. 20/92. B. p. 1168).

6. Părăsirea domiciliului conjugal de către soție nu constitue întotdeauna și neapărat o insultă gravă pentru a legitimà desfacerea căsătoriei, și instanțele de fond sunt suverane să apere cieze, dacă refuzul soției de a reveni în domiciliul conjugal este justificat sau dacă are un caracter injurios, caz în care poate legitimà cererea de despărțenie a soțului. (Cas. II, 265/99. B. p. 1330).

7. In materie de divorț nu este trebuință că Curtea de Apel să indice în hotarîrea sa faptele, cari au putut fi

apreciate și considerate ca constituind injurii grave, când pe de o parte se referă la depunerile martorilor, în care se menționează fapte precise, și când curtea relevă anume și faptul isgonirei soției prin violență. (Cas. II, 95/99. B. p. 462).

8. Neputința bărbatului, constatată încă dela începutul căsătoriei, constitue o cruzime pentru soție și deci este un motiv de divorț. Când însă soțul devine neputincios în timpul căsătoriei, atunci aceasta este ca orice infirmitate căpătată în timpul căsătoriei și ca orice boală nu poate fi un motiv de divorț. (C. Apel Galați II, Curier Jud. 48/901. *Contra:* C. Apel București, III. Curier Jud. 26 901; Trib. Teleorman, Curier Jud. 26/901).

9. Insultele grave sunt admise printre cauzele de despărțenie, indiferent dacă acele insulte au fost făcute verbal sau prin scrisori, sau dacă ele rezultă din o corespondență urmată între soț cu o terță persoană, destul numai că acea corespondență să fie menită să ajungă la cunoștința soțului ultragiat și sa fie de natură a împiedicà bunul trai dintre soți. (Cas. II, 141 902. B. p. 584).

10. Refuzul bărbatului de a procurà femeii un domiciliu al lui independent și ținerea ei într'o confuziune de căsnicie, fie chiar cu rudele cele mai apropiate, când din aceasta rezulta un izvor de neînțelegeri și de umilință pentru ea, constitue o insultă gravă care motivează despărțenia. (Trib. Roman. *Dr.* 48/906).

11. Art. 212 codul civil, nedefinind insultele grave, a lăsat la aprecierea judecătorilor de fond, cari vor decide, dacă este sau nu cazul de a pronunțà divorțul pentru insulte urmate între soți, și în această privință dreptul de apreciere al instanțelor de fond este suveran și scapă de sub controlul Curții de casație. (Cas. II, 14 Mart. 1906. B. p. 570).

12. Prin cuvântul „excese", cuprins în art. 212 cod. civ., legiuitorul a voit a înțelege orice acte de vrăjmășie, de violență, de furie sau de asprime, cari întrec orice măsură și cari pot pune în primejdie sănatatea sau viața unuia din soți. (Apel Buc. *Dr.* 2 911, p. 15).

13. In materie de divorț, dreptul de a aprecià gravitatea injuriilor și dacă ele constituesc sau nu o cauză de divorț, aparține suveran instanțelor de fond. (Cas. II, 193/911. Curier Judiciar 7/912).

14. Dacă prin cererea de divorț se precizează cauzele pentru cari se cere divorțul, întemeiate pe injurii grave, iar în stabilirea lor soțul se referă la scrisorile ce i-au fost adresate de soție, și pe care le-a depus la dosar, prin aceasta se articulează în destul motivele, așà că nu se poate invocà nulitatea acțiunei de divorț. (Cas. II, 79 912. Curier Jud. 38 912).

15. Când din atitudinea soților și împrejurările cauzei, rezultă că viața în comun a devenit imposibila, urmează a se pronunțà divorțul și a se desface căsătoria. Și pentru că Curtea constată că ambii soți s'au facut vinovați de insultă și amenințări unul față de celalt, urmează ca divorțul să se pronunțe în favoarea ambilor soți. (C. Apel Buc. s. II, 29 din 27 Oct. 1919. Curier Jud. 6-7/920).

16. Condamnarea corecțională a unuia din soți poate sa constitue o injurie gravă pentru celalt soț, autorizând desfacerea căsătoriei. (Trib. Iași s. I, 4 Iunie 1919. Justiția (Iași) 5/920).

17. Epilepsia nu poate constituì o cauză de divorț, în dreptul nostru actual în sensul celor prevăzute de art. 211-215 c. civ. (Trib. Iași s. I. 2 Iunie 1919. Justiția 5/920).

18. O acțiune de divorț nu poate să se întemeeze pe cauze ce s'au produs în urma introducerei ei. (C. Apel Iași s. I, 13 Dec. 1922; Pand. Rom. 1923, III, 88).

19. A se vedeà: Art. 2 cu nota 7 și indexul cu notele respective; Art. 196 cu nota 11.

Art. 213.—Desființarea căsătoriei se poate cere și dobândì când unul din soți va fi osândit la muncă silnică sau la recluziune. (Civ. 243; C. p. 7; Civ. Fr. 232).

Text. fr. Art. 232. — La condamnation de l'un des époux à une peine infamante sera pour l'autre époux une cause de divorce.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 178;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 62 urm.;
CARPENTIER, *Divorce*, 44, 51-53;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 207 urm., 213;
DALLOZ, *Rép.* Sep. de corps, 81 urm., 98 urm., 197, 441; *Suppl.* Div. et Sép. de corps, 95 urm., 111, 158, 377, 400, 441;

DEMOLOMBE, IV, 96, 392, 397;
DURANTON, II, 561, 562;
HUC, II, 300;
MARCADÉ, art. 386;
PLANIOL I, ed. 3-a, No. 1171 urm., III, ed. 2-a, No. 525 urm.

Doctrină româuească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 43 urm.; (VII, p. 645, 652). *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 110, 113; *Observație* sub C. Apel Paris, 20 Nov. 1902. Curier Jud. 42/904; *Notă* sub. Trib. Lodève (Herault) 9 Oct. 922. Jurispr. Gen. 13/1923, No. 974;
CANTACUZINO MATEI, p. 298;
NACU, I, p. 431;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 22-25;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 54.

Art. 214. — Consimțimântul mutual și stăruitor al soților, exprimat în chipul prescris de lege, în condițiunile și după cercările determinate de lege, va servì de dovadă îndestulă, că viața în comun le este nesuferită și că, în privința lor, este o cauză peremptorie de despărțenie [1]. (Civ. 254—277; Civ. Fr. 233).

Text. fr. Art. 233. Le consentement mutuel et persévérent des époux, exprimé de la manière prescrite par la loi, sous les conditions et après les épreuves qu'elle détermine, prouvera suffisamment que la vie commune leur est insupportable, et qu'il existe, par rapport à eux, une cause péremptoire de divorce.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 14;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 195;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153-1156; III, ed. 2-a, No. 501-504.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 146 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
CANTACUZINO MATEI, p. 698, 706;
NACU, I, p. 458, 459;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 26-28.

Art. 215. — Despărțenia se poate pronunțà:
In contra soțului care a vrăjmășit viața celuilalt soț, sau știind că alții o vrăjmășesc nu i-a făcut arătare îndată [2]). (Civ. 194, 217; C. Carag. art. 6, p. 3, cap. 16; C. Calimach, Art. 121, 122).

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 402, p. 354, 355;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 57;
CARPENTIER, *Traité théorique et pratique du divorce*, I, 13, p. 38, 67, p. 125 urm.; II, 19 p. 42;
DALLOZ, *Suppl.* Div. et Sép. de corps, 81;
PANDECTES FR., *Divorce*, 139, 225 urm., 813, 814, 823, 827;
SIREY, *Divorce*, 25, 102 urm.

---

1) Legea Franceză din 27 Iulie 1884, care reînființează divorțul, nu admite cu toate acestea divorțul prin consimțământ mutual. Astăzi deci, art. 214 Cod. civ. român, nu mai are echivalentul său în codul civil francez.
2) Acest articol nu are echivalent în Codul Francez.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 49 urm.; IV, part. I, ed. 2-a, p. 441 n. 1); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 110.
CANTACUZINO MATEI, p. 698;
NACU, I. p. 431, II, p. 879.
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 17-21.

CAPITOLUL II

Despre despărțenie pentru cauză determinată

Secțiunea I.—*Despre formalitățile despărțeniei pentru cauză determinată.*

Art. 216. — Oricare ar fi natura faptelor sau a delictelor, care ar provocà cererea de despărțenie pentru cauză determinată, o asemenea cerere nu se poate face decât numai la tribunalul civil al districtului, în care soții își au domiciliul. (Civ. 87, 93, 196, 260; Pr. civ. 340; L. Timbr. 20 § 16; Civ. Fr. 234).

Text. fr. Art. 234. — Quelle que soit la nature des faits ou des délits qui donneront lieu à la demande en divorce pour cause déterminée, cette demande ne pourra être formée qu'au tribunal de l'arrondissement dans lequeles époux auront leur domicile.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 75, 82, 84, 85;
BEUDANT, II, 405, p. 47;
CARPENTIER, *Traité théorique et pratique du divorce*, I, 68, 69, 70, 72, 85, 101; II, 27, 40, 42, 43, 236;
CARRÉ ET CHAUVEAU, VI, partea II, Quest. 2965 bis, p. 730;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 215, 216 urm., 332;
DALLOZ, *Rép* Sep. de corps, 88 urm.; *Suppl.*, Div. et Sep. de corps, 111 urm., 132 urm., 140, 159, 168, 170, 172 urm.; *Sép. de corps*, 38, 40;
DEMOLOMBE, IV, 447;
HUC, II, 310;
LAURENT, III, 218, 219;
PANDECTES FR., *Divorce*, 1328;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1183, 1192; III, ed. 2-a, No. 539, 542, 545-547, 550 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 65 urm., *Observație* sub. C. Bruxelles, 10 Febr. 903. Curier Jud. 16/905;
ALEXANDRINI ALEXANDRU, *Notă* sub. Trib. Iași s. I, 12292 din 23 Dec. 923. Curier Jud. 11/924;
CANTACUZINO MATEI, p. 699;
NACU, I, p. 440;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 54.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. După art. 331 pr. civ. la curte nu se vor puteà produce excepțiunile existente la prima instanță și care nu s'au invocat la acea instanță, afară de ex-

cepțiunile peremptorii. Ast-fel, dacă partea propune declinatorul de competință din cauză că e străin, cum aceasta e o excepțiune din cauza persoanei, și ne fiind peremptorie, nu poate fi propusă pentru prima oară în apel. (Apel Focș. II, 94, Sept. 7/83, *Dr.* 1/83).

2. Deși președintele tribunalului, când dă sfătuire de împăcăciune părților în procesele de divorț, nu este competent de a resolvà singur excepțiunile ce s'ar ridicà de părți asupra cauzei, însă aceasta nu îndreptățește pe părți de a lăsà ne propus, de la prima dată când apare în instanță, incidentul ce are a ridicà, și părțile, când sunt chemate dinaintea președintelui spre a primì sfatul, sunt chemate dinaintea instanței; cel care se crede că e rău chemat la acel tribunal, trebue să propună aceasta înainte de a ascultà sfaturile președintelui, căci dacă tribunalul nu e competent de a judecà procesul, nici președintele său nu poate da sfaturi părților. Prin urmare, cine acceptă sfaturile președintelui e presupus că acceptă și competenta tribunalului. Ast-fel fiind, declinatorul de competință propus după ce părțile compăruseră dinaintea președintelui tribunalului la înfatișarea de sfătuire este tardiv, de oare ce după art. 108 pr. civ. o atare excepțiune de necompetință din cauza persoanei trebue propusă înaintea ori cărei alte excepțiuni sau apărări în fond. (Apel Focș. II, 94, Sept. 7/83, *Dr.* 1/83).

3. Art. 108 pr. civ. prevede că cererea declinatorie de competință să fie făcută înaintea ori cărei alte excepțiuni și apărări. Și incompetința din cauza naționalității fiind personală, trebue propusă *in limine litis.* Si cum în materie de divorț apărarea în fond ne având loc de cât la ultima înfățișare, adică atunci când urmează a se da hotărîrea definitivă (art. 240), s'ar păreà că excepțiunea trebue atunci propusă mai înainte de apărarea în fond. Insă în materie de divorț, legiuitorul a creat o procedură specială, prevăzând mai multe înfățișări, din cari una înaintea președintelui pentru conciliare (art. 220 și 221), unde părțile trebue să se prezinte în persoană, să-și expună motivele și să înfățișeze dovezile, toate acestea în ședință secretă, și numai în două cazuri ele sunt chemate pentru audiență publică: 1) atunci când sleind toate mijloacele, o conciliare a devenit imposibilă și când tribunalul urmează a se pronuntà în principiu asupra admiterei acțiunei (art. 228 și 229), și 2) atunci când, după ce s'a terminat cu ascultarea martorilor, urmează a se da hotărîrea definitivă (art. 240). Și cum excepțiunea declinatorie de competință e un fine de neprimire al acțiunei, ea trebue propusă în audiența când tribunalul urmează să deà hotărîrea pentru admiterea în principiu a acțiunei (art. 229) și mai înainte de darea acelei hotărîri, iar dacă n'a fost propusă atunci nu se mai poate propune în urmă la o altă audiență. In adevăr, în materie de divorț, legiuitorul voește pe cât posibil, să evite desbaterile în fond. Ar fi absurd de a angajà în o procedură ulterioară, atunci când nu se știe dacă ea poate să ajungă le vre-un rezultat, și ar fi evident contrariu vederilor legiuitorului (care nu admite discuțiunea adesea scandaloasă, asupra faptelor, de cât atunci când ea este absolut necesară), de a lăsà să se producă un scandal, poate inutil. Tăcerea defendorului implică că n'are fine de neprimire de opus sau că a renunțat la el, și hotărîrea care admite cererea de divorț decide implicit că acțiunea nu este stinsă prin un fine de neprimire. Acest fine de neprimire, nu poate fi propus la prima înfățișare înaintea președintelui, fiind că atunci părțile sunt chemate pentru conciliare, și rolul președintelui se mărginește numai acì și nu intră în atribuțiunile sale să se pronunțe asupra unei excepțiuni exclusiv rezervată instanței de fond, adică tribunalului. (Apel Galați, I, Mart. 18/89, *Dr.* 27/89).

4. Dispozițiile legilor române aplicându-se la toți aceia cari locuesc în România și sunt supuși acestor legi, este neîndoios că divorțul este admisibil pentru aceștia, chiar dacă căsătoria au contractat-o într'o țară străina, unde divorțul nu există, căci în privința cererei de despărțenie se aplică legea română. (Cas. II, 213/904. B. p. 888).

5. Declinatorul de competență nu poate fi propus în procesele de divorț de cât după admiterea în principiu și înainte de admiterea martorilor. (Trib. Iași s. I, 15 April. 1919. Justiția. Iași, 8/919).

6. Excepția de incompetință în materie de divorț se poate ridicà conf. art. 108 pr. civ. cu ocazia ascultării martorilor (Trib. Iași s. II, 29 Aprilie 1919 și 1 Mai 1919. Justiția (Iași) 10/919).

7. La divorț acțiunea nu poate fi intentată la reședința soțului ci la domiciliul lui. (Trib. Iași s. I, 29 Mart. 1919. Justiția (Iași), 5/920).

8. Acțiunea de divorț este o acțiune personală și ca atare trebue adresată tribunalului unde soțul își are domiciliul, conform regulei „actor sequitur forum rei".

Cu toate acestea o acțiune de divorț adresată altui tribunal de cât cel al domiciliului soțului, nu este nulă de drept, ci poate da numai loc la o strămutare a procesului la tribunalul com-

petent; incompetența se poate acoperì expres sau tacit, prin declarația formală sau prin neridicarea excepției „in limine litis". (Cas. II, 69 din 8 Iunie 920. Jur. Rom. 13/920).

9. In materie de divorț, când acțiunea a fost admisă în principiu, deci s'a intrat în cercetarea fondului acțiunei, nu se mai poate ridicà excepțiunea de incompetență ratione personae de asemenea nici cea de litispendență fiindcă potrivit art. 110 pr. civ., asemenea excepțiuni trebuesc ridicate în limine litis.

Prin urmare, în speță, pârâta, deși a fost citată în regulă, nici cu ocaziunea concilierilor, nici la expunerea de motive n'a ridicat, înainte de admiterea în principiu a acțiunei de divorț, incidentul de incompetință, dedus din disp. art. 5 al Convenției din Haga din 1904 pentru regularea conflictelor în materie de căsatorie și divorț la care a aderat și România și Elveția și nici n'a invocat existența unui proces pendinte la trib. din Lausanne; a achiesat prin urmare să se judece de tribunalele române, în speță tribunalul Iași. (Trib. Iași, secția I, jurnalul 12292 din 23 Dec. 1923. Jur. Gen. 1924. No. 472; Pand. Rom. 1924, III. 38. Curier Jud. 11/924).

10. Conform dispozițiunilor articolului 216 din codul civil singurul tribunal competinte de a judecà o cerere de despărțenie pentru cauză determinată este acela în circumscripția căruia soțul își are domiciliul său.

Din redacțiunea categorică a acestui articol, și din faptul că într'însul tribunalul în circumscripția căruia domiciliază soțul este indicat ca singurul competinte de a statuà asupra acțiunii de divorț, rezultă că dispozițiunile sale sunt de ordine publică.

In consecință, tribunalul înaintea căruia s'a introdus o asemenea acțiune este obligat să ridice din oficiu chestiunea incompetinței sale, în cazul când din dezbateri constată că soțul nu-și are domiciliul în circumscripția sa.

Urmează deci a se respinge acțiunea de divorț pentru cauză determinată intentată de soție când din depozițiunile martorilor și din însăși recunoașterea soției rezultă că soțul domiciliază în Bulgaria. (Trib. Caliacra. Sentința de divorț No. 22 din 30 Oct. 1923, Jur. Gen. 1924. No. 1555).

11. A se vedeà: art. 2, Index și notele respective; art. 93 cu notele 2. 3.

Art. 217. — Dacă vreuna din faptele imputate de soțul care cere desfacerea căsătoriei va fi de natură a da loc urmărirei criminale din partea ministerului public, acțiunea despărțeniei se va suspendà până ce se va da hotărîrea curței cu jurați; atunci se va puteà reîncepe judecata fără a fi permis à deduce din acea hotărîre vreo respingere sau excepțiune prejudiciabilă în contra soțului care a făcut cererea. (Civ. 212, 215; Pr. pen., 8, 212 urm., 226; Civ. Fr. 235).

Text. fr. Art. 235. — Si quelques-uns des faits allégués par l'époux demandeur donnent lieu à une poursuite criminelle de la part du ministère public, l'action en divorce restera suspendue jusqu'après l'arrêt de la cour d'assises; alors elle pourra être reprise, sans qu'il soit permis d'inférer de l'arrêt aucune fin de non-recevoir ou exception prejudicielle contre l'époux demandeur.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 76;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 217;
DALLOZ, *Supplément*. Div. et sép. corps, 135 urm., 155 urm., 177 urm.; Sep. de corps, 40 urm.;
HUC, II, 313;
LAURENT, III, 220;
PANDECTES FR., *Divorce* 1108, 1117;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1193; III, ed. 2-a, No. 543, 553.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 74 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 700;
NACU, I, p. 437; II, p. 879.

Jurisprudență.

1. După art. 217, care ordonă suspendarea acțiunei civile în divorț când unul din faptele alegate de soțul reclamant dă loc la o urmărire criminală, nu se întinde la cazul când există o acțiune criminala pentru falsă mărturisire intentată de soțul defendor contra unuia sau mai multi din martorii produși de soțul reclamant în divorț; în acest caz, judecătorul civil trebue să treacă peste un asemenea incident la pronunțarea divorțului, înainte de hotărîrea ce s'ar da pentru falsa mărturisire. (Cas. II, 115/Sept. 9/91. B. p. 1008).

Art. 218. — Orice cerere de despărțenie va arătà cu amănuntul faptele; cererea se va da dimpreună cu dovezile, de vor fi, președintelui tribunalului, sau judecătorului ce-i va ține locul, de către soțul ce cere desfacerea căsătoriei în persoană afară numai dacă va fi împiedecat de boală, în care caz, după cererea sa și eliberarea unui certificat de boală a vreunui medic, magistratul se va duce la domiciliul reclamantului ca să primească acolo cererea sa. (Civ. 209, 211 urm., 219 urm., Legea timb. art. 20, § 17, 24, § 17.; Civ. Fr. 236).

Text. fr. Art. 236. — Toute demande en divorce détaillera les faits: elle sera remise, avec les pièces à l'appui, s'il y en a, au président du tribunal ou au juge qui en fera les fonctions, par l'époux demandeur en personne, à moins qu'il n'en soit empêché par maladie; auquel cas, sur sa réquisition et le certificat de deux docteurs en médecine ou en chirurgie, ou de deux officiers de santé, le magistrat se transportera au domicile du demandeur, pour y recevoir sa demande.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 412;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 94, 102, 109;
BEUDANT, II, 409;
CARPENTIER, *Divorce*, I, 100, p. 146;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 143, 219, 222;
HUC, II, 311, 314;
LAURENT, III, 224, 226-228;
PANDECTES FR., *Divorce*, 1180, 1186, 1187;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1240, 1245; III, ed. 2-a, No. 553, 554, 617, 623.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 77 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 81, n. 3); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 113, 114, 119, 256;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 434, 441;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului* No. 32, 33, 62, 92;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 15.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. După art. 229 cererea de divorț pentru cauză determinată nu poate fi judecată decât după ce tribunalul, prin o încheere prealabilă va fi decis admisibilitatea ei, și, pentru a obține admisibilitatea cererea însoțită de faptele

pe care e motivată şi de dovezile pe care e sprijinită trebue să treacă prin procedura excepţională prevăzută de art. 218 şi urm. Acest sistem special la divorţurile pentru cauză determinată fiind creat în scopul de a împedicà divorţurile voluntare deghizate sub cauze fictive şi susţinute cu probe amăgitoare învoite între părţi legiuitorul a voit ca tribunalul să aibă timpul şi mijloacele de a studià faptele şi probele produse de reclamant şi a se convinge de sinceritatea cererei. Odată acest studiu făcut şi cererea admisă, judecata ei să fie limitată în faptele şi probele pe care judecătorul le-a avut în vedere când a pronunţat admisibilitatea, rămânând ca faptele noui ce ar invocà reclamantul în cursul instanţei să poată, după împrejurări, a da mai multă putere cauzei primitive a cererii, iar niciodată a se substituì ei, căci prin această substituţiune părţile ar aveà mijlocul de a surprinde pe judecător sesizându-l de nişte fapte de a căror realitate n'a avut timp a se convinge. Aceste dispoziţiuni excepţionale fiind de drept strict, judecătorul nu le poate aplicà, după aprecierea sa, în unele cazuri şi a le omite în altele, ci trebue să le îndeplinească într'un mod riguros pentru toate cererile de divorţ, chiar când faptele propuse de reclamant ar fi de o realitate evidentă. După sensul legii, toate faptele invocate de reclamant, ori cum s'ar considerà acele fapte, fie ca cauze, fie ca dovezi ale cererei de divorţ, trebue să urmeze procedura prescrisă de art. 218 şi urm. Şi chiar dacă faptele probatorii ar eşì de sub această regulă şi ar urmà dreptul comun totuşi deosebirea lor de fapte substanţiale trebue făcută după principiile care presidă la distincţiunea între cauza şi proba unui drept. Or, după aceste principii, cauza e un element generator al dreptului, element fără care dreptul n'ar existà, iar proba e un element independent care are putere numai de a constatà existenţa unui drept, iar nu a-i da naştere. — Dacă dar acţiunea de divorţ a soţiei a luat naştere din injuria ce pretinde că i-a făcut-o soţul încercând să o bată, cauza acelei acţiuni este acel fapt material de bătae, iar nu injuria în abstract, căci injuria este numai termenul cu care se califică un fapt, iar nu faptul chiar. Astfel fiind, când soţia renunţa la acel fapt în audienţa de fond, cererea sa a încetat de a aveà o cauză, şi pamfletele tipărite de soţ la adresa soţiei survenite în urmă nu pot nici a fi substituite injuriei care a fost cauza primitivă a cererei, de vreme ce tribunalul nu le-a studiat şi n'a admis discuţiunea lor, nici chiar a servì de dovadă la acea injurie, căci un fapt la care cel în drept renunţă n'are trebuinţă de a fi dovedit. (Apel Buc. II, Mai 13 72, *Dr.* 56/73).

2. Art. 224, 226 şi 227 cer ca partea reclamantă în procesul de divorţ să expună cu amănuntul motivele precum şi probele pe care îşi întemeiază cererea. Şi este de un interes capital ca aceste dispoziţiuni ale legii să fie punctual observate, pentru ca nu soţul intimat care este chemat în instanţă a se apărà contra admisibilităţii cererei de divorţ ce se face contra sa, să fie surprins de nişte probe cari vin să confirme o cerere ale cărei motive nu sunt cât de puţin justificate, neavând timpul a-şi face observaţiunile sale asupra acelor probe, precum şi a le combate prin alte probe, spre a face sa reese inocenţa sa înaintea justiţiei. (Trib. Ilfov I, Ian. 14/80. *Dr.* 6/80).

3. Petiţiunea de divorţ trebue, sub pedeapsă de nulitate, să pecizeze faptele pe care se fundează cererea, pentru ca defendorul, cunoscând ce i se impută, să-şi poată alcătuì apărarea şi a nu fi surprins, precum şi presidentul să poată încercà cu oarecare succes o reconciliare între soţi. Această nulitate a petiţiunei rezultă virtualmente din economia legii, de oarece, atât tentativa de conciliere, cât şi dezbaterile înaintea tribunalului, precum şi sentinţa nu pot aveà alt obiect decât faptele indicate în petiţiune, însă nu orice fapte petrecute în vieaţa conjugala. Deci e nulă acţiunea când în petiţiunea introductivă nu se indică decât categoria în care ar intrà faptele ce pretinde soţia că-i fac vieaţa imposibilă, fără a indicà *in concreto*, chiar fără multă preciziune vre-un fapt anume care ar constituì o injurie gravă, şi pe care judecata să-l poata apreciă şi califică, şi când nici din procesele verbale de conciliere nu se constată că soţia ar fi precizat, cel puţin înaintea prezidentului, violaţiunile aduse de soţ la obligaţiunile ce izvorăsc din căsătorie, precum asemenea când la prima înfaţişare înaintea tribunalului soţia s'a mărginit a declarà ca persistă în cererea sa, fără a expune motivele cererei sale conform art. 224. (Apel Buc. I, 2, Mart. 3/80. *Dr.* 13/80).

4. Art. 218 dispune că cererea de despărţenie va arătà cu amănuntul faptele pentru care se cere despărţenia. Numai o enunţare vagă a unora din cauze pentru care se poate cere despărţenia, excese, cruzimi, insulte grave, e neîndestulătoare pentru a servì de bază legală unei acţiuni de divorţ; în adevăr, pentru ca judecătorul să poată reuşì în misiunea sa de conciliator, trebue sà aibă cunoştinţă de faptele determinate ce trebuesc a se articulà în amănuntul lor. Dreptul de apărare mai ales într'o acţiune care atinge onoarea şi consideraţiunea unei

persoane, reclamă asemenea imperios îndeplinirea unei asemenea formalităţi. Legiuitorul edictând acest articol a voit a pune frâu pasiunei pentru a nu vedeà căsătoria, contractul cel mai important în viaţa unui om, să devie jocul unei irascibilităţi momentane, şi în acest scop a voit a se discută cu minuţiozitate motivele pentru care se cere despărţenia. Deci dacă atât în cererea introductivă de instanţă cât şi la prima înfăţişare înaintea tribunalului nu s'a articulat nici un fapt anume determinat, cererea de divorţ e inadmisibilă. (Trib. Ilfov, I, Ian. 14/80, *Dr.* 6/80).

5. După procedura civilă, ori ce cerere adresată înaintea unei instanţe judecătoreşti se poate face şi prin procurator. Această regulă, înscrisă în dreptul comun, se aplică ori de câte ori nu există o dispoziţiune contrarie; or, în materie de divorţ, când legiuitorul a derogat de la acest principiu şi a voit ca partea să facă şi să prezinte cererea în persoană a prevăzut-o anume în lege; aceste cazuri sunt cuprinse în art. 218 cod. civ. care tratează despre introducerea acţiunei dinaintea primei instanţe, şi art. 246 relativ la înscrierea sentinţei de divorţ; afară din aceste cazuri, derogaţiunea nu se poate întinde la celelalte cereri ce se pot face de părţi în cursul procesului de divorţ. (Apel Buc. I, 5, Mart./84, *Dr.* 3/84). Deci în privinţa cererei de revizuire în materie de divorţ neprevăzându-se această formalitate restrictivă conform dreptului comun urmează să decidem că ea se poate face şi prin procurator, fiind de ajuns numai să aibă o procură în regulă, care să-i dea acest drept. (Cas. II, 98/Oct. 29/84, B. p. 876).

6. Din dispoziţia art. 218 c. civ. rezultă că atât soţul contra căruia se cere divorţul, cât şi preşedintele tribunalului trebue să cunoască faptele ce se impută de soţul reclamant. Şi nu este îndoială că, pe lângă şi afară de faptele cuprinse în cererea introductivă, nu se mai pot propune în urmă şi alte fapte care ar constituì o nouă cauză de divorţ, dar se pot invocà fapte care au de scop a întărì faptele invocate care se referă numai la cauza propusă, şi au astfel de scop a probà mai mult cauza invocată; nouile fapte ce s'ar invocà nu sunt de cât argumente noui ce se invocă şi pe care partea interesată trebue să aibă dreptul a le invocà pe cât timp ţin desbaterile; textul legei nu se opune ca reclamantul, pe lângă faptele detaliate în cererea introductivă, să nu poată invocà în urmă în cursul desbaterilor şi alte fapte, şi acesta e şi în raţiune întemeiat. Ast-fel, dacă în cererea introductivă nu se detaliază faptele cu care reclamantul aveà a dovedì cauza de divorţ propusă, şi faptele s'au detaliat în urmă, riguros vorbind ar fi trebuit a se fi declarat cererea de nulă, nefăcându-se însă aceasta şi admiţându-se să se detalieze faptele în urmă, nimic nu se opune ca reclamantul soţ să nu poată propune noi fapte şi la curtea de apel, întru cât e în cursul desbaterilor. (Cas. II, 58/Iun. 3/86, B. p. 536).

7. Din art. 218 rezultă că divorţul nu se poate cere de cât pentru cauze determinate şi soţul reclamant trebue să arate detaliat faptele care l'au determinat să ceară divorţul. Insă, deşi reclamantul nu specifică toate faptele care l'au determinat de a cere divorţul, cu toate acestea el poate în cursul procesului să specifice şi alte fapte pe lângă cele arătate prin petiţiunea de reclamaţiune ne fiind necesitate pentru aceasta de o nouă reclamaţiune ci e destul numai ca acele fapte să fi survenit posterior intentărei procesului de divorţ şi să fie relative la cauza invocată prin cererea de divorţ; nu este însă permis reclamantului ca în cursul procesului să articuleze fapte care constituesc cauze noui de divorţ, trebuind în asemenea caz numai a se face o nouă reclamaţiune. Soţul reclamant poate în cursul procesului să arate şi alte fapte când ele vin să fortifice cererea de divorţ, căci asemenea fapte survenite posterior şi invocate din nou nu constituesc o cauză nouă, ci formează numai o nouă probă în dovedirea cauzei pe care soţul îşi bazează reclamaţiunea. Astfel, dacă soţul a cerut divorţul pentru insultă gravă, poate în cursul procesului să-şi mai fundeze cererea şi pe alte expresiuni ocărâtoare aduse persoanei sale de soţie posterior intentărei acţiunei, căci el nu invocă o nouă cauză de divorţ, de exemplu adulterul, ci numai alte fapte relative la aceeaşi cauză a insultei grave. (Apel Focşani, I, Mart. 15/86, *Dr.* 35/86).

8. Cererea reconvenţională, în materie de divorţ, fiind o adevărată acţiune de divorţ, ca atare trebuesc păzite în privinţa sa toate formele speciale de procedură prevăzute de lege, forme de ordine publică şi care tind a împiedicà divorţul înmulţind încercările şi ocaziunile de împăciuire ale soţilor. Obiecţiunea că sfaturile de împăcare fiind făcute de preşedintele tribunalului cu ocaziunea procesului de divorţ intentat de soţie contra soţului său, şi acele sfătuiri neisbutind e inutil a se mai repetà şi cu ocaziunea acţiunei reconvenţională făcută de soţ, nu este întemeiată întru cât cererea reconvenţională schimbă cu totul pozi-

ţiunea părţilor în instanţă, reclamantul din acţiunea principală, devenind, la rândul său, intimat în acţiunea reconvenţională şi, ca atare, putând aveà interes ca divorţul să nu mai fie pronunţat, este evident că trimiterea părţilor din nou înaintea preşedintelui tribunalului pentru reconciliare se impune, încercările de împăcare putând de astă dată isbutì. (Cas. II, 84/Mai, 19/93, B. p. 516).

9. Art. 218, ca şi art. 225, n'a voit altceva de cât ca părţile, în materie de divorţ să se prezinte în persoană iar nu prin procurator. Prin urmare, pentru a începe procesul trebue să se prezinte reclamantul cu petiţiunea sa de divorţ, căci alt-fel nu i se poate da nici un curs dacă s'ar prezentà prin procurator. (Apel Buc. I, Mai, 8/93, *Dr.* 43/93).

10. Acel ce lasă să i se respingă acţiunea de divorţ încă din prima fază a procesului, nu mai poate face apel, ci trebue să facă o nouă acţiune, de oarece legiuitorul, derogând dela normele procedurei ordinare, a impus anumite forme şi faze în art. 218, 223, 224 şi 225 c. civ. cari trebuesc a fi împlinite înaintea Tribunalului. (Apel Iaşi, II, No. 8, 1915; „Justiţia", 1916 p. 115).

11. Cauza nouă de divorţ, ivită în urma intentării acţiunii, trebue astfel formulată ca să îndeplinească cerinţele art. 218 din codul civil; — faptele care constituesc o nouă cauză de divorţ nu pot fi invocate pentru prima oară în apel; — aceasta potrivit art. 327 pr. civilă. (Cas. II, No. 29, 1919; Jurispr. Rom. 33—34, 1919, p. 831).

12. A se vedeà: Art. 244 cu notele 2, 8, 10, 11, 16.

Art. 219. — Judecătorul, după ce va fi ascultat pe reclamant, şi îi va face observaţiunile ce va socotì de trebuinţă va parafà cererea şi dovezile alăturate, şi va încheià proces-verbal pentru primirea lor.

Acest proces-verbal se va subscrie de judecător şi de reclamant, afară numai dacă nu va şti a scrie, pentru care se va face menţiune în procesul-verbal. (Civ. 218, 220 urm.; Civ. Fr. 237).

Text. fr. Art. 237. — Le juge, après avoir entendu le demandeur, et lu avoir fait les observations qu'il croira convenables, paraphera la demande et les pièces, et dressera procès-verbal de la remise du tout en ses mains. Ce procès-verbal sera signé par le juge et par le demandeur, à moins que celui-ci ne sache ou ne puisse signer; auquel cas il en sera fait mention.

Doctrină străină.

Arntz, I, 412;
Baudry et Chauveau., *Personnes*, III, 94, 102, 109;
Beudant, II, 409;
Carpentier, *Traité théorique et pratique du divorce*, I, 100, p. 146;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 218;
Huc, II, 311, 314;
Laurent, III, 224, 226-228;
Pandectes Fr., *Divorce*, 1180, 1186, 1187;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1195; III, ed. 2-a, No. 553, 554, 556.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 77 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 474);
Cantacuzino Matei, p. 700, 701;
Nacu, I, p. 434;
Nemetescu P. George, *Călăuza divorţului* No. 34;
Tătaru G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 52.

Jurisprudenţă.

1. In materie de divorţ nu se poate invocà pentru prima oară în Casaţie motivul relativ la neîndeplinirea disp. art. 219 şi 229 c. civ. (Cas. II, 224/96, B. p. 1448).

Art. 220. — Judecătorul va ordonà prin procesul verbal ca părțile să se înfățișeze înaintea sa la ziua și ora ce va determinà. Spre acest sfârșit se va trimite copie după ordonanța sa persoanei în contra căreia se cere desfacerea căsătoriei. (Civ. 221, 224 urm., Pr. civ. 99; Civ. Fr. 238).

Text. fr. Art. 238. Le juge ordonnera, au bas de son procès-verbal, que les parties comparaîtront en personne devant lui, au jour et à l'heure qu'il indiquera; et qu'à cet effet, copie de son ordonnance sera par lui adressée à la partie contre laquelle le divorce est demandé.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 493, p. 190;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 87, 105;
BEUDANT, II, 409;
CARPENTIER, *Traité théorique et pratique du divorce*, I, 106, p. 151; 111, p. 154; 115, p. 156; 116, p. 157; 117, p. 157;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 214, 216, 218 urm., 222 urm., 226;
DALLOZ, *Suppl.* Div. et sép. de corps, 199 urm., 257 urm., 275 urm.; Sép. de corps, 57 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 175;
DEMOLOMBE, IV, 434-436, 438;
DURANTON, II, 586;
HUC, II, 317, 322;
LAURENT, III, 228, 229, 242, 271, 343;
PANDECTES FR., *Divorce*, 1297;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1196 urm., 1240 urm., 1247; III, ed. 2-a, No. 557 urm., 617 urm., 625;
THIRY, I, 354, p. 326.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 80 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 113, 114, 256;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 434;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 34;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 52.

Jurisprudență.

1. Potrivit art. *220 c. civ.*, judecătorul va ordonà prin procesul verbal de darea primelor consilii, comparițiunea la anumită dată a părților înaintea sa, în care scop se comunică părței și o copie după ordonanță.

Partea poate însă luà cunoștință de termen și pe altă cale. (Apel Iași, II, 1918; „Justiția", 1919, No. 5/6).

Art. 221. — In ziua hotărîtă judecătorul va da ambilor soți, de se vor înfățișà, sau reclamantului, dacă numai singur se va înfățișà, consiliurile ce va găsì cu cale spre a săvârșì împăciuirea. De nu va puteà izbutì va încheià proces-verbal și va ordonà a se comunicà cererea și dovezile ministerului public [1]) și va referì despre toate tribunalului. (Civ. 222 urm.; 229 urm., 261; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 239).

Text. fr. Art. 239. — Au jour indiqué, le juge fera aux deux époux, s'ils se présentent, ou au demandeur, s'il est seul comparant, les représentation qu'il croira propres à opérer un rapprochement: s'il ne peut y parvenir, il en dressera procès-verbal, et ordonnera la communication de la demande et des pièces au ministère public, et le référé du tout au tribunal.

---

1) Această comunicare de acte este desființată prin art. 3 al legii din 29 Octomvrie 1877 asupra atribuțiunilor ministerului public, precum și prin art. 81 din Proc. civ.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 493, p. 190;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 87, 105;
BEUDANT, II, 409;
CARPENTIER, *Traité théorique et pratique du divorce*, I, 106, p. 151; 111, p. 154; 115, p. 156; 116, p. 157; 117, p. 157;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a. I, p. 223 urm., 242;
DALLOZ. *Rép.* Sép. de corps, 453; *Suppl.* Div. et sép. de corps, 157;
DEMOLOMBE, IV, 434-436, 438;
DURANTON, II, 586;
HUC, II, 317, 322;
LAURENT, III, 228, 229, 242, 271, 343;
PANDECTES FR., *Divorce*, 1297;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1200, 1301, 1309 urm.; III, ed. 2-a, No. 561 urm., 693, 702 urm.;
THIRY, I, 354, p. 326.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 80 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 474); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 113, 260;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, 434, 441;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 35, 65;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 52 urm.

Jurisprudență.

1. Singura cale de atac deschisă prin lege contra actelor sau rezoluțiunilor judecătorești date de președinte, este recursul direct în Casație prevăzut de art. 31 din L. Curții de Casație. Numai când s'ar fi luat vre-o măsură de președinte, pe cale de ordonanță prezidențială, conform art. 66 bis pr. civ., ea ar fi putut fi atacată cu apel înaintea complectului tribunalului. Prin urmare, nu există apel la Curte contra Procesului-Verbal încheiat de președintele tribunalului, în materie de divorț, prin care constată că nu este locul a se mai referì cazul tribunalului conform art. 221 c. civ. de oarece reclamantul nu a arătat nici unul dintre motivele determinate de lege. (C. Apel Constanța, 2 din 4 Febr. 1924. Justiția Dobrogei, 4/924).

2. In cazul art. 221 c. civ. Prezidentul nu este legat prin măsura ce a luat, ci poate să revină asupra ei, dând curs cererei părții reclamante.

De altfel partea poate face o nouă acțiune, fără a i se puteà opune autoritatea lucrului judecat care nu poate rezultà dintr'o simplă rezoluție prezidențială și nici din încheerele date pe cale grațioasă în camera de consiliu. (C. Apel Constanța, 2 din 4 Febr. 1924. Justiția Dobrogei, 4/924).

3. A se vedea: Art. 216 cu notele 2 și 3; art. 218 cu notele 3, 4, 8.

Art. 222. — După 3 zile tribunalul, după referatul președintelui sau al judecătorului ce îi ține locul și după concluziunile ministerului public [1]) va acordà sau va suspendà permisiunea de a se face citațiuni părților; suspendarea nu poate trece peste 20 de zile. (Civ. 221, 223; Leg. timbr.; art. 21 § 16; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 240).

Text. fr. Art. 240. — Dans les trois jours qui suivront, le tribunal, sur le rapport du président ou du juge qui en aura fait les fonctions, et sur les conclusions du ministère public, accordera ou suspendra la permission de citer. La suspension ne pourra excéder le terme de vingt jours.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 493, p. 190;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 87, 105;
BEUDANT, II, 409;

1) Prin art. 2 al legii din 29 Octomvrie 1877 asupra atribuțiunilor ministerului public, concluziunile Procurorului, în această materie, au fost desființate.

Deasemenea prin art. 81 din noua procedură civilă din 1900, Ministerul public, nu este obligat a pune concluziunile ca parte alăturată, decât numai în procesele în cari sunt puse în joc interesele *minorilor, interzișilor* și a *celor puși sub consiliul judiciar*.

CARPENTIER, *Traité théorique et pratique du divorce*, I, 106, p. 151; 111, p. 154; 115, p. 156; 116, p. 157; 117, p. 157;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 222;
DALLOZ, *Rép.* Sép. de corps, 453; *Suppl.* Div. et sép. de corps, 157;
DEMOLOMBE, IV. 434-436, 438;
DURANTON, II, 586;
HUC, II, 317, 322;
LAURENT, III, 228, 229, 242, 271, 343;
PANDECTES FR., *Divorce*, 1297;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1240, 1250, III, ed. 2-a, No. 617, 629;
THIRY, I, 354, p. 326.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 80 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 113; 114; *Observaţie* sub. C. Apel Buc. s. I, 13 Mart. 1904 şi Trib. de Ilfov. s. IV, 86 din 20 Iunie 1903. Curier Jud. 79/904; *Observaţie* sub. Trib. Montpellier, 6 Oct. 919, Tribuna Juridică, 43-44/1920;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 435;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorţului*, No. 36, 66;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 52.

Jurisprudenţă.

1. Art. 222 din c. civ., referindu-se numai la facultatea ce are tribunalul de a acordà sau de a suspendà permisiunea de a face citaţii, iar nu şi la dreptul ce-l are partea interesată de a cere redeschiderea dosarului pentru citarea părţilor, nu se poate deduce nici o decădere a acţiunei, din faptul că partea a lăsat să treacă mai mult de 20 de zile dela referatul prezidenţial. (Apel. Buc. I, Curier Jud. 79/904).

2. Termenul de 3 zile prevăzut de art. 222 c. civ., nu este prevăzut de lege sub pedeapsă de nulitate. (Apel. Iaşi. II, 1918; „Justiţia", 1919, No. 5/6).

Art. 223. — Reclamantul va cere dela tribunal a se cità, după formele obicinuite, pârâtul, ca să se înfăţişeze în persoană în şedinţă secretă şi în termenul prescris de lege; se va trimite împreună cu citaţiunea părţei pârâte copie după cererea de despărţenie şi după actele doveditoare. (Civ. 218, 224 urm.; Pr. civ. 58, 70, 74, 76, 78, 99; Leg. timbr. art. 18 § 17; Civ. Fr. 241).

Text. fr. Art. 241. — Le demandeur, en vertu de la permission du tribunal, fera citer le défendeur, dans la forme ordinaire, à comparaître en personne à l'audience, à huis clos, dans le délai de la loi; il fera donner copie en tête de la citation, de la demande en divorce et des pièces produites à l'appui.

Doctrină străină.

CARPENTIER, *Traité théorique et pratique du divorce*, I, 181;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 212, 219;
FREMONT, *Traité pratique du divorce et de la séparation de corps*, 411, 415 urm., p. 210 urm., 420, p. 212;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1245; III, ed. 2-a, No. 623.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 86 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 114, 115;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 435;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorţului*, No. 37, 38.

Jurisprudenţă.

1. Acel ce lasă să i se respingă acţiunea de divorţ încă din prima fază a procesului, nu mai poate face apel, ci trebue să facă o nouă acţiune, deoarece legiuitorul, derogând dela normele procedurei ordinare, a impus anumite forme şi faze în art. 218, 223, 224 şi 225 c. civ. care trebuesc a fi împlinite înaintea Tribunalului. (Apel Iaşi. II, No. 8, 1915; „Justiţia". 1916, p. 115).

Art. 224. — La expirarea termenului, dacă partea pârâtă, se va înfăţişà sau nu, reclamantul în persoană, azistat de un sfătuitor, de va găsì de trebuinţă, va expune sau va face a se expune motivele cererei sale, va înfăţişà dovezile şi va spune numele martorilor ce va fi având. (Civ. 225, 231 urm., 234 urm., 237 urm.; Pr. civ. 186 urm.; Civ. Fr. 242).

Text. fr. Art. 242. — A l'échéance du délai, soit que le défendeur comparaisse ou non, le demandeur en personne, assisté d'un conseil, s'il le juge à propos, exposera ou fera exposer les motifs de sa demande; il représentera les pièces qui l'appuient, et nommera les témoins qu'il se propose de faire entendre.

Doctrină străină.

CARPENTIER, *Divorce*, I, 181;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 220 urm.; ed. 1-a, III, p. 165;
FREMONT, *Divorce*, 411, 415 urm., p. 210 urm., 420, p. 212;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1251 urm.; III, ed. 2-a, No. 630 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 86 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p 114, 115, 256;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 435, 442;
NEMETESCU, P. GEORGE, *Călăuza divorţului*, No. 39, 69;
SESCIOREANU G., *Notă* sub. Trib. Fălciu, 822 din 31 Mart. 1921. Pand. Rom. 1921, II, 53;
TĂTARU, G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 54.

Jurisprudenţă.

1. Este licită convenţiunea prin care se stipulează onorariu pentru sfătuitor. (Cas. I, 190/Mai, 30, 81, B. p. 413).

2. Din art. 239 combinat cu art. 224, 226 şi 232, rezultă că e de ajuns de a se propune de ambele părţi martorii cari voesc ca să fie ascultaţi, spre a se procede ast-fel de către tribunal la chemarea şi ascultarea lor, fără a se puteà respinge reclamaţiunea sau a condamnà pe pârât sub cuvânt că nu şi-a adus martorii înaintea tribunalului. Prin urmare, dacă la înfăţişarea fixată pentru ascultarea martorilor ar lipsì reclamantul sau pârâtul care a propus martori din aceasta nu rezultă că atât reclamantul cât şi pârâtul n'ar mai fi în drept de a cere să li se asculte martorii propuşi la altă înfăţişare, căci absenţa lor a putut să provină din cauză de forţă majoră, şi astfel li s'ar impune pe nedrept o pedeapsă pentru ne prezentarea lor, pedeapsă pe care legea n'o prevede. Dacă dar tribunalul, la termenul fixat pentru audierea martorilor respinge reclamaţiunea ca nesusţinuta, fără a ascultà martorii propuşi, curtea e în drept a admite proba testimonială pentru dovedirea reclamaţiunei, căci şi la curte, ca şi la prima instanţă, când se constată că este necesitate, se pot îndeplinì aceleaşi formalităţi de procedură. (Apel Focş. I, 1047, Aug. 23/84, *Dr.* 80/84).

3. Acel ce lasă să i se respingă acţiunea de divorţ încă din prima fază a procesului, nu mai poate face apel, ci trebue să facă o nouă acţiune, deoarece legiuitorul, derogând dela normele procedurei ordinare, a impus anumite forme şi faze în art. 218, 223, 224 şi 225 c. civ., cari trebuesc împlinite înaintea Tribunalului. (Apel Iaşi, II, No. 8, 1915; „Justiţia", 1916, p. 115).

4. In materie de divorţ nefiind ridicat soţului pârât dreptul de a se apărà, iar în art. 224 c. civ., în ceeace priveşte modul administrării probelor, vorbind în chip precis şi expres numai de reclamant, prin aceasta se înţelege că soţul pârât poate să beneficieze de dreptul de a combate acţiunea de divorţ a soţului reclamant, potrivit rân-

duelilor dreptului comun, adică în ori ce stare s'ar găsì procesul iar nu numai la primul termen, cum procedura divorțului, pune această obligație pentru soțul reclamant. (Trib. Fălciu, 31 Mart. 1921. Dreptul, 35 921; Pand. Rom. 1924, II, 53).

5. A se vedeà: art. 218 cu notele respective; art. 244 cu notele: 2, 8, 10, 11, 16 și 17.

Art. 225. — In materie de despărțire de căsătorie părțile nu vor putea să se înfățișeze prin procuratori cari să pledeze[1]). (Civ. 218, 220, 224, 231, 236, 237, 260, 276; Pr. civ. 94).

Doctrină străină.

LAURENT, III, 247.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 85, 86: *Notă* sub. C. Apel Iași, s. II, 7 Mai 1924. Jur. Gen. 1924, No. 1498;
CALETZEANU C., *Observație* sub. Cas. Belg. s. I, 7 Mart. 1907. Dreptul 46/1907;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 441, 442.

Jurisprudență.

1. Persoana care asistă pe soție la trib. este un simplu sfătuitor dacă nu se constată că a sprijinit-o ca avocat; această constatare nu rezultă din aceea că asistentul a desbătut oare-cari chestiuni de fapt și de drept, când a făcut-o ca răspuns la excepțiunile invocate de soț. (Cas. II, 181/Sept. 13/76, B. p. 517).

2. După art. 225 și 226, în materie de divorț, părțile trebue să se prezinte în persoană la judecată. Deci dacă una din părți adresează în scris o cerere de declinare de competință, din cauza persoanei, fără a o susține oral, nici în momentul când a adresat-o, nici la înfățișarea când tribunalul a dat contradictoriu sentința, o atare cerere urmează a se înlătură din acest punct de vedere, și prin urmare în apel este tardiv a o mai susține oral. (Apel Focș. II, 4 Sept. 7/83. *Dr.* 1/83).

3. Dacă legiuitorul prin codul civil a prescris o procedură specială în materie de divorț, prin aceasta el n'a exclus aplicarea dispozițiunilor procedurei ordinare la toate cazurile pe care nu le-a reglementat anume, în vederea scopului special pe care-l urmărește în materia aceasta. Iar art. 225, care prevede că părțile nu vor puteà să se înfățișeze prin procuratori cari să pledeze nu are alt scop de cât a înlătură de la judecată intervenirea unor persoane straine și d'a pune pe soți, prin obligațiunea de a stă în persoana în fața judecații, în necesitatea de a se gândì cu maturitate la pasul ce voesc a face, dând totodată și magistratului putința de a intervenì prin sfaturile sale în scopul unei împăcăciuni. Acest scop dispare o dată ce prin o sentință definitivă, imposibilitatea menținerii căsătoriei e stabilită; de acì înainte legiuitorul departe de a prescrie piedici și formalități de acelea care tind a prelungì judecata, dimpotrivă voește ca soluțiunea definitivă să se poată obține cât mai în grabă, pentru a face să dispară o stare de incertitudine prejudițiabilă interesului și chiar demnității soților; aceasta reese clar din dispozițiunile art. 244, care prescrie urgența pentru instanța de apel. Așà fiind, dinaintea curții de casație, prezența părților în persoană nu poate fi de nici o utilitate, întru cât divorțul odată pronunțat prin o deciziune definitivă, interesul e de a se regulà situațiunea definitivă a părților cu o oră mai de grabă, și întru cât această curte neexaminând de cât chestiuni de drept, părțile mai totdeauna nu pot personal aduce nici un element de natură a luminà desbaterile. (Cas. II, 56, Mai 22/84, B. p. 485).

4. In materie de divorț reprezentarea părților prin procurator este oprită prin art. 225 din codul civil, iar dela aceasta regulă generală nu se poate exceptà cazul judecărei în principiu, de oarece ar fi a se adăugà la textul art. 225 o excepțiune pe care legea nu o prevede și a contravenì chiar scopului pentru care legea a oprit reprezentarea în materia divorțului. (Cas. II, 16 Mart. 1911, B. p. 401).

5. Dispozițiunile art. 225 din codul civil, cari obligă pe părți în materie de divorț să se prezinte în fața instanței, în persoană, nu se aplică și în ceeace privește desbaterile urmate înaintea instanței de apel pentru admiterea în principiu a divorțului, de oarece le-

1) Acest articol nu are echivalent în codul civil francez, el fiind adăugat de legiuitorul român.

giuitorul suprimând înaintea celei de a doua instanță procedura anevoioasa din fața tribunalului, este logic a se înlăturà ca de prisos și formalitatea prezentărei părților în persoana. (Apel Buc. II, *Dr.* 52/911, p. 413).

6. Acel ce lasă să i se respinga acțiunea de divorț încă din prima fază a procesului, nu mai poate face apel, ci trebue să facă o nouă acțiune, deoarece legiuitorul, derogând dela normele procedurei ordinare, a impus anumite forme și faze în art. 218, 223, 224 și 225 c. civ. cari trebuesc a fi împlinite înaintea Tribunalului. (Apel Iași, II, No. 8, 1915; „Justiția", 1916, p. 115).

7. Deși în materie de divorț, soții sunt obligați a se înfățișà *în persoană* înaintea instanțelor judecătorești (tribunal și Curte) totuși această obligație nu mai există pentru ei, de câte ori apelul lor nu este relativ la însași desfacerea căsătoriei, ci numai la chestiunea de a se ști cui trebue să se încredințeze copiii născuți din căsătoria desfăcută, sau care urmeaza a se desface. (C. apel Iași, II, 7 Mai 1924, Jur. Gen. 1924, No. 1498; C. Apel Iași s. I, 46 din 12 Dec. 1922. Pand. Rom. 1924, III, 89).

8. A se vedeà: Art. 218 cu notele 5 și 9; art. 244 cu notele: 2, 8, 16.

Art. 226. — Dacă pârîtul se va înfățișà în persoană, va puteà propune observările sale atât asupra motivelor cererei cât și asupra actelor ce vor fi produse de reclamant și asupra martorilor numiți de reclamant. Pârîtul va numì pe martorii ce-și propune a înfățișà și asupra cărora reclamantul va face și el observațiunile sale. (Civ. 232 urm., 237 urm., 239; Pr. civ. 186; Civ. Fr. 243).

Text. fr. Art. 243. — Si le défendeur comparaît en personne ou par un fondé de pouvoir, il pourra proposer ou faire proposer ses observations, tant sur les motifs de la demande que sur les pièces produites par le demandeur et sur les témoins par lui nommés. Le défendeur nommera, de son côté, les témoins qu'il se propose de faire entendre, et sur lesquels le demandeur fera réciproquement ses observations.

Doctrină străină.

Carpentier, *Divorce*, I, 181;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 238; II, p. 58; ed. 1-a, III, p. 140:
Fremont, *Divorce*, 411, 415 urm., p. 210 urm.; 420, p. 212; 457, p. 226. 227;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1251 urm.; III, ed. 2-a, No. 630 urm.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 87 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 115
Cantacuzino Matei, p. 700, 701;
Nacu, I, p. 435;
Sescioreanu G., *Notă* sub. Trib. Falciu 822 din 31 Mart 1921. Pand. Rom. 1924, II, 53;
Tătaru G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 54.

Jurisprudență.

1. Intr'o acțiune de divorț intentată de unul din soți, sau de amândoi deodată, instanțele judecătorești chemate a se pronunță asupra ei, au a stabilì care e soțul inocent și care vinovat, pentru a se ști în favoarea cui are a pronunță divorțul, căci deși soții vor fi divorțați, pentru vina unuia sau altuia din ei, însă e important a se ști în favoarea cui are a se pronunță divorțul, efectele ce decurg dintr'însul nefiind aceleași pentru ambii soți. Astfel, deși proba cu martori cerută de un soț, pentru a dovedì vina celuilalt, ar conduce la acelaș efect — desfacerea căsătoriei, când și celalalt soț a cerut divorțul — însă nu se poate refuză această probă ca inutilă pentru acest motiv, căci deși scopul este acelaș, însă efectele nu sunt aceleași. (Cas. II, 293 98, B. p. 1322).

Art. 227. — La a lor înfățișare se va întocmì proces-verbal

despre spusele și observațiunile părților, precum asemenea și mărturisirile ce unul sau altul poate face.

Se va da cetire procesului-verbal persoanelor înfățișate, cari se vor îndatorà a-l subscrie, și se va face într'adins mențiune despre semnătura lor sau de declarațiunea că n'au putut sau n'au voit să subscrie. (Civ. 238; Civ. Fr. 244).

Text. fr. Art. 244. — Il sera dressé procès-verbal des comparations dires, et observations des parties, ainsi que des aveux que l'une ou l'autre pourra faire. Lecture de ce procès-verbal sera donnée auxe dites parties, qui seront requises de le signer; et il sera fait mention expresse de leur signature, ou de leur déclaration de ne pouvoir ou ne vouloir signer.

Doctrină străină.

CARPENTIER, *Divorce*, I, 181;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 212, 231 urm.;
FREMONT, *Divorce*, 411, 415, urm., p. 210 urm.; 420, p. 212; 457, p. 226, 227;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1180, 1208; III, ed. 2-a, No. 535, 576.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 87 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 435; 443.

Art. 228. — Tribunalul va sorocì părțile pentru audiență publică a cărei zi și oră o va fixà; va ordonà a se comunicà lucrările ministerului public[1]) și va numì un raportor. (Civ. 220, 229, 230, 231; Pr. civ. 78, 81, 86, 96, 99; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 245).

Text. fr. Art. 245. — Le tribunal renverra les parties à l'audience publique, dont il fixera le jour et l'heure; il ordonnera la communication de la procédure au ministère public, et commettra un rapporteur. Dans le cas où le défendeur n'aurait pas comparu, le demandeur sera tenu de lui faire signifier l'ordonnance du tribunal, dans le délai qu'elle aura déterminé.

Doctrină străină.

CARPENTIER, *Divorce*, I, 181
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 223, 243;
FREMONT, *Divorce* 411, 415 urm.; p. 210 urm.; 420, p. 212; 457, p. 226, 227;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1200-3°, 1212; III, ed. 2-a, No. 562-3°, 583;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 87 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 115;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 435, 443;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No 40, 70;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului* p. 44.

Jurisprudență.

1. Cu ocaziunea discuțiunii admisibilității cererei de divorț ne fiind a se trată chestiunea de cât din punctul de vedere juridic, fără a intrà în chestiuni de fapte care ar puteà da loc la revelațiuni de secrete, care ar fi de

1) A se vedea nota de sub textul art. 221 Cod. civ.

natură poate de a atinge demnitatea părților și bunele moravuri, secretul audiențelor nu este util. In ceeace privește argumentul că în materie de divorț este acordat secretul desbaterilor el nu poate fi susținut cu succes de oare ce legiuitorul departe de a fi voit să consacre acest principiu într'un mod absolut, s'a mulțumit ca prin articole speciale să ordone, după cum a crezut de cuviință, când ședința să fie secretă sau publică. (Trib. Ilfov, I, Iun. 14/80. *Dr.* 6/80).

Art. 229. — La ziua și ora hotărîtă, asupra raportului judecătorului raportor, după ce se va ascultà ministerul public[1]), tribunalul va hotărî mai întâiu asupra neadmiterei, cererei de despărțenie, de va fi fost propusă.

Când motivele neadmiterei se vor găsì temeinice, cererea de despărțenie se va respinge; în cazul contrariu, sau de nu se va fi făcut propunerea de neadmitere, cererea de despărțenie se va admite. (Civ. 221, 230 urm., 224; Pr. civ. 99; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 246).

Text. fr. Art. 246. — Au jour et à l'heure indiqués sur le rapport du juge commis, le ministère public entendu, le tribunal statuera d'abord sur les fins de nonrecevoir, s'il en a été proposé. En cas qu'elles soient trouvées concluantes, la demande en divorce sera rejetée: dans le cas contraire, ou s'il n'a pas été proposé de fins de nonrecevoir, la demande en divorce sera admise.

Doctrină străină.

Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 225, 245;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1201; III, ed. 2-a, No. 565;

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 92 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 115, 118;
Cantacuzino Matei, p. 700, 701;
Iuliu G., *Observație*, sub. C. Apel Iași s. I, 1 Martie 1921. Pand. Rom. 1924-III-118;
Nacu, I, p. 436;
Nemetescu P. George, *Călăuza divorțului*, No. 42, 72;
Tătaru G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 44.

Jurisprudență.

1. Excepțiunea bazată pe faptul că soții ce se divorțează sunt streini și deci urmează a li se aplică legea statutului lor personal, poate fi propusă chiar după admiterea în principiu a divorțului, pentru că jurnalul de admisibilitatea acțiunei nu leagă pe Tribunal a judecà cauza în fond, când se ivește o chestiune care poate face ca acțiunea să cadă din cauze străine de temeinicia ei. O astfel de excepțiune poate fi apoi examinată înainte de a se intrà în fondul procesului, căci ea, fiind o excepțiune peremptorie de fond. tinde tocmai a anihilà acțiunea principală. (Trib. Iași, I, Drept. 17/95).

2. In materie de divorț nu se poate invocà pentru prima oară în Casație motivul relativ la neîndeplinirea dispozițiunilor art. 219 și 229 c. civ. (Cas. II, 224/96, B. p. 1448).

3. După dispozițiunile aliniatului al doilea de sub art. 229 din codul civil, cererea de despărțenie se va respinge, dacă soțul pârât, cu ocazia discuției admisibilității în principiu, va propune motive de neadmiterea cererei de divorț, cari se vor găsì temeinice.

Legea, vorbind de motive de neadmitere, înțelege cauzele de neprimire sau excepțiunile, pe care soțul pârât le opune cererei de despărțenie, nu pentru a contestà faptele ce i se impută, dar pentru a înlăturà cererea de divorț chiar dacă aceste fapte ar fi, sau ar puteà fi dovedite.

Prin urmare, soțul pârât nu poate opune decât acele motive de neadmitere cari fac inutilă cercetarea proce-

1) A se vedeà nota de sub textul art. 221 C. civ.

sului în fond, cum ar fi împacarea, lipsa de cauză legală de divorț, etc.

Așà fiind, instanța de fond cu drept cuvânt refuza a discută temeinicia motivelor de despărțenie, pe motiv că asemenea discuțiune erà relativă la o chestiune de fapt, atingătoare de fondul procesului, în cercetarea căruia nu se puteà intrà cu ocazia admisibilității în principiu. (Cas. II, 150 din 4 Iunie 1912. B. p. 1244, Curier Judiciar 58/912).

4. După rânduelile stabilite prin art. 224, 226, 228, 229 și 230 cod. civil, dacă cele două concilieri prezidențiale date parților în materie de desperțeniei au rămas infructuoase, Tribunalul este dator să sorocească părțile pentru audiență publică, să numească un raportor și să comunice lucrările Ministerului public. La ora și ziua astfel fixate, după ascultarea Ministerului public se va hotărî mai întâi asupra cauzelor de neadmitere a despărțeniei dacă vor fi propuse; negăsind întemeiate aceste motive, Tribunalul va declarà în principiu admisibilă acțiunea, iar dacă cauza va fi în stare de judecată, va hotărî asupra fondului.

In ipoteza, însă, când faptele pe cari își fondează reclamantul acțiunea, nu pot fi dovedite la acea audiență, Tribunalul este obligat de a acordà acestuia un alt termen spre a produce actele de care are nevoie și a arătà martorii cu care voește a dovedì acea acțiune, admițând și pârâtului contra probă, de-o va cere.

De aici rezultă în mod clar și neîndoios că hotărîrea prin care se admite numai în principiu acțiunea de divorț și nu se statuează asupra fondului, are caracterul unei încheeri preparatorii, și ca atare nu este susceptibilă de calea apelului la Curte, conform principiilor generale din procedura civilă, decât odată cu hotărîrea dată asupra fondului.

Obiecțiunea ce s'ar puteà face că art. 244 cod. civ. ar deschide calea apelului la Curte în contra tuturor hotărîrilor de admisiune în această materie, nu este întemeiată, de oarece textul nu vizează decât hotărîrile desăvârșite, după cum, de altfel, legiuitorul explică imediat prin fraza „sau a judecății definitive data de Tribunalul de prima instanță în materie de despărțenie".

Prin urmare, în speță, făcându-se apel în contra hotărîrei de admisiune în principiu a divorțului, bine, Curtea de apel l-a respins ca inadmisibil. (Cas. II, dec. civ. 434 din 9 Oct. 1923, Jur. Gen. 1923, No. 1544, Dreptul 36/923, Pand. Rom. 1924, III, 2).

5. A se vedeà: art. 216 nota 3.

Art. 230. — Indată după admiterea cererei de despărțenie, asupra raportului judecătorului raportor, ascultându-se și ministerul public [1]), tribunalul va hotărî asupra fondului, dacă va găsì cauza în stare de a fi judecată; la din contră, va admite pe reclamant a dovedì faptele, pe care 'și fondează arătările și pe pârît a dovedì contrariul. (Civ. 211 urm., 229, 231 urm.; Pr. civ. 91, 99; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 247).

Text. fr. Art. 247. — Immédiatement après l'admission de la demande en divorce, sur le rapport du juge commis, le ministère public entendu, le tribunal statuera au fond. Il fera droit à la demande, si elle lui paraît en état d'être jugée; sinon, il admettra le demandeur à la preuve des faits pertinents par lui allégués, et le défendeur à la preuve contraire.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 225, 229, 244;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1201, 1221; III, ed. 2-a, No. 564, 595.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 92 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 115; *Notă* sub. Trib. civil Bruxelles 1 Iunie 1917, Jurispr. Gen. 27/923 No. 1851;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 436.
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 43, 73;

1) A se vedeà nota de sub textul art. 221 Cod. civ.

Jurisprudenţă.

1. Curtea de apel nu violează nici un text de lege, servindu-se în materie de divorţ cu nişte probe administrate în procesul corecţional dintre soţi. (Cas. II, 12/Ian. 21/75, B. p. 6).

2. Deşi, după art. 230, îndata dupa admiterea cererei de divorţ în principiu se procede la judecarea fondului dacă va fi în stare de judecată, însă acest articol prevede cazul când cererea de divorţ s'a admis în principiu la prima instanţă, iar nu la curte. Şi deşi după principiile stabilite în procedura civilă prin efectul devolutiv al apelului procesul se repune în starea în care a fost la tribunal, curtea trebue să completeze ceeace nu s'a făcut la prima instanţă, însă acest principiu este prevăzut numai pentru dreptul comun, iar nu şi pentru divorţuri. Or, la divorţ legiuitorul a prevăzut o procedură diferită de cea ordinară, a înscris această procedură chiar în codul civil, a stabilit-o pe alte norme; a hotărît, în interesul de a se puteà reconcilià părţile, ca procedura la tribunal să fie lentă, plină de încercări de împăcare, cu mai multe termene, fără drept de opoziţiune, pe când la curte legiuitorul ordonă celeritatea, fără nici una din procedurile de împăcăciune impuse la tribunal. Dacă s'ar admite principiul că prin efectul devolutiv al apelului curtea, după deciziunea de admitere în principiu a apelului, să intre în cercetarea fondului, atunci s'ar eludà legea, s'ar înlăturà toate acele ajurnări şi încercări de împacăciune prescrise de legiuitor în interesul de a se împuţinà numărul divorţurilor, cari se urmează numai la tribunal. Ast-fel fiind, dacă curtea a admis în principiu cererea de divorţ ce tribunalul o respinsese, fondul procesului urmează a se trimite spre a fi judecat la tribunalul căruia i s'a îndreptat cererea de divorţ. (Apel Focş. II, 20 Febr. 12/82, *Dr.* 3/82).

3. Curtea de apel respingând cererea soţiei de a i se chemà şi ascultà noui martori, pentru motivul că dejà s'a ascultat la tribunal un număr suficient de martori propuşi de dânsa şi că lipsa unora a provenit din cauză că le-a indicat domiciliul greşit, a uzat ast-fel de facultatea legală de apreciere, fără să comită un exces de putere sau tăgadă de dreptate. (Cas. II, 91 92, Mai 26 92. B. p. 528).

4. Art. 230 din c. civ., nu cuprinde o dispoziţiune excepţională, ci consacră principiul comun de drept, după care fiecare parte în proces are dreptul sa combată probele aduse contra sa.

Utilitatea şi oportunitatea dovezilor cu martori, propuse de părţi, sunt lasate la aprecierea instanţelor de fond, destul numai că aceste instanţe să motiveze hotărîrea lor în această privinţa. (Cas. II, decizia civilă No. 157, din 5 Iunie, 1915. Jur. Rom. 1916, p. 71).

5. A se vedeà: Art. 224 nota 2.

Art. 231. — Asupra fiecărui act al pricinei, părţile după raportul judecătorului, şi mai înainte de a vorbì ministerul public[1]), pot propune contestaţiunile lor, mai întâi asupra motivelor de admitere şi apoi asupra fondului, dar în nici un caz azistentul reclamantului nu va fi admis, dacă reclamantul însuşi nu se va înfăţişà în persoană. (Civ. 225, 229, 232 urm.; Civ. Fr. 248).

Text. fr. Art. 248. — A chaque acte de la cause, les parties pourront, après le rapport du juge, et avant que le ministère public ait pris la parole, proposer ou faire proposer leurs moyens respectifs, d'abord sur les fins de non-recevoir, et ensuite sur le fond; mais en aucun cas le conseil du demandeur ne sera admis, si le demandeur n'est pas comparant en personne.

Doctrină străină.

Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 223, 228 urm., 245;
Laurent, III, 235;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1218, 1222, 1311; III, ed. 2-a, No. 590, 596, 705.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 92 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*. p. 114, 256;
Cantacuzino Matei, p. 700, 701;
Nacu, I, p. 436;

1) A se vedeà nota de sub textul art. 221 Cod civ.

NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului* No. 43, 73;
PERIEȚEANU I. GR., *Notă* sub. C. Apel Buc. s. III, 2341 din 23 Oct. 1919. Pand. Rom. 1922, II, 171.

Art. 232. — Indată ce se va pronunță hotărîrea care va ordonà a se face cercetări, grefierul tribunalului va cetì partea procesului-verbal care conține numele martorilor propuși, și pe cari părțile au cerut a fi ascultați.

Părțile vor fi vestite de către președinte că mai pot propune și alți martori; însă, că după aceasta nu vor mai puteà fi primite a mai face și alte propuneri. (Civ. 221, 224, 226 urm., 233, 234, 235, 239; Civ. Fr. 249).

Text. fr. Art. 249. — Aussitôt après la prononciation du jugement qui ordonnera les enquêtes, le greffier du tribunal donnera lecture de la partie du procès-verbal qui contient la nomination déjà faite des témoins que les parties se proposent de faire entendre. Elles seront averties par le président, q'uelles peuvent encore en désigner d'autres, mais qu'après ce moment elles n'y seront plus reçues.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 227, 244;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1224; III, ed. 2-a, No. 599.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 92 urm.; *Observație* sub. Cas. II, 212 din 4 Iunie 1902. Curier Jud. 5/1903;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 436;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 74;
OPRESCU CONST. *Notă*. sub. Trib. Botoșani Jurnal 836 din 21 Oct. 1924. Jur. Gen. 1924 N. 216;
SESCIOREANU G., *Notă* sub. Trib. Fălciu 822 din 31 Mart. 1921, Pand. Rom. 1924, II, 536.

Jurisprudență.

1. Art. 332 pr. civ. prevede că în apel se pot repetà probele făcute la prima instanță, dacă judecătorul le găsește defectuoase sau incomplecte, precum și a ordonà ori ce alte instrucțiuni și probe noui. Deci dacă partea propune în apel a produce mărturii noui, curtea nu se poate mărginì a respinge această propunere pe cuvântul că în materie de divorț ar fi o procedură excepțională și că art. 232 c. civ. limitează acest drept, fără a se pronunțà dacă probele produse la tribunal nu sunt defectuoase sau incomplecte, așà cum cere art. 332 pr. civ. caz în care numai curtea poate refuzà cererea. Chiar din rostirea cuvintelor „părțile vor fi vestite de președinte că mai pot propune și alți martori" cuprinse în § 2 din art. 232 c. civ., rezultă că dreptul de a se produce noui martori nu este interzis, din contra, legiuitorul oferă părților în privința dreptului de apărare mai multă garanție. (Cas. II, 175/Nov. 28/72, B. p. 326).

2. A se vedeà: Art. 224 cu notele 2, 4; art. 230 nota 3.

Art. 233. — Părțile vor face propunerile lor îndată în contra acelor martori ce vor voì a se depărtà. Tribunalul va hotărî asupra acestor propuneri, după ce va ascultà pe ministerul public[1]). (Civ. 226, 232, 234 urm.; Leg. 29 Octomv. 77; Civ. Fr. 250).

Text. fr. Art. 250. — Les parties proposeront de suite leurs reproches respectifs contre les témoins qu'elles voudront écarter. Le tribunal statuera sur ces reproches, après avoir entendu le ministère public.

1) A se vedeà nota de sub textul art. 221 Cod. civ.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 230, 421 nota 1;
LAURENT, III, 235;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1226; III, ed. 2-a, No. 602.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 92 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 437, 447.

Art. 234. — Rudele părților, afară de copii și descendenți, nu pot fi respinși ca martori, sub cuvânt de rudenie, precum asemenea nici slugile căsătoriților, sub cuvânt că sunt slugi; dar tribunalul va judecà și va aprecià după împrejurări depunerile rudelor și ale slugilor. (Civ. 224, 232 urm.; Pr. civ. 191, 192; Civ. Fr. 251).

Text. fr. Art. 251. — Les parents des parties, à l'exception de leurs enfants et descendants, ne sont pas reprochables du chef de la parenté, non plus que les domestiques des époux, en raison de cette qualité; mais le tribunal aura tel égard que de raison aux dépositions des parents et des domestiques.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 130, p. 77;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 231, 395;
DALLOZ, *Suppl.* Div. et sép. de corps 427, 430.
DEMOLOMBE, IV, 480, 480 bis;
HUC, II, 375, 376;
LAURENT, III, 234, 235;
PANDECTES FR., *Divorce*, 2162, 2173, 2175, 2178, 2180, 2181;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1229 urm.; III, ed. 2-a, No. 605 urm.;
SIREY, *Divorce*, 2554 urm., 2558, 2561.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 98 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 115; *Observație* sub. Trib. civil Bordeaux, 4 April 1900. Curier Jud. 43/1902;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 443, urm.

Art. 235. — Orice hotărîre care ar admite vre-o dovadă testimonială va denumì pe martorii ce urmează a fi ascultați, și va hotărî ziua și ora în cari părțile sunt datoare a-i aduce la tribunal. (Civ. 224, 226, 232, 234; Pr. civ. 186-187; Civ. Fr. 252).

Text. fr. Art. 252. — Tout jugement qui admettra une preuve testimoniale, dénommera les témoins qui seront entendus, et déterminera le jour et l'heure auxquels les parties devront les présenter.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 227 urm., 231 urm., 232, 237 urm., 393, 414; ed. 1-a, III, p. 165, 180;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1218 urm., 1232 urm., 1237; III, ed. 2-a, No. 591 urm., 608 urm., 614, 651 urm., 1156.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 93, 95; (VII, p. 295 No. 1);
Cantacuzino Matei, p. 700, 701;
Nacu, I, p. 436, 443;
Nemetescu P. George, *Călăuza divorţului* No. 74;
Opresou Const., *Notă* sub. Trib. Botoşani Jurn. 8336 din 21 Oct. 1924. Jur. Gen. 1924. N. 2166;

Art. 236. — Depunerile martorilor se vor primì la tribunal în şedinţă secretă de faţă cu ministerul public[1]) cu părţile, sfătuitorii sau amicii lor, până la numărul de 3 din fiecare parte. (Civ. 224, 237; Pr civ. 100, 194 urm.; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 253).

Text. fr. Art. 253. — Les dépositions des témoins seront reçues par le tribunal séant à huis clos, en présence du ministère public, des parties, et de leurs conseils ou amis, jusqu'au nombre de trois de chaque côté.

Doctrină străină.

Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 223.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 95 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 114, 115, 120, 256; *Observaţie* sub. Cas. I, 21 Febr. 1923. Pand. Rom. 1923-III-116;
Cantacuzino Matei, p. 700, 701;
Nacu, I, p. 437, 442.

Jurisprudenţă.

1. Deşì după art. 236, martorii, în materie de divorţ, trebue să fie ascultaţi în audienţa secretă, totuşi, pe cât timp nu se constată că ascultarea martorilor a fost făcuta în audienţă solemnă, presumpţiunea este că s'au făcut în şedinţă secretă. — Şi chiar dacă ar fi adevărat că nu s'a făcut în audienţă secretă totuşi prin faptul că nu s'a propus această lipsă de formalitate înaintea instanţei de fond, se presupune acoperită prin tăcerea părţilor. Chiar când aceste depuneri ar fi fost făcute în audienţa solemnă şi nu în audienţă secretă, această lipsă de procedură nefiind prevăzută de legiuitorul civil sub peedapsă de nulitate, precum e la francezi în art. 262 din procedura civilă, nu se poate considerà de ordine publica şi invocă pentru prima oară înaintea curţei de casaţie. (Cas. II, 115, Sept. 9 91. B. p. 1007).

2. Dacă art. 236 din codul civil cere ascultarea martorilor înaintea completului Tribunalului sau al Curţii de Apel, această dispoziţiune însă a devenit facultativă în urma aplicaţiunii art. 31 din noua lege de organizare judecătorească, aşà că Curtea de Apel, ascultând martori prin delegaţie în persoana unuia din consilieri nu a violat art. 236 din codul civil. (Cas. II, 20 Sept. 1910, B. p. 1211).

3. Instanţa de apel e în drept a respinge ca inutile depoziţiunile martorilor, întrucât motivează deciziunea sa cu privire la inutilitatea acelor martori. (Cas. II, 20 Sept. 1910, B. p. 1211).

4. Din faptul ca soţul reclamant într'o acţiune de divorţ nu s'a prezentat la termenul fixat pentru admiterea probei cu martori, nu se poate trage concluzia ce s'ar fi dezistat de la acţiunea de divorţ, ci numai că a renunţat la efectuarea preparatorului. (C. Apel Buc. s. III, 29 April. 913. Curier Jud. 16 914. In acelaş sens: C. Apel Buc. s. I. 1162 din 23 Febr. 1922. Curier Jud. 17/922).

5. A se vedeà art. 238 cu nota 3.

Art. 237. — Părţile, prin sine sau prin organul sfătuitorilor, pot face martorilor observaţiunile şi interpelaţiunile ce vor găsì de cuviinţă, fără însă ca să-i întrerupă în cursul

---

1) Conform art. 2 al legii din 29 Octomvrie 1877 asupra atribuţiunilor ministerului public prezenţa sa la şedinţă, în această materie, nu mai este necesară. A se vedeà şi art. 81. Proc. civilă.

depunerilor ce au a face. (Civ. 226, 228 urm., 233, 238 urm.; Pr. civ. 199; Civ. Fr. 254).

Text. fr. Art. 254. — Les parties, par elles ou par leurs conseils, pourront faire aux témoins telles observations et interpellations qu'elles jugeront à propos, sans pouvoir néanmoins les interrompre dans le cours de leurs dépositions.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 95 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 114, 115, 120. 256;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p, 437;
TATARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 54.

Art. 238. — Fiecare depunere se va face înscris, precum asemenea și toate zisele și observațiunile ce se vor face asupra acelor depuneri.

Procesul-verbal al cercetărei se va citi atât martorilor cât și părților; și unii și alții vor fi datori a-l subscrie. Se va face mențiune despre subscrierea lor, sau despre a lor declarare că nu pot sau nu voesc a subscrie. (Civ. 227; Pr. civ. 198 urm., Civ. Fr. 255).

Text. fr. Art. 255. — Chaque déposition sera rédigée par écrit, ainsi que les dires et observations auxquels elle aura donné lieu. Le procès-verbal d'enquête sera lu tant aux témoins qu'aux parties: les uns et les autres seront requis de le signer; et il sera fait mention de leur signature ou de leur déclaration qu'ils ne peuvent ou ne veulent signer.

Dotrină străină.

LAURENT, III, 236, 239;
SIREY, *Divorce*, 2524.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 95 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*. p. 115; *Observație*, sub. C. Apel Iași s. II, 826 din 4 Iulie 919. Dreptul 42/1920;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 437.

Jurisprudență.

1. Legiuitorul a creat în materie de despărțenie o procedură specială pentru ascultarea martorilor, cu forme nesancționate de nulitate (art. 238), o procedură pe care legea posterioară, care pronunță expres nulitatea cercetării cu martori când procesul-verbal nu e iscălit de martori (art. 198 pr. civ.) n'a abrogat-o, de oare ce o lege generală posterioară nu poate schimbă o lege anterioară specială. Și violarea unei legi nu atrage nulitatea virtuală a actului prin care ea a fost înfrântă când îndeplinirea complectă a scopului ce și-a propus legiuitorul să atingă cu acea lege, atârnă de la vegherea și diligența părților. Dacă dar partea care a fost presinte la cercetarea procesului a omis de a reclamă stricta observare a unei forme nesancționate de nulitate, trebue să-și impute șieși o neregularitate care provine din faptul său. (Cas. II, 93/Oct. 12/83, B. p. 981).

2. Formalitatea prevăzută de art. 238 din codul civil, ca procesul-verbal al depunerilor martorilor sa fie semnat de toate părțile, nu este prevăzută sub pedeapsă de nulitate. (Cas. I, 217/99. B. p. 675).

3. In materie de divorț, ședința trebue să fie secretă ori de câte ori părțile o cer, pentru ca ele să aibă putința liberei discuții, a faptelor și împrejurărilor.

Prin urmare, nu poate fi un motiv de casarea deciziunii pentrucă se-

dința nu a fost declarată secretă, întru cât părțile nu au cerut aceasta la instanța de fond. (Cas. II, 1 Dec. 1908, B. p. 2073).

4. In materie de divorț, formalitatea prevăzută de art. 238 cod. civil, ca procesul-verbal al depunerilor martorilor să fie semnat de părți, nu este prevăzută sub pedeapsă de nulitate. (Cas. II, 1 Dec. 1908, B. p. 2073).

5. Când instanța de fond se referă la depozițiile martorilor cari arată anume insulte adresate de soț soției, nu este nevoie ca să se reproducă în hotărîre acele expresii și insulte cari pentru instanța de fond constitue insulte grave de natură a motivà despărțenia. (Cas. II, 1 Dec. 1908, B. p. 2073).

6. Art. 238 c. civ., arătând modul cum trebue să se facă depunerea martorilor, dispune că în materie de divorț, procesul verbal al cercetării trebue să fie citit atât martorilor cât și părților și că și unii și alții trebue să-l semneze, făcându-se mențiune despre semnarea sau declarația lor că nu pot sau nu voesc a-l subscrie; această formalitate nu este prevăzută sub pedeapsă de nulitate. (C. Apel Iași, s. II, 826 din 4 Iulie 919. Dreptul 42/920).

Art. 239. — După săvârșirea celor două cercetări sau a celei cerute de reclamant, dacă pârîtul nu a adus martori, tribunalul va soroci părțile pentru ședința publică a cărei zi și oră o va determinà. Va ordonà a se comunicà lucrările ministerului public [1]) și và numì un raportor.

Ordonanța de sorocire se va notificà pârîtului în termenul ce se va hotărî prin acea ordonanță. (Civ. 220 urm., 223 urm., 228 urm., 240; Pr. civ. 81; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 256).

Text. fr. Art. 256. — Après la clôture des deux enquêtes ou de celle du demandeur, si le défendeur n'a pas produit de témoins, le tribunal renverra les parties à l'audience publique, dont il indiquera le jour et l'heure; il ordonnera la cómmunication de la procédure au ministère public, et commettra un rapporteur. Cette ordonnance sera signifiée au défendeur, à la requête du demandeur dans le délai qu'elle aura déterminé.

Doctrină străină.

LAURENT, III, 240.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 101 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 116, 118;
CANTACUZINO MATEI, p, 700, 701;
NACU, I, p. 437;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 46, 76.

Jurisprudență.

1. A se vedeà art. 224 cu nota 2.

Art. 240. — La ziua hotărîtă pentru judecata definitivă se va da cetire raportului de către judecătorul însărcinat cu el. Părțile vor puteà mai la urmă face prin ele înșile toate observațiunile ce vor socotì folositoare pricinei lor. După aceasta ministerul public va luà concluziunile sale [2]).

Hotărîrea definitivă se va pronunțà în ședință publică. (Civ. 238, 239; Pr. civ. 118; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 257, 258).

---

1) A se vedea nota de sub textul art. 221 Cod. civ.
2) A se vedea nota de sub textul art. 221 Cod. civ.

Text. fr. Art. 257. — Au jour fixé pour le jugement définitif, le rapport sera fait par le juge comis: les parties pourront ensuite faire, par elles-mêmes ou par l'organe de leurs conseil, telles observations qu'elles jugeront utiles à leur cause; après quoi le ministère public donnera ses conclusions.

Text. fr. Art. 258. — Le jugement définitif sera prononcé publiquement: lorsqu'il admettra le divorce, le demandeur sera autorisé à se retirer devant l'officier de l'état civil pour le faire prononcer.

Doctrină străină.

Vraye et Gode., *Le divorce et la séparation de corps*, I, 310, p. 286.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 101 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie* p. 116, 118;
Cantacuzino Matei, p. 700, 701;
Nacu, I, p. 438;
Nemetescu P. George, *Călăuza divorțului*, No. 49, 79.

Jurisprudență.

1. Opozițiunea se întemeiază pe această idee că o persoană, care din împrejurări neprevăzute nu s'a prezentat la prima înfățișare, să nu fie judecată fără sa se apere. Prin urmare, ea aparține de dreptul natural, și ca atare nu se poate privà o parte de acest drept de cât atunci când intențiunea legiuitorului este vădită în această privință. Acest principiu e consacrat de legislațiunea noastră prin art. 154 pr. civ. după care toate hotărîrile pronunțate de către instanțele judecătorești pot fi atacate pe calea opozițiunei. Și întru cât nu există în codul civil un articol formal care să ridice acest drept, urmează de acì că această regulă de procedură se aplică și în materie de divorț. Dacă legiuitorul prin art. 247 c. civ., vorbește de dreptul de opozițiune numai pentru curțile de apel, nu rezultă din acest text de lege că la tribunal s'a suprimat acest drept, întru cât nu e un text de lege formal prin care să se înlăture opozițiunea în privința hotărîrilor pronunțate de prima instanță în materie de divorț; nefiind dar o dispozițiune expresă în lege, nu prin interpretare se poate creeà o decădere de drepturi și a se închide părței această cale legală de a atacà o hotărîre pronunțată în lipsa sa fără să se fi putut apărà. Chiar spiritul legei ne conduce la această interpretare, de oarece prin toate textele de lege legiuitorul a căutat să creeze cât mai multe piedici în privința divorțului. Dacă doctrina și jurisprudența în Franța, de unde legiuitorul nostru a tradus dispozițiunile de lege relative la divorț adm te interpretarea contrarie, aceasta se explică prin împrejurarea că la francezi există antecedente istorice, care nu sunt la noi, și art. 881 pr. civ., care nu e reprodus în codul nostru ast-fel că pe nici unul din aceste argumente nu ne putem întemeià ca să înlăturăm un principiu atât de mare, acela al opozițiunei. (Cas. II, 3 85, Ian. 21 85, B. p. 57. Apel Buc. III, 9, Dec. 8 83, *Dr.* 27/84; Apel Buc. III, 6, Oct. 15 83, *Dr.* 3 83; Trib. Iași II, Dec. 9 86, *Dr.* 25 87).

2. Materia divorțului este excepțională și procedura sa e legiferată a parte în codul civil (art. 211—248). Și în nici unul din articolele relative la această materie nu se vorbește despre dreptul de opozițiune la deciziunea unei curți apelative (art. 247). Art. 245 vorbind de termenul de apel și de momentul de când începe a curge, fixează acest moment la data comunicărei sentinței, atât când această sentință s'a pronunțat contradictoriu, cât și când s'a obținut în lipsa uneia din părți; acest articol, prevăzând că termenul de apel contra sentinței de divorț pronunțată în lipsă curge din momentul comunicărei ei, prin aceasta se exclude formal aplicațiunea art. 318 și 319 pr. civ., după cari termenul de apel curge de la expirarea termenului de opozițiune dacă nu s'a făcut, iar dacă s'a făcut din ziua în care s'a pronunțat respingerea opozițiunei. Dispozițiunea art. 245 c. civ., departe de a fi o inadvertență sau o eroare a legiuitorului, ea este o excepțiune introdusă intenționat, având și rațiunea sa de a fi, fie rațiunea sa istorică, ordonanța din 1667 care nu admiteà opozițiunea în materie de divorț și sub a cărei influență s'a redactat art. 263 c. civ., francez, fie rațiunea logică care l'a determinat de asemenea a admite *urgența* în judecarea cauzelor de divorț ajunse în apel. Dacă legiuitorul a admis urgența în

apel (art. 244), în vederea probabilității că soții prin tenacitatea ce au arătat în continuarea lungei și lentei proceduri urmată la prima instanță nu se vor mai împăcà, și în vederea interesului ce are societatea de a se terminà cât mai curând scandalul care din secret ce erà, a devenit public prin ajungerea procesului în apel, e natural lucru și logic ca aceleași motive să fi determinat pe legiuitor a nu admite în materie de divorț opozițiunea la sentința pronunțata în prima instanță. Dispozițiunile dreptului comun se aplică prin analogie la materiile excepționale numai când legile excepționale nu conțin dispozițiuni contrarii dreptului comun; or în specie calea opozițiunei este închisă expres contra sentințelor tribunalelor date în materie de divorț. (Trib. Tutova, 54, Febr. 14/84, *Dr.* 23/84).

3. Opoziția derivând din dreptul de apărare s'a admis în principiu că în ori ce materie opozițiunea poate fi primită în privința hotărîrilor date în lipsă, prin aceea chiar că nu a fost interzisă. Totuși acest principiu poate suferì excepțiune de câte ori legea printr'o dispozițiune specială hotărăște alt-fel. Ori în materie de divorț legiuitorul a introdus o procedură specială, care face parte din codul civil, voind ast-fel a derogà de la dreptul comun. In adevăr această derogațiune rezultă din art. 245 c. civ. care, ocupându-se de termenul de apel, declară că acest termen este de 2 luni socotit din ziua în care s'a comunicat apelantului hotărîrea dată în ființa ambelor părți sau *în lipsă*. Dacă dar legea ar fi înțeles a acordà dreptul de opozițiune și pentru sentințele date în lipsă de tribunal, ar fi declarat că termenul de apel pentru aceste hotărîri ar curge după expirarea termenului de opozițiune, conform regulei stabilită prin art. 247 în privința deciziunilor emanate de la curte, ceea ce legiuitorul nu face. De unde rezultă că, atât pentru sentințele date de tribunal în ființa ambelor părți, cât și pentru cele date în lipsă, legea nu acordă de cât dreptul de apel. (Trib. Iași, I, 25, Ian. 27/84, *Dr.* 31/84).

4. Singura declarare din partea soțului, în sens că pentru a nu se mai amânà judecarea procesului primește a se pronunțà divorțul atât după cererea sa cât și după aceea a soției, nu poate să oblige pe curte de a admite cererea făcută de soție, în lipsă de probe pentru stabilirea cauzelor de divorț invocate de dânsa. (Cas. II, 91, Mai 26/92, B. p. 529).

5. In materie de despărțenie nu există drept de opoziție în contra hotărîrilor Tribunalelor, acest drept existând numai în contra deciziilor curților de apel. (Cas. II, 208/900, B. p. 1207).

6. Cu ocazia discutării admisibilității cererei de divorț, ascultării martorilor și celorlalte formalități premergătoare despărțeniei, nefiind a se hotărî nimic cu privire la situația și interesele copiilor eșiți din căsătorie, prezența în instanță a Ministerului public nu este necesară, așà că nu se poate cere nulitatea hotărîrei din cauza neparticipării procurorului, daca la darea sentinței de despărțenie, când s'a statuat și asupra intereselor minorilor, procurorul a pus concluziuni.

Nu se pot invocà în casație, nulitățile și neregularitățile de la prima instanță, cari se găsesc îndreptate și acoperite prin judecata celei de a doua instanțe, prin efectul devolutiv al apelului. (Cas. II, 79/1912. Curier Judiciar 38/1912).

7. Nici un text din rânduelile referitoare la despărțenie nu consideră lipsa reclamantului ca o dezistare de la acțiune și o atare prezumpție nu poate aveà ființă de cât pe temeiul legii. (Cas. II, 131 din 2 Nov. 1920, Jur. Rom. 1-2/921).

8. A se vedeà: art. 216 cu nota 3.

Art. 241. — Când cererea de despărțenie se va fi făcut pentru motiv de violență, asprime sau înjurii grave, chiar după ce toate vor fi bine constatate. judecătorii au facultatea de a nu admite îndată despărțenia. In acest caz mai înainte de a hotărî, vor autorizà pe femee a părăsì locuința bărbatului său, fără a fi datoare să-l primească la dânsa, dacă ea nu va voì; și vor condamnà pe bărbat a-i plătì o pensiune de întreținere în proporțiune cu mijloacele sale, dacă femeea însăși nu va aveà venituri îndestulătoare pentru susținerea trebuințelor sale. (Civ. 93, 190, 196, 212, 242, 250; Pr. civ. 408, 409; Civ. Fr. 259).

Text. fr. Art. 259. — Lorsque la demande en divorce aura été formée pour cause d'excès, de sévices ou d'injures graves, encore qu'elle soit bien éta-

blie, les juges pourront ne pas admettre immédiatement le divorce. Dans ce cas, avant de faire droit, ils autoriseront la femme à quitter la compagnie de son mari, sans être tenue de le recevoir, si elle ne le juge à propos; et ils condamneront le mari à lui payer une pension alimentaire proportionnée à ses facultés, si la femme n'a pas elle-même des revenus suffisants pour fournir à ses besoins.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 423;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 147;
DALLOZ, *Suppl.*, Div. et sép. de corps, 451, 452, nota 2:
DEMOLOMBE, IV, 467, 486;
DURANTON, II, 597, nota 1, 610;
HUC, II, 378, p. 404;
LAURENT, III, 243, 246; *Supplément*, I, 690;
PANDECTES FR., *Divorce*, 2378;
THIRY, I, 357.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 37 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 109, 324; *Observaţie* sub. Cas. II, 259 din 7 Dec. 1905. Dreptul 11/1906; *Adnotaţie* sub C. Apel Buc. s. I, 13 Ian. 1900. Curier Jud. 13/1900; *Observaţie* sub. C. Apel Iaşi s. I, 11 Oct. 1900. Curier Jud. 15/1901; *Observaţie* sub. Cas. II 310 din 25 Iunie 903, Cas. II, 250 din 6 Iunie 903 şi C. Apel Buc. s. III, 8 din 15 Mart. 1903. Curier Jud. 80 1903; *Notă* sub. Cas. II, 422 din 2 Oct. 1923. Jurispr. Gen. 6/924. No. 356; *Notă* sub. C. Apel Douai 9 April 1921. Jurispr. Gen. 16/1924. No. 922;
ALEXANDRESCU TRAIAN. *Notă* sub. Cas. Fr. Curier Jud. 8/1922;
CALETZEANU C., *„Poate tribunalul să revie asupra jurnalului prin care se acordă anul de încercare"*. Dreptul 13/1906;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
DAN EM., *Observaţie* sub. C. Apel Buc. s. III, 45 din 30 Mai 905. Curier Jud. 65/906;
NACU, I, p. 438, 448, 450, 451;
RĂDULESCU SILIU. *Observaţie* sub. C. Apel Buc. s. I, 903 din 28 April. 1910. Dreptul 39/1910;
STOENESCU D. DEM. *Notă* sub Cas. II, 157 din 22 Iunie 921. Pand. Rom. 1922-I-304.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Prin art. 241 combinat cu art. 242, se prevede că violenţa este motiv legal de separaţiune, fie definitivă, fie provizorie şi nu se lasă în facultatea judecăţii de cât a alege după împrejurări unul sau altul din aceste doua moduri de separaţiune dar nu i se îngădueşte a refuză absolut orice separaţiune, când violenţa este constatată. (Cas. I, Nov. 5 66, B. p. 651).

2. Legiuitorul, plecând din punctul de vedere ca judecătorii primei instanţe, care trăesc în aceeaşi localitate cu părţile care se judecă în divorţ şi care au avut ocaziunea de a le examinà mai bine caracterele la diversele termene la care sunt obligate să compară înaintea lor, sunt mai în poziţiune de a şti dacă mai e posibilitate de reconciliaţiune, le-a dat acestor judecători facultatea ca chiar în cazul când faptele de violenţă, asprime şi injurii ar fi bine constatate, să nu admită îndata divorţul, ci să dea soţilor un an de încercare. Această facultate însă nu a dat-o şi judecătorilor de la curte, pentru cari nu există consideraţiunile pe cari legiuitorul le-a avut în vedere pentru judecătorii primei instanţe, şi aceasta rezultă chiar din art. 244 unde se prescrie ca apelul să se judece de urgenţă, ceea ce însemnează că dacă judecătorii primei instanţe n'au uzat de facultatea ce le dă art. 241, judecătorii secundei instanţe nu pot da anul de încercare pentru că atunci nu s'ar mai puteà judecà apelul de urgenţă şi s'ar violà ast-fel art. 244. De asemenea judecătorii apelului nici nu sunt în poziţiune de a aprecià dacă tribunalul a uzat bine de facultatea ce dă art. 241 în cazul când a dat soţilor anul de încercare, pentru că nu au ocaziune de a cunoaşte caracterele soţilor pentru a puteà şti ast-fel dacă mai e posibilitate de reconciliaţiune, apoi deşi dupa regulele dreptului comun judecătorii apelului pot face tot ceea ce legea dă drept celor de la tribunal, această regulă însă nu-şi poate aveà aplicaţiune în materie de divorţ, pentru că legiuitorul a creat acì un sistem complect şi special de procedură

fundat pe principii proprii și derogă de la procedura dretului comun în multe puncte. (Apel Iași I, 134, Sept. 5/84, *Dr.* 68/84).

3. Tribunalul chiar în caz de a fi bine constatate insultele grave care au dat loc la cererea de divorț, încă, conform art. 241, are facultatea de a nu admite îndată despărțenia și poate acordà un an de încercare, dupa trecerea căruia, fără ca soții să se împace, tribunalul va admite despărțenia, conform art. 242. (Apel Buc. III, 5, Sept. 9/87, *Dr.* 73/87).

4. Art. 241 nu conține nici o distincțiune între judecătorii de prima instanță și acei din apel. Singurul argument invocat pentru a declarà că curtea de apel nu poate uzà de art. 241, este că art. 244 zice ca apelul se va judecà de urgență. Insă apelul fiind devolutiv, și curtea de apel având deplina jurisdicțiune, ca și tribunalul, în regulă generală ori ce se poate cere la tribunal, se poate cere și la curtea de apel, și nu se poate restrânge atribuțiunile curței de apel în limite mai înguste de cât ale tribunalului fără un articol special care să aducă o derogațiune formală la un principiu așà de absolut și de important, articol care nu există în codul civil. Art. 244 nu are alt sens de cât că la curtea de apel, în loc de a se urmà procedura specială și complicată prevăzută de codul civil, pentru diferitele înfățișări ale unui proces de divorț înaintea tribunalului, trebue urmată procedurii ordinară care este mai urgentă, fără însă a micșorà în nimic atribuțiunile judecătorești ale curței de apel, care rămâne în drept de a ordonà ori ce măsură de instrucțiune ar crede necesară precum: ascultare de martori, comisiune rogatorie, etc. Dacă această prescripțiune de urgență nu poate micșorà dreptul curței de apel de a instruì afacerea cum va crede mai bine, cu atât mai mult nu poate influențà nici soluțiunea ce este chemată a da procesului. Anul de încercare, ordonat de justiție, nu este un simplu incident de procedură ci o soluțiune irevocabilă a procesului soții fiind despărțiți imediat sub condițiunea rezolutorie a împăcăciunei, fără ca curtea de apel să poată refuzà pronunțarea despărțeniei definitive. dacă reclamantul, la expirarea termenului, face o asemenea cerere. Curtea de apel e suverană de a refuzà anul de încercare, dacă în fapt nu găsește de cuviință de a-l ordonà, și acest refuz nu cade sub controlul curței de casațiune însă nu este tot astfel când curtea îl refuză prin interpretarea legei, pe motiv că curtea de apel n'ar fi în drept de a pronunțà anul de încercare, interpretarea legei cade totdeauna sub controlul curței de casațiune, și, fiind greșită, atrage casarea hotărîrei. (Cas. II, 168/Oct. 12/92, B. p. 918).

5. Cererea făcută la curtea de apel de a se da un an de încercare este inadmisibilă, căci curtea de apel, conform art. 244, când se face apel în contra hotărîrei de admisiune sau a judecății definitive, urmează să judece de urgență cauza; numai tribunalul are facultatea de a nu admite îndată despărțenia și a da soților un an de încercare. (Apel Galati, I, 160, Dec. 19/91, *Dr.* 68/92).

6. In materie de divorț legiuitorul derogând de la regulile procedurei ordinare, nu dă drept de apel în contra hotărîrei care acordă, în prima instanță, un an de încercare, ci numai odată cu hotărîrea asupra fondului. Prin admiterea unui an de încercare Trib. nu judecă afacerea ci prepară soluția procesului, așà că Curtea, asupra apelului făcut în contra unei astfel de hotarîri, nu ar puteà să intre în judecata fondului, și să respingă sau să admita divorțul, fără ca mai întâi prima instanță sa se fi pronunțat definitiv asupra fondului. (Cas. I, 250/903, B. p. 870).

7. Hotărîrile trib. de prima instanță, cari admit anul de încercare, nu au un caracter provizoriu și preparator, ci trebuesc a fi socotite ca definitive, de oarece leagă pe trib. care, dacă părțile nu s'au împăcat, nu poate decât să admită acțiunea de despărțenie. Asemenea hotărîri intră în art. 244 și apelul la curte este admisibil. (Apel Buc. II, *Dr.* 11/906. Cas. II, 310/903, B. p. 957).

8. După art. 241 și 242 hotărîrile, prin care li se acordă părților un an de încercare, sunt hotărîri definitive și deci părțile nemulțumite trebue să le atace pe calea apelului sau a recursului, fără să aștepte executarea lor. (Cas. II, 535/904, B. p. 1853).

9. Chestiunea de a se ști dacă soțul este sau nu în măsură de a da o pensie alimentară soției în timpul procesului de divorț, este o chestiune de pură apreciare a instanței de fond, nesupusă controlului Curții de Casație. (Cas. II, 14 Nov. 1907, B. p. 1740).

10. In afaceri de divorț, când soții au copii, instanța, fie la Tribunal, fie la Curtea de Apel, trebuie să se constitue cu participarea ministerului public, chiar și atunci când Curtea are a judecà apelul făcut în contra încheierii Tribunalului care ordonase anul de încercare. (Cas. II, 12 Ianuarie 1910, B. p. 49).

11. Sentința Tribunalului prin care, în materie de divorț, se dă părților un an de încercare, conform art. 241 din codul civil, nu e supusă apelului, atât conform regulelor de procedură civilă, cât și conform art. 244 din codul civil,

căci acea sentință nu e definitivă, ci ea fixând anul de încercare, Tribunalul rămâne învestit, până după expirarea anului acordat, când părțile nerevenind la împreuna vietuire, acelaș Tribunal pronunță hotărîrea definitivă de despărțenie. (Cas. II, 63 din 2 Aprilie 1910, B. p. 617, Dreptul 47/910; In acelaș sens: Cas. II, 157 din 22 Iunie 1921, Jur. Rom. 18/921, Pand. Rom. 1922, I, 303).

12. Sentințele Tribunalului pronunțate în materie de divorț prin cari se acordă soților un an de încercare nu sunt susceptibile de apel. (Cas. II, 215 din 3 Oct. 1912, B. p. 1694, Curier Jud. 79/912).

13. Din dispozițiunile art. 241 c. civ. rezultă că acordarea anului de încercare este facultativă pentru judecătorii fondului.

Prin urmare, Curtea de apel a putut să aprecieze și să găsească că nu este locul a se acordă părților în proces un an de încercare, fără să fie ținută ca să motiveze în mod special pentru ce nu a recurs la o asemenea măsură care este lăsată de lege exclusiv la suverana sa apreciere. (Cas. II, dec. civ. No. 12 din 20 Ian. 1914; „Jurispr. Rom." 1914, p. 217).

14. Sentința prin care tribunalele acordă soților un an de încercare este susceptibilă de apel. (C. Apel Iași s. II, 23 Iunie 1919. Justiția (Iași) 3/919).

15. După art. 241 cod. civil, acordarea anului de încercare este lăsată cu totul la înțelepciunea judecătorilor fondului, cari, din examinarea faptelor și împrejurărilor, pot aprecià dacă este sau nu locul a se acordă acest an de încredere.

Prin urmare, din moment ce Curtea de fond, apreciind din depozițiile martorilor audiați că acordarea anului de încercare cerut de recurent este inutilă în cauza, această apreciere a ei este suverană și scapă controlului Curții de casație. (Cas. II, dec. civ. 401 din 17 Sept. 1923. Jur. Gen. 1923, No. 1291, 1924 No. 1503. „Jurispr. Rom." 9-10/924).

16. Art. 241 cod civil a dat judecătorilor facultatea ca chiar în cazul când faptele de violență, asprime și injurii ar fi bine constatate, să nu admită îndată divorțul, ci să dea soților un an de încercare; art. 242 c. c. prevede că dacă după anul de încercare soții n'au revenit la împreună vietuire, tribunalul va pronunță hotărîrea definitivă de admiterea divorțului, apoi art. 244 c. c. prevede că în caz de se face apel, Curtea apelativă va cercetă și judecă cauza de urgență.

Din aceste texte de lege rezultă că dacă judecătorii primei instanțe n'au uzat de facultatea ce le dă art. 241, judecătorii din apel nu pot da anul de încercare, pentru că atunci nu s'ar mai puteà judecà apelul de urgență și s'ar violà art. 244. Dacă după regulele dreptului comun, apelul fiind devolutiv, Curtea de apel poate ordonà ceeace și tribunalul poate încuviință, această regulă însă, nu se poate aplicà în materia divorțului unde legea a creiat un sistem complect și special de procedură fundat pe principii proprii, derogatorii dela procedura dreptului comun.

Așa fiind, în speță, Curtea de apel a dat o bună interpretare art. 241, 242 și 244 c. civ. când a decis că judecătorii instanței de apel nu au facultatea de a acordà anul de încercare și prin urmare când a respins ca inadmisibilă cererea făcută de recurent. (Cas. II, 422 din 2 Oct. 1923. Jur. Gen. 1923 No. 1849 și Jur. Gen. 1924 No. 356; Jur. Rom. 21/923; Pand. Rom. 1924, III, 3).

17. A se vedeà: Art. 242 cu notele respective; Art. 244 cu notele 3, 5, 6, 9, 12-15.

Art. 242. — După un an de cercare, dacă părțile nu vor revenì la împreună vietuire, soțul reclamant poate face a se cità celălalt soț înaintea tribunalului în termenul prescris de lege, pentru a ascultà definitiva hotărîre, care atunci va admite despărțenia. (Civ. 241; Civ. Fr. 260).

Text. fr. Art. 260. — Après une année, d'épreuve, si les parties ne se sont pas réunies, l'époux demandeur pourra faire citer l'autre époux à comparaître au tribunal, dans les délais de la loi, y entendre prononcer le jugement définitif, qui pour lors admettra le divorce.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 423;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 147;
DALLOZ, *Suppl.*, Div. et sép. de corps, 451, 452, nota 1.
DEMOLOMBE, IV, 467, 486;

DURANTON, II, 597, nota 1, 610;
HUC, II, 378, p. 404;
LAURENT, III, 243. 246; *Suppl.*, I, 690;
PANDECTES FR., *Divorce*, 2378;
THIRY, I, 357.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 37 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 110, 324; *Notă* sub. C. Apel Douai 9 April 1921. Jurispr. Gen. 16/924. No. 922;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 438, 448.

Jurisprudență.

1. Dispozițiunile art. 242 sunt obligatorii pentru instanța care a acordat anul de încercare, iar nu și pentru instanțele superioare. Deci, când termenul de 1 an e acordat soților de tribunal, nu e loc a se invocà observarea dispozițiunilor acestui articol înaintea curții apelative. (Cas. II, 245 Iun. 12 /9. B. p. 540).

2. Chiar în caz de a fi bine constatate injuriele și insultele grave care au dat loc la cerere de divorț, tribunalul încă, conform art. 241 are facultatea de a nu admite îndată despărțenia și poate acordà 1 an de încercare, după trecerea căruia, fară ca soții să se împace, tribunalul va admite despărțenia, conform art. 242. Astfel fiind, daca prin întâia sentință, care n'a fost apelată, tribunalul constatând existența insultelor grave comise de către femee în persoana barbatului său, n'a admis despărțenia, ci a dat 1 an de încercare, în cursul căruia părțile neputând revenì la împreuna viețuire, conform cererei soțului reclamant tribunalul a încuviințat divorțul, și dacă această din urmă sentință fiind atacată în apel, curtea a judecat și a apreciat chiar insultele grave, fără să ție seamă de sentința tribunalului prin care se încuviințase despărțenia după anul de încercare fiindcă soții n'au mai putut revenì la convietuire, astfel a violat art. 241 și 242, după care în urma nereușitei încercări de 1 an, tribunalul nu puteà să facă altfel decât să admită cererea de divorț, care singură nu mai poate fi judecată în apel dacă îndeplinește condițiunile pretinse de lege. (Cas. II, 71/86, Iun. 25 86. B. p. 569).

3. Dacă soțul care, după un an de încercare, dobândind despărțenia la tribunal, a primit dinaintea curții de apel desbaterile asupra temeiniciei cererei sale de divorț, fără a pretinde că hotărîrea ce acordă anul de încercare a rămas definitivă, și că prin urmare curtea aveà a pronunțà divorțul conform art. 242 cod. civ., în atare situațiune curtea este în drept să aprecieze cererea de divorț facută că este neîntemeiată. (Cas. II, 95 Sept. 15/86. B. p. 720).

4. Cu ocaziunea apelului făcut în contra sentinței prin care, în urma nereușitei încercări de un an, s'a pronunțat despărțenia, nu se poate discutà și judecà cauzele de divorț întru cât prima hotărîre prin care constatându-se insultele grave, s'a dat anul de încercare, a rămas definitivă prin neapelare. (Apel Buc. III, 5 Sept. 9/87. *Dr.* 73/87).

5. După anul de încercare, dacă părțile nu revin la împreună viețuire, soțul reclamant poate cità pe celălalt soț înaintea tribunalului, care este ținut a pronunțà admiterea divorțului. (Apel Buc. III, 7, Mart. 18/93. *Dr.* 34/93).

6. Potrivit dispozițiunilor art. 242 codul civil, tribunalul dacă constată că soții n'au revenit la comună viețuire în timpul anului de încercare, nu mai este ținut să examineze dovezile acțiunei și să judece temeinicia lor, ci are numai să pronunțe desfacerea căsătoriei în favoarea soțului reclamant. (Apel Buc. III. *Dr.* 9/909, p. 71).

7. A se vedeà : art. 241 cu notele 1, 3.

Art. 243. — Când despărțenia se va cere pentru cuvântul că unul din soți se află condamnat la osânda muncei silnice sau a recluziunei, singurele formalități de observat constă: a înfățișà tribunalului de prima instanță o copie legalizată după hotărîrea prin care s'a condamnat, cu un certificat dela curtea cu jurați, care să constate că acea hotărîre nu mai poate fi atacată prin nici o cale legală. (Civ. 213, 217; C. p. 7; Pr. pen. 226, 396, 405 urm.; Civ. Fr. 261).

Text. fr. Art. 261. — Lorsque le divorce sera demandé par la raison qu'un des époux est condamné à une peine infamante, les seules formalités à observer consisteront à présenter au tribunal de première instance une expédition en bonne forme du jugement de condamnation, avec un certificat de la cour d'assises, portant que ce même jugement n'est plus susceptible d'être réformé par aucune voie légale.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 491, p. 128, nota 26; p. 178, nota 28; p. 179; text și notele 29, 30;
BAUDRY, *Précis*, I, ed. 5-a, 680;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 66, 67, 235, p. 146;
BEUDANT, II, 399;
CARPENTIER, *Divorce*, I, p. 82 urm.; 52, p. 110;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 208;
DALLOZ, *Suppl.* Div. et Sep. de corps, 107;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 318 bis, IV;
DEMOLOMBE, IV, 392, 396, 397, 415;
HUC, II, 300, 373, p. 398;
LE SELLYER, *Des actions publ. et priv.*, I, 359 urm.; p. 504 urm :
MARCADÉ. I, 762;
PANDECTES FR., *Divorce*, 32, 968, 973, 975;
PLANIOL, ed. 2-a, III, 527;
SIREY, *Divorce*, 172 urm.; 227;
VRAIE ET GODE, *Divorce*, I, 39, 73.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 43, 45 urm., 140; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 110, 113;
CANTACUZINO MATEI, p. 700;
NACU, I, p. 439;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călauza divorțului*, No. 85;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 54.

Art. 244. — In caz de a se face apel în contra sentinței de admisiune, sau a judecății definitive date de tribunalul de prima instanță în materie de despărțenie, cauza se va cercetà și se va judecà de urgență de către curtea apelativă. (Civ. 229, 240, 245 urm.; Pr. civ. 78, 316, 326; Civ. Fr. 262).

Text. fr. Art. 262. — En cas d'appel du jugement d'admission ou du jugement définitif, rendu par le tribunal de première instance en matière de divorce, la cause sera instruite et jugée par la cour royale comme affaire urgente.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 493, p. 192, text și nota 15;
CARPENTIER, *Divorce*, 181, p. 193; 186, p. 196;
DEMOLOMBE, IV, 488;
DURANTON, II, 608;
LAURENT, III, 245, 247, 248; *Suppl.* I, 694, p. 465, 466.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 103 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 117; *Observație* sub. Cas. I, 208 din 3 Oct. 1900. Dreptul 67/1900; *Observație* sub. C. Apel Iași s. I, 4 Sept. 1903. Dreptul 63/903; *Observație* sub. Cas. II. 259 din 7 Dec. 1905. Dreptul 11/906; *Observație* sub. C. Apel Galați s. I, 20 din 12 Febr. 1903. Curier Jud. 81/1903; *Observație* sub. Trib. Iași s. I, 156 din 23 Nov. 1904. Curier Jud 86/905; *Observație* sub. C. Apel Constanța, 122 din 10 Iulie 919. Tribuna Juridică 34-36/1919; *Notă* sub. Cas. II, 422 din 2 Oct. 1923. Jurispr. Gen. 6/924 No. 356.
CANTACUZINO MATEI, p. 701, 702;

CODRESCU I. GH., „*Renunţarea la dreptul de apel în materie de despărţire este nulă*". Dreptul 24/1903;
IULIU G., *Observaţie*, sub. C. Apel Iaşi s. I, 1 Mart. 1924, Pand. Rom. 1924-III-118;
NACU, I. p. 439, 445, 446;
NEMETESCU P. GEORGE, *Cauza divorţului*, No. 52, 53, 82, 83;
PERIEŢEANU GR. I. (IPER.), *Notă* sub. C. Apel Buc. s. I, 1162 din 23 Febr. 1922. Curier Jud. 17/922;
RĂDULESCU SILIU, *Observaţie* sub. Cas. S. U, 12 Nov. 909. Dreptul 76/909;
ROSETTI-BĂLĂNESCU I., *Observaţie* sub. Apel Paris, 21 Iunie 1916. Pand. Rom. 1922, III, 129;
SESCIOREANU M. G., *Notă* sub. Cas. II, 42 din 7 Martie 1921. Pand. Rom. 1922, I, 93;
TANOVICEANU I., „*Cerere reconvenţională de divorţ în apel*". Curier Jud. 9/904.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. După art. 317 pr. civ., părţile au facultatea de a renunţà la dreptul de apel. Şi dispoziţiunile acestui articol au a fi observate chiar în materie de divorţ întru cât prin vre un alt articol din codul civil, care reguleazà această materie, nu se derogă de la acest principiu. (Cas. II, 283/Aug. 27/79, B. p. 613; Contra: a se vedeà No. 16 de sub art. 5).

2. In principiu, în materie de divorţ, reclamantul trebue să vie totdeauna în persoană la termenile ce se fixează de judecată, pentru îndeplinirea formelor prevăzute de lege în asemenea materie, precum şi la termenul fixat pentru judecarea procesului în fond. Dacă reclamantul nu se presintă la unul din aceste termene, este presupus că a renunţat la acţiunea începută. Şi odată ce reclamantul renunţă la o acţiune de asemenea natură nu mai poate face apel în contra sentinţei prin care i s'a respins reclamaţiunea pe acest motiv. Ast-fel dacă reclamaţiunea de divorţ s'a respins pe motiv că reclamantul nu s'a prezentat în instanţă la termenul fixat pentru ascultarea martorilor, deşi reclamantul în apel susţine că la termenul când i s'a respins reclamaţiunea în lipsă a fost în imposibilitate de a se prezentà înaintea tribunalului din cauză de boală iar nu că a renunţat la acţiunea intentată, însă acest motiv nu poate fi invocat în apel, căci apelul nu poate existà întru cât reclamantul se presupune că a renunţat la acţiune prin neprezentarea lui în instanţă, căci dacă el în adevăr ar fi fost bolnav şi n'ar fi renunţat la acţiune, motivul absenţei trebuià să-l justifice la tribunal, fie în ziua pentru când au fost chemate părţile, fie în urmă prin o cerere adresată tribunalului, cerere care în cazul de faţă erà admisibilă pentru cuvânt că părţile, la termenul când s'a respins reclamaţiunea ca nesusţinută erau citate pentru a se procedà la ascultarea martorilor, iar nu a se pronunţà asupra divorţului în fond. (Apel Focş. II, Iunie 28/83, *Dr.* 44/84).

3. Legiuitorul, în materie de divorţ prin art. 244, prevede dreptul de apel numai contra sentinţelor de admiterea divorţului în principiu, sau a judecăţei definitive dată de tribunalul de prima instanţă. Şi pentru a se şti dacă dispoziţiunile acestui text de lege sunt enunţiative sau limitative, dacă adică se poate atacà cu apel ori ce încheiere a tribunalului sau numai cele două specii de hotărîri menţionate într'însul, trebue să examinăm variaţiunile de redacţiune ce a suferit art. 262 din codul Napoleon, după care s'a tradus la noi art. 244. Or, proiectul art. 262 francez care a fost prezentat Tribunalului erà conceput în aceşti termeni: „In caz de apel contra veri cărei judecăţi a tribunalului, fie preparatorie, fie definitivă"; în urma discuţiunilor urmate, această redacţiune, care erà expresiunea sistemului care admiteà apelul contra tuturor încheerilor tribunalului, a fost modificată şi termenilor generali din proectul articolului, s'au substituit termenii actualei redacţiuni: „In caz de apel contra sentinţei de admitere sau a judecăţii definitive". Această modificare de redacţiune nu poate aveà altă semnificaţiune de cât că legiuitorul a voit să restrângă facultatea de apel la singurile două cazuri specificate în art. 262 francez, corespunzător cu al nostru 244, întru cât din discuţiunile preparatorii nu se manifestă o voinţă contrarie a legiuitorului. Prin urmare art. 244 este limitativ, ast-fel că nu se poate ataca cu apel încheierea tribunalului care dă soţilor

anul de încercare. Dacă s'ar admite opiniunea după care apelul ar fi admisibilă și contra acestor încheieri, atunci curtea nu ar puteà da de cât una din aceste două soluțiuni: 1) sau să admită apelul găsind că nu trebue acordat anul de încercare și evocând fondul să pronunțe divorțul, 2) sau să respingă apelul. In primul caz ar desesiză tribunalul fără ca dânsul să se fi pronunțat asupra reclamațiunii de divorț, ceea ce nu e admisibil. In al doilea caz ar prejudecà fondul, pentru că ar trebuì ca să examineze dânsa faptele de injurii grave pe cari se motivează cererea de divorț, și numai găsindu-le că se probează și se constată în destul din instrucțiunea făcută la tribunal, ar putea zice că apelul este nefundat și bine a dat tribunalul anul de încercare, ast-fel că în acest caz defendorul contra căruia tribunalul va pronunță divorțul după expirarea anului de încercare nu va mai puteà face apel contra acestei din urmă sentințe a tribunalului, de oare ce curtea l'a prejudecat dejà pe când art. 244 îi acordă în mod expres acest drept. Legiuitorul, plecând din punctul de vedere că judecătorii primei instanțe, care traesc în aceeași localitate cu părțile care se judecă în divorț și care au avut ocaziunea de a le examinà mai bine caracterele la diversele termene la care sunt obligate să compară înaintea lor, sunt mai în pozițiune de a ștì dacă mai e posibilitate de reconciliațiune, le-a dat acestor judecători facultatea ca chiar în cazul când faptele de violență, asprime și injurii, ar fi bine constatate, să nu admită îndată divorțul, ci să dea soților un an de încercare. Această facultate însă nu a dat'o și judecătorilor de la curte, pentru cari nu există considerațiunile pe cari legiuitorul le-a avut în vedere pentru judecătorii primei instanțe, și aceasta rezultă clar din art. 244 unde se prescrie că apelul să se judece de urgență, ceea ce însemnează că, dacă judecătorii primei instanțe n'au uzat de facultatea ce dă art. 244, judecătorii secundei instanțe, nu pot da anul de încercare, pentru că atunci nu s'ar mai puteà judecà apelul de urgență și s'ar violà ast-fel art. 244. De asemenea judecătorii apelului nici nu sunt în pozițiune de a aprecià dacă tribunalul a uzat bine de facultatea ce dă art. 241 în cazul când a dat soților anul de încercare, pentru că nu au ocaziune de a cunoaște caracterele soților pentru a puteà ștì ast-fel dacă mai e posibilitate de reconciliațiune. Apoi deși după regulile dreptului comun judecătorii apelului pot face tot ceea ce legea dă drept celor de la tribunal, această regulă însă nu'și poate aveà aplicațiune în materie de divorț, pentru că legiuitorul a creat acì un sistem complet și special de procedura, fundat pe principii proprii și cari derogă de la procedura dreptului comun în multe puncte. (Apel Curtea Iași, I, 131, Sept. 5/84, *Dr.* 68 84).

4. Hotărîrea care admite despărțenia, în urma anului de încercare, este supusă apelului, căci prin expresiunea de hotărîre definitiva, întrebuințată de art. 242, trebue să se înțeleagă hotărîrea prin care se termină instanța la tribunal, iar nu că o asemenea hotărîre ar fi definitivă și nesupusa apelului. Aceasta se coroborează și prin art. 244 în care gasim iarăși cuvintele de judecată defintivă pronunțată de tribunal în prima instanță. (Apel Iași, I, 41, Mart. 1/84. *Dr.* 54/84).

5. Sentințele tribunalelor prin care se dă soților un an de încercare sunt susceptibile de apel pentru următoarele motive: 1) In regulă generala, după spiritul art. 516 pr. civ., partea nemulțumită contra ori carei sentințe pronunțata în prima instanță are dreptul de a face apel contra acelei sentințe; 2) După art. 323 pr. civ., numai contra sentințelor preparatorii nu se poate face apel de cât o dată cu hotărîrea asupra fondului; 3) Sentințele prin cari tribunalele dau un an de încercare, conform art. 241 c. civ., nu sunt sentințe preparatorii, ci prin ele se resping cererile de despărțenie în mod provizoriu, pe timp de un an, putându-se regulà prin ele totodată parăsirea domiciliului conjugal și acordarea unei pensiuni alimentare, regulare care iarăși nu se mai poate considerà ca preparatorie, pe câtă vreme se creează prin ea o nouă pozițiune între soți și care pozițiune ar trebuì să se execute imediat, ori cât de nedreaptă ar fi adică sentința care o reguleaza nu ar fi susceptibilă de apel, ceea ce este inadmisibil; 4) Deși prin art. 244 se prevede în mod special că părțile pot face apel în contra sentințelor de admitere în principiu a cererilor de despărțenie (art. 229) și acelor date asupra judecății definitive, (art. 240 și 242), totuși acest text nu se poate aplicà în sensul absolut literal și limitativ, că legiuitorul ar fi voit să deà drept de apel numai părții contra căreia s'a admis cererea de despărțenie în principiu iar aceleia a cărei cerere de despărțenie s'a respins în principiu să nu fi voit a-i da acelaș drept, ori cât de nedreaptă și arbitrară s'ar presupune sentința prin care tribunalul ar fi respins acea cerere. Prin urmare, dacă după spiritul art. 244 trebue a se acordà drept de apel și contra sentințelor prin cari se respinge în principiu cererile de despărțenie, apoi este evident că aceeași aplicațiune trebue a se face și pentru sen-

tinţele date conform art. 241, căci prin sentinţele prin care s'a acordat un an de încercare tribunalul nu dispune în realitate altceva de cât respingerea provizorie pe timp de un an a cererei de despărţenie şi ast-fel nu a putut intrà în intenţiunea legiuitorului că o asemenea sentinţă să nu fie susceptibilă de apel, ci să se execute în curs de un an ori cât de arbitrară ar fi ea; 5) Chiar dacă ar fi îndoială în senzul dacă ar trebuì sau nu să se acorde drept de apel şi contra sentinţelor date conform art. 241, totuşi această îndoială trebue să se rezolve în senzul că trebue a se acordà acel drept, căci neacordarea lui ar constituì o excepţiune la regula comuna şi excepţiunile fiind de drept strict, ele nu se pot aplicà de cât atunci când sunt prevăzute de legiuitor în mod neîndoios, ceea ce nu s'a prevăzut de art. 244 şi nici de alt text relativ la judecarea proceselor de despartenie. (Apel Iaşi, II, Mart. 26 84, *Dr.* 56 84).

6. In principiu, atunci când legiuitorul într'o materie oarecare a prevăzut dispoziţiuni speciale, nu este permis a recurge prin interpretare la dispoziţiunile dreptului comun, de cât pentru cazurile cari au scăpat din vederea legiuitorului şi nu s'au reglementat prin legea specială. Or, prin codul civil în materie de divorţ, legiuitorul a edictat o procedură specială, prin care se regulează şi dreptul de opoziţiune şi apel. In aceasta procedură specială însă nu se prevede dreptul de apel de cât contra hotarîrilor date asupra admisiunei sau a judecăţii definitive date de tribunal (art. 244). Dar hotărîrea care admite anul de încercare nu este o hotărîre definitivă, precum rezultă din art. 241 care zice: *„în acest caz, mai înainte de a se hotărî“* şi din art. 242: *„după un an de încercare dacă părţile nu vor revenì la împreună vieţuire... pentru a ascultà definitivă hotărîre“*; de unde urmează ca până atunci hotărîre nu există şi dar nici dreptul de apel nu poate fi deschis. Şi după dreptul comun, nu se recunoaşte de cât două specii de hotarîri, hotarîrile preparatorii care nu sunt susceptibile de apel şi cele definitive date asupra fondului, prin cari instanţa care le-a pronunţat se desesisează cu totul de afacere, şi cari singure sunt supuse apelului. Or, hotărîrea tribunalului, care admite anul de încercare, după chiar expresiunile legiuitorului, nu este o hotărîre definitivă (art. 242), şi, după termenii art. 241, tribunalul nici nu poate da în asemenea caz o hotărîre, caci nu se desesizează de afacere. Prin urmare, apelul contra sentinţei tribunalului prin care se dă soţilor un an de încercare este inadmisibil. (Apel Focş. I, Mart. 22/86, *Dr.* 38 86).

7. Art. 244 nu esclude calea apelului în privinţa şi a altor chestiuni de cât acele prevăzute de el, apelul fiind de drept comun, şi dispoziţiunile speciale relativ la divorţ urmând a se complectă întru cât conţin lacune prin dispoziţiunile procedurei civile; deci curtea poate respinge cererea de autorizare pentru părăsirea domiciliului conjugal de şi ea fusese admisă de tribunal. (Cas. II, 16/Febr. 19/86, B. p. 158).

8 In principiu, în materie de divorţ, reclamantul este dator să se prezinte în persoană la toate termenele fixate de tribunal pentru îndeplinirea formalităţilor prescrise de lege în această materie precum şi la termenul fixat pentru darea hotărîrei. Dacă reclamantul lipseşte la unul din aceste termene el este considerat că s'a reconciliat cu soţul său, că a renunţat prin urmare la acţiunea sa. Odată ce reclamantul care nu se prezintă la un termen e considerat că a renunţat la acţiunea sa, este evident că dânsul nu mai poate atacà cu apel hotărîrea primei instanţe care i-a respins cererea ca nesusţinuta. Dacă reclamantul nu s'a putut prezentà la tribunal la termenul când i s'a respins acţiunea numai din cauză de boală, singurul caz în care legea face o excepţiune la stricta obligaţiune a reclamantului de a se prezentà în persoana (art. 218), el nu aveà de cât să ceară de la tribunal, în baza unui certificat medical, amânarea cauzei şi citarea părţilor pentru un alt termen, ceea ce nefăcând e presupus că a renunţat la acţiune. Dacă s'ar admite că în asemenea caz se poate atacà sentinţa tribunalului cu apel, atunci s'ar eludà cu totul legea, căci reclamantul în divorţ, în loc să urmeze procedura lentă şi plină de dificultăţi pe care legea a creat-o pentru prima instanţă, n'ar aveà de cât să lipsească de la primul termen şi să vină în apel, scăpând ast-fel de îndeplinirea tuturor formalităţilor care nu sunt prescrise de cât pentru prima instanţă şi care nu se pot îndeplinì înaintea curţii de apel, unde judecata trebue să se urmeze de urgenţă conform art. 244. Deci urmează a se respinge ca neadmisibil apelul făcut contra sentinţei prin care s'a respins ca nesusţinută acţiunea din cauză că reclamantul nu s'a presintat la şedinţa prevăzută de art. 223. (Apel Galaţi, I, Nov. 13/90. *Dr.* 80/90; Apel Iaşi, II, 147, Oct. 31/90, *Dr.* 72/90).

9. In materie de despărţenie, după art. 244, nu se poate face apel de cât în contra sentinţei de admisiune (art. 299), sau a judecăţii definitive dată de tribunal (art. 240 şi 242),apel ce se poate face izolat şi într'un mod independent în contra fie cărei din aceste sentinţe. In afară de aceste doua feluri de sen-

tinte, și în special în contra încheerei pronunțată de tribunal în baza art. 241 prin care se autoriză de judecată traiul separat al soților pe timp de 1 an, nu se poate face apel. Această restrângere a dreptului de a atacà sentințele date de prima instanță, în materie de despărțenie, rezultă atât din dispozițiunile art. 244, cât și a redacțiunei întrebuințată de legiuitor cu ocaziunea edictărei art. 241. In adevăr, legiuitorul, dispunând că, în caz de cerere de despartenie pentru motive de violenta, etc., judecătorii înainte de a *„hotărî“*, a manifestat învederat ideea reținerei judecății sentinței de către tribunalul de prima instanță *„până la hotărîrea definitivă“* ce va fi chemat a pronunță couform art. 242, după o încercare a unei viețe separate de catre soți pe timp de 1 an. Interpretarea restrictivă a dreptului de apel rezultă și din desbaterile ce au avut loc cu ocaziunea redacțiunei articolului din codul Napoleon corespunzător cu art. 244 din codul nostru civil. In adevăr, propunându-se a se da o redacțiune generală acestui text de lege, adica a se zice că se încuviințează dreptul de apel în contra oricarei hotarîri, fie preparatorie, fie definitivă, s'a decis a se zice că în caz de apel în contra sentinței de admisiune sau sentinței definitive, ceeace implică necesarmente exclusiunea dreptului de apel în contra vreunei hotărîri de altă natură ce pronunța tribunalul, cum e sentința ce se prevede că e chemat a da prin art. 235 sau aceia prevăzută de art. 241. Această interpretare, în ceea ce privește dreptul de apel, se rapoartă, bine înțeles, numai la sentințele privitoare la fondul procesului, iar nu și la cele ce se rapoartă la măsurile provizorii ce se iau, de tribunal cu privire la ținerea copiilor, la pensiunea de întreținere sau la reședința femeei pe timpul judecății de despărțenie. (Apel Buc. I, 21, Dec. 7/89, *Dr.* 4/90).

10. In materie de despărțenie, legiuitorul codului civil edictând forme speciale și reglementând într'un mod riguros diferitele stadiuri ce trebue a percurge instrucțiunea unei cauze înaintea tribunalului, cugetul său a fost acela de a face ca reclamantul să poata reveni asupra hotărîrei de a rupe legaturile căsatoriei sale. Această intențiune a legiuitorului reese atât din economia generală a tuturor regulelor de procedură organizată de cod cu privire la despartenie, cât și din expunerea de motive ce a însoțit proectul asupra divorțului prezentat corpurilor legiuitoare franceze. In conformitatea acestor consideratiuni în doctrină este admis că, în afară de cazuri de boala, când reclamantul care a cerut și i s'a permis în urma consiliurilor ce i s'au dat ca pârâtul să se înfățișeze pentru a ascultà motivele cererei de despărțenie (art. 223 și 224), iar dânsul nu compare, s'a presupus că a renunțat la acțiunea sa; o asemenea lipsă a reclamantului trebue și privită ca o desistare. Efectul juridic ce necesarmente trebue a produce o atare desistare, e acela de a face să cada ori ce act de procedură efectuat. Și e imposibil a se admite că fată cu dispozițiunile art. 244, care cere ca în apel cauza privitoare la despărțenie să se cerceteze și să se judece de *urgență,* curtea de apel să poată îndeplinì formalitățile excepționale pentru instrucțiunea acțiunei de despărțenie deferită de lege tribunalului. Ar fi a răsturnà cu desăvârșire organizarea specială de procedură în materie de despărțenie, ce legiuitorul a voit a stabilì, dacă s'ar admite ca curțile de apel să poată face oficiul tribunalului, putând procede la instrucțiunea cauzei în locul primei instanțe. Consecința naturală și logică a desistărei reclamantului la cererea de despărțenie de la tribunal, nu poate fi dar de cât aceea a-l privà de dreptul de apel, sub rezerva bine înteles de a puteà intentà o nouă acțiune de despartenie. Dacă în materie ordinară cazul lipsei reclamantului de la tribunal nu poate aveà de rezultat de cât o anulare de procedură, constatarea unei desistări tacite, iar nu judecarea fondului procesului și ca consecință logică refuzul dreptului de opozițiune, cu atât mai mult cuvânt o asemena teorie trebue consacrată în materie de despărțenie pe care legiuitorul a admis-o ca o tristă necesitate, reglementând-o însă în atare mod încât să nu poată conrupe principiile căsătoriei, a nu alterà sau slăbì această instituțiune care formează baza fundamentală a ori cărei societăți umane. Deci e inadmisibil apelul contra sentinței prin care se respinge cererea din cauză ca reclamantul, în urma consiliurilor legale nu s'a prezentat la prima înfățișare. (Apel Buc. III, 11, Mai 9/92, *Dr.* 57/92; Apel Buc. III, 9, Apr. 29/92, *Dr.* 36/92).

11. Deși reclamantul, în ziua în care erà să se pronunțe sentința de admisibilitatea divorțului, după ce se presintase la concilierile presidențiale și pentru cele date în ședință, a lipsit și i s'a respins acțiunea, și deși această sentință este dată în lipsă, totuși apelul contra ei cată a fi considerat ca admisibil în principiu, de oarece nici un text de lege nu derogă în această privință la dreptul comun, și de oarece, din contra, din art. 244 reese în mod lămurit că sentințele de admisibilitatea divorțului sunt supuse apelului fără distincțiune daca ele sunt date contra-

dictoriu sau în lipsa vre uneia din părți. Și este inexact a se susține că cu acest sistem s'ar eludă formalitățile cerute de lege la prima instanță în materie de divorț, de oare ce aceste formalități sunt toate îndeplinite la epoca dărei sentinței de admisibilitate rămânând numai a se ascultă martorii propuși pentru dovedirea faptelor alegate ca cauză de divorț, ascultare care, în mod neîndoios, se poate face și de curtea de apel, de oarce legea, în mod general și fără a face excepțiune în această materie, dispune că în apel se pot administră toate probele de la prima instanță. (Apel Buc. III, Febr. 27/93, *Dr*. 26 93).

12. Hotărîrile tribunalelor de prima instanță care acordă anul de încercare, în baza art. 241, sunt hotărîri preparatorii care nu pot fi atacate cu apel nici după normele procedurei civile ordinare, nici după normele procedurei speciale a divorțului. După normele de drept comun, nu se poate face apel de cât asupra sentințelor definitive ale tribunalelor (art. 316 pr. civ.), adică acele sentințe cari au epuisat instanța; ori ce alt incident sau act de procedură menit a pregăti soluțiunea definitivă a procesului constituesc un preparatoriu, și ca atari, conform art. 323 pr. civ., nu pot fi atacate cu apel de cât odată cu hotărîrea asupra fondului. Legiuitorul nostru înlaturând categoric *interlocutoriile* de cari se vorbește în art. 451 al procedurei franceze de unde e tras art. nostru 323 pr. civ., a voit pe de o parte ca să pună capăt nesfârșitelor controverse, la cari dă loc în Franța, chestiunea, de a se ști când este o judecată *preparatorie* și când este *interlocutorie*, iar pe de altă parte, a avut de sigur în vedere să înlăture marele inconvenient care ar rezultă pentru părți dacă li s'ar fi dat dreptul de a atacă cu apel atâtea și atâtea dispozițiuni luate de tribunal în interesul resolvărei definitive a procesului. Prin urmare, tribunalul supunând pe soți la un an de încercare, contra acestei dispozițiuni nu se încape apel, fiind că tribunalul n'a tranșat însuși fondul procesului; dispozițiunea anului de încercare nu e decât un preparatoriu care conform art. 323 pr. civ., n'ar puteà fi atacat cu apel de cât odată cu fondul. Netemeinicia argumentului că dispozițiunea întemeiată pe art. 241 c. civ., ar echivală cu însăși hotărîrea asupra fondului, este evidentă când citim art. 242 c. civ., care prevede anume *„că numai după expirarea anului de încercare‘* părțile vor fi chemate a ascultă definitiva hotărîre. Neadmisibilitatea apelului contra încheerei care admite anul de încercare devine cu atât mai temeinică, cu cât legiuitorul a găsit cu cale a prescrie o procedură specială în materie de divorț, procedură în care textele sunt de o strictă interpretare și deci invocarea prin analogie a procedurei civile ordinare, nu e permisă de cât în cazurile neprevăzute anume de legea specială; or, întreaga economie a legei de procedură în materie de divorț, pune în evidență pe de o parte solicitudinea legiuitorului nostru cât privește interesul menținerei legăturilor conjugale, iar pe de altă parte, teama sa de a nu se întârzià prea mult desfacerea acelor căsătorii, care constitue un pericol pentru soți și un exemplu rău de fie care zi pentru societate; de acì deosebirea caracteristică *de procedură temporisatorie în prima instanță și procedură urgentă în apel*. Legiuitorul, sperând reconcilierea soților, privește cu ochi favorabili *străgănirile și prin urmare anul de încercare în prima instanță;* iar când, după toate aceste străgăniri, pierde speranța reconcilierei soților, atunci legiuitorul prevede în art. 244 c. civ., că în apel divorțul să fie cercetat și judecat de urgență. Aceste interese de ordine superioară pe cari le-a avut în vedere legiuitorul prescriind *temporizarea* în prima instanță și *urgență* în apel, trebue să călăuzească pe judecătorii de apel, atunci când e vorba de a se ști la ce anume moment din procedura divorțului, se poate interjectă apel; or, în această privință legiuitorul prevede anume în art. 244 că apelul se poate face sau contra sentinței de admitere în principiu, sau contra judecăței definitive date de tribunal, și lucrul e lesne de înțeles: într'un caz ca și în altul, tribunalul și-a zis ultimul său cuvânt; nu este însă tot astfel cu anul de încercare, în lăuntrul căruia dacă soții se reconciliază, tribunalul nu are de dat nici o hotărîre și *„după expirarea căruia“*, atunci și numai atunci tribunalul, conform art. 242, chiamă pe părți pentru a ascultă *„definitiva hotărîre“*. Prin urmare, jurnalul care acordă anul de încercare nu poate fi atacat cu apel, sau pentru că constitue un preparatoriu, care conform art. 323 pr. civ., nu poate fi atacat în apel de cât odată cu fondul, sau mai cu seamă pentru că nu intră în cadrul limitativ al art. 244 c. civ. De asemenea nu se poate susține că hotărîrea care admite anul de încercare e susceptibilă de apel, fiindcă ar echivală cu o hotărîre definitivă a tribunalului, și că o asemenea hotărîre ar prejudecà fondul, și deci nu ar constituì un preparatoriu propriu zis, care conform art. 323 pr. civ., să aibă a fi apelat numai o dată cu fondul; a susține într'un cuvânt că art. 244 c. civ. e numai *indicativ* și nu *limitativ*, este a ne-

socotì caracterul special al legiuirei divorțului și în același timp este a violà spiritul și litera legei, căci în adevăr la câte rezultate stranii nu s'ar ajunge cu teoria de mai sus: dacă art. 244 nu e limitativ atunci se poate face apel chiar în caz când la primul termen reclamantul nu se presintă să-și susțină reclamațiunea de divorț, ori în așà caz, *s'ar elude întreaga procedură străgănitoare de prima instanță*, pentru a venì în apel unde legiuitorul prevede anume că cauza se va judecà de urgență. De asemenea nu se poate susține că urgența prescrisă de legiuitor în art. 244 se referă numai la cazul când se atacă cu apel sentința definitivă a tribunalului și sentința de admitere și neadmitere în principiu a cererei de divorț, așà că în toate celelalte cazuri apelurile nu mai trebue judecate de urgență; o asemena susținere duce iarași la următorul rezultat straniu: se interverteşte cu desăvârşire caracterul procedurei divorțului din ambele instanțe, străgănirile primei instanțe și eventual anul de încercare, ar trece în apel, iar urgența rezonabilă din instanța de apel ar merge să înlocuiască înțeleapta trăgănare din prima instanță în dispretul literei și spiritului legiuitorului. Art. 244 nu numai că este limitativ, dar interpretarea sa e cu atât mai strictă cu cât face parte din o procedură specială, prin urmare numai în cazul art. 229, 240 și eventual 242 se poate interjectà apel, nu și în cazul art. 241 relativ la anul de încercare, de oare ce în acest caz sau hotărîrea trebue considerată ca un simplu preparatoriu și deci, conform art. 323 pr. civ., nu se poate atacà cu apel de cât odată cu fondul, sau hotărîrea nu este încă definitivă în sensul art. 242 c. civ., și în așà caz, potrivit art. 244, nu este susceptibilă de apel. In fine, chiar dacă s'ar admite că hotărîrea care acordă anul de încercare, este susceptibilă de apel, încă nu se poate admite evocarea fondului; aceasta este cu totul neîntemeiat, de oarece art. 336 pr. civ. nu poate să primeze și să contrazică principiul din art. 323 pr. civ., și nici un text de lege nu autoriză pe judecător să înlăture judecata primei instanțe, înainte de a i se da timpul trebuitor pentru a se pronunțà asupra fondului procesului; chestiunea evocărei fondului ca măsură de procedură expeditivă este controversată în chiar procedura de drept comun și nu este de admis că analogia acelei evocări să se poată întinde și asupra unei proceduri speciale, adică tocmai acolo unde legiuitorul și-a învederat în destul scopul ce-l urmărește cu temporizările din prima instanță în interes de ordine publică. (Apel Iași, I, Oct. 9/93, *Dr*. 73/93).

13. In materie de divorț, după art. 244, nu se poate face apel de cât în contra sentinței de admisiune sau a judecății definitive. In afară de aceste două feluri de sentințe, și în special, în contra încheerei pronunțată de tribunal, în baza art. 241, prin care se autoriză de judecată traiul separat al soților pe timp de un an, nu se poate face apel. Această restricțiune la dreptul de a atacà sentințele date de prima instanță în materie de divorț, rezultă atât din dispozițiunile art. 244, cât și din termenii întrebuințați de legiuitor în redacțiunea art. 241: *„judecătorii au facultatea de a nu admite îndată despărțenia“*, termeni ce denotă voința legiuitorului ca tribunalul, în asemenea caz, să rețină judecata sentinței până la *„hotărîrea definitivă“* ce va fi chemat a pronunțà conform art. 242, după încercarea unei viețe separate între soți pe timp de un an. Interpretarea restrictivă a dreptului de apel rezultă și din desbaterile ce au avut loc cu ocaziunea redacțiunei art. 262 c. Napoleon, corespunzător art. 244 român, căci propunându-se ca prin acest text de lege să se încuviințeze dreptul de apel în contra ori cărei hotărîri, fie preparatorie fie defintivă, s'a admis a se zice: *„In caz de a se face apel în contra sentinței de admisiune sau aceleia definitive...“*, excluzând ast fel dreptul de apel în contra încheerei primei instanțe prin care se acordă un an de încercare. (Apel Buc. III, 5, Febr. 27/93. *Dr*. 25/93).

14. Legiuitorul român, spre a nu complicà și a nu întârzià peste limitele necesității rezolvarea cauzelor, pe de o parte nu mai divide diferitele încheeri, care toate pregătesc soluțiunea procesului, în hotărîri preparatorii și interlocutorii, ci se dă o denumire generică „hotărîri preparatorii“, iar de altă parte prin art. 323 pr. civ., dispune că în contra unor asemenea hotărîri nu se va puteà formà apel de cât odată cu hotărîrea asupra fondului. Insă legiuitorul, în procedura divorțului, depărtându-se de norma sus arătată, permite, prin art. 244 c. civ., a se face apel și în contra sentinței de admisiune. Afară de această excepțiune și aceea ce se zice în art. 335 pr. civ., despre apelul asupra chestiunei de incompetință, nu se mai găsește nici o dispozițiune prin care să se permită a se face apel în contra ori cărei alte hotărîri ce n'ar decide asupra fondului afacerei. Deci dar, încheerea tribunalului bazată pe dispozițiunile art. 242 c. civ., prin care se amână pronunțarea hotărîrei definitive, nu este supusă apelului, căci ori cum ar fi privită această încheere, întru cât tribunalul nu hotărăște nimic asupra fondului și amână rezolvarea cauzei care va aveà

loc după cum soţii vor reveni ori nu la împreună vieţuire, nu poate fi atacată cu apel, după cum nu s'ar puteà apelà nici celelalte numeroase hotărîri preparatorii prevăzute de procedura divorţului. Ast-fel, soţul nemulţumit pe dispoziţiunile sentinţei de acordarea anului de încercare trebue, pentru a face apel, să aştepte ca tribunalul să pronunţe hotărîrea definitivă în care se menţionează şi de încheerea relativă la acordarea anului de încercare, când întreaga cauză este adusă în cercetarea curţii, iar nu numai o parte, şi anume aceea de a se examinà dacă părţile s'au reconciliat. De asemenea din termenul *„definitiva hotărîre"*, prevăzut în art. 242, nu se poate zice că hotărîrea care ar pronunţà divorţul, pentru că soţii nu s'au împăcat un timp de 1 an ar fi definitivă, adică ne supusă apelului, căci această expresiune, care se găseşte şi în art. 244, unde se zice formal că apelul în contra sentinţei definitive să se judece de urgenţă, este întrebuinţată pentru a o deosebì de celelalte hotărîri preparatorii, iar nu spre a arătà că nu s'ar puteà apelà fiind lucru definitiv judecat. Deci e admisibil apelul contra sentinţei tribunalului prin care se pronunţă divorţul în urma anului de încercare. (Apel Buc. I, 2, Febr. 26/93, *Dr.* 73/93).

15. După rostirea art. 244 se admite în general ca statornicit apelul numai în contra sentinţei de admisiune, şi în contra judecăţei definitive, în materie de despărţenie. In cazul unei hotărîri a primei instanţe prin care s'a dat părţilor un an de încercare conform art. 241 şi 242 o asemenea hotărîre, deşi capătă din lege un caracter cu totul special, căci în puterea facultăţei acordată judecătorilor de a nu admite de îndată despărţenia este supusă, pentru a devenì determinantă de drepturi, unui termen de un an, însă rezolvă definitiv fondul chiar al acţiunei de despărţenie, prin aceea că judecătorul este ţinut a admite despărţenia, după lapsul de timp trecut fără succes pentru întărirea legăturei căsătoriei, şi ast-fel cade în cuprinsul art. 244. Pe lângă că hotărîrea anului de încercare este astfel definitivă, dar apoi din examinarea textului art. 245 se vede lămurit că legiuitorul nu s'a preocupat de a enumerà în mod absolut şi limitativ care anume hotărîri din acele ce se pot pronunţà în cursul instanţei intenţionat trăgănată a divorţului sunt exclusiv supuse apelului; el, prevăzând cazurile singulare, în care legal şi după firea lucrurilor s'ar fi recurs la apel, adică în contra sentinţei de admisiune sau a judecăţei definitive, prescrie să se judece de urgenţă în apel, căci nu putem presupune că a gândit să ridice dreptul de apel în potriva hotărîrei tribunalului care acordă sau suspendă permisiunea de a se face citaţiuni (art. 222) sau a hotărîrei care dispune ascultarea martorilor şi expunerea dovezilor după admiterea în principiu (art. 223, 224, 229, 235) sau contra hotărîrei de amânare pentru pronunţare (art. 239), toate acestea fiind nişte adevărate măsuri de prelungire a instanţei, pentru a favorizà, dacă se poate, o apropiere probabilă a părţilor, prin întârzierea procedurilor. Deci această dispoziţiune a art. 244 dovedeşte că legiuitorul şi-a exprimat în mod precis voinţa sa, că asemenea cereri să fie urgent judecate odată introduse în apel. Aceasta fiind ideia dominantă a art. 244, din modul cu totul incidental cum se vorbeşte despre sentinţa de admisiune şi de judecata defintivă, ori cât de specială şi particulară este procedura despărţeniei, nu se poate admite că a înţeles a mărginì dreptul de apel numai la cazurile numite şi a-l suprimà, fără stipulaţiune expresă, în toate celelalte cazuri, în cari părţile pot aveà interes de a beneficià de judecata celei de a doua instanţe, dupa principiile fundamentale ale dreptului comun şi ale organizărei judecătoreşti. Prin urmare, hotărîrea anului de încercare este susceptibilă de a fi adusă în apel. Mai departe, argumentul scos din lucrările pregătitoare ale codului francez, din care ar rezultà ca în textul primitiv al art. 245 s'ar fi formulat, acordarea dreptului de apel asupra tuturor hotărîrilor date de prima instanţă în cursul despărţeniei, şi în urmă s'ar fi suprimat în textul definitiv, nu este concludent pentru părerea contrarie, fiind dată analiza de mai sus; şi de asemenea nici argumentul tras din dificultăţile ce ar puteà rezultà prin deferirea în apel a sentinţei anului de încercare, căci ori curtea admite că aprecierea împrejurărilor a fost justă şi atunci menţine acea sentinţă, rămânând ca după un an să se admită desfacerea, ori din contra infirmând asupra acestui puuct hotărîrea şi evocând fondul statuează definitiv asupra acţiunei întregi şi ast-fel nu se poate da naştere la vre-o anomalie oare care, după cum neîntemeiat se pretinde. (Apel Iaşi, I, Oct. 20/93, *Dr.* 73/93).

16. Apelul, în materie de divorţ, e de drept comun, şi în orice fază a procesului, dacă tribunalul a respins acţiunea reclamantului, acesta are drept de apel dacă un text precis şi clar nu-i închide această cale. Apoi art. 244 nu limitează, ci lărgeşte dreptul de apel în materie de divorţ, acordând acest drept şi în contra sentinţei de admisiunea divorţului, ceeace se poate considerà ca o derogaţiune la princi-

piul art. 323 pr. civ., care stabilește că nu se poate face apel contra hotărîrilor preparatorii. Afară de aceasta, hotărîrea tribunalului care, la audiența când erà să se asculte martorii, a respins acțiunea de divorț ca nesustinută, e o judecată definitivă a tribunalului, care dacă nu ar fi apelată ar constituì un lucru judecat, prin urmare conform articolului 244 al. II, reclamantul e în drept a face apel in contra acestei judecăți definitive. Obiecțiunea ce se face cu art. 218, că de câte ori partea nu se prezintă pentru a-și susține acțiunea de divorț, trebue să se considere ca cum s'ar fi desistat dela acțiune, aceasta nu e fundată, căci art. 218 ca și art. 225 n'au voit altceva, decât ca părțile în materie de divorț să se prezinte în persoană, iar nu prin procurator; prin urmare, pentru a începe procesul trebue să se prezinte reclamantul cu petițiunea sa de divorț, căci altfel nu i se poate da nici un curs dacă s'ar prezintà prin procurator, dar în urma dacă ar lipsì la celelalte înfățișeri, desigur că va aveà dreptul de apel, căci art. 245 spune că apelul nu se va primì daca a lăsat să treaca 2 luni din ziua în care s'a comunicat hotarîrea dată contradictoriu *sau în lipsă*. Prin urmare legea autorizând pe partea care a lipsit dela înfățișarea tribunalului a face apel fără nici o distincțiune de lipsa sa dela care anume înfățișare, reese evident ca e în drept a face apel oricând s'a dat de tribunal o hotărîre definitivă prin care i s'a respins acțiunea. In fine, obiecțiunea ce se face că procedura în materie de divorț e specială la tribunal și că curtea de apel n'ar puteà administrà aceasta procedură prevăzută de lege pentru tribunal, e iar fără temei, căci și aci nici un text de lege nu deroagă la principiile generale din procedură, art. 332, care voește ca în apel toată procedura probatorie făcuta la prima instanță să se repete în apel, putând curtea ordonà și alte instrucțiuni sau probe noui care să lumineze pe judecător. Și prin faptul că la apel in materie de divorț se spune că cauza se va cercetà și judecà de urgență, aceasta nu însemnează că curtea nu mai poate administrà nici o probă în materie de divorț, și ca n'ar aveà decât să verifice lucrarea tribunalului, căci atunci s'ar schimbà fără un text de lege, atribuțiunea, competința și modul de instrucțiune al proceselor la curte. Toate aceste obiecțiuni în definitiv tind a reclamà un text de lege care nu-l găsim nicaeri, și care poate că ar fi fost nemerit să fie formulat în sensul obiecțiunilor ce se fac, dar care, pe cale de interpretare e imposibil a le creeà și a înlăturà astfel principiile generale și precise aplicabile în toate cauzele cari se deferă cercetărei curții de apel. (Apel Buc. I, Mai 8 93. *Dr.* 43 93).

17. Dupa art. 316 pr. civ., orice hotărîre a primei instanțe este supusă apelului, afară de cazul unde legea dispune altfel; și în lipsa de un text formal care sa deroage la acest principiu general, nu se poate rapì partei dreptul de apel. Or, art. 244 și 245 c. civ. prevăd că hotarîrile date de tribunal în materie de divorț, fie contradictoriu, fie în lipsă, fara a distinge în lipsa reclamantului sau în lipsa pârâtului, sunt susceptibile de apel. Așà fiind rău, curtea de apel respinge ca neadmisibil apelul făcut de soție contra sentinței tribunalului prin care i s'a respins ca nesustinuta acțiunea sa de divorț făcută în contra soțului său. (Cas. II, 96 Iunie 2/93. B. p. 613).

18. In materie de divorț, judecătorul fondului este dator să admita proba cu martori a faptelor ce se alega, fie că partea care le invoacă este reclamantă în cauză, fie că e intimată. Și într'un asemenea caz, judecătorul apelului nu poate respinge o atare probă, pe motiv că partea n'a făcut la prima instanță nici o opunere la cererea de divorț intentată contra ei, căci apelul este devolutiv și repune cauza în starea în care se aflà la prima instanță. (Cas. II, 125/95. B. p. 985).

19. Deșì în materie de divorț se poate repetà în apel probele făcute la prima instanță, totuși aceste probe, cum este și proba testimonială, pot fi respinse de curte, atunci când găsește că proba făcută la Tribunal este complectă și nedefectuoasă. (Cas. II, 166/97. B. p. 973).

20. In materie de divorț proba cu martori este admisibilă la Curtea de apel, chiar dacă partea, care cere admiterea acestei probe, nu s'a prezentat la Tribunal cu ocazia admiterei în principiu a acțiunei de divorț, fiindca această neprezentare nu echivalează cu o renunțare la acest mod de probație și fiindcă în genere admiterea de martori nu este oprită la Curtea de apel, unde o asemenea probă poate fi necesară într'un proces de divorț pentru multe considerații. (Cas. II, 212/902. B. p. 799).

21. In materie de despărțenie, nu se poate face pentru prima oară înaintea Curței de apel o cerere reconvențională de către soțul pârât, căci dacă s'ar declarà de admisibilă o asemenea cerere în apel, se eludează principiul celor două grade de jurisdicțiune. (Apel Galați I, Curier Jud. 81/903).

22. In materie de divorț reclamantul poate chiar în apel să invoace și alte fapte, pe lângă cele arătate la prima instanță, destul numai că aceste fapte să fie relative la cauza invocată

prin cererea de divorț. Astfel, violează legea și dreptul de apărare Curtea, când, sub motiv că este o cerere nouă, respinge cererea reclamantului de a i se admite proba testimonială, spre a probă fapte referitoare tot la dovedirea și stabilirea cauzei divorțului, invocată la Tribunal. (Cas. II, 323/904. B. p. 1303).

23. In materie de divorț cererea reconvențională emanată dela soțul pârât, nefiind un mijloc de apărare, ci o cerere nouă în sensul art. 327 Pr. civ., nu poate fi introdusă pentru prima oară în apel, ci trebue făcută la prima instanță. (Apel Iași I, Curier Jud. 86/905).

24. Materia căsătoriei și a divorțului interesând ordinea publică nu se poate renunță la dreptul de apel pe care-l are soțul în contra căruia s'a pronunțat divorțul întru cât în asemenea materie, orice tranzacție este cu neputință. (C. Apel Iași, S. I. 4 Sept. 1903; Dreptul 63/903).

24 bis. Cât timp calea apelului este deschisă, partea interesată poate cere Curței să reformeze hotărîrea primilor judecători în totul sau numai în partea ce o vatămă, și aceasta chiar când vițiul ar consistà în violarea unei forme legale.

Prin urmare, Curtea, uzând de principiul că apelul e devolutiv, poate să rectifice dispozitivul sentinței Tribunalului care admite acțiunile de divorț ale ambilor soți și să substitue acelui dispozitiv un altul, în care să se specifice că se admite numai acțiunea soției, care singură a probat insultele și maltratările imputate soțului. (Cas. II, 30 Ianuarie 1908. B. p. 125).

25. In codul civil la capitolul privitor la formalitățile despărțeniei pentru cauze determinate, neexistând nici o dispoziție în privința dreptului de renunțare la dreptul de apel, trebue să ne referim la dispozițiile de procedură civilă care prin art. 317 prevede că partea care a dat mulțumire pe o hotărîre nu mai are dreptul de a o apelà și această dispoziție fiind generala își are aplicația și în materie de despărțenie pentru cauză determinată, întru cât Codul civil nu derogă la acest principiu. Prin urmare soțul contra căruia s'a pronunțat despărțenia, este în drept a renunțà în mod valabil la dreptul de apel. (Cas. secț. unit. 9 din 12 Nov. 1909. Curier Jud. 77/909 și Dreptul 76/909).

26. Legiuitorul permițând apelarea sentințelor de admitere în principiu a divorțului, privește deciziunile date în această materie ca fără drept de recurs, pentru că prin art. 244 c. civ., făcând mai întâi distincțiune între sentințele de admitere în principiu și cele definitive, reglementează în articolul următor numai pe cele definitive, în ce privește dreptul de recurs. (Apel Buc. II, *Dr.* 52/911, p. 413).

27. Facultatea de a apelà sau nu, e de ordin privat și în materie de divorț ca și în celelalte materii, e guvernată de principiile generale de drept concretizate în regula pusă de art. 317 pr. civilă, în lipsa unei dispoziții în procedura divorțului care să prevadă contrariu.

Prin urmare, în materie de divorț se poate renunțà la dreptul de apel atât prin hotărîrea condamnatoare cât și prin osebită petițiune dată posterior. Renunțările la drepturi nu se presupun, ci trebue să rezulte din acte de așa natură, încât să facă neîndoelnică voința părților.

Astfel, întru cât partea nu și-a afirmat voința sa de a renunțà la apel în materie de divorț și întru cât nu s'a luat act de o asemenea renunțare în condițiile cerute de lege, singurul fapt că în dosar se găsește o petițiune de renunțare pe care stă rezoluția „la dosar", nu poate constitui o renunțare în sensul legei. (C. Galați s. II, 9/912. Curier Jud. 27/912).

28. Prin încheierea luată de tribunal de a se închide dosarul, adică acțiunea de divorț, considerând neprezentarea reclamantului la data fixată pentru audierea martorilor ca o dezistare dela acțiune, s'a dat o hotărîre asupra fondului acțiunei și ca atare apelul asupra acestei încheeri este admisibil în principiu. (C. Apel Buc. s. III, 29 April 1913. Curier Jud. 16/914; In acelaș sens: C. Apel Buc. s. I, 1162 din 23 Febr. 1922. Curier Jud. 17/922).

29. Potrivit art. 244 c. civ. se poate face apel numai în contra sentinței de admitere în principiu a acțiunei de divorț sau contra sentinței definitive de judecată a divorțului. (Apel Iași II, No. 8, 1915; „Justiția", 1915, p. 115).

30. Toate încheierile anterioare sentinței de admitere în principiu se apelează odată cu sentința de admitere în principiu. (Apel Iași II, 1918; „Justiția" 1919, No. 5/6).

31. Atunci când acțiunea unuia dintre soți a ajuns în apel, pe când cererea celuilalt este de abea introdusă înaintea tribunalului, este admisibilă cererea făcută de soțul care se găsește încă în primă instanță de a se suspendă judecarea apelului până când acțiunea sa va ajunge în acelaș stadiu de procedură. (C. Apel Buc. s. III. Jurnal 2341 din 23 Oct. 1919. Pand. Rom. 1922, II, 171; C. Apel Buc. s. I, Jurnal 216 din 29 Ian. 1923. Jur. Gen. 1923 No. 1413).

32. De oarece există drept de apel contra sentințelor de divorț date de

tribunale, nici un text de lege nu oprește a se reface înaintea instanței de apel probele cari nu s'au putut admite la tribunal. (Cas. II, 131 din 2 Nov. 1920. Jur. Rom. 1-2/921).

33. Hotărîrea prin care se admite numai în principiu acțiunea de divorț și nu se statuează asupra fondului, are caracterul unei încheeri preparatorii și ca atare nu este susceptibilă de apel la Curte, conform principiilor generale de procedură civilă, de cât odată cu hotărîrea asupra fondului. (C. Apel Iași, s. I, 1 Mart. 1924, Pand. Rom. 1924, III, 118).

34. A se vedeà: Art. 5. Index „Apel" și notele respective; art. 224 cu nota 2; art. 232 cu nota 1; art. 241 cu notele: 2, 4, 5, 11, 12; art. 242 cu notele: 1-4; Art. 270 cu notele respective.

Art. 245. — Apelul nu se va primi decât dacă va fi fost dat în cele 2 luni socotite din ziua din care s'a comunicat apelantului hotărîrea dată în ființa ambelor părți, sau în lipsă; termenul spre a face recurs de casațiune în contra unei hotărîri definitive, va fi de 3 luni din ziua comunicațiunei hotărîrei.

Recursul în casațiune va suspendà executarea hotărîrei. (Civ. 244, 246, 248; Pr. civ., 137, 318, 337; Civ. Fr. 263).

Text. fr. Art. 263. — L'appel ne sera recevable qu'autant qu'il aura été interjeté dans les trois mois à compter du jour de la signification du jugement rendu contradictoirement ou par défaut. Le délai pour se pourvoir à la cour de cassation contre un jugement en dernier ressort, sera aussi de trois mois à compter de la signification. Le pourvoi sera suspensif.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 493, p. 192, text și nota 15;
BEUDANT, II, 417, p. 73;
CARPENTIER, *Divorce*, I, 181, p. 193; 186, p. 196; p. 200, No. 193;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, ed. 3-a, 357 bis. II;
DEMOLOMBE, IV, 488;
DURANTON, II, 608;
GARSONNET, *Tr. de proc. civ.*, V, p. 663, § 1136;
HUC, II, 384;
LAURENT, III, 245, 247-249; *Suppl.* I, 634, p. 465, 466;
PANDECTES FR., *Divorce*, 257 urm., 1961 urm., 2001, 2421 urm,, 2424, 2428;
PLANIOL, III, 529, 593.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 103 urm.; 111 urm,; (VII, p. 490 n. 2). *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 117, 118, 119, 120, 307, 314, 326, 331. *Observație* sub. Cas. I, 208 din 3 Oct. 1900. Dreptul 67/1900; *Observație* sub. Cas. II, 208 din 3 Oct. 1900. Curier Jud. 72/1900; *Observatie* sub. C. Apel Iași s. I, 178 din 18 Dec. 1901. Curier Jud. 61/904; *Observație* sub. Cas. II, 232 din 3 Dec. 1908. Curier Jud. 8/909; *Observație* sub. C. Apel Constanța 122 din 10 Iulie 1919. Tribuna Juridica 34-36/919;
CANTACUZINO MATEI, p. 701, 702;
NACU, I, p. 439;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 54, 84, 85.

Jurisprudență.

1. Formula executorie, fiind un ordin de executare, se pune numai pe deciziunile desăvârșite ale curței și când recursul în casație în contra unor decisiuni nu este suspensiv de executare. Or. recursul în casație suspendă executarea deciziunilor care autoriză despărțenia (art. 245). Astfel fiind nu se poate învestì cu formula executorie deciziunea care admite divorțul până ce nu va expirà termenul de recurs în casație. (Apel Buc. III, jurn. 2203 Nov. 4/88. *Dr.* 70/88).

2. Este neadmisibil apelul făcut în materie de divorț printr'o altă persoană, fără împuternicire specială, dacă nu s'a ratificat în termenul util al apelului. (Cas. II, 351/94. B. p. 756).

3. După art. 245 din codul civil termenul de recurs în contra hotărîrilor definitive, în materie de divorț, este de trei luni din ziua comunicării hotărîrii, și acest termen a rămas în ființă și după legea Curții de Casa-

ție din 1905, care a redus termenul de recurs în materie civilă la două luni, de oarece în materie de divorț există o dispoziție specială, care n'a putut fi modificată printr'o dispoziție generală, mai cu seamă că chiar art. 44 din citata lege respectă termenele prevăzute de legi speciale. (Cas. II, 3 Dec. 1908, B. p. 2085).

4. Pentru recursul contra hotărîrilor de admitere în principiu, potrivit art. 245 c. civ. numai recursul declarat este suspensiv de executare. (Trib. Iași I, 1919; „Justiția" 1919 No. 5-6).

5. Nulitatea de procedură isvorîta din împrejurarea că reclamantul în acțiunea de divorț deși cunoșteà domiciliul pârâtei la Geneva, căci întreținea corespondență cu dânsa, totuși a citat-o prin *Monitorul Oficial*, cu domiciliul necunoscut, este acoperită prin declarația de renunțare la dreptul de apel, dată de pârâtă după pronunțarea sentinței de divorț.

Nulitatea declarațiunei de renunțare la dreptul de apel, ca fiind smulsa prin frauda și violență nu poate duce la anularea sentinței de divorț, ci numai la obligarea reclamantului în divorț să comunice sentința, pentru ca partea pârâtă să poată uzà de calea de atac ce-i conferă legea. (C. A. Buc. IV, dec. 146 din 14 Mai 1923. Jur. Gen. 1923 No. 590).

6. A se vedeà și *notele* No. 2 de sub art. 247 și în special No. 1, 2 și 3 de sub art. 240 relative la dreptul de opoziție în contra hotărîrilor pronunțate de tribunal în lipsa părților.

Art. 246. — In virtutea oricărei hotărîri dată în ultima instanță, sau care a dobândit putere de lucru judecat, și care va fi autorizat despărțenia, soțul ce a dobândit-o va fi dator a înfățișà oficerului stărei civile, în termen de 2 luni, copie legalizată după acea hotărîre spre a se înscrie în registrul stărei civile, în care s'a înscris și actul de căsătorie. (Civ. 27, 35, 151, 247, 248; Civ. Fr. 264).

Text. fr. Art. 264. — En vertu de tout jugement rendu en dernier ressort ou passé en force de chose jugée, qui autorisera le divorce, l'époux qui l'aura obtenu, sera obligé de se présenter, dans le délai de deux mois, devant l'officier de l'état civil, l'autre partie dûment appelée, pour faire prononcer le divorce.

Doctrină străină.

BEUDANT, II, 417, p. 73;
CARPENTIER, *Divorce*, I, p. 200, No. 193;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 230;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, ed. 3-a, 357 bis II;
GARSONNET, *Tr. de proc. civ.*, V. p. 663. § 1136;
HUC, II, 384, p. 412;
LAURENT, III, 250;
PANDECTES FR., *Divorce*, 2428. 2514;
WEISS, *Tr. de dr. internat. priv.*, III, p. 596.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 114 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 158); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 116; *Observație* sub. Trib. Iași s. I, 93 din 6 Mart. 1902. Curier Jud. 23/1902; *Observație* sub. Trib. Prahova s. I, 231 din 8 Iunie 900. C. Jud. 77/903; *Notă* sub Trib. Niort (Deux Sevres), 11 Mai 1920. Jurispr. Gen. 20/1923, No. 1414;
CANTACUZINO MATEI, p. 505, 701, 702;
NACU, I, p. 440;
NEMETESCU P. GEORGE. *Călăuza divorțului*, No. 57, 58. 87, 88, 114;
ORĂNESCU C., *„Articolul 246 c. civil"*. Curier Jud. 17/1906.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Deși primarul a omis de a înscrie sentința de divorț, totuși nu este nici drept nici echitabil ca părțile sa fie victima neglijenței sau chiar a circumstanțelor fortuite care au putut să împedice de a se înscrie actul, pe cât timp nici un text de lege nu le impune obligațiunea de a veghea ca oficerii stării civile să-și îndeplineasca datoriile lor. Art. 248 care pronunța perderea beneficiului judecății de divorț presupune o inacțiune complectă din partea soțului care a dobândit divorțul, ceeace nu există în specia când soțul, departe de a sta inactiv, a făcut tocmai aceea ce-l obligă legea, adică a prezintat oficerului stării civile sentința de divorț spre a fi înscrisă. Prin urmare este imposibil a se vedea în aceste fapte o reconciliațiune tacita din partea soțului. Părerea comentatorilor francezi asupra acestei chestiuni nu poate să aiba vre-o valoare în legislațiunea noastră, unde textele care reglează materia sunt cu totul schimbate, căci pe când în dreptul nostru divorțul se pronunță de tribunal (art. 240), în dreptul francez după art. 246, azi abrogat, nu se pronunță decât de oficerul stării civile, art. 264 și art. 266 francez pronunțând o decădere contra soțului ce a dobândit divorțul, nu pentru că n'a prezintat oficerului stării civile sentința de divorț spre a fi înscrisă în registrele stării civile, dar pentru că a lăsat să se scurgă termenul de 2 luni prevăzut prin art. 264 fără a chemă pe celălalt soț înaintea oficerului stării civile și a face ca să se pronunțe divorțul. In așà stare a legislațiunei, oficerul stării civile, pronunțând singur divorțul, el închee un adevărat act al stării civile, și astfel a putut să se nască ideea că în lipsa acestui act divorțul nu se poate dovedì decât conform art. 33; dar în dreptul nostru unde căsatoria este dizolvata din momentul ce tribunalul admite divorțul, și unde legea nu impune altă obligațiune soțului decât de a prezentà oficerului starii civile copia hotărîrei legalizată spre a se înscrie în registrul unde se află înscris și actul de căsătorie (art. 35) este greu a se concepe o asemenea idee. (Apel Iași I, *Dr.* 40/75).

2 Din art. 246 și 248 rezultă că hotărîrea care a pronunțat divorțul cată a fi înfațișată oficerului stărei civile în termen de 2 luni de către soțul ce a dobândit-o spre a se înscrie în același registru al stărei civile în care s'a înscris și actul de căsătorie. Cererea făcută către un alt oficer al stărei civile, străin de locul unde s'a celebrat căsătoria, de a se înscrie hotărîrea de divorț, nu poate aveà nici o tarie și nu îndeplinește cerințele art. 246 de a se înscrie copia hotărîrei de divorț chiar în acelaș registru în care s'a înscris și actul de casatorie, singurul registru din care se poate constatà starea civilă a unei persoane daca este căsătorită sau dacă a fost pronunțată desparțenia și înscrisa în termen în același registru. (Cas. I, 116/Mart. 9/77. B. p. 126).

3. Dispozițiunile privitoare la căsătorie și la desfacerea ei fiind esențialmente de ordine publică urmeaza că oricare ar fi statutul personal a doui soți valabil căsătoriți după legile lor, dar cari ar voì să divorțeze conform legilor țarii noastre, ei pot în orice caz să profite de acele legi și sunt datori a se supune în totul obligațiunilor ce le impun. Astfel fiind, soțul strain care uzând de dispozițiunile legilor române, a obținut o sentință de divorț, e dator. sub pedeapsa prevăzută de art. 248, să înscrie sentința definitivă la oficerul stării civile român, al locului celebrării căsătoriei. Prin urmare, primarul trebue să înscrie și sentințele de divorț pronunțate de tribunalele române între doui străini, orcare ar fi fost oficerul care, în baza statutului personal al soților, ar fi celebrat căsătoria lor. Aceasta rezultă nu numai din principiile dominante în materie, cum și din art. 35 și 246 c. civ. și art. 65 regul. actelor de stare civilă din 1866. (Trib. Ilfov, I, Nov. 9/92, *Dr.* 81/92).

4. Atât din cuvintele întrebuințate de legiuitor prin art. 246 „soțul va fi dator a înfățișà oficerului stării civile...", cât și din dispozițiunile cuprinse în întregul titlu „Despre despărțenie", reese că scopul legiuitorului a fost ca soțul care dobândește despărțenia să se prezinte în persoana înaintea oficerului starii civile spre a se convinge că el perzistă în cererea de a se divorțà până în ultimul moment. Voința legiuitorului ca orice act în materie de despărțenie să se facă de chiar partea reclamantă, se dovedește clar din art. 218 când reclamantul nu se poate prezintà înaintea președintelui; din art. 225 care oprește pe părți a se înfățișà prin procurator, și din art. 276 care obliga pe soții despărțiți prin consimțimânt mutual sa se prezinte în persoana pentru a cere înscrierea hotărîrei. Deci, înscrierea făcută prin un procurator nu e valabilă. (Trib. Ilfov, III, 400, Oct. 21 92. *Dr.* 40/92).

5. Legea, pentru îndeplinirea acestei formalități, nu cere înfațișarea chiar în persoană a soțului îndreptățit înaintea oficerului starii civile, de oarece acest funcționar, cu deosebire de alte legislațiuni, nu e chemat a pronunțà

despărțenia, ci numai a păși la îndeplinirea unei simple formalități de publicitate destinată a aduce la cunoștința celor interesați noua stare civilă a soților despărțiți. Dacă în materie de despărțenie neprezentarea soțului reclamant înaintea tribunalului trebue a fi considerata ca o renunțare tacită la acțiunea sa, ca o prezumțiune legală de împăcare a soților, nu tot astfel trebue a se interpretă neînfățișarea în persoană la oficerul stării civile a soțului câștigător al despărțeniei. Dacă dar din împrejurările de fapt se stabilește că soțul a făcut demersurile cuvenite pentru înscrierea hotărîrei de despărțenie, și că o asemenea cerere de înscriere, direct sau prin delegațiune, a fost îndeplinită, fie chiar într'un mod imperfect, dânsa e îndestulătoare pentru a puteà autorizà pe reclamantul îndreptățit a revendicà beneficiile hotărîrei sale câștigătoare. Apoi, neobservarea regulelor relative la forma actelor stării civile nu ridică necesarmente acestor acte forța probantă ce le este atribuită, căci legea nesubordonând neobservarea acestei regule pedepsei de nulitate, s'a raportat la tribunal pentru a aprecià după împrejurări credința ce merită actele ce prezintă neregularități mai mult sau mai puțin grave. Astfel, lipsa de subscriere a oficerului stării civile în josul trecerii în condica respectivă a procesului-verbal de înscriere, fapt care se observă și la alte asemenea procese-verbale, nu poate fi de natură a atrage nulitatea înscrierei hotărîrei chiar. (Apel Buc. III, 116, Mai 11/92. *Dr.* 40/92).

6 In doctrină se deosebesc formele *decisorii*, adică cele cari afectă fondul litigiului, de formele *ordinatorii*, adică cele privitoare la mersul instanței, la formalitățile propriu zis de procedură; de asemenea trebue a se distinge formalitățile ***intrinsece*** sau ***viscerale***, acelea adică cari constituesc substanța chiar a actului, de cele ***extrinsece***, adică a celor cuprinzătoare a formelor propriu zise a actului chiar, a celor de solemnitate sau de probațiune. Or, înscrierea unei hotărîri de despărțenie, pronunțată de tribunalele române, nu poate fi considerată decât ca o formă ordinatorie, iar nu decizorie, ca o formalitate extrinsecă și ca atare nu poate fi cârmuită decât de *lex fori*, adică de legea locului unde trebue a fi efectuată. Și regula *locus regit actum*, care e o aplicațiune a teoriei legei forului, e chiar consfințită de ultimul aliniat al art. 2, care dispune că forma exterioară a actelor e supusă legilor țării unde se face actul. Astfel fiind, deși soții au fost căsătoriți de parohul bisericei catolice din București, iar nu de oficerul stării civile român, totuși înscrierea hotărîrei de despărțenie nu poate fi făcută decât de oficerul stării civile din București, adica acela al domiciliului soțului ce a dobândit-o. (Apel Buc. III, 253, Nov. 3/93. *Dr.* 2/93).

7. Hotărîrea definitivă emanată dela un Tribunal străin, prin care se desface o căsătorie celebrată în România, poate fi transcrisă în termenul defipt de lege la ofițerul stării civile din țară, care a celebrat căsătoria, dacă acea hotarîre a fost învestită cu formula executorie de judecătorii români, pentru că în materie de divorț, transcrierea nu este decât executarea hotărîrei. (Trib. Iași I, Curier Jud. 23/902).

8. Odată sentința de divorț învestită cu formula executorie și executată prin transcrierea ei în registrele stărei civile, partea nu poate cere pe cale incidentală anularea executărei efectuate; pentru a obține redeschiderea divorțului, cată mai întâi să se adreseze instanței executoare, spre a obține revocarea acestei executări și restabilirea stărei materiale anterioare; până atunci apelul contra sentinței de divorț este prematur și urmează a se respinge ca atare. (C. Apel Buc. I, Drept 44/902).

9. Din conținutul art. 246 din codul civil rezultă că singura obligațiune pusă de lege soțului despărțit printr'o hotărîre cu putere de lucru judecat este de a se înfățișà în termen de două luni ofițerului de stare civilă, cu o copie legalizată după acea hotărîre, spre a fi înscrisă în registrul respectiv. Aceasta fiind singura îndatorire pusă de lege soțului care a dobândit despărțenia, nu numai trecerea în extract, dar lipsa absolută a trecerei sentinței de despărțenie, din culpa ofițerului de stare civilă, nu poate atrage nulitatea divorțului față cu un soț, care a îndeplinit cu exactitate singura obligație ce i s'a prescris de lege și care se găseà în imposibilitate materială și legală să facă mai mult decât atât. (Trib. Prahova I, Curier Jud. 77 din 1903).

10. Numai soții pot cere declararea nulității divorțului lor; nici terții, nici creditorii nu pot să aibă acest drept, întru cât nu au dreptul să conducă acțiunea de divorț. Deasemenea, nici moștenitorul soțului, ce a câștigat divorțul și a înscris hotărîrea la ofițerul stării civile, nu poate cere nulitatea acestei înscrieri, întru cât moștenitorul nu poate fi primit să invoace nulitatea actului autorului său. Numai în cazul, când cererea de declararea inexistenței divorțului ar fi întemeiată pe o cauză de ***nulitate ab-***

solută, se poate face și susține de oricine înaintea justiției, cu condițiunea însă ca să aibă un interes. (Trib. Prahova, I, Curier Jud. 77/903).

11. Hotărîrea de divorț odată învestită cu formula executorie, Primăria nu poate să se substitue tribunalului și să judece legalitatea titlului executor, după cum orice alt agent de execuție nu are acest drept, când este chemat să execute un titlu definitiv în genere.

Prin impietarea Primăriei în atribuțiile Tribunalului și refuzul de a aduce la îndeplinire titlul executor, se periclitează drepturile câștigate de părți prin sentința de divorț, care ar puteà rămâneà nulă prin neînscrierea ei în registrele de stare civilă.

De aceea, Președintele tribunalului este în drept, după cererea părților, printr'o ordonanță dată pe calea indicată de art. 66 bis pr. civ. să înlăture dificultatea ivită la executarea titlului executor. (Cas. II, 40/27 Mai 1919, Jur. Rom. 19-20/919).

12. Oficiul de stare civilă care are obligația, potrivit art. 86 c. civ. de a înscrie în registre, hotărîrile judecătorești, asupra actelor de stare civilă ce i-au fost comunicate, făcând totodată mențiune despre aceasta pe marginea actului reformat, — nu are căderea de a examinà viciile unei hotărîri judecatorești si nici de a refuzà înscrierea ordonată, din moment ce din hotărîrea judecătorească rezultă determinată identitatea actului reformat prin hotărîre.

Prin urmare în specie, ofițerul de stare civilă a fost in drept de a transcrie în registrele de divorț sentința prin care s'a declarat desfacerea unei căsătorii și de a face mențiune de desfacere pe actul de căsătorie arătat în hotărîre, odată ce hotărîrea și actul de căsătorie prevedeau acelaș nume de familie al părților și hotarîrea indicà expres că s'a desfăcut căsătoria dela numărul respectiv din registrele de căsătoriți. (Cas. I, 129 din 12 Febr. 1923 Jur. Gen. 1923, No. 2?2; Jur. Rom. 11, 1923; Pand. rom. 1923, III, 115).

13. Art. 129 din regulamentul privitor la actele de stare civilă, elaborat de puterea executivă, în virtutea art. 93 din Constituție, pentru punerea în aplicațiune și desvoltarea principiilor înscrise în titlul II, Cap. I—VI din codul civil, prevede că în cazul când căsătoria, celebrată de un ofițer de stare civilă al unei țări străine, a fost desfăcută in România, înscrierea hotărîrei de despățenie se va face la oficiul stărei civile al domiciliului pe care l'a avut bărbatul când s'a pornit acțiunea de despărțenie.

Această soluțiune e preconizată și de principiile dreptului internațional privat, după care formele de procedura divorțului sunt acelea ale țărei unde se poartă cererea, iar chestiunile de fond ale despărțeniei fac parte din statutul personal al căsătoriților, care îi urmărește pretutindeni. Ori, cum formalitatea înscrierei — care poate fi considerată ca un fel de execuțiune a hotărîrei — ține mai mult de procedura despărțeniei, urmează că dacă legea țărei unde s'a pronunțat divorțul prevede o astfel de formalitate, ea trebue îndeplinită, înscriindu-se hotărîrea — în lipsa unui text care să arate ofițerul competent — la ofițerul domiciliului soțului din momentul intentărei acțiunei. Dealtminteri o înscriere a hotărîrei în țară unde a fost celebrată, nu se poate concepe, pentru că nu se vede cum instanțele din țara care a pronunțat hotărîrea pot impune autorităților țărei straine, înscrierea. Și dimpotrivă o înscriere la ofițerul domiciliului soțului din țara care pronunță hotărîrea, pe lângă că e posibilă, dar e și cea mai indicată, dat fiind că decăderea rezultând din neînscriere nu e bazată atât pe prezumțiunea de reconciliere a soților, cât pe considerația de ordine publică de a nu se prelungì la infinit situațiunea incertă a condițiunei de stare civilă a soților, și pe considerațiunea că terții vor fi tentați să caute mai întâi această informațiune la ofițerul de stare civilă al domiciliului soțului, acesta fiind și domiciliul soției și fixând și tribunalul competent să judece despărțenia. (Trib. Ilfov, s. III, 179/923. Jur. Gen. 1923 No. 1850).

14. După principiile dreptului internațional privat, chestiunile de fond ale despărțeniei fac parte din statutul personal al casatoriților și această situațiune îi urmărește pretutindeni; tot astfel și formele și procedura după care se obține divorțul sunt acele ale țărei unde se poartă cererea.

Din dispozițiunile art. 246 și 248 cod. civ. reese în mod clar că înscrierea hotărîrei de despărțenie are a se face la oficiul de stare civilă unde s'a înscris căsătoria, în termen de 2 luni, și neînscrierea ei atrage anularea hotărîrei. Această dispoziție se aplică atât pentru cazul când căsătoria s'a celebrat în țară, cât și pentru acela când ea s'a celebrat într'o țară străină, de oarece legea nu face nici o distincție în această privință. (C. Apel Buc. s. IV, 9 din 26 Mart. 1924. Jur. Gen. 1924 No. 1084; Bul. C. Apel 7/924).

15. A se vedeà: Art. 218 cu nota 5; art. 248 cu notele respective; art. 276 cu notele 2 și 3.

Art. 247. — Aceste 2 luni se vor socotì, în privința judecății dela prima instanță, după expirarea termenului de apel; în privința hotărîrilor date de curtea de apel în lipsa pârâtului, după expirarea termenului de opozițiune; și în privința judecății contradictorie în cea din urmă instanță după expirarea termenului pentru recursul în casațiune. (Civ. 240, 244-248; Civ. Fr. 265).

Text. fr. Art. 265. Ces deux mois ne commenceront à courir à l'égard des jugements de première instance, qu'après l'expiration du délai d'appel; à l'égard des arrêts rendus par défaut en cause d'appel, qu'après l'expiration du délai d'opposition; et à l'égard des jugements contradictoires en dernier ressort, qu'après l'expiration du délai du pourvoi en cassation.

Doctrină străină.

BEUDANT, II, 417, p. 73;
CARPENTIER, *Divorce*, I, p. 200, No. 193;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, ed. 3-a. 357 bis, II;
GARSONNET, *Tr. de proc. civ.*, V, p. 663, § 1136;
HUC, II, 384. p. 412;
LAURENT, III, 250;
PANDECTES FR., *Divorce*, 2428. 2514;
WEISS, *Tr. de dr. internat. priv.*, III. p. 596.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 114 urm.; (IV part. I, ed. 2-a, p. 158); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 116, 117, 307; *Observație* sub Cas. I, 208 din 3 Oct. 1900. Dreptul 67/1900; *Observație* sub. Cas. II, 208/3 Oct. 1900. Curier Jud. 72/1900;
CANTACUZINO MATEI, p. 505, 702;
NACU, I, p, 440;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călauza divorțului*, No. 58, 88, 114.

Jurisprudență.

1. Art. 247, prin care se regulează punctul de plecare al celor 2 luni în lăuntrul cărora hotărîrea care a autorizat despărțenia trebue să fie înscrisă în registrul stărei civile, prescrie că cele 2 luni se vor socotì numai în privința hotărîrilor date de curtea de apel în lipsa pârâtului după expirarea termenului de opoziție, iar în privința celorlalte hotărîri ale curței cele 2 luni nu încep să curgă de cât după expirarea termenului pentru recursul în casație. Or dintre aceste din urma hotărîri face parte și deciziunea pronunțată asupra opozițiunei făcută de pârât. (Apel Buc. III, jurn. 2203, Noemb. 4/88, *Dr.* 70 88.

2. Dacă legiuitorul a facut să curgă cele 2 luni pentru înscrierea în registrele de stat civil a hotărîrei de divorț dată în lipsa de la expirarea termenului de opozițiune (art. 247), aceasta se explică prin consideraţiunea că în materie de divorț, partea care a lasat să treacă termenul de opozițiune fără a face opozițiune, nu mai este primită a face *omisso medio* recurs în casație. Dacă însă hotărîrea nu a fost data în lipsa cu dreptul de opozițiune pentru partea care a lipsit, ci asupra opozițiunei făcute, opozițiune care s'a respins ca nesusținută, dânsa e dar primitoare de recurs în casație în termen de 3 luni de la semnificare (art. 245). (Cas. I, 298/Nov. 28/88, B. p. 949).

3. In materie de divorț, când soțul, care a pierdut în apel, face recurs înainte de a i se comunica decizia Curței de apel, și la ziua defiptă pentru judecarea recursului retrage recursul în neființa celuilalt soț, căruia i se admisese cererea de despărțenie, și nu-i comunică jurnalul de retragere, iar în urmă face un nou recurs, când i se comunică deciziunea Curței de apel, în asemenea caz, termenul de două luni, pentru înscrierea la ofițerul stărei civile a deciziunei ce pronunță despărțenia, curge de la respingerea celui de al doilea recurs, iar nu de la data jurnalului de retragere a primului recurs, jurnal care, nefiindu-i comunicat, nu poate fi opozabil celuilalt soț. (Apel Iași, I, Curier Jud. 61/904).

4. Art. 247 c. civil, prevede că înscrierea sentinței de divorț în registrele de

stare civilă urmează a se face în termen de două luni de la expirarea dreptului de apel; și cum, pe de o parte și reclamantul are drept de apel, iar pe de alta parte, cum legea nu face nici o deosebire, urmează ca acest termen de două luni, curge de la expirarea termenului de apel, în privința ambelor părți litigante. (Trib. Gorj, C. Jud. 25/907).

5. Legiuitorul acordând părței care a câștigat un termen pentru înscrierea hotărîrei de divorț, iar pe de alta parte dispunând ca, în caz de a nu înscrie în termen sentința, ea să rămâe fără efect, a voit prin aceasta să lase părței câștigătoare facultatea de a uză sau nu de sentința ce a câștigat în interesul căsătoriei, acordându-i termen, spre a reflectà asupra demersului ce urmează a face și acest termen stabilit de lege nu poate fi scurtat de către partea adversă. (Trib. Gorj, C. Jud. 25 907).

6. Hotărîrile date în procedura divorțului, fie asupra admiterei în principiu, fie asupra fondului, sunt susceptibile de opozițiune, textul art. 247 din codul civil, nefăcând nici o distincțiune în această privință. (Cas. II, 16 Mart. 1911. B. p. 400).

7. Potrivit art. 247 c. civ., atât recursul contra hotărîrei definitive de divorț, cât și însuși termenul pentru introducerea lui, sunt suspensive. (Trib. Iași, I, 1919; „Justiția“ 1919. No. 5-6).

Art. 248. — Soțul reclamant, care va fi lăsat să treacă cele 2 luni determinate mai sus fără a împlinì formalitatea prescrisă la art. 246, va pierde beneficiul judecăței ce câștigase, și nu va mai puteà reîncepe acțiunea sa pentru despărțenie, decât numai pentru o altă cauză nouă, în care caz poate să se întemeieze înaintea judecăței și pe cauzele cele vechi (Civ. 247; Civ. Fr. 266).

Text. fr. Art. 266. — L'époux demandeur qui aura laissé passer le délai de deux mois ci-dessus déterminé, sans appeler l'autre époux devant l'officier de l'état civil, sera déchu du bénéfice du jugement qu'il avait obtenu, et ne pourra reprendre son action en divorce, sinon pour cause nouvelle, auquel cas il pourra néanmoins faire valoir les anciennes causes.

Doctrină străină.

BEUDANT, II, 417, p. 73;
CARPENTIER, *Divorce*, I, p. 200, No. 193;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 233;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, ed. 3-a, 357 bis II;
GARSONNET, *Tr. de proc. civ.*, V, p. 663, § 1136;
HUC, II, 384, p. 412;
LAURENT, III, 250;
PANDECTES FR., *Divorce*, 2428, 2514;;
WEISS, *Tr. de dr. internat priv.*, III, p. 596;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 114 urm.; IV, part. I, ed. 2-a, p. 158; VII, p. 533, 534); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 116;
CANTACUZINO MATEI, p. 505, 702;
NACU, I, p. 440.

Jurisprudență.

1. Această formalitate a înscrierei sentinției în registrele stărei civile de către soțul interesat, este esențială. și nu se poate susține că e cerută numai în privința celor de al treilea, de oare ce art. 249, care este sancțiunea, prevede că lipsa de înscriere aduce anularea divorțului. (Cas. I, 122/Mart. 10/78, B. p. 122).

2. Dacă art. 248 prescrie pierderea beneficiului judecății câștigate când soțul reclamant a lăsat să treacă cele 2 luni prevăzute de art. 246, și dacă această pierdere de judecată s'a pro-

nunțat de tribunal prin sentință rămasă definitivă, efectele căsătoriei nu pot fi considerate ca neîntrerupte de cât între soți. Insă față cu cei de al treilea, cari în timpul de la înscrierea hotărîrei de divorț în registrele stărei civile și până la recunoașterea pierderei judecății de către tribunal, au contractat de bună credință cu femeea, nu poate fi tot ast-fel, pentru că cei de al treilea, în vederea unei sentințe de divorț învestită cu titlul executoriu și înscrisă în registrele stării civile, în buna lor credință nu pot considerà pe femee decât ca despărțită și ast-fel fiind actele făcute de femee față cu cei de al treilea sunt valabile. (Trib. Dolj, I, 541, Dec. 22/81, *Dr.* 21/82).

3. Deși în cod nu există un text formal care să se ocupe de nulitatea divorțului, doctrina însă și jurisprudența sunt de acord în a admite o atare acțiune; și prin analogie aplică aceleași regule ca pentru anularea căsătoriei (art. 183). Or, una din cauzele pentru care se poate cere nulitatea este și aceea când hotărîrea nu s'a înscris în termen în registrele stărei civile. Deci nu mai rămâne îndoială că de nulitatea absolută nu poate fi vorba și că pe cât timp nu s'a cerut anularea ei, hotărîrea de divorț există și'și produce toate efectele ei *erga omnes*. (Apel Galați, II, Sept. 26/91, *Dr.* 66/91).

4. După art. 246 și 248, soțul reclamant care va lăsà să treacă 2 luni de când hotărîrea de divorț, a rămas definitivă, fără a cere înscrierea ei la ofițerul stării civile, pierde beneficiul judecății ce câștigase. Rezultă dar din citirea chiar a acestor texte de lege că decăderea e numai pentru soțul care a obținut divorțul, și că nu poate în nici un caz isbì pe terții, căci atunci acel soț, în loc de a perde, profită.— Astfel fiind, femeea nu poate invocà față de terții de bună credință, calitatea sa de femee măritată și obține anularea actelor făcute de dânsa fără autorizațiunea soțului. In adevăr, când prin faptul său femeea induce pe terții în eroare, făcându-i să ignoreze starea sa de femee măritată, când în mod public își ia calitatea de femee văduvă prin divorț, când ea semnează în actul ce-l face cu numele ei de naștere, când terțiul constată că sentința de divorț erà transcrisă de mult în registrele stărei civile, a i se mai pretinde încă și a i se face o vină din acea că n'a căutat prin arhivele tribunalului să se asigure dacă transcrierea hotărîrei de divorț se făcuse în termen este a-i pretinde un ce la care legea nu-l obligă. De aceea se admite că actele făcute în asemenea împrejurari de femee trebuesc menținute, și femeea nu poate cere nulitatea lor. (Apel Galați, II, Sept. 26/91, *Dr.* 66/91).

5. Sentința de divorț rămasă definitivă, nu produce efecte numai încât privește neîncetarea căsătoriei din cauza netranscrierei ei în registrele stărei civile; dar ea continuă a produce efecte încât privește plata timbrelor ce ar fi trebuit să fi fost plătite, fiindcă neglijența sau nevoința părței de a fi executat sentința, nu ia hotărîrei caracterul de lucru judecat și nu dispensează pe partea obligată a plati timbrele. (Cas. I, 348/Sept. 24/91. B. p. 967).

6. In urma încetării din vieață a soțului în contra căruia a fost pronunțată despărțenia, cererea de anularea înscrierei unei hotărîri de despărțenie nu-și mai poate aveà cuvântul său de a fi, de oarece cauza impulsivă a unei asemenea cereri din partea soțului îndreptățit fiind presupusă dorința de a renunțà la beneficiile rezultând din hotărîrea câștigătoare și, ca corolariu necesar, reîntoarcerea la împreună viețuire, dânsa nu poate fi justificată nici chiar în pură rațiune. Intr'o asemenea ipoteză, neputându-se prin mijlocul anulărei unei înscrieri a face să renască drepturile și îndatoririle conjugale, nu se poate concepe ca, printr'un fel de ficțiune, să se poată considerà căsătoria ca reconstituită în vederea numai a folosului bănesc ce soțul reclamant ar voì să obțină. (Apel Buc. III, 111, Mai 11/92. *Dr.* 40/92).

7. Deși motivul de divorț din ambele acțiuni este identic, însă motivul sau cauza de divorț pe care se întemeiază cererea nouă de despărțenie este întemeiat pe fapte întâmplate după împăcarea soților, este evident că nu poate fi vorba de cauza cea veche din primul divorț, ci de o cauză nouă, ivită în urmă.

Așà, dar, când instanța de fond constată că între părți a mai avut loc un proces de divorț rămas fără efect prin neînscrierea în termen a sentinței care pronunțase despărțenia, de oarece părțile se împăcaseră, dar, în urmă, faptele de lovire repetându-se, soția a pornit o altă acțiune întemeiată pe aceste noui fapte, față de o asemenea constatare, cu drept cuvânt instanța de fond a declarat că acțiunea din urmă nu erà întemeiată pe o cauză veche în senzul art. 248 c. civil. (Cas. II, dec. civ. No. 168 din 8 Oct. 1914; „Jurispr. Rom." 1914, p. 550).

Secțiunea II.—*Despre măsurile provizorii ce se pot luà în urma cererei de despărțenie pentru cauză determinată.*

Art. 249. — Ținerea provizorie a copiilor va rămânea bărbatului [1]), în procesul de despărțenie, afară numai dacă se va hotărî în altfel de către tribunal, după cererea mamei, sau a familiei, sau a ministerului public, spre folosul copiilor. (Civ. 93, 282, 326; Civ. Fr. 267.)

Text. fr. Art. 267. — L'administration provisoire des enfants restera au mari demandeur ou défendeur en divorce, à moins qu'il n'en soit autrement ordonné par le tribunal, sur la demande soit de la mère, soit de la famille, ou du ministère public, pour le plus grand avantage des enfants.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 183, 197, 198, 256, 270;
BEUDANT, II, 412;
DALLOZ, *Suppl.*, Div. et Sép. de corps, 286;
DEMOLOMBE, IV, 457. 467;
GARSONNET, VI, ed. 1-a, § 1366, p. 501;
HUC, II. 317, 351, 352;
LAURENT, III, 255, 256, 258, 293, 319; *Suppl.*, I, 724;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 427, 428;
PANDECTES FR., *Divorce*, 1861 urm., 2782 urm.;
PLANIOL, III, ed. 2-a, 624, 628 urm., 668;
SIREY, *Divorce*, 1159 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 123 urm.: (IV, part. I, ed. 2-a, p. 158); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 120.
CANTACUZINO MATEI, p. 202, 703;
NACU, I, p. 449;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 102 urm.

Jurisprudență.

1. Bărbatul are în tot timpul căsătoriei puterea părintească asupra copiilor eșiți din căsătorie, și prin urmare el îi poate ține sub îngrijirea sa în timpul duratei procesului de divorț, afară numai dacă se dovedește că ar fi mai avantagios pentru copii de a nu rămâne sub îngrijirea tatălui, ci a se încredință mamei. (Apel Buc. I, 13 Oct. 29/79. *Dr.* 45/79).

2. Conform art. 249, deși copiii, în timpul divorțului, rămân sub îngrijirea tatălui, tribunalul însă, după cererea mamei, poate a-i încredință ei, când va crede că aceasta este în interesul lor. Astfel fiind, tribunalul nu poate luà în discuțiune nimic alt decât dacă este pentru copii, în condițiunile în cari se găsesc, un interes vădit a sta sub îngrijirea mamei sau a tatălui. (Trib. Ilfov, II, Nov. 2/82. *Dr.* 4/82).

3. Deși în principiu art. 249 Codul civil prescrie că copiii, în timpul divorțului, vor fi sub îngrijirea bărbatului, însă lasă facultatea instanțelor judecătorești a hotărî și contrariul, când interesul copiilor ar cere-o, și a regulà, prin urmare, această îngrijire, cum va crede de cuviință. (Cas. II. 95/905. B. p. 387).

4. Aprecierea împrejurărilor de fapt pe cari instanța de fond se întemeiază pentru a decide că este în interesul copilului de a fi lăsat mamei pe tot timpul procesului de divorț este de atributul suveran al instanțelor de fond. (Cas. II, 114 din 1912. Curier Jud. 48/912; Cas. II, 192 din 16 Mai 1924. Jur. Gen. 1924 No. 1674).

Art. 250. — Femeea în procesul de despărțenie va puteà părăsì domiciliul bărbatului, în timpul cât va ținea procesul și cere o pensiune de întreținere, în proporțiune cu mijloacele bărbatului.

1) Inceputul art. francez corespunzător, 267, este astfel redactat: „*L'administration provizoire des enfants restera au mari demandeur ou défendeur...*", după cum în articolul imediat următor, 268 (250 român) se exprimă: „*La femme demanderesse ou défenderesse...*"

Tribunalul, dacă va încuviință, această cerere, va hotărî totodată și suma de bani ce bărbatul va fi dator a da femeei sale pentru întreținere. (Civ. 93, 190, 196; Pr. civ.. 408, 409; Leg. timbr. art. 21 § 17; Civ. Fr. 268).

Text. fr. Art. 268. — La femme demanderesse ou défenderesse en divorce pourra quitter le domicile du mari pendant la poursuite, et demander une pension alimentaire proportionnée aux facultés du mari. Le tribunal indiquera la maison dans laquelle la femme sera tenue de résider, et fixera, s'il y a lieu, la provision alimentaire que le mari sera obligé de lui payer.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 183, 206;
BEUDANT, II. 412;
CARPENTIER, *Divorce*, I, 247, p. 231;
DALLOZ, *Suppl.* Div. et sep. de corps 286;
DEMOLOMBE, IV, 457, 467;
GARSONNET, *Tr. de pr. civ.*, VI, ed. 1-a, § 1366, p. 501, 505, 506;
HUC, II, 317;
LAURENT, III, 200, 258, 264, 319; *Suppl.*, I, 724;
PANDECTES FR., *Divorce.* 1725, 1743, 1744 urm., 1861 urm.;
SIREY, *Divorce*, 1159 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 123 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p 158; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 114, 120, 256; *Observație* sub. Trib. Iași s. I, 12 Sept. 1902. Dreptul 20/1903; *Observație* sub. Trib. Iași s. II, 22 Iunie 910. Dreptul 59/910. *Observație* sub. Trib. Bacău 2044 din 9 Martie 915. Dreptul 35/915: *Observație* sub. C. Apel Buc. s. II, 26 Sept. 1900. Curier Jud. 85/1900; *Observație* sub. Trib. Buzau 21 Oct. 903. C. Jud. 77/904; *Observație* sub. Trib. Dorohoi 232 din 24 Iunie 1911. Curier Jud. 58/1911; *Observație* sub. Trib. Paris 16 Aprilie 1924. Pand. Rom. 1924-III-102;
BOSSIE ST. C., *Notă* sub. Trib. Bacău 2044/1915. Curier Jud. 50/1915;
CANTACUZINO MATEI, p. 703;
CERBAN AL., *Notă* sub. Trib. Dorohoi 7477 din 25 Oct. 920. Curier Jud. 85-86 1920;
NACU, I, p. 450 urm.;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*. No. 98 urm.;
ORĂNESCU C., *„Poate soțul în timpul divorțului să fie obligat să părăsească domiciliul conjugal?"*. Curier Jud. 36/910.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. In principiu general, femeea este ținuta de a urma pe soțul sau orinnde și de a locuì împreuna cu dânsul, neputând legalmente să aibă alt domiciliu decât acela al bărbatului. Femeea, ce ar contraveni unei atari îndatoriri legale, decurgând din contractul de căsătorie, expres prevăzută de art. 196, poate fi constrânsă de către bărbatul său la îndeplinirea ei. Această regulă generală nu încetează de a subsistă în tot timpul cât va durà legământul conjugal, afară de cazurile excepționale anume specificate prin lege, cum este cel prevăzut de art. 241. Corelativul acestei obligațiuni este dreptul femeei de a cere dela soț a o primì în casa sa și a-i înlesnì tot pentru vietuirea ei în proporțiune cu facultățile sale. De

aci rezultă că femeea nu poate, locuind aiurea decât în casa soțului, să ceara obligarea acestuia a-i da cele pentru existență. Simpla pornire a unei acțiuni în divorț din partea femeei, nu face să înceteze obligațiunea sa de a locuì în domiciliul conjugal, de oarece legiuitorul nu o zice în termeni pozitivi, cum urmà să o facă dacă prin aceasta înțelegeà să deroage la regula generală. Femeea pornind acțiune în divorț deși are facultatea, după art. 250, d'a abandonà domiciliul conjugal și a cere pensiune de întreținere, însa această facultate nu este fără nici un control, căci prin cel de al douilea aliniat al art. 250, legiuitorul subordonează exercițiul acestei facultăți la puterea discreționară a judecătorilor de a o încuviințà sau nu. Și din termenii întrebuințați de legiuitor în acest aliniat, *„tribunalul dacă va încuviință această cerere, va hotărî totodată și suma de bani ce bărbatul va fi dator a da femeei sale pentru întreținere“*, nu rezultă că controlul său este limitat numai în determinarea quantumului sumei de bani ca pensiune de întreținere, ci și la facultatea acordată femeei d'a părăsì domiciliul său legal, ceeace apare din dispozițiunile exprese ale legei, dupa care tribunalul este chemat a decide simultaneu asupra părăsirei domiciliului, și a pensiunei cuvenită femeei, de unde urmează că femeea nu poate părăsì domiciliul soțului său fără voia tribunalului, și că nu are dreptul de a cere condamnarea soțului d'a o întreține, dacă ar abandonà domiciliul conjugal fără o atare permisiune. (Cas. I, 23, Ian. 26/72. B. p. 16).

2. Autorizarea femeei măritate de a părăsì domiciliul conjugal, masură de o natură pur provizorie, fiind un act de jurisdicțiune voluntară sau grațioasă, nu reclamă pentru examinarea sa, decât prezența reclamantei, mai cu seamă că art. 250 c. civ. nu reclamă nici chiar intervențiunea justiției pentru că femeia, pe timpul procesului de divorț, să poată părăsì domiciliul bărbatului său, ci o bună jurisprudență numai a făcut că tribunalele să examineze necesitatea exercițiului unui asemenea drept din partea soției, putând, în suverana lor apreciare, să acorde sau să refuze cererea acesteia. (Apel Buc. Iun. 11/74. *Dr.* 5/75).

3. In principiu o femee măritată are facultatea de a părăsì domiciliul conjugal veri de câte ori se află în proces de divorț cu soțul ei. Această facultate, pe care singură femeea o poate exercità în timpul divorțului, rezulta din termenii preciși ai art. 250, din care mai rezultă că singura cerere ce poate femeea adresà tribunalului este acea relativă la o pensiune de întreținere când dânsa a părăsit domiciliul conjugal în timpul divorțului. Tot ce are a aprecià tribunalul când în asemenea caz se va cere o pensiune de întreținere, și această cerere se va încuviință, este suma ce bărbatul va fi dator a da fmeei. (Apel Buc, I, 18, Oct. 20/79. *Dr*, 45/79).

4. Tribunalele române pot acordà autorizațiunea de a părăsì domiciliul conjugal unei femei căsătorită cu un francez când a făcut acțiune pentru separațiune de corp contra soțului din cauza cruzimilor și loviturilor ce sufere dela dânsul. O asemenea autorizare este admisă de art. 267 c. Napoleon în timpul duratei cererei de separațiune de corp, și dânsa nu este nici contrarie legilor noastre și spiritului art. 250 c. civ. român. Și orice stat e dator a luà veri ce măsură provizorie pentru asigurarea vieței oricărui strain aflat pe teritorul său. fără ca prin aceasta să se atinga în ceva legile naționalitatei de care depinde acel străin. Asemenea, reclamanta prin faptul că se află în România nu a putut perde statutul său personal, astfel că urmează a se bucurà de aceleași drepturi prevăzute de legile țării sale, or, codul civil francez permițând o asemenea părăsire de domiciliu conjugal, dânsa nu i se poate refuzà de tribunalele române. (Trib. Ilfov, I, jurn. 485, Ian. 25/80. *Dr.* 4/80).

5. Interpretarea literală a art. 250 acordă femeei, în procesul de divorț, facultatea de a părăsì domiciliul soțului său, fără ca exercițiul acestui drept al său să fie subordonat nici unei autorizari din partea tribunalului. Nu mai puțin însa e de principiu constant în drept că în materie de interpretare trebue a se ține seamă de înțelesul sau de spiritul unei dispozițiuni de lege, mai ales când o asemenea dispozițiune e privitoare la o chestiune esențialmente atingătoare de ordinea publică și bunele moravuri. Si, sensul unei legi nu poate rezultà din explicarea judaică și izolată a unei singure din dispozițiunile sale, ci din examinarea tuturor celorlalte privitoare la aceeași materie, conform maximei *„in civile est jus dicere nisi tota lege inspecta“*. Or, tribunalele, preocupate de consecințele periculoase la care poate da naștere faptul femeei maritate de a puteà plecà dela domiciliul său de odată cu intentarea procesului de divorț fară autorizarea tribunalului, făcând o sănătoasă și juridică aplicațiune a regulelor stabilite de lege asupra puterii maritale, au decis ca încuviințarea de care se menționeaza în art. 250 al. II se refera atât la suma ce este a se fixà ca pensiune alimentară femeei pe timpul procesului de divorț, cât și la măsura luată de dânsa părăsind domiciliul conjugal. Și spiri-

tul legiuitorului reese cu multă evidență din edictarea art. 241 privitor la anul de încercare. In adevăr, dacă după art. 250, într'un mod absolut, femeea în procesul de despărțenie are dreptul a părăsi domiciliul bărbatului său, fără ca acest drept să fie subordonat vre-unei autorizări din partea tribunalului, de oarece în cazul special al art. 241 legea obligă pe judecători a autoriză părăsirea domiciliului, fără ca aceștia să poată uză de vre-o latitudine de apreciare, ce trebuință mai aveà legiuitorul a îndatorà pe tribunal a autoriză această părăsire, când femeea aveà imensa prerogativă ca odată cu cererea de despărțenie să poată a face să înceteze după bunul său plac îndatorirea sa legală de convietuire cu bărbatul său? Ar fi a stabilì un principiu subversiv de orice ordine socială dacă s'ar admite ca femeea măritată după inspirațiunea momentului sau sub imperiul unor rele sfaturi s'ar puteà sustrage îndatoririi de convietuire și că emanciparea sa absolută de sub puterea bărbatului să fie consecința legală a unei cereri de despărțenie din parte-i. Separațiunea de corp, instituțiune neprevăzută și nepermisă de codul nostru ar fi o consecință necesară și fatală a unei măsuri de asemenea natură luată într'un mod reiterant de femeea măritată, măsură concomitentă cu o serie de procese succesive de divorț ce dânsa ar intentà. Și nu se poate concepe ca femeea măritată, împinsă poate de sentimentele cele mai degrădătoare, în scop de a satisface dorințele cele mai reprobate de legile moralei și ale bunei cuviințe, cele mai izbitoare în onoarea bărbatului său, îi este destul a înmână președintelui unui tribunal o simplă cerere de despărțenie pentru a aveà dreptul exorbitant de a plecà dela bărbatul său fără a fi ținută a justificà tribunalului nimic, fără ca tribunalul să aibă dreptul, nu de a examinà, dar nici chiar a cere ca dânsa să arate motivele care au determinat-o a aveà recurs la această măsură extremă? Acest sistem al intervențiunei tribunalelor în părăsirea domiciliului conjugal de către femeea măritată trebue cu atât mai mult admis cu cât în legislațiunea noastră nu există acele dispozițiuni ca în cea franceză și belgiană care proteg prerogativele legale ale bărbatului în asemenea ocurență, cum datoria femeei de a ședeà la reședința ce i se va fixà de tribunal și a nu procede la acțiunea sa în caz când n'ar justificà de această reședință. Legea noastră neprevăzând asemenea dispozițiuni, onoarea și demnitatea familiei pot fi grav compromise, datoria bărbatului de a veghià asupra purtării soției sale ar devenì cu totul iluzorie dacă i s'ar contestà cu desăvârșire justiției dreptul de intervențiune în părăsirea domiciliului conjugal. Și art. 196 obligând pe femeea măritată a locuì cu bărbatul său, a stabilit un principiu de ordine publică și în consecință de o riguroasă necesitate. Prin derogațiune la acest principiu, legiuitorul a permis femeei ca în procesul de divorț să poată părăsì domiciliul soțului său, aceasta însă sub rezerva ca faptul său să fie consfințit de justiție, ca această părăsire a domiciliului conjugal de către dânsa să fie autorizată de către tribunal. Și această autorizare nu poate fi dată de tribunal decât cu multă circumspecțiune, căci dela această primă intervențiune a sa depinde în mare parte menținerea sau desființarea căsătoriei. In adevăr, femeea în legislațiunea noastră având alegerea reședinței, ea se poate retrage la persoane care au sfătuit-o a divorță și care, prin relele lor consilii, o întretin și-i inspiră un sentiment de vrăjmășie contra bărbatului său, astfel încât împăcarea soților, dorința constantă a legiuitorului, ar devenì imposibilă. Și pentru ca femeea să poată obține aprobarea acestei violări a uneia din principalele sale datorii conjugale, aceea a coabitațiunei, trebue dar să articuleze și să probeze fapte de o mare gravitate, cum ar fi violențe nesuferite din partea soțului său, sau spectacolul injurios al dominațunei unei concubine în casa conjugală. (Apel Buc. II, 2, Ian. 8/80. *Dr.* 16/80; Apel Buc. II, 139, Iun. 22/88. *Dr.* 54/88).

6. Pensiunea alimentară este o măsură provizorie luată de justiție în virtutea legii în scop de a procurà existența zilnică soțului litigant în divorț și spre a-i face posibilă continuarea procesului început. Și în această materie hotărîrile justiției nu pot aveà efect anterior zilei în care s'a cerut pensiunea alimentară. Căci deși în materie de pensiune alimentară hotărîrile judiciare nu au efect declarativ, ci numai un efect atributiv, totuși efectul acestor hotărîri se urcă până în ziua cererei, de oarece în ziua cererei trebuià să se pună judecătorul pentru a chibzuì dacă se cuvine să admită cererea, considerând starea pecuniară a debitorului și trebuințele zilnice ale creditorului. (Apel Buc. I, 140, Mai 19/80. *Dr.* 24/81).

7. Orice creditor, fără excepțiune, poate în virtute de titluri executorii, să urmărească și să poprească pentru sumele cuprinse în titlul său sumele datorite debitorelui său de către un al treilea când ele sunt lichide și exigibile. Astfel, soția ce se află în divorț, poate în virtutea sentinței prin care i

se acordă pensiune alimentară, să poprească arenda datorită soțului de către arendașul moșiei dotale. Această măsură nu violează întru nimic art. 1242, care dă numai bărbatului administrarea averei dotale în timpul căsătoriei, de oarece el, plătind pensiunea la termen, va fi liber de a dispune de restul venitului său zestral. Poprirea însă se poate face numai pentru suma exigibilă, iar nu și pentru viitor, fiindcă sumele ce se vor datorà în viitor nu sunt nici lichide nici exigibile, conform legii, sequestrul astfel putând durà un timp îndelungat, neștiindu-se cât va durà divorțul între soți, și dreptul bărbatului asupra administrărei averei dotale ar devenì iluzoriu. (Apel Buc. I, 76, Apr. 7/83. *Dr.* 40/83).

8. Soția, ca creditoare a soțului pentru pensiunea alimentară, are dreptul de urmărire asupra averei soțului, ca orice creditor ordinar, pentru creanța cuprinsă în titlul său. Această urmărire, chiar asupra averei dotale, nu violează întru nimic drepturile de administrare ale bărbatului acordate de art. 1242. Or, conform art. 455 și 464 pr. civ., orice creditor poate să poprească, pentru sumele cuprinse în titlul său, sumele sau efectele datorite debitorului său de către un al treilea, care sume se vor plătì în modul și la termenele cuprinse în titlul constitutiv al datoriei celui de al treilea. Astfel, deși poprirea se face, pe lângă suma datorită în prezent ca pensiune alimentară, și pentru lunile viitoare, totuși plata acestei pensiuni alimentare nu se va face decât lunar și la termenele cuprinse în titlul de creanță. In adevăr, din articolul 455 procedura civilă care vorbește de orice creditor, fie cu termen sau sub condițiune, combinat cu articolul 1016 codul civil care prevede că creditorii, chiar înaintea îndeplinirei condițiunei, pot să exercite toate actele conservatoare pentru drepturile lor, rezultă evident și prin *a fortiori* că creditorii cu termen pot să-și exercite înaintea termenului actele de conservațiune pentru menținerea dreptului lor. (Trib. Ilfov not. 62, Mart. 22/83. *Dr.* 40/83).

9. O femee măritată are facultatea de a părăsì domiciliul conjugal ori de câte ori se află în proces de divorț cu soțul ei, facultate ce singură femeea o poate exercità în timpul divorțului, cum rezultă din art. 250, după care singura cerere ce femeea poate adresà tribunalului este aceea relativă la o pensiune de întreținere. Deci soția părăsind domiciliul conjugal în urma acțiunei de divorț nu face decât a uzà de un drept ce-l are dela lege, nesubordonat la vre-o autorizațiune din partea tribunalului, nici nu calcă în mod ilegal obligațiunea ce-i este impusă prin art. 196; și prin urmare nu poate fi constrânsă *manu militari* a reintrà în domiciliul conjugal. (Trib. Olt, Mart. 11/83. *Dr.* 31 83).

10. Art. 250 nu cuprinde în sine decât două dispozițiuni: prima relativă la părăsirea casei conjugale, prin care se spune numai că femeea poate părăsì domiciliul bărbatului sau în timpul cât va ține divorțul, iar secunda relativă la alimente, adică că femeea va puteà cere totodată și o pensiune de întreținerea în proporțiune cu mijloacele bărbatului, fără a zice acest articol în același timp că, pentru a face aceasta are nevoe de vre-o autorizare. Iar prin dispozițiunea cuprinsă în aliniatul al doilea, când zice: „dacă tribunalul va admite cererea va fixà totdeodată și suma de bani pe care bărbatul va fi dator a o da soției sale", legea prin aceasta nu se referă decât la dispozițiunea a doua coprinsă în primul aliniat, în caz când i s'ar cuvenì femeei alimente și cererea ei va fi întemeiată, tribunalul va statuà în același timp și asupra sumei ce bărbatul va fi dator a da soției sale, iar nici cum se rapoartă la dispozițiunea întâia privitoare la părăsirea casei conjugale, căci dacă legiuitorul ar fi voit ca femeea și în acest caz să aibă nevoe de o atare autorizațiune ar fi prevăzut-o legea însăși, după cum o prevede în toate celelalte cazuri, și pe câtă vreme în caz de părăsirea domiciliului conjugal nu se prevede nici o restricțiune la dreptul femeei, rezultă că ea nu are nevoe de o asemenea autorizațiune din partea tribunalului. (Apel Iași, I, 120, Aug. 28 84. *Dr.* 69 84).

11. După art. 250, pensiunea alimentară se datorește femeii, care e în proces de divorț cu soțul ei, numai pe timpul cât dânsa părăsește domiciliul conjugal. Această interpretare rezultă și prin analogie din art. 193, după care tatăl sau mama pot oferì ca să primească a ține în casa lor pe copilul căruia îi datoresc alimente. Prin urmare, soția care a consimțit să reintre în domiciliul conjugal, prin acest fapt a perdut dreptul ce i se consacrase de judecată, a renunțat la el. In tot cazul, soția nu poate obține același lucru de două ori adică și întreținerea în natură în casa soțului și plata acestei întrețineri în bani, atunci când judecata nu i-a acordat pensiune decât pentru întreținere și bazat pe părăsirea domiciliului. Și deși soțul nu face nici o obiecțiune în contra acestei duble plăți, însă fiindcă soția reclamă de la un terț în calitate de creditoare a soțului, trebue să probeze mai întâi față cu terțiul calitatea în care reclamă; și prin urmare terțiul are dreptul să-i discute această

calitate. (Apel Focș. II, 104, Ian 21/84. *Dr.* 49 85).

12. Din momentul ce femeea părăsește domiciliul conjugal, consecința logică și naturala e ca bărbatul să-i serve o pensiune alimentara în proporțiune cu mijloacele sale. Această obligațiune pentru bărbat decurge din faptul că, până la desfacerea casătoriei, toată averea femeii se afla în mâinile bărbatului, și ar fi injust ca el să beneficieze de tot și femeea să nu aiba cu ce să se întreţină. Mai mult încă, chiar dacă femeea ar aveà averea sa proprie, când însă îi va fi insuficienta, bărbatul totuși poate fi obligat la plata unei pensiuni alimentare. (Trib. Tutova, Aug. 19 85. *Dr.* 66 85).

13. Deși una din îndatoririle principale pe cari femeia le contractează în momentul casătorie este de a locui împreună cu bărbatul (art. 93 și 196), această obligațiune însă nu poate fi întinsa până acolo încât femeea să fie datoare a sta în domiciliul conjugal chiar atunci când vieața în comun ar deveni imposibilă. De aceea legiuitorul a avut grija ca, in caz de divorț sa prevada ca femeea poate părăsi domiciliul conjugal (art. 250). Dacă pentru aceasta trebue să intervină mai întâiu autorizațiunea tribunalului, nu trebue insa sa mergem până acolo încat să-i facem o culpa acelei femeei care, văzându-se amenințată în fie ce moment, părăsește casa conjugală mai înainte de a aștepta învoirea tribunalului. (Trib. Tutova, Aug. 19/85. *Dr.* 66/85).

14. Din combinația art. 241 cu art. 250 și 263 rezulta: ca în procesele de divorț, fie pentru cauze determinate, fie pentru consimțământ mutual, femeia nu poate părăsi domiciliul soțului decât cu autorizația justiției; ca e facultativ pentru instantele judecatorești de a acorda sau nu această autorizațiune și că încuviințarea pensiunei de întreținere este subordonată parasirei domiciliului conjugal, încuviințat de justiție în mod prealabil sau în urma. Dacă dar soția a părăsit domiciliul soțului sau cu mult înainte de a cere autorizațiunea justiției, și întrucât ea nu stabilește înaintea instanței de fond cauzele care au silit-o sa părăsească domiciliul soțului, instanța, apreciind împrejurările și constatând ca soția n'aveà nici un motiv legitim de a părăsi domiciliul conjugal, poate să respingă autorizația cerută și cererea de pensiune alimentară, fără a violà nici un t xt de lege. (Cas. I, 221/Mai 24/91. B. p. 606; Cas. II, 16/Febr. 19 86. B. p. 157).

15. Din termenii art. 250 nu se poate deduce că soția în regula generală poate părasi dela sine și fară autorizarea justiției domiciliul conjugal, căci aceasta interpretare s'ar găsi în contradicție cu principiile stabilite de legiuitor care domină întreaga materie a căsatoriei și a despărțeniei. Modul de redacțiune al acestui articol păcătuește în adevăr prin lipsa de claritate ceeace-l face susceptibil de a produce o confuziune aparentă. Nu e însă mai puțin adevarat că intențiunea legiuitorului a fost că femeea poate părăsi căminul conjugal, adică cu autorizațiunea subînțeleasă a justiției, făcând cerere pentru aceasta. Dacă legiuitorul n'a mai întrebuințat cu această ocaziune cuvântul de autorizațiune. această omisiune provine din împrejurarea ca el a găsit de prisos de a-l mai reproduce, de oarece cu câteva articole mai înainte, prin art. 241, stabilește implicit principiul părăsirei domiciliului de către soție cu autorizațiunea expresă a justiției, principiu despre care se îngrijește a face mai în urmă mențiune la art. 263, adică chiar și în caz de despărțenie prin consimțimânt mutual unde intelegerea încă domnește între soți, unde părțile se învoesc de bună voe la toate consecințele ce vor rezultà mai târziu din faptul despărțeniei, și unde s'ar puteà sustine cu drept cuvânt că învoirea soților și în privința părăsirei căminului comun ar constitui lege între ei; pe când din contra, logica impune imperios intervenirea rece a justiției când cererea de divorț e fundată pe cauză de violență sau insulte grave. Cererea despre care se vorbește in aliniatul de sub art. 250 nu se poate referi decât la cererea femeei de autorizațiune subînțeleasă, iar nici cum la cererea de pensiune alimentară, căci dacă această din urmă ipoteză ar fi adevărată atunci neaparat consecința ar fi că legiuitorul în una și aceeași dispozițiune să se fi preocupat de două ori cu cererea relativă la pensiunea de întreținere, ceeace e inadmisibil din punctul de vedere juridic. Termenii vagi și echivoci, conținuți în textul art. 250, au putut chiar intrà în vederile legiuitorului, în scop de a lasà să se întrevadă pentru femee posibilitatea că dispozițiunile acestui articol, pus sub titlul privitor la măsurile provizorii, pot fi aplicabile și în ipoteza când prin excepțiune femeea, din cauza violențelor și relelor tratamente întrebuințate de soț, se găsește forțamente pusă în pozițiune de a părăsi domiciliul conjugal din propria sa inițiativă. Echitatea, sentimentul de conservațiune și ordinea publică reclamă în adevăr de a se permite femeei, în cazuri grave, când poate e în pericol vieața ei, de a părăsi provizoriu căminul comun, sub condițiunea însă de a ratificà prin justiție acest demers al său, justificând în urmă

motivul care a silit-o de a recurge la această măsură extremă. Apoi, atunci când legiuitorul nostru a voit sa suprime vre-o dispozițiune din codul francez n'a introdus intenționat acea dispozițiune în textul român; astfel a omis cu drept cuvânt prescripțiunea relativă la obligațiunea femeei de a păstrà domiciliul ce i s'a fixat prin justiție, fiindcă la francezi căsătoria continuând a existà pe tot timpul vieței, trebuia ca femeia, în caz de separațiune de corp, să-și aleagă un domiciliu stabil, în scop de a puteà soțul cu înlesnire privegbià purtarea soției sale. Din contra la noi existând divorțul și dispozițiunea aceasta perzând din importanța ei, legiuitorul nostru a renunțat la ea, dar a menținut expres autorizarea părăsirei domiciliului chiar în caz de divorț prin consimțimânt mutual. Motivul care desigur a îndemnat pe legiuitor a menține anume această dispozițiune, a fost că până la pronunțarea divorțului, căsătoria existând, erà necesar a se prevede oarecare garanție în favoarea soțului a cărui autoritate nu încetează decât cu desfacerea căsătoriei. Pe lângă aceste argumente de text, considerațiuni în cari morala și ordinea publică sunt interesate în cel mai înalt grad, resping ideea după care femeea, în regulă generală, și fără nici o restricțiune, e liberă a părăsì dela sine domiciliul conjugal fără intervențiunea justiției. Această facultate ce s-ar acordà femeei ar aveà drept rezultat de a se sustrage dela datoria sa de împreună viețuire, și la cea mai mică neînțelegere cu soțul nu s'ar sfii de a părăsì căminul conjugal, procedare care fiind susceptibilă de a se puteà legalmente repetì, ar aveà de consecință eludarea prescripțiunilor consacrate în art. 196. Logica se opune de a admite că legiuitorul, după ce cu atâta stăruință a stabilit principiile fundamentale care guvernează materia căsătoriei și a despărțeniei, să vină în urmă prin o dispozițiune, pusă sub titlul de măsuri provisorii, să nimicească pe neașteptate toată economia legii în detrimentul ordinei sociale și făcând aproape iluzorie autoritatea maritală pe care a consacrat-o anume prin texte pozitive. Acest sistem ar fi cu atât mai neînțeles din partea sa, cu cât, dacă în realitate aceasta erà intențiunea sa, puteà să formuleze categoric și clar că femeea poate, din propria sa inițiativă și fără autorizarea justiției, părăsì domiciliul conjugal. Din conținutul dar al art. 250, interpretat în sensul stabilit mai sus, rezultă că încuviințarea pensiunei alimentare este subordonată la validitatea cererei de autorizațiune, și că femeea care a disprețuit protecțiunea ce-i acordă legea de a se adresà la justiție pentru a obține autorizarea prealabilă, sau care n'a justificat cel puțin în urmă motivul care a silit-o de a părăsì dela sine domiciliul conjugal, perde, față cu soțul său, dreptul de a pretinde pensiune de întreținere. (Apel Foc. I, 130, Oct. 24/85. *Dr.* 14/86; Trib. Tutova, Apr. 2/88. *Dr.* 44/88).

16 Art. 250, care dă drept femeii a cere pensiune alimentară, prescrie în termeni clari că această pensiune nu se acorda decât pe timpul cât va ține procesul de divorț. Prin urmare, ea trebue acordată dela data cererei prin judecată, iar nu din ziua de când soția a fost abandonată de soț. (Apel Buc. II, 45, Mart. 4/87. *Dr.* 59/87).

17. Din art. 250 reese că cererea de autorizare de a părăsi domiciliul conjugal în timpul duratei procesului de divorț, e o cerere incidentala ce derivă din cererea de despărțenie, care e cererea principală. Așà fiind, tot instanțele competinte a statuà asupra cerei de divorț sunt ținute a se pronunțà și asupra cererilor de autorizare de părăsirea domiciliului conjugal. (Cas. I, 96/Mart. 11/92. B. p. 208).

18 Pentru ca o persoană să poată fi primită a formulà o cerere de pensiune alimentară în calitate de soție și ca o dependință a unei acțiuni de despărțenie ce a intentat, urmează neaparat a stabilì existența căsătoriei sale cu persoana în contra căreia a intentat o atare acțiune. O asemenea chestiune prejudicială se impune prin natura lucrurilor rezolvărei instanțelor judecătorești cu precădere și înaintea oricărei alte chestiuni și în orice stadiu s'ar aflà procedura acțiunei de despărțenie, când dânsa se propune înaintea judecăței. (Apel Buc. III, 253, Nov. 3/92. *Dr.* 2/93).

19. Din spiritul art. 250 reese că acțiunea de pensiune alimentară nu este decât o acțiune accesorie acțiunei de divorț, care, ca și aceasta din urmă, presupune existența unei căsătorii. Deci tribunalul nu poate, cu ocaziunea cererei de pensiune alimentară, nici să discute chestiunea existenței căsătoriei, care e rezervată în procesul principal de divorț, nici să decidă asupra pensiunei alimentare înainte de a fi decisă chestiunea existenței căsătoriei. (Trib. Ilfov I, 391, Sept. 16/92, *Dr.* 2/93).

20. Tranzacțiunea intervenită între soți, cari după legea țărei lor nu se pot divorțà, însă cari ne mai putând trăì împreună se separă și prin care soțul se obligă și depune un capital, pentru ca din venitul lui să se plătească soției sale o pensie pe toată vieața, pentru ca dânsa să renunțe la orice pretențiuni bănești contra soțului său, nu se poate anulà pentrucă în

urmă ar fi intervenit o hotărîre judecătorească, care să fi pronunțat desfacerea căsătoriei dintre cei doi soți, întru cât soțul se obligase să plătească o pensie viageră soției sale pe toată viața, nu numai pe timpul cât va dură căsătoria. (Apel Iași I, Curier Jud. 33/96).

21. Autorizarea de a părăsì domiciliul poate să fie dată soției și după ce din diferite împrejurări, cum ar fi rele tratamente sau violențe exercitate asupra sa de soțul său, soția a fost silită să părăsească domiciliul soțului, mai înainte de a fi autorizată de justiție. (Cas. II, 156/96. B. p. 1059).

22. Femeia are drept la alimente din partea bărbatului: 1) când se dovedește în fapt că în timpul căsătoriei bărbatul a isgonit-o din domiciliul conjugal, neprocurându-i cele trebuincioase și 2) când există proces de divorț, fie că ea este pârâtă, fie reclamantă. In cazul întâi, bărbatul condamnat în lipsă a procură soției sale alimente, are drept de opoziție în baza dreptului comun, iar în cazul al doilea dreptul de opoziție nu există, fiindcă procesul de alimente e un accesoriu al procesului de divorț, în care opoziția e inadmisibilă contra sentințelor pronunțate în lipsă de judecătorii dela prima instanță. (Trib. Tutova. Drept 55/99).

23. Pensia alimentară în timpul divorțului poate să fie cerută de femee, chiar atunci când dânsa a părăsit domiciliul conjugal fără autorizarea justiției, de oarece art. 250 nu obligă pe femee de a cere o asemenea autorizare, nici pe Trib. de a fixà locul unde femeia urmează să domicilieze. (Apel Buc. II, C. Jud. 85/900).

24. Ceeace a lăsat art. 250 c. civ. la facultatea femeii, este de a cere ori nu părăsirea domiciliului conjugal; dar ea nu-l poate părăsì fără învoirea justiției, afară numai când femeea ar dovedì că a avut motive grave, cari au determinat-o a părăsì domiciliul bărbatului fără învoirea justiției, cum ar fi actele de violență exercitate de soț asupra ei, astfel încât îi puneà vieața în pericol, și îi erà imposibil să aștepte autorizarea justiției. Prin urmare, când soția trece peste autoritatea maritală și prestigiul justiției și, printr'un capriciu nejustificat, părăsește domiciliul conjugal fără voia justiției, sancțiunea este că perde dreptul la pensiunea alimentară. (C. Apel Buc. III. Drept 5/902).

25. Judecătorii trebue să dea legei interpretarea cea mai echitabilă, astfel că de câte ori interesele femeii sunt legate de casa în care este stabilit domiciliul conjugal, care casă este a femeii, și de câte ori soții sunt căsătoriți sub regimul dotal, regim sub care bărbatul are folosința averei dotale, de atâtea ori bărbatul poate, când femeia cere divorțul, să fie isgonit cu forța din acel domicil, această măsură neaducând nici o știrbire autorității maritale, întru cât pentru bărbat nu un anumit loc constitue domiciliul lui, ci orice locuință ar voì el să-și aleagă, femeea fiind datoare a-l urmà. (Trib. Iași I, Drept. 20/903).

26. O căsătorie celebrată în România între doi streini, numai înaintea preotului catolic, este inexistentă și prin urmare, femeia nu poate, pe baza unei asemenea căsătorii, să ceară pensiune alimentară dela pretinsul său soț. (Trib. Ilfov III. *Dr.* 44/905).

27. Când soarta unui copil n'a fost încă regulată de justiție, nici cu ocazia pronunțării divorțului și nici mai în urmă, iar copilul se găsește de fapt în sarcina mumei, cu drept cuvânt istanța de apel obligă pe soț să contribue la întreținerea copilului, fără ca prin aceasta să violeze dispozițiile art. 249 și 282 codul civil. (Cas. II, 9 Ianuarie 1906; B. p. 70).

27 bis. Chestiunea de a se ști dacă soțul este sau nu în măsură de a da o pensie alimentară soției în timpul procesului de divorț, este o chestiune de pură apreciere a instanței de fond, nesupusă controlului Curței de casație. (Cas. II, 14 Noembrie 1907. B. p. 1740).

28. Acțiunea intentată de soție pentru pensie alimentară, în timpul divorțului, contra soțului declarat dejà în faliment, nu poate fi opusă masei creditorilor falimentului dacă condemnațiunea nu a fost pronunțată contra judecătorului sindic. (Cas. III 325 din 14 Nov. 1908. Curier Jud. 57/909).

29. Cu toate că art. 250 din codul civil limitează dreptul în sine al femeei la pensie alimentară pe timpul divorțului, exercițiul acestui drept însă nefiind circumscris în nici un termen fatal, femeea dacă în timpul divorțului erà lipsită de mijloace și soțul său în putință de a le procurà, este în drept a reclamà pensiunea alimentară oricând, chiar și posterior sentinței de divorț. (Trib. Ilfov III. *Dr.* 45/909, p. 358).

30. In timpul căsătoriei domiciliul bărbatului fiind și acel al femeei, aceasta din urmă nu poate în cursul procesului de divorț să ceară dela justiție izgonirea bărbatului din imobilul ei, fie dotal, fie parafernal. (Trib. Iași s. II, 22 Iunie 1910. Dreptul 59/910; Trib. Dolj s. I, 410 din 3 Iulie 1923. Justiția (Craiova) 12/923. Pand. Române 1924, III, 65).

31. Potrivit art. 250 din codul civil, femeia în procesul de despărțenie poate părăsì domiciliul soțului în timpul cât va ține procesul și poate cere

și o pensiune de întreținere, în proporție cu mijloacele bărbatului, și Tribunalul încuviințând aceasta cerere va hotărî și suma ce bărbatul va da femeei pentru întreținere.

Chiar dacă femeia a părăsit domiciliul soțului înainte de a fi autorizată de Tribunal, întrucât în urmă, cu ocaziunea judecărei procesului de pensiune alimentară, Tribunalul a încuviințat aceasta și a autorizat-o de a locuì în altă parte, în atari condițiuni cererea femeei de a i se acordă o pensiune alimentară este admisibilă. (Cas. II, 183 din 28 Nov. 1911, B. p. 1486, Curier Jud. 4/912).

32. Instanța de fond poate respinge o cerere de pensie alimentară din partea soției, pentru timpul când soțul n'a mai voit să o primească în domiciliul conjugal și până la intenta ea divorțului, motivând că în acest interval soția a locuit la părinții ei, cari i-au procurat gratuit cele necesare existenței sale, așà că dânsa n'a fost obligata a contractà împrumuturi pentru alimente și deci n'a dovedit lipsa de mijloace. (Cas. II, 203/912; Curier Jud. 85/912).

33. Pensiunea alimentară acordată femeei în timpul divorțului, poate cuprinde nu numai cele neapărate pentru existența ei zilnică, dar și o sumă necesară pentru întreținerea copilului rezultat din căsătorie, dacă bărbatul nu a uzat de facultatea ce-i acordă art. 249 c. civil de a ține el coppilul și-l lasă de fapt în îngrijirea mamei. Prin urmare cu drept cuvânt, instanța de fond, în asemenea caz, cuprinde în pensia alimentară acordată soției și o sumă necesară pentru întreținerea copilului. (Cas. II, 12 Febr. 1913, B. p. 372).

34. Prin art. 250 c. civ. prevăzându-se că femeea va puteà părăsì domiciliul bărbatului în timpul cât va ține procesul de divorț, și cere o pensiune de întreținere în proporție cu mijloacele bărbatului acest articol lasă părăsirea domiciliului conjugal la aprecierea femeei, spre deosebire de art. 268 c. c. francez, corespunzător articolului 250 c. c. român, care cerând ca femeea să fie autorizată a se retrage într'o casă anume determinată de părți sau de justiție, prin aceasta art. 268 c. c. fr., subordonează părăsirea domiciliului conjugal de către femee, autorizării justiției.

Acțiunea pentru acordarea unei pensii alimentare pornită de femee contra bărbatului său conform art. 250 c. c., este subordonată numai existenții procesului de divorț și aprobării cererii de pensie alimentară de către justiție, iar nu și autorizării părăsirii domiciliului conjugal de către soție. (Trib. Argeș, I, 86/915, Curier Jud. 28/915, p. 235; Trib. Botoșani 403 din 25 Mart. 1924, Jur. Gen. 1924 No. 1464).

34 bis. In ceeace privește pe soți, în timpul procesului de divorț, soția nu poate, față cu dispoziția specială a art 250 c. civil, să ceară o pensiune alimentară, decât pe baza acestui text, iar nu pe baza dispozițiilor generale ale art. 185 și 194 c. civil, pensiunea alimentară în timpul divorțului fiind considerată de lege ca o măsură cu caracter provizoriu, care se acordă în anumite condițiuni și are drept cauză acțiunea de divorț, și care trebue sa înceteze fie prin respingerea divorțului, fie prin pronunțar a lui; pe când obligația de a plătì pensiunea alimentară prevăzută de art. 185 și 194 c. civil, are cu totul altă cauza și alte condițiuni de admitere. (Apel Buc. IV, No. 144, 1915; „Justiția", 1915. p. 85).

35. O femee măritata, care se găsește în proces de divorț cu bărbatul ei, nu poate pe calea excepțională a ordonanței prezidențiale prevăzuta de art. 66 bis pr. civ., să ceară isgonirea bărbatului din domiciliul ei, chiar dacă acest domiciliu ar fi stabilit într'o școală în care reclamanta ar fi directoare. (Trib. Bacau 2044/915; Curier Jud. 50/915).

36. In divorț, pensiunea alimentara trebue acordată dela data cererei de părăsire a domiciliului conjugal. (C. Apel Buc. s. III, 169 din 15 Nov. 1920. Curier Jud. 8-9/920).

37. In urma intentărei acțiunei de divorț soția poate cere pe cale de ordonanță prezidențială expulzarea soțului din domiciliul conjugal instalat într'un imobil parafernal al femeei. (Trib. Dorohoi 7477 din 25 Oct. 1920. Curier Jud. 85-86/920).

38. Tribunalul nu e obligat să acorde soției pensie alimentară decât numai atunci când constată că veniturile proprii ale ei sunt insuficiente pentru întreținerea sa. (Trib. Dolj s. II, 135 din 9 Mart 1921, Justiția (Craiova) 10/921).

39. In urma stângerei acțiunei de divorț prin împăcare, soția nu mai poate reclamà pensiunea alimentară dată printr'o hotărîre definitivă, pentru viitor însă până în momentul împăcărei ea poate reclamà plata pensiunei care nu i se facuse. (C. Apel Buc. s. IV 22 din 26 Febr. 1921. Pand. Rom. 1922, III, 18).

40. Din cuprinsul art. 250 c. civ. nu reiesă nici o decădere pentru partea care cere pensiune alimentară, în cazul când femeea nu s'a stabilit la domiciliul fixat prin hotărîrea primei instanțe. Decăderile trebuesc să fie expres prevăzute, ele nu se pot creà pe cale de interpretare, legiuitorul neprevăzând nici o sancțiune în acest caz.

Decizia casației franceze din 1885 in-

vocata de apelant, nu poate aveà temeiu în cauză, de oarece textul francez (art. 268) difera cu totul de textul român referitor la pensia alimentară. (C. Apel Buc. s. III, 20 din 19 Febr. 1921. Curier Jud. 41/920).

41. Cu toate că dispozițiile art. 250 c. civ. prevăd numai că femeea în cursul instanței de divorț, va puteà parasi domiciliul conjugal, totuși ea este în drept pe baza aceleiași dispoziții, deși legea nu o spune, să ceara după împrejurari, ca soțul să fie expulzat din domiciliul conjugal și ea să fie autorizată de a locuì singura în acel domiciliu. (Trib. Ilfov s. I, 1004 din 4 Dec. 1922. Dreptul 9/923; Trib. Ilfov s. III, 1042 din 13 Dec. 1922. Curier Jud. 15 din 1923).

42. A se vedeà: Art. 196 cu notele respective; Art. 244 cu nota 7; Art. 251 cu nota 9.

Secțiunea III. — *Despre cauzele de respingere a cererei de despărțenie pentru cauză determinată.*

Art. 251. — Cererea de despărțenie se va stinge prin împăcarea soților urmată după întâmplarea faptelor, cari ar fi putut sprijinì acea cerere, sau după pornirea cererei de despărțenie. (Civ. 211 urm., 216 urm., 252 urm.; Civ. Fr. 272).

Text. fr. Art. 272. — L'action en divorce sera éteinte par la réconciliation des époux, survenue soit depuis les faits qui auraient pu autoriser cette action, soit depuis le demande en divorce.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 492, p. 184, nota 8, 186, nota 16, 187;
BAUDRY, *Précis*, I, 733;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 228, p. 140, 229-234;
CARPENTIER, *Divorce* I, 270, p. 242; 281, p. 245; 283, 286 urm., p. 246 urm.; 290, p. 250;
DALLOZ, *Suppl.*, Div. et sép. de corps, 364, 367, 395, 396;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, ed. 3-a, 347 bis. I;
DEMOLOMBE, IV, 404, 405, 407, 411, 420, 421, 423, 425;
HUC, II, 263, 366, 367;
LAURENT, III, 209, 210, 212, 231;
MARCADÉ, I, 768;
MOURLON, ed. 7-a, I. p. 423;
PANDECTES FR., *Divorce*, 1950, 1951 urm., 1964 urm., 1969, 1972, 1973, 1981, 1992, 1993, 1994, 1999, 2022;
PLANIOL, III, 577, 579, 580, 588;
SIREY, *Divorce*, 1967, 1968 urm., 1978 urm., 1984, 1985 urm., 1998 urm., 2005, 2014 urm., 2089, 2092;
THIRY, I, 363, p. 339, 340.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 133 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 158): *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 121;
CANTACUZINO MATEI, p. 699;
NACU, I. p. 454 urm.;
NEMETESCU P. GEORGE, *Calauza divorțului*, No. 110;
VELESCU ALEX., *Notă* sub. Trib. Ilfov s. II, 719 din 9 Dec. 1920. Pand. Rom. 1922-II-27.

Jurisprudență.

1. Dacă soția s'a desistat dela acțiunea de divorț intentată în contra soțului său, soțul, conform art. 260 pr. civ., nu are dreptul d'a cere continuarea acțiunei, ci numai d'a pretinde daune-interese. Dacă soțul pârât voește sa obțină divorțul în contra soției sale, invocând cause anume determinate de lege, aceasta o poate face printr'o petițiune adresată la tribunal conform art. 216 și urm. c. civ., iar nu prin o cerere de continuarea acțiunei, stinsă dupa cererea reclamantei. (Cas. II, 91, Iunie 9 71. B. p. 118).

2. Dupa art. 251 împăcarea e un mijloc peremptoriu prin care se stinge acțiunea de divorț, dacă ea a urmat sau după întâmplarea faptelor pe care se sprijină acțiunea de divorț sau după intentarea acțiunei de divorț; vointa legiuitorului e atât de expresă și atât de clară în cât nu poate fi nici o îndoiala. (Cas. II 83/Iunie 25/82. B. p. 756).

3. Daca curtea constată în fapt că

de şi a fost o coabitare a soţilor, dar din aceasta nu rezultă împăcăciunea, argumentând ast-fel nu violează art. 251, de oare ce împăcăciunea nu poate fi stabilită decât prin chestiuni de fapt care sunt lăsate cu totul la aprecierea instanţelor de fond. (Cas. II, 116 Dec. 83, B. p. 1238).

4. Spre a se puteà susţine cu succes că reconciliarea a avut loc între soţi, nu e destul sa se invoace că în urma intentărei procesului de divorţ soţii au stat câtva timp în domicilul conjugal, cum şi să se alege faptul coabitaţiunei, pentru că împăcarea, fiind o chestiune de fapt, ea trebue să rezulte dintr'un concurs de circumstanţe cari să implice din partea soţului inocent intenţiunea de a iertà injuria ce i s'a făcut de soţul culpabil, urmată de recunoştinţa acestuia cu promisiune că se va amendà pe viitor. Aceste circumstanţe, fiind lăsate cu totul la aprecierea judecătorilor, ei trebue să aprecieze dacă între soţi traiul comun şi pacea domestică în urma intentărei procesului de divorţ s'a restabilit sau nu, dacă adică reconciliarea e reală sau numai aparentă. Numai nişte asemenea împrejurari, mai cu seamă când sunt însoţite şi de faptul coabitaţiunei soţilor, pot face probă complectă despre reconciliarea lor. (Trib. Focş. I, Mart. 15/86. *Dr.* 35/86).

5. După art. 251, în cazul când soţii se reconciliază, după ce s'a pornit acţiunea de divorţ, această acţiune se stinge. Aşà, dacă soţul susţine ca în urma intentărei acţiunei de divorţ de către soţia sa, s'a împăcat cu dânsa şi a trăit împreună şi propune a dovedì acest fapt, existenţa acestui fapt hotărîtor în chestiunea primirei sau respingerei acţiunei soţiei, judecătorul este dator să se pronunţe asupra propunerei făcută de soţ pentru probarea ei. (Cas. II, 181 Dec. 16 91, B. p. 1361).

6. Mijlocul de apărare tras din împăcarea soţilor poate fi propus în orice stare a procesului, chiar în urma admiterei despărţeniei în principiu. (Trib. Iaşi I, Drep. 64 94).

7. Cererea de despartenie se stinge prin împacarea soţilor urmata după întâmplarea faptelor, cari ar fi putut sprijinì acea cerere, sau după pornirea cererei de despărţenie. (Cas. II, 189/99. B. p. 1011).

8. Daca, în urma cererei de despărţenie, soţii s'au împăcat fară a se fi pronunţat vre-o hotărâre cu autoritate de lucru judecat, care să fi respins cererea de despărţenie, afacerea rămâne încă pendinte înaintea instanţei competinte şi deci cestiunea, de a se şti dacă parţile s'au împăcat sau nu, nu poate fi judecată cu ocazia validărei unei popriri pentru pensie alimentara, ci asemenea contestaţie are să fie judecata de instanţa înaintea căreia este încă pendinte afacerea de divorţ, singura în drept să declare stinsă acţiunea de divorţ, dacă se constată împacarea. (Cas. I, 219/902. B. p. 713).

9. Pensiunea alimentară la care are drept soţia în timpul divorţului, luând naştere cu ocaziunea cererei de divorţ, este un accesoriu al acesei cereri şi nu poate încetà decât odată cu încetarea procesului de divorţ.

Prin urmare, procesul de divorţ fiind încă pendinte faptul reconcilierei soţilor nu poate fi invocat decât cu ocazia judecărei acţiunei de divorţ, aşa că proba cu martori pentru dovedirea reconcilierei nu poate fi admisă cu ocazia cererei de pensiune alimentară. (Cas. II, 22 Febr. 1911. B. p. 213).

10. A se vedeà şi Indexul cu notele No. 2, 8, 10, 11, 16 de sub. art. 244.

Art. 252. — In ambele aceste cazuri, cel ce cere despărţenia va fi respins; el va puteà însă pornì o nouă cerere de despărţenie pentru cauze provenite după împăcare, şi în asemenea caz el se va puteà servì întru sprijinirea cererei sale şi de cauzele cele vechi. (Civ. 248, 251, 253; Civ. Fr. 273).

Text. fr. Art. 273. Dans l'un et l'autre cas, le demandeur sera déclaré non recevable dans son action; il pourra néanmoins en intenter une nouvelle pour cause survenue depuis la réconciliation, et alors faire usage des anciennes causes pour appuyer sa nouvelle demande

Doctrină străină.

Aubry et Rau, V, § 492, p. 184, nota 8; 186, nota 16; 187;
Baudry, *Précis*, I, 733;
Baudry et Chauveau, *Personnes*, III, 228, p. 140, 229-234;
Carpentier, *Divorce*, I, 270, p. 242; 281, p. 245; 283, 286 urm., p. 246 urm.; 290, p. 250
Dalloz. *Suppl.* Div. et sép de corps, 364, 367, 395, 396;
Demante et Colmet de Santerre, I, ed. 3-a, 347 bis I;

DEMOLOMBE, IV, 404, 405, 407, 411, 420, 221, 423, 425;
HUC. II, 263, 366, 367;
LAURENT, III, 209, 210, 212, 231;
MARCADÉ, I, 768;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 423;
PANDECTES FR, *Divorce*, 1950, 1951 urm., 1964 urm., 1969, 1972, 1973, 1981, 1992-1994, 1999, 2022;
PLANIOL, III, 577, 579, 580, 588;
SIREY, *Divorce*, 1967, 1968 urm., 1978 urm., 1984, 1985 urm., 1998 urm., 2005, 2014 urm., 2089, 2092;
THIRY, I, 363, p. 339, 340.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p 133 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 458 nota); *Observaţie* sub. Inalta Curte de Justiţie din Anglia 22 Iulie 904. Curier Jud. 37/906;
CANTACUZINO MATEI, p. 699.
NACU, I, p 454 urm.
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorţului*, No. 113.

Jurisprudenţă.

1. O nouă cerere de divorţ nu poate fi respinsă prin excepţiunea lucrului judecat decât numai atunci când se bazează pe aceleaşi fapte ce s'au invocat în susţinerea unei cereri precedente care a fost respinsă dejà. Respingerea unei cereri precedente nu poate împedică pornirea unei cereri subsequente, întemeiata pe o nouă cauză de divorţ, chiar dacă vor fi de aceiaşi natură cu cele de mai înainte, şi, ce este mai mult, în asemenea caz reclamantul se poate servì în sprijinirea cererei sale şi de cauzele cele vechi, precum rezultă aceasta din art. 252 combinat cu art. 1201. (Cas. II, 337/Oct. 29 68, B. p. 346).

2. Dacă potrivit art. 252 c. civ. în caz când o acţiune de divorţ pentru cauză determinată s'a stins prin concilierea soţilor, soţul reclamant care introduce o nouă acţiune pentru cauze survenite după conciliere, poate să se servească în sprijinul acţiunei cele noi şi de cauzele ce au servit de baza primei acţiuni, cu atât mai mult cuvânt urmează a se admite atunci când există o singură acţiune de divorţ, ca soţul reclamant să-şi sprijine acţiunea nu numai pe cauzele survenite posterior concilierei ci şi pe cele anterioare. (Cas. II, 3 din 3 Ian. 1922, Dreptul 23/922).

3. Din art. 251 şi 252 cod. civil rezultă în mod neîndoios că efectul împăcării soţilor este că ea stinge acţiunea de despărţenie şi soţii nu o mai pot reînoi, fără a violà autoritatea lucrului judecat pentru cauze anterioare împăcării.

Atunci însă când o primă acţiune de despărţenie a fost stinsă prin împăcare, aceasta nu poate împedicà introducerea unei noui acţiuni de divorţ întemeiată pe fapte posterioare împăcării, indiferent dacă faptele articulate prin noua cerere sunt ori nu de aceiaşi natură precum şi pe fapte anterioare chiar, dar cari nu au fost cunoscute părţii în momentul intentării primei acţiuni, şi în aceste cazuri, soţul reclamant se poate servì în sprijinul nouei sale acţiuni şi de faptele întâmplate anterior împăcării şi dovedite cu ocazia primei cereri de despărţenie, căci se angajează o instanţă nouă şi legea însăşi, prin art. 252 din codul civil, face ca în aceste cazuri să reînvieze faptele cele vechi. (Cas. II, 54 din 1924. Jur. Gen. 1924 No. 1331).

Art. 253. — Dacă cel ce cere despărţenia tăgădueşte, că ar fi urmat împăcare, celălalt soţ poate dovedì că a urmat, atât prin înscris. cât şi prin martori, după forma prescrisă prin precedentul[1]) capitol. (Civ. 216 urm., 251; Civ. Fr. 274).

Text. fr. Art. 274. — Si le demandeur en divorce nie qu'il y ait eu réconciliation, le défendeur en fera preuve, soit par écrit, soit par témoins, dans la forme prescrite en la premiére section du présent chapitre.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 492, p. 184, nota 8; 186, nota 16; 187;
BAUDRY, *Précis*, I, 733;

1) Din greşeală se trimite aci la *„precedentul capitol"* care tratează despre cauzele despărţeniei, in loc de *„prin prezentul capitol"*, cum este şi în textul francez.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 228, p. 140, 229-234;
CARPENTIER, *Divorce*, I, 270, p. 242; 281, p. 245; 283, 286 urm., p. 246 urm., 290, p. 250;
DALLOZ, *Suppl.*, *Div. et Sep. de corps*, 364, 367, 395, 396;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, ed. 3-a, 347 bis I;
DEMOLOMBE IV, 404, 405, 407, 411, 420, 421, 423. 425;
HUC, II, 263, 366, 367;
LAURENT, III, 209, 210, 212, 231;
MARCADÉ, I, 768;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 423;
PANDECTES FR., *Divorce*, 1950, 1951 urm., 1964 urm., 1969, 1972, 1973, 1981, 1992-1994, 1999, 2022;
SIREY, *Divorce*, 1967, 1968 urm., 1978 urm., 1984, 1985 urm., 1998 urm., 2005, 2014 urm., 2089, 2092;
THIRY, I, 363, p. 339, 340.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 133 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 121;
CANTACUZINO MATEI, p. 699;
NACU, I, p. 454 urm.;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 112,

CAPITOLUL III

Despre despărțenia prin consimțimântul mutual[1])

Art. 254. — Consimțimântul mutual al soților, nu va fi primit, dacă bărbatul are mai puțin de 25 ani, sau femeia mai puțin de 21 ani. (Civ. 214; Civ. Fr. 275).

Text. fr. Art. 275. — Le consentement mutuel des époux ne sera point admis, si le mari a moins de vingt-cinq ans, ou si la femme est mineure de vingt-un ans.

Doctrină străină.

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 149 urm.; (V, p. 160); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45, 126;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NACU, I. p. 459, 460;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 118.

Art. 255. — Consimțimântul mutual nu va fi primit decât după trecerea de 2 ani dela săvârșirea căsătoriei. (Civ. 214, 254, 257, urm.; Civ. Fr. 276).

Text. fr. Art. 276. — Le consentement mutuel ne sera admis qu'après deux ans de mariage.

Doctrină străină.

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 149 urm.; (V, p. 160). *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NACU, I, p. 460;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 118.

1. După cum am arătat și în nota de sub textul art. 214, legiuitorul francez prin legea din 27 Iulie 1884 nu mai admite divorțul prin consimțimânt mutual. A se vedea și notele de sub textul art. 214 și urm. cod. civ.

Art. 256. — Consimțimântul mutual nu se va mai primì după 20 ani de căsătorie, nici după ce femeea va fi împlinit vârsta de 45 ani. (Civ. 214; Civ. Fr. 277).

Text. fr. Art. 277. — Il ne pourra plus l'être après vingt ans de mariage, ni lorsque la femme aura quarante-cinq ans.

Doctrină străină.

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO II, ed. 2-a, p. 149 urm.; (V, p. 160): *Droit ancien et moderne de la Roumanie,* p. 126;
CANTACUZINO MATEI, p. 706:
NACU, I, p. 460;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului,* No. 118.

Art. 257. — In nici un caz consimțimântul mutual al soților nu va fi îndestulător, dacă acel consimțimânt nu va fi autorizat de către tată sau mamă sau de către ceilalți ascendenți în viață fiind, potrivit regulelor prescrise la articolii 131, 132 și 133 din titlu al V-lea pentru căsătorie. (Civ. 131, 132, 133, 214, 258 urm.; Civ. Fr. 278.

Text. fr. Art. 278. — Dans aucun cas le consentement mutuel des époux ne suffira si'l n'est autorisé par leurs pères et mères, ou par leurs autres ascendants, suivant les règles prescrites par l'article 150, au titre *du Mariage.*

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 456;
LAURENT, III, 278;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501;
THIRY, I, 366.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 149 urm.; (V, p. 160); *Droit ancien et moderne de la Roumanie,* p. 126;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NACU, I, p. 461;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului,* No. 120.

Art. 258. — Soții hotărîți a se despărți, prin consimțimântul mutual, vor fi datori a face mai întâi inventariu și prețuire a întregei lor averi mișcătoare și nemișcătoare și a regulà drepturile lor respective, în privirea cărora sunt liberi de a face învoială. (Civ. 214, 259 urm.; Civ. Fr 279).

Text. fr. Art. 279. — Les époux détérminés à opérer le divorce par consentement mutuel, seront tenus de faire préalablement inventaire et estimation de tous leurs biens meubles et immeubles, et de régler leurs droits respectifs, sur lesquels il leur sera néanmoins libre de transiger.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 451, 475;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes,* IV, 175;
DEMOLOMBE. VI, 488, 587;

HUC, III, 199;
LAURENT, III, 279, 297; IV, 337, 339;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 3-a, No. 501.
THIRY, I, 367, p. 344.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 151; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126, 127;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NACU, I, p. 462, 463;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 120;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 55.

Jurisprudență.

1. A se vedeà Art. 285 cu notele 4 și 6.

Art. 259. — Ei vor fi asemenea datori a face între dânșii înscrisă tocmeală asupra următoarelor puncte:

1. Cui urmează a fi încredințați copiii ce vor fi avut din căsătoria lor, atât pentru timpul cercărei, cât și după pronunțarea despărțeniei.

2. Ce sumă va fi dator bărbatul a da femeei sale, în intervalul acela de timp, dacă ea nu va aveà venituri îndestule spre a întâmpinà trebuințele ei [1]). (Civ. 249, 250, 257, 258, 260, urm.; Civ. Fr. 280).

Text. fr. Art. 280. - Ils seront pareillement tenus de constater par écrit leur convention sur les trois points qui suivent:

1⁰ A qui les enfants nés de leur union seront confiés, soit pendant le temps des épreuves, soit après le divorce prononcé;

2⁰ Dans quelle maison la femme devra se retirer et résider pendant le temps des épreuves;

3⁰ Quelle somme le mari devra payer à sa femme pendant le même temps, si elle n'a pas des revenus suffisants pour fournir à ses besoins.

Doctrină străină.

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501;
THIRY, I, 367, p. 344.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 152 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NACU, I, p. 462, 463;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 120;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 55.

Jurisprudență.

1. Convențiunea făcută de soți în vederea divorțului prin consimțimântul mutual pentru creșterea copiilor și achitarea zestrei face parte integrantă din hotărîrea de divorț, conform art. 258. 259 și urm., și deci constitue un titlu executoriu. (Trib. Ilfov notar., Mart. 12/84. *Dr.* 35/84).

Art. 260. — Soții se vor prezentà împreună și în persoană înaintea președintelui tribunalului civil al districtului unde 'și

1) In art. francez 280 corespunzător, azi abrogat, figurează ca al 2-lea punct următorul, care a fost suprimat in art 259 cod. civil român: *„Dans quelle maison la femme devra se retirer et résider pendant le temps des épreuves"*.

au domiciliul, sau la judecătorul care ține locul președintelui și își vor declară voința lor de a se despărți, în prezența a doi martori aduși de ei. (Civ. 93, 196, 214, 215, 261 urm.; Civ. Fr. 281).

Text. fr. Art. 281. — Les époux se présenteront ensemble, et en personne, devant le président du tribunal civil de leur arrondissement, ou devant le juge qui en fera les fonctions, et lui feront la déclaration de leur volonté, en présence de deux notaires amenés par eux.

Doctrină străină.

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 128, 150, 153 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NACU, I, p. 463;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 121;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 55.

Art. 261. — Judecătorul va face atât ambilor soți întruniți cât și fiecăruia din ei în parte, în prezența celor doi martori sfaturile și îndemnările ce el va găsi de cuviință; le va citi Capitolul IV din acest titlu care regulează efectele despărțeniei, și va arătă toate consecințele faptei lor. (Civ. 277—285; Civ. Fr. 282).

Text. fr. Art. 282. — Le juge fera aux deux époux réunis, et à chacun d'eux en particulier, en présence des deux notaires, telles représentations et exhortations qu'il croira convenables; il leur donnera lecture du chapitre IV du présent titre, qui règle *les effets du Divorce*, et leur développera toutes les conséquences de leur démarche.

Doctrină străină.

PLANIOL I, ed. 3-a, No. 1153; III. ed. 2-a, No. 501.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 128, 150, 153 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
CANTACUZINO MATEI, p. 706:
NACU, I, p. 464;
TATARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 55.

Art. 262. — Dacă soții și după aceasta vor stărui în hotărîrea de ei luată, li se va da act de către judecător după cererea lor de despărțenie prin consimțământ mutual, și vor fi datori de a prezentă și a depune îndată în tribunal pe lângă actele prescrise la art. 258 și 259 și următoarele:

1. Actul de naștere și acel de căsătorie;

2. Actele de naștere și de încetare din viață a copiilor născuți din căsătoria lor;

3. Declarațiunea autentică din partea părinților lor și[1]) a altor ascendenți în viață fiind, care să rostească că, pentru cauzele lor cunoscute, autorizează pe fiul sau pe fiica lor, pe nepotul de fiu sau pe nepoata de fiică căsătorit sau căsătorită cu cutare, de a cere despărțenie prin consimțimânt mutual și de a consimți la el.

Tații, mamele[2]), bunele soților vor fi presumați ca în viață până se vor înfățișà acte constatătoare, încetărei lor din viață. (Civ. 41 urm., 49 urm., 64 urm., 257, 1171, 1202; Civ. Fr. 283).

Text. fr. Art. 283. — Si les époux persistent dans leur résolution, il leur sera donné acte, par le juge, de ce qu'ils demandent le divorce, et y consentent mutuellement; et ils seront tenus de produire et déposer à l'instant, entre les mains des notaires, outre les actes mentionnés aux articles 279 et 280:

1° Les actes de leur naissance et celui de leur mariage;

2° Les actes de naissance et décès de tous les enfants nés de leur union;

3° La déclaration authentique de leurs père et mère ou autres ascendants vivants, portant que, pour les causes à eux connues, ils autorisent tel *ou* telle, leur fils *ou* fille, petit-fils *ou* petite-fille, marié *ou* mariée à tel *ou* telle, à demander le divorce et à y consentir. Les pères, mères, aïeuls et aïeules des époux, seront présumés vivants jusqu'à la représentation des actes constatant leur décès.

Doctrină străină.

LAURENT, III, 278;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 128, 150, 153 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NACU, I, p 464, 465;
NEMETESCU P GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 120, 122;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 55.

Art. 263. — Tribunalul va încheià proces-verbal de tot ce se va fi rostit și făcut în virtutea articolelor precedente; actele aduse de soți vor rămâneà în tribunal.

In procesul-verbal se va face mențiune despre autorizațiunea ce va trebuì a se da de judecător femeei, pentru a se retrage din casa conjugală. (Civ. 93, 196, 259; Civ. Fr. 284).

Text. fr. Art. 284. — Les notaires dresseront procès-verbal détaillé de tout ce qui aura été dit et fait en exécution des articles précédents; la minute en restera au plus âgé des deux notaires, ainsi que les pièces produites, qui demeureront annexées au procès-verbal, dans lequel il sera fait mention de l'avertissement qui sera doné à la femme de se retirer, dans les vingt-quatre heures, dans la maison convenue entre elle et son mari, et d'y résider jusqu'au divorce prononcé.

Doctrină străină.

LAURENT, III, 284;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

---

1) Din greșeală, în „Monitorul Oficial", figurează aici cuvântul „*și*" în loc de „*sau*".
2) Din eroare credem că lipsesc la noi cuvintele „*bunii și*", cari se găsesc în art. 283 francez.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 128, 150, 153 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
Cantacuzino Matei, p. 706;
Nacu, I, p. 465;
Tătaru G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 55.

Jurisprudență.

1. A se vedeà art. 259 cu nota 1.

Art. 264. — Declarațiunea de despărțenie a soților va trebuì a fi repetată la a patra, la a șaptea și la a zecea lună, observându-se aceleași formalități; la fiecare repetare soții vor fi datori a constatà formal că tata și mama sau alți ascendenți în viață fiind, perzistă în cea dintâia a lor hotărîre[1]). (Civ. 260, 263; Civ. Fr. 285).

Text. fr. Art. 285. — La déclaration ainsi faite sera renouvelée dans la première quinzaine de chacun des quatrième, septième et dixième mois qui suivront, en observant les mêmes formalités. Les parties seront obligées à rapporter chaque fois la preuve, par acte public, que leurs pères, mères, ou autres ascendants vivants, persistent dans leur première détermination; mais elles ne seront tenues à répéter la production d'aucun autre acte.

Doctrină străină.

Laurent, III, 284;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1153, III, ed. 2-a, No. 501;
Thiry, I, 368, p. 446.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p, 128, 150, 153 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
Cantacuzino Matei, p. 706;
Nacu, I, p. 465;
Nemetescu P. George, *Călăuza divorțului*, No. 124;
Tătaru G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 56.

Jurisprudență.

1. In materie de divorț prin consimțimântul mutual, formalitatea cerută de art. 264 este bine îndeplinită, când procesele verbale cari constată repetirea declarațiunilor soților și ascendenților la a 4-a, la a 7-a și la a 10-a lună, au fost încheiate de președinte sau judecătorul care-i ține locul. Numai pentru îndeplinirea operațiunilor cari precedă art. 263 c. civ. se cere ca procesele-verbale să fie încheiate de tribunal (Trib. Ilfov II Drept. 80/98).

Art. 265. — In 15 zile, după expirarea unui an dela întâia declarațiune, soții azistați fiecare de două persoane notabile din comună, și în vârstă de 40 ani cel puțin, se vor prezentà împreună și în persoană, înaintea președintelui sau a judecătorului care-i ține locul, îi vor da còpii adeverite după cele 4 procese-verbale cari cuprind consimțimântul mutual dimpreună cu toate actele anexate la ele, și vor cere la judecător,

---

1) Art. frances 285, corespunzător, azi abrogat adaugă: „...*mais elles ne seront tenues a répéter la production d'aucun autre acte*".

fiecare în parte, însă în prezența unul altuia și a notabililor de mai sus, admiterea despărțeniei. (Civ. 260, 266; Civ. Fr. 286).

Text. fr. Art. 286. — Dans la quinzaine du jour où sera révolue l'année, à compter de la première déclaration, les époux, assistés chacun de deux amis, personnes notables dans l'arrondissement, âgées de cinquante ans au moins, se présenteront ensemble et en personne devant le président du tribunal ou le juge qui en fera les fonctions; ils lui remettront les expéditions en bonne forme des quatre procès-verbaux contenant leur cousentement mutuel, et de tous les actes qui y auront été annexés, et requerront du magistrat, chacun séparément, en présence néanmoins l'un de l'autre et des quatre notables, l'admission du divorce.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 128, 150, 153 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NACU, I, p. 466;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 127;
TĂTARU, G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 56.

Art. 266. — După ce judecătorul și azistenții vor fi făcut observațiunile lor soților, dacă aceștia vor stărui în hotărîrea lor, grefierul va încheià proces-verbal care se va subscrie atât de către părți cât și de către persoanele aziztente, sau se va face mențiune, dacă nu au voit sau nu au putut a subscrie. (Civ., 261, 264, 265; Civ. Fr. 287).

Text. fr. Art. 287. — Après que le juge et les assistants auront fait leurs observations aux époux, s'ils persévèrent, il leur sera donné acte de leur réquisition et de la remise par eux faite des pièces à l'appui: le greffier du tribunal dressera procès-verbal, qui sera signé tant par les parties (à moins qu'elles ne déclarent ne savoir ou ne pouvoir signer. auquel cas il en sera fait mention), que par les quatre assistants, le juge et le greffier.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 128, 150, 153 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*. p. 126:
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NACU, I, p. 466;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 55, 56.

Art. 267. — Judecătorul va referì tribunalului despre toate împrejurările, pe lângă care referat se vor comunicà și concluziunile ministerului public înscris[1]). (Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 288).

Text. fr. Art. 288. — Le juge mettra de suite, au bas de ce procès-verbal, son ordonnance, portant que, dans les trois jours, il sera par lui référé du tout au tribunal en la chambre du conseil, sur les conclusions par écrit du ministère public, auquel les pièces seront, à cet effet, communiquées par le greffier.

1) Această comunicare de acte este desființată prin art. 3 al legii din 29 Octomvrie 1877 asupra atribuțiunilor ministerului public.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 128, 150, 153 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NACU, I, p. 466;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 56.

Art. 268. — Dacă ministerul public găsește în această[1]) dovadă că ambii soți erau în etate, bărbatul de 25 ani și femeea de 21 ani, când au făcut întâia lor declarare, că la această epocă erau căsătoriți de 2 ani și că căsătoria nu e făcută de mai mult de 20 ani, că femeea aveà mai puțin de 45 ani, că consimțimântul mutual a fost exprimat de 4 ori în scurgerea anului, după toate formalitățile cerute de capitolul de față, și mai ales cu autorizațiunea tatălui sau a mamei soților, sau cu autorizațiunea celorlalți ascendenți, va face concluziunile sale în termenii următori: „*legea permite*“ iar la caz contrariu „*legea oprește*“ [2]). (Civ. 254—267; Legea 29 Oct. 77; Civ. Fr. 289).

Text. fr. Art. 289. — Si le ministère public trouve dans les pièces la preuve que les deux époux étaient âgés, le mari de vingt-cinq ans, la femme de vingt-un ans, lorsqu'ils ont fait leur première déclaration; qu'à cette époque ils étaient mariés depuis deux ans, que le mariage ne remontait pas à plus de vingt, que la femme avait moins de quarante-cinq ans, que le consentement mutuel a été exprimé quatre fois dans le cours de l'année, après les préalables ci-dessus prescrits et avec toutes les formalités requises par le présent chapitre, notament avec l'autorisation des pères et mères des époux, ou avec celle de leurs autres ascendants vivants en cas de prédécès des pères et mères, il donnera ses conclusions en ces termes, *La loi permet;* dans le cas contraire, ses conclusions seront en ces termes, *La loi empêche.*

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 128, 150, 153 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NACU, I, p. 466.

Art. 269. — Tribunalul asupra referatului nu va puteà face alte verificări decât cele arătate la articolul precedent. Dacă tribunalul va crede că părțile au satisfăcut condițiunile, și au îndepliniti formalitățile prescrise de lege, va admite divorțul[3]). La caz contrariu, tribunalul va declarà că despărțenia nu se poate admite, arătând motivele sale. (Civ. 267, 268; Pr. civ. 118; Civ. Fr. 290).

Text fr. Art. 290. — Le tribunal, sur le référé, ne poura faire d'autres vérifications que celles indiqués par l'article précédent. S'il en résulte que,

1) Din eroare se zice „*această*“ în loc de „*acte*“ după cum este în textul francez.
2) Aceste articole: 268, 271, și 272, Cod. civ. sunt abrogate în mod implicit prin legea din 29 Octombrie 1877, asupra atribuțiunilor ministerului public
3). Art francez 290, corespunzător, adaugă: „*...et renverra les parties devant l'officier de l'état civil, our le faire prononcer.*

dans l'opinion du tribunal, les parties ont satisfait et rempli les formalités déterminées par la loi, il admettra le divorce, et renverra les parties devant l'officier de l'état civil, pour le faire prononcer: dans le cas contraire, le tribunal déclarera qu'il n'y a pas lieu à admettre le divorce, et déduira les motifs de la décision.

Doctrină străină.

LAURENT, III, 284;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501;
THIRY, I, 368, p. 347.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 128, 150, 153 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NACU, I, p. 467.

Jurisprudență.

1. Sentința Trib., care a admis divorțul prin consimțământ mutual, bine a fost învestită cu formula executorie și căsătoria este definitiv desfăcută prin înscrierea, în termen util și conform legei, a acestei sentințe în registrele ofițerului stărei civile care a celebrat-o. Dacă în urmă, această sentință s'a reformat în apel, decizia Curței nu poate fi opusă celor d'al treilea, fiindcă n'au luat parte la judecată și fiindcă prin această hotărîre se rectifică starea civilă a soților, și asemenea hotărîri nu sunt opozabile părților, cari n'au fost chemate în judecată. (Apel Galați I, Drept 73/99).

Art. 270. — Apelațiunea în contra hotărîrei tribunalului prin care se va fi refuzat despărțenia, nu va mai fi primită dacă ea nu va fi fost dată de către ambele părți prin act separat, și în termen de 20 zile dela data la care li s'a comunicat hotărîrea tribunalului. (Civ. 244, 245; Pr. civ. 316 urm., Civ. Fr. 291).

Text. fr. Art. 291. — L'appel du jugement qui aurait déclaré ne pas y avoir lieu à admettre le divorce, ne sera recevable qu'autant qu'il sera interjeté par les deux parties, et néanmoins par actes séparés, dans les dix jours au plustôt, et au plus tard dans les vingt jours de la date du jugement de première instance.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 425;
CARPENTIER, *Divorce*, I, 21, p. 159, 179, p. 191;
DALLOZ, *Suppl.*, Div. et Sép. de corps., 478, 479;
LAURENT. III, 229, 245, 249;
PANDECTES FR., *Divorce*, 2324;
PLANIOL, I, ed, 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 160 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126, 314, Nota 2;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NACU, I, p. 468;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 129.

Jurisprudență.

1. Legea zicând că, în caz de respingere de către tribunal a cererei de divorț prin consimțământ mutual, apelul spre a fi valabil, trebue făcut de ambele părți și prin act separat, prin aceasta n'a voit să deroge la regula de drept comun că toate sentințele tribunalelor sunt supuse apelului, și prin urmare sunt supuse apelului și hotărîrile cari admit divorțul. Din contra, din

tot sistemul legei asupra divorțului rezultă ideia că legiuitorul a admis cu favoare tot ce poate venì spre menținerea căsătoriei și impuind obstacole la disolvarea ei, nu se poate induce din art. 270 altă ideie decât că sentința tribunalului care admite despărțenia cu consimțământul mutual e supusă apelului. Și apelul e valabil în acest caz chiar când s'ar face de una singură din părți. (Cas. I, 33/Ian. 26/80. B. p. 38).

2. Simpla iscălitură a soților pe jurnalul de audiență, fără o declarațiune expresă de mulțumire, nu le ridică dreptul de apel, căci el în materie de divorț e de ordine publică și nu se poate renunță la el. Art. 317 pr. civ. nu e aplicabil în specie, căci el vorbește de mulțumirea dată în scris pe sentință. (Apel Buc. I, Nov. 9/82. *Dr.* 3/82).

3. După art. 316 pr. civ., orice hotărîre a primei instanțe este supusă apelului, afară de cazul unde legea dispune altfel, și în lipsă de un text formal care să deroge la acest principiu general nu se poate răpì părței dreptul de apel. Astfel fiind, deși legiuitorul, prin art. 270 c. civ., vorbește despre apel numai în ipoteza când divorțul prin consimțimânt mutual a fost respins de tribunal, nu se poate deduce din termenii acestui articol că în ipoteza contrarie, adică atunci când divorțul a fost admis, dreptul de apel e desființat. Articolul 270 se ocupă numai de *eo quod plerumque fit*, de cazul cel mai frecuent, adică când divorțul prin consimțimânt mutual a fost respins de tribunal și când părțile nemulțumite pe respingerea cererei lor alerg cu apel la curte, iar nu de cazul care se întâmplă mai rar când tribunalul admite cererea părților de divorț și ele totuși apelează acea sentință. Din întreaga economie a legei în materie de divorț mai rezultă ideia că legiuitorul a admis cu favoare tot ce poate venì în ajutorul căsătoriei și a impus obstacole la disolvarea ei. Art. 270 a voit numai pentru cazul când s'a refuzat cererea de divorț să supună apelul la condițiuni mai grele, prescriind anume formalități pentru a fi valabil un asemenea apel, formalități care nu există după dreptul comun, fără ca prin aceasta legea să deroage la regula generală, că toate sentințele tribunalului, și prin urmare și acelea care admit divortul, sunt supuse apelului. A decide că în cazul când s'a desființat căsătoria și s'a admis cererea de divorț, dreptul de apel e suprimat, ar fi a nesocotì dorința legiuitorului care a voit menținerea căsătoriei și a creà, prin un argument *a contrario*, o excepțiune la dreptul comun, ceeace nu este permis după regulele de interpretare. Această interpretare se confirmă și mai mult prin art. 274 și 275, când legea menționează dreptul de recurs în ambele cazuri, și nu se poate concepe în mod rațional ca legiuitorul să prohibe apelul într'o specie în care a admis recursul, căci ar fi de neînțeles ca să aibe două rațiuni diferite pentru două specii identice. Asemenea art. 517 pr. civ. nu poate fi aplicabil în specie de oarece el prevede o mulțumire dată în scris pe sentința tribunalului. (Cas. I, 30, Ian. 24/90. B. p. 41; Cas. I, 251, Iun. 11/90, B. p. 789; Trib. Mehed. I, 46, Febr. 27/86. *Dr.* 38/86).

4. In materie de divorț prin consimțimânt mutual, soții au dreptul de a face apel la Curte, chiar și în cazul când Trib. a admis cererea de despărțenie. Facultatea de a face apel, fiind de drept comun, nu poate fi înlăturată printr'un argument a contrario tras din art. 270. De altfel dreptul de apel rezultă implicit din dispozițiunea art. 275, care declară formal, că fiecare din soți poate face separat recurs, chiar în cazul când divorțul ar fi fost primit de Curte. (Apel Buc. II. Drept 80 din 1898).

Art. 271. — Apelul se va comunică și ministerului public de lângă întâia instanță [1]). (Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 292).

Text. fr. Art. 292. — Les actes d'appel seront réciproquement signifiés tant à l'autre époux qu'au ministère public près le tribunal de première instance.

Doctrină străină.

Arntz, I, 425;
Carpentier, *Divorce*, I, 21, p. 159; 179, p. 191;
Dalloz, *Suppl.* Div. et Sép. de corps, 478, 479;
Laurent, III, 229, 245, 249;
Pandectes Fr., *Divorce*, 2324;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

1) Acest articol este abrogat prin legea din 29 Octombrie 1877 asupra atribuțiilor ministerului public.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 160 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
Cantacuzino Matei, p. 706;
Nacu, I, 468.

Art. 272. — In cele 10 zile dela comunicarea apelaţiunei, ministerului [1]) public de lângă tribunal va supune concluziunile sale procurorului general dela curtea de apel [2]). (Civ. 271, 273; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 293).

Text. fr. Art. 293. — Dans les dix jours, à compter de la signification qui aura lui été faite du second acte d'appel, le ministère public près le tribunal de première instance fera passer au procureur général près la cour royale, l'expédition du jugement, et les pièces sur lesquelles il est intervenu. Le procureur général près la cour royale donnera ses conclusions par écrit, dans les dix jours qui suivront la réception des pièces: le président ou le juge qui le suppléera, fera son rapport à la cour royale, en la chambre du conseil, et il sera statué définitivement dans les dix jours qui suivront la remise des conclusions du procureur général.

Doctrină străină.

Arntz, I, 425;
Carpentier, *Divorce*, I, 21, p. 159, 179, p. 191;
Dalloz, *Suppl.*, Div. et Sép. de corps, 478, 479;
Laurent III, 229, 245, 249;
Pandectes Fr., *Divorce*, 2324;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 160 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
Cantacuzino Matei, p. 706;
Nacu, I, p. 468.

Art. 273. — Procurorul curţei de apel va fi dator a-şi da şi el concluziunile sale înscris, în urma cărora prezidentul curţei de apel, sau judecătorul ce-i va ţineà locul, va face raportul său curţei, până în 5 zile, şi curtea va hotărî definitiv asupra apelaţiunei, cel mai târziu până în 10 zile dela primirea referatului. (Civ. 272, 274; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 293).

Text fr. Art. 293. — Dans les dix jours, à compter de la signification qui aura lui été faite du second acte d'appel, le ministère public près le tribunal de première instance fera passer au procureur général près la cour royale l'expédition du jugement, et les pièces sur lesquelles il est intervenu. Le procureur général près la cour royale donnera ses conclusions par écrit, dans les dix jours qui suivront la réception des pièces: le président ou le juge qui le supléera, fera son rapport à la cour royale, en la chambre du conseil, et il sera statué définitivement dans les dix jours qui suivront la remise des conclusions du procureur général.

---

1) Din eroare se zice „*Ministerului*" in loc de „*ministerul*",
2) Această comunicare de acte este desfiinţată prin art. 3 al legii din 29 Oct. 1877, asupra atribuţiunilor ministerului public.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 425;
CARPENTIER, *Divorce*, I, 21, p. 159; 179, p. 191;
DALLOZ, *Suppl.*, Div. et Sép. de corps, 478, 479;
LAURENT, III, 229, 245, 249;
PANDECTES FR., *Divorce*, 2324;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 160 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NACU, I, p. 468.

Art. 274. — Dacă curtea de apel prin hotărîrea sa nu va admite despărţenia, recursul în casaţiune nu va fi primit, dacă nu va fi fost dat de către ambele părţi şi în termen de 1 lună dela notificarea [1]) hotărîrei părţilor [2]). (Civ. 270, 275).

Doctrină străină.

BEUDANT, II, 417, p. 73;
CARPENTIER, *Divorce*, I, p. 200, No. 193;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, ed. 3-a, 357 bis II;
GARSONNET, *Tr. de proc. civ.*, V, p. 663 § 1136;
HUC, II, 384, p. 412;
LAURENT, III, 247;
PANDECTES FR., *Divorce*, 2428.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 163 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126, 326;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NACU, I, p. 469, 470;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorţului*, No. 130.

Art. 275. —In caz când curtea va fi primit divorţul, fiecare din soţi poate face separat recurs [3]). (Civ. 274).

Doctrină străină.

BEUDANT, II, 417, p. 73;
CARPENTIER, *Divorce*, I, p. 200, No. 193;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, ed. 3-a, 357 bis II;
GARSONNET, *Tr. de proc. civ.*, V, p. 663 § 1136;
HUC, II, 384, p. 412;
LAURENT, III, 247;
PANDECTES FR., *Divorce*, 2428.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 163 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NACU, I, p. 469, 470.

Jurisprudenţă.

1. A se vedeà art. 270 cu notele 3 şi 4.

---

1) In textul oficial din greşală se zice *„modificarea"* în loc de *„notificarea"*.
2) Art. 274 şi 275 nu au echivalent in Codul Francez.
3) Art. 274 şi 275 din codul civil român, n'au echivalentul lor în codul civil francez.

Art. 276. — Indată ce se va pronunţà hotărîrea definitivă care admite despărţenia, şi după expirarea termenului de recurs în casaţiune [1]), părţile vor fi datoare a prezentà împreună şi în persoană, până în termen de 2 luni, copie legalizată după acea hotărîre ofiţerului stărei civile, spre a o înscrie în registrul stărei civile, în care s'a înscris şi actul de căsătorie. Neîndeplinirea acestei formalităţi va trage după sine nulitatea hotărîrei. (Civ. 35, 60, 246, 248; Reg. act. st. civ. 132 urm.; Lege autorizând luarea de măsuri în vederea stării de răsboi cu privire la familia şi averea celor mobilizaţi. (Mon. of. 221/916), Art. 17; Civ. Fr. 294).

Text. fr. Art. 294. — En vertu de l'arrêt qui admettra le divorce, et dans les vingt jours de sa date, les parties se présenteront ensemble et en personne devant l'officier de l'état civil, pour faire prononcer le divorce. Ce délai passé, le jugement demeurera comme non avenu.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 245;
LAURENT, III, 250;
PANDECTES FR., *Divorce*, 2514;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501:
WEISS, *Tr. de dr. int. priv.*, III, p. 596.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 164 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 158); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 114, 117, 126, 256; *Notă* sub. Trib. Niort (Deux Sevres) 11 Mai 1920. Jurispr. Gen. 20/1923, No. 1414;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NACU, I, p. 470, 471;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorţului*, No. 131.

Jurisprudenţă.

1. Dacă hotărîrea prin care s'a admis divorţul prin consimţământ mutual nu a fost înscrisă în termenul prevăzut de lege, cum după art. 276 înscrierea hotărîrei de divorţ este o formalitate esenţială, a cărei lipsă atrage nulitatea, şi dar divorţul neavând loc, toate avantagiile stipulate în folosul copiilor sunt nule. (Cas. I, 122/Apr. 25/86. B. p. 291).

2. Prin cuvintele „în registrul în care s'a înscris şi actul de căsătorie", din art. 276, legiuitorul a voit a înţelege că sentinţa de divorţ trebue înscrisă la oficerul stărei civile al locului unde s'a celebrat căsătoria şi în registrul de căsătorii, iar nu chiar in registrul unde este trecut actul de căsătorie. Aceasta reese atât din faptul că în multe cazuri aceasta ar fi fost imposibil, dar chiar din dispoziile legei, căci legiutorul unde a voit ca un act posterior, modificator al stărei civile, să fie trecut şi în registrul în care este trecut actul modificat, a declarat-o expres, cum a făcut-o prin art. 86. (Cas. I, 238/Iun. 22/92. B. p. 586).

3. Legiuitorul, prin termenii finali ai art. 276, a înţeles numai că hotărîrile de divorţ să fie înscrise într'un registru anume pentru aceasta la domiciliul unde soţii au contractat şi înscris actul lor de căsătorie, iar nu că trebue înscrisă în registrul şi pe fila din registrul unde s'a înscris căsătoria, căci aceasta ar fi şi imposibil, fie că nu ar aveà loc unde să se facă înscrierea acestei hotărîri de divorţ, fie că acele registre ar fi perdute sau distruse, şi în asemenea ipoteză, după acest mod de a interpretà, art. 276, ar urmà ca hotarîrea de divorț să nu se înscrie nicăeri. Acest sistem, pe lângă imposibilitatea sau dificultatea ce ar prezentà, şi care de sigur n'a putut fi intenţiunea legiuitorului, ar face imposibilă înscrierea. Apoi, mai e de observat că legea, când voeşte a se face înscrierea chiar asupra actului în chestiune, atunci spune expres, cum zice

1) Art. 294 francez nu cuprinde dispoziția: *„după expirarea termenului de recurs în casaţie"*.

art. 86, că hotărîrile asupra rectificărilor se vor trece în registru de către funcționarul stării civile și totodată se va face mențiune despre aceasta în marginea actului reformat; or, legiuitorul, în art. 246 și 276, nu cere ca hotărîrile de divorț să fie trecute pe marginea actului de căsătorie, ci în registrul stării civile în care s'a înscris actul de căsătorie, adică într'un registru anume determinat pentru aceasta, la ofițerul stării civile unde s'a celebrat căsătoria. (Apel Buc. III, 56, Mart. 4/92. *Dr.* 48/92).

4. A se vedeà și notele de sub art. 86 precum și nota No. 4 de sub art. 246 și nota 1 de sub art. 269.

CAPITOLUL IV

Despre efectele despărțeniei.

Art. 277. Soții cari se vor despărți nu vor mai puteà să se căsătorească împreună. (Civ. Fr. 295).

Text. fr. Art. 295. — Les époux qui divorceront pour quelque cause que ce soit ne pourront plus se réunir.

Doctrină străină.

CARPENTIER, *Divorce*, I, 298, 315, 317, 318; II, 161;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 146, 235; ed. 1-a, III, p. 30;
DALLOZ, *Suppl.* Div. et Sép. de corps, 543 urm.;
HUC, II, 396, 397;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 737, 1028, 1284 urm.; III, ed. 2-a, No, 51, 363, 675 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 167 urm., 251 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 524 n. 1). *Droit ancien et moderne de la Roumanie* p. 122, 126; *Observație* sub. Trib. Covurlui S. I, 183 din 17 Iunie 1913. Dreptul 71/1913;
CANTACUZINO MATEI, p. 686.;
GRIGORESCU P. HORIA, *„Recăsătorirea soților divorțați“*, Justiția Dobrogei 5/924;
NACU, I, p. 297, 473;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 134.

Jurisprudență.

1. Legiuitorul nostru edictând dispoziția din art. 277 cod civil, care interzice soților divorțați de a se mai căsătorì împreună, a înțeles să creeze o împedicare dirimantă, sancționată prin nulitate, după cum, de asemenea, a înțeles și pentru prohibițiunile decurgând din adopțiune ori pentru căsătoria săvârșită în țară străină între români sau români și străini, cu călcarea formelor din acea țară și a dispozițiunilor legei române, de și în toate aceste cazuri legea nu a prevăzut în mod expres nulitatea.

Acțiunea în anulare poate fi pornită de oricare din soți, chiar când este legalmente culpabil de a fi contractat căsătoria, căci nimeni nu este ținut să persiste într'un fapt ilicit. (Trib. Covurlui, I, *Dr.* 71/913, p. 565).

Art. 278. (Mod. L. 15 Martie 1906 [1]). Femeia despărțită nu va puteà trece în altă căsătorie decât după 10 luni dela despărțirea ei sau dacă a făcut cererea de părăsire a domiciliului conjugal, după 10 luni dela data hotărîrei, care i-a admis această cerere, afară de cazul când femeia a născut în acest interval. (Civ. Fr. 296).

Text. fr. Art. 296. — Dans le cas de divorce prononce pour cause déterminée la femme divorcée ne pourra se remarier que dix mois après le divorce prononcé.

---

1) Textul vechiu al art. 278. Femeea despărțită nu va puteà] trece în altă căsătorie decât după 10 luni dela despărțirea ei. (Civ. 210; Civ. Fr. 296).

Doctrină străină.

CARPENTIER, *Divorce*, I, 320, 330;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 142, 235;
DALLOZ, *Suppl.* Divorce et Sép. de corps. 554 urm.;
HUC, II, 398;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 731, 1124-1129; III, ed. 2-a, No. 45, 469-474.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 800 urm.; II, ed. 2-a, p. 167 urm.; 251 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 81, 122, 126, 127; *„O femee despărțită sau al cărei bărbat s'a săvârșit din viață, poate ea să se căsătorească în țara noastră înaintea expirării celor zece luni de văduvie"*. Curier Jud. 63/1900; *Observație* sub. Trib. civil Alba-Italia, 27 Feb. 1922. Pand. Rom. 1923, III, 106;
CANTACUZINO MATEI, p. 189, 686;
NACU, I, p. 298, 473.

Jurisprudență.

1. Deși faptul că nu a expirat termenul de 10 luni de la despărțenie constitue un impediment prohibitiv de căsătorie, însă prin simplul fapt al efectuării publicațiunilor cerute de lege nu se poate deduce că soțul despărțit să fi manifestat intențiunea de a păși în a doua căsătorie trecând peste termenul ce'i impune legea prin art. 278. Că formarea publicațiunilor nu implică ideea contractărei imediate a căsătoriei, resultă din dispozițiunile art. 51, care prescrie nulitatea publicațiunilor numai când căsătoria nu ar urma în termen de 1 an de la data celei din urmă publicațiuni. Dacă dar nu se stabilește că, în urma deciziunei luată de părțile ce voesc a se căsători, ofițerul stărei civile să fi fixat ziua chiar în care ar urma să proceadă la celebrarea căsătoriei, nu se poate spune că căsătoria proectată s'ar efectuà în contra dispozițiunilor art. 278, și prin urmare opozițiunea la căsătorie pe un atare motiv e prematură. (Trib. Iași, I, Mart. 29/84, *Dr.* 44/84).

Art. 279. — (*Abrog.* L. 15 Martie 1906 [1]).

Text. fr. Art. 298. — Dans le cas de divorce admis en justice pour cause d'adultère, l'époux coupable ne pourra jamais se marier avec son complice. La femme adultère sera condamnée par le même jugement, et sur la réquisition du ministère public, à la réclusion dans une maison de correction pour un temps déterminé, qui ne pourra être moindre de trois mois, ni excéder deux années.

Doctrină străină.

CARPENTIER, *Divorce*, 323-325; II, 163, 165;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 147, 310;
DALLOZ, *Suppl.* Divorce et Sép. de corps, 560 urm.;
HUC, II, 108, 401, 402;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 735, 736, 1027, 1256; III, ed. 2-a, No. 49, 50, 362, 640.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 173 urm.; (XI, p. 468 n. 1); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 123; *Observație* sub. C. Apel Paris, 18 Iulie 1906. Dreptul 47/1907; *Adnotație* sub. Trib. civil Sena, 20 Mai, 1899. Curier Jud. 6/1900;
NACU, I, 297, 474.

Jurisprudență.

1. Deși este adevărat că, atunci când căsătoria se desface pentru cauză de adulteriu, soțul vinovat nu se poate căsători cu complicele său, însă tot așa de adevărat este că prin nici un text de lege nu s'a dat soțului, care a obținut divorțul, dreptul de a face opoziție într'un asemenea caz la căsătoria fostului său soț, ci a lăsat exercițiul acestui drept în grija unor persoane limitativ arătate de lege. (Cas. S. Unite 6/904, B. p. 906).

1) **Textul vechiu al art. 279.** In caz de despărțenie pentru cauză de adulteriu, soțul vinovat de adulteriu nu se va puteà niciodată căsătorì cu complicele său. (Civ. 211, 216 urm.; C. p. 269, 270; Civ. Fr. 298).

Art. 280. — Pentru orice motiv se va fi pronunțat despărțenia, afară de cazul consimțimântului mutual, soțul în contra căruia s'a pronunțat despărțenia va pierde toate avantagiurile stipulate în favoarea sa de către celalt soț, fie prin contract de căsătorie, fie după săvârșirea căsătoriei.

Partea în favoarea căreia s'a pronunțat despărțenia, va conservà toate acele avantagiuri chiar și dacă ele se vor fi stipulat cu clauza expresă de reciprocitate, fără ca acea reciprocitate să aibă loc. (Civ. 254 urm., 281, 936, 1224 urm., Civ. Fr. 299, 300.

Text. fr. Art. 299. Pour quelque cause que le divorce ait lieu, hors le cas du consentement mutuel, l'époux contre lequel le divorce aura été admis perdra tous les avantages que l'autre époux lui avait faits, soit par leur contrat de mariage soit depuis le mariage contracté.

Text. fr. Art. 300. — L'époux qui aura obtenu le divorce, conservera les avantages à lui faits par l'autre époux, encore qu'ils aient été stipulés réciproques et que la réciprocité n'ait pas lieu.

Doctrină străină.

CARPENTIER, *Divorce*, I, 351, 353-355, 359;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, p. 74, 232. 235, 238, 239 urm., 247, 251, 358; ed. 1-a, III, p. 10. 177, 216, 222, 804;
DALLOZ, *Suppl.* Divorce et Séparation de corps, 148, 162, 567 urm., 570 urm.;
HUC, II. 404-406, 408-410; VI, 521;
LAURENT, III, 307; XIII, 21;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1267 urm., 1332; III, ed. 2-a, No. 657 urm., 728.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 175; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 426, 456, 728, 739; IV, part. II, ed. 2-a, p. 449, n. 2, 450; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 656); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 124;
CANTACUZINO MATEI, p. 703;
NACU, I, p. 475, 476, 569.

Jurisprudență.

1. Se violează art. 280 când judecata condamnă pe soț a restitui avantagiele stipulate în favoarea sa, fără a se pronunța asupra propunerei că divorțul fiind dat în favoarea sa, cel-lalt soț perde toate avantagiele. (Cas. 40/Febr. 8/72, B. p. 31).

2. Constatarea instanței de fond, că soțul a făcut în timpul căsătoriei fostei sale soții un dar de usagiu, a cărui valoare nu erà excesivă, în raport cu starea soților și pozițiunea lor socială, este o constatare cu totul de fapt, care scapă controlului Curței de Casație. (Cas. I, 508/905, B. p. 1634).

3. In caz când divorțul pentru cauză determinata se pronunță în contra ambilor soți, ambii fiind vinovați, dispoziția modificatoare a art. 285 se aplică ambilor soți, așa că copiii născuți din căsătoria desfăcută devin proprietari ai unei treimi din averea ambilor soți, soluție care este admisă și în cazul art. 280, în privința avantagelor ce soții își făcuseră unul altuia. (Trib. Neamț Drept. 69/906).

Art. 281. — Dacă soții nu-și dedeseră nici un avantagiu unul altuia, sau dacă acele avantagiuri nu vor fi îndestulătoare spre a asigurà subsistența soțului care a dobândit despărțenia, tribunalul va puteà ordonà și luà măsuri[1]) pentru a

1) In art. francez 301, corespunzător, lipsesc cuvintele: *„și lua măsuri"*.

se da acestuia o pensiune de întreținere din averea celuilalt soț, care nu va puteà trece peste o a treia parte din suma veniturilor; această pensiune se va putea revocà când ea nu va mai fi necesară. (Civ. 190 urm., 259 § 2, 280; Pr. civ. 408, 409; Civ. Fr. 301).

Text. fr. Art. 301. — Si les époux ne s'étaient fait aucun avantage, ou si ceux stipulés ne paraissaient pas suffisants pour assurer la subsistance de l'époux qui a obtenu le divorce, le tribunal pourra lui accorder, sur les biens de l'autre époux, une pension alimentaire, qui ne pourra excéder le tiers des revenus de cet autre époux. Cette pension sera révocable dans le cas où elle cesserait d'être nécessaire.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 109;
BOITARD, COLMET-DAAGE ET GLASSON, *Leçons de proc. civ.*, II, p. 251;
CARPENTIER, *Divorce*, I, 363, 370, 372, 374; II, 170, 171;
CHAUVEAU SUR CARRÉ, *Lois de la procéd.*, IV, Quest., 1990 ter.:
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 236, 240, 366 urm., 372;
DALLOZ, *Suppl.* Divorce et Sép. de corps. 156, 168 urm., 587 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, p. 64;
DEMOLOMBE, IV, 68 urm.;
GARSSONET, III, 550;
HUC, II, 417, 419, 421;
LAURENT, III, 310, 311;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1258 urm., 1336, 1361; III, ed. 2-a, No. 642 urm., 732, 760.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 181; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 124, 125; *Observație* sub. C. Apel Iași s. II, 826 din 4 Iulie 1919. Dreptul 42/920; *Notă* sub. Trib. Maurice-Cantal, 21 Aug. 1921, Jur. Gen. 1924, No. 1738;
CANTACUZINO MATEI, p. 704;
DANIELOPOL LT. D-R, *Observație* sub. Cas. Fr., 15 Dec. 909. Curier Jud. 31/910;
MISIR P. ȘI VELESCU AL., *„Note de ședință"* sub. C. Apel Buc. s. IV, 3562 din 24 Nov. 921. Curier Jud. 45/922;
NACU, I, p. 477, 478;
PHEREKYDE M. GR., *Notă* sub. C. Apel Buc. s. IV. 3562 din 24 Nov. 1921. Pand. Rom. 1923, II, 922;
TEODORESCU IULIAN, *„Pensia de întreținere a soțului divorțat"*. Dreptul 58/903;

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Prin art. 281, care reglementează dreptul de întreținere al soțului care a obținut divorțul, nu se decide că, sub pedeapsa unei decăderi, soțul trebue a face să se pronunțe asupra cererei de întreținere de odată cu cererea de despărțenie. Pe lângă această interpretare naturală ce rezultă din simpla citire a textului legei, și motivul ce a determinat edictarea unei asemenea dispozițiuni, este o rațiune puternică a decide că cererea de întreținere se poate exercità chiar posterior cererei de divorț. In adevăr ori care ar fi fundamentul acestei datorii ce legea impune soțului vinovat, fie dânsa urmarea unei îndatoriri de întreținere, fie dânsa echivalentul prejudiciului ce s'a cauzat soțului inocent din cauza desființărei anticipate a căsătoriei, nu mai puțin însă dreapta rațiune ne spune că o asemenea cerere nu se poate examinà și rezolvà mai bine și într'un mod echitabil decât după limpezirea tuturor intereselor atât morale cât și materiale ce dăduseră naștere procesului

de divorț. Și nu este exact a se susține că s'ar puteà rezolvà în adevărată cunoștință de cauză cererea de întreținere dacă s'ar exercità posterior cererei de despărțenie, de oarece tribunalul care a pronunțat despărțenia fiind singurul competent a statuà asupra tutulor cererilor privitoare la efectele despărțeniei, cum restituire de zestre, întreținerea copiilor, etc., tot dânsul necesarmente este cel care va fi chemat a se pronunțà și asupra cererei de întreținere; deci dar acest tribunal va fi în situațiune a statuà dacă se cuvine a se plăti o sumă ca întreținere precum și cotitatea ce trebue a se încuviința. A se interpreta art. 281 în sensul că cererea de întreținere nu se poate exercita posterior cererei de despărțenie și că nu poate forma obiectul unei cereri speciale și deosebite pe lângă că e contrarie spiritului legei, ar fi a violà unul din principiile fundamentale de drept, acela adică că nimeni nu poate fi privat de o facultate egală decât în cazul unei dispozițiuni categorice și clare a legei; cu atât mai mult trebue a se da această interpretare mai largă art. 281, cu cât este de sperat că prin mijloace coercitive se vor puteà înfrânà întru câtva pornirile nenorocite ale multor persoane care, în scop de a rupe legăturile căsătoriei recurg la mijloace plăsmuite, reprobate de lege și morală, aducând astfel o atingere simțitoare căsătoriei, acestui așezământ solemn și august al familiei. Iar în fapt e neîntemeiat a se deduce o renunțare la cererea de întreținere din faptul primirei de către soție a dotei sale în urma despărțeniei. (Apel Buc. III, 138, Iunie, 14/89, *Dr.* 54/89).

2. După ce divorțul a rămas definitiv, orice drepturi sau obligațiuni între soți care decurgeau din căsătorie dispar, ast-fel că soții divorțați nu'și datorează unul altuia ajutor. Așa fiind, soțul în contra căruia s'a pronunțat divorțul nu mai poate fi obligat a da celuilalt o pensiune de întreținere, în casul când o asemenea cerere este făcută după ce divorțul a rămas definitiv. O asemenea cerere nu este o indemnitate datorită soțului care a obținut divorțul pentru a repară prejudiciul ce i-a cauzat desfacerea anticipată a căsătoriei, pentru că prin art. 281 se acordă o pensiune de întreținere pentru a asigura subsistența soțului care a obținut divorțul; dacă ar fi fost o indemnitate, atunci soțul reclamant ar fi avut totdeauna dreptul a cere, fără distincțiune dacă e în lipsă sau nu pentru că divorțul îi cauzează totdeauna prejudiciu. Pensiunea este fixată după averea soțului care o datorește, fiind precizat și quantumum ei. Or, se poate ca o indemnitate să fie evaluată după averea aceluia care o datorește, iar nu după prejudiciul cauzat? In fine, dacă ar fi fost o indemnitate, atunci, odată evaluată, creanța ar intra în patrimoniul soțului creditor, fără să mai poată fi privat de dânsa, pe când tot prin art. 281 se prevede că această pensiune se va puteà revocà când se va constatà că ea nu mai este necesară. S'ar putea admite că o indemnitate datorită pentru un prejudiciu causat să nu mai poată creditorul a o cere în cazul când nu mai este în lipsă? Așa dar revocabilitatea acestei pensiuni de întreținere este o dovadă și mai evidentă că acì este vorba de alimente, iar nu de indemnitate. Ast-fel pensiunea de întreținere prevăzută în art. 281, nefiind o indemnitate, ci o pensiune alimentară, soțul care a dobândit divorțul în favoarea sa nu o mai poate cere de la celalt soț după ce divorțul a rămas definitiv, pentru că după divorț orice obligațiune dintre soți dispar. Dacă s'ar admite că o asemenea acțiune ar putea fi intentată și după divorț, atunci o astfel de cerere, având de obiect o pensiune alimentară, soțul care a obținut divorțul în favoarea sa ar puteà să o facă ori când s'ar găsì în lipsă, pentrn că acțiunea pentru pensiunea alimentară este imprescriptibilă. Or, admițând o asemenea teorie, nu s'ar aduce o perturbațiune în societate când un soț divorțat definitiv după 30 sau 40 de ani ar cere o pensiune de la celalt soț, care poate atunci să fie din nou căsătorit? Ast-fel fiind, o asemenea acțiune nu mai poate fi intentată după ce divorțul a rămas definitiv. (Trib. Prahova, I, 132, Apr. 20/87, *Dr.* 54/89).

3. Art. 281 nefixând nici un termen pentru exercitarea acestei acțiuni, judecătorul nu este în drept a'l crea de la sine. Zisul articol statuând că soțul care a obținut divorțul, va putea obține și o pensiune alimentară, nu spune că această pensiune trebue, sub pedeapsă de decădere, să fie acordată de judecătorii chiar, cari au admis divorțul; de unde rezultă că soțul inocent nu perde beneficiul dreptului său de a i se acordà o pensiune alimentară, prin faptul că a făcut cererea după ce divorțul fusese pronunțat definitiv și hotărîrea înscrisă în registrele ofiterului de stare civilă. In consecință, a'i interzice facultatea de a reclama această pensiune posterior hotărîrei care admite divorțul, este a privà pe parte de exercițiul unui drept și a pronunțà o decădere pe care legiuitorul nu o prevede. Apoi din spiritul art. 281 rezultă că pensiunea alimentară este de o natură excepțională, care constitue o penalitate pentru soțul culpabil și o îndemnizare destinată de a repară prejudiciul material ce sufere soțul ino-

cent prin desfacerea căsătoriei; și dacă divorțul distruge asociațiunea conjugală, el nu formează nici un obstacol ca soțul inocent să exercite și după desfacerea căsătoriei dreptul ce-i e acordat de a cere o indemnizare de la soțul culpabil, care derivă din divorț și a cărui sorginte provine din ruperea legăturilor ce existau între soți. Cererea de pensiune alimentară nu poate fi mai bine apreciată decât după lichidarea drepturilor și intereselor dintre soți, când se poate vedea în perfectă cunoștință de cauză dacă pensiunea alimentară este datorită și fixà cuantumul ei. Rațiunea ne spune că o cerere de o asemenea natură nu poate să fie respinsă atunci când instanțele judecătorești sunt mai în măsură să se ocupe de nevoile soțului culpabil, și în momentul când toate elementele de apreciațiune și discuțiune pot fi produse d'înaintea justiției. (Cas. I, 267/Iunie 20/90, B. p. 812).

4. Dreptul la pensiunea de întreținere fiind o consecință a neexecutării contractului de căsătorie, trebue să fie cerut după desfacerea căsătoriei, căci numai atunci el ia naștere și nu se poate confundà cu dreptul la pensiune acordat femeii în timpul cât durează procesul de divorț. Repararea prejudițiului cauzat de soțul în culpă soțului care a obținut divorțul nu se bazează pe principiul art. 998 nici pe art. 1021, ci pe art. 281 care prevede anume felul și cuantumul despăgubirei ce se cuvine soțului inocent, care a câștigat desfacerea căsătoriei. (Apel Galați II, Drept 25/98).

5. Pensiunea de întreținere, prevăzută de art. 281 cod. civil, fiind o adevărată indemnizare ce se acordă soțului ofensat, pentru a-l despăgubì de prejudiciul pecuniar ce poate să-i fi cauzat ruptura legăturei conjugale, lăsându-l fără resurse de trai, din cauza faptei celuilalt soț, se poate acordà numai atunci când într'adevăr soțul vinovat, prin fapta sa excesivă, a produs desfacerea căsătoriei.

Astfel, dacă divorțul a fost pronunțat în contra ambilor soți, nici unul din ei nu poate să invoace în favoarea sa dispozițiunile art. 281 din codul civil. (Trib. Ilfov I, 24 Febr. 1911. *Dr.* 60/911, p. 479, Curier Jud. 20/912).

6. Pentru ca soția să poată cere dela fostul său soț o pensiune de întreținere după desfacerea căsătoriei, în baza art. 281 cod. civil, nu este suficient numai să facă dovada că divorțul s'a pronunțat în favoarea sa, ci trebue încă să dovedească faptul că, în urma desfacerei căsătoriei provocată din culpa soțului, ea a rămas lipsită de orice mijloc de existență, în timp ce veniturile soțului vinovat depășesc trebuințele sale. (Trib. Ilfov III, *Dr.* 17/912, p. 135).

7. Dispoziția art. 281 c. civ. după care soțul în contra căruia s'a pronunțat divorțul poate fi condamnat a servì celuilalt soț o pensiune de întreținere, a înțeles a da acestei pensiuni caracterul unei adevărate pensiuni alimentare, iar nu acel al unei despăgubiri acordate în baza art. 998 c. civ. (C. Apel Iași s. II, 826 din 4 Iulie 1919. Dreptul 42/920).

8. Pensia de întreținere prevăzută de art. 281 c. civ. în sarcina soțului vinovat și în folosul soțului inocent care a obținut divorțul, nu este o indemnitate fixă de reparațiune, ci variază în raport cu averea soțului vinovat și trebuințele celui inocent. (C. Apel Buc. s. IV. Jurnal 3562 din 24 Nov. 1921. Curier Jud. 45/922. Pand. Rom. 1923, II, 122).

9. Atunci când este vorba de a obligà pe un soț la plată de pensiune alimentară către soțul în favoarea căruia s'a pronunțat divorțul, trebue avută în vedere situația pecuniară a celui dintâiu și profitul exercițiului profesiunei sale, fiindcă, după art. 281 c. civ. trebue a se aveà în vedere averea debitorului, ceeace a și făcut în cauză instanța de fond. (Cas. II. dec. civ. 368 din 6 Iulie 1923. Jur. Gen. 1923, No. 1562; Jur. Rom. 20/923).

10. După art. 281 c. civ., dacă soții nu și-au dat nici un avantagiu unul altuia, sau dacă acele avantagii nu sunt îndestulătoare pentru a asigurà subsistența soțului care a dobândit despărțenia, tribunalul va puteà ordonà și lua masuri pentru a se da pensiune de întreținere din averea celuilalt soț, care nu va puteà trece peste a treia parte din suma veniturilor, și care pensiune se va puteà revocà atunci când nu va mai puteà fi necesară.

Cererea pensiunei de întreținere prevăzută în acest art. poate fi introdusă și după terminarea divorțului, chiar după trascriere, de oarece, pe de o parte, oricare ar fi fundamentul ei, fie în obligațiunea alimentară, fie că este o îndemnizare a prejudiciului, legiuitorul nu arată nici un termen în care să se ceară și nici nu arată o fine de neprimire a acțiunei după divorț, iar, pe de altă parte, art. 281 c. civ. cere ca soții să fi obținut divorțul. (Cas. II, 368 din 6 Iulie 1923. Jur. Gen. 1923 No. 1563, Jur. Rom. 20/923).

11. Pensia de întreținere ce soțul inocent o poate cere conf. art. 281 c. civ., nu derivă din art. 194 c. civ., întrucât căsătoria nu mai există, ci din prejudiciul ce l-a suferit acesta prin desfacerea căsătoriei și acest prejudiciu urmează a-l repară conform art. 998 c. civil.

Criteriul de a aprecià acest prejudiciu este constatarea stării actuale a soțului inocent și disproporția de situație ce o aveà el în căsătorie. Deci numai dacă după desfacerea căsătoriei situația soțului inocent este precară și mult inferioară celei din timpul căsătoriei, se acordă această pensie de întreținere. (Trib. Dolj s. II, 478/924. Jur. Gen. 1924. No. 2133).

12. Soția care a obținut divorțul în favoarea sa, este în drept să obțină de la fostul său soț o pensie alimentară, conform art. 281 codul civil. (C. Apel Buc. s. II, 374 din 9 Oct. 1924. Bul. C. Apel 15/924).

Art. 282. — Copiii se vor încredință soțului care a dobândit despărțenia afară numai când tribunalul după cererea familiei sau a ministerului public, va regulà spre binele copiilor ca cu toți sau în parte, să fie încredințați soțului, în contra căruia s'a pronunțat despărțenia sau a unei a treia persoane. (Civ. 249, 259 § 1, 283 urm., 326; Civ. Fr. 302).

Text. fr. Art. 302. — Les enfants seront confiés à l'époux qui a obtenu le divorce, à moins que le tribunal, sur la demande de la famille, ou du ministère public, n'ordonne, pour le plus grand avantage des enfants, que tous ou quelques-uns d'eux seront confiés aux soins soit de l'autre époux, soit d'une tierce personne.

Doctrină străină.

CARPENTIER, *Divorce*, I, 377, 380, 382, 383; II, 177-179;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 240, 460 urm.;
HUC. II, 423, 424, 427, 429;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1257, 1275 urm.; III, ed. 2-a, No. 641, 666 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a. p. 126, 186 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 125. *Observație* sub. Trib. Neamț, 16 Sept. 1906. Dreptul 60/906; *Observație* sub. C. Apel Paris 18 Iulie 1906. Dreptul 47/1907; *Notă* sub. Cas. Fr., 23 Iulie 1923, Jur. Gen. 1924 No. 1736;
CANTACUZINO MATEI, p. 202, 703, 704;
NACU, I, p. 478, 479;
ROSETTI-BĂLĂNESCU I., *Observație* sub. Cas. Req., 22 Mart. 1922. Pand. Rom. 1923, III, 69;
VRÂNCEANU VICTOR, *Notă* sub. Trib. Ilfov s. II, 422 din 8 Iunie 1921. Pand. Rom. 1922, II, 279.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Art. 282 stabilește principiul că copiii se vor încredință soțului care a dobândit despărțenia, dar că se poate derogà dela această regulă după cererea familiei sau a ministerului public; și în înțelesul art. 282 familia trebue să aibă un organ al ei, care nu poate fi decât consiliul de familie. Dacă dar nu e o cerere din partea consiliului de familie compus conform legei, în atare situație bine se respinge cererea întru cât instanța nu erà sesizată în mod regulat. (Cas. I, 138/Apr. 19/85. B. p. 254).

2. Art. 282 lasă la facultatea judecătorilor fondului de a încredință oricărui dintre soți creșterea și educațiunea copiilor, după cererea familiei sau a ministerului public. In această privință instanța de fond fiind suverană apreciatoare, ca atare nu cade sub controlul curții de casație. (Cas. I, Dec. 24 din 1888. B. p. 1052).

3. Hotărîrea care reguleză pozițiunea copiilor rezultați dintr'o căsătorie desfăcută poate fi reformată oricând celalt soț se va destoinici să dovedească că copilul nu este destul de bine îngrijit și că dânsul este în pozițiune a-i da îngrijiri mai bune. (Trib. Ilfov I, 284, Iunie 15/88. *Dr.* 49/88).

4. Deși acțiunea intentată de soție contra soțului său aveà de obiect nu numai desfacerea căsătoriei, dar și în-

credințarea minorului său copil în îngrijirea și creșterea ei; și deși ambele aceste cereri au fost admise de tribunal, însă din concluziunile orale luate înaintea curței de apel de soțul apelant, constatându-se că ceeace apelantul dedusese în judecata curței de apel a fost numai cererea de divorț făcută de soția sa, așà fiind, întru cât înaintea curței de apel nu se dedusese și chestiunea cui trebuia încredințat minorul copil, interesele acestui copil nu erau în joc, și deci curtea a fost bine constituită fără asistența ministerului public. (Cas. II, 116 Iun. 23/93. B. p. 659).

5. Instanța de fond poate, apreciind interesele copilului, să-l încredințeze soțului în contra căruia s'a pronunțat despărțenia, cu ocaziunea cererei unei pensiuni pentru întreținerea și educațiunea lui. (Cas. I, 20/98, B. p. 36).

6. In cazul când e vorba de binele copiilor, judecata poate să-i încredințeze soțului în contra căruia s'a pronunțat despărțenia sau chiar unei a treia persoane și judecata poate face aceasta și în urmă, dupa cererea soțului contra căruia s'a pronunțat divorțul, chiar dacă prin hotărîrea, prin care a admis despărțenia, dispusese ca copiii să rămână sub îngrijirea soțului în favoarea căruia se pronunțase despărțenia, fără ca prin aceasta să se poată susține că s'a violat autoritatea lucrului judecat. (Cas. I, 330/99. B. p. 1091).

7. In materie de divorț, instanțele de fond sunt suverane să încredințeze copiii eșiți din căsătorie oricăruia din părinți, și hotărîrea lor în această privință nu poate fi criticată. (Cas. II, 104/901, B. p. 750; Cas. II, 192 din 16 Mai 1924. Jur. Rom. 14/924. Jur. Gen. 1924. No. 1674).

8. Când divorțul se pronunță în contra ambilor soți, Trib. încredințează copiii născuți din căsătoria desfăcută soțului, care este recunoscut mai puțin vinovat și care prezintă mai multe garanții morale. (Trib. Neamțu. Drept 69/906).

9. Când soarta unui copil n'a fost încă regulată de justiție, nici cu ocazia pronunțărei divorțului și nici mai în urmă, iar copilul se găsește de fapt în sarcina mamei, cu drept cuvânt instanța de apel obligă pe soț să contribue la întreținerea copilului, fără ca prin aceasta să violeze dispozițiile art. 249 și 282 codul civil. (Cas. II, 9 Ian. 1906. B. p. 70).

10. Prin cuvântul de *familie*, întrebuințat în art. 282 codul civil, are a se înțelege toți membrii unei familii, între cari sunt în primul rând părinții despărțiți, atât tatăl cât și mama, chiar dacă contra unuia s'a pronunțat divorțul; prin urmare, nu se poate pretinde că pe temeiul acestui articol, pe lângă Ministerul Public, numai Consiliul de familie ar puteà provocà luarea de măsuri în privința copiilor născuți din căstoria despărțită, cât timp părinții au drepturile și obligațiunile inerente acestui titlu. (Cas. II, 20 Iunie 1908, B. p. 1180).

11. Dacă concluziunile la cari ajunge o instanță de fond nu se sprijină pe nici un fapt, ci se mărginesc a enunța formula de stil „apreciind faptele", sau dacă faptele puse înainte nu există de fel ori sunt străine cauzei, sau chiar dacă cele enunțate ca un simulacru de motivare, nu au in sine nici o însemnătate și nu legitimează în chip logic și necesar concluziunea, în toate aceste cazuri Curtea de Casație are dreptul să cenzureze deciziunea și să o caseze ca nefiind motivată. (Cas. II. 10 Mart. 1909. B. p. 332).

12. Când măsura în privința pozițiunei copiilor rezultați dintr'o căsătorie desfăcuta a fost luată de Curtea de apel cu ocaziunea procesului de divorț, chiar și atunci o noua cerere de a se schimbà acea măsură trebue făcută tot la Tribunalul de prima instanță, care va judecà cu apel, întrucât acea cerere nouă se întemeiază pe fapte noui. (C. Apel Galați s. II. Dreptul 33/909, p. 260).

13. După art. 282 codul civil, o asemenea cerere poate fi făcută și de tatăl sau de mama copiilor, de oarece dânșii sunt cei mai de aproape membri ai familiei copiilor lor. (C. Apel Galați s. II. Dreptul 33/909, p. 260).

14. Prima parte a art. 282 codul civil, care zice că copiii se vor încredința soțului care a dobândit despărțenia, nu este absolută, de vreme ce același articol adaogă imediat o a doua dispozițiune, care învestește pe tribunal cu facultatea de a încredință pe copii și soțului în contra căruia s'a pronunțat divorțul, sau unei persoane streine. (C. Apel Galați s. II. Dreptul 33/909, p. 260).

15. Hotărîrile cari regulează poziția copilului nu pot constitui lucru judecat, căci ele se pot schimbà după împrejurări, iar pentru aceasta cererea are a se face la prima instanță ca orice cerere în justiție.

Prin urmare, tribunalul este competent a judecà o cerere a unei părți de a i se da sub a sa îngrijire copilul născut din căsătorie, schimbând dispoziția luată de Curtea de apel în această privință. (Cas. II, 42 din 4 Mart. 1909. Curier Jud. 51/909; Cas. II, 192 din 16 Mai 1924. Jur. Rom. 14/924, Jur. Gen. 1924 No. 1674).

16. Măsurile luate prin hotărîrea definitivă de despărțenie relative la încredințarea copiilor eșiți din o căsătorie fiind esențialmente revocabile nu pot constitui lucru judecat, ci ele pot fi modificate ori de câte ori survin

împrejurări noui cari reclamă asemenea modificări; iar pentru a se puteà modificà măsurile anterioare judecătorii fondului se pot întemeià pe lângă împrejurările noui survenite în urma ultimei deciziuni date în această privință și pe fapte anterioare acelei deciziuni, când acele fapte nu au fost deduse în instanță și apreciate de judecători cu ocazia luărei măsurilor a căror modificare se cere, și când ele sunt în legătură cu faptele petrecute în urmă explicând și întărind acele fapte. (Cas. Secții Unite, 7 Oct. 1910 B. p. 1496).

17. După art. 282 c. civil, copiii se încredințează soțului care a dobândit despărțenia, afară numai când tribunalul, după cererea familiei sau a ministerului public va regulà, spre binele copiilor, ca toți sau parte să fie încredințați soțului în contra căruia s'a pronunțat divorțul sau unei a treia persoane.

Prin cuvintele „după cererea familiei, nu se poate înțelege că numai rudele, și chiar depărtate de ar fi, ar aveà dreptul de a face o asemenea cerere, iar părinții înșiși, cei mai interesați de soarta copiilor nu ar aveà acest drept; interpretarea logică nu poate fi decât că rudele, când excepțional părinții ar fi indiferenți sau nedemni pot chiar ele și chiar ministerul public să ceară măsuri în interesul superior al copiilor. (Cas. II, 25 Ianuarie 1913. B. p. 186).

18. Dacă Curtea de apel decide ca copiii eșiți din căsătorie să rămână după divorț sub îngrijirea mamei pe timp nedeterminat până la noi dispozițiuni, iar nu până la o anumită vârstă, cum hotărîse tribunalul, nu se poate zice că prin această măsură i s'a făcut acesteia o situațiune mai rea în urma apelului său, întru cât hotărîrile privitoare la ținerea copiilor nu au caracter irevocabil, tribunalele având facultatea de a modificà în urmă hotărîrile date în această privință, încredințând copiii unei alte persoane, dacă aceasta este spre folosul copiilor. (Cas. s. II, 79/912. Curier Jud. 38/912).

19. După art. 282 codul civil, copiii pot să fie încredințați oricăruia dintre soți, după cererea familiei, sau a ministerului public, când interesul lor cere aceasta.

Din moment ce se constată că ministerul public a susținut că este în interesul copiilor ca ei să fie lăsați mamei și instanțele de fond au lăsat copiii mamei, acele instanțe au făcut o bună aplicațiune a art. 282 codul civil. (Cas. II, 1 Nov. 1913. B. p. 2066).

20. Numai în cazul când s'ar hotărî a se încredință copiii soțului vinovat sau altei persoane, trebue ca familia sau procurorul să fi cerut o asemenea măsură; altfel, soțul inocent dobândește de drept încredințarea copiilor, fără să facă o cerere formală. (Cas. II, No. 179, 1914; „Juris. Rom." 1914 p. 666).

21. Potrivit art. 282 și 283 cod. civil., măsurile cu privire la paza și îngrijirea copiilor pot fi ordonate de justiție și după cererea soțului contra căruia s'a pronunțat divorțul, iar nu numai după cererea Ministerului public, sau a rudelor, — de oarece acest soț este interesat în primul rând de soarta copiilor și ar trebuì un text formal să-i ridice acest drept.

Judecătorul urmând să se conducă numai de interesul copiilor în măsurile ce iau pentru paza și îngrijirea lor, ei pot să-și întemeieze deciziunile lor nu numai pe fapte și împrejurări existente în momentul introducerii acțiunii, ci și pe fapte survenite în urmă, dacă acestea din urmă sunt în legătură cu celelalte și nu fac decât să le explice și să le întărească. (Cas. II, No. 37, 1919; „Jurispr. Rom." 33-34 1919, p. 831).

22. Infiintarea unei tutele fiind condiționată de încetarea din vieață a părintelui a cărui avere se pune sub administrația tutelara, urmează ca atunci când căsătoria este desființată prin divorț și ambii părinți trăesc, mama în caz când i s'a încredințat administrația averei copiilor, va da socoteli numai tribunalului, neputând fi caz de tutelă și nici de constituirea consiliului de familie. (Trib. Teleorman s. II, 2651 din 22 Mai 1920. Dreptul 28/921).

23. Prin încredințarea copiilor soției în caz de divorț, nu se ia decât o măsură dictată în interesul copiilor, în ceeace privește îngrijirea ființei și educația lor, fără ca prin aceasta să se răpească tatălui puterea părintească care fiindu-i atribuită într'un interes de ordine publică nu poate fi știrbită întru nimic fără o dispoziție specială a legei. (Trib. Ilfov s. II, 422 din 8 Iulie 1921. Dreptul 33/921; Pand. Rom. 1922, II, 279).

24. Puterea părintească continuând a rămâne tatălui și după desfacerea căsătoriei, chiar dacă copiii sunt încredințați mamei, urmează că acțiunile în justiție în numele minorilor atunci când tatăl are interes contrar lor, nu pot fi exercitate de mamă, ea neavând atributul puterii părintești ci de un administrator provizor numit de tribunal, după cererea părții interesate într'u cât nici unul din soți nefiind încetat din viață, nu poate aveà loc tutela și deci nici consiliu de familie care să aleagă un tutor ad-hoc. (Trib. Ilfov s. II, 422 din 8 Iulie 1921. Dreptul 33, 1921 Pand. Rom. 1922-II-279).

25. A se vedeà notele de sub art. 249 și nota 11 de sub art. 343.

Art. 283. — Oricărei persoane se vor încredinţa copiii, tatăl şi mama lor vor aveà fiecare dreptul de a priveghea asupra lor şi îndatorirea de a-i întreţinea şi de a le dà creştere, în proporţiune cu mijloacele lor. (Civ. 185, 282, 284 urm., 326 urm.; Civ. Fr. 303).

Text. fr. Art. 303. — Quelle que soit la personne à laquelle les enfants seront confiés, les père et mère conserveront respectivement le droit de surveiller l'entretien et l'éducation de leurs enfants, et seront tenus d'y contribuer à proportion de leurs facultés.

Doctrină străină.

Carpentier, *Divorce*, I, 385, 391, 393;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 240, 460 urm.;
Dalloz, *Suppl.* Divorce et Sép. de corps, 151 urm., 599 urm., 653 urm.;
Huc, II, 422, 426, 431;
Laurent, III, 294, 352;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1257, 1275 urm.; III, ed. 2-a, No. 641, 666 urm.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 126, 186 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 125; *Observaţie* sub. Trib. superior Münich, 11 Mart. 1898. Curier Jud. 13/1901; *Notă* sub Cas. Fr. 23 Iulie 1923. Jur. Gen. 1924 No. 1736;
Cantacuzino Matei, p. 202;
Codreanu S. Ion Iscod, *Notă* sub. Trib. Prahova 19 Martie 908. Curier Jud. 44/1908;
Dogan P. George, *Minoritatea*, p. 54;
Nacu, I, p. 479, 480;
Nemetescu P. George, *Călăuza divorţului*, No. 140;
Vrânceanu Victor, *Notă* sub. Trib. Ilfov s. II, 442 din 8 Iunie 921. Pand. Rom. 1922, II, 279.

Jurisprudenţă.

1. Din combinaţiunea art. 185 cu 283 c. civ. rezultă că oricărei persoane s'ar încredinţà îngrijirea copiilor în caz de divorţ, tatăl şi mama au dreptul de privighere şi îndatorirea de a'i întreţine şi a le da creştere în proporţiune cu mijloacele lor. Această obligaţiune care în timpul căsătoriei apasă numai asupra bărbatului, de oare ce dota femeei este în mâinile sale şi adusă tocmai în scop de a subvenì la nevoile căsătoriei, în caz de divorţ, când acţiunea în destituţiune ia naştere, trebue să apese şi asupra femeii. (Apel Iaşi, I, *Dr.* 40/75).

2. Art. 283 se aplică la cazul de divorţ pronunţat, iar nu când judecata nu pronunţă decât separaţiunea provizorie a soţilor, ca mijloc de încercare, ţintitor a-i face să revină la vieaţa comună. (Cas. I, 254, Febr. 1/67, B. p. 78).

3. De şi este adevărat că după art. 282 şi 283 c. civ. tatăl, chiar când divorţul a fost pronunţat în contra sa şi când copiii nu sunt încredinţaţi lui, păstrează dreptul de privighere asupra lor şi are îndatorirea de a-i întreţine şi a le da creştere, de unde rezultă că dânsul conservă puterea părintească şi deci are dreptul să ia măsurile ce reclamă apărarea intereselor lor pecuniare; de şi este asemenea adevărat că tatăl, prin pronunţarea divorţului în contra sa, pierde conform art. 340 c. civ. uzufructul legal asupra averii copiilor săi, dar de acì nu rezultă că a perdut şi dreptul de a privighià asupra acestei averi, de oarece după art. 343 dânsul are dreptul de a administrà averea copiilor săi, chiar atunci când n'are dreptul de folosinţă asupra ei; cu toate acestea recunoaşterea unui asemenea drept pentru tată, neputându-i da mai multe puteri, decât acelea ce le-ar puteà aveà un administrator al averii altuia, urmează că dânsul nu poate într'un asemenea caz să ridice contestaţii în contra urmăririi imobilelor copiilor săi, decât în urma unei autorizaţii dată de justiţie. (Cas. II, 418/94, B. p. 1130).

4. In timpul căsătoriei, numai tatăl având exerciţiul puterei părinteşti, el singur poate să reprezinte pe copilul său legitim sau legitimat în Justiţie. In urma pronunţărei divorţului, puterea părintească exercitându-se de ambii părinţi împreună, amândoi pot reprezentà pe copil în Justiţie, tatăl având însă precădere, afară de cazul când ar exista contrarietate de interese între tată şi copil, în care caz copilul va fi reprezentat de către mama sa. (Trib. Prahova, II, *Dr.* 38/908, p. 305).

5. Potrivit art. 283 codul civil, soţul

în contra căruia s'a pronunțat divorțul are dreptul și datoria chiar de a se interesà de soarta copiilor încredințați celuil'alt soț.

Este adevărat că soțul căruia justiția i-a încredințat copilul, are direcțiunea asupra lui, însă această regulă își are rațiunea într'o stare de lucruri normală, iar nu și în împrejurări grave, când concursul firesc al celuil'alt soț, mai ales când e tatăl copilului este absolut indispensabil. (C. Apel Galați, s. II. Dreptul, 33/909, p. 260).

6. Din dispozițiunile art. 282, precum și din acelea ale art. 283 din codul civil, cari recunoaște dreptul de a privegheà asupra copiilor chiar soțului căruia nu i-au fost încredințați copiii, rezultă că măsurile ordonate de instanțele de fond, cu privire la încredințarea copiilor sunt în totdeauna revocabile și susceptibile de a fi modificate, după împrejurările noi ce pot surveni; iar hotărîrea instanței de fond, care arată anume împrejurările noi care a determinat-o a decide că e spre binele copilului ca el să fie încredințat alternativ atât tatălui cât și mamei este suverană și nesupusă controlului Curții de Casație. (Cas. Secții Unite, 7 Oct. 1910, B. p. 1496).

7. Deși după divorț unele atribute ale puterei părintești pot trece asupra mamei căreia i se încredințează copiii, de acì însă nu se poate conchide că puterea părintească a tatălui încetează și trece cu totul asupra mamei care ar aveà dreptul de a-i reprezentà în justiție, căci singura consecință a divorțului, prevăzută de lege, este pierderea pentru soțul vinovat de folosința asupra averei copiilor. (C. Apel Buc. s. IV, 8 Dec. 912, Curier Jud. 72/912).

8. Când instanța de fond constată, că suma pentru care s'a înființat poprirea a fost întrebuințată la destinațiunea pentru care soțul a fost obligat să plătească pensiune fostei sale soții, adică pentru întreținerea copiilor lăsați în îngrijirea acesteia, acea instanță n'a violat dispozițiunile art. 283 c. civ., când a validat poprirea, de oarece prin această poprire nu-i este ridicat soțului dreptul de privighere ce are asupra acelor copii. (Cas. II, No. 105, 1915; „Jurispr. Rom.“, 1915, p. 378).

9. Potrivit art. 282 și 283 c. civil, măsurile cu privire la paza și îngrijirea copiilor pot fi ordonate de justiție și după cererea soțului contra căruia s'a pronunțat divorțul, iar nu numai după cererea Ministerului public, sau a rudelor, — de oarece acest soț este interesat în primul rând de soarta copiilor și ar trebuì un text formal să-i ridice acest drept.

Judecătorii urmând să se conducă numai de interesul copiilor în măsurile ce iau pentru paza și îngrijirea lor, ei pot să-și întemeieze deciziunile lor nu numai pe fapte și împrejurări existente în momentul introducerii acțiunii, ci și pe fapte survenite în urmă, dacă acestea din urmă sunt în legătură cu celelalte și nu fac decât să le explice și să le întărească. (Cas. II, No. 37, 1919; „Jurispr. Rom.“ 1919, p. 831).

10. A se vedeà: art. 282 cu nota 9.

Art. 284. — Desfacerea căsătoriei prin despărțenie, nu va lipsì pe copiii născuți din acea căsătorie, de nici unul din foloasele cari le-au avut asigurate de legi, sau de tocmelile căsătoriei încheiate între tată și mamă, dar drepturile copiilor nu se vor deschide decât în modul și condițiunile în care ele s'ar fi deschis dacă nu urmà despărțenia. (Civ. 282 urm., 285; Civ. Fr. 304).

Text. fr. Art. 304. — La dissolution du mariage par le divorce admis en justice ne privera les enfants nés de ce mariage, d'aucun des avantages qui leur étaient assurés par les lois, ou par les conventions matrimoniales de leurs père et mère; mais il n'y aura d'ouverture aux droits des enfants que de la même manière et dans les mêmes circonstances où ils se seraient ouverts s'il n'y avait pas eu de divorce.

Doctrină străină.

Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 240;
Dalloz, *Suppl.* Divorce et Sép. de corps, 624 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1257, 1275 urm.; III, ed. 2-a, No. 641, 666 urm.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 193 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 125;
Cantacuzino Matei, p. 704, 705;
Naou, I, 477.

Art. 285. — (Mod. L. 15 Martie 1906 [1]). — In cazul de despărțenie prin consimțimântul mutual, jumătate din averea bărbatului și jumătate parte din averea femeei va fi considerată ca deplină proprietate a copiilor născuți din căsătorie chiar din ziua celei dintâi declarațiuni de despărțenie. Tatăl și mama, însă, vor aveà drept la venitul acelei părți din avere până la ajungerea copiilor în vârsta legiuită, cu îndatorire însă pentru ei de a întreține și a crește pe copii după mijloacele și după pozițiunea lor socială; toate aceste vor urmà fără prejudițiul celor alte foloase ce ar fi fost asigurate zișilor copii prin tocmelile căsătoriei urmate între tatăl și mama lor.

In caz de divorț pentru cauză determinată, când prin cererea introductivă de instanță se arată că soții au copii, grefierul va fi dator a lipì în sala ședințelor un extract după cererea de divorț.

Acest extract va cuprinde:

1) Data cererii;

2) Numele, pronumele, profesia și locuința soților;

Cine cere divorțul și dacă sunt copii din căsătorie.

3) Mențiune despre estimațiunea averei soțului pârît, pe care trebuie să o facă în mod amănunțit, soțul reclamant în cererea de divorț.

Acest extract se va afișà la ușa tribunalului, la primăria domiciliului soților și la Camera de comerț. El se va publicà cu cheltuiala soțului reclamant în *Monitorul Oficial* și în unul din jurnalele din București, ce se va hotărî de președinte.

In referatul, ce judecătorul va face conform art. 221, va constatà că măsurile prescrise de paragraful precedent au fost îndeplinite.

O treime din averea soțului declarat vinovat prin hotărîrea de despărțenie pentru cauză determinată se cuvine copiilor eșiți din această căsătorie.

In cazul când prin sentința de divorț s'ar recunoaște drepturi în favoarea copiilor, președintele tribunalului, după îngrijirea copiilor, dacă sunt majori, a soțului reclamant, a tutorului sau a rudelor, va face ca un extract după hotărîrea de despărțenie să se afigă din trei în trei luni în timp de un

---

1) **Textul vechiu al art. 285.** — In caz de despărțenie prin consimțimânt mutual, jumătate din averea bărbatului și jumătate parte din averea femeei va fi considerată ca deplină proprietate a copiilor născuți din căsătorie chiar din ziua celei dintâi declarațiuni de despărțenie. Tatal și mama însă vor avea dreptul pe venitul acelor părți din avere, până la ajungerea copi lor în vârsta legiuită, cu îndatorire însă pentru ei de a întreține și a crește pe copii, după mijloacele și după pozția lor socială; toate aceste vor urmà făra prejudiciul celorlalte foloase, ce ar fi fost asigurate zișilor copiii, prin tocmelile căsătoriei urmate între tatăl și mama lor. (Civ. 254 urm., 975; Pr. civ. 721 urm.; L. Timbr. 45, 46; L. impozitului pe moșteniri publ. Mon. Of. 91/921. Art. 2; Civ. Fr. 305).

an în sala şedinţelor tribunalului, care a pronunţat sentinţa, la Camera de comerţ, precum şi în sala primăriei comunei unde bărbatul îşi are domiciliul, publicându-se cel puţin odată în *Monitorul Oficial*.

Averea trece în proprietatea .copiilor din momentul transcrierei sentinţei de divorţ, în ce priveşte averea mobilă şi din momentul transcrierei în registrele de mutaţiuni în ce priveşte imobilele, cu rezerva dreptului de anularea înstrăinărilor făcute în frauda copiilor în intervalul dela intentarea acţiunei până la transcrierea hotărîrei. Transcrierea se va face din oficiu de către grefa situaţiunii imobilului, după cererea procurorului depe lângă tribunalul care a pronunţat desfacerea căsătoriei. Procurorul are dreptul să întindă cererea de transcriere şi asupra imobilelor cari ar fi fost omise în cererea de divorţ.

Soţul vinovat îşi păstrează pentru toată viaţa uzufructul asupra averei trecute în patrimoniul copiilor, în baza dispoziţiunilor de mai sus.

Soţul condamnat va aveà dreptul să ceară dela tribunal răscumpărarea porţiunei cuvenită copiilor în nudă proprietate oferind de 10 ori venitul acelei porţiuni. Acest capital se va depune la casa de depuneri sau se va păstrà de soţ, luându-se pentru garantare o inscripţiune ipotecară.

Creditorii soţului condamnat, anteriori desfacerii căsătoriei, pot atacà mutaţiunile de proprietate operate prin sentinţa de despărţenie în favoarea copiilor, până în termen de două luni dela ultima publicaţiune a sentinţei de despărţenie făcută potrivit arătărilor de mai sus, dacă aceste mutaţiuni de proprietate prejudiciază acestor creditori şi numai în măsura prejudiţiului lor. Ei însă, nu vor puteà procedà la executări asupra treimei copiilor, decât după ce vor discutà averea debitorului lor. Acţiunea ca şi urmăririle, se vor îndreptà faţă de copii, cari, dacă sunt minori, vor fi reprezentaţi printr'un tutore *ad-hoc*.

Text. fr. Art. 305. Dans le cas de divorce par consentement mutuel, la propriété de la moitié des biens de chacun des époux sera acquise de plein droit, du jour de leur première déclaration, aux enfants nés de leur mariage: les père et mère conserveront néanmoins la jouissance de cette moitié jusqu'à la majorité de leurs enfants, à la charge de pourvoir à leur nourriture, entretien et éducation, conformément à leur fortune et à leur état: le tout sans préjudice des autres avantages qui pouraient avoir été assurés auxdits enfants par les conventions matrimoniales de leurs père et mère.

Doctrină străină.

Arntz, I. 477;
Aubry et Rau, II, § 264 bis, p. 355, nota 4;
Baudry, *Précis* 766;
Baudry et Chauveau, *Personnes*, III, 286;

BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 156;
BEUDANT, II, 428, 746, p. 393;
CARPENTIER, *Divorce*, I, 351, p. 277;
DALLOZ, *Suppl.* Divorce et Sép. de corps, 585;
DEMOLOMBE, IV, 530 bis; VI, 527; XIX, 331;
DURANTON, VII, 352;
HUC, II, 404; III, 189;
LAURENT, III, 298-300; IV, 309, 337; XII, 69; XXIX, 36; XXX, 271; *Dr. internat.*, V, 140, 141;
PANDECTES FR., *Divorce* 2689;
PLANIOL, I, ed. 2-a, No. 2577 urm., I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501;
SIREY, *Divorce*, 149;
THIRY, 1, 382, 506.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 181, 194 urm., 200 urm., 507, n. 2, 519, 683 nota; (III, part. I, ed. 2-a, p. 409, *ad notam*, 499, *ad notam*, 586; III, part. II, ed. 2-a, p. 5, 9, 624; IV, part. I, ed. 2-a, p. 567 text și n. 1; IV, part. II, ed. 2-a, p. 345 n. 2; X, p. 736 n. 1, 743); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 47, 127, 128, 149. *Observație* sub. Trib. Ilfov s. III, 3 Oct. 906. Dreptul 69/906; *Observație* sub. Trib. Neamț din 16 Sept. 1906. Dreptul 69/906; *Observație* sub. Cas. II, 232 din 3 Dec. 1908. Curier Jud. 8 909; *Notă* sub Cas. I, 1138 din 27 Dec. 1921. Pand. Rom. 1922, I, 212; *Observație* sub. Trib. Gorj 28 din 8 Feb. 1919. Tribuna Juridica 3-4/1920; *Notă* sub. Trib. Dolj, s. II, 79 din 1 Aprilie 1924. Curier Jud. 28/924;
CANTACUZINO MATEI, p. 704, 705, 706;
CERBAN ALEX., *Notă* sub. Cas. I, 16 din 2 Ian. 923. Curier Jud. 19/923; *Notă* sub. C. Apel Craiova s. II, 155 din 8 Dec. 1920. Pand. Rom. 1922. II, 133;
DAN EM., *„Art. 285 c. civil“*. Curier Jud. 70/913; 73/913; 30/1914; 70/914. *Notă* sub. C. Apel București s. IV, 8 Dec. 1912. Curier Jud. 72/915;
GANE N. ALEX., *Notă* sub. Cas. I, 1138 din 27 Dec. 1921. Pand. Rom. 1922, I, 211;
MEITANI GEORGE, *„O chestiune relativă la succesiunea copiilor din prima și a doua căsătorie, în cazul când una din căsătorii s'a desființat prin consimțământ mutual“*. Dreptul 23/1903;
NACU, I, p. 482 urm.; II, p. 9;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 160;
PAXIMADE ERNEST, *Notă* sub. C. Apel Craiova, s. II, 155 din 8 Dec. 1920. Pand. Rom. 1922. II, 137;
ROSENTAL S., *Notă* sub. Cas. I, 1138 din 27 Dec. 1921. Pand. Rom. 1922, I, 209;
ROSETTI-BĂLĂNESCU I., *Notă* sub. Cas. I, 16 din 2 Ian. 1913. Pand. Rom. 1923. I, 200;
SIEFERT E., *Notă* sub. Trib. Dolj. s. III, 170 din 26 Dec. 1923. Jurispr. Gen. 19/1924. No. 1096;
STĂNESCU N., *Notă* sub. C. Apel Buc. s. II, 75 din 2 April 1920. Pand. Rom. 1922. II, 72;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 52.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1 Textul formal al legei impune formalitatea transcripțiunei, nu oricărui achizitor de bunuri imobile, ci acelui achizitor de asemenea bunuri care le-ar deține în virtutea unui act de înstrăinare; iar prin act de înstrainare legea nu înțelege în nici un caz alta decât actele prin care o persoană *rem suam alienam fecit*, adică actele (fie unilaterale, fie bilaterale) de alienațiune cu titlu oneros sau gratuit. De unde rezultă că dobânditorul bunurilor enumărate de lege în art. 722 pr. civ., care deține acele bunuri, nu în temeiu de acte de înstrăinare, ci cu orice alt titlu, precum: succesiune, prescripțiune, ocupațiune, efectul legei, nu e dator să transcrie acel titlu. Or, titlul în virtutea căruia copiii soților ce se despart prin consimțământ mutual devin proprietari, în virtutea art. 285 c. civ., pe o parte din averea părinților lor, nu decurge din un act de înstrăinare al soților ce se despart, de vreme ce transmisiunea bunurilor la copii nu decurge dela voința soților și nici formează obiectul convențiunei de despărțenie, ci e o condițiune a admisibilității acelei despărțenii impusă

de lege; de unde rezultă că titlul copiilor la averea părinților lor ce se despart decurge exclusiv dela voința legiuitorului, care, în cercul puterilor sale, a dispus ca parte din averea soților ce se despart sa treacă în plină proprietate la copii chiar în vieata părinților; deci copiii sunt achizitori de proprietate, în acest caz prin puterea legii, iar nu în virtutea unui act de înstrăinare din partea părinților lor. In acest caz, nemijlocind nici un act de înstrăinare în sensul legal al cuvântului, copiii soților despărțiți, spre a opune terților dreptul lor de proprietate, nu sunt supuși la formalitatea transcripțiunei titlului lor, acest titlu nefiind altul decât voința legii, voită, care s'ar transformă într'un simplu *desideratum*, dacă s'ar cere formalitatea transcripțiunii, care n'ar puteà fi cerută, copiii eșiți din căsătorie fiind în tot cazul minori, decât de soți, adică tocmai de acele persoane pe care legea voește să le exproprieze în parte încă fiind în vieață, în favoarea copiilor lor. Dacă legea ar fi impus în cazul art. 285 formalitatea transcripțiunii, ar fi luat în acelaș timp și măsurile tutelare necesare, având de scop îndeplinirea acestei formalități, măsuri analoage cu acelea ce a luat prin art. 1766 comb. cu 368 în privința inscripțiunii ipotecei legale a minorilor în averea tutorilor lor. (Cas. I. 55, Febr. 15/82, B. p. 157. In acest sens: Trib. Mehedinți, 40, Febr. 27/86, *Dr.* 38/86; Trib. Muscel, 129, Mai 29/90, *Dr.* 9/92).

2. Art. 722 și 723 pr. civ., art. 1801 și 1802 c. civ. nu vorbesc despre orice dobândire de proprietate prin efectul unei convențiuni; nu orice categorie de bunuri e supusă acestei formalități. Ceeace pune în relief această idee este art. 644 și 645 c. civ., cari arată că proprietatea se mai dobândește, osebit de convențiune, prin succesiune, prescripțiune, accesiune, ocupațiune, legat, fără ca toate aceste cazuri sà aibă nevoe de transcripțiune. Or, proprietatea ce dobândesc copiii în baza art. 285 nu e decât un efect al legii, care nu intră în prevederile art. 722 și 723 pr. civ., căci nu soții dau jumatate din averea lor, ci legea le atribue această porțiune din avutul părintesc. Și nu se poate susține că inventariul despre care vorbește art. 258 c. civ. e o convențiune care trebue să preceadă cererea de divorț și că, ca atare, bunurile ce dobândesc copiii sunt supuse transcripțiunei, căci acest drept copiii îl au dela lege, iar nu dela generozitatea și voința părinților. (Apel Buc. I, Nov. 9/82, *Dr.* 3/82).

3. Dreptul minorilor acordat de art. 285, când este vorba de imobile, ca să poată fi opozabil terțelor persoane, urmează a fi transcris în registrul de transcripțiuni al tribunalului situațiunei imobilului, de oarece legea nu face nici o excepțiune în favoarea lor în ceeace privește transcripțiunea, căci altfel ar fi declarat în mod expres că acest drept este dispensat de această formalitate, ceeace nu s'a zis. (Apel Craiova, II, 216, Nov. 2/81, *Dr.* 26/82).

4. Dispozițiunea art. 258: „Soții hotărîți a se despărțì prin consimțimântul mutual, vor fi datori a face mai întâi inventariu și prețuirea întregei lor averi...", denotă că ceeace soții posedau la facerea inventariului este avutul pe jumătate al copiilor. Deci copiii au dreptul la jumătate din averea ce o au soții la data cererei de divorț. (Apel Buc. 1, Nov. 9/82, *Dr.* 3/82).

5. Art. 285, 1801, 1802 c. civ., 722 și 723 pr. civ. nu supun la formalitatea transcripțiunii orice dobândire de bunuri imobiliare, ci numai acele bunuri ce se dețin în virtutea unui act de înstrăinare, adică acele în care proprietatea se schimbă în urma unei convențiuni. De acì urmează că atunci când devoluțiunea acestor bunuri se operează în puterea legei, iar nu în temeiul unor acte, această transmisiune de proprietate nu e supusă la formalitatea transcripțiunei. Or, proprietatea ce dobândesc copiii soților ce se despart prin consimțimânt mutual, în baza art. 285 c. civ., nu decurge dela voința soților, ci e o condițiune a admisibilității acelei despărțenii impusă de lege; copiii în acest caz devin achizitori de bunuri în puterea legei, iar nu în virtutea unui act de înstrăinare emanat dela părinții lor, căci nu soții ce se despart dau jumătate din avere copiilor, ci legea le conferă acest drept. Și dacă legiuitorul ar fi înteles ca și în acest caz să subordone această achizițiune de bunuri la transcripțiune, ar fi organizat anume modurile cum are să fie îndeplinită această formalitate și ar fi desemnat și persoanele care ar fi fost îndatorate a face acea transcripțiune, după cum a facut-o în privința luărei inscripțiunei ipotecei legale a minorilor în averea tutorilor lor (art. 1762 și urm.). Din toate acestea rezultă că copiii soților divorțați prin consimțimânt mutual n'au nevoe de a transcrie titlul lor pentru a puteà opune terțelor persoane dreptul lor de proprietate. (Cas. I, 30/Ian. 94/90. B. p. 43; Cas. I, 251/Ian. 11/90. Bul. p. 788).

6. După art. 258, soții sunt datori a face un inventar și o prețuire a întregei lor averi mai înainte de orice învoiala ar dorì să facă în privința drepturilor lor respective și mai înainte de orice act judecătoresc. Așà fiind, nu comite nici un exces de putere instanța de fond care limitează dreptul copiilor numai asupra averei ce aveau

părinții în momentul introducerei acțiunei de divorț. (Cas. I, 30/Ian. 24/90. B. p. 45).

7. Pedeapsa statornicită de noul art. 285 se aplică chiar în caz când prin acțiunea introductivă soții n'au arătat averea lor, sau când nu s'au făcut publicațiile prescrise de acest text, căci altfel soții ar puteà să înlăture cu cea mai mare ușurință pedeapsa edictată contra lor și să facă legea iluzorie. (Trib. Neamț *Dr*. 69/906).

8. Facultatea, pe care legea o dă părților de a cere și dobândi divorțul, nu constitue un drept câștigat, ci numai o simplă expectativă, cât timp această facultate n'a fost încă exercitată, așà că legea nouă, care ar desființa divorțul sau ar modifica în mod radical dispozițiile relative, nu violeaza nici un drept al părților. De acì rezultă că dispoziția art. 285, modificat prin legea din 15 Martie 1906, cu privire la dobândirea de către copii a unei părți din averea soțului recunoscut vinovat, se aplică nu numai cererilor introduse după promulgarea acestei legi, dar și celor introduse înainte, cu atât mai mult cu cât legile privitoare la divorț au efect retroactiv, ca toate legile privitoare la capacitatea sau incapacitatea persoanelor. (Trib. Neamț *Dr*. 69/906).

9. Dispozițiunile art. 285 din codul civil, modificat prin legea dela 1906, prin care se dă drept copiilor născuți din căsătoria soților cari au divorțat, la o treime din averea soțului declarat vinovat prin hotărîrea de despartenie pentru cauză determinată, se referă numai la averea mobiliară și imobiliară care compune patrimoniul propriu zis al părintelui sau mamei, iar nu și asupra veniturilor câștigate după urma unei profesiuni, cum ar fi lefurile sau onorariile ce acel părinte ar primi. (Apel Buc. I, *Dr*. 66/908, p. 541).

10. Dispozițiunile art. 285 codul civil modificat în 1906, privitoare la dreptul de o treime din averea soțului declarat vinovat prin hotărîrea de despărțenie, ce se cuvine copiilor eșiți din acea căsătorie, fiind generale, urmează că ele au a se aplicà nu numai față de averea care se găseà în patrimoniul soțului vinovat în momentul cererei de divorț, ci la toată averea mobilă ce o are soțul în timpul căsătoriei până la terminarea sentinței de divorț. (Trib. Putna, *Dr*. 61/909, p. 486).

11. Dacă textul art. 285 din codul civil vorbește numai de unul din soți, este că presupune numai pe unul din ei a fi vinovat, caz ce se întâmplă obișnuit; când însă prin hotărîrea de divorț se declară vinovați ambii soți, ei trebuie să sufere împreună urmările vinovăției lor și să piardă câte o treime din averea ce fiecare are, în folosul copiilor ieșiți din casătorie. (Cas. II, 3 Dec. 1908, B. p. 2085).

12. Ca efect al acțiunii de despărțenie pentru cauză determinată, conform art. 285 codul civil, este neapărat ca o treime din averea soțului vinovat sa se cuvină copiilor ieșiți din căsătorie, și nu se poate susține că ar trebuì a se distinge între acțiunea de despărțenie și între acțiunea pentru acea treime din avere, de oarece prin admiterea acțiunei de despărțenie, dela sine și treimea din averea soțului vinovat se cuvine copiilor ieșiți din căsătorie.

Prin urmare, dacă odată cu intentarea acțiunii de despărțenie, s'ar fi omis de părți a se cere această treime din averea soțului, sau Tribunalul ar fi omis a se pronunțà, partea în favoarea căreia Tribunalul a admis despărțenia, poate face apel pentru a se înlăturà această omisiune, fără ca Curtea de Apel să se declare incompetinte, de oarece apelul, prin efectul devolutiv, are de scop a se pronunțà asupra acțiunii în toate privințele și a înlăturà omisiunile ce s'ar fi săvârșit. (Cas. II, 6 Mai 1909, B. p. 622).

13. In afaceri de divorț, când soții au copii, instanța, fie la Tribunal, fie la Curtea de Apel, trebue să se constitue cu participarea ministerului public, chiar și atunci când Curtea are a judecà apelul facut în contra încheerei tribunalului care ordonase anul de încercare. (Cas. II, 12 Ianuarie 1910, B. p. 49).

14. Publicațiunile cerute de art. 285 din codul civil fiind create pentru conservarea drepturilor pecuniare ale copiilor născuți din căsătorie nu sunt de ordine publică și, dar, neobservarea formelor pentru aducerea lor la îndeplinire nu se poate propune direct în Casație. (Cas. II, 29 Sept. 1910, B. p. 1241).

15. Omisiunea publicărei într'unul din ziarele cotidiane a extractului de pe cererea de divorț în cazul prevăzut de art. 285 din codul civil, nu poate atrage nulitatea acțiunii de divorț, întrucât această nulitate nu e prevăzută de lege, nici pierderea drepturilor copiilor la o treime din averea soțului declarat vinovat, singura sancțiune a neîndeplinirei acestei formalități constând numai în măsurile disciplinare ce se pot luà de cei în drept și în acțiunea în daune ce se poate îndreptà de cei lezați în contra grefierului care a omis să facă publicația. (Cas II, 94 din 17 Apr. 1912, B. p. 788, Curier Jud. 42/912).

16. Prin art. 285 din cod. civil dispunându-se că averea nemișcătoare (o treime din averea soțului declarat vinovat) recunoscută prin hotărîrea de despărțenie copiilor ieșiți din căsăto-

ria desfăcută, trece în proprietatea acestora din momentul transcrierei hotărîrei de divorț în registrele de mutațiuni iar nu cu efect retroactiv, din momentul intentării acțiunei de despărțenie, prin aceasta se înțelege că soțul vinovat rămâne proprietar asupra averei sale, în intervalul dela intentarea acțiunei de divorț până la transcrierea hotărîrei, putând în acest timp s'o înstrăineze altuia în mod valabil.

Instrăinarea va fi validă numai dacă este făcută în mod real.

Ea nu va fi respectată dacă a fost făcută în frauda copiilor. (Trib. Olt, 708/1911, Curier Jud. 26/1912).

17. După dispozițiunile art. 285 cod. civil, copiii născuți din o căsătorie desfăcută din vina unuia din soți, sau chiar și a amândorora, devenind proprietari pe o treime din averea soțului găsit culpabil, sau a ambilor soți când amândoi au fost găsiți vinovați, în virtutea legei și prin efectul desfacerei căsătoriei este neîndoios că, un asemenea drept nu poate fi limitat numai la averea arătată în acțiunea soțului reclamant, și pe care soțul pârît o aveà în momentul introducerei cererei de despărțenie dar și asupra averei dobândite în urmă și nu numai până la pronunțarea hotărîrei de divorț ci până în momentul înscrierei ei la ofițerul stărei civile căci până în acel moment subsistă căsătoria, iar nu până la pronunțarea sentinței de divorț, care rămâne fără nici un efect dacă soțul, care a dobândit despărțenia, neglijă sau chiar nu voește să îndeplinească formalitatea înscrierei, conform art. 246 cod. civil. (C. Apel Galați s. II, 28/1912, Curier Jud. 47/912).

18. Deși prin art. 541 c. civ. soții când au uzufructul legal, sunt scutiți de a da cauțiune, această scutire, însă, este referitoare numai la uzufructul legal, prevăzut de art. 338 c. civil, după care, tatăl în timpul căsătoriei, și după desfacerea căsătoriei acel din doi soți rămas în viață, conservă dreptul de folosință asupra averei copiilor lor până la vârsta de 20 ani, sau până la emanciparea lor dacă se va face înainte de această etate, iar nici decum și la uzufructul cu totul special prevăzut de art. 285 c. civ. în favoarea soțului vinovat în contra căruia s'a pronunțat divorțul. (C. Galați s. II, 28/912, 47/912).

19. Numirea tutorului ad-hoc, prevăzută prin aliniatul final al art. 285 c. civ. în cazul când creditorii soțului vinovat atacă drepturile copiilor recunoscute prin sentința de despărțenie, se impune „a fortiori“ și atunci când o asemenea cerere este făcută de unul dintre părinți. (C. Apel Buc. s. IV, 8 Dec. 912, Curier Jud. 72/912).

20. Dreptul soțului vinovat de a răscumpără treimea în nudă proprietate atribuită copiilor săi în averea ce posedă, neavând în vedere stabilirea vreunui drept protivnic și fiind o simplă transpunere, nu este necesar a se impune soțului, care voește să-și limpezească situația sa materială, calea lungă și costisitoare a unei acțiuni pe cale principală pentru a fixà modalitatea executării sentinței de despărțenie.

Prin urmare, nefiind vorba de un drept protivnic, o asemenea cerere se poate rezolvà pe cale grațioasă în camera de consiliu. (C. Apel Buc. s. IV, 8 Dec. 1912. Curier Jud. 72/912).

21. După dispozițiunile categorice ale art. 285 c. civ., modificat la 1906 soțul vinovat în procesul de divorț încetează de drept dela data transcrierei sentinței de divorț sau din momentul transcrierii în registrele de mutațiuni, după cum este vorba de avere mobilă sau imobilă, de a mai fi proprietar ci numai uzufructar pe treimea cuvenită copiilor din averea mobilă sau imobilă.

Prin urmare, Curtea de apel comite o omisiune esențială când nu se pronunță asupra mijlocului de apărare invocat de soț, în procesul de restituirea dotei, că nu poate fi obligat a restitui fostei sale soții decât două din trei părți din dota mobiliară, restul fiind datorit minorilor rezultați din căsătorie cu rezerva numai a uzufructului pentru soție. (Cas. I, No. 607, 1914; „Jurispr. Rom.“ -915, p. 182).

22. a) Instanța de fond este în drept să constate că este în interesul minorului a se luà o măsură de consemnațiune a treimei ce i se cuvine după art. 285 c. civ., modificat la 1906, din averea mamei sale și, pentru acest motiv, să oblige soțul de al doilea al mamei sale și pe tatăl acesteia, care rămăsese debitor cu dota promisă, să consemneze suma ce reprezintă acea treime.

b) Dacă instanța de fond constată că părintele femeiei înzestrate nu a achitat dota promisă acesteia, cu drept cuvânt decide că înzestrătorul devine debitor direct al minorului fiicei sale divorțată, pentru treimea ce i se cuvine minorului din acea avere, în baza art. 285 c. civ., modificat la 1906.

c) Dacă instanța de fond obligă în primul rând pe părintele înzestrător să consemneze la Casa de Depuneri, într'un anume termen, treimea cuvenită minorului fiicei sale din dota promisă de dânsul și numai în caz când nu va face aceasta în termenul defipt, suma de bani să fie plătită tatălui minorului, reprezentantul legal al acestuia, care la rândul său este obligat să o depună la Tribunal, prin aceasta instanța de fond nu dă nici un drept personal tatălui minorului, ci îi dă drep-

tul, ca reprezentant legal al minorului, de a executà el însuşi, pentru minor, hotărîrea instanţei de fond, atunci când cei obligaţi direct vor neglijà sau nu vor voì să o facă, aceasta ca o măsură de garanţie a drepturilor recunoscute minorului prin hotărîre.

d) Din textul art. 285 c. civ. modificat la 1906 şi din toate dispoziţiunile relative, rezultă că treimea ce se cuvine copiilor din averea soţului vinovat de divorţ se socoteşte numai asupra averei pe care soţul o posedă în momentul introducerei cererei de divorţ, iar nu şi asupra celei ce eventual ar surveni soţului în timpul divorţului până la rezolvirea lui definitivă. (Cas. I, No. 167, 1915; „Jurispr. Rom." 1915, p. 242, Curier Jud. 42/915).

23. Dreptul de proprietate al copiilor, asupra unei treimi din averea soţului vinovat pentru cauză determinată, fiind dobândit de ei în puterea legei (art. 285 c. civ.), transmisiunea acelei treimi se operează de drept, fără ca să fie neapărată nevoe ca recunoaşterea dreptului copiilor să fie făcută prin sentinţa de divorţ, sub pedeapsa perderei dreptului lor.

Că dreptul copiilor nu depinde şi nu e subordonat recunoaşterei lui prealabile prin sentinţa de divorţ, rezultă evident şi din împrejurarea că legea dă drept procurorului să întindă transcrierea şi asupra imobilelor neprevăzute în sentinţa de divorţ.

De altă parte, transcripţiunea fiind numai o măsură de publicitate luată în favoarea terţilor, nu orice persoană interesată a înlătură actul a cărui transcriere s'a cerut, poate invocà neopozabilitatea drepturilor rezultând din acel act. Transcripţiunea sentinţei de divorţ nefiind luată pentru a operà transmisiunea dreptului de proprietate dela soţul vinovat la copii, transmisiune care se operează de drept, în puterea legei, ci numai în interesul terţiilor, pentru a li se aduce la cunoştinţă dreptul copiilor, asupra unei treimi din averea soţului vinovat, numai aceia pot invocà neopozabilitatea sentinţei de divorţ, iar nu şi soţii.

Prin urmare, deşi sentinţa de divorţ nu prevede şi nu recunoaşte nici un drept copiilor în averea soţului vinovat, totuşi acesta nu poate invocà nulitatea transcripţiunei în registrul de mutaţiuni, întrucât el n'a ridicat nici o obiecţiune asupra cuantumului averei astfel precum a fost specificată în acţiunea de divorţ şi în cererea de transcriere făcută de Ministerul public.

Astfel fiind, transcrierea sentinţei de divorţ în registrele de mutaţiuni este valabilă şi urmează să-şi producă toate efectele sale, aşà că instanţa de fond a făcut o justă aplicaţiune a art. 285 c. civ., şi a principiilor în materie de transcripţiune, când a respins contestaţiunea soţului prin care tindeà la anularea transcrierei sentinţei de divorţ pentrucă prin acea sentinţă nu recunoşteà nici un drept copiilor şi nici nu se specificà averea asupra căreia s'a făcut mutaţiunea. (Cas. II, No. 209, 1915; „Jurispr. Rom." 1915, p. 634, Curier Jud. 5/916).

24. a) Dispoziţiunea luată de legiuitor prin art. 285 c. civ. nu este inconstituţională, deoarece art. 19 din Constituţie nu a înţeles să oprească exproprierile ordonate de legile civile, prin rânduelі comune, generale, spre a constrânge pe oameni să-şi îndeplinească obligaţiunile lor, fie convenţionale, fie legale, atât faţă de societate cât şi faţă de familie şi semenii lor.

b) Soţul condamnat prin hotărîrea de divorţ conf. art. 285 c. civ. poate cere tribunalului a se estimà şi fixà preţul de răscumpărare a părţei de avere atribuită copiilor rezultaţi din căsătorie.

c) Dreptul de răscumpărare ce rezultă din art. 285 c. civ. este, prin natura sa, un drept de natură contencioasă şi el nu poate fi ridicat sau răscumpărat decât numai în urma unei discuţiuni în contradictoriu între toate părţile interesate, pentru a fixà echivalentul şi toate condiţiunile răscumpărării.

d) Faptul radierei sentinţei de divorţ ce constată dreptul copiilor, câştigat conf. art. 285 şi transcrierea jurnalului tribunalului, prin care s'a dispus radierea acestei sentinţe de divorţ, nu desbracă pe copii de dreptul lor, şi proprietatea părţei răscumpărate care nu se redobândeşte şi nu se transmite, nici chiar faţă de terţii, dacă aceste formalităţi nu sunt întovărăşite şi de existenţa unui titlu *valabil* de strămutare a proprietăţei; deoarece în această materie, spre deosebire de materia ipotecilor şi a privilegiilor, proprietatea nu se strămută decât conform art. 644 c. civ.; iar dacă faţă de terţii mai trebue şi transcripţiunea, totuşi o transcripţie singură, fără titlu, sau pe baza unui titlu nul, nu poate fi translativă de proprietate. (Apel Iaşi II, No. 114, 1915; „Justiţia", 1916, p. 133).

25. Conform art. 285 c. civ. modificat în anul 1906, un soţ condamnat în instanţă de divorţ, poate să rescumpere porţiunea cuvenită copiilor în nuda proprietate, oferind de 10 ori venitul acelei porţiuni. In specie fiind vorba nu de bunuri din comerţ, ci de o sumă de bani, materie cu totul excepţională, textul art. 285 c. civ. nu trebueşte să fie interpretat în mod restrictiv, deoarece aliniatul final se exprimă în termeni generali şi dacă legea ar fi

făcut vre-o distincție între mobile și imobile ar fi arătat-o în mod expres, ori nefăcând-o, rezultă că și averea mobilă se poate rescumpăra.

Legiuitorul întrebuințând expresia de rescumpărare s'a referit nu la bunul rescumpărat ci la dreptul copiilor ce urmează a se cumpăra. (C. Apel Buc. s. II, 75 din 27 Mart. 1920, Curier Jud. 40-41/920, Dreptul 45/920, Pand. Rom. 1922, II, 72, Pand. Rom. 1922, III, 20).

26. Dreptul pe care îl are soțul condamnat ca să ceară răscumpărarea treimei cuvenită copiilor în nuda proprietate, potrivit art. 285 c. civ. oferind de 10 ori venitul acelei porțiuni, se poate exercità numai când bunurile de rescumpărat sunt bunuri din comerț, susceptibile de o stare de indiviziune necomod partajabile, iar nu și atunci când bunul a carui răscumpărare se cere consistă dintr'o sumă de bani care e divizibilă prin natura sa. (Trib. Ilfov s. II, 3810 din 9 Mart. 1920. Dreptul 45/920).

27. Dreptul conferit prin art. 285 c. civ. soțului vinovat pentru desfacerea căsătoriei ca sa răscumpere porțiunea atribuită copiilor rezultați din căsătorie, nu este conferit decât personal părintelui vinovat, iar nu și copiilor ce-i are în urmă din a doua căsătorie.

Acest drept e o adevărată transmitere de proprietate, un fel de expropriere forțată în favoarea copiilor. Ca atare această treime nu e nici raportabilă nici reductibilă și trebuește scoasă din masa succesorală. (C. Apel Craiova s. II, 155 din 8 Dec. 1920. Pand. Rom. 1922, II, 133; In acelaș sens : Cas. I, 1138 din 27 Dec. 1921. Jur. Rom. 5-6 din 1922, Dreptul 18/922, Pand. Rom. 1922, I, 209).

28. Prin edictarea dispozițiilor art. 285 c. civ. din 15 Martie 1906, nu s'a atins nici un principiu fundamental statornicit de Constituție, căci în caz de despărțenie pentru cauză determinată, atribuindu-se copiilor rezultați din căsătorie 1/3 din averea soțului vinovat, nu a violat nici art. 17 nici art. 19 din Constituție, neputându-se privì această atribuire nici ca o confiscare sui generis, precum nici ca o expropriere forțată. (Trib. Tecuci 23 Iunie 1921. Dreptul 21/922; Tribuna Jur. 9-10 din 1922).

29. Prin introducerea în codul civil a noilor dispoziții ale art. 285 c. civ. în ce privește atribuirea treimei copiilor, nu s'a adus nici o violare principiului egalității între moștenitori, consacrat prin art. 669 c. civ., de oarece legiuitorul primului text, edictând dispoziția cu preluarea treimei, a făcut-o tocmai pentru a derogà dela acest din urmă text pe care îl cunoștea și a avantajà astfel pe copiii din prima căsătorie. (Trib. Tecuci 23 Iunie 1921. Dreptul 21/922; Tribuna Jur. 9-10/922).

30. Prin art. 285 c. c. atribuind copiilor o treime din proprietatea soțului vinovat prin sentința de divorț, legiuitorul a prevăzut facerea publicațiunilor, pentru a deșteptà pe terții și a prevenì contractări asupra averii soților în detrimentul copiilor și acțiunii în nulitatea actelor prejudiciabile acestora sau terților de bună credință.

Legea nu stabilește însă o prezumție legală de fraudă a înstrăinărilor făcute de soți în cursul procesului și nici nu le declară nule de drept, căci a ținut seama și de interesul copiilor garantat prin posibilitatea acțiunii în anulare, cât și de interesul terților și al liberei circulațiuni a bunurilor. Prin urmare copiii și reprezentanții lor legali pot atacà aceste înstrăinări, numai dovedind cà terțiul contractant a avut cunoștința de procesul de divorț și că actul la care a luat parte este menit a le fraudà interesele. Aceasta concordà și cu faptul că textul legii declară că transmisiunea proprietății la copii, în ce privește imobilele se face dela data transcrierii în registrul de mutațiuni, deci până la această dată averea rămâne în patrimoniul soțului, el putând face acte de administrație și chiar de dispoziție de bună credință, acte cari pot fi chiar folositoare copiilor.

Prin urmare, nu se poate deduce o prezumție legală de fraudă și anulà actul de înstrăinare făcut în timpul divorțului, numai din simplul fapt că publicațiunile prevăzute de lege au fost făcute, — cât timp nu sunt alte elemente de fapt, care să stabilească cunoștința terțiului despre situația soțului care a contractat. (Cas. I, dec. 16 din 2 Ianuarie 1923 ; Jur. Gen. 1923 No. 45. Pand. Rom. 1923, I, 200, Dreptul 15/923; Jur. Rom. 9/923, Curier Jud. 19 din 1923).

31. Copiii cărora li se cuvine o treime din averea soțului, recunoscut vinovat prin sentința de divorț, devin proprietari asupra acestei treimi prin efectul legii, iar nu prin convențiune; ca atare nu li se poate deci opune dispozițiile care reglementează strămutarea proprietății prin convenția părților. (Trib. Dolj s. II, 79 din 1 April. 1924. Curier Jud. 28/924).

32. Această proprietate este transmisă copiilor din momentul transcrierei sentinței de divorț, în privința mobilelor, și din momentul transcrierei în registrul de mutațiuni, în privința imobilelor; așà că ei devin proprietari, față de terți, fără nici o notificare, art. 1393 c. civ. nefiind aplicabil în specie. (Trib. Dolj s. II, 79 din 1 April. 1924. Curier Jud. 28/924).

33. Pedeapsa statornicită de art. 285 c. civ. se aplică soţului în contra căruia s'a pronunţat divorţul, chiar dacă nu s'au făcut publicaţiile legale, asemenea dispoziţie nefiind prescrisă sub pedeapsă de nulitate; pentru că altfel legea ar fi putut fi înlăturată cu cea mai mare uşurinţă. (Trib. Dolj. s. II, 79 din 1 April. 1924. Curier Jud. 28/924).

34. Art. 722 § 7 din proc. civ. nu se aplică divorţului pentru cauza determinată, ci numai aceluia prin consimţământ mutual, după cum aceasta, de altfel, rezultă din înşişi termenii textului menţionat, care vorbeşte numai de divorţul prin consimţământ mutual. (Trib. Dolj s. II, 79 din 1 April. 1924. Curier Jud. 28/924).

35. Soţul în contra căruia s'a pronunţat divorţul pentru cauză determinată, îşi păstrează, în tot timpul vieţei sale, uzufructul treimei trecută în patrimoniul copiilor, în baza art. 285 c. civ., şi ca atare, acest uzufruct formează gajul creditorilor personali ai soţului uzufructuar. (Trib. Dolj s. II, 79 din 1 April. 1924. Curier Jud. 28/924).

36. A se vedeà: Art. 280 cu nota 3; art. 517 cu nota 1; art. 541 cu nota 3.

TITLUL VII

Despre paternitate şi despre filiaţiune.

CAPITOLUL I

Despre filiaţiunea copiilor legitimi născuţi sau concepuţi în căsătorie.

Art. 286. — (Mod. L. 15 Martie 1906 [1]). Bărbatul este tatăl copilului conceput (zămislit) în timpul căsătoriei.

Bărbatul însă va puteà să nu recunoască de al său pe copil dacă dovedeşte că în cursul timpului cuprins între a 300-a zi şi între acea a 180-a, mai înaintea naşterii copilului, a fost în imposibilitate fizică de a coabità cu soţia sa fie din cauză de depărtare, fie din orice accident.

In caz când s'a făcut cererea de divorţ, bărbatul va puteà să nu recunoască de al său pe copilul născut după 300 de zile dela intentarea acţiunei de divorţ, sau mai înainte de 180 zile dela revenirea soţiei la domiciliul conjugal sau împăcarea soţilor.

Acţiunea nu este admisă dacă în fapt a existat coabitare între soţi.

Text. fr. Art. 312. — L'enfant conçu pendant le mariage a pour père le mari.

Néanmoins celui-ci pourra désavouer l'enfant, s'il prouve que, pendant le temps qui a couru depuis le trois-centième jusqu'au cent-quatre-vingtième jour avant la naissance de cet enfant, il était, soit par cause d'éloignement, soit par l'effet de quelque accident, dans l'impossibilité physique de cohabiter avec sa femme.

Doctrină străină.

Arntz, I, 505, 507, 508, 510, 597, 608;
Aubry et Rau, VI, § 545, p. 28, 43, 44, 46, 48, 49; § 556, p. 116, 117, nota 4; § 569, p. 193, nota 13;
Baudry. *Précis*, I, 818, 822, 826, 827;

1) **Textul vechiu al art. 286.** Bărbatul este tatăl copilului conceput (zămislit) în timpul căsătoriei. Bărbatul însă va puteà să nu recunoască de al său pe copil, dacă dovedeşte că în cursul timpului cuprins între a 300 zi şi între aceia a 180-a, mai înaintea naşterei copilului, a fost în imposibilitate fizică de a coabità cu soţia sa, fie din cauză de depărtare, fie din orice alt accident. (Civ. 43, 287 urm., 290 urm., 298 306, 654, 808. Legea asupra numelui din 18 Mart. 1895, Art 4; Civ. Fr. 312).

BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 432, 435, 440 urm., 480, 481, p. 386, 482, 483, 489, 490, 493, 494, 497 urm., 498, p. 403, 404, 501, p. 407, 542, 685, 686;
BEUDANT, II, 500, p. 154, 501, 525, p. 172, 526, 544, p. 187, 545 urm., p. 187 urm.;
BONNIER, *Tr. des preuves*, 410;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 95, 265 urm., 272, 273, 303, 332; II, p. 231; ed. 1-a, III, p. 435;
DALLOZ, *Rép.* Paternité et filiation 23 urm., 631; *Suppl.* Paternité et filiation 11 urm., 101, 106 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 32 bis, 36, 38 bis, I, II; 39 bis. 39 bis III-VI, VIII; 40 bis, III; 69 bis VIII;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, p. 409, 412;
DEMOLOMBE, V, 18, 19, 29, 30, 32, 35, 42, 46-49, 55 bis VIII, 195 urm., 235, 493, 512;
DURANTON, III, 42, 44, 47, 278;
HUC, III, 6, p. 16; 9, 12, 13, 14, p. 24, 36, 37, 88;
LAURENT, III, 336, 365, 366, 368, 369, 371, 372, 374, 375, 391, 427, 428; IV, 6, 98, 198;
MARCADÉ, II, 3, p. 2, 4 bis, 5, 6, 9-11, 101; art. 325;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 435 urm.;
PLANIOL, I, ed. 2-a, No. 2746, 2810, 2811, 2815, 2817, 2821, 2826; p. 493, n. 1; I, ed. 3-a, 1376-1378, 1411, 1415-1422, 1431-1433, 1435, 1436, 1442, 1444, 1446; p. 464, nota 1;
SIREY, *Enfant naturel* 269;
THIRY, I, 403, 404, 405, p. 381 urm., 419, 434, 467.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 210 urm. 361, 380, 543; (III, part. II, ed. 2-a, p. 75; V. p. 208; VII, p. 311 t. și n. 4, 316, 560, '563); *Droit ancien et moderne de la Roumanie.* p. 7; *„Tăgăduirea paternității copilului conceput în timpul despărțeniei soților"*. Dreptul 51/1906; *Observație* sub. Trib. Roman 23 Oct. 1914. Curier Jud. 85/1914; *Nota* sub. Trib. Muscel 7 Mai 1923, Jur. Gen. 1924 No. 2065;
CANTACUZINO MATEI, p. 188, 189, 190, 193, 198, 604, 703;
CODREANU S. IOAN ISCOD, *Nota*, sub Trib. Prahova s. II, 19 Martie 908. Curier Jud. 44/908;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea* p. 33;
NACU. I. p. 491 urm., 502, 503; II, p. 31 urm., 849;
RACOVICEANU GR., *Notă*, sub Trib. Ilfov, s. I, 14 din 21 Ian. 921. Curier Jud. 12/1921;
ROSETTI-BĂLĂNESCU I., *Observație*, sub C. Apel Paris. 30 Ian. 1924. Pand. Rom. 1924 III, 41.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Adulterul, pentru a fi o cauză de denegare a paternității, trebue să corespundă cu epoca probabilă a concepțiunei, adică să se petreacă in cursul timpului cuprins între a 300 și 180 zi înaintea nașterei copilului. Și numai adulterul nu este indestulător pentru a se face dovadă de nepaternitatea bărbatului, căci se poate întâmplà că bărbatul să fie tatăl copilului, cu toate că soția i-a fost infidelă. Ast fel, trebue să se mai dovedească, conform art. 286 și 287, că femeea a tăinuit bărbatului nașterea copilului. Din acel fapt reese un fel de mărturisire complectă din partea femeei, un fel de recunoaștere tacită și foarte semnificativă, că ea n'a avut raporturi cu bărbatul său. Aceasta de a doua condițiune nu este întemeiată pe știința bărbatului, ci pe prefacerea femeii, pe îngrijirile ce le-a luat femeia de a ascunde bărbatului starea de graviditate în care se află; și importă foarte puțin indiferent dacă această prefacere a femeii a precedat ori nu nașterea copilului. Astfel, tănuirea gravidității echivalează în unele cazuri cu tăinuirea naștorei. In fine, deosebit de proba adulterului și a tăinuirei nașterei copilului, bărbatul trebue să mai dovedească că în nici un moment n'a putut deveni tatăl copilului, adică a fost o imposibilitate morală de coabitațiune între soți. Și atât adulterul soției cât și ascunderea nașterei sunt niște fapte cari constituesc o fraudă din partea femeii, pentru care bărbatul nu și-a putut procură proba scrisă, și astfel orice mijloc de probațiune este admisibil: martori, prezumțiuni,

etc. (Trib. Ilfov, I. 142, Febr. 25/87. *Dr.* 34/87).

2. Dreptul de a contestă legitimitatea unui copil aparține numai tatalui, sau în lipsă moștenitorilor săi, sau legatarilor universali sau cu titlu universal; și chiar acest drept nu se poate exercità, conform art. 290 și 291, decât numai în anume cazuri și în termenii hotărîți de lege. Prin urmare, casa pensiilor nu are dreptul de a contestă legitimitatea unui copil spre a refuză pensiunea cuvenită lui pentru serviciile aduse statului de tatal său. (Apel Buc. II, 82, Mai 8 87. *Dr.* 11/88; Cas. I, 19/Ian. 25/88, B. p. 30).

3. Declarațiunea publică făcută la ofițerul stării civile despre nașterea copilului din tata legitim, exclude ideea de orice frauda, de orice ascundere de naștere. Și nu este destul numai ca soțul să nu fi cunoscut nașterea, pentru ca prescripțiunea să nu înceapă a curge, ci trebue a se dovedì că s'a comis vre-o fraudă, că s'a ascuns nașterea. (Trib. Ilfov, II, 114, Febr. 24 93).

4. Intr'o acțiune de denegare de paternitate, în care sunt chemați atât mama cât și copilul printr'un tutore adhoc, interesele ambilor chemați în judecată fiind strâns legate între ele, cu drept cuvânt judecata face aplicarea art. 151 din procedura civilă, când lipsește unul din intimați, evitând astfel posibilitatea de hotarîri contradictorii și respingând acțiunea în denegare să o respinga fată de amândoi intimații, deși unul erà lipsă. (Cas. I, 217 99, B. p. 674).

5. Când, într'o acțiune în denegare de paternitate, judecata constată în fapt ca din probele administrate de recurent nu rezultă adulterul soției sale și stabilește în definitiv, prin respingerea acțiunei, că copilul, căruia i se denegă paternitatea, este al reclamantului, prin aceasta spune și constata implicit că nu a fost imposibilitate morala de coabitațiune între soți, în timpul corespunzător concepțiunei copilului, astfel că nu se poate susține că judecata omite a se pronunță asupra mijlocului întemeiat pe imposibilitatea morală de coabitațiune. (Cas. I, 217/99. B. p. 674).

6. Copilul fiind conceput în timpul căsătoriei, prezumțiunea legală este că bărbatul este tatăl copilului. Pentru a darâmà această prezumțiune, bărbatul trebue să se găsească în unul din cazurile prevăzute de art. 286 ultima parte și art. 287 Codul civil, iar acțiunea să o intenteze în termenele prescrise de art. 290 Codul civil, afară numai când va dovedì că i s'a ascuns nașterea copilului. (Apel Buc. I, Drept, 24 din 1904).

7. Faptul că un copil a fost născut în timpul căsătoriei constitue o prezumție că este legitim, prezumție care în principiu nu poate fi combatută prin nici o probă contrară, pentru că așà cere onoarea căsătoriei și interesul legitimității copiilor, dar poate fi înlăturată prin acțiunea în denegare de paternitate.

Legiuitorul, din cauza consecințelor grave ale unei asemenea acțiuni, a prevăzut în mod limitativ și excepțional atât cazurile de denegare și termenele în care se poate intentà acțiunea, cât și persoanele cari pot s'o exercite.

In adevăr, din art. 286 și 291 din codul civil rezultă că atâta timp cât soțul se află în vieață, acțiunea în denegare de paternitate îi aparține numai lui, iar după moartea sa acțiunea trece la erezii săi, dacă barbatul a murit fără a reclamà, dar în timpul pe cât erà încă primit a o face. (Cas. I, 7 Sept. 1911, B. p. 1002).

8. Prezumția „pater is est..." în virtutea căreia copilul născut sau conceput în timpul căsătoriei are ca tata pe bărbatul mamei sale, este stabilită de lege numai în favoarea copilului și în interesul său, astfel că această prezumțiune de legitimitate nu poate fi invocata decât de copilul care se pretinde legitim sau de moștenitorii săi, când au interes să facă aceasta, iar nu și de către alții în contra interesului copilului. (Cas. I, 869 din 18 Dec. 1912, B. p. 2118, Curier Jud. 27 912, Jur. Rom. 11/913; In acelaș sens: Cas. I, 532 din 30 Sept. 1913; Curier Jud. 74 din 1913, Bul. p. 1589).

9. Prezumția stabilită prin art. 286 Cod. civil asupra paternității copilului conceput în timpul casătoriei, nu poate încetà decât numai prin denegarea din partea bărbatului, sau după moartea acestuia, de către moștenitorii sai, în termenele prevăzute de lege. (Apel Iași I, 19 Nov. 1911. *Dr.* 3 912, p. 23; Curier Jud. 31/912).

10. Față de prezumția legală stabilită de art. 286 Cod. civil, nu se poate admite legitimarea prin căsătorie subsecuentă a copilului natural, când tatăl și mama lui îl vor fi recunoscut prin actul de naștere, dacă se constată că nașterea acelui copil a avut loc pe timpul când mama sa erà căsătorită legitim cu un alt soț, și nici el, nici moștenitorii lui n'au introdus vre-o acțiune în nerecunoaștere. (Apel Iași, I, 19 Nov. 1911. *Dr.* 3 912, p. 23, Curier Jud. 31/1912).

11. Atunci când copilul, pentru a reclamà numai partea sa în succesiunea mamei, nu cere a dovedì decât filiațiunea sa legitimă față de dânsa, fără a voì să tragă nici o concluzie față de moștenitorii tatălui, nu poate fi obligat să cheme în cauză decât pe aceia

dela care reclamă ceva, iar nici de cum pe aceia dela care nu reclamă nimic. Moştenitorii mamei chemaţi în judecată nu au nici o calitate pentru a cere punerea în cauză a moştenitorilor tatălui, nici de a se prevalà de lipsa lor pentru a susţine că hotărîrea obţinută de copil faţă de dânşii nu are autoritate de lucru judecat, pentrucă nu au figurat în judecată şi moştenitorii tatălui. Acestea fiind principiile relative la legarea instanţelor şi la autoritatea hotărîrilor judecătoreşti, o derogaţiune la aceste principii, cu privire la proba filiaţiunei, n'ar puteà rezultà decât dintr'o dispoziţiune formală care nu există.

Prin urmare, hotărîrea Tribunalului rămasă definitivă, prin care copilul a stabilit, faţă de toţi moştenitorii mamei sale, că dânsul este fiul legitim al mamei sale născut în timpul căsătoriei acesteia cu cutare bărbat, acea hotărîre este opozabilă moştenitorilor mamei sale, în acţiunea prin care copilul cere să i se dea partea ce i se cuvine din succesiunea ei, în ce priveşte constatarea calităţii reclamantului de fiu legitim al mamei sale, căci asupra acestui punct există autoritate de lucru judecat rezultând din acea hotărîre, faţă de moştenitorii mamei. (Cas. I, dec. No. 365 din 20 Iunie 1914; „Jurispr. Rom." 1914, p. 468).

12. Acţiunea în tăgăduirea paternităţei (desavuare), conform art. 286 cod. civil, o are bărbatul; ea însă poate fi exercitată şi de moştenitorii lui, când sunt încă în termenul prevăzut de art. 291 cod. civil; cu toate acestea ea este închisă bărbatului, în cazurile excepţionale prevăzute de art. 288 cod. civil, cazuri în care legea vede o recunoaştere tacită a paternităţei şi o renunţare la tăgăduirea ei. (Trib. Tecuci, 1913; „Dreptul" 1914, p. 61).

13. Acţiunea în tăgăduire de paternitate nu poate fi exercitată decât în contra însuşi copilului, chemându-se personal în judecată, de câte ori el este major, şi printr'un tutor *ad-hoc*, numit de tribunal, în urma avizului consiliului de familie, de câte ori el este minor. In orice caz, mama nu are calitatea de a reprezentà copilul în instanţă. (Trib. Roman, Oct. 1913; Curier Jud." 1914, p. 697).

14. Dreptul de dezavuare al tatălui pentru un copil născut din adulter, atunci când i se va fi tăinuit naşterea, recunoscut şi moştenitorilor bărbatului în condiţiunile prevăzute de art. 291 c. civ., numai atunci n'ar mai puteà fi exercitat de moştenitori când ar fi constant în fapt, că tatăl cunoşteà naşterea copilului şi totuş nu l-a dezavuat în termen în timpul cât a trăit, de oarece fiind presupus că a renunţat la acest drept, moştenitorii lui nu l-ar mai puteà exercità.

Când, dar, instanţa de fond constata că naşterea copilului a fost tăinuită atât tatălui cât a trăit, cât şi moştenitorilor lui, după încetarea din vieaţă a tatălui, n'a violat nici un text de lege când a respins petiţiunea de ereditate pe motiv că petiţionarii nu sunt copii legitimi ai aceluia la moştenirea căruia veneau. (Cas. I, dec. No. 600 din 9 Decembrie 1914; „Jurispr. Rom." 1915, p. 69).

15. Simpla declaraţie făcută în actul de naştere de către un bărbat, prin care afirmă că copilul născut e fiul său legitim, nu e suficienta pentru a-i conferi copilului această calitate, dacă nu se dovedeşte existenţa căsătoriei sale cu mama copilului sau dacă acesta nu poate invocà în favoarea sa cel puţin posesiunea de stat. (C. Apel Buc. s. II, 224 din 4 Oct. 920. Curier Judiciar 81-82/920, Pand. Rom. 1922, III, 26).

16. In conformitate cu art. 286 c. civ. acţiunea în dezavuarea copiilor născuţi în timpul căsătoriei este admisibilă, când se face dovada din acte şi mărturisirea mamei, citată ca tutoare, că soţul reclamant a fost în imposibilitate fizică de a coabità cu soţia sa din cauza lipsei sale în America. (Trib. Ilfov s. I, 14 din 21 Ian. 1921. Curier Jud. 12/921).

17. In acţiunea de dezavuare, imposibilitatea de coabitare între soţi trebue să fie atât de perfectă încât să fie imposibil a se presupune că soţii au putut aveà împreună relaţii sexuale cel puţin odată în perioada concepţiei copilului. Prin urmare, chiar dacă soţii au locuit separat şi este dovedit în fapt că soţia a trăit în concubinaj sau a avut relaţii incidentale cu alt bărbat, fără a încetà însă şi relaţiile cu soţul ei, acţiunea în dezavuare a soţului trebue respinsă, căci există posibilitate fizică că el să fie tatăl copilului. (Trib. Oradea-Mare s. I, 3738 din 18 Nov. 1921. Pand. Rom. 1922, II, 159).

18. In virtutea art. 286 c. civil, bărbatul este tatăl copilului conceput în timpul căsătoriei, iar în cazul când copilul s'a născut după desfacerea căsătoriei, legea stabileşte o prezumţie după care el este presupus a fi al tatălui din căsătorie dacă naşterea a avut loc înainte de 300 zile dela desfacerea ei. (Trib. Covurlui 18 Nov. 1922, Pand. Rom. 1923, III, 122).

19. Elementele filiaţiunei legitime ce trebuesc dovedite sunt: căsătoria părinţilor, faptul naşterei şi identitatea copilului ca născut din mama sa, cum şi concepţia în timpul căsătoriei. (Trib. Covurlui 18 Nov. 1922. Pand. Rom. 1923, III, 122).

20. Când o persoană se bucură de două filiaţii legitime, este în drept sa

aleagă de tată pe acela pe care îl crede de cuviință. (Trib. Covurlui 18 Nov. 1922, Pand. Rom. 1923, III, 122).

21. Prezumția de legitimitate (pater is est), ce legea stabilește în favoarea copilului născut nu mai înainte de 180 zile dela contractarea căsătoriei și nu mai târziu de a 300-a zi dela desfacerea ei, nu poate fi dărâmată decât în mod exclusiv de soț (désaveu) sau în anumite cazuri de moștenitorii lui. (Art. 286, 289 c. civ.).

Dacă un copil s'a născut după desfacerea căsătoriei prin divorț însă în termenul prevăzut de art. 286 și 289 c. civ., prezumția legală este că el are de tată legitim pe soțul divorțat. Imprejurarea că în actul de naștere mama a fost trecută cu alt nume, iar ca tată a fost indicat pretinsul soț al acesteia, este lipsită de orice valoare, când se stabilește că la epoca nașterei, nu există căsătorie între ei; deasemenea nici împrejurarea că în urmă prin actul lor de căsătorie au legitimat pe copil, declarând că este născut din ei înainte de căsătorie, nu poate constitui un obstacol la admiterea reclamației de stat, zisul act neputând modifică adevărata stare civilă a copilului. (C. Apel Galați s. I, 194 din 12 Oct. 1923. Jur. Gen. 1924 No. 56).

22. Prezumpția legală a paternității legitime, statornicită de art. 286 par. 1. c. civ., nu încetează din cauza unor omisiuni, îndoeli sau contradicții cuprinse în actul de naștere al copilului, pentru că actul de naștere nu are alt scop decât stabilirea faptului nașterei, mențiunile ce acest act trebue să cuprindă cu privire la părinți, având de scop numai stabilirea identității lor.

Prin urmare mențiunea făcută într'un act de naștere că copilul este născut din tată necunoscut, nu are nici o valoare, dacă mama lui este o femee măritată, actul de căsătorie al soților stabilind singur calitatea de copil legitim.

Prezumpția legală *„pater is est..."*, stabilită de art. 286 par. 1. c. civil, nu poate fi dărâmată de cât prin acțiunea în tăgăduire de paternitate, executată fie pe cale principală, fie pe cale de excepție.

Pentru ca o asemenea acțiune să poată isbuti, nu este suficient să se stabilească numai depărtarea bărbatului de soția sa, ci o separare absolută între soți care, din cauza distanței sau altor împrejurări, să facă în mod absolut cu neputință coabitarea între soți în momentul concepțiunei din partea femeei. (Trib. Muscel, 7 Mai 1923, Bul. Trib. Muscel 7/924, Jur. Gen. 1924. No. 2065).

23. A se vedeà: art. 85 cu nota 4; art. 290 cu notele 4, 5; art. 292 cu nota 17.

Art. 287. — Bărbatului nu-i va fi iertat să nu recunoască de al său pe copil, sub cuvânt de neputință trupească; nu va puteà a nu-l recunoaște nici chiar pentru cauză de adulteriu (prea-curvie), afară numai când nașterea i se va fi tăinuit, la care caz va fi admis a propune toate faptele proprii a justificà că el nu este tatăl copilului.

Nerecunoașterea nu va puteà fi primită când a existat în faptă întrunirea între soți [1]). (Civ. 211, 286, 290; C. p. 270; Civ. Fr. 313).

Text. fr. Art. 313. — Le mari ne pourra, en alléguant son impuissance naturelle, désavouer l'enfant: il ne pourra le désavouer même pour cause d'adultère, à moins que la naissance ne lui ait *été* cachée, auquel cas il sera admis à proposer tous les faits propres à justifier qu'il n'en est pas le père.

Addition, L. du 6 déc. 1850. — En cas de séparation de corps prononcée, ou même demandée, le mari pourra désavouer l'enfant qui sera né trois cents jours après l'ordonnance du président, rendue aux termes de l'article 878 du Code de procédure civile, et moins de cent quatre-vingts jour depuis le rejet définitif de la demande, ou depuis la réconciliation. L'action en désaveu ne sera pas admise s'il y a eu réunion de fait entre les époux.

1) In art. francez 313, corespunzător, există și dispoziția relativă la *acțiunea în nerecunoaștere,* adăugată prin legea din 6 Decemvrie 1850 *„action en désaveu"*, care însă n'a fost admisă în legislația noastră. Legiuitorul român a luat din legea din 1850 numai partea finală, care formează al 2-lea aliniat al art. nostru 287

Doctrină străină

AUBRY ET RAU, VI, p. 44, 46-49;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 480 urm.;
BEUDANT, II, 526, 543;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 273, 274, 313; ed. 1-a, III, p. 435;
DALLOZ, *Rép.* Paternité et filiation 26, 42 urm.; *Suppl.* Paternité et filiation 24 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 39 bis; 39 bis, 8⁰; 40 bis, X;
DEMOLOMBE, III, 40 urm., V, 33, 40 urm., 43, 48-51, 54, 55;
HUC, III, 12, 13;
LAURENT, III, 372;
MARCADÉ, art. 313;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 441 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1431, 1435, 1438, 1442-1447.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 210 urm., 361, 380, 543; (V, p. 208); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8; *Adnotație* sub. Curtea din Caen (Secții unite), 20 Iunie 1899. Curier Jud. 2/1900; *Nota* sub Trib. Tours (Indre et Loire), 11 Oct. 922. Jurispr. Gen. 16/1923, No. 1174;
CANTACUZINO MATEI. p. 193;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 34.
NACU, I, p. 303, 492 urm., 502;
RĂDULESCU SILIU, *Observație*, sub. Tribunalul din Brest, 5 Mart. 1913, Dreptul 49/1913;
VOGEL I. D., *Notă* sub. C. Apel Anvers, 18 Ian. 1922. Jurispr. Gen. 3/1923, No. 200.

Jurisprudență.

1. Dreptul de desavuare al tatălui pentru un copil născut din adulter, atunci când i se va fi tăinuit nașterea, recunoscut și moștenitorilor bărbatului în condițiunile prevăzute de art. 291 c. civ., numai atunci n'ar mai puteà fi exercitat de moștenitori când ar fi constant în fapt, că tatăl cunoșteà nașterea copilului și totuși nu l-a desavuat în termen în timpul cât a trăit, de oarece fiind presupus că a renunțat la acest drept, moștenitorii lui nu l-ar mai puteà exercità.

Când, dar, instanța de fond constata, că nașterea copilului a fost tăinuită atât tatălui cât a trăit, cât și moștenitorului lui, după încetarea din vieață a tatălui, n'a violat nici un text de lege când a respins petițiunea de ereditate pe motiv că petiționarii nu sunt copiii legitimi ai aceluia la moștenirea căruia veniau. (Cas. I, No. 600, 1914, „Jurispr. Rom." 1915, p. 69).

2. Cu toate că chestiunile de filiațiune find de ordine publică, orice convențiune sau renunțare asupra lor este nulă, totuși acest principiu nu-și poate aveà aplicarea decât atunci când prin acele convențiuni sau renunțări s'ar creà o situațiune falsă, consimțindu-se sau convenindu-se la o filiațiune care nu există, iar nicidecum când prin ele se recunoaște o stare de fapt conformă cu adevărul. (Apel Buc. I, No. 1, 1915; „Dreptul" 1915, p. 180).

3. A se vedeà: art. 286 cu nota 8.

Art. 288. — Bărbatul nu va puteà tăgădui paternitatea copilului născut mai înainte de 180 zile dela data căsătoriei în următoarele cazuri:

1. Dacă a știut mai înainte de căsătorie că femeea e însărcinată.

2. Dacă a asistat când s'a făcut actul de naștere și dacă acest act este subscris de el, sau conține declarațiunea sa că nu știe subscrie [1]). (Civ. 286, 287, 290, 304, 654, 808; Civ. Fr. 314).

Text. fr. Art. 314. — L'enfant né avant le cent quatre-vingtième jour du mariage ne pourra être désavoué par le mari, dans les cas suivants: 1⁰ s'il a eu connaisance de la grossesse avant le mariage; 2⁰ s'il a assisté à l'acte de naissance, et si cet acte est signé de lui, ou contient sa déclaration qu'il ne sait signer; 3⁰ si l'enfant n'est pas déclaré viable.

1) Art. Francez 314, corespunzător, cuprinde și un al 3-lea caz: „*si l'enfant n'est pas déclaré viable*", care lipsește la noi.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, V, p. 28, 29; VI, p. 30 urm., 34-37;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, III, 510 urm.;
Beudant, II, 488;
Colin et Capitant, ed. 2-a I, p. 266, 269, 272, 277, 333; ed. 1-a, III, p. 435;
Dalloz, *Rép.* Paternité et filiation, 67, urm.; *Suppl.* Paternité et filiation, 39 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, II, 41 bis, 1;
Demogue, I, *Sources des Obligations* II, p. 412;
Demolombe, V, 56, 57 urm., 70, 71, 75, 80;
Laurent, III, 385;
Marcadé, art. 314,
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 438, 444, urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1366, 1417, 1426, 1440, 1441.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 241 urm., 543; (V, p. 208); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*: p. 8; *Notă* sub. Trib. Muscel, 7 Mai 1923. Jur. Gen. 1924 No. 2065.
Cantacuzino Matei, p. 193, 604;
Docan P. George, *Minoritatea* p. 34;
Nacu, I, p. 497 urm., 502, 503, 529, 530; II, p. 849.

Jurisprudenţă.

1. Acţiunea în tăgăduirea paternităţei (desavuare), conform art. 286 cod. civil, o are bărbatul, ea însă poate fi exercitată şi de moştenitorii lui, când sunt încă în termenul prevăzut de art. 291 cod. civil; cu toate acestea ea este închisă şi bărbatului, în cazurile excepţionale prevăzute de art. 288 cod. civil, cazuri în care legea vede o recunoaştere tacită a paternităţei şi o renunţare la tăgăduirea ei. (Trib. Tecuci, 1913; „Dreptul“ 1914, p. 61).

Art. 289. — Legitimitatea copilului născut după 300 zile dela desfacerea căsătoriei, va puteà fi contestată. (Civ. 209, 286, 290 ur., 654; Civ. Fr. 315).

Text. fr. Art. 315. — La légitimité de l'enfant né trois cents jours après la dissolution du mariage pourra être contestée.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, V, p. 41; VI, p. 37-39, 51, 62, 63;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, III, 525, 571 urm.;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 266, 270, 272, 333; ed. 1-a, III, p. 435;
Dalloz, *Rép.* Paternité et filiation, 84 urm.; *Suppl.* Paternité et filiation, 49 urm.:
Demante et Colmet de Santerre, II, 42 bis, 1 şi 2;
Demogue, I, *Sources des Obligations*, II, p. 412;
Demolombe, V, 18, 84-86 urm., 92, 93 urm., 184;
Huc, III, 18, 19;
Laurent, III, 386-389;
Marcadé, art 312, no. 2; 315, no. 2;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 438; 449 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1382, 1383, 1416;
Troplong, *Des Donat.*, II, 606.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 228, 247 urm., 380, 543; (V, p. 208); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8.
Cantacuzino Matei, p. 192, 604;
Docan P. George, *Minoritatea*, p. 34;
Nacu, I, p 501 urm., 509, 510; II, p. 31 urm., 850;
Rosetti Bălănescu I., *Observaţie* sub. C. Apel Paris, 30 Ian. 1924. Pand. Rom. 1924, III, 41.

Art. 290. — In deosebitele cazuri, în care bărbatul este autorizat a reclamà, el trebue să-şi facă reclamaţiunea în termen

de 1 lună, de se află acolo unde s'a născut copilul; în termen de 2 luni dela întoarcerea sa, dacă la epoca naşterei erà absent; în termen de 2 luni, după ce a descoperit frauda, de i se va fi ascuns naşterea copilului. (Civ. 286 ur., 291 ur.; Civ. Fr. 316).

Text. fr. Art. 316. — Dans les divers cas où le mari est autorisé à réclamer, il devra le faire, dans le mois, s'il se trouve sur les lieux de la naissance de l'enfant;

Dans les deux mois après son retour, si, à la même époque, il est absent;

Dans les deux mois après la découverte de la fraude, si on lui avait caché la naissance de l'enfant.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 35, 50, 53, 54, 56 58, 60;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 546 urm., 562;
BEUDANT, II, 557;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 334, 337, 340;
DALLOZ, *Rép.* Paternité et filiation, 121 urm., *Suppl.* Paternité et filiation, 63 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II. 43 bis, II;
DEMOLOMBE, II, 268; V, 111, 114-118, 140-142, 144, 146, 152, 159; VIII, 455;
DURANTON, III, 65;
HUC, III, 20, 21, 29;
LAURENT, III, 434, 436;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 452 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1451, 1452, 1462.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 226 urm., 231 urm., (IV, part. I. ed. 2-a, p. 488; V, p. 208; VII, p. 564; XI, p. 86, 183, n. 1, 287). *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8; *Observaţie* sub. Trib. Roman, 23 Oct. 1914. Curier Jud. 85/1914;
CANTACUZINO MATEI, p. 193, 505;
DIMITRESCU D., „*Acţiunea în nerecunoaştere*", Convorbiri Juridice, 4/1908;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 34;
NACU, I, p. 504, 505.

Jurisprudenţă.

1. In regulă generală, tatăl şi mama sunt reprezentanţii legali ai copilului lor. In timpul căsătoriei şi după desfacerea ei, atunci când justiţia nu a decis alt-fel, tatăl este reprezentantul legal al copilului cu preferinţă înaintea mamei. Insă atunci când tatăl nu poate reprezenta pe copil, cum este în acţiunea în desavuare intentată de tată, în care tatăl are interese contrarii fiului seu, dreptul de a representa legalmente pe copil trece asupra celuil'alt părinte, adică asupra mamei, întocmai ca şi când tatăl nu ar mai exista. Numirea unui tutore *ad-hoc* minorului se reclamă numai în cazul când interesele minorului sunt contrarii cu ale părinţilor, şi în specie interesele minorului sunt cu totul identice cu acelea ale mamei. (Trib. Ilfov, I, 142, Febr. 25/87, *Dr.* 34/87).

2. După art. 290 acţiunea în desavuare trebue făcută în timp de 1 lună dela data naşterii copilului, fără să se arate şi contra cui trebue îndreptată această acţiune. Insă ori de câte ori legiuitorul nu arată procedura care trebue îmbrăţişată, trebue să ne referim la dreptul comun. Or, după dreptul comun, pentru ca o acţiune să fie regulat introdusă înaintea instanţelor judecătoreşti şi ca să producă un efect, ea urmează să fie îndreptată în contra persoanei care trebue să sufere executarea sentinţei ce voeşte a obţine. Or, acţiunea în desavuare intentată de tată, interesând direct pe minori, fiind pusă în discuţiune tocmai legitimitatea lui, urmează să fie pus în cauză înaintea tribunalului printr'un tutor *ad hoc*, cerut şi numit de tribunal, deoarece minorul nu poate sta în judecată fără să fie bine reprezintat. Prin citarea numai a mamei în instanţă, fără prezenţa minorului, de a cărei stare civilă e vorba, nu se poate susţine că acţiunea e regulat introdusă şi că hotărîrea ce se va obţine contra mamei va fi opozabilă şi minorului, pe cât timp, după dispoziţiunile legei noastre civile, în nici un caz mama, în timpul căsătoriei, nu poate reprezinta

pe fii săi minori, acest drept fiind conferit numai tatălui, care are pe lângă puterea părintească şi administraţiunea averei lor (art. 343), şi aceasta întrucât interesele lor nu sunt opuse. Insă în acţiunea în desavuare tatăl fiind reclamant şi având prin urmare interese opuse de ale minorului nu ar puteà face acţiunea în mod regulat de cât chemând în judecată pe minor, printr'un tutor *ad-hoc*, numit de tribunal după a sa cerere, iar nu altă persoană. Deci acţiunea îndreptată numai contra mamei, fără să fie pus în cauză şi copilul a cărui legitimitate se contestă, cată a se respinge ca neregulată. — Cererea de amânare pentru a se reface procedura, citându-se un tutore *ad-hoc*, urmează a fi respinsă ca fără interes când a trecut timpul de 1 lună cerut de art. 290 pentru intentarea acţiunei. — Iar în ce priveşte figurarea şi a mamei în proces, aceasta se explică, pentru că mama, deşi apără interesele minorului, ea 'şi apără în primul rând onoarea ei care e pusă în discuţiune. (Apel. Craiova, II, Sept. 28, 92, *Dr.* 64/92).

3. După art. 318 c. civ. francez, orice act extra-judiciar care conţine desavuarea din partea soţului, sau a erezilor săi, va fi fără valoare dacă nu e urmat, în termen de 1 lună, de o acţiune în justiţie îndreptată în contra unui tutore *ad-hoc* dat copilului şi în prezenţa mamei sale. Legiuitorul român nu a reprodus şi în codicele nostru dispoziţiunea art. 318 francez; el nu numai că a eliminat dispoziţiunea franceză care prelungea termenul acţiunei în desavuare încă cu 1 lună, dar a suprimat şi dispoziţiunea numirei unui tutore *ad-hoc* minorului contra căruia se introduce o acţiune în desavuare. Faţă dar cu o atare măsură luată de legiuitorul nostru urmează a se vedeà care a fost scopul său făcând aceasta: voit-a el a face o inovaţiune, sau făcut-a o inadvertenţă suprimând în întregul lui art. 318 francez? In ceea ce priveşte inadvertenţa trebue să o înlăturăm dela început, căci dacă legiuitorul nostru ar fi voit să suprime numai partea relativă la prelungirea termenului acţiunei în desavuare, s'ar fi grăbit de a menţine ultimele dispoziţiuni ale art. 318 francez relativ la tutorele *ad-hoc*, dispoziţiuni care se găsesc şi în codul italian (art. 168), cât şi în cel austriac (art. 158), ceea ce nu a făcut. Legiuitorul nostru neintroducând dispoziţiunile art 318 francez, a voit să taie scurt tutulor discuţiunilor ce ridică acel text de lege şi anume dacă un tutore *ad-hoc* trebue numit minorilor cari deja au un tutore, dacă trebue numit şi majorilor, de cine va fi numit acel tutore de tribunal sau de consiliul de familie, din cine va fi compus acel consiliu de familie. Asupra acestui punct, legiuitorul nostru a voit să se aplice dreptul comun. Deci, atunci când minorul are un tutore, contra acelui tutore urmează a se îndreptà acţiunea în desavuare; dacă dar mama este tutoare, contra ei se va îndreptà acţiunea şi ea va şti, bazată pe iubirea sa maternă şi pe interesele materiale ce o leagă de soarta acelui copil, să nu neglige nici un mijloc de apărare pentru a salvà onoarea ei atinsă printr'o atare acţiune. A se cere numirea unui tutore *ad-hoc* pe motiv că mama ar puteà compromite interesele fiului său, este a merge prea departe, căci dacă această bănuială e motivul numirei tutorelui *ad-hoc*, oare nu s'ar puteà împinge banuiala mai departe, şi a se susţine tot cu atât temeiu, dacă nu mai mult, că tutorul *ad-hoc*, un străin, nelegat prin nici un interes cu minorul, nu ar da mâna cu adversarul minorului şi ar compromite mai rău interesele lui, decât mama care, apărând pe fiul său, se apăra în acelaşi timp şi pe sine? bănuiala pentru bănuială! Numai când tatăl ar fi tutorul legal al minorului ce'l deneagă ar fi loc la numirea unui tutore *ad-hoc*, tutorul legal având interese contrarii cu ale minorului, şi legiuitorul nostru cunoaşte asemenea epitropii (art. 747 c. civ. şi art. 693 pr. civ.). (Trib. Ilfov, II, 114, Febr. 24/93, *Dr.* 44/93).

4. Defendorul în acţiunea în desavuare fiind copilul ce se deneagă, numai contra lui trebue intentată acţiunea în desavuare. Mama nu are nici un interes material în proces şi nu este acţiune fără interes, nici legea nu cere ca ea să fie pusă în cauză. (Trib. Ilfov, II, 114, Febr. 24/93, *Dr.* 44/93).

5. Din expresiunile „se află acolo" nu rezultă că ar fi de ajuns ca soţul să nu se fi aflat faţă când a născut soţia. Legiuitorul s'a servit de această expresiune vagă pentru a desemnà depărtarea dela care cineva n'ar puteà aflà nişte fapte cari interesează aşà de mult pe soţ, cum este gestaţiunea soţiei şi naşterea unui copil. De aceea s'a decis că soţul care nu locueşte în comuna unde este soţia, nu se află acolo. Dacă localitatea unde residă soţul este apropiată, dacă comunicaţiunile sunt lesnicioase, soţul nu poate necunoaşte în mod raţionabil evenimentul naşterei unui copil al său. Deci este destul ca soţul să fi fost destul de apropiat de locul naşterei copilului pentru a nu se puteà presupune că el n'a avut cunoştinţă despre această naştere. (Trib. Ilfov, II, 114, Febr. 24/93, *Dr.* 44/93).

6. Copilul născut înainte de 180 de zile dela celebrarea căsătoriei este considerat ca conceput înainte de celebrarea căsătoriei. Un atare copil este în principiu legitim şi pentru a răsturnà

o atare prezumţiune legală în favoarea sa, trebue a se introduce acţiune în tăgăduire de paternitate. Această acţiune aparţine tatălui sau moştenitorilor săi şi se prescrie în termenile arătate de art. 290 c. civil, spre deosebire de acţiunea de contestaţiune a legitimităţei, care aparţine şi terţiilor şi este inprescriptibilă. (art. 301 c. civ.). (Trib. Romanaţi C. Jud. 54/906).

7. Acţiunea în tăgăduire de paternitate nu poate fi exercitată decât în contra însuş copilului, chemându-se personal în judecată, de câte ori el este major, şi printr'un tutor ad-hoc, numit de tribunal, în urma avizului consiliului de familie, de câte ori el este minor. In orice caz, mama nu are calitatea de a reprezentà copilul în instanţă. (Trib. Roman, Oct. 1913; Curier Jud. 1914, p. 697).

8. Acţiunea în tăgadă de paternitate nu poate fi intentată decât de tată şi nu poate fi opusă pe cale de excepţie de către o persoană străină. (Trib. Covurlui 18 Nov. 1922, Pand. Rom. 1923, III, 122).

Art. 291. — Dacă bărbatul a murit mai înainte de a reclamà, dară în timpul pe când erà încă primit a o face, moştenitorii vor avè 2 luni spre a contestà legitimitatea copilului, socotite din ziua când acel copil ar fi intrat în posesiunea averei bărbatului, sau din epoca când ar fi atacat posesiunea moştenitorilor asupra acelei averi. (Civ. 286, 290, 295, 302, 303, 308, 653, 889 893. 896; Civ. Fr. 317).

Text fr. Art. 317. — Si le mari est mort avant d'avoir fait sa réclamation, mais étant encore dans le délai utile pour la faire, les héritiers auront deux mois pour contester la légitimité de l'enfant, à compter de l'époque où cet enfant se serait mis en possession des biens du mari, ou de l'époque où les héritiers seraient troublés par l'enfant dans cette possession.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 52-55, 57-59. 61;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 561 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 331, 334, 337, 340;
DALLOZ. *Rép.* Paternité et filiation, 155 urm.; *Suppl.* Paternité et filiation 53 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 43 bis, V;
DEMOLOMBE, III, 435; V, 120, 121, 123, 129-131, 136, 137, 149, 158-161, 177;
DURANTON, III, 89;
LAURENT, III, 438;
MARCADÉ, art. 317;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 452 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1425, 1457.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 226 urm., 231 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 488; XI, p. 86. 183 p. 1, 287); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8;
CANTACUZINO MATEI, p. 193, 194, 505;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 34;
NACU, I, p. 566 urm.; III, p. 860.

Jurisprudenţă.

1. Dacă soţul, în timpul vieţei, nu a voit a intentà acţiunea în dezavuare în timp util, s'au nu s'a priceput a o face deşi cunoştea naşterea copilului, toate acestea nu pot venì decât în avantagiul copilului, căci legea preferă ficţiunea legitimităţii decât un proces ce ar tinde la declararea unui copil natural sau adulterin. Deci, erezii unui atare soţ, care a renunţat la dreptul său, dreptul ne mai existând, ei nu'l mai găsesc în ereditate, şi astfel nu mai pot să desavueze pe copil. (Trib. Ilfov, II, 114, Febr. 24/93, *Dr.* 44/93).

2. Nu celui ce intentează acţiunea în desavuare îi incumba sarcina de a dovedì că nu i s'a prescris acţiunea, ci celui care invoacă această prescripţiune. (Trib. Ilfov, II, 114, Febr. 24/93, *Dr.* 44/93).

3. Legiuitorul nedeterminând din ce anume acte trebue să rezulte actul în-

dreptat în contra posesiei moştenitorilor bărbatului asupra averii acestuia, rămâne la aprecierea instanţelor de fond spre a caracterizà, dacă actul exercitat este sau nu de natură să fie luat ca punct de plecare, pentru socotirea celor două luni utile prescrise de art. 291 c. civ. (Cas. I 395/904, B. p. 1254).

4. Acţiunea în tăgăduirea paternităţei (desavuare), conform art. 286 cod. civil o are barbatul, ea însă poate fi exercitată şi de moştenitorii lui, când sunt încă în termenul prevăzut de art. 291 cod. civil; cu toate acestea ea este închisă şi bărbatului, în cazurile excepţionale prevăzute de art. 288 cod. civil, cazuri în care legea vede o recunoaştere tacită a paternităţii şi o renunţare la tăgăduirea ei. (Trib. Tecuci. 1913, Dreptul, 1914, p. 61).

5. Dreptul de desavuare al tatălui pentru un copil născut din adulter, atunci când i se va fi tăinuit naşterea, recunoscut şi moştenitorilor bărbatului în condiţiunile prevăzute de art. 291 c. civ., numai atunci n'ar mai puteà fi exercitat de moştenitori când ar fi constant în fapt, că tatăl cunoştea naşterea copilului şi totuşi nu l-a desavuat în termen în timpul cât a trăit, deoarece fiind presupus că a renunţat la acest drept, moştenitorii lui nu l'ar mai puteà exercità.

Când, dar, instanţa de fond constată, că naşterea copilului a fost tăinuită atât tatalui cât a trăit, cât şi moştenitorului lui, după încetarea din viaţă a tatalui n'a violat nici un text de lege când a respins petiţiunea de ereditate pe motiv că petiţionarii nu sunt copiii legitimi ai aceluia la moştenirea căruia veniau. (Cas. I, No. 600, 1914; Jurispr. Rom., 1915, p. 69).

6. A se vedeà şi nota 7 de sub art. 286.

CAPITOLUL II

Despre dovedirea filiaţiunei copiilor legitimi.

Art. 292. — Filiaţiunea copiilor legitimi se dovedeşte prin actele de naştere trecute în registrele stărei civile. (Civ. 27 ur., 32, 43, 179, 286, 294, 295, 1173; C. pen. 123-125, 275; Civ. Fr. 319).

Text. fr. Art. 319. — La filiation des enfants légitimes se prouve par les actes de naissance inscrits sur le registre de l'état civil.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, VI, p. 7-9;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, III, 452 urm.;
Beudant, II, 504;
Colin et Capitant. ed. 2-a, I, p. 259, 398; ed. 1-a, III, p. 373;
Dalloz, *Rép.* Paternité et filiation 203 urm.; *Suppl.* Paternité et filiation 100 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, II, 46, 46 bis, IV şi VI;
Demolombe, V, 190-193, 195-197, 202-204, 206;
Huc, III, 34;
Laurent, III, 419;
Marcadé, art. 319, no. 1 şi 2;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 457 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1385, 1386;
Weiss, *Traité élémentaire de droit international*, p. 382, 383.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 253, 256 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 901; VII, p. 560). *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8; *Observaţie* sub. Trib. Dorohoi 221; din 24 Sept. 901. Curier Jud. 10/902; *Observaţie* sub. Cas. I, 385 din 29 Sept. 903. Curier Jud. 60/905; *Observaţie* sub. Judec. ocol. rural Pechea Covurlui, 8 Ian. 1910. Curier Jud. 23/910; *Observaţie* sub. Trib. Avranches, 9 Nov. 922. Pand. Rom. 1923, III, 66;
Cantacuzino Matei, p. 186, 188;
Dogan P. George *Minoritatea*, p. 33;
Naco, I, p. 203, 511, 512.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. După art. 292, pentru dovedirea filiaţiunei copiilor legitimi nu se cere decât actul de naştere trecut în registrele stării civile. Violează dar legea judecătorul care mai cere şi dovadă despre existenţa căsătoriei părinţilor, când ea nu a fost contestată. (Cas. I, 362/Oct. 29/72. B. p. 288).

2 Persoana care reclamă o filiaţiune legitimă trebue să dovedească: că femeea din care se pretinde născută a avut un copil; identitatea sa cu copilul născut; căsătoria mamei sale cu persoana a cărei moştenire reclamă; concepţiunea sau naşterea sa în timpul căsătoriei. Dacă filiaţiunea din partea mamei se poate constată fie prin actul de naştere, fie prin posesiunea de stat, fie prin martori, ceeace însă trebue să constate mai întâi acel care reclamă calitatea de copil legitim, este căsătoria dintre persoanele din care se pretinde că descinde. Acest fapt al căsătoriei se poate constată: prin actul de cununie, înscris în registrul starei civile; prin dovezi înscrise sau martori; prin o hotărîre criminală dată în contra persoanei care a distrus proba ordinară a căsătoriei, adică actul de cununie, şi prin posesiunea de stat de copil legitim unită cu alte condiţiuni. Actele de botez şi de vaccină se pot admite ca un început de dovadă pentru a se încuviinţă proba prin martori. (Cas. I, 296 Oct. 1/75, B. p. 232).

3. Dacă nu e vorba de o acţiune de stat civil din partea persoanei sau a moştenitorilor vre-unui copil legitim al defunctului, pornită în contra rudelor acestuia, ci de o simplă petiţiune de ereditate şi de trimiterea în posesiune a moştenirii, pornită din partea rudelor decedatului, cerând trimiterea lor în posesiunea moştenirii şi recunoaşterea lor ca erezi ai decedatului, ei n'au altă îndatorire decât aceea de a probă prin toate probele permise de lege, calitatea lor de rude ale decedatului în grad succesibil. Dispoziţiunile articolelor 292—303, privitoare la dovedirea filiaţiunei legitime nu se aplică când e vorba de petiţiune de ereditate şi de trimiterea în posesiunea moştenirii. (Cas. I, 66/Febr. 27/79, B. p. 116).

4. Art. 292 urm. şi 33 c. civ. nu sunt aplicabile decât când e vorba de dovedirea filiaţiunei legitime, dovedire care e restrânsă de lege în interesul familiei. Dar rudenia şi gradul de rudenie se poate stabilì în materie de succesiune nu numai prin acte de stat civil, dar prin orice fel de probe, nefiind în joc în această materie decât interese băneşti, care privesc ordinea privată, în opoziţiune cu materia reclamaţiunei de stat de copil legitim, care interesează ordinea publică. Şi genealogia în materie de succesiune se poate probà prin registre şi hârtii emanând dela tatăl sau mama încetaţi din vieaţă, prin martori sau prezumpţiuni, după aprecierea suverană a judecătorilor. (Cas. I, 236/Sept. 5/86, B. p. 664).

5. Se face o justă aplicaţiune a principiului că statutul personal urmăreşte pe străini ori unde se află când li se respinge dreptul de a dovedì filiaţiunea lor prin martori mai înainte de a dovedì că după legea lor naţională filiaţiunea se poate dovedì prin martori. (Cas. I, 395, Dec. 16/86, B. p. 940).

6. Pentru stabilirea gradului de rudenie, în materie de succesiuni, proba ce persoana care reclamă succesiunea este datoare să facă, nu este atât de riguroasă ca aceea ce art. 292 şi urm. cer pentru dovedirea filiaţiunei copiilor legitimi. Această probă poate să rezulte din orice acte de corespondenţă, titluri de familie şi chiar prezumţiunii şi apreciaţiunea judecătorilor fondului în această privinţă este suverană şi scapă de controlul curţei de casaţie. (Cas. I, 105/Mart. 17 92, B. p. 218).

7. Deşì starea civilă şi filiaţiunea nu ar puteà fi în principiu probate decât cu acte de stare civilă în regulă, totuşi acest principiu nu se mai poate aplicà, când proba prin asemenea acte devine imposibilă. Astfel pentru proba unei rudenii de un grad mai depărtat, fiind nevoie de un mare număr de acte de căsătorie, naşteri şi decese, săvârşite la o epocă şi în localităţile, pe care cel ce voeşte a-şi stabilì rudenia nu le-ar putea cunoaşte, o asemenea probă prin acte de stare civilă în regulă, ar devenì cu totul imposibilă şi în asemenea caz se poate admite toate mijloacele de probă, mai ales când nu este în chestiune starea civilă a unei persoane ci numai proba unei legături de rudenie, pentru un interes pur pecuniar. (Apel Buc. 103/96, C. Jud. 40/96).

8. Filiaţiunea se dovedeşte după regulele legei sub imperiul căreia a avut loc naşterea, astfel că, pentru cel născut sub imperiul legei Caragea, filiaţiunea, atât legitimă cât şi cea naturală, se putea dovedì prin ori şi ce mijloace de probă, chiar prin martori şi prezumţii. (Cas. I, 392/901, B. p. 1335)

9. Acolo unde nu este căsătorie nu poate fi vorba de filiaţiune legitimă şi actul de naştere al unei persoane, nu face dovada filiaţiunei sale legitime, dacă nu produce dovada căsătoriei dintre părinţii săi. Astfel, în lipsa actului de căsătorie, nu se poate procede la dovedirea filaţiunei legitime în modul stabilit prin lege prin art. 292 şi urm. din codul civil adică prin faptul naşterei unit cu posesiunea de stat de copil legitim şi împrejurarea, că în actul de naştere ofiţerul stărei civile a trecut, după dicteul declarantului, că copilul este născut din cutare parinţi şi că ar fi legitimi, nu poate face dovada legitimităţii copilului, dacă nu se dovedeşte căsătoria. (Trib. Dorohoi, C. Jud. 10/902).

10. Dispoziţiile art. 33 şi 292 c. civ. nu sunt aplicabile decât atunci când este vorba de dovedirea filiaţiunei legitime, însă atunci când e vorba de a stabilì gradul de rudenie în materie de succesiune, rudenia se poate dovedì nu numai prin acte de stat civil ci şi prin orice fel de probe şi deci şi prin martori, nefiind în joc decât interese băneşti, care privesc ordinea privată. (Cas. I, 543/903, B. p. 1477).

11. In materie de succesiune rudenia şi gradul de rudenie se pot stabilì nu numai prin acte de stare civilă, dar şi prin orice fel de probă, nefiind în joc decât interese băneşti iar nu reclamaţii de stat civil, care interesează ordinea publică. Aşà dar în asemenea caz se va aplicà principiul pus în art. 1198 c. civ., care scuteşte de probă scrisă pe acel ce a fost în neputinţă de a şi-o procurà, rămânând ca art. 292, 296 şi 297 să se aplice numai atunci, când ar fi vorba de dovedirea filiaţiei legitime ca stare civilă. (Cas. I, 30/903, B. p. 50).

12. Pentru stabilirea gradului de rudenie, când se reclamă o moştenire, şi când partea care o cere este într'un grad de rudenie mai depărtat şi, pentru acest motiv, în imposibilitate să-şi poată procurà acte de stare civilă cu care să poată stabilì legătura de rudenie cu defunctul, proba ce partea reclamantă e datoare să facă nu poate fi atât de riguroasă ca aceia cerută de art. 41 şi 292 şi următorii din codul civil, pentru dovedirea filiaţiunei copiilor legitimi.

Prin urmare, Tribunalul se poate întemeià pe martorii propuşi de ambele părţi pentru a constatà că reclamantul este în grad succesibil mai apropiat cu defunctul. (Cas. I, 13 Aprilie 1907, B. p. 661).

13. Art. 33 şi 292 din codul civil, nu sunt aplicabile decât atunci când este vorba de dovedirea filiaţiunei legitime, iar nu şi atunci când este vorba de stabilirea gradului de rudenie în materie de succesiune; astfel că, în acest caz, rudenia se poate dovedì nu numai prin acte de stare civilă, ci şi prin orice fel de probe admise de lege şi deci, şi prin martori, de oarece nu sunt în discuţie decât interese băneşti, cari privesc ordinea privată. (Cas. I, 3 Februar 1909, B. p. 111).

14. Actul de naştere al cuiva nu poate să dovedească nici filiaţiunea sa maternă decât după ce s'a dovedit mai întâiu căsătoria mamei, căci legea nu admite proba prin actul de naştere a filiaţiunei decât când e vorba de o filiaţiune legitimă (art. 292 din codul civil), ceeace implică proba prealabilă a căsătoriei.

Prin urmare, interpreta greşit art. 292 din codul civil Tribunalul când constată filiaţiunea legitimă a unei persoane numai pe baza actului său de naştere. (Cas. I, 860 din 28 Nov. 1912, B. p. 1917 şi Jur. Rom. 6/913 şi Curier Jud. 12/913. In acelaş sens: Cas. I, 800 din 12 Nov. 1912. Jur. Rom. 4/913).

15. Numai atunci când trebue să se stabilească un grad mai depărtat de rudenie şi deci o serie de naşteri, căsătorii şi decese petrecute la diferite epoci şi în diferite localităţi, se admite, prin derogare dela regula generală, că proba rudeniei se poate face cu orice acte de corespondenţă, titluri de familie, martori şi chiar simple prezumţiuni. (Cas. I, 29 Ianuarie 1913, B. p. 103).

16. Proba prin acte de stare civilă şi prin posesiunea de stat este cerută numai pentru stabilirea filiaţiunei copiilor legitimi într'o acţiune în contestaţiune de stat, iar nici decum pentru stabilirea gradului de rudenie într'un interes pur pecuniar cum ar fi în materie de moştenire, caz în care proba pentru stabilirea rudeniei se poate face în conformitate cu dispoziţiunile art. 33 c. civ. şi prin martori. (Apel Buc. I, No. 40, 1915; „Dreptul" 1915, p. 228).

17. Dovada filiaţiei legitime nu se poate face numai cu actul de naştere, cum pare să autorize art. 292 c. civ. căci acest act nu dovedeşte decât faptul naşterei din partea mamei; pentru filiaţia legitimă se cere dovada identităţei celui care reclamă a castă stare, cu copilul născut, dovada căsătoriei părinţilor prin actul lor de căsătorie sau posesia de stat în cazul art. 179 c. civ. cum şi dovada că reclamantul a fost conceput sau născut în timpul căsătoriei. (Cas. I, 780 din 5 Oct. 1921. Curier Jud. 28/922).

18. Gradele de înrudire în cazurile şi condiţiunile prevăzute de legea chiriilor, pot fi dovedite prin orice probe, în specie, un certificat al Prefecturii Capitalei, iar nu numai decât prin dovada riguroasă a actelor stării civile,

prevăzută de art. 292 c. civ., pentru că în specie nu este vorba de filiaţiune legitimă. (Trib. Prahova s. I, 410 din 7 Iunie 1924, Curier Jud. 37/924).

19. A se vedeà: Art. 1, Index. „Filiaţiune" şi „Retroactivitate" cu notele respective; art. 33, Index: „Filiaţiune", „Naştere", „Posesiune de stat" şi notele respective; art. 286 cu notele 15, 19; art. 308 cu nota 19.

Art. 293. — In lipsă de un asemenea titlu este îndestulătoare posesiunea constantă a statului de copil legitim. (Civ. 33, 177 ur., 291, 294 ur.; Civ. Fr. 320).

Text. fr. Art. 320. — A défaut de ce titre, la possession constante de l'état d'enfant légitime suffit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 11, 12;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 462 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 259 urm., 294, 874; ed. 1-a, III, p. 373;
DALLOZ, *Rép.* Paternité et filiation, 236 urm.; *Suppl.* Paternité et filiation 113 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 47 bis, II;
DEMOLOMBE, V, 206, 208, 211;
MARCADÉ, art. 320, 321, n. 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 459 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a No. 434, 1387-1391.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 260 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 901; VII, p. 560); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*: p. 8; *Observaţie* sub. Trib. Ilfov s. III, 308 din 30 Mart. 1902. Curier Jud. 45/1902. *Observaţie* sub. Cas. I, 385 din 29 Sept. 903. Curier Jud. 60/905;
ALEXANDRESCU TRAIAN, *Notă* sub. Cas. Fr. 30 Nov. 1920. Curier Jud. 10/1922;
CANTACUZINO MATEI. p. 187;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 33;
NACU, I, p. 512, 513.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. După art. 293, în lipsă de actele stărei civile, filiaţiunea copiilor legitimi se poate dovedì prin orice acte şi prin posesiunea de stat. Dacă dar registrul de stare civilă a fost distrus, în atare caz instanţa de fond e în drept să se întemeeze pe diferitele acte şi faptele procesului, pentru a-şi face convingerea că partea aveà posesiunea de stat de fiu legitim. (Cas. I, 249/88, Oct. 12/88, B. p. 843).

2. Deciziunea judecătorului de fond prin care declară că. din depunerile martorilor şi din actele produse, îşi formează convingerea că un copil a fost recunoscut ca fiu al cuiva şi a avut posesiunea de stat constantă, constitue o deciziune de atribut suveran, care scapă de cenzura Curţei de casaţiune. (Cas. I, 10/95, B. p. 11).

3. Posesiunea de stat este o stare de fapt şi ea rezultând dintr'o reuniune de fapte tinzând a stabilì între un individ şi soţii dintr'o căsătorie un raport de filiaţiune, această posesiune trebue să existe faţă de ambii soţi şi nu poate rezultà faţă de unul din soţi dintr'o prezumţie legală, ci trebue să rezulte în mod indiviz faţă de ambii soţi legătura de fiu legitim, tot din circumstanţe de fapt. Numai într'un singur caz cel ce voeşte a-şi dovedì filiaţiunea de stat ar puteà fi dispensat de a-şi dovedì această posesiune şi faţă de mama sa, atunci când dânsa ar fi murit din naştere. (Trib. Ilfov, III, C. Jud. 45/902).

4. In lipsa actului de naştere, posesiunea de Stat de fiu legitim se poate dovedì cu martori. (Cas. I, 4 Mai 1907, B. p. 786).

5. Conform art. 293 din codul civil. în lipsa actului de naştere, este îndestulătoare posesiunea constantă a statului de copil legitim.

Prin urmare, săvârşeşte o omisiune esenţială instanţa de fond când nu se ocupă de mijlocul legal bazat pe pose-

siunea de stat de copil legitim, invocat de parte. (Cas. I, 19 Decembrie 1907, B. p. 1898).

6. Sub imperiul codului civil, când se reclamă o moştenire, proba cu martori este admisibilă pentru dovedirea rudeniei, fiind în joc numai interese pur materiale, iar nu chestiuni propriu zise de filiaţiune. (Cas. I, 8 Mai 1909, B. p. 549).

7. După art. 293 din codul civil, în lipsă de act de naştere este îndestulătoare posesiunea constantă a statului, de copil legitim pentru dovedirea filiaţiunei legitime, iar art. 294 din codul civil arată cari sunt faptele mai de căpetenie cari constituesc posesiunea de stat.

Prin urmare, când instanţa de fond constată că partea a dovedit faptele enumerate de art. 294 din codul civil, din care rezultă posesiunea de Stat, aceasta constitue o constatare de fapt lăsată la suverana apreciere a judecătorilor de fond. (Cas. I, 712 din 31 Oct. 1911, B. p. 1240, Curier Jud. 6/912).

8. Tribunalul nu comite exces de putere şi nu violează art. 1 şi 293 c. civ. şi cap. II, p. VI din C. Caragea, când constată şi admite dovada posesiei de stat de copil legitim sub imperiul legii Caragea, de oarece, deşi posesia de stat de copil legitim nu erà reglementată de acea legiuire, însă ea rezultă dintr'o continuitate de fapte care s'au petrecut într'un interval de timp urmat după naşterea copilului ce invoacă legitimitatea. Astfel că, deşi naşterea acestuia a avut loc sub imperiul legei Caragea, totuşi faptele din care rezultă posesia de stat de fiu legitim au urmat şi sub imperiul cod. civil actual, care recunoaşte şi reglementează un asemenea mijloc de dovedire a filiaţiunei legitime. Pe lângă aceasta, stabilirea filiaţiunei legitime faţă de tată nu se poate deduce decât tot din aceleaşi fapte care constituesc posesia de stat de fiu legitim, adică că tatăl l-a tratat şi îngrijit de creşterea copilului, ca fiind fiul său legitim. (Cas. I, No. 687, 1913; „Jurispr. Rom." 1914, p. 20).

9. Din redacţiunea art. 293 şi 295 c. civ., rezultă că numai atunci când şi titlul de naştere şi posesiunea de stat civil concordă, fără a se contrazice în ceva, este oprita reclamarea unei alte stări civile, iar nu şi în cazul când actul de naştere nu există sau posesia de stat îl contrazice.

Prin urmare, un copil născut din o căsătorie legitimă, al cărui act de naştere nu se prezintă, poate să reclame posesia de stat de copil legitim al bărbatului de al doilea al mamei sale şi să vie la succesiunea acestuia, fără să i se poată opune că este copilul legitim al primului bărbat al mamei sale, în virtutea maximei *„pater is est..."*, fiind născut în timpul acelei prime căsătorii. (Cas. I, dec. No. 410, din 17 Iunie 1915; „Jurispr. Rom." 1915, p. 402).

10. Proba prin acte de stare civilă şi prin posesiunea de stat este cerută numai pentru stabilirea filiaţiunei copiilor legitimi într'o acţiune în contestaţiune de stat, iar nici de cum pentru stabilirea gradului de rudenie într'un interes pur pecuniar cum ar fi în materie de moştenire, caz în care proba pentru stabilirea rudeniei se poate face în conformitate cu dispoziţiunile art. 33 c. civ. şi prin martori. (Apel Buc. I, No. 40, 1915; „Dreptul" 1915, p. 228).

11. A se vedeà: Art. 33, Index şi notele respective; art. 286 cu nota 15; art. 292 cu notele 2, 9.

Art. 294. — Posesiunea de stat se statorniceşte prin întrunirea de fapte îndestulătoare, ce arată legământul de filiaţiune şi rudenie între un individ şi familia din care pretinde a face parte.

Cele mai de căpetenie din aceste fapte sunt: că acel individ a purtat în totdeauna numele părintelui al cărui fiu se pretinde a fi; că tatăl l-a tratat ca pe fiul său şi a îngrijit, în această calitate, de creşterea, de întreţinerea şi de stabilirea sa.

Că a fost recunoscut în această calitate întotdeauna în societate.

Că a fost recunoscut în această calitate de către familie. (Civ. 185, 293; Civ. Fr. 321).

Text. fr. Art. 321. — La possession d'état s'établit par une réunion suffisante de faits qui indiquent le rapport de filiation et de parenté entre un individu et la famille à laquelle il prétend appartenir.

Les principaux de ces faits sont.

Que l'individu a toujours porté le nom du père auquel il prétend appartenir;

Que le père l'a traité comme son enfant, et a pourvu, en cette qualité, à son éducation, à son entretien et à son établissement;

Qu'il a été recónnu constamment pour tel dans la société;

Qu'il a été reconnu pour tel par la famille.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI. p. 12, 13;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 462 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 259. 264, 874: ed. 1-a, III, p. 373;
DALLOZ, *Rép.* Paternite et filiation, 237 urm.; *Suppl.* Paternité et filiation, 113 urm ,
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 47 bis, IV;
DEMOLOMBE, V, 212, 216;
MARCADÉ, art. 320; 321, no. 2;
MOURLON, ed. 7-a. I, p. 459 urm;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 434, 1387-1391.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II. ed. 2-a, p. 260 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 901; VII, p. 560), *Droit ancien et moderne de la Roumanie:* p. 8: *Observație* sub. Trib. Ilfov S. III, 308 din 30 Mart. 1902. Curier Jud. 45/1902; *Observație* sub. Cas. I, 23 Aprilie 1920. Tribuna Juridica 12-13-14/1921;
CANTACUZINO MATEI, p. 187;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 33;
NACU, I, p. 513:
ROSENTAL S., *Notă* sub. Trib. Ilfov s. III, 159 din 12 Mart. 1921. Pand. Rom. 1923, II, 129.

Jurisprudență.

1. Posesiunea de stat de copil legitim, coroborată cu actul de naștere, dispensează de a dovedi alt-fel căsătoria părinților. (Apel Buc. I, 90, Apr. 21/93, *Dr.* 36/93).

2. A se vedeà și *notele* 4, 7, 8 de sub art. 293.

Art. 295. — Nimeni nu poate reclamà o stare civilă contrarie aceleia ce-i dă titlul său de naștere, și posesiunea de stat, conform[1]) acestui titlu.

Și vice-versa, nimeni nu poate contestà starea civilă acelui care o posesiune de stat, conform[1]) titlului său de naștere. Civ. 178, 179, 292, 294; Civ. Fr. 322).

Text. fr. Art. 322. — Nul ne peut réclamer un état contraire à celui que lui donnent son titre de naissance et la possession conforme à ce titre;

Et réciproquement, nul ne peut contester l'état de celui qui a une possession conforme à son titre de naissance.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 21, 22;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 466 urm.;
BEUDANT, II, 514;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 261. 268, 346; ed. 1-a, III, p. 373;
DALLOZ, *Rép.* Paternité et filiation, 255 urm., 340 urm., 380 urm.; *Suppl.*, Paternité et filiation, 119 urm., 150 urm., 167 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 48 bis, I, III și IV;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 467;
DEMOLOMBE, V, 222-224, 226, 229, 481;

1) In loc de *„conform"* ar trebui cetit *„conformă"* fără virgulă înainte, după cum este și în textul francez corespunzător.

HUC, III, 328;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 462, 463;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1392.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 265 urm., 266, 309; (III, part. II, ed. 2-a, p. 901: VII, p. 314; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8;
CANTACUZINO MATEI, p. 186, 187, 198;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 34;
LĂZĂRESCU EM. ALEX., *Nota* sub. Trib. Ilfov, s. III, 159 din 12 Martie 1921. Curier Jud. 19/1921;
NACU, I, p. 514, 515;
PLASTARA GEORGE, *Nota* sub Cas. I, 73 din 2 Mai 1919. Pand. Rom. 1922-I-86;
ROSENTAL S., *Notă* sub Trib. Ilfov s. III, 159 din 12 Martie 1921. Pand. Rom. 1923-II-129.

Jurisprudență.

1. Deși art. 295 c. civ., care se referă la filiațiunea legitimă iar nu la cea naturală, prevede că starea civilă nu poate fi contestată și că numai tatăl sau moștenitorii săi pot să conteste legitimitatea noului născut, însă prin aceasta se înțelege acțiunea în tăgada paternității iar nu și o contestare de legitimitate, care poate fi exercitată de toți cei ce au interes fie moral, fie bănesc. (Trib. Gorj, C. Jud. 25/906).

2. Imprejurările și elementele din cari se deduce că cineva este fiul legitim al unor soți săvârșiți din viață, constituind o chestie de fapt, se apreciază în mod suveran de instanțele de fond și scapă de controlul Curții de Casație. (Cas. I, 22 Martie 1906, B. p. 512).

3. După dispoziția art. 179, combinat cu art. 295 din codul civil legitimitatea copiilor născuți din două persoane, cari au vietuit împreună în public, ca bărbat și femeie, și cari amândouă au încetat din viață, nu poate fi contestată sub singurul cuvânt că nu se prezintă actul de căsătorie, oridecâteori această legitimitate se dovedește printr'o posesiune de stat necontrazisă prin actul de naștere. (Cas. I, 22 Martie 1906, B. p. 512).

4 Dupa dispozițiunile art. 295 din codul civil, nu se poate contestă starea civilă a aceluia ce are o posesiune de Stat, conform titlului său de naștere. (Cas. I, 5 Iunie 1906, B. p. 1069).

5. Din momentul ce, potrivit art. 295 din codul civil, nimeni nu poate reclamă o stare civilă contrarie aceleea ce îi dă titlul său de naștere și posesiunea de Stat, conform acestui titlu, și nimeni nu poate contestă starea civilă a aceluia ce are o posesiune de Stat conformă titlului său de naștere, urmează ca cererea făcută înaintea unei instanțe de fond, în scopul de a dovedi posesiunea de Stat, conform cu titlul de naștere, este o cerere de natură a schimbă soluțiunea pricinei, și deci, omisiunea instanței de fond de a se pronunță asupra unei asemenea cereri constitue o omisiune esențială. (Cas. I, 919 din 18 Dec. 1912, B. p. 2118, Jurispr. Rom. 11 913).

6. Din redacțiunea art. 293 și 295 c. civ. rezultă că numai atunci când și titlul de naștere și posesiunea de stat civil concordă, fără a se contrazice în ceva, este oprită reclamarea unei alte stări civile, iar nu și în cazul când actul de naștere nu există sau posesia de stat îl contrazice.

Prin urmare, un copil născut din o căsătorie legitimă, al cărui act de naștere nu se prezintă, poate să reclame posesia de stat de copil legitim al bărbatului de al doilea al mamei sale și să vie la succesiunea acestuia, fără să i se poată opune că este copilul legitim al primului bărbat al mamei sale, în virtutea maximei „*pater is est...*“, fiind născut în timpul acelei prime căsătorii. (Cas. I, No. 410, 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 402).

7. Articolele 295 c. civ. și 300 c. civ., prevăzând și subordonând acțiunea penală pentru delictul de suprimarea sau falsificarea statului civil al unei persoane hotărîrii definitive asupra stării civile, nu pot avea în vedere decât cazurile când există contrarietate între actul de naștere și posesiunea de stat sau când lipsește titlul de naștere și posesiunea de stat sau numai unul din aceste două elemente.

Când însă există titlu de naștere și posesiune de stat conformă titlului, art. 295 c. civ., declara inadmisibilă în principiu reclamațiunea stării civile contrarie aceleia, care rezultă din cele două elemente întrunite.

In atare caz o persoană nu poate, prin urmare, să reclame pe nici o cale nici chiar pe calea acțiunii penale, o altă stare civilă decât aceia pe care i-o dă titlul său de naștere unit cu posesiunea de stat statornică conformă titlului. (Cas. I, dec. No. 349, din 13 Iunie 1916; Jurispr. Rom. 12/919, p. 610).

8 Nimeni nu poate reclamă, dar nici contesta starea civilă a acelui care are o posesiune de stat conformă titlului său de naștere. Prezumpțiunea de legitimitate, legiuitorul a voit s'o facă atât

de intangibilă în cât a interzis Ministerului Public să intervină în asemenea ocaziuni chiar şi numai pentru ca să dea vre-o informaţie (art. 295, 299, 300 c. civ.) deşi la baza supresiunilor sau supoziţiunilor de stat, se găseşte un delict grav şi câte odată o crimă. Călăuzit de asemenea principii, legiuitorul a oprit chiar şi admiterea probei cu martori dând crezământ numai actului de stare civilă întărit cu posesiunea de stat. (Trib. Ilfov, s. III, 159 din 12 Mart. 1921. Curier Jud. 19 921, Pand. Rom. 1923, II, 129).

9. Dispoziţia art. 295 cod. civ., după care nimeni nu poate reclamă o stare civilă contrară celei ce-i dă titlul său de naştere şi posesia de stat potrivită acestui titlu, presupune condiţia prealabilă că este stabilită căsătoria dintre pretinşii autori ai copilului.

Când dupa cum este dovedit în speţă, între pretinsul tată al reclamantei şi mama sa, n'a existat căsătorie în momentul naşterii, art. 295 c. civ. nu mai este aplicabil, căci numai este concordanţă între posesiunea de stat şi titlul de naştere.

Fiind prin urmare constatată filiaţiunea legitimă în sensul indicat mai sus, şi cererea reclamantei de rectificare a actului său de naştere are a fi primită. (C. Apel Galaţi s. I, 194 din 12 Oct. 1923, Jurispr. Gen. 1924 No. 56).

Art. 296. — In lipsă de titlu şi de posesiune de stat statornică, ori dacă copilul a fost înscris, sau sub nume mincinoase, sau ca născut din tată şi mamă necunoscuţi, dovada filiaţiunei se poate face prin martori.

Cu toate acestea dovada nu poate fi primită decât atunci când există un început de dovadă înscris, oricând presumţiunile sau indiciurile ce rezultă din fapte constatate sunt de o astfel de gravitate, încât să se poată primì admiterea dovezii prin martori. (Civ. 33, 38, 196, 292 urm., 297 urm., 1197, 1199, 1303; Pr. civ. 162, 185 urm., 201 urm.; Civ. Fr. 323).

Text. fr. Art. 323. — A défaut de titre et de possession constante ou si l'enfant a été inscrit, soit sous de faux noms, soit comme né de père et mère inconnus, la preuve de filiation peut se faire par témoins.

Néanmoins cette preuve ne peut être admise que lors qu'il y a commencement de preuve par écrit, ou lorsque les présomptions ou indices résultant de faits des lors constants sont assez graves pour déterminer l'admission.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 7, 14, 16, 204;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 471 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 258 urm., 278, 296; ed. 1-a, III, p. 373;
DALLOZ, *Rép.* Paternité et filiation 265 urm.; *Suppl.*, Paternité et filiation 122 urm.;
DEMOLOMBE, V, 239, 502, 567;
HUC, III, 42, 44;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 463 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1393, 1398.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 260, 263, 267 urm.; 340; (III, part. II, ed. 2-a, p. 901; VII, p. 117, 253 nota, 276); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8; *Observaţie* sub. Cas. I, 261 din 5 Iunie 1906. Dreptul 81/1906; *Observaţie* sub. Cas. I, 385 din 29 Sept. 1903. Curier Jud. 60/905;
CANTACUZINO MATEI, p. 189, 190, 191, 192;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 33;
NACU, I, p. 516, 537, 538; II, p. 845;
ROSENTAL S., *Notă* sub. Trib. Ilfov s. III, 159 din 12 Martie 1921. Pand. Rom. 1923-II-129.

Jurisprudenţă.

1. Dupa art. 293 şi 296, în lipsă de acte de naştere, dovada filiaţiunei se poate face prin posesiunea de stat şi martori. (Cas. I, 281/Sept. 25/89. B. p. 762).

2. Prin ultimele dispoziţiuni ale art.

296, legiuitorul, în materie de filiaţiune, derogând regulelor de drept comun, lasă judecătorilor de fond de a aprecià în mod suveran dacă prezumţiunile sunt destul de grave pentru a'i determinà sa admita proba testimonială, astfel ca deciziunea lor în această privinţă scapă controlului curţii de casaţie. (Cas. I, 146/Apr. 18 90. B. p. 436).

3. In materie de filiaţiune legiuitorul, derogând regulelor dreptului comun, lasă judecătorilor de fond dreptul de a admite dovada prin martori, când prezumţiunile sau indiciile, ce rezultă din fapte constante, prezintă un caracter de gravitate, iar aprecierea judecatorilor de fond în această privinţă scapă censurei Curţei de casaţie. (Cas. I, 294/97. B. p. 1041).

4. Pentru dovedirea filiaţiei naturale se aplică art. 308 c. civ., iar nu art. 295 şi 297 c. civ. căci aceste texte prevăd o procedură specială pentru dovedirea filiaţiei legitime, ca excepţie la modul de probaţie după dreptul comun. Aceasta deosebire de favoare rezultă clar din dispoziţiile art. 308 c. civ., care prevede că pentru filiaţia naturală nu se admite proba cu martori, decât când există un început de probă scrisă, pe când art. 296 pentru filiaţia legitima admite proba cu martori şi atunci când sunt numai prezumţii grave. Din această intenţie a legiuitorului rezultă că pentru probarea filiaţiei naturale trebue să se aplice regulile dreptului comun, astfel că începutul de probă scrisă pentru probarea acestei filiaţii trebue să îndeplinească condiţiile din art. 1197 c. civ. (Cas. I, 489/903, B. p. 1343).

5. Instanţa de fond care, în dovedirea filiaţiunei, admite proba cu martori, fără un început de dovadă sau prezumţiuni, facând probabilă filiaţiunea ce se dovedeà cu martori, pronunţă o hotărîre nesuficient motivată şi lipsită de bază legala. (Cas. I. 158 din 1905. B. p. 354).

6. Proba identităţei copilului nu se poate face prin martori, decât numai atunci când va există un început de dovadă scrisă, emanat fie dela mamă, fie dela alte persoane interesate în contestaţiune, care să facă de crezut faptul identităţei copilului. (C. Apel Bucureşti II, Drept 30 905).

7. Trecerea unui act de naştere în condică, la rândul lui, dar neiscălit de ofiţerul stării civile, constitue un indiciu şi o prezumţiune destul de gravă, ca în puterea art. 296 din codul civil, chiar şi în lipsă de titlu şi de posesiune de Stat statornică, să se admită proba cu martori pentru complectarea probei, rezultând dintr'un asemenea registru oficial. (Cas. I, 5 Iunie 1906, B. p. 1069).

8. Proba testimoniala, edictată de art. 296 c. civ., pentru dovedirea filiaţiunei legitime, atunci când ar există prezumţiuni sau indicii de oarecare gravitate ce rezultă din fapte constante, nu se poate întinde şi aplicà şi la dovedirea maternitaţii naturale, unde prin art. 308 legiuitorul nu a admis proba cu martori, decât atunci când ar există un început de dovadă scrisă, emanat dela pretinsa mamă. (Cas. I, dec. No. 135, din 24 Febr. 1916; „Jur. Rom." 1916, p. 338).

9. A se vedeà: Art. 308 cu notele 1, 4, 5-7.

Art. 297. — Inceputul de dovadă înscris rezultă din titluri de familie, registre şi hârtii casnice ale tatălui sau ale mamei din acte publice sau chiar private, emanate dela una din părţile ce figurează în contestaţiune, sau care ar aveà vreun interes în cestiune dacă ar fi în viaţă. (Civ. 33, 296, 308, 1197; Civ. Fr. 324).

Text. fr. Art. 324. — Le commencement de preuve par écrit résulte des titres de famille, des registres et papiers domestiques du père ou de la mère des actes publics et même privés émanés d'une partie engagée dans la contestation, ou qui y aurait intérêt si elle était vivante.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 15;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 471 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, 263, 296; II. p. 201; ed. 1-a III, p. 373;
DALLOZ, *Rép.* Paternité et filiation, 237, 269 urm.; *Suppl.* Paternité et filiation, 127 urm ;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 51 bis, I;
DEMOLOMBE. V. 245, 246;
HUC, III, 40, 44;

LAURENT, III, 417;
MARCADÉ, art. 324, No. 2;
MOURLON, ed 7-a, I, p. 463 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1393, 1398.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 260, 263, 267 urm., 310; (III, part. II, ed. 2-a, p. 901; VII, p. 117, 253 nota, 276); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8; *Adnotaţie* sub. Trib. civil din Mons (Belgia) 28 Ian. 1899. Curier Jud. 15/1900; *Observaţie* sub. Trib. Chateauroux 14 Sept. 1922. Pand. Rom. 1923-III-67;
CANTACUZINO MATEI, p. 191, 198;
NACU, I, p. 516, 517, 537; II, p. 845.

Jurisprudenţă.

1. Instanţa de fond este suverană să constate în fapt daca constitue un început de dovadă scrisă, în sensul art. 1197 sau al art. 297 combinat cu art. 308 cod. civ., actul de naştere al unui copil care a fost înlăturat de instanţa de fond ca constituind o dovadă complectă a filiaţiunei naturale, pe motiv că aceea care a declarat naşterea copilului nu a fost mama sa, aşà cum cere art. 304 c. civ., ci o altă persoană streină, care s'a prezentat ofiţerului stărei civile. (Cas. I, No. 135, 1916; „Jurispr. Rom." 1916, p. 338).

Art. 298. — Dovada contrarie se va puteà face prin toate mijloacele proprii de a statornicì, că reclamantul nu e copilul mamei ce pretinde că are, sau, chiar fiind maternitatea dovedită, că nu e copilul bărbatului mamei. (Civ. 286, 290, 291, 296; Pr. civ. 205; Civ. Fr. 325).

Text. fr. Art. 325. — La preuve contraire pourra se faire par tous les moyens propres à établir que le réclamant n'est pas l'enfant du mari de la mère.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 15;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 474;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 278, 333, 354, ed. 1-a, III, p. 373;
DALLOZ, *Rép.* Paternité et filiation, 288 urm.; *Suppl.* Paternité et filiation, 132 urm.;
DEMOLOMBE, V, 255, 257-259;
HUC, III, 49;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 463 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1459, 1463.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 272 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 901; VII, p. 117, 253, nota, 276); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8;
CANTACUZINO MATEI, p. 192;
NACU, I, p. 517, 518.

Art. 299. — Tribunalele civile vor fi singure competinte a hotărî asupra reclamaţiilor privitoare la starea civilă. (Civ. 84 urm., 180 urm., 182, 300 urm.; C. com. 884; Pr. Civ. 80, 340; Civ. Fr. 326).

Text. fr. Art. 326. — Les tribunaux civils seront seuls compétents pour statuer sur les réclamations d'état.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 22;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 595 urm.;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 323 urm.; ed. 1-a III, p. 373;
DALLOZ, *Rép.* Paternité et filiation, 363 urm.; *Suppl.* Paternite et filiation, 162 urm.;
DEMOLOMBE, V, 265, 266;
HUC. III. 52;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 469;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1403-1405, 1507.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 274 urm., 362; (III, part. II, ed. 2-a, p. 901; VII, p. 640 urm. 666); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8, 246:
CANTACUZINO MATEI, p. 191, 199;
NACU, I, p. 523, 524.

Jurisprudenţă.

1. Legiuitorul, în vederea unui înalt interes de ordin social şi pentru a asigurà liniştea familiilor, a stabilit ca principiu că cestiunile de stare civilă, adică fie acţiunea în reclamaţiune de stat, fie aceea de contestaţiune a stării civile, să fie judecate numai de instanţele ordinare civile şi cu garanţia celor două grade de jurisdicţiune. (Cas. III, 20 Aprilie 1906, B. p. 819).

2. Instanţele cari judecă contravenţiunile la legea timbrului şi înregistrării, având un caracter excepţional, ele nu sunt competinte de a judecà în această calitate chestiunile de stare civilă a persoanelor, fără a violà principiul de mai sus, stabilit prin art. 299 şi 300 codul civil. (Cas. III, 20 Apr. 1906, B. p. 819).

3. Judecatorul care se află învestit cu judecarea unei acţiuni, este prin aceasta chiar învestit cu judecarea tuturor cererilor, excepţiunilor sau mijloacelor de apărare, invocate în contra sau în sprijinul acţiunei principale, şi dela rezolvarea cărora atârnă soluţiunea acţiunei.

In aplicarea acestui principiu legiuitorul, prin art. 83 legea judecătoriilor de ocoale, a prevazut că înaintea acestor judecătorii se pot invocà toate mijloacele de apărare şi excepţiunile cari, după dreptul comun, sunt admisibile în raport cu natura şi importanţa afacerei.

Prin urmare, într'o acţiune de competinţa judelui de ocol, dacă se contestă filiaţiunea celui ce reclamă un pământ, tot judele de ocol e competinte să judece şi această contestaţiune relativă la dovedirea filiaţiunei, întru cât are competinţa să judece acţiunea principală. (Cas. I, 22 Oct. 1913, B. p. 1771).

Art. 300. — Acţiunea criminală în contra unui delict pentru suprimarea stărei civile, nu va puteà începe decât după ce s'a dat hotărîrea definitivă asupra chestiunei stărei civile. (Civ. 38, 39, 180, 181, 299, 302; C. p. 275; Pr. pen. 8, 21; Civ. Fr. 327).

Text. fr. Art. 327. — L'action criminelle contre un délit de suppresson d'état. ne pourra commencer qu'après le jugement définitif sur la question d'état.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 23;
BAUDRY ET CHÉNEAUX. *Personnes*, III, 595, urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed 2-a, I, p. 323, urm.; II, p. 241; ed. 1-a, III, p. 373;
DALLOZ. *Rép.* Paternité et filiation, 364 urm.; *Suppl.* Paternité et filiation, 162 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 53 bis, 11;
DEMOLOMBE, V, 270, 273, 275;
FAUSTIN HÉLIE. *Instr. crimin.* II, 848, 849, 852;
HUC, III. 52, 53;
MOURLON, ed. 7-a, I. p. 469 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1406, 1507.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 274 urm.; 352; (III, part. II, ed. 2-a, p. 901; VII, p. 640 urm.. 666); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8, 246;
CANTACUZINO MATEI, p. 191, 199;
NACU. I. p. 523, 524.

1. Deși prevenitul de bigamie a făcut cerere curții să suspende acțiunea criminală până se va judecă acțiunea validității primei căsătorii, dar întru cât nu i-a dovedit că intentase acțiune la tribunalul civil și că atunci când s'a judecat delictul de bigamie, eră pendinte înaintea instanței civile acea acțiune, fără cuvânt impută curței că a violat art. 300. (Cas. II, 367/90, Iulie 27/90, B. p. 928).

2. Este inadmisibilă o acțiune în reclamațiune de stat intentată pe cale civilă de ministerul public care, potrivit art. 300 c. civ., nu poate porni nici măcar acțiune publică pentru delictul de supresiune de stat, până ce nu se pronunță o hotarîre definitivă în acțiunea civilă de reclamațiune sau contestațiune de stat, intentată de cei în drept, de oarece chestiunea de stat civil este o chestiune prejudicială care suspendă nu numai judecata penala, dar chiar punerea în mișcare a acțiunei publice. (Trib. Vâlcea I, Dec. 1913; „Dreptul" 1914, p. 303).

3. Articolele 295 c. civ. și 300 c. civ., prevăzând și subordonând acțiunea penală pentru delictul de suprimarea sau falsificarea statului civil al unei persoane hotărîrii definitive asupra stării civile, nu pot aveà în vedere decât cazurile când există contrarietate între actul de naștere și posesiunea de stat, când lipsește titlul de naștere și posesiunea de stat sau numai unul din aceste două elemente.

Când însă există titlu de naștere și posesiune de stat conformă titlului, art. 295 c. civ., declară inadmisibilă în principiu reclamațiunea stării civile contrarie aceleia, care rezultă din cele două elemente întrunite.

In atare caz o persoană nu poate, prin urmare, să reclame pe nici o cale, nici chiar pe calea acțiunii penale, o altă stare civilă decât aceia pe care i-o dă titlul său de naștere unit cu posesiunea de stat statornică conformă titlului. (Cas. I, dec. No. 349 din 13 Iunie 1916; „Jurispr. Rom." 12/919, p. 610).

4. A se vedeà art. 299 cu notele 1 și 2.

Art. 301. — Acțiunea pentru reclamarea stărei civile este neprescriptibilă în privirea copilului. (Civ. 302 urm , 1844, 1890; Civ. Fr. 328).

Text. fr. Art. 328. — L'action en réclamation d'état est imprescriptible à l'égard de l'enfant.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 20, 21;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 590, 591;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 335, 339; ed. 1-a, III, p. 373;
DALLOZ, *Rép.* Paternité et filiation, 340 urm., 384; *Suppl.* Paternite et filiation, 150 urm., 170;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 55 bis, VII;
DEMOLOMBE, V, 280. 281, 299, 303-308;
HUC, III, 52;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 471 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1401, 1507.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 280 urm., 362; (XI, p. 85, 213 No. 3); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8; *Nota* sub. Trib. civil, Melun (Seine et Marne) 9 April 920, Curier Jud. 2/924;
CANTACUZINO MATEI, p. 83, 192, 199;
NACU, I, p. 519.

Art. 302. — Acțiunea pentru reclamarea stărei civile nu se va puteà pornì de către moștenitorii copilului, care n'au reclamat decât când acesta ar fi murit minor, sau în termen de 5 ani după împlinirea etăței majore. (Civ. 291 urm., 301, 303, 315-342, 653; Civ. Fr. 329).

Text. fr. Art. 329. — L'action ne peut être intentée par les héritiers de l'enfant qui n'a pas réclamé, qu'autant qu'il est décédé mineur, ou dans les cinq années après sa majorité.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, VI, p. 18-20;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, III, 581 urm.;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 330 urm., 335, 338; ed. 1-a, III, p. 373;
Demante et Colmet de Santerre, II, 54 bis, VI;
Demolombe, V, 280 urm., 284, 290, 291, 294-297, 302 urm.;
Marcadé, art. 330, n° 2 şi 4; 1116, n° 2;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 471, urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1407, 1410.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 282 urm., 336; (XI, p. 85); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8;
Cantacuzino Matei, p. 192, 199;
Docan P. George, *Minoritatea*, p. 34;
Nacu, I, p. 520.

Jurisprudenţă.

1. Art. 302 nu se opune ca mama să dovedească că este mamă naturală a defunctului său copil natural, de oare ce acest articol reglementează exerciţiul acţiunei transmisă moştenitorilor, iar nici de cum pe al aceleia născută originarmente în mâna mamei, care o poate exercità *in eo nomine proprio*, după cum copilul ar fi putut-o exercità pe a sa înainte de a o transmite erezilor săi. (Apel Buc. I, 267, Febr. 9/85, *Dr*. 40/85).

2. Art. 302 se aplică şi la copiii naturali născuţi sub legea veche, când îşi caută maternitatea sub legea nouă. (Trib. Ilfov, IV, 416, Dec. 18/84, *Dr*. 11/85).

Art. 303. — Moştenitorii pot urmărì acţiunea deschisă de către copil, afară numai dacă acesta se va fi lepădat formal, sau ar fi lăsat să treacă 3 ani fără a o mai urmărì însuşi, socotindu-se de la cel din urmă act de procedură. (Civ. 291 urm., 301 urm., 653; Pr. civ. 253 urm., 316 urm., 343, 345; Civ. Fr. 330).

Text. fr. Art. 330. — Les héritiers peuvent suivre cette action lorsqu'elle a été commencée par l'enfant, à moins qu'il ne s'en fût désisté formellement, ou qu'il n'eût laissé passer trois années sans poursuites, à compter du dernier acte de la procédure.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, VI, p. 18-22, 24-26;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, III, 585 urm.;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 330 urm., 335, 338; ed. 1-a, III, p. 373;
Dalloz, *Rép.* Paternité et filiation, 273. 352 urm.; *Suppl.* Paternité et filiation 153 urm.;
Demolombe, V, 289, 291-293, 307-321, 325, 327-329;
Huc, III, 58, 60;
Marcadé, art. 330, No. 4, 6;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 471 urm.:
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1407, 1410:

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p 282 urm.; 336; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 463; XI. p 85); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8;
Cantacuzino Matei, p. 192, 199;
Docan P. George, *Minoritatea*, p. 34;
Nacu, I, p. 521, 522.

CAPITOLUL III

Despre copiii naturali.

Secţiunea I. — *Despre legitimarea copiilor naturali* [1].

Art. 304. — (Mod. L. 15 Martie 1906 [2]). Copiii născuţi sau concepuţi afară din căsătorie vor fi legitimaţi prin căsătorie făcută după naştere între tatăl şi mama lor, când aceştia îi vor fi recunoscut fie prin actul de naştere, fie prin act autentic anterior căsătoriei, fie prin actul chiar de căsătorie.

Această regulă se aplică cu putere interpretativă a legei actuale.

Copie după actul autentic de recunoastere va fi trimisă de grefierul tribunalului, unde a fost, autentificat la ofiţerul stărei civile, care a înscris naşterea copilului spre a se face menţiune pe marginea actului.

Grefierul şi ofiţerul stărei civile cari vor neglijà îndeplinirea acestor forme vor fi pedepsiţi cu amendă până la 100 lei.

Text. fr. Art. 331. — Les enfants nés hors mariage, autres que ceux nés d'un commerce incestueux ou adultérin, pourront être légitimés par le mariage subséquent de leurs père et mère, lorsque ceux-ci les auront légalement reconnus avant leur mariage, ou qu'ils les reconnaîtront dans l'acte même de célébration.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 64-67, 69, 70;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 731 urm.;
BEUDANT, II, 652;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a. I, p. 179, 269, 306 urm.; 310 urm., 331;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 57 bis, I, VII; 67 bis, IV, VI;
DEMOLOMBE, V, 345, 346, 351, 352 urm., 358, 360, 362-366;
HUC, III, 66. 67;
MARCADÉ, art. 331;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 475, 476. 477;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1552-1565.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 293 urm., 319; (I, ed. 2-a, p. 300, 669); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 10; *Observaţie* sub. Trib. Iaşi s. II, 11 Martie 1906. Dreptul 25/1906; *Observaţie* sub. Cas. I, 99 din 16 Martie 1907. Dreptul 45/1907; *Observaţie* sub. Trib. Vâlcea 652 din 25 Sept. 1903. Curier Jud. 21/1904; *Notă* sub. Cas. I, 60 din 2 Febr. 921. Pand. Rom. 1922-I-279; *Observaţie* sub. Cas. II, 145 din 30 Oct. 1917. Tribuna Juridică 18-19/1920; *„Legislaţia copiilor naturali în dreptul nostru"*. Tribuna Juridică 9-14/1919; *Observaţie* sub. C. Apel Toulouse, 8 Mai 1922. Pand. Rom. 1923-III-67; *Nota* sub. Trib. civil Nice, 10 Nov. 1922. Jurispr. Gen. 18/1924 No. 1052.
ATHANASIU ANGHEL, *„Câteva cuvinte asupra modificării art. 304 c. civil"*. Curier Jud. 37/1906;
CANTACUZINO MATEI, p. 195, 196;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 35, 36, 42, 46;
JUVARA ALFRED, *Nota* sub. Trib. Ilfov s. I, 197 din 19 Mart. 1921. Curier Jud. 38/921; *Nota* sub C. Apel Buc. s. III. 328 din 27 Nov. 922. Curier Jud. 8/923;

---

1) In codul civil francez, exista şi o *a doua secţiune*, intitulată: *„Despre recunoaşterea copiilor naturali"*, secţiune ce a fost suprimată de legiuitorul român. A se vedeà şi nota art. 48, cod. civ.

2) **Text vechiu al art. 304.** Copiii născuţi sau concepuţi afară din căsătorie, se vor putea legitima prin căsătorie, făcută după naştere între tatăl şi mama lor, când aceştea îi vor fi recunoscut, chiar prin actul lor de căsătorie. (Civ. 43 183,134, 233, 307, 803; Reg. act. st. civ. 97; 129, 130; Lege autorizând luarea de măsuri în vederea stării de război cu privire la familia şi averea celor mobilizaţi (Mon. of. 221/914 Art. 9; Decret lege No. 1117 din 14 Mai 1918) (Mon. of. 40/918) Art. 1; Legea asupra numelui din 18 Martie 1895. Art. 4. Civ. Fr. 331).

MAVROJANI ALEXANDRU, „*Recunoaşterea voluntară a copilului natural în codul nos u civil*". Tribuna Juridică, 28-29/1919, 42-44/1919;
MEITANI GEORGE (FIU), „*Despre drepturile copiilor naturali*". Dreptul 31/1902;
MISSIR P., „*Naţionalitatea copiilor legitimaţi*". Dreptul 38/1906
NACU, I, p. 527, 528 urm.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Art. 304 c. civ. admite legitimarea copiilor născuţi înainte de căsătorie, numai prin recunoaşterea lor expresă prin chiar actul de căsătorie şi, în lipsa acestei singure dovezi admisibilă după lege, toate presumpţiunile ce s'ar invocă sunt fără valoare, ele neputând aveà efectul de a înlocuì menţiunea din actul de căsătorie. Această regulă din citatul articol 304 se aplică şi supuşilor austriaci ce locuesc în ţară. (Apel. Buc. I, C. Jud. 25/902).

2. După art. 304 c. civ. român, legitimarea copiilor născuţi înainte de căsătorie nu se poate face decât prin recunoaşterea lor expresă prin chiar actul de căsătorie al părinţilor. Şi, în lipsa unei asemenea menţiuni în actul de căsătorie, toate prezumpţiunile ce s'ar invocă pentru a dovedì posesiunea de stat de copil legitim sunt fără valoare, ele neputând a aveà efectul de a înlocuì menţiunea în actul de căsătorie; iar pretenţiunea că ar fi cel puţin fiul cutărei persoane, de oarece mama sa a fost răpită şi că naşterea coincide cu epoca raptului, nu poate fi luată în consideraţiune, în lipsă de orice probă. (C. Apel Buc. I, Drept. 27/902).

3. Art. 307 c. civ., după care cercetarea paternităţei este interzisă, conţine un principiu de ordine publică şi, prin urmare, n'are nici-o valoare un act făcut pe teritoriul român contrar dispoziţiunei din acest articol. Dispoziţia art. 304 c. civ., după care legitimarea nu se poate face decât prin menţionarea expresă a copiilor în actul de căsătorie, este asemenea de ordine publică, ca nefiind decât un corolariu al prohibiţiunei din art. 307. Astfel, dacă o căsătorie se face în ţară înaintea unui ofiţer român al stărei civile, fiecare act trebuind a fi judecat după legile cari îl instituesc, iar nu după legea streină, pe care părţile n'au avut-o în vedere şi care nu se poate invocă în contra ordinei publice locale, este evident că o asemenea căsătorie în ţară n'are decât efectele ce-i dă legea română, iar nici decum efectele ce i-ar da legile streine, la care nici părţile, nici funcţionarul, nu s'au putut gândì. (C. Apel, Buc. I, Drept. 27/902).

4. In urma modificărei art. 304 din codul civil prin legea din 15 Martie 1906, legitimarea copiilor născuţi sau concepuţi afară din căsătorie, se poate face prin căsătorie subsecuentă, nu numai când copiii au fost recunoscuţi prin chiar actul de căsătorie al părinţilor, dar şi atunci când aceştia îi vor fi recunoscut fie prin actul de naştere fie prin un act autentic, anterior căsătoriei.

Acest text de lege, conform voinţei legiuitorului are efect retroactiv. (Apel Craiova II, *Dr.* 17/908, p. 135).

5. Lipsa de recunoaştere din partea mamei în actul de naştere, nu atrage consecinţa neaplicărei art. 304 din codul civil, de oarece mama nu este obligată să facă declaraţia de naştere, ci numai tatăl, şi în lipsa acestuia, declaraţia se poate face de medici, de chirurgi, de moaşe sau de către orice alte persoane cari ar fi fost de faţă la naştere. (C. Apel Craiova s. II, Dreptul 17/908, p. 135).

6. Recunoaşterea copiilor naturali, instituţie prevăzută de codul civil austriac, este astăzi admisă şi de codul civil român, prin art. 304, în urma modificărei acestui text prin legea din 1906, această dispoziţie având efect retroactiv ca toate legile interpretative.

Recunoaşterea copiilor naturali fiind considerată ca o îndeplinire a obligaţiei naturale, care leagă pe tată de copilul său, este cârmuită, în privinţa efectelor sale, de legea personală a părintelui care a făcut-o. (Apel Iaşi, II, *Dr.* 23 908, p. 179).

7. Copiii născuţi sau concepuţi în afară din căsătorie vor fi legitimaţi prin căsătoria făcută după naştere, între tatăl şi mama lor, când aceştia îi vor fi recunoscut, fie prin actul de naştere, fie prin act autentic anterior căsătoriei, fie prin actul chiar de că-

sătorie, iar această regulă, având a se aplicà cu putere retroactivă, nu se mai poate spune că legitimarea, prin căsătorie subsecuentă, se poate face numai în cazul când copiii au fost recunoscuţi şi prin actul de căsătorie al părinţilor; că, prin urmare, prin această interpretare, dată cu efect retroactiv articolului 304 din codul civil, legiuitorul din 1906 a voit a stabili că acest articol aşà cum a fost redactat, are a se considerà ca astfel chiar dela promulgarea codului civil. (Cas. I, 16 Martie 1907, B. p. 401).

8. După art. 304 din codul civil, modificat la 1905, legitimitatea copilului născut afară din căsătorie poate să rezulte din actul de naştere al copilului, dacă fiind recunoscut ca atare printr'acest act părinţii săi s'au căsătorit legitim în urmă.

Prin urmare, copilul care invoacă calitatea de fiu legitim, nu este suficient să probeze aceasta numai cu actul de naştere, ci trebuie să mai dovedească şi căsătoria părinţilor. (Cas. I, 341 din 29 Sept. 1909, B. p. 941, Jurisprudenţa 32/909).

9. Copiii născuţi sau concepuţi afară de căsătorie devin legitimi prin căsătoria facută după naştere între tatăl şi mama lor, cu condiţia ca ei să fie recunoscuţi fie prin actul de naştere, fie prin act autentic anterior căsătoriei, fie prin actul chiar de căsătorie. Această dispoziţie a legii din 15 Martie 1906 se aplică şi faptelor petrecute înainte de această lege. (Cas. I, 13 Ianuarie 1909, B. p. 3).

10. Dispoziţiunile art. 304 din codul civil, potrivit cărora se pot legitimà prin căsătorie subsecuentă copiii născuţi sau concepuţi în afară de căsătorie, se aplică, indiferent dacă muma în momentul concepţiei acelui copil erà căsătorită sau necăsătorită, deoarece în legislaţiunea noastră, în deosebire de acea franceză, nu se face nici o distincţie între copiii naturali adulterini sau incestuoşi, toţi fiind puşi pe aceeaş linie. (Cas. I, 919 din 18 Dec. 1912, B. p. 2118, Jurispr. Rom. 11/913).

11. După art. 304 din codul civil, astfel cum a fost modificat prin legea din 15 Martie 1906, legitimarea unui copil se poate face nu numai prin actul de căsătorie al părinţilor, ci şi prin actul de naştere al copilului, şi chiar prin act autentic anterior căsătoriei.

Astfel, recunoaşterea făcută de o persoană înaintea ofiţerului stărei civile cu ocazia consimţimântului dat la căsătorie, că copilul este al său, echivalează cu o recunoaştere făcută prin act autentic, în sensul art. 304 din codul civil. (Cas. I, 595 din 11 Sept. 1912, B. p. 1437, Curier Jud. 74/912).

12. După principiile codului civil, copilul natural, născut din părinţi cu naţionalităţi deosebite, nu poate aveà altă naţionalitate decât acea a mamei, chiar dacă în urmă ar fi legitimat prin căsătoria subsequentă a părinţilor, deoarece legitimaţia nu are efect retroactiv şi deci nu poate ridicà copilului drepturile ce a dobândit înainte de căsătoria părinţilor, iar naţionalitatea odată căpătată nu se mai poate pierde decât prin voinţa expresă a aceluia care o dobândeşte. (C. Apel Buc. s. I, 288/911, Curier Jud. 25/1912; In acelaş sens: Cas. III, 452/912, Curier Jud. 36/912).

13. In legislaţiunea noastră, spre deosebire de cea franceză, copiii adulterini şi incestuoşi au fost puşi pe aceiaşi linie cu cei naturali, putând fi legitimaţi prin căsătorie subsequentă a părinţilor lor, după cum aceasta rezultă atât din textul art. 304 c. civil, cum şi din suprimarea art. 335 c. francez, care opreşte chiar recunoaşterea copiilor adulterini şi incestuoşi. (Cas. I, 183 din 27 Febr. 1913, B. p. 355. Jur. Rom. 11/913, Curier Jud. 36/913 şi 45, 1913; Judec. ocol. C. Lung, 527 din 11 Iunie 1923. Bul. Trib. Muscel 12/923, Octombrie).

14. După art. 304 din codul civil modificat la 1906, recunoaşterea copilului natural prin actul său de naştere, dă loc la legitimarea copilului, dacă acea recunoaştere este urmată de căsătoria părinţilor, fără a mai fi nevoe de a se face declaraţiune expresă de recunoaşterea copiilor prin actul de căsătorie, precum erà sub codul civil înainte de modificarea art. 304 din 1906.

Prin urmare, deşi copilul natural a fost recunoscut prin actul său de naştere, dacă însă n'a avut loc căsătoria părinţilor, el nu poate fi considerat ca copil legitimat, şi deci urmează să plătească taxa de înregistrare de 12 la sută, ca străin, pentru legatul ce i s'a lăsat prin testament. (Cas. III, 460 din 26 Nov. 1913, B. p. 2207, Jur. Rom. 1914, p. 140. Curier Jud. 16/914).

15. 1) Dispoziţiunile art. 304 c. civ. astfel cum au fost modificate în 1906, au un caracter imperativ în ceeace priveşte legitimarea copiilor născuţi anterior căsătoriei părinţilor, în sensul că pentru copiii recunoscuţi prin unul din modurile prevăzute de lege, prin căsătoria ulterioară a părinţilor lor, legitimarea are loc ipso jure şi chiar împotriva voinţei lor.

2) Dispoziţiunile art. 304 cod. civil, modificat la 1906, aplicându-se cu putere interpretativă, face corp cu textul codului civil, şi are efect retroactiv faţă de naşterile şi recunoaşterile petrecute înainte de 1906. (Trib. Muşcel, Mai 1913; „Dreptul" 1914, p. 95).

16. Taxa de înregistrare pentru o

donaţiune făcută de către un părinte copiilor săi naturali, este aceea de 12% prevăzută de art. 48 alin. 7 din legea timbrului, deoarece până în momentul legitimărei lor, copiii sunt consideraţi tot ca străini faţă de tatăl lor natural. (Cas. secţiuni unite, decizia No. 3, din 20 Martie 1914, „Jurisprud. Rom." 1914, p. 318, Curier Jud. 30/914).

17. Art. 304 c. civil, modificat în anul 1906, permiţând recunoaşterea prin act autentic anterior căsătoriei, se înţelege că asemenea recunoaştere îşi va produce efectele sale chiar dacă căsătoria nu a avut loc, copilul fiind în asemenea caz natural, însă recunoscut.

Astfel, actul de stare civilă, fiind un act autentic, intră în prevederile art. 304 c. civil.

Prin urmare, un atare act de recunoaştere îşi produce efectele sale nu numai între copil şi părintele care l'a recunoscut, dar şi faţă de moştenitorii lui, el fiind opozabilă chiar terţilor. (Jud. Pueşti-Tutova 17/914, Curier Judiciar 32 1915).

18. Cu toate că actul de legitimare prin căsătorie subsequenta, ca orice act de stare civilă, are forţă probanta erga omnes, că copilul are de mamă şi de tată pe aceia care l-au recunoscut, totuşi aceasta forţă poate fi dărâmată prin proba contrarie de oricine are interes moral sau material spre a stabilì falşitatea recunoaşterei că copilul nu aparţine acelora cari l-au recunoscut probă care se poate face atât prin martori cât şi prin simple prezumţiuni. (C. Apel Buc. s. I, 1/915 Dreptul 1915 p. 180).

19 Acei cari prin diferite acte şi fapte au recunoscut legitimarea unui copil, nu mai pot în urmă să conteste acea legitimare, pe motiv că copilul n'ar fi al acelora cari l'au legitimat, de oarece, în acest caz, nu este vorba de vre-o transacţie asupra stărei civile a copilului, ceiace n'ar fi admisibil, ci de o recunoaştere din partea unor terţii, recunoaştere care este conformă cu posesia de stat a copilului şi cu actul său de legitimare, astfel că ordinea publică şi interesul general nu numai ca nu se opun la confirmarea unei stări de fapt existente, dar din potrivă, constituesc motive puternice pentru a declară decăzuţi, pe cei cari au recunoscut aceà stare de fapt, din dreptul de a mai puteà contestà legitimarea. (Cas. I, 107/916, Curier Jud. 36/1916. Jur. Rom. 15/916).

20. Pentru dovedirea calităţii de copil legitim, recunoscut prin actul de naştere, în caz când se contestă căsătoria părinţilor care a urmat după naştere dar care n'a fost trecută în registrele de stare civilă, instanţele de fond pot, sub regimul actualului art. 304 c. civ., să tragă prezumpţiunea căsătoriei civile din recunoaşterea părţii adverse, că a existat cununie religioasă şi din prezentarea certificatului Parohiei respective prin care se constată celebrarea acestei cununii.

In adevăr, dacă actul de stare civila al căsătoriei erà neapărat necesar înainte de modificarea art. 304 c. civ. din 1906, când legitimarea nu puteà aveà loc decât prin recunoaşterea făcută în chiar actul de căsătorie, nu se vede pentru ce legiuitorul actual care permite recunoaşterea şi prin act autentic sau de naştere anterior căsatoriei, ar condiţionà şi în aceste cazuri, existenţa faptului căsătoriei de însăşi existenţa actului de stare civilă.

Tribunalul face deci o bună aplicaţiune a acestor principii când, în împrejurările şi pe temeiul probelor arătate mai sus considera ca dovedită căsatoria părinţilor şi declară legitim copilul născut şi recunoscut de dânşii prin actul de naştere anterior căsatoriei. (Cas. I, dec. No. 280 din 16 Mai 1916; „Jurispr. Rom." 8-9/919, p. 576).

21 Potrivit art. 304 C. civ. pentru ca legitimarea copiilor să aibă loc prin căsătoria subsecventă, este necesar ca copiii să fie recunoscuţi de ambii părinţi, fie prin actul de naştere, fie prin act autentic înainte de căsătorie. (Cas. Iaşi II, 1917; „Justiţia" (Iaşi), No. 1-2 919).

22. Copilul natural, nerecunoscut de mamă, se găseşte sub raportul naţionalităţii sale în condiţiunea copiilor găsiţi pe teritoriul ţarii şi deci considerat ca român, neiiind astfel supus dispoziţiunii legii străinilor. (Cas. Iaşi II, No. 145, 1917; „Jurispr. Rom.", 4-5, 1919, p. 525).

23. Copilul recunoscut numai de tatăl său prin actul de naştere, va devenì legitim prin căsătoria urmată cu femeia arătată în actul de naştere ca mamă a sa, art. 304 C. civ., neînţelegând sa faca din declaraţiunea comună a ambilor părinţi o regulă strictă şi absoluta. (Trib. Iaşi I, 27 Iunie 1919; „Justiţia" (Iaşi), an. III. No. 1-2 919).

24. In privinţa legitimării copiilor naturali, legiuitorul român s'a îndepărtat de cel francez, cerând pe lângă recunoaşterea lor prin actul de naştere sau prin act autentic şi căsătoria părinţilor, fără de care legitimarea nu există.

Scopul legiuitorului a fost de a nu consacrà prin lege recunoaşterea voluntară din partea tatalui a copiilor naturali, conform art. 48 şi 304 c. civ. şi legii interpretative din 1906. (Trib. Ilfov s. I, 197 din 19 Mart. 1921, Curier Jud. 38 921).

25. Unul din modurile de dobândire a naţionalităţei este şi naşterea ca

efect al filiației de sânge, unită cu exercițiul puterei părintești. Cel ce imprimă naționalitatea copilului de curând născut este părintele, căci el exercită puterea părintească. Legiuitorul român spre deosebire de cel francez, nu conferă vre-una din atribuțiile puterei părintești tatălui față de copilul său natural, chiar când l-ar fi recunoscut în vre-un chip oarecare.

Ca atare legitimarea în dreptul nostru are ca consecință să confere copilului natural, naționalitatea tatălui, când îl învestește și cu atribuțiile puterei părintești, spre deosebire de legea franceză, unde recunoașterea voluntară a tatălui este aceea care dă copilului natural naționalitatea acestuia, iar legitimarea dacă are loc posterior recunoașterei mamei, atunci copilul urmează naționalitatea mamei sale.

Prin urmare în specie reclamantul fiind trecut în actul de naștere pe numele mamei, deci ca copil natural, iar din partea tatălui nu a urmat nici o legitimare, copilul capătă naționalitatea mamei. (Trib. Ilfov s. I, 197 din 19 Mart. 1921, Curier Jud. 38/921).

26. Prin legea interpretativă dela 15 Martie 1906, modificându-se vechiul text al art. 304 c. civ., s'a admis recunoașterea copiilor naturali și prin act separat, chiar dacă nu urmează căsătoria. Recunoașterea făcută de către părinți de naționalitate diferită acordă copilului natural naționalitatea tatălui, pentru că este logic ca fiul natural supus autorității tatălui, care l-a recunoscut și-i poartă numele, să aibă aceiași patrie și aceiași naționalitate. (C. Apel Buc. s. III, 328 din 27 Nov. 1922, Curier Jud. 8/923).

27. A se vedeà: Art. 48 cu nota 2; art. 286 cu nota 10; art. 309 cu nota 4; art. 344 cu nota 10.

Art. 305. — Legitimarea se poate face chiar în folosul copiilor încetați din viață, cari au lăsat după dânșii descendenți și atunci aceștia se bucură de efectele ei. (Civ. 304, 306, 664 urm.; Civ. Fr. 332).

Text. fr. Art. 332. — La légitimation peut avoir lieu, même en faveur des enfants décédés qui ont laissé des descendants; et, dans ce cas, elle profite à ces descendants.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 71;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 731 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 285, 308;
DEMOLOMBE, V, 356;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 476;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1481, 1554.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 293 urm., 319;
CANTACUZINO MATEI, p. 195, 196;
NACU, I, p. 530.

Jurisprudență.

1. A se vedea art. 308 nota 2.

Art. 306. — Copiii legitimați prin căsătoria urmată după nașterea lor, vor aveà aceleași drepturi ca și cum ar fi fost născuți din această căsătorie. (Civ. 623, 659, urm., 836 urm., 841 urm.; Civ. Fr. 333).

Text. fr. Art. 333. - Les enfants légitimés par le mariage subséquent auront les mêmes droits que s'ils étaient nés de ce mariage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 71, 72;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 744 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 383, 409;
DALLOZ, *Rép.* Paternité et filiation, 451 urm., 463 urm., 478 urm.; *Suppl.* Paternité et filiation, 182 urm., 188 urm., 198 urm.;

Demolombe, V, 368-371;
Duranton, III, 188;
Huc, III, 70;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 478;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1566-1568.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 305; (VI, part. I, ed. 2-a, p. 407 n. 2, 483, 525, 533, 752 text și n. 2, 776 n. 1); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 132;
Cantacuzino Matei, p. 195, 196, 282;
Nacu, I, p. 531.

Jurisprudență.

1. Codul civil actual nu face nici o deosebire între copiii legitimi și cei legitimați în ceeace privește vocațiunea la succesiune; din contra, prin art. 306, se prevede categoric că copiii legitimați prin căsătoria părinților urmată după nașterea lor vor aveà aceleași drepturi ca și cum ar fi născuți din această căsătorie. (Cas. I, 210/Mai 23/90, B. p. 644).

2. Cu toate că codul civil nu face nici o deosebire în privința drepturilor între copii legitimați și cei legitimi, însă legitimarea neavând efect retroactiv și producând consecințe legale numai dela căsătorie înainte, urmează ca taxa de înregistrare la o donațiune făcută printr'un act de dotă de către un părinte copiilor săi naturali, să fie tot aceea de 12%, întrucât, până în momentul legitimărei prin căsătorie, copiii sunt considerați tot ca străini față de tatăl lor natural. (Cas. secțiuni-unite, No. 3, 1914; „Jurisprudența Rom." 1914, p. 318; „Dreptul" 1914, p. 283).

Art. 307. — Cercetarea paternității este oprită. La caz de răpire, când epoca răpirei va corespunde cu aceea a zămislirei copilului, răpitorul va puteà fi declarat, după cererea părților interesate, de părinte al copilului. (Civ. 48, 272-274, 280-283, 286, 299; Pr. p. 8; C. p. 281, 282; Civ. Fr. 340).

Text. fr. Art. 340. — La recherche de la paternité est interdite. Dans le cas d'enlèvement, lorsque l'époque de cet enlèvement se rapportera à celle de la conception, le ravisseur pourra être, sur la demande des parties intéressées, déclaré père de l'enfant.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, VI, p. 155, 188-194;
Baudry-Lac., *Précis de dr. civ.*, ed. 5-a, n° 765;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, III, 517, 671, 679 urm.;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, 129, 146, 281, 289 urm., 297 urm., 328, 335, 340, 341, 344, 437;
Demante et Colmet de Santerre, II, 69 bis, III, V;
Demolombe, V, 484, 485 bis, 485 ter, 486, 489-491, 493; VI, 480;
Huc, III, 88, 106;
Laurent, IV, 96, 97;
Marcadé, art. 340, 342;
Mourlon, ed. 7-a I, p. 487, 488;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1519-1537.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 247, 350 urm.; (III part. II, ed. 2-a, p. 176; IV, part. I, ed. 2-a, p. 324 t. și n.; V, p. 32 urm.; VII, p. 104 n. 3); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 9, 11, 168, 494 nota 2; *„Cercetarea paternității"*. Dreptul 60/1906; *Observație* sub. Trib. Civil Paris 8 Ian. 907. Dreptul 14/1908; *Observație* sub C. Apel, Nancy din 6 Iunie 913. Dreptul 35/1914; *Observație* sub. Trib. civil [illegible] 25 Febr. 1920. Dreptul 24/1923; *Observație* sub. C. Apel Buc. s. I, 223 din 23 Iunie 904 Curier Jud. 63/904; *„Legislația copiilor naturali în dreptul nostru"*. [illegible] 9-14 1919; *Observație* sub. Trib. civil Muret, 18 Ian. 1916 etc. Tribuna Juridică 1 2 1921; *Observație* sub. Trib. Nisa, 18 Iulie 1922 și Trib. Sena, 29 Oct. 921. Pand. Rom. 1923,

III-102; *Observaţie* sub. Trib. Dolj s. I, 666 din 9 Dec. 1908. Pagini Juridice 42/909; *Nota* sub. C. Apel Toulouse, 25 Iunie 1918. Jurisp. Gen. 5/1924, No. 262;
BARASCH I. MARCO, *Nota* sub. Trib. Senei, 29 Oct. 1921. Pand. Rom. 1923-III-7;
CANTACUZINO MATEI, p. 197;
DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri juridice* vol. I, „Datoria alimentară a tatălui natural", p. 71 urm.
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 35;
FILITI D. IOAN, *Observaţie* sub. Trib. Ilfov s. I, 605 din 2 Oct. 1912. Dreptul 69/1912;
IONESCU-DOLJ I., *„Noua lege franceză asupra cercetării paternităţii"*. Curier Jud. 44/913;
MUNTEANU GRIGORE, *„Cercetarea paternităţii"*. Curier Jud. 23/913;
NACU, I, p. 132, 531 urm.;
NEGRUZZI ELLA, *„Cercetarea paternităţii şi situaţia copilului natural în diferitele legiuiri"*. Curier Jud. 19/924;
PROFIRIU GH. IOAN, *„Cercetarea paternităţii şi succesiunea copilului natural"*. Dreptul 9/920;
RAICOVICEANU I., *„Asupra cercetării paternităţii"*. Curier Jud. 4/1916;
ROSETTI-BĂLĂNESCU I., *Nota* sub. C. Apel Iaşi s. II, 160 din 4 Iunie 921. Pand. Rom. 1922-II-167;
SCRIBAN TRAIAN, *„Cercetarea paternităţii"*. Curier Jud. 43/916.

Jurisprudenţă.

1. Din combinaţiunea art. 652, 669, 677, 678 şi 679, rezultă că copiii naturali nu pot aveà dreptul de succesiune în averea tatălui lor, ci numai a mamei, de oarece prin art. 652 se prescrie că legea regulează ordinea succesiunilor între moştenitorii legitimi. Astfel fiind, art. 659 ce-l urmează, deferind succesiunile copiilor, a avut în vedere pe copiii legitimi eşiţi din căsătorie, iar nu pe cei naturali, al căror drept de succesiune în averea mamei lor legiuitorul l-a prevăzut expres prin art. 677 şi 678, precum şi prin art. 652 alin II. Legiuitorul român, în privinţa dreptului de succesiune al copiilor naturali, nu s'a depărtat de principiul vechiului cod Caragea, după care copiii naturali moşteneau numai pe mama lor, de oarece prin nici una din dispoziţiunile noului cod civil nu se acordă veri-un drept de succesiune copiilor naturali în averea tatălui, chiar când, prin excepţiune, cercetarea paternităţei şi prin urmare a filiaţiunei naturale, sunt, după art. 307, permise. (Cas. I, 248/Sept. 3 76, B. p. 316).

2. A se acorda în principiu daune pentru faptul seducţiunei urmat de sarcina femeei seduse, ar fi a se violà principiile de drept în materie de filiaţiune, unde cercetarea paternităţii e interzisă, cu singura excepţiune prevăzută în art. 307. Deci acţiunea femeei seduse de a se condamnà seducătorul la daune în favoarea copilului natural pretins născut din relaţiunile lor ilicite este inadmisibilă, căci altfel o atare condamnaţiune ar aveà de rezultat a se atribuì seducătorului paternitatea acelui copil, şi legea opreşte a se cercetà aceasta. (Trib. Brăila, Dec. 21/81, *Dr.* 11/82; Apel Buc. III, 12, Iun. 24/91, *Dr.* 57/91).

3. Supuşii austriaci nu pot cere a dovedì la noi, prin acte şi prezumţiuni, conform art. 163 codul austriac cine e părintele lor, căci această dovada este inadmisibilă, de oarece instanţele judecătoreşti române nu pot intrà în procedură cercetarei paternităţei naturale fiind contrarie bunelor moravuri şi interzisă de art. 307 c. civ. (Apel Buc. I, 219, Dec. 11/92. *Dr.* 11/93).

4. Un copil strein nu poate intentà, în România, o acţiune în cercetarea paternităţei naturale în contra unui alt strein, în virtutea legilor naţionale române, căci Codul civil român, prin art. 307 interzice cercetarea paternităţei naturale, şi această dispoziţiune este de ordine publică internaţională şi se aplică, fără distincţiune de origină şi de naţionalitate, la toţi aceia cari se găsesc pe teritoriul român. Cu toate acestea, cercetarea paternităţei naturale nu trebue să se confunde cu constatarea numai a paternităţei naturale. Legiuitorul a prohibit pe cea dintâi iar nu şi pe cea de a doua, de oarece abuzurile şi speculaţiunile, ce a voit să evite, rezidă numai în cercetarea însăşi a paternităţei. Aşà că dacă un copil, în ţara lui, unde ar fi permisă cercetarea paternităţei naturale, şi-a stabilit filiaţiunea naturală faţă de tatăl său, printr'o sentinţă judecătorească, sau a obţinut dela dânsul o declaraţiune de recunoaştere de paternitate naturală, judecătorul român poate face ca această sentinţă sau această recunoaştere să-şi producă efectele în România, întru cât, în asemenea caz el este chemat să aprecieze consecinţele nouei stări stabilită dincolo de fruntariile române. Astfel, în Austria, căutarea paternităţei fiind permisă, o hotărîre judecătorească a unei instanţe judecătoreşti din Austria, prin care se recunoaşte că o persoană este tatăl copiilor nelegitimi proveniţi din legăturile sale cu o femee, poate fi invocată în România, ca având autoritatea de lucru judecat, chiar dacă nu este învestită cu exequatorul; căci este admis, după principiile de drept internaţional privat, ca hotărîrile

streine, fără îndeplinirea formalităţii exequatorului, pot fi invocate în altă ţară ca producând lucru judecat, în ceeace priveşte constatarea stărei civile şi a capacităţei părţilor litigante. In baza unei asemenea hotărîri, mama copiilor poate cere pentru ei, înaintea tribunalelor române, ca acela, care a fost recunoscut de tată natural al lor şi care s'ar fi strămutat în România, să fie condamnat a-i plăti o pensie alimentară pentru copii, căci odată filiaţiunea stabilită în ţara căreia aparţin părţile litigante, instanţele române chemate a statuà asupra cererei de alimente nu mai au a cercetà dacă cel recunoscut ca tată este tatăl copiilor reclamantei, deci numai să aprecieze consecinţele acestei filiaţiuni dejà constatată. (Apel Buc. I, Curier Jud. 63/904).

5. Seducţiunea, chiar în afară de manopere dolosive, constitue un quasi delict şi poate da loc la o acţiune în daune pe temeiul art. 998 c. civil, atunci când îngreunează sarcinile femeei seduse şi când nu există nici o îndoială în privinţa prejudiciului cauzat.

In asemenea caz, seducătorul nu se poate pune sub scutul art. 307 din codul civil, acest articol având de scop a îndepărtà şantajul femeei, iar nici de cum a asigurà impunitatea libertinajului. (Trib. Ilfov I, 605 din 2 Oct. 1912. *Dr.* 69 912, p. 580, Curier Jud. 53/913).

6. Din faptul că legiuitorul nostru, cu ocazia redactărei codului civil, a suprimat, secţia II din capitolul III relativ la recunoaşterea copiilor naturali şi nu a menţinut în art. 307 şi 308 decât dispoziţiile articolelor corespunzătoare 340 şi 341 din codul Napoleon, relative la recunoaşterea silită a copiilor naturali, de acì rezultă că în sistemul legiuirii noastre nu s'a admis recunoaşterea voluntară a copiilor naturali. Menţinerea unor texte din codul Napoleon, cum sunt art. 62 şi 383, corespunzătoare cu art. noastre 48 şi 337 cod. civil, în care se vorbeşte de recunoaşterea copiilor naturali, nu se poate explicà decât ca o simplă inadvertenţă din partea legiuitorului nostru, când el însuşi nu admisese instituţiunea în sine a recunoaşterii voluntare a copiilor naturali.

Prin urmare, omisiunea Curţii de apel de a se pronunţà asupra cererei de a se admite martori pentru dovedirea unei asemenea recunoaşteri nu este esenţială, spre a puteà atrage casarea deciziei. (Cas. I, No. 135, 1916; „Jurispr. Rom", 1916, p. 338).

7. A se vedeà: Art. 304 cu nota 3; Art. 998 Index. „Seducţiune" cu notele respective.

Art. 308. — Cercetarea maternităţei este primită.

Copilul ce îşi va reclamà pe mama sa, va fi dator a dovedì că el este acelaş copil pe care ea l-a născut.

Nu va fi primit a dovedì aceasta prin martori, decât numai atunci când va fi un început de dovadă înscris. (Civ. 292-303, 677 1197; Pr. civ. 185 urm.; Civ. Fr. 341).

Text. fr. Art. 341. La recherche de la maternité est admise.

L'enfant qui réclamera sa mère, sera tenu de prouver qu'il est identiquement le même que l'enfant dont elle est accouchée.

Il ne sera reçu à faire cette preuve par témoins, que lorsqu'il aura déjà un commencement de preuve par écrit.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, VI, p. 196-209:
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, III, 666 urm., 695 urm.;
Beudant, II, 597;
Bonnier, *Des preuves*, No. 144, 145;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 289, 294, 295, 335;
Dalloz, *Rép.* Paternité et filiation, 614 urm.; *Suppl.* Paternite et filiation, 263 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, II, 66 bis, V, VII; 69 bis, I; 70 bis, III, IV; 73 bis;
Demolombe, V, 480 urm., 498-503, 506-508, 513, 514, 517 urm., 518, 524, 527, 529, 531;
Huc, III, 89, 90;
Laurent, IV, 107, 109, 111, 112;
Marcadé, art. 340, 340, n° 6; 341, 341, n° 3, 4 şi 8; 342, n° 3;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 487, 488;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1509-1518.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 335 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 179, nota, 901; VII, p. 276 urm.; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 488); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 10, 168; *„Dovedirea filiaţiunei naturale prin martori"*. Dreptul 35/1904; *Observaţie* sub. C. Apel Lyon, 4 Ian 1910. Dreptul 78/1912; *Observaţie* sub. Trib. Ilfov s. III, 23 Sept 1906. Dreptul 66/1906; *Adnotaţie* sub. Trib. civil. din Mons (Belgia) 28 Ian. 1899. Curier Jud. 15/1900; *Observaţie* sub. Trib. Dorohoi 221 din 24 Sept. 901. Curier Jud. 10/902; *Nota* sub. Trib. civil Melun (Seine et Marne), 9 Aprilie 920. Curier Jud. 2/924; *Observaţie* sub. Cas. I, 73. din 2 Mai 1919. Tribuna Juridică 26-27/919; *Observaţie* sub. Trib. Avranches, 9 Nov. 922. Pand. Rom. 1923, III, 66; *Observaţie* sub. Trib. Chateauroux (Indre) 14 Sept. 922. Pand. Rom. 1923, III, 67; *Observaţie* sub. C. Apel Toulouse, 8 Mai 1922. Pand. Rom. 1923, III, 67;

CANTACUZINO MATEI, p. 198;

DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri Juridice*, vol. I, p. 83 urm.; „Cercetarea maternităţii".

DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 35, 36;

NACU, I, p. 533 urm.;

PLASTARA GEORGE, *Nota* sub. Cas. I, 73 din 2 Mai 1919. Pand. Rom. 1922, I, 86.

RĂDULESCU SILIU, *Observaţie* sub. Cas. I, 474 din 5 Iunie 1912. Dreptul 60/1912; *Observaţie* sub. Trib. Ilfov s. I, 18 Febr. 1910. Dreptul 32/1910;

ROSETTI-BĂLĂNESCU I., *Nota*, sub. Cas. I, 601 din 11 Aprilie 1924. Pand. Rom. 1924, I, 751.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Mama poate să dovedească cu martori, conform art. 308 combinat cu art. 296, calitatea sa de mama naturală iar nu conform art. 1197, căci îndoiala ce există în codul francez asupra chestiunea de a se şti dacă prin analogie începutul de probă scrisă, cerut de art. 308, poate să fie înlocuit prin prezumţiuni grave şi constante, prevăzute de art. 296, nu poate aveà loc la noi, în vederea bunei voinţe cu care legiuitorul nostru, diferind de cel francez, a tratat filiaţiunea naturală, înlocuind art. 756—766 c. civ. francez prin art. 677 şi 678 c. civ., cari prescriu, ca şi în filiaţiunea legitimă, dreptul reciproc de succesiune între mamă şi copilul natural. (Apel Buc. I, 267, Febr. 9/85, *Dr.* 40/85).

2. Argumentul că mama nu poate recunoaşte pe copilul său natural, mort fără posteritate, ca copil al său natural pentru a-l moşteni, căci în acest caz n'ar mai fi vorba nici de constatarea filiaţiunei copilului, nici de recunoaşterea stării lui civile, nu se poate susţine cu succes, pentru că recunoaşterea unui copil natural constă în declararea unui fapt şi cererea constatărei sale legale, şi nici un text de lege n'a subordonat validitatea acestei declaraţiuni la vre-un termen oare care. Şi dacă art. 305 dispune că legitimaţiunea poate să aibă loc în favoarea copiilor decedaţi cari au lăsat descendenţi, cauza este că ea nu poate aveà sens şi efect de cât în această ipoteză, însă nici un text de lege nu declară că recunoaşterea, ea însăşi, nu poate aveà loc de cât în favoarea copilului natural care a lăsat descendenţi. Iar art. 678 nu implică, nici prin litera, nici prin spiritul său, că recunoaşterea trebue să preceadă decesul copilului, şi aceasta cu drept cuvânt, de oarece recunoaşterea ne făcând de cât să constate numai raporturile de filiaţiune şi astfel fiind declaraţia, sa retroagisează în ziua naşterei copilului. Şi ar fi inexplicabil a se da copilului dreptul, necontestat de nimeni, a constată raporturile sale de filiaţiune cu mama decedată şi a refuză acesteia acelaşi drept după moartea copilului. (Apel Buc. I, 207, Febr. 9/85, *Dr.* 40/85).

3. Opiniunea după care acţiunea prevăzută în art. 308 ar fi exclusiv personală copilului, ne putându-se exercità contra lui prin proces din cauza scandalului, la care ar da naştere şi a lipsei de obiect şi cauză, consistând în a avantagià numai pe copil, nu este fundată, de oare ce art. 308 al. I declară în termeni generali că cercetarea maternităţii este permisă şi dacă în aliniatele II şi III, organizând modul acestei cercetări, se presupune copilul reclamant, cauza e că are în vedere ipoteza cea mai ordinară: *de eo quod plerumque fit.* Şi nu se poate prin argument *a contrario*, tras din acele aliniate, să se creeze decăderi cari sunt de drept strict, mai cu seamă că argumentul *a contrario* nu e bun de cât atunci când el conduce la dreptul comun, în care nicăeri nu se vede scris principiul că

căutarea filiațiunei este oprită. S'ar concepe dificil o lege care ar autoriză căutarea paternității contra copilului conform art. 307, și ar oprì pe aceea a maternității, aceasta mai cu seamă la noi unde legiuitorul a tratat cu favoare filiațiunea naturală. Și nu interesul celui ce face acțiunea trebue să rezolve chestiunea, ci natura faptului, nașterea copilului natural, care nefiind oprită de lege poate să fie dovedită în justiție. Obiectându-se scandalul ce ar însoțì asemenea căutări contra copilului, se face proces chiar legii, care în mod general le autoriză; în fine, chiar inconvenientul posibil dacă ar fi, el ar fi atașat acțiunei însăși și caracterului său, iar nici cum calității persoanei care o exercită. (Apel Buc. I, 207, Febr. 9/85, *Dr.* 40/85).

4. Din cuprinsul tuturor principiilor de drept admise de legislațiunea română rezultă că materia statutului civil din care face parte și statutul copiilor naturali, este de ordine publică. Și din combinațiunea acestor principii cu dispozițiunile art. 5, rezultă că ori ce fapt, care ar aveà de rezultat a stabilì, suprimà sau modificà statutul civil, trebue să fie determinat cu preciziune de lege, și verificarea aplicărei acelei legi la faptele ce se petrec, trebue să fie încredințată numai instanțelor judecătorești. Prin urmare, nașterile, căsătoriile, divorțurile, filiațiunile legitime sau naturale nu se stabilesc, nu se suprimă și nici nu se pot modificà prin contracte particulare, de oare ce ordinea publică este mai presus de vointa părților. Legiuitorul român, inspirat de aceste principii de drept, voind a garantà onoarea și repauzul familiilor, nu a admis recunoașterea voluntară a copiilor naturali făcută în mod particular, ci numai recunoașterea solemnă ce se face de amândoui părinții prin chiar contractul de căsătorie prin care îi și legitimează, și recunoașterea judecătorească făcută potrivit formelor riguroase ale artic. 308. Dispozițiunile art. 48 nu interzic întru nimic sistemul de neadmitere al legiuitorului român, de oare ce prin acel articol legiuitorul a înțeles actele copiilor naturali legitimați prin actul de căsătorie și înscrierea cuvântului *recunoaștere* nu poate fi de cât rezultatul unei inadvertențe. Nici dispozițiunile art. 141, 337 și 652 nu contrazic sistemul admis de legiuitorul român, căci toate aceste texte de lege se ocupă de mama naturală legalmente recunoscută, adică pe calea judecătorească prevăzută de art. 308. Tot asemenea și art. 304 nu se referă de cât la recunoașterea făcută de amândoui părinții prin chiar actul de căsătorie prin care îi și legitimează. Și faptul ca legiuitorul român a suprimat din art. 331 al cod francez dispozițiunile privitoare la recunoașterea făcută înainte de căsătorie dovedește odată mai mult că legiuitorul român a înlăturat cu totul din legea noastră recunoașterea voluntară a copiilor naturali. In fine, este neîntemeiat și argumentul ce s'ar trage din art. 308, și anume că legea admițând începutul de dovada scrisă ce emană de la mama naturală, prin aceasta ar fi admis și recunoașterea voluntară a filiațiunei, pentru motiv că filiațiunea nu este un fapt al vointei persoanelor, ci un eveniment neatârnat de vointa lor; căci pentru ca o femee să fie mamă, trebue ca ea însăși să fi născut copilul, și tocmai din această cauză legiuitorul român a stabilit dovada cu martori în materie de filiațiune naturală și numai admisibilitatea acelei probe a subordonat-o unui început de dovadă scrisă emanând voluntar de la mamă. Chemarea la interogatoriu a pretinsei mame pentru a mărturisì faptele din cari să se deducă existența recunoașterii voluntare este inadmisibilă chiar în cazul în care legislațiunea noastră ar fi admis recunoașterea voluntară a copiilor naturali, de oarece, pe lângă că o asemenea mărturisire, nu ar mai fi o recunoaștere voluntară, ci o recunoaștere forțată făcută pe calea judecătorească, care este reglementată de legiuitor prin art. 308, dar apoi dispozițiunile legei relative la statutul civil fiind de ordine publică, nu sunt susceptibile de transacțiune, nici de renunțare, nici de recunoaștere, și prin urmare nici interogatoriul nici jurământul nu pot fi admise în cauză, căci ori care ar fi mărturisirile ce s'ar puteà face, ele nu pot aveà nici o valoare juridică față cu motivul ordinei publice și cu dispozițiunile probitive ale art. 308. (Apel Iași, II, 65, Mai, 8/89, *Dr.* 62/89).

5. Din combinațiunea dispozițiunilor art. 308 cu celelalte principii de drept relative la statutul civil rezultă că, pentru admiterea dovezii cu martori legea a cerut un început de dovadă scrisa atât pentru a nu permite ori cărui bastard de a se introduce în sânul unei familii fără consimțimântul mamei, cât și pentru ca să garanteze onoarea femeilor și repauzul familiilor contra periculoasei dovezi cu martori; de unde rezultă că începutul de dovadă scrisă nu se poate face nici complectă cu martori. A admite proba testimonială în această privință, ar fi a se admite proba cu martori pentru a formà o probă pe care legea o cere să fie scrisă să emane de la mamă și să facă probabil faptul maternităței și al identităței ceea ce nu se poate

admite, căci prin aceasta s'ar eludà cu desăvârşire şi dispoziţiunile proibitive ale art. 308. (Apel Iaşi, II, 65, Mai 6 89, *Dr.* 62/89).

6. Legiuitorul român, în privinţa dovedirei filiaţiunei copiilor naturali cu deosebire de dispoziţiunile codicelui francez, pe care a voit a-l admite ca legislaţiune civilă, în vedere că stabilirea acestei filiaţiuni are drept efect restrângerea drepturilor familiei legitime, şi mai cu seamă în faţa drepturilor ce creeà copiilor naturali prin art. 677, recunoscându-le un drept egal de moştenire cu copiii legitimi, pe când art. 756 din codicele francez le reduce acest drept, şi încă recunoscându-le un asemenea drept nu numai în averea mamei, dar şi în aceea a ascendenţilor şi colateralilor ei, ceea ce art. 756 din citatul codice nu le recunoaşte, n'a lasat să depindă de voinţa numai a mamei introducerea în familia legitimă a unui copil natural, ca nu ast-fel dânsa să poată face a intrà în familie în această calitate o persoană chiar straină, ci a cerut ca instanţele judecătoreşti să se încredinţeze şi de faptul naşterei şi de identitatea acelui ce se pretinde copil natural cu copilul născut. Aşà dar suprimarea art. 334 până la 339 din codicele civil francez, în care se admite, ca mijloc de dovedire şi recunoaştere voluntară a mamei şi se arată şi forma în care ea trebueşte facută şi efectele ei, nu este din partea legiuitorului o omisiune involuntară, ci dovada că dânsul n'a voit a admite ca mod de dovedire al filiaţiunei copilului natural recunoaşterea voluntară a mamei. Argumentul ce se trage din cuvântul „recunoaştere", întrebuinţat în art. 48 c. civ., pentru a deduce că legiuitorul a admis ca mijloc de dovedire şi recunoaşterea voluntară a mamei, nu este întemeiat, căci acest articol fiind redactat înainte ca legiuitorul să se fi ocupat de modul de dovedire a filiaţiunei copiilor naturali, nu în acest articol trebue a se căutà voinţa sa în această privinţă, ci în articolul în care dânsul s'a ocupat într'un mod special de această materie, şi deci, admiţându-se chiar că în acest articol 48, în cuvântul de „recunoaştere", s'ar fi cuprins şi recunoaşterea voluntară a mamei, acest înţeles trebue a fi înlăturat din momentul ce legiuitorul în articolele ce urmează şi în care s'a ocupat într'un mod special de această materie, n'a admis recunoaşterea voluntară a mamei ca mijloc de dovedire. Această a sa voinţă devine şi mai învederată când în art. 304, vorbind de legitimaţiunea copiilor naturali prin căsătoria subsecuentă nu vorbeşte de cât de recunoaşterea făcută în contractul chiar de căsătorie şi suprimă cuvintele de „recunoaştere înainte de casătorie" ce existau în articolul corespunzător 331 din codicele francez. Odată dar stabilit că filiaţiunea naturală nu se poate dovedì prin recunoaşterea voluntară a mamei, este învederat că orice dovadă prin care ar voi să se stabilească o asemenea recunoaştere n'ar fi de nici o utilitate în cauza. (Cas. secţ. unite, 3/91, Febr. 28/91, B. p. 407).

7. In virtutea art. 308, c. civ., pentru ca în materie de filiaţiune naturală dovada prin martori să fie admisă, se cere un început de dovadă scrisa asupra faptului naşterei şi asupra identităţei a celui ce reclamă cu copilul născut. Aşà dar fie chiar vorba de un fapt pentru care persoana ce cere a-l dovedì nu-şi puteà procurà o probă scrisă, citatul art. 308, prin deosebire la principiul pus de art. 1198 c. civ., nu admite nici în acest caz dovada cu martori fără început de dovadă scrisă arătată mai sus. Şi actul de naştere al unui copil natural, chiar când numele mamei ar figurà întrânsul, nu poate fi privit ca un început de dovadă scrisă, dacă dânsa n'a semnat, caci, în virtutea art. 1197 c. civ., numai scriptura a celui chiar în contra cărui s'a făcut cererea poate face un început de dovadă scrisă. Şi este fără interes în specie a se examinà dacă prin început de probă scrisă art. 308 a înţeles a se raportà la art. 297 c. civ.; căci, chiar de s'ar admite aceasta, actul de naştere nu poate fi considerat nici ca titlu de familie, şi încă mai puţin ca hârtii casnice, nici ca acte emanând de la o persoană interesata, ceea ce citatul art. 297 consideră ca început de dovadă. De asemenea nu se poate pretinde că din actul de naştere, rezultând în favoarea copilului o prezumpţiune, dovada prin martori este admisibilă în virtutea art. 296 c. civ., căci acest articol, admiţând prezumpţiunea ca un început de dovadă, aduce o excepţiune la principiile generale în materie de probă; şi această excepţiune nefiind reprodusă în materie de filiaţiune naturală, ea, ca ori ce excepţiune, nu poate fi întinsă nici chiar prin raţiuni de analogie, şi cu atât mai mult când motivele pentru a decide într'una şi cealaltă ipoteză diferă şi este incontestat că legiuitorul cu cât a voit să fie mai favorabil dovedirei filiaţiunei legitime, cu atât a fost mai defavorabil, pentru liniştea şi onoarea familiei, dovedirei filiaţiunei naturale. (Cas. secţ. unite, 3/Febr. 28/91, B. p. 408).

8. Copilul, ce-şi reclamă pe mama sa, trebue să dovedească că el este acelaş copil pe care l'a născut şi nu poate dovedi aceasta prin martori, de

cât numai atunci când va existà un început de dovadă în scris. Mărturisirea extrajudiciară făcută de femeia, ce copilul pretinde că este mama sa, înaintea unui agent judecătoresc competent de a consemnà asemenea mărturisiri, cum că a născut un copil, dar că n'a cunoscut nici odată pe copilul ce a născut, nu poate constituì un început de dovadă în scris, care să facă admisibilă proba testimonială. (Apel Buc. I, Curier Jud. 4/99).

9. Codul nostru admite recunoaşterea voluntară din partea mamei a copilului său natural ca probă pentru dovedirea filiaţiei. Recunoaşterea aceasta se face cu formalităţile prescrise de art. 48 c. civ. înaintea ofiţerului stării civile, fie în momentul încheerii actului de naştere, fie în urmă cu ocazia altui eveniment, la care ofiţerul stării civile este chemat să ia parte. (Trib. Vâlcea, *Dr.* 65/900).

10. Pentru stabilirea faptului naşterei, art. 308 neprevăzând nici o condiţiune specială, el se poate dovedì cu actul de naştere al copilului, încheiat conform legei, în care este trecut numele mamei, care a permis divulgarea secretului. (C. Apel Buc. II, *Dr.* 30/905).

11. Potrivit dispoziţiunilor art. 308 codul civil, cercetarea maternităţei naturale este permisă, însă nu poate fi dovedită cu martori, de cât numai în cazul existenţei unui început de dovadă scrisă. (Trib. Ilfov, III, *Dr.* 5/909. p. 38).

12. Din moment ce legiuitorul a permis dovada prin posesiunea de stat numai a filiaţiunei legitime, fără să prescrie acest fel de dovadă şi la filiaţiunea naturală, toate modurile de probaţie admise în privinţa filiaţiunei legitime şi deci nici posesiunea de stat nu se aplică la dovedirea filiaţiunei naturale. (Trib. Ilfov, III, *Dr.* 5/909, p. 38).

13. In acţiunile în petiţiune de ereditate, calitatea părţilor, atunci când e contestată, se poate dovedì şi prin martori şi prezumpţiuni, fără a mai fi nevoe de a fi îndeplinite cerinţele legei cuprinse în art. 308 c. civil, cari au a fi aplicate numai atunci când e vorba de stabilirea filiaţiunei cuiva. (Apel Galaţi, I, *Dr.* 59/911, p. 471).

14. După art. 308 din codul civil dacă legiuitorul a permis căutarea maternităţei, în toate cazurile, din cauză că nu este atât de incertă cum este paternitatea, în schimb însă a supus-o unei regule de probaţiune anumite, spre a nu se introduce cu uşurinţă orice străin în familie.

De aceea legiuitorul declară prin acest text de lege că cel ce reclamă maternitatea, numai atunci va fi admis la proba cu martori când va aveà un început de dovadă scrisă.

Prin urmare, instanţa de apel dă o greşită interpretare dispoziţiunilor de lege sus citate, când consideră ca suficientă proba cu martori în lipsa unui început de dovadă scrisă, pentru dovedirea maternităţei. (Cas. I, 474 din 5 Iunie 1912, B. p. 1127, Curier Jud. 62 912).

15. Din faptul că legiuitorul nostru, cu ocazia redactărei codului civil, a suprimat secţia II din capitolul III, relativ la recunoaşterea copiilor naturali şi nu a menţinut în art. 307 şi 308 decât dispoziţiile articolelor corespunzătoare 340 şi 341 din codul Napoleon, relative la recunoaşterea silită a copiilor naturali, de acì rezultă că în sistemul legiuirii noastre nu s'a admis recunoaşterea voluntară a copiilor naturali. Menţinerea unor texte din codul Napoleon, cum sunt art. 62 şi 383, corespunzătoare cu art. nostru 48 şi 337 cod. civil, în care se vorbeşte de recunoaşterea copiilor naturali, nu se poate explicà decât ca o simplă inadvertenţă din partea legiuitorului nostru, când el însuşi nu admisese instituţiunea în sine a recunoaşterii voluntare a copiilor naturali.

Prin urmare, omisiunea Curţii de apel de a pronunţà asupra cererii de a se admite martori pentru dovedirea unei asemenea recunoaşteri nu este esenţială, spre a puteà atrage casarea deciziei. (Cas. I, No. 135, 1916; „Jurispr. Rom.". 1916, p. 338).

16. Instanţa de fond este suverană să constate în fapt dacă constitue un început de dovadă scrisă, în sensul art. 1197 sau al art. 297 combinat cu art. 308 cod. civ., actul de naştere al unui copil care a fost înlăturat de instanţa de fond ca constituind o dovadă completă a filiaţiunei naturale, pe motiv că aceea care a declarat naşterea copilului nu a fost mama sa, aşà cum cere art. 304 c. civ., ci o altă persoană streină, care s'a prezintat ofiţerului stărei civile. (Cas. I, No. 135, 1916; „Jurispr. Rom", 1916, p. 338).

17. Din comb. art. 43 c. civ., 275 şi 726 c. pen., reiese că actul de naştere face prin el însuşi proba filiaţiunii naturale în raport cu mama şi chiar cu tatal necăsătorit, când el se declară singur; — iar, dacă prin art. 308 c. civ., se prescrie că copilul reclamant nu este primit să probeze că e acelaş cu cel prevăzut în actul de naştere, acest articol nu face decât să rezolve o chestiune de identitate între cel ce reclamă filiaţiunea şi cel trecut în act, chestiune care dacă nu se contestă lasă actului de naştere întreagă puterea de a dovedì filiaţiunea maternă. (Cas. I, decizia No. 73 din 2 Mai 1919; „Jurispr. Rom.", 15-16/919,

p. 650, Curier Jud. 14/919; Pand. Rom. 1922, I, 86).

18. După sistemul codului civil, mijlocul de dovadă normal al filiaţiei naturale este recunoaşterea voluntară emanată de la mamă; nici un text nu a dispus ca pentru copiii naturali filiaţia lor să se facă prin actul de naştere. Actul de naştere al unui copil, fie natural, fie legitim, nu dovedeşte de cât naşterea şi data ei. Actul de naştere nu poate servì ca un titlu copilului natural pentru a-şi dovedì filiaţia şi deaceea recunoaşterea mamei e necesară.

Prin urmare recunoaşterea prin actul de căsătorie a copilului natural emanată de la mamă e suficientă pentru dovada calităţii de copil natural şi deci el poate să vie prin reprezentare la succesiunea mamei sale în calitate de copil al acesteia. (C. Apel Buc. III, 143 din 15 Oct. 1919, Curier Jud. 31-32/919).

19. Actul de naştere care arată cu precizie mama, face deplină dovadă despre maternitate, chiar dacă în el se arată alt tată de cât cel adevărat, căci actul de naştere dovedeşte numai faptul naşterei şi identitatea mamei. (Trib. Covurlui, 18 Nov. 1922, Pand. Rom. 1923, III, 122).

20 Codul civil prin art. 308, îndepărtându-se dela regulele prescrise pentru dovedirea maternităţii în materie de filiaţiune legitimă, stabileşte alte norme pentru filiaţiunea naturală, în sensul că, nu admite dovada maternităţii naturale prin actul de naştere şi nu permite nici chiar dovada identităţii copilului natural prin martori, decât în cazul când există un început de dovadă scrisă.

Actul de naştere dresat de Ofiţerul stării civile, pe baza declaraţiunii persoanelor prevăzute de art. 42 cod. civ., iar nu în urma declaraţiunei mamei, nu poate constituì începutul de dovadă scrisă, pretinsă de lege.

Prin urmare în speţă fiind constant că, pretinsul fiu natural în dovedirea filiaţiunei sale a prezentat numai actul său de naştere, în care n'a fost declarat de pretinsa sa mamă, în asemenea condiţiuni menţionatul act neputând face dovada naşterii şi nici măcar servì ca început de dovadă scrisă, omisiunea Tribunalului de a discută mijlocul de apărare invocat de recurent pe baza art. 308 cod. civ., este esenţială. (Cas. I, dec. 601 din 11 Aprilie 1924. Jur. Gen. 1924 No. 1034, Dreptul 24/924, Jur. Rom. 12/924, Pand. Rom. 1924, I, 175).

21. Numai recunoaşterea solemnă făcută de ambii părinţi prin chiar actul de căsătorie (art. 304 c. civ.) sau recunoaşterea judecătorească făcută potrivit art. 308 c. civ., sunt singurele mijloace admise de codul civil român, — care a suprimat art. 334-339 din codul civil francez — ca dovadă a filiaţiunei copilului natural.

Prin urmare fiind suprimată în legea noastră recunoaşterea voluntară a mamei, ca mijloc de dovadă a filiaţiunei unui copil natural, chemarea la interogator a mamei pentru a mărturisì fapta, din care să se deducă existenţa sau neexistenţa unui copil, în sensul că tatăl este sau nu autorul acestuì copil este inadmisibilă în speţă, căci ar însemnà în mod indirect o recunoaştere voluntară neadmisă de legea română, ori dispoziţiunile privitoare la statutul civil sunt de ordine publică şi deci nesusceptibile încă de tranzacţiune, nici de recunoaştere, nici de renunţare. In consecinţă nici proba cu martori nu este admisibilă în speţă, faţă cu dispoziţiunile categorice ale legei, dacă nu este un început de dovadă scrisă. (Trib. Brăila s. II, 29 April. 1922, Jur. Gen. 1924, No. 1568).

22. A se vedeà: art. 1 cu notele respective şi Index; art. 296 cu notele 4, 8; art. 302 cu nota 1; art. 1197 cu notele 24, 25.

TITLUL VIII

Despre adopţiune [1]).

CAPITOLUL I

Secţiunea I. — *Adopţiunea şi efectele sale.*

Art. 309. Nu pot adoptà decât persoanele de ambele sexe, şi care la epoca adopţiunei nu vor aveà nici copii nici descendenţi legitimi; pe lângă aceasta trebuie să fie cel puţin 18

1) A se vedeà: partea a 4-a cap. 5 din codul Caragea unde se tratează chestia *„iotesiei"*, nume sub care era cunoscută *„adopţiunea"*.

La francezi în afară de cele 2 secţiuni introduse în codul nostru civil, mai exista şi o a *treia secţiune*: *„despre tutela oficioasă"* care a fost suprimată de legiuitorul român.

ani mai mare decât acela pe care își propun a adoptà. (Civ. 11, 310 ur., 319; Civ. Fr. 343).

Text. fr. Art. 343. — L'adoption n'est permise qu'aux personnes de l'un ou de l'autre sexe, âgées de plus de cinquante ans, qui n'auront, à l'époque de l'adoption, ni enfants, ni descendants légitimes, et qui auront au moins quinze ans de plus que les individus qu'elles se proposent d'adopter.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 116-118, 125, 126;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 17 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 316. 349;
DALLOZ, *Rép.* Adoption, 75 urm.; *Suppl.* Adoption, 8 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 76 bis, I, III; 80 bis, IV;
DEMOLOMBE, VI, 16-19, 54;
LAURENT, IV, 197, 198, 202;
MARCADÉ, art. 343; 346, n° 3 și 4;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 501, 502;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1575-1577, 1584.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 3-a, p. 374 urm.; *Observație* sub. C. Apel Buc. S. I, 15 din 30 Oct. 904. Curier Jud. 17/905; *Nota* sub. Trib. La Rochelle (Charente Inférieure), 9 Aug. 1921. Jurispr. Gen. 18/1923, No. 1268;
CANTACUZINO MATEI, p. 208;
DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri Juridice*, vol. I, p. 96 urm. „Despre adopțiune";
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 47, 51;
NACU, I, p. 542 urm.

Jurisprudență.

1. Legiuitorul român din 1864, contrar sistemului Codului Napoleon și condus de obiceiul pământului consacrat prin vechile noastre legiuiri, a admis adopțiunea nu numai a majorilor dar și a minorilor, la ori ce etate. (C. Apel Galați, II, *Dr.* 15/902).

2. Actele neexistente, precum ar fi adopțiunea unui copil natural făcută sub cod. Caragea în contra dispozițiunilor exprese ale acestui cod nu pot fi perfectate prin curgerea unui timp ori cât de lung ar fi, ci din contră nulitatea lor poate fi propusă ori când și de toate părțile interesate. (Trib. Ilfov, III, C. Jud. 44/905).

3. Diferența de vârstă, care după art. 309 c. civ. trebue să existe între adoptat și adoptator, poate să rezulte dintr'un act de notorietate, menit a servì la căsătoria adoptatorului, deși acest act nu este legalizat de Jud. de Ocol, așà după cum cere art. 67 din Leg. Jud. de ocoale, ci de un Primar, mai cu seamă atunci când nu se contestă că între adoptat și adoptator există diferență de 18 ani prescrisă de art. 309 c. civ. (Trib. Tutova, C. Jud. 64/905).

4. Partea a cărei reclamație de stat se judecă sub imperiul nouei legi din 1906, care a modificat art. 304 c. civil, poate beneficià de dispozițiunile acestei legi, care îl declară legitimat prin efectul recunoașterei părintelui său în actul de naștere urmată de căsătoria cu mama sa și deci trebue considerat ca fiu legitim încă din momentul nașterei care a avut loc înainte de modificarea din 1906.

Fiind astfel stabilit că părintele, despre a cărui succesiune este vorba, aveà un copil legitim în momentul când adoptà un alt copil, este evident că adopția nu puteà să aibă nici o valoare și tribunalul anulând-o a făcut o justă aplicare a art. 304 modificat la 1906. (Cas. I, 129 din 17 Febr. 913, Jur. Rom. 14/913 și Curier Jud. 36/913).

5. Deși adopțiunea nu este permisă de cât atunci când adoptatorul nu are copii legitimi la data adopției, totuși nulitatea unei adopții făcută împotriva acestei prohibiții legale, nu poate fi opusă de cât de adoptator sau de adoptat și de moștenitorii acestora al căror drept se deschide la moartea adoptatorului sau adoptatului.

Prin urmare o persoană care ar aveà un interes moral, de a cere nulitatea adopției și care nu face parte din categoria celor indrituiți de lege, nu poate opune această nulitate. (Trib. Covurlui, 18 Nov. 1922. Pand. Rom. 1923, III, 122).

6. Nulitatea prescrisă de art. 309 c. civ., care prevede că nu pot adoptà persoanele cari la epoca adopției au avut copii legitimi, este absolută, putând deci fi invocată de orice persoană interesată, indiferent dacă in-

teresul său este pecuniar sau moral, distincţie ce există numai în exerciţiul acţiunilor în reclamaţia de stat şi în tăgăduire de paternitate, nu şi în acţiunile în contestaţie de stat.

Este constant în speţă, că în anul 1914, când pârâtul, recăsătorit, a adoptat pe pârâta din proces, el aveà dejà o fiică legitimă, astfel că, potrivit art. 309 c. civ., această adopţiune este lovită de o nulitate absolută, fiind vorba de călcarea uneia din condiţiunile de fond cerute pentru validitatea adopţiunilor, şi care atinge ordinea publică.

Teoria după care pe timpul vieţii adoptatorului, numai el ar fi în drept a cere nulitatea adopţiunii, nu însă şi acele persoane cari urmăresc un simplu interes pecuniar, ce nu este născut şi actual, pe cât timp adoptatorul trăeşte, ci numai eventual, este nejustificată, de oarece de nicăeri nu rezultă distincţiunea între persoane cu interes patrimonial şi persoane cu interes moral. Legea limitează la anumite persoane exerciţiul acţiunilor în reclamaţiune de stat şi acela în tăgăduire de paternitate, dar nu face acelaş lucru pentru acţiunile în contestaţie de stat, printre cari trebue socotită şi acţiunea în nulitatea unei adopţiuni. Astfel că, rămânând sub imperiul dreptului comun, oricine are interes poate să acţioneze. In genere, acest interes trebue să fie pecuniar. Dar este suficient şi un interes moral, când obiectul desbaterilor este moral, ca în cazurile privitoare la statul persoanelor. Statul persoanelor este înainte de toate un drept moral; de aceea legea nu acordă decât copilului acţiunea în reclamaţiune de stat. La o contestaţie de stat însă, şi în o cerere de anulare a unei adopţiuni, în special, nu numai adoptătorul şi adoptatul, dar şi ceilalţi membri ai unei familii, căreia o anumită persoană pretinde că-i aparţine, au interesul moral şi deci dreptul de a contestà această pretenţie.

De altfel pârâtul tată, care figurează ca parte în acest proces, conchide, alături de reclamantă, la anularea adopţiunii. (C. A. Galaţi I, dec. civ. 194 din 12 Oct. 1923, Jur. Gen. 1924 No. 56).

7. a) Străinii pot fi adoptaţi în România, întrucât ei se bucură de exerciţiul tuturor drepturilor civile, formele acestui contract fiind cârmuite de legile locale (locus-regit actum).

b) In privinţa capacităţei şi consimţimântului părţilor se va aplicà însă legea lor personală, dacă ei au aceiaş naţionalitate. De câteori ei vor aveà o naţionalitate deosebită, se va da preferinţă statului personal al adoptatului, în privinţa vârstei, consimţimântului şi a celorlalte condiţii esenţiale ale constituirei contractului, pentru că interesul lui este în joc, şi pentru că, în privinţa lui, adopţiunea produce efectele cele mai importante.

c) De aici rezultă că este nulă adopţiunea făcută de către un Român a unui minor italian, care n'a îndeplinit încă vârsta de 18 ani, conform art. 206 din codul italian, pentru că el a fost incapabil de a consimţi la săvârşirea acestui contract. In asemenea caz, nulitatea fiind absolută, poate fi propusă şi de adoptator. (C. Apel Buc. s. III, 182 din 28 Mai 1924. Jur. Gen. 1924, No. 1365, Bul. C. Apel 8/924, Dreptul 25/924, Pand. Rom. 1924, II, 146).

8. A se vedeà: Art. 57 cu notele respective.

Art. 310. — Nimeni nu poate fi adoptat de mai multe persoane, afară numai de doi consorţi.

Un soţ nu poate adoptà fără consimţimântul celuilalt soţ. (Civ. 318; Civ. Fr. 344).

Text. fr. Art. 344. — Nul ne peut être adopté par plusieurs, si ce n'est par deux époux.

Hors le cas de l'article 366, nul époux ne peut adopter qu'avec le consentement de l'autre conjoint.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 117, 127-130;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 17 urm., 30, 83;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 317;
DALLOZ, *Rép.* Adoption, 87 urm., 106 urm.; *Suppl.* Adoption, 12 urm., 18 urm.;
DEMOLOMBE, VI, 26, 26 bis, 27, 187, 193, 207, 210, 212;
LAURENT, IV, 235;
MARCADÉ, art. 360;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 501 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1580, 1586.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 374 urm., 381, 387;
CANTACUZINO MATEI, p. 310;
DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri Juridice*, vol. I, p. 97 urm., „Despre adopţiune";
NACU, I, p. 324, 542 urm.;
ZAHARIA, C. D. *„Adopţiunea copilului natural al soţiei adoptatorului"*. Curier Jud. 55/910

Jurisprudenţă.

1. Este fără interes mijlocul întemeat pe necapacitatea femeei de a adoptà când nu este vorba de succesiunea averei ei, ci de a bărbatului decedat. (Cas. I, 190/Iun. 27/88, B. p. 594).

2. In caz când adoptantul e o persoană căsătorită legea nu cere pentru validitatea adopţiunei condiţiunea ca şi celălalt soţ să adopte, ci numai consimţimântul acestuia la adopţiunea ce este a se face. Şi dacă cuvinte puternice acelea ale armoniei şi bunei înţelegeri ce trebue a prezidà la vieaţa dintre soţi, justifică cererea de consimţimânt al unui soţ la adopţiunea ce voeşte a se face de celălalt, raţiunea şi echitatea protestă în contra pretinselor condiţiuni ca pentru ca o adopţiune să se poată face de un soţ nu este îndestulător numai simplul consimţimânt al celuilalt, ci şi chiar exercitarea din partea acestuia a aceluiaşi act juridic. (Apel Buc. II, 4 Ian. 15/88, *Dr.* 12/88).

3. In materie de adopţiune, singurul lucru pe care-l impune legea prin art. 310 c. civil este ca un soţ să nu poată adoptà fără consimţământul celuilalt, şi este destul ca în momentul constatărei consimţământului la adopţiune să existe în realitate starea de soţi legitimi a persoanelor ce consimt la adopţie, indiferent de felul cum s'a făcut dovada existenţei căsătoriei adoptatorilor;

Prin urmare, dacă în momentul când judecătorul a verificat actele de adopţie condiţiunea cerută de art. 310 c. civ. erà îndeplinită, adopţiunea este valabilă. (C. Apel Galaţi s. I, 149/914, Curier Jud. 3/915).

Art. 311. — (Mod. L. 15 Martie 1906 [1]). Când părintele şi mama adoptatului sau numai unul din ei este în viaţă, şi dacă adoptatul nu a împlinit 21 de ani, el este dator a aduce consimţimântul dat la adopţiune de părinţii săi, sau de acela din ei care trăeşte.

In cazul când adoptatul n'are ascendenţi se va cere consimţimântul primarului domiciliului adoptatorului.

In ambele cazuri adoptatul are dreptul să ceară desfiinţarea adopţiunei în timp de un an dela ajungerea la majoritate.

Text. fr. Art. 346. — L'adoption ne pourra, en aucun cas, avoir lieu avant la majorité de l'adopté. Si l'adopté, ayant encore ses père, ou l'un des deux, n'a point accompli sa vingt-cinquième année. il sera tenu de rapporter le consentement donné à l'adoption par ses père et mère, ou par le survivant, et s'il est majeur de vingt-cinq ans, de requérir leur conseil.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 118, 119, 121, 127;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 34 urm., 83;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 317, 445, 539;
DALLOZ, *Rép.* Adoption, 103 urm.; *Suppl.* Adoption, 18 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 80 bis, III;
DEMOLOMBE, VI, 33, 34, 38, 50 urm., 56;
HUC, III, 118;
LAURENT, IV, 205 urm., 209:

---

1) **Textul vechiu al art. 311.** Când părintele şi mama adoptatului sau numai unul din ei este în viaţă, şi dacă adoptatul n'a împlinit 25 ani, el este dator a aduce consimţimântul dat la adopţiune de părinţii săi sau de acela din ei care trăeşte.

In caz când adoptatul n'are părinţi, se va cere consimţimântul tutorelui. (Civ. 131 urm., 142, 310, 342; Civ. Fr. 346).

MARCADÉ, art. 343; 346, nº 4; 348, nº 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 501 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1579, 1587.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 387 urm., 392 urm., 716, n. 3; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 235 n. 5; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 23); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45, 495; *Adnotaţie* sub. Cas. I, 27 Oct. 1899, Curier Jud. 11/1900; *Nota* sub C. Apel Buc. s. III, 28 Mai 1924. Jurispr. Gen. 24/1924, No. 1365;
CANTACUZINO MATEI, p. 207;
DEGRÉ ALEXANDRU (Alexander), *Nota* sub. Cas. I, 373 din 27 Oct. 1899. Dreptul 7/900; *„Adopţiunea nevrâstnicilor"*. Dreptul 15/1900; *Scrieri Juridice*, vol. I, p. 97 urm. „Despre adopţiune"; p. 121 urm., *„Adopţiune, Consimţământul tutorului"*; p. 126 urm. „Adopţiunea nevârstnicului";
NACU, I, p. 324, 542 urm.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Codul civil, în materie de adopţiune, nu se ocupă de copiii găsiţi fără părinţi cunoscuţi, neexistând nici o dispoziţiune care să reguleze în mod expres chestiunea dacă aceşti copii pot fi adoptaţi, şi în asemenea caz cine i-ar puteà reprezentà în justiţie pentru a consimţì la adopţiunea lor. De acì însă nu rezultă că intenţiunea legiuitorului codului civil ar fi fost de a creeà pentru copiii găsiţi o incapacitate de a fi daţi în adopţiune, întru cât nu există nici o dispoziţiune expresă în această privinţă, căci incapacităţile nu se presupun, ci trebue să fie anume prescrise de lege. — Odată stabilit că copiii găsiţi fără părinţi cunoscuţi pot fi adoptaţi, rămâne a se şti prin cine trebue să fie reprezentaţi în justiţie la contractarea adopţiunei. Or, art. 13 din legea comunală din 1864 pune în sarcina comunei de a se îngrijì de copiii găsiţi, fără a preciză în ce consistă asemenea îngrijire. Şi întru cât legea nu face nici o restricţiune, urmează că comuna nu poate fi mărginită la îngrijirea de a da numai creştere şi educaţiune copiilor găsiţi, ci se poate îngrijì şi de stabilirea şi de interesele lor, putându-i prin urmare reprezentà şi în justiţie atât pentru a le apărà interesele, cât şi pentru a consimţì la adopţiune. Deci actul de a consimţì la darea în adopţiune a unui copil găsit nu ese din sfera îngrijirei pusă în sarcina comunei prin art. 13 leg. comunală. Dacă s'ar admite că comuna n'are calitate de a consimţì la darea în adopţiune a copiilor găsiţi, atunci într'un mod indirect s'ar creeà o incapacitate a acestor copii de a fi adoptaţi în timpul minorităţii, fiindcă nu li s'ar puteà da un tutor după prescripţiunile codului civil care să consimtă la adopţiune, conform art. 311 c. civ., de oarece tutorul dativ ar trebuì să fie ales de consiliul de familie, şi copiii găsiţi fiind din familii necunoscute, evident este că nu pot aveà un consiliu de familie în sensul art. 357-360; nici tribunalul, în asemenea cazuri n'ar puteà înlocuì consiliul de familie şi a numì un epitrop, fiindcă, după lege, tribunalul nu se poate substituì consiliului de familie, în cazuri urgente, decât numai când există un consiliu de familie care nu se întruneşte în termenul convocărei (art. 367). Deci e valabilă adopţiunea când primarul, însărcinat de consiliul comunal, a consimţit la adopţiunea copilului găsit. Dacă s'ar admite cu toate acestea că la contractarea adopţiunei copiilor găsiţi s'ar cere neapărat ca asemenea copii să fie reprezentaţi de un tutor *ad-hoc*, numit după prescripţiunile codului civil, aplicat prin analogie, la numirea acestui tutor *ad hoc* nu s'ar puteà aplicà prin analogie alte regule decât, sau prescripţiuuile art. 367, adică tribunalul să numească din oficiu un tutor, sau prescripţiunile art. 359, adică tutorul să fie ales de un consiliu asemănat consiliului de familie compus din cetăţenii comunei în care copilul a fost găsit. Deci tribunalul şi curtea când încuviinţează adopţiunea unui copil găsit reprezentat prin primar, implicit admite că primarul să reprezinte pe

minor, ceea ce ar puteà însemnà că tribunalul într'un mod tacit însărcinează pe primar de a reprezentà pe minor la contractarea adopţiunei, pentrucă nimic nu împedică pe tribunal de a face numirea tutorului *ad hoc* chiar în momentul când se contractează adopţiunea înaintea sa, şi iarăşi nimic nu împedică pe tribunal de a însărcinà pe însuşi primarul de a reprezentà pe un copil găsit la contractarea adopţiunei. Iar în ipoteza când s'ar cere ca tutorul *adhoc* să fie numit de un consiliu compus din cetăţenii comunei în care copilul a fost găsit, această cerinţă e satisfăcută când s'ar cere ca tutorul *adhoc* să fie numit de un consiliu compus din cetăţenii comunei în care copilul a fost găsit, această cerinţă este satisfăcută când primarul a fost însărcinat de a consimţi la adopţiune de către consiliul comunal, compus din cetăţeni alesi şi, prin urmare presupuşi a fi cei mai însemnaţi din comună. (Apel Iaşi, I, 110, Aug. 27/83, *Dr*. 69/83).

2. Dacă consimţământul dat ca din partea minorului adoptat e viciat, aceasta nu constitue decât o nulitate relativă, şi deci nu poate fi invocată decât de persoana aceia al cărei consimţimânt se pretinde a fi fost imperfect sau de erezii săi. (Cas. I, 235/Iun. 20/84, B. p. 536).

3. Adopţiunea fiind un act solemn, concură la facerea lui condiţiunile cerute imperios de lege şi a căror lipsă face ca actul să fie anulabil. Astfel, actul de adopţiune trebue să conţină şi consimţimântul mamei adoptatului, aceasta fiind una din formalităţile necesare la formarea actului de adopţiune, şi această cerinţă a legei e mai aspră decât la căsătorie unde, în caz de dezbinare între părinţi, consimţimântul tatălui e de ajuns, pe când la adopţiune consimţimântul ambilor părinţi e necesar (art. 311). Deci, mama adoptatului după moartea soţului ei, când actului i-ar lipsì această formalitate a consimţimântului ei, lipsă care singură dă loc unei nulităţi relative, are dreptul a cere anularea lui. (Trib. Dâmbov., Iun. 20/85, *Dr*. 66/85).

4. După art. 311, dacă adoptatul minor nu are părinţi, atunci se cere consimţimântul tutorului la adopţiune. Dacă însă copilul e găsit, comuna fiind datoare, conform art. 11 leg. com., a-l luà sub îngrijirea sa, e suficient consimţimântul delegatului comunei la adopţiunea acelui minor, fiind constant că adoptatul nu are părinţi în vieaţă. (Apel Buc. III, 200, Nov. 11/85, *Dr*. 22/86).

5. In materie de adopţiune, când adoptatul este minor şi n'are părinti, se cere consimţimântul tutorului, fără însă a se cere şi avizul consiliului de familie. Lipsa acestui aviz, chiar de ar fi cerut de lege pentru consimţimântul la adopţiune, constitue o nulitate relativă şi nu poate fi invocată decât de persoana al cărei consimţimânt se pretinde că a fost incomplet şi erezii săi, în nici un caz însă nu poate fi invocată de adoptant sau de moştenitorii săi. (Cas. I, 212/98, B. p. 741).

6. In materie de adopţiune, ceeace legea cere în mod imperios este, în primul rând, ca atât adoptatorul, cât şi cel ce va voì a fi adoptat, să se prezinte în persoană înaintea instanţei care instrumentează în adopţiune (Judecător. de ocol sau tribunalul) spre a-şi da consimţimântul, şi aceasta fără nici o distincţiune, dacă persoana ce este a se adoptà este mai mare sau mai mică de 25 ani împliniţi, iar în al doilea rând, dacă persoana de adoptat este mai mică de 25 ani, trebue să aducă consimţimântul părinţilor sau al aceluia din ei care trăeşte şi în lipsa lor, consimţimântul tutorelui. Aşa dar, prezenţa tutorelui înaintea judecătorilor cari instrumentează în adopţiune nu este neapărat necesară, fiind destul numai consimţimântul lui, pe când prezenţa adoptatorului şi a persoanei care voeşte a fi adoptată este neapărat cerută de lege. (Cas. I, 373/99, B. p. 1138).

7. Numai adoptatul major de 21 de ani trebue să se prezinte în persoană la tribunal pentru adopţie şi dacă n'a împlinit 25 de ani trebue să aducă încă consimţimântul părinţilor săi sau numai al aceluia care trăeşte, iar când n'are părinţi, consimţimântul tutorelui. Adopţia însă a unui minor este valabilă, când el nu s'a prezentat la tribunal în persoană ci a fost reprezentat, ca în orice act civil, de tutor, reprezentantul său legal. (Cas. I, 491/904. B. p. 1598).

8. Asemănat art. 311 din C. civ. când părinţii copilului adoptat sunt în vieaţă şi acest copil nu a împlinit 25 ani el este dator să aducă consimţământul dat la adopţiune de părinţii săi. Lipsa consimţământului părinţilor adoptatului la adopţiune sau chiar numai a unuia din ei, constitue o cauză de nulitate a adopţiunei. Această nulitate însă nu este absolută ci relativă, care nu poate fi invocată decât de aceia în interesul cărora a fost creată şi prin urmare această nulitate nu poate fi invocată decât de părinţii adoptatului şi de adoptat. (Trib. Ilfov I, C. Jud. 4/905).

9. In legislaţiunea noastră minorii putând fi adoptaţi şi aceştia fiind în genere reprezentaţi în toate actele civile de părinţii sau tutorii lor, acest principiu îşi primeşte aplicarea şi în materie de adopţiune, de unde rezultă

că, cu deosebire de ceeace se întâmplă sub legiuirile abrogate, minorul care urmează a fi adoptat nu mai are nevoie de a fi azi față la încheerea contractului, totul petrecându-se între adoptator și reprezentantul legal al minorului. (Trib. Tutova, C. Jud. 64/905).

10. Nulitatea adopției pentru lipsa consimțimântului părinților sau tutorului minorului adoptat nu constitue decât o nulitate relativă, care nu poate fi invocată decât de minor sau erezii săi. (Cas. I, 8 Iunie 1910, B. p. 924).

11. In caz când adoptatul este mai mic de 21 ani și n'are ascendenți, consimțimântul primarului, cerut de art. 311 c. civ., modificat la 1906, este valabil dat sub forma unei adrese oficiale trimisă Tribunalului, căci art. 318 acelaș cod, care prevede că persoanele al căror consimțimânt este cerut la adopțiune trebue să se prezinte la Tribunal, sau să-și dea consimțimântul printr'o declarație autentică, nu este aplicabil în caz când este vorba de consimțimântul primarului, ci al unor persoane particulare. (Cas. I, dec. No. 26, din 14 Ianuarie 1915; „Jurispr. Rom." 1915, p. 130, Curier Jud. 31/915).

12. Formalitățile cerute de lege pentru declararea absenții mamei unui copil și pentru constituirea tutelei în scop ca tutorul să-și dea consimțământul la adopția minorului, fiind cerute de lege pentru a asigură minorului o protecție legală, numai acesta este în drept a se prevală de lipsa acelor formalități pentru a cere nulitatea declararei de absență a mamei sale, a instituirei tutelei și a adopției sale, când interesele sale morale sau materiale îi vor dictà să facă o asemenea cerere, iar nu chiar tutorul, care și-a dat consimțământul la adopție și care în urmă ar avea interes să anuleze acea adopție. (Cas. I, dec. No. 212 din 1 Aprilie 1916; Jurispr. Rom. 1916, p. 354, Curier Jud. 49/916).

13. In sistemul codului italian, art. 376, mama naturală nu este trecută în actul său de naștere fără consimțământul său, iar dacă tatăl natural face declarația de naștere a copilului, atunci se trece numai numele său, ca în cazul de față. Că întru cât ulterior, copilul nu a cerut căutarea maternității și nici mama nu și-a recunoscut copilul, ea rămânând necunoscută, bine și-a dat consimțământul la adopție tatăl natural, adopție care s'a încuviințat de tribunalele române și care nu se poate anulà pentru lipsa consimțimântului mamei. (Trib. Ilfov s. II, 349 bis din 19 Mai 1922, Curier Judiciar 25/922).

14. Dispozițiunile art. 311 c. civ., pe de o parte nefacând nici o distincție între ascendenții bărbați și ascendentele femei, iar pe de altă parte necerând consimțimântul tuturor ascendenților în vieață și nestabilind nici o ordine erarchică în care un asemenea consimțimânt poate fi dat valabil, urmează ca atunci când ascendenții se găsesc în acelaș grad, consimțimântul unuia singur este suficient pentru validitatea adopției. (C. Apel Craiova s. I, 50 din 24 Martie 1924. Dreptul 16 din 1923, Pand. Rom. 1924. III, 5).

15. A se vedeà: art. 309 cu nota 7.

Art. 312. — Adopțiunea va da celui adoptat numele (de familie) adoptatorului, pe care îl va adăugà la adevăratul său nume, putând însă pune numele de familie al adoptatorului, și înainte de adevăratul său nume de familie, dacă astfel va urmà tocmeala. (Civ. 313 urm.; L. asupra numelui, Art. 5; Civ. Fr. 347).

Legea asupra numelui din 18 Martie 1895, Art. 5. — Copilul adoptat va adăugà la numele lui patronimic numele adoptătorului conform dispozițiilor art. 312 din codul civil.

Text. fr. Art. 347. — L'adoption conférera le nom de l'adoptant à l'adopté, en l'ajoutant au nom propre de ce dernier.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, VI, p. 137;
Baudry et Cheneaux, *Personnes*, IV, 90;
Beudant, II, 675;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 318, 348, 356;
Dalloz, *Rép.* Adoption, 169 urm., 185; *Suppl.* Adoption, 40 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, II, 82 bis;

DEMOLOMBE, VI, 141, 144 bis, 145, 145 bis;
HUC, III, 120;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 511 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 389, 391, 1601.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 399 urm.; *„Câteva cuvinte asupra numelui persoanelor"*, Dreptul 42/1905;
CANTACUZINO MATEI, p. 209, 210;
DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri Juridice*, vol. I, p. 97 urm. „Despre adopțiune";
NACU, I, p. 549, 550.

Art. 313. — Cel adoptat va rămâneà în familia sa firească, în care își va păstrà și toate drepturile sale; cu toate acestea căsătoria este poprită:

Intre adoptatori și cel adoptat și descendenții acestuia.

Intre copiii adoptivi ai aceluiaș individ.

Intre cel adoptat și copiii ce ar puteà aveà mai în urmă adoptatorul.

Intre cel adoptat și soțul adoptatorului, precum și între adoptatori și soțul celui adoptat. (Civ. 143 urm., 166, 309 urm.; Civ. Fr. 348).

Text. fr. Art. 348. — L'adopté restera dans sa famille naturelle, et y conservera tous ses droits: néanmoins le mariage est prohibé:

Entre l'adoptant, l'adopté et ses descendants;

Entre les enfants adoptifs du même individu;

Entre l'adopté et les enfants qui pourraient survenir à l'adoptant;

Entre l'adopté et le conjoint de l'adoptant, et réciproquement entre l'adoptant et le conjoint de l'adopté.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 82; VI, 133, 137;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 146, 317, 348;
DALLOZ, *Rép.* Adoption, 174 urm.; Mariage. 234 urm., 575; *Suppl.* Adoption, 43 urm.;
DEMOLOMBE, III, 109, 338;
HUC, II, 24;
LAURENT, II, 484;
MARCADÉ, art. 348, No. 2;
MOURLON, ed. 7-a, p. 511;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1599, 1602.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 401, 402, 403 urm., (I, ed. 2-a, p. 472, 594 urm.; IV, part. I, ed. 2-a, p. 484, 525, n. 3); *Observație* sub. Trib. Iași s. III, 6 Nov. 1906. Dreptul 72/1906;
CANTACUZINO MATEI, p. 208, 209;
DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri Juridice*, vol. I, p. 97 urm. „Despre adopțiune".
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 51, 52;
GEORGEAN N., *Nota*, sub. Trib. Dorohoi, 8496 din 25 Nov. 1921. Jurispr. Gen. 23/1923, No. 1637;
NACU, I, p. 295, 549, 642.

Jurisprudență.

1. Minorul adoptiv nu poate fi legalmente reprezentat în instanță de mama sa adoptivă. (Cas. I, Iun. 27/67, B. p. 573).

2. Adopțiunea este un contract judecătoresc care, fără a scoate pe adoptat din familia sa, stabilește între dânsul și adoptant raporturi pur civile de paternitate și filiațiune, este instituit numai în scopul de a oferì o consolațiune celor care n'au copii și n'are alte efecte de cât: I) a se trans-

mite adoptatului numele adoptatorului; II) de a creà obligaţiuni de a-şi procurà alimente unul altuia în caz de necesitate; III) de a deschide adoptatului dreptul la succesiunea adoptatorului, afară de cazul când adoptatul moare înaintea adoptantului, în care caz acesta are dreptul să primească numai lucrurile ce le-a dat adoptatului decedat şi care se mai găsesc în natură, şi IV) de, a produce oarecari impedimente de căsătorie prevăzute la art. 313. In afară de aceste efecte, adopţiunea nu mai are nici unul. Adoptatul rămâne în familia sa firească unde-şi conservă toate drepturile şi îndatoririle prevăzute de lege. De unde consecinţa că puterea părintească, tutela şi cu toate consecinţele ei aparţine numai părinţilor legitimi, iar nu şi celor adoptivi. Astfel, prin adopţiune adoptatorul necâştigând puterea părintească şi prin urmare tutela de drept a minorului adoptat, o asemenea tutelă nu poate fi încredinţată părintelui adoptiv de cât în cazurile cum poate fi dată ori şi cărui străin. Şi cum, după art. 383 femeile, afară de mamă şi ascendente, nu pot fi tutrice, adoptatoarea nu poate invocà calitatea de mamă adoptivă a minorului pentru a puteà obtine tutela minorului său adoptat, căci art. 383 dă acest drept numai mamelor, şi adoptanta nu este asimilată cu mama minorului. Deci mama adoptivă nu poate fi tutrice, nici legală, nici dativă a minorului adoptat de dânsa. (Apel Focş. II, Febr. 14 85, *Dr.* 24/85).

3. Tatăl adoptiv, ne având tutela legală asupra minorului său fiu adoptat, nu-l poate reprezintà înaintea justiţiei şi nu are calitatea a intentà acţiuni în numele lui. (Trib. Vâlcea, *Dr.* 82/98).

4. Copilul adoptat, rămânând în cât priveşte raporturile sale de familie în familia sa firească, în care îşi păstrează toate drepturile sale şi fiind cu desăvârşire strein de rudele adoptatorului, nu poate figurà ca rudă, ci numai ca amic în consiliul de familie a unei rude interzise a acestui din urmă. (Trib. Ilfov, III, *Dr.* 66/906).

5. Acţiunea posesorie, fiind un act eminamente de administraţie, poate fi intentată de tatăl firesc al minorului adopat de un terţiu, chiar fără să aibă autorizarea consiliului de familie, de oarece din dispoziţiile combinate ale art. 313 şi 343 c. civ., rezultă că copilul adoptat va rămâne în familia sa firească în care îşi va păstră şi toate drepturile sale, tatăl firesc administrând averea personală a copilului adoptat de un terţiu. (Cas. I, decizia No. 153, din 5 Martie 1914; „Jurispr. Rom." 1914, p. 262, Curier Jud. 40/914).

6. Mama adoptatoare dobândeşte puterea părintească şi tutela legală asupra adoptatului său fiu. (Trib. Iaşi, II, 1915; „Justiţia", 1915, p. 26).

7. a) După dispoziţiunile art. 338 c. c., tatăl în timpul casătoriei şi, după desfacerea căsatoriei, acel din soţi ramas în viaţă, conservă dreptul de folosinţă asupra averei copiilor lor până la vârsta de 20 de ani deplini, sau până la emanciparea lor, dacă se va face înainte de această etate, iar conform dispoziţiunilor art. 327 c. civ., în timpul căsătoriei, numai tatăl exercitând puterea parintească, el are singur în principiu şi uzufructul legal, acesta fiind până la un punct oarecare un atribut al puterei părinteşti.

De acì următoarele consecinţe: 1) acest drept nu aparţine în timpul căsătoriei decât tatalui şi, după moarte mamei; 2) acest drept subsistă cu toate că n'ar fi fost acceptat în termeni expreşi, căci el are loc în puterea legii.

b) Legea nevorbind decât de copiii născuţi din casatorie şi de acì rezultă o consecinţă importantă, anume că adoptatorul nu se bucura de uzufructul legal al minorului adoptat.

In speţă apelantul, care pretinde că are calitatea de parinte adoptiv, nu se poate bucurà de uzufructul legal al averii minorului adoptat şi nu are dreptul a se opune la cererea intimatului de a fi trimis în posesia de drept, în calitate de părinte legitim al minorului şi deci de administrator legal al averii acestuia. (C. A. Buc. I, dec. civ. 186 din 4 Iulie 1923. Jur Gen. 1924, No. 321).

8. A se vedeà: Art. 338 cu nota 6; art. 344 cu nota 9; art. 390 cu nota 19.

Art. 314. — Indatorirea naturală ce va continuà a exista între cel adoptat şi tatăl şi mama sa, de a-şi da unul altuia alimente, în cazurile hotărîte de lege, va aveà aceeaşi urmare între adoptator şi cel adoptat [1]) unul către altul. (Civ. 185-187, 190-193; Civ. Fr. 349).

---

1) In „Monitorul Oficial" din eroare se zice acì: *„între cel adoptator unul către altul"*

Text. fr. Art. 349. — L'obligation naturelle qui continuera d'exister entre l'adopté et ses père et mère, de se fournir des aliments dans les cas déterminés par la loi, sera considérée comme commune à l'adoptant et à l'adopté, l'un envers l'autre.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 134, 137;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 95;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 349, 369;
DALLOZ, *Rép.* Adoption 177 urm.; *Suppl.* Adoption 44;
DEMOLOMBE, VI, 134;
HUC, III, 124;
LAURENT, IV, 250;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 511 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1599, 1603.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 701, 702, 708 urm.; II, ed. 2-a, p. 402, 403; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 157 n. 2, 776 n. 1; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 394); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 52;
ALEXANDRESCU CONST. *Nota*, sub. Judec. Ocnele-Mari (Vâlcea), 26 Iulie 1924. Jur. Gen. 1924, No. 1534;
CANTACUZINO MATEI, p. 210;
DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri Juridice*, vol. I, p. 97 urm. „Despre adopţiune";
NACU, I, p. 550.

Jurisprudenţă.

1. Adopţiunea este un contract civil solemn, creat în favoarea adoptatului cu o singură excepţiune, aceea că adoptatorul poate cere alimente dela adoptat. Aplicaţiunea acestei excepţiuni nu poate însă sancţionà nici odată printr'o nulitate o adopţiune ce îndeplineşte toate condiţiunile cerute de lege pentru existenţa ei. (Judec. Ocnele-Mari (Vâlcea), 26 Iulie 1924. Jur. Gen. 1924, No. 1534).

2. A se vedeà art. 313 cu nota 2.

Art. 315. — Cel adoptat nu va dobândì nici un drept de moştenire asupra bunurilor rudelor adoptatorului, dar va aveà asupra moştenirei adoptatorului aceleaşi drepturi ca şi copiii născuţi din căsătorie, chiar dacă în urma adopţiunei s'ar naşte asemenea copii din căsătorie. (Civ. 316 ur., 318, 659 ur., 669 ur., 699, 836, 841 ur.; Civ. Fr. 350).

Text. fr. Art. 350. — L'adopté n'acquerra aucun droit de successibilité sur les biens des parents de l'adoptant; mais il aura sur la succession de l'adoptant les mêmes droits que ceux qu'y aurait l'enfant né en mariage, même quand il y aurait d'autres enfants de cette dernière qualité nés depuis l'adoption.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 134, 138-140;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 97 urm.;
BAUDRY ET COLIN, *Don. et testaments*, I, 705;
BEUDANT, II, 675;
COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a. III, p. 383, 409;
DALLOZ, *Rép.* Adoption, 183 urm.; *Suppl.* Adoption, 45 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 85 bis, I;
DEMOLOMBE, VI, 141, 154, 156, 160 urm., 163-165, 169;
LAURENT, VI, 250;
MARCADÉ, art. 350, nº 2, 3 şi 4;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 511 urm.;
PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 1897 urm..

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 403 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 62, 547 n. 3, 553, 885, *ad notam*; IV, part. I, ed. 2-a, p. 157 n. 2, 525, 526 *ad notam*, 534 n. 1, 776 n. 1; IV, part. II, ed. 2-a, p. 442) *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 132; *Observaţie* sub. Trib. Dolj s. I, 2 April 1899. Curier Jud. 61/1902; *Observaţie*, sub Trib. Roman, 524 din 6 Mai 905. Curier Jud. 41/905; *Observaţie* sub. Trib. Ilfov s. III, 261 din 8 April 905. Curier Jud. 44/905; *Nota* sub. Trib. Gap. (Hautes-Alpes), 9 April 922. Curier Jud. 36/923;

BASILIU PETRE, *„O controversă juridică"*. Dreptul 61, 62/1902;

CANTACUZINO MATEI, pg. 210, 282, 550;

DAN EM. *„Copiii adoptatului au dreptul la succesiunea adoptatorului"*. Curier Jud. 63/909; *Nota* sub. Cas. s. u. 5 din 29 April 1910 şi Cas. I, 658 din 18 Oct. 911. Pand. Rom. 1922. I, 90;

DEGRE ALEXANDRU, *Scrieri juridice* vol. I, p. 97 urm. „Despre adopţiune", p. 116 urm.: *„Modificarea prin contractul de adopţiune a efectelor adopţiunei"*;

DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 51, 52;

NACU, II, p. 70;

PANCU N. NICOLAE, *„Adopţiunea şi legea de împroprietărire de la 1864"*. Curier Jud. 17/912;

RĂDULESCU SILIU, *Observaţie* sub. Cas. I, 658 din 18 Oct. 1911. Dreptul 76/1911; *Observaţie* sub. C. Apel Buc. 316 din 23 Nov. 1909. Dreptul 80/1909;

STĂNESCU N., *„Efectele adopţiunea din punctul de vedere al dreptului de moştenire"*. Dreptul 80/1911.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Adoptatul, având numai în succesiunea adoptatorului aceleaşi drepturi ca şi un copil legitim, este în drept a reduce la porţiunea disponibilă toate liberalităţile care întrec această porţiune, făcute de adoptator înainte sau în urma adopţiunei. (Trib. Tecuci, 30, Febr. 4/92, *Dr*. 30/92).

2. Din principiile stabilite de legiuitor că adoptatul rămâne în familia sa firească şi că nu se stabileşte de cât o înrudire fictivă între adoptat şi adoptator fără ca această înrudire să se întindă mai departe, este evident că nu există nici o înrudire între copiii adoptatorului şi între adoptat; or dreptul de moştenire fiind bazat pe înrudire şi înrudirea fiind acea legătură ce există între persoanele ce descind una din alta sau dintr'un autor comun, este cert că în lipsa unui text pozitiv de lege copiii adoptaţi nu pot aveà nici un drept de moştenire asupra averei copiilor adoptatorului. (Trib. Tecuci, 30, Febr. 4/92, *Dr*. 30/92).

3. Dacă soţia moare însuşindu-şi în mod arbitrar averea succesorală, fără a cere recunoaşterea dreptului de o pătrime ca văduvă săracă, fiul adoptiv nu poate pretinde că a găsit acel drept în patrimoniul defunctei şi să-l opue colateralului. (C. Apel Buc. III, *Dr*. 35/96).

4. Descendenţii adoptatului, mort înaintea adoptatorului, vin la moştenirea adoptatorului şi aceasta cu atât mai mult cu cât Codul Calimach (art. 247), care erà formal în această privinţă, n'a fost abrogat prin Codul civil actual. (Trib. Roman, C. Jud. 41/905).

5. Copiii adoptatului vin la moştenirea adoptatorului ca nepoţi ai acestuia, prin urmare cu dreptul lor propriu, cum au dreptul la moştenire şi prin reprezentaţiune. Dispoziţiunile § 247 Codul Calimach, care zice că între imfiiori şi între imfiiţi ca şi între urmaşii acestora se păstrează driturile întocmai ca între cei din naştere legiuiţi părinţi şi fii, nu sunt abrogate de cod. civ., şi dar, şi faţă cu aceste dispoziţiuni, copiii ori descendenţii adoptatului moştenesc pe adoptator. (Trib. Roman, *Dr*. 49/905).

6. Potrivit art. 313 din codul civil, adoptatul neeşind din familia sa firească, unde continuă a-şi păstrà toate drepturile, el nu poate dobândi în aceea a adoptatorului de cât acele drepturi ce-i sunt expres atribuite de lege. (Apel, Buc. I, *Dr*. 80/909, p. 635).

7. Copiii adoptatului au personal vocaţiune la succesiunea adoptatorului şi aceasta rezultă atât din scopul esenţial al contractului de adopţiune care este ca adoptatorul să-şi creeze o familie iar adoptatul să devie civilmente fiul adoptatorului, cât şi din spiritul dispoziţiunilor legei în această materie. (Cas. s. u. 5 din 29 April 1910. Dreptul 41/910 şi Pand. Rom. 1922, I, 90.

In acelaș sens: Cas. I, 658 din 18 Oct. 1911. Săptămâna juridică 1/911, Pand. Rom. 1922, I, 91; Cas. I, 14 din 12 Ian. 1915, Jur. Rom. 13/915; Trib Prahova s. III, 103 din 12 Mart. 1920, Dreptul 23/922, Tribuna Jur. 24-27/922).

8. Scopul esențial al contractului de adopțiune fiind ca adoptatorul să-și creieze o familie, iar adoptatul să devie civilmente fiul adoptatorului, nu se poate tăgădui că copiii adoptatului devin și dânșii, din punctul de vedere al dreptului civil, nepoți de fii ai adoptatorului, și deci ei au dreptul la succesiune în averea adoptatorului. (Cas. I, 18 Oct. 1911, B. p. 1210. In acelaș sens: Cas. I, 1 Febr. 1912, B. p. 204).

9. Adopțiunea fiind un act solemn care nu se poate dovedì decât prin hotărîre judecătorească, Tribunalul comite exces de putere și violează art. 318 și următorii din codul civil, art. 48, alin. I din legea timbrului și aplică greșit art. 315 din codul civil când, pentru a stabilì adopțiunea unei persoane, se întemeiază pe afirmările din procesul-verbal de estimațiunea averei de succesiune și scutește pe acea persoană de taxele de moștenire pentru o avere compusă din pamânt rural mai puțin de 5 hectare. (Cas. III, 27 Aprilie 1912, B. p. 838).

10. Copiii adoptatului au personal vocațiune la succesiunea adoptatorului și aceasta rezultă atât din scopul esențial al contractului de adopțiune care este ca adoptatorul să-și creeze o familie, iar adoptatul să devină civilmente fiul adoptatorului, cât și din spiritul dispozițiunilor legii în aceasta materie. (Cas. I, dec. No. 14, din 12 Ianuarie 1915; „Jurispr. Rom." 1915, p. 199).

11. Frații adoptivi au drept de succesiune în averea fratelui lor, în virtutea vocațiunei lor proprii, iar nu prin reprezentarea adoptatorului. (Cas. II, 167 din 28 Dec. 1920. Jur. Rom. 10 din 1921; Curier Jud. 16/921; Pand. Rom. 1922, I, 79, Pand. Rom. 1922, I, 83, Pand. Rom. 1922, III, 3).

12. A se vedeà: art. 313 cu nota 2.

Art. 316. — Murind adoptatul, fără descedenți legitimi, lucrurile date lui de către adoptatorul prin dar sau prin moștenire, ce se vor găsì în natură în vremea morței adoptatului, se vor întoarce là adoptatorul, sau la descendenții săi, cu îndatorirea de a contribuì la datorii, și fără prejudițiul drepturilor unor a treia persoane.

Prisosul bunurilor adoptatului va fi al părinților [1]) săi firești și aceștia vor exclude totdeauna, pentru obiectele specificate în acest articol, pe toți moștenitorii adoptatorului afară de descendenții săi. (Civ. 317, 651, 659, 825; Civ. Fr. 351).

Text. fr. Art. 351. — Si l'adopté meurt sans descendants légitimes, les choses données par l'adoptant, ou recueillies dans sa succession, et qui existeront en nature lors du décès de l'adopté, retourneront à l'adoptant ou à ses descendants, à la charge de contribuer aux dettes, et sans prejudice des droits des tiers.

Le surplus des biens de l'adopté appartiendra à ses propres parents; et ceux-ci excluront toujours, pour les objets même spécifiés au présent article, tous héritiers de l'adoptant autres que ses descendants.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, VI, p. 140, 343, 344, 346, 350, 360;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, IV, 101 urm.;
Colin et Capitant, ed. 1-a, III, p. 422, 424, 428, 429, 430, 579, 717;
Dalloz, *Rép.* Adoption, 203 urm.; *Suppl.* Adoption, 51 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, II, 85 bis, II; 86 bis, II;
Demolombe, VI, 167 urm., 174, 181;
Huc, III, 128, 129;
Laurent, IX, 179;
Marcadé, art. 352, n° 3;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 511 urm.;
Planiol, III, ed. 2-a, No. 1897 urm.

1) Legiuitorul român, a tradus aci impropriu cuvântul francez *„parents"* prin vorba *„părinți"* care ar însemnà părinții propriu ziși adică tatăl și mama. Legiuitorul francez a vroit să înțeleagă pe *„rudele"* de orice fel.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 415 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 43, 49 n. 2, 166, 689, 840 n. 1, 886 nota, 897 n. 2; IV, part, I, ed. 2-a, p. 157 n. 2, 400 n. 1, 525, 526 *ad notam*, 534 n. 1, 776 n. 1; IV, part. II, ed. 2-a, p. 294, 296; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 549); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 161, 200; *Observaţie* sub. Trib. Tarascon (Bouches du Rhône), 9 Mai 1921. Pand. Rom. 1923, III, 23; *Observaţie* sub. Trib. Tarascon, 9 Iunie 922. Pand. Rom. 1923, III, 24; *Observaţie* sub. Trib. Roman, 13 Mai 1914. Curier Jud. 68/1914;
CANTACUZINO MATEI, p. 210, 226, 227;
COSTIN ALEX., *Nota* sub. Trib. Ilfov s. I, 320 din 23 Iunie 919. Curier Jud. 33-34/919;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 52;
JUVARA ALFRED, *Nota* sub. Cas. II, 167 din 21 Dec. 1920. Curier Jud. 16/921;
NACU, I, p. 549, 550; II, p. 74, 75, 76, 97;
PHERECHYDE M. GRIGORE, *Nota* sub. Cas. II, 167 din 28 Dec. 1920. Pand. Rom. 1922, I, 79;
ROSENTAL S., *Nota* sub. Cas. II, 167 din 28 Dec. 1920. Pand. Rom. 1922, I, 83.

Jurisprudenţă.

1. Potrivit art. 316 c. civil, adoptatul murind fără descendenţi, lucrurile date lui de către adoptator prin dar, *ce se vor găsì în natură*, în vremea morţei adoptatului, se vor întoarce la adoptator; iar prin cuvintele *ce se vor găsì în natură*, legiuitorul nu a voit a înţelege numai existenţa lor materială, ci existenţa lor în patrimoniul adoptatului. (Trib. Iaşi I, *Dr.* 31/911, p. 247).

2. Adoptatorul fiind un simplu succesor pentru bunurile daruite, iar nu un moştenitor rezervatar, faţa de dansul dreptul adoptatului de a dispune cu titlu gratuit, este absolut liber şi nelimitat fie prin donaţiuni între vii, fie prin testament, adoptatorul fiind indrituit a-şi valorificà drepturile numai în cazul când defunctul nu a dispus de bunurile donate. (Trib. Iaşi I, *Dr.* 31 911, p. 247. In acelaş sens: C. Apel Buc. s. III, 157 din 3 Nov. 1919, Dreptul 7 919. Curier Jud. 33-34/919; Cas. II, 167 din 28 Dec. 1920, Jur. Rom. 10 921, Curier Jud. 16 921, Pand. Rom. 1922, I, 79, Pand. Rom. 1922, I, 83, Pand. Rom. 1922, III, 3).

3. Excepţiunile fiind de strictă interpretare, nu pot fi admise decât în cazurile anume statornicite de lege şi în favoarea persoanelor pe care legea le prevede anume.

Inrudirea pe care o creează adopţiunea între adoptător şi adoptat, este numai o înrudire fictivă, de oarece adoptatul continuă a rămâneà în familia sa de origină, în care-şi păstrează calitatea sa de descendent legitim.

Fictiunile fiind mărginite în limitele determinate de lege, nu pot aveà alte efecte decât acele pe care le confera legea.

Singurul drept pe care îl dobândeşte adoptatul este de a fi asimilat cu un fiu legitim în ceeace priveşte dreptul sau la succesiune în averea adoptatorului.

Dreptul de reîntoarcere succesorala consacrat prin art. 316 şi 317 din codul civil, fiind o excepţie dela dreptul comun, pe care legea n'o recunoaşte copiilor adoptivi, de aici rezultă că numai descendenţii legitimi ai adoptatorului, adică care se înrudesc cu el printr'o legatură de sânge, pot exercità acest drept, nu însă şi copiii adoptivi, care nu se înrudesc cu adoptătorul decât printr'o legatură fictivă. (Trib. Roman, 13 Mai 1914; Curier Jud. 68/914, p. 555).

4. Conform dispoziţiilor art. 316 c. civ., murind adoptatul fară descendenţi legitimi, averea lăsată lui de adoptator se intoarce la descendenţii acestuia. (C. Apel Buc. s. III, 328 din 27 Nov. 1922, Curier Jud. 8/923).

Art. 317. — Dacă trăind adoptatorul, şi după moartea adoptatului, copiii sau descendenţii lăsaţi de aceşti[1]) din urmă, vor murì şi ei fără posteritate, adoptatorul va moştenì lucrurile date de dânsul, după cum s'a zis în art. precedent, dară acest drept se va mărginì numai la persoana adoptatorului şi nu se va transmite şi la moştenitorii săi, chiar de ar fi descendenţi direcţi. (Civ. 316; Civ. Fr. 352).

Text. fr. Art. 352. — Si, du vivant de l'adoptant, et après le décès de l'adopté, les enfants ou descendants laissés par celui-ci monraient eux-mêmes

1) Ar trebuì cetit *„acesta"* în loc de *„aceşti"* după cum este şi în textul francez, fiind vorba de copiii sau descendenţii lăsaţi de adoptat.

sans postérité, l'adoptant succédera aux choses par lui données, comme il est dit en l'article précédent; mais ce droit sera inhérent à la personne de l'adoptant, et non transmissible à ses héritiers, même en ligne descendante.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 334, 345;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 106;
COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 422, 424, 428, 429, 717;
DALLOZ, *Rép.* Adoption, 208 urm.; *Suppl.* Adoption 55;
DEMOLOMBE, VI, 176;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 511 urm.;
PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 1897 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 427 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 43, 49 n. 2, 166, 689, 840 n. 1, 886 nota, 897 n. 2; IV, part. I, ed. 2-a, p. 157 n. 2, 400 n. 1, 525, 526 *ad notam*, 534 n. 1, 776 n. 1; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 549); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 161; *Observație* sub. Trib. Roman, 13 Mai 1914. Curier Jud. 68/914;
CANTACUZINO MATEI, p. 210, 226, 227;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 52;
NACU, I, p. 549, 550; II, p. 76, 77, 97.

Secțiunea II. — *Despre formele adopțiunei.*

Art. 318. — (Mod. L. 15 Martie 1906 [1]). Persoana ce își va propune de a adoptà și aceea ce va voì a fi adoptată se vor înfățișà, în orașele reședințe de județ, la tribunal, iar în celelalte localități, la judecătoria adoptatorului, spre a face declarațiune că aceasta este cu consimțimântul amândurora.

In cazul când adoptatul va fi minor, se vor prezintà pe lângă aceasta și persoanele al căror consimțimânt se cere și vor declarà în numele minorului că consimt la adopțiune [2]).

Această declarațiune de consimțimânt se poate face și prin act autentificat de judecătoria de ocol sau de judecătoria comunală [3]).

Text. fr. Art. 353 — La personne qui se proposera d'adopter, et celle qui voudra être adoptée, se présenteront devant le juge de paix du domicile de l'adoptant, pour y passer acte de leurs consentements respectifs.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 122, 125-133;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 51, 60, 65;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 67, 318, 421;
DALLOZ, *Rép.* Adoption, 133 urm., *Suppl.* Adoption, 23 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 95 bis, I;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, I, p. 321; II, p. 509;
DEMOLOMBE, VI, 85, 86, 88, 118-121, 187, 193, 202;

1) **Textul vechiu al art. 318.** Persoana ce își va propune de a adopta și aceia ce va voì a fi adoptată se vor înfățișà la tribunalul domiciliului adoptatorului spre a face înscris declarațiune că acesta este consimțimântul amândurora (Civ. 87, 309 ur. L. Timbr. 19 § 4; Civ. Fr. 353).

2) Conform art. 50 din legea jud. de ocoale (1907) aceste judecătorii sunt competinte de a pronunțà adopțiunea locuitorilor din comunele rurale.

Iată de altfel cuprinsul acestui articol: „Judecătorii de ocoale rurale sunt competenți a se din codul asupra actelor de adopțiune ale locuitorilor din ocoalele respective, conformându-se art. 319, 320 și 323 pronunțà civil".

3) Noua *Lege a judecătoriilor de ocoale* din 1907 desființând judecătoriile comunale, aceste declarațiuni de consimțământ nu se mai face decât numai la judecătoriile de ocol.

Huc, III, 130;
Laurent, IV, 213, 216;
Marcadé, art. 359, 360, nº 2;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 505 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1593.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 380, 431 urm.; *Observaţie* sub. Trib. Prahova s. I, 231 din 8 Iunie 1900. Curier Jud. 77/1903; *Observaţie* sub. Trib. Tutova, 9 Sept. 904. Curier Jud. 64/905;
Cantacuzino Matei, p. 206, 207;
Maxim G. D., *Nota* sub. C. Apel Buc. s. III, 182 din 28 Mai 1924. Pand. Rom. 1924. II, 146;
Nacu, I, p. 214, 546.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă

1. Formalităţile edictate de lege pentru adopţiune, fiind prescrise în interesul aceluia ce se adoptă, o persoană streină nu poate invocà lipsa acestei forme pentru a obţine anularea adopţiunei. De asemenea lipsa consimţământului sau un consimţământ neregulat dat, nu poate fi invocat de cât de persoana al cărei consimţământ se pretinde a fi fost imperfect. (Cas. I, 373/99, B. p. 1139).

2. Când legea, prin art. 318 c. civ., prescrie că la adopţiune părţile să se înfăţişeze la Trib. spre a face în scris declaraţiunea lor de consimţământ, însemnează că ele să se prezinte la Tribunal, astfel cum legea permite să fie prezinte, adică în persoană sau prin reprezentanţii lor cu mandat dela dânşii, dacă sunt majori şi capabili de a da mandat, sau prin mandatar legal, dacă sunt minori. (C. Apel, Galaţi, II, *Dr.* 15 902).

3. Legea română, în deosebire de c. civil francez, nu cere pentru adopţie formalitatea prealabilă a unui contract de adopţie şi transcrierea lui în registrele stărei civile, ci pur şi simplu cere ca persoana, care voeşte să adopte, să se înfăţişeze la tribunal, împreună cu persoana ce va voì să fie adoptată şi să facă în scris declaraţiunea lor despre aceasta. (Trib. Prahova. I, C. Jud. 77/903).

4. Cererea de adopţiune, ca ori şi ce altă afacere, poate fi suspendată, când părţile nu se prezintă în instanţă, fără ca neprezentarea să poată fi considerată ca o dezistare. Instanţa se poate redeschide în urmă, după o nouă cerere, care nu se cere să fie semnată de toate părţile. (Apel, Buc. III, *Dr.* 26/906).

5. Sub noul text al art. 318 din codul civil, ca şi înainte de legea modificatoare din 1906, care a schimbat redacţiunea acestui articol, prezenţa minorului înaintea instanţii de adopţiune nu este cerută sub pedeapsă de nulitate. (Cas. I. 560 din 20 Oct. 1910. B. p. 1359, Jurisprudenţa 39/910).

6. Constatarea instanţei de fond în hotărîrea de adopţie că părţile s'au prezentat înaintea complectului tribunalului pentru încuviinţarea adopţiei iar nu numai înaintea Preşedintelui, face deplină credinţă până la înscrierea în falş. (Cas. I, 560 din 20 Oct. 1910, Jurisprudenţa, 39/910).

7. Instanţa competentă a încuviinţa adopţia se determină după domiciliul adoptatorului şi prin urmare e judecătoria de ocol pentru comunele rurale şi urbane nereşedinţe de judeţ şi tribunalul pentru reşedinţa de judeţ. (Cas. I, 275 din 25 Aprilie 1911, Jurisprudenţa, 18/911).

8. După art. 318 din codul civil, astfel cum a fost modificat prin legea din 15 Martie 1906. declaraţia de adopţie se face în oraşele reşedinţe de judeţ la Tribunal, iar în celelalte localităţi la judecătoria adoptatorului; prin art. 321 şi 322 din codul civil fiind abrogate dispoziţiunile cari prevedeau dreptul de apel în contra hotărîrei Tribunalului şi afigerea deciziunei Curţei de Apel.

De acì rezultă că legiuitorul cel nou a redus formele adopţiunei, mărginindu-le la o singură instanţă, care este judecătoria de ocol pentru comunele rurale şi urbane nereşedinţe de judeţ, şi Tribunalul pentru oraşele reşedinţe de judeţ. (Cas. I, 99 din 3 Febr. 1912, B. p. 208, Curier Jud. 17/912).

9. In caz când adoptatul este mai mic de 21 ani şi n'are ascendenţi, consimţimântul primarului, cerut de art.

311 c. civ., modificat la 1906, este valabil dat sub forma unei adrese oficiale trimisă Tribunalului, căci art. 318 acelaş cod, care prevede că persoanele al căror consimţimânt este cerut la adopţiune trebue să se prezinte la Tribunal, sau să-şi dea consimţimântul printr'o declaraţie autentică, nu este aplicabil în caz când este vorba de consimţimântul primarului, ci al unor persoane particulare. (Cas. I, No. 26, 1915; „Jurispr. Rom.", 1915, p. 30, Curier Jud. 31/915).

10. Mama adoptatoare dobândeşte puterea părintească şi tutela legală asupra adoptatului său fiu. (Trib. Iaşi II, 1915; „Justiţia", 1915, p. 26).

11. Atât după art. 318 şi 321 c. civil vechiu cât şi după art. 318 c. civ., actual, combinate cu art. 67 din vechea lege a jud. de pace, competenţa în materie de adopţie se determină după domiciliul celui care adoptă. Prin urmare judecătoriile de ocoale sunt competente de a pronunţà adopţia locuitorilor din comunele rurale şi cele urbane nereşedinţe de judeţ, iar pentru cei din comunele urbane reşedinţe de judeţ la tribunal. Singura modificare adusă codului civil în 1906 este că tribunalele nu mai pot judecà în apel, adopţiunile pronunţate de judecătoriile de ocoale, cari rămân astfel definitve. (Trib. Buzeu, s. I, 31 din 4 Febr. 1922, Curier Jud. 16/923).

12. A se vedeà : art. 311 cu notele 6, 7, 9; art. 315 nota 9.

Art. 319. — (Mod. L. 15 Martie 1906 [1]) Tribunalul sau judecătorul, după ce vor luà ştiinţele trebuincioase, vor verificà în camera de consiliu:

1) De sunt îndeplinite toate condiţiile cerute de lege;

2) Dacă persoana care voeşte a adoptà se bucură de o bună reputaţiune.

Text. fr. Art. 355. — Le tribunal réuni en la chambre du conseil, et après s'être procuré les renseignements convenables vérifiera, 1° si toutes les conditions de la loi son remplies; 2° si la personne qui se propose d'adopter jouit d'une bonne réputation.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, VI, p. 123;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, IV, 51, 60, 65;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 317, 318;
Dalloz, *Rép.* Adoption 97 urm., 143 urm.; *Suppl.* Adoption, 16, 29 urm.;
Demolombe, VI, 93, 95;
Laurent, IV, 217;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 505 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1594.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 380, 431 urm.; *Observaţie* sub. Trib. Prahova s. I, 231 din 8 Iunie 1900. Curier Jud. 77/1903; *Nota* sub. C. Apel Buc. s. III, 28 Mai 1924. Jurispr. Gen. 24/1924, No. 1365;
Alexandresco Const., *Nota* sub. Jud. Ocnele-Mari (Vâlcea), 26 Iulie 1294. Jur. Gen. 1924, No. 1534;
Cantacuzino Matei, pg. 206, 208;
Maxim G. D., *Nota* sub. C. Apel Buc. s. III, 182 din 28 Mai 1924. Pand. Rom. 1924, II, 146;
Nacu, I, p. 546.

Jurisprudenţă.

1. Hotărîrile în materie de adopţiune, ca toate hotărîrile date pe cale graţioasă, se pronunţă în Camera de consiliu, iar nu în şedinţă publică. (Cas. I, 20 Oct. 1910, B. p. 1359).

2. Constatarea instanţei de fond că părţile s'au prezintat înaintea completului Tribunalului pentru încuviin-

1) **Textul vechiu al art. 319.** Tribunalul după ce va luà ştiinţele trebuincioase, se va trage în camera de consiliu şi va verifică:
1. De sunt îndeplinite toate condiţiunile cerute de legi.
2. Dacă persoana care voeşte a adoptà se bucură de o bună reputaţiune. (Civ. 309 urm., 320; L. jud. oc. 50; Civ. Fr. 355).

țarea adopțiunii, iar nu numai înaintea Președintelui, face deplină credință până la înscrierea în fals. (Cas. I, 20 Oct. 1910, B. p. 1359).

3. Hotărîrea prin care magistratul se pronunță asupra unui act de adopțiune are, în mod necontestat, caracterul unei hotărîri grațioase, și prin urmare, desbrăcată de condițiuni de formă asupra locului unde magistratul are a se pronunță, și ca consecință, scutită de sancțiunea nulităței atâta vreme cât magistratul se pronunță într'un loc unde își exercită atribuțiunile sale legale;

Prin urmare, întrucât judecătorul de ocol își exercită atribuțiunile sale și la Primariile comunelor ce formează ocolul său, o hotarîre de adopțiune pronunțată în localul Primăriei este valabilă. (C. Apel Galați s. I, 149/914. Curier Jud. 3/915).

4. Sentința Tribunalului care încuviințează o adopțiune nu este nulă din cauză ca a fost pronunțată în ședință publică iar nu în camera de consiliu, de oarece rațiunea, pentru care legea cere ca Curtea de apel să nu dea în ședința publică hotărîrea prin care respinge o cerere de adopțiune, fiind ca publicul să nu crează că adoptatorul nu are o bună reputațiune, o asemenea rațiune nu există în caz când Tribunalul încuviințează adopțiunea, căci în acest caz publicitatea hotarîrei departe de a atinge în ceva buna reputație a părților, o mărește și contribue la scopul urmărit de legiuitor. Pe lângă aceasta nulitatea produsă la Tribunal prin faptul că hotărîrea de încuviințarea adopției a fost pronunțată în ședință publică, este acoperită prin decizia Curții de apel, care cercetând din nou adopția și îndeplinind toate formele cerute de lege, a omologat sentința Tribunalului. (Cas. I, dec. No. 589, din 5 Decembrie 1914; „Jurispr. Rom." 1915, p. 137).

5. Incuviințarea unei adopțiuni este un act de jurisdicție grațioasă, care, conform legii, se rezolvă în camera de consiliu. Asemenea cereri având un caracter urgent, întru cât interesează starea persoanelor, pot fi rezolvate de secțiunea vacanțelor mari.

Nefacerea repartiției cererii de adopțiune de către Primul Președinte, conform art. 11 din legea organizării judecătorești și art. 1 din regulamentul interior al Tribunalelor, nu este sancționată cu nulitatea hotărîrii și nici de o nulitate virtuală nu poate fi vorba, caci scopul este acela de a proporționă lucrările între secțiunile unei instanțe cu o egală competință, pentru ca toate să fie deopotrivă de ocupate, așă că e mai mult o simplă chestie de bună administrație interioară, făra nici o urmare pentru drepturile părților din lipsa unei formalități ce de altfel nu le poate fi imputată.

Contrasemnarea hotarîrii de către grefierul altei secțiuni este legală și nepronunțarea instanței de fond asupra acestui punct nu constitue o omisiune esențială.

Participarea judecătorului de instrucție la încuviințarea hotărîrii de adopție la tribunalele cu două secțiuni, este legală și instanțele de fond nu violează dispozițiunile articolelor respective din legea de organizare judecătorească, când hotărăsc astfel. (Cas. I, No. 248, 1919; „Jurispr. Rom." 1920, p. 52, Pand. Rom. 1924, III, 81).

6. Faptul că adoptatorul nu s'ar bucură de o bună reputație, conform art. 319 § 2 codul civil, nu este însă o cauză de anulare a adopțiunei, aceasta fiind o chestiune de apreciere a tribunalelor. (C. Apel București, III, 182 din 28 Mai 1924, Jur. Gen. 1924 No. 1365, Pand. Rom. 1924, II, 146).

Art. 320. — (Mod. L. 15 Martie 1906 [1]). Hotărîrea se va da printr'un proces-verbal nemotivat, în acești termeni:

„Se încuviințează sau nu se încuviințează adopțiunea".

Text. fr. Art. 356. — Après avoir entendu le procureur du Roi, et sans aucune autre forme de procédure, le tribunal prononcera, sans énoncer de motifs en ces termes: *Il y a lieu* ou *Il n'y a pas lieu à l'adoption.*

Doctrină străină.

Aubry et Rau, VI, p. 122;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, IV, 51, 60, 65;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 318;
Dalloz, *Rép.* Adoption, 145 urm., 154 urm.; *Suppl.* Adoption 30 urm.;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 505 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1594.

1) **Textul vechiu al art. 320.** Dupa ce procurorul își va da concluziunile, tribunalul, printr'un proces-verbal nemotivat va hotarî în acești termeni: se încuviințează, sau nu se încuviințează adopțiunea. (Civ. 319; Pr. civ. 80; L. jud oc. 50; Civ. Fr. 356).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a. p. 380, 431 urm.; *Observaţie* sub. Cas. I, 422 din 9 Nov. 909; Dreptul 2/910; *Obsevraţie* sub. Trib. Prahova, s. I, 231 din 8 Iunie 1900. Curier Jud. 77/1903; *Observaţie* sub. Trib. Tutova 9 Sept. 1904. Curier Jud. 64/905; *Observaţie* sub. C. Apel Galaţi s. II, 80 din 9 Mai 905. Curier Jud. 76/905;
ALEXANDRESCU CONST. *Nota* sub. Judec. Ocnele-Mari (Vâlcea) 26 Iulie 1924. Jur. Gen. 1924 No. 1534;
CANTACUZINO MATEI, pg. 206, 207;
DEMETRIU G. I., *„Articolele 320 şi 323 din codul civil"*. Pagini Juridice 20/1908;
MAXIM G. D., *Nota* sub. C. Apel Buc. s. III, 182 din 28 Mai 1924. Pand. Rom. 1924, II 146·
NACU, I, p. 546.

Jurisprudenţă.

1. Nici legea Jud. de Ocol, nici Codul civil nu dispune în mod categoric că hotărîrile, care statuează în prima instanţă în materie de adopţiune, să se pronunţe în camera de consiliu. Chiar dacă asemenea obligaţie ar fi impusă de lege judecătorilor dela prima instanţa, totuşi neobservarea acestei formalităţi, care nu este textual înscrisă în lege, nu poate aveà ca consecinţă anularea adopţiunei, întru cât o asemenea nulitate nu rezultă din nici o dispoziţie legislativă. (Apel Galaţi, II, C. Jud. 76/905).

2. Necetirea în şedinţă publică a hotărîrei de adopţie dată în apel, nu atrage nulitatea adopţiei. (Cas. I, 422 din 9 Nov. 1909, Jurisprudenta 38/909: Bul. p. 1241).

3. Hotărîrea de adopţie se pronunţă în camera de consiliu, iar nu în şedinţă publică. (Cas. I, 560 din 20 Oct. 1910, Jurisprudenţa 39/910; Judec. Ocol Ocnele-Mari (Vâlcea) 26 Iulie 1924; Jur. Gen. 1924 No. 1534).

4. Pronunţarea sentinţei care încuviinţează adopţiunea facută în şedinţă publică, constitue o abatere dela dispoziţiunile art. 320 cod. civil şi atrage astfel nulitatea adopţiunei. (Trib. Covurlui I, *Dr.* 6/913, p. 44).

5. Constatarea judecatorilor în cuprinsul hotărîrei care, încuviinţează adopţiunea, că s'au depus actele de părţi odată cu cererea de adopţiune, fără a se discută validitatea lor, nu constitue o motivare a sentinţei contrară prescripţiunilor art. 320 cod civil, care să atragă nulitatea adopţiunei. (Trib. Covurlui, I, *Dr.* 6 913, p. 44).

6. Sentinţa Tribunalului care încuviinţează o adopţiune nu este nulă din cauză că a fost pronunţată în şedinţă publică, iar nu în camera de consiliu, de oarece raţiunea, pentru care legea cere ca Curtea de apel să nu dea în şedinţă publică hotărîrea prin care respinge o cerere de adopţiune, fiind ca publicul să nu crează că adoptatorul nu are o bună reputaţiune, o asemenea raţiune nu există când Tribunalul încuviinţează adopţiunea, căci în acest caz publicitatea hotărîrei, departe de a atinge în ceva buna reputaţie a părţilor, o măreşte şi contribue la scopul urmărit de legiuitor. Pe lângă aceasta nulitatea produsa la Tribunal prin faptul că hotărîrea de încuviinţarea adopţiei a fost pronunţată în şedinţă publică, este acoperită prin decizia Curţii de apel, care cercetând din nou adopţia şi îndeplinind toate formele cerute de lege, a omologat sentinţa Tribunalului. (Cas. I, No. 589, 1914; „Jurispr. Rom." 1915, p. 137).

7. Formalităţile* prescrise de lege pentru solemnitatea adopţiei nu sunt îndeplinite dacă sentinţa de adopţie pronunţată de Tribunal nu a fost supusă spre confirmare Curţii de apel pentru ca decizia Curţii să fie în urmă afişată şi înscrisă în registrul actelor civile, cum cere art. 318 şi urm. c. civ.

Prin urmare, Tribunalul, în aceste împrejurări, declarând nulă adopţia, n'a comis nici un exces de putere. (Cas. I, No. 240/914, Jur. Rom. 23 914, Jur. Rom. 1915, p. 48, Curier Jud. 2/915).

8. Incuviinţarea unei adopţiuni este un act de jurisdicţie graţioasă, care, conform legei, se rezolvă în camera de consiliu. Asemenea cereri având un caracter urgent, întru cât interesează starea persoanelor, pot fi rezolvate de secţiunea vacanţelor mari.

Nefacerea repartiţiei cererei de adoptiune de către Primul Preşedinte, conform art. 11 din legea organizărei judecatoreşti şi art. 1 din regulamentul interior al Tribunalelor, nu este sancţionată cu nulitatea hotărîrei, şi nici de o nulitate virtuală nu poate fi vorba, căci scopul este acela de a proporţionà lucrările între secţiunile unei instanţe cu o egală competinţă, pentru ca toate să fie de o potriva de ocupate, aşà că e mai mult o simpla chestie de bună administraţie interioară, fără nici o urmare pentru drepturile părţilor din lipsa unei formalităţi ce de altfel nu le poate fi imputată.

Contrasemnarea hotărîrei de catre grefierul altei secţiuni este legală şi nepronunţarea instanţei de fond asupra acestui punct nu constitue o omisiune esenţială.

Participarea judecătorului. de ins-

trucţie la încuviinţarea hotărîrei de adopţie la tribunalele cu două secţiuni, este legală, şi instanţele de fond nu violează dispoziţiile articolelor respective din legea de organizare judecătorească când hotărăsc astfel. (Cas. I, dec. civilă No. 248 din 22 Oct. 1919; „Jurispr. Română" 1920, p. 52; Pand. Rom. 1924, III, 81).

9. Adopţiunea are un dublu caracter: caracterul de act de notariat şi caracterul unei hotărîri judiciare. Aceasta rezultă din art. 320 şi 323 c. civ. cât şi din vechiul text al art. 321 suprimat la 1906, cum şi din art. 67 l. jud. oc. din 1896 şi 50 l. jud. oc. din 1908 cari se servesc de terminul „pronunţă", ceeace denotă că este vorba de o hotărîre judecătorească. (Trib. Buzău s. I, 31 din 4 Febr. 1922, Curier Jud. 16/923).

10. A se vedeà art. 319 cu notele respective.

Art. 321. (*Abrog. L. 15 Martie 1906* [1]).

Text. fr. Art. 357. — Dans le mois qui suivra le jugement du tribunal de première instance, ce jugement sera, sur les poursuites de la partie la plus diligente, soumis à la cour royale, qui instruira dans les mêmes formes que le tribunal de première instance, et prononcera, sans énoncer de motifs: *Le jugement est confirmé* ou *Le jugement est réformé: en conséquence, il y a lieu,* ou *il n'y a pas lieu à l'adoption.*

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 123;
BEUDANT, II, 672;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 319;
DALLOZ, *Rép.* Adoption, 148 urm.; *Suppl.* Adoption, 31 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 92 bis;
DEMOLOMBE, VI, 97, 99;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 505 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1594.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 380, 431 urm.; *Observaţie* sub. Trib. Tutova, 9 Sept. 904. Curier Jud. 64/905;
DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri juridice* vol. I, p. 97 urm. „Despre adopţiune";
NACU, I, p. 546.

Jurisprudenţă.

1. După art. 321 nu se cere ca părţile să vie în persoană şi înaintea curţei de apel ca la tribunal pentru a cere confirmarea sentinţei de adopţiune, fiind în drept curtea de apel de a se pronunţà numai după simpla cerere a părţei interesate în cauză. (Cas. I, 319/Oct. 18/81, B. p. 747).

2. Tribunalul, lucrând, în ce priveşte adopţiunile locuitorilor săteni, ca curte de apel, este dator să se conforme dispoziţiunilor art. 321, pronunţându-se pentru confirmarea sau reformarea hotărârei judecătoriei de ocol după actele prezentate acolo sau înaintea sa printr'un prescript verbal nemotivat. (Cas. I, 320/90, Sept. 26/90, B. p. 1010).

3. Din art. 318 şi 321 rezultă că prezentarea părţilor în persoană este cerută numai înaintea tribunalului, şi că cererea de confirmarea sentinţei tribunalului poate fi făcută numai de partea cea mai stăruitoare, fără să fie trebuinţă ca această cerere să se facă de toate părţile, şi nici de prezentarea lor în persoană înaintea curţei de apel. Şi, deşi prin art. 321 se prevede că la curte se va urmà în acelaşi chip ca şi la tribunal, aceasta nu se raportează de cât numai la verificarea îndeplinirei tuturor formalităţilor cerute de lege pentru adopţiuni, adică că şi curtea trebue să controleze dacă aceste formalităţi sunt îndeplinite, nu însă şi la prezentarea părţilor care şi-au dat deja înaintea tribunalului consimţimântul lor, şi pe care nu mai este necesar a-l repetà şi înaintea curţei; întru cât cererea de confirmarea sentinţei e făcută de una din părţi şi cealaltă nu a retractat consim-

---

[1]) **Textul vechiu al art. 321.** In termen de 1 lună dela data hotărârei tribunalului, această hotărîre va fi supusă, după cererea părţei celei mai stăruitoare, curţei de apel, care va urmà în acelaş timp ca şi tribunalul de prima instanţă, şi va pronunţa printr'un proces-verbal nemotivat:
„Hotărîrea e confirmată, sau hotărîrea e reformată. Prin urmare se încuviinţează sau nu se încuviinţează adopţiunea". (Civ. 319 urm., 332; Civ. Fr. 357).

timântul pe care l'a dat la tribunal pentru facerea adopţiunei, este cert că ambele părţi voesc ca sentinţa tribunalului să fie confirmată de curte. (Apel Galaţi, I, 135, Sept. 9/92. *Dr.* 61/92).

4. După art. 321, hotărîrile pronunţate de instanţele de fond, în materie de adopţiune, sunt nemotivate, şi în toate articolele privitoare la acest titlu, care prevede şi procedura ce trebue a se urmà, legiuitorul nu prescrie şi dreptul de recurs; de altfel curtea de casaţie fiind chemată a controlà deciziunile instanţelor de fond, după motivele pe cari s'a întemeiat, şi în privinţa adopţiunei hotărîrile instanţelor de fond nefiind motivate, deci, prin natura lucrurilor, nu pot fi supuse la cenzura curţei de casaţie, şi dar recursul e neadmisibil, libere fiind părţile a reîncepe procedura de la prima instanţă, sentinţele lor neputând, în această materie a aveà între părţi caracterul de lucru judecat. (Cas. I, 296, Sept. 30/92, B. p. 783).

5. In materie de adopţiune acţiunea în anulare este singura cale pentru terţii, ca să desfiinţeze o adopţiune, recursul fiind inadmisibil pentru părţi, cari n'au figurat în instanţă, iar contestaţiunea în apel privează pe părţi de două grade de jurisdicţiune. Adopţiunea nu poate fi anulată, pentru motivul că s'ar fi vătămat interesul social, prin faptul, că adoptatorii, persoane cinstite, au adoptat pe fiul unui om condamnat la pedepse infamante, caci, de câte ori o soluţie e conformă cu echitatea şi cu umanitatea, interesul social nu poate fi pus în pericol prin admiterea acestei soluţiuni; acestea fiind două din principiile fundamentale, care trebue să conducă pe judecători într'o sănătoasă interpretare şi aplicare a legei, lucru care este de un mare interes social. Afară de aceasta, prejudecata atât de răspândită, care consistă într'a face pe copii responsabili de greşelile şi chiar de crimele părinţilor lor, este neumană, absurdă ca toate prejudecăţile şi incompatibilă cu spiritul, de care este animată societatea modernă şi cu tendinţele raţionale către care evoluează. (Trib. Ilfov, I, C. Jud. 4/905).

6. Nulităţile fiind de drept strict şi ne putând fi create pe cale de interpretare, nu se poate zice că Trib. sau Curtea n'ar puteà încuviinţà adopţiunea, de câte ori ar fi fost învestite peste termenul de una lună prescris de art. 321 c. civ.; acest termen nefiind fatal şi prescris sub pedeapsă de nulitate, după cum este acel prevăzut de art. 323, în care trebue să se înscrie adopţiunea în actele stărei civile. (Trib. Tutova, C. Jud. 64/905).

7. A se vedeà şi nota 8 de sub art. 318.

Art. 322. (*Abrog. L. 15 Martie 1906* [1]).

Text. fr. Art. 358. — Tout arrêt de la cour royale qui admettra une adoption, sera prononcé à l'audience, et affiché en tels lieux et en tel nombre d'exemplaires que le tribunal jugera convenable.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 124;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 319;
DALLOZ, *Rép.* Adoption, 148 urm.; *Suppl.* Adoption, 31 urm., 152;
DEMANTE ET COLMET DE SANTTERE, II, 93;
DEMOLOMBE, VI, 92, 100 urm., 122;
HUC, III, 132, 144;
LAURENT, IV, 220, 326;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 505 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1594.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 380, 431 urm.; *Observaţie* sub. Cas. I, 422 din 9 Nov. 909. Dreptul 2/910; *Observaţie* sub. Trib. Tutova 9 Sept. 1904. Curier Jud. 64/905; *Observaţie* sub. C. Apel Galaţi s. II, 80 din 9 Mai 905. Curier Jud. 76/905;
DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri juridice* vol. I, p. 97 urm. „Despre adopţiune";
NACU. I, p. 546, 552.

Jurisprudenţă.

1. Codul civil nu prevede cazurile de nulitate a unei adopţiuni. Nu se poate contestà însă că un asemenea contract poate fi anulabil când a fost făcut cu lipsa condiţiunilor substanţiale cerute de lege, atât pentru adoptator cât şi pentru adoptat, sau când regulele de competinţă şi de formă, nece-

1) **Textul vechiu al art. 322.** Orice hotărîre a curţei apelative, care va încuviinţà o adopţiune se va ceti în şedinţa publica, şi se va afişà la locurile unde curtea va gasi de cuviinţă. (Civ. 321; Civ. Fr. 358).

sare pentru perfectarea adopțiunei, n'au fost observate. Pe de altă parte, nu se poate zice că ori ce cauză de imperfecțiune, fie dânsa ori și cât de ușoară, poate fi de natură a atrage după sine nulitatea adopțiunei. Astfel fiind, lipsa de afigere a deciziunei curții la primăria reședinței tribunalului, astfel cum hotărîse curtea și înlocuirea acestei localități cu aceea a altei primării, nu se poate susține că constitue o violare a uneia din formele esențiale ale adopțiunei, mai ales când afigerea s'a făcut la comuna unde își aveau domiciliul persoanele care au participat la facerea adopțiunei. Și apoi, sub punctul de vedere juridic, adică al schimbărei stărei civile a persoanelor contractante, e mai natural ca afigerea sau publicarea deciziunei curții să se facă la locul unde aceste persoane își au domiciliul lor. (Apel Buc. II, 4 Ian. 15/88, *Dr.* 12/88).

2. Afișarea sentinței de omologare a unei adopțiuni la localul primăriei unde domiciliază părțile nu e o formalitate substanțială a condițiunei de publicitate ce legea cere să se dea unor asemenea acte, această publicitate resultând principalmente din înscrierea actului de adopțiune în registrele stărei civile. (Cas. I, 190/Iun. 27/88, B. p. 595).

3. Procesul-verbal încheiat de capul portăreilor curții pentru afigerea deciziunei la ușa curții de apel, fiind redactat de un ofițer competent, în formele legale, are puterea unui act autentic, și nu i se poate contestă efectele sale juridice de cât în urma anulărei sale pe căile prevăzute de lege. (Apel Buc. II, 4 Ian. 15/88, *Dr.* 12/88).

4. Condiția de publicitate a unei hotărîri date în materie de adopțiune, pretinsă de art. 322 din codul civil, este satisfăcută prin înscrierea hotărîrii în registrele de stare civilă, conform art. 323 din codul civil.

Că, de aceea, formalitatea de a se cetì hotărîrea dată în apel în ședință publică, nu poate fi considerată ca o formalitate substanțială, fără de care adopția n'ar puteà existà și, dar, neîndeplinirea ei nu poate atrage nulitatea adopțiunii. (Cas. I, 9 Nov. 1909, B. p. 1241).

5. Sentința Tribunalului care încuviințează o adopțiune nu este nulă din cauză că a fost pronunțată în ședință publică iar nu în camera de consiliu, deoarece rațiunea, pentru care legea cere ca Curtea de apel să nu dea în ședință publică hotărîrea prin care respinge o cerere de adopțiune, fiindcă publicul să nu crează că adoptatorul nu are o bună reputațiune, o asemenea rațiune nu există în caz când Tribunalul încuviințează adopțiunea, căci în acest caz publicitatea hotărîrei, departe de a atinge în ceva buna reputație a părților, o mărește și contribue la scopul urmărit de legiuitor. Pe lângă aceasta nulitatea produsă la Tribunal prin faptul că hotărîrea de încuviințarea adopției a fost pronunțată în ședință publică, este acoperită prin decizia Curții de apel, care cercetând din nou adopția și îndeplinind toate formele cerute de lege, a omologat sentința Tribunalului. (Cas. I, No. 589, 1914; „Jurispr. Rom", 1915. p. 137).

6. A se vedeà art. 318 cu nota 8.

Art. 323. (Mod. L. 15 Martie 1906)[1]. Hotărîrea de adopțiune cum și aceia de revocarea ei se vor înscrie în registrul actelor civile ale locului unde își va aveà domiciliul adoptatorul.

In acest scop grefierii tribunalului și al judecătoriei respective sunt obligați de a trimite în termen de 10 zile un extract după procesul-verbal de adopțiune ofițerului stărei civile competent.

Grefierii cari vor contravenì obligațiunei de mai sus, precum și ofițerii stărei civile cari vor fi omis de a înscrie de îndată adopțiunea în registrele actelor civile, se vor pedepsì cu amendă până la 100 de lei.

Inscrierea se va puteà face după cererea uneia sau alteia din părți, care va prezentà și o copie legalizată după hotărîrea de adopțiune.

---

1) **Textul vechiu al art. 323.** In cele trei luni după darea hotărîrei, adopțiunea se va înscrie, după cererea uneia sau alteia din părți, în registrul actelor civile al locului unde își va avea domiciliul adoptatorul.

Această înscriere se va face după o copie legalizată a hotărîrei curței apelative; și adopțiunea va rămâne fără efect, de n'a fost înregistrată în arătatul termen. (Civ. 27, 87; L. judec. oc. 50; Reg. act. st. civ. 97; Civ. Fr. 359).

Text. fr. Art. 359. — Dans les trois mois qui suivront ce jugement l'adoption sera inscrite, à la réquisition de l'une ou de l'autre des parties, sur le registre de l'état civil du lieu où l'adoptant sera domicilié.

Cette inscription n'aura lieu que sur le vu d'une expédition, en forme du jugement de la cour royale; et l'adoption restera sans effet si elle n'a été inscrite dans ce délai.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 125, 126, 132;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 319, 393, 395;
DALLOZ, *Rép.* Adoption, 162 urm.; *Suppl.* Adoption, 39;
DEMOLOMBE, VI, 105 urm., 184;
HUC, III, 133;
LAURENT, IV, 225;
MARCADÉ, art. 359, 360, nº 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 505 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1595.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 433, 436 urm.; *Observaţie* sub. Trib. Prahova, s. I, 231 din 8 Iunie 1900. Curier Jud. 77/903; *Observaţie* sub. Trib. Tutova, 9 Sept. 904. Curier Jud. 64/905;
CANTACUZINO MATEI, p. 207;
CERBAN ALEX., *Notă* sub. Trib. Buzau s. II, 344 din 11 Iulie 1923. Curier Jud. 34/924.
DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri juridice* vol. I, p. 97 urm. „Despre adopţiune";
DEMETRIU I. G., *„Art. 320 şi 323 din Codul civil".* Pagini Juridice 20/908;
NACU, I. p. 547, 548.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Nearatându-se de legiuitor în care anume registru trebue făcută înscrierea adopţiunei, precum şi dacă o înscriere mai mult sau mai puţin regulat făcută poate atrage nulitatea adopţiunei chiar, s'a referit la suverana apreciere a magistraţilor spre a vedeà că într'o materie care interesează atât de aproape familia, societatea, nu trebue nimic hotărît într'un mod absolut, precum şi că părţile nu pot deveni victima neglijenţei sau nepriceperei ofiţerului stărei civile prin neîndeplinirea punctuală a formalităţilor ce legea pretinde. Uzând dar de această latitudine de apreciere, judecata poate găsì că cererea făcută de către adoptator către ofiţerul starei civile pentru a se înscrì adopţiunea în registrele starei civile, precum şi reţinerea în cancelarie a copiei de pe sentinţa curţei de apel prin care se confirmă adopţiunea spre a se alatură la dosarul naşterilor, echivalează cu prisosinţă înscrierii adopţiunei în registrele stărei civile. (Apel Buc. III, 203, Nov. 7/91. *Dr.* 1/92; Trib. Ilfov, II, 112, Mai, 17/89, *Dr.* 1 92).

2. Nu se poate susţine că lipsa cererei de înscrierea adopţiunei poate produce consecinţa riguroasă a anulărei adopţiunei chiar, de oare ce neîndeplinirea acestei formalitaţi, de interes cu totul secundar şi pentru care legea nu prevede sancţiunea nulităţei, nu poate fi de natură a afectà soarta chiar a adopţiunei, destul numai ca scopul final, adică formalitatea substanţială a înscrierei adopţiunei să se fi îndeplinit. (Apel Buc. II, 4, Ian. 15/88, *Dr.* 12 88).

3. Art. 323 nu cere pentru înscrierea hotărîrei de adopţiune în registrele stărei civile, o petiţie înscris ci e destul o cerere verbală. (Cas. I, 190/Iun. 27/88, B. p. 596).

4. Art. 323 prevede că înscrierea adopţiunei se va face după o copie legalizată a hotărîrei curţei de apel; el nu cere însă o hotărîre învestită cu formula executorie. (Cas. I, 190/Iun., 27/88, B. p. 596).

5. Legea nu cere o delegaţiune în scris, din partea primarului, ci e su-

ficient ca ofiţerul care a procedat la transcrierea hotărîrei de adopţiune să fie delegat verbal. (Cas. I, 190/88, Iun. 27/88, B. p. 597).

6. Legiuitorul prin art. 323 codul civil, cerând înscrierea hotărîrei de adopţiune în termen de trei luni de la pronunţarea ei, ca o manifestare a voinţei părţilor de a persistà în adopţiune, scopul legei se satisface îndestul prin cererea de înscriere făcută în lăuntrul termenului de trei luni, de oarece părţile au făcut tot ce le-a stat prin putinţă spre a se conformà legei şi nu pot suferì din cauza neglijenţei sau chiar a relei credinţe a ofiţerului stărei civile care, deşi a primit cererea de înscriere în termen, a înscris însă hotărîrea peste termen. (Cas. I, 339/905, B. p. 893).

7. In codul francez adopţiunea trebue să fie „înscrisă" nu „înregistrată" la ofiţerul starei civile în termen de 3 luni. Legiuitorul nostru a voit a se asigurà, dacă partea persistă încă în voinţa sa de a operà adopţia, obligând-o să facă a se înregistrà adopţiunea în acel termen spre a devenì perfectă, căci altfel perfectibilitatea adopţiunei ar depinde numai de bunăvoinţa sau diligenţa funcţionarului chemat după lege a operà înscrierea. E destul deci ca cererea să fie primită şi înregistrată la ofiţer, independent dacă înscrierea s'a făcut mai târziu. (Trib. Dâmboviţa, *Dr.* 25/906).

8. Vechiul art. 323 din codul civil prevede că în cele trei luni după darea hotărîrei, adopţiunea se va înscrie după cererea uneia sau alteia din părţi, în registrul actelor stărei civile ale locului unde îşi va aveà domiciliul adoptatorul, iar acea înscriere se face după o copie legalizată a hotărîrei Curţei apelative, şi adopţiunea va rămâne fără efect de n'a fost înregistrată în arătatul termen.

Prin urmare, din momentul ce o hotărîre de adopţiune a fost pronunţată la 13 Septembrie 1890, iar transcrierea ei s'a făcut în Septembrie 1891, adică peste termenul de trei luni, acea adopţiune se consideră fară nici un efect, iar modificările aduse în anul 1906 articolului 323 c. civil nu pot fi aplicabile şi actelor de adopţie anterioare promulgărei legei modificătoare, întru cât modificarea acestui articol nu este făcută cu efect retroactiv. (Cas. Secţiuni Unite, 21 Martie 1913, B. p. 861).

9. Art. 323 c. civ., vechiul text, prevăzând că adopţia va rămâne fără efect de n'a fost înregistrată în termen de trei luni după darea hotărîrei în registrul actelor civile, prin aceasta legiuitorul a înţeles să ceară o ultimă formalitate de manifestare a voinţei părţii de a da efect adopţiei cerută şi admisă de judecător. Dacă o asemenea manifestare a avut loc prin facerea cererei de înscriere în termenul prescris de lege, adopţia trebue să-şi producă efectul, independent de faptul că ofiţerul stărei civile din neglijenţă sau rea voinţă a omis să înscrie sau a înscris peste termenul legal hotărîrea de adopţie. (Cas I, dec. No. 142, din 3 Martie 1914; „Jurispr. Rom." 1914, p. 265; Curier Jud. 39/914. In acelaş sens: Trib. Dolj s. II 388 din 29 Mai 1913; Curier Jud. 2/919).

10. Judecătorul de ocol nu poate aplicà grefierului judecătoriei pedeapsa amendei pentru contravenţiunea prevăzuta de art. 323 c. civil, pentru că n'a trimis în termen de 10 zile ofiţerului stărei civile extract după un proces-verbal de adopţiune, prin încheierea unui proces-verbal, fără judecarea contravenţiunei conform dreptului comun, de oarece nici prin art. 323 c. civ. şi nici prin legea judecătoriilor de ocoale nu se derogă dela dreptul comun şi nu se recunoaşte judecătorului dreptul de a amendà pe subalternii săi.

Dacă judecătorul are dreptul de a supraveghià mersul regulat al lucrărilor judecătoriei şi exacta împlinire a atribuţiunilor fiecăruia din subalternii săi, el însă nu poate decât să constate abaterile lor, dreptul de disciplină asupra funcţionarilor auxiliari ai justiţiei aparţinând, conform art. 173 din legea de organizare judecătorească, Ministerului de Justiţie, care are a aplicà şi pedepsele disciplinare, potrivit art. 178 din aceiaş lege.

Prin urmare, tribunalul n'a comis nici un exces de putere, când a anulat procesul-verbal al judelui de ocol şi a achitat pe grefierul judecătoriei de amenda la care fusese condamnat printr'un asemenea proces-verbal pentru contravenţia din art. 232 c. civil. (Cas. II, dec. penală No. 2354, din 6 Oct. 1915, „Jurispr. Rom." 1916, p. 101).

11. Data cererei de înscriere poate fi dovedită prin toate mijloacele de probă admise de lege, deci şi prin martori, independent de existenţa unui început de dovadă scrisă, de oarece partea interesată se găseşte în imposibilitate, de a aveà o dovadă scrisă şi în acest caz articolul 1198 ca şi art. 33 c. civ., autoriză proba cu martori.

In acest caz, dacă se dovedeşte că cererea de înscrierea hotărîrei de adopţiune a fost făcută în termen, aceasta va aveà de efect de a suplinì înscrierea hotărîrii ce s'a omis a se face de primar, conform art. 33 c. civ., care este aplicabil şi în materie de adopţiune.

Prin urmare, omisiunea instanţei de fond de a se pronunţà asupra probei cu martori, invocată de recurentă, este

esențială și motivul de casare este întemeiat. (Cas. I, No. 296, 1919; „Jurisprudența Rom." 1920, p. 70, Curier Jud. 34-35/920).

12. Inscrierea cărților de adopțiune în registrele de stare civilă, a fost prevăzută de legiuitorul din 1906, ca o simplă măsură de publicitate, iar nu ca o condițiune neapărată pentru valabilitatea adopțiunei. (Trib. Dolj s. II, 181 din 3 Febr. 1921; Justiția (Craiova) 13/921).

13. Refuzul ofițerului stării civile de a înscrie cartea de adopțiune, nu intră în prevederile art. 161 c. pen., ci în prevederile art. 323 c. civil. (Trib. Dolj s. II, 181 din 3 Febr. 1921; Justiția (Craiova) 13/921).

14. Inscrierea adopțiunei în termen de zece zile în registrul ofițerului stărei civile, nu face parte integrantă din formele solemne ale actului și această înscriere se poate face și obține ori când, nu numai înlăuntrul termenului de zece zile prevăzut de art. 323 c. civ. (Trib. Buzău s. II. 344 din 11 Iulie 1923, Jur. Gen. 1924. No. 1753, Curier Jud. 34/924).

15. A se vedeà: art. 322 cu nota 4.

Art. 324. (*Abrog. L. 15 Martie 1906* [1]).

Text. fr. Art. 360. — Si l'adoptant venait à mourir après que l'acte constatant la volonté de former le contrat d'adoption a été reçu par le juge de paix et porté devant les tribunaux, et avant que ceux-ci eussent définitivement prononcé, l'instruction sera continuée et l'adoption admise, s'il y a lieu.

Les héritiers de l adoptant pourront, s'ils croient l'adoption inadmissible, remettre au procureur du Roi tous mémoires et observations à ce sujet.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 131;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 318;
DALLOZ, *Rép.* Adoption, 137 urm., 156, 166 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 95 bis, I;
DEMOLOMBE, VI, 118;
MARCADÉ, art. 360, n° 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 505 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1596.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II. ed. 2-a, p. 380, 431 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 207;
NACU, I, p. 215, 548.

TITLUL IX

Despre puterea părintească.

Art. 325. — La orice vârstă copilul este dator să onoreze și să respecteze pe tatăl și pe mama sa. (Civ. 131—136, 1224, 1225; C. p. 229, 232, 243, 252; Civ. Fr. 371).

Text. fr. Art. 371. — L'enfant, à tout âge, doit honneur et respect à ses père et mère.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 132;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a I, p. 441, 468;
DALLOZ, *Rép.* Puissance paternelle, 17 urm.; *Suppl.* Puissance paternelle, 9;
DEMOLOMBE, V, 273;
MOURLON, ed. 7-a, I, p 520;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1644.

---

1) **Textul vechiu al art. 324.** Dacă adoptatorul ar muri, după ce s'a depus la tribunal actul care constată voința sa de a adopta și mai înainte de a se da hotărîrea de către tribunal se va urmà cu procedura înainte și adopțiunea se va primi, de se va găsi cu cale.

Moștenitorii adoptatorului, vor putea, de vor crede că adopțiunea nu poate fi primită, a da procurorului orice memoriu și observațiuni atingătoare de această adopțiune. (Civ. 318 urm., 653; Leg. 29 Oct. 77); Civ. Fr. 360).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 405 nota, 453 urm., 479;
CANTACUZINO MATEI, p. 201;
NACU, I, p. 554;
VELESCU ALEX., *Nota* sub. Trib. Ilfov s. III, 9946 bis din 10 Iunie 921. Pand. Rom. 1922-II-150.

Art. 326. — Copilul rămâne sub a lor autoritate până la majoritate sau emancipare [1]). (Civ. 131 urm., 249, 282, 283, 311, 327 urm., 421, 434, 1000, 1224, 1225; C. p. 268; Civ. Fr. 372).

Text. fr. Art. 372. — Il reste sous leur autorité jusqu'à sa majorité ou son émancipation.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 442, 459;
DALLOZ, *Rép.* Puissance paternelle, 24 urm., 51, 74; *Suppl.* Puissance paternelle, 10 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 518, 519;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1645;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 453 urm., 479; *Observație* sub. Trib. civil din Chambéry, 8 Dec. 900. Curier Jud. 16/902; *Observație* sub. C. Apel Rennes, 5 Dec. 901. Curier Jud. 26/1902;
CANTACUZINO MATEI, p. 202;
DOGAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 53, 55;
NACU, I, p. 554;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 60.

Jurisprudență.

1. Autoritatea părintească este un drept eminamente personal, și în consecință acest drept este irevocabilmente inalienabil, de oarece potrivit legii nu se poate delegă persoanelor străine de cât paza copiilor, iar nu puterea părintească. (Trib. Dolj, com., Mai 16/74, *Dr.* 44/74).

2. A se vedeà: art. 313 cu notele 2, 6, 7; art. 389 cu nota 9.

Art. 327. — In timpul căsătoriei tatăl singur exercită această autoritate. (Civ. 124, 452, 1244; C. p. 268; Lege autorizând luarea de măsuri în vederea stării de războ cu privire la familia și averea celor mobilizați (Mon. of. 221/916) Art. 4; Civ. Fr. 373).

Text. fr. Art. 373. — Le père seul exerce cette autorité durant le mariage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 77, 78, 94, 95;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 442, 459; ed. I, III, p. 13;
DALLOZ, *Rép.* Puissance paternelle, 51 urm., 93; *Suppl.* Puissance paternelle, 15 urm.;
DEMOLOMBE, VI, 295, 364, 387; VIII, 611 urm.;
HUC, III, 215 urm.;
MARCADÉ, art. 373, n° 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 518;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1645.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 453 urm., 479; (I, ed. 2-a, p. 671 n. 4); *Observație* sub. Trib. civil Lyon, 23 Febr. 905. Curier Jud. 47/905;

---

1) In Codul Caragea partea I. Cap. 3, emanciparea este denumită: *„ertarea de vârstă"*. Tot astfel și Codul Calimach in art. 230, 231 și 333.

CANTACUZINO MATEI, p. 202;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 53, 55, 61, 62;
IVĂNCIANU GRIGORE, *„Administrația legală a bunurilor personale ale copiilor minori"*. Convorbiri Juridice 5/1908;
NACU, I, p. 554;
PAXIMADE MARGARETA, *„Puterea părintească în viitorul cod civil"*. Curier Jud. 17 1924;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 60;
VRÂNCEANU VICTOR, *Nota* sub. Trib. Ilfov s. II, 422 din 8 Iunie 1921. Pand. Rom. 1922-II-279.

Jurisprudență.

1. Mama, în lipsa tatălui mort, are puterea părintească, și prin urmare copilul ei trebue să rămână sub a sa autoritate până la majoritate sau emancipare, în care interval ea singură are dreptul a-i dirige educațiunea. Și dacă consiliul de familie găsește cu cale a nu lăsà tutela asupra ei din cauză că în urma despărțeniei de primul soț s'a recăsătorit, această împrejurare însă nu o face să peardă decât numai dreptul de tutelă, iar nici cum celelalte atribute ale puterei părintești. Astfel, când consiliul de familie decide ca tutorul să ducă pe minor în străinătate la învățătură nesocotește dreptul mamei de a-și exercità singură puterea părintească asupra copilului ei, în ceeace privește direcțiunea educațiunei lui. (Apel Iași, II, 71, Iunie 20/86, *Dr.* 1/86).

2. Dreptul, ce legea dă tutorelui, se referă numai la adminstrarea bunurilor minorilor și nu se poate confundà cu atributul puterii părintești, care, fiind inerent calității de părinte, se exercită asupra persoanei copiilor și nu se poate pierde de cât în cazul art. 268 c. pen. și numai asupra copilului, care a fost obiectul delictului, astfel că puterea părintească și atributele ei nu se pot pierde pe simple considerații morale. (C. Apel Galați, II, *Dr.* 15/96).

3. Acțiunea mamei, pentru a obține o pensie alimentară în numele copiilor săi minori, este inadmisibilă, de oarece tatăl singur are puterea părintească, el reprezintă pe copii și poate exercità în numele lor acțiunile în justiție. (C. Apel Buc. I, *Dr.* 25/900).

4. A se vedeà: art. 249 cu notele 1, 2; art. 282 cu notele 22, 23; art. 283 cu nota 1; art. 389 cu nota 9.

Art. 328. — Copilul nu poate părăsì casa părintească fără voia tatălui său[1]). (Civ. 93, 249, 282; C. p. 280 urm.; Civ. Fr. 374).

Text. fr. Art. 374. — L'enfant ne peut quitter la maison paternelle sans la permission de son père, si ce n'est pour enrôlement volontaire, après l'âge de dix-huit ans révolus.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 78;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 445; II, p. 389;
DALLOZ, *Rép.* Puissance paternelle, 24 urm.; *Suppl.* Puissance paternelle 11, 13, 18, 21;
DEMOLOMBE, VI, 307, 308;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 521;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1660-1663.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 453 urm., 479;
CANTACUZINO MATEI, p, 202;
NACU. I, p. 555;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 60.

Jurisprudență.

1. Din art. 326, 327 și 328 rezultă că tatăl are autoritate asupra minorilor săi copii, și aceștia nu pot părăsì casa părintească fără voia și consimțimântul său. Și dacă legiuitorul, prin art. 330, acordă facultatea părintelui de a cere dela președintele tribunalului să ordone arestarea copilului său, când are motive de nemulțumire contra sa cu atât mai mult, în baza art. 328, el va puteà cere ca copilul său să fie adus în casa părintească *manu militari*, cerere care nu i se poate refuzà, căci altfel n'ar aveà nici o sancțiune dispozi-

1) Art. francez 374, corespunzător, continuă: *„...si ce n'est pour enrôlement volontaire, après l'âge de dix-huit ans"*.

ţiunile art. 328. (Trib. Ilfov, I, ordon. prezident., Apr. 20/89, *Dr.* 30/89 şi Apr. 5/89, *Dr.* 69 din 1889).

2. Tatăl este responsabil de prejudiţiul cauzat de copilul său minor, când locueşte cu dânsul, nu şi când copilul a părăsit domiciliul tatălui său cu autorizaţia acestuia. (Cas. II, 169/98, B. p. 334).

3. Isgonirea minorului din casa tatălui său nu apără pe acesta de răspunderea civilă pentru prejudiţiul cauzat de minor, din moment ce dânsul nu a luat măsurile ce legea îi pune la dispoziţie prin art. 328 şi urm. din codul civil, referitoare la puterea părintească. (Cas. II, dec. pen. No. 2984, din 23 Nov. 1915; „Jurispr. Rom." 1916, p. 141, Curier Jud. 25/916).

Art. 329.—Tatăl care va aveà motive de nemulţumire foarte grave asupra purtărei copilului său va aveà următoarele mijloace de îndreptare. (Civ. 330 urm., 414; Regul. gen. al Casei Centr. de corecţiune p. minori, 14 Mai 1874; Civ. Fr. 375).

Text. fr. Art. 375. — Le père qui aura des sujets de mécontentement très-graves sur la conduite d'un enfant, aura les moyens de correction suivants.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 448;
HUC, II, 431;
LAURENT, III, 294;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 521 urm;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1664-1670, 1675-1677.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 464 urm., 474, 475, 477, 479; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 24);
CANTACUZINO MATEI, p. 202, 203;
NACU, I, p. 556;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 57.

Art. 330. — Dacă copilul are mai puţin de 16 ani, tatăl îl va puteà pune în o casă de arest pentru 1 lună cel mult, drept care preşedintele tribunalului de district, după cererea tatălui, va trebuì a liberà ordinul de arestare. (Civ. 332, 333, 334 urm., 414; Civ. Fr. 376).

Text. fr. Art. 376. — Si l'enfant est âgé de moins de seize ans commencés, le père pourra le faire détenir pendant un temps qui ne pourra excéder un mois; et, à cet effet, le président du tribunal d'arrondissement devra, sur sa demande, délivrer l'ordre d'arrestation.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 78-81;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, No. 137, 140;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 448;
DEMOLOMBE, VI, 329, 342, 343;
MARCADÉ, art. 375, 382;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 521 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1664-1670, 1675-1677.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 464 urm., 474 urm., 475, 477, 479; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 24); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 52;

CANTACUZINO MATEI, p. 202, 203, 681;
NACU, I, p. 556;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 58.

Art. 331. — Dela vârsta de 16 ani până la majoritate, sau emancipaţiune, tatăl va puteà numai să ceară arestarea copilului său pe timp cel mult de 6 luni, adresându-se pentru aceasta la preşedintele tribunalului, care, după ce se va înţelege cu procurorul va liberà sau va refuzà ordinul de arestare, şi liberând ordinul de arestare, va puteà scurtà termenul arestărei cerut de tatăl. (Civ. 332 urm., 334, 336, 414; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 377).

Text. fr. Art. 377. — Depuis l'âge de seize ans commencés jusqu'à la majorité ou l'émancipation, le père pourra seulement requérir la détention de son enfant pendant six mois au plus; il adressera au président dudit tribunal, qui, après en avoir conféré avec le procureur du Roi délivrera l'ordre d'arrestation ou le refusera, et pourra, dans le premièr cas, abréger le temps de la détention requis par le père.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 136, 138, 146;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 448;
DEMOLOMBE, IV, 318;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 521 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1664-1670, 1675-1677;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 464 urm., 474, 475, 477, 479;
CANTACUZINO MATEI, p. 202, 203, 681;
NACU, I, p. 556;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 58, 59.

Art. 332.— In ambele aceste cazuri nu se va face nici o procedură înscris şi nici o formalitate judecătorească, afară numai întru cât priveşte ordinul de arestare, care nu va cuprinde motivele pentru care el s'a dat; tatăl va fi numai dator de a subscrie îndatorirea de a plătì toate cheltuelile şi de a da arestatului alimentele cuviincioase. (Civ. 185, 330, 331; Pr. p. 580—582; Reg. 14 Mai 1874; Civ. Fr. 378).

Text. fr. Art. 378. — Il n'y aura, dans l'un et l'autre cas aucune écriture ni formalité judiciaire, si ce n'est l'ordre même d'arrestation, dans lequel les motifs n'en seront pas énoncés.

Le père sera seulement tenu de souscrire une soumission de payer tous les frais, et de fournir les aliments convenables.

Doctrină străină.

BEUDANT, II, 689, p. 334, 729;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 447;
LAURENT, V, 5;
MARCADÉ, II, 275;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 521 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1674.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 464 urm., 474, 475, 477, 479.;
CANTACUZINO MATEI, p. 202, 203;
NACU, I, p, 556;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 58.

Art. 333. — Tatăl poate scurtà ori când va voì termenul arestărei de el reclamat în cazurile prevăzute de precedentele trei articole. Dacă după eșirea copilului din arest el va face din nou alte necuviințe, arestarea lui se va puteà ordonà din nou, cu modul prevăzut în articolele precedente. (Civ. 330 urm.; Civ. Fr. 379).

Text. fr. Art. 379. — Le père est toujours maître d'abréger la durée de la détention par lui ordonée ou requise. Si, après sa sortie, l'enfant tombe dans de nouveaux écarts, la détention pourra être de nouveau ordonnée de la manière prescrite aux articles précédents.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 82;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 449;
DEMOLOMBE, VI. 354;
LAURENT, IV, 283;
MARCADÉ, art. 379, n° 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 521 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No 1675.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 464 urm., 474, 475, 477, 479;
CANTACUZINO MATEI, p. 202, 203;
NACU, I, p. 557;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 59.

Art. 334. — Dacă tatăl se va căsătorì din nou, nu va puteà arestà pe copilul său din precedenta căsătorie, chiar de ar aveà mai puțin de 16 ani, decât conformându-se celor prescrise de art. 331. (Civ. 331; Civ. Fr. 380).

Text. fr. Art. 380. — Si le père est remarié, il sera tenu, pour faire détenir son enfant du premier lit lors même qu'il serait âgé de moins de seize ans, de se conformer à l'article 377.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 80;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 448, 544;
DEMOLOMBE, VI, 322-324;
MARCADÉ, art. 375, n° 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 521 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1670.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 464 urm., 474, 475, 477, 479;
CANTACUZINO MATEI, p. 202, 203;
NACU, I, p. 557;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 58.

Art. 335. — Mama văduvă, care nu se va fi măritat din nou, nu va puteà arestà pe fiul ei, decât cu concursul a două din cele mai aproape rude despre tată, şi numai prin cererea adresată tribunalului conform art. 331. (Civ. 331; (Civ. Fr. 381).

Text. fr. Art. 381. — La mère survivante et non remariée ne pourra faire détenir un enfant qu'avec le concours des deux plus proches parents paternels, et par voie de réquisition, conformément à l'article 377.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 79, 80;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 143;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 448, 544;
DEMOLOMBE, VI, 322-324, 345, 346, 348, 350, 353;
LAURENT, IV, 79, 262, 282;
MARCADÉ, art. 375-382, n. 2 şi 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 521 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1671.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a p. 472 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 202, 203;
NACU, I. p. 558;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 59;

Art. 336. — Când copilul va aveà avere proprie a lui, sau când el va exercità vre-o profesiune sau meserie, nu va puteà fi arestat, chiar de va aveà mai puţin de 16 ani, decât prin cerere adresată tribunalului conform art. 331. Copilul arestat va puteà adresà un memoriu procurorului general de lângă Curtea de Apel. Acesta va ordonà procurorului pe lângă tribunalul de prima instanţă ca să cerceteze împrejurările, şi va face apoi el însuşi raport preşedintelui curţei apelative, care după ce va înştiinţà pe părinte şi după ce va fi adunat toate ştiinţele putincioase, va puteà revocà sau modificà ordinul de arestare liberat de preşedintele tribunalului de prima instanţă. (Civ. 330—334; Civ. Fr. 382).

Text. fr. Art. 382. — Lorsque l'enfant aura des biens personnels ou lorsqu'il exercera un état, sa détention ne pourra, même au-dessous de seizé ans, avoir lieu que par voie de réquisition, en la forme prescrite par l'article 377.

L'enfant détenu pourra adresser un mémoire au procureur-général près la cour royale. Celui-ce fera rendre compte par le procureur du Roi pres le tribunal de première instance, et fera son rapport au président de la cour royale, qui, après en avoir donné avis au père, et après avoir recueilli tous les renseignements, pourra révoquer ou modifier l'ordre delivré par le président du tribunal de premiére instance.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 81;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 448;
DALLOZ, *Rép.* Puissance paternelle, 29 urm., 41 urm., 73; *Suppl.* Puissance paternelle 14, 133;
DEMOLOMBE, VI, 331;

DURANTON, III, 355;
MARCADÉ, art. 375-382, nº 4;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 521 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1670, 1676.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 464 urm., 474, 475, 477, 479;
CANTACUZINO MATEI, p. 202, 203;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 58.

Art. 337. — Mama are drepturi de corecțiune asupra copiilor săi naturali, legalmente recunoscuți. (Civ. 48, 308, 325, 330—333; Civ. Fr. 383).

Text. fr. Art. 383. — Les articles 376, 377, 378, et 379, seront communs aux pères et mères des enfants naturels légalement reconnus.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 210, 212, 214;
BEUDANT, II, 726, n. 1;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 355, 539, 541, 543, 544, 548; II, p. 390;
DALLOZ, *Rép.* Puissance paternelle, 181 urm.; *Suppl.* Puissance paternelle, 130 urm.;
DEMOLOMBE, VI, 623, 630, 637, 638, 647, 649;
DURANTON, III, 360;
HUC, III, 184;
LAURENT, IV, 357;
MARCADÉ, art. 383, n. 2 și 3; 384, n. 4;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 534 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1678.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a p. 414, 478 urm.; (V, p. 520); *Observație* sub. Jud. ocol rural Calafat, 284 din 22 Sept. 919. Tribuna Juridică 34-36/919;
CANTACUZINO MATEI, p. 202, 204;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 53;
NACU, I, p. 527, 558;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 61.

Jurisprudență.

1. Din faptul că legiuitorul nostru, cu ocazia redactărei codului civil, a suprimat secția II din capitolul III, relativ la recunoașterea copiilor naturali și nu a menținut în art. 307 și 308 decât dispozițiile articolelor corespunzătoare 340 și 341 din codul Napoleon, relativ la recunoașterea silită a copiilor naturali, de aci rezultă că în sistemul legiuirii noastre nu s'a admis recunoașterea voluntară a copilor naturali. Menținerea unor texte din codul Napoleon, cum sunt art. 62 și 383, corespunzătoare cu art. noastre 48 și 337 cod. civil, în care se vorbește de recunoașterea copiilor naturali, nu se poate explică decât ca o simplă inadvertență din partea legiuitorului nostru, când el însuși nu admite instituțiunea în sine a recunoașterii voluntare a copiilor naturali.

Prin urmare, omisiunea Curții de apel de a se pronunță asupra cererei de a se admite martori pentru dovedirea unei asemenea recunoașteri nu este esențială, spre a puteà atrage casarea deciziei. (Cas. I, No. 135, 1916; „Jurispr. Rom.“, 1916, p. 338).

2. Copilul natural, nerecunoscut de mamă, se găsește sub raportul naționalității sale în condițiunea copiilor găsiți pe teritoriul țării și deci considerat ca român, nefiind astfel supus dispozițiunii legei străinilor. (Cas. Iași II. No. 145. 1917; „Jurispr. Rom.“ 1919, p. 525).

3. A se vedeà art. 308 cu nota 4.

Art. 338. — Tatăl în timpul căsătoriei, și după desfacerea căsătoriei, acel din doi soți rămas în viață, conservă dreptul

de folosință asupra averei copiilor lor până la vârsta de 20 ani deplini, sau până la emanciparea lor, dacă se va face înainte de această etate. (Civ. 209, 285, 343, 397, 416, 421 urm., 431, 517, 521, 541 urm., 560, 572, 658, 1225; Civ. Fr. 384).

Text. fr. Art. 384. — Le père, durant le mariage, et, après la dissolution du mariage, le survivant des père et mère, auront là jouissance des biens de leurs enfants jusqu'à l'âge de dix-huit ans accomplis, ou jusqu'à l'émancipation qui pourrait avoir lieu avant l'âge de dix-huit ans.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 83-86, 72, 83, 90-93;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, I, 1293; IV, 173, 223;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 453, 458, 460, 540, 543, 795, 988; ed, 1-a, III, p. 164;
DALLOZ, *Rép.* Puissance paternelle, 88 urm., 102 urm., 131 urm., *Suppl.* Puissance paternelle, 103 urm., 111 urm., 116 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE. II, 129 bis, VIII; 132 bis, VII;
DEMOLOMBE, II, 318; VI, 483, 503, 504, 517, 519, 527-529, 555, 556, 558, 565, 593, 594, 601 urm.;
HUC, I, 461; III, 189. 192, 198;
LAURENT, IV, 328, 339, 342, 343, 344 bis;
MARCADÉ, art. 384, 385, nº 1; 386, 387, nº 4-7;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 528, 529;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1689-1705, 2761.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 509 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 24); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 47, 127, 149; *Observație* sub. Judecătoria ocol I Galați 2502 din 16 Dec. 902. Curier Jud. 7/903;
CANTACUZINO MATEI, pg. 202, 204;
DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri juridice*, vol. I, p. 92 urm. „Uzufructul mamei naturale"; p. 97 urm. „Despre adopțiune";
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 61;
GEORGEAN N., *Nota* sub. Trib. Dorohoi 3526 din 28 April 1921, Jurispr. Gen. 24/923, No. 1698;
NACU, I, p. 560, 803.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Uzufructul legal al părinților asupra averei minorilor copii nu poate fi urmărit de creditori de cât cu obligațiunea pentru creditori de a dovedi care este venitul averei minorilor, pentru a se putea aprecia porțiunea ce trebue rezervată întreținerei și educațiunei copiilor, porțiune ce nu poate fi urmărită, și care este porțiunea liberă rămasă părintelui, porțiune ce poate fi urmărită, fiind o avere ce-i aparține lui și care formează gagiul creditorilor săi. (Trib. Brăila, Iun. 15/83. *Dr.* 61/83).

2. Din art. 338, 339 și 343 rezultă că uzufructul legal asupra averei minorilor fii aparține părintelui, însă cu obligațiune pentru dânsul de a alimentà, întreține și educà pe acești copii în proporțiune cu această avere. Dacă legea nu declară nicăeri insezisabil acest uzufruct legal și dacă prin art. 343 nu impune nici când îndatoriri părintelui de a da socoteală despre veniturile ce-i aparțin în uzufruct este că fructele sau veniturile acestui uzufruct, de mai prisosesc peste cheltuelile de nutriment, întreținere și educațiune a copiilor, sunt proprietatea absolută a părintelui, și prin urmare gagiul creditorilor săi, (Trib. Ilfov, com., Oct. 15/84, *Dr.* 83/84).

3. Dreptul de folosință al părintelui pe averea minorilor săi copii are ca cea mai esențială sarcină aceea a întreținerei și educațiunei copiilor (art.

339). Şi ori de câte ori această sarcină se dă de justiţie mamei, fie în caz de divorţ prin consimţimânt mutual (art. 258 şi 259), fie în cazurile divorţului pentru cauză determinată (art. 282 şi 283), nu se poate susţine că dreptul de folosinţă nu poate fi poprit sau urmărit pentru îndeplinirea acestor sarcine chiar, ne putând admite că legiuitorul a impus o sarcină platonică şi fără măsură de executare. Deci dar, mama, în caz când soţul refuză a-şi executà cea mai esenţială din datoriile părinteşti, e în drept a executà urmărirea şi poprirea sumelor necesarii pentru îndeplinirea acestor sarcine, sau suma convenţională recunoscută de soţ prin învoirea făcută cu ocaziunea divorţului prin consimţimânt mutual. — O dată deduse sarcinele educaţiunei copiilor, restul folosinţei averei e un drept personal şi exclusiv al tatălui, care poate fi urmărit de ori ce creditor, şi deci şi de soţie pentru o creanţă provenind din dobânzile dotei. (Trib. Ilfov, not., Mart. 2/84, *Dr.* 35/84).

4. Dacă tatăl cere achitarea capitalului în calitate de tutore legal al copilului său, şi dacă procentele acelui capital i se cuvin, nu ca tutor, ci ca uzufructuar legal, conform art. 338 şi urm., de acì nu rezultă că el nu poate să ceară prin aceeaşi acţiune atât capitalul cât şi plata procentelor, sub cuvânt că nimeni nu-şi poate lua o dublă calitate prin aceeaşi reclamaţiune, pe câtă vreme el are dreptul de a cere acele procente, nu numai ca uzufructuar legal, ci şi ca tutor, după cum aceasta rezultă din art. 390 şi 339, fiind că dânsul trebue să îngrijească de persoana minorului său copil, şi pentru această îngrijire are dreptul şi datoria de a percepe şi întrebuinţà veniturile averii minorului. (Apel Iaşi, II, 147, Oct. 10/83, *Dr.* 17/84).

5. După moartea soţului, soţia devine de drept tutoare a minorilor săi copii (art. 344), şi dânsa succede soţului în atributele puterei părinteşti, printre care figurează în prima linie dreptul de uzufruct legal asupra averei minorilor până la vârsta de 20 ani (art. 338). — Şi dacă unui tutor ordinar i se indică modul cum să întrebuinţeze averea mişcătoare a minorului (art. 399), nu e tot ast-fel când e vorba de un tutor legal, căci pentru primul lucru se explică prin faptul că este un simplu administrator ţinut să dea socoteală (art. 416), pe cât timp tutorul legal este un uzufructuar, dispensat de cauţiune, precum şi de a da compt de gestiunea sa (art. 416, 541), şi ca atare trebue să i se lase toată latitudinea de a administrà cum va crede mai bine în interesul sporirei uzufructului său. Şi cum în principiu, atunci când uzufructul cuprinde lucruri cu care nu se poate servì cineva fără a le consumà, cum este numerariul, uzufructuarul poate dispune de dânsele, conform art. 526; aşà urmează a se procede în caz de tutelă legală. A decide altfel, este nu numai a se pune în contradicţiune cu principiul care face din tutorul legal un uzufructuar privilegiat (art. 541, 509), dar e chiar a-i ridicà uzufructuarului legal drepturile unui uzufructuar ordinar, ceeace e inadmisibil, când legea-i impune toate sarcinele uzufructuarului ordinar. Ast-fel, tutorele legal poate dispune cum va voì de lucrurile care se consumă prin uz. (Apel Buc. III, 81. Apr. 17/84. *Dr.* 68/84; Tribunalul Ilfov, I, Ian. 18/88, *Dr.* 8/88).

6. Uzufructul legal este un drept excepţional care nu poate să fie atribuit nimănui de cât în virtutea unui text de lege clar şi pozitiv. Or, codul civil, prin art. 338 şi 343, nu acordă această favoare decât părinţilor legitimi, fiind că el vorbeşte de copiii eşiţi din căsătorie. Şi prin nici un text de lege nu se întinde acest drept excepţional şi în beneficiul adoptatorului; dar din contră intenţiunea legiuitorului este de a depărtà, în materie de adopţiune, ideea ori cărei speculaţiuni şi a ori cărui interes altul, de cât cel moral, probă despre aceasta este art. 315 care dispune că adoptatorul nu moşteneşte pe adoptat. Şi chiar dacă considerăm uzufructul legal ca un atribut al puterei părinteşti, totuşi adoptatorul n'are această putere fiind că art. 313, care se ocupă de efectele adopţiunei, spune curat şi lămurit că cel adoptat rămâne în familia sa firească. Argumentul tras din datinele cele vechi ale ţărei relative la înfierea de altă dată este nefundat, căci sub imperiul legei Caragea, nici chiar părinţii legitimi nu aveau uzufructul legal, ci erau datori să dea socoteli în fiecare an de gestiunea lor ca ori ce tutor. De asemenea este inexact a se zice că codul nostru primind adopţiunea minorilor a inovat dreptul francez în ceeace priveşte efectele înfiărei, căci art. 313 n'a schimbat dispoziţiunile existente într'însul; şi atât de adevărat este aceasta, în cât adoptatorul nu moşteneşte pe adoptat (art. 315); şi doctrina şi jurisprudenţa franceză au stabilit că adoptatorul n'are un atribut al acestei puteri. Dacă s'ar admite sistemul contrar, ar trebuì să primim ca consecinţă imediată că prin adopţiune tatăl legitim îşi pierde puterea părintească, fiindcă amândoi nu pot să o exercite de odată. Asemenea, distincţiunea ce se voeşte a se face între adopţiunea minorilor cari au părinţi legitimi cunoscuţi şi între cei cari nu au, este arbitrarie şi ilegală, căci co-

dul nu prevede decât o singura adopţiune ale cărei efecte în ceeace privește puterea părintească sunt prescrise de art. 313. A creeà însă un fel de adopţiune este a legiferà, nu a interpretà. (Apel Buc. I, 137, Mai 31/85, *Dr.* 58/85.

7. Tutorul legal, având folosinţa averei minorilor săi copii, trebue a i se lăsà toată latitudinea de a administrà cum va crede mai bine averea minorilor, în interesul sporirei uzufructului său. Şi nu s'ar puteà ajunge la acest rezultat dacă, fără vre-o dispoziţiune a legii, s'ar impune tutorelui legal obligaţiunea ca să depună la casa de depuneri banii proveniţi din vânzarea averei minorilor, în care caz procentele ar fi neînsemnate. Obligaţiunea impusă cumpărătorului pădurei minorilor prin avizul consiliului de familie de a depune preţul la casa de depuneri, nefiind întemeiată pe nici un text de lege, din contră fiind contrarie art. 338, 416 şi 541, părţile contractante pot s'o nesocotească. (Apel Buc. I, 166, Nov. 10/86, *Dr.* 16/87).

8. Tatăl, având uzufructul imobilelor aparţinând minorilor săi copii, acest uzufruct poate fi urmărit de creditorii săi personali, cu restricţiunea că o parte din aceste venituri să fie rezervată educaţiunei şi creşterei minorilor săi copii. (Apel Buc. II, *Dr.* 34/87).

9. Chestiunea uzufructului părintelui fiind cu desăvârşire separată şi independentă de chestiunea tutelei, ea poate fi cerută şi discutată prin acţiune principală de instanţele de fond, sau când s'a cerut înaintea instanţei judecătoreşti şi instanţa nu s'a pronunţat asupra acestui cap de cerere, atunci pentru această cerere este rezervată calea revizuirei, conform art. 288 alin. IV pr. civ., şi ca atare nu poate face obiectul unui motiv de casare. (Cas. I, 10/Ian. 12/88, B. p. 13).

10. Deşi renunţarea la uzufructul legal nu e supusă la nici o formalitate, cu toate acestea lipsa ei poate rezultà din faptul că uzfructuarul a conservat averea mişcătoare, fără să se conforme legii de a comunicà această renunţare consiliului de familie ca el să proceadă în conformitate cu dispoziţiunile art. 398 şi 399. (Apel Iaşi, I, Ian. 26/91, *Dr.* 29/91).

11. Deşi părintele uzufructuar poate renunţà la folosinţa bunurilor copiilor săi, aceasta însă numai pentru viitor şi n'are nici un efect asupra trecutului; renunţarea ce o face într'un moment dat nu schimbă faptul real ce a avut loc în urmă şi prin urmare nici consecinţele lui juridice; deci el nu se poate apărà că n'a consimţit să fie uzufructuar şi pentru timpul care a trecut de la acceptarea sa până în momentul în care renunţă, când el a facut acte în puterea dreptului lui de uzufructuar. (Apel Iaşi, I, Ian. 26/91, *Dr.* 29/91).

12. Uzufructuarul legal are dreptul la folosinţa bunurilor mobile şi imobile, numai până când împlinesc copiii 20 ani, când încetează acest drept, conform art. 338. Dacă uzufructuarul nu restitue averea mobilă la majoritatea copiilor, este ţinut să le plătească şi procente legale pentru capitalul cuvenit lor de la ajungerea la majoritatea uzufructuară şi până la numărătoare (art. 338 comb. cu art. 399 şi 400). (Apel Iaşi, I, Ian. 26/91, *Dr.* 29/91).

13. Deşi, în principiu, parintele, ca tutore legal, are dreptul de a administrà averea minorilor săi copii şi a dispune de ea, când constă în lucruri, cu cari nu se poate cineva servì fără a le consumà, acest drept, însă nu poate depăşì limitele unei bune administraţiuni. Prin urmare instanţele de fond au dreptul a supraveghià modul de administraţiune a unor asemenea averi şi a nu încuviinţà un act care ar fi de natură a compromite aceste averi. (Cas. I, 189, 901, B. p. 671).

13 bis. Tutorul legal, destituit din tutela minorului său fiu, pentru incapacitate vadită în administrarea averei minorului, deşi conservă, în virtutea puterei parinteşti, dreptul de folosinţă legală, pierde însă dreptul de administraţiune asupra acelei averi, conservând dreptul de a cere tutorului seama de administraţia sa şi de a reclamà ceeace va excede după acoperirea trebuinţelor minorului. (Apel Buc. III, *Dr.* 8/903).

14. După art. 338 din codul civil, soţul supravieţuitor având uzufructul legal asupra întregii averi a minorilor săi copii, de acì rezultă că dânsul este în drept a adminstrà acea avere cum va crede de cuviinţă, aşà că instanţele judecătoreşti nu pot să refuze cererea părintelui supravieţuitor, care e tutore şi administrator legal, de a i se liberà în administraţiunea sa averea minorilor săi copii. (Cas. I. 14 Decembrie 1907, B. p. 1895).

15. Deşi art. 338 cod. civil dând tutorelui legal dreptul de folosinţă asupra averei mnorilor săi copii, îi lasă prin aceasta facultatea de a adminitrà acea avere ast-fel cum va crede de cuviinţă, totuşi, pentru actele de oarecare gravitate cari întrec limitele unei simple administraţiuni, cum ar fi de exemplu plasarea într'un împrumut hipotecar a capitalului ce ar rezultà din vânzarea averei imobiliare a minorilor, se cere imperios avizul consiliului de familie şi omologarea Tri-

bunalului. (Apel Buc. I, 233/908, *Dr.* 71/908. p. 585, Revista judiciară 10/908).

16. Dreptul ce art. 684 și 338 c. civil, conferă văduvei sărace în averea sotului ei, după moartea acestuia, este un drept de succesiune, iar nu un drept de creanță, și acest drept se cuvine văduvei din momentul încetărei din viață a soțului, iar nu dela majoritatea copilului său minor, de oarece dreptul ce-l mai are văduva de a percepe venitul părței minorului, este cu totul distinct și văduva săracă îl încasează nu în profitul său personal, ci spre a'l întrebuință la creșterea și educația minorului. (Apel Craiova, II, *Dr.* 6/911, p. 45).

17. Dreptul Tribunalului de a controlà și supraveghià administrația tutorilor, apreciind în fiecare caz special dacă actul pentru îndeplinirea căruia tutorul cere aprobarea Tribunalului este sau nu în interesul minorului, trebue să se exercite și în caz când tutela este a mamei sau a tatălui, căci aceștia pot dispune de banii minorului, ca uzufructuari legali, însă sunt obligați a-i înapoià la sfârșitul uzufructului (art. 526 c. civil).

Prin urmare, Curtea de apel poate să aprecieze în mod suveran că este în interesul minorului pentru o bună administrație a averei sale ca o sumă de bani depusă la Cassa de Depuneri să nu poată fi ridicată de tutoare decât pentru a fi întrebuințată într'un împrumut cu ipotecă, iar nu fără nici o destinație, cum cereà tutorul legal. (Cas. I, decizia No. 424, din 23 Iunie 1915; „Jurispr. Rom.", 33/915, p. 514, Dreptul 1915, p. 524, Curier Jud. 71/915, p. 586).

18. Mama adoptatoare dobândește puterea părintească și tutela legală asupra adoptatului său fiu. (Trib. Iași, II, 1915; „Justiția", 1915, p. 26).

19. A se vedeà: Art. 313 cu nota 7; art. 339 cu nota 3; art. 341 cu notele 1, 2; art. 343 cu nota 12; art. 386 cu nota 1; art. 684 cu nota 44).

Art. 339. — Dreptul acesta de folosință impune următoarele sarcini:

1. Sarcinile cari privesc pe uzufructuari;
2. Alimentele, întreținerea și creșterea copiilor în proporțiune cu averea lor;
3. Plata rentelor sau a dobânzilor capitalurilor ce datoresc copiii;
4. Cheltuelile îngropărei și acele ale boalei din urmă. (Civ. 185, 474, 540—556, 1729 § 2 și 3; Civ. Fr. 385).

Text. fr. Art. 385. — Les charges de cette jouissance seront:
1. Celles auxquelles sont tenus les usufruitiers;
2. La nourriture, l'entretien et l'éducation des enfants, selon leur fortune;
3. Le paiement des arrérages ou intérêts des capitaux;
4. Les frais funéraires et ceux de dernière maladie.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, ed. 5-a, p. 714; VI, p. 87-89, 92;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, IV, 161 urm.;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 455 urm.;
Dalloz, *Rép.* Puissance paternelle, 117 urm., 157; *Suppl.* Puissance paternelle 114 urm., 126;
Demante et Colmet de Santerre, II, 132, bis, VII;
Demolombe, VI, 543, 544, 547, 548, 590, 599, 600;
Laurent, IV, 232, 244;
Marcadé, art. 385, n. 3, 4; 387, n. 4;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 530 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1701.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 519 urm.; (X, p. 387). *Observație* sub. Judecătoria ocol. I Galați, 2502 din 16 Dec. 902. Curier Jud. 7/1903; *Nota* sub. Trib. Arras (Pas de Calais) 8 Sept. 1920. Jurispr. Gen. 21/1924, No. 1238; *Observație* sub. Trib. civil. Epernay (Marne) 23 Feb. 1923, Pand. Rom. 1924-III-127;
Cantacuzino Matei, p. 202, 204, 205;

GEORGEAN N., *Nota* sub Trib. Dorohoi 3526 din 28 April 1921. Jurispr. Gen. 24/923, No. 1698;
PÂRVULESCU M. NIC., *„Cheltuelile de înmormântare a soției, cine trebue să le suporte“*, Curier Jud. 77/1903.

Jurisprudență.

1. Tutorul uzufructuar legal, este supus la toate sarcinele prescrise de art. 339; prin urmare cad în sarcina sa toate cheltuelile de alimentare, întreținere și creșterea copiilor în proporțiune cu averea lor, precum și plata rentelor sau a dobânzilor și cheltuelilor de îngropare, în cât toate sumele privitoare la aceste sarcini nu pot privì pe erezi. (Apel Iași, I, Ian. 26/91. *Dr.* 29/91).

2. Incetarea uzufructului, atât pentru abuz de folosință cât și pentru neîndeplinirea sarcinelor, se aplică uzufructuarilor în genere, precum și uzufructuarului legal. Deși art. 339 nu prevede aceasta expres, dar se impune uzufructuarilor legali și sarcinele cari privesc pe uzufructuar în genere. (Trib. Ilfov, I, *Dr.* 71/903).

3. Uzufructul mamei asupra averei minorilor săi copii diferă radical de uzufructul ordinar; el nu este un desmembrământ al proprietăței, nu poate fi cedat sau urmărit și mama nu poate pretinde folosința de cât asupra restului din veniturile averei minorilor după ce se scad cheltuelile pentru întreținerea acestora iar ca averea minorilor nu se poate înțelege de cât ceeace rămâne după reducerea datoriilor. (Cas. II 95 din 24 Sept. 920. Jur. Rom. 17/920, Curier Jud. 81-82/920).

4. A se vedeà: Art. 343 cu nota 12.

Art. 340. — Acest drept de folosință nu va aveà loc pentru tatăl sau mama, în contra căreia se va fi pronunțat despărțenia. Mama care va trece în altă căsătorie nu va mai avea acest drept de folosință. (Civ. 211 urm., 280, 338, 341, 658; C. p. 268; Civ. Fr. 386).

Text. fr. Art. 386. — Cette jouissance n'aura pas lieu au profit de celui des père et mère contre lequel le *divorce* aurait été prononcé; et elle cessera à l'égard de la mère dans le cas d'un second mariage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 91-93;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 166, 169 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 241. 248, 251, 455, 458, 462, 482, 988;
DALLOZ, *Rép.* Puissance paternelle 135 urm.; *Suppl.* Puissance paternelle 118 urm.;
DEMOLOMBE, VI, 483, 562, 563, 565;
HUC, II, 432; III, 401;
LAURENT, III, 296;
MARCADÉ, art. 386, 387, n° 6;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 533;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1691, 1704.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 181, 199, 484 n. 1, 525 urm., 538; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 751 n. 5; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 24 n. 1); *„Mama care a pierdut folosința legală a averei copiilor născuți din prima căsătorie, redobândește uzufructul legal prin desfacerea celei de a doua căsătorii“* Dreptul 85/1901; *Observație* sub. C. Apel Iași s. II, 15 Dec. 904. Curier Jud. 10/1905. *Nota* sub. Cas. I, din 22 Febr. 1921. Pand. Rom. 1922, I, 182; *Observație* sub. C. Apel Constanța, 76 din 22 Nov. 1920. Tribuna Juridica 10-11/1921;
CANTACUZINO MATEI, p. 202, 204, 704;
CERBAN ALEX., *Nota* sub. C. Apel Constanța, 76 din 22 Nov. 1920. Curier Jud. 12/1921;
DOGAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 61;
NACU, I, p. 480, 562.

Jurisprudență.

1. După art. 340 din c. civil, mama pierzând pentru totdeauna, prin a doua căsătorie, folosința legală asupra averei copiilor născuți din prima însoțire, nu dobândește acest drept prin desfacerea căsătoriei de a doua. (Apel Iași, II. C. Jud. 10/905. In acelaș senz: C. Apel Constanța 76 din 22 Noemvrie 1920. Curier Judiciar 12/921; Cas. I. 125 din 22 Febr. 1921. Jur. Rom. 16-17/921, Curier Jud. 22/921, Pand. Rom. 1922, I, 182; Pand. Rom. 1922, III, 45).

Art. 341. — Dreptul de folosință nu se va întinde asupra averei ce copiii ar puteà câștigà prin deosebita lor muncă și industrie, precum nici asupra averei, ce s'ar fi dat prin donațiune sau legat copiilor, cu condițiune expresă ca tatăl și mama să nu se folosească de ea. (Civ. 343, 658, 969; C. com. 13; Civ. Fr. 387).

Text fr. Art. 387. — Elle ne s'étendra pas aux biens que les enfants pourront acquérir par un travail et une industrie séparés, ni à ceux qui leur seront donnés ou légués sous la condition expresse que les père et mère n'en jouiront pas.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, VI, p. 85, 86;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 455;
Dalloz, *Rép.* Puissance paternelle, 104 urm.; *Suppl.* Puissance paternelle, 112;
Demante et Colmet de Santerre, II, 133 bis, III;
Demolombe, VI, 507, 512, 513;
Huc, III, 196;
Laurent, IV, 327;
Marcadé, art. 387;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 530;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1694.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 512 urm., 871;
Cantacuzino Matei, p. 202, 205
Nacu, I, p. 561.

Jurisprudență.

1. Dacă este adevărat că după lege soțul supraviețuitor are dreptul de folosința asupra averei copiilor în limitele prevăzute la art. 338, nu e mai puțin adevărat că acest drept poate fi mărginit, între altele, în privința averei copiilor, prin donațiuni sau legate făcute sub condițiunea expresă ca părinții să nu aibă folosința (art. 341). Și legea ne făcând nici o distincțiune în privința donațiunilor sau legatelor prin care se câștigă de copii asemenea avere, urmează că aceste donațiuni sau legate pot fi instituite de părinții înșiși asupra porțiunei lor disponibile, în care respect au deplin drept sub condițiunea ca legitima să nu fie atinsă. Deci tatăl poate dispune prin testament ca să oprească, în limitele porțiunei disponibile, pe seama numai a copiilor o parte din venituri de care să nu se poata atinge mama. (Apel Iași, I, 83, Mai 26/84, *Dr.* 61/84).

2. Chiar dacă defunctul ar fi legat partea sa disponibilă în favorul copiilor săi, îngrădind legatul cu clauza ca uzufructul lui să nu revie soțului supraviețuitor, totuși această clauză, când ar întrece partea disponibilă trebue considerată ca neexistentă, fiind contrarie legei căci rezerva copiii nu o primesc în puterea legatului, ci în puterea legei, și în privința ei prin urmare nu poate fi vorba de aplicațiunea art. 341, care presupune o liberalitate. (Cas. I, 419/Dec. 11/84, B. p. 987).

3. Soția, în timpul căsătoriei și în vederea despărțeniei, este în drept a dărui copiilor săi, spre căpătuire un imobil, și a-și rezervà uzufructul până la majoritatea copiilor, deși divorțul s'a pronunțat contra sa. Căci, acesta fiind un drept de uzufruct convențional, permis după art. 341, el nu se poate pierde de donator, potrivit art. 280 și 340, cu toate că divorțul s'a pronunțat contra sa, de oarece prin acele articole, legiuitorul nu s'a ocupat și nu a statuat de cât asupra avantagiilor făcute de un soț în favoarea celuilalt soț și de uzufructul legal, pe când în specie uzufructul ce se reclamă de tatăl copiilor nu aparține mamei ca un avantagiu făcut de fostul său soț în favoarea căruia s'a pronunțat divorțul, ci ca un drept de uzufruct convențional ce soția și l-a rezervat prin însuși actul de donațiune, care nu poate cădeà sub prevederile menționatelor texte de lege. (Apel Iași, I, 68, Mai 23/86, *Dr.* 72/86).

TITLUL X[1])

Despre minoritate, despre tutelă şi despre emancipaţiune.

CAPITOLUL I

Despre minoritate.

Art. 342. — Minor este acela care nu are încă etatea de 21 ani împliniţi, fie parte bărbătească sau femeească. (Civ. 43, 434, 950, 1187 urm., 1166, 1887; Civ. Fr. 388).

Text. fr. Art. 388. — Le mineur est l'individu de l'un et de l'autre sexe qui n'a point encore l'âge de vingt-un ans accomplis.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 579;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 757;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 435;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 24 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 25 urm.;
DEMOLOMBE, VII, 407;
HUC, III, 231;
LAURENT, IV, 362;
MARCADÉ, art. 388;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 537 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1615.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 539 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45;
CANTACUZINO MATEI, p. 70;
NACU, I, p. 561, 567.

CAPITOLUL II

Despre tutelă.

Secţiunea I. — *Tutela tatălui şi a mamei.*

Art. 343. — Tatăl, în timpul căsătoriei, administrează averea personală a copiilor săi minori, dă seama despre fondul şi veniturile averei, asupra căreia n'are dreptul de folosinţă. Dă seama numai despre fondul averei asupra căreia legea îi dă dreptul de folosinţă. (Civ. 124—126, 315 urm., 338—341, 343, 427, 658, 1224, 1225, 1324; C. p. 268; Pr. civ. 189; Civ. Fr. 389).

Text. fr. Art. 389. — Le père est, durant le mariage, administrateur des biens personnels de ses enfants mineurs.

Il est comptable, quant à la propriété et aux revenus, des biens dont il n'a pas la jouissance; et, quant à la propriété seulement, de ceux des biens dont la loi lui donne l'usufruit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 500-503, 508, 509; I, ed. 5-a, p. 584, 586, 775-788;
BAUDRY-LAC, *Précis*, I, 995;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 180 urm., 201 urm.;
BEUDANT, II, 736;

---

1) Din eroare în textul oficial, acest titlu poartă No. V.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 89, 138, 141, 241, 248, 453, 455, 463, 478, 480, 530, 533 urm., 541, 542, 543, 556, 630; II, p. 435, 641, 896;
DALLOZ, *Rép.* Puissance paternelle, 76 urm., 88 urm., 195 urm.; *Suppl.* Puissance paternelle, 87 urm., 103 urm., 134;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 133 bis, III; 137 bis, I, III, A;
DEMOLOMBE, VI, 421, 422, 424, 427-430, 433-435, 438, 441-446, 455-458, 650, 651; VIII, 381;
HUC, III, 237, 240 urm., 242:
LAURENT, IV, 299-301, 309, 310, 313, 314, 316, 319, 413;
MARCADÉ, art. 389; 390, n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 539 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1706-1724.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 487 urm., 516; (III, part. II, ed. 2-a, p. 230 n. 1; IV, part. I ed. 2-a, p. 249; V, p. 306; VI, p. 454 n. 1, 465; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 23; IX, p. 49 n. 2, 54); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 252; *Observaţie* sub. Trib. Buzau, 586 din 6 Nov. 1903. Curier Jud. 6/904; *Observaţie* sub. Trib. civil Lyon, 23 Febr. 905. Curier Jud. 47/905; *Observaţie* sub. Trib. Caen, 9 Dec. 1919. Pand. Rom. 1922-III-144; *Observaţie* sub. Judec. ocol. rural Calafat 284 din 22 Sept. 1919. Tribuna Juridica, 34-36/919; *Nota* sub. Trib. Bacău s. II, 896 din 10 Febr. 1923. Jurispr. Gen. 5/1924, No. 286;
BURADA Ş. C., *Nota* sub. Trib. Bacău s. II, 896 din 10 Febr. 1223. Jurispr. Gen. 5/1924. No. 286;
CANTACUZINO MATEI, p. 71, 83, 202;
DEGRÈ ALEXANDRU, *Scrieri juridice*, vol. I, p. 130 urm.: „Familia şi selfgovernmentul anglo-saxon";
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 58, 61;
DRAGOMIRESCU IULIU, *„Folosinţa şi administraţia legală a părintelui"*. Dreptul 37/1915;
GEORGEAN N., *Nota* sub. Trib. Dorohoi, 3526 din 28 April 1921. Jurispr. Gen. 24 923. No. 1698;
IVĂNCIANU GRIGORE, *„Administraţia legală a bunurilor personale ale copiilor minori"*. Convorbiri juridice, 5/1908;
NACU, I, p. 568.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Legea nu s'a ocupat de garanţiile ce sunt obligaţi a da tutorii în interesul minorilor, de cât la art. 1762—1767, căci din singura obligaţiune impusă tatălui, prin art. 343, de a da seama despre fondul averii minorului său fiu, nu poate rezultà obligaţiunea de a da cauţiune pentru primirea acelui fond, prin acel articol ne dispunându-se alt de cât că tatăl, ca veri care mandatar, este dator a da socoteli despre fondul ce i s'a încredinţat; şi după cum din împrejurarea că un mandatar este dator a da socoteli, nu poate rezultà, în lipsă de stipulaţiune, că el trebue să dea şi cauţiune pentru buna sa gestiune, tot asemenea şi tutorele, fie tatăl, fie străin, nu poate fi obligat a da cauţiune pentru aceasta, dacă nu este impusă de lege, deşi este dator a da socoteli. Şi deşi singura garanţie ce sunt obligaţi de lege, prin art. 1762, a da tutorii în genere este ipoteca legală şi aceasta înscrisă prin stăruinţa consiliului de familie, legiuitorul prin art. 1767, a voit ca nici această garanţie să nu aibă loc când tutorele minorului este chiar tatăl sau mama lui. Această încredere a legiuitorului în tatăl şi mamă se face şi mai evidentă din dispoziţiile art. 541, după care aceştia, când au uzufructul legal al averii copiilor lor, sunt dispensaţi de darea cauţiunei la care sunt obligaţi ceilalţi uzufructuari. Şi dispensarea făcută de lege, prin art. 541, în favorul părinţilor, când au uzufructul legal, nu este numai pentru cazul când uzufructul cuprinde lucruri nemişcătoare, dar încă şi pentru cazul când el cuprinde şi lucruri mişcătoare, şi chiar numai bani; ceea ce rezultă mai evident din art. 542, după care banii cuprinşi în uzufruct se pun la dobândă dacă uzufructuarul, care nu este dispensat de lege a da. cauţiune, nu găseşte să ofere o cauţiune. (Cas. I, 86,

Mart. 12/69, B. p. 121). Deci curtea de apel obligând pe tutorul legal a da cauţiune pentru ca să poată ridicà banii depuşi la tribunal ca avere a minorului său copil şi asupra cărei averi el are dreptul de uzufruct legal, violează citatele articole. (Cas. I, 78, Febr. 13/73, B. p. 15).

2. Părintele fiind de drept tutore al minorilor săi fii, nu are trebuinţă de a i se recunoaşte această calitate de tribunal nici de consiliul de familie în apărarea dreptăţilor minorilor săi fii. (Cas. I, 267/Iun. 12/78, B. p. 243).

3. Intre atributele puterii paterne este şi acela al administraţiunei legale a averei minorului, conferit de art. 343, care însă durează numai atât cât există căsătoria. După încetarea căsătoriei, soţul supravieţuitor, având administraţiunea averei minorului în virtutea dreptului său de tutor legal, urmează a se aplicà administraţiunei sale toate regulile privitoare la tutelă, după distincţiunile ce le face legea în anume articole, iar nu a privì acest drept al său din punctul de vedere al administraţiunei legale ce au părinţii asupra copiilor în timpul căsătoriei, care, deşì atribut al puterii paterne, pentru consideraţiuni de ordine publică, totuşi în anumite cazuri se poate restrânge şi chiar luà. Deci tribunalul poate dispune ca tutorele legal, cu restul preţului vânzării imobilului minorului să cumpere un alt imobil sau să-l plaseze într'o ipotecă solvabilă. (Trib. Vaslui, 158, Oct. 13/82, *Dr.* 35/83).

4. Tatăl, având singur în timpul căsătoriei administraţia averei personale a minorilor săi copii, el este în drept a primì, sub beneficiu de inventar, acceptaţiunea unei moşteniri cuvenită minorilor săi copii, fără avizul consiliului de familie, întrucât acceptaţiunea unei moşteniri intră în categoria actelor de administraţiune. Numai tutorele nu poate primì moştenirea cuvenită minorului, fără autorizarea consiliului de familie. (Cas. I, 209/99, B. p. 662).

5. Dreptul părintelui, ca tutor legal al minorilor săi copii, nu poate trece peste limitele unei administraţiuni şi trib. sunt datoare a supraveghià modul de administraţie al averei şi în drept a nu încuviinţà un act, care ar fi de natură a compromite veniturile. (Apel Buc. II, *Dr.* 59/906).

6. Imprumutul contractat de către un minor prin administratorul legal nu se poate anulà numai pe simplul motiv că procurorul n'a luat concluziuni cu ocaziunea autorizării dată de Tribunal, când se constată că banii împrumutaţi prin actul al cărui anulare se cere, a profitat minorilor şi că acel împrumut a fost confirmat în urmă prin o autorizare de un nou împrumut, la care autorizare a luat concluziuni şi procurorul. (Cas. I, 2 Mai 1908, B. p. 787).

7. Din momentul ce copiii au fost luaţi de sub îngrijirea şi educaţia mamei şi încredinţaţi tatălui, numai acesta are dreptul a percepe venitul destinat întreţinerei şi educaţiei copiilor, indiferent dacă această rentă a fost constituită de către soţie sau alte persoane, în urma unui act de tranzacţie. (Cas. II, 15 Martie 1911, B. p. 392).

8. Din dispoziţiunile combinate ale art. 313 şi 343 c. civ., rezultă că copilul adoptat va rămâne în familia sa firească, în care-şi va păstrà şi toate drepturile sale, tatăl firesc administrând averea personală a copilului adoptat de un terţiu.

Astfel, acţiunea posesorie fiind un act eminamente de administraţiune, o asemenea acţiune poate fi intentată de tatăl firesc al minorului adoptat chiar fără să aibă autorizarea consiliului de familie. (Cas. s. I, decizia No. 153, din 5 Martie 1914; „Jurispr. Rom". 1914, p. 262; Curier Jud. 40/914, p. 332).

9. Dreptul Tribunalului de a controlà şi supraveghià administraţia tutorilor, apreciind în fiecare caz special dacă actul pentru îndeplinirea căruia tutorul cere aprobarea Tribunalului este sau nu în interesul minorului, trebuie să se exercite şi în caz când tutela este a mamei sau a tatălui, căci aceştia pot dispune de banii minorului, ca uzufructuari legali, însă sunt obligaţi a-i înapoià la sfârşitul uzufructului (art. 526 c. civ.).

Prin urmare, Curtea de apel poate să aprecieze în mod suveran că este în interesul minorului pentru o bună administraţie a averei sale ca o sumă de bani depusă la Cassa de Depuneri să nu poată fi ridicată de tutore decât pentru a fi întrebuinţată într'un împrumut cu ipotecă, iar nu fără nici o destinaţie, cum cereà tutorul legal. (Cas. I, No. 424, 1915; „Jurispr. Rom". 33/915, p. 514, Dreptul 1915 p. 524; Curier Jud. 71/915, p. 586).

10. Tutorul, chiar având uzufructul legal, nu poate plasà un capital al minorului, fără a aveà autorizarea consiliului de familie şi omologarea tribunalului. (Trib Roman, 1915; *Dr.* 1915, p. 631).

11. Dispoziţiile art. 343 c. civ., cari stabilesc dreptul de administraţie al tatălui în ce priveşte averea copiilor, în timpul căsătoriei, neprevăzând şi cazul când soţii sunt divorţaţi, instanţele judecătoreşti sunt în drept a încredinţà administraţia averei copiilor aceluia dintre părinţi care prezintă mai multe garanţii de bună administraţie şi aceasta cu atât mai mult

când prin sentința de divorț copiii sunt încredințați mamei și tatăl condemnat pierde uzufructul legal. (Trib. Teleorman, s. II, 2651 din 22 Mai 1920. Dreptul 28/921).

12. Cu toate că potrivit dispozițiunilor art. 338, 339, 343 și 526 c. civ., părintele tutor legal al minorilor săi copii, are în principiu dreptul de a administrà averea copiilor și a dispune de ea cum va crede necesar, când ea constă din lucruri cu care cineva nu se poate servì, fără a le consumà, cum sunt banii, și cu toate că consiliul de familie opinează a se încredință tutorului legal o sumă de bani care aparține minorului, pentru a o administrà cum va socotì de cuviință, Tribunalul, totuși, având datoria, sub a sa răspundere, de a supravegheà modul de administrare al tutorilor fără distincțiune, este în drept de a refuzà omologarea procesului-verbal încheiat de consiliul de familie, când găsește că acest act depășește limitele unei bune administrații și este de natură a compromite interesele minorului. (Trib. Dorohoiu, jurnalul 3526 din 28 Aprilie 1921. Jur. Gen. 1923, No. 1698).

13. A se vedeà: art. 282 cu nota 22; art. 338 cu notele respective.

Art. 344. — După moartea unuia din soți, tutela asupra minorilor copii revine de drept soțului rămas în viață. (Civ. 124—126, 345—348, 355 urm., 385, 421; Pr. civ. 254; C. p. 22, 268; Civ. Fr. 390).

Text. fr. Art. 390. — Après la dissolution du mariage arrivée par la mort naturelle ou civile de l'un des époux, la tutelle des enfants mineurs et non émancipés appartient de plein droit au survivant des père et mère.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 400; I, ed. 5-a, p. 629; VI, p. 213;
BAUDRY-LAC., *Précis de dr. civil*, I, p. 605;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*. IV, 311;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 476, 480;
DEMOLOMBE, VII, 465; VIII, 283-285;
DURANTON, III, 502;
HUC, III, 238;
MARCADÉ, art. 390 n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 539 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1755, 1803.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 552 urm., 827; *Droit ancien et moderne de la Roumanie* p. 221; *Observație* sub. Cas. I, 73, din 13 Febr. 1909. Dreptul 42/909. *Adnotație* sub Cas. Geneva, 28 Febr. 1899. Curier Jud. 47/1900: *Nota* sub. Cas. II, 138 din 9 Iunie 1922. Pand. Rom. 1923-I-137;
ALEXANDRESCU TRAIAN, *„Instituția tutelei în viitorul cod civil"*. Curier Jud. 23/924;
CANTACUZINO MATEI, p. 202;
CERBAN ALEX. (Quidam), *Nota* sub. Cas. II, 138 din 9 Iunie 922. Curier Jud. 42/922;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 61, 66;
GEORGEAN N., *Nota* sub. Trib. Dorohoi 8496 din 25 Nov. 1921. Jurispr. Gen. 23/1923, No. 1637;
NACU, I, p. 569, 577, 642;
NICOLAU AL., *Nota* sub. Cas. II, 138 din 9 Iunie 1922. Pand. Rom. 1923-I-139;
POLICHRON DEM., *Nota* sub. Cas. II, 68 din 30 Martie 1921. Pand. Rom. 1922-I-139; *Nota* sub. C. Apel Buc. s. I, 12 din 1 Febr. 1922. Pand. Rom. 1923-II-14.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Din art. 344 rezultă într'un mod clar și nedubios, că tutela soțului rămas în viață nu se poate exercità de drept de cât asupra copiilor născuți din căsătoria care s'a disolvat prin moartea celuilalt soț, iar nu și asupra celor născuți din căsătoria sa anterioară; și cum tutela este o sarcină publică de la care sunt excluse fe-

meile, şi prin excepţiune numai legea a admis pe mamă ca tutrice naturală a copiilor săi proprii, soţia cea de a doua nu poate fi tutoare a copiilor soţului său născuţi din prima lui căsătorie. (Cas. I, 328/Nov. 12/70, B. p. 336).

2. Din cuprinsul art. 344 c. civil, urmează, că actele de urmărire, contra unor minori, se pot îndeplinì faţă cu mama tutrice legală, fără ca dânsa să fi fost recunoscută ca tutoare de către consiliul de familie. (Cas. II, 152/Sept. 21/92, B. p. 826).

3. Femeia rămasă în viaţă, deşi divorţată şi remăritată, este tutoare legală a copiilor născuţi din prima căsătorie. Ea funcţionează în această calitate, fără cotutela soţului ei. (Trib. Dolj, *Dr.* 48/94).

4. Femeia, afară de mamă, nu poate fi tutoare legală, şi o asemenea incapacitate nu dispare prin faptul că Tribunalul, din eroare, ar fi recunoscut ca tutore legală pe buna unor minori. (Cas. II, 56/900, B. p. 430).

5. Potrivit art. 344 codul civil, în caz de moarte a unuia din soţi, tutela asupra minorilor copii, revine de drept soţului rămas în viaţă care fiind astfel un tutore legal, reprezintă pe minori fără să aibă trebuinţă de vre-o autorizare din partea Tribunalului, dar având îndatorirea de a cere autorizarea Consiliului de familie şi a-l consultà asupra mijloacelor de apărare atunci când intentează o acţiune imobiliară.

Această autorizare, însă, nu mai este necesară atunci când acţiunea a fost pornită de autorul minorului, căci în acest caz tutorul nu face decât să continue instanţa începută. (Cas. I, 13 Febr. 1909, B. p. 129).

6. După legile române, tutela revenind de drept mamei copilului, în urma morţii tatălui, şi întru cât nu s'a dovedit la instanţa de fond că după legea naţională a părţii civile, care este minor, femeea despărţită de primul ei bărbat pierde dreptul de a fi tutoare, când se află recăsătorită la deschiderea tutelei, instanţa de fond nu săvârşeşte nici un exces de putere când menţine în instanţă pe mamă ca tutoare legală a copilului ei minor, acordându-i despăgubiri civile în această calitate, pentru omorul prin imprudenţă săvârşit contra tatălui copilului. (Cas. s. II, 979/912, C. Jud. 58/912).

7. Instanţa competentă a administrà o tutelă este aceia a jurisdicţiunei căreia se află domiciliul minorului. Tutela dar se va administrà la domiciliul tatălui pentru copiii legitimi şi la acel al mamei pentru copiii naturali. (Cas. II, 133/915. Curier Jud. 71/915).

8. Tatăl tutore legal al minorilor săi fii nu are trebuinţa a i se recunoaşte această calitate de justiţie sau de consiliul de familie pentru apărarea minorilor săi fii. (Judec. Băbiceni-ocol Scărişoara-Romanaţi. 3 Febr. 1920. Justiţia Iaşi, 10/921).

9. Din cuprinsul textului art. 344 c. civ., reiese că după moartea unuia dintre soţi, tutela asupra copiilor minori legitimi sau legitimaţi, revine de drept soţului rămas în viaţă. Mama adoptivă nu poate fi tutrice legală de drept, de oarece legea nu acordă acest drept decât părinţilor legitimi şi nici nu poate fi aleasă tutrice dativă de oarece art. 383 al. 3 c. civ., nu acordă acest drept femeilor de cât cu excepţia mamei şi a femeilor ascendente, între cari nu intră şi mama adoptivă. (Trib. Dorohoi, Jurnal 8496 din 25 Nov. 1921. Jur. Gen. 1923, No. 1637).

10. Legiuitorul, la 1916, pentru a venì în ajutorul familiilor şi averilor celor mobilizaţi, cum şi a femeilor şi a copiilor născuţi din căsătorii nelegitime, a edictat mai multe legi şi decrete, cari, prin dispoziţiunile ce cuprind, au derogat dela dreptul comun, între care şi legea promulgată prin decretul No. 3243 din 21 Dec. 1916 şi decretul No. 1117 din 14 Mai 1918, prin care adaugă cinci aliniate la art. 9.

Prin art. 9 din acest decret-lege se declară ca valabile orice declaraţiuni de căsătorie, făcute sub orice formă de cei mobilizaţi, dacă declaranţii vor fi murit în decursul războiului, posterior efectuărei declaraţiunilor lor, fără ca acele declaraţiuni să fi avut cuvenita urmare legală, iar prin al doilea alineat declară tot ca valabile şi cererile de căsătorie însoţite de recunoaştere, etc., chiar dacă acele cereri sau declaraţiuni vor fi întocmite în alte forme decât cele prevăzute prin această lege, dar cari ar fi obţinut dată certă.

Prin urmare, în speţă, din actele dela dosar, rezultând că mobilizatul a încetat din viaţă în războiu, iar mai înainte a declarat căsătoria cu intimata şi a recunoscut copilul născut cu aceasta, intimatei, fiind soţia sa legitimă, conform art. 343 şi 344 şi urm. c. civ., îi revine de drept tutela asupra copilului său minor. (Trib. Buzău s. II, sent. civ. 241 din 28 Oct. 1922. Jur. Gen. 1924 No. 161).

11. Mama supravieţuitoare, chiar dacă în momentul încetării din viaţă a fostului ei soţ se află recăsătorită, nu poate fi decăzută din calitatea şi dreptul de tutoare legală ce-i revine potrivit art. 344 c. civ. (C. Apel Buc. s. I, 12 din 1 Febr. 1922. Dreptul 28 922, Cas. II, 138 din 9 Iunie 1922. Jur. Rom. 18/922; Pand. Rom. 1923, I, 137, Curier Jud. 42/922).

Art. 345 — Tatăl poate să orânduiască un consiliu îngrijitor pe lângă rămasa în viață mamă a copiilor, în care caz ea nu va puteà face nici un act atingător de tutelă, fără știrea și învoirea consilierului. (Civ. Fr. 391).

Text. fr. Art. 391. — Pourra néanmoins le père nommer à la mère survivante et tutrice un conseil spécial, sans l'avis duquel elle ne pourra faire aucun acte relatif à la tutelle.

Si le père spécifie les actes pour lesquels le conseil sera nommé, la tutrice sera habile à faire les autres sans son assistance.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 402-404, 405; I, ed. 5-a, p. 631, 633-637;
BAUDRY-LAC., *Précis*. I, 999;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 328 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 481;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 331;
DEMOLOMBE, I, 89; VII, 86, 92-95, 98, 99, 103, 105;
DURANTON, VII. 88;
HUC, III, 262, 263, 265, 266;
LAURENT, IV, 378, 382, 383;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 542;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1804-2°, 1854.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 552, urm., 827; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 125; IV, part. II, ed. 2-a, p. 357); *Observație* sub. Cas. I, 882 bis din 1 Nov. 1921. Tribuna Juridică, 18-19/1922;
CANTACUZINO MATEI, p. 72;
CERBAN AL., *Nota* sub. Cas. I, 882 bis din 26 Oct. 921. Curier Jud. 4/922;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 67;
NACU, I, p. 577 urm.;
SESCIOREANU M. G., *Nota* sub. C. Apel Buc. s. II. 99 din 6 Aprilie 1921. Pand. Rom. 1922-II-107.

Jurisprudență.

1. Consiliul de familie nu poate interveni și discută actul prin care tatăl defunct, în baza art. 345 c. civil, a orânduit un consiliu îngrijitor pe lângă rămasa în viață mamă a copiilor, de oarece acest act depinde de aprecierea personală a tatălui, și discutarea lui ar fi o înfrângere a acestei voințe și o eludare în această privință a termenilor preciși ai legei. (Trib. Covurlui, I, *Dr.* 35/911, p. 279).

2. Din faptul că tatăl care voește a lăsà un consilier mamei copiilor, nu numește o singură persoană, ci lasă ca anumite persoane să decidă între ele care poate primì această sarcină, nu se poate zice că prin această clauză prevăzută într'un testament se eludează termenii legei prevăzuți în art. 345 c. civil și prin urmare această dispozițiune rămâne cu totul valabilă. (Trib. Covurlui, I, *Dr.* 35/911, p. 279).

3. Potrivit art. 345 c. civ. atunci când tatăl autorizat de acest text de lege, numește un consiliu îngrijitor pe lângă mama copiilor lor, ea nu va puteà face nici un act atingător de tutelă, fără știrea și învoirea consiliului.

Această dispoziție edictată sub forma prohibitivă, având de scop de a complectà capacitatea tutoarei, garantându-se ast-fel o protecțiune deplină intereselor minorilor, implică virtual nulitatea actelor făcute de tutoare fără consimțimântul consilierului sfătuitor. (Cas. I, 822 bis din 26 Oct. 921. Curier Jud. 4/922, Pand. Rom. 1922, I, 136, Pand. Rom. 1922, II, 107; Jur. Rom. 8/922).

4. Intr'un proces intentat tutoarei, sfătuitorul, față cu menirea sa, nu poate aveà numai un rol pasiv în instanță ci și dreptul de a spune cuvântul său în contractul intervenit înaintea justiției, putând pune concluzii, chiar deosebite de cele ale tutoarei și a recurge la toate căile de atac prevăzute de lege, pentrucă numai astfel participarea sa cu această ocazie la protecția minorilor poate să nu fie iluzorie. Un asemenea drept pentru consilierul sfătuitor decurge necesarmente și implicit din însăși rolul sau

funcţiunea ce este chemat a îndeplinì faţă cu situaţia de pârât, pe care şi dânsul ca şi tutoarea o are în proces. (Cas. I, 882 bis din 26 Oct. 1921. Curier Jud. 4 922, Pand. Rom. 1922, I, 136. Pand. Rom. 1922, II, 107, Jur. Rom. 8 922).

Art. 346.—Mama nu este îndatorată a fi neapărat tutrice. La întâmplare când nu va primì tutela, este datoare a face această declaraţiune la tribunal în 40 zile [1]) după moartea soţului şi a îndeplinì datoriile tutelei, până când se va orânduì un tutore după formele prescrise de lege. (Civ. 344, 355 urm.; Civ. Fr. 394).

Text. fr. Art. 394. — La mère n'est point tenue d'accepter la tutelle; néanmoins, et en cas qu'elle la refuse, elle devra en remplir les devoirs jusqu'à ce qu'elle ait fait nommer un tuteur.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 401; I, ed. 5-a, p. 631;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 335;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 423, 460;
DEMOLOMBE, VII, 111, 112;
HUC, III, 273;
LAURENT, IV, 376;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 543;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1804-1°.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 562 urm., 682 n. 2; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 123; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 75; XI, p. 281); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 48;
CANTACUZINO MATEI, p. 72, 74;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 67;
NACU, I, p. 577 urm.

Jurisprudenţă.

1. Mama, fiind de drept tutrice a minorilor săi fii, după art. 344, e obligată a apărà interesele acestora. Şi deşi ea nu este îndatorată a fi neapărat tutrice, la caz când voeşte a se lepădà de tutelă, ea este obligată până la numirea unui alt tutore, a îndeplinì toate îndatoririle tutelei, fără a aveà trebuinţă de vre-o autorizaţiune, nefiind vorba de cât de acte de administraţiune (art. 346). Deci toate citaţiunile şi alte încunoştiinţări privitoare la vânzarea silită a averei minorilor sunt bine adresate mamei ca tutrice şi numita e datoare a prezentà în justiţie toate apărările minorilor săi fii, fără a aveà trebuinţă de vre-o autorizaţiune. (Cas. II, 204/Oct. 6/75, B. p. 242).

2. Pe cât timp mama a primit de a fi tutoare nu se mai poate descărcà de cât în cazurile prevăzute de lege, şi păstrează această calitate cât timp n'a fost dispensată prin o încheere a tribunalului. (Cas. II, 38/Apr. 17/84, B. p. 367).

Art. 347. — Dacă mama tutrice va voì a trece în a doua căsătorie, este datoare, mai înainte de a se căsătorì, a cere dela judecătoria competentă adunarea consiliului de familie, ca acesta să hotărască de se cuvine a se lăsà tot asupra ei tutela sau nu; în lipsă acestei formalităţi ea va pierde de drept tutela şi noul ei soţ dimpreună cu dânsa vor fi răspunzători solidari pentru toate urmările tutelei ce ea a ţinut în contra legei. (Civ. 344, 348, 355 urm., 1039 urm.; Civ. Fr. 395).

1) După cum vedem din cuprinsul acestui articol, spre diferenţă de textul art. francez 394 corespunzător, legiuitorul român *fixează termenul de 40 zile pentru ca mama să declare că nu primeşte tutela*, dispoziţie care lipseşte în textul francez.

Text. fr. Art. 395. — Si la mère tutrice veut se remarier, elle devra, avant l'acte de mariage, convoquer le conseil de famille, qui décidera si la tutelle doit lui être conservée.

A défaut de cette convocation, elle perdra la tutelle de plein droit; et son nouveau mari sera solidairement responsable de toutes les suites de la tutelle qu'elle aura indûment conservée.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 391, 406-408; I, ed. 5-a, p. 637-640; III, p. 209; IV, p. 214;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, IV, 340 urm.;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 480, 482 urm., II, p. 182, 897; ed. 1-a, III, p. 671;
Demante et Colmet de Santerre, II, 150 bis, I;
Demogue, I, *Sources des Obligations*, IV, p. 193;
Demolombe, VII, 119, 122-124, 126, 128, 130, 140, 167; VII, 87;
Duranton, III, 426;
Garsonnet, IV, p. 215, 224;
Huc, III, 275-277 & 279;
Laurent, IV, 389, 392, 469;
Marcadé, art. 395;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 544 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1804-3°, 1823-1828.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 564 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 751 n. 5; VI, p. 160 t. și n. 3; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 75, 76 n. 2); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 48; *Observație* sub. Cas. Fr. 23 Iunie 1902. Dreptul 1/1903; *Observație* sub. C. Apel, Paris, 14 Mart. 1906 Dreptul 32/1907; *Observație* sub. Cas. I, 18 din 2 Febr. 1920. Tribuna Juridică 30-31/1920; *Observație* sub. Trib. civil Narbonne 18 August 1919. Tribuna Juridică 27-29/921; *Nota* sub. Cas. II, 138 din 9 Iunie 1922. Pand. Rom. 1923-I-137; *Nota* sub. Trib. Epinal, 14 August 1921. Jurispr. Gen. 1924. No. 1627.
Cantacuzino Matei, p. 72, 73, 530;
Cerban Alex. (Quidam), *Nota* sub. Cas. II, 138 din 9 Iunie 922. Curier Jud. 42/922;
Degré Alexandru, *Scrieri juridice* vol. I, p. 137 urm. „Art. 347 codul civil";
Docan P. George, *Minoritatea* p. 61;
Nacu, I, p. 578 urm.; II, p. 565;
Nicolau Al. *Nota* sub. Cas. II, 138 din 9 Iunie 1922. Pand. Rom. 1923-I-139;
Polichron Dem, *Nota* sub. C. Apel Buc. s. I, 12 din 1 Febr. 1922. Pand. Rom. 1923-II-14;
Sipsom M. Const. *„Despre măsurile ce se pot lua când mama tutrice își propune a contractà o a doua căsătorie"*. Curier Jud. 39/900.

Jurisprudență.

1. In virtutea art. 347 mama, prin faptul remăritărei sale, pierde de drept tutela ce aveà în virtutea art. 344 asupra copiilor săi, și nu poate fi tutoare de cât dacă consiliul de familie o menține în această tutelă și cu condițiunea numai a numirei celui de al doilea soț ca cotutor. Acelaș principiu urmează a se aplicà și în cazul când femeea divorțată, se remărită înaintea morții fostului său soț; căci din momentul ce faptul remăritărei face pe mamă a-și pierde de drept tutela legală ce aveà în virtutea art. 344, este învederat că acelaș fapt trebue s'o facă a nu puteà pretinde că ar aveà un asemenea drept, și dar și în acest caz, ca și în cazul prevăzut de art. 347, mama ne putând fi tutoare de cât dacă consiliul de familie o va alege, tutela o are în acest caz nu de la lege, ci de la voința consiliului de familie. (Cas. I, 310/Nov. 2/87, B. p. 849).

2. Legea mărginește atribuțiunile consiliului de familie numai când este vorba de tutela tatălui și a mamei. Când însă mama trece în a doua căsătorie consiliul își reià atribuțiunile pe cari le are pentru ori ce tutelă, astfel că art. 398, 400 și 416 devin aplicabile, și sub acest raport tutela lăsată mamei poate fi calificată de dativă. Atribuțiunile consiliului de familie conferite prin citatele articole îi aparțin de drept comun și nu încetează de cât când este tutela tatălui și mamei rămasă văduvă; deci, este evident că făcând această excepțiune când mama trece în a doua căsătorie, art. 398 și 416 n'au avut în vedere de cât tutela legală, și tutela lăsată mamei când trece în a doua căsătorie nu mai are acest caracter. Pozițiunea mamei se modifică prin trecerea ei în a doua căsătorie sub un îndoit raport: 1) ea nu mai prezintă aceleași garanții morale pentru interesul copiilor din prima căsătorie, afecțiunea ei micșorându-se prin nașterea de copii din a

doua căsătorie; 2) fiindcă ea pierde uzufructul legal (art. 340), ceea ce dă o şi mai mare însemnătate la aplicarea articolelor citate. Alt-fel nu s'ar puteà înţelege ca consiliul de familie, care poate luà tutela mamei, să nu poată lăsându-i-o să o supună condiţiunilor cari sunt impuse tutorilor ordinari. Şi chiar dacă consiliul de familie lasă tutela mamei, al doilea bărbat trebue să-i fie numai de cât cotutor (art. 348); dacă al doilea bărbat nu voeşte să fie cotutor atunci nici femeea nu va puteà fi tutrice; de unde dar urmează că tutela este esenţialmente dativă. Mama recăsătorită îşi ţine dreptul său de la deliberaţiunea consiliului de familie şi nu de la lege, şi atunci ea este supusă prescripţiunilor cerute de art. 398, 400 şi 416. Apoi, după art. 347 consiliul de familie poate să ridice tutela mamei; deci cine poate mai mult, poate şi mai puţin: legea instituind tutela a avut în vedere interesul minorului şi nu interesul tutorului. Dacă al doilea bărbat nu întruneşte condiţiunile de capacitate, mama de asemenea nu poate fi tutoare, caci se ştie că bărbatul va fi de fapt tutor, el este acela care va administrà tutela; excluziunea bărbatului pentru necapacitate atrage pe aceea a mamei, un motiv mai mult ca tutela să fie dativă. (Trib. Iaşi III, 52, Oct. 8/86, *Dr*. 29/87).

3. Mama remăritată, care păstrează tutela, fără a îndeplinì formalităţile prevăzute de art. 347 din Codul civil pierde tutela legală, dar rămâne, până la înlocuirea ei, tutoare de fapt, iar noul său bărbat cotutor de fapt şi soţii sunt răspunzători de violarea oricărei obligaţiuni, ce legea impune tutorilor. (Cas. I, 425/97, B. p. 1331).

4. Din combinaţia art. 344 şi 347 c. civil, rezultă în principiu că, mama prin faptul căsătoriei de a doua pierde tutela legală întru cât legea nu acordă această tutelă de cât soţiei din momentul morţei tatălui nu şi fostei soţii, cu toate acestea nici un text de lege nu se opune ca mama pierzând tutela legală să poată fi aleasă de către consiliul de familie împreună cu soţul său ca tutori ai minorilor din prima căsătorie, dispensându-i chiar şi de darea unei cauţiuni. (Trib. Fălciu 2679/910. Curier Jud. 11/912).

5. a) Din dispoziţiile art. 347 şi 348 c. civil şi raţiunea care a avut-o în vedere legiuitorul când le-a edictat, nu rezultă că mama tutrice este obligată să amâne căsătoria până ce consiliul de familie se va întrunì şi avizul său va rămâne definitiv. Legiuitorul a obligat-o numai să facă cunoscut judecătoriei competinte dorinţa ei de a se recăsătorì, singura formalitate ce-i este în putinţă să o îndeplinească. Cât pentru neglijenţa fie a instanţei judecătoreşti de a convocà consiliul de familie, fie a consiliului de a se întrunì şi deliberà, nu a putut-o face răspunzătoare şi încă sub o sancţiune atât de gravă de a pierde de drept tutela şi răspunde solidar cu noul soţ de toate urmările tutelei, mai ales că o asemenea stare de fapt nu poate durà mult.

b) Faţă cu principiile generale de drept şi echitate: că nimeni nu poate fi pedepsit decât pentru faptele sale şi în lipsă de o veche tradiţie care făceà în Franţa ca, călcând peste aceste principii să se poată susţine teza contrarie, legiuitorul nostru a admis sistemul care i s'a părut drept şi echitabil, a şters din art. 348 c. civ., cuvintele „posterior căsătoriei" care împreună cu alte consideraţiuni, dăduseră naştere controversei în Franţa şi a dat o redacţie identică art. 347 şi 348 c. civ., lăsând a se înţelege că şi într'un caz şi în altul, soţul cotutore nu răspunde decât de gestiunea la care a luat şi el parte, cu o agravantă pentru tutrice de a pierde de drept tutela legală şi a fi expusă să nu mai fie în urmă menţinută în tutelă, dacă s'a căsătorit înainte de a aveà avizul consiliului de familie. (C. Apel Galaţi, s. I, 77/915. Curier Jud. 71/915).

6. Mama nu poate fi înlăturată de la tutelă pentru faptul recăsătorirei ei şi potrivit art. 347 c. civ., dacă la epoca recăsătoriei ei, tutela nu erà deschisă prin faptul că primul soţ trăià încă şi deci nu erà cu putinţă să ceară avizul unui consiliu de familie care nu există. (Cas. II, 93 din 7 Nov. 1919, Dreptul 9/920).

7. a) Art. 347 c. civ., prevede în termeni generali că mama tutrice ce va voì a trece în a doua căsătorie, este datoare, înainte de a se căsătorì, să ceară judecatoriei competinte adunarea consiliului de familie, pentru a hotărî de se cuvine a se lăsà tutela tot asupra ei, sau nu; că, în lipsa acestei formalităţi, ea va pierde de drept tutela şi noul soţ, împreună cu dânsa, vor fi răspunzători solidar pentru toate urmările tutelei ce ea a ţinut în contra legei. In art. 348 c. civ., care prevede că în caz când consiliul de familie va lăsà tutela asupra mamei ce voeşte a trece în a doua căsătorie, el, atunci, va trebuì să numească ca cotutore pe cel de al doilea bărbat, care, împreună cu soţia, vor fi răspunzători solidar despre administrarea acelei tutele, legiuitorul român s'a depărtat de redacţiunea textului francez corespunzător, suprimând cuvintele „posterioare căsătoriei", de unde rezultă că legiuitorul nostru a înteles să înlăture discuţia la care a dat naştere interpretarea textului co-

respunzător din codul francez (art. 396), care, prin redacțiunea sa, justifică restricțiunea creiată în sensul că art. 396 c. civ., francez, nu este aplicabil în cazul prevăzut de art. 395 c. civ. francez;

Prin urmare, Curtea de Apel nu violează art. 347 și 348 c. civ., când decide că, într'o tutelă ținută în contra legei, soțul cotutore nu va răspunde de gestiunea anterioară căsătoriei;

b) Art. 347 c. civ., impunând tutoarei ce voește a se recăsători, obligațiunea de a cere judecătoriei competinte adunarea consiliului de familie pentru a hotărî de se cuvine a se lăsà tutela tot asupra ei, de aci rezultă că tutoarea legală satisface cerințele acestui articol, prin simplul fapt că dă o petiție către Tribunal, prin care cere convocarea consiliului de familie, spre a hotărî dacă o menține în tutelă, neputând fi răspunzătoare de neglijența consiliului de familie de a se întrunì, sau de a Tribunalului de a face lucrările de convocare, în caz când tutoarea s'a recăsătorit înainte ca consiliul de familie să-și fi dat avizul că o menține în tutelă. Iar dacă Tribunalul, în administrarea tutelei, eșind din atribuțiunile sale, trece peste avizul consiliului de familie, când menține pe fosta tutoare legală, dându-i ca cotutore pe noul ei soț, de acì nu se poate trage concluzia că cotutorele a exercitat atribuțiunile tutelei în contra legei, ceeace i-ar angajà responsabilitatea și față de gestiunea anterioară căsătoriei. (Cas. I, No. 18, 1920; „Jurispr. Rom.", 1920, p. 120).

8. Potrivit dispozițiilor art. 347 c. civ., mama tutrice legală ce trece în a doua căsătorie fără să fi cerut mai înainte de a se căsătorì, ca consiliul de familie să hotărască de a-i lăsà și mai departe tutela, pierde de drept tutela. (C. Apel Iași, s. II, 31 Mart. 1921. Justiția (Iași), 2/921).

9. A se vedeà: art. 327 cu nota 1; art. 348 cu nota 4; art. 388 cu notele 2, 4, 5; art. 389 cu notele 2, 4.

Art. 348. — Când consiliul de familie, adunat după lege, va lăsà tutela asupra mamei, ce voește a trece în a doua căsătorie, el atunci va trebuì să numească ca tutore [1]) pe cel de al doilea bărbat care, împreună cu soția sa vor fi răspunzători solidari despre administrarea acelei tutele; iar când bărbatul de al doilea nu va voì să fie cotutore, atunci nici femeea nu va puteà fi tutrice și consiliul familiei va alege alt tutore [2]). (Civ. 347, 356, 390 urm., 1039 urm., 1753; Civ. Fr. 396).

Text. fr. Art. 396. — Lorsque le conseil de famille, dûment convoqué, conservera la tutelle à la mère, il lui donnera nécessairement pour cotuteur le second mari, qui deviendra solidairement responsable, avec sa femme, de la gestion postérieure au mariage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 408-411; I, ed. 5-a, p. 640-643; III, p. 208;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 340 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 482 urm., 487; II, p. 182, 897;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 66 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 60 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 150 bis, I;
DEMOLOMBE, VII, 131, 135, 136, 138, 139, 146, 211, 630;
HUC, III, 276-278, 483;
LAURENT, IV, 386-388;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 544 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1804-3°, 1823-1828.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 564 urm., 576; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 123; VI p 160 t. și n. 3); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 48; *Observație* sub. C. Apel Paris, 14 Mart. 1906. Dreptul 32/1907; *Observație* sub. Cas. I, 18 din 2 Febr. 1920.

1) Din eroare se zice *„ca tutore"* în loc de *„cotutore"*, după cum este și în textul francez.
2) Din art. francez 396, corespunzător, lipsește ultima frază care începe în textul român cu cuvintele: *„iar când bărbatul de al doilea"*.... Din art. francez, nu sunt traduse cuvintele finale: *„postérieure au mariage"*. După textul român, bărbatul poate refuză a fi tutor, ceeace nu se poate după art. fr.

Tribuna Juridica 30-31/1920; *Observaţie* sub. Trib. civil Narboune, 18 Aug. 1919, Tribuna Juridica 27-29/1921; *Nota* sub. Cas. II, 138 din 9 Iunie 1922, Pand. Rom. 1923, I, 137;
CANTACUZINO MATEI, p. 72, 73, 530;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 61, 67;
NACU, I, p. 578 urm.; II, p. 565;
NICOLAU AL., *Nota* sub. Cas. II, 138 din 9 Iunie 1922. Pand. Rom. 1923. I, 139.

Jurisprudenţă.

1. Dreptul modern, consacrând principiul unităţei tutelei, spre deosebire de ceeace există în dreptul roman, unde puteau fi mai mulţi tutori în caz de remăritare a mamei tutrice, tutela aparţine şi rămâne în principiu tot mamei, iar soţul cotutor nu este decât un ajutor cu răspundere angajată, aşà că minorul e bine reprezentat şi procedura e bine îndeplinită când mama a fost citată ca tutoare iar bărbatul ca soţ pentru autorizare. (Trib. Ilfov, s. notariat, 3465/912. Curier Jud. 56/912).

2. a) Din dispoziţiile art. 347 şi 348 c. civil şi raţiunea care a avut-o în vedere legiuitorul când le-a edictat, nu rezultă că mama tutrice este obligată să amâne căsătoria până ce consiliul de familie se va întruni şi avizul său va rămâne definitiv. Legiuitorul a obligat-o numai să facă cunoscut judecătoriei competinte dorinţa ei de a se recăsători, singura formalitate ce-i este în putinţă să o îndeplinească. Cât pentru neglijenţa fie a instanţei judecătoreşti de a convocă consiliul de familie, fie a consiliului de a se întrunì şi deliberà, nu a putut-o face răspunzătoare şi încă sub o sancţiune atât de gravă de a pierde de drept tutela şi răspunde solidar cu noul soţ de toate urmările tutelei mai ales că o asemenea stare de fapt nu poate durà mult.

b) Faţă cu principiile generale de drept şi echitate: că nimeni nu poate fi pedepsit decât pentru faptele sale şi în lipsă de o veche tradiţie care făceà în Franţa ca, călcând peste aceste principii să se poată susţine teza contrarie, legiuitorul nostru a admis sistemul care i s'a părut drept şi echitabil, a şters din art. 348 c. civ. cuvintele „posterior căsătoriei" care împreună cu alte consideraţiuni, dăduseră naştere controversei în Franţa şi a dat o redacţie identică art. 347 şi 348 c. civ., lăsând a se înţelege că şi într'un caz şi într'altul, soţul cotutore nu răspunde decât de gestiunea la care a luat şi el parte, cu o agravantă pentru tutrice de a pierde de drept tutela legală şi a fi expusă să nu mai fie în urmă menţinută în tutelă, dacă s'a căsătorit înainte de a aveà avizul consiliului de familie. (Apel Galaţi I, No. 77, 1915; Curier Jud. 71/915, p. 581).

3. Art. 347 c. civ. prevede în termeni generali că mama tutrice ce va voì a trece în a doua căsătorie este datoare, înainte de a se căsătorì, să ceară judecătoriei competente adunarea consiliului de familie, pentru a hotărî de se cuvine a se lasà tutela tot asupra ei, sau nu; că în lipsa acestei formalităţi, ea pierde de drept tutela şi noul soţ, împreună cu dânsa, vor fi răspunzători solidar pentru toate urmările tutelei ce ea a ţinut în contra legii. In art. 348 c. civ., care prevede că în caz când consiliul de familie va lăsà tutela asupra mamei ce voeşte a trece în a doua căsătorie, el, atunci, va trebuì să numească ca cotutore pe cel de al doilea bărbat, care, împreună cu soţia vor fi răspunzători solidar despre administrarea acelei tutele, legiuitorul român s'a depărtat de redacţiunea textului francez corespunzător, suprimând cuvintele „posterioare căsătoriei", de unde rezultă că legiuitorul nostru a înţeles să înlăture discuţia la care a dat naştere interpretarea textului corespunzător din codul francez (art. 396), care, prin redacţiunea sa, justifică restricţiunea creată în sensul că art. 396 c. civ. francez nu este aplicabil în cazul prevăzut de art. 395 c. civ. francez.

Prin urmare, Curtea de apel nu violează art. 347 şi 348 c. civ. când decide că, într'o tutelă ţinută în contra legii, soţul cotutore nu va răspunde de gestiunea anterioară căsătoriei. (Cas. I, No. 18, 1920; „Jurispr. Rom." 1920, p. 120).

4. In caz de recăsătorire a mamei, cu ocazia confirmării nouei tutele, care capătă astfel un nou caracter juridic, transformându-se din legală în dativă, instanţele judecătoreşti sunt datoare, potrivit art. 347 şi 348 c. civ., să controleze atât administraţia din trecut a mamei ca tutoare legală cât şi situaţia care se creează prin confirmarea soţului din a doua căsătorie ca cotutore. (Cas. II, 124 din 30 Mai 1921. Dreptul 40/921. Curier Jud. 3/922, Pand. Rom. 1922, III, 64).

5. A se vedeà: art. 347 cu nota 2; art. 1767 cu nota 1.

Secţiunea II. — *Despre tutela numită de tatăl sau mamă.*

Art. 349. — Dreptul personal d'a alege prin testament sau prin un act autentic, un tutore, rudenie sau străin, nu-l are decât cel din urmă dintre părinţi, care încetează din viaţă. (Civ. 344, 350 urm., 856 urm., 1171; Lege p. aut. actelor, 1886; Civ. Fr. 397; Civ. Ital. 242).

Text. fr. Art. 397. — Le droit individuel de choisir un tuteur parent, ou même étranger, n'appartient qu'au dernier mourant des père et mère.

Text. Ital. Art. 242. — Il diritto di nominare un tutore parente od anche estraneo, spetta a quello dei genitori che rimane superstite. La nomina deve essere fatta per atto notarile o per testamento.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 370, 411, 412; I, ed. 5-a, p. 590, 591, 644-646; VI, p. 214;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, IV, 351 urm.;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 484; ed. 1-a, III, p. 621;
Demogue, I, *Sources des obligations*, I, p. 182;
Demolombe, VII, 156, 158, 159, 161-163, 224, 225; VIII, 386;
Duranton, III, 436;
Laurent, IV, 396, 397;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 348;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1805.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 576 urm., VII, p. 124 n. 4; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 24);
Cantacuzino Matei, p. 73, 202;
Docan P. George, *Minoritatea*, p. 66, 67.

Jurisprudenţă.

1. Tutorul legal sau testamentar, spre deosebire de tutorul dativ, poate să schimbe domiciliul tutelei prin schimbarea propriului său domiciliu. (Cas. I, 144 din 16 Mart. 1910. Dreptul 36/910).

Art. 350. — Mama căsătorită din nou căreia nu i s'a lăsat tutela fiilor din însoţirea dintâi, nu poate să rânduiască tutore asupra lor. (Civ. 346, 347, 349; Civ. Fr. 399).

Text. fr. Art. 399. — La mère remariée et non maintenue dans la tutelle des enfants de son premier mariage, ne peut leur choisir un tuteur.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 412; I, ed. 5-a, p. 646;
Baudry et Chéneaux, *Personnes* IV, 351 urm.;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 483, 485;
Demolombe, VII, 170;
Duranton, III, 436;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 550;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1806.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 576 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 73.

Art. 351. — Când mama cea din nou căsătorită, căreia i s'a lăsat tutela ar orândui prin testament, un tutore pentru copiii

din căsătoria de mai înainte, acea orânduire nu se va ţineà în seamă decât numai când va fi întărită de către consiliul de familie. (Civ. 347, 349, 356 urm.; Civ. Fr. 400).

Text. fr. Art. 400. — Lorsque la mère remariée, et maintenue dans la tutelle, aura fait choix d'un tuteur aux enfants de son premier mariage, ce choix ne sera valable qu'autant qu'il sera confirmé par le conseil de famille.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, § 100, p. 644;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 354, 355;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 485;
DEMOLOMBE, VII, 152, 165, 167, 170;
DURANTON, III, 436;
HUC, III, 280;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 550;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1806;
SIREY, *Tutelle*, 159.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 576 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 73.

Secţiunea III. — *Despre tutela ascendenţilor.*

Art. 352. — Când cel din urmă dintre părinţi, care va încetà din viaţă n'a ales tutore asupra minorilor săi copii, tutela revine d'a dreptul bunului după tată, iar în lipsa acestuia bunului său după mamă, şi aşà suindu-se după spiţe, astfel că ascendenţii după tată să fie totdeauna preferaţi înaintea ascendenţilor în aceeaşi linie după mamă. (Civ. 125, 349, 660 urm., 809; Civ. Fr. 402).

Text. fr. Art. 402. — Lorsqu'il n'a pas été choisi au mineur un tuteur par le dernier mourant de ses père et mère, la tutelle appartient de droit à son aïeul paternel; à défaut de celui-ci, à son aïeul maternel, et ainsi en remontant, de manière que l'ascendant paternel soit toujours préféré à l'ascendant maternel du même degré.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 413, 414; I, ed. 5-a, p. 646-648;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 360, 361;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 484, 486;
DEMOLOMBE, VII, 178-181, 183, 187;
HUC, III, 285, 351;
LAURENT, IV, 400, 402, 405;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 552;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1808-1811.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 583 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 73;
NACU, I, p. 250, 584.

Art. 353. — Dacă, în lipsa bunului după tată şi a bunului după mamă a minorilor, s'ar aflà doi ascendenţi de un grad mai sus, cărora se cuvine tutela şi care amândoi ar fi din linia

despre tată a minorului, atunci tutela revine de drept aceluia care s'ar găsi a fi bunul după tată al tatălui minorului. (Civ. 352, 354; Civ. Fr. 403).

Text. fr. Art. 403. — Si, à défaut de l'aïeul paternel et de l'aïeul maternel du mineur, la concurrence se trouvait établie entre deux ascendants du degré supérieur qui appartinssent tous deux à la ligne paternelle du mineur, la tutelle passera de droit à celui des deux qui se trouvera être l'aïeul paternel du père du mineur.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, ed. 5-a, § 101, p. 646-648;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, IV, 360, p. 411; 361, p. 412, 413; 362, p. 414; 363, p. 416; 455, p. 408;
Beudant, II, 790, p. 436, 791, 793;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 487;
Demante et Colmet de Santerre, I, 150 bis, I urm., V;
Demolombe, VII, 178, 179 urm., 182, 183, 187, 188;
Duranton, III, 441, 447;
Huc, III, 285, 286;
Laurent, IV, 400-405;
Marcadé, II, 191, 192, 233;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 552;
Pandectes Fr., *Minorité*, 129;
Planiol, I, ed. 3-a, 1808-1811;
Thiry, I, 540, 541, 568.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 583 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 73;
Naou, I, p. 250, 584.

Art. 354. — Dacă o asemenea concurenţă s'ar găsi între doi buni al doilea din linia despre mamă, numirea se va face de către consiliul de familie, care va fi însă dator a alege pe unul din acei ascendenţi. (Civ. 353, 355 urm., 357 urm.; Civ. Fr. 404).

Text. fr. Art. 404. — Si la même concurrence a lieu entre deux bisaïeuls de la ligne maternelle, la nomination sera faite par le conseil de famille, qui ne pourra néanmoins que choisir l'un de ces deux ascendants.

Doctrină străină.

Baudry et Chéneaux, *Personnes*, IV, 360 urm.;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 487, nota 1;
Dalloz, *Rép* Minorité-tutelle, 146 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 99 urm.;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 553.
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1808-1811.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 583 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 73;
Naou, I, p. 250, 584.

SECŢIUNEA IV. — *Despre tutela aleasă de către consiliul de familie.*

Art. 355. — Când un copil minor şi neemancipat ar rămânea fără tată şi mamă, fără tutore ales de către tatăl sau mama sa, şi fără ascendenţi de sex bărbătesc, precum şi la întâm-

plare când tutorele fiind unul din cei pomeniţi mai sus, s'ar găsì sau în starea escluziunei de care se va vorbì mai jos, sau după lege apărat de tutelă, atunci consiliul de familie va îngrijì pentru numirea unui alt tutore. (Civ. 344 urm., 346, 349 urm., 356 urm., 352 urm., 356 urm., 370 urm., 383 urm.; Pr. civ. 254, 638 urm.; C. p. 22, 268; Decret-lege privitor la dispoziţiunile luate pentru înlesnirea ocrotirei orfanilor de război (Mon. of. 19/918) Art. III, V, VI; Civ. Fr. 405).

Text. fr. Art. 405. — Lorsqu'un enfant mineur et non émancipé restera sans père ni mère, ni tuteur élu par ses père et mère, ni ascendants mâles, comme, aussi lorsque le tuteur de l'une des qualités ci-dessus exprimées se trouvera ou dans le cas des exclusions dont il sera parlé ci-après, ou valablement excusé, il sera pourvu, par un conseil de famille, à la nomination d'un tuteur.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, 370, 391, 415, 416; I, ed. 5-a, p. 590, 618, 650;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 366;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 479, 486, 627, 646;
DALLOZ. *Rép.* Minorité-tutelle, 155 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 106 urm.;
DEMOLOMBE, VII, 220, 223, 325, 335, 336;
DURANTON, III, 477;
HUC, III. 284;
LAURENT, IV, 369, 407, 466;
MARCADÉ, art. 417;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 553;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1812, 1813;
SIREY, *Tutelle*, 200.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 587 urm., 780;
CANTACUZINO MATEI, p. 73;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 67;
NACU, I, p. 586.
POLICHRON. DEM., *Nota* sub. C. Apel Buc. s. I, 12 din 1 Febr. 1922. Pand. Rom. 1923. II, 14;

Jurisprudenţă.

1. După art. 355 şi urm. minorii ai căror părinţi s'au săvârşit din vieaţă nu pot fi legal represintaţi în alt mod decât prin un tutore; deci tribunalul săvârşind adjudecaţiunea fără ca orfanul să fie reprezintat prin un tutore, a violat art. 355 şi urm. (Cas. I, 114, Mart. 31/69, B. p. 155).

2. Din termenii art. 355 rezultă că numai consiliul de familie are dreptul exclusiv de a numì tutori, când este loc a se recurge la tutela aleasă de consiliul de familie. Şi art. 747 neindicând de către cine să se dea tutorul la cazul acolo prevăzut, ar urmà a se aplicà regula din art. 355. Insă art. 693 pr. civ. pare a da în sarcina tribunalului numirea de tutori speciali. Dar această contrarietate e numai aparentă, pentru că art. 693 pr. civ. prescrie că numirea tutorilor *ad hoc* se va face de tribunal, după avizul consiliului de familie. Aşà dar, acţiunea tribunalului se mărgineşte la a încunoştiinţà pe persoanele alese. In atare caz, concluziunile orale ale ministerului public, întru cât numirea nu este ordonată a se face în audienţă publică, nu se pot da; iar cât despre concluziunile scrise, în această materie legiuitorul, nu le prevede. Deci nu se poate deduce vre-o nulitate din circumstanţa că în încheerea tribunalului nu se menţionează de prezenţa procurorului. (Apel Buc. III, 122, Mai 9/88, *Dr.* 47/88).

3. Tutorul ad-hoc, ales de un consiliu de familie compus din persoane capabile de a figurà, este bine ales şi nu poate fi dispensat, fără motiv legal, de o sarcină care este publică şi onorifică. (Trib. Ilfov II, *Dr.* 21/904).

4. In contra unei încheeri a judecătorului de pace relativă la numirea unui tutor, se poate face apel la tribunal, pentru a se anulà numirea tutorului, pe motiv că consiliul de familie care a ales pe tutor nu a fost constituit în mod legal şi regulat. (Cas. II, 25 din 31 Ian. 1914, Curier Jud. 26/914).

5. Spre deosebire de legislaţia fran-

ceză unde consiliul de familie decide în mod suveran despre alegerea tutorului, în legiuirea noastra potrivit art. 638 pr. civ. toate actele consiliului de familie sunt puse sub controlul tribunalului, care e suveran să statueze asupra diferendului dintre majoritatea și minoritatea consiliului de familie și să încredințeze tutela aceluia pe care îl va crede mai potrivit intereselor minorului. (Cas. II, 93 din 7 Nov. 1919, Dreptul 9/920).

6. A se vedeà: Art. 356 cu notele 5, 7; art. 368 cu nota 3; art. 389 cu notele respective.

Art. 356. — Consiliul familiei se va adunà, sau prin cererea și stăruința oricăreia din rudeniile minorului, sau a creditorilor lui, sau a altor părți interesate, sau ex officio, prin îngrijirea judecătoriei competinte.

E liber oricare a da de știre tribunalului, despre cauzele ce reclamă numirea unui tutore. (Civ. 93, 387, 424; L. jud. oc. 39; Civ. Fr. 406).

Text. fr. Art. 406. — Ce conseil sera convoqué soit sur la requisition et à la diligence des parents du mineur, de ses créanciers ou d'autres parties intéressées, soit même d'office et à la poursuite du juge de paix du domicile du mineur. Toute personne pourra dénoncer à ce juge de paix le fait qui donnera lieu à la nomination d'un tuteur.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 376, 377, 382; I, ed. 5-a, 599, 600, 601, 607;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, IV, 411, 412;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 421, 495;
Dalloz, *Rép.* Minorité-tutelle, 202 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 135 urm.;
Demogue, I, *Sources des Obligations*, I, p. 182;
Demolombe, VII, 241-251, 287;
Huc, III, 299;
Laurent, IV, 447 urm., 453;
Marcadé, art. 406, 410, p. 224;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1769, 1774, 1786, 1787, 1814.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 606 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 76;
Nacu, I, p. 591.

Jurisprudență.

1. In orice cerere care tinde a modificà o regulă așezată de lege în privința tutelei, cum este și cererea de a se strămutà sediul unei tutele de la tribunalul unde s'a deschis tutela la tribunalul locului unde tutorele și-a strămutat domiciliul, instanțele judecătorești nu pot încuviințà această strămutare după o simplă petițiune a tutorului, ci sunt datoare să examineze dacă o asemenea cerere e sau nu în interesul unei bune administrațiuni a averei minorilor și spre acest scop, sunt datoare a luà avizul tuturor acelor persoane ce legea a crezut, în vederea acestui interes, că trebuesc a participà la actele făcute de tutor, adică ale consiliului de familie. (Cas. I, 23/Ian. 22/92, B. p. 40; Cas. I, 398/83, Nov. 22/83, B. p. 1064; Cas. I, 399/Nov. 23/83, B. p. 1067).

2. In privința actelor judecătorești făcute pe cale grațioasă, părții ce ar aveà interes a le atacà nu-i este deschisă de lege nici o cale ordinară pentru a puteà ajunge la retractarea lor, opozițiune nu poate aveà, căci opozițiunea se dă celui ce a fost judecat în lipsă, și nu este judecat în lipsă de cât cel ce a fost citat; ea nu poate aveà apel căci nu se poate face apel contra unei sentințe de acela care n'a figurat ca parte la sentința ce se atacă cu apel; ea nu poate aveà nici terția opozițiune, căci terția opozițiune nu este deschisă de cât contra hotărîrilor susceptibile de a dobândì autoritatea lucrului judecat și pentru a înlăturà efectul ce ar rezultà din această autoritate în privința părței ce

a făcut-o şi deciziunile date pe această cale nu pot aveà acest efect. Dacă dar legea nu deschide nici o cale ordinară pentru a se puteà atacà o asemenea hotărîre de o parte ce ar aveà dreptul şi interesul de a o atacà, nu se poate pentru motivul că dânsa n'a sleit căile ordinare, daclară recursul făcut de acea parte contra unor încheieri date pe această cale, inadmisibil. Asemenea nu se poate declarà inadmisibil pentru împrejurarea că partea ce l'a făcut n'a figurat la instanţele de fond, căci din momentul ce instanţa judecătorească nu puteà da o asemenea hotărîre de cât ascultând pe partea ce atacă cu recurs acea hotărîre, şi că dar prin exces de putere din partea instanţei de fond, dânsa n'a fost ascultată, nu se poate tăgăduì părţei, în privinţa căreia s'a comis excesul de putere, dreptul de a puteà atacà pentru acest motiv această hotărîre înaintea casaţiei, în virtutea art. 36 din legea sa organică, care deschide calea recursului în contra tuturor hotărîrilor şi actelor judecătoreşti date cu exces de putere şi fără competinţă. Ast-fel fiind, fraţii defunctului, al căror drept ca membrii ai consiliului de familie, până când o hotărîre judecătorească nu i-ar exclude, nu poate fi tăgăduit, pot atacà cu recurs în casaţie deciziunea curţii de apel dată pe cale graţioasă prin care dispune strămutarea sediului tutelei atunci deschisă, fără ca consiliul de familie să fi fost constituit şi consultat. (Cas. I, 398/Nov. 22/83, B. p. 1065).

3. Din textele relative la tutelă rezultă că tutela se institue cu necesitate la domiciliul mortului numai în cazul când tutorul e numit de consiliul de familie, de oarece în acest caz, tutela fiind o delegaţiune a consiliului de familie, nu se poate strămutà în alt district, căci atunci consiliul ar fi pus, dacă nu în imposibilitate, cel puţin în mare greutate de a supraveghià administrarea averei minorilor de către tutorul numit de consiliu. Când însă mama e tutoare de drept, tutela este şi rămâne bine instituită la tribunalul unde a fost şi este domiciliul tutoarei, de oarece în atari cazuri tutricea având uzufructul legal, nu trebue să dea seama de venituri şi prin urmare administrarea veniturilor averei nu e supusă controlului consiliului de familie şi de aceea nici legea nu cere ca tutorul de drept să-şi părăsească domiciliul său şi să se strămute la domiciliul succesiunei. Este adevărat că tutela este de ordine publică în acest sens că administrarea averei minorilor nu se poate face alt-fel de cât conform regulelor prevăzute de lege şi că un tutor nu poate refuzà această sarcină de cât numai în cazurile anume stabilite de lege; nu se derogă însă la regulele stabilite de lege prin aceea că tutela legală s'a instituit la domiciliul tutorului, fiind că legea nu cere să fie instituită la domiciliul succesiunei. (Apel Iaşi, II, 163, Nov. 14/83, *Dr.* 11/84).

4. Orice tutelă se deschide la domiciliul minorului, şi minorul în momentul morţii părintelui său pierzând domiciliul acestuia, a căpătat istantaneu pe acel al mamei, tutoare legală, divorţată de soţul său, şi puterea paternă pe care aceasta o exercità asupră-i în timpul demenţei tatălui, transformându-se în tutelară, găseşte pe minor cu domiciliul la dânsa, unde urmează a se procede la actele de regularea tutelei. (Apel Craiova, II, Nov. 7/92, *Dr.* 3/93).

5. Tribunalele române sunt în drept a organizà şi supraveghià tutela minorilor de naţionalitate autro-ungară, întru cât între România şi Austro-Ungaria nu există o convenţie consulară, care să deroge de la principiul de drept natural, după care minorul născut pe teritoriul unei ţări, fie el străin sau naţional, trebue să fie apărat şi protejat. (Apel Buc. III, *Dr.* 50/97).

6. Tribunalul, după cererea rudelor sau a altor persoane interesate, ori din oficiu, poate să convoace consiliul de familie pe care este dator a-l compune, după alegèrea sa, din persoanele arătate în art. 357, 358, 359 şi 360 din codul civil. Această putere discreţionară a Tribunalului, de a compune consiliul de familie din acele rude, afini sau amici, cari i se par mai apţi, nu poate fi supusă controlului instanţei superioare, şi prin urmare, încheerile Tribunalului date asupra compunerei consiliului de familie nu sunt supuse apelului, instanţa de apel având competinţa, după art. 642 din procedura civilă, de a examinà numai apelurile în contra hotărîrilor Tribunalului date asupra deliberărilor consiliului de familie. (Cas. I, 411/901, B. p. 1442. In acelaş sens: C. Apel Buc. s. III, 2 din 2 Feb. 918. Curier Jud. 30-31/920. In sens contrar Cas. I, 104/904, B. p. 189).

7. Când într'o urmărire imobiliară minorii au interese contrarii de ale tutorelui lor, ei au a fi reprezentanţi şi de un tutore adhoc, fără ca prin acest mod de reprezentare să se violeze disp. art. 356 şi 390 codul civil. (Cas. II, 21 Martie 1907, B. p. 503).

8. Tutorul legal sau testamentar, spre deosebire de tutorul dativ, poate să schimbe domiciliul tutelei prin schimbarea propriului său domiciliu. (Cas. I, 144 din 16 Mart. 1910. Dreptul 36/910).

9. A se vedeà: art. 359 cu nota 2; art. 373 cu nota 1; art. 390 cu nota 20.

Art. 357. — Consiliul de familie se va compune cel puţin de 5 rude, din care 3 vor fi despre partea tatălui, şi 2 despre partea mamei, iar când despre partea unuia din părinţi nu ar fi rudenii, ca să se poată îndeplinì acest număr, lipsa să se îndeplinească cu rude de partea celuilalt părinte[1]), păzindu-se rânduiala de a se preferà totdeauna cele mai de aproape rudenii despre fiecare linie. Rudenia se va preferà înaintea afinelui (cuscru) de acelaş grad şi, între rudeniile de asemenea grad, cel mai în vârstă se va preferà. (Civ. 95, 358 urm., 365, 370 urm., 383 urm., 386, 660 urm.; C. p. 22, 268; L. jud. oc. 39, 40; Civ. Fr. 407).

Text. fr. Art. 407. — Le conseil de famille sera composé, non compris le juge de paix, de six parents ou alliés, pris tant dans la commune où la tutelle sera ouverte que dans la distance de deux myriamètres, moitié du côté paternel, moitié du côté maternel, et en suivant l'ordre de proximité dans chaque ligne.

Le parent sera préféré à l'allié du même degré; et, parmi les parents de même degré, le plus âgé à celui qui le sera le moins.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 373, 379, 381, 392; I, ed. 5-a, p. 594, 595, 603, 606, 619, 620;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 493, 495;
Dalloz, *Rép.* Minorité-tutelle, 170 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 109 urm.;
Demolombe, VII, 267, 269, 278, 328 urm.;
Huc, III, 298, 306;
Laurent, IV, 438, 441, 442, 473;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 555 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1769, 1778.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 597 urm; *Observaţie* sub. Trib. Ilfov, s. III, 23 Sept. 1906. Dreptul 66/1906; *Observaţie* sub. Cas. I, 79 din 16 Febr. 1909. Dreptul 28/1909;
Cantacuzino Matei, p. 76;
Dogan P. George, *Minoritatea*, p. 72;
Nacu, I, p. 588.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Din combinaţiunea art. 357 şi urm. rezultă că leginitorul, tocmai spre a înconjurà de mai mari garanţii interesele persoanei a cărei punere sub curatelă se cere, a prescris ca consiliul de familie să fie compus din rudele cele mai apropiate şi în lipsă de rude, din amicii acelei persoane, ca singure competinte a se pronunţà dacă merită a i se institui tutela sau nu. Şi după art. 365, numai un consiliu de familie format după lege este obligat a păşì în lucrare. Deci curtea de apel, admiţând teoria contrarie după care un consiliu de familie ar puteà fi compus în mod arbitrar şi de alte persoane decât cele arătate în lege, necunoaşte importanţa în dreptul de familie a acestei instituţiuni şi violează sus citatele articole. (Cas. I, 394/Nov. 24/75, B. p. 338).

2. Prin art. 638 § 2 şi art. 641 pr. civ. se dă drept a atacà hotărîrile consiliului de familie atât tutorului şi curato-

1) Din art. francez 407, corespunzător, lipseşte fraza intermediară: *„...iar când despre partea unuia din părinţi nu ar fi rudenii ca să se poată îndeplinì acest număr, lipsa să se îndeplinească cu rude de partea celuilalt părinte..."*.

rului, cât și oricărui membru din consiliul de familie. Și prin cuvintele „ori cărui membru din consiliu" trebue a se înțelege și toate rudele acelea cari, având capacitatea de a fi membri în consiliu, au fost cu toate acestea pe nedrept înlăturate. (Apel Iași, II, 71, Iun. 20/86, *Dr.* 1/86).

3. Neregularitatea compunerei consiliului de familie nu este prevăzută sub pedeapsă de nulitate. Prin actele și omologările tribunalului ea este acoperită în privința celor de al treilea, care sunt în imposibilitate de a controlà lucrările tribunalului și a ști dacă persoanele din care se compune consiliul sunt sau nu rude, în ce grad și despre a cui parte. (Apel Buc. III, 172, Iunie 21/88, *Dr.* 63/88).

4. Regulile prevăzute de art. 357 și 359, relative la compunerea consiliului de familie, nu sunt prescrise sub pedeapsă de nulitate; ele sunt introduse de legiuitor în scopul de a ocroti interesele minorilor. De aci urmează că chiar dacă acel consiliu a fost rău compus, aparține tribunalelor de a aprecià în mod suveran după circumstanțele cauzei dacă neobservarea formelor a putut să cauzeze vre-un prejudiciu minorilor. (Cas. I, 98/Apr. 11/88, B. p. 332.—A se vedeà și No. 2 de sub art. 358).

5. Regulele prevăzute în art. 357 urm. relative la compunerea consiliului de familie, nu sunt prescrise sub pedeapsă de nulitate; și chiar dacă ar existà neregularități, cei de al treilea nu pot suferì consecințele lor, căci legea nu le impune datoria de a controlà lucrările tribunalului, care, de altmintrelea, nici dânsul nu poate ști când compune un consiliu de familie, dacă cei interesați nu-i arată la timp cine sunt adevăratele rude, în ce grad și despre care parte. (Cas. I, 152/Mai 3/89, B. p. 505).

6. Deși legea în general prin art. 357 și urm., a reglementat într'un mod formal cum trebue să se compună consiliurile de familie ale minorilor, totuși ea s'a ferit a pronunță nulitatea pentru cazul când prescripțiunile sale n'ar fi riguros observate, prevăzând că la compunerea și la întrunirea unei adunări de familie sunt o mulțime de circumstanțe delicate, o mulțime de considerațiuni, pe cari legea a trebuit să le lase tribunalelor a le aprecià în deplină libertate. In această privință legea referindu-se cu desăvârșire la înțelepciunea tribunalelor, și lăsând la a lor răspundere orice vătămare ar rezultà pentru minori de neexacta îndeplinire a tuturor cerințelor legei, evident este că actele petrecute între cei de al treilea și tutorul unui minor, cu autorizațiunea consiliului de familie, nu pot fi izbite de nulitate pentru neregulata compunere a consiliului. De s'ar admite contrariul, aceasta ar fi nu numai inechitabil pentru terții, dar chiar prejudiciabil intereselor bine înțelese ale minorilor. In adevăr, deoarece neregularitățile ce s'ar putea comite la compunerea unui consiliu de familie nu sunt mai niciodată aparente și nici nu se pot aflà din hotărîrile consiliului, de oarece pe de alta parte terții nu sunt în pozițiune de a verificà dacă toate prescripțiunile legii privitoare la formarea consilului au fost observate, ar fi injust a se anulà în prejudițiul lor actele ce le-ar săvârși în deplină bună credință. Aceasta ar fi și vătămător pentru interesele minorilor, căci temerea că s'ar puteà anulà convențiunile încheiate în numele lor pentru neregulata compunere a consiliului de familie, ar face ca nimeni să nu mai voiasca a contractà cu ei. (Apel Buc. III, 165, Oct. 5/91, *Dr.* 5/92).

7. Când este constatat în fapt că un membru al consiliului de familie domiciliază într'o comună prea depărtată de reședința tutelei unui minor, din care cauză, neputându-se prezentà la convocările consiliului de familie, erà nevoit să dea altuia mandat pentru a-l reprezentà la orice deliberare și a votà în locul său, judecatorul fondului este în drept să depărteze pe un asemenea membru din consiliul de familie. (Cas. II, 224 Iun. 18/93, B. p. 585).

8. In virtutea art. 356 și urm., tribunalul, dupa cererea rudelor sau a altor persoane interesate, ori din oficiu, poate să convoace consiliul de familie pe care este dator a-l compune după alegerea sa, din persoanele arătate în art. 357—360. Această putere discreționară a tribunalului de a compune consiliul de familie din acele rude, afini sau amici, cari i se par mai apți, nu poate fi limitată la prima convocare, căci o atare restricțiune ar fi vătămătoare intereselor persoanelor puse sub tutelă; în intervalul dela o convocare la alta este posibil ca o rudă de aproape a minorului sau a interzisului, care mai înainte se aflà peste frontieră, să se fi întors în țară și tribunalul să voiască a-l numì în consiliu în interesul numiților incapabili, ceeace n'ar mai puteà face dacă consiliul odată compus n'ar mai puteà fi modificat; deci dar consiliului de familie nu este un corp permanent și poate să se recompună la fiecare convocare din alte rude sau amici. De aci rezultă că încheerile tribunalului relative la compunerea consiliului de familie nu sunt supuse apelului. In adevăr, tribunalul având dreptul de a alege pe membrii consiliului de familie dintr'un număr oarecare de persoane care însușesc calitățile legale, se determină la

această alegere după arbitrul său. Dacă aceasta alegere ar trebuì să fie supusă controlului instanței superioare, în această ipoteză curtea de apel în definitiv ar aveà dreptul de alegere. Dar din termenii neîndoioși ai art. 356 reese că nu acesta este sistemul adoptat de legiuitor; instanța de apel, conform art. 652 pr. civ., are competința de a examinà numai apelurile în contra hotărîrilor tribunalului date asupra deliberărilor consiliului de familie. Mai mult, încă, chiar deliberările consiliului de familie atacate ca emanând de la un consiliu compus cu violarea regulelor prescrise la art. 357—360, totuși nu sunt nule *a priori*, ci se vor anulà numai când judecându-se în specia diferită insanței se va constatà că interesele minorului au fost lezate. (Apel Buc. I, 99, Mai 5/93, *Dr.* 46/93).

9. Regulele din art. 357 și 359 c. civil nu sunt prescrise sub pedeapsă de nulitate. Astfel, nu se poate cere anularea actelor făcute prin consiliul de familie, întrucât neregularitatea compunerii lui nu se datorește unor manopere frauduloase, ci unor împrejurări de fapt care justifică această compunere. (Trib. Ilfov, I, *Dr.* 38/96).

10. Consiliul de familie nu este un corp permanent, cu o compozițiune fixă, de la deschiderea tutelei până la majoritatea minorului, el nu are nimic definitiv în formațiunea sa, poate varià, de la o convocare la alta și Tribunalul are o putere discreționară de a-l reface ori și când, condus numai de regulele înscrise în art. 357, 358 și 360 Codul civil. Prin urmare, neputând fi vorba de lucru judecat în ceeacé privește compunerea consiliului de familie, nu se poate invocà o deciziune, spre a se susține că este autoritate de lucru judecat pentru constituirea unui consiliu de familie, în sensul de a obligà Tribunalul să convoace pe viitor aceleași persoane. O asemenea deciziune însă poate constituì autoritate de lucru judecat, numai în ce privește capacitatea legală de a figurà ca membru în consiliul de familie, ce s'ar invocà de Tribunal în viitor. (Trib. Ilfov, II, *Dr.* 21/904).

11. Dacă tatăl a numit un consiliu sfătuitor pe lângă tutoare, participarea acestuia la formarea majorității consiliului de familie, care-l numește sfătuitor pe lângă tutoarea aleasă, nu vițiază avizul consiliului de familie. Dreptul de a orânduì un consiliu-îngrijitor, fiind conferit de lege numai tatălui, consiliul de familie n'a făcut decât să se conformeze dorinței defunctului, numind un consiliu, ale cărui sfaturi tutoarea este obligată a le urmà. (C. Apel Buc. *Dr.* 9/905).

12. Compunerea neregulată a unui consiliu de familie, prin lipsa de calitate a unui membru ori îndepărtarea pe nedrept a altuia nu poate da loc la o plângere susceptibilă de toate gradele de jurisdicție, înainte de ori ce deliberare a acelui consiliu, căci nu se poate ști mai înainte dacă acele iregularități vor vătămà pe minor și dacă prin urmare, există vre-un interes pentru el la modificarea consiliului. Ast-fel, proc. civilă nu acordă dreptul de apel decât numai contra hotărîrilor Trib. care statuează asupra deliberărilor consiliului de familie compus de către Trib. (Apel Buc. I, C. Jud. 80/905).

13. Rânduiala sau încheerea prin care tribunalul compune un consiliu de familie, este o lucrare încredințată de lege numai grijei și inițiativei tribunalului, având, ce e drept, a se conformà unor reguli anume stipulate de art. 357 și urm. c. civ., fără ca asupra acestei alcătuiri tribunalul să aibă a aștepta sau să ceară concluziuni de la părți.

Prin urmare, este inadmisibil un apel, apriori, contra modului cum tribunalul de prima instanță a înțeles să compună consiliul de familie, asemenea apeluri fiind admise numai contra deliberărilor consiliului, și în orice caz numai cu acea ocazie s'ar puteà statuà și asupra formărei consiliului de familie. (C. Apel Iași, s. II, 1914. Curier Jud. 1915, p. 663).

14. A se vedeà: art. 360 cu nota 1; art. 383 cu nota 2.

Art. 358. — Frații buni (adică frați de un tată și mamă) ai minorului și bărbații surorilor bune sunt de drept membri ai consiliului de familie, fără a fi mărginit numărul lor, de vor fi însă mai puțin la număr decât 5, alte rudenii vor fi chemate spre complectarea consiliului. (Civ. 352, 357, 383; L. jud. oc. 40; Civ. Fr. 408).

Text. fr. Art. 408. — Les frères germains du mineur et les maris des soeurs germaines sont seuls exceptés de la limitation de nombre posée en l'article précédent.

S'ils sont six, ou au delà, ils seront tous membres du conseil de famille, qu'ils composeront seuls, avec les veuves d'ascendants et les ascendants valablement excusés, s'il y en a.

S'ils sont en nombre inférieur, les autres parents ne seront appelés que pour completer le conseil.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 379, 380; I, ed. 5-a, p. 603, 604;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 493;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 182 urm.; *Suppl.* Minorite-tutelle, 122 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 155 bis, I, II;
DEMOLOMBE, VII, 258-265;
HUC, III, 304;
LAURENT, IV, 437, 440;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 555 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1778, 1780.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 597 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 76;
NACU, I, p. 588.

Jurisprudenţă.

1. Singura împrejurare că n'au participat în consiliul de familie şi bărbaţii surorilor pentru alegerea unui tutore *ad hoc* necesar la un partagiu, nu este suficientă pentru a se anulà actele făcute cu concursul acelui tutore, pe cât timp interesul minorilor n'a fost întru nimic vătămat. (Apel Buc. III, 112, Mai 9/88, *Dr.* 47/88).

2. Fraţii buni sunt de drept membri în consiliul de familie, ori care ar fi numărul acestora. In privinţa lor legea nu face nici o distincţiune relativă la domiciliu declarându-i membri de drept, independent de districtul unde locuesc (art. 358). — Deci necitarea lor atrage nulitatea lucrărilor consiliului de familie ca neregulat constituit. (Apel Buc. I, 232, Dec. 21/92, Curier Jud. 38/93).

3. A se vedeà art. 360 cu nota 1.

Art. 359. — Când în districtul unde s'a deschis tutela nu se vor găsì rudenii de aproape, în număr îndestulător spre complectarea consiliului, atunci tribunalul districtului va chemà pe rudele cele mai de aproape ale mortului din cuprinsul ţărei; iar la caz de necomplectarea consiliului cu rudele cele mai de aproape ale mortului, atunci se vor chemà alte persoane dintre cetăţenii din aceeaşi comună, cunoscuţi că au avut legătură de amiciţie neîntreruptă cu tatăl sau mama minorilor. (Civ. 357, 360; L. jud. oc. 40; Civ. Fr. 409).

Text. fr. Art. 409. — Lorsque les parents ou alliés de l'une ou de l'autre ligne se trouveront en nombre insuffisant sur les lieux, ou dans la distance désignée par l'article 407, le juge de paix appellera, soit des parents ou alliés domiciliés à de plus grandes distances, soit, dans la commune même, des citoyens connus pour avoir eu des relations habituelles d'amitié avec le père ou la mère du mineur.

Doctrină străină.

ARNTZ, , 680;
AUBRY ET RAU, I, § 67, p. 341; § 91, p. 595; § 93 p. 602, nota 4, 606; § 96, p. 620;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 399, 410;
BEUDANT, II, 808, p. 452, 453 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 493;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 169;

DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 154 bis, 158;
DEMOLOMBE, VII, 255, 277, 278, 328 urm.;
DURANTON, III, 459, p. 446, nota 1;
HUC, III, 298, 306, 323;
LAURENT, IV, 436, 443, 451, 477, 482, 543;
MARCADÉ, II, 194;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 555 urm.;
PANDECTES FR., *Minorité*, 112 urm., 193 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, 1771, 1773, 1777, 1778, 1780;
SIREY, *Tutelle*, 151, 466;
THIRY, I, 244, 543.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 597 urm.; *„Sediul tutelei"*. Curier Jud. 83/903.
CANTACUZINO MATEI, p. 76;
DUMITRIU I. MATEI, *„Asupra domiciliului tutelei"*, Curier Jud. 41/912;
NACU, I, p. 589.

Jurisprudenţă.

1. Consiliul de familie al unui minor, conform art. 357, 358 şi 359, trebue compus cel puţin din 5 rude ale minorului, şi numai în caz când în districtul unde s'a deschis tutela nu se vor găsì rude în număr îndestulător, atunci tribunalul va puteà chemà rudele cele mai apropiate din cuprinsul ţării, şi numai în lipsa rudelor tribunalul poate recurge, pentru complectarea consiliului la alte persoane cunoscute că au avut legături de amiciţie cu defunctul. (Apel Buc. II, 98, Mart. 30/83, *Dr.* 53/83).

2. Sediul unei tutele sau curatele se poate strămutà de la locul unde s'a deschis tutela şi unde sunt domiciliaţi membrii consiliului de familie, în altă parte, când această strămutare este reclamată de interesele celui pus sub tutelă sau curatelă. (Apel Buc. II, C. Jud. 24/903).

3. A se vedeà: art. 356 cu nota 8; art. 357 cu nota 4; art. 373 cu nota 1.

Art. 360. — Tribunalul va puteà chiar în cazul când se găseşte în cuprinsul districtului un număr îndestulător de rudenii sau afini (cuscri) pentru a formà consiliul de familie, să cheme pe alte rudenii, mai apropiate în grad sau tot de acelaş grad ca şi rudeniile şi afinii prezenţi, domiciliate în alte districte, pentru a formà sau a complectà consiliul familiei. (Civ. 357—359, 361; L. jud. oc. 40; Civ. Fr. 410).

Text. fr. Art. 410. — Le juge de paix pourra, lors même qui'l y aurait sur les lieux un nombre suffisant de parents ou alliés, permettre de citer, à quelque distance qu'ils soient domiciliés, des parents ou alliés plus proches en degrés ou de mêmes degrés que les parents ou alliés présents; de manière toutefois que cela s'opère en retranchant quelques-uns de ces derniers, et sans excéder le nombre réglé par les précédents articles.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 493; ed. 1-a, III, p. 103;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 192 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 129 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 555 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1780.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 597 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 76;
NACU, I, p. 589.

Jurisprudenţă.

1. Incheierile tribunalului relative la compunerea consiliului de familie nu sunt susceptibile de apel. (Cas. I, 166 din 24 Aprilie 1902. Dreptul 40/902).

2. Rânduiala sau încheerea prin care tribunalul compune un consiliu de fa-

milie este o lucrare încredinţată de lege numai grijei şi iniţiativei tribunalului, având, ce e drept, a se conformà unor reguli anume stipulate de art. 357 şi urm. c. civ., fără ca asupra acestei alcătuiri tribunalul să aibă a aşteptà sau să ceară concluziuni dela părţi.

Prin urmare, este inadmisibil un apel, a priori, contra modului cum tribunalul de prima instanţă a înţeles să compună consiliul de familie, asemenea apeluri fiind admise numai contra deliberărilor consiliului, şi în ori ce caz numai cu acea ocazie s'ar puteà statuà şi asupra formărei consiliului de familie. (Apel Iaşi, II, 1914; Curier Jud. 1915, p. 663).

Art. 361. — Termenul pentru întrunire se va regulà de către tribunal în zi anume hotărîtă, potrivit cu apropierea sau depărtarea locuinţei persoanelor ce au a fi chemate. (Pr. civ. 729 urm.; L. jud. oc. 40; Civ. Fr. 411).

Text. fr. Art. 411. — Le délai pour comparaître sera réglé par le juge de paix à jour fixe, mais de manière qu'il y ait toujours, entre la citation notifiée et le jour indiqué pour la réunion du conseil, un intervalle de trois jours au moins, quand toutes les parties citées résideront dans la commune, ou dans la distance de deux myriamètres.

Toutes les fois que, parmi les parties citées, il s'en trouvera de domiciliées au delà de cette distance, le délai sera augmenté d'un jour par trois myriamètres

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 383; I, ed. 5-a, p. 608, 609;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 496;
Dalloz, *Rép.* Minorité-tutelle, 222; *Suppl.* Minorité-tutelle, 144 urm.;
Demolombe, VII, 289, 290;
Laurent, IV, 450. 455;
Marcadé, art. 411;
Mourlon, ed. 7-a, p. 559;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1788.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 606 urm.;
Nacu, I, p. 591.

Jurisprudenţă.

1. Formele relative la convocarea consiliului de familie nu sunt prescrise sub pedeapsă de nulitate. In afară de aceasta, pe cât timp avizul consiliului de familie a fost omologat de tribunal după cererea chiar a tutorelui fără ca el să fi ridicat veri o nulitate, ori ce viciu de formă a procedurei în privinţa acestei convocări e acoperit prin această tăcere. (Cas. I, Ian. 156/90, B. p. 15).

Art. 362. — Rudeniile, afinii sau amicii adunaţi astfel, vor fi datori a merge în persoană, sau a fi înfăţişaţi fiecare de procuratori anume şi înadins rânduiţi pentru aceasta. Un procurator nu poate înfăţişà mai mult decât o singură persoană. (Civ. 364 urm.; 1532 urm.; 1535; Civ. Fr. 412).

Text. fr. Art. 412. — Les parents, alliés ou amis, ainsi convoqués, seront tenus de se rendre en personne, ou de se faire représenter par un mandataire spécial.

Le fondé de pouvoir ne peut représenter plus d'une personne.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 384; I, ed. 5-a, p. 609, 610;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, IV, 420;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 528;

DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 161 urm.; *Suppl.* Minorite-tutelle, 109 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 139;
DEMOLOMBE, VII, 295, 296;
HUC, III, 308;
LAURENT, IV, 457;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 560;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1789.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 606 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 142. n. 2);
CANTACUZINO MATEI, p. 77;
NACU, I, p. 592.

Art. 363. — De va urmà legiuità apărare din partea chemaților, și de se va găsì de cuviință ori a se aștepta membrii ce lipsesc, ori a se îndeplinì cu alte persoane, la un asemenea caz, precum și la ori care altul când interesul minorelui ar cere, tribunalul va puteà hotârî adunarea pentru o altă zi. (Civ. 362, 364 urm.; Civ. Fr. 414).

Text. fr. Art. 414. — S'il y a excuse suffisante, et qu'il convienne, soit d'attendre le membre absent, soit de le remplacer; en ce cas, comme en tout autre où l'intérêt du mineur semblera l'exiger, le juge de paix poura ajourner l'assemblée ou la proroger.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 383; I, ed. 5-a, p. 609;
DALLOZ, *Suppl.* Minorité-tutelle, 134, 147;
LAURENT, IV, 458;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 560;
PLANIOL. I, ed. 3-a, No. 1789.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 606 urm.; (III, part. I, ed. 2-a, p. 26);
NACU, I, p. 591.

Art. 364. — Orice rudă, cuscru sau amic, convocat, și care, fără scuză legitimă, nu va venì la adunare, se va supune la o amendă care nu va trece peste 200 lei, și se va pronunța de către tribunal fără apel. (Civ. 361—363; L. jud. oc. 41; Civ. Fr. 413).

Text. fr. Art. 413. — Tout parent, allié ou ami, convoqué, et qui, sans excuse légitime, ne comparaîtra point, encourra une amende qui ne pourra excéder cinquante francs, et sera prononcée sans appel par le juge de paix.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 427;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 220 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 275;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 560;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1789;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 606 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 77;
NACU, I, p. 591.

Art. 365. — Consiliul de familie format după lege, se va adunà la tribunalul [1]) judeţului, sau aiurea unde va decide preşedintele tribunalului; aflarea de faţă a 5 membri cel puţin este obligatorie spre a puteà păşì în lucrare. (Civ. 357, 358, 366; Leg. jud. ocol art. 39; Civ. Fr. 415).

Text. fr. Art. 415. — Cette assemblée se tiendra de plein droit chez le juge de paix, à moins qu'il ne désigne lui-même un autre local. La présence des trois quarts au moins de ses membres convoqués sera nécessaire pour qu'elle délibère.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 384, 392; I, ed. 5-a, p. 610, 620;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 230; *Suppl.* Minorité-tutelle, 157;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 310;
DEMOLOMBE, VII, 303, 329;
LAURENT, IV, 460, 475;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 560;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1790, 1791.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 606 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 77;
NACU, I, p. 59;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 62.

Jurisprudenţă.

1. Deliberaţiunea consiliului de familie, pentru a fi valabilă, nu e necesar să fie luată cu unanimitate de voturi, ci ajunge numai majoritatea voturilor. (Trib. Iaşi III, 52, Oct. 3/86, *Dr.* 29/87).

2. Nu e prescris sub pedeapsă de nulitate ca toţi membrii cari compun consiliul de familie să ia parte la deliberare, ci e destul să fie numai prezenţi. Aşà, deşì 2 membri cari au fost faţă în consiliu de familie au refuzat de a deliberà şi a iscălì procesul-verbal, întru cât însă majoritatea de membri a fost de opinie unanimă, nevoinţa celor 2 membri de a iscălì procesul-verbal nu poate fi considerată de cât ca o opinie separată care nu viciază deciziunea consiliului. (Cas. I, 98/Apr. 11/88, B. p. 333).

3. Art. 365 prevede că consiliul de familie nu poate păşì în lucrare dacă nu se află faţă cel puţin 5 membri din consiliu; prin urmare, avizul dat de 3 membri din consiliu de familie, ne fiind dat în conformitate cu art. 365, nu e valabil şi deci nu poate fi omologat de tribunal. (Cas. I, 23/Ian. 22/92, B. p. 40).

4. Consiliul de familie putând după art. 365 Cod. civ., lucrà în mod valabil şi cu cinci membri, omisiunea celui de al şaselea membru de a fi citat nu alterează întru nimic încheerea luată de consiliul de familie, mai cu seamă când nu se probează că prezenţa celui de al şaselea membru ar fi schimbat deciziunea consiliului. (C. Apel Buc. I, *Dr.* 42/905).

5. După art. 357 codul civil, consiliul de familie trebue să fie compus din cel puţin 5 membri, iar după art. 365 codul civil, când consiliul de familie se adună, aflarea de faţă a cel puţin 5 membrii este obligatorie spre a puteà păşì în lucrare.

Dacă atunci când consiliul de familie s'a adunat şi a dat avizul pentru excluderea din tutelă a unui tutore, erà compus din 5 membri care se găseau de faţă, avizul de excludere este dat în conformitate cu legea şi, dacă ulterior, unul dintre consilierii cari au semnat acest aviz, a încetat din viaţă, acest fapt nu poate atinge valabilitatea avizului dat cu respectarea condiţiunilor cerute de lege şi instanţa judecătorească este în drept să se întemeeze pe el pentru îndepărtarea tutoarei. (Cas. II, dec. 79 din 29 Febr. 1924. Jur. Gen. 1924, No. 1361).

6. A se vedeà art. 355 cu nota 4.

---

1) Prin art. 39 al legii judecătoriilor de ocoale din 1907 regularea tutelelor, până la suma de 10.000 lei este dată în competenţa judecătoriilor de ocoale. Prin legea din 23 Iulie 1921 (Mon. of., 4 Aug. 1921) competenţa judecătoriilor de ocoale a fost mărită până la 40000 lei.

Art. 366. — Consiliul se va prezidà de către cel mai în vârstă din membrii prezenţi. Chibzuirile se vor încheià după majoritatea voturilor, adică cel puţin cu un glas mai mult peste jumătatea glasurilor persoanelor aflate de faţă, înţelegându-se că numărul persoanelor de faţă să fie totdeauna fără soţ. (Pr. civ. 638 urm.; L. jud. oc. 40; L. Timbr. 39 § 8; Civ. Fr. 416).

Text. fr. Art. 416. — Le conseil de famille sera présidé par le juge de paix, qui y aura voix délibérative, et prépondérante en cas de partage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 378, 384-386, 388-390, 394-398; I, ed. 5-a, p. 610-612, 615-620, 622-627;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 493, 496;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 226 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 156;
DEMOLOMBE, VII, 309, 311-314, 317, 329, 334, 339, 343, 352;
HUC, III, 312, 319;
LAURENT, IV, 461, 462, 466-469;
MARCADÉ, art. 415, 416;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 560, 561;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1778, 1792;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 606 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 77;
NACU, I, p. 592, 593.

Jurisprudenţă.

1. Când consiliul este compus din 9 membri, însă nu se prezintă la tribunal decât 8, din cari unul se abţine de a luà parte la deliberări, avizul de destituire a tutoarei legale, dat cu majoritate de 4 din 7 membri, este dat cu majoritatea cerută de art. 366 din c. civ. (C. Apel Buc. Sec. vac. *Dr.* 9 905).

2. Art. 366 c. civ., prevede că chibzuirile consiliului de familie se vor încheià după majoritatea voturilor, adică cel puţin cu un glas mai mult peste jumătatea glasurilor celor prezenţi, înţelegându-se ca aceştia să fie totdeauna fără soţ. Chiar dacă s'ar interpretà acest articol în sensul că legiuitorul a impus ca sfatul de familie să nu poată deliberà decât fiind constituit în număr impar, totuş prin nici un text de lege nu s'a prevăzut nulitatea unui aviz dat în alte condiţiuni. (Cas. I, No. 740, 1913; „Jurispr. Rom.", 1914, p. 69).

Art. 367. — Spre a nu se compromite interesele minorilor prin întârziere, când consiliul de familie, convocat după lege, nu se va adunà în termenul prescris, afară de cazul arătat de art. 373 [1]), tribunalul districtului va păşi cu lucrarea ex officio, şi va îndeplini datoria ce are consiliul de familie după lege, arătând aceasta anume în jurnalul ce va încheià. După o asemenea lucrare, orice propunere s'ar face din partea consiliului de familie nu va fi primită [2]). (Civ. 361, 368. L. jud. oc. 40; L. Timbr. 39 § 8).

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 422;
LAURENT, IV, 417; V, 70.

1) Din eroare se trimite la art. 373 în loc de 363.
2) Articolul 367 nu are echivalentul său în Codul civil francez. El este o inovaţiune a legiuitorului român, fără urme în legislaţiile anterioare: Caragea sau Calimach.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 614, 615 urm., 678, 743, 744; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 49; *Observație* sub. C. Apel Iași, 168 din 21 Dec. 1906. Dreptul 18 1907;
CANTACUZINO MATEI, p. 79, 80;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 65;
NACU, I, p. 280, 575, 595.

Jurisprudență.

1. Deși legiuitorul prin art. 367 și 368 dă drept tribunalelor a se substitui în locul consiliului de familie și a păși cu lucrările din oficiu îndeplinind datoria ce acest consiliu are după lege, însă un atare drept le este dat numai în caz când se constată în fapt că afacerile supuse desbaterei consiliului de familie pentru care a fost convocat și nu s'a adunat, sunt de natură urgentă, așà că nu pot fi prelungite fără a se compromite interesele minorilor, în care caz tribunalul trebue să o arate anume în jurnalul ce va încheià. Iar în cât privește constatarea și apreciarea urgenței, numai tribunalul, care este sezisat cu regularea tutelei, este competent. (Cas. I, 435, Dec. 13/83, B. p. 1189).

2. Dispozițiunea luată de tribunal de a numì din oficiu un tutore când consiliul de familie nu se întrunește în acest scop, deși a fost convocat de mai multe ori, este legală. de oarece după art. 367 tribunalul e în drept, veri de câte ori consiliul nu își îndeplinește datoria după lege, a păși înainte din oficiu cu lucrarea pentru care a fost convocat. Dacă membrii consiliului de familie au motive pentru a cere depărtarea din tutelă a celui numit de tribunal, ei urmează a le supune mai întâiu la deliberarea consiliului de familie, de oarece orice excludere sau destituire a unui tutor legalmente numit fiind o măsură foarte riguroasă, legea a cerut să fie luată de consiliul de familie, prin o încheere motivată, după ce va fi chemat și ascultat naintea sa tutorul. (Apel Buc. I, 177, Nov. 29/86, *Dr.* 3/86).

3. Legiuitorul prin art. 367 și 368 acordă dreptul tribunalului de a se substitui în locul consiliului de familie și de a păși cu lucrările din oficiu îndeplinind datoria ce acest consiliu are după lege în caz când se constată în fapt că afacerile supuse desbaterei consiliului de familie sunt de natură urgentă așà că nu pot fi prelungite fără a se compromite interesele minorului. Din textul și spiritul acestui articol rezultă competința tribunalului de a se pronunțà în asemenea materie, ori de câte ori chestiunea supusă desbaterei consiliului n'a fost rezolvată din cauză că consiliul de familie, convocat după lege, ori că nu s'a adunat, ori că nu s'a rostit asupra ei, destul numai că în afacere să fie vorba de o măsură de luat în interesul minorelui și ca afacerea să fie urgentă. In cât privește constatarea urgenței și a periclitărei intereselor minorelui ambele aceste elemente cerute de art. 367, fiind niște chestiuni de fapt, ca atare ele sunt lasate de legiuitor la suverana apreciere a instanțelor de fond. (Cas. I, 155 Apr. 21 90. B. p. 454).

4. Potrivit art. 367 c. civ. și 638 pr. civ. în materie de tutelă, în toate cazurile când se cere parerea consiliului de familie. autoritățile judecătorești având îndatorirea a supravegheà administrația tutelei și chiar a se substitui consiliului de familie, facând în locul acestuia ceeace se neglijează spre paguba minorilor, urmează că în caz de diferend născut între majoritatea și minoritatea consiliului de familie, tribunalul poate statuà și încuviințà măsura pe care o va aprecià ea necesară în interesul minorilor. (C. Apel Buc. s. I, 12 din 1 Febr. 1922. Dreptul 28/922; Cas. II, 138 din 9 Iunie 1922, Jur. Rom. 18/922, Pand. Rom. 1923, I, 137, Curier Jud. 42/922).

5. Din art. 401, 365 și 366 cod. civ., rezultă că tutorul, fie chiar tatăl și mama, nu poate înstrăinà averea nemișcătoare a minorilor decât după o prealabilă împuternicire a consiliului de familie care nu se va da decât în cazuri de mare nevoe, și că consiliul de familie va însemnà în toate cazurile anume cari averi nemișcătoare trebue să se vândă mai întâiu, precum și condițiunile ce ar socotì mai avantagioase pentru vânzarea lor.

Oridecâteori este vorba de avizul pe care trebue să-l dea după lege consiliul de familie, el trebue convocat de către președintele tribunalului, iar chibzuirile se vor încheià după majoritatea voturilor membrilor prezenți.

Dacă după art. 367 cod. civ., tribunalul locului unde s'a deschis tutela este îndreptățit ca, spre a nu compromite interesele minorilor prin întârziere, să îndeplinească din oficiu datoria pe care după lege o are consiliul de familie, care apoi nu se mai poate opune la hotărîrea luată de tribunal, — acest drept, însă, nu este conferit tribunalului decât în cazul când membrii consiliului de familie convocați după lege nu s'au prezentat la termenul arătat pentru a-și da avizul lor. Nici un text de lege nu îndritueşte pe tribunal de a luà vre-o măsură cu privire la vân-

zarea averilor nemişcătoare ale minorilor fără ca mai întâiu să fi citat consiliul de familie spre a-şi da avizul în acest scop.

Prin urmare, în speţă, întru cât tribunalul a dispus vânzarea unui imobil al minorilor fără a consultà mai întâi consiliul de familie, a violat legea şi a comis exces de putere. (Cas. II, dec. civilă 609 din 26 Decembrie 1923. Jur. Gen. 1924 No. 440 ; Jur. Rom. 6/924).

Art. 368. — La toate întâmplările mai sus arătate, tribunalele de judeţe sunt datoare, sub a lor răspundere, a se îngrijì despre îndeplinirea la vreme a legiuitelor formalităţi, spre a nu se vătămà interesele orfanilor, rămâind ele răspunzătoare pentru orice încuviinţare a nelegalelor măsuri propuse de consiliul familiei, şi membrii consiliului vor fi răspunzători pentru frauduloasele lucrări din parte-le, prin care s'ar cauzà pagubă pupilului [1]). (Civ. 367, 998, 1876; Pr. civ. 305, 308).

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 691;
AUBRY ET RAU, I, § 97, p. 627;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 437;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, I, p. 200;
DEMOLOMBE, VII, 852;
LAURENT, V, 181;
THIRY, I, 552.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 616, 678; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 49;
CANTACUZINO MATEI, p. 79, 80;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 65;
NACU, I, p. 596.

Jurisprudenţă.

1. După art. 368, tribunalele sunt răspunzătoare pentru orice încuviinţare a nelegiuitelor măsuri propuse de consiliul de familie. Astfel, dacă consiliul de familie încuviinţează ca tutorele, pentru suma ce se întrebuinţează la întreţinerea minorilor, să fie dispensat de predarea socotelilor anuale d'a prezentà acte justificative, ci numai chitanţa mătuşei minorilor, tribunalul în virtutea citatului articol găsind că această măsură propusă de consiliul de familie nu este legală, e în drept a refuzà aprobarea avizului în această privinţă şi a obligà pe tutore d'a prezentà la predarea socotelelor acte justificative de întrebuinţarea acelei sume. (Cas. I, 196/75, Aug. 18/75, B. p. 172).

2. Consulatele, ca şi tribunalele noastre, nu pot fi considerate de lege ca tutori ai minorilor, ci ca controlori ai celor numiţi de dânşii; de n'ar fi aşà, toţi supuşii unei ţări ar fi sub epitropia forţată a autorităţii care-i reprezintă, a tribunalului sub jurisdicţiunea căruia se găsesc. Deci consulatul nu poate fi socotit ca reprezentant sau mandatar al unui minor, şi restituirea depozitului în mâinile sale nu liberează pe depozitar. (Apel Buc. III, 23, Febr. 4/84, *Dr.* 37/84).

3. Dreptul de omologare a avizurilor consiliului de familie dat de lege tribunalelor consistă în a aprobà sau a refuzà cele cuprinse în aviz, rămânând ca consiliul de familie pe urmă să avizeze. Dreptul de omologare nu autorizà pe tribunal de a se substituì consiliului de familie şi a numì din oficiu un tutore în locul celui ales de consiliul de familie mai cu seamă când nu e vorba de vre-o incapacitate în persoana alesului consiliului de familie, nici de călcarea vre-unei formalităţi din cele prevăzute în art. 368. (Apel Buc. III, Oct. 8/86, *Dr.* 4/86).

4. A se vedeà şi *notele* de sub art. 356.

Art. 369. — Tutela este o însărcinare personală care nu poate trece la moştenitorii tutorelui. Aceştia vor fi numai răs-

1) Articolul 368 nu are echivalentul său în Codul civil francez. El este o inovaţie a legiuitorului român fără urme în legislaţiile anterioare: Caragea sau Calimach.

punzători despre administrațiunea acelei tutele și dacă vor fi majori, vor fi datori a continuà cu tutela până se va numì alta. (Civ. 434, 653, 1552, 1559; Civ. Fr. 419).

Text fr. Art. 419. — La tutelle est une charge personnele qui ne passe point aux héritiers du tuteur. Ceux-ci seront seullement responsables de la gestion de leur auteur; s'ils sont majeurs, il seront tenus de la continuer jusqu'à la nomination d'un nouveau tuteur.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 479, 480; I, ed. 5-a, p. 743;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 618;
DALLOZ, *Rép.*, Minorité-tutelle, 585 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 572;
DURANTON, III, 613;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 562;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1867, 1968.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 682, n. 2, 783 urm.; (XI, p. 281);
CANTACUZINO MATEI, p. 93;
NACU, I, p. 596.

Secțiunea V. — *Despre cauzele care apără de tutelă.*

Art. 370. — Pot să se apere de tutelă persoanele cari fac parte din cler; cei ce se află în serviciu public, și cei cari au o cârmuire superioară în ramurile ce le sunt încredințate, precum:

a) Miniștrii;
b) Membrii Curții de Casațiune;
c) Membrii consiliului de Stat [1]);
d) Președinții tribunalelor și curților;
e) Prefecții;
f) Sub-Prefecții;
g) Directorii ministerelor;
h) Directorii prefecturilor;
i) Grefierii;
l) Militarii în serviciu;
m) Directorii de diferite servicii publice;
n) Cei trimiși în misiune în țară străină, și toți cei cari au o funcțiune publică în alt district decât acela unde se deschide tutela. (Civ. 370—372, 379 urm.; Civ. fr. 427, 428).

Text. fr. Art. 427. — Sont dispensés de la tutelle:
Les personnes désignées dans les titres III, V, VI, VIII, IX, X et XI de l'acte du 18 mai 1804;
Les présidents et conseillers à la cour de cassation, le procureur-général et les avocats-généraux en la même cour;
Les préfets;
Tous citoyens exerçant une fonction publique dans un département autre que celui où la tutelle s'établit.

---

1) Consiliul de Stat a fost desființat prin legea din 12 Iulie 1866 și prin art. 131 din Constituțiune.

Text. fr. Art. 428. — Sont également dispensés de la tutelle:

Les militaires en activité de service, et tous autres citoyens qui remplissent, hors du territoire du Royaume, une mission du Roi.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 422, 423, 428; I, ed. 5-a, p. 659-661;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 478, 480;
Dalloz, *Rép.* Minorité-tutelle, 324 urm.; *Suppl.* Minorite-tutelle, 236 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, II, 186 bis, II;
Demolombe, VII, 397, 403, 408, 445-447;
Huc, III, 341, 348;
Laurent, IV, 496, 508, 512;
Marcadé, art. 427, 428, 441, n. 2;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 566 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1836-1842.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 627 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie,* p. 48, 191;
Cantacuzino Matei, p. 74;
Dogan P. George, *Minoritatea,* p. 67;
Nacu, I, p. 597;
Tătaru G. V., *Prezidentul Tribunalului,* p. 64.

Art. 371. — Cu toate acestea cei ce au primit tutela, aflându-se în serviciile mai sus arătate, nu vor fi în urmă îngăduiţi a se lepădà de dânsa din cauza acelor servicii. (Civ. 370 urm.; 372, 379; Civ. Fr. 430).

Text. fr. Art. 430. — Les citoyens de la qualité exprimée aux articles précédents, qui ont accepté la tutelle postérieurement aux fonctions, services ou missions qui en dispensent, ne seront plus admis à s'en faire décharger pour cette cause.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, § 107, p. 661, nota 6; § 108, p. 667;
Baudry et Chéneaux, *Personnes,* IV, 452;
Demolombe, VII, 410;
Laurent, IV, 511;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 567;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1836-1842.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 627 urm.;
Nacu, I, p. 598;
Tătaru G. V., *Prezidentul Tribunalului,* p. 64.

Art. 372. — Iar la din contră, acei cari ar fi intrat în unul din serviciile mai sus arătate, în urma primirei unei tutele, vor puteà, dacă nu voesc a ţine acea tutelă, să ceară în termen de 1 lună adunarea consiliului de familie, spre a alege un alt tutore în locu-le. (Civ. 371; Civ. Fr. 431).

Text. fr. Art. 431. — Ceux, au contraire, à qui lesdites fonctions, services ou missions, auront été conférés postérieurement à l'acceptation et gestion d'une tutelle, pourront, s'ils ne veulent la conserver, faire convoquer, dans le mois, un conseil de famille, pour y être procéde à leur remplacement.

Si, à l'expiration de ces fonctions, services ou missions, le nouveau tuteur réclame sa décharge, ou que l'ancien redemande la tutelle, elle pourra lui être rendue par le conseil de famille.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, p. 424; I, ed. 5-a, p. 661, 662;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 324 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 236 urm.;
DEMOLOMBE, VII, 414, 415;
LAURENT, VI, 498;
MOURLON, ed. 7-a, I, p 568;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1836-1842.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 627 urm.;
NACU, I, p. 598;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 64.

Art. 373. — Tot acel ce nu este nici rudă nici afin (cuscru) cu pupilul, nu poate fi silit a primì tutela fără voința sa, afară de cazul când în tot cuprinsul districtului unde este domiciliat minorele nu se află nici o rudă sau afin în stare de a-i administrà tutela. (Civ. 379 urm., 453, 785; Civ. Fr. 432).

Text. fr. Art. 432. — Tout citoyen non parent ni allié ne peut être forcé d'accepter la tutelle, que dans le cas où il n'existerait pas, dans la distance de quatre myriamètres, des parents ou alliés en état de gérer la tutelle.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, ed. 5-a, I, § 106, p. 659;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 443;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 319, 339 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 250;
DEMANTE, II, 179;
DEMOLOMBE, VII, 417, 418;
HUC, III, 342;
LAURENT, IV, 500, 501;
MARCADÉ, II, 222;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 568;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1836-1842;
SIREY, *Tutelle*, 248;
THIRY, I, 559.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 632, 633; (X, p. 756);
CANTACUZINO MATEI, p. 74;
NACU, I, p. 598.

Jurisprudență.

1. Tutela are o personalitate juridică proprie și deci nu poate fi considerată ca având un domiciliu distinct de domiciliul minorului. Din termenii art. 373 c. c. instanța chemată a supraveghea administrarea tutelei, este aceea a domic. minorului, iar potrivit art. 93 c. c., minorul este domiciliat la tutorele său. Nici un text de lege nu derogă, în ce privește pe tutore, dela regulele de drept comun asupra schimbării domiciliului, și deci, dacă tutorele își strămută domiciliul, această împrejurare atrage strămutarea tutelei, și instanța noului domiciliu devine competentă ca să supravegheze administrarea ei, afară de cazul când s'ar constată că tutorul s'a mutat în scopul de a împedică controlul consiliului de familie și al tribunalului. (Cas. II, dec. civilă 413 din 26 Septembrie 1923. Jur Gen. 1923, No. 1512 Jur. Gen. 1924, No. 247, Jur. Rom. 20/923, Curier Judiciar, 7/924).

2. A se vedeà: Art. 344 cu notele 6, 7; art. 356 cu nota 8.

Art. 374. — Persoanele în vârstă de 65 ani, pot a se apără de primirea tutelei; iar acela ce ar fi fost numit tutore, mai înainte de această vârstă, va puteà la 70 ani să ceară lepădarea sa din tutelă. (Civ. 379 urm.; Civ. Fr. 433).

Text. fr. Art. 433. — Tout individu âgé de soixante-cinq ans accomplis peut refuser d'être tuteur. Celui qui aura été nommé avant cet âge, pourra, a soixante-dix ans, se faire décharger de la tutelle.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 424; I, ed. 5-a, p. 662;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, IV, 444;
Dalloz, *Rép.* Minorité-tutelle, 328 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 241 urm.;
Demolombe, VII, 422, 423·
Huc, III, 343;
Laurent, IV, 502, 503;
Marcadé, art. 433;
Mourlon, ed. 7-a, p. 568;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1836-1842.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 633 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 74;
Naou, I, p. 598.

Art. 375. — Persoanele supuse unei infirmităţi grave legalmente dovedită, sunt apărate de tutelă; dacă acea infirmitate li s'a întâmplat în urma primirei vreunei tutele, pot cere desărcinarea lor. (Civ. 379 urm.; Civ. Fr. 434).

Text. fr. Art. 434. — Tout individu atteint d'une infirmité grave et dûment justifiée, est dispensé de la tutelle.

Il pourra même s'en faire décharger, si cette infirmité est survenue depuis sa nomination.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 425; I, ed. 5-a, p. 663;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, IV, 445;
Demolombe, VII, 426, 427;
Marcadé, art. 434;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 569;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1836-1842.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 633 urm.; (X, p. 756);
Cantacuzino Matei, p. 74;
Naou, I, p. 598.

Art. 376. — O tutelă primită este pentru aceeaşi persoană o legiuită apărare de a nu primì şi o a doua tutelă. (Civ. 378 urm., 451; Pr. civ. 638; Civ. Fr. 435).

Text. fr. Art. 435. — Deux tutelles sont, pour toutes personnes, une juste dispense d'en accepter une troisième.

Celui qui, époux ou père, sera déjà chargé, d'une tutelle, ne pourra être tenu d'en accepter une seconde, excepté celle de ses enfants.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 425, 426; I, ed. 5-a, p. 663, 664;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, IV, 446;
Dalloz, *Rép.* Minorité-tutelle, 333 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 245 urm.;
Demante, II, 182 bis;
Demolombe, VII, 428, 434;
Huc, III, 345;
Laurent, IV, 505, 506;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 569;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1836-1842.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 636 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 74;
Nacu, I, p. 599.

Art. 377. — Cei ce au 5 copii legiuiţi sunt apăraţi de ori care altă tutelă străină; copiii morţi nu vor fi număraţi, decât numai atunci când şi aceştia vor fi lăsat copii vii. (Civ. 378 urm.; Pr. civ. 638; Civ. Fr. 436).

Text. fr. Art. 436. — Ceux qui ont cinq enfants légitimes, sont dispensés de toute tutelle autre que celle desdits enfants.

Les enfants morts en activité de service dans les armées du Roi seront toujours comptés pour opérer cette dispense.

Les autres enfants morts ne seront comptés qu'autant qu'ils auront eux-mêmes laissé des enfants actuellement existants.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 426, 427; I, ed. 5-a, p. 664, 665;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, IV, 447;
Dalloz, *Suppl.* Minorité, 248;
Demolombe, VII, 431-438;
Huc, III, 346;
Laurent, IV, 507;
Mourlon, ed. 7-a, p. 569;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1836-1842;
Sirey, *Tutelle*, 277;
Thiry, I, 563.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 638 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 74;
Nacu, I, p. 599.

Art. 378. — Copiii născuţi în cursul duratei tutelei nu pot fi o cauză spre a se cere desărcinarea din tutelă. (Civ. Fr. 437).

Text. fr. Art. 437. — La survenance d'enfants pendant la tutelle ne pourra autoriser à l'abdiquer.

Doctrină străină.

Dalloz, *Rép.* Minorité-tutelle, 336 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 248;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 569;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1836-1842.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 638 urm.; (X, p. 756).
Nacu, I, p. 599.

Art. 379. — Dacă tutorele ales este faţă la deliberarea consiliului de familie, care pune asupra lui sarcina tutelei, el este dator îndată să propue, spre apărarea sa, ori care din împrejurările mai sus arătate, iar nefiind faţă, va fi îndatorat în 15 zile cel mult, după ce i se va face cunoscută numirea sa, să împărtăşească tribunalului cuvintele apărărei sale; iar nepăzind aceste formalităţi nu va fi în urmă primit a mai face propuneri de apărare. (Civ. 370 urm.; Civ. Fr. 438, 439).

Text. fr. Art. 438. — Si le tuteur nommé est présent à la délibération qui lui défère la tutelle, il devra sur-le-champ, et sous peine d'être déclaré non recevable dans toute réclamation ultérieure, proposer ses excuses, sur lesquelles le conseil de famille délibérera.

Text. fr. Art. 439. — Si le tuteur nommé n'a pas assisté à la délibération qui lui a déféré la tutelle, il pourra faire convoquer le conseil de famille pour délibérer sur ses excuses.

Ses diligences à ce sujet devront avoir lieu dans le délai de trois jours, à partir de la notification qui lui aura été faite de sa nomination; lequel délai sera augmenté d'un jour par trois myriamètres de distance du lieu de son domicile à celui de l'ouverture de la tutelle: passé ce délai, il sera non recevable.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 427, 428; I, ed. 5-a, 665, 666;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, IV, 451, 452, 453;
Dalloz, *Rép.* Minorité-tutelle, 343 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 251 urm.;
Demante, II, 185 bis;
Demolombe, VII, 452, 454;
Huc, III, 347;
Laurent, IV, 495, 511;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 570;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1836-1842;
Sirey, *Tutelle*, 298, 303, 304.

Doctrină românească

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 640 urm., 682, n. 2;
Nacu, I, p. 599.

Art. 380. — Când tribunalul districtului va cunoaşte că împrejurările de apărare propuse de alesul tutore nu au fiinţa lor, îl va îndatorà a primì tutela.

In tot cazul însă până la deciziunea tribunalului, oricare ar fi acea deciziune, va fi dator a administrà provizoriu tutela. (Civ. 378, 379; Pr. civ. 638—642; Civ. Fr. 440).

Text. fr. Art. 440. —Si ses excuses sont rejetées, il pourra se pourvoir devant les tribunaux pour les faire admettre; mais il sera, pendant le litige, tenu d'administrer provisoirement.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 428; I, ed. 5-a, p. 667;
Dalloz, *Suppl.* Minorité-tutelle, 254 urm.;
Laurent, IV, 512;
Mourlon, ed. 7, I, p. 570, 571;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1836-1842.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 640 urm., 682, n. 2; (XI, p. 381);
Nacu, I, p. 600.

Jurisprudenţă.

1. Dacă consiliul de familie încuviinţează a se plătì tutorului pe fiecare an câte o sumă anumită sub denumirea de cheltueli de administraţiune, fără îndatorirea de a le justificà, din momentul ce consiliul de familie dispensează pe tutore de a da seamă de întrebuinţarea acestei sume, este învederat că s'a alocat în scop numai de a-l îndemnizà de timpul ce va aveà a întrebuinţà cu îngrijirea intereselor minorului. Insă tutela fiind o sarcină publică (*munus publicum*), obligaţiunea de a o primì este impusă ca o datorie socială ori cărui cetăţean, rudă sau străin cu minorul, şi nu e permis de a o refuzà de cât în cazurile de scuze legitime anume prevăzute de lege. De altă parte, tutela fiind gratuită, tutorul nu poate primì nici o îndemnizare pentru timpul ce l-ar întrebuinţà în afacerile persoanei pusă sub îngrijirea sa. Prin urmare, dispoziţiunea luată de consiliul de familie e în contra spiritului legii. (Apel Iaşi, II, 71, Iun. 20/86, *Dr.* 1/86).

2. Tutorele ales, care a cerut de la tribunal dispensarea sa de tutelă, fiind dator să administreze provizoriu tutela până la deciziunea tribunalului, comunicarea unei hotărîri judecătoreşti făcută acestui tutore este bine făcută dacă comunicarea s'a făcut mai înainte ca tribunalul să admită demisiunea sa din tutelă. (Cas. I, 347/97, B. p. 1152).

Art. 381. — Dacă va isbutì a rămâneà apărat de tutelă, aceia care se vor fi împotrivit apărărei, pot fi condamnaţi la despăgubiri.

Dacă nu va fi apărat, va fi însuşi condamnat la cheltueli. (Civ. 378, 379, 998, 1084; Pr. civ. 140, 143, 144; Pr. pen. 638 642; Civ. Fr. 441).

Text. fr. Art. 441. — S'il parvient à se faire exempter de la tutelle, ceux qui auront rejeté l'excuse, pourront être condamnés aux frais de l'instance.

S'il succombe, il sera condamné lui-même.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 429; I, ed. 5-a, p. 667;
Dalloz, *Rép.* Minorité-tutelle, 345;
Demolombe, VII, 458;
Laurent, IV, 512;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 570, 571;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1836-1842.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 640 urm., 682 n. 2;
Nacu, I, p. 600.

Art. 382. — Acei cari, fără a înfăţişà legiuite cuvinte de apărare şi după formele prescrise de lege, nu vor voì a primì cârmuirea unei tutele ce li s'a oferit după legi, vor fi răspunzători de toate pagubele cauzate, prin refuzul lor, în averea minorelui[1]). (Civ. 370 urm., 379, 998, 1084; C. Calimach, 270, 271; C. p. 330).

Doctrină străină.

Demolombe, VII, 496, 497;
Huc, III, 252;
Laurent, IV, 518.

1) Art. 382 din Codul civil român, nu are echivalentul său în Codul civil frances. El este o inovaţiune a legiuitorului nostru.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 645 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 74;
NACU, I, p. 600.

Secţiunea VI. — *Despre necapacitatea, escluziunea şi destituirea din tutelă.*

Art. 383. — Nu pot fi tutori, nici membrii unui consiliu de familie:

1. Minorii, afară de tatăl şi mama.
2. Interzişii.
3. Femeile, afară de mamă şi de femeile ascendente.
4. Toţi aceia care însuşi, sau ai căror tată şi mamă au cu minorul un proces în care este compromisă starea civilă a acestui, sau averea lui, sau o parte însemnată din ea. (Civ. 325, 342, 348, 358, 384—386, 435, 441, 445, 452; Decret-lege privitor la dispoziţiunile luate pentru înlesnirea ocrotirii orfanilor de război (Mon. Of. 19/918). Art. IV; Civ. Fr. 442).

Text. fr. Art. 442. — Ne peuvent êtres tuteurs, ni membres des conseils, de famille.

1° Les mineurs, excepté le père ou la mère;
2° Les interdits;
3° Les femmes, autres que la mère et les ascendantes;
4° Tous ceux qui ont ou dont les père ou mère ont avec le mineur un proces dans lequel l'état de ce mineur, sa fortune, ou une partie notable de ses biens, sont compromis.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 374, 375, 418; I, ed. 5-a, p. 596-599, 653:
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 455, 456;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 479, 493, 540;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 343 urm., 367 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 256 urm., 275 urm.;
DEMANTE, II, 190 bis, II; 193 bis, II;
DEMOLOMBE, VII, 468, 469, 474-476, 492, 512, 513, 515, 516;
DURANTON, III, 505;
HUC, III, 350;
LAURENT, IV, 513-520, 538, 539, 542;
LYON-CAEN ET RENAULT, *Traité de droit commercial*, VIII, 976;
MARCADÉ, art. 442;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 572;
PLANIOL. I, ed. 3-a, No. 1843-1846, 1863;
SIREY, *Tutelle*, 330, 332 urm.;
THIRY, I, 568.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 647 urm.; (III, part. I, ed. 2-a, p. 26; VII, p. 551; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 74, 75); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 46;
CANTACUZINO MATEI, p. 73, 74, 77;
GEORGEAN N., *Nota* sub. Trib. Dorohoi, 8496 din 25 Nov. 1921. Jurispr. Gen. 23/1923, No. 1637;
NACU, I, p. 600, 601.

Jurisprudenţă.

1. După art. 383, femeile (afară de mamă şi alte ascendente) sunt incapabile de a fi tutoare; şi, deşi în general, actele unui tutor în persoana căruia există o cauză de incapacitate trebue menţinute în favoarea terţilor de bună credinţă, această dispoziţiune favorabilă, fundată pe maxima *factum tutoris, factum pupili*, nu poate aveà aplicaţiune în cazul unei tutele

gerată de o femee, pe care terţiul, care a contractat cu dânsa ca cu o tutoare, ştià că nu e nici mamă, nici ascendentă a pupilului, nimeni fiind presupus că ignoră legea. (Cas. I, 165/Mai 15/82, B. p. 559).

2. Din spiritul art. 347 şi 357 combinate cu art. 383, mama văduvă şi remăritată care nu e menţinută ca tutrice legală, trebue să facă de drept parte din consiliul de familie, ca cea mai de aproape rudă a minorilor ei copii, pe câtă vreme înlocuirea ei cu alt tutor pentru motiv de remăritare nu se poate considerà ca o excludere sau destituire în sensul prevăzut de art. 385, şi prin urmare nu se poate invocà pentru ea aplicarea art. 386 pentru a fi exclusă şi din consiliul de familie. Ast-fel, în lipsă de un text formal de lege pentru pierderea calităţii de a face parte din consiliul de familie ca cea mai apropiată rudă a minorilor, urmează de a i se respectà această calitate. (Apel Iaşi, II, Apr. 26/90. *Dr.* 41/90; Apel Iaşi, II. 71, Iun. 20/86, *Dr.* 1/86).

3. Singurul fapt că tutoarea legală a cerut în justiţie ca, faţă de alţii şi de minorul său fiu, să i se recunoască dreptul la a treia parte în uzufructul averei decedatului ei soţ, nu constitue pentru mamă pierderea calităţei sale de tutoare legală, de oare ce dreptul ce reclamă îi e recunoscut de legiuitor prin art. 684 în averea mortului; şi dar nefiind vorba de o pretenţiune în contra minorului, ea poate stà în instanţa de partagiu ca tutoare legală a fiului său minor. (Apel Buc. III, 211, Oct. 3/87, *Dr.* 39/88).

4. Dacă autoritatea competentă deleagă puterea unui incapabil, îi dă prin aceasta calitatea cerută de a puteà lucrà legalmente. Ast-fel sunt valabile şi prin urmare pot fi opuse minorilor actele săvârşite de către mătuşa minorilor, care a fost aleasă tutoare de către consiliul de familie şi confirmată de tribunal; mai ales că legea, prin art. 368, pentru ori ce încuviinţare a nelegalelor măsuri păgubitoare intereselor minorilor, face responsabil, nu pe cei de al treilea, ci pe tribunal şi pe membrii consiliului de familie. Chiar şi din art. 347 pr. civ. se poate deduce că capacitatea putativă a unui tutor nu poate invalidà actele săvârşite de el, pentru că, după acel articol, în cazul când o mamă, fiind tutrice legală, se recăsătoreşte fără a se consultà în prealabil consiliul de familie dacă i se mai lasă tutela, ea o pierde, şi cu toate acestea legiuitorul nu face responsabil de urmările acestei tutele nelegale de cât pe tutrice şi pe soţul ei. (Apel Iaşi, II, 80, Mai 27/89, *Dr.* 59/89).

5. Art. 383 prevede că nu pot fi tutori toţi aceia cari înşile sau ai căror tată şi mamă au cu minorul un proces în care este compromisă averea acestuia sau parte însemnată din ea, şi în atare caz, conform art. 355, consiliul de familie al minorului va îngrijì pentru numirea unui alt tutor. Ast-fel dacă tutorele minorului este creditor al decedatului al cărui erede e minorul, tutorul nu poate reprezintà pe minor în instanţă la vânzarea averei decedatului, şi tribunalul, trebue să amâne vânzarea pentru a se numì un alt tutore minorului care să-l reprezinte pe acesta şi în persoana căruia să se îndeplinească procedura de urmărire. (Cas. II, 6/Ian. 14/91, B. p. 66).

6. După art. 383 alin. III, nu pot fi tutori, nici membrii unui consiliu de familie, femeile, afară de mamă şi femeile ascendente. De acì reese că femeile, afară de mamă sau ascendente, fiind incapabile de a fi tutore, această necapacitate a lor rezultând din lege, nu poate fi acoperită prin nimic, nici prin avizul consiliului de familie, nici prin omologarea unui asemenea aviz de către tribunal, şi actele făcute de un tutore incapabil sunt nule ca făcute de o persoană ce nu aveà puterea a le face. (Cas. I, 109/92, Mart. 20/92, B. p. 225).

7. Art. 747 c. civ., şi art. 693 pr. civ., dispunând ca ori de câte ori într'un partagiu sunt mai mulţi minori cu interese contrarii, se va da fie căruia din ei câte un tutor special, rezultă de acì, prin inducţiune, că ori de câte ori minorul ar aveà interese contrarii cu ale tutorelui său trebue a i se numì un tutor *ad hoc*. (Apel Buc. I, Oct. 9/93, *Dr.* 68/93).

8. Incapacitatea de a fi tutore poate fi invocată şi pe cale de contestaţie la executarea hotărîrei pronunţată contra minorului, care nu fusese legal reprezentat; buna credinţă a celui de al treilea, neputând fi un argument pentru menţinerea unei hotărîri, în care o parte în contra căreia se invoacă hotărîrea, nu a fost reprezentată în mod legal. (Cas. II, 257/99, B. p. 1322).

9. Aceleaşi cauze de incapacitate, excludere sau destituire există pentru un membru din consiliul de familie ca şi pentru tutor. Aceasta rezultă atât din dispoziţiile art. 383 c. civ. care asimilează pe membrii consiliului de familie cu tutorii în ceeace priveşte incapacitatea de a îndeplinì aceste însărcinări, cât şi din faptul că nu există nici un text din lege care să prevadă modul cum un membru poate fi depărtat din consiliul de familie. Prin urmare, în lipsa unor dispoziţii speciale, aceiaşi procedură arătată de art. 387-389 c. civ. pentru îndepărtarea tutorului, urmează să se aplice şi pentru

depărtarea unui membru din consiliul de familie. După citatele texte de lege, excluderea sau destituirea tutorului se face de consiliul de familie, convocat de tribunal după ce a fost chemat şi ascultat înaintea sa şi tutorul, procedură care dacă nu a fost urmată de tribunal cu privire la depărtarea unui membru din consiliul de familie, indrituește Curtea de apel să reformeze hotărîrea tribunalului ca dată în mod neregulat şi fără competinţă. (Cas. II, 168 din 9 Sept. 1921, Jurispr. Rom. 20-21/921, Curier Jud. 44/921 şi Pand. Rom. 1922 III, 77. In acelaş sens: C. Apel Galaţi 178 din 9 Oct. 1909, Dreptul 1/910).

10. A se vedeà: art. 313 cu notele 1, 2; art. 344 cu notele 4, 9.

Art. 384. — Osânda la o pedeapsă criminală aduce cu sine de drept escluziunea dela tutelă precum şi destituirea din o tutelă primită mai dinainte. (Civ. 385; C. p. 7, 22, 268; Civ. Fr. 443).

Text. fr. Art. 443. — La condamnation à une peine affictive ou infamante emporte de plein droit l'exclusion de la tutelle. Elle emporte de même la destitution, dans le cas où il s'agirait d'une tutelle antérieurement déferée.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 373, 418; I, ed. 5-a, p. 595;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 457;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 480, 537;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 346 urm., 355 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 256 urm., 261 urm.;
HUC, III, 353;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 573;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1843-1846, 1863;
THIRY, I, 569, 570.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 654 urm.; (I, ed. 2-a, p. 375; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 74, 75;
CANTACUZINO MATEI, p. 74, 77;
NACU, I, p. 601;
RĂDULESCU SILIU, *Observaţie*, sub. Cas. I, 470 din 1 Dec. 909. Dreptul 4/1910.

Art. 385. — Sunt asemenea opriţi de a fi tutori şi destituibili:

1. Persoanele cu purtarea rea în deobeşte cunoscută.
2. Persoanele care dau dovezi de rea credinţă sau incapacitate în îndeplinirea sarcinei de tutore. (Civ. 384, 386, 458; Pr. civ. 145; C. p. 330; Civ. Fr. 444).

Text. fr. Art. 444. — Sont aussi exclus de la tutelle, et même destituables, s'ils sont en exercice.

1° Les gens d'une inconduite notoire;
2° Ceux dont la gestion attesterait l'incapacité ou l'infidélité.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 419, 480; I, ed. 5-a, p. 655, 744;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 457;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 480, 502, 533, 537; II, p. 199; ed. 1-a, III, p. 903;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 346 urm.; 356 urm.; *Suppl.* Minorite-tutelle, 256 urm., 261 urm., 284 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, p. 454;
DEMOLOMBE, VII, 486, 491, 495;
HUC, III, 354;

LAURENT, IV, 521, 523;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 573;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1843-1846, 1863;
SIREY, *Tutelle*, 347, 352, 353, 355, 361, 369;
THIRY, I, 569.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 654 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 350, n. 1, 390; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 74, 75); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 51; *Observaţie* sub. C. Apel Rennes, 5 Dec. 1901. Curier Jud. 26/1902;
CANTACUZINO MATEI, p. 75, 77;
NACU I, p. 602;
RĂDULESCU SILIU, *Observaţie* sub. Cas. I, 470 din 1 Dec. 909. Dreptul 4/910.

Jurisprudenţă.

1. Mama, deşi tutoare legală a minorelui său fiu, se depărtează dela acest drept când se dovedeşte abătută la rele purtări. (Cas. I, 10/Ian. 13/88, B. p. 12).

2. Chestiunea de a se şti dacă tutorul a dat dovezi de rea credinţă sau necapacitate este chestiunea de fapt, asupra căreia consiliul de familie şi instanţele de fond sunt chemate a decide după circumstanţe. (Cas. I, 365/Nov. 18 din 1892, B. p. 975).

3. Legea obligă pe tutor ca la intrarea sa în tutelă să facă inventariul averii. Neîndeplinirea acestei îndatoriri poate atrage destituirea când omisiunea ar fi o probă de rea credinţă spre vătămarea intereselor interzisului. In ipoteza însă când nefacerea inventariului se poate atribuì neglijenţei sau altei cauze, tutorul poate fi supus numai la răspundere pecuniară, iar nu la destituire, fiind că legea permite a se lua această măsură extremă numai în contra tutorilor cu purtare rea în deobşte cunoscută sau care administrează cu rea credinţă (art. 385). (Apel Buc. I, 232, Dec. 21/92, Curier Jud. 38/93).

4. Cauzele de oprire sau destituire din tutelă, prevăzute de art. 385 din Codul civil, pot fi propuse şi încuviinţate nu numai când tutorul a făcut acte de administraţiune, dar chiar mai înainte de intrarea sa în funcţiune. când consiliul de familie găseşte că persoana, care reclamă tutela, nu are capacitatea cerută pentru îndeplinirea unei asemenea sarcine. (Trib. Ilfov I, *Dr.* 31/901).

5. Dacă prin art. 385, combinat cu art. 387 Cod. civ. se recunoaşte consiliului de familie dreptul de a pronunţà destituirea unui tutor, pentru rea purtare îndeobşte cunoscută, acest drept — când e vorba de tata sau mama copiilor minori — trebueşte limitat numai la cazul anume prevăzut de lege, adică la depărtarea din tutelă şi luarea administraţiunii averii copiilor din mâna sa. In nici un caz însă. consiliul de familie nu poate ridicà mamei puterea părintească, acest drept aparţinând exclusiv tribunalului, în cazul unic când un părinte s'ar face culpabil de delictul prevăzut în art. 267 şi 268 Cod. penal. In afară de acest caz, copilul rămâne sub a lui autoritate până la majoritate sau emancipaţiune. (C. Apel Buc. S. vac. *Dr.* 9/905).

6. In principiu, orice persoană, chemată legalmente la exerciţiul unui drept sau însărcinare nu poate fi exclusă ca incapabilă sau nedemnă de cât în baza unui text formal de lege.

Ca urmare a acestui principiu, legea, prin art. 384 şi 385 din codul civil, arată cauzele de incapacitate sau nedemnitate cari pot aduce excluderea sau destituirea unui tutore, care, după natura faptelor ce acele articole prevăd, asemenea cauze sunt limitative, iar nu demonstrative. Că, afară de aceasta, destituirea unui tutore fiind nu numai o faptă dezonorantă, dar chiar o penalitate, dispoziţiunile legei în această materie sunt de strictă interpretare şi, ca atare, nu sunt lăsate la arbitrariul instanţelor judecătoreşti.

Astfel, între cauzele cari atrag destituirea unui tutore fiind şi incapacitatea în îndeplinirea sarcinii de tutore, prevăzută de art. 385 din codul civil, această incapacitate trebuie să se dovedească şi să rezulte în mod evident din fapte precise şi articulate în hotărîrea motivată a Consiliului de familie sau a judecătorilor.

Prin urmare, instanţele de fond nu pot depărtà pe un tutore din această sarcină, bazându-se pe fapte din cari nu conchid că ar rezultà incapacitatea sa, şi întru cât pe lângă aceasta acele fapte nici nu pot să atragă excluderea sau destituirea tutorelui, nefiind prevăzute de lege. (Cas. I, Dec. 1909, B. p. 1442).

7. După moartea unuia din soţi, tutela revine soţului rămas în viaţă, însă conform art. 385 c. civ. sunt opriţi de a fi tutori persoanele cari au o purtare rea în deobşte cunoscută. Acest text clar şi categoric se aplică la toate tutelele în genere. indiferent dacă tutela e legală sau dativă şi ar fi neraţional a se menţine în tutelă un tutore

ori câte dovezi de imoralitate ar da numai pentru că este tatăl sau mama minorilor. (C. Apel Buc. s. III, 175 din 1 Sept. 1920. Curier Jud. 69-70/920).

8. Constitue o apreciere de fapt și scapă cenzurii Curții de Casație, constatarea instanței de fond că, deși averea succesorală a unor minori sub tutela legală a mamei lor, este pusă sub sechestru judiciar, totuși acest fapt nu poate înlăturà excluderea tutricei din tutelă, pentru nedestoinicie, de oarece această măsură de garanție a sechestrului judiciar poate încetà oricând, în momentul ce drepturile acelui ce a cerut această măsură de garanție a sechestrului judiciar ar fi valorificate și de oarece, pe de altă parte, consiliul îngrijitor care se găsește instituit pe lângă tutrice nu are un rol activ, astfel că interesele minorilor ar rămâne în suferință. (Cas. II, 79 din 1924, Jur. Gen 1924. No. 2034).

9. Este suficient motivată deciziunea instanței de fond prin care se exclude o tutoare legală din tutelă, atunci când arată că dânsa este nedestoinică pentru a administrà averea succesorală a minorilor, de oarece dânsa, deși a încasat sume însemnate pentru întreținerea ei și a copiilor, totuși aproape în tot intervalul de timp de la moartea soțului a cedat pensiunile copiilor, câte odată cu sume mult mai mici, a lăsat să i se facă numeroase poprirri, etc.

O astfel de decizie motivată în fapt, scapă de sub cenzura Inaltei Curți de Casație. (Cas. II, 7 din 1924, Jur. Gen. 1924. No. 2035).

10. A se vedeà: art. 383 cu nota 2.

Art. 386. — Vericare va fi esclus sau destituit din o tutelă, nu mai poate fi niciodată membru la vreun consiliu de familie. (Civ. 347, 383 urm.; C. p. 7, 268; Civ. Fr. 445).

Tex. fr. Art. 445. — Tout individu qui aura été exclu ou destitué d'une tutelle, ne pourra être membre d'un conseil de famille.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 457, 458;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 485;
DALLOZ. *Rép.* Minorité-tutelle, 346 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 263, 285 urm.;
DEMANTE, II, 196 bis, IV;
HUC, III, 355;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 574;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1843-1846, 1863.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 573, 664 urm.;
NACU, I, p. 600.

Jurisprudență.

1. Uzufructul legal fiind un atribut exclusiv al puterei părintești, mama destituită din tutelă nu încetează de a fi uzufructuară legală asupra averei minorilor săi copii. (Apel Buc. III, *Dr.* 37/95).

2. A se vedeà și nota No. 2 de sub art. 383.

Art. 387. — Destituirea tutorelui se va face de către consiliul de familie, convocat fiind el de tribunal.

Tribunalul nu va puteà refuzà convocarea consiliului de familie, când cererea de convocare se va face formal de către unul sau mai multe rude sau afini ai minorului, până la gradul de văr primar, sau în mai de aproape spiță. (Civ. 356 urm., 660 urm.; Pr. civ. 642; L. jud. oc. 40; Civ. Fr. 446).

Text. fr. Art. 446. — Toutes les fois qu'il y aura lieu à une destitution de tuteur, elle sera prononcée par le conseil de famille, convoqué à la diligence du subrogé tuteur, ou d'office par le juge de paix.

Celui-ci ne pourra se dispenser de faire cette convocation, quand elle sera

formellement requise par un ou plusieurs parents ou alliés du mineur, au degré de cousin germain ou à des degrés plus proches.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 419, 480, 481; I, ed. 5-a, p. 655, 656, 744, 745;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 480, 490, 492;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 202 urm., 299 urm., 376 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 135 urm.;
DEMANTE, II, 173 bis, I;
DEMOLOMBE, VII, 377, 498;
MOURLON, ed. 7-a, p. 574;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1843-1846, 1863.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 659 urm., 662;
CANTACUZINO MATEI, p. 75, 76;
NACU, I, p. 602.

Jurisprudenţă.

1. Dreptul de apel de care se ocupă art. 642 din procedura civilă, este acela acordat de lege în contra tuturor hotărîrilor Tribunalului date asupra deliberărilor consiliului de familie, afară de acelea date asupra încheerilor privitoare la destituirea tutorilor, de oarece acest caz e prevăzut de dispoziţiunea specială a art. 389, care obligă pe tutore să se adreseze mai întâiu cu plângere înaintea Tribunalului, rămânându-i în caz de nemulţumire, dreptul de apel la Curte în contra hotărîrii date de Tribunal asupra acestei plângeri.

Prin urmare apelul făcut la Curte în contra jurnalului de omologare a Tribunalului, prin care tutorul este destituit, are a fi respins ca inadmisibil. (Cas. I, 10 Febr. 1906, B. p. 207).

2. Demiterea unui tutore pentru fapte de rea administraţie, poate fi cerută şi de membrul din consiliul de familie care a dat aprobarea unora din actele administraţiei sale, întrucât nu e vorba de interesele sale, personale şi măsurile dăunătoare incapabilului pot fi provocate chiar din oficiu de tribunal.

Avizul consiliului de familie în materie de tutelă şi jurnalul de omologarea lui nu rezolvă un conflict de drepturi şi nu pot fi asimilate unei hotărîri judecătoreşti pronunţate pe cale de jurisdicţie contencioasă, astfel că autoritatea lucrului judecat nu poate decurge din asemenea acte.

Prin urmare greşit instanţa de fond a aplicat principiul autorităţii lucrului judecat în materie de administraţie a tutelei şi a pronunţat o hotărîre nemotivată când nu a examinat toate faptele invocate pentru a stabili că interesele interzicerei sunt prejudiciate prin o rea administraţie şi chiar prin acte de rea credinţă din partea tutorului, sub cuvânt că administraţia tutorului a fost verificată şi aprobată de consiliul de familie. (Cas. II, 108 din 29 Apr. 1916. Jur. Rom. 24/916).

Art. 388. — Incheierea consiliului de familie, prin care se va pronunţà excluderea sau destituirea tutorelui, va trebuì a fi motivată şi dată după ce va fi chemat şi ascultat înaintea lui şi tutorele. Dacă tutorele nu se va fi conformat chemărei, escluderea sau depărtarea se va încheià de consiliu şi în lipsă. (Civ. 389 urm.; Pr. civ. 638 urm.; L. jud. oc. 40; L. Timbr. 39 § 8; Civ. Fr. 447).

Text. fr. Art. 447. — Toute délibération du conseil de famille qui prononcera l'exclusion ou la destitution du tuteur, sera motivée, et ne pourra être prise qu'après avoir entendu ou appelé le tuteur.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU. I, ed. 5-a, p. 745;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 79;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 237 urm., 389; *Suppl.* Minorité-tutelle, 162, 290 urm.;

DEMOLOMBE, VII, 140;
LAURENT, IV, 529;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 574;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1843-1846, 1863;
SIREY, *Tutelle*, 396.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 659 urm., 662;
CANTACUZINO MATEI, p. 75, 77;
NACU, I, p. 603.

Jurisprudenţă.

1. După art. 638 al. II pr. civ., toate hotărîrile consiliului de familie, atât cele motivate cât şi cele nemotivate, pot fi atacate la tribunal de către tutor, curator sau ori care membru din consiliul de familie, atât pentru viţiile de formă cât şi de fond. Şi în desbaterile ce se fac în justiţie e natural că trebue să se arate motivele pentru cari se susţine sau se atacă hotărîrea consiliului de familie, chiar şi în cazul când acea hotărîre nu ar fi dintre acelea cari după lege trebue să fie motivate. Deci, de câte ori se atacă pentru fond o hotărîre a consiliului de familie din acele cari după lege nu se motivează, necesarmente urmează ca să se arate în justiţie motivele pe cari se întemeiază sau combaterea hotărîrei consiliului, pentru ca judecata să poată aprecià în cunoştinţă de cauză asupra fondului chestiunei. (Apel Iaşi, II, 5, Ian. 9/83, *Dr.* 37/85).

2. Deliberările consiliului de familie în regulă generală nu trebuesc motivate, şi aceasta rezultă prin argument *a contrario* din art. 388 şi 1763. Numai în 2 cazuri excepţionale, prevăzute de art. 388 şi 1763, consiliul de familie e dator a-şi motivà deliberările sale, şi anume: 1) când deliberarea e relativă la excluderea sau destituirea tutorului, şi 2) când consiliul de familie fixează suma pentru care urmează a se luà inscripţiune ipotecară în averea tutorului şi se indică anume imobilele tutorului în care să se ia inscripţiunea. Insă deliberarea prin care consiliul de familie, conform art. 347, hotărăşte a nu lăsà tutela asupra mamei trecută în a doua căsătorie nu este o hotărîre pentru excluderea mamei din tutelă în sensul art. 388 şi nici prin analogie nu se poate aplicà acest articol la cazul prevăzut de art. 347, căci excluderea din tutelă este consecinţa sau a unei condamnaţiuni criminale pronunţată în contra tutorului, sau a relei credinţe ori necapacităţi în îndeplinirea sarcinei de tutor (art. 384 şi 385), pe când înlăturarea mamei de la tutelă se face din cauze cu totul de altă natură şi cari nu au absolut nici o analogie ori cât de depărtată cu cauzele exclusiunei sau ale destituirei din tutelă. Excluderea din tutelă, în senzul art. 388, se face pentru fapte anterioare săvârşite de tutor (art. 384 şi 385), pe când înlăturarea mamei de la tutelă, în cazul art. 347, se face numai ca o precauţiune pentru viitor, atunci când consiliul de familie se îndoeşte de afecţiunea mamei pentru copilul din întâia căsătorie, şi când se îndoeşte şi de solicitudinea soţului al doilea pentru persoana şi interesele copiilor din întâia căsătorie, căci de fapt soţul al doilea este tutor, în caz când tutela se lasă asupra mamei. Consliul de familie, când îşi exercită facultatea ce-i acordă legea de a lăsà sau nu tutela asupra mamei, trebue să aibă în vedere mai cu seamă confienţa ce-i inspiră al doilea soţ şi influenţa eventuală ce ar puteà exercità asupra mamei în favoarea copiilor din prima căsătorie. Asemenea motive ar lovì într'un mod foarte simţitor amorul propriu al secundului soţ, în cazul când tutela ar fi luată de la mamă, şi de aceea este de interesul ordinei şi a bunei înţelegeri între membri familiei ca consiliul de familie să nu spună motivele pentru cari nu lasă tutela mamei, mai cu seamă când nici nu e obligat de lege a arătà motivele. A susţine teoria contrarie ar însemnà a admite că consiliul de familie e dator să arate pentru ce nu numeşte ca tutor pe al doilea soţ, fiindcă în generalitatea cazurilor, tutela se lasă sau nu mamei, mai cu seamă din consideraţiune către soţul al doilea, căci de sigur că, în ipoteza art. 347, mama a fost bună tutrice până la căsătoria a doua, de vreme ce n'a fost exclusă de consiliul de familie, şi simplul fapt al trecerii în a doua căsătorie ne fiind prin sine însuşi o cauză de a nu i se lăsà tutela, apoi de sigur că numai încrederea în soţul al doilea este cauza care determină pe consiliul de familie de a lăsà sau nu tutela mamei, şi este cu totul inutil şi imprudent a se spune cauzele pentru cari consiliul de familie nu alege ca tutor pe al doilea soţ. Şi nu se poate susţine că, după art. 638 pr. civ., toate hotărîrile consiliului de familie ar trebuì motivate, fiind că acest art. zice numai că, dacă hotărîrea consiliului de familie nu e dată în unanimitate, fiecare membru

trebue să-şi arate părerea sa în prescriptul-verbal, dar de aci nu rezultă că hotărîrea majorităţii sau părerile membrilor din minoritate trebuesc să fie motivate, fiind că a-şi da o părere nu înseamnă a o şi motivà. Deci art. 638 pr. civ., nu schimbă nici de cum regula din codul civil, după care hotărîrile consiliului de familie nu se motivează, afară de cele două excepţiuni indicate. (Apel Iaşi, II, 5, Ian. 9/85, *Dr.* 37/85).

3. Art. 638 pr. civ., nu statuează altceva de cât că în cazul când hotărîrea consiliului de familie nu este dată în unanimitate, fie care membru este dator a-şi arătà părerea sa. De aci însă nu rezultă că de câte ori nu este unanimitate, consiliul de familie să fie dator a-şi motivà hotărîrea sa, chiar când ar fi vorba de hotărîri ce consiliul de familie nu este obligat a le motivà; legea cere ca toţi membrii să-şi arate părerea lor. (Cas. I, 310, Nov. 2/87, B. p. 850).

4. Din momentul ce legea ridică mamei remăritate dreptul legal de tutoare şi nu consimte a fi tutoare de cât dacă consiliul de familie va voì să fie, este învederat că consiliul de familie când nu-i dă această tutelă şi numeşte un alt tutore, nu poate să fie obligat a-şi motivà părerea sa; căci prin această dispoziţiune a sa, consiliul de familie nu ridică mamei un drept ce aveà de la lege, ci nu face de cât să uzeze de o facultate lăsată la aprecierea sa, aceea de a o numì sau nu ca tutoare. Şi nu există nici o asemănare între cazul prevăzut de art. 388, în care excluderea sau destituirea din tutelă se pronunţă de chiar consiliul de familie şi dar se puteà cere motivarea deciziunei sale, cu cazul unei femei măritate, care pierde tutela nu în virtutea art. 388, ci a art. 347 prin simplul fapt al remăritărei sale. (Cas. I, 310 87, Nov. 2 87, B. p. 850).

5. Art. 388 nu se poate aplicà la cazul când consiliul de familie n'a lăsat tutela mamei recăsătorită, căci nu este o destituire ce consiliul pronunţă când nu lasă tutela mamei care trece în a doua căsătorie, fiind că din acest moment intră în regula generală, şi regula este că avizul nu trebue să fie motivat. Insă motivele care consiliul le-a avut în vedere când a ridicat tutela mamei trebue sa le desluşească înaintea tribunalului, când deliberaţiunea lui ar fi atacată. Tribunalul nu poate să schimbe hotărîrea consiliului de familie substituind părerea sa în locul celei pronunţate de consiliu; el se mărgineşte în asemenea caz a anulà numai hotărîrea consiliului de familie, fiind că din momentul ce se recunoaşte că tutela este dativă, numai consiliul de familie este în drept a numì tutor. (Trib. Iaşi, III, 52, Oct 3/86, *Dr.* 29/87).

6. Fără o plângere din partea persoanelor arătate în art. 388 şi 389, Tribunalul nu poate dela sine să infirme avizul consiliului de familie, prin care se dispune depărtarea din tutelă a unei tutoare legale. (C. Apel Buc. III. *Dr.* 1/96).

7. A se vedeà şi *notele* No. 2 de sub art. 367 şi No. 1 de sub art. 387.

Art. 389. — Dacă tutorele se va mulţumì cu escluderea sau depărtarea lui, atunci se va numì alt tutore care va intrà îndată în funcţiunea sa.

Dacă va urma plângere din partea tutorelui, asupra escluderei sau à destituirei sale, până în 5 zile cel mult, de când i se va fi încunoştiinţat escluderea sau destituirea, când ea s'ar fi încheiat în nefiinţa lui, tribunalul va hotărî de urgenţă asupra plângerei, rămâind dreptul de apelaţiune, în caz de nemulţumire, atât rudelor sau afinilor cari au provocat escluderea sau destituirea, cât şi tutorelui.

Din momentul când tribunalul va încuviinţà escluderea sau destituirea tutorelui, acesta va fi suspendat şi se va numì o altă persoană ca tutore provizoriu. (Civ. 388; Pr. Civ. 58, 69, 638, 640, 641, 642, 683; L. jud. oc. 40; L.Timbr. 39 § 8; Civ. Fr. 448, 449).

Text. fr. Art. 448. — Si le tuteur adhère à la délibération, il en sera fait mention, et le nouveau tuteur entrera aussitôt en fonctions.

S'il y a réclamation, le subrogé tuteur poursuivra l'homologation de la délibération devant le tribunal de première instance, qui prononcera sauf l'appel.

Le tuteur exclu ou destitué peut lui-même, en ce cas, assigner le subrogé tuteur pour se faire déclarer maintenu en la tutelle.

Text. fr. Art. 449. — Les parents ou alliés qui ouront requis la convocation pourront intervenir dans la cause, qui sera instruite et jugée comme affaire urgente.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 345, 481, 483; I, ed. 5-a, p. 624, 745-747;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 497;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 255, 265 urm, 322, 377 urm., 385, 387, 389; *Suppl.* Minorité-tutelle, 178, 181 urm., 206 urm., 291 urm., 295, 485;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 200;
DEMOLOMBE, VII, 344, 503, 506, 507;
HUC, III, 356;
LAURENT, IV, 466, 528-531;
MARCADÉ, art. 438 n. 1, 448, 449;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 574;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1843-1846, 1863;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 659 urm., 662; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 291, 323;
CANTACUZINO MATEI p. 75;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 32;
NACU, I, p. 603.

Jurisprudenţă.

1. După art. 389 termenul de 5 zile prevăzut pentru a atacà jurnalul consiliului de familie este prescris numai pentru cazul când un tutor, fiind destituit din această calitate de consiliul de familie, nu se mulţumeşte pe dispoziţiunile luate de consiliu şi voeşte a face apel la tribunal. Iar încheerile consiliului de familie prin care se numeşte tutor minorilor pot fi contestate la tribunal de către unul din membrii consiliului sau de o rudă a minorilor, şi legea nu prevede nicăeri un termen fatal în care numai asemenea contestaţiuni se pot face, prin urmare ele pot fi făcute în tot timpul cât ţine tutela. (Apel Focş. II, Febr. 14/85, *Dr.* 24/85).

2. In principiu, încheierile consiliului de familie sub executorii prin ele însăşi şi numai prin excepţiune unele din acele încheieri, şi în anume cazuri prevăzute de lege, sunt supuse aprobărei tribunalului. Deliberările consiliului de familie relative la numirea de tutori nu sunt supuse aprobărei tribunalului; însă persoana care se crede vătămată, tutorul sau oricare din membrii consiliului de familie, au drept de a atacà prin acţiune principală înaintea tribunalului acea încheere a consiliului de familie, şi asemenea acţiune urmează să se judece de urgentă faţă cu părţile care au luat parte la deliberaţiune, şi acea hotărîre ce se va da asupra unei asemenea contestaţiuni este supusă apelului; acestea rezultă din art. 388 şi ur. c. civ. şi art. 638 şi ur. pr. civ. Astfel fiind, deşi tribunalul aprobă înlocuirea tutoarei legală trecută în a doua căsătorie, totuşi încheierea consiliului de familie prin care se numeşte alt tutor, nefiind supusă aprobărei tribunalului, procesul-verbal de aprobare nu se poate atacà pe calea apelului, având drept însă mama să facă reclamaţiune la tribunal contra încheierei consiliului de familie şi să ceară ca contradictoriu cu membrii consiliului de familie să se pronunţe asupra încheerei consiliului de familie şi numai hotărîrea ce se va da asupra unei asemenea reclamaţiuni este supusă apelului. Dacă dar mama nu atacă acea încheiere a consiliului de familie prin o acţiune directă înaintea tribunalului, ci se mărgineşte numai de a da o petiţiune prin oare arată că este nemulţumită pe încheierea consiliului de familie, şi tribunalul, prin exces de putere şi fără competinţă, în camera de consiliu, o discută aprobând avizul consiliului, o asemenea încheiere a tribunalului neputând a modificà întru nimic dispoziţiunile avizului consiliului de familie, nici curtea de apel nu poate, prin apelul făcut înaintea sa contra procesului-verbal al tribunalului, intrà în cercetarea motivelor de nemulţumire ce ar prezentà acest aviz. (Apel Galaţi, I, 122, Sept. 29/88, *Dr.* 67/89).

3. După art. 389 sunt susceptibile de dreptul de apel numai încheerile tribunalului cari au confirmat excluderea sau destituirea dată de consiliul de familie unui tutor. Iar avizurile consiliurilor de familie sunt supuse

apelului înaintea tribunalului numai în cazurile prevăzute de lege. Or, avizul consiliului de familie în materie de destituire a tutorelui nu este supus apelului decât atunci când el pronunță destituirea. Astfel, dacă consiliul de familie, chemat a deliberà asupra propunerei de destituirea tutorelui a găsit propunerea nefundată, tribunalul nu poate intrà în cercetarea faptului și decide altfel decât consiliul de familie, deci apelul contra încheereî tribunalului care confirmă o atare deciziune a consiliului de familie este inadmisibil. (Apel Buc. III, 28, Febr. 9/89, *Dr.* 19/89).

4. Dacă, în contra încheerei consiliului de familie, prin care n'a mai primit pe mama remăritată să fie tutoare a copiilor săi, dânsa a făcut o plângere în conformitate cu art. 389. și tribunalul n'a dat o încheere de omologare, ci s'a pronunțat asupra plângerei contra acelui jurnal, și considerând-o ca o plângere în regulă, judecă toate punctele pentru cari mama cerea anularea încheerei consiliului de familie ca nelegal dată, respingându-i pretenția, o asemenea încheere dată de tribunal e susceptibilă de apel. (Cas. I, 191/Mai 8/90, B. p. 606).

5. Art. 642 pr. civ. fiind conceput în termeni generali, de aci urmează că ori de câte ori tribunalul e chemat a se pronunță asupra unei contestări în materie de destituire sau excludere din tutelă, hotărîrea dată asupra deliberațiunei consiliului poate fi atacată cu apel. Dacă curtea de apel statuiază că sunt susceptibile de apel numai încheierile tribunalului care au confirmat avizul consiliului de familie, prin care pronunță destituirea unui tutore, iar nu și atunci când consiliul de familie, chemat a deliberà asupra unei propuneri de destituire a tutorelui, nu încuviințează acea destituire, creează o distincțiune care nu e prevăzută de lege, violând cu modul acesta art. 389 c. civ. și art 642 pr. civ. (Cas. I, 7/Ian. 12/90, B. p. 12).

6. Hotărîrile date de trib. pe cale grațioasă nu sunt susceptibile de a fi apelate, decât în cazurile prevăzute de art. 389 C. c. și 642 Pr. civ. (Apel Buc. III, Dr. 4/95).

7. Actele săvârșite de un consiliu de familie, care nu va fi fost format conform legei, trebuesc a fi privite ca nule, de oarece un asemenea consiliu n'are existență legală, și nulitatea lor poate fi propusă în orice moment, și nu poate fi acoperită prin faptul că persoanele, fără drept de a fi membri în consiliul de familie, au fost citate și n'au fost contestate la diferite convocări. Astfel, tutorele destituit de un asemenea consiliu de familie poate opoziție la tribunal contra avizului prin care este destituit din tutelă și peste termenul de 5 zile, acordat de art. 389 din C. civil, întru cât acest articol a avut în vedere numai avizul dat de un consiliul legalmente constituit, nu și acele cari, din cauza vițioasei constituiri a consiliului, sunt nule și nu pot produce nici un efect. (Cas. I, 64/98, B. p. 199).

8. Tribunalul nu poate să infirme cartea de judecată prin care se destitue un tutore, numai după apelul acestuia și față de dânsul, fără să citeze în instanță și pe ruda sau afinul, care a cerut această destituire. (Cas. I, 557 din 1904, B. p. 1783).

9. Tribunalele sunt suverane a decide, având în vedere interesele minorului, dacă este locul a se luà părintelui destituit din tutelă conf. art. 385 c. civil, dreptul de privighere și educație asupra minorilor, fără a violà prin aceasta principiile cari edictează puterea părintească. (Trib. Neamț 196 din 1911, Curier Jud. 27/1912).

10. A se vedeà: art. 387 cu nota 1; art. 388 cu nota 6.

Secțiunea VII. — *Despre administrațiunea tutorilor.*

Art. 390. — Tutorele va purtà grijă de persoana minorului și îl va reprezentà în toate actele civile; el va administrà bunurile minorului ca un bun părinte de familie, și va fi răspunzător pentru daune interese ce s'ar puteà întâmplà din reaua lor administrare; el nu poate nici a cumpărà bunurile minorului, nici a le luà în arendă, nici a primì cesiunea a vreunui drept sau a vreunei creanțe în contra pupilului său. (Civ. 93, 127, 131 urm., 142, 338, 356, 391, 395 urm., 398, 414, 807, 809, 1084, 1106, 1161, 1231, 1308, 1391 urm., 1419, 1538, 1753, 1906, 1908; C. Com. 10, 13, 18; Pr. civ. 145, 653; Decret lege privitor la dispozițiunile luate pentru înlesnirea ocrotirei orfanilor de răsboi. (Mon. of. 19/918), Art. IX, X; L. p. regularea și Con-

sol. drept. de a exploata petrol și ozocherita, Art. 57; Civ. Fr. 450).

Text. fr. Art. 450. — Le tuteur prendra soin de la personne du mineur, et le représentera dans tous les actes civils

Il administrera ses biens en bon père de famille, et répondra des dommages-intérêts qui pourraient résulter d'une mauvaise gestion.

Il ne peut ni acheter les biens du mineur, ni les prendre à ferme, à moins que le conseil de famille n'ait autorisé le subrogé tuteur à lui en passer bail, ni accepter la cession d'aucun droit ou créance contre son pupille.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 429-431, 433, 434, 456-459, 462, 468-470, 472, 473; I. ed. 5-a, p. 668, 670, 671, 673, 674, 690, 713-718, 729-733;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 516 urm., 607, 614. 621, 626;
BAUDRY ET SAIGNAT, *Vente*, 250;
BEUDANT, II, 832, 876;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 632, 635;
CHAUVEAU ET HÉLIE, *Théorie, du Code pénal*, ed. 5-a, I, 339;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 89, 499, 501, 504, 508, 514, 516, 537, 591; II, p. 231; ed. 1-a, III, p. 158;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 29, 390 urm., 400 urm., 445 urm., 564 urm., 727 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 29, 301 urm., 311 urm., 343 urm., 417, 545, 555 urm., 661 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 206 bis, VII;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 118 urm.; II, p. 379;
DEMOLOMBE, VI, 374-385; VII, 508, 533, 535-537, 569, 570, 649, 650, 652, 653 urm., 656, 677 686, 687, 691, 754, 757, 760-762, 766-768, 774, 802-804; VIII, 118, 121, 127;
DURANTON, III, 570;
GUILLOUARD, *Vente*. I, 131;
HUC, III, 370, 371, 386, 398;
LAURENT, V, 1 urm., 44, 50, 54, 62, 78, 166; XXIV, 45 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 575; 591 urm.;
PANDECTES FR., *Minorité*, 505 urm., 520 urm., 646;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1848-1852, 1856, 1957-1959;
SIREY, *Tutelle*, 693, 699, 830 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 501-503, 568, 713 urm., 733 urm., 782; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 243, 247 n. 4, 249, 351, 450; VI, p. 312, 321, 465, 752; VII, p. 551; VIII, part. I, ed. 2-a. p. 71; IX, p. 54; XI, p. 113, 338); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 186, 191, 252; *Observație* sub. Trib. Iași 6 Nov. 1906. Dreptul 72/1906; *Nota*, sub. Cas. I, 687 din 20 Iunie 1923. Jurispr. Gen. 4/1924 No. 246;
CANTACUZINO MATEI, p. 84, 85, 86, 92, 93, 441, 492;
CONSTANTINESCU JAC N., *Asupra contractului de locațiune*, ed. 2-a, p. 42;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 69, 71;
DUMITRESCU, A. M., II, 184;
HOZOC D., *Nota*, sub. Trib. Dorohoi, 92 din 17 Mai 1921. Pand. Rom. 1923. II, 30; *Nota* sub. Cas. I, 47, din 4 Nov. 1909 și Cas. I, 411 din 19 Iunie 1915. Pand. Rom. 1924, I, 199;
NACU, I, p. 571, 606, 615, 635, 641; II, p. 418, 620, 680;
ZAHARIA J., *Nota* sub. C. Apel Galați s. I, 130 din 26 Iunie 1924. Curier Jud. 38/924.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Epitropul care nu încetează cu urmărirea îndată ce i s'a înfăţişat un act autentic, prin care se probà că averea urmărită nu mai erà a debitorului minorului, este supus la răspundere de prejudiţiu în numele său personal, după art. 145, pr. civ., de oarece prin culpa sa s'a cauzat acel prejudiciu. (Cas. I, 339/Nov. 26/82, B. p. 1072).

2. In materie de jurisdicţiune graţioasă judecătorul nu poate statuà decât în cazurile prevăzute de lege. Or, nici o dispoziţiune legală nu autoriză pe tribunal, fie într'un mod direct fie pe calea unei cereri de omologare a unui aviz dat de consiliul de familie, să impună tutorului modul cum trebue să întrebuinţeze capitalurile disponibile ale minorilor. Tutorul, în lipsa unei restricţiuni legale, ca administrator al averei minorului, este în drept, fără a aveà trebuinţă de nici o autorizare, şi numai sub a sa răspundere, să întrebuinţeze banii pupilului său după cum găseşte de cuviinţă. Aşà fiind, tribunalul care refuză să omoloage avizul consiliului de familie prin care se autoriză tutorul să dea cu împrumut banii minorului, în loc de a-şi declinà competinţa, păşeşte peste atribuţiunile sale. (Apel Buc III, Iunie 3/82, *Dr.* 51/82).

3. Tutorele care are capacitatea de a administrà bunurile minorilor, ca un bun părinte de familie (art. 390), are, în puterea acestei atribuţiuni ce-i conferă legea, dreptul şi datoria de a plătì o datorie devenită exigibilă şi interesele acestei datorii, sau de a cere un termen de plată, sau de a solicità un scăzământ. Dacă dar se admite, ceeace nu se poate constatà, că administratorii unui patrimoniu pupilar sunt capabili de a întrerupe prescripţiunea prin plată, nu este nici o raţiune de a le refuzà de a întrerupe prescripţiunea în orice alt chip, cum ar fi cererea de a i se scădeà dobânda sumei datorite, sub condiţiunile numai ca actul tutorelui care cuprinde implicit o recunoaştere, să fie făcut în limitele puterei sale. (Cas. I, 280/Oct. 2/82, B. p. 930).

4. Hotărîrile pronunţate contra unui tutor, chiar când ar aveà tutorul interese contrarii minorului, sunt oposabile minorului, de oarece după art. 390, tutorul reprezintă pe minor în toate actele civile, şi minorul nu poate decât a atacà această deciziune prin mijloacele ordinare: recurs în casaţie sau cerere în revizuire. (Apel Iaşi, II, 80 Iun. 14/82, *Dr.* 7/82).

5. Deşi legiuitorul prin art. 390 opreşte pe tutore de a primì în timpul tutelei ceziunea vre-unei creanţe contra pupilului său, această prohibiţiune însă încetează îndată ce pupilul, devenind major, a luat în a sa administrare averea. Dacă dar ceziunea creanţei a fost făcută în timpul pe când minorele devenia majore şi încetase funcţiunea de tutore nu se poate opune nulitatea ceziunei. (Cas. I, 122/Mart. 28/84, B. p. 261).

6. Una din principalele obligaţiuni ale tutorului este administraţiunea averii minorului (art. 390). Şi unul din atributele esenţiale ale acestui drept de administraţiune este plata datoriilor minorului şi încasarea sumelor datorite lui. Astfel fiind, a ridicà tutorului dreptul de a primì preţul creanţelor datorite minorului, este a se pune în contradicţiune cu unul din cele mai importante drepturi ale tutorului. Dacă această teorie este indiscutabilă când e vorba de administraţiunea unui tutor ordinar, *a fortiori* va aveà loc în specia unde mama este tutoare legală, şi prin urmare chemată de lege a administrà cu o mai mare latitudine. (Apel Buc. III, 81, Apr. 17/84, *Dr.* 68/84).

7. Dreptul de educaţiune fiind un atribut al puterei părinteşti, împrejurarea că mama a fost destituită din tutelă nu o face să peardă acest drept. Deci dar curtea de apel decizând că mama e în drept de a exercità singură puterea părintească asupra copilului său în ceeace priveşte direcţiunea educaţiunei lui, nu violează art. 390. (Cas. I, 233/Sept. 2/86, B. p. 661).

8. In principiu, ori de câte ori un tutor continuă şi după ajungerea la majoritate a pupilului o afacere începută din timpul minorităţei, acel act nu poate fi privit decât ca săvârşit de un mandatar cu mandat tacit, iar nu ca un fapt al administraţiunei tutelare, de oarece cu majoritatea încetează şi tutela. Astfel fiind minorul care în timpul partagiului devenind major nu a înştiinţat pe nimeni despre aceasta în calitatea sa de persoană capabilă de a dispune de avutul său, neînlăturând pe fostul său tutor, a acceptat tacit a fi reprezentat de el în operaţiunile partagiului, şi nu se mai poate prevalà de necitarea sa în persoană ca să obţină nulitatea împărţelei. (Apel Buc. III, 122, Mai 9 88, *Dr.* 47/88; Trib. Ilfov, II, 205, Dec. 21/87, *Dr.* 5/88).

9. După art. 402 şi 413 c. civ., combinate cu art. 639 pr. civ., numai pentru actele de înstrăinare şi dispoziţiune a bunurilor mobile se cere ca avizul consiliului de familie să fie omologat de tribunal. Când însă e vorba de cheltueli pentru reparaţiuni, care constituesc un fapt de administraţiune, ele intră în exclusiva atribuţiune a tutorilor sau curatorilor, sub singura rezervă de a le justificà, fie ca cuantum, fie ca utile administraţiunei ce i s'a

încredintat, și aceasta cu ocaziunea dărei socotelelor anuale, neputând fi descărcat definitiv decât cu ocaziunea predărei socotelelor generale ale întregei gestiuni. (Apel Buc. I, 92, Iun. 1/88, *Dr.* 45/88).

10. Tutorul ordinar, ca administrator al bunurilor minorului, are dreptul de a primì capitalurile acestuia, de a urmărì plata creanțelor pupilului și de a-i plătì datoriile. Or, dreptul de a plătì datoriile implică dreptul de a recunoaște legitimitatea lor, atunci când sunt certe; însă pe cele contestabile nu are dreptul a le plătì, căci ar face o recunoaștere, dispunând indirect de bunurile minorului, ceeace legea îi interzice. Dacă dar dreptul de a recunoaște legitimitatea unor creanțe certe e acordat unui tutor ordinar, cu atât mai mult cuvânt acest drept îl are un tutor cu puteri speciale de a efectuà și lichidà un partagiu. (Trib. Ilfov, II, 285. Dec. 24/87, *Dr.* 5/88).

11. Tutorul, ca mandatar legal al minorului său, nu contractează personal nici o obligațiune către persoanele cu cari tratează în această calitate pentru că el nu interpune decât ministerul său prin mijlocul căruia mandantul este presupus că contractează. Astfel ori de câte ori tutorul contractează cu o persoană în cunoștință de calitatea sa, nu poate fi obligat către acesta, chiar când ar fi depășit limitele mandatului său, căci în acest caz persoana contractantă a trebuit să știe că tutorul depășește marginele mandatului său, și astfel nu poate fi obligat nici în virtutea vre-unui delict sau quasi-delict. (Trib. Ilfov, I. 94, Febr. 7/89' *Dr.* 65/89).

12. Atât tutorul legal cât și usufructuarul legal, trebue a administrà averea minorilor, și a se bucurà de fond, cu îndatorire de a nu înstrăinà și denaturà nimic și de a-i conservà substanța. Astfel fiind, defrișarea unei păduri și prefacerea ei în teren arabil nu este din partea tutorului un act de administrațiune, ci de înstrăinare, care nu se poate face decât cu anume formalități, și nici din partea uzufructuarului un act de conservarea substanței fondului, ci de denaturarea lui, ceeace nu-i este permis. (Trib. Ilfov, I, 94. Febr. 7/89, *Dr.* 65/89).

13. Intre obligațiunile impuse de lege tutorului, prin art. 390, este și acea de a administrà bunurile minorului ca un bun părinte de familie. In această calitate de administrator tutorul poate face singur, fără să aibă trebuință de nici o autorizațiune, toate actele de administrațiune, adică acelea care au de scop conservarea bunurilor și fructificarea lor. In această categorie de acte intră și locațiunea imobilelor minorului pentru care legiuitorul nu a prescris nici o formalitate, lăsând-o la buna chibzuire a tutorului. Tutorul în calitatea sa de administrator al averei minorului, având dreptul să arendeze bunurile acestuia, are prin aceasta facultatea de a face orice stipulațiune relativă la plata arenzii, conform uzului, statornicind epocele când trebue a se efectuà această plată, după cum va crede mai folositor, sub a sa răspundere, pentru garantarea intereselor minorului. Și este de natura contractului de locațiune ca plata chiriilor sau arenzilor să se facă prin anticipațiune pe șease luni sau pe un an după obiceiurile locului. Obiecțiunea că această plată ar constituì o înstrăinare de folosință, nu este fundata, căci orice locațiune este o înstrăinare de folosință, și cu toate acestea legiuitorul o consideră ca un act de administrațiune valabil din partea tutorului și o recunoaște de bună pe un period de 5 ani. Stipulațiunea plății prin anticipațiunea chiriei sau arenzei este o măsură de precauțiune pentru garantarea seriozității contractului de locațiune și un act folositor intereselor minorului, asigurându-i din vreme plata prețului locațiunii și garantându-l contra unei eventuale insolvabilități a locatarului. Deci un contract de locațiune făcut de tutor cu clauza plății prin anticipațiune a arenzii este pe deplin valabil și nu ar puteà fi atacat decât numai în caz de fraudă sau dol; căci altfel protecțiunea ce legea acordă minorilor s'ar întoarce în contra lor și le-ar deveni cu totul vătămătoare ne mai voind nimeni să trateze cu tutorii, pe cât timp actele închiate cu aceștia ar avea un caracter precar, sau, dacă s'ar găsì cineva să trateze cu dânșii, acela ar face-o în condițiuni foarte oneroase pentru bunurile minorilor. Chiar dacă plata arenzii pe un an se face cu un an și jumătate, înainte de intrarea în vigoare a contractului de arendare, acea plată tot este valabilă, pe cât timp din combinațiunea art. 1419 cu 1269 rezultă clar că tutorul poate reînoì arendarea bunurilor rurale ale minorului cu doi ani înainte de expirarea contractului; deci tutorul se găseà în întrul termenului de doi ani spre a primì valabil plata acelei arenzi. (Trib. Ilfov, IV, 162. Apr. 5/89, *Dr.* 33/89).

14. Calitatea tatălui de uzufructuar legal al averii minorului său fiu nu poate modificà întru nimic drepturile și îndatoririle sale de tutor legitim, și nu poate aveà nici o influență asupra actelor sale de administrațiune și consecințelor juridice, căci numai în calitate de tutor are dreptul să administreze averea fiului său minor (Trib. Ilfov, IV, 62, Apr. 5 89, *Dr.* 33/89).

15. Oricine poate cumpărà pământ pentru un minor, fără mandat, cu din

banii săi, nu din banii minorului, şi odată această cumpărătoare acceptată de tutorele minorului, nu mai are trebuinţă de vre-o ratificare şi este perfectă faţă de toate părţile, afară de minor, când s'ar crede prejuditiat. (Cas. I, 82/99, B. p. 232).

16. Chestiunea de a se şti, dacă o convenţiune de construcţie angajează sau nu capitalurile minorului şi, prin urmare, dacă poate tutorele să o facă singur, fără avizul consiliului de familie, este o chestiune de fapt, asupra căreia instanţele de fond comit o omisiune esenţială, dacă nu se pronunţă. (Cas. I, 10/901, B. p. 15).

17. Deşi într'o tranzacţiune tutorul iscăleşte fără să-şi arate calitatea în care semnează, dar dacă în corpul tranzacţiunei se specifică calitatea în care participă, această indicaţiune este suficientă, nefiind vorba de vre-o formă solemnă prescrisă de lege. (Trib. Ilfov, I, *Dr.* 7/905).

18. Tutorul dativ al averei minorului, fiind singur în drept de a administrà această avere, el singur poate primì arenzile dela arendaşi şi da chitanţe valabile de descărcare. Faptul că chitanţele de descărcare ar fi iscălite şi de uzufructuarul legal, cu voia tutorului dativ şi spre siguranţa arendaşilor, dar fără a aveà calitatea de administrator, nu poate aveà nici o influenţă asupra validităţei primirei arendei de către tutor. (C. Apel Buc. III, *Dr.* 58/905).

19. Dreptul de a creşte şi a educà pe un minor adoptat, aflător sub tutelă, nu aparţine aceluia care a adoptat pe minor, ci numai tutorelui său. El poate singur să determine modul de creştere, fără ca consiliul de familie să se poată amestecà, consiliul având rol numai la fixarea cheltuelilor necesare. (Trib. Iaşi, III, *Dr.* 72/906).

20. Când într'o urmărire imobiliară minorii au interese contrarii de ale tutorelui lor, ei au a fi reprezentaţi şi de un tutore adhoc, fără ca prin acest mod de reprezentare să se violeze dispoziţiunile art. 356 şi 390 codul civil. (Cas. II, 21 Mart. 1907, B. p. 503).

21. In principiu descărcarea de venituri ce un tutore dă unei persoane intră în actele de administraţie ale tutelei, pentru cari legea nu cere ca tutorul să aibă o autorizaţie a consiliului de familie. (Cas. I, 683 din 19 Nov. 1913. Curier Jud. 5/914).

22. Dacă tutorelui îi este interzis să cumpere bunuri de ale minorilor (art. 390 al. 2 şi 1308 al. 1 cod. civ.), sub sancţiunea că minorul ajuns la majoritate să ceară anularea vânzărei, pentru a puteà fi obligat la daune, ele trebue să fie dovedite, nerezultând din simpla împrejurare că preţul eşit la licitaţie a fost mai mic decât acel cu care acele bunuri fuseseră evaluate prin inventar.

Nu există nici o dispoziţie care să îndreptăţească pe consiliul de familie sau pe Tribunal să determine şi modul de întrebuinţare al capitalului minorilor, tutorele fiind din contră îndreptăţit ca sub a sa răspundere, în caz când nu a luat măsurile necesare de asigurare şi cu riscul de a fi înlocuit din tutelă pentru incapacitate sau rea administraţie, să plaseze cum va crede de cuviinţă acel capital, dându-l deci şi cu dobândă, de altminteri singurul mod de întrebuinţare prevăzut de lege, sau plătind el dobânda legală în caz de neîntrebuinţare sau întrebuinţare în folosul său. (C. Apel Galaţi s. I, 77/915. Curier Jud. 71/915).

23. Minorul are nevoe de a fi reprezintat de tutorele său înaintea unei instanţe corecţionale, spre a puteà răspunde la o acţiune în despăgubiri, când această acţiune se exercită concomitent cu acţiunea penală. (C. Juraţi Teleorman, 1915. Curier Jud. 1915, p. 632).

24. a) Art. 390 c. civ., nu se ocupă de capacitatea tutorului ca mandatar legal al minorului, din această cauză jurisprudenţa a creat teoria actelor de dispoziţie şi de administraţie în materie de tutelă.

b) S'a considerat o arendare până la 5 ani ca un act de admnistraţie iar de la 5 ani în sus ca un act de dispoziţie; dar s'a născut o nouă controversă: dacă pentru actele de dispoziţie trebue şi autorizarea consiliului de familie şi a tribunalului.

c) Inchirierea unui bun mobiliar — cum ar fi cel al unei farmacii — pe mai mult de 5 ani nu se poate considerà ca un act de dispoziţie şi deci nu i se poate aplicà dispoziţiile art. 1268;

d) Art. 1268 c. c., prin averi dotale înţelege numai imobilele urbane sau rurale cum sunt şi aşà cum se precizează în art. 1269 c. c. (C. Apel Craiova s. I, 44 din 28 Dec. 1920. Justiţia (Craiova), 9/921).

25. Dispoziţiile art. 390 c. civ. se referă numai la cazul când tutorul fiind deja în funcţiune nu poate cumpără nici luà în arendă bunurile pupilului, fără însă ca de aci să rezulte vre-o împiedicare sau incapacitate de a fi numit ca tutore pentru acela care anterior numirei sale ar fi luat cu arendă vre-un bun al pupilului. (Cas. II, 124 din 30 Mai 1921 Dreptul 40/921, Curier. Jud. 3/922, Pand. Rom. 1922, III, 64).

26. Tutorul unui minor sau interzis, nu are nevoe de autorizaţia consiliului de familie în acţiuni privitoare la arendarea bunurilor incapabililor, art. 408 c. civ., fiind aplicabil numai la acţiunile privitoare la drepturile

reale imobiliare. (Trib. Dorohoi, 1 Nov. 1921, Dreptul 32/922; Cas. I, 687 din 20 Iunie 1923. Jur. Gen. 1923, No. 1079 şi Jur. Gen. 1924 No. 246, Jur. Rom. 20/923).

27. a) Minorul poate singur introduce o acţiune în justiţie cu scop de conservare de drepturi; ast-fel el poate introduce o contestaţie, care este şi utilă şi necesară, cel puţin pentru păstrarea dreptului de folosinţă.

b) In cursul judecăţii însă, persoana capabilă acţionată, numai de minor în condiţiunile de mai sus, poate cere şi obţine complectarea capacitaţii prin chemarea reprezentantului legal şi aceasta în baza art. 952 c. civ. care interzice persoanelor capabile de a opune minorilor incapacitatea lor. (Trib. Dorohoi, 92 din 17 Mai 1922. Pand. Rom. 1923, II, 30).

28. Potrivit art. 390 c. civ., tutorul nu poate cumpără averea pupilei, sale numai în timpul tutelei, nu şi după ce pupila a ajuns la majoritate şi s-au depus socotelile (Trib. Gorj. s. II, 134 din 5 Mart. 1924. Curier Jud. 25/924)

29. Tutorele potrivit art. 390 c. civ., este acela care poartă grijă de persoana minorului, el îl reprezintă în toate actele civile, administrează toate bunurile sale ca un bun părinte de familie, cu alte cuvinte tutorul este supus la o responsabilitate personală şi la garanţii particulare. Faptul că legea prevede excluderea lui dela tutelă atunci când a fost condamnat la o pedeapsă aflictivă şi infamantă, sau destituirea lui când are o purtare rea de notorietate publică, ne arată solicitudinea ce a avut-o legiuitorul în alegerea tutorului, solicitudine aşà de necesară atunci, când atribuţiunile lui s'ar mărginì numai la o simplă administraţie. Aşà dar, în mâinile tutorului este încredinţată soarta pupilului, el este acela care determină educaţiunea minorului şi îi dă directive în viaţă, căci el trăind împreună cu el, este cel mai în măsură a cunoaşte atât caracterul cât şi aptitudinele minorului.

Prin urmare, chestiunea de preschimbare a numelui patronimic a minorului, cum este în speţă, nu poate fi de atributul consiliului de familie, ci de acela al tutorului, singurul în stare de a cunoaşte mai bine dacă este sau nu necesară, spre a-i da consimţimântul. (C. Apel Galaţi I, decizia civilă 130 din 26 Iunie 1924. Jur. Gen. 1924, No. 1626. Dreptul 26/924. Bul. C. Apel 11/924. Curier Jud. 38/924).

30. A se vedeà: Art. 338 cu notele 4, 5, 7, 14; Art. 343 cu nota 3; Art. 380 cu nota 1; Art. 401 cu notele 1, 19; art 408 cu notele 24, 29.

Art. 391. — Consiliul familiei, sau în lipsa acestuia tribunalul ţinutului, va regulà facerea catagrafiei averei minorului, spre a o încredinţà tutorelui numit, fără de care tutorele nu va puteà intrà în funcţiune [1]). (Civ. 367, 379 urm., 706, 730 urm.; Pr. civ. 654 urm., 657, 668, 671, 674 urm.; L. jud. oc. 39; L. Timbr. 18 § 11, 23).

Doctrină străină.

ARNTZ I, 728,
AUBRY ET RAU, I, § 112, p. 676, 678;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 478, 479, 481;
BEUDANT, II, 840, p. 483;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 490, 502, 537;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 208 bis. V;
DEMOLOMBE, VII, 547-549, 552, 569;
DURANTON, III, 538;
HUC, III, 391, 393;
LAURENT, V, 9-11;
MARCADÉ, II, 210, 248, 252;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 578, 579;
SIREY, *Tutelle*, 721;
THIRY, I, 576, 579;
TROPLONG, *Donations et test.*, I, 262.

---

1) Art. 391—394, Codul civil român sunt introduse de legiuitorul nostru în scopul păstrărei averii minorilor, până la îndeplinirea tuturor formalităţilor prevăzute în capitolul *„Despre tutelă"*. Ele lipsesc în Codul civil francez. Ele trebuesc puse în legătură cu art. 730—732 din Codul civil şi 654 şi următorii din Procedura civilă.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 688 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 80;
NACU, I, p. 611;
POLICHRON DEM., *Nota* sub. Cas. II, 68 din 30 Martie, 1921. Pand. Rom. 1922, I, 13.).

Jurisprudenţă.

1. Tutorele dativ nu intră în administraţiune şi nu reprezintă legalmente pe pupil, decât după ce a depus garanţia fixată de consiliul de familie şi după ce averea minorului, catagrafisită conform legei, i-a fost încredinţată. Aşa dar, dacă într'o urmărire imobiliară, cerută contra minorului, comandamentul prealabil a fost înmânat tutorelui său înainte şi fără ca dânsul să fi depus garanţia şi să fi primit averea, din care cauză în urmă a şi fost înlocuit, acel comandament regulat făcut, atrage nulitatea urmărirei şi casarea ordonanţei de adjudecare. (Cas. II, 65/95, B. p. 813).

Art. 392. — La orice întâmplare care motivează după legi numirea unui tutore, tribunalul [1]) districtului unde se institue tutela, va numì îndată un delegat, care, în unire cu procurorul, vor pune îndată sigiliul pe toate lucrurile minorelui, şi vor încheià jurnal; un exemplar se va depune la tribunal subscris de cei ce au fost faţă la punerea sigiliilor; în caz de a fi şi rudenii de faţă, să se cheme şi dânsele să pună sigiliile lor şi în lipsă de rude să se cheme din cetăţenii cei mai bine notaţi ca să fie prezenţi la această operaţiune [2]). (Civ. 367, 368, 391, 730—732; Pr. Civ. 654 urm.; Leg. jud. ocol. art. 39 şi urm., L. Timb. 18 § 10—b; 19 § 19—b).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 666 urm.:
CANTACUZINO MATEI, p. 80;
NACU, I, p. 607, 609.

Art. 393. — Ridicarea sigiliilor se va face după aceleaşi forme ca şi punerea lor, prin încheiere de jurnal [3]). (Civ. 392; Pr. civ. 668 urm; L. Timbr. 18 § 10—b; 19 § 19—b).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 688 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 80;
NACU, I, p. 607.

Art. 394. — Tribunalul districtului, îndată după săvârşirea lucrărei cuprinse în articolele de mai sus, este dator să convoace consiliul de familie, spre a numì tutore [4]). (Civ. 391, 392; Pr. civ. 638 urm., 654 urm).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 667.
CANTACUZINO MATEI, p. 80.

---

1) Prin legea Judecătoriilor de Ocoale art. 39, regularea tutelelor, până la suma de 40.000 lei, este dată în competinţa Judecătoriilor de Ocoale.
2) A se vedeà nota de sub textul art. 391.
3) A se vedeà nota de sub textul art. 391.
4) A se vedeà nota de sub textul art. 391.

Art. 395. În urma lucrărilor prescrise la art. 402, 403, și 404 [1]) delegatul tribunalului, însoțit de procuror și de tutore, vor catagrafisi averea minorelui, și o vor încredință tutorelui prin un jurnal care se va subscrie de acesta.

Dacă minorele datorește ceva tutorelui acesta va trebui să declare aceasta în inventariu, sub pedeapsă de a pierde creanța sa, și aceasta se va face după rechisițiunea procurorului sau a delegatului tribunalului, menționându-se și în jurnal. (Civ. 392—394, 396, 397 urm., 706, 730; Pr. civ. 654, 657, 668, 674; Leg. timbr. art. 18 § 14; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 451).

Text. fr. Art. 451. — Dans les dix jours qui suivront celui de sa nomination, dûment connue de lui, le tuteur requerra la levée des scellés, s'ils ont été apposés, et fera procéder immédiatement à l'inventaire des biens du mineur, en présence du subrogé tuteur.

S'il lui est du quelque chose par le mineur, il devra le déclarer dans l'inventaire, à peine de déchéance, et ce sur la réquisition que l'officier public sera tenu de lui en faire, et dont mention sera faite au procès-verbal.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 435-437; I, ed. 5-a, p. 675-678;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, IV, 482;
Boitard et Colmet-Daage, *Leçons de procéd. civ.*, II, p. 550;
Carré et Chauveau, *Lois de la procéd.*, VI, quest. 3140;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 490, 502, 537;
Dalloz, *Rép.* Minorité-tutelle, 405 urm., 407 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 315 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, II, 209, bis, IV;
Demolombe, VII, 546, 548, 549, 553, 555, 558, 563, 566, 569;
Duranton, III, 358;
Huc, III, 392, 393;
Laurent, V, 8-10, 12, 13;
Marcadé, art. 451;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 578, 579;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1855, 1936;
Troplong, *Des donations et testaments*, I, 262; *Du contrat de mariage*, II, 1298.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 504, 688 urm., 693, 694, 695, 699; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 491;
Cantacuzino Matei, p. 80, 81;
Nacu, I, p. 571, 611, 612.

Jurisprudență.

1. Art. 395 nu se ocupă decât numai de ipoteza în care tutorul ar fi creditor al minorului în momentul deschiderei tutelei, și are de scop de a împedica frauda prin care tutorul ar putea să facă să renască o creanță stinsă, când s'ar convinge că proba liberațiunei minorului n'ar există printre hârtiile inventariate. Or, considerațiunile cari au condus pe legiuitor să alcătuiască acest articol nu le întâmpinăm când este vorba de un act simulat între tutore și autorul pupilului, și deci lipsa de declarațiune din partea tutorelui nu-l împedică de a cere nulitatea unui atare act simulat. (Apel Buc. III, 236, Nov. 29/86, *Dr.* 36/87).

Art. 396. — In curgere de o lună dela facerea inventarului, tutorele va vinde prin licitațiune, care se va face prin îndeplinirea tutulor formalităților la tribunal, toate averile miș-

1) Din eroare se trimite la aceste articole; acele cari trebuiau citate sunt art. 392, 393 și 394.

cătoare, afară de acelea pe care consiliul familiei l-ar fi autorizat a le păstră în natură. (Civ. 397, 472 urm.; Pr. civ., 431 urm., 437, 444, 677; C. com. 13; Civ. Fr. 452).

Text. fr Art. 452. — Dans le mois qui suivra la clôture de l'inventaire, le tuteur fera vendre, en présence du subrogé tuteur, aux enchères reçues par un officier public, et après des affiches ou publications dont le procès-verbal de vente fera mention, tous les meubles autres que ceux que le conseil de famille l'aurait autorisé à conserver en nature.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 438-440, 453, 454; I, ed. 5-a, p. 679-681, 710, 711;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 483, 484, 485;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 490, 503, 509;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 424 urm., 613; *Suppl.* Minorité-tutelle, 326 urm.;
DEMANTE, II, 210 bis, 220 bis, V;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, p. 9;
DEMOLOMBE, VII, 351, 553, 579, 580, 582-585;
HUC, III, 395;
LAURENT, V, 16, 18, 20;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1909-1911, 1913, 1943.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 695 urm., 865;
CANTACUZINO MATEI, p. 81;
HOZOC D., „*Concluziuni*". Curier Jud. 44/1914;
NACU, I, p. 613.

Jurisprudență.

1. După art. 396, generala și obligatoarea regulă este ca tutorul să vânză toată averea mobilă rămasă minorului dela defunct, fără de nici o autorizare a consiliului de familie. Numai prin excepțiune, tutorul poate conservă în natură o parte din această avere, care conservare nu o poate face fără autorizarea consiliului de familie. Prin urmare, această autorizare nu e necesară decât numai când tutorul s'ar află în excepțiune. (Apel Iași, II, 163, Nov. 14/83. *Dr.* 11/84).

2. Tutorul ordinar trebue să se conforme art. 396, prin care se pune îndatorire tutorilor ca, în curgere de 1 lună dela facerea inventariului, să vânză averea mobilă, afară de aceea pe care consiliul de familie ar fi dispus să se păstreze în natură. Dacă tutorul nu se conformă acestei dispozițiuni devine responsabil prin acest fapt față de minori; căci dispozițiunea cuprinsă în art. 396 nu constitue un drept pe care legea să-l acorde tutorelui, ci este o obligațiune pe care i-o impune legea pentru că ea nu voește ca averea mobilă să se deprecieze prin efectul timpului, astfel ca minorii să-și găsească capitalul sporit la majoritate cu interesele ce ar produce. Chiar întârzierea ce o pune tutorul în a vinde averea mobilă, nu-l descarcă de obligațiunea ce-i impune legea, ci din contra îl supune la daune interese dacă întârzierea a produs prejudiciu minorilor. (Apel Iași, I, Ian. 26/91. *Dr.* 29/91).

3. Pentru înstrăinarea bunurilor mobile ale minorilor, înstrăinare ce se face în curgere de o lună dela facerea inventariului prin licitație publică cu îndeplinirea tuturor formalităților la tribunal, nu este nevoie de autorizarea sfatului de familie, o asemenea autorizare fiind necesară numai pentru averile mișcătoare, ce tutorul voește a păstră în natură. (Trib. Botoșani, C. Jud. 61/903).

4. Cu toate că e necontestat că tutorele conform art. 396 codul civil trebuià să facă vânzarea lucrurilor mobile prin licitație, aceasta fiind o măsură de garanție a minorilor, tot atât de necontestat este că această obligațiune nu poate atrage răspunderea tutorilor decât în caz când prin ea s'a cauzat un prejudiciu minorilor și până la concurența acelui prejudiciu. (C. Apel Galați s. I, 77/915. Curier Jud. 71/915).

Art. 397. — Tatăl și mama, în cât timp au folosința legală a bunurilor minorelui, sunt scutiți de a vinde averea miș-

cătoare, dacă ei preferesc a o păstrà şi a o restituì în natură.

In acest caz ei vor face, cu cheltuelele lor, o estimaţiune dreaptă prin un expert, care se va numì de tribunal, după ce va depune jurământ. (Civ. 338 urm., 396, 528; Pr. civ. 211 urm.; Civ. Fr. 453).

Text. fr. Art. 453. — Les père et mère, tant qu'ils ont la jouissance propre et légale des biens du mineur, sont dispensés de vendre les meubles, s'ils préfèrent de les garder pour les remettre en nature.

Dans ce cas, ils en feront faire, à leurs frais, une estimation à juste valeur, par un expert qui sera nommé par le subrogé tuteur et pretera serment devant le juge de paix. Ils rendront la valeur estimative de ceux des meubles qu'ils ne pourraient représenter en nature.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 439, 440; I, ed. 5-a, p. 680, 681;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, IV, 486 urm.;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 503;
Dalloz, *Suppl.* Minorité-tutelle, 330 urm.;
Demolombe, VII, 576, 577;
Huc, III, 395;
Laurent, V, 22;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 581;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1946.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 695 urm., 865;
Cantacuzino Matei, p. 81;
Nacu, I, p. 613.

Jurisprudenţă.

1. Legea obligă chiar pe soţul care a uzat de facultatea de a conservà în natură averea mobilă supusă folosinţei sale, a răspunde de ea, şi atunci când a perit prin caz fortuit, sau când n'ar mai puteà servì prin efectul timpului la uzul pentru care erà destinată. Evenimentele ordinare ale naturii precum seceta, desele ploi, creşterea apelor, etc., sunt evenimente de acelea la care se poate aşteptà cineva şi prin urmare se pot prevedeà, deşì se pot întâmplà mai rar, şi ca atare aceste evenimente nu se pot prenumără printre acele considerate de cazuri fortuite sau de forţă majoră, cum sunt tempestele, cutremurul, trăsnetele, etc., pentru că omul la aceste cazuri este supus în mod fatal şi el nu poate să le prevadă, nici să reziste. (Apel Iaşi I, Ian. 26/91, *Dr.* 29/91).

2. A se vedeà art. 338 cu nota 12.

Art. 398. — La începerea oricărei tutele, afară de aceea a tatălui şi a mamei, consiliul de familie va regulà, după starea averei, suma cât s'ar socotì de cuviinţă pentru cheltuelile minorelui cele de peste an, precum şi cheltuelile administraţiunii averei; acelaş act va cuprinde anume dacă tutorele este împuternicit ca, în lucrarea sa, să fie ajutat de unul sau de mai mulţi administratori şi procuratori cu leafă; aceştia vor gerà sub răspunderea tutorelui. (Civ. 338 urm., 343, 357 urm., 1542; Civ. Fr. 454).

Text. fr. Art. 454.—Lors de l'entrée en exercice de toute tutelle, autre que celle des père et mère, le conseil de famille réglera par aperçu, et selon l'im-

portance des biens régis, la somme à laquelle pourra s'élever la dépense annuelle du mineur, ainsi que celle d'administration de ses biens.

Le même acte spécifera si le tuteur est autorisé à s'aider, dans sa gestion d'un ou plusieurs administrateurs particuliers, salariés, et gérant sous sa responsabilité.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 442, 488; I, ed. 5-a, p. 692, 693, 754;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 466, 468 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 479, 483, 492, 500, 503, 506;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 434 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 304 urm., 336 urm.;
DEMANTE, II, 212 bis, III, IV;
DEMOLOMBE, VII, 602, 603, 610; VIII, 115;
HUC, III, 409, 457;
LAURENT, V, 24, 133;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 583;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1835, 1882, 1890-1892;
SIREY, *Tutelle*, 747.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 504, 702 urm., 731, 732, 809, n. 4;
CANTACUZINO MATEI, p. 81, 82, 83;
NACU, I, p. 581, 614, 617;
SESCIOREANU M G., *Nota* sub. C. Apel Buc. s. II, 99 din 6 Aprilie 1921. Pand. Rom. 1922-II-107.

Jurisprudenţă.

1. După art. 398 consiliul de familie e în drept să reguleze într'un mod suveran cheltuelile minorilor fără ca hotărîrea sa în această privință să fie supusă la omologarea tribunalului. Şi judecătorul este dator să se declare necompetinte ori de câte ori i se cere sancţionarea unui act pentru validitatea căruia intervenţiunea justiţiei este inutilă. (Apel Buc. III, Dec. 13/75, *Dr.* 1/76).

2. Din dispoziţiunile art. 398 şi următorii din codul civil rezultă că consiliul de familie singur are dreptul să fixeze cheltuelile pentru întreţinerea şi educaţiunea minorului.

După ce consiliul de familie a determinat aceste cheltueli şi, mai cu seamă, după ce Tribunalul a omologat bugetul unor asemenea cheltueli, iar tutoarea şi co-tutorele au făcut cheltuelile în limitele acestui buget, instanţele judecătoreşti nu mai pot, în urmă, să reducă aceste cheltuli, sub cuvânt că ar fi exagerate, căci prin aceasta violează art. 398 din codul civil şi comit un exces de putere. (Cas. I, 5 Dec. 1902, B. p. 1872).

3. După dispoziţiile art. 398 c. civ. consiliul de familie este în drept să reguleze în mod suveran cheltuelile minorilor, fără ca încheerea sa în această privinţă să poată fi supusă omologării tribunalului.

Prin urmare tribunalul e dator să se declare incompetent ori de câte ori i se cere sancţionarea unui act pentru validitatea căruia interventia justiţiei este inutilă. (C. Apel Buc. s. IV, 122 din 30 Sept. 1919, Curier Jud. 29-30/919).

4. Art. 398 c. civ., prevede că la începerea oricărei tutele, consiliul de familie are căderea să fixeze după starea averei, suma destinată pentru cheltuelile minorului: după litera şi spiritul legei, aprecierea consiliului de familie este suverană, fiind o chestiune de pură administraţie. Consiliul de familie poate micşorà sau mărì cuantumul cheltuelilor, justificând utilitatea lor.

Art. 402 şi 408 c. civ. nu cer ca avizul dat de Consiliul de familie cu această ocaziune, să fie omologat de Trib., aşa că el este definitiv. (C. A. Buc. III, dec. 39 din 18 Febr. 1922. Jur. Gen. 1923 No. 565).

5. Dispoziţiunile art. 398 c. civ. potrivit cărora consiliul de familie va regulà după starea averei, suma cât s'ar socotì de cuviinţă pentru cheltuelile minorului în timpul anului, indrituеşte consiliul de familie numai de a cercetà partea bănească din venitul ce trebue să se sacrifice pentru îngrijirea minorului, fară ca prin aceasta sa aibă dreptul de a aprecià scopul şi obiectul cheltuelilor care este exclusiv rezervat tutorului. (C. Apel Galaţi s. I, 130 din 26 Iunie 1924. Dreptul 26/924).

6. Din faptul că, (potrivit art. 347, 448 c. civ.), tutela mamei recăsătorită nu poate fi conservată decât în virtutea unei deciziuni a consiliului de familie, care este liber a-i lăsà sau nu tutela şi din faptul că tutela noului ei soţ este necontestat dativă şi că între tutela mamei şi acea a soţului ei se formează

o legătură indivizibilă şi indisolubilă, rezultă că tutela mamei recăsătorită îşi schimba natura juridică şi din tutelă legală devine dativă.

Prin urmare în asemenea condițiuni, consiliul de familie este în drept să ia măsurile ce legea prevede pentru orice tutelă dativă între cari, potrivit art. 398 c. civ., şi pe acele de a regulă după starea averei tutelei, suma cât s'ar socotì de cuviinţă pentru cheltuielile anuale ale minorilor, precum şi cheltuelile tutelei. Art. 398 c. civ., scuteşte pe mama supravieţuitoare de fixarea bugetului anual al tutelei numai atâta timp cât ea nu se căsătoreşte din nou. (Cas. II 405 din 6 Oct. 1924. Jur. Gen. 1924 No. 2300).

7. A se vedeà : art. 347 cu nota 2; art. 380 cu nota 1; art. 416 nota 5.

Art. 399. — Consiliul familiei va hotărî suma din excedentele veniturilor asupra cheltuelilor, de la care va începe pentru tutore obligaţiunea de a o da cu dobândă; o asemenea întrebuinţare urmează a se face prin asigurare cu garanţie potrivit legilor şi în soroc de 6 luni, după expirarea cărui termen tutorele va fi obligat a plătì dobândă pentru sumele neîntrebuinţate, de nu va dovedì că i-a fost cu neputinţă a întrebuinţà acele sume[1]). Civ. 400, 1088; Civ. Fr. 455).

Text. fr. Art. 455. — Ce conseil déterminera positivement la somme à laquelle commencera, pour le tuteur, l'obligation d'employer l'excédent des revenus sur la dépense: cet emploi devra être fait dans le délai de six mois, passé lequel le tuteur devra les intérêts à défaut d'emploi.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 443-445, 484, 485; I, ed. 5-a, p. 693-695, 749, 750;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, IV, 473, 529;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 492, 503, 506 urm.;
Dalloz, *Rép.* Minorité, 473;
Demante, II, 213 bis, VII;
Demolombe, VII, 146, 611, 614, 619, 628, 630; VIII, 23 urm.;
Huc, III, 413;
Laurent, V, 33, 35, 117;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 583;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1897;
Sirey, *Tutelle*, 776, 783.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 504, 702 urm., 731, 732, 809, n. 4; (VI, p. 427; X, p. 640);
Cantacuzino Matei, p. 82, 513;
Nacu, I, p. 614, 616.

Jurisprudenţă.

1. In cazul când tatăl sau mama sunt tutori ai minorilor lor copii, dânşii nu plătesc procente pentru întrebuinţarea excedentului veniturilor ce încasează din averea copiilor, căci au dreptul de folosinţă asupra acelor venituri, conform art. 399 ; iar mama care se remărită, urmează să plătească asemenea procente pentru excedentele veniturilor, căci perde uzufructul legal îndată după remăritare (art. 340 şi 399). (Cas. I, 343/Nov. 2/92, B. p. 946).

2. a) In conformitate cu art. 399 şi 400 c. civ., tutorul care n'are uzufructul legal al averii minorilor pe care o administrează, este dator ca atât capitalul minorilor, cât şi sumele de bani rămase din excedentul venitului asupra cheltuelilor, să le întrebuinţeze dându-le cu dobândă, sub sancţiune, în caz de neobservare, că, după trecere de 6 luni, tutorul să fie obligat a plătì dobândă pentru sumele neîntrebuinţate, de nu va dovedì că i-a fost cu neputinţă a întrebuinţà acele sume.

Prin urmare, neexistând dispoziţie legală care să determine modul de întrebuinţare al capitalului minorilor, din această rezultă că tutorii cari păstrează în mâna lor capitalul minorilor

1) In art. francez 455, corespunzător, lipsesc ultimele cuvinte: „...*de nu va dovedì că i-a fost cu neputinţă a întrebuinţà acele sume*".

nu pot fi răspunzători de daune pentru rea administrare, din moment ce instanța de fond constată că tutorii au plătit la sumele întrebuințate de dânșii o dobândă de 6 %, mai mare deci decât cea legală prevăzută de art. 1088 c. civil.

b) Dacă instanța de fond constată în fapt că tutorii s'au descărcat de gestiunea administrațiunii lor, prin conturile de venituri și cheltueli, iar actele justificative au fost depuse și aprobate de consiliul de familie și de Tribunal, minorul devenit major trebue să dovedească că gestiunea tutorilor și actele prezentate nu corespund realității faptelor, pentru a puteà cere daune pentru rea administrare. (Cas. I, No. 18, 1920; Jurispr. Rom., 1920, p. 121).

3. Plasarea excedentului veniturilor minorilor de către tutore într'o societate în participație constitue un plasament conform art. 399 c. civ. (C. Apel Buc. s. III, 15 din 9 Febr. 1921; Curier Jud. 18/921, Pand. Rom. 1921, III, 28.

4. A se vedeà: art. 338 cu nota 5; art. 390 cu nota 2.

Art. 400. — Dacă tutorele n'a făcut a se determinà de consiliul de familie suma la care începe pentru dânsul obligarea de a o întrebuință, el va fi dator după trecerea termenului expres prin art. precedent a plătì dobânzile pentru orice sumă neîntrebuințată, ori cât de mică ar fi aceasta. (Civ. 399, 420, 1088, 1589; Civ. Fr. 456).

Text. fr. Art. 456. — Si le tuteur n'a pas fait déterminer par le conseil de famille la somme à laquelle doit commencer l'emploi, il devra, après le délai exprimé dans l'article précédent, les intérêts de toute somme non employée quelque modique qu'elle soit.

Doctrină străină.

Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 506; II, p. 30;
Dalloz, *Rép.* Minorité-tutelle, 461 urm., 632; *Suppl.* Minorité-tutelle, 363 urm., 464 urm.;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 583 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1904.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 504, 702 urm., 731, 732, 809, n. 9; (VI, p. 427; X, p. 640);
Cantacuzino Matei, p. 81, 447;
Nacu, I, p. 582, 616; II, p. 624.

Jurisprudență.

1. In conformitate cu art. 399 și 400 c. civ., tutorul care n'are uzufructul legal al averei minorilor, pe care o administrează este dator ca atât capitalul minorilor cât și sumele de bani rămase din excedentul venitului asupra cheltuielilor, să le întrebuințeze dându-le cu dobândă, sub sancțiune în caz de neobservare că, după trecere de 6 luni, tutorul să fie obligat a plătì dobândă pentru sumele neîntrebuințate, de nu va dovedì că i-a fost cu neputință a întrebuință acele sume.

Prin urmare, neexistând dispoziție legală care să determine modul de întrebuințare al capitalului minorilor, din aceasta rezultă că tutorii cari păstrează în mâna lor capitalul minorilor, nu pot fi răspunzători de daune pentru rea administrare, din moment ce instanța de fond constată că tutorii au plătit la sumele întrebuințate de dânșii o dobândă de 6 %, mai mare deci decât cea legală prevăzută de art. 1088 c. civil. (Cas. I, No. 18, 1920; „Jurispr. Rom." 1920, p. 120).

2. A se vedeà: art. 347 cu nota 2; art. 399 cu nota 1.

Art. 401. — Tutorele, fie chiar tatăl sau mama, nu poate luà împrumut pentru minore, nici a ipotecà, nici a înstrăinà averile lui cele nemișcătoare, mai înainte de a fi împuternicit de către consiliul de familie; o așa împuternicire nu se va puteà da decât pentru cauză de mare nevoe, sau de un folos

învederat; la întâmplarea dintâiu consiliul de familie nu va da împuternicirea sa, decât numai după ce se va constată prin o socoteală în scurt înfăţişată de tutore, cum că banii, lucrurile mişcătoare şi veniturile minorelui sunt neîndestulătoare; consiliul familiei va însemnă în toate cazurile anume averile nemişcătoare, care ar trebuì să se vândă mai întâiu, precum şi condiţiunile ce ar socotì mai avantagioase pentru vânzarea lor. (Civ. 402 urm., 404, 430, 454, 462 urm., 951, 952, 1166, 1771; Pr. civ. 80, 638 urm., 681 urm.; C. com. 12, 13; L. jud. oc. 42; L. Timbr. 39 § 8; Legea pentru încurajarea construcţiilor de clădiri (Mon. of. 87 921) Art. 5; L. p. regularea şi consol. dreptului de a exploată petrolul şi ozocherita, Art. 57; Civ. Fr. 457.

Text fr. Art. 457. — Le tuteur, même le père ou la mère, ne peut emprunter pour le mineur, ni aliéner ou hypothéquer ses biens immeubles, sans y être autorisé par un conseil de famille.

Cette autorisation ne devra être accordée que pour cause d'une nécessité absolue, ou d'un avantage évident.

Dans le premier cas, le conseil de famille n'accordera son autorisation qu'après qu'il aura été constaté, par un compte sommaire présenté par le tuteur que les deniers, effets mobiliers et revenus du mineur sont insuffisants.

Le conseil de famille indiquera, dans tous les cas, les immeubles qui devront être vendus de préférence, et toutes les conditions qu'il jugera utiles

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 449-452, 468; I, ed. 5-a, p. 704, 705, 707-709, 727;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 563 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 492, 506, 514, 515, 555, 562; II, p. 641, 939;
DEMOLOMBE, VII, 729, 735, 737, 737 bis, 742. 823 urm.:
DURANTON, XIX, 348;
HUC, III, 377;
LAURENT, V, 90, 93, 94, 101;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 589;
PANDECTES FR., *Minorité*, 760 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3 a, No. 1919-1921, 1930;
SIREY, *Tutelle*, 991, 999, 1000, 1007.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 761 urm., 770 urm., 772 urm., 862; (III, part. I, ed. 2-a. p. 317; III, part. II, ed. 2-a, p. 512; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 87, 210 *ad notam*, 412; X, p. 582; XI, p. 58, n. 1); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 458; *Note şi discuţiuni* (Consultaţie dată cu M. B. Cantacuzino şi Gr. I. Buicliu). Dreptul 43/1903; *Observaţie* sub. Trib. civil Gex. 18 Mai 1899. Curier Jud. 42/1900; *Observaţie* sub. Trib. Buzau, 586 din 6 Nov. 903. Curier Jud. 6/904; *Nota* sub. Judec. Ocol. Herţa (Dorohoi). 25 din 12 Febr. 1924, Curier Jud. 19/924;
CANTACUZINO MATEI, p. 77, 89;
DIMIU RADU, *Nota* sub. Judec. Ocol. Urban II Ploeşti, 22 Sept. 1923. Jurispr. Gen. 24/923. No. 1699;
DOGAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 93, 94;
HOZOC D., *„Concluziuni"*, Curier Jud. 44/1914. *Notă* sub. Cas. I, 47 din 4 Nov. 1909 şi Cas. I. 411 din 19 Iunie 1915. Pand. Rom. 1924, I, 199;
NACU, I, p. 625, 626, 628, 629;
ROSETTI-BĂLĂNESCU I., *Nota* sub. Cas. I, 1146 din 16 Nov. 1923. Pand. Rom. 1924-I-123;
SCRIBAN R. TRAIAN, *Nota* sub. Judec. Herţa-Dorohoi, 25 din 12 Febr. 1924. Jurispr. Gen. 25/1924. No. 1475.
TONCESCU VASILE, *Notă* sub. Cas. I. 203 din 12 Feb. 1924, Pand. Rom. 1924-I-250.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Tutorul, cu toate ca mandatar legal al minorului (art. 390), puterea sa însa nu se întinde până a înstrăinà imobilele minorilor, caci aceasta înstrăinare fiind un lucru care excede puterile sale de administrațiune, nu este în această privință faptul minorului, *„factum tutoris factum pupilli"*, precum n'ar fi faptul oricărui străin care și-ar fi permis de a vinde sau înstrăinà acest imobil. Astfel minorul, devenit major, poate să revendice imobilul, fără ca pentru aceasta să aibă necesitate de a atacà în nulitate contractul de înstrăinare făcut de tutorul său, precum n'ar aveà când înstrăinarea s'ar fi făcut de un străin fără calitate; tutorul în actele cari întrec puterea sa, este a se asimila cu oricare alt străin fără nici un caracter. Această regulă este conformă cu regulele dreptului civil, după cari tutorul este mandatarul legal al minorului, și, după art. 1546, mandantul nu este ținut de a executà angajamentele contractate de către mandatarul său decât când sunt făcute conform puterilor ce-i sunt date, și nu este ținut de aceea ce mandatarul ar fi făcut afară din limitele puterilor sale decât întru atât cât ar fi ratificat expres sau tacit. Deci, atât timp cât minorul n'a ratificat, nu se poate zice: *„factum tutoris, factum pupilli"*, fără a face ca mandatul prin care legea însăși a voit a protege pe minori să ofere mai puține garanții decât un simplu mandat convențional de drept comun. (Apel Iași, I, 165, Dec. 8/82, *Dr.* 41/83).

2. In principiu, tutorele, fie chiar tatăl sau mama, nu poate înstrăinà imobilul minorului decat pentru cazurile și cu formele prevazute de lege. Dacă înstrăinarea s'a făcut de către tutore fară a fi îndeplinit aceste formalități, întru cât ea s'a făcut fără nici un drept și nici o forma, trebue declarată nulă. (Cas. I, 174 Mai 14 85, B. p. 379).

3. Daca se constată în fapt ca altă avere mobiliară cu care sa se achite creanțele nu exista, și ca singurul mijloc de a se plătì e vânzarea imobilului, în atare caz, orice socoteală data de epitrop e superflua, mai ales că legea nu prescrie nulitate pentru omisiunea acestei formalitati. (Cas. I, 152/Mai 3/89, B. p. 506; Apel Buc. III, 172, Iun. 21 88, *Dr.* 63/88).

4. Autorizațiunea dată de tribunal unei tutoare de a continuà comerțul defunctului său soț, sau de a face comerț nu implică ca și averea minorilor ramași pe urma defunctului său soț face parte din activul comercial al ei, întrucât, pentru a pune și averea minorilor în comerț, trebue o autorizațiune specială. (Cas. I, 46 97, B. p. 240).

5. Vânzarea prin licitație publica a unor bunuri succesorale este anulabilă, când, unul din moștenitori fiind minor emancipat prin căsătorie, nu s'au respectat formalitățile impuse de art. 401, 402, 411 și 747 c. c., chiar dacă respectivul minor a consimțit și a luat parte la vânzare. Insă aceasta e o nulitate relativă, care se poate acoperì printr'o ratificare sau renunțare tacită. Primirea prețului vânzarei, de către minorul ajuns major, constitue cel puțin o ratificare (confirmare) tacită a vânzărei făcută fără respectarea sus menționatelor articole. Dacă, în termen de 10 ani de la ajungerea la majoritate, fostul minor nu a atacat vânzarea prin licitație cu violarea acelor texte de lege, el se consideră a fi renunțat tacitamente la acțiunea-i în anulare și este loc a aplicà art. 1900 c. c. (Trib. Fălciu, C. Jud. 22/99).

6. Minorul, fie chiar emancipat, nu se poate împrumutà, de cât pentru cauză de mare nevoie sau de un folos învederat, și numai cu anumite formalități prescrise prin art. 401 și 429 din Codul civil. Ori de câte ori se poate dovedì în fapt că prin manopere meșteșugite s'a reușit a se eludà prescripțiile create de lege întru apărarea minorului, judecătorul, învestit cu cercetarea lor, este în drept să le constate și, dovedind existența unor asemenea manopere, să anuleze actele de înstrăinare făcute pe baza lor în detrimentul minorului. (Cas. I, 235/900. B. p. 784).

7. Declarația, făcută de văduva cu copii minori, că nu mai poate plătì claca pentru pământul, pe care fusese

împroprietărit defunctul ei soţ şi că renunţă la acel pământ, nu constitue un act de înstreinare în sensul Codului civil, pe care dânsa, în calitate de tutoare legală, să nu-l poată face de cât cu paza formelor prescrise de art. 401 şi 402 C. civ., ci numai o facultate acordată de legea rurală. (Cas. I, 50/902, B. p. 139).

8. Din combinarea art. 401, 403 şi 430 C. civ., rezultă că minorul, chiar emancipat, nu poate să facă unele acte, precum o vânzare de bunuri nemişcătoare, decât observând oarecare forme anume determinate de lege, a căror neîndeplinire atrage nulitatea actului, independent de orice prejudiţiu, de oarece acea nulitate decurge din însuşi caracterul prohibitiv al actului. Art. 951 C. civ., se referă la acele acte, pentru care legea cere simpla intervenţie sau asistenţa tutorelui, precum ar fi o obligaţie luată de minor, iar nu şi la înstreinările de bunuri imobile, care sunt supuse la formalităţi speciale şi a căror neobservare atrage desfiinţarea actului, în afară de orice leziune. (Cas. I, 393/903, B. p. 1194).

9. Regula edictată de art. 1164 C. civ., după care, la caz de anulare sau resciziune, incapabilii restituesc ceea ce le-a profitat, nu se aplică decât la obligaţiile contractate de reprezentantul lor legal. Este, deci, inutil de a se mai cercetà, în acest din urmă caz, dacă actul făcut de reprezentantul legal a profitat sau nu minorul. (Trib. Buzău C. Jud. 6/904).

10. In principiu, tutorele nu poate, fără autorizarea consiliului de familie, să facă mărturisiri opozabile minorului, decât asupra faptelor personale de administraţiune cari nu exced limitele puterilor sale de bun administrator.

Acest principiu rezultă, nu numai din dispoziţiunile art. 401, 408 şi următorii codul civil, care arată actele pe cari tutorele nu le poate face şi pentru cari nu poate sta în judecată decât cu autorizaţiunea consiliului de familie, dar şi din chiar interesul unei bune administraţiuni a averei minorului, de oarece, dacă şi pentru actele de administraţiune ar fi necesară autorizarea consiliului de familie, mulţi ar evità să trateze cu tutorele din cauza formelor de îndeplinit, şi astfel interesele minorului ar suferì. (Cas. I, 17 Ianuarie 1907, B. p. 21).

11. Când din constatările de fapt făcute în chip suveran de instanţa de urmărire rezultă că tutorul, împrumutându-se pentru minori, nu a depăşit autorizaţia ce aveà, Tribunalul nu a violat art. 401 şi 1041 din codul civil vânzând imobilul minorilor, odată ce e constatat că ei nu au plătit suma cu care s'au împrumutat în mod valabil. (Cas. II, 22 Ianuarie 1908, B. p. 103).

12. Imprumutul contractat de către un minor prin administratorul legal nu se poate anulà numai pe simplul motiv că procurorul n'a luat concluziuni cu ocaziunea autorizărei dată de Tribunal, când se constată că banii împrumutaţi prin actul a cărui anulare se cere, a profitat minorilor şi că acel împrumut a fost confirmat în urmă prin autorizare de un nou împrumut, la care autorizare a luat concluziuni şi procurorul. (Cas. I, 2 Mai 1908, B. p. 787).

13. Din combinarea art. 401, 403 şi 430 din codul civil rezultă că minorul chiar emancipat nu poate face oarecari acte, precum este vânzarea bunurilor nemişcătoare, decât cu observarea unor forme anume arătate, iar neîndeplinirea acestor forme atrage nulitatea actului, independent de orice leziune, de oarece această nulitate decurge din însuş caracterul proibitiv al legei. (Cas. I, 435 din 22 Mai 1912, B. p. 925, Curier Jud. 63/912).

14. Pentru vinderea terenurilor destinate islazurilor comunale, tutorii sunt scutiţi de orice fel de formalitate pe care erau ţinuţi s'o îndeplinească pentru vinderea imobilelor minorilor, deci şi de formalităţile cerute de art. 401-402 c. civ. Legea învoelilor agricole nu cere de cât buna înţelegere a tutorului cu cumpărătorul. (Trib. Ilfov s. I. 696/914, Curier Jud. 5/915).

15. Faptul insuficienţii veniturilor pentru a acoperì cheltuelile ce necesitează întreţinerea minorilor, constitue o cauză de mare nevoe, care dă drept tutorului să atace fondurile ce aparţin minorilor. (C. Apel Constanţa No. 26/1915. Dreptul 1915, p. 645).

16. Autorizarea consiliului de familie nu este cerută când tutorul nu face decât să se apere ca pârât într'o acţiune imobiliară.

Prin urmare, omisiunea acestei formalităţi nu duce la casare, mai ales când tutoarea care o invoacă a primit să fie judecată neautorizată la instanţele de fond. (Cas. I, dec. No. 581, din 2 Decembrie 1914; „Jurispr. Rom." 1915, p. 120).

17. Dacă se constată că ipoteca constituită asupra imobilului unor minori, pentru plata împrumutului contractat de tutor în numele minorilor, a fost autorizată de consiliul de familie printr'un aviz omologat de Tribunal şi prin care se arată, — socotindu-se veniturile şi cheltuelile, — nevoile urgente ale minorilor, ce au a se acoperì din împrumut, în asemenea condiţiuni constituită ipoteca, împrumutătorul este pus la adăpostul oricăror acţiuni din partea minorilor, ale căror interese ar fi lezate. El nu poate

fi ţinut raspunzător cu anularea ipotecei, dacă împrumutul contractat a fost sau nu în realitate determinat de nevoile băneşti personale ale minorului, sau dacă a fost sau nu întrebuinţat în realitate scopului pentru care a fost contractat. Dacă minorii lezaţi print'un asemenea aviz au o acţiune, apoi aceasta nu poate fi îndreptată contra împrumutatorului, care a îngrădit actul său cu toate formele cerute de lege, ci contra tutorului sau contra consiliului de familie care a încuviinţat la ipoteca bunului minorilor, fără a se satisface o nevoe urgentă a acestora şi fără un folos învederat.

Prin urmare, instanţa de fond comite exces de putere şi violează art. 401 şi 1771 c. civ., când anulează creanţa şi inscripţia ipotecara, pe motiv că ea nu este contractata pentru cauze legale, întrucât împrumutul nu a fost contractat pentru plata datoriilor personale ale minorilor. (Cas. I, dec. No. 568, din 28 Noembrie 1914; „Jurispr. Rom." 1915, p. 114; Curier Jud. 78/915; Cas. I, 220/916; „Jur. Rom." 1916, p. 358; Curier Jud. 48/916).

18. După dispoziţiunile art. 1771 c. civ., bunurile minorilor nu pot fi ipotecate decât pentru cauzele şi cu formele prescrise de lege, de unde rezultă că împrumutul ipotecar, făcut fără îndeplinirea acestor formalităţi sau fără ca deliberarea consilului de familie să constate existenţa unei cauze de mare nevoe sau a unui folos învederat, cu alte cuvinte, în dispreţul dispoziţiunilor art. 401 şi 402 c. civ., nu este valabil şi opozabil minorilor, şi aceştia, ajunşi la majoritate, pot atacà în nulitate un asemenea act, independent de orice prejudiciu, de oarece nulitatea decurge din însuş caracterul proibitiv al actului. (Apel Constanţa, No. 26, 1915; „Dreptul" 1915, p. 645).

19. Criteriul după care se poate distinge actele de administraţie de cele de dispoziţie este însuş textul legei, de unde se pot deduce că actele de administraţie sunt acele cu caracter de prevedere şi conservare.

Prin urmare, obligaţia luată de un tutor printr'un contract de arendare de a predà un număr de pogoane de pădure pentru defrişare constitue un act de chibzuită administraţie, ce se referă la modul de cultură al moşiei şi punerea ei în valoare, deci un act valabil, de unde se trage concluziunea logică că tutorul în caz de neexecutare se poate obliga valabil, în numele minorului, să plătească daune, fie fixând dânsul, prin anticipaţie, quantumul daunelor, fie fixând justiţia aceste daune în mod posterior. (Cas. I. dec. civ. No. 127 din 20 Iunie 1919; „Jurispr. Rom." 1919, p. 764).

20. Un mandat de *prête-nom*, dat de tutoarea legala în numele său personal, iar nu ca tutoare, nu poate fi opozabil minorei, care este faţa de ea un terţiu. Tutoarea legală nu poate scoate prin acest mod din patrimoniul minorei un drept-imobiliar, fără ca să respecte formalităţile şi garanţiile expres prevăzute de art. 401, 402 şi 403 c. civ., sub sancţiunea nulităţii actului de înstrăinare.

Proba cu martori, cerută de apelanţi, ca să dovedească că imobilul a fost cumpărat, cu banii persoanei care a servit ca *prête-nom* de catre tutoare, tinzând să probeze un mandat convenţional de *prête-nom*, a cărui valoare este mai mare de 150 lei, potrivit art. 1191 c. civ., este inadmisibilă.

Nici „adeverinţa" dată de tutoare, în calitatea sa personală, nu poate constituì un început de dovada scrisă, care să facă admisibilă proba cu martori, conform art. 1197 c. civ., fiindcă această adeverinţă nu poate fi opozabilă pupilei. (C. A. Buc. II, dec. civ. 36 din 27 Febr. 1922, Jur. Gen. 1923, No. 534).

21. In reglementarea tutelelor, art. 401 c. civ., încuviinţează înstrăinarea nemişcătorului minorului, numai după o prealabilă împuternicire a consiliului de familie şi pentru cauză „de mare nevoie sau de folos învederat", ca astfel acesta să fie apărat de orice act al tutorelui său, care i-ar puteà lezà interesele.

Intrucât contractul de schimb cuprinde în sine două vânzări simultane şi reciproce, şi chiar legiuitorul îi determină natura sa când îl tratează cu totul sumar, arătând că i se aplică toate celelalte dispoziţii privitoare la vânzare (art. 1409 c. civ.), care este contractul eminamente de înstrăinare, şi de oarece redacţiunea art. 401 c. civ., este cu totul generică în ce priveşte „înstrăinările" imobilelor minorului, în această accepţie urmează a fi cuprins şi contractul de schimb, care se va puteà încuviinţà judecătoreşte în cazurile arătate şi prin paza formelor legale anume prevăzute. (Judec. ocol II Urban Ploeşti. 22 Sept. 1923, Jur. Gen. 1923. No. 1699).

22. Constitue o mare nevoie şi un învederat folos pentru minor în sensul art. 401 c. civ., şi permite vânzarea unui nemişcător, în speţă o casă, împrejurarea că imobilul este degradat şi continuă a se degradà ameninţând cu distrugerea şi din lipsă de fonduri nu se pot face reparaţiunile necesare, iar în al doilea loc preţul ce se oferă astăzi este destul de avantagios, ţinând seamă că preţul imobilelor s'a ridicat, şi prin degradare şi-ar pierde din valoare.

Conform art. 402 c. civ., 39 şi 54 leg. jud. ocol., judecătorul de ocol este com-

petinte sa aprobe această vânzare când tutela este de resortul său, făcând şi oficiul de Minister public. (Judec. Bâra-Roman, 24 Nov. 1923. Jur. Gen. 1924, No. 441).

23. Potrivit art. 899 c. civ. dreptul de proprietate asupra unui bun imobil, transmis printr'un legat unui minor, trecând în patrimoniul acestuia din chiar momentul morţii testatorului, — urmează că un asemenea bun. potrivit art. 401 c. civ. şi 681 pr. c. nu poate fi scos în vânzare de către executorul testamentar, în vederea aducerii la îndeplinire a clauzelor testamentului, decât cu paza formelor prescrise de aceste dispoziţiuni relative la vânzarea bunurilor imobiliare ale minorilor, adică cu avizul consiliului de familie şi cu omologarea Tribunalului.

Prin urmare, în speţă, pe temeiul acestei consideraţiuni şi a constatării în fapt ce instanţa de fond o face că, intenţiunea testatorului nu a fost de a lăsà minorului un legat în bani, ci o parte disponibilă din imobil, iar executorul testamentar în vederea aducerii la îndeplinire a clauzelor testamentare, a procedat la vânzarea imobilului fără îndeplinirea formelor din art. 401 c. civ., şi 681 pr. c., bine a decis că vânzarea nu este valabilă, oricare ar fi partea pe care tutorele minorului a luat-o la această vânzare. (Cas. I, dec. 1146 din 16 Noembrie 1923; Jur. Gen. 1924 No. 591; Jur. Rom. 6/924, Pand. Rom. 1924, I, 123. Dreptul 20/924).

24. Orice recunoaştere a unui tutor, care va aveà de efect de a atinge un drept de proprietate al minorilor asupra unui imobil ce le aparţine, este un act de dispoziţiune cu privire la acel bun şi ca atare nu poate fi opozabil minorilor, decât dacă ar fi făcut în condiţiunile cerute de codul civil în asemenea materie.

Prin urmare fiind constant că prin actul de vindere cumpărare, prezentat de fosta minoră, rezultă că mama ei, ca tutoare legală a numitei, a cumpărat, pentru minoră, imobilul în discuţiune, recurentul nu poate opune astăzi fostei minore înscrisul sub semnătura privată a mamei sale, prin care aceasta recunoaşte că, în realitate dânsa a cumpărat acel imobil nu pentru fiica sa, cum este trecut în actul autentic, ci pentru recurent şi pe temeiul lui să revendice acel imobil.

De asemenea recurentul nu are calitatea de a discutà drepturile celorlalţi minori, faţă cu modul cum averea în discuţiune a intrat, în timpul minorităţii lor, numai în patrimoniul unuia dintr'înşii. (Cas. I, dec. 203 din 12 Februarie 1924, Jur. Gen. 1924 No. 1160, Pand. Rom., 1924, I, 250).

25. Tutorul care a fost autorizat de tribunal ca să contracteze un împrumut ipotecar, nu poate îmbrăcà creditorul cu drepturile ce le conferă contractul de anticreză, fiindcă faptul constitue o depăşire a puterilor ce i s'au conferit, iar contractul de anticreză, cuprins în convenţia de ipotecă, fiind o înstrăinare deghizată, nu poate fi efectuată fără paza formelor cerute de codul şi procedura civilă, pentru vânzarea bunurilor minorilor.

Acţiunea în anulare se intentă de tutor în timpul minorităţii şi de minor din moment ce va deveni major.

Ea este admisibilă pentru tot, fiindcă ipoteca e indivizibilă. (Judecătoria Herţa, Dorohoi, 25 din 12 Febr. 1924. Jur. Gen. 1924 No. 1475, Curier Jud. 19 din 1924).

26. Pentru schimbul imobilelor ce aparţin minorilor se va proceda ca şi în cazul prevăzut de art. 1254 c. civ., cerându-se pe lângă avizul consiliului de familie şi o expertiză şi aprobarea justiţiei. (Jud. ocol. Bâra-Roman, 17 Mai 1924, Jur. Gen. 1924, No. 1856).

27. A se vedeà : Art. 338 cu nota 15 ; Art. 367 cu nota 5; art. 390 cu nota 12; art. 402 cu notele 6 şi 7; art. 1157 cu notele respective; art. 1190 cu notele 14, 15.

Art. 402. — Hotărîrile consiliului de familie atingătoare de acest obiect, nu se vor pune în lucrare decât după ce tutorele va fi cerut şi dobândit aprobarea tribunalului, care va decide în camera secretă, ascultând şi concluziunile procurorului. (Civ. 401, 404, 454; Pr. civ. 80, 639 urm., 682 urm.; L. jud. oc. 42; L. Timbr. 39 § 8 L. p. regularea şi consolidarea dreptului de a exploatà petrolul şi ozocherita, Art. 57; Civ. Fr. 458).

Text. fr. Art. 458. — Les délibérations du conseil de famille relatives à cet objet, ne seront exécutées qu'après que le tuteur en aura demandé et obtenu l'homologation devânt le tribunal de première instance, qui y statuera en la chambre du conseil, et après avoir entendu le procureur du Roi.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 449; I, ed. 5-a, p. 703, 707, 708;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 563 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 498, 515; II p. 939;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 530 urm.; *Suppl.* Minorite-tutelle, 517 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, p. 509; *„De l'homologation en général"*, Curier Jud. 17/924;
DEMOLOMBE, VII, 730, 731;
HUC, III, 427;
LAURENT, V, 93;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 589;
PANDECTES FR., *Minorité*, 754 urm.;
PLANIOL. I, ed. 3-a, No. 1794-1796, 1930;
SIREY, *Tutelle*, 991 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 761 urm., 770 urm., 772 urm., 862; (III, part. II, ed. 2-a, p. 512; X, p. 582); *Nota* sub. Cas. I, 11 din 2 Ian. 1923 (în privința participării Ministerului Public), Pand. Rom. 1924-I-163; *Nota* sub. Cas. II, 9 Martie 1923 (în privința participării Ministerului Public). Pand. Rom. 1924-I-164;
CANTACUZINO MATEI, p. 89;
HOZOC D., *„Concluzii"*, Curier Jud. 44/1914, *Nota* sub. Cas. I, 47 din 4 Nov. 1909 și Cas. I, 411 din 19 Iunie 1915, Pand. Rom. 1924, I, 199;
NACU, I, p. 626.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Participarea Ministerului public în procesele cari interesează pe minori este cerută în interesul acestora și prin urmare, orice neregularitate cu privire la neîndeplinirea acestei formalități, constitue o nulitate relativă care nu poate fi invocată decât de minor, iar nu și de celelalte părți din proces. (Cas. s. I, 893/911, Curier Jud. 7/912; Cas. I, 194 din 11 Febr. 1924. Jur. Gen. 1924 No. 761 și 946).

2. Faptul că procurorul nu a luat parte la judecarea unui proces în care figurau și minori, nu poate atrage casarea hotărîrei când se constată că la acel termen procesul a fost amânat din lipsă de procedură, iar când s'a judecat procesul se constata prezența în instanță a Ministerului public. (Cas. I, 405/912; Curier Jud. 45/912).

3. Deși este de principiu că, cu ocaziunea omologărei, tribunalul este ținut să aprobe sau să respingă încheerea consiliului de familie, fără să o modifice, căci atunci s'ar subtitui consiliului de familie și ar comite un exces de putere, totuș, dat fiind rolul pe care tribunalul îl are în asemenea materie, de a veghià ca interesele minorilor să nu fie periclitate, el poate sa complecteze avizul în senzul de a satisface cerințele legei, care prin instituirea consiliului de familie și controlul tribunalului a căutat să asigure cât mai mult păstrarea averei celor puși sub tutelă. (Trib. Tecuci, Martie 1914; „Dreptul" 1914, p. 508).

4. Creditorul ipotecar nu poate fi ținut răspunzător cu anularea ipotecei, dacă se constată că împrumutul contractat a fost sau nu determinat de nevoile bănești, personale ale minorilor, sau dacă împrumutul a fost sau nu întrebuințat în realitate scopului pentru care a fost contractat, destul numai ca împrumutul contractat în numele minorilor să se fi făcut cu formele prescrise de art. 401 și 402 cod. civil și 1171 c. civil; că dacă minorii lezați au o acțiune, această acțiune nu poate fi îndreptată contra împrumutatorului, care a îngrădit actul sau cu toate formele legale, ci contra tutorului sau consiliul de familie, care a încuviințat ipotecarea bunului minorilor fără nici un folos învederat pentru minori. (Cas. I, dec. No. 568 din 28 Noem. 1914; „Jurispr. Rom." 1915, p. 114; Curier Jud. 78/915, p. 68).

5. a) Incheerile tribunalului privitoare la omologarea avizurilor consiliilor de familie, fiind acte cu caracter grațios, de supraveghere judecătorească, intervenite în interesul minorilor, care nu cuprind o hotărîre contencioasă, statuând asupra vreunei cereri de natură a ridicà vreo împotrivire sau a întâmpinà un adversar, de aci rezultă că asemenea încheeri nu

au caracterul lucrului judecat și nu pot să înlăture viciul de formă sau de fond ce ar conține atât încheerea însăș, cât și avizul consiliului de familie asupra căruia e dată, și nici să asigure validitatea actului făcut în numele minorilor, în puterea unor atari încheeri.

b) După dispozițiunile art. 1771 c. civ., bunurile minorilor nu pot fi ipotecate decât pentru cauzele și formele prescrise de lege, de unde rezultă că împrumutul ipotecar, făcut fără îndeplinirea acestor formalitați sau fără ca deliberarea consiliului de familie sa constate existența unei cauze de mare nevoe sau a unui folos învederat cu alte cuvinte, în dispretul dispozițiunilor art. 401 și 402 c. civ., nu este valabil și opozabil minorilor, și aceștia, ajunși la majoritate, pot atacă în nulitate un asemenea act, independent de orice prejudiciu, de oarece nulitatea decurge din însuș caracterul prohibitiv al actului. (Apel Constanța, No. 26, 1915; „Dreptul" 1915, p. 645).

6. Din combinarea art. 401, 402 și 1771 cod. civ., rezulta că bunurile imobiliare ale minorilor pot fi ipotecate de către tutor cu autorizarea consiliului de familie, omologată de Tribunal și dată pentru cauze legale, adică pentru nevoi urgente ale minorilor sau un folos învederat, chestiuni ce cad în exclusiva competință a consiliului de familie care le constată și a tribunalului ce dă omologarea avizului. Odată ce împrumutătorul și-a îngrădit actul său cu formele cerute de lege, el este pus la adăpost de orice acțiuni din partea minorilor lezați prin acel act, aceștia neputând aveà recurs decât contra tutorului care a întrebuințat banii împrumutați sau contra consiliului de familie care a aprobat împrumutul pentru cauze streine intereselor lor.

Așà fiind, instanțele de judecată nu mai au căderea să judece față de creditorul ipotecar, contra căruia s'ar cere anularea ipotecii, dacă în fond cauzele ce au determinat aprobarea împrumutului au fost sau nu nevoile personale ale minorilor, când acele cauze au fost astfel apreciate de instanța de omologare. (Cas. I, 220 din 19 April 1916; „Jurispr. Rom." 1916, p. 358, Curier Jud. 48/916, Cas. I, 568 din 28 Nov. 1914, Jur. Rom. 1915, p. 114, Curier Jud. 78/915).

7. a) Deliberarile consiliului de familie pot fi atacate de acei interesați înaintea tribunalului cu drept de apel la Curte, conform art. 638 și 642 pr. civ. și aceste căi de atac sunt deschise și contra hotaririlor consiliului date în unanimitate și indiferent dacă hotărîrea consiliului se referă la un act de gestiune patrimonială sau la un act privitor la exercițiul puterei părintești.

b) In cazul când Tribunalul dezaprobă hotarîrea consiliului, are căderea de a statuà asupra însăși fondului afacerei, putând substituì sentința sa hotărîrei consiliului. (C. Apel Iași s. II, 31 Mart. 1921. Justiția (Iași) 2/921).

8. Participarea Ministerului public în cauzele în cari sunt în discuțiune și interese de minori, este o măsură de protecțiune edictată numai pentru proteguirea intereselor acestora; prin urmare partea adversă, care nu a relevat la timp, înaintea instanței de fond, neconstituirea instanței cu procuror și care a pierdut procesul intentat contra minorilor nu poate invocà motiv de recurs pentru neîndeplinirea acestei formalități. (Cas. I, 11 din 2 Ian. 1923. Jur. Gen. 1923. No. 129; Jur. Rom. 9/923, Pand. Rom. 1923. III, 129, Pand. Rom. 1924, I, 163).

9. Dacă prezența Min. Public este necesară în procesele în cari sunt interesați minorii, legea nu cere însă sub pedeapsă de nulitate ca părerea și concluziunile sale să fie arătate în procesul-verbal de audiență. (Cas. II, dec. civilă 113 din 9 Martie 1923, Jur. Gen. 1923 No. 130).

10. Tribunalul poate invocà din oficiu chestiunea lipsei Ministerului Public în constituirea instanței, când sunt în cauză interziși. (Trib. Dorohoi, Jurnal 2254 din 20 Mai 1924. Jur. Gen 1924 No. 1405).

11. A se vedeà: Art. 338 cu nota 15; Art. 390 cu notele 2, 9; Art. 401 cu notele 12, 20, 22.

Art. 403. — Vânzarea se va face publică prin licitațiune în tribunal în ființa tutorelui și după ce se vor face legiuitele publicațiuni.

La caz când vânzarea nu s'ar puteà face înaintea tribunalului, atunci el va orândui pe un judecător supleant sau pe sub-prefectul respectiv spre a o săvârșì la fața locului. (Civ. 395, 396, 401, 402; Pr. civ. 682 urm., 685 urm., 689 urm.; L. Timbr. 44 § 2, 61—a; Civ. Fr. 459).

Text. fr. Art. 459. — La vente se fera publiquement, en présence du subrogé tuteur, aux enchères qui seront reçues par un membre du tribunal de première instance, ou par un notaire à ce commis, et à la suite de trois affiches apposées, par trois dimanches consécutifs, aux lieux accoutumés dans le canton.

Chacune de ces affiches sera visée et certifiée par le maire des communes où elles auront été apposées.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 703;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 563 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 490, 515;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 543 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 537 urm.;
HUC, III, 428;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 589;
PANDECTES FR., *Minorité*, 754 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1919;
SIREY, *Tutelle*, 991 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 761 urm., 770 urm., 772 urm., 862; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 412);
CANTACUZINO MATEI, p. 89;
NACU, I, p. 626.

Jurisprudență.

1. Minorul, devenit major, are acțiune în nulitate contra vânzărei imobilului efectuată de tutore fără îndeplinirea formelor prevăzute de art. 403 c. civ., combinat cu art. 681 pr. civ. Iar art. 401 c. civ., nu înțelege că se poate derogà la dispozițiunile prohibitive ale art. 403. (Trib. Tecuci, Oct. 5/93, *Dr.* 66/93).

2. A se vedeà: art. 401 cu nota 20; art. 1157 cu notele 3, 4, 5.

Art. 404. — Formele cerute prin art. 401 și 402, pentru înstrăinarea bunurilor minorelui, nu se vor aplicà nici de cum la cazul când o asemenea vânzare prin licitațiune va fi fost ordonată prin o sentință judecătorească, după cererea unui coproprietar.

Insă, în acest caz, licitațiunea nu se va puteà face decât după formele stabilite prin art. precedent; străinii vor fi neapărat admiși la licitațiune. (Civ. 395, 396, 409, 454, 733, 736, 747 urm., 1388 urm., 1389, 1826 urm.; Pr. civ. 682, 949; Civ. Fr. 460).

Text fr. Art. 460. — Les formalités exigées par les articles 457 et 458, pour l'aliénation des biens du mineur, ne s'appliquent point au cas où un jugement aurait ordonné la licitation sur la provocation d'un copropriétaire par indivis.

Seulement, et en ce cas, la licitation ne pourra se faire que dans la forme prescrite par l'article précédent: les étrangers y seront necessairement admis.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 450, 451; I, ed. 5-a, p. 705, 706;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 563 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 513, 515, 517;
DALLOZ, *Suppl.* Minorité-tutelle, 534;
LAURENT, V, 75, 92;

MOURLON, ed. 7-a, I, p. 590;
PANDECTES FR., *Minorité*, 754 urm.:
PLANIOL, I, ed. 3-a, No 1920-2°:
SIREY, *Tutelle*, 991 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 761 urm., 770 urm., 772. urm., 862;
CANTACUZINO MATEI, p. 89;
NACU, I, p. 626, 627.

Jurisprudență.

1. Atunci când un imobil aparține în indiviziune unor majori și minori și toți coproprietarii voiesc să ceară vânzarea lui prin justiție, pentru un folos învederat, cum ar fi evitarea deprecierei imobilului sau procurarea unei sume de bani care să înlocuiască operațiunile ulterioare ale partagiului, nimic nu împiedică ca această vânzare independent de orice partagiu, să fie valabilă, fără observațiunea formelor cerute în cazul unui partagiu judiciar în care sunt interesați minori. (Cas. 180/912. Curier Jud. 24/912, B. p. 250).

2. După art. 404 c. civil și art. 681 al. 2, pr. civilă, avizul consiliului de familie nu este necesar când vânzarea este cerută de moștenitorii majori, iar numirea de experți, fie pentru împărțirea în loturi a imobilului, fie pentru a arătă că imobilul nu se poate împărțì în natură, este lăsată la facultatea tribunalului conform articolului 694 și 695 pr. civilă. (Cas. s. I, 180/912, Curier Jud. 24/912, B. p. 250).

Art. 405. — Tutorele nu va puteà primì nici refuzà o moștenire căzută minorelui, fără a aveà mai întâiu autorizarea consiliului de familie; primirea nu se va face decât cu beneficiu de inventariu[1]). (Civ. 357 urm., 687 urm., 695 urm., 704, 713, 751; Pr. civ. 702 urm.; L. jud. oc. 42; Civ. Fr. 461).

Text. fr. Art. 461. — Ce tuteur ne pourra accepter ni répudier une succession échue au mineur, sans une autorisation préalable du conseil de famille. L'acceptation n'aura lieu que sous bénéfice d'inventaire.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 447, 448; I, ed. 5-a, p. 697-699; VI, 399-406;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 546, 548, 554;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 492, 513; ed. 1-a, III, p. 185, 458, 659;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 494 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 494 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 227;
DEMOLOMBE, VII, 678, 696, 703; XV, 133;
HUC, III, 437;
LAURENT, V, 70, 73;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 587;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1937; III, ed. 2-a, No. 1957, 2016;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 690, 741 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 183), *Droit ancie et moderne de la Roumanie*, p. 176, 182;
CANTACUZINO MATEI, p. 87, 230, 238;
NACU, I, p. 618, 619.

Jurisprudență.

1. Minorii neputând acceptà succesiunea de cât sub beneficiu de inventariu, nu pot fi obligați a plătì *ultra vires successionis* cu din averea rămasă lor mai în urmă de la alt cineva. (Cas. I, 13/Ian. 15/79, B. p. 11).

2. Dispozițiunile art. 405 nu au aplicație când este vorba de un legat particular, de oarece acceptațiunea unei moșteniri, fie *ab intestat*, fie testa-

---

1) Asupra *„beneficiului de inventar"* a se vedeà dispozițiunile art. 713, Codul civil.

mentară (legat universal), poate să devie din pricina sarcinilor şi datoriilor moştenirei, în loc de folositoare, împovărătoare, şi de aceea legea cere, în asemenea caz, ca tutorele sa fie autorizat de consiliul de familie; însă pentru primirea unui legat particular, pe lângă că din art. 405 nu rezultă aceasta, apoi nici există un cuvânt pentru ca să se ceară o asemenea autorizaţie, de vreme ce legatarul particular nu este, după art. 909 obligat a plăti datoriile succesiunei. Prin urmare, predarea lucrului legat în primirea tutorului unui minor legatar particular, fără o prealabilă autorizaţie a consiliului de familie, este bine făcută de către moştenitorul sau legatarul universal obligat cu această sarcină. (Cas. I, 135/Apr. 4/83, B. p. 427).

3. Pentru a puteà fi vorbă de administrarea unei averi, venită moştenire, de catre tutore, în numele minorului, trebue să se presupună acceptaţiunea acestei moşteniri. Ori, după art. 405, o moştenire căzută unui minor nu se poate primì de tutor de cât cu autorizarea consiliului de familie. Deci dar acest consiliu trebue să fie constituit înainte de ori ce cerere făcută de tutor, care ar aveà de obiect interesul administrarei averei rămasă ca moştenire minorului, şi prin urmare şi înainte de a se puteà cere strămutarea sediului tutelei. (Cas. I, 398/Nov. 22/83, B. p. 1064).

4. Legiuitorul, prin art. 405 şi 687, prescrie în mod formal că succesiunea ce cade unui minor nu poate fi acceptată de cât sub beneficiu de inventariu; deci un minor este totdeauna reputat ca moştenitor beneficiar. (Trib. Muscel, 123, Mai 29/90, *Dr.* 9/92).

5. Art. 405 c. civ., prevede în mod expres că tutorul nu va puteà refuză sau primì o succesiune cuvenită minorului decât cu autorizarea consiliului de familie, fără a arătà că este nevoie şi de avizul jurisconsulţilor şi concluziile Ministerului public, ast-fel cum cere pentru tranzacţiuni art. 413 codul civil.

Prin urmare, Tribunalul dă o justă interpretare art. 405 c. civ., când hotărăşte că avizul consiliului de familie prin care se autoriză tutorul de a renunţà la o succesiune este suficient, spre a fi omologat de judecătorie. (Cas. I, decizia No. 26, din 1914; „Jurispr. Rom.“, 1914, p. 168, Curier Jud. 18 914).

6. Tutorul nu poate renunţà la o moştenire în numele minorului, decât cu autorizarea consiliului de familie. (Cas. III, No. 29 914; Jurispr. Rom., 914, p. 258; Curier Jud. 26/914, p. 220).

7. Moştenitorii sezinari dacă sunt majori, au exerciţiul drepturilor defunctului din însaşi momentul deschiderei succesiunei, ei având posibilitatea să accepte succesiunea chiar în mod tacit; dacă sunt minori, ei potrivit art. 687 al. 2 combinat cu art. 405 c. civ., neputând să accepte succesiunea de cât prin tutorele lor, cu autorizaţia consiliului de familie şi numai sub beneficiu de inventar, nu pot aveà exerciţiul drepturilor defunctului, decât din momentul îndeplinirei acestor formalităţi, pentru ei acceptarea succesiunei neputând aveà loc în mod tacit.

Moştenitorii sezinari, chiar minori fiind, pot exercità drepturile defunctului privitoare la actele conservatorii chiar înainte de a acceptà succesiunea, prin exercitarea unor asemenea drepturi ei netinzând la modificarea patrimoniului succesiunei, ci la conservarea lui în starea actuala. (Trib. Ilfov s. I, 1 din 1 Ian. 1920. Curier Jud. 26-27 920).

8. A se vedeà: art. 343 cu nota 4.

Art. 406. — La caz când succesiunea refuzată în numele minorelui nu s'a primit de o altă persoană, ea se va puteà reluà, sau de tutorele autorizat prin o nouă deliberaţiune a consiliului de familie, sau de minore ajuns la majoritate, însă în starea în care succesiunea s'ar găsì la reluare, şi fără a se puteà atacà vânzările sau alte acte, cari s'ar fi făcut legiuit în timpul vacanţei. (Civ. 405, 695, 701, 724 urm., 1876, 1882, 1883; L. jud. oc. 42; Civ. Fr. 462).

Text. fr. Art. 462. — Dans le cas où la succession répudiée au nom du mineur n'aurait pas été acceptée par un autre, elle pourra être reprise soit par le tuteur, autorisé à cet effet par une nouvelle délibération du conseil de famille, soit par le mineur devenu majeur, mais dans l'état où elle se trouvera lors de la reprise, et sans pouvoir attaquer les ventes et autres actes qui auraient été légalement faits durant la vacance.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 513; ed. 1-a, III, p. 469, 471;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 501; *Suppl.* Minorité-tutelle, 500;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 587;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1939.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 690, 741 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 294);
CANTACUZINO MATEI, p. 241;
NACU, I, p. 324, 620.

Art. 407. — Donaţiunea făcută unui minor nu se poate primì decât cu autorizaţiunea consiliului de familie.

Ea va aveà în privinţa minorului acelaş efect ca şi în privinţa majorului. (Civ. 357 urm., 801, 815; L. jud. oc. 42; Civ. Fr. 463).

Text. fr. Art. 463. — La donation faite au mineur ne pourra être acceptée par le tuteur qu'avec l'autorisation du conseil de famille.

Elle aura, à l'égard du mineur, le même effet qu'à l'égard du majeur.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 448; I, ed. 5-a, p. 699;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 553;
BAUDRY ET COLIN, *Don. et testam.*, I, 1293, 1299 bis, 1304;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 674, 685;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 79, 492, 512, 554; ed. 1-a, III, p. 659;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 502; *Suppl.* Minorité-tutelle, 502;
DEMANTE, IV, 73 bis, 74 bis, II, V;
DEMOLOMBE, VII, 708; XX, 219;
DURANTON, III, 582;
HUC, III, 437-440;
LAURENT, V, 73; XII, 224-259;
MARCADÉ, art. 935, N° 5;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 588;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1924, 1925; III, ed. 2-a, No. 2934;
THIRY, I, 586.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 745 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 232 urm., 243, 244, 269, 356; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 77);
CANTACUZINO MATEI, p. 87;
NACU, I, p. 620, 621, 622.

Art. 408. — Nici un tutore nu va puteà intentà acţiune în numele minorelui, având de obiect un drept asupra vreunui imobil, nici a încuviinţa[1]) la o asemenea cerere făcută în contra minorelui, fără autorizarea consiliului de familie. (Civ. 357 ur., 413, 952; Com. 10, 12, 16; Pr. civ. 291, 297; L. jud. oc. 42; L. Timbr. 39 § 8; Civ. Fr. 464).

Text. fr. Art. 464. — Aucun tuteur ne pourra introduire en justice une action relative aux droits immobiliers du mineur, ni acquiescer à une demande relative aux mêmes droits, sans l'autorisation du conseil de famille.

1) In textul francez: „*acquiescer*".

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 462-467; I, ed. 5-a, p. 719-725;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 534, 537, 555, 558;
BOITARD ET COLMET DAAGE, *Leçons de proc.*, ed. 15-a, II, 1025;
CHAUVEAU ET CARRÉ, *Lois de la proc.*, VI, Quest., 2551;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 79, 492, 509, 512, 514, 554; II, p. 454;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 492, 506 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 393 urm., 504;
DEMOLOMBE, VII, 680-710, 712, 713, 715;
GARSSONET, IV, p. 556;
HUC, III, 442-444;
LAURENT, V, 43, 66, 67, 81-84, 86;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 588;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1950-1953;
SIREY, *Tutelle*, 933.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 749 urm.; (III. part. I, ed. 2-a, p. 848; III, part. II, ed. 2-a, p. 471, 476, n. 3, 477; V, p. 302, n. 1; X, p. 758); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 252, nota 1; *Observație*, sub. Cas. I, 13 din 17 Ian. 1907, Dreptul 25/1907; *Observație* sub. Cas, I, 73 din 13 Febr. 1909. Dreptul 42/1909; *Observație*, sub. Trib. Mehedinți, 3 Martie 1920. Dreptul 39/920; *Observație*, sub. Judec. ocol I, T.-Severin, 1461 din 25 Nov. 904. Curier Jud. 37/905. *Notă* sub. Cas. I, 687 din 20 Iunie, 1923. Jurispr. Gen. 4/1924, No. 246; *Notă* sub. Trib. Clermont-Ferand (Puy de Dome), 30 Aug. 1920. Jurispr. Gen. 15/924, No. 888;
CANTACUZINO MATEI, p. 83, 87, 88;
CERBAN ALEX., *Nota*, sub. Cas. I, 1373, din 18 Dec. 1922. Curier Jud. 22/923;
GEORGEAN N., *Nota*, sub. Trib. Dorohoi, 20 Nov. 1923. Jurispr. Gen. 15/1924, No. 868;
HOZOC D., „*Concluzii*", Curier Jud. 44/1914;
NACU, I, p. 324, 617, 623, 632, 633;
POLICHRON. DEM., *Nota* sub. Cas. II, 68 din 30 Martie 1921. Pand. Rom. 1922, I, 139.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. După art. 408, autorizarea consiliului de familie este cerută în cazul intentărei unei acțiuni ce ar aveà de obiect un imobil sau asupra unei învoeli, iar nu când tutorii sunt chemați a se apără contra unei acțiuni intentate contra lor, în care caz atare autorizare nu este cerută de legiuitor. (Cas. I, 145/Mai, 4/76, B. p. 200).

2. Dispozițiile art. 408 sunt aplicabile numai în caz când tutorele voește să intenteze o acțiune sau să facă o transacțiune. Când însă e vorba de o acțiune intentată de către chiar părțile interesate pe când se aflau în viață, și dacă procesul are a se judecă de curte după apelul adversarului, tutorul ne având alt rol de cât acela de defendor, nu e loc de o prealabilă autorizare a consiliului de familie. (Cas. I, 294/Oct. 11/82, B. p. 955).

3. Incât privește autorizația ce tutorele este dator a cere și obține de la consiliul de familie când este vorba de o acțiune care ar aveà de obiect un drept asupra unui imobil, etc., această dispozițiune fiind creată exclusiv în interesul minorului, numai el singur este în drept a cere nulitatea, când prin neobservarea formalității edictată de acest articol, s'ar fi jicnit interesele sale. (Cas. I, 426/Dec. 9/83, B. p. 1177).

4. Art. 408 este relativ exclusiv la acțiunile ce un tutor ar intentà în numele minorului și care ar aveà de obiect un drept asupra unui imobil. Dacă dar acțiunea inteutată de tutor are de obiect cererea de a se recunoaște minorilor un drept de succesiune în averea lui *de cujus*, iar nu revendicarea vre-unui imobil, art. 408 nu se aplică în specie. (Cas. I, 67/Febr. 20/85, B. p. 106).

5. Art. 408 se referă la intentările de acțiuni care nu se pot face de tutori fără avizul consiliului de familie. In caz însă de urmărirea unui imobil al minorilor, tutorele fiind chemat în instanță ca defendor, nu e nevoe de avizul consiliului de familie pentru ca să

poată stà în instanţă în calitate de defendor. (Cas. II, 17/Febr. 19/86. B. p. 161).

6. Tutorul *ad hoc*, însărcinat de a reprezentà pe un interzis cu ocaziunea unui proces, nu are dreptul a-l reprezentà şi în urmărire asupra averei interzisului făcută de cel ce a câştigat procesul în fond contra interzisului. In asemenea circumstanţe interzisul este în drept a revendicà imobilul ce i s'a vândut, şi conform art. 501, 512, 735 alin. II şi III şi art. 736 pr. civ. urmeaza a se declarà ca nule toate formalităţile efectuate pentru vânzarea silită a imobilului şi adjudecarea lui, pe câtă vreme tutorul *ad hoc* în chestiune nu aveà dreptul să reprezinte pe interzis ca debitorul urmărit la îndeplinirea acelor formalităţi prescrise sub pedeapsă de nulitate, şi pe câtă vreme numai cerând şi obţinând anularea acelor acte poate interzisul se repare dauna ce i s'a cauzat prin vânzarea silită a imobilului său. Apoi, după textul şi spiritul art. 1803 urmează a se declarà nulă şi vânzarea imobilului în chestiune făcută de catre adjudecatar unui terţiu căci acesta nu puteà sa aibă, asupra acelui imobil, decât tot aceleaşi drepturi ce aveà şi adjudecatarul autorul său. Iar terţiul cumparator nu poate opune contra revendicarei exercitată de interzis că adjudecatarul vânzator fiind responsabil catre dânsul de evicţiune, şi interzisul reprezentând pe vânzător ca erede, ar urmà să i se respingă acţiunea în revendicare după principiul *quem de evictione tenet actio eumdem agentem repellit exceptio*. Căci după art. 405 şi 454, interzisul n'a primit şi n'a putut primì succesiunea în chestiune de cât sub beneficiul de inventar, şi dupa art. 713 averea proprie a eredelui nu poate şi nu trebue sa sufere nici o pierdere din cauza daraverilor succesiunei primita de dânsul sub beneficiul de inventar, şi prin urmare un asemenea erede trebue sa aibă dreptul de a exercità ori ce acţiune de revendicare, fie direct contra succesiunei, fie contra celor de al treilea cari ar deţine averea revendicată cu veri ce titlu de la *de cujus*, fără să i se poată opune acelui erede excepţiunea de mai sus, căci alt-fel aceasta ar însemnà că el e silit a pierde o parte din averea sa proprie, ceea ce nu e admisibil. (Apel Iaşi. II, 13 Febr. 19/86, *Dr*. 45 86).

7. Dacă imobilul a fost pus în urmărire pe comptul tutricei legale a fiilor săi minori, nu e nevoe nici de recunoaşterea tribunalului nici de consiliul de familie pentru a se puteà ordonà de către tribunal vânzarea acelui imobil, de oare ce nu e vorba de cât de apărarea intereselor minorilor, care incumbă de drept tutorului legal, fără ca sa aibă nevoe pentru a puteà face aceasta apărare de vreo autorizare. (Cas. II, 17/Febr. 19 86, B. p. 160; Cas. II, 24/Mart. 11 87, B. p. 239).

8. Acţiunile personale cari au de obiect mobile, tutorul le poate intentà şi stà în judecată fără autorizarea consiliului de familie, de care n'are nevoe nici pentru a răspunde la interogatoriu, caci interogatoriul este un mijloc de probaţiune şi nu o transacţiune în cuprinsul art. 1704. (Trib. Bacău, 204, Sept. 15 88, *Dr*. 69 88).

9. Nu este oprit prin art. 408 de a încuviinţà la o acţiune mobiliară cum e cererea unei sume de bani, şi prin urmare se poate prea bine renunţà la dreptul de apel fara a fi necesitate de avizul a trei jurisconsulţi. O asemenea împrejurare nu se poate asemănà cu o transacţiune care presupune concesiuni şi pierderi reciproce. (Apel Buc. III, 172, Iunie 21/88, *Dr*. 63 88).

10. Tutorul defendor într'o acţiune imobiliară trebue sa aibă autorizarea consiliului de familie, după art. 408. Legiuitorul se exprima categoric că tutorul chemat în judecată nu poate a încuviinţà, adică a se învoì, a accedà la o asemenea cerere fară autorizarea consiliului de familie. A se zice că această dispoziţiune e relativă la transacţiunile ce un tutor poate face asupra averei minorului, ar fi a da intenţiunei legiuitorului un scop cu totul altul de cât acel ce l'a avut în vedere căci altfel cum s'ar puteà explicà dispoziţiunile art. 413, care zice că în transacţiuni tutorul va aveà autorizarea consiliului de familie, de care nu ar mai fi avut trebuinţă dacă s'ar fi specificat prin art. 408 această dispoziţiune. In fine, grija ce se cere de câte ori sunt în joc interesele minorilor motivează în de ajuns dispoziţiunile art. 408 şi intenţiunea ce a trebuit să aibă legiuitorul de a îngrădì pe cât se poate mai avantagios aceste interese, de câte ori a fost vorba de ele. (Trib. Suceava, 3807, Nov. 23 89. *Dr*. 81/89).

11. Acţiunea posesorie, nu aparţine de cât persoanei ce, având posesiunea unui lucru, a pierdut-o sau a fost turburata în posesia sa. Deci tutoarea legală a copiilor săi minori, având uzufructul legal al averei lor, are dreptul personal de a intentà acţiunea posesorie contra turburătorilor, fără să fie nevoe a invocà calitatea de tutoare şi a obţine autorizarea consiliului de familie. (Cas. I, 25/Ian. 24 92, B. p. 42).

12. Art. 408 prescrie că tutorele nu poate, fără autorizarea consiliului de familie, să încuviinţeze, adică să adereze la o cerere în contra minorului având de obiect un drept asupra vreunui imobil; or, faptul tutorului de a

fi asistat înaintea tribunalului la vânzarea silită a imobilului pupilului său, nu este echivalent cu ipoteza prevăzută de art. 408. (Cas. II, 109 Iun. 8 92, B. p. 636).

13. Prin art. 408 se cere autorizarea consiliului de familie numai în cazul când tutorul porneşte judecată relativă la drepturile imobiliare ale minorului sau se învoeşte la o cerere relativă la acele drepturi. Rezultă dar de acì că tutorul poate răspunde la o acţiune fie şi imobiliară, adică sa respingă pretenţiunile unui al treilea, fară a fi autorizat. (Cas. I, 283 Sept. 11/84, B. p. 676). Când dar e vorba de exproprierea unui imobil aparţinând unor minori, tutorul poate stà în judecată pentru minori şi fară autorizaţiunea consiliului de familie, întru cât nici nu se poate opune la o asemenea cerere fiind vorba de o înstrăinare silită ordonată de legea de expropriere. (Cas. II, 196/Nov. 24/92. B. p. 1058).

14. Dispoziţiunile art. 408 din Codul civil, fiind edictate exclusiv în favoarea minorului, numai dânsul este în drept a cere nulitatea, când, prin neobservarea formalităţilor prescrise, s'ar atinge interesele sale. (Cas. I, 164 97, B. p. 539).

15. Tutorul, într'o acţiune având de obiect un drept asupra unui imobil, nu numai ca reclamant, dar şi ca defendor, are necesitate de autorizaţiunea consiliului de familie spre a sta în judecată în numele minorilor, fie de a încuviinţă la o asemenea cerere, fie de a se apară în contra ei, potrivit înţelesului art. 408 din C. civil. (Trib. Botoşani. *Dr.* 23 901. In sens contrar: Cas. I, 562/904, B. p. 1799).

16. Când se pune în discuţie un drept, ce minorul pretinde că ar aveà, într'un imobil urmarit, tutorul trebue să aibă autorizarea consiliului de familie, pentru a puteà face şi susţine contestaţia în numele minorului. (Cas. II, 197 904, B. p. 827).

17. Autorizaţia consiliului de familie nu e necesară, atunci când tutorul nu face decât continuă judecata pornită de autorul minorilor într'o acţiune imobiliara. (Cas. I, 18 Ian. 1906, B. p. 26).

18. Tutorele nu poate porni acţiune în numele minorului, având de obiect un drept asupra vre-unui imobil fără artorizaţiunea Consiliului de familie. (Cas. I, 7 Sept. 1907, B. p. 1284).

19. Chestiunea privitoare la capacitatea minorilor de a stà în instanţă, fiind de ordine publică, se poate ridicà direct în Casaţie. (Cas. I, 7 Sept. 1907, B. p. 1284).

20. Din dispoziţiunile art. 408 codul civil rezultă că autorizarea consiliului de familie se cere numai în cazul când tutorele porneşte judecată, având de obiect un drept asupra vre-unui imobil, sau se învoeşte la o cerere relativă la un asemenea drept, iar nu şi in cazul când minorul este chemat în judecată şi tutorele nu face decât să apere interesele lui cu privire la imobilul în litigiu. (Cas. I, 19 Dec. 1908, B. p. 2067).

21. Dispoziţiile art. 408 cod civil, privitoare la autorizaţia consiliului de familie, când e vorba de intentarea unei acţiuni sau de apararea contra unei acţiuni ce ar aveà de obiect un drept asupra unor imobile din averea minorilor nu se aplica şi la vanzarile silite. (C. Apel Buc. s. I, Dreptul 60 din 1908, p. 568).

22. Numai atunci când tutorul voeşte să intenteze o acţiune imobiliară sau sa încheie o tranzacţiune are trebuinţă de autorizaţia consiliului de familie, iar nu şi în cazul când este pârât, în care caz el poate răspunde la o acţiune chiar imobiliara, fără a aveà o asemenea autorizaţie. (Cas. I, 20 Mai 1911, B. p. 646).

23. Autorizarea consiliului de familie cerută de art. 408 c. civ., nu se aplică la vânzarile silite de imobile aparţinând minorilor, căci urmărirea facută de creditor nu poate sa depinda de autorizarea dată de consiliul de familie tutorului, de a reprezentà pe minor în instanţa de urmarire. (Cas. I, decizia No. 694, din 25 Noembrie 1913, dată după divergința; „Jurispr. Rom." 1914, p. 33).

24. Acţiunea posesorie, fiind un act eminamente de administraţie, poate fi intentata de tatal firesc al minorului adoptat de un terţiu, chiar fara să aiba autorizarea consiliului de familie, de oarece din dispoziţiile combinate ale art. 313 şi 343 c. civ., rezulta ca copilul adoptat va ramâne în familia sa fireasca în care îşi va păstrà şi toate drepturile sale, tatal firesc administrând averea personala a copilului adoptat de un terţiu. (Cas. I, No. 153, 1914, „Jurispr. Rom." 1914 p. 262).

25. Autorizarea consiliului de familie dată unui tutor care în urmă s'a dezistat de tutela şi a fost înlocuit cu altul, serveşte şi acestui nou tutore, caci autorizarea ceruta de lege este dată nu în vederea tutorului ci a intereselor minorului. (Cas. I, No. 595, 1914, „Jurispr. Rom." 1915, p. 149).

26. Nu este de ordine publica formalitatea autorizărei tutorelui de către consiliul de familie de a stà în judecată, astfel ca dacă omisiunea acelei formalităţi n'a fost invocată la instanţa de fond, nu poate fi invocată direct la Curtea de casaţie. (Cas. s. I, 596 915 C. Jud. 9 916).

27. a) După art. 408 c. civ. tutorul nu poate exercità in numele minorului, o acţiune având de obiect un drept imo-

biliar nici a încuviinţà o asemenea cerere, fără autorizaţia consiliului de familie şi după art. 65 L. jud. ocoale sub imperiul căreia a avut loc litigiul, asemenea autorizare puteà fi înlocuită cu acea a judecatorului dată în instanţă.

b) Deşi art. 408 menţionat cuprinde numai o formulă prohibitivă, totuşi este necontestat in drept, că această prohibiţie atrage nulitatea virtuală şi relativă din însăşi neîndeplinirea formelor legale, autorizarea fiind în specie prescrisă ca o protecţiune suplimentară, bazată pe incapacitatea minorului, iar această incapacitate fiind socotită ca interesând ordinea publică, nu se poate derogà dela dispoziţiile ei, în conformitate cu art. 5 c. civ. (Trib. Mehedinţi, 3 Mart. 1920. Dreptul 39/920).

28. Actele îndreptate în contra unor minori, se pot îndeplinì faţă cu mama tutrice legală, fără ca aceasta să aibă nevoe de o abilitare din partea consiliului de familie. (Cas. II, 68 din 6 April 1921, Jur. Rom. 14/921, Pand. Rom. 1922, I, 139, Pand. Rom. 1922, III, 59).

29. Ordonanţele prezidenţiale necauzând nici un prejudiciu fondului dreptului, tutorii, minorii emancipaţi, femeele măritate, Statul şi în genere toate stabilimentele publice, nu au nevoe de nici o autorizaţie sau asistenţă pentru a reclamà sau a se apăra în asemenea materie. (Trib. Dorohoi 1 Nov. 1921. Dreptul 32/922).

30. Hotărîrea contra minorilor cu privire la un bun imobiliar al lor, obţinută într'un proces, în care dânşii au fost reprezentaţi de către tutorele neautorizat de consiliul de familie a sta în proces, este izbită, pe temeiul art. 408 şi 1166 c. civ. de o nulitate relativă în favoarea minorilor, cari după ajungerea la majorat o pot atacà, fie pe cale principală, fie pe cale de apărare, căci fiind minori, nu au fost în măsură de a exercità contra ei căile de atac. (Cas. I, 1373 din 18 Dec. 1922. Curier Jud. 22/923).

31. Tutorul unui minor sau interzis nu are nevoe de autorizaţia consiliului de familie în acţiuni privitoare la arendarea bunurilor incapabililor, art. 408 c. civ., fiind aplicabil numai la acţiunile privitoare la drepturile reale imobiliare. (Trib. Dorohoi 1 Nov. 1921. Dreptul 32/922; Cas. I, 687 din 20 Iunie 1923. Jur. Gen. 1923 No. 1079, Jur. Gen. 1924 No. 246, Jur. Rom. 20/923).

32. Cu toate că potrivit art. 408 c. civ., tutorul poate încuviinţà la o acţiune intentată contra minorilor, cu autorizaţia consiliului de familie, însă o astfel de achiesare din partea tutorului nu poate aveà loc decât în cazul când nu se poate invocà în favoarea minorilor nici o apărare. (C. Apel Iaşi s. I, 10 din 7 şi 13 Febr. 1924. Dreptul 21/924).

33. Autorizaţia consiliului de familie este necesară numai când tutorul intentează o acţiune imobiliară, iar nu şi în cazul când el este chemat în asemenea acţiune ca pârât, mărginindu-se numai la a apăra interesele minorilor în contra altora. (Cas. I, 706 din 7 Mai 1924. Jur. Gen. 1924 No. 2072).

34. A se vedeà : Art. 344 cu notele 2, 5, 8; art. 346 cu nota 1; art. 401 cu notele 10, 16; art. 402 cu notele 1, 2, 8, 9, 10; art. 1166 cu nota 3.

Art. 409. — Asemenea autorizare va fi trebuitoare tutorelui pentru facere de o împărţeală pornită în contra minorelui. (Civ. 408, 410 ur., 728 ur., 747; L. jud. oc. 42; Civ. Fr. 465).

Text. fr. Art. 465. — La même autorisation sera nécessaire au tuteur pour provoquer un partage; mais il pourra, sans cette autorisation, répondre à une demande en partage dirigée contre le mineur.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 463; I, ed. 5-a, p. 705, 720;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, IV, 559;
Baudry et Wahl, *Successions*, II, 2229;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 492, 513;
Dalloz, *Rép.* Minorité-tutelle, 515 urm.; *Suppl.* Minorité tutelle, 506 urm.;
Demolombe, VII, 720;
Huc, III, 444;
Laurent, V, 74;
Michaux, *Traité pratique des liquidations et partages*, ed. 4-a, 151 urm.;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 589;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1931, 1940.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 754 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 471, 476 n. 3, 477); *Observație*, sub. Cas. I, 73 din 13 Febr. 1909. Dreptul 42 1909;
CANTACUZINO MATEI, p. 88, 90, 260;
IONESCU I. IOAN, *Dota sub raportul înstrăinării*, p. 81;
NACU, I, p. 624, 625.

Jurisprudență.

1. Interpretarea după care tutorele are nevoe de autorizarea consiliului de familie numai pentru a face un partagiu voluntar e contrarie atât art. 408 și 409 c. civ., după cari tutorul, chiar ca pârât, și fără a se face vre-o distincțiune între partagiul voluntar și cel silit, are nevoe de autorizațiunea consiliului de familie, cât și art. 749, care nu declară definitive decât împărțirile făcute de tutori cu autorizarea consiliului de familie. (Cas. I, 122, Mai 11/88, B. p. 444).

2. Intru cât nu e vorba de un partagiu voluntar, ci de o împărțeală făcută în virtutea unei sentințe definitive, tutorul n'are nevoie de autorizarea consiliului de familie; prin urmare, nulitatea actelor făcute cu împărțeala, bazată pe lipsa acestei autorizațiuni, este inadmisibilă. (Apel Buc. III, 211, Oct. 3/87, *Dr.* 39/88).

3. Autorizarea consiliului de familie nu este necesară când minorul nu figurează singur în instanță, ci este alături cu un major care are un interes identic și într'o cauză indivizibilă, interesele minorului fiind astfel complect salvate. (Cas. I, 93/Mart. 5/93, B. p. 236).

Art. 410. — In ambe cazurile art. precedenți, tutorele va fi dator a consultà consiliul de familie în privința mijloacelor de apărare[1]. (Civ. 357 ur., 408, 409, 411; L. jud. oc. 42).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 760, 761; (III, part. II, ed. 2-a, p. 471, 476, n. 3, 477); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 252, nota 1; *Observație* sub. Cas. I, 73 din 13 Febr. 1909. Dreptul 42/909;
CANTACUZINO MATEI, p. 88, 90, 260;
NACU, I, p. 623.

Jurisprudență.

1. Tutorul nu poate reprezintà valabil pe minor într'o acțiune pornită contră-i pentru eșire din indiviziune decât numai după ce va fi consultat pe consiliul de familie în privința mijloacelor de apărare, însă dacă a omis a îndeplinì formalitatea prescrisă de art. 410 această unică împrejurare nu este suficientă pentru rescisiunea împărțelei, de oarece art. 951 dispune că minorul nu poate atacà angajamentul său pentru cauză de incapacitate decât în caz de leziune, formulă fundamentală care trebue să fie luată aminte în soluțiunea chestiunilor relative la acțiunea cunoscută generic sub denumirea de *restitutio in integrum* acordată minorilor. Această idee reese și mai vădit în diferitele ei aplicațiuni la acțiunea de anulațiune și rescisiune din art. 1157 și următori, și mai cu seamă în art. 1163. Deci acțiunea în rescisiune nu poate fi admisibilă, chiar pentru omisiunea celor mai esențiale formalități, dacă leziunea nu există, ocrotirea integrală a intereselor minorului fiind cu drept cuvânt singura prescripțiune a legiuitorului. (Trib. Iași, IV, 9 Ian. 21/84. *Dr.* 20/84).

2. Autorizarea consiliului de familie cerută de art. 408 c. civ., nu se aplică la vânzările silite de imobile aparținând minorilor, căci urmărirea făcută de creditor nu poate să depindă de autorizarea dată de consiliul de familie tutorelui, de a reprezentà pe minor în instanța de urmărire (Cas. I, No. 694, 1913; „Jurispr. Rom." 1914, p. 33).

3. Autorizarea consiliului de familie dată unui tutor care în urmă s'a dezistat de tutelă și a fost înlocuit cu altul, servește și acestui nou tutore, căci autorizarea cerută de lege este dată nu în vederea tutorului ci a intereselor minorilor. (Cas. I, No. 595, 1914; „Juris. Rom." 1915, p. 149).

Art. 411. — O împărțeală atingătoare de averea minorelui, ca să poată aveà tărie legiuită, trebuie să se facă prin jude-

[1] Acest art. 410, nu are echivalentul său în Cod. civ. francez. El este o inovațiune a legiuitorului român.

cătorie, în urma unei prețuiri făcută prin experți numiți de către tribunal și după îndeplinirea tutulor formelor legiuite. (Civ. 95, 409, 412, 734 ur., 743, 747, 749, 952, 1157, 1166, 1190, 1900; Pr. civ. 211 ur., 692, ur., 694 ur., 700; Civ. Fr. 466 § 1).

Text. fr. Art. 466 § 1.—Pour obtenir à l'égard du mineur tout l'effet qu'il aurait entre majeurs, le partage devra être fait en justice, et précédé d'une estimation faite par experts nommés par le tribunal de première instance du lieu de l'ouverture de la succession.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 454; I, ed. 5-a, p. 711; VI, p. 546;
BUFNOIR, *Propriété et Contrat*, ed. 2-a, p. 674;
CHAUVEAU ET CARRÉ, *L. de la proc.*, 9, 2505;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 513; ed. 1-a, III, p. 490, 512, 514;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 517 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 511 urm.;
DEMOLOMBE, XV, 642;
HUC, III, 446;
MICHAUX, *Traité pratique des liquidations et partages*, ed. 4-a, 581 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 589;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1941, 1963;
SIREY, *Partage*, 376.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 754 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 504, n. 3, 536, 862); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 186, 187;
CANTACUZINO MATEI, p. 88. 262;
GORUNEANU I. TULLIUS, *Observație* sub. Trib. Prahova, s. III, 381 din 13 Iulie 1923. Pand. Rom. 1924, III. 30. *Notă* sub. Trib. Prahova s. III, 381 din 13 Iulie 1923, Jur. Gen. 1924. No. 45;
NACU, I, p. 627; II, p. 150, 159;
PHERECHIDE GR., *Nota* sub. C. Apel Buc. s. I, 106 din 11 April 1924. Pand. Rom. 1924, II, 159;
SION FLORIN, *Nota* sub. C. Apel Iași, s. I, 16, din 17 Martie 1920. Pand. Rom. 1922, II, 168;
SPINEANU I. ALEXANDRU. *Nota* sub. Cas. I, 273 din 9 Martie 1923. Pand. Rom. 1923, I, 308;
STOENESCU D. DEM., *„Este admisibilă tranzacția în procesele de partaj când sunt minori?"* Dreptul 26/908; *„Tranzacțiile în împărțelele averii minorilor"*, Pagini Juridice, 15/1907;
TĂTARU G. V., *Președintele Tribunalului*, p. 63;
TITULESCU N., *Împărțirea moștenirilor*, p. 69.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Actul de partagiu făcut fără îndeplinirea formelor prevăzute de art. 411, adică fără avizul consiliului de familie și omologarea tribunalului, formalități pe care legea le cere imperios pentru salvgardarea intereselor minorului, este nul și de nul efect în cât privește pe minor. Aceste forme fiind atașate la natura și importanța actului, iar nu la persoana care a contractat, nu poate aveà loc distincțiunea dacă actul e făcut de tutore sau de însuși minorul, în ambele cazuri actul fiind nul pentru lipsă de forme. (Apel Buc. I, Nov. 29/75, *Dr.* 5/76).

2. Partagiul în care figurează minori nu se poate face de cât în formele prescrise de art. 411 și 412. Formalitățile prescrise de aceste articole, adică numirea experților prin prestare de jurământ, vânzarea bunurilor prin licitațiune, etc., sunt atâtea garanții de cari legiuitorul în înțelepciunea lui, îngrădește partagiul minorilor pentru a-i pune la adăpost de cupiditatea comoștenitorilor lor. Independent de aceste formalitați, legea, prin art. 412. declarând orice altă împărțeală ca *nelegală*, a înțeles a exclude în mod imperativ ori ce altă cale pentru eșirea din indiviziune. Ast-fel fiind, nu

se poate pretinde ca pe cale de tranzacțiune se poate eși din indiviziune chiar între minori de oarece legea nu admite tranzacțiunea pentru minori de cât ca un rău necesariu și numai în cazul când minorul s'ar găsì încurcat într'un proces imprudent al cărui rezultat i-ar fi probabil funest, iar nici de cum în cazul când prin formele cerute de lege, bunurile ar fi fost estimate la justa lor valoare și vândute la licitațiune publică, adică la adăpost de orice înțelegeri ascunse și doloase făcute în scop de a despuià pe minori. (Apel Buc. II, 98, Mart. 30/83, *Dr.* 53/83).

3. Din art. 390 și urm. rezultă că legiuitorul a supus validitatea actelor tutelare la îndeplinirea unor formalități diferite pentru fie care act, luând în seamă natura și importanța lor. Ast-fel împărțeala atingătoare de averea minorilor, pentru a fi valabilă, legiuitorul a cerut îndeplinirea formalităților prevăzute în art. 411 și 412, pe când transacțiunea relativă la afaceri atingatoare de interesele lor a supus-o prin art. 413 la alte formalități cu totul diferite. Dacă aceasta a fost voința legiuitorului, nu e permis judecătorului ca să înlocuiască unele formalități prin altele, ori care ar fi motivul ce s'ar puteà invocà și prin urmare nu poate să facă un partagiu al averei minorilor prin îndeplinirea formelor cerute pentru transacțiune. Și ori cât de generali ar fi termenii art. 413 totuși aplicațiunea sa trebue să înceteze când e vorba de împărțeală, de oare ce acest act e supus prin art. 411 și 412 la anume formalități determinate și speciale. (Trib. Brăila, jurn. 585, Febr. 4/84, *Dr.* 23/84).

4. Daca între erezi se afla și un minor, partagiul succesiunei urmează sa se facă prin tribunal cu îndeplinirea formelor prescrise de codul și procedura civilă. Aceste formalități consistând principalmente în vânzarea prin licitațiune a imobilului succesiunei dacă nu se poate împarți, în formarea loturilor și tragerea lor la sorți între copartași, fiind prescrise în interesul minorului, tutorul poate, în virtutea art. 413, să consimtă pentru minor, sub forma unei transacțiuni cu îndeplinirea formelor de autorizare prescrise de art. 413, a se pune în lotul minorului singurul lot al succesiunei și aceasta în interesul minorului, înlăturându-se cu modul acesta aplicațiunea articolelor din procedura civila, care regulează formalitațile de îndeplinit când este a se face împarțiri și licitațiuni. — Dacă însă tutorul n'a fost autorizat de cât numai printr'un aviz al consiliului de familie, omologat de tribunal, ca să consimta la un atare mod de împarteală prin atribuțiune de loturi, autorizarea aceasta data tutorului ne fiind făcută în forma prescrisă de art. 413, s'ar puteà pune în discuțiune validitatea partagiului și cere anularea lui. Un asemenea drept însa și o asemenea acțiune aparține numai minorului în interesul caruia au fost prescrise formalitățile de îndeplinit când se face împărțeală cu minori iar nu și copărtașilor majori, cari, conform art. 952, nu pot cere anularea actului de partagiu întemeindu-se pe necapacitatea tutorului de a fi consimțit în numele minorului la facerea împărțelei în modul propus chiar de ei. Prin urmare, minorul fiind la adăpostul ori cărei acțiuni din partea copărtașilor săi majori, care ar tinde la anularea actului de partagiu, a cărui anulare tutorul nu o cere, partagiul urmează a se omologà. (Apel Buc. III, 203, Oct. 25/86, *Dr.* 79 86).

5. Din combinațiunea art. 411 și 734 c. civ., cu art. 694 pr. civ. rezultă ca expertiza constătătoare a ușurinței împărțelei în natură nu este obligatorie pentru tribunale. Apreciațiunea comoditatei sau incomoditatei partagiului este o chestiune de fapt, și ca atare tribunalul este singurul apreciator al necesității ordonărei expertizei și al faptului comodității partagiului în natură. Art. 694 pr. civ., a facut expertiza facultativă pentru tribunal chiar când sunt minori în cauză, spre a evità cheltuelile, a câștigà timp și a se înlăturà șicanele. (Trib. Ilfov, II, 285, Dec. 21/87. *Dr.* 5/88).

6. Legiuitorul pentru a evità gravele inconveniente la cari art. 411 ar fi dat naștere și care ar fi fost: cheltuelile frustratorii și pierderea de timp ocazionată de facerea expertizei, pe care erezii majori ar recunoaște-o inutilă, de oare ce imposibilitatea comoditatei împărțirei imobilului în natură ar fi manifesta, a revenit asupra sistemului adoptat, și prin art. 694 și 695 pr. civ., lasă în absoluta facultate a tribunalului a hotărî de este sau nu loc a se face expertiza. Aceasta dispozițiune nu vatamă interesele minorilor, pentru că legiuitorul îi pune sub ocrotirea înțelepciunei tribunalului, care pe a sa răspundere este dator a nu încuviințà nici o măsura pagubitoare averei minorilor (art. 368). Obiecțiunea că legiuitorul român traducând art. 971 pr. civ. franceza, corespunzător cu art. 695 pr. civ. română, și suprimând cuvintele *même s'il y a des mineurs en cause*, prin aceasta a înlaturat antinomia existentă la francezi între codul Napoleon și procedura civilă, rămânând în vigoare dispozițiunea din art. 411 c. civ., de a se face expertiză, este fără nici o valoare, de oarece prin art. 681 pr. civ. română legiuitorul dispune ca vânzarea să se facă conform „cu regulele din sectiu-

nea următoare" la întâmplare de a fi bunurile de odată şi ale majorilor şi ale minorilor. Or, în secţiunea notată de legiuitor aflându-se art. 694 şi 695 pr. civ., evident că şi atunci când sunt minori în cauză nu se modifică facultatea tribunalului de a hotărî ca partagiul să se facă ori nu în natură. Aşà dar, suprimându-se menţionatele expresiuni s'a evitat numai o repetire inutilă a aceluiaşi lucru fără a se introduce vreo inovaţiune. Şi cum legiuitorul lasă la discreţiunea judecătorului de a hotărî de a se face expertiza ori nu, reese de acì că tribunalul având alte elemente, precum o expertiză anterioară sau documentele proprietăţei, poate să estimeze singur imobilul, după datele ce are, fără a violà vre un text de lege. (Apel Buc. III, 122, Mai 9/88, *Dr.* 47/88).

7. După art. 411, 412 şi 749, partagiele între majori şi minori nu sunt legale şi definitive de cât dacă sunt făcute prin justiţie conform cu regulele prevăzute în cod. Aceste dispoziţiuni sunt absolute şi generale, nedistingând de loc între efectele unui asemenea partagiu în ceea ce priveşte pe majori şi în ceea ce priveşte pe minori. Iar art. 952 nu e aplicabil în specie, pentru că actele trebuind să fie conforme dispoziţiunilor speciale fie cărei materii, şi art. 749 conţinând o dispoziţiune specială partagiurilor, urmează că numai el trebue aplicat în specie. Deci dacă actul de partagiu intervenit între persoane între cari se aflau şi minori, nu e făcut prin justiţie şi cu formele cerute de lege, este ilegal şi ne-definitiv, adică un partagiu care n'a pus capăt stărei de indiviziune, atât în privinţa minorilor cât şi a majorilor; şi cum nimeni nu poate fi obligat a rămâne în indiviziune, urmează că chiar majorul poate cere nulitatea unui atare act de partagiu nedefinitiv, rămânând a cere pe căile legale un partagiu definitiv conform legii. Şi cum formalităţile prevăzute de legiuitor pentru partagiurile în care sunt interesaţi minori, fiind stabilite în vederea incapacităţii lor, urmează că ele sunt de ordine publică şi că nu se poate derogà de la ele. Ast-fel fiind, un partagiu nu se poate face nici sub forma unei cesiuni de drepturi succesorale, nici sub forma unei transacţiuni, chiar când aceste acte ar fi făcute cu formalităţile lor speciale cerute de lege, căci nici consiliul de familie, nici tribunalul nu pot derogà de la o lege de ordine publică. (Trib. Ilfov, II, Mai 4/88, *Dr.* 36/88).

8. Legiuitorul prescriind în termeni imperativi formele în cari trebue să se facă împărţeala atingătoare de averea minorilor, şi aceste forme fiind create de legiuitor în favoarea minorilor şi din cauza incapacităţii lor, urmează că sunt de ordine publică, şi ca atare nu se poate derogà de la ele. Or, garanţiile pe care legiuitorul le-a creat în favoarea incapabililor nu se pot înlocuì prin alte garanţii chiar dacă consiliul de familie, 3 jurisconsulţi şi tribunalul le-ar găsì îndestulătoare, pentru că nu este permis nici consiliului de familie şi nici unei alte instanţe judecătoreşti de a derogà la o lege de ordine publică. Urmează dar că împărţeala unei averi de minori nu se poate face prin transacţiune. Prohibiţiunea împărţelii averii minorilor prin transacţiune se justifică şi mai mult în legislaţiunea noastră, unde legiuitorul prin art. 743 spre diferenţă de art. 834 c. civ. francez permite împărţeala prin atribuţiune, adică prin darea părţilor în total, şi asemenea împărţeală este valabilă şi pentru minorii ai căror tutori ar fi autorizaţi de consiliul familiei, asemănat artic. 747 combinat cu art. 748. Deci şi din acest punct de vedere împărţeala între minori prin transacţiune nu poate fi admisă. (Trib. Suceava, Mai 1/90, *Dr.* 38/90).

9. Chiar atunci când este vorba de vânzarea bunurilor aparţinând numai minorilor, nu este necesară de cât o singură evaluare conform art. 684 pr. civilă, fiind că după art. 688 pr. civ., dacă la ziua fixată nu este cel puţin preţul însemnat, tribunalul, după împrejurări, va puteà să adjudece imobilul în aceeaşi zi cu preţul eşit sau să amâne vânzarea pentru un alt termen. (Trib. Ilfov, II, 621, Nov. 17/93, *Dr.* 80/93).

10. Procedura prevăzută de art. 684 pr. civ., care trebue să se urmeze atunci când se vând bunuri ale minorilor, nu-şi mai are locul când se vând bunuri aparţinând majorilor şi minorilor pentru eşire din indiviziune, şi deci bunurile trebue să fie vândute, ori care ar fi preţul eşit, independent de orice preţuire. Chiar art. 681 pr. civ., spune în mod categoric că acest avis al consiliului de familie nu va fi necesar dacă bunurile vor fi tot de odată şi ale majorilor şi ale minorilor, şi dacă vânzarea este cerută de dânşii, se va urmà atunci conform regulelor din secţiunea următoare. Or, după art. 694 şi 695 din această secţiune, estimaţiunea nu este necesară, şi tribunalul este în drept ca să ordone vânzarea cu sau fără preţuire după cum va crede de cuviinţă. (Trib. Ilfov, II, 621, Nov. 17/93, *Dr.* 80/93).

11. Impărţeala atingătoare de averea minorilor sau interzişilor nu se poate face prin tranzacţie, căci s'ar eludà precauţiile speciale prevăzute de lege, pentru garantarea intereselor celor incapabili. Dacă prin art. 413 se

permite tutorilor a curmà prin tranzacție pricini de ale minorilor, de aci nu rezultă însă că împărțirea averii minorilor se poate face prin tranzacție căci art. 413 nu a putut să desființeze dispozițiile precedente ale art. 411, ci a înțeles numai, că tutorii pot prin tranzacții să stingă contestații de drepturi între minori cu alte persoane (Cas. I, 366/94, B. p. 1065).

12. Impărțeala, atingătoare de averea minorilor, trebue să se facă prin judecătorie, orice altă împărțeală considerându-se ca nelegală. De aci rezultă că tutoarea nu poate tranzige, în ceeace privește această împărțeală, chiar când tranzacțiunea ar fi favorabilă minorilor. (Trib. Prahova II, C. Jud. 45 94; C. Apel Craiova s. I, 167 din 20 Sept. 1922, Dreptul 34 922, Pand. Rom. 1923, III, 61).

13. Tutorul putând cu îndeplinirea unor anumite formalități, face o tranzacție, conform art. 413 c. civ., asupra pricinelor atingătoare de interesul minorilor, nimic nu se spune ca el să facă o tranzacție pentru împărțeala atingătoare de averea minorilor, rămânând bine înțeles să se îndeplinească formalitățile prescrise de art. 413 c. civ. (C. Apel Buc. s. III 67 din 6 Mart. 1924. Jur. Gen. 1924 No. 948 și 1790).

14. A se vedeà : Art. 412 cu nota 3 ; art. 413 cu notele 13, 14, 15 ; art. 952 cu nota 10.

Art. 412. — Experții după ce vor depune jurământ înaintea președintelui tribunalului sau a judecătorului care îi ține locul, că își vor îndeplinì cu credință misiunea, vor procede la diviziunea lucrului de împărțeală și formarea loturilor, cari se vor trage la sorți în prezența unui membru al tribunalului. Orice altă împărțeală se va considerà ca nelegală. (Civ. 411, 734, 743; Pr. civ. 211, 700; Civ. Fr. 466 § 2).

Text. fr. Art. 466 § 2. — Les experts, après avoir prêté, devant le président du même tribunal ou autre juge par lui délégué, le serment de bien et fidèlement remplir leur mission, procéderont à la division des héritages et à la formation des lots, qui seront tirés au sort, et en présence soit d'un membre du tribunal, soit d'un notaire par lui commis, lequel fera la délivrance des lots.
Tout autre partage ne sera considéré que comme provisionnel.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 454; I, ed. 5-a, p. 711; VI, p. 540-543;
Bufnoir, *Propriété et Contrat*, ed. 2-a, p. 674;
Chauveau et Carré, Quest., 2007, 16°;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 513; ed. 1-a, III, p. 490, 512, 514;
Dalloz, *Rép.* Minorité-tutelle, 517 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 511 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, II, 226 bis;
Demolombe, XV, 608, 690-693;
Duranton, VII, 177:
Huc, III, 446, 447;
Laurent, X, 295;
Marcadé, art. 466, 831, n° 2;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1941, 1963.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 754 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 505 n. 4, 529, 536, 862); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 187, 191;
Cantacuzino Matei, p. 88;
Goruneanu Tullius, *Observație* sub. Trib. Prahova s. III, 381 din 13 Iulie, 1923. Pand. Rom. 1924, III, 30; *Nota* sub. Trib. Prahova s. III, 381 din 13 Iulie 1923. Jurispr. Gen. 1/1924. No. 45;
Nacu, I, p. 627; II, p. 150 urm.;
Pherechide Gr., *Nota* sub. C. Apel Buc. s. I, 106 din 11 April 1924. Pand. Rom. 1924. II, 159;
Sion Florin, *Nota* sub. C. Apel Iași s. I, 16 din 17 Martie 1920. Pand Rom. 1922, II, 168;
Spineanu I. Alexandru, *Nota* sub. Cas. I, 273 din 9 Martie, 1923 Pand. Rom. 1923, I, 308;
Stoenescu D. Dem., *„Este admisibilă tranzacția în procesele de partaj când sunt minori?"*. Dreptul 26/908;
Tătaru G. V, *Prezidentul Tribunalului*, p. 63.

Jurisprudenţă.

1. Intr'o împărţeală judecătorească, când moştenitorii vin la succesiune cu părţi inegale, art. 743 al. fin. C. c. permite ca Trib. să procedeze prin atribuţiunile loturilor în total sau între copărtaşi. Art. 412 C. c. nu este decât o inadvertenţă a legiuitorului nostru şi ca dovada sunt art. 747 şi 749, cari vin îndată după art. 743 şi cari, vorbind despre regulele cum să se efectueze împărţelile la cari participă minorii, trimit la dispoziţiile art. precedente ale secţiunei, între cari şi 743. (Trib. Ialomiţa, C. Jud. 32/902).

2. Art. 412, Cod. civil, care prevede tragerea la sorţ a loturilor când între moştenitori sunt minori, nu-şi are aplicaţia decât când loturile sunt egale sau când instanţele judecătoreşti nu găsesc ca este necesar a se face partagiul prin atribuţiune. (Trib. Botoşani. *Dr*. 19/908, p. 150).

3. Deşi un partaj voluntar în care nu s'au observat formele prescrise de lege pentru minori este nul, totuşi cererea de nulitate nu poate fi făcută de moştenitorul major şi capabil care a luat parte la act, de oarece nulitatea prevăzută de legiuitor, a fost prescrisă numai în interesul minorilor cari singuri o pot invocà atunci când vor ajunge în vârsta legitimă. (C. Apel Buc. s. I, 106 din 11 Aprilie 1924. Pand. Rom. 1924, II, 158).

4 A se vedea : Art. 411 cu notele respective; art. 413 cu notele 13, 14, 15.

Art. 413. — Tutorele nu va puteà precurma prin transigere pricini atingătoare de interesul minorelui decât numai cu autorizarea consiliului de familie, şi după avizul a 3 jurisconsulţii, arătaţi de procurorul tribunalului, aprobat de către tribunal, după ce va fi ascultat şi concluziunile procurorului. (Civ. 357, urm., 408, 419, 1164, 1166, 1704—1706, 1900; Pr. civ. 80, 339, 638 urm., C. com. 10, 12, 16; L. jud. oc. 42; L. Timbr. 18 § 21, 20 § 13, 39 § 8; Civ. Fr. 467).

Text. fr. Art. 467. — Le tuteur ne pourra transiger au nom du mineur, qu'après y avoir été autorisé par le conseil de famille, et de l'avis de trois jurisconsultes désignés par le procureur du Roi près le tribunal de première instance.

La transaction ne sera valable qu'autant qu'elle aurra été homologuée par le tribunal de première instance, après avoir entendu le procureur du Roi.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 453; I, ed. 5-a, p. 709, 710;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 595;
BAUDRY ET BARDE, *Obligations*, III, 2734;
CHAUVEAU ET CARRÉ, *Suppl.* quest., 1581 quinq;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 492, 516, 537, 555; ed. 1-a, III, p. 419, 513;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 556 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle 546 urm.
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, p. 509;
DEMOLOMBE, VII, 745, 747;
HUC. III, 448;
LAURENT, V, 96;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 591;
PANDECTES FR., *Minorité*, 816;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1955;
THIRY, I, 587.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 500, 753, 774 urm., 848; (III, part. II, ed. 2-a, p. 490, n. 3; VII, p. 383, 385, n. 3, 387; X, p. 189, 199, 200, 231);
CĂLCĂIU V. G., *„Poate tutorele face compromis?“*. Curier Jud. 31/921;
CANTACUZINO MATEI, p. 88, 260;
GORUNEANU I. TULLIUS, *Observaţie* sub. Trib. Prahova s. III, 381 din 13 Iulie 1923. Pand. Rom. 1924, III, 30; *Nota* sub. Trib. Prahova, s. III, 381 din 13 Iulie 1923. Jurispr. Gen. 1/1924. No. 45;
HOZOC D., *„Concluzii“* Curier Jud. 44/1914;
NACU, I, p. 631 urm ;

POPESCU A. C., *„Cum trebue să renunțe tutorul la dreptul de apel"*. Dreptul 32 1904;
SION FLORIN, *Nota* sub. C. Apel Iași s. I, 16 din 17 Martie 1920. Pand. Rom. 1922, II, 168;
SPINEANU I. ALEXANDRU, *Nota* sub. Cas. I, 273 din 9 Martie 1923. Pand. Rom. 1923, I, 308;
STOENESCU D. DEM, *„Este admisibilă tranzacția în procesele de partaj când sunt minori?"*. Dreptul 26/908; *„Tranzacțiile în împărțelele averei minorilor"*. Pagini Juridice 15 907;
ZAHARIA C. D., *„Tranzacțiile făcute de către tutori în numele minorilor"*. Curier Jud. 41/912.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Prin art. 413 se determină anume formalitațile ce trebue să îndeplinească un tutor pentru a precurmă prin transigere pricinile atingătoare de averea minorilor. Dacă dar nu s'au îndeplinit acele formalitați când tutoarea legală a cerut executarea deciziunii curții de apel, fară a mai face recurs, acest act de procedură nu se poate opune minorilor în privința cărora nu poate să renunțe numai ea singură la dreptul de a-i apără. (Cas. I, 306/84, Sept. 26 84, B. p. 716).

2. Prin renunțarea la dreptul de apel, tutorele nu face decât să scape pe minor de o pagubă, plătind o datorie la care e condamnat prin sentință judecatorească. Astfel fiind, în cazul acesta nu e vorba de o transacțiune în sensul prevăzut de art. 413 și 1706, ci de plata unei datorii pe care tutorele poate să o facă fără îndeplinirea prescripțiunilor acestor articole. (Cas. I, 152/Mai 3/89, B. p. 506).

3. Deși jurământul este asimilat cu transacțiunea de unde se conchide ca pentru a-l deferì tutorul sau pentru a-i fi deferit, trebue să se îndeplinească formalitățile relative la facerea unei transacțiuni de catre tutor. totuși trebue admisă o excepțiune la acest principiu în favoarea actelor care intră în libera administrațiune a tutorului singur, și care-i sunt personale acestui tutor încă în funcțiune în cursul procesului, căci ar fi de neînțeles ca, de exemplu, tutorul să poată da o chitanță de primirea unui capital datorit minorului, și să nu poată mărturisì sau jurà fără formalitațile ordinare că a primit acei bani. Astfel, tutorul poate fară îndeplinirea acelor formalități, prestà jurамânt asupra chestiunei dacă a închiriat un imobil al minorilor și dacă a primit chiria, căci aceste acte intră în libera administrațiune a tutorelui. (Trib. Dolj, II, 104, Mart. 31/92, *Dr.* 58/92).

4. După art. 50 și urm. din legea judecătoriilor de ocoale, judecătorii de ocoale n'au cădere în mod absolut d'a cunoaște vre-o chestiune imobiliară fie pe cale grațioasa, fie pe cale contencioasa, și conform art. 5 din legea actelor autentice, ei nu pot autentificà acte translative de proprietate imobiliară sau constitutive de drepturi reale asupra imobilelor. Cum dar s'ar puteà admite ca ei să autorize un tutor a transige asupra unui imobil? Fară temeiu dar tribunalul, bazat pe art. 62 leg. jud. de ocoale, s'a declarat necompetent de a omologà avizul consiliului de familie care autoriză pe tutor de a transige asupra unui proces pentru revendicarea unui imobil. (Trib. Buc. III. Mai 13 93, *Dr.* 47 93).

5. Prin art. 62 leg. judec. de ocoale regularea tutelelor locuitorilor săteni sunt de competința judelui de ocol; prin urmare judecătoriile de ocoale sunt indrituite a interveni în actele pentru a căror validitate codul civil cere intervenția justiției, dacă ele sunt relative la tutelele locuitorilor săteni. Deci, judecatorul de ocol este competinte să omologe avizul consiliului de familie pentru autorizarea tutorului de a transige asupra unui proces pentru pământ. (Trib Ilfov, I, Mai 3/93, *Dr.* 47 93).

6. Juramântul decizoriu fiind o transacțiune, nu poate fi deferit de către tutor mai înainte de a se îndeplinì dispozițiunile art. 413. Și îndeplinirea acestor dispozițiuni trebue facuta după cererea și staruințele tutorului, iar nu din oficiu de tribunal. Deci tribunalul ar comite un exces de putere numai în cazul când tutorul, propunând jurământul, ar cere amânarea spre a îndeplinì dispozițiunile art. 413 și tribunalul ar respinge o asemenea cerere de amânare. (Cas. II, 47 Apr. 12 93, B. p. 395).

7. Juramântul de credulitate nu se poate deferì sau referì tutorilor în alte ipoteze decât cele prevăzute în art. 1906, chiar dacă s'au îndeplinit formele prevazute de art. 413 c. c. Minorului emancipat i se poate, cu asistența curatorului și cu îndeplinirea formelor prevazute de art. 413 c. c., a i se deferì sau referì jurământul de credulitate și pentru ipoteze analoage celor prevăzute de art. 1906 c. c. (Trib. Dolj II, *Dr.* 12/95).

8. Formele cerute de lege, pentru ca minorul să facă în mod valabil un act de tranzacție, fiind relative nu la imobil ci la capacitatea lui, aceste

formalități sunt cele prescrise de statul personal al minorului, iar nu de legea română. (Cas. I, 94/905, B. p. 176).

9. Jurământul dat de un tutore, chiar fară îndeplinirea formelor prescrise de art. 413 codul civil, este valabil, întru cât prin acel jurământ nu s'a adus nici o vătămare intereselor minorului. (Cas. I, 185/905, B. p. 529).

10. Art. 405 c. civ., prevede în mod expres că tutorul nu va puteà refuzà sau primì o succesiune cuvenită minorului decât cu autorizațiunea consiliului de familie, fără a arătà că este nevoe și de avizul jurisconsulților și concluziunile Ministerului public așà cum cere pentru transacțiuni.

Prin urmare, instanța de fond dă o bună interpretare art. 405 c. civ., când hotărăște ca avizul consiliului de familie este suficient pentru a autorizà pe tutore să renunțe la o succesiune. (Cas. s. I, dec. No. 26 din 17 Ianuarie 1914; „Jurispr. Rom." 1914, p. 168; Curier Jud. 1914, p. 152).

11. Nulitatea rezultând din nerespectarea formelor prescrise de art. 413 c. civ., pentru abilitarea minorilor de a face o tranzacție nu poate fi invocată decât de minori.

Prin urmare, dacă se constată că în dovedirea cererei de raport comoștenitorul major a cerut jurământul decizoriu pe care l-a primit și prestat ceilalți comoștenitori între care sunt și minori, fără ca nici unii nici alții să facă vreo obiecțiune că minorii ar trebuì special autorizați de consiliul de familie, în asemenea împrejurări comoștenitorul major nu are calitate să invoace în recurs violarea art. 413 citat. (Cas. I, decizia No. 46, din 23 Ianuarie 1915; „Jurispr. Rom." 1915, p. 178, Curier Jud. 53/915).

12. Formalitățile cerute de art. 413 c. civ., pentru încheerea unei tranzacțiuni de către tutore nu au a fi îndeplinite și atunci când tutorul propune retractul litigios, de oarece deși retractul litigios ca și tranzacția are de efect de a pune capăt unui proces, însă tranzacția este un contract consensual iar retractul litigios este un mijloc de apărare pentru invocarea căruia legea nu puteà să ceară formalități speciale ca pentru încheerea unei tranzacții.

Autorizarea dată tutorului de către consiliul de familie de a face un împrumut necesar pentru a plătì prețul cesiunei și accesoriile dacă judecata va admite retractul litigios, implică autorizarea dată tutorului de a propune retractul litigios. (Cas. I, No. 54, 1915; „Jurispr. Rom." 1915, p. 194).

13. Acțiunea pentru ieșirea din indiviziune este o acțiune în lichidarea averei supusă partajului iar în cazul când ea are locul între majori și minori, nu poate fi făcută conform dispozițiilor art. 411 c. civ., decât cu îndeplinirea formelor prevăzute de acest text de lege, ori ce altă împărțeală fiind nelegală, după cum hotărăște art. 412 c. civ. Dacă legea nu permite a se face tranzacțiuni pentru operațiunile prevăzute la împărțeală, când sunt și minori în cauză, nu sunt însă de loc oprite tranzacțiunile în procesele prealabile celor de împărțeală, ca cele de revendicare, reducțiunea de liberalitate, simulație, anulare de testament, procese cari sunt străine împărțelii propriu zise, independent dacă se judecă incidentul în această acțiune sau pe cale principală.

Aceste din urmă procese, chiar când sunt minori, pot fi tranșate sau preîntâmpinate prin tranzacții, cari sunt perfect valabile, dacă sunt făcute cu paza formelor legale. (C. Apel Iași s. I, 16 din 17 Mart. 1920. Pand. Rom. 1922, II, 168).

14. Dacă prin art. 413 c. civ., se permite tutorilor de a curmà, prin tranzacțiuni, pricini atingătoare de interesul minorilor, îndeplinind formalitățile special prevăzute pentru aceste cazuri, — din această dispozițiune nu se poate deduce că împărțirea de averi în care și minorii au o parte, s'ar puteà face, chiar în cazurile când nu se ivesc contestațiuni, prin tranzacțiune. Intr'adevăr este inadmisibil ca legiuitorul să fi desființat prin art. 413 c. civ., indirect și imediat, dispozițiunile precedente din art. 411, 412 c. civ., ci de sigur a înțeles că, tranzacțiunile se pot face de tutori numai atunci când există contestațiuni de drepturi între minori și alte persoane iar nu și atunci când drepturile lor nu sunt determinate și urmează a fi determinate prin eșirea lor din indiviziune, pentru care legea prevede anume forme, cari nu pot fi înlocuite prin controlul și aprecierea consiliului de familie și al Tribunalului, cu ocaziunea efectuării tranzacțiunii relative la împărțirea atingătoare de averea minorilor.

Prin urmare partajul voluntar, sub formă de tranzacție, când asupra averii indivize au și minorii drept, nu este valabil. (Cas. I, dec. 273 din 9 Martie 1923. Jur Gen. 1923, No. 381; Pand. Rom. 1923, I, 308, Jur. Rom. 12/923, Dreptul 39/924).

15. Este adevărat că art. 411 cod. civ. prevede că o împărțeală atingătoare de averea minorilor, ca să poată aveà tăria legală, trebuie să se facă prin judecătorie, în urma unei prețuiri făcută de tribunal și după îndeplinirea tuturor formelor legiuite.

Insă prin art. 413 cod. civil se prevede că tutorul poate face tranzacții asupra unor pricini atingătoare de

interesul minorului, cu anumite formalităţi, şi anume: autorizarea consiliului de familie, avizul a trei jurişti numiţi de procurorul tribunalului şi aprobarea tribunalului, după ascultarea concluziunilor procurorului.

Dacă o transacţie poate fi referitoare la orice fel de interese ale minorilor, care uneori pot fi de mai multă importanţă de cât o împărţeală, de sigur nu e nici o raţiune ca transacţia să nu fie posibilă în cazul când ea este o afacere de împărţeală.

Prin urmare dispoziţia art. 411 cod. civ., nu trebue înţeleasă cu strictete, în cazul când e vorba de o tranzacţie prevăzută de art. 413 c. c. şi în consecinţă este admisibil în principiu ca tutorul să facă transacţie chiar când e vorba de împărţeală atingătoare de averea minorilor, numai dacă se îndeplinesc formalităţile prevăzute de art. 413 cod. civ. (C. A. Buc. III, dec. civ. No. 67 din 6 Martie 1924. Jur. Gen. 1924, No. 948 şi No. 1790, Bul. C. Apel 5-6/924).

16. A se vedeà: Art. 390 cu nota 17; art. 401 cu nota 10; art. 408 cu nota 9; art. 411 cu notele 2, 3, 4, 7, 8; art. 950 cu nota 2; art. 1190 cu notele 14, 15.

Art. 414. — Tutorele ce ar aveà cuvinte de nemulţumire însemnătoare pentru purtările minorului, va puteà să arate plângerile sale consiliului de familie, şi dacă el va fi autorizat de consiliu, va puteà cere punerea la popreală a minorelui conform cu regulele stabilite la titlul IX *Despre puterea părintească.* (Civ. 329—337, 357, urm., 390; Civ. Fr. 468).

Text. fr. Art. 468. — Le tuteur qui aura des sujets de mécontentement graves sur la conduite du mineur, pourra porter ses plaintes à un conseil de famille, et, s'il y est autorisé par ce conseil, provoquer la reclusion du mineur conformément à ce qui est statué à ce sujet au titre *de la Puissance paternelle.*

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 434; I, ed. 5-a, p. 674;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 449, 492, 500;
Dalloz, *Rép.* Minorité-tutelle, 390, 395; *Suppl.* Minorité-tutelle, 301, 385:
Demolombe, VII, 534;
Laurent, V, 5;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1879.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 476 urm., 477 n. 3, 715;
Cantacuzino Matei, p. 83, 204;
Nacu, I, p. 606;
Tătaru G. V., *Prezidentul Tribunalului,* p. 61.

Secţiunea VIII. — *Despre socotelile tutelei.*

Art. 415. — Fiecare tutore este dator a da seamă despre administraţiunea sa. (Civ. 416 urm., 419, 426, 454, 1541, 1753, 1762, 1991; Pr. civ. 653; L. jud. oc. 40; Civ. Fr. 469).

Text. fr. Art. 469. — Tout tuteur est comptable de sa gestion lorsqu'elle finit.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 486, 487, 490, 491; I, ed. 5-a, p. 752, 753, 755, 757;
Baudry et Chéneaux, *Personnes,* IV, 633, 636;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 519, 535;
Dalloz, *Rép.* Minorité-tutelle, 579 urm., 593 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 569 urm., 574 urm.;
Demolombe, VIII, 39, 55, 56, 106;
Huc, III, 454;
Duranton, III, 611, 615;

LAURENT, V, 128-131;
PANDECTES FR. *Minorité*, 956;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1969 urm.;
SIREY, *Compte de Tutelle*, 29.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 785 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 382);
CANTACUZINO MATEI, p. 93;
NACU, I, p. 647.

Jurisprudenţă.

1. Tutorul nu răspunde personal de daunele ce cauzează altora prin actele de administraţiune ale tutelei; dacă acele acte au adus foloase minorilor, numai minorii pot fi răspunzători către cei în'a căror daună s'au îmbogaţit; iar dacă actele au păgubit pe minori, tutorul răspunde numai către minori, şi către societate (art. 415 şi urm. c. civ., art. 330 c. pen.), şi aceasta fără a se mai discută dacă tutorul a depăşit mandatul său. (Trib. Fălciu, 173, Oct. 18/92, *Dr.* 1/93.

Art. 416. — Fieçare tutore, afară de tată şi mamă, şi aceştia numai pe timpul cât au uzufructul legal asupra bunurilor minorelui, este dator în cursul tutelei sale a arătà în scris la tribunalul[1]) ţinutal, la finele fiecărui an, starea administraţiunei sale; iar tribunalul, la întâmplare când tutorele este ales de către consiliul de familie, va fi dator a împărtăşì mai întâiu copie întărită de starea acestei administraţiuni consiliului de familie, care având a face luări aminte asupra împrejurărilor administraţiunei tutelei, le va adresà tribunalului în termen de 15 zile, după primirea copiei; trecând însă acest termen, atunci tribunalul, fără a mai aşteptà sus zisele luări aminte, va regulà cele de cuviinţă în privirea dărei de seamă din partea tutorelui. (Civ. 338, 343, 348, 415, 417 urm.; L. jud. oc. 40; L. Timbr. 39 § 8; Civ. Fr. 470).

Text fr. Art. 470. — Tout tuteur, autre que le père et la mère, peut être tenu, même durant la tutelle, de remettre au subrogé tuteur des états de situation de sa gestion, aux époques que le conseil de famille aurait jugé à propos de fixer, sans néanmoins que le tuteur puisse être astreint à en fournir plus d'un chaque année.

Ces états de situation seront rédigés et remis, sans frais, sur papier non timbré, et sans aucune formalité de justice.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 409-475; I, ed. 5-a, p. 735;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 636;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 483, 490;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 299, 410, 600 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 342, 577 urm.;
DEMOLOMBE, VII, 146, 630;
HUC, III, 457:
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 600;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1960.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 787 urm., 792; (III, part. I, ed. 2-a, p. 35 text şi n. 1); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 50;

1) Prin legea Judecatoriilor de Ocoale art. 39, regularea tutelelor, până la suma de 40.000 lei, este dată în competinţa judecătoriilor de Ocoale.

CANTACUZINO MATEI, p. 77, 93;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 65;
NACU, I, p. 648, 649.

Jurisprudenţă.

1. Mama tutoare legală, având uzufructul legal, nu trebue să deà seamă de venituri, şi prin urmare administrarea veniturilor averei nu e supusă controlului consiliului de familie. (Apel Iaşi, II, 163, Nov. 14/83, *Dr*. 11/84).

2. După art. 415, îndatorirea de a da seamă despre administrarea tutelei e impusă ori cărui tutor, fie el legitim, testamentar sau dativ. Şi după art. 416, această seamă, în ce priveşte pe tutorul legitim sau testamentar, trebue să fie dată tribunalului ţinutului, pe când gestiunea celui dativ trebue prealabil să fie supusă controlului consiliului de familie. Deci, tutorii testamentari ai averei defunctului nu pot fi ţinuţi a predà socotelile lor de cât numai tribunalului. (Apel Buc. III, 153, Sept. 6/93, *Dr*. 57/93).

3. Deşi din conţinutul art. 416 ar reeşi că numai tutorii aleşi de consiliul de familie ar fi obligaţi a împărtăşi, prin tribunal, consiliului de familie, compturile de administrarea averei, însa pentru o mai bună administraţiune şi un mai mare control, şi în consideraţiune că legea nu prohibe un atare control, este bine ca şi în cazul tutorilor testamentari gestiunea lor să fie împărtăşită consiliului de familie. Dacă legiuitorul ar fi înţeles, ca şi tutorii testamentari sa fie dispensaţi, ar fi spus-o clar, cum face pentru tutorii legali (art. 341, 343, 415), carora le atribue uzufructul averii minorilor. Din contra, din textul art. 416 se probează că intenţiunea legiuitorului nu este în acest sens. (Trib. Ilfov, I, Febr. 24 93, *Dr*. 57 93).

4. Mama naturală nu are dreptul de folosinţă asupra averei copiilor săi minori şi prin urmare este ţinută a da socoteala de administraţiunea sa. (Apel Buc. I. *Dr*. 51 99).

5. Un tutor care cheltueşte cu întreţinerea pupilului mai mult de cât i s'a fixat lunar de către consiliul de familie şi justifică în mod sincer şi real acest surplus de cheltueli, tribunalul este ţinut a omologà în totul avizul consiliului de familie iar nu în parte, cu ocazia depunerii compturilor anuale. (C. Apel Buc. s. IV, 89 din 18 Aprilie 1921. Curier Jud. 29 921).

6. A se vedeà: art. 338 cu notele 5, 7, 14; art. 347 cu nota 2; art. 380 cu nota 1.

Art. 417. — Tutorele care nu va depune în tribunal socotelile până în 15 zile după finitul anului, va puteà fi executat pentru predarèa lor de către tribunal [1]). (Civ. 416; C. p. 330; C. Calimach 318; L. Jud. oc. 40).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 792, 796 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 50, 52;
CANTACUZINO MATEI, p. 93;
NACU, I, p. 648, 649, 650.

Jurisprudenţă.

1. Dacă cineva a fost tutore de fapt de oarece dânsul a primit averea după inventariu şi a făcut toate actele de gestiunea acestei averi însuşindu-şi această administraţiune în locul soţiei sale, ce fusese numită tutoare prin testamentul părintelui minorului, dânsul este responsabil de consecinţele acestui fapt; şi instanţele de fond obligându-l a predà socotelile administraţiunii averii minorelui în care se ingerase, conform art. 417, n'au violat întru nimic art. 417, de oarece se constată că singur numitul prin autoritatea maritală şi-a însuşit gerarea acestei averi. (Cas. I, 337/75, Oct. 17/75, B. p. 270).

2. Legiuitorul, prin art. 417, dă facultate tribunalului d'a executà pe tutore pentru predarea socotelilor administrării averii ce i-a fost încredinţată; deci măsura luată de tribunal de a sili pe epitropul de fapt a predà socotelile, prin sequestrarea averii sale, este conformă cu spiritul art. 417. (Cas. I, 337, Oct. 17/75, B. p. 270).

---

1) Acest articol lipseşte la francezi. Cuprinsul său este inspirat din art. 318, Codul Calimach.

Art. 418. — La ieșirea sa din tutelă, tutorele este dator a da socoteli obștești pentru toată durata tutelei sale; spre acest sfârșit el este dator a întocmì două deopotrivă exemplare, care trecând prin consiliul de familie, se vor supune tribunalului cu observațiunile ce va fi făcut, rămâind tribunalului a le încuviințà sau nu, după împrejurări. Numai după predarea socotelilor obștești și încuviințarea lor de către tribunal, se va considerà tutorele desfăcut de tutela sa, fără jignirea dreptului rezervat pupilului devenit majore de a cere seama tutorelui de adiministrarea tutelei [1]). (Civ. 415 urm., 1540 urm; Pr. civ. 254; L. jud. oc. 40; L. Timbr. 39 § 8).

Doctrină străină.

Demolombe, VIII, 106, 109, 110, 114;
Huc, III. 455;
Laurent, V, 125, 126;
Marcadé, II, 278;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1970, 1972.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 790 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 78 nota); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 50;
Cantacuzino Matei, p. 93;
Nacu, I, p. 650, 651, 652;
Plastara G., *Nota* sub C. Apel Buc. s. I, 43 din 30 Sept. 1918. Curier Jud. 34-35/920.

Jurisprudență.

1. Incetarea tutelei se declară de tribunal sub formele legale. (Cas. II, 23, Mart. 5/85, B. p. 213). — A se vedeà și No. 1 de sub art. 434.

2. Art. 419 împedică orice convențiune între tutor și fostul său pupil prin care direct sau indirect s'ar tinde s'au s'ar ajunge la o dispensă de socoteli. Astfel, chitanța în care fostul pupil ar declarà: „nu mai am nici o pretențiune în privința averei imobile“, ascunde un adevarat abandon al averei pentru care tutorul trebue să dea socoteală, și echivalează cu o dispensă de compturi pe care legea nu o permite nici într'un caz și sub nici un motiv. (Apel Buc. I, 137, Mai 31/85, *Dr.* 58/85).

3. Faptul că epitropul, la eșirea sa din epitropie a dat compturi generale de administrațiunea sa, compturi cari s'au aprobat de consiliul de familie și de tribunal, nu impedecă pe minorul ajuns major de a cere din nou seamă dela fiecare epitrop pentru întreaga lui administrațiune. (Apel Iași, II, Februarie 10/87, *Dr.* 29/87).

4. Oricum ar fi modul cum s'ar terminà o tutelă, *ex parte minoris* sau *ex parte tutoris*, socotelile generale se dau numai astfel cum prescrie legea în art. 418, adică prin interventiunea justiției, pentru ca tutorul să se creadă legalmente desfăcut de tutela sa. Tot acesta e modul de desfacere al tutorului chiar când minorul se emancipează, însă în acest caz legea prevede că minorul trebue asistat de curatorul său (art. 426). Distincțiunea ce se pretinde că trebue făcută asupra art. 418, cum că această dispozițiune e privitoare numai când tutela încetează *ex parte tutoris* e arbitrară, de oarece legea în această secțiune, unde e cuprins art. 418, și care e intitulată *Despre socotelele tutelei*, nu arată un alt sistem de descărcarea tutelei când ea încetează prin ajungerea la majoritate a minorului, așà că acesta e singurul mijloc adoptat de legiuitorul nostru pentru desfacerea socotelelor tutelei ori cum ar încetà ea. Asemenea e fără temeiu obiecțiunea ce se face că la ajungerea majorității unei persoane nu mai poate funcționà consiliul de familie și că prin urmare dispozițiunile art. 418 nu sunt relative la minorul ajuns major, de oarece consiliul de familie ce se convoacă în acest caz pentru examinarea socotelelor nu face decât a îndeplinì o sarcină pentru timpul când aveà a-

1) Acest art. 418, ca și acel precedent 417, nu există in Codul civil francez. El este o inovațiune a legiuitorului român, inspirată de grija unei bune administrațiuni a averei minorilor.

ceastă calitate, adică pentru socoteli din timpul minorităţii, când sunt presupuşi că cunoşteau, urmariau şi controlau gestiunea tutorului şi că prezenţa şi controlul lor la darea socotelilor generale ale tutorului nu e decât ultimul act de protecţiune şi cel mai important ce aduc în sprijinirea intereselor minorului ajuns major. A susţine că, dupa art. 419, legiuitorul nostru a admis că tutorul se poate desface de socoteli prin o simpla convenţiune cu minorul ajuns la majoritate, este a admite că legiuitorul a lasat pe minorul ajuns major prada neexperienţei şi aviditatei vârstei sale, când, pentru a i se da mai curand în posesiune averea, e gata a da orice descărcare tutorului său fără a mai examinà cât de puţin socotelile tutelei. Ceeace dovedeşte mai mult că nu e acesta sistemul legei noastre pentru darea socotelilor, e că codul civil francez, care admite, conform art. 472, corespunzator art. 419 român, socotelile amiabile între minor şi tutor, cere ca aceste socoteli să fie însoţite „de compturi detaliate" fară de cari declaraţiunea de descărcare a minorului ajuns major către fostul său tutor a „nulă şi neavenita"; or, legiuitorul nostru suprimând aceste cuvinte din art. 419, corespunzator art. 472 francez, a înţeles prin urmare că singurul mod de descărcare al tutorului e acela prevăzut de art. 418, adică sub controlul justiţiei, căci altfel trebue să admitem că la noi, şi mai uşor decât la francezi, tutorul poate fi deadreptul descărcat de minorul ajuns major şi fără compturi detaliate şi piese justificative, adică cu o lipsă complectă de control pentru gestiunea tutelei lucru neadmisibil, când reese atât de evident din întregul sistem al codului nostru că legiuitorul s'a arătat mai minuţios şi mai sever ca legiuitorul francez în privinţa controlului şi socotelilor tutelei. De asemenea ar fi să atribuim legiuitorului nostru precauţiuni absurde când, conform art. 419, a interzis tutorului orice convenţiune, oricât de neînsemnată ar fi cu minorul ajuns major până ce tutorul nu va fi descărcat definitiv de tutela sa, şi pe de altă parte legea ar recunoaşte de valabilă convenţiunea chiar de desfacere socotelelor ce ar interveni între minorul ajuns major şi tutorul său, amiabil, fără control, fără compturi detaliate sau piese justificative, când ar fi în joc poate o avere însemnată a minorului ajuns major, lucru absolut inadmisibil, ceeace dovedeşte iar că legiuitorul nostru nu admite desfacerea definitivă a tutorului de gestiunea sa decât conform art. 418, adica socoteli supuse controlului justiţiei. Deci tutorul rămâne nedesfacut faţa cu minorul ajuns la majoritate daca n'a dat socoteli conform art. 418, sau dacă n'a pus diligenţa sa pentru ca tribunalul competent să-l descarce de acele socoteli, şi astfel minorul devenit major poate cere contradictoriu şi deadreptul în justiţie darea socotelilor dela fostul său tutor. Şi conform art. 419, orice convenţiune s'ar fi încheiat între tutor şi minorul ajuns major, chiar o declaraţiune de primirea socotelilor dela tutor, e fară tărie, dacă tutorul nu s'a desfăcut în mod definitiv de tutela sa conform art. 418. (Apel Buc. I, 73, Iun. 24 89, *Dr.* 27/90).

5. Descărcarea dată de minorul emancipat, asistat de curator, pentru gestiunea tatalui administrator legal, este valabila de oarece în speţă nefiind tutelă şi consiliul de familie, nu se pot aplicà art. 418 şi 419 C. civ. (Trib. Tecuci, *Dr.* 29/900).

6. Din momentul ce socotelile tutelei au fost depuse de tutor şi aprobate de Tribunalul care administrează tutela, competinţa acelui Tribunal încetează, aşa că acţiunile ce tutorul ar aveà în contra minorului pentru sumele cu cari acesta i-a rămas dator din timpul administraţiunei tutelei, fiind personale şi mobiliare, sunt de competenţa Tribunalului locului unde domiciliază minorul, conform regulei comune *„actor sequitur forum rei"* la care legea n'a făcut nici o derogaţiune în această materie. (Cas. I, 672 din 3 Oct. 1912, B. p. 1634, Curier Jud. 83/912).

7. Incheierea Tribunalului dată cu păzirea tuturor formelor cerute de lege, pentru administraţiunea bunurilor minorilor, constitue un titlu pentru tutor opozabil minorului, aşà că poate servi ca mijloc de probaţiune în justiţie. (Cas. I, 672 din 3 Oct. 1912, B. p. 1634, Curier Jud. 83/912).

8. In sistemul legislaţiunei noastre, tutela nu se poate închide şi tutorul nu poate fi legalmente desfăcut, nici chiar când pupilul a ajuns la majoritate, de cât cu obligaţia ca tribunalul din oficiu să ia în mod prealabil socoteală de gestiunea tutelei. (C. Apel Buc. s. I, 43 din 30 Sept. 1918, Curier Jud. 34-35/920).

9. A se vedeà: art. 419 cu notele respective.

Art. 419. — Orice convenţiune săvârşită între tutore şi între pupilul ajuns în majoritate, va fi fără tărie dacă ea va fi fost făcută înaintea expirărei unei luni dela desfacerea definitivă

a tutorelui. (Civ. 413, 416 urm., 418, 809, 1704, 1705 urm.; Civ. Fr. 472).

Text. fr. Art. 472. — Tout traité qui pourra intervenir entre le tuteur et le mineur devenu majeur, sera nul, s'il n'a été précédé de la reddition d'un compte détaillé, et de la remise des pièces justificatives; le tout coustaté par un récépissé de l'ayant-compte, dix jours au moins avant le traité.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 491-494; I, ed. 5-a, p. 758-762;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 639, 640, 641 urm., 691;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 522, 525, 533, 535; II, p. 231; ed. 1-a, III, p. 670;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle 642 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 603 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 286 bis, II;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, I, p. 346, 348; II, p. 379;
DEMOLOMBE, VIII, 60, 61, 67, 71, 76, 78, 86, 87, 92, 94, 168;
HUC, III, 454, 458, 459;
LAURENT, V, 151, 153, 165, 191;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 597;
PANDECTES FR., *Minorité*, 1106;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1724, 1975-1980;
THIRY, I, 594;
TROPLONG, *De la transition*, II, 1087.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 387, 504, 570, 740, 741, 782, 794, 799 urm., 812, 813; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 122; X, p. 199, 231, 232; XI, p. 283, 284); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 52; *Observație* sub. C. Apel Buc. s. I, 407 din 21 Dec. 1904. Curier Jud. 7/905;
CANTACUZINO MATEI, p. 93, 209;
NACU, I, p. 654, 655; II, p. 418, 850;
PLASTARA G., *Nota* sub. C. Apel Buc. s. I, 43 din 30 Sept. 1918. Curier Jud. 34-35/920;
RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub. C. Apel București s. I, 170 din 15 Sept. 1911. Dreptul 61/911.

Jurisprudență.

1. După art. 419 rezultă că ori ce convențiune savârșită între tutor și pupilul ajuns în majoritate va fi fără tărie, daca se va fi făcut înaintea expirărei unei luni de la desfacerea definitivă a tutorelui. Odată încetată calitatea de tutore, încetează cu dânsa și incapacitățile create de lege. Astfel, e valabil actul de cesiune intervenit între pupil și tutore după expirarea termenului de 1 lună de la încetarea tutelei. Argumentul tras din art. 418 că „numai după predarea socotelelor obștești și încuviințarea lor de către tribunal, se va consideră tutorul desfăcut de tutela sa“, se referă la administrațiunea tutorelui, iar nu la incapacități, caci incapacitățile tutorelui încetează cu majoratul minorului și fără ca tutorul să fi dat socotelile. (Apel Craiova, II, Oct. 28/81, *Dr.* 32/82).

2. Intențiunea legiuitorului a fost, nu de a oprì ori ce convențiune între fostul tutor și pupilul său ajuns la majoritate, ci numai pe acele relative la darea de socoteli, prin cari direct sau indirect fostul epitrop ar tinde la eludarea acestei obligațiuni. In adevăr, în acest caz fostul minor are nevoe de protecțiune, căci fiind fără experiență, grăbit de a-și dirige singur afacerile și de a pune mâna pe avutul său, el ar trece cu ușurință asupra socotelilor și ar subscrì fără a controlà ori ce convențiune în privința lor. Și dacă prin cuvintele „ori ce convențiune“ s'ar înțelege și acele ce nu sunt relative la socoteli, legiuitorul nu și-ar fi dat osteneala sa impiedice pe fostul minor, prin art. 809 de a dăruì și testă în favoarea ex-tutorului său. Prin urmare este valabilă vânzarea facută fostului tutore înainte de predarea compturilor generale. (Apel Buc. I, 137, Mai 31/85, *Dr.* 58/85).

3. Art. 419 din C. civ., după care ori ce convenție încheiată între fostul tutor și minorul ajuns major este nulă, dacă a fost făcută înaintea expirărei unei luni dela predarea socotelilor definitive, fiind un text excepțional, se aplică numai în cazul când tutela a încetat, prin ajungerea minorului la majoritate, nu însă și în cazul când minorul a eșit de sub tutelă prin emancipare, fie această emancipare expresă sau tacită. (Apel Buc. I, C. Jud. 7/905).

4. Prin art. 419 codul civil, legiuitorul, cerând o singură excepţiune la regula libertăţei convenţiunilor, şi anume că convenţiunea săvârşită între tutor şi pupilul ajuns la majoritate va fi fără tărie, dacă ea s'a făcut înnaintea expirărei unei luni de la desfacerea definitivă a tutorelui, o asemenea excepţiune nu se poate invocă şi de minorele emancipat, pentru anularea convenţiunei făcută de dânsul cu asistenţa curatorului său, întru cât excepţiunile sunt de strictă interpretare şi nu pot fi aplicate la alte cazuri de cât acelea anume prescrise de lege. (Cas. I, 126/905, B. p. 301).

5. O declaraţiune de descărcare data de fostul minor, fără a fi fost precedată de depunerea de socoteli şi acte justificative de către tutor, n'are nici o tărie, conform art. 419 c. civil, fiind socotită ca smulsă prin fraudă. de drept presumată în favoarea fostului minor. (Trib. Ilfov, I, *Dr.* 34/911, p. 267).

6. Dacă posterior acestei declaraţiuni, care nu operă o desfacere definitivă a tutorului, intervine un act de vânzare între tutor şi fostul minor, privitor la patrimoniul acestuia din urmă, acel act de vânzare este fără tărie, potrivit art. 419 c. civil, iar ratificarea acestui act dă tărie actului numai dacă îndeplineşte condiţiunile art. 1190 c. civil. (Trib. Ilfov I, *Dr.* 34 911, p. 267).

7. Vânzarea intervenită între fostul tutor şi expupila ajunsă la majoritate, nu poate fi nulă, chiar dacă această convenţie a fost săvârşită înaintea expirărei termenului de o lună de la desfacerea definitivă a tutorului, de oare ce textul art. 419 cod. civ., nu-şi are aplicarea de cât numai când e vorba de convenţii relative la darea socotelilor, iar nu şi la orice convenţii în general. cum e vânzarea. (Apel Buc. I, *Dr.* 61/911. p. 482).

8. Art. 419 c. civ., fiind o derogaţiune dela dreptul *comun* al libertăţei convenţiunilor, de oarece stabileşte incapacitatea tutorului de a trată cu fostul său pupil în termen de o lună dela lichidarea definitivă a socotelilor tutelei, nu se aplică de cât acelor convenţiuni cari au un raport direct sau indirect cu socotelile şi administraţiunea tutelei. (Cas. I, 419 din 7 Iunie 1913, B. p. 1346, Curier Jud. 56/913. In acelaş sens: Trib. Ilfov s. II, 427 din 10 Iunie 1921. Dreptul 24/921).

9. A se vedeà şi *notele* No. 2 şi 4 de sub art. 418).

Art. 420. — Dacă, după socoteli, tutorele va rămânea dator cu vreo sumă minorelui, acea sumă va purtà dobândă din ziua chiar a încheierei socotelilor tutelei.

Dobânzile pentru sumele cu care ar rămâneà dator minorele către tutore, nu vor curge decât din ziua după încheierea socotelilor definitive, în care se va fi făçut somaţiune de plată. (Civ. 1079, 1088, 1753; Civ. Fr. 474).

Text. fr. Art. 474. — La somme à laquelle s'élèvera le reliquat dû par le tuteur, portera intérêt sans demande, à compter de la clôture du compte.

Les intérêts de ce qui sera dû au tuteur par le mineur, ne courront que du jour de la sommation de payer qui aura suivi la clôture du compte

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 490; I, ed. 5-a, p. 756, 757;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes,* IV. 637;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 520, 533, 535;
DALLOZ, *Rép.* Minorité-tutelle, 627 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 593 urm.;
DEMOLOMBE, VIII, 133, 136;
HUC, III, 461;
LAURENT, V, 146;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 595;
PANDECTES FR., *Minorité,* 1028, 1030;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1973.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 729, 804 urm.; (III, part, I, ed. 2-a, p. 33; III, part. II, ed. 2-a, p. 391 n. 6; IV, part. I, ed. 2-a, p. 122; XI, p. 333);
CANTACUZINO MATEI, p. 93, 94;
NACU, I, p. 656, 657; II, p. 624, 630, 631.

CAPITOLUL III

Despre emancipaţiune [1].

Art. 421. — Minorele se emancipează de drept prin căsătorie. (Civ. 127, 431 urm., 1224, 1225; C. com. 10; Civ. Fr. 476).

Text fr. Art. 476. — Le mineur est émancipé de plein droit par le mariage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 540, 541; I, ed. 5-a, p. 831, 832;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 656 urm., 660, 752;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, p. 547;
DALLOZ, *Rép.* Minorite-tutelle, 786 urm.; *Suppl.* Minorité-tutelle, 685;
DEMOLOMBE, VIII, 185-187;
HUC, III, 466;
LAURENT, V, 195;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 601;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1994-1998;
SIREY, *Emancipation*, 152, 158;
THIRY, I, 600.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 823 urm.; (V, p. 520; X, p. 646); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 46, 47;
CANTACUZINO MATEI, p. 101;
DOGAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 21;
NACU, I, p. 660 urm.

Jurisprudenţă.

1. In legea română, neexistând o curatorie legală, femeia minoră căsătorită, deşi emancipată de drept prin căsătorie, totuşi are nevoe de a fi asistată, deosebit de soţul său, de un curatore ales de sfatul de familie, la toate actele pe care minorii emancipaţi nu lé pot face fără asistenţa unui curator. Astfel, excedentul venitului unui minor capitalizându-se, femeia căsătorită, minora, nu poate cere şi obţine acest excedent capitalizat, fără a fi asistată de un curator, cu toată autorizarea soţului. (Trib. Dorohoi, C. Jud. 77/903).

2. In sistemul legislaţiei noastre civile există două feluri de emancipări: o emancipare de drept, tacită sau implicită, care se operează prin simplul fapt al căsătoriei minorului — art. 421 c. civ. — şi alta expresă sau explicită, pentru fiinţa căreia e nevoie de împlinirea unor anumite formalităţi prevăzute de lege — art. 422 şi 423 c. civ.

Din compararea art. 197 c. civ. cu 451 c. civ., rezultă că emancipării de drept îi corespunde, ca efect, în cazul când emancipatul e femeie, o curatelă legală în persoana soţului major.

In toate celelalte cazuri, curatela e dativă.

Emanciparea e în principiu revocabilă (art. 431 c. civ.). Totuşi din însăşi redacţia art, 431 c. civ. — „emanciparea se va ridicà cu păzirea aceloraşi forme cu care s'a dat" — rezultă că revocabilitatea e numai de esenţa emancipărei exprese.

Urmează deci că emanciparea tacită e irevocabilă. Ea se menţine şi după desfacerea căsătoriei, fie prin moartea unuia din soţi fie prin divorţ.

Sunt şi alte motive care pledează pentru irevocabilitatea emancipării tacite:

a) această emancipare luând fiinţă printr'un text categoric de lege urmează să fie desfiinţată pe aceeaşi cale, — ori nu există nici un text de lege în acest sens;

b) revocarea emancipării tacite nefiind posibilă în starea de căsătorie,— căci rostul ei e tocmai de a scoate pe minorul soţ de sub puterea părintească sau de sub tutelă, situaţii necompatibile cu căsătoria, oricât de incapabil ar fi soţul emancipat pe această cale, — ea nu este posibilă nici după desfacerea căsătoriei.

Deci, în speţă, căsătoria dintre Elena P. Vieru şi N. D. Perşu fiind desfăcută prin divorţ, Elena P. Vieru, deşi minoră, continuă să rămână emancipată, urmând numai ca, prin schimbarea caracterului curatelii legale — a soţului — în dativă, să i se deà un curatore nou, ales de un consiliu de familie instituit în acest scop. (J. Oc. ru-

---

1) Emancipaţiunea în Codul Calimach şi Caragea se numea: *„ertare de vârstă"*. A se vedeà art. 230 231, 333 şi urm. din Codul Calimach şi Partea I, Cap. III din Codul Caragea.

ral Filiași-Doljiu. 4 Oct. 1922. Jur. Gen. 1923, No. 912).

3. Deși logic ar fi ca minora emancipată tacit prin căsătorie devenind văduvă să reintre sub puterea părintească sau sub tutelă pe baza principiului: cessante causa cessat effectus, totuși întrucât legea nu prevede nici o dispoziție expresă în această privință și cum decăderile de drepturi și incapacitățile nu se presupun, rezultă că emanciparea rămâne irevocabil dobândită minorului căsătorit chiar când el a rămas văduv sau s'a divorțat. (Judec. Ghergani 17 Iunie 1924. Jur. Gen. 1924. No. 1333; C. Apel Craiova s. I. 66 din 20 Mart. 1924. Bul. C. Apel 7/924).

Art. 422. — Minorele chiar necăsătorit, va puteà fi emancipat de către tatăl său, sau în lipsa tatălui, de către mama sa, când va fi îndeplinit 18 ani ai vârstei sale.

Această emancipare se va face prin singura declarațiune a tatălui sau a mamei, la tribunal, care se va publicà. (Civ. 431 urm.; Leg. Timbr. art. 21 § 24; Civ. Fr. 477).

Text fr. Art. 477. — Le mineur, même non marié, pourra être émancipé par son père ou, à défaut de père par sa mère, lorsqu'il aura atteint l'âge de quinze ans révolus.

Cette émancipation s'opérera par la seule déclaration du père ou de la mère, reçue par le juge de paix assisté de son greffier.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 541-543; I, ed. 5-a, p. 832-836; V, p. 144; VI, 94, 214;
Baudry et Chéneaux, *Personnes*, IV, 673, 674, 677;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 67, 421, 539, 548;
Dalloz, *Rép.* Minorité-tutelle, 767 urm., 774; *Suppl.* Minorité-tutelle, 677 urm.;
Demogue, I, *Sources des obligations*, I, p. 321;
Demolombe, VI, 405; VIII, 193, 194, 196, 197, 203, 204, 206-210, 227, 373 urm.;
Duranton, III, 655;
Huc, II, 351, 431; III, 468, 470-472, 475;
Laurent, V, 193, 197-202, 204;
Marcadé, art. 477;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 603 urm.;
Pandectes Fr., *Emancipation*, 84 urm.; *Minorité*, 94;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 1986, 1992;
Sirey, *Emancipation*, 33 urm.;
Thiry, I, 602.

Doctrină românească.

Alexandresco, II, ed. 2-a, p. 825 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 23, 72); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 46;
Cantacuzino Matei, p. 100, 202;
Docan P. George, *Minoritatea*, p. 22;
Flechtenmacher M., *„Care este înțelesul art. 422 al. 2 cod. civil ?"*. Dreptul 77/1904;
Nacu, I, p. 661, 662.

Jurisprudență.

1. Art. 422 și 423 prevăd două ipoteze: una când minorul poate fi emancipat de către tatău său, și în lipsa acestuia de către mama sa, fiind dată vârsta de 18 ani prin *singura declarațiune* a tatălui sau a mamei făcută la tribunal, și publicându-se; iar alta când minorul, neavând nici tată nici mamă, poate fi emancipat, însă numai la 20 ani împliniți, în urma deliberațiunei consiliului de familie, prin declarațiunea ce tribunalul împreună cu consiliul de familie va fi făcut în același act, că minorul este emancipat, tot de asemenea publicându-se. Din apropierea acestor două rostiri a legei rezultă că în primul caz, legiuitorul încrezător în prudența și afecțiunea părintelui în vieață, i-a dat exclusiv lui dreptul de a emancipà pe minorul său fiu fără nici o altă formalitate decât aceea pur și simplu a singurei sale declarațiuni la *tribunal*, pe când în secundul caz când lipsește minorului ocrotirea și grija firească a părinților, pe lângă deliberare și hotărîre

din partea consiliului de familie mai ordonă încă şi amestecul tribunalului, *care în chip judecatoresc* trebue să declare însuşi că minorul este emancipat. Astfel fiind stabilita odată această deosebire de texte, atât de clar exprimată, este în afara de îndoială că în specia art. 422, *tatăl sau mama emancipează,* pe când în specia art. 423 emancipează *consiliul de familie şi tribunalul,* de aceea expresiunea „la tribunal" din art. 422, nu însemnează că tribunalul trebue să ia act şi sa încheę lucrari aşà precum lucreaza ca *colegiu* dupa legea de organizare judecatorească, ci nu poate însemnà altceva decât designaţiunea oficiului la care se prezintă cererea de emancipare, indicaţiunea instanţei competente pentru a primi asemenea declaraţiuni. A se sustine contrariul este a amplificà fără raţiune legea şi a introduce formalităţi neprevăzute prin text în acte solemne, unde totul este de rigoare, şi când numai acele modalităţi sunt esenţiale, cari sunt impuse prin anume explicite texte de lege. Asupra înţelesului expresiunei „la tribunal" avem art. 331 care în cazul arestărei de copil, prescrie că tatăl se va adresà singur la *preşedintele tribunalului,* iar în art. 335, în ipoteza mamei văduve, aceasta nu va puteà arestà copilul său decât numai cu asistenta a două rude prin cerere adresată tribunalului, conform art. 331, adică preşedintelui, de unde rezultă că în terminologia obişnuită a codului, cuvintele *„a se adresà la tribunal",* ca formulă generală şi fără altă explicare, însemnează a se adresà la preşedintele tribunalului. Şi nu se poate excipa cu succes de textul art. 477 francez, pentru ca acolo se arata că cererea se va prezentà la judecatorul de pace asistat de grefier, care primeşte declararea de emancipare în cazul art. 422 român, ceeace însemnează că face o lucrare judecătorească asistat de grefier, prescripţiune ce nu există în codul nostru unde se vede lămurit că declaraţiunea se va aduce la tribunal şi nimic mai mult. In fine, de câte ori legiuitorul prescrie pentru validitatea actelor solemne o serie de postulate formale *ad solemnitatem* de atâtea ori explică şi enumără în modul cel mai clar formalităţile esenţiale acelor acte, precum la testamente şi mai cu seamă la testamentul mistic şi la donaţiuni, pe care de altfel nu pare a le favorizà, şi nu lipseşte nici odată de a sancţionà condiţiunile ce pune, cu pedeapsa nulităţei expres pronunţata, nelăsând astfel discuţiunei comentatorului putinţa de interpretare. Aşà dar, întru cât nu există text special pentru a se adăogà la formalităţile prescrise prin art. 422, şi nefiind permis de a le introduce pe cale de interpretare, nu se poate cere ca tribunalul în complect să ia act de declaraţiunea de emancipare a părinţilor copilului. (Apel Iaşi, II, 148, Oct. 14/92, *Dr.* 10/93).

2. Formele în materie de emancipare, ca şi în materie de adopţiune, sunt solemne şi dacă nu se cere termeni sacramentali, totuşi intenţiunea tatălui sau a mamei de a emancipà trebue sa fie constatată în mod cert şi expres. Publicaţiunile cerute de lege în materie de emancipare trebue făcute din ordinul trib. civil, şi nu în extract ci în extenso. (Trib. Ilfov comerţ. *Dr.* 9 din 1906).

3. A se vedeà art. 423 cu notele 1, 2.

Art. 423. — Minorele ai cărui tată şi mamă au încetat din vieaţă va puteà asemenea fi emancipat, însă numai după ce va fi împlinit vârsta de 20 ani, şi dacă consiliul de familie va găsì de cuviinţă.

In acest caz emancipaţiunea va rezultà din deliberaţiunea consiliului de familie şi din declaraţiunea ce tribunalul dimpreună cu consiliul de familie va fi făcut în acelaş act, că minorele este emancipat.

Incuviinţarea emancipaţiunii se va publicà [1]). (Civ. 356 urm., 366, 424, 431 urm.; Pr. civ. 638 urm.; Civ. Fr. 478).

Text. fr. Art. 478. — Le mineur resté sans père ni mère pourra aussi, mais seulement à l'âge de dix-huit ans accomplis, être émancipé, si le conseil de famille l'en juge capable.

En ce cas, l'émancipation résultera de la délibération qui l'aura autorisée, et de la déclaration que le juge de paix, comme président du conseil de famille aura faite dans le même acte. *que le mineur est émancipé.*

1) Art. 478 francez, corespunzător, nu cuprinde dispoziţia finală a publicităţii incuviinţării emancipaţiunei.

ritate, tutelă și emancipațiune; administratorul provizoriu va încetà din funcțiunile sale și va da socoteală tutorelui, de nu va fi chiar el însuși tutore orânduit. (Civ. 355 urm., 416 urm., 443, 447, 451 urm., 454; Pr. civ. 129, 647; Civ. Fr. 505).

Text. fr. Art. 505. — S'il n'y a pas d'appel du jugement d'interdiction rendu en première instance, ou s'il est confirmé sur l'appel, il sera pourvu à la nomination d'un tuteur et d'un subrogé tuteur à l'interdit, suivant les règles prescrites au titre *de la Minorité, de la Tutelle et de l'Emancipation.* L'administrateur provisoire cessera ses fonctions, et rendra compte au tuteur s'il ne l'est pas lui-même.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 518-520; I, ed. 5-a, p. 802-804;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 587 urm.;
Dalloz, *Rép.* Interdiction, 153 urm.; *Suppl.* Interdiction, 118 urm.;
Demolombe, VIII, 512, 552-555, 572-574;
Laurent, V, 289-291;
Mourlon. ed. 7-a, I, p. 625;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2090;

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 39 urm., 55, n. 2, 293; *Droit ancien et moderne de la Roumanie,* p. 55:
Cantacuzino Matei, p. 96;
Nacu, I, p. 692.

Art. 451. — Bărbatul este de drept tutore al femeei sale, când va fi pusă sub interdicțiune. (Civ. 195 urm., 453; Civ. Fr. 506).

Text fr. Art. 506. — Le mari est, de droit, le tuteur de sa femme interdite.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 519; I, ed. 5-a, p. 802, 803;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 549, 588, 604;
Dalloz, *Rép.* Interdiction, 161 urm.; *Suppl.* Interdiction, 121 urm.;
Demogue I, *Sources des Obligations,* II, p. 406, 407;
Demolombe, VIII, 562, 568, 569;
Huc, III, 523;
Laurent, V, 287, 288;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 625;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2015, 2093.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part I, ed. 2-a, p. 39 urm., 55 n. 2, 293; (VIII, part. I, ed. 2-a. p. 460); *Droit ancien et moderne de la Roumanie,* p. 54, 55;
Cantacuzino Matei, p. 96;
Nacu, I, p. 693.

Art. 452. — Femeea va fi tutrice bărbatului său interzis și în asemenea caz consiliul de familie va regulă forma și condițiunile administrațiunei, rămâind femeei dreptul a reclamă înaintea tribunalelor, de se va socotì nedreptățită prin regularea consiliului. (Civ. 357 urm., 383, 390 urm., 398, 441, 453; Pr. civ. 638 urm.; L. jud. oc. 43; Civ. Fr. 507).

Text. fr. Art. 507. — La femme pourra être nommée tutrice de son mari. En ce cas, le conseil de famille réglera la forme et les conditions de l'administration, sauf le recours devant les tribunaux de la part de la femme qui se croirait lésée par l'arrêté de la famille.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, 366, 520; I, ed. 5-a, 586, 804;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 589; ed. 1-a, III, p. 142;
DALLOZ, *Rép.* Interdiction, 163 urm., 178 urm.; *Suppl.* Interdiction, 123 urm., 137 urm.;
DEMOLOMBE, VIII, 565, 567-571, 603 urm., 607, 616;
LAURENT, V, 291, 302, 303;
MARCADÉ, art. 507;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 625;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2094.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 39 urm., 55 n. 2, 293; (II, ed. 2-a, p. 651; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 651; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 464 n. 3); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 46, 54, 55;
CANTACUZINO MATEI, p. 96, 97;
NACU, I, p. 442, 693.

Art. 453. — Nimeni, afară de soți, de ascendenți și de descendenți, nu va fi dator a ține tutela unui interzis mai mult de 5 ani. După acest termen, tutorele va putea cere a fi înlocuit și cererea sa trebuie a fi primită. (Civ. 370, 415 urm.; Civ. Fr. 508).

Text. fr. Art. 508. — Nul, à l'exception des époux, des ascendants, et descendants, ne sera tenu de conserver la tutelle d'un interdit au-delà de dix ans. A l'expiration de ce délai, le tuteur pourra demander et devra obtenir son remplacement.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 590;
DALLOZ, *Rép.* Interdiction, 167 urm., 282;
DEMOLOMBE, VIII, 623;
LAURENT, V, 293;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 627;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2099.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 39 urm., 55 n. 2, 293; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 55;
CANTACUZINO MATEI, p. 97;
NACU, I, p. 694.

Art. 454. — Interzisul se aseamănă cu minorele întru ceeace privește persoana și averea sa; legile relative la tutela minorilor se vor aplica și la tutela interzișilor. (Civ. 342 urm., 390 urm., 413, 415 urm., 455; Legea pentru încurajarea construcțiilor de clădiri (Mon. of. 87/1921), Art. 5; Civ. Fr. 509).

Text. fr. Art. 509. — L'interdit est assimilé au mineur, pour sa personne et pour ses biens: les lois sur la tutelle des mineurs s'appliqueront à la tutelle des interdits.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 588, 591; II, p. 900, 939; ed. 1-a, III, p. 659;
LAURENT, XXXII, 267;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 624, 627;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2091; III, ed. 2-a, No. 1957.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 39 urm., 55 n. 2, 293; (III, part. II, ed. 2-a, p. 91, n. 4, 229, 501 n. 2, 835; IV, part. I, ed. 2-a, p. 235; VI, p. 454 n. 1, 465; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 87; X, p. 767; XI, p. 113, 180, 281); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 55, 176, 182, 186, 252, 333, 458;
CANTACUZINO MATEI, p. 97, 230, 238, 260;
MANTU GEORGE *„Interzisul se poate căsători și poate testa într'un interval lucid"*. Dreptul 21/908;
NACU, I, p. 272, 273, 695;
RĂDULESCU SILIU *„Despre situația interzisului cu privire la căsătorie și la testament"*. Dreptul 18/908.

Jurisprudență.

1. Tribunalul poate invocà din oficiu chestiunea lipsei Ministerului Public în constituirea instanței, când sunt în cauză interziși. (Trib. Dorohoi, Jurnal 2254 din 20 Mart. 1924. Jur. Gen. 1924 No. 1405).

2. A se vedeà: art. 408 cu nota 6.

Art. 455. — Veniturile unui interzis trebuesc a fi mai cu osebire întrebuințate spre a-i îmbunătăți soarta și a-i grăbì vindecarea potrivit cu caracterul boalei și după averea ce va fi având. Consiliul de familie va puteà hotărî de trebuie să fie îngrijit în casa sa, sau de trebuie să fie așezat în vreun stabiliment privat sau în vreun spital. (Civ. 357 urm., 398, 452, 454; Civ. Fr. 510).

Text fr. Art. 510. — Les revenus d'un interdit doivent être essentielement employés à adoucir son sort et à accélérer sa guérison. Selon les caractères de sa maladie et l'état de sa fortune, le conseil de famille pourra arrêter qu'il sera traité dans son domicile, ou qu'il sera placé dans une maison de santé, et même dans un hospice.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 520; I, ed. 5-a, p. 805;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 589;
DALLOZ, *Rép.* Interdiction, 169 urm.; *Suppl.* Interdiction, 128 urm.;
DEMOLOMBE, VIII, 579 bis;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 626;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2095.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 39 urm., 55 n. 2, 293;
CANTACUZINO MATEI, p. 98;
NACU, I, p. 699.

Art. 456. — Când va sosì timpul de a se căsătorì copilul unui interzis, zestrea și toate celelalte convențiuni privitoare la stabilirea sau căsătoria lui, se vor regulà de către consiliul de familie, după încuviințarea tribunalului, care va ascultà concluziunile procurorului. (Civ. 357 urm., 396 urm., 1223, 1231; Pr. civ. 80, 639; Civ. Fr. 511).

Text. fr. Art. 511. — Lorsqu'il sera question du mariage de l'enfant d'un interdit, la dot, ou l'avancement d'hoirie, et les autres conventions matrimoniales, seront réglés par un avis du conseil de famille, homologué par le tribunal, sur les conclusions du procureur du Roi.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 521; I, ed. 5-a, p. 806;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 496, 589, 592; ed. 1-a, III, p. 646, 648;
DALLOZ, *Rép.* Interdiction, 189 urm.; *Suppl.* Interdiction, 142 urm.;
DEMOLOMBE, VIII, 586-589;
HUC, III, 526, 528;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 626;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2096; III, ed. 2-a, No. 2905.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 39 urm., 55 n. 2, 293; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 88 nota, 144); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 89;
CANTACUZINO MATEI, p. 98;
NACU, I, p. 699.

Jurisprudență.

1. Dota constituită de tutorul unui interzis fără autorizarea consiliului de familie este nulă. Autorizarea dată de consiliul de familie după celebrarea căsătoriei prin care ratifică donațiunea făcută de tutore fără autorizarea consiliului de familie este inoperantă. (Apel Buc. III. 118, Mai 9/88. *Dr.* 50/88).

2. Fără avizul consiliului de familie al interzisului și încuviințarea tribunalului, tutorele interzisului nu are capacitatea cerută de lege pentru a constitui dotă în numele interzisului. (Cas. I, 37/Ian. 30/90. B. p. 56).

3. După art. 456 convențiunile matrimoniale privitoare la căsătoria copilului unui interzis, nu se poate regulà de cât de consiliul de familie al interzisului cu încuviințarea tribunalului. Și contractul de căsătorie fiind un contract solemn, este izbit de nulitate dacă nu este încheiat de persoane capabile, înaintea celebrărei cununiei și în forma autentică. Așà fiind, cu drept cuvânt se anulează foaia dotală, când dota fiind prelevată din averea unui interzis, a fost constituită de o persoană care, după art. 456 n'aveà capacitatea legală de a reprezintà pe interzis, și prin urmare contractul de căsătorie erà nul. Avizul consiliului de familie omologat de tribunal, care ar interveni în urma celebrărei cununiei, și având de obiect de a ratificà contractul de căsătorie, nu mai poate reînvià un contract ce este nul și neexistent în ochii legei. Nu se violează nici autoritatea lucrului judecat consistând în aceea că hotărîrea tribunalului, a rămas definitivă, de oare ce asemenea hotărîri sunt date pe cale grațioasă și nu pot dobândi autoritatea lucrului judecat. (Cas. I, 37/Ian. 30/90, B. p. 52).

Art. 457. — Interdicțiunea încetează deodată cu cauzele ce au determinat-o; cu toate acestea nu se va puteà pronunțà desființarea ei decât observându-se formalitățile prescrise pentru a ei pronunțare și interzisul nu va puteà reintrà în exercitarea drepturilor sale, decât după ce se va pronunțà și publicà [1]) hotărîrea pentru a ei desființare. (Civ. 435, 438 urm., 440 urm., 460; Pr. civ. 254, 644, 647; Civ. Fr. 512).

Text. fr. Art. 512. — L'interdiction cesse avec les causes qui l'ont déterminée: néanmoins la main-levée ne sera prononcée qu'en observant les formalités prescrites pour parvenir à l'interdiction, et l'interdit ne pourra reprendre l'exercice de ses droits qu'après le jugement de main-levée.

---

1) In art. 512 francez, corespunzător, lipsesc cuvintele: „*și publică*".

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 521, 522; I, ed. 5-a, p. 806, 807;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 590;
DALLOZ, *Rép.* Interdiction 236 urm.; *Suppl.* Interdiction, 184 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, 284 bis, I;
DEMOLOMBE, VIII, 678;
HUC, III, 527, 528;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 631;
PLANIOL, ed. 3-a, No. 2098.

Doctrină românească

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 55, n. 2, 75 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 489, n. 1); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 55;
CANTACUZINO MATEI, p. 98;
CHIRCULESCU D. N., *„Actele făcute de interzis în urma ridicării interdicției"*. Curier Jud. 64/1902;
NACU, I, p. 700;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 66.

Jurisprudență.

1. In codul nostru, articolul care se ocupă cu formalitățile ce trebuesc observate pentru ridicarea interdicțiunei este art. 457. Insă prima parte a acestui articol nu este tocmai exactă, și aceasta o dovedește partea a doua; în adevăr, precum pentru punerea sub interdicțiune se cere o sentință judecătorească, care recunoscând în fapt că o persoană este incapabilă de a se administrà singură să o declare și în drept incapabilă de a-și exercità drepturile sale civile tot așà și la ridicarea interdicțiunei trebue o sentință judecătorească care sa constate că cauzele pentru care acea persoană s'a declarat incapabilă au încetat și să-i ridice interdicțiunea, deci încetarea cauzelor interdicțiunei permite numai a se cere dela tribunal desființarea ei, iar nu face să înceteze *ipso facto* interdicțiunea. (Trib. R.-Sărat, Dec. 16/92, *Dr.* 6/93).

2. In sistemul codului nostru, incapacitatea unei persoane începe de la publicarea sentinței de punere sub interdicțiune și continuă până la publicarea sentinței de ridicarea interdicțiunei; în acest interval toate actele făcute de interzis sunt anulabile. (Trib. R.-Sărat, Dec. 16/93, *Dr.* 6/93).

CAPITOLUL III

Despre consiliile judiciare.

Art. 458. — Se pot oprì risipitorii de a pledà, a face tranzacțiuni, a se împrumutà, a primì un capital și de a da chitanță de primire, de a înstrăinà și ipotecà averea lor, fără azistența unui consiliu orânduit de tribunal. O asemenea oprire se va publicà [1]). (Civ. 197, 200, 204, 445, 447, 448, 449, 450, 1706, 1769, 1771; Com. 14; Pr. civ. 254; Civ. Fr. 513).

Text. fr. Art. 513. — Il peut être défendu aux prodigues de plaider, de transiger, d'emprunter, de recevoir un capital mobilier et d'en donner décharge, d'aliéner, ni de grever leurs biens d'hypothèques; sans l'assistance d'un conseil qui leur est nommé par le tribunal.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 563-575; I, ed. 5-a, p. 862-865, 868-877, 879;
BOISTEL, *Cours de dr. commerc.*, 92;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 633;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 215, 421, 601, 604, 606 urm.; II, p. 454, 939, 1019; ed. 1-a, III, p. 38, 39, 459, 651, 659;
DALLOZ, *Rép.* Interdiction, 248 urm., 276 urm; 285 urm.; *Suppl.* Interdiction, 191 urm., 212, 225 urm.;

1) In art. franc. 513, corespunzător lipsesc ultimele cuvinte: *„O asemenea oprire se va publică"*.

DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 285 bis, 285 bis, V;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 331; II, p. 398, 440; *„De la responsabilité que l'on peut encourir pour une autorisation donnée à un incapable“*; Curier Jud. 6/921;
DEMOLOMBE, III, 21; VIII, 444, 696, 697, 709-711, 714, 720, 724, 726, 727, 729, 733 bis, 734, 738, 740, 744, 745 urm., 752-757, 759, 761-766, 777, 779;
GUILLOUARD, *Contrat de mariage*, I, 321;
HUC, III, 538, 542, 545, 548, 549, 552, 554;
LAURENT, V, 345, 351, 354, 361-366, 368, 372;
LYON-CAEN ET RENAULT, *Préc. de dr. commerc.*, I, 160; II, 2562; *Tr. de dr. commerc.*, II, 470 urm.;
MARCADÉ, art. 513;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 635 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2109, 2123-2130.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 86 urm., 114 urm.. 119, 120 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 474; IV, part. I, ed. 2-a, p. 57, 63, 64, 236, 353, 695; V, p. 31, 471; VII, p. 552; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 89 t. şi n. 3, 91 t. şi n. 1, 458; IX, p. 676; X, p. 199); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45, 55, 183 nota 1. *„Câte-va consideraţii generale istorice şi critice asupra instituţiei consiliului judiciar“*. Dreptul 49/907; *Observaţie* sub. C. Apel Buc. S. I, 195 din 30 Oct. 902. Curier Jud. 11/903; *Observaţie* sub C. Bruxelles, 28 Iulie 902. Curier Jud. 18/905;
CANTACUZINO MATEI, p. 103, 104.
HOZOC D. *Notă* sub. Trib. Dorohoi, 92 din 17 Mai 1921. Pand. Rom., 1923, II, 30; *Notă* sub. Cas. I, 47 din 4 Mai 1909 şi Cas. I, 411 din 19 Iunie 1915, Pand. Rom. 1924-I-199;
NACU, I, p. 442, 702, 703, 704, 705;
POLIZU-MICŞUNEŞTI N., *„Câteva observaţii asupra art. 458 c. civ.“* Dreptul 10/1901;
RĂDULESCU SILIU, *Observaţie* sub. trib. Toulouse, 3 Iunie 1911. Dreptul 11/1912; *Observaţie* sub. C. Apel Buc. S. IV, 141, din 13 Oct. 1910. Dreptul 65/1910;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 67.

Jurisprudenţă.

1. Formalitatea publicărei sentinţelor de punere sau ridicare de sub consiliu judiciar nu este cerută decât în interesul celor de al treilea ca o garanţie a drepturilor lor. Lipsa ei nu poate fi propusă de însăşi persoanele cari au fost scoase de sub consiliu judiciar, deoarece neglijenţa sau reaua lor credinţă nu trebue să vatăme pe aceia cari n'au a-şi imputà cea mai mică vină. (Cas. I, 130/97, B. p. 345).

2. Perceperea pe mai mult timp cu anticipaţie a veniturilor poate constituì un împrumut deghizat şi ca atare interzis prodigului de a-l face fără asistenţa consiliului său judiciar, afară numai dacă în fapt şi într'o specie anume, această percepere anticipată nu este un adevărat act de bună administraţie, oricare ar fi forma şi modalitatea sub care s'ar face primirea anticipată a veniturilor. (Apel Buc. III, *Dr.* 8/903).

3. Actele anterioare publicărei, prin care s'a numit consiliu judiciar, se pot de asemenea anulà, dacă sunt făcute cu frauda legei şi în scop de a eludà de mai înainte efectele unei iminente numiri de consiliu judiciar. Şi frauda de lege se poate dovedì prin toate mijloacele de probaţiune, chiar prin simple presumpţiuni puternice şi concordante. (Trib. Ilfov Comer. *Dr.* 7/903).

4. Prodigul, fiind incapabil să facă orice acte, afară de acelea arătate anume în art. 458, are în mod incontestabil dreptul de administrare şi în consecinţă, dreptul de a stipulà orice convenţie în scopul de a face un bun act de administraţie, cum ar fi stipularea unei garanţii pentru executarea unui contract de arendare ce a încheiat. (Cas. I, 101/903, B. p. 206).

5. Scopul pentru care legiuitorul a edictat dispoziţiunile art. 458 codul civil, n'ar fi atins, dacă sub forma unui act de administraţie s'ar puteà face un act de dispoziţie sau înstrăinare, pentru că prodigul nu poate fi autorizat să facă indirect, ceeace legea opreşte de a face direct; că, dar, o arendare pe un timp mai lung de cinci ani şi în condiţiuni vătămătoare pentru risipitor, poate fi privită ca o înstrăinare indirectă; că un asemenea contract, făcut fără asistenţa consiliului judiciar, excede capacitatea prodigului, şi prin urmare instanţa de fond e în drept să reducă la 5 ani un termen mai mare de arendare. (Cas. I, 15 Nov. 1906. B. p. 1792).

6. Dacă este adevărat că atunci când, dintr'o cauză justificată, consiliul judiciar ar fi împiedicat ca personal să asiste pe prodig la o judecată, el poate fi reprezentat printr'un avocat, nu e nici un cuvânt ca consiliul judiciar să nu se poată absentà dela înfăţişare, lăsând pe avocatul său să deà toate sfaturile necesare, mai ales când instanţa constată că prin aceasta nu s'a

adus nici o vătămare intereselor celui pus sub consiliu judiciar. (Cas. I, 26 Iunie 1907, B. p. 1102).

7. Cu toate că nici un text de lege nu conferă în mod expres consiliului judiciar dreptul ca singur și în contra celui pus sub consiliu să atace în justiție actele isbite de nulitate totuși funcțiunea cu care legea îl investește implică și dreptul pentru consiliul judiciar de a cere singur anularea actelor făcute cu nesocotința legei, când cel pus sub consiliu nu voește a o face. (Trib. Ilfov IV, No. 162, 1914; Dreptul, 1915, p. 69).

8. Conform art. 644 pr. civ., pentru a se intentà acțiune de punere sub consiliu judiciar pentru motiv de risipă, se cere pe lângă constituirea unui consiliu de familie, care să-și dea avizul, și avizul medicilor.

Prin urmare în speță, neexistând decât avizul consiliului de familie, prin care se autoriză ca să se ceară punerea sub consiliu judiciar, fără avizul respectiv al medicilor, această autorizare n'are valoare legală și ca atare nici acțiunea, care este lipsită de o bază legală. (C. A. Buc. III, dec. 32 din 13 Febr. 1922. Jur. Gen. 1923. No. 514).

9. Când se constată că într'un laps de timp relativ scurt, aproape trei ani, o persoană cheltuește atât sumele obținute prin înstrăinări, circa 2.500.000 lei, cât și sumele obținute din împrumuturi, cari cu dobânzi se cifrează la 22.750.000 lei, înseamnă că averea sa se risipește prin cheltueli atât de mari și disproporționate, în cât conservarea patrimoniului ei este grav și definitiv amenințată, astfel că instituirea unui consiliu judiciar se impune, spre a pune capăt unei administrații dezordonate. (C. Apel Buc. s. II, 157 din 15 April. 1924. Bul. C. Apel 7/924).

Art. 459. — Oprirea de a lucrà fără azistența unui consiliu, va puteà fi provocată de către acei ce au dreptul de a provocà interdicțiunea; cererea lor trebuie a fi cercetată și judecată tot în acelaș chip; această oprire nu se va puteà desființà decât observându-se aceleași formalități. (Civ. 436 urm., 457; Pr. civ. 254, 644 urm.; Civ. Fr. 514).

Text. fr. Art. 514. — La défense de procéder sans l'assistance d'un conseil peut être provoquée par ceux qui ont droit de demander l'interdiction; leur demande doit être instruite et jugée de la même manière.

Cette défense ne peut être levée qu'en observant les mêmes formalités.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, I, p. 563-566; I, ed. 5-a, p. 863-865, 867;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 496, 605;
Dalloz, *Rép.* Interdiction 261 urm., 312 urm.; *Suppl.* Interdiction 200 urm., 289 urm.;
Demolombe, VIII, 474, 697, 703, 706, 775;
Huc, III, 541;
Laurent, V, 343, 344;
Marcadé, art. 514;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 635 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a No. 2116, 2117.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 86 urm., 114 urm., 119, 120 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 57, 63, 64, 236, 353, 606, 695; VII, p. 552; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 89 t. și n. 3, 91 t. și n. 1, 458); *Droit ancien et moderne de la Roumanie,* p. 55;
Cantacuzino Matei, p. 103.
Nacu, I, p. 703;
Tătaru G. V., *Prezidentul Tribunalului,* p. 68.

Jurisprudență.

1. In codul nostru nu găsim nici un text de lege care să prescrie publicarea hotărîrei prin care risipitorii sunt scoși de sub consiliul judiciar. In adevăr, art. 459, care se ocupă de modul încetărei acestei incapacități, în aliniatul II zice: „această poprire de a lucrà nu se va puteà desființà de cât observându-se aceleași formalități", adică trebue o hotărîre care să pronunțe ridicarea consiliului judiciar, și această hotărîre nu trebue publicată.

pentru că legea nu o cere, după cum o cere la numirea consiliului, și rațiunea este că acela care a devenit capabil va aveà grijă să anunțe celor de al treilea ridicarea incapacității sale. In lipsă dar de un text de lege care să ceară publicarea sentinței de ridicarea consiliului judiciar și să prelungească incapacitatea rezultată din numirea acestui consiliu până la publicarea sentinței declarând nule, actele făcute până la această dată, cum nulitățile sunt de drept strict și nu se pot întinde prin deducțiune și analogie, trebue să recunoaștem că incapacitatea rezultată din numirea unui consiliu judiciar, încetează odată cu pronunțarea hotărîrei de ridicare, iar nu de la publicare, căci nu publicarea ci hotărîrea judecătorească îl face capabil. (Trib. R.-Sărat. Dec. 16/92, *Dr.* 6/93).

2. Publicarea hotărîrei prin care se ridică Consiliul judiciar unei persoane, nu e cerută decât față de cei de al treilea, cari singuri sunt interesați de a cunoaște noua situație juridică a persoanei; astfel, pentru cel ce fusese pus sub Consiliu judiciar, puțin importă dacă sentința de ridicarea consiliului său judiciar ar fi publicată sau nu, fiindca efectele sentinței de punere sub Consiliu judiciar încetează deodată cu cauzele cari au provocat-o, și dar, când instanța de fond constată încetarea acelor cauze și, pronunța ridicarea Consiliului judiciar, din acel moment persoana a devenit capabila a-și puteà înstrăinà averea, independent de faptul publicării sentinței, care nu interesează de cât pe cei de al treilea cari ar tratà cu dânsa. (Cas. I, 14 Nov. 1908, B. p. 1835).

3. Protectorul natural al femeei fiind soțul sau, iar puterile ce i le dă legea fiind de natură a pune la adăpost pe femeie chiar când ea nu are simțul unei bune administrațiuni a averei, de acì rezultă că o femeie îndată ce s'a căsătorit i se poate ridicà consiliul judiciar ce i se înființase anterior, întrucât averea ei este destul de apărată prin ocrotirea puterei maritale a soțului. (Trib. Ilfov s. I, 342, 1912. Curier Jud. 72 912).

4. A se vedeà: art. 197 cu nota 35; art. 447 cu nota 3.

Art. 460. — Nici o hotărîre în materie de interdicțiune sau de numire de consiliu nu va puteà fi dată, sau de tribunalul de prima instanță sau de curtea de apel, decât după ce ministerul public își va pronunțà concluziunile sale. (Civ. 435, 445, 457 urm.; Pr. civ. 80, 644 urm.; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 515).

Text. fr. Art. 515. — Aucun jugement, en matière d'interdiction, ou de nomination de conseil, ne pourra être rendu, soit en première instance, soit en cause d'appel que sur les conclusions du ministère public.

Doctrină străină.

DALLOZ, *Rép.* Interdiction, 120;
MOURLON, ed. 7-a I, p. 635 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, n. 2117.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 86 urm., 114 urm., 119, 120 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 57, 63, 64, 236, 353, 606, 695; VII, p. 552; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 89 t. și n. 3, 91 t. și n. 1, 458); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 55;
CANTACUZINO MATEI, p. 103;
NACU, I, p. 703.

Jurisprudență.

1. In virtutea art. 2 al legei din 1877 pentru atribuțiunile ministerului public, presența procurorului la diferitele instanțe e cerută neapărat numai când ministerul public are calitate de parte principală; în ceeace privește pe minori și interziși, asistența procurorului e păstrată numai ca parte alăturată. Când dar e vorba de a se da risipitorului un consiliu judiciar, prezența procurorului nu este cerută neapărat; prin urmare, neasistând la judecarea cauzei nu se violează art. 460, care dela promulgarea legei din 1877 nu se mai poate aplicà de cât în conformitate cu art. 2 dintr'această lege. (Cas. I, 314/Sept. 25/90, B. p. 1001).

CARTEA II

DESPRE BUNURI ŞI DESPRE OSEBITELE MODIFICAŢIUNI ALE PROPRIETĂŢII.

TITLUL I

Despre distincţiunea bunurilor.

Art. 461. — Toate bunurile sunt mobili sau imobili. (Civ. 2, 113, 396, 401, 408, 428, 462 urm., 472 urm; 489 urm., 1242 urm., 1265, 1272 urm., 1295, 1315 urm., 1685, 1697, 1727, 1751, 1824 urm., 1895 urm., 1909; Com. 490, 811; Pr. civ. 58 urm., 406, 492 urm.; Civ. Fr. 516).

Text. fr. Art. 516. — Tous les biens sont meubles ou immeubles.

Doctrină străină.

Baudry et Chauveau, *Des biens*, 21, 40;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 676;
Dalloz, *Rép.* Biens, 16 urm.; *Suppl.* Biens, 3 urm.;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 646.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 127 urm.;
Nacu, I, 710, 717 urm.

Jurisprudenţă.

1. Chestiunea dacă un obiect este a se consideră ca mobil sau ca imobil, este o chestiune de drept care nu poate fi rezolvită prin voința părților, ci numai prin voința legiuitorului rezultând dintr'un text de lege. (Cas. I, 213/Iun. 13/81, B. p. 499).

CAPITOLUL I

Despre imobili.

Art. 462. — Bunurile sunt imobili sau prin natura lor, sau prin destinaţiunea lor, sau prin obiectul la care ele se aplică. (Civ. 463 urm., 467 urm., 471, 1750; Pr. civ. 492; Civ. Fr. 517).

Text. fr. Art. 517. — Les biens sont immeubles, ou par leur nature ou par leur destination, ou par l'objet auquel ils s'appliquent.

Doctrină străină.

Baudry et Chauveau, *Des biens*, 22;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 679;
Dalloz, *Rép.* Biens, 17 urm.; *Suppl.* Biens, 3 urm.
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 647;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 482.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 140;
Cantacuzino Matei, p. 42 şi urm.;
Nacu, I, p. 721.

Jurisprudenţă.

1. Din momentul ce este constatat că un pod este fixat prin stâlpi de ambele maluri ale râului, trebue a i se recunoaşte caracterul de imobil prin natura sa, conform principiului stabilit de art. 462 din codul civil, şi deci, trebue a fi impus la funciar, când acel pod aparţine unui particular şi percepe în folosul său taxe de trecere. (Cas. III, 12 Ian. 1911. B. p. 94).

Art. 463. — Fondurile de pământ şi clădirile sunt imobili prin natura lor. (Civ. 464, 465, 470; Civ. Fr. 518).

Text. fr. Art. 518. — Les fonds de terre et les bâtiments sont immeubles par leur nature.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 6, 7, 11, 440 urm.; II, ed. 5-a, p. 6-8, 14, 626 urm.;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 27 urm., 31, 32, 34, 42, 43, 91;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 680;
DALLOZ, *Rép.* Biens, 18 urm.; *Suppl.* Biens, 3 urm.
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 341 bis;
DEMOLOMBE, IX, 104, 105, 125, 168-172;
GARSONNET, *Tr. théor. et prat. de proc. civ.*, IV, p. 28;
GUILLOUARD, *Tr. du louage*, I, 296 urm.
HUC, IV, 9-11;
LAURENT, V, 411, 416;
MARCADÉ, art. 518;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 647;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 483 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 141 urm., 143 urm., 339;
CANTACUZINO MATEI, p. 42;
NACU, I, p. 722.

Jurisprudenţă.

1. Din dispoziţiunile art. 463 şi 464 din codul civil rezultă că, dacă clădirile şi morile de vânt sau de apă, aşezate pe stâlpi, sunt imobile prin natura lor, este că materialele care le compun fiind încorporate cu solul, fac împreună un singur tot, se identifică şi dobândesc aceeaş natură ca solul.

Prin urmare, un pavilion fotografic aşezat pe stâlpi de zid, care nu are aderenţă cu solul şi care poate fi transportabil, nu poate fi considerat ca imobil prin natura lui. (Cas. I, 7 Iunie, 1906, B. p. 1079).

. Drumurile de fer, în ce priveşte şinele ataşate la terasamente, cât şi materialul rulant, neputând fi considerate ca imobile prin natura lor, sunt imobile prin destinaţiune, şi devin avere mobiliară atunci când se dispune de ele prin vânzare sau în alt mod, ca despărţite de pământ. (Cas. III, 23 Martie 1907, B. p. 1013).

3. Potrivit art. 463 codul civil, clădirile fiind imobile prin natura lor, urmează că tot ceeace constitue o parte integrantă a unei clădiri are a fi considerat ca imobil prin natura lui, si aceasta nu numai când este alipit în mod material la fond, dar şi când este transportabil. (Apel· Buc. II, *Dr.* 77/909, p. 615).

4. Din termenii art. 463 c. civ., rezultă că sunt imobile prin natura lor, fondurile de pământ şi clădirile care fac parte integrantă cu solul, chiar când aceste clădiri n'au fost făcute de proprietarul terenurilor ci de un arendaş sau uzufructuar iar prin clădiri se înţeleg nu numai construcţiunile aderente la sol, dar şi orice adunare de materiale consolidate în clădire, cari fac un corp cu clădirea şi sunt destinate să o complecteze. (Cas. II, 162. 1911. Curier Jud. 3/1912).

5. Clădirile fiind imobile prin natura lor, chiar când sunt făcute de o persoană care nu este proprietara terenului, nu pot fi constituite în gaj, spre deosebire de maşinile şi ustensilele afectate exploatărei unei fabrici cari nu devin imobile prin destinaţie decât dacă sunt ataşate exploatărei fondului de însuş proprietarul terenului şi prin urmare pot fi constituite în gaj. (Trib. Ilfov, s. II com. 1914; Dreptul 1915, p. 109).

Art. 464. — Morile de vânt, sau de apă, așezate pe stâlpi, sunt imobili prin natura lor. (Civ. 462, 473; Civ. Fr. 519).

Text. fr. Art. 519. — Les moulins à vent ou à eau, fixes sur piliers et faisant partie du bâtiment, sont aussi immeubles par leur nature.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 5, 6; II, ed. 5-a, p. 7;
BAUDRY ET CHAUVEAU *Des biens*, 45.
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 681;
DALLOZ, *Rép.* Biens, 29 urm.; *Suppl.* Biens, 9;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 341 bis;
DEMOLOMBE, IX, 124-126;
DURANTON, III, 24;
LAURENT, V, 409, 418;
MARCADÉ art. 519, n. 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, 648 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2239.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 141 urm., 143 urm., 339;
CANTACUZINO MATEI, p. 42;
NACU, I, p. 722.

Jurisprudență.

1. Moara în care instalația mecanică face un singur trup cu clădirea în care e așezată și care este încorporată pământului, nu poate fi considerată decât ca un imobil prin natura lui, potrivit art. 463 și 464 c. civ., iar dacă acest din urmă art. nu prevede ca imobile prin natura lor și morile cu motor de benzină, explicațiunea este că redactarea acestui text are caracter enunciativ, iar nu limitativ și nici nu se puteà altfel, față de imposibilitatea în care se găseà legiuitorul de a face o enumerațiune a tuturor sistemelor de mori, care în urma marelui progres al industriei, au devenit numeroase. (Trib. Roman, 203 din 1 Iunie 1921. Jur. Gen. 1923. No. 1085, Pand. Rom. 1923, III, 92).

2. A se vedeà: art. 463 cu nota 1.

Art. 465. — Recoltele cari încă se țin de rădăcini, și fructele de pe arbori, neculese încă, sunt asemenea imobili.

Indată ce recoltele se vor tăià și fructele se vor culege, sunt mobili. (Civ. 463, 466, 471, 472 urm., 484, 972, 1295, 1393, 1730; Pr. civ. 467, 468; Civ. Fr. 520).

Text. fr. Art. 520. — Les récoltes pendantes par les racines, et les fruits des arbres non encore recueillis, sont pareillement immeubles.

Dès que les grains sont coupés et les fruits détachés, quoique non enlevés, ils sont meubles.

Si une partie seulement de la récolte est coupée, cette partie seule est meuble.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 47 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 680, 933;
DALLOZ, *Rép.* Biens, 33 urm.; *Suppl.* Biens, 10;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 648, 653;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2205, 2242.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 141 urm., 143 urm., 339;
CANTACUZINO MATEI, p. 42;
NACU, I, p. 723.

Jurisprudență.

1. Vânzările de producte prinse de rădăcini nu se pot considerà de cât ca vânzări de bunuri mobiliare, și, ca atare sunt scutite de plata taxei de înregistrare. (Cas. I 69/905, B. p. 146).

2. După art. 465, 482 și 484 din codul civil, recoltele prinse de rădăcini sunt imobile prin incorporație și, ca atari, aparțin proprietarului fondului, în virtutea dreptului său de proprietate.

Prin urmare, atunci când un contract de arendă se reziliază înainte de culegerea recoltei proprietarul reintrând în stăpânirea moșiei, are, prin aceasta chiar dreptul asupra recoltei prinsă încă de rădăcini, cu îndatorire numai, rezultând dintr'un principiu de echitate, ca să despăgubească pe fostul arendaș de cheltuielile arăturei și semănăturei. (Cas. II, 3 Dec. 1910. Bul. p. 1745).

Art. 466. — Arborii ce se taie, devin mobili. (Civ. 465, 473, 529 urm.; Civ. Fr. 521).

Text. fr. Art. 521. — Les coupes ordinaires des bois taillis ou de futaies mises en coupes réglées, ne deviennent meubles qu'au fur et à mesure que les arbres sont abattus.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, II, p. 8-10; II, ed. 5-a, p. 10-13;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 48 urm.;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 680;
Dalloz, *Rép.* Biens, 35 urm.; *Suppl.* Biens, 11 urm.;
Demolombe, IX, 145-155, 160 urm., 180;
Laurent, V, 419, 420, 426-431, 457;
Marcadé, art. 520, 521, nº 2;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 648, 653;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2242, 2243.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 141 urm., 143 urm., 339;
Cantacuzino Matei, p. 42;
Nacu, I, p. 723.

Jurisprudență.

1. Când se reclamă despăgubirea prețului unor arbori tăiați, aceasta nu e decât o acțiune personală, nefiind vorba de un imobil, ci de valoarea unor arbori tăiați, care prin natura lor au devenit mobili, după art. 462 combinat cu art. 466. (Cas. I, 125/74, B. p. 42).

2. Cu toate că arborii netăiați încă, din natura lor sunt imobili, vânzarea unei păduri spre tăere e o adevărată vânzare de obiecte mobile, căci conține toate elementele unei vânzări care tinde la mobilizațiunea unor obiecte imobile. (Cas. I, 319/76, Nov. 5/76. B. p. 425).

3. In principiu general, pădurile sunt imobile prin natura lor și se mobilizează numai prin destinațiunea ce le dă proprietarii, precum în cazul când sunt supuse tăerei la epoce determinate, și destinate prin urmare a fi tăiate și considerate ca fructe. (Trib. Prahova I. Dec. 17/81, *Dr.* 68/82).

4. Asemănat art. 466 din codul civil, vânzarea spre tăere a unei păduri este o vânzare de avere mobilă, căci se are în vedere starea arborilor despărțiți de pământ prin tăiere.

Din acest punct de vedere, asemenea vânzări de pădure sunt supuse la plata taxei de înregistrare, conform art. 45 din legea timbrului. (Cas. III, 30 Oct. 1907, B. p. 1654).

5. Dacă cumpărătorul unei păduri de exploatare vinde dreptul său unei alte persoane, prin această operație nu face altceva decât cesionează acelei persoane un drept incorporal, iar nici de cum nu se face o nouă vânzare de pădure pentru că până la tăierea pădurii, cumpărătorul nu obține un drept direct de proprietate mobiliară asupra arborilor din pădure, ci numai un drept de creanță contra vânzătorului pentru a obligà pe acesta de a-i predà și lăsà pădurea spre exploatare. (Cas. III, 30 Oct. 1907, B. p. 1654).

6. Din art. 466 din codul civil, rezultă că vânzarea unei păduri spre a fi tăiată este o vânzare de avere mobilă, căci se are în vedere starea arborilor despărțiți de pământ prin tăiere. Asemenea vânzare, deci, trebuie să fie supusă la plata taxei de înre-

gistrare, conform art. 47, alin. 3 din legea timbrului.

Cu toate acestea, până la tăierea pădurii cumpărătorul nu obține un drept direct de proprietate mobiliară asupra arborilor din pădure, ci numai un drept de creanță contra vânzătorului pentru a-l obligà pe vânzător să-i predeà pădurea spre exploatare.

Un asemenea drept de creanță nu se poate calificà decât un bun mobil prin determinația legii, sau un drept incorporal (art. 474 din codul civil).

Prin urmare, dacă cumpărătorul unei păduri de exploatare vinde dreptul său unei alte persoane, și aceasta cesionează dreptul său altei persoane, prin asemenea operații nu se face o nouă vânzare de pădure, ci pur și simplu se cesionează un drept incorporal, pentru care Statul are a percepe taxa de 20 bani la sută, ca pentru cesiune de drept incorporal (art. 30, alin. 1 din legea timbrului. (Cas. III, 19 Sept. 1908, B. p. 1545).

7. După dispozițiunile art. 465 și 466 c. civ., arborii netăeți încă se consideră imobile numai pe timpul cât nu sunt despărțiți de pământ, iar nu și atunci când sunt vânduți spre tăere, căci, în acest caz, nu se are în vedere decât o avere mobilă despărțită de pământ, deși despărțirea nu s'a efectutat încă.

Prin urmare, Curtea de apel constată că deși pădurea se află pe picior în momentul adjudecărei, însă arborii erau destinați tăerei, calificarea vânzărei pădurei ca vânzare de bunuri mobile este conformă cu art. 466 cod. civil. (Cas. I, 31 Mai 1913, B. p. 1136).

8. Vânzarea de arbori destinați tăerei, este o vânzare de lucruri mobile iar nu imobile. (C. Apel Iași s. II, 18 Mai 1920. Justiția (Iași). 1-2/920).

Art. 467. — Animalele ce proprietarul fondului dă arendașului pentru cultură, sunt imobili pe cât timp li se păstrează destinațiunea lor. (Civ. 462, 468, 503; Pr. civ. 407, 410, 493; Civ. Fr. 522).

Text. fr. Art. 522. — Les animaux que le propriétaire du fonds livre au fermier ou au métayer pour la culture, estimés ou non, sont censés immeubles tant qu'ils demeurent attachés au fonds par l'effet de la convention.

Ceux qu'il donne à cheptel à d'autres qu'au fermier ou métayer, sont meubles.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 12-15; II, ed. 5-a, p. 15-17, 19;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 59, 59-4°, 64 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 683, 684;
DALLOZ, *Rép.* Biens, 63 urm.; *Suppl.* Biens 16 urm.;
DEMOLOMBE, IX, 203, 205, 209, 235 urm., 242-244;
HUC, IV, 19;
LAURENT, V, 443, 447;
MARCADÉ, art. 522, n° 4, 524, n° 4;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 657;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2220-1°.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 152 urm., 156 urm., 171 urm., 600; (X. p. 556);
CANTACUZINO MATEI, p. 46, 47;
NACU, I, p. 725.

Art. 468. — Obiectele ce proprietarul unui fond a pus pe ele[1]) pentru serviciul și exploatarea acestui fond sunt imobili prin destinațiune.

Astfel sunt imobili prin destinațiune, când ele s'au pus de proprietar pentru serviciul și exploatarea fondului:

Animalele afectate la cultură;

1) Din eroare se zice „ele" în loc de „el".

Instrumentele arătoare;
Semințele date arendașilor sau colonilor parțiari [1]);
Porumbii din porumbărie;
Lapinii [2]) ținuți pe lângă casă;
Stupii cu roi;
Peștele din iaz (heleștaie);
Teascurile, căldările, alambicurile, lăzile [3]) și vasele;
Instrumentele necesare pentru exploatarea fierăriilor, fabricelor de hârtie și altor uzine;
Paiele și gunoaiele.

Mai sunt imobili prin destinațiune toate efectele mobiliare ce proprietarul a așezat către fond în perpetuu. (Civ. 462, 467, 469, 473, 503, 1746, 1750, 1909; Pr. civ. 406, 407, 493; L. p. inființarea Băncii agricole, Art. 7; Civ. Fr. 524).

Text. fr. Art. 524. — Les objets que le propriétaire d'un fonds y a placés pour le service et l'exploitation de ce fonds, sont immeubles par destination.

Ainsi, sont immeubles par destination, quand ils ont été placés par le propriétaire pour le service et l'exploitation du fonds:
Les animaux attachés à la culture;
Les ustensiles aratoires;
Les semences données aux fermiers ou colons partiaires;
Les pigeons des colombiers;
Les lapins des garennes;
Les ruches à miel;
Les poissons des étangs;
Les pressoirs, chaudières, alambics, cuves et tonnes;
Les ustensiles nécessaires à l'exploitation des forges, papeteries et autres usines;
Les pailles et engrais.

Sont aussi immeubles par destination, tous effets mobiliers que le propriétaire a attachés au fonds à perpétuelle demeure.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 13-15, 17-20; II, ed 5-a, p. 15, 17-24, 26, 27; III, ed. 5-a, 701;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 66, 68, 70, 71, 78, 81, 82, 86, 87, 92, 96;
BAUDRY ET LOYNES, *Du nantissement*, etc. III, 2006-2008;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 682 urm., 869;
DALLOZ, *Rép.* Biens, 63 urm., 97, 106 urm.; *Suppl.* Biens, 16 urm., 22, 28 urm.;
DEMOLOMBE, IV, 236, 258-260; IX, 28, 214 bis, 220, 247, 248, 250, 251, 261-263, 265, 266, 268, 276, 278, 293-295, 309;
DURANTON, IV, 62;
GUILLOUARD, *Tr. de louage*, II, ed. 1-a, 552; II, ed. 3-a, 552;
HUC, IV, 19, 22, 24, 28, 31, 34, 35;
LAURENT, V, 433-435, 442, 450-453, 455, 456, 458-460, 464-467, 481, 482, 546;
MARCADÉ, art. 524;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 657 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2210-2229.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 152 urm., 156 urm., 171 urm., 600; (III, part. II, ed. 2-a, p. 909; IV, part. II, ed. 2-a, p. 251; V, p. 561, n. 1, 574; IX, p. 575

1) *„Coloni parțiari"*, se numesc arendașii cari cultivă pământul, plătind proprietarului arenda în natură, adică în o parte din fructe.
2) Adică: epurii de casă.
3) Din eroare se zice *„lăzile"*, în loc de *„căzile"*, în art. francez: *„cuves"*.

nota; *Observaţie* sub. Judec. ocol. II Iaşi, 2815 din 12 Aprilie 1903. Curier Jud. 42/1903;
CANTACUZINO MATEI, p. 46, 47;
DUMITRESCU A. M., II, 692;
NACU, I, p. 725 urm.;
SIEFERT E. DR. „*Despre natura contractului prin care băncile pun la dispoziţia clienţilor casete de bancă*" Curier Jud. 10-11/1920.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Nu se socotesc ca obiecte făcând parte integrantă dintr'o clădire numai zidurile, mari şi mici, din cari ea se compune, ci şi accesoriile care intră atât de mult în esenţa ei, în cât fără ele clădirea ar rămâne necomplectă, neisprăvită şi incapabilă de a produce utilitatea în vederea căreia a fost construită. Astfel, un hotel fiind construit în vedere de a fi exploatat ca atare, este inadmisibil ca el să fi putut vreodată a-şi împlinì scopul fără încălzit şi fără luminat; deci dacă spre încălzirea şi luminarea lui proprietarul a garnisit camerile cu sobe de tuciu şi a introdus gaz aeriform prin aşezare de tuburi de metal în interiorul pereţilor şi prin împodobire cu accesoriile care le făceau proprii la uzul pentru care fuseseră aşezate, adică cu becuri sau alte aparate analoage apte a da lumina, atât sobele cât şi becurile de gaz au dobândit îndată caracterul de nemişcătoare prin destinaţiunea ce le-a fost dată de proprietarul care le-a aşezat acolo şi au devenit astfel parte integrantă cu imobilul. (Apel Buc. III, 167, Mai 26/82, *Dr.* 66/82).

2. Animalele, instrumentele arătoare şi alte obiecte destinate pentru serviciul şi exploatarea fondului dotal, nu pot fi urmărite, de oarece prin destinaţiunea lor aparţin acelui imobil, conform aceasta cu art. 467 şi 468. (Cas. I, 282/Aug. 24/83, B. p. 755).

3. Instrumentele şi maşinele aşezate într'o fabrică cu destinaţiune a servì la fabricare de zahăr, au devenit imobile prin destinaţiune, şi ca atari nu se pot sequestrà şi urmărì deosebit de către vânzătorul lor, ci numai odată cu fondul pentru exploatarea cărui au fost destinate. (Trib. Ilfov, not., 1543, Sept. 20/83, *Dr.* 68/83).

4. Acest articol nu face decât nişte simple enunţări asupra obiectelor devenite imobile prin destinaţiune, enunţări care nu sunt limitative, şi nici nu poate fi altfel în prezenţa imposibilităţii în care se găseà legiuitorul de a face o enumeraţiune exactă de toate obiectele întrebuinţate pentru exploatarea unui fond şi care în faţa merelui progres al industriei au devenit numeroase. Astfel, sobele de zid, precum şi cele de tuciu aşezate de proprietar spre a înlocuì pe cele de zid, sunt imobile prin natura lor, sau imobile prin destinaţiunea ce le-a dat-o proprietarul de a aduce un serviciu indispensabil şi în perpetuu exploatărei fondului. Iar becurile de gaz aeriform, candelabrele, policandrele sunt mobile prin natura lor, căci nici serviciul lor nu este absolut inrispensabil într'o casă, nici accesiunea cu conductele nu este astfel în cât dacă s'ar detaşà imobilul s'ar deteriorà cât de puţin, ori conductele aşezate prin zid şi-ar pierde caracterul şi usagiul. (Trib. Ilfov, s. not., 277 Nov. 19/81, *Dr.* 9/82).

5. După art. 473, toate lucrurile care se pot transportà dintr'un loc în altul în regulă generală sunt mobile. Prin excepţiune parte din aceste lucruri sunt considerate ca imobile prin destinaţiune, când proprietarul unui imobil, conform art. 468, a destinat oare cari lucruri mobile pentru exploatarea unui imobil. Dar această ficţiune, emanând dela voinţa proprietarului, nu poate durà în contra voinţei lui, ci trebue să înceteze îndată ce a încetat şi voinţa care le-a dat atare ficţiune sau destinaţiune, şi lucrurile trebue să îşi reià starea lor naturală de lucruri mobile. (Apel Iaşi, II, 168, Nov. 14/83, *Dr.* 11/84).

6. Mobilele puse de proprietar pentru serviciul fondului închiriat, devenind imobile prin destinaţiune, conform art. 468 Codul civil, chiria lor este plătibilă cu privilegiu, ca şi chiria imobilului din care fac parte integrantă. (Apel Buc. II. *Dr.* 27/901).

7. După art. 468, ultimul aliniat din codul civil, sunt imobile prin destinaţiune toate efectele mobiliare ce proprietarul a aşezat către fond în perpetuu şi chestiunea de a se ştì cari din acele efecte sunt imobile prin destinaţiune este o chestie de apreciere a ins-

tantei de fond. (Cas. I, 13 Nov. 1907, B. p. 1689).

8. Spre deosebire de imobilele prin natura lor devin imobile prin destinație în sensul art. 468 c. civ., toate obiectele pe cari proprietarul unui fond le-a așezat pe el pentru serviciul și exploatarea lui. Legiuitorul a imobilizat aceste obiecte în vederea interesului agricol sau industrial cu condiție ca ele să fie așezate pe acest fond de către proprietarul lui și în interesul exploatărei acestui fond.

Așà fiind, mașinele instalate într'o fabrică nu poate fi considerate ca imobile prin natura lor căci nu fac parte din clădirea propriu zisă ci ele sunt considerate ca imobile prin destinație dacă au fost atașate la clădire de proprietarul fondului și în interesul exploatării lui.

Prin urmare, dacă arendașul unui teren construește o fabrică de brichete pe acel teren, mașinele așezate de arendaș în acel fond industrial în interesul exploatării industriale, nu au putut devenì imobile prin destinație ci au rămas avere mobiliară, putând face obiectul unei urmăriri mobiliare din partea unui creditor al său. (Cas. II, 162 911, Curier Jud. 3/1912).

9. Imobilizarea unui obiect mobil prin destinațiune presupune în mod necesar faptul proprietarului, iar nu acela al unui chiriaș sau arendaș fără învoirea expresă a proprietarului terenului. Așà dar, cel care instalează un obiect pe un fond oarecare în calitate de chiriaș, cum ar fi în cazul așezării unui conduct de țitei de catre o societate petroliferă pe un teren ce ține în arendă pe un timp determinat și fără obligația de a-l lăsà proprietarului la expirarea contractului, îl instalează numai pe timpul cât ține dreptul său de arendă, care e un drept mobiliar, apoi și când transmite la altul acest drept mobiliar, desigur că nu transmite decât tot un drept mobiliar pentru care nu se plătește taxe de înregistrare. (Cas. III, 17 Mai 1913, B. p. 1257).

10. Clădirile fiind imobile prin natura lor chiar când sunt făcute de o persoană care nu este proprietara terenului, nu pot fi constituite în gaj, spre deosebire de mașinile și utensilele afectate exploatărei unei fabrici care nu devin imobile prin destinație decât dacă sunt atașate exploatărei fondului de însuși proprietarul terenului și prin urmare pot fi constituite în gaj. (Trib. Ilfov, s. II com. 1914; Dreptul 1915, p. 109).

11. A se vedeà: art. 163 cu nota 2.

Art. 469. — Proprietarul se presupune că a așezat către fond în perpetuu efecte mobiliare, când acestea sunt întărite cu ghips, var sau ciment, sau când ele nu se pot scoate fără a se strică sau deteriorà, sau fără a strică sau deteriorà partea fondului către care sunt așezate.

Oglinzile unui apartament se presupun așezate în perpetuu, când parchetul pe care ele stau, este una cu boaseria[1]) camerei.

Aceasta se aplică și la tablouri și alte ornamente.

Statuetele sunt imobili când ele sunt așezate înadins, chiar când ele s'ar puteà scoate fără fractură sau deteriorațiune. (Civ. 468, 1199, 1200 urm.; Pr. civ. 493; Civ. Fr. 525).

Text. fr. Art. 525. — Le propriétaire est censé avoir attaché à son fonds des effets mobiliers à perpétuelle demeure, quand ils y sont scellés en plâtre ou à chaux ou à ciment, ou lorsqu'ils ne peuvent être détachés sans être fracturés et détériorés, ou sans briser ou détériorer la partie du fonds à laquelle ils sont attachés.

Les glaces d'un appartement sont censées mises à perpétuelle demeure, lorsque le parquet sur lequel elles sont attachées fait corps avec la boiserie.

Il en est de même des tableaux et autres ornements.

Quant aux statues, elles sont immeubles lorsqu'elles sont placées dans une niche pratiquée exprès pour les recevoir, encore qu'elles puissent être enlevées sans fracture ou détérioration.

1) Adică: lemnăria.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, 18-20; II, ed. 5-a, p. 24-26;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 83, 86, 89, 90;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 688 urm.;
DALLOZ, *Rép*. Biens, 106 urm., 119 urm.; *Suppl*. Biens, 28 urm., 31 urm.;
DEMOLOMBE, IX, 283, 309, 316, 318, 319;
HUC, IV, 36;
LAURENT, V, 476;
MARCADÉ, art. 525;
MOURLON, ed. 7-a, I, p, 660;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2210-2229.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 152 urm., 156 urm., 171 urm., 600; (III, part. II, ed. 2-a, p. 909; X, p. 556);
CANTACUZINO MATEI, p. 46, 47;
DUMITRESCU A. M., II, 692;
NACU. I, p. 727, 728.

Jurisprudenţă.

1. Rezervoarele de petrol construiute din fier şi fixate prin postamente de zid de către o societate în pământul ce i-a fost arendat, devin imobile prin încorporaţie conform art. 469 c. civil şi deci sunt supuse impozitului funciar. (Cas. III, 24 Mai 1913, B. p. 1274).

2. In acelaşi senz deciziunea Cas. III, din 10 Sept. 1913. B. p. 1686, cu adăogirea la finitul hotărîrei : ...„*acest impozit trebuind a fi plătit de acel ce profită de venitul conductei încorporată terenului*".

3. A se vedeà: art. 463 cu nota 3.

Art. 470. — Urloaele sau ţevile ce servesc pentru conducerea apelor la un fond de pământ, sau la vreo casă, sunt imobili şi fac parte din proprietăţile la cari servesc. (Civ. 462; Pr. civ. 493; Civ. Fr. 523).

Text. fr. Art. 523. — Les tuyaux servant à la conduite des eaux dans une maison ou autre héritage, sont immeubles et font partie du fonds auquel ils sont attachés.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 6; II, ed. 5-a, p. 7;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 54;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 681;
DALLOZ, *Rép*. Biens, 27; *Suppl*. Biens, 8;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 345 bis;
DEMOLOMBE, IX, 149;
HUC, IV, 18;
LAURENT, V, 409;
MARCADÉ, art. 523;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 653;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2209.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 141, 143 urm., 151; (III, part. II, ed. 2-a, p. 909);
CANTACUZINO MATEI, p. 46;
NACU, I, p. 728.

Art. 471. — Sunt imobili prin obiectul la care se aplică: uzufructul lucrurilor imobili, servitudinile, acţiunile cari tind a revendicà un imobil. (Civ. 461, 517, 565, 576 urm., 1750; Civ. Fr. 526).

Text. fr. Art. 526. — Sont immeubles, par l'objet auquel ils s'appliquent:
L'usufruit des choses immobilières;
Les servitudes ou services fonciers;
Les actions qui tendent à revendiquer un immeuble.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 24-27; II, ed. 5-a, p. 31-34;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 188;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 690, 908;
DALLOZ, *Rép.* Biens, 136 urm.; *Suppl.* Biens, 35 urm.;
DEMOLOMBE, 352, 354, 355, 357, 366-368, 371, 372;
GARSONNET, I, p. 529, 531;
LAURENT V, 490, 491, 495;
MARCADÉ, art. 526 n. 4;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 662 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2230-2233, 2879;
TROPLONG, *Du louage*, I, 17.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 178 urm., 183 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 648, 649; X, p. 556; XI, p. 533);
CANTACUZINO MATEI, p. 42, 43;
DIMITRIU I. MATEI, *„Asupra acţiunei în revendicare"*. Pagini Juridice, 22/1908;
G. A., *Nota* sub. Trib. Tecuci 842 din 21 Dec. 1920. Pand Rom. 1923, II, 223;
NACU, I, p. 169, 729, 730.

CAPITOLUL II

Despre mobili.

Art. 472. — Bunurile sunt mobili prin natura lor, sau prin determinaţiunea legei. (Civ. 461, 473 urm., 1751, 1909; Pr. civ. 411; L. propr. liter. (Mon. of. 68/923), Art. 7; Civ. Fr. 527).

Text. fr. Art. 527. — Les biens sont meubles par leur nature, ou par la détermination de la loi.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 119;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 693;
DALLOZ, *Rép.* Biens, 169 urm.; *Suppl.* Biens, 41 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 665;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2237.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 186;
CANTACUZINO MATEI, p. 42, 43;
NACU, I, p. 711 urm., 730.

Jurisprudenţă

1. Dreptul de farmacie din pricina naturei sale speciale, are o manifestare complexă cu un caracter patrimonial care poate fi obiect de tranzacţiuni, fiind susceptibil de a fi în comerţ. Acest drept de farmacie e un bun mobiliar incorporal. (C. Apel Craiova S. I, 44 din 28 Dec. 1920. Justiţia (Craiova) 9/921);

2. Un fond de comerţ este un bun mobiliar incorporal, fiindcă majoritatea elementelor componente sunt bunuri mobiliare incorporale. (Trib. Buzeu s. II, 300 din 27 Nov. 1922, Jur. Gen. 1924. No. 1833).

3. A se vedeà : art. 473 cu nota 1; art. 1411 cu nota 29.

Art. 473. — Sunt mobili prin natura lor, corpurile cari se pot transportà dela un loc la altul, atât acele care se mişcă

de sine precum sunt animalele, precum și cele cari nu se pot strămută din loc decât prin o putere străină, precum sunt lucrurile neînsuflețite. (Civ. 467 urm., 472, 827, 1316; Com. 490; Civ. Fr. 528).

Text. fr. Art. 528. — Sont meubles par leur nature, les corps qui peuvent se transporter d'un lieu à un autre, soit qu'ils se meuvent par eux-mêmes, comme les animaux, soit qu'ils ne puissent changer de place que par l'effet d'une force étrangère, comme les choses inanimées.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 120;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 693;
DALLOZ, *Rép.* Biens, 170;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 665;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2238-2240;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 187 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 43, 44;
NACU, I, p. 731.

Jurisprudență.

1. Farmacia fiind un fond de comerț, trebue să fie considerată ca ori care fond de comerț, ca lucru mișcător. Și caracterul de mobilitate al farmaciilor e incontestabil și sub C. Caragea, întru cât sub C. Caragea dreptul de farmacie nu eră un *privilegium rei* alipit de cutare imobil. (Cas. I, 213/Iun. 13/81, B. p. 498).

2. Dreptul de farmacie din pricina naturei sale speciale, are o manifestare complexă cu un caracter patrimonial care poate fi obiect de tranzacțiuni, fiind susceptibil de a fi în comerț. Acest drept de farmacie e un bun mobiliar incorporal. (C. Apel Craiova s. I, 44 din 28 Dec. 1920. Justiția (Craiova), 9/921).

3. Un fond de comerț este un bun mobiliar incorporal, fiindcă majoritatea elementelor componente sunt bunuri mobiliare incorporale. (Trib. Buzeu s. II, 300 din 27 Nov. 1922, Jur. Gen. 1924, No. 1833).

4. A se vedeà: art. 463 cu nota 1;

Art. 474. — Sunt mobili prin determinațiunea legei, obligațiunile și acțiunile cari au de obiect sume exigibile sau efecte mobiliare, acțiunile sau interesele în companii de finanțe, de comerciu sau de industrie, chiar și când capitalul acestor companii constă în imobili.

Aceste acțiuni sau interese se socot ca mobili numai în privința fiecărui din asociați și pe cât timp ține asociațiunea.

Sunt asemenea mobili prin determinațiunea legei, veniturile perpetue sau pe vieață asupra Statului sau asupra particularilor. (Civ. 462, 472, 1639, 1837; C. com. 78 urm., 131, 166—167; Civ. Fr. 529).

Text. fr. Art. 529. — Sont meubles par la détermination de la loi, les obligations et actions qui ont pour objet des sommes exigibles ou des effets mobiliers, les actions ou intérêts dans les compagnies de finance, de commerce ou d'industrie, encore que des immeubles dépendants de ces entreprises appartiennent aux compagnies. Ces actions ou intérêts sont réputés meubles à l'égard de chaque associé seulement, tant que dure la société.

Sont aussi meubles par la détermination de la loi, les rentes perpétuelles ou viagères, soit sur l'État, soit sur des particuliers.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 27-31, 457; II, ed. 5-a, p. 35-40, 650;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 129, 167, 169;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 447;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 693 urm., 701; II, p. 618;
DALLOZ, *Rép*. Biens, 178 urm.; *Suppl*. Biens, 44 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, V, 60 bis, IV;
DEMOLOMBE, IX, 350, 351, 372-376, 403, 408, 415, 418, 423, 424, 437, 438, 440;
DURANTON, IV, 119 urm.;
HUC, IV, 41;
LAURENT, V, 495, 499, 500, 505, 509, 511, 513;
MARCADÉ, art. 529, n. 1 și 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 666 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3, No. 2244-2261;
POUILLET, *Des brevets d'invention*, 197, 198; *Des marques de fabrique*, 92; *De la propriété littéraire et artistique*, 183 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 189 urm., 199 n. 2; (X, p. 94, 96, 97; XI, p. 206 n. 2); *„Avem sau nu, în dreptul actual rente perpetue"*. Dreptul 76/909;
CANTACUZINO MATEI, p. 43, 44;
DEGREA ALEXANDRU, *Scrieri juridice*, vol. IV, „Diversae causarum figurae", p. 234;
MEITANI GEORGE, *„Despre rentele perpetui în codicele român"*. Dreptul 58/1902;
NACU, I, p. 116, 166, 731, 732, 733;
FLORIN SION, *„Considerațiuni asupra existenței rentelor perpetue în Dreptul român"*. Curier Jud. 62/1914.

Jurisprudență.

1. Din cuprinsul dispozițiunilor art. 474, 523, 550, 776, 1892 și 1907 c. civ., rezultă că legiuitorul a consacrat în codicele român renta perpetuă cu același caracter personal și mobiliar și prin esență răscumpărabilă ca și în legislațiunea franceză și italiană, care i-a servit ca model, iar din faptul eliminărei art. 530 și 1909—1911 din codul Napoleon, nu poate rezultà intenția legiuitorului român de a schimbà acest caracter al rentei perpetue, de oarece alte texte de lege evidențiază că și în legislația română renta perpetuă poate fi răscumpărată, astfel art. 776 c. civ., care vorbind de împărțeala imobilului ipotecat pentru garantarea unei rente, și autorizând răscumpărarea acestei rente pentru înlesnirea operațiunilor împărțelei, înțelege a vorbì de o rentă perpetuă. (Cas. I, 641 bis, 6 Nov. 1913, B. p. 1962, Jur. Rom. 1914, p. 65, Curier Jud. 1914, p. 55).

2. Renta perpetuă constituită cu prețul unui capital mobiliar este recunoscută în dreptul nostru atât în cazul când este creată cu titlu oneros, cât și în cazul când ia naștere dintr'un contract cu titlu gratuit, întrucât nu se vede motivul pentru a decide altfel. (C. Apel Craiova s. II, 176/911. Curier Jud. 8/912).

CAPITOLUL III

Despre bunuri în raportul lor cu cei ce le posed.

Art. 475. — Vericine poate dispune liber de bunurile ce sunt ale lui, cu modificațiunile stabilite de legi.

Bunurile care nu sunt ale particularilor sunt administrate și nu pot fi înstrăinate decât după regulele și formele prescrise anume pentru ele. (Civ. 199 urm,, 390 urm., 426 urm., 445, 454, 458, 480 urm., 1243, 1248., 1265, 1285, 1306, 1307, 1706, 1845: Pr. civ. 75, 80, 291; Com. 16, 712; Civ. Fr. 537).

Text. fr. Art. 537. — Les particuliers ont la libre disposition des biens qui leur appartiennent, sous les modifications établies par les lois.

Les biens qui n'appartiennent pas à des particuliers, sont administrés et ne peuvent être aliénés que dans les formes et suivant les règles qui leur sont particulières.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 185-192; I, ed. 5-a, p. 188, 268-273, 275-279, 281, 283;
BAUDRY ET FOURCADE *Des personnes*, I, 217, 302;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 171;
BONFILS, *Manuel de dr. int. publ.*, 391 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 705;
DALLOZ, *Rép.* Biens, 263, 270;
GUILLOUARD, *Tr. du contrat de Société*, 7;
LAURENT, I, 287 urm.; XXVI, 189; XXIX, 276;
LYON-CAEN ET RENAULT, *Tr. de dr. com.*, II, 1057;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 678;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 3061;
WEISS, II, p. 430.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 199 urm., 229 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 67 nota 1, 70;
CANTACUZINO MATEI, p. 39 urm.;
CERNEA B., *Concluzii* sub. Trib. Ilfov s. I Com., 150 din 2 Mart. 1923. Pand. Rom. 1923-II-209;
NACU, I, p. 114 urm., 167, 734; II, p. 10.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Legiuitorul, prin art. 7 leg. rur. nu a înţeles că numai acei săteni pot cumpără pământ de la cei împroprietăriţi care vor fi fost şi clăcaşi înainte de promulgarea acelei legi, ci că înstrăinarea unor asemenea bunuri să se facă ori către comuna sau către vre un alt sătean, iar nu străin. (Apel Buc. III, Mart. 26/76, *Dr.* 18/76).

2. Legea rurală departe de a creea o incapacitate în privinţa locuitorilor ţărani, le-a acordat dreptul asupra pogoanelor lor cedate, cu restricţiune de a nu le puteà vinde în termen de 30 ani către străini, ci numai către comună sau la alţi locuitori săteni, şi aceasta din punctul de vedere de a nu deveni prea curând fără proprietăţi, fără ca prin această dispoziţiune să izbească în drepturile lor civile, căci în asemenea caz legiuitorul ar fi indicat şi modul cum au a fi reprezentaţi în atare condiţiuni. Or, legea de expropriere pentru utilitate publică fiind o lege posterioară legei rurale, şi locuitorii rurali bucurându-se de toate drepturile lor civile, fără a li se creea vre o incapacitate, dânşii pot legal conveni asupra preţului locului expropriat de oare ce ei nu intră între persoanele incapabile de a contractà prevăzute de art. 16 şi 17 din legea de expropriere. (Cas. I. 310/Sept. 13/77, B. p. 271).

3. Legiuitorul când a declarat pe ţărani de proprietari asupra pământurilor rurale a înţeles a'i face proprietari atât asupra solului cât şi subsolului, cu restricţiune însă de a nu-l puteà înstrăinà sau ipotecà în termen de 30 ani (art. 7 leg. rurală din 1864 şi art. 1 leg. interpretativă din anul 1879). Or, contractul prin care sătenii cedează dreptul pentru un timp nedeterminat de a face puţuri pe proprietatea lor rurală, pentru a extrage păcură, nu poate fi privit ca contract de locaţiune ci ca contract de vânzare, căci prin el se înstrăinează sub-faţa solului, ceeace n'a voit legiuitorul. (Cas. I. 218/Iun. 11/84. B. p. 526).

4. Prin art. 7 al legii din 1864, pământul dobândit conform legei rurale, este inalienabil în timp de 30 ani, principiu consacrat şi prin constituţie şi prin legea din 1879; însă săteanul poate înstrăinà în acel timp numai comunei sau unui sătean; şi prin sătean nu se înţelege un individ care simplu locueşte în comuna în circumscripţiunea căreia se află pământul dat conform legei rurale, ci acel individ care prin profesie obicinuită este sătean ca şi vânzătorul adică ţăran şi care este

satean, nu la 1864 ci la epoca înstrăinărei. Instrăinările făcute în contra legei rurale nu s'ar puteà anulà şi acţiunea de revendicare nu s'ar puteà exercità cu scop de a se cere restituirea pământului înstrăinat în contra prescripţiilor legei din 1864, dacă ne vom mulţumì a cere numai ca cumpărătorul să fi fost locuitor în comuna respectivă în 1864. (Cas. I, 90/Mart. 5/85, B. p. 171).

5. Prohibiţiunea din art. 132 al constituţiunei este imperativă şi conţine într'însa ideea inalienabilităţii în sens foarte larg aşà că nu mai permite să se facă înstrăinări de pământ nici chiar între consatenii neîmproprietăriţi sau către comună, ceeace în art. 7 din legea rurală de la 1864 se prevedeà, şi mai târziu o lege interpretativă a acestui articol, din 13 Februarie 1879, o expuneà şi mai categoric. Şi dacă într'o constituţiune se înscriu numai principiile generale, rămânând ca prin legi speciale posterioare să se facă aplicaţiunea lor, apoi nu tot astfel se poate argumentà şi pentru art. 132 din constituţiune de oare ce nu s'a declarat printr'însul numai în principiu inalienabilitatea pământurilor date foştilor clăcaşi, principiu care erà consacrat încă dela început prin art. 133 din constituţiunea de la 1866 nerevizuită, şi se găseà chiar şi în legea rurala de la 1864, în art. 7, ci în vedere că cei 30 ani din lege aveau să expire în curând, cu ocaziunea revizuirei din 1884, s'a prevăzut un termen de alţi 32 ani, s'a întins inalienabilitatea şi la pământurile însurăţeilor, cum şi la aceia care au cumpărat sau vor cumpărà în loturi mici proprietăţi de ale statului. Camerile de revizuire de atunci s'au mai ocupat şi de locuitorii cuprinşi în raza unei comune urbane; tot prin art. 132 au aplicat inalienabilitatea şi la pământurile vândute în Dobrogea; mai mult decât atât, au prevăzut din nou şi au regulamentat schimburile acelor pământuri. Aşà fiind ele au făcut o lege specială prin care au oprit cu desăvârşire înstrăinarea în termenul acolo prevăzut cu corolariul schimbului. Din cele ce preced se vede dar că scopul camerilor de revizuire a fost de a abrogà atât concesiunea din art. 7 legea rurală din 1864, prin care alienabilitatea erà permisă către un consătean, cât şi legea interpretativă a art. 7 legea rurală din 13 Februarie 1879, prin care se specifică că acel sătean să fie neîmproprietărit. Apoi, o constituţiune este legea legilor şi întru cât ea conţine dispoziţiuni generale prohibitive, cum este art. 132, anulează concesiunile acordate de legi anterioare cum este art. 7 legea rurală şi interpretarea lui prin legea din 1879, cu atât mai mult cu cât constituţiunea din 1866 care este posterioară leg. rur. s'a revizuit mai târziu de cât interpretarea făcută art. 7, şi au existat raţiuni puternice care au justificat prohibiţiunea strictă introdusă în urmă, apoi nici nu s'a mai reamintit prin revizuire de menţinerea concesiunilor din legile anterioare, aşà că ele nu mai pot fi în vigoare. Aceasta e cu atât mai adevărat cu cât legiuitorul, văzând că mare parte din micii proprietari ce el crease se deslipiseră de pământurile lor, de oare-ce unele instanţe judecătoreşti făceau o rea aplicaţiune a art. 7 din legea rurală, a fost silit să interprete acest articol prin legea din 1879 şi le-a permis înstrăinarea numai către consăteni neîmproprietăriţi. Şi chiar creîndu-le această situaţiune, încă s'au găsit săteni cari, renunţând la pământurile lor pentru un preţ de nimic, se întorceau la vechiul proletariat. Dacă acele pământuri treceau la alţi concetăţeni, deşi împroprietăriţi, legiuitorul nu puteà să vadă cu ochi buni înavuţirea unora în detrimentul celorlalţi, mai cu seamă că îngrijise treptat să împroprietărească pe însurăţei şi să ajungă la idealul de a realizà mica proprietate făcându-i în acelaşi timp pe toţi proprietari. O raţiune, pe cât politică, pe atât economică şi socială, a condus pe legiuitor să prohibe înstrăinările pământurilor ce a dat sătenilor, şi cu toate că restrângeà dreptul de proprietate, a căutat să ţină acel pământ nedeslipit de cultivatori pentru interesul apărării naţionale şi conservarea familiei, luând şi garanţii ca proprietatea lor să nu fie atacată, nici făţiş, nici pe ascuns, până vor ajunge la o cultură în care să aprecieze mai bine interesul de a fi proprietar. Prin urmare, faţă cu situaţiunea anormală ce găsise în 1884, s'a văzut nevoit să prohibe în definitiv prin constituţiunea revizuită ori ce fel de înstrăinare, afară de schimb. Aceasta rezultă neîndoios chiar din desbaterile urmate în camerile de revizuire cu ocaziunea votărei art. 132 (Monitorul Oficial No. 134 din 5 Aprilie 1884). Ceea ce confirmă şi mai mult abrogarea prin art. 132 din constituţiune a legilor anterioare relative la înstreinarea proprietăţii rurale, este că, cu ocaziunea discuţiunei acelui articol în camerile de revizuire ministrul domeniilor a promis că va aduce o lege desvoltătoare principiilor inalienabilităţii; de unde se vede că legiuitorul n'a mai avut intenţiunea să menţină concesiunile din art. 7 legea rurală. Admisibilitatea către un consătean neînproprietărit ar face totdeauna a se eludà legea şi a se nimicì scopul ei, de oare ce nimeni nu ar puteà oprì pe un cumpărător de un pământ rural neînpro-

prietărit ca să revândă la rândul său pământul cumpărat dela un clăcaş chiar şi unui străin, el nedeţinându-l în virtutea legei rurale şi să continue astfel cu câţi-va alţii cu cumpărarea de la foştii clăcaşi şi revinderea către streini a tuturor pământurilor date la 1864, reducând pe ţărani iarăşi la proletariatul de care legiuitorul a căutat să-i scape. (Trib. R.-Sărat, Proces-verbal, Mai 8/87, *Dr.* 56/87. *In acelaş sens:* Trib. Teleorman, 58, Mart. 4/92, *Dr.* 34/93; şi Apel Craiova, II, *Dr.* 210/91).

6. Deşi după dreptul comun femeei îi e permis a cumpără imobile, faţă însă cu principiul inalienabilităţii din legea rurală, dispoziţiunile sale sunt limitative, aşà că nu se pot întinde şi la femei. A permite femeei cumpărare de pământ după legea rurală, ar fi a face să se acumuleze pământurile în mâinile unora, de oarece n'ar mai existà nici o raţiune ca concesiunea să nu se întindă şi la mama, surorile sau fiicele unui cultivator, desfiinţându-se astfel cu desăvârşire împărţirea făcută de legiuitor. Chiar dacă soţul nu ar fi împroprietărit, totuşi femeea nu poate beneficià de concesiunile legei rurale, de oarece mai târziu ar urmà să se permită şi soţului ei să cumpere şi să ajungă iar la un rezultat opus scopului legii. (Trib. R.-Sărat, Mai 8/87, *Dr.* 56/87).

7. Din cuprinderea art. 7 din L. rurală din 1864, rezultă că orice vânzare făcută de către un sătean sau de către moştenitorii săi, relativ la pământurile cu care au fost împroprietăriţi în virtutea zisei legi, către o altă persoană afară de comună sau de vre-un sătean, este nulă. (Cas. III, 95, Sept. 12/88. Bul. p. 796)

8. Adunările convocate la 1884 pentru revizuirea unor anume puncte din constituţiunea dela 1866, văzând că termenul de 30 ani din art. 133 din vechia constituţiune, pentru inalienabilitatea pământurile foştilor clăcaşi prevăzută prin legea rurală de la 1864, aveà să expire în curând şi preocupate de înalte interese sociale nu au făcut de cât au mai prelungit încă cu 32 ani inalienabilitatea, reproducând-o după vechiul text, aşà cum erà acolo cu referire la legea rurală, prin urmare cu permisiunea înstrăinărei acestor pământuri către consătenii neîmproprietăriţi şi până la concurenţa întinderei de pământ recunoscută unui fost clăcaş; că dacă legiuitorul ar fi avut intenţiunea să declare absolut inalienabile menţionatele pământuri, ar fi prevăzut aceasta expres şi categoric, mai cu seamă că se răsturnà mare parte din economia legei rurale; dar scopul său nu a fost nici cu ocaziunea confecţionărei acestei legi şi mai puţin în constituantă de a împiedicà pe consătenii neîmproprietăriţi să cumpere pământuri, ci de a oprì pe străini dela aceasta ca să nu se strice mica proprietate ce el crease şi să nu deslipească pe cultivatori de pământurile lor în interesul apărărei naţionale şi a conservărei familiei, până când ei înşăşi vor puteà să aprecieze mai bine necesitatea de a fi proprietari, că aceasta se constată şi mai mult prin redacţiunea art. 132, în care se înseră că sunt şi rămân inalienabile etc., prin urmare se confirmă existenţa inalienabilităţei din vechia constituţiune, care este în legătură cu legea rurală. Pentru legiuitor a fost şi rămâne indiferent dacă pământul rural trece de la un consătean la altul când acesta este neîmproprietărit, neputând el împroprietărì pe toţi de o dată, destul numai să nu intre în mâini străine şi să nu întreacă suma de 11 pogoane cât se recunoaşte de legea rurală unui fost clăcaş, spre a menţine mica proprietate; că a fi împiedecat pe consătenii neîmproprietăriţi să cumpere pământuri până la concurenţa sumei de mai sus, ar fi fost a expune pe toţi succesorii împroprietăriţilor de la 1864 a rămâne cu câte unul sau două pogoane ce li s'ar fi cuvenit în urma partagiului, cu produsul cărora neputându-se nici chiar nutrì, le ar fi abandonat, lăsându-le necultivate şi închiriindu-şi munca lor, aiurea, revenind prin urmare la vechiul proletariat. Dacă însă legiuitorul constituant a prevăzut prin acelaşi art. 132 şi pe însurăţel ca şi pe acei ce au cumpărat sau vor cumpărà în loturi mici proprietăţi de ale Statului, este că la 1884, când revizuià constituţiunea, s'au găsit încă două categorii de mici proprietari care îi crease posterior legei de împroprietărire de la 1864, şi a aplicat inalienabilitatea şi la pământurile lor, tot pentru acelaşi period de 32 ani, însă nu a schimbat în nimic condiţiunile legei rurale, şi nu se poate susţine că dacă s'a înglobat la un loc mai multe categorii de săteni, s'ar fi renunţat la inalienabilitatea condiţionată de altă dată şi interpretată prin legea dela 1879 şi s'ar fi declarat absolută inalienabilitatea, de oare ce urmà să se introducă şi celelalte două categorii de împroprietăriţi confundându-le cu împroprietăriţii dela 1864 şi supunându-le aceloraşi condiţiuni din legea rurală în ce priveşte înstrăinările. Şi dacă s'au mai introdus şi schimburile, aceasta s'a făcut pentru că ele nu erau prevăzute prin legea rurală; apoi nu numai că nu a alterat în nimic condiţiunile inalienabilităţei din acea lege, ci din contră le-a mai confirmat încă odată declarând categoric că schimburile de pământ contra pământ nu intră în prohibiţiunile legei, aşà că le-a concedat şi străinilor dreptul de

a schimbà cu rurali, însă cu corectivul de a le oferì alte pământuri, tot de aceeaşi întindere şi calitate, aceasta iarăşi în avantagiul rurarilor şi în scopul menţinerei unei proprietăţi deosebit de celelalte raţiuni de ordine superioară cari au determinat permisiunea lor. Acestea rezultă şi din desbaterile camerelor constituante cu ocaziunea votărei art. 132 din constituţiune, mai cu seamă din ale Senatului. (Trib. Prahova I, Ian. 18/90, *Dr.* 29 90. In acest sens: Trib. Dolj, II, Oct. 19 92, *Dr.* 49/93).

9. Imprejurarea că un sătean a ocupat postul de notar şi agent la percepţia comunală, funcţiuni de altfel timporare, nu poate ridicà dreptul acelui sătean, care nu încetează de a fi cultivator, mai cu seamă în lipsă de funcţiune, de a cumpară pamânt rural când nu este împroprietărit. Apoi, o asemenea prohibiţiune fiind de drept strict, urmà să fie expres declarată, şi ea nu se gaseşte nici în legea rurală, nici în legea interpretativa a art. 7 din legea rurală, şi ar fi fost a împiedecà munca, a nimicì cultura şi desvoltarea ruralilor şi a deservì interesele comunelor dacă cei ce ar ştì sa scrie şi să citească, şi astfel să poată ocupà şi vre-o funcţiune în comuna lor, să nu poată obţine un petic de pământ care să-l alipească mai mult de ţara în care s'a născut. (Trib. Prahova, I, Ian. 18 90, *Dr*. 29/90).

10. După art. 1 şi 2 din legea interpretativă a art. 7 al legei rurale, înstrăinările de pământuri rurale, făcute de săteni la alte persoane de cât comuna sau vre-un alt sătean, fiind nule de drept, prin urmare părţile nu pot nici să transigă asupra lor. (Cas. I, 164 Apr. 26 90, B. p. 465).

11. Nici din textul art. 139 din constituţia de la 1881, nici desbaterile ce au avut loc cu ocaziunea discutărei şi votărei acestui articol, nu rezultă că constituanta a avut intenţiunea să modifice art. 7 din legea rurală de la 15 August 1864, precum şi legea din 13 Februarie 1879, pentru menţinerea şi executarea art. 7 în sensul de a oprì pe săteni de a înstrăinà pământurile la alţi săteni în cazurile prevăzute de acele legi. Prin art. 131 din constituţiunea de la 1884, legiuitorul menţinând inalienabilitatea pământurilor rurale, cu excepţiunile prevăzute în legea rurală din 1884 şi cea interpretativă din 1879, nu a voit a face altceva decât să deà inalienabilităţii pământurilor date sătenilor un caracter constituţional şi să prelungiască termenul fixat pentru această stare de inalienabilitate. (Cas. I, 324/93. — *Contra:* Apel Craiova, II, No. 210 91).

12. Dacă, după legea rurală din 1864, înstrăinarea, fie prin acte între vii, fie prin testament, a pământurilor date foştilor clăcaşi prin acea lege erà permisă sub oare care condiţiuni anume indicate, şi dacă apoi atât constituţiunea din 1866 cât şi legea din 1879 pentru menţinerea şi executarea art. 7 din legea rurala, nu aduce vre-o derogare la principiul stabilit prin acea lege, ba din contră, legea din 1879 nu numai că menţine în mod expres înstrăinarea pământurilor între locuitorii săteni, dar recunoaşte chiar şi schimbul de pamânt contra pământ, fără a distinge dacă locuitorii sunt săteni sau nu (art. 13). Insă constituanta din 1884, chemată a revizuì anume puncte din vechea constituţiune de la 1866, ocupându-se şi de art. 133 din acea constituţiune, care prevedeà inalienabilitatea pământurilor foştilor clăcaşi pe timp de 80 ani, termen ce erà tocmai să expire, a decretat inalienabilitatea acestor pământuri cum şi acelor ale noilor împroprietăriţi, încă pe un period de 32 ani. Şi principiul stabilit de constituţiunea din 1884 este absolut, adică legiuitorul constituant din 1884 a înţeles a decretà, prin art. 132, inalienabilitatea, fără vre-o rezervă din acele prevăzute în legea rurală de la 1864 sau aceea de la 1879, ceea ce în adevăr şi reese din chiar cuprinsul acestui text. învoindu-se numai schimbul de pământ, contra pământ, făcându-se prin urmare o singură excepţiune la principiul general al inalienabilităţii, şi aceasta pentru motivul că legiuitorul nu a considerat schimbul ca o înstrăinare. Dacă legiuitorul constituant din 1884 ar fi înţeles a decretà inalienabilitatea condiţionată din legea rurală de la 1864, o spuneà în termeni precişi sau cel puţin se refereà le acea lege, cum a facut legiuitorul constituant de la 1866, care, prin art. 133, declară că *„inalienabilitatea pământurilor foştilor clăcaşi în timp de 30 ani, prevăzută prin legea rurală, este menţinută“*, ceea ce denotă că în spiritul lui n'a fost a aduce vre-o schimbare la cele stabilite prin legea rurală pe când constituţiunea de la 1884 decretând inalienabilitatea pământurilor foştilor clăcaşi cum şi a nouilor împroprietăriţi, nu numai că nu se referă la legea rurală, dar încă prin art. 129 declară *„abrogate toate dispoziţiunile din legi, decrete, regudamente şi alte acte contrarii cu cele aşezate de ea“*, deci şi dispoziţiunile relative la înstrăinarea pământurilor rurale între săteni prin acte între vii sau testamentare, prevăzute în legea de la 1864 şi acea de la 1879, şi din care dispoziţiuni ea nu menţine de cât schimbul de pământ contra pământ, prevăzut în legea de la 1879, prin art. 14 ceea ce denotă că în spiritul lui a fost de a nu mai permite înstrăinarea pământurilor între săteni nici prin alte acte între vii de

cât prin schimb și nici prin testament. A se admite contrariul, ar fi să se nesocotească voința bine exprimată a legiuitorului constant de la 1884, care prin art. 132 nu face numai declarațiuni de principiu pentru ca să aiba nevoe de legi speciale spre a puteà fi aplicat ori a necesità considerațiuni trase din principiile generale de drept spre a puteà fi interpretat, ci decretează dispozițiuni negative și absolute și restricțiuni precise la modul de a dispune al locuitorilor săteni de pământurile lor rurale abrogând prin art. 129 legile anterioare în dispozițiunile contrarii; ar fi apoi să se răstoarne întregul sistem adoptat de legiuitorul de la 1864 în privința dreptului de proprietate al sătenilor asupra pământurilor lor după expirarea termenului de 32 ani în privința succesiunei, sistem eminamente tutelar și care deroagă în totul de la dreptul comun. Astfel, testamentul nu poate formà un titlu pentru a deține un pamânt rural. (Trib. Suceava, Oct. 21 93, *Dr.* 75 93).

13. Legea rurală din 1864 nu se ocupă de împroprietarirea și a preoților. Această lege respectă numai dispozițiunile anterioare, relative la această chestiune. Insă, cu ocaziunea delimitărei locurilor pe cari foștii clăcași se împroprietăreau, s'a fixat și întinderea pământului care erà îndoit de decât al unui clăcaș, ce proprietarii de moșii erau obligați, după legea din 1847 și art. 13 ultimul aliniat din regulamentul organic, să concedeze fără plată sau dijmă preoților de pe la sate. Prin aceasta, locurile bisericilor nu deveneau proprietatea exclusivă a preoților (v. circulara No. 25645 din 1864). Deci dar preoții n'au fost tratați ca clăcași, și nici au fost vre'odată împroprietăriți, chiar dacă erau fii de clacași, pentru că spre a fi împroprietărit se cerea să fie cultivator de pământ. Și cum legea declară inalienabil terenul pe care foștii clăcași au fost împroprietăriți, afară numai dacă achizitorul nu este însăși comuna sau un sătean cultivator de pământ neîmproprietărit din o circumstanță oare care după legea din 1864, urmeaza de acì că un preot, deși fiu de clăcaș neîmproprietărit, însă având o altă profesiune, iar nu aceea de sătean cultivator de pământ, nu aveà capacitatea la 1882 ca să cumpere pământul unui fost clăcaș; prin urmare, contractul de vânzare este nul și el cată a fi obligat să delase terenul în posesiunea și proprietatea celui de la care l'a cumpărat sau reprezentanților săi. (Apel Buc. I. 55 Mart. 10/93. *Dr.* 37/93).

14. Deși după art. 14 din legea pentru menținerea și executarea art. 7 din legea rurală, se declară nule actele de înstrăinarea pământurilor rurale ce vor intervenì de la promulgarea acestei legi, însă o atare dispozițiune nu a putut fi luată de cât pentru străinii ce ar fi voit a devenì proprietari rurali, iar nu și pentru săteni. In acest caz legiuitorul n'ar fi prevăzut prin art. 1 din acea lege că vânzările făcute de împroprietărit către comună sau vre-un sătean sunt permise. Deci un preot cultivator de pământ, fiu de clacaș și neîmproprietărit după legea rurală, e în drept de a cumpărà un pământ rural, întru cât atari înstrăinări nu erau prohibite de cât pentru persoanele care nu erau culitivatoare de pământ, săteni, și pentru cei cari n'ar fi avut o întindere de pamânt recunoscută unui fost clăcaș prin legea din 1864. (Trib. Buzau, 318, Sept. 1/92, *Dr.* 37 93).

15. Din legea de la 1864, relativă la împroprietarirea țăranilor, legea interpretativă din 1879 și din art. 132 din constituție reese că legiuitorul român, în timp de aproape 30 ani, a reînoit principiul ca toate pamanturile acordate, fie foștilor clacași, fie însurățeilor, sunt și rămân inalienabile. In fața acestor texte precise rămâne a se ștì daca aceste pamânturi declarate inalienabile sunt și inprescriptibile. In principiu, nu sunt susceptibile de prescripțiune decât lucrurile cari sunt obiectul unei proprietăți private, sau cari pot fi puse în comerț; și prin art. 1844 se prevede că nu se poate prescrie domeniul lucrurilor cari, prin natura lor proprie, sau prin o declarație a legei, nu pot fi obiectul de proprietate privată. Din momentul dar ce legea a dispus ca cel împroprietărit nu poate dispune de acel pământ în timp de 30 ani, el nu e proprietar absolut, și, prin urmare, aceste pământuri, fiind scoase din comerț prin lege chiar, ele nu sunt susceptibile de prescripțiune. (Cas. I, 149/93, Mai 9/93, B. p. 436).

16. Deși sub legislațiunea veche nici o dispozițiune din lege nu reglementa modul de stabilire al persoanelor morale, cu toate acestea, de fapt, este constant că mai multe comunități, mai cu seamă dintre cele cu caracter reeligios, au existat în țară, uzând de toate drepturile și prerogativele acordate unei persoane morale, dobândind drepturi imobiliare și altele, și pentru a nu cita decât monastirile închinate, comunitățile catolice și protestante, cari toate au dobândit drepturi imobiliare în singura lor calitate de comunități, și dar cu drept cuvânt se poate argumenta și sustine că asemenea asociațiuni puteau *dobândì ființa lor morală prin* îngăduire și toleranță din partea guvernului țării. Această îngăduire și toleranță constitue uzul pământului în privința acelor personalități morale. De s'ar decide ca chiar singura a

ceastă toleranță a guvernului nu e suficientă pentru a da existenței de fapt a unei comunități, caracterul de personalitate morală, că acea toleranță ar trebui consacrată prin vre-o recunoaștere expresă a acelei personalități, apoi o asemenea recunoaștere reiesă din aprobarea domnească pusă pe petițiunea ce i se adresează de o comunitate israelită spre a cere aprobarea statutelor și din legalizarea statutelor de minister. (Apel Buc. I, 214, Oct. 29/93, *Dr.* 79/93).

17. A se vedeà: Art. 7 și 11 Indexul. „Persoane morale" și „străini" și notele respective relative la dreptul de a dobândi imobile rurale în România; art. 480 cu notele respective; art. 654 cu notele 5, 7; art. 1306 și 1310; indexul. „Pământuri rurale" și „Străini" și notele respective.

Art. 476. — Drumurile mari, drumurile mici și ulițele cari sunt în sarcina statului, fluviile și râurile navigabile sau plutitoare, țărmurile, adăugirile către mal și locurile de unde s'a retras apa mărei, porturile naturali sau artificiali, malurile unde trag vasele și în deobște toate părțile din pământul României cari nu sunt proprietate particulară, sunt considerate ca dependințe ale domeniului public. (Civ. 478, 495 urm., 647, 963, 1310, 1844; Constit. 19, 20; L. regimului apelor (Mon. of. 137/924) Art. 1, 8; L. Energiei (Mon. of. 143/924), Art. 6 urm.; Civ. Fr. 538).

Text. fr. Art. 538 — Les chemins, routes et rues à la charge de l'Etat, les fleuves et rivières navigables ou flottables, les rivages, lais et relais de la mer, les ports, les havres, les rades, et généralement toutes les portions du territoire français qui ne sont pas susceptibles d'une propriété privée, sont considérés comme des dépendances du domaine public.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, II, p. 39-43; II, ed. 5-a, p. 50, 51 urm., 53, 56-64;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 184;
Baudry et Tissier, *De la prescription*, 144;
Bufnoir, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 183;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 707 urm., 729, 736. 737;
Dalloz, *Rép.* Biens, 254 urm.; *Suppl.* Biens, 55;
Demolombe, IX, 458 bis, 460;
Huc, IV, 62;
Laurent, V, 255; VI, 42;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 679 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 3069—3076.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 201 urm., 363, 652; (II, p. 416 urm.; V, p. 118; XI, p. 80); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 67 nota 1; *Observație* sub. Cas. Belg. 11 Mai 1912. Dreptul 81/1913. *Observație* sub. C. Apel Buc. s. I, 106 din 15 Mart. 1908. Dreptul 41/1908; *Observație* sub. Cas. III, 35 din 27 Ian. 910. Dreptul 25/1910; *„O chestiune importantă asupra regimului apelor curgătoare în România"*. Pagini Juridice 17/907;
Alexandrescu Traian, *Nota* sub. Cas. Fr. Req., 29 Ian. 1919. Jurispr. Gen. 4/1923, No. 254;
Cantacuzino Matei, p. 39, 40;
Nacu, I, p. 734 urm.;
Orănescu C., *„Râurile navigabile și flotabile în raport cu domeniul public"*. Curier Jud. 34/1910;
Radovici Sebastian, *Notă* sub. Trib. Romanați, 461 din 30 Iunie 1911. Curier Jud. 58/1911;
Rădulescu Siliu, *Observație* sub. C. Apel Bruxelles 9 Dec. 912. Dreptul 81/1913; *Observație* sub. C. Apel Gand, 24 Dec. 1907. Dreptul 53/1909;
Tiron N. N., *„Regimul apelor navigabile sau plutitoare"*. Curier Jud. 11/916.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Domeniul public ne fiind susceptibil de un drept privat de proprietate, el nu poate procurà mărginașilor de cât un drept de folosință limitat la destinația esențială la care domeniul public este afectat. De la acest principiu decurge o îndoită consecință: 1) ori ce concesiune dobândită de mărginași pe domeniul public este prin natura ei precarie și revocabilă; 2) dacă prin modificările aduse domeniului public, într'un scop de interes general, se atinge sau se desființează drepturile de folosință ale mărginașilor, atingerea sau desfiintarea unor asemenea drepturi poate da loc la despăgubiri când dreptul de folosință ce-l exercitau erà conform cu destinația esențială a domeniului public; din contră, nici o despăgubire nu se poate acordà când folosința de care se bucurau mărginașii prin toleranță sau concesiuni speciale erà abusivă sau nu corespundeà destinației esențiale la care domeniul public erà afectat. Astfel fiind, râul Dâmbovița, fiind declarat navigabil încă de sub regulamentul organic, el face parte din domeniul public și nu poate aveà o altă destinație de cât a servì la navigațiune și la alimentarea orașului București cu apă; și dacă prin canalizarea acestui râu s'au pus în imposibilitate riveranii de a mai scurge în Dombovița apele stabilimentelor de băi, această jicnire de interese nu le poate da dreptul la despăgubire, deoarece folosința ce trăgeau din apropierea sus menționatului râu erà abusivă și constituià o simplă toleranță. (Cas. I, 345/Oct. 18/83, B. p. 944).

2. După regulamentul organic și legea din 17 Martie 1865, râul Dâmbovița este declarat de râu navigabil și de domeniu public, și ca atare nu poate fi susceptibil de a devenì un drept de proprietate privată. Dacă dar cine-va a fost tolerat de a aveà scurgerea apelor din stabilimentul său de băi în Dâmbovița, prin aceasta nu a putut dobândì nici un drept real în contra dispozițiunilor citatelor legi și a principiilor decurgând din modul de folosință asupra proprietăților de domeniu public. Insuși regulamentul organic, departe de a recunoaște un asemenea drept de scurgere proprietarilor riverani, nu se preocupă de cât de mijlocul de a face a se scurge bălțile și mocirlele ce erau la acea epocă în București și numai în interesul general al salubrității publice, în neputință de a face alt-fel, a prevăzut formarea canalelor de scurgerea acelor bălți în Dâmbovița. Deci proprietarul unui asemenea stabiliment de bai nu se poate plânge că prin canalizarea Dâmboviței i s'a închis canalul ce aveà de scurgerea apelor menagere, desfintându-i-se un drept câștigat. (Trib. Ilfov, I, 811. Ian. 23 82, *Dr.* 30/83).

3. Este incontestabil în drept că toate lucrurile care fac parte din domeniul public sunt inalienabile, inprescriptibile, și ca atari nici o servitute propriu zisă nu poate fi constituită în sarcina lor. Acest principiu însă nu se opune la plata unei indemnizațiuni în favorul proprietarilor riverani ai unei porțiuni a domeniului public care sufer un prejudiciu în exercițiul legitim al dreptului lor de proprietate, în urma unor lucrări de utilitate publică, lucrări care ar aveà de rezultat desfiintarea unor drepturi de cari se bucurau până atunci, sau chiar deprecierea imobilelor riverane cu domeniul public. Astfel, spre exemplu dacă autoritatea publică ar desființà o stradă sau o piață publică, proprietarii riverani cari ar pierde dreptul lor de vedere, de scurgere al apelor pluviale, conform art. 615, și de eșire pe stradă sau piața desființată, nu sunt ținuți prin nici o dispozițiune de lege a suferì aceste prejudicii fără îndemnizare. Toate drepturile de cari se bucură proprietarii riverani asupra domeniului public, dacă nu constituesc servituți propriu zise, totuși ele fac parte integrantă din uzul legitim și din folosință, cari sunt atributele cele mai esențiale ale dreptului de propritate, de unde rezultă că orice vătamare gravă adusă dreptului de folosință al unei proprietăți, dă drept, în virtutea art. 480 și 481, la o despăgubire echivalentă cu prejudiciul suferit. Dreptul de despăgubire rezultă din principiul că toate sarcinele publice trebuesc repartizate în mod egal asupra tuturor cetățenilor. Și principiile pe cari se întemeiază dreptul de despăgubire, adică neatingerea proprietății în nici una din atribuțiunile sale și egalitatea sarcinelor publice, nu permit a se face vre-o distincțiune între

diferitele specii de domeniu public, adică între strade și piețe deoparte și râuri navigabile de altă parte, distincțiune ce nu se găsește stabilită prin nici un text de lege. Adevărata teorie în această materie este că proprietarii riverani au dreptul de a uzà de domeniul public întru cât prin aceasta nu se pun în contradicțiune cu destinațiunea acelui domeniu și nu micșorează uzul public; și precum destinațiunea unei strade este de a servì la trecere, de a procurà caselor riverane lumină, intrare și eșire tot așà și destinațiunea unui râu, într'un oraș necanalizat, este de a servì de canal colector apelor din oraș, pe cari le adună și cari se scurg pe matca lui. Astfel fiind, dacă prin canalizarea Dâmboviței un stabiliment de băi nu se mai poate exploatà din cauză că nu mai are unde se scurge apele de la acel stabiliment, proprietarul are drept de a fi despăgubit de prejudiciul ce i se aduce prin aceasta. Și deși prin regulamentul organic se declară Dâmbovița navigabilă, și se clasează astfel în categoria lucrurilor care fac parte din domeniul public, însă nici această destinațiune și clasificare, nici legea din 1865 nu împiedecă întru nimic ca Dâmbovița să continue a fi colectorul în care se scurg toate apele pluviale și menagere din București, chiar și acelea care trec mai întâi prin canalurile subterane în ființă. Insuși regulamentul organic ordonă prin o serie de dispozițiuni ca să se ia măsuri pentru scurgerea în Dâmbovița, în interiorul orașului, a tuturor lacurilor și mocirlelor din București. Așà fiind, când s'a înființat acel stabiliment de băi, în lipsă de orice canal subteran în București, ar fi fost imposibil ca o atare industrie sa fie așezată în alt loc de cât pe marginea Dâmboviței, unicul colector al tuturor apelor din oraș. (Apel Buc. I, 30, Febr. 14 83. *Dr.* 30/83).

4. Ori care locuitor din România are dreptul de a trece sau de a mijlocì trecerea după țărmurile fluviilor navigabile ale României, fiindcă țărmurile fluviilor navigabile fac parte din domeniul public în virtutea art. 476. Astfel nimeni, nici statul nici județul, nici comuna, nici particularul nu poate împiedeca pe locuitori de a trece după malurile fluviilor navigabile sau a se folosì de ele. Dacă statul sau județul, sau comunele pot luà dispoziții pentru a supravegià, din punctul de vedere polițienesc, exercițiul dreptului ce îl au locuitorii conform art. 476, aceasta însă fără a-i lipsì cu totul de dreptul ce-l au. Și dacă Administrația domeniilor va fi conces unui particular singur de a exercità dreptul de ghecet, aceasta ne fiind regulat printr'o lege care, derogând dispoziției art. 476, să fie obligatoare pentru toți locuitorii, de aceea acel contract deși valabil între părțile contractante, nu poate să oblige pe alți locuitori neparticipanți la acel contract, pentru că atinge drepturi pe cari le au locuitorii conform art. 476. (Cas. I, 23 Ian. 21/83, B. p. 38).

5. Din art. 7 secț. II din legea de la 1835 și art. 6 al legii din 17 Martie 1865, rezultă că ceea ce a voit legiuitorul n'a fost să creeze o servitute asupra proprietăților mărginașe cu albia Dâmboviței, ci după cum pentru strade a luat patru palme de teren în plină proprietate și fără despăgubire, făcând o cale publică și aceasta în interesul salubrității și al înfrumusețărei orașului, tot așa, pentru același scop a luat $3^1/_2$ stânjeni pentru cheuri, făcând o cale comunală. (Trib. Ilfov, s. com., 27, Mai 5/86, *Dr.* 51/86).

6. Din art. 576 rezultă că dreptul de servitute nu poate existà de cât între două imobile care sunt susceptibile de proprietate privată, căci servitutea nu este de cât un desmembrământ al dreptului de proprietate (art. 475 și 479). Or, căile publice, urbane sau rurale, făcând parte din domeniul public (art. 476), sunt afară din comerciu și prin urmare inalienabile, și imprescriptibile; căci o servitute afectează proprietatea, îi modifică folosința și-i împiedecă libera dispozițiune, fapte care sunt proibite de art. 1844, care se opune la perscripțiunea domeniilor afară din comerț. Însă ceea ce face ca domeniul public al statului sau al comunei să nu fie susceptibil de un drept exclusiv și individual, este numai destinațiunea sa. Prin urmare, domeniul public chiar poate fi obiectul unui drept real privat, atât pe cât acest drept este în conformitate cu destinațiunea sa esențială. Or, destinațiunea stradelor, în ceea ce privește pe proprietarii limitrofi, consistând în dreptul acestora de a deschide porți sau ferestre, rezultă că acest fel de lucruri constitue niște adevărate drepturi reale asupra stradelor în profitul proprietarilor riverani. Și pentru a determinà întinderea acestei specie particulare de servitute, trebue a ne raportà la dispozițiunile generale ale art. 620 care prevede că uzul și întinderea servituților se regulează prin titlul ce le constitue, cu alte cuvinte determinațiunea întinderei și a efectelor unei servituți este totdeauna o chestiune de interpretare Și din natura acestei servituți, bazată pe echitate și interesul general al societății, rezultă că nu putem aplicà toate efectele servituților ordinare dintre două domeniuri private, adică dreptul de a refuzà indemnitatea și de a cere ca să nu se facă nici o schimbare stradei, ci numai că comuna nu

poate suprimà sau face mai puţin avantagioase servituţile de acces sau vedere ale proprietarilor riverani asupra unei strade, fie prin suprimarea ei, fie prin diferite construcţiuni, fără a fi obligată la indemnitate către aceşti proprietari. Astfel primăria care închide o stradă este datoare daune-interese proprietarului riveran căruia i s'a suprimat sau i s'a făcut mai puţin avantagioasă servitutea de trecere ce aveà pe acea stradă. (Trib. Ilfov, II, 249, Nov. 24/88, *Dr.* 82/88).

7. In principiu, comuna nu poate fără a fi supusă la o indemnitate către proprietarii riverani, să suprime o uliţă sau să facă într'un mod notoriu imposibil exerciţiul servituţilor de eşire, de vedere sau de scurgere; căci deşì comuna poate dispune de proprietatea unei uliţe, însă nu e mai puţin învederat că dânsa nu poate prin atari fapte să cauzeze vre-un prejudiciu însemnat proprietarilor unei uliţe sau pieţe, cărora dânsa le-a garantat exerciţiul ziselor servituţi. Comuna însă poate, fără a fi ţinută către proprietarii riverani la vre-o despăgubire să ia măsuri sau dispoziţiuni pe cari le-ar crede de cuviinţă, (cum ar fi înfundarea unei strade la un capăt), dacă din ele n'ar rezultà pentru exerciţiul servituţilor de ieşire, vedere sau scurgere, nici o schimbare, ci numai s'ar micşorà în ceva avantagiele unei proprietăţi, fapt la care un proprietar riveran se poate aşteptà când construeşte pe o uliţă. (Apel Buc. II, 179, Nov. 9/87, *Dr.* 1/88).

8. Chestiunea de a se ştì dacă imobilul pus în litigiu cu ocazia unei acţiuni posesorie este sau nu legalmente în comerciu, este o chestiune de fapt lăsată cu totul la apreciaţiunea suverană a instanţelor de fond, care scapă de controlul curţei de casaţie. (Cas. I, 322 Sept. 10 91, B. p. 927).

9. Lucrurile de domeniu public, fiind afară din comerciu, nu sunt susceptibile de apropriaţiune sau de posesie privată, şi prin urmare nu pot da loc în nici un caz la acţiunea posesorie faţă de administraţie. Aşà fiind, facerea de scări în stradă pe locul comunei care este afară din comerciu, nu constitue de cât o simplă toleranţă, care poate fi revocată de primărie ori când voeşte. (Cas. I, 322/Sept. 10/91, B. p. 927; Trib. Dorohoi, Mart. 1/91, *Dr.* 25/91).

10. Construcţiunile făcute pe locuri de domeniu public de către particulari, nu constituesc pentru aceştia un drept deplin de proprietate, pe cât timp vor fi toleraţi de către autorităţile publice competente de a urmărì şi executà distrugerea lor, iar particularii nu pot invocà, unii contra altora, lipsa dreptului de construire pe domeniul public, căci n'au calitate şi interes direct în această privire, şi numai facultatea de a-şi apărà dreptul de proprietate, ce fie care posedă. (Cas. I, 239/Mai 31/91, B. p. 630; Apel Buc. III, 198, Oct. 20/90, *Dr.* 45/91).

11. Deşì nu este îndoios că ori de câte ori se deschid căi de comunicaţiune, strade, pieţe publice pentru utilitate publică proprietarii mărginaşi câştigă dreptul de a aveà faţadă spre acele strade, pieţe, etc.; nu este însă tot astfel cu pieţele unde se vând obiecte de prima necesitate, care difer de pieţele publice. In pieţele unde se vând obiectele de prima necesitate comuna poate să contruiască ori ce clădiri va crede necesar pentru ajungerea acestui scop. Dacă am admite că proprietarii mărginaşi câştigă un drept de vedere şi trecere asupra acestor pieţe, ar fi a le da un drept de servitute asupra acestor pieţe, ceea ce nu se poate admite, de oare ce prin constituţiune domeniul public este declarat inalienabil şi imprescriptibil, şi afară de aceasta, o servitute nu se poate constituì de cât prin voinţa părţilor sau prin lege, şi nicăeri la titlul servituţilor nu se recunoaşte proprietarul mărginaş vre-un drept de servitute asupra pieţelor publice sau căilor de comunicaţiune; singurul drept ce pot aveà acei proprietari este cel care îl are orice cetăţean şi care rezultă din scopul pentru care au fost create. Astfel mărginaşul nu poate pretinde ca primăria să dărâme clădirile ce a construit într'o piaţă de consumaţiune pentru ca prin acele clădiri nu ar aveà vedere sau acces asupra aeclei pieţe. (Trib. Putna, Apr. 20/92, *Dr.* 37/92).

12. Un nemişcător, care aparţine unui particular, nu poate devenì de domeniu public, decât dacă a fost cumpărat de bună voe de la dânsul sau dacă a devenit proprietate publică prin îndeplinirea tuturor formalităţilor prescrise de legea de expropriaţiune-pentru cauză de utilitate publică. Aşà dar, acela căruia, în afară de aceste două cazuri, i s'a luat de catre autoritatea publică un imobil, e în drept să-l revendice, fără să i se poată spune că, prin destinaţiunea ce i s'a dat, a devenit un lucru de domeniu public. (Cas. I 509/95, B. p. 1431).

13. Din combinarea art. 1844 cu art. 476 c. civ., şi în special din art. 1844 rezultă că ceeace legiuitorul a luat ca normă, pentru caracterizarea unui bun ca aparţinând domeniului public şi deci scos din comerţ şi imprescriptibil, este numai natura lui sau declaraţia legii. Constatarea instanţei de fond că un imobil prin natura lui nu aparţine domeniului public, este o constatare suverană de fapt. (Cas. I. 434/904, B. p. 1423)

14. După art. 19 din constituțiune și art. 476 codul civil, râurile navigabile și flotabile sunt considerate ca dependinte a domeniului public. Și dacă una din consecințele domenialității râurilor este că ele sunt inalienabile și imprescriptibile, caractere esențiale ori cărei fracțiune din domeniul public, aceasta nu împiedecă pe riverani de a întrebuință apa râului pentru diferite uzuri conforme cu destinația lui, și care nu sunt de natură a-i alterà regimul. (Apel Buc. I, *Dr.* 41/908. p. 330).

15. Statul neputând a-și creà venituri de cât numai dacă o lege consacră principiul lor și autoriză perceperea, rezultă că el nu poate să perceapă de la riverani o sumă de bani pe fiecare an pentru morile instalate pe râurile plutitoare, întru cât nu există nici o lege sau vre-un regulament care să îndreptățească pe stat a percepe o asemenea plată. (Apel Buc. I. *Dr.* 41/908. p. 330).

16. Simpla toleranță nu dă naștere la un raport juridic din care să rezulte drepturi și obligațiuni corelative. Numai în cazul când statul, în virtutea dreptului general ce-i aparține asupra domeniului public și apreciind că este util să uzeze de toleranță, ar conveni cu proprietarul riveran și i-ar acordà autorizarea revocabilă de a instalà o moară pe un râu navigabil, sub condițiunea sinalagmatică a unei redevențe, ar puteà să ceară de la proprietarul riveran pentru moara lui plata anuală a unei sume oare-care ca echivalent al avantagiului conferit. (Apel Buc. I. *Dr.* 41/908. p. 330).

17. Sentințele de expropriere pentru cauze de utilitate publică, nu pot aveà de obiect decât proprietățile private și alienabile. iar nu cele intrate în domeniul public. Prin urmare din combinațiunea art. 476 și 478 codul civil rezultând că terenurile căilor ferate fac parte din domeniul Statului, afectate serviciului public, ele sunt absolut inalienabile pe cât timp rămân afectate unui asemenea serviciu. (Cas. III, 5 Iunie 1909, B. p. 849).

18. Potrivit dispozițiunilor art. 476 codul civil, fluviile sau râurile navigabile sau plutitoare sunt considerate ca dependințe ale domeniului public.

Statul, în virtutea dreptului general ce posedă asupra domeniului public, poate concede provizoriu unui particular, în schimbul unei plăți sau redevențe, permisiunea de a instală o moară sau o altă lucrare care ar jenă navigațiunea pe un râu navigabil sau plutitor.

Regulamentul Organic al Moldovei, prin art. 158, declară râul Siret navigabil, și întru cât n'a intervenit în urmă vreo lege sau vreun decret care să fi fixat punctul de unde ar începe navigabilitatea, acest râu trebue să fie considerat ca păstrându-și caracterul ce i-a dat Regulamentul Organic pe tot parcursul său, chiar de la obârșie. (Cas. III, 27 Ian. 1910, B. p. 133. In același sens deciziile No. 403, 490 și 529. Cas. secț. I din 1910; decizia aceleeași Curți No. 269 din 7 Mai 1910, precum și decizia No. 16 din 30 Ianuarie și No. 333 din 13 Iunie 1912. Această din urmă deciziune mai cuprinde ca încheere: „Prin urmare, când Tribunalul hotărăște ca acest râu este de domeniul public numai în părțile sale plutitoare, creează o distincțiune neprevăzută de lege și violează art. 476 din codul civil").

19. Autoritățile publice, în a căror pază și priveghere sunt puse bunurile cari fac parte din domeniul public, au, pe lângă celelalte mijloace ce legile și regulamentele pun la dispozițiunea lor, și dreptul de a recurge la acțiunile posesorii pentru a împiedicà orice uzurpare de către particulari, precum și orice încercare din partea lor de a sustrage aceste bunuri dela adevărata lor destinațiune. (Cas. I, 9 Nov. 1910, B. p. 1502).

20. Dâmbovița fiind unul din râurile declarate prin lege navigabile, face parte din domeniul public al Statului și ca atare, bunurile domeniului public fiind scoase din comerț, nu pot face obiectul unui contract, fiind inalienabile și imprescriptibile.

Prin urmare, curtea de apel violează aceste principii de drept înscrise formal în art. 476, 963, 1310 și 1844 din codul civil, când califică de servitute învoirea acordată unei persoane de a luà din râul Dâmbovița apa necesară pentru moara sa, și dă acelei învoiri efectul unei servituți. (Cas. secțiuni unite 2 din 26 Ianuarie 1912, B. p. 187. Curier Jud. 18/912 și 45/912).

21. Art. 165 din Regulamentul Organic al Munteniei cum și art. din legea plutirei gârlelor, din 1835, enumără râul Ialomița printre cele cinci gârle plutitoare ale Munteniei, de unde rezultă că acest râu este de domeniul public în toată întinderea lui, chiar de la obârșie după cum aceasta mai reese și din art. 3 al. c. din legea din 1835.

Prin urmare instanța de apel creează o distincție neprevăzută de lege când declară că acest râu este de domeniul public numai în părțile unde s'ar dovedi că este plutitor. (Cas. I. 801/911. Curier Jud. 23/912; In acelaș sens: Cas. I, 83/912. Curier Jud. 31/912; Cas. I, 1037 din 18 Oct. 1922, Jur. Rom. 3/923).

22. Potrivit art. 19 din Constituțiune combinat cu art. 476 c. civ., libera și neîmpedicata întrebuințare a râurilor navigabile fiind de domeniu public, Statul nu este în drept de a percepe

vreo dare pentru uzul ce ar face cinevà de dânsele, de oarece Statul are numai gestiunea acestor bunuri de care nu el se foloseşte ci publicul. (Apel Galaţi I, No. 127, 1914; Dreptul 1915, p. 166).

23. După art. 476 c. civ., sunt considerate ca dependinţe ale domeniului public toate râurile plutitoare, iar prin art. 158, regulamentul organic al Moldovei, — neabrogat în această privinţă prin nici o dispoziţiune ulterioară contrarie, — râul Siret este declarat plutitor „servind pentru pogorîrea mărfurilor şi productelor". Prin textul acestui articol legiuitorul nu a făcut nici o distincţiune în ce priveşte anume părţi din râurile declarate plutitoare dacă pot sau nu prin firea lor servì la plutire, astfel că ele urmează a fi considerate ca atare pe toată întinderea lor începând de la obârşie.

Prin urmare, Tribunalul violează articolele citate mai sus când respinge acţiunea Statului pentru plata de chirie a unei mori ce particularul are instalată pe apa râului Siret, pe motiv că, acolo unde este instalată moara, apa Siretului nu este plutitoare prin firea ei şi deci nu este de domeniu public pentru ca Statul să aibă dreptul a percepe vre-o folosinţă. (Cas. I, decizia No. 473, din 11 Sept. 1915; Jurisprudenţa Rom. 1915, pr 562).

24. Sentinţele de expropriere pentru cauză de utilitate publică având de scop de a face ca o proprietate să treacă din domeniul privat în domeniul public, urmează că nu se poate cere şi obţine prin o asemenea sentinţă exproprierea unui teren deja intrat în domeniul public printr'o expropriere anterioară şi afectat unui serviciu de utilitate publică.

Când, prin urmare, instanţa de fond admite cererea unei comune de a se exproprià un teren obţinut de stat pentru serviciul căilor de comunicaţie în acelaş mod, şi de a se afectà acel teren trebuinţelor locale pentru canalizarea oraşului, instanţa prin acest mod de a judecà şi hotărî violează dispoziţiile art. 476 şi 478 c. civ., şi interpretă greşit art. 16 din legea de expropriere pentru cauze de utilitate publică. (Cas. III, deciziunea No. 526, din 20 Octombrie 1915 Jurispr. Rom. 1915, p. 608. Curier Jud. 1915 p. 679).

25. Locurile rezervate cimitirelor fac parte din domeniul privat, iar nu din domeniul public al comunei. In consecinţă, aceste locuri sunt alienabile şi prescriptibile. (Trib. Bacău s. I. No. 1787/915. Curier Jud. 1915, p. 297).

26. Statul având, după art. 165 din Regulamentul Organic, dreptul de a desfiinţà oricând morile instalate pe cele cinci râuri, chiar înainte de Regulament, simpla toleranţă din partea Statului de a fi lăsat pe particulari de a se folosì de apă, nu le-a putut creià nici un drept asupra apei din domeniul public, astfel că Statul poate cere proprietarilor de mori plata unei sume de bani ca echivalent atât pentru folosinţa ce au tras în trecut, cât şi pentru acea viitoare până la dărâmarea morii.

Prin urmare, Curtea de apel violează art. 165 Regul. Organic, cum şi principiile din art. 476 şi 582 c. civ., când respinge cererea Statului de a i se plătì o redevenţă pentru folosinţa apei râului Ialomiţa pe trecut şi pe viitor, până la desfiinţarea morei. (Cas. I, decizia No. 563, din 14 Oct. 1915; Jurispr. Rom. 1916, p. 36).

27. A se vedà: art. 480 cu nota 13; art. 577 cu nota 1; art. 1000 cu nota 133; art. 1844 cu notele 5, 13, 14.

Art. 477. — Toate averile vacante şi fără stăpân, precum şi ale persoanelor cari mor fără moştenitori, sau a căror moşteniri sunt lepădate, sunt ale domeniului public. (Civ. 499, 646, 648, 649, 652, 680, 724 urm., 1845; L. pol. rur. 45 urm; Civ. Fr. 539).

Text. fr. Art. 539. — Tous les biens vacants et sans maître, et ceux des personnes qui décèdent sans héritiers, ou dont les succesions sont abbandonnées appartiennent au domaine public.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, II, p. 43; II, ed. 5-a, p. 63, 64;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 180;
Bufnoir, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 11, 12:
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 707; ed. 1-a, III, p. 420:
Dalloz, *Rép.* Biens, 261, 271;
Demolombe, IX, 458;
Laurent, VI, 39;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 679 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2170, 2188, 3087.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 212 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 9, 20); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 149;
CANTACUZINO MATEI, p. 39, 40, 124;
NACU, I, p. 734, 735, 743; II, p. 10, 11.

Jurisprudenţă.

1 A se vedea: art. 645 cu nota 2.

Art. 478. — Porţile, zidurile, şanţurile, întăriturile pieţelor de rezbel şi ale fortăreţelor, fac şi ele parte din domeniul public.

Aceste lucruri reintră în comerciu când nu mai servesc la uzul public [1]). (Civ. 476, 647, 1844; Civ. Fr. 540, 541).

Text. fr. Art. 540. — Les portes, murs, fossés, remparts des places de guerre et des forteresses, font aussi partie du domaine public.

Text. fr. Art. 541. — Il en est de même des terrains, des fortifications et remparts, de places qui ne sont plus places de guerre: ils appartiennent à l'Etat, s'ils n'ont été valablement alienés, ou si la propriété n'en a pas été prescrite contre lui.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 39; II, ed. 5-a, p. 55;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 181;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 707, 709;
DALLOZ, *Rép.* Biens, 37, 38, 44 urm., 259; *Suppl.* Biens, 52 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 679 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 3077.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 202 urm.; (II, ed. 2-a, p. 416 urm.; V, p. 118; XI, p. 80); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 67, nota 1; *Observaţie* sub. Cas. Belg. 11 Mai 1912. Dreptul 81/1913;
CANTACUZINO MATEI, p. 39, 40.
NACU, I, p. 735, 739 urm.;
RĂDULESCU SILIU, *Observaţie* sub. C. Apel Bruxelles, 9 Dec. 912. Dreptul 81/1913.

Jurisprudenţă.

1. Exproprierea având de scop a face ca o proprietate să treacă din domeniul privat în domeniul public, nu se mai poate aplicà la proprietăţile cari se găsesc deja în domeniul public.

Prin urmare, drumurile de fier făcând parte din domeniul Statului afectat serviciului public sunt absolut inalienabile şi nu mai pot devenì alienabile decât în cazurile prevăzute de art. 476 şi 478 c. civ., adică atunci când au încetat a servì publicului, întrucât utilitatea publică ce s'ar declarà din nou, spre exemplu, pentru facerea unui canal colector, pentru scurgerea apelor unei comune, nu poate micşorà cu nimic utilitatea publică declarată pentru căile ferate, căci cu chipul acesta lucrările de mare utilitate publică s'ar desfiinţà prin noui exproprieri, ceea ce este dăunător interesului public. (Cas. III, No. 526, 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 608; Curier Jud. 1915, p. 679; Cas. III, 5 Iunie 1909. Bul. p. 849).

Art. 479. — Poate aveà cineva asupra bunurilor, sau un drept de proprietate, sau un drept de folosinţă sau numai servitute. (Civ. 480 urm., 517 urm., 565 urm., 576 urm., 1720; Civ. Fr. 543).

Text. fr. Art. 543. — On peut avoir sur les biens, ou un droit de propriété, ou un simple droit de jouissance, ou seulement des services fonciers à prétendre.

1) In art. francez 540 corespunzător, lipseşte acest ultim aliniat însă principiul lui se găseşte cuprins în art. 541 c. civ. fr.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II. 438-440; II, ed. 5-a, p. 623-626;
BAUDRY ET CHAUVEAU. *Des biens*, 341. 343;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 714, 767, 846;
DALLOZ, *Rép.* Propriété, 49 urm.; Biens, 272 urm.; *Suppl.* Propriété, 18 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 378 bis, IV;
DEMOLOMBE, IX, 482, 519;
GARSONNET, I, § 132, n. 3;
HUC, III, 74;
LAURENT, VIII, 409. 418;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 682.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 216 urm.; *Observaţiune* sub. C. Apel Iaşi s. I, 17 Nov. 1901. Dreptul 14 1902;
NACU, I, p. 745 urm., 798.

TITLUL II

Despre proprietate.

Art. 480.—Proprietatea este dreptul ce are cineva de a se bucură şi a dispune de un lucru în mod esclusiv şi absolut, însă în limitele determinate de lege[1]). (Civ. 475, 479, 481 urm., 574, 581, 582 urm., 586, 588 urm., 620 urm., 841 urm., 998, 999; Const. 17 urm.; L. propr. liter. (Mon. of. 68/923), Art. 1, 2, 18, 21, 24, 29; L. regimului apelor. (Mon. of. 137/924), Art. 2 urm.; L .Minelor. (Mon. of. 143/924), Art. 1 urm.; Legea asupra numelui din 18 Mart. 1895; Civ. Fr. 544).

Text. fr. Art. 544. — La propriété est le droit de jouir et disposer des choses de la manière la plus absolue, pourvu qu'on n'en fasse pas un usage prohibé par les lois ou par les réglements.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p.173-175, 194-199, 384, 399, 400; II, ed. 5-a, p. 270-272, 302-309, 573, 574;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 203, 204, 206, 215 urm., 218, 219, 229, 393;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 103, 715 urm., 834;
DALLOZ, *Rép.* Propriété, 49 urm., 144 urm.; *Suppl.* Propriété 18 urm., 60 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, IV, p. 316 urm., 326 urm., 354 urm., 396 urm.;
DEMOLOMBE, VI, 655 urm.; X, 27, 172-174; XI, 30, 50, 56; XII, 647, 648, 653 urm., 658-660;
HUC, IV, 77 urm., 89;
LAURENT, VI, 103, 112, 136 urm., 138, 140 urm., 142, 146-148, 150, 152-154;
MARCADÉ, art. 544, 674;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 684-685;
PLANIOL, *Rev. crit.*, 1883, p. 670; I, ed. 3-a, No. 2329.

DESPRE COPROPRIETATE.

Coproprietate ordinară.

AUBRY ET RAU, II, p. 404-406; II, ed. 5-a, p. 579-582;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 267 urm. 268, 269;
DEMOLOMBE, XI, 445-448 urm.; XII, 565, 579;
LAURENT, XXVI, 436, 439.

Coproprietate rezultând din concursul a mai mulţi proprietari, având drept fiecare la produse diferite ale aceluiaşi fond.

AUBRY ET RAU, II, p. 410, 411; II, ed. 5-a, p. 586, 587;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 271.

1) La acest articol precum şi la art. 998 şi 1000 c. civil s'au făcut trimeterile la doctrina şi jurisprudenţa privitoare la actele administrative de autoritate.

Coproprietate cu indiviziune silită.

AUBRY ET RAU, II, p. 411-414; II, ed. 5-a, p. 588, 592;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 271, 273-276;
DEMOLOMBE, XI, 444-446, 448, 449;
GUILLOUARD, *De la Société*, 387, 389, 391, 397, 398;
LAURENT, VII, 164, 480, 486; XXVI, 437, 438.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 220 urm., 301; (III, part. II, ed. 2-a, p. 30, 632, 674, 759; IV, part. I, ed. 2-a, p. 320, 370, 476, 505, 528, n. 2, 723); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 225; *Observaţiune* sub. Casaţia Englezi 27 Nov. 1897 Dreptul 81/1900; *Observaţiune* sub. C. Apel Iaşi s. I. 17 Nov., 901. Dreptul 14/1902; *Observaţie* sub. C. Apel Paris, 24 Febr. 1913. Dreptul 62/1913; *„Teoria abuzului de drept în noul cod al României Mari"*. Dreptul 25/920; *Observaţie* sub. Trib. Neamţ, 31 Oct. 901. Curier Jud. 82/1901; *Observaţie* sub C. Apel Trani (Italia) 7 Iunie 1901. Curier Jud. 19/1902; *Observaţie* sub. Jud. ocol II Ploeşti 2225 din 14 Oct. 903. Curier Jud. 19/904; *Observaţie* sub. C. Apel Paris, 9 Dec. 904. Curier Jud. 61/905. *Nota* sub. Judec. Odobeşti-Putna 131/915. Curier Jud. 26/1915; *Notă* sub. Cas. Fr. 25 Oct. 911 Curier Jud. 49/916; *Observaţie* sub. Judec. ocol Zatreni-Vâlcea, 664 din 11 Iulie 919. Tribuna Jurid. 37-38/919; *Observaţie* sub. Trib. civil din Remirmont, 7 Febr. 921. Tribuna Juridică 24-27/1922; *Observaţie* sub. Trib. Dolj, s. I, 54 din 22 Ian. 1909. Pagini Juridice 45 1909; *Notă* sub. C. Apel Bordeaux, 14 Iunie 1923. Jurispr. Gen. 22/1923 No. 1559; *Notă* sub. Trib. civil Bruxelles, 1 Iunie 1917. Jurispr. Gen. 27/1923 No. 1851; *Notă* sub. Trib. Narbonne, Aude, 20 Mart. 1920. Jur. Gen. 1924 No. 1939; *Notă* sub. Trib. Senei (Paris), 1 Mai 1892. Jur. Gen. 1924 No. 1979;
ALEXANDRESCU TRAIAN, *Nota* sub. Cas. Fr. Req. 22 Ian. 918. Pand. Rom. 1924, III, 8;
BARASCH I. MARCO, *Nota* sub. Judec. ocol. II Buc., 22 Nov. 1922. Pand. Rom., 1924-II-190;
CANTACUZINO MATEI, p. 109, 110, 111, 143, 144; *Despre libertatea individuală şi persoanele juridice*, p. 37 urm.
CERBAN ALEX., *„Proprietatea sub regimul legilor excepţionale"*. Curier Jud. 32/922;
CERNEA B., *Concluzii* sub. Trib. Ilfov, s. I Com., 150 din 2 Mart. 1923. Pand. Rom. 1923-II-209;
DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri juridice* vol. I, p. 146 urm. „Teoria mărginirei proprietăţii în interesul vecinului"; *Scrieri juridice* vol. IV, „Proprietatea hârtiei confidenţiale", p. 312 urm.;
DIOGENIDE E., *Observaţie* sub. Trib. Dolj s. I, 239 din 5 April 1908. Pagini Juridice, 34/908;
DRAGOMIRESCU IULIU, *„Scrisorile confidenţiale"*. Dreptul 73/1910.
ERBICEANU VESPASIAN, *„O nouă concepţie a dreptului de proprietate al imaginei"*. Curier Jud. 10, 13, 14/1904;
GEORGESCU CONST. *„Câteva cuvinte despre proprietatea noastră devalmaşe"*. Pagini Juridice 4/1907, 9/907;
GEORGESCU B. I., *„Organizarea proprietăţii în dreptul nostru consuetudinar"* Pagini Juridice 1/907; *Observaţie* sub. Trib. Seine, Pagini juridice 2/1907;
GHELMEGEANU M., *Observaţie* sub. Trib. com. Sena. Pand. Rom. 1924, III, 104.
GLOGOVEANU R. I., *Nota* sub. Cas. S. U. 2 din 2 Iunie 1921. Pand. Rom. 1923, I, 166;
HAMANGIU C., *Proprietatea literară şi artistică în legislaţia Românească*, p. 9 urm; *Noua lege asupra proprietăţii literare şi artistice din 28 Iunie 1923;*
HOZOC D., *„Proprietatea colectivă şi familiară în România"*. Curier Jud. 72/909.
ILIESCU NICOLAE, *„Transformarea dreptului de proprietate"*. Curier Jud. 35/914;
IOANIŢESCU R. D., *„Abuzul dreptului de proprietate"*. Curier Jud. 27/908;
IONESCU-DOLJ I., *Adnotaţie* sub. Trib. com. Ilfov, 2 Aprilie 905. Curier Jud. 48/908;
MĂLINESCU C. CONSTANTIN, *Notă* sub. Cas. I, 1016 din 29 Nov. 1921. Pand. Rom. 1924, I, 184;
MICESCU D., *„Concluziuni"*. Curier Jud. 39/923;
NACU, I, 751 urm., 798;
NICOLEANU HYPPOLYTE, *Notă* sub Cas. I, 158 din 20 April 1920. Pand. Rom. 1922, I, 98;
ORĂNESCU C., *„Dreptul de proprietate şi problemele aviaţiunei"*. Curier Jud. 46/910;
RĂDULESCU SILIU, *„Scrisori confidenţiale. Proprietatea şi inviolabilitatea lor"*. Dreptul 46/1911; *Observaţie* sub. C. Apel Toulouse, 10 Iunie 909. Dreptul 10/910;
ROSETTI, BĂLĂNESCU I., *Observaţie* sub. C. Apel Poitiers, 29 Ian. 1923. Pand. Rom. 124, III, 78; *Observaţie*, sub. Cas. Fr. 7 Mai 1924. Pand. Rom. 1924, III, 101;
SCRIBAN ŞTEFAN, *Nota* sub. Trib. Dorohoi, 90 din 15 Ian. 921. Curier Jud. 22/921;
SIEFERT E., *Notă* sub. C. Apel Hamburg, 1 Iunie 1922. Jurispr. Gen. 3/1923, No. 250;
ŞTEFĂNESCU PRIBOI C. D., *L'idée de faute et la responsabilité des choses inanimées*;
VASILIU BARNOSCHE D., *„Despre abuzul de drept"*. Curier Jud. 82/906.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Proprietatea literară chiar de ar fi recunoscută de art. 19 din constituție, nefiind reglementată, rămâne fără sancțiune, și deci scrierea unui autor într'un jurnal nu poate fi considerată de cât un drept de cesiune care trebue regulat după dreptul civil. (Trib. Ilfov. com., Sept. 23/80, *Dr.* 13/81).

2. Dacă proprietarul are dreptul de a uzà de dreptul său de proprietate în modul cel mai absolut, aceasta numai sub rezerva limitelor legii și uzului. Și este de interes public că exercițiul abuziv al acestui drept de către un proprietar să nu ajungă a ruinà edificiile și stabilimentele vecine construite în conformitate cu prescripțiunile reglementare, când nici un prejudiciu n'ar rezultà din toleranța unor acte trecătoare pe fondul său. Chiar textul legei prevede în art. 616 obligațiunea legală de a suportà actele necesare pentru exploatarea unui fond. Prin analogie aceeași dispozițiune este cu mai tare cuvânt aplicabilă în cazul de reparațiuni necesare fondului vecin. Proprietarul obligat a suportà pe fondul său ocupațiunea necesară pentru reparațiunile la fondul vecin are însă drept la o indemnizare în caz de prejudiciu sau degradațiuni. (Trib. Ilfov, I, 424, Iun. 15 81. *Dr.* 24/82).

3. Dacă cineva nu poate fi responsabil de prejudiciul cauzat prin faptul său când uzează de un drept al său, cată însă să nu vatăme dreptul altuia, căci atunci acea vătămare i se poate imputà ca o greșeala și trebue prin urmare, după art. 998 și 999, să fie reparată. Deci este dator a reparà prejudiciul ce a cauzat cel care, cu ocazia săpăturilor pentru clădirile ce voià să facă în alăturare cu clădirile vecine, nu a luat măsurile necesarii dictate de regulile arhitectonice spre a împiedicà o așezare bruscă a zidului de la casele vecine, ceeace a produs dislocarea lor. (Cas. I, 68 Mart. 1/83, B. p. 241).

4. Cel ce revendică, prin aceasta chiar afirmă într'un mod virtual că nu posedă dar se pretinde numai proprietarul imobilului posedat de altul. Astfel cererea de a constatà că cel ce revendică are posesiunea actuală a imobilului litigios, este inadmișibilă, pentru că el nu poate în acelaș timp să revendice și să posede actualmente imobilul ce revendică. (Apel Buc. II, 120, Mai 28/85, *Dr.* 54/85).

5. Dreptul care aparține fie căruia de a uzà sau chiar abuzà de proprietatea sa, găsește limita naturală și legală în dreptul proprietății altuia. Indată ce se va recunoaște că un proprietar a prejudiciat proprietatea altuia prin lucrările de folosință facute pe proprietatea sa, naște imediat ideea responsabilității acestuia. Pe baza acestui principiu, care rezultă din esența chiar a proprietății, astfel cum o definește codul, se stabilește ideea responsabilității pentru pagubele aduse din cauza lucrărilor de folosință făcute de un riveran pe o apă curgătoare, și prin urmare, dreptul de a cere a fi desdăunat pentru acest prejudiciu, și desdăunarea cea mai naturală este, pe de o parte desființarea lucrărilor care îi aduc prejudiciu și pe de altă parte, plata prejudiciului real. Această acțiune în daune-interese se naște cu ocaziunea prejudiciului cauzat care se repetă la fiecare inundațiune, astfel că fiecare din aceste fapte dă naștere unei acțiuni separate, care constitue creanțe divizibile, independente una de alta. Acțiunea pentru repararea prejudiciului cauzat se prescrie prin 30 de ani după dreptul comun. (Trib. Ialom. 1299. Mai 7/85. *Dr.* 45/85).

6. Proprietatea este dreptul ce are cineva de a se bucurà și dispune de un lucru în mod exclusiv și absolut.

Şi deşì legiuitorul, prin art. 480, a pus oare cari restricţiuni acestui drept al proprietarului asupra lucrului său, între cari se pot enumără şi regulamentele comunale cari prescriu alinierile, însă dacă dreptul proprietarului încetează în faţa unor interese generale, nu se poate susţine că autoritatea comunală fără a atinge şi a face iluzoriu un drept, ar puteà în timp, nedeterminat să ţină nerezolvate cereri cari ar aveà de obiect aliniarea terenului pe care voeşte a se construì; căci, deşì proprietarul o dată cu cererea de voe pentru construcţiuni este obligat să prezinte şi planul clădirei, însă acesta trebue să fie precedat de alinierea terenului pe care se tinde a se construi (art. 16 reg. de construc. şi alinieri), fiind cu totul imposibil a se face planul construcţiunei până ce nu se ştie de mai înainte întinderea şi limitele terenului, pe care se costrueşte. (Trib. Ilfov, s. com. 29. Apr. 18 85, *Dr.* 47 85 şi 61, Iun. 26/85. *Dr.* 68/85).

7. Când instanţa de judecată proclama principiul că exerciţiul dreptului de proprietate e subordonat condiţiei de a nu pricinuì vătămare proprietăţei vecinului şi recunoaşte proprietarului vătămat dreptul de a cere despăgubire, departe de a violà dreptul de proprietate, se conformă articolelor de lege care regulamentează această materie. (Cas. I, 385 Dec. 10 86, B. p. 923).

8. Proprietatea literară este aceea care se recunoaşte mai facil de cât toate proprietăţile şi care este cea mai distinctamente imprimată de personalitatea autorului. Şi cu toate că aceasta proprietate este compusă cu idei cari rătăcesc în caetul trecutului, fond comun din care se adapă inteligenţele, dar, căutarea acestor idei, combinaţiunea lor, de multe ori foarte nouă, încât se pare că nimeni nu le-a cunoscut până atunci, munca aceasta, lungă şi răbdătoare ce omul îndeplineşte cu atâta greutate sondând adâncimile viitorului sau plimbându-şi cugetarea sa în infinitele drumuri ale imaginaţiunei, sau fixând-o neîncetat asupra tabloului aşa de mişcător al societăţilor, muncă care profită splendoarei unei ţari, în care un autor sau scriitor şi-a uzat viaţa şi de multe ori şi-a absorbit şi averea sa, nu poate fi produsul tuturor, şi foloasele nu le poate pierde nici el nici descendenţii săi. Autorul unui uvragiu folosindu-se de dânsul după dorinţa sa, exercitându-l după voinţa sa, cedându-l, vânzându-l şi transmiţându-l prin toate mijloacele de drept civil, putând a-şi corige şi modificà opera sa, putând a o suprimà în tot sau în parte după interesele averei sale, după grijile, după inspiraţiunile conştiinţei sale, rezultă că dreptul de proprietate al unui autor este complect şi absolut, având astfel *jus utendi et abutendi*, caracter esenţial al dreptului de proprietate. Astfel fiind deşì nu avem o lege specială care să reglementeze dreptul de proprietate literară, însă ea întrunind toate condiţiunile unei adevărate proprietăţi, art. 480 c. civ., care regulează în general dreptul de proprietate, tot el regulează şi dreptul de proprietate literară; prin urmare, acest drept există şi este prevăzut într'un mod implicit în art. 480. Ca probă că există dreptul de proprietate literară este şi art. 339 şi urm. c. pen., în cari legiuitorul prevede penalităţi pentru acei cari vor tipărì sau gravà cu orice mijloc, fără voia autorului, ori ce ediţiune de scrieri şi altele, considerându-i ca contra-făcători. — Odată stabilit dreptul de proprietate literară între cari intră neapărat şi jurnalele, rezultă că titlul unui jurnal este o proprietate care nu se poate atinge nici direct nici indirect. Titlul unui jurnal care a încetat de a există poate fi adoptat de un alt jurnal nou, cu condiţiune numai de a se luà toate precauţiunile necesare pentru ca responsabilitatea proprietarului jurnalului care a încetat de a apare să nu fie prin nimic angajată prin noua publicaţiune. — Dacă nu există un alt mod de probaţiune a proprietaţii unui jurnal, simpla arătare pe jurnal că o persoană este redactor şi directorul lui nu indică de cât că dânsul este un colaborator şi această colaboraţiune plătita nu-i conferă drepturile unui proprietar. (Trib. Ilfov, II, Mart. 17/87. *Dr.* 38 87).

9. Art. 7, cap. I, secţ. II din Regulamentul organic al legei pentru dregerea tuturor uliţelor din oraş, menţinut de art. 19 din constituţiune, care, în consideraţiune că uliţele din tot cuprinsul oraşului sunt strâmte, supune pe toţi proprietarii de imobile din Bucureşti obligaţiunei de a se retrage atât cât va fi trebuinţă stradei pentru a dobândì lărgimea de 6 stânjeni sau 12 metri, creează o servitute asupra tuturor imobilelor după stradele din Bucureşti, servitute de care nici un proprietar nu-şi poate libera imobilul său decât numai atunci când strada a dobândit lărgimea de 6 stânjeni. Ca sancţiune a acestei dispoziţiuni, acelaşi art. 7 din Regulamentul organic interzice proprietarului, de a zidì din nou sau a preface zidirea veche până când nu va satisface servituţii de retragere, prohibitiune pe care o reproduce şi regulamentul de construcţiuni în art. 51. Servitutea aceasta de retragere există asupra imobilelor depe stradele care n'au lărgimea de 6 stânjeni şi pentru tot terenul trebuincios pentru dobândirea acestei lărgimi, şi termenii

art. 7 nu lasă nici o îndoială asupra servituţii: „ori cine de acum înainte va voì a zidì să fie dator a lasă uliţei 4 palme domneşti (1 m. 20 cm.) din locul său, sau şi mai mult, după trebuinţă... şi aceasta se va urmà până când uliţele vor dobândì lărgimea de 6 stânjeni". Şi din întregul text al art. 2 din regulamentul de construcţiuni nu rezultă altă deosebire de cât că porţiunea de 1 m. şi 20 cm. este ţerenul de retragere ce proprietarul este obligat a cedà gratuit, iar restul până la completarea lărgimei de 6 stânjeni, terenul aservit pe care Primaria este datoare a-l rescumpără. (Apel Buc. III, 125, Mai 11/87, *Dr.* 49/87).

10. Legiuitorul prin legea presei din 1862, declară că jurnalele şi alte foi periodice sunt proprietatea persoanelor care le publică, garantându-le această proprietate în modurile acolo arătate. Deci proprietarul unui jurnal are drept a face acţiune în despăgubire contra celui ce i-ar usurpà acest drept de proprietate. Dar, pentru a aveà loc această uzurpare şi ca acţiunea în daune să fie admisibilă, trebue ca noul titlu al ziarului să fie în tocmai cu al gazetei uzurpate şi să aibă acelaşi clişeu şi format, cu alte cuvinte noul ziar să fie în aşa condiţiuni în cât să se confunde cu cel vechi, fapt care să poată induce în eroare pe cititori. (Trib. Ilfov, com., Mart. 7/89, *Dr.* 37/89).

11. Orice scriere, notiţă sau însemnare intimă sau confidenţială este proprietatea exclusivă a acelui ce a scris-o; iar când ea este adresată altuia, atunci devine şi destinatarul coproprietar asupra-i împreună cu cel ce i-a trimis-o. Dacă însă se întâmplă ca ea să fie sustrasă, pierdută sau rătăcită, acel ce a sustras-o, a găsit-o sau a primit-o din eroare nu poate pretinde vre un drept de proprietate asupra ei, şi adevăratul proprietar poate s'o revendice ca pe ori ce alt lucru mobil. — Numai autorul şi destinatarul unei scrisori confidenţiale pot face uz de ea; ori ce terţă persoană nu se poate servì de ea în justiţie fără voia celor doui coproprietari, cari numai de comun acord au dreptul să dispună de confidenţele conţinute în ea. Scrierile şi hârtiile intime sau confidenţiale ale cetăţenilor sunt inviolabile ca şi domiciliul lor, şi nimeni, nici chiar justiţia, nu poate să pătrundă în secretul lor de cât numai când interesul ordinei publice o reclamă şi numai cu paza formelor prescrise de lege; dacă în materie penală principiul de mai sus suferă o excepţiune, această excepţiune nu se poate aplicà când sunt în joc simple interese private. (Trib. Ilfov IV, 225, Iun. 3/89, *Dr.* 47/89).

12. Conform art. 480, proprietarul unui loc are facultatea de a se bucurà de lucrul său în mod exclusiv şi absolut; extensiunea însă a acestui drept are de limită obligaţiunea pentru proprietar ca uzând de dânsul să nu vatăme drepturile altuia. Şi dacă din exercitarea acestui drept se cauzează prejudiciu vre unei persoane, numai atunci proprietarul poate fi răspunzător de dânsul, când prejudiciul provine din violarea dreptului acelei persoane. Ast-fel, cel ce construeşte o fabrică de lumânări nu atinge întru nimic drepturile vecinului său, şi dacă mai înainte vecinul plăteà pentru asigurarea casei sale o prima mai mică de cum plăteşte acum din pricina înfiinţarei acelei fabrici lângă casa sa, cauza este că fabricantul nu uzase de dreptul ce aveà de a construì pe locul sau, împrejurare care constitue un simplu avantagiu pentru vecin, iar nu un drept; deci dacă fabricantul uzând de dreptul său, a privat pe vecin de avantagiul ce-l aveà şi l'a facut să sufere un prejudiciu din această cauză, nu poate fi obligat la nici o reparaţiune. (Trib. Covurl., Nov. 23 88, *Dr.* 57 89).

13. In virtutea art. 165 din regulamentul organic, care pentru motive economice hotărând a face plutitoare unele râuri, şi a art. 1 din legiuirea de la 1834—35 relativ la plutirea gârlelor, declară imperios că nimeni să nu mai fie volnic să lege vre-un zagaz pe malurile gârlei, din care să să adaoge namolul şi să împedice cursul firesc al apei prin strămutarea mătcii, pe temeiul dar al acestor dispoziţiuni legale a drepturilor inerente suveranităţii interne a statului. Ministerul lucrărilor publice pentru înfăptuirea efectiva a dorinţei legiuitorului, aceea adică a transformărei gârlelor principale din ţară (Jiu, Oltu, Argeşu, Dâmboviţa, Ialomiţa, Siretu şi Prutul) în râuri plutitoare, precum şi aceea de poliţie generală ce are a exercità asupra acestor gârle, nu i se poate tăgăduì prerogativa sa de a puteà reglementà drepturile proprietarilor riverani ai acestor gârle, precum şi a supraveghià abaterile de la lege săvârşite cu ocaziunea exerciţiului acestor drepturi. Deci în vederea unor atari consideraţiuni, Ministerul e în drept a stabilì condiţiunile sub care li e permis proprietarilor de mori de pe acele gârle de a reconstruì zăgazele morilor. Asemenea măsuri sunt aplicabile şi morilor anterioare regulamentului organic, căci prin legiuirea din 1834-35 edictându-se categoric şi dispoziţiunile privitoare la lucrări accesorii a morilor existente la epoca decretării legii natural că atari măsuri le sunt şi lor aplicabile. — Dacă însă Ministerul e întemeiat a subordonà îndeplinirei

unor anume formalități dreptul riveranului de a repară zăgazul, nu mai puțin însă e dator, în urma notificațiunei ce i s'a făcut, de a pune pe riveran în măsură a cunoaște ce lucrări și ce formalități necesită obținerea unei autorizări de repararea zăgazului; lipsa unei atari procedări din partea Ministerului îi poate fi imputabilă și da loc la daune-interese contra-i. (Apel Buc. III, 214, Nov. 5/90, *Dr.* 81/90).

14. Regulamentul organic, fiind rămas în vigoare în ce privește dispozițiunile sale relative la lărgirea și alinierea stradelor (art. 19 din constituțiune) stabilește prin art. 7 de sub secțiunea II, că de acum înainte ori cine va voì a zidì să fie dator a lăsà uliței 4 palme domnești din locul său și că nimenea dar să nu fie volnic a zidì din nou sau a preface zidire veche fără a se da mai întâi de știre comisarului care dimpreună cu architectul va merge la fața locului să pue semnul. — Prin expresiunea „zidire veche nu se înțelege numai zidirea propriu zisă, ci casa în întregul ei și cu toate părțile principale ce o constitue, precum e acoperământul. (Apel Buc. I, 238, Nov. 14/90, *Dr.* 2/91).

15. Din combinațiunea art. 19 din constituțiune cu art. 480 c. civ., art. 339 c. pen., și cu art. 1 al legii presei din 13 Aprilie 1862, rezultă că proprietatea literară și artistică, este recunoscută și respectată, putând proprietarul să se bucure în mod exclusiv și absolut de lucrul său, și că cel ce o violează este dator să repare prejudiciul ce a cauzat, conform art. 998 c. civ. (Trib. Ilfov. com., 807, Mai 19/92, *Dr.* 50/92).

16. In general o scrisoare aparține celui căruì este adresată, destinatarului, din momentul ce acel care a scris-o s'a desfăcut de dânsa, remițând-o sau depunând-o spre a ajunge la destinație. Principiul acesta încetează de a se aplicà când epistola scrisă posedă un caracter intim și confidențial, proprietatea celui ce a scris-o devine în mâinile destinatarului un simplu deposit de care nu poate face nici un uz fără consimțimântul celui care a scris-o, putând ori și când să-i fie reclamat depozitul; iar când ar face vre un uz de dânsa publicând-o, lipsește la buna sa credință și violează secretul încredințat în scrisoare, și i se poate cere daune interese. (Trib. Ilfov III, 879, Sept. 20/92, *Dr.* 67/92).

17. Proprietarul unei case având dreptul a o întreține și a o repară, când e împedicat în general în exercițiul acestui drept de către vecini, el poate și e în drept a intentà o acțiune care nu poate fi și nu e de cât o acțiune posesorie, scopul ori cărei acțiuni posesorie fiind a-și garantà exercițiul unui drept sau liniștita posesiune sau quasi-posesiune. (Cas. I, 277/Sept. 18/92, B. p. 763).

18. Fiecare trebue să răspunză pentru exercițiul abuziv al dreptului ce-l are și pentru prejudiciul ce se cauzează prin exercițiul dreptului. Acest principiu anterior constituției nu e contrazis prin dispozițiile constituției, care nu consacră un principiu contrariu principiului stabilit. De altmintrelea, dacă exercițiul unui drept e abuziv sau cauzează prejudiciu e o chestiune de fapt care dacă se constată de o hotărîre, întru aceasta nu poate fi supusă cenzurei. (Cas. I, 277/Sept. 18/92. B. p. 763).

19. Deșì prin art. 19 al legii presei din 13 Aprilie 1862 se impune ori cărui proprietar ca 4 exemplare să se depună la Ministerul instrucțiunei publice și câte 2 exemplare la fiecare prefectură de județ, iar prin art. 2 din regulamentul acelei legi se dispune ca autorii, odată cu depunerea operilor lor, să facă cererea în scris Ministerului instrucțiunei publice spre a li se constată dreptul de proprietate, totuși aceste dispozițiuni ale legii presei și regulamentului său nu sunt prescrise sub pedeapsă de pierderea dreptului de proprietate asupra operei nedepusă la Minister. Art. 9 al citatei legi nu dispune că depunerea acelor exemplare servește pentru constatarea dreptului de proprietate asupra operei depusă; o asemenea dispozițiune nu este introdusă de cât prin art. 2 al regulamentului legii presei, care astfel, nefiind făcut în conformitate cu legea, nu poate aveà tărie acea dispozițiune a regulamentului din care s'ar deduce pierderea dreptului de proprietate, pierdere nestabilită de legea presei. In ori ce caz, art. 2 al regulamentului, precum și art. I, nu au avut de scop decât a procurà autorului un mijloc de a-și constatà dreptul de proprietate asupra operei sale și a se puteà urmărì și confiscà (art. 6 al legei) exemplarele contrafăcute, de către administrațiune care ar aveà la îndemână opera originală; ele nu au avut de scop de a răpì chiar dreptul de proprietate, împiedecând pe autorul ce nu a făcut depozitul de a-și constatà dreptul său de proprietate. Rezultă dar de acì că cel ce nu s'a conformat legii și regulamentului presei asupra acestui punct, îi va lipsì mijlocul acesta facil de a-și constatà dreptul său de proprietate, dar pentru dovedirea lui va rămâne supus dreptului comun. Dacă în intențiunea legiuitorului de la 1862 articolele în chestiune au avut întinderea contrarie, atunci ele de sigur au fost abrogate prin art. 19 din Const. și prin art. 480 c. civ., cari nu aduc atari știr-

biri dreptului de proprietate. (Trib. Ilfov, com., 807, Mai 10/92. *Dr.* 50 92).

20. Legea nedefinind caracterele care constitue pentru un produs artistic, o creațiune a spiritului sau a geniului, pe care legea din 1862 a înțeles a protege, aparține judecătorilor de fapt de a aprecià, prin o constatare necesarmente suverană, dacă produsul oferit aprecițiunei lor reintră, prin natura sa, în operile de artă protegiate prin legea din 1862. (Cas. II, 148/93. Sept 21, 93. B. p. 856).

21. Pentru ca proprietatea literară să poată fi adusă la cunoștința celor de al treilea și pentru ca autorul sa se poată prevală de dreptul exclusiv de reproducțiune, trebue ca el să facă depunerile cerute de art. 9 din legea presei la Ministerul de instrucțiune; acea depunere nefiind făcută, rezultă că proprietatea literară rămâne în domeniul public. Și nu se poate argumentă din dispozițiunile legii din 15 Aprilie 1885 pentru obligarea autorilor, editorilor și litografilor de a da câte 3 exemplare din orice publicațiune Bibliotecei centrale a Academiei, pentru a susține că prin acea lege s'ar fi abrogat ca contrarii dispozițiunile art. 9 al legii presei din 1862, de oarece nu poate fi vorba de nici o contrarietate de dispozițiuni între ambele aceste legi având amândouă scopuri diferite: cea din 1862 stabilirea unui drept de proprietate exclusivă față cu reproducătorul cea din 1885 îmbogățirea bibliotecilor naționale și a Academiei; și apoi legea din 1885 nici nu impune desemnatorilor și pictorilor prevăzuți de legea presei, obligațiunea de a face vre-o depunere pentru biblioteci. (Apel Buc. III, 4, Ian. 21/93. *Dr.* 13/93).

22. Dreptul destinatarului asupra unei scrisori ce i-a fost adresată, nu ia naștere de cât prin faptul tradițiunei; între autorul unei scrisori și destinatar se poate conveni că această tradițiune nu dă drept destinatarului de a face cu această scrisoare întrebuințarea ce ori ce proprietar este în drept a face cu lucrul său, și că, dar printr'însa nu s'a transmis acestuia un drept de proprietate asupra acestor scrisori. Insă o scrisoare confidențială fiind în intențiunea și a celui ce a scris-o și a celui ce a primit-o, de a rămâneà conținutul ei un secret între dânșii, urmează neapărat că sus zisa condițiune trebue să fie primită ca virtual stipulată de cel ce a adresat scrisoarea, și de asemenea că destinatarul ei n'a primit-o de cât sub angajamentul tacit din partea sa de a nu fi privit ca proprietar al acestei scrisori, ci ca un simplu depositar al unui secret al scriitorului ei. Pe lângă aceasta sus zisul raport între autorul unei scrisori confidențiale și destinatarul ei, se impune printr'un simțimânt de toți împărtășit, și care ne face să vedem un abus de încredere din partea destinatarului, care s'ar pretinde a face cu o asemenea scrisoare întrebuințarea ce un proprietar este în drept á face cu lucrul său. (Cas. II, 244 Mai 5/93, p. 488. B. p. 488).

23. In dreptul roman găsim consacrat principiul că destinatarul se consideră ca proprietar al scrisorii ce i se trimite. (Dig. leg. 65, *De adquirende rerum dominio)*, și ca un corolariu necesar al acestui principiu, sustracțiunea scrisorii ca un furt (leg. 14 § 17, *de furtis)*. Doctrina, reprezentată prin autoritați impunătoare, e de acord a recunoaște că o scrisoare misivă devine proprietatea destinatarului în virtutea transmisiunei, *animo donandi*, ce i-a facut autorul sau și a principiului consacrat de art. 1909 c. civ., și că destinatarul nu e un simplu depozitar, caci dânsul nu e ținut a restituì. Tot ce se poate zice, când e vorba de o scrisoare confidențială, este că această transmisiune de proprietate nu a fost făcută de cât sub condițiunea de a respectà și de a nu destăinuì nimănui confidența ce ea conține, căci dreptul destinatarului e subordonat condițiunei de discrețiunea ce natura unei asemenea scrisori îi impune, că destinatarul care a primit o scrisoare posedând asupra-i un drept exclusiv și constituind un mobil căruia legea acordă protecțiunea sa, sustracțiunea sau furtul ei cade sub aplicațiunea articolelor codului penal relativ la delictele contra proprietații. Și dacă am părăsì domeniul științific pentru a consultà practica și uzul relațiunilor sociale, de asemenea nu se poate admite că acela ce a trimis o scrisoare unei persoane, fie dânsa cât de confidențială, înțelege a reține vre un drept de proprietate asupra ei, de oare ce nu se poate tăgăduì că prin faptul trimiterei scrisorii, expeditorul și-a manifestat îndestul intențiunea de a voì să se desbrace de stăpânirea ei pentru a o face să treacă în aceea a destinatarului. Și dacă într'adevar în unele împrejurări, autorul unei scrisori nu are alt scop de cât a face cunoscut destinatarului sentimente sau afecțiuni ce i-au fost inspirate, prin aceasta însă nu se poate susține că natura actului petrecut s'a schimbat și că dintr'un pur act de dar, o scrisoare a luat caracterul unui deposit. Dacă în asemenea ocurentă, destinatarul se califică de depositar, e grație facultății imaginative și ca o figură metaforică, pentru a exprimà secretul destanuirei intime al aceluia ce i le încredințează, o datorie de discrețiune ce i se impune; aceasta însă nu exclude ideia unei vointe energic manifestată din partea ex-

peditorului de a transmite destinatarului instrumentul sau actul ce cuprinde consemnarea gândului și cugetărilor sale. (Apel Buc. III, 100, Febr. 8/93. *Dr.* 17/93).

24. Proprietarul fiind în drept de a se bucurà și a dispune de bunul său într'un mod absolut, cu singura rezervă de a nu depăși limitele prescrise de lege, dânsul poate, în lipsă de stipulațiuni contrarii, să închirieze în parte imobilul său, sau imobilele sale învecinate, la mai mulți locatari exercitând industrii similare, căci deși locatorul este dator, după lege, să facă pe locatar de a se folosì într'un mod neîmpiedicat de imobilul închiriat, totuși prin această dispozițiune, legiuitorul nu a înțeles a supune pe proprietar la altă obligațiune, decât aceea de a garantà locatarului folosința materială a localului, iar nici de cum și folosul ce locatarul se așteaptă a trage din exploatarea industriei sale. (Cas. II 248/99, B. p. 1306).

25. Din combinația art. 19 din Constituție cu art. 480 c. civ., art 339 c. pen. și art. 1 din legea presei din 1862 rezultă că proprietatea de orice natură și deci și proprietatea literară și artistică este recunoscută și respectată, putând proprietarul să se bucure în mod exclusiv și absolut de lucrul său. (Trib. Ilfov I, C. Jud. 41/901).

26. Inalienabilitatea bunurilor, fie vremelnică, fie perpetuă, este o excepție, ce nu poate fi creată decât prin lege în marginele puse de Constituțiune puterii legislative, iar nici de cum printr'o convenție particulară. A creea printr'o convențiune sau dispozițiune particulară o inalienabilitate, este a contravenì ordinei publice; căci, pe de o parte, se restrânge capacitatea persoanelor, care e de ordine publică, iar pe de alta, se și stânjenește libera circulațiune, care este de un interes covârșitor pentru economia națională. Astfel, condițiunea pusă într'o donațiune de către donator și acceptată de donatar, de a nu se înstrăinà bunul dăruit cât va trăì donatorul, fără învoirea lui, este contrară ordinei publice și dar desființează donațiunea ce depinde de dânsa. (Trib. Dorohoi, C. Jud. 1/904).

27. Deciziunile date, fie de consiliile de higienă, fie de Ministerul de interne, nu pot constituì în legislațiunea noastră niște sentințe judecătorești, care să aibă autoritate de lucru judecat, și care să împiedece pe cel interesat de a se adresà justiției ordinare. (Cas. I, 30 Ianuarie 1906, B. p. 51).

28. Dreptul de proprietate este garantat de art. 19 din Constituție, după care nimeni nu poate fi expropriat de cât pentru cauză de utilitate publică și numai cu formele prevăzute de lege și după o prealabilă despăgubire, iar după art. 480 din codul civil, proprietarul este în drept a se folosì și dispune de proprietatea lui cum va voì, întru cât nu atinge interesele și drepturile celorlalți.

Astfel, când dreptul de proprietate al moșnenilor Câmpulungeni asupra prundului râului Târgului în lungimea orașului, și asupra locurilor virane din raionul orașului, a fost consacrat din vechime prin acte, hrisoave și hotărîri judecătorești, ordonanța Primăriei Câmpulung care împiedică pe numiții moșneni de la exercitarea drepturilor lor, constitue un exces de putere din partea unei autorități în contra drepturilor patrimoniale ale unor particulari, și, prin urmare, Curtea de Casație, conform art. 5, alin. *h* și *j* din legea Contenciosului administrativ, e în drept a anulà și desființà asemenea ordonanță. (Cas. III, 20 Mai 1908, B. p. 983).

28 bis. Conform principiilor dreptului de proprietate, acest drept ca orice alt drept, este considerat atât de însemnat în cât s'a crezut că e bine a fi garantat, nu numai prin dispozițiile legiuirilor civile și penale dar chiar prin Constituție prin Art. 19, neviolabilitatea proprietății fiind dar un principiu constituțional.

Tot din acest principiu de drept rezultă că proprietarul vecin poate să uzeze de proprietatea sa așa cum ar crede, fără însă ca prin acest uzagiu să pricinuiască vătămarea proprietății vecinului. Acesta poate să ceară înlăturarea faptelor vecinului cari aduc asemenea vătămare dreptului său. (Trib. Dolj s. I, 239 din 25 Apr. 1908. Pagini Juridice 34/908. In acelaș sens: Judec ocol. Budești (Argeș) 7 din 10 Ian. 913. Curier Jud. 28/913; Judec. ocol. Zătreni-Vâlcea, 25 Iun. 1916, Dreptul 32/920).

29. Art. 480 și 481 din codul civil, combinate cu art. 19 din Constituție, recunoaște proprietarilor dreptul de a se bucurà și dispune de lucrul lor după cum vor crede mai bine pentru folosul lor, supuindu-se numai la restricțiunile prevăzute de legi și regulamente pentru exercițiul dreptului de proprietate; iar în afară de acele restricțiuni nu pot să fie siliți a cedà proprietatea lor, decât prin expropriere pentru cauză de utilitate publică, dându-li-se în schimb o dreaptă și prealabilă despăgubire. (Cas. III, 14 Apr. 1909, B. p. 471).

30. Dreptul de proprietate este garantat într'un mod categoric de art. 19 din Constituție, și nimeni nu poate fi expropriat de imobilul său, decât pentru cauză de utilitate publică și după o prealabilă despăgubire; iar după art. 480 și urm. din codul civil,

proprietarul este în drept a se folosì și a dispune de proprietatea lui în mod absolut și după cum interesele sale îl povățuesc, când nu calcă legile și nu atinge ordinea publică.

Conform acestor principii, Primăria nu poate refuzà unui proprietar autorizațiunea de construcțiune, pe motiv că planurile ar fi necomplecte și neregulate, sau că s'a admis în principiu exproprierea imobilului, sau pe motiv că alinierea decretată este numai provizorie și temporarie. Un asemenea refuz echivalează cu o expropriere de un imobil, dar fără o justă și prealabilă despăgubire, ceeace este contra voinții Constituției și legilor țării. (Cas. III, 22 Sept. 1909, B. p. 1024).

31. Aceiași secțiune a Casațiunei în ședința dela 23 Sept. 1909. (B. p. 1032), bazată pe același principiu din art. 480 și urm. din Codul civil hotărăște:

Astfel, singura restricțiune ce s'a adus dreptului de proprietate, în raport cu alinierile, este cea prevăzută de art. 7, cap. I din Regulamentul Organic, pentru ca străzile să dobândească lărgimea de șase stânjeni; or, dacă strada are o asemenea lărgime, orice lucrare de nouă aliniere, deschidere de străzi, etc., nu se poate face de Primărie decât respectându-se dreptul de proprietate, adică expropriind mai întâi terenurile de cari are nevoie, după o dreaptă și prealabilă despăgubire. (Cas. III, 23 Sept. 1909. B. p. 1032).

32. Tot sect. III a Casației, în ședința dela 10 Noembrie 1909, bazată pe principiul aceluiași art. hotărăște următoarele:

Prin urmare, Primăria Capitalei nu poate refuzà unui proprietar autorizațiunea de a construì pe o stradă ce are lărgimea de șase stânjeni, pe simplul motiv că, conform modificării art. 4 adițional dela art. 42 al Regulamentului de construcțiuni și alinieri, construcțiunile depe acea stradă trebuesc să fie retrase cu cinci metri din aliniere, căci o asemenea dispozițiune din regulament constitue de fapt o expropriere deghizată și o împiedicare a proprietarului de a uzà de dreptul său de proprietate, garantat de lege. (Cas. III, 10 Nov. 1909. B. p. 1404).

33. Primăria nu poate impune unui proprietar o nouă retragere, conform noului plan de aliniere, decât numai expropriindu-l conform cu legea și acordându-i o justă și prealabilă despăgubire. Prin urmare, dacă n'a avut loc. o asemenea expropriere, primăria nu poate refuzà autorizațiunea de reparațiuni și adăogiri la un imobil după vechea aliniere. (Cas. III, 10 Martie 1910. B. p. 509).

34. Potrivit art. 19 din Constituție și 480 din codul civil, care garantează dreptul de proprietate, Primăria nu poate refuzà autorizarea cerută de cineva pentru a-și împrejmuì un loc al său viran care este bine determinat și individualizat în deajuns. (Cas. III, 11 Iunie 1912, B. p. 1349).

35. Dacă un imobil a fost supus legiuitei retrageri, când s'a făcut clădirea pe linia de aliniere stabilită de primărie, conform autorizațiunei dată pentru a clădì, primăria nu poate impune proprietarului o nouă retragere, conform unui nou plan de aliniere, decât numai expropriindu-l conform cu legea și acordându-i o justă și prealabilă despăgubire, neputând să-i refuze autorizația de a face un nou etaj și alte reparațiuni la imobilul existent, căci altfel calcă dispozițiunile art. 480 din codul civil și art. 19 din Constituție, care garantează dreptul de proprietate. (Cas. III, 9 Oct. 1912, B. p. 1793).

36. După art. 480 din codul civil, ori ce proprietar are dreptul de a se bucurà și a dispune de bunul său în mod exclusiv și absolut, în limitele determinate de legi, și acest drept este consfințit și garantat prin art. 19 din Constituție, după care nimeni nu poate fi silit a cedà proprietatea sa, decât pentru cauză de utilitate publică constatată legalmente și după o dreaptă și prealabilă despăgubire.

Prin urmare, întrucât nici o dispozițiune din lege nu autoriză pe comună, în prevederea unei viitoare exproprieri, care e numai în stare de proiect, să împiedece pe proprietar de a se folosì de dreptul sau de proprietate, așà cum e îngrădit de lege, autoritatea comunală nu poate refuzà liberarea autorizațiunei de a construì pe acel teren sub cuvânt ca ar fi supus unei viitoare exproprieri. (Cas. III, 23 Oct. 1912, B. p. 1831).

36 bis. Art. 480 din codul civil care definește proprietatea și vorbește de limitele determinate de lege, nu poate fi înțeles decât în sensul unei reglementări prin lege a exercitului dreptului de proprietate, iar nu în înțelesul că legiuitorul ar fi cu drept să admită o expropriere în afară de cazurile cu totul excepționale prevăzute de Constituție, căci astfel înțeles art. 480 din codul civil, ar fi în contradicțiune cu principiul înscris în art. 19 din Constituție, care declară că proprietatea e sacră și inviolabilă, fără a face nici o distincțiune între mobile sau imobile, ci dispune că proprietatea de orice natură este pusă sub acest principiu ocrotitor. (Cas. I, 549/912, B. p. 1191, Curier Jud. 65/912);

37. Dacă în interesul esteticei și salubrității unui oraș, un regulament comunal poate impune anumite restricțiuni exercițiul dreptului de pro-

prietate, de acì nu urmează că un asemenea regulamnt trebue interpretat în sensul că a înteles a liberà un fond aservit de orice servitute legalmente dobândită de proprietarul vecin, nesocotind astfel principiul inviolabilităţei drepturilor reale imobiliare.

Prin urmare, când tribunalul declară desfiinţată o servitute de vedere între două fonduri vecine, prin aplicarea regulamentului comunal şi pe consideraţiuni străine dispoziţiilor art. 634 c. civil, cum ar fi lipsa de prejudiciu pentru proprietarul fondului dominant, violează atât citatul articol cât şi art. 480 şi 481 c. civil. (Cas. I, 251 din 26 Martie 1913, B. p. 666. Curier Jud. 56/913).

38. Primăria Comunei Bucureşti nu are dreptul ca în vederea unei viitoare exproprieri, care este în stare de proiect, fără ca vre-o formalitate să fie îndeplinită, să împiedice pe proprietar a se folosì de dreptul său de proprietate, înainte de a-l fi expropriat şi despăgubit, căci altfel dreptul proprietarului ar fi suspendat şi lipsit de garanţia ce-i acordă Constituţia.

Prin urmare, Primăria Capitalei refuzând recurentului autorizarea de a clădì pe terenul proprietăţii sale din str. Cotroceni 18, pe motiv că este supus unei eventuale exproprieri şi că planurile ce prezentase nu erau conform regulamentului special al cartierului Cotroceni, decretat în vederea acelei viitoare alinieri, prin aceasta a violat dreptul de proprietate al recurentului. (Cas. III, 3 Apr. 1913. B. p. 1037).

39. Dispoziţiunea art. 6 din regulamentul construcţiunilor şi salubrităţii publice din oraşul Craiova din 1909. care prevede că pe Bulevardul Carol I din acel oraş, clădirile se vor aşeză paralele cu alinierea, însă retrase cu patru metri distanţă dela aliniere, constitue o expropriere deghizată şi o împiedicare a proprietarului de a uză de dreptul său de proprietate garantat de lege.

In adevăr. singura restricţiune ce s'a adus dreptului de proprietate în raport cu alinierile este aceà prevăzută de art. 7, cap. I din Regulamentul organic, în scopul ca stradele să dobândească o lărgime de şease stânjeni.

Prin urmare, dacă o stradă are această lărgime, orice dispoziţiune de noui alinieri, deschideri de strade, lărgiri sau retrageri dela alinierile decretate. nu se pot face decât respectându-se dreptul de proprietate; cu alte cuvinte. Primăria nu poate să execute decretele şi regulamentele votate în acest scop, decât expropriind mai întâi pe proprietari după o dreaptă şi prealabilă despăgubire. (Cas. III, 30 Apr. 1913, B. p. 1058).

40. Art. 19 din Constituţie şi 480 cod. civ., nu autoriză pe comune, în prevederea unei viitoare exproprieri, care este numai în stare de proect şi fără ca vre'o formalitate să fie îndeplinită, să împiedice pe proprietar a se folosì de dreptul său de proprietate, înainte de a-l fi expropriat şi despăgubit, căci altfel dreptul proprietarului ar fi suspendat şi lipsit de garanţ'a ce-i acordă Constituţia.

Prin urmare, Primăria unei comune săvârşeşte exces de putere şi violează dreptul de proprietate al părţei, când îi refuză autorizarea de a clădì pe terenul său, pe motiv că proprietatea sa este supusă unei eventuale exproprieri. (Cas. III, decizia No. 448, din 18 Noemb. 1913, Jur. Rom. 1914 p. 118 .

41. Deschiderea unei ferestre de lumină *(jour de souffrance)* în zidul care este proprietatea unui vecin nu constitue o manifestare abuzivă a dreptului de proprietate, un vecin putând deschide lumini în zidul dinspre fondul vecin, fără ca aceasta să-i confere vreun drept de servitute asupra acelui fond.

Chestiunea dacă deschizătura făcută are caracterul unei ferestre spre vedere sau numai pentru lumină, este o chestiune de apreciere a judecatorilor. (Apel Buc. IV No. 203, 1913; Dreptul 1914, p. 39 Curier Jud. 58/914).

42. Din moment ce dreptul de proprietate care este prin esenţa sa un drept real, nu poate fi exercitat în mod absolut de către proprietar, dânsul fiind supus la toate restricţiunile stabilite prin legi şi regulamente, create în interes general şi de utilitate publică, acelaş principiu urmează a se aplica şi în ceeace priveşte dreptul de servitute care ca şi toate celelalte drepturi reale constitue un desmembrământ al dreptului de proprietate şi este supus aceloraşi regule ca şi însuş dreptul de proprietate.

Cu toate că proprietarii sunt volnici a crea pe proprietăile lor orice servitute, acest drept încetează din moment ce se găseşe în conflict cu o lege sau regulament de ordine publică şi interes general care să împiedice exerciţiul dreptului de servitute, întrucât legile şi regulamentele de ordine publică au putere de a se aplicà şi pentru trecut fără ca cei ce au dobândit drepturi să se poată plânge. (Trib Ilfov IV, No. 155, 1914; Dreptul 1914, p. 251 Curier Jud. 66/915).

43. Deşi este necontestat dreptul administraţiunii comunale de a elaborà planuri de aliniere a străzilor indicând, fie în scopul înfrumuseţării oraşului, fie al înlesnirei circulaţiunii,

imobilele ce urmează să fie expropiate, elaborarea unor asemenea planuri nu pot însă atinge și prejudicià întru nimic dreptul de proprietate al particularilor, cari în nici un chip nu pot fi constrânși să cedeze proprietatea lor în vederea unor exproprieri eventuale.

Violează prin urmare aceste principii și săvârșește un act ilegal autoritatea administrativă când refuză unui proprietar autorizațiunea de a clădi pe locul său, numai sub cuvânt că acel loc urmează a se exproprià în viitor pe baza unor planuri de aliniere a stradelor. (Cas. III, decizia No. 404 din 15 Decemb. 1914; Jurispr. Rom. 1915, p. 109).

44. Primăria unei comune urbane nu poate să invoace decretul de noui alinieri pentru a împiedicà pe proprietari de a construì, reparà, sau mărì imobilele lor mai înainte de a fi expropriați în mod legal cu o dreaptă și prealabilă despăgubire, căci altfel s'ar atinge dreptul de proprietate al persoanelor, garantat de art. 19 din Constituție și 480 c. civ., suspendându-se exercițiul acestui drept pentru un timp nedeterminat. In adevăr, Primăria pe motivul serios sau nu că-i lipsesc resursele materiale pentru realizarea exproprierii, ar puteà amânà această expropriere până la o epocă îndepărtată, în care timp proprietarii fiind opriți a-și îmbunătățì imobilele lor, dreptul de proprietate ar devenì prin aceasta un drept iluzoriu. (Cas. III, deciziunea No. 261, din 28 Apr. 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 362).

45. După art. 480 codul civil, orice proprietar are dreptul a se bucurà și dispune de bunul său în mod exclusiv și absolut în limitele determinate de legi, drept consfințit și garantat prin art. 19 din Constituție, după care nimeni nu poate fi silit a cedà proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică constatată legalmente și după o dreaptă și prealabilă despăgubire.

Față de aceste dispozițiuni de lege, administrația comunală nu poate, în vederea unei eventuale exproprieri să împiedice pe proprietar a se folosì de dreptul său mai înainte de a-l fi expropriat și despăgubit, căci altfel dreptul proprietarului ar fi suspendat și lipsit de garanția ce-i acordă Constituția.

Constitue o împedicare în înțelesul mai sus arătat refuzul primăriei de a da autorizare de construcțiune, refuz bazat pe simplul motiv că locul de clădire ar fi obiectul unei viitoare și eventuale exproprieri pentru deschideri de strade. Acest refuz are a se considerà ca un act ilegal din moment ce nu se întemeiază pe o expropriere ordonată conform legii. (Cas. III, No. 309, 1915 ; Jurispr. Rom. 1915, p. 471).

46. Proprietarul fondului aservit de o servitute de vedere legalmente dobândită de proprietarul vecin, nu poate să construiască pe acel fond în locul caselor vechi altele cu două etaje, împiedecând astfel exercițiul servituții de vedere, chiar dacă regulamentul de construcțiuni al comunei respective oprește pe acea stradă construirea caselor cu un singur etaj, întrucât un asemenea regulament nu poate să desființeze drepturile de servitute reală dobândite anterior decretărei lui. (Cas. s. unite, decizia No. 10, din 11 Iunie 1915 ; Jurispr. Rom. 1915, p. 484).

47. Dacă primăria unei comune ar puteà să invoace decretul unor proiectate alinieri de strade, pentru a împiedicà pe proprietari de a uzà de dreptul de proprietate ce li se conferă și garantează prin art. 480 c. civ și art. 19 din Constituție, refuzându-le pentru acest unic motiv autorizarea de a construì sau reparà clădiri, ceeace constitue unul din principalele exercițiuri ale dreptului de mai sus, fără a-i fi expropriat și despăgubit în prealabil conform legei de expropriere, un asemenea act al Primăriei ar face iluzoriu orice drept de proprietate asupra terenurilor din cuprinsul unei comune. In adevăr realizarea alinierilor proiectate depinzând de singura voință a autorității administrative, exercițiul dreptului de a clădì sau reparà construcțiuni ar fi în realitate la discrețiunea acestei autorități, contra dispozițiunilor de lege formale arătate mai sus. (Cas. III, decizia No. 392, din 1915 ; Jurispr. Rom. 1915, p. 552).

48. Proprietatea nu se pierde prin neuz ; orice prescripție extinctivă presupune ca corolar neapărat o prescripție achizitivă din partea unei alte persoane: (C. Apel Buc. s. I, 159 915, Curier Jud. 14/916 ; In acelaș sens : Trib. Dorohoi 30 Iunie 915. Curier Jud. 59/915).

49. a) Proprietarul trebue să pue în exercițiul dreptului său de proprietate, prudență și atențiune, așà că inconvenientele inerente și normale ale vecinătății să nu fie depășite.

b) Exercițiul abuziv și anormal al dreptului de proprietate constitue o culpă din partea proprietarului, care, pe cale de consecință, îi angajează responsabilitatea față de vecinul lezat.

c) Responsabilitatea aceasta se poate traduce pentru cel lezat, fie într'o despăgubire bănească, fie într'o reparațiune în natură. (Trib. Ilfov s. III, 1184 din 28 Oct. 1924. Jur. Gen. 1924. No. 2179).

50. A se vedeà: Art. 7, Index. „Persoane morale" și notele respective;

art. 11 cu notele respective asupra dreptului străinilor de a dobîndi imobile rurale în România; art. 475, Index. „Lege rurală" cu notele respective; art. 998, Index, „Abuz de drept", „Act administrativ de autoritate", „Aliniere", „Construcţie", „strade" şi notele respective; art. 1000 Index. „Act administrativ de autoritate", „Aliniere", „Construcţii" şi notele respective; art. 1306 şi 1310, Index. „Pământuri rurale" şi notele respective.

Art. 481. — Nimeni nu poate fi silit a cedà proprietatea sa, afară numai pentru cauză de utilitate publică şi primind o dreaptă şi prealabilă despăgubire. (Civ. 475, 480, 581, 597 urm., 616; Legea de expropriere; Legea agrară; Const. 17; L. regimului apelor. (Mon. of. 137/924) Art. 36 urm; Civ. Fr. 545).

Text. fr. Art. 545. — Nul ne peut être contraint de céder sa propriété, si ce n'est pour cause d'utilité publique, et moyennant une juste et préalable indemnité.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 214;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 745, 757, 986; II, p. 490, 780;
DALLOZ, *Rép.* Propriété, 149 urm.; *Supl.* Propriété 64;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 685 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2438-2444;

Doctrină românească

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 256 urm., 644, n. 2. 854, n. 1; (III. part. II, ed. 2-a, p. 649 n. 4); *Droit ancien et moderne de la Roumanie* p. 180;
CANTACUZINO MATEI, p. 148, 149;
NACU, I. p. 43, 754.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Puterea administrativă şi în special consiliul comunal este independent de puterea judecătorească în lucrările sale, şi suveran apreciator pentru măsurile ce va chibzuì, cu rezervă însă, între altele, ca să nu se violeze proprietatea de ori ce natură, care este garantată de constituţiune art. 19, căci în asemenea caz, proprietarul vătămat poate cere desdăunare prin canal judecătoresc. De acì decurge, că dacă consiliul comunal este în drept a face alinierile stradelor în comuna sa, cum va crede mai bine pentru utilitate publică şi această lucrare a sa nu poate fi censurată nici atacată înaintea instantelor judecătoreşti, nu poate însă supune pe nimeni la o şerbire mai mare decât cea prevăzuta de lege. Prin urmare proprietarul căruia pentru alinierea unei strade i se cere o întindere pe pământ mai mare de cât cea prevăzută de legea pentru retragere, deşi nu poate supune criticei instanţelor judecătoreşti alinierea deliberată de consiliul comunal, poate cu toate acestea cere de la aceleaşi instante ca să nu i se violeze dreptul său de proprietate peste pământul şerbit prin legea de retragere şi să fie menţinut în posesiunea proprietăţii sale celei neşerbită, până la o expropriaţiune legalmente pronunţată şi după o dreaptă şi prealabilă despăgubire. (Cas. I, 195/Mai 5/71, B. p. 91).

2. Legea de expropriere pentru cauză de utilitate publică fiind atingătoare dreptului de proprietate, tribunalul nu poate procede la hotărîrea de expropriere fără a constata prealabil existenţa unei asemenea legi de expropriere. Indeplinirea acestei formalităţi fiind de ordine publică, lipsa ei se poate invocà şi d'a dreptul înaintea curţei de casaţie. (Cas. II, 14/Febr. 92/83 B. p. 219).

3. Utilitatea publică se înţelege mai ales pentru tot ce se referă la lărgimea, direcţiunea, nivelul, etc., a căilor

de comunicațiune precum și la condițiunile de salubritate ; și dacă prin lucrări întreprinse în scop de a îmbunătăți circulațiunea sau salubritatea în un oraș se produce și o înfrumusețare, aceasta nu va să zică că aceasta, și nu utilitatea, e cauza lucrărilor. De altmintrelea cestiunea de a se ști dacă cutare lucrare este sau nu de utilitate publică este de resortul esclusiv al organelor administrative sau legiuitoare cărora legiuitorul le-a deferit deciziunea asupra acelei utilități; iar tribunalele, când sunt chemate a se pronunță asupra unei cereri de expropriațiune nu au a critică meritoriul lucrărilor proiectate, ci a se vedeà numai dacă cauza expropriațiunei este din acele prevăzute de lege și dacă declarațiunea de utilitate publică s'a făcut în formele legale. (Cas. II, 104 Oct. 22/85, B. p. 784).

4. Sentințele de expropriațiuni pentru cauză de utilitate publică având de scop de a face ca o proprietate să treacă din domeniul privat în domeniul public, ele nu se pot aplicà la proprietățile cari sunt dejà în domeniul public; or drumurile de fier făcând parte din domeniul statului afectat serviciului public, ele sunt absolut inalienabile și nu pot deveni alienabile de cât atunci când au încetat de a servì publicului (art. 476 și 478 c. civ.). Așà fiind, utilitatea publică declarată pentru canalul de aducerea apei în București, nu poate micșora în nimic utilitatea publică declarată pentru drumul de fer și circumstanța că canalul a fost declarat de utilitate publică după drumul de fier nu importă în nimic fiind lucruri de ordine cu totul diferită și utilitatea lor neputându-se fixà după data efectuărei lor. Singurul drept ce-l are comuna în virtutea legei care declară de utilitate publică facerea canalului pentru aducerea apei în București, este a silì pe drumul de fier să modifice, de va fi nevoe, lucrările sale așà în cât facerea canalului să nu fie împiedicată, și de a se adresà, în caz de refuz din partea drumului de fer la justiție pe cale ordinară pentru a face să se respecteze dreptul. (Cas. II, 17 Mart. 9/87. B. p. 223).

5. Numai în caz când există un decret de utilitate publică și administrația întârziază activitatea lucrărilor, propretarul, al cărui imobil e supus exproprierei, are drept de a reclamà daune interese pentru deprecierea imobilului, iar nici cum când decretul e numai în stare de proiect. (Cas. I, 101 Apr. 11/88, B. p. 387).

6. După art. 7 din regulamentul organic, combinat cu art. 9 din Constituțiune singura lege în vigoare până azi relativă la alinierea stradelor, se prevede că, în caz când o stradă nu are lărgime de 6 stânjeni, proprietarul e dator a se retrage cu 4 palme cand construește sau îngrădește proprietatea sa despre stradă. Și pe cât timp regulamentele comunale vor fi contradicțiune cu legea fundamentală relativă la aliniere, regulamentul organic, ele nu pot fi obligatorii pentru proprietarii ale căror proprietăți sunt supuse alinierei de cât cu retragerea prevăzută de legea de expropriere pentru cauză de utilitate publică. Deci Primăria e obligată să sufere ca cel ce-și reconstruește casele să se retragă nu mai cu 1 metru și 20 centimetri, conform regulamentului organic, iar nu cu mai mult. (Apel Buc. I, 14, Ian. 17/90, *Dr.* 21/90). — A se vedeà și No. 9 de sub art. 480).

7. Chiar admițând că art. 11 din legea drumurilor ar mai fi aplicabil și astăzi, în fața principiilor consacrate prin constituțiune pentru respectarea dreptului de proprietate, totuși de oare ce printr'însul se prevede numai cazul când se schimbà un teren pe care e un drum natural neșoseluit, pentru o altă porțiune de pământ, spre a se construì un drum șoseluit, nici în puterea acelui articol nu se poate luà vre'o porțiune de pământ fără a se recurge la legea de exproprieri, așà ca nimenea să nu fie scos din drepturile sale de proprietate fără o prealabilă despăgubire. (Cas. I, 48/Febr. 8/93, B. p. 97).

8. Primăria unei comune nu e obligată de a da autorizațiune pentru construcțiuni noui, reparațiuni radicale și împrejmuiri, decât atunci când cererile de autorizare pentru asemenea lucrări se conformează planului de alinieri a stradelor și tuturor condițiunilor prevăzute de menționatul regulament. (Cas. III, 12 Martie 1907, B. p. 555).

9. Nici din legea comunală, nici din regulamentul de construcțiuni și alinieri, precum nici din alte dispozițiuni legale nu rezultă că, pentru aplicarea planurilor de alinieri, Primăria ar fi datoare de a efectuà mai întâi exproprierea și plata valoarei terenului și construcțiunilor supuse retragerii pentru alinierea stradelor, ci, din contra, asemenea operațiuni urmează a-și aveà cursul conform legii de expropriere, după ce va fi efectuat alinierea, afară de cazul când însăși Primăria face exproprieri pentru deschideri de strade sau piețe publice noui, sau lărgirea celor vechi, și numai în aceste împrejurări se poate indicà dispozițiile art. 19 din Constituție și art. 481 din codul civil, relativ la obligațiunea autorităților administrative de a nu face exproprieri decât pentru cauză de utilitate publică și cu preala-

bile despăgubiri. (Cas. III, 12 Martie 1907, B. p. 555).

10 Proprietarul poate revendicà un imobil chiar în cazul când prin destinațiunea sa a intrat în domeniul public atâta timp cât acel imobil nu a eșit din patrimoniul său pe calea exproprierei silite. (Trib. Teleorman I, 10 916. Curier Jud. 27/916).

11. A se vedeà: art. 476 cu notele 12, 17, 24; art. 480, Index. „Expropriere" cu notele respective; art. 1000, Index. „Expropriere" cu notele respective; art. 1248 cu nota 37.

Art. 482. — Proprietatea unui lucru mobil sau imobil dă drept asupra tot ce produce lucrul și asupra tot ce se unește, ca accesoriu, cu lucrul, într'un mod natural sau artificial. Acest drept se numește: *drept de accesiune.* (Civ. 480, 483—515, 488, 489, 490, 491, 645, 903 urm., 1202, 1324 urm., 1396, 1750, 1777, 1824, 1833, 1847; Civ. Fr. 546).

Text. fr. Art. 546. — La propriété d'une chose, soit mobilière, soit immobilière, donne droit sur tout ce qu'elle produit, et sur ce qui s'y unit accessoirement, soit naturellement, soit artificiellement.

Ce droit s'appelle *droit d'accession.*

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 180-183; II, ed. 5 a, p. 282-285;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 282, 283, 285;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 726, 730;
DALLOZ, *Rép.* Propriété, 122 urm., 250 urm.; Eaux, 355 urm.; *Suppl.* Propriété 48 urm. 109 urm., Eaux, 289 urm.;
DEMOLOMBE, IX, 129;
HUC, IV, 109;
LAURENT, VI, 187;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 688.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 283 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 145;
NACU, I, p. 755.

CAPITOLUL I

Despre dreptul de accesiune asupra celor produse de lucru.

Art. 483. — Fructele naturali sau industriali ale pământului.
Fructele civile.
Sporul animalelor (prăsila).
Se cuvin proprietarului în puterea dreptului de accesiune. (Civ. 482, 484, 522 urm.; Civ. Fr. 457).

Text. fr. Art. 547. — Les fruits naturels ou industriels de la terre,
Les fruits civils,
Le croît des animaux,
Appartiennent au propriétaire par droit d'accession.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 185, 186; II, ed. 5-a, p. 288, 289;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 290;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 8;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 728, 929;
DALLOZ, *Rép.* Propriété, 254 urm.; *Suppl.* Propriété, 110 urm.;
DEMOLOMBE, IV, 580, 582; X, 275, 280;
HUC, IV, 111;
LAURENT, VI, 201;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 689;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2228, 2296, 2301.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 288 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 915; IV, part. I, ed. 2-a, p. 412, 424, 499, 659; IV, part. II, ed. 2-a, p. 210, 309; X, p. 723);
CANTACUZINO MATEI, p. 119, 145;
NACU, I, 756.

Jurisprudenţă.

1. Venitul unei moşii se compune, pe lângă fructele ce se produc prin semănături, şi din fructele ce ea poate produce fără nici o lucrare a omului, precum este păşunea, etc., şi încă din venitul acaretelor ce s'ar aflà pe acea proprietate. (Cas. I, 321/83, Sept. 28/88, B. p. 830).

2. Venitul unor băi este un produs direct al pământului, de oarece pământul după natura sa produce diferite roade, împrejurarea ca există un stabiliment care n'are alt scop de cât de a exploată acel venit, nu-i poate schimbà natura sa de a fi considerat ca venit rural. (Cas. II, 35/Mart. 29/83, B. p. 392).

3. Legiuitorul nestabilind reguli speciale pentru cazul când lucrul sau creanţele litigioase ar produce fructe de la cedarea până la retragerea lor, trebue să ne raportăm la regulile generale stabilite de art. 483-487 din codul civil, pentru perceperea fructelor. (Trib. Gorj. *Dr.* 11/910, p. 92).

4. In acţiunea de revendicare imobiliară, afară de cazul când deposedarea are loc la o epocă prea depărtată şi se opune prescripţia, determinarea precisă a epocei în care a avut loc deposedarea, nu prezintă interes de cât pentru a se stabilì data dela care începe pentru pârât obligaţia de a restituì fructele iar pentru exerciţiul unei asemenea acţiuni şi indiferent de obligaţia de mai sus, este suficient ca cel ce reclamă să fie proprietarul imobilului şi acest imobil să se afle în posesia celui dela care se reclamă. (Cas. I, 542 din 4 Oct. 913, Curier Jud. 70 913).

Art. 484. — Fructele produse din vreun lucru nu se cuvin proprietarului, decât cu îndatorire din parte-i de a plătì semănăturile, arăturile şi munca pusă de alţii. (Civ. 524, 1730; Civ. Fr. 548).

Text. fr. Art. 548. — Les fruits produits par la chose n'appartiennent au propriétaire qu'à la charge de rembourser les frais des labours, travaux et semences faits par des tiers.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 187; II, ed. 5-a, p. 290;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 291;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 803;
DALLOZ, *Rép.* Propriété, 266 urm., 1422-1°; *Suppl.* Propriété, 11 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, III, 383 bis, I şi III;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, III, p. 122, 233;
DEMOLOMBE, IX, 588; X, 584;
HUC, IV, 112;
MOURLON, ed. 7-a I, p. 689;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2228, 2296, 2361.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 307 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 914 n. 1; X, p. 97, n. 1, 438); *Observaţie*, sub. Trib. civil Libourne (Gironde) 4 Mai 1922. Pand. Rom. 1922, III, 102;
CANTACUZINO MATEI, p. 119, 145, 254, 644;
NACU, I, p. 758.

Jurisprudenţă.

1. In baza principiului general de echitate, că nimeni nu se poate îmbogăţì în paguba altuia, fie chiar de rea credinţă, legiuitorul a prevăzut în art. 484 că proprietarul trebue a plătì posesorului semănătura, arătura şi munca. Rezultă dar de aci că această dispoziţiune nu e restrictivă, că legiuitorul a prevăzut numai ceea ce se întâmplă mai de ordinar, fără însă a exclude celelalte cazuri. Astfel fiind, el urmează a se aplicà şi la impositele ce

posesorul a plătit pentru imobilul ce a posedat. (Trib. Ilfov, I, Mai 12/89, *Dr.* 42 89).

2. După art. 465, 482 şi 484 din codul civil recoltele prinse de rădăcini sunt imobile prin incorporaţie şi, ca atari, aparţin proprietarului fondului, în virtutea dreptului său de proprietate.

Prin urmare, atunci când un contract de arendă se reziliaza înainte de culegerea recoltii proprietarul reintrând în stăpânirea moşiei, are, prin aceasta chiar, dreptul asupra recoltei prinsă încă de rădăcini, cu îndatorire numai, rezultând dintr'un principiu de echitate, ca să despăgubească pe fostul arendaş de cheltuelile arăturii şi semănăturii. (Cas. II, 3 Decem. 1910, B. p. 1745).

3. Conform art. 482, combinat cu art. 484 din codul civil, fructele aparţin proprietarului, cu obligaţiunea de a plăti sămânţa şi munca făcută de altul.

Prin urmare, de aci rezultă că afară de acţiunea personală de care e ţinut proprietarul fructelor, dreptul său nu este subordonat la nici o condiţiune care să-i suspende exerciţiul până la execuţiunea obligaţiunii plăţii. (Cas. II, 3 Dec. 1910. B. p. 1745).

4. Când legea a acordat, prin art. 1730 alin. 2 şi 1734 c. civil, privilegiul asupra recoltei din anul curent, pentru sămânţa şi cheltuelile de recoltă, nu a avut în vedere de cât aplicaţiunea principiului înscris în art. 484 c. civil, după care legea nu acordă proprietarului fructele produse de lucrul său de cât numai după deducerea cheltuelilor făcute de alţii pentru producerea acelor fructe; ast-fel că acela care a procurat o sămânţă anumită, nu poate pretinde privilegiul asupra produsului altei seminţe, fiindcă el nu a contribuit cu nimic la producerea acelei recolte. (Trib. Suceava. *Dr.* 25/911. p. 197).

5. Dispoziţiunile art. 1423 din codul civil se aplică numai când e vorba de pagube cari decurg din rezilierea contractului, de oarece acest articol se ocupă numai de pagube cauzate prin distrugerea din caz forţuit a lucrului arendat, caz în care se lasă arendaşului facultatea de a cere sau rezilierea, sau reducerea arendei, adăugând apoi că arendaşul nu poate cere nici o desdăunare.

De aci rezultă că n'a putut intrà în intenţiunea legiuitorului să interzică judecătorului de a acordà despăgubiri pentru orice alte pagube independente de distrugerea lucrului, cari nu intrau în prevederile acestui articol şi cari prin urmare rămâneau supuse dreptului comun.

Astfel, dacă printr'o acţiune se cere dela proprietar de către arendaş plata cheltuelilor ce făcuse cu semănăturile pe cari le-a recoltat proprietarul, în urma rezilierei contractului de arendă, o asemenea cerere nu numai că este conformă cu principiul pus în art. 484 din codul civil, dar şi cu cele mai elementare principii de echitate cari obligă pe proprietar să restitue cheltuelile făcute cu semănăturile pe cari le-a recoltat şi pe cari le-ar fi fost făcute dânsul dacă n'ar fi fost făcute de fostul arendaş. (Cas. secţ. unite 25 din 15 Dec. 1911, B. p. 1749. Curier Jud. 8 1912).

Art. 485. — Posesorul nu câştigă proprietatea fructelor decât când posedă cu bună credinţă; la cazul contrariu el este dator de a înapoià productele, împreună cu lucrul, proprietarului care-l revendică. (Civ. 123, 486, 487, 494, 974, urm., 994 urm., 1730 urm., 1846 urm., 1898 urm., 1908, 1909; Pr. civ. 139; Civ. Fr. 549).

Text. fr. Art. 549. — Le simple possesseur ne fait les fruits siens que dans le cas où il possède de bonne foi: dans le cas contraire, il est tenu de rendre les produits avec la chose au propriétaire qui la revendique.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 267, 268, 275, 276, 393; II, ed. 5-a, p. 405-407, 416-418, 567;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 299, 302, 303, 316, 318-321, 327, 328;
BAUDRY ET WAHL, *Successions*, I, 926;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 32, 430, 698;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 848, 929 urm.; II, p. 441, 471; ed. 1-a, III, p. 440;
DALLOZ, *Rép.* Propriété, 271 urm.; *Suppl.* Propriété, 116 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II. 384 bis, 384 bis III şi V; III, 239 bis;
DEMOGUE, *Traité des Obligations*, I, *Sources des Obligations*, Tome I, p. 7;
DEMOLOMBE, IX, 586, 587, 609 bis, 621 urm., 625, 627-629;
HUC, IV, 118, 121-123; V, 267;

LAURENT, VI, 204, 206, 207, 230, 231, 233, 243, 265; X, 511;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 689 urm.;
PANDECTES FR., *Successions*. 2101;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2289-2301;
THIRY, II, 103.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 299 urm., 322, 223, 581; (III, part. II, ed. 2-a, p. 5, 79, 230 n. 2, 313, 629, 672, 839, 893 n. 2, 914, 915; IV, part. I, ed. 2-a, p. 164, 658 n. 2, 709, 744; V, p. 232; VII, p. 39; XI, p. 94, 102, 245, 246, 330, 360:) *Observaţie*, sub. C. Apel Galaţi S. I, 176 din 2 Nov. 907. Dreptul 79 907; *Observaţie* sub. C. Apel Bucureşti s. I, 267 din 12 Oct. 909. Dreptul 13/1910; *„Titlul putativ poate servi de temei spre a face pe posesorul de bună credinţă să dobândească propietatea fructelor“*. Pagini Juridice 21/908; *Notă* sub. Trib. civil Rouen 9 April 1920 Jurispr. Gen. 3/1924. No. 149;
CANTACUZINO MATEI, p. 119, 254;
DEGREA AL., (Alexander), *Adnotaţiune* sub. Cas. I, 142 din 29 Mart. 1900. Dreptul 44 1900
DUMITRESCU A. M., II, 486;
IONESCU I. IOAN, *Dota sub raportul înstrăinării*, p. 240;
NACU, I, p. 759; II, p. 428.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Pentru calcularea fructelor ce urmează să se restitue proprietarului trebue a se aveà în vedere dauna reală ce a suferit proprietarul prin reaua credinţă a posesorilor. (Trib. Ialom. Ian. 10/84, *Dr*. 13/85).

2. In ceea ce priveşte cheltuelile de întreţinerea imobilului, posesorul de rea credinţă urmând a despăgubì complect pe proprietar de prejudiciul ce i-a cauzat, urmează că el trebue să suporte toate aceste cheltueli. (Trib. Ilfov, I, Mai 12/89. *Dr*. 42/89).

3. După art. 485, posesorul de rea crecredinţă este ţinut să restitue proprietarului care revendică lucrul său toate fructele ce au fost percepute, sau valoarea lor. Dacă dar se constată în fapt că posesorul e posesor de rea credinţă el trebue să dea îndărăt adevăratului proprietar productele de cari acest din urmă se puteà folosì, iar nu numai suma cu cari s'a folosit cel dintâi. Judecătorul e în drept să aprecieze valoarea fructelor, dar nu poate să facă o apreciere în acest înţeles încât să schimbe obligaţiunea impusă de lege posesorului de rea credinţă şi să-l condamne de a restituì nu valoarea lor, ci venitul perceput. (Cas. I, 123/Mart. 24/90. B. p. 325).

4. Acţiunea pentru venitul unui imobil revendicat e o acţiune accesorie a acţiunei principale de revendicare, care conform art. 61 pr. civ., trebue să fie intentată înaintea judecătorilor competenţi a judecà pe cea principală. (Apel Craiova, II, 130, Sept. 6/89. *Dr*. 5/90).

5. Instanţele de fond sunt suverane să aprecieze, care a putut fi venitul imobilului pe tot timpul cât a fost stăpânit pe nedrept de un posesor de rea credinţă. Dacă în cauză s'a făcut o estimaţiune de experţi, raportul acestora nu poate legà conştiinţa judecătorilor, ci dânşii rămân în drept, întrucât priveşte aprecierea şi constatarea faptelor, să se convingă din toate celelalte împrejurări deduse în instanţă. (Cas. I. 426/98. B. p. 1407).

6. Dispoziţiile art. 485 şi urm. relative la achiziţia şi restituirea fructelor din partea posesorului unui fond, deşi presupun că o acţiune în revendicare este intentată din partea proprietarului fondului, se aplică totuşi şi în cazul când proprietarul, fără a intentà acţiunea în revendicare, pretinde numai restituirea fructelor percepute pe nedrept, de oarece în codul civ. nu există alte dispoziţii, pe care judecătorul să le aibă în vedere la rezolvarea unui asemenea proces. (C. Apel Buc. I. *Dr*. 34 900).

7. Acel ce are câştigată posesia unui imobil pe baza unei hotărîri judecătoreşti, posesie care prezumă dreptul de proprietate, este în drept să ceară despăgubiri pentru fructele culese de alţii fără drept, iar aceştia nu pot invocà ca mijloace de apărare nişte acte anterioare acelei hotărîri. (Cas. I, 552/904. B. p. 1779).

8. După art. 485 din codul civil, po-

sesorul nu câştigă proprietatea fructelor decât când posedă cu bună credinţă; iar la caz contrariu, el este dator de a înapoià productele împreună cu lucrul proprietarului care îl revendică.

Posesorul e de bună credinţă când posedă ca proprietar în puterea unui titlu translativ de proprietate, ale cărui viciuri nu-i sunt cunoscute, iar posesorul încetează de a fi de bună credinţă din momentul când aceste viciuri îi sunt cunoscute.

Necunoştinţa viciului titlului nu poate fi alegată de acela care cumpără în contra prohibiţiunii formale a legii, de oarece prezumţiunea este că toţi cunosc legea.

Prin urmare, străinul care a cumpărat un imobil rural este considerat de rea credinţă din momentul cumpărării; astfel că din acest moment el are a restituì revendicantului fructele imobilului. (Cas. I, 2 Mai 1908, B. p. 799).

9. După art. 485, posesorul nu câştigă proprietatea fructelor decât atunci când posedă cu bună credinţă, iar în caz contrariu el e dator a înapoià productele împreună cu lucrul proprietarul care-l revendică.

Un posesor este de bună credinţă când posedă ca proprietar, în puterea unui titlu translativ de proprietate, a cărui viţiuri nu-i sunt cunoscute; el încetează de a fi de bună credinţă din momentul când aceste viţiuri îi sunt cunoscute.

Ca consecinţă a acestor principii, străinul care cumpără imobile rurale, în contra prohibiţiuunii formale a art. 7 Constituţie nu poate să invoace necunoştinţa viţiului de care e pătat titlul său, de oarece prohibiţia din art. 7, fiind o dispoziţie de ordine publica şi de interes naţional, toţi locuitorii sunt presupuşi că o cunosc ;

Astfel, un asemenea posesor nu poate fi considerat de bună credinţa, de oarece este presupus că aveà cunoştinţă de viţiul actului său de cumpărare. (Cas. I, 30 Oct. 1909, B. p. 1123).

10. Posesorul care stăpâneşte imobilul cu buna credinţă are dreptul să perceapă veniturile din momentul începerei posesiunei până în acel al intentării acţiunei, când i se aduce la cunoştinţă viciul lucrului ce posedă. (Jud. ocol. I rural Iaşi 144 din 6 şi 8 Mart. 1914. Curier Jud. 52 914).

11. Pentru ca posesorul să aibă dreptul de a percepe fructele, nu e o condiţie esenţială ca el să stăpânească în baza unui act material. (Jud. ocol. I rural Iaşi 144 din 6 şi 8 Mart. 1914. Curier Jud. 52/914).

12. Dacă terţii detentori de bună credinţă nu sunt ţinuţi a restituì fructele, nu tot astfel va fi cu un comoştenitor a cărui cauză de restituire se naşte nu numai din deţinerea lucrului producător de fructe, dar şi din obligaţia lui personală, ce-i conferă calitatea de moştenitor, împreună cu alţii, făcându-l sa fie presupus a fi perceput fructele pentru şi în numele comoştenitorilor săi, pe baza principiului că succesiunea trebue egal împărţită între moştenitori. (Apel Constanţa 1915. Dreptul 1915 p. 558).

13. Ruda care moşteneşte şi percepe fructele, cunoscând existenţa alteia, având mai mari drepturi la moştenire, însă din ignoranţa drepurilor sale, nu se prezintă a le reclamà, este datoare să le restitue acestuia când, aflând despre drepturile lui, se prezintă să le ceara. (C. Apel Constanţa 1915. Dreptul 1915 p. 558).

14. Hotarârile judecătoreşti fiind declarative de drepturi şi având efect de la data introducerei acţiunei urmează ca reclamantul în o cerere de revendicare are drept la restituirea fructelor de la data introducerei acestei cereri, independent de data când se pronunţă hotărîrea.

O cerere de hotărnicie, depusă anterior actualului regulament de hotărnicii, are din punct de vedere al perceperei fructelor, efectul unei acţiuni de revendicare deşi odată cu dânsa nu s'a făcut o cere deosebită de revendicare, cum prevede art. 19 din actualul regulament ; în consecinţă fructele percepute trebuesc restituite, independent de faptul bunei sau relei credinţe.

Perceperea fructelor fiind un fapt personal, obligă pe posesor la restituirea lor în limitele folosinţei sale. (Cas. I 574 din 31 Mai 1921 Curier Jud. 37/921).

15. A se vedeà: art. 486 şi 487 cu notele respective.

Art. 486. — Posesorul este de bună credinţă când posedă ca proprietar în puterea unui titlu translativ de proprietate, a cărui viciuri nu-i sunt cunoscute. (Civ. 485, 494, 994, 1894 urm., 1898 urm,; Civ. Fr. 550, al. 1).

Text. fr. Art. 550, § 1. — Le possesseur est de bonne foi quand il possède comme propriétaire, en vertu d'un titre translatif de propriété dont il ignore les vices.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 267-721; II, ed. 5-a, p. 405, 407-412;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 294-297, 301, 305, 310-315, 323;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 305, 309;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 860, 929, 931; II, p. 441; ed. 1-a, III, p. 440;
DALLOZ, *Rép.* Propriété, 294 urm.; *Suppl.* Propriété. 128 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 385 bis, IV, V și VIII;
DEMOLOMBE, IX, 595 urm., 605, 608, 609, 610, 615, 617, 618;
HUC, IV, 120, 124;
LAURENT, VI, 208, 218, 221, 225, 241; XXIII, 240;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 691 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No 2289-2301.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 309 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 5, 79, 230 n. 2, 313, 629, 672, 839, 893 n. 2, 914, 915; IV, part. I, ed. 2-a, p. 164, 424, 425, 499, 658 n. 2, 709, 744; VII, p. 39; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 367 n. 1; X, p. 268; XI, p. 94, 102, 240, 245, 246, 263, 330, 360); *Observație* sub. C. Apel Buc. S. I, 267, din 12 Oct. 909. Dreptul 13/1910; *„Titlul putativ poate servi de temei spre a face pe posesorul de bună credință să dobândească proprietatea fructelor“?* Pagini Juridice 21/1908.
CANTACUZINO MATEI, p. 119, 120, 254;
DEGREA AL. (Alexander), *Adnotațiune* sub. Cas. I, 142 din 29 Mart. 1900 Dreptul 44/1900;
NACU, I, p. 759 urm.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Din combinațiunea art. 485 și 486 rezultă că posesorul de bună credință câștigă fructele, și că este de bună credință când posedă în virtutea unui titlu translativ de proprietate ale cărui vitii, fie de formă fie de fond, îi sunt necunoscute, legea nefăcând nici o distincțiune în această privință. Dacă dar vițiul actului pe care se bazează posesiunea consistă în lipsa formelor solemne, această nulitate de formă nu poate să fie un obstacol la buna credință a posesorului, căci mai întâi art. 486 nu face nici o distincțiune între *vițiile de fapt și vițiile de drept* și în urmă presumpțiunea că nimeni nu este considerat a ignora dreptul nu este atât de absolută; partizanii chiar ai acestei doctrine admit că dacă nu este permis a ignorà un principiu, este permis cel puțin a se înșelà asupra faptului unde principiul poate să-și aibă aplicațiune, precum de asemenea și eroarea asupra sensului unei legi îndoioase și controversate. Astfel chestiunea donațiunilor deghizate fiind *destul* de controversată, posesorul în virtutea unui act de vânzare considerat ca o donațiune deghizată a putut să se înșele asupra senzului legii, și buna credință prin urmare nefiind exclusă, nu poate fi obligat de cât din momentul când vițiile actului i'au fost cunoscute, și în special acel moment este ziua reclamațiunii în judecată. (C. Apel Iași, II, 87, Aug. 28 80. *Dr.* 4/80).

2. După art 486, buna credință rezultă din necunoștința vițiilor titlului de proprietate, între care vitii se cuprind și nulitățile de formă, legea nefăcând nici o distincțiune. Și cum buna credință se presupune, rezultă de aci că posesorul unui act de donațiune nul pentru vitii de formă câștigă proprietatea fructelor, până la intentarea acțiunei în nulitate, dacă nu se dovedește că el a cunoscut vițiile actului de donațiune. (Trib. Iași, II, 44, Febr. 27/82, *Dr.* 17/83).

3. In virtutea art. 486 titlul translativ de proprietate precum și titlul translativ de uzufruct, care în această privință trebue a se asemăna cu titlul translativ de proprietate, nu se cere ca o condițiune deosebită de buna credință, ci numai ca un element, sau mai bine ca o dovadă a bunei credințe. De unde urmează că dacă partea ar aveà cuvinte temeinice și învederate pentru a crede în existența unui titlu, chiar când acest titlu n'ar existà decât în opiniunea sa, aceasta nu poate împiedica pe instanțele judecătorești, convingându-se de sinceritatea credinței părței, d'a o considerà ca de bună credință. Și credința în existența unui titlu poate proveni nu numai dintr'o eroare de fapt dar și dintr'o eroare de drept; și nu este nici un motiv de a se

distinge între aceste două erori, căci legea nu distinge și cine zice eroare, fie oricare cauza acestei erori, zice bună credință. Eroarea de drept numai atunci nu poate servi ca scuză, când aplicațiunea legei este cerută în vederea interesului social, dar nu și când legea regulează interese private numai, precum ar fi în cazul unui tată adoptiv care consumă fructele averii fiului său adoptiv și minor. (Cas. I, 306 Sept., 27/85, B. p. 670).

4. Erezii care primesc un imobil în succesiunea lor au un just titlu de posesiune scris în lege chiar, care îi declară sesizați de drept de bunurile defunctului. Astfel fiind, posesiunea de buna credință, atributivă de fructe, se poate baza pe dreptul ereditar, ca și pe orice alt titlu translativ ale cărui vițiî n'ar fi cunoscute. Prin urmare posesorul trage din lege chiar un titlu de posesiune care îi permite dea invocà buna sa credință și de a-și apropria fructele ce a perceput cu toata reaua credință a autorului său. Achizițiunea fructelor e o favoare ce legea atribue faptului posesiunei, când posesorul nu cunoaște vițiile titlului în virtutea căruia posedă, echitatea trebue să primeze dreptul, căci dacă s'ar decide contra posesorilor s'ar violà echitatea în profitul dreptului proprietarului ceea ce ar fi în contradicțiune cu principiul legei. (Trib. Ialom. Ian. 10/84, *Dr.* 13/85).

5. Din art. 486, rezultă că buna credință presupune un titlu ca condițiune esențială a ei. Posesorul are drept asupra fructelor fiind că e presupus proprietar; or, neputând cineva fi proprietar fără titlu achizitiv, nu poate nici ar fi posesor de bună credință fără titlu. Și deși, după art. 1899, buna credință e presumată în totdeauna,, astfel că reclamantul ar trebuì să probeze reaua credință a posesorului. însă aceasta se poate susține numai atunci când posesorul ar proba că a posedat în baza unui titlu translativ de proprietate, căci existența acestui titlu e faptul care face probabilă buna lui credință și în care caz el ar fi presumat că nu a cunoscut vițiile titlului său. (Trib. Ialom., Ian. 10 84, *Dr.* 13/85).

6. Două sunt condițiunile pentru ca posesorul să câștige fructele: 1) buna credință legală, absolută adică o certitudine complectă despre dreptul său, și 2) un titlu translativ de proprietate, adică să posedă în baza unui fapt juridic care transferă proprietatea; și pe lângă acestea, când titlul său ar fi vițiat din orice cauză, să ignoreze aceste vițiuri. Or, titlul translativ poate fi infectat de vițiuri care-l face nul sau neexistent, și în acest din urmă caz, conform art. 966, neputând produce nici un efect, nici nu poate fi invocat de posesor spre a stabili buna sa credință. Astfel, un act de ceziune, declarat prin hotărîre definitivă, de neexistent pentru lipsă de cauză nu poate fi invocat de posesor ca act translativ spre a stabilì buna sa credință. (Trib. Ilfov, I, Mai 12/89, *Dr.* 42/89).

7. Este posesor de bună credință cel ce a stăpânit imobilul în virtutea ordonanței de adjudecare, deși imobilul îl pusese în vânzare pe numele soției debitorelui său, pe când el era al soțului, debitor al debitoarei sale, pentru că lipsit cum e de cunoștințele elementare necesarii în această materie, nu și-a dat seama că în temeiul actului său de împrumut cu amanet actul de ipotecă constituit de soț soției, debitoarea adjudecatarului, nu puteà să devină proprietar, urmărindu-se și vânzându-se imobilul soțului ca fiind al debitoarei sale. Din ziua însa a intentărei acțiunei în revendicare, făcându-i-se cunoscut vițiurile ce conținea titlul său, adjudecatarul trebue să răspundă veniturile imobilului până la predare. (C. Apel Galați, I, Oct. 4/90, *Dr.* 8/91).

8. Reaua credință nu se presupune, ci trebue dovedita de cel ce o propune. (Cas. I, 65, Febr. 22/84, B. p. 137). Și întru cât nu se poate face această probă înaintea instanței de fond, acea instanță poate constata din faptele și împrejurările deduse înaintea ei, buna credință a posesorului. O asemenea constatare scapă controlului curței de casație. (Cas. I, 343/Sept. 29/91, B. p. 959).

9. Posesorul poate fi de bună credință chiar când titlul său ar fi nul, fie pentru un vițiu de formă sau de fond, fie că nulitatea ar fi absolută sau relativă. Astfel fiind, eroarea de drept nu exclude buna credință, care ca fapt este lăsată cu totul suveranei aprecieri a judecătorului (art. 486). (C. Apel Craiova, II, Mai 17/91, *Dr.* 44/91).

10. Cel ce dovedește că deține un teren în puterea unui titlu translativ de proprietate este și trebuește considerat, conform art. 486 codul civil de bună credință, întru cât revendicantul nu a cerut să dovedească contrariul; că în asemenea caz, și până la dovada contrarie, deținătorul fiind considerat de bună credință, are dreptul, conform art. 494 codul civil, să fie despăgubit de valoarea construcțiunilor făcute de dânsul. (Cas. I, 20 Iunie 1907, B. p. 1094).

11. Titlul translativ de proprietate nu se cere ca o condițiune deosebită fără de care posesorul nu poate fi considerat de bună credință, ci numai ca un element, sau mai bine ca o dovadă a bunei sale credințe, de oarece legea îl declară de bună credință când posedă ca proprietar în baza unui titlu de proprietate ale cărui viciuri nu-i sunt cunoscute.

Că de aci rezultă că dacă are cuvinte temeinice şi învederate pentru a crede în existenţa unui titlu, judecătorii de fond pot să-l considere de bună credinţă, dacă se conving de sinceritatea credinţei lui, fie că credinţa în existenţa titlului provine dintr'o eroare de fapt, fie că provine dintr'o eroare de drept, căci legea nu face nici o distincţiune, destul numai, bine înţeles, ca în acest din urmă caz să fie vorba de o lege relativă la interese private, iar nu la un interes social şi de ordine publică. (Cas. I, 19 Noemb. 1909, B. p. 1851).

12. Stăpânirea în indiviziune exercitată în calitate de soţ dotal nu este de natură să facă pe acel care posedă în asemenea calitate să se creadă proprietar al locului ce posedă, astfel că un asemenea posesor nu poate fi considerat de bună credinţă şi a aveà, prin urmare, dreptul la valoarea construcţiunilor ce a făcut pe locul ce posedă. (Cas. I, 16 Mart. 1912, B. p. 467).

13. Buna credinţă, la care se referă art. 486 c. civ., trebue înţeleasă cea absolută, cu ignorarea oricărui viciu al proprietăţei ce se cumpără, iar nu cea relativă, adică în sensul că bunul cumpărat ar aparţine aceluia care îl vinde, fără a se cercetà dacă cumpărătorul a cunoscut viţiul proprietăţii, căci în această din urmă ipoteză, buna credinţă, astfel înţeleasă, în loc de a constituì o garanţie serioasă pentru cel ce revendică drepturile sale încălcate, ar fi mai mult un mijloc imoral de încurajare a cumpărării proprietăţilor rău posedate. (Apel Constanţa 1915; Dreptul 1915, p. 558).

14. A se vedeà: art. 485 cu notele respective; art. 487 cu notele respective; art. 494, cu nota 29.

Art. 487. — El încetează de a fi cu bună credinţă din momentul când aceste viciuri îi sunt cunoscute. (Civ. 486, 994; Civ. Fr. 550, § 2).

Text fr. Art. 550, § 2. — Il cesse d'être de bonne foi du moment où ces vices lui sont connus.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, 273, 274; II, ed. 5-a, p. 413-415;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 322, 324;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 305, 309;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 860, 929, 931; II, p. 441; ed. 1-a, III, p. 440;
DALLOZ, *Rep.* Propriété, 294 urm.; *Suppl.* Propriété, 128 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 385 bis, VIII;
DEMOLOMBE, IX, 613, 632, 636;
HUC, IV, 124;
LAURENT, VI, 220-223;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 691 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2289-2301;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part I, ed. 2-a, p. 309 urm., 322, 323, 581; (III, part. II, ed. 2-a, p. 5, 79, 230 n. 2, 313, 629, 672, 839, 893 n. 2, 914, 915; IV, part. I, ed. 2-a, p. 164, 424, 658, n. 2, 709, 744; VII, p. 39; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 367 n. 1; XI, p. 94, 102, 240, 245, 246, 263, 330, 363);
CANTACUZINO MATEI, p. 119, 120, 254;
NACU I, p. 759 urm.

Jurisprudenţă.

1. Un posesor este de rea credinţă atunci când denotă, sau prin modul cum se conduce, sau prin titlul în virtutea căruia lucrul se află în mâinile lui, că cunoaşte că acel lucru este al altuia. (Buc. III, 100, Mai 5/83, *Dr.* 52/83). Astfel, dacă până în momentul executărei unei hotărnicii, posesorul a putut să nu cunoască adevăratele limite, legitime ale proprietăţii sale, apoi din acel moment orice îndoială a trebuit să dispară din spiritul său, căci cu acea ocaziune a fost pus în poziţiune de a cunoaşte adevăratele hotare până în care trebuià să se întindă moşia sa. Deci el trebue să restitue fructele din momentul aducerei la îndeplinire, chiar când prin contestaţiunea ridicată s'a prelungit posesiunea. (Apel Buc. III, 272, Nov. 5/81, *Dr.* 75/82).

2. Posesorul este dator să restitue fructele de la data reclamaţiunei, fără deosebire dacă el este de bună sau de rea credinţă, căci hotărîrea retroopeează la data cererei, şi reclamantul se poate întemeià pe contractul judiciar care se alcătueşte în momentul cererei, pentru a dobândì fructele de la a-

ceastă dată, pârâtul neputându-se opune la aceasta, căci ori cât de convins ar fi de bunul său drept, el trebuià totuşi să admită posibilitatea pierderei procesului *(super jure possessionis vaccilet ac dubitet).* (Cas. I, 38, Febr. 1/85, B. p. 71).

3. Din art. 485 şi 487 reese o diferenţă enormă între achiziţiunea fructelor şi prescripţiunea proprietăţei aceluiaşi imobil prin mijlocul posesiunei de bună credinţă, căci pentru prescripţiune e suficient ca posesorul să fie de bună credinţă în momentul achiziţiunei (art. 1895 şi 1898), iar succesorii sai nu pot de cât a continuà posesiunea ce a avut şi autorii lor. Pe când pentru perceperea fructelor nu este suficient numai ca buna credinţă să fi existat la fie-care epocă a nouilor şi succesivelor achiziţiuni cari sunt necesarmente corelative cu periodicitatea fructelor. Astfel succesorii pur şi simplu ai unor posesori de rea credinţă numai atunci pot fi obligaţi a înapoià fructele ce au perceput personal, când dânşii personal ar fi fost de rea credinţă în momentul perceptiunei lor. (Trib. Ialom. Ian. 10/84, *Dr.* 13/85).

4. Deşi judecata s'a început prin acţiunea posesorului care până atunci posedà de bună credinţă şi fără a cunoaşte viţiile titlurilor în virtutea cărora puteà să se creadă proprietar, dar din momentul când adversarul său a făcut cerere în instanţă în contra credinţei sale, şi l-a convins judecătoreşte că nu are nici un drept asupra terenului şi că-l posedă prin uzurpaţiune, este dator să restitue fructele de când a început a cunoaşte că titlurile sale sunt viţioase, iar nu de când a rămas definitivă deciziunea pronunţată. (Cas. I, 182/Mai 19/89, B. p. 522).

5. De la data intentărei acţiunei de cel ce revendică, posesorul luând cunoştinţă de viţiurile posesiunei sale, de atunci a încetat a mai fi posesor de bună credinţă, şi dar de la acea dată şi până la punerea reclamantului în posesiune, neputând câştigà proprietatea fructelor, urmează să le restitue reclamantului, fiind percepute fără drept. (Apel Craiova, II, 130, Sept. 6/89. *Dr.* 5/90).

6. Posesorul, contra căruia s'a făcut o cerere în revendicare, fundată asupra viţiilor titlului său, încetează de a fi de bună credinţă din momentul de când s'a făcut o asemenea cerere, şi în acest caz, după art. 485, e ţinut la restituirea fructelor percepute încă din acel moment. Aşà fiind, deşi prin hotărîre deţinătorul a fost obligat să predeà imobilul numai după ce cel ce revendică îi va plătì suma cu care a cumpărat ca mandatar, al său, acest imobil, din aceasta nu se poate deduce că dânsul are dreptul de a se folosì de produsul lui pe timpul ce a urmat până la predare, căci nu se poate bucurà şi de acest produs şi de dobânda zisei sume, dobânda la care reclamantul a fost condamnat şi pe care i-a şi achitat-o integral; în tot cazul obligaţia sa de a restituì fructele fundându-se pe reaua credinţă cu care posedà lucrul, din momentul intentărei acţiunei în revendicare, dânsul nu poate a se sustrage de la restituirea lor. (Cas. I, 435, Dec. 11/90, B. p. 1397).

7. Posesorul este de bună credinţă, când posedă ca proprietar în puterea unui titlu translativ de proprietate, ale cărui viţiuri nu-i sunt cunoscute şi încetează de a fi de bună credinţă din momentul când viţiile posesiunei sale îi sunt cunoscute. (Cas. I, 313/900. B. p. 1019).

8. A se vedeà: art. 485 şi 486 cu notele respective.

CAPITOLUL II

Despre dreptul de accesiune asupra celor unite şi încorporate de lucru.

Art. 488. — Tot ce se uneşte şi se încorporează cu lucrul se cuvine proprietarului lucrului, potrivit regulelor statornicite mai jos. (Civ. 482, 489—515 1325; Civ. Fr. 551).

Text. fr. Art. 551. — Tout ce qui s'unit et s'incorpore à la chose appartient au propriétaire, suivant les règles qui seront ci-après établies.

Doctrină străină.

Baudry et Chauveau, *Des biens*, 329;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 857; II, p. 544;
Dalloz. *Rép.* Propriété, 379 urm;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 695.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 323; (III, part. II, ed. 2-a, p. 5, 79, 230, n. 2, 313, 629, 672, 839, 893 n. 2, 914, 915; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 414 n. 1; X, p. 268 urm.); *Notă* sub. Cas. I, 2 Mai 1923, Pand. Rom. 1924-I-223;
NACU, I, p. 767.

Jurisprudenţă.

1. In virtutea principiului din art. 488 şi urm. c. civ., proprietarul solului devine, prin dreptul de accesiune, proprietar şi al clădirilor făcute pe acel loc de o a treia persoană, aceasta neputând cere prin justiţie, după distincţiunile făcute de lege decât valoarea clădirilor sau ridicarea materialelor. Aşà, fiind, constructorul neavând nici un drept real asupra clădirei făcute ci numai un drept de creanţă contra proprietarului locului, el nu poate pretinde în nici un caz venitul acelei clădiri. (Cas. I, deciza Nr. 318 din 8 Mai 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 405).

Secţiunea I. — *Despre dreptul de accesiune relativ la lucrurile imobile.*

Art. 489. — Proprietatea pământului cuprinde în sine proprietatea suprafeţei şi a subfeţei lui. (Civ. 490, 492, 579, 607 urm., 610, 612, 613, 620; Constit. 19; Legea agrară. 24; L. minelor (Mon. of. 143/1924). (Art. 1 urm.; Civ. Fr. 552, § 1).

Text. fr. Art. 552, § 1. — La propriété du sol emporte la propriété du dessus et du dessous.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 183; II, ed. 5-a, p. 286;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 331;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 719, 721 urm.; ed. 1-a, III, p. 93;
DALLOZ, *Rép.* Propriété, 381 urm.; *Suppl.* Propriété, 164 urm.;
DEMOLOMBE. IX, 644;
HUC, IV, 136;
LAURENT, VI, 246;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 695;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2391 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 324, urm., 634, 745; (III, part. II, ed. 2-a, p. 15; IV, part. II, ed. 2-a, p. 260; VII, p. 311; X, p. 287); *Observaţie* sub. Trib. civil Tours 1 Iulie, 1907. Pagini Juridice 15/1907;
NACU, I, p. 768.

Jurisprudenţă.

1. Dreptul de proprietate prevăzut de art. 498 c. civ., se află modificat, în puterea art. 491 c. civ., în ceeace priveşte minele de sare şi supus prin urmare dispoziţiilor cuprinse în regulamentul organic. (Cas. I, 191/902. B. p. 616).

Art. 490. — Proprietarul poate face asupra pământului toate plantaţiunile şi clădirile ce găseşte de cuviinţă, afară de excepţiunile statornicite la capul [1]) care tratează despre servitudini. (Civ. 480, 489, 492, 607 urm.; Civ. Fr. 552, § 2).

Text. fr. Art. 552, § 2. — Le propriétaire peut faire au-dessus toutes les plantations et constructions qu'il juge à propos, sauf les exceptions établies au titre des *Servitudes ou Services fonciers.*

---

1) Legiuitorul a voit să zică *la „titlul“* în loc de *„la capul“*, de oarece materia servitudinelor formează în codul nostru civil, ca şi în cel francez, un titlu aparte.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 331 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 719, 721 urm.;
DALLOZ, *Rép.* Propriété, 381 urm.; *Suppl.* Propriété, 164 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 695;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2391 urm.;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 324 urm., 634, 745; (XI, p. 424); *Observație* sub. Trib. civil Tours 1 Iulie 1907. Pagini Juridice 15/1907;
NACU, I, p. 768.

Art. 491. — Proprietarul poate face sub fața pământului toate construcțiunile și săpăturile ce găsește de cuviință, și trage din el toate foloasele ce acestea ar produce, afară de modificațiunile prescrise de lege și regulamentele privitoare la mine precum și de legile și regulamentele polițienești. (Civ. 480, 489, 490, 492, 579, 607 urm., 610, 612, 613, 620; Constit. 19; L. agrară, 24; L. Minelor (Mon. of. 143/924), Art. 1 urm.; Civ. Fr. 552, § 3).

Text. fr. Art. 552, § 3. — Il peut faire au-dessous toutes les constructions et fouilles qu'il jugera à propos, et tirer de ces fouilles tous les produits qu'elles peuvent fournir, sauf les modifications résultant des lois et réglements relatifs aux mines, et des lois et réglements de police.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 179; II, ed. 5-a, p. 281;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 332;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 719, 721 urm.;
DALLOZ, *Rép.* Propriété, 381 urm.; *Suppl.* Propriété, 164 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 695;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2391 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 324 urm., 634, 745; *Observație* sub. Trib. din Tours. Pagini Juridice 15/1907;
ARSENESCU VALERIU, *„Condiția juridică a subsolului față cu reforma agrară din Vechiul Regat"*. Curier Jud. 32/924;
CANTACUZINO MATEI, p. 146, 149, 150;
CRISTODORESCU C. ȘI ȘTEFĂNESCU-PRIBOI DEM., *Codul legislației de expropriere*, p. 112;
NACU, I, p. 768 urm.

Jurisprudență.

1. Legea, în interes general, consideră pe Stat ca singur proprietar al minelor de sare. Dispoziția art. 127 reg. organic, care acordă proprietarului solului dreptul la o zeciuială pentru gurile de sare, ce s'ar deschide de stăpânire pe proprietatea sa, nu implică dreptul de proprietate asupra sărei; ea nu are de fundament decât despăgubirea ce se cuvine proprietarului solului pentru atingerea și ocuparea suprafeței și pentru toate pagubele ce-i pot cauză lucrările de exploatare făcute pe proprietatea sa. (Apel Buc. II, *Dr.* 60/98).

2. A se vedeà: art. 489 cu nota 1.

Art. 492. — Orice construcțiune, plantațiune sau lucru făcut în pământ sau asupra pământului, sunt presumte a fi făcute de către proprietarul acelui pământ cu cheltuiala sa și că sunt

ale lui, până ce se dovedește din contră. (Civ. 491, 493, 623, 624, 1200, 1202, 1846 urm., 1890, 1895 urm.; Civ. Fr. 553).

Text. fr. Art. 553. — Toutes constructions, plantations et ouvrages sur un terrain ou dans l'intérieur, sont présumés faits par le propriétaire à ses frais et lui appartenir, si le contraire n'est prouvé; sans préjudice de la propriété qu'un tiers pourrait avoir acquise ou pourrait acquérir par prescription, soit d'un souterrain sous le bâtiment d'autrui, soit de toute autre partie du bâtiment.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, 180, 436, 437; II, ed. 5-a, p. 282. 622, 623;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 339, 340, 347, 348;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p, 858, 883; II, p. 232;
DALLOZ, *Rép.* Propriété 393 urm.; *Suppl.* Propriété, 172 urm.;
DEMOLOMBE, IX, 654, 697 bis;
HUC, IV, 136, 138, 139;
LAURENT, VI, 252;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 695, 696;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2525.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 332 urm., 697, n. 3; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 226; *Observație*, sub. C. Apel Iași, s. II, 115 din 7 Sept. 903. Curier Jud. 9/1904;
CANTACUZINO MATEI, p. 146, 604;
NACU, I, p. 774 urm.; II, p. 848.

Jurisprudență.

1. Femeia care prin accesiune devine proprietară a construcțiunilor făcute pe imobilul său de bărbat, neputându-se îmbogăți pe nedrept în paguba averei lui, e datoare a-l desdăună de plus valuta câștigată de imobil prin construcțiunile de el făcute. Această obligațiune a femeii, având de obiect plata unei sume de bani, este o obligațiune personală și mobiliară, și deci, nu trece, afară de o convențiune expresă, asupra succesorilor cu titlul particular ai femeii. Astfel, dacă imobilul femeii a fost urmărit și adjudecat, această obligațiune nu poate fi urmărită contra adjudecătarului imobilului, chiar dacă creanța soțului constructor ar fi privilegiată asupra imobilului ameliorat, pentru că imobilul trece în proprietatea adujudecatarului liber de orice privilegiu sau ipotecă la care ar fi fost supus. In virtutea dreptului de accesiune, construcțiunile făcute de bărbat, cu cheltuiala sa, pe imobilul soției sale, se încorporează cu solul pe care au fost făcute, formând un singur tot cu ele și devin propritatea exclusivă a femeii, proprietara solului, și deci bărbatul constructor nu dobândește, pentru construcțiunile făcute, un drept de coproprietate asupra imobilului pe care a construit. (Apel Iași, II. C. Jud. 9/904).

2. Construcțiunile ridicate pe un teren, aparțin proprietarului solului, așă că o persoană, numai în această calitate de proprietar al pământului, poate cere despăgubiri cu privire la clădirile ridicate pe acel teren; că întrucât acea persoană nu e proprietar de cât pentru o parte din sol, dânsa nu poate cere despăgubiri, decât pentru partea de clădiri aflate pe porțiunea de teren. Astfel, instanța de foud savârșește un exces de putere, când înlătură cererea părței pârâte, de a se determină mai întâi care parte din imobilul deteriorat aparținea reclamantului, spre a se puteà ști dacă și pentru cât reclamantul are calitatea să ceară despăgubiri. (Cas. I, 377/905. B. p. 1019).

3. Construcțiunile facute de bărbat pe locul dotal al soției sale nu pot fi urmărite de un creditor al barbatului, cum ar fi Statul pentru niște sume delapidate de acesta, decât numai după ce mai întâi s'a valorificat în justiție creanța ce are constructorul asupra acelui imobil conform art. 494 din codul civil. (Cas. III, 15 Febr. 1913, B. p. 502).

4. Construcțiunile făcute pe un teren devin prin accesiune proprietatea stăpânului terenului, constructorul străin neavând de cât un drept eventual de creanța pe care trebue să-l valorifice prin justiție; dar pe cât timp constructorul străin nu a dobândit un asemenea titlu, toate construcțiile pe teren sunt presupuse a aparține proprietarului terenului.

Prin urmare dacă cu ocazia stabilirei unor taxe succesorale, tribunalul a omis să se pronunțe asupra unei autorizații de construcție, cu care moșteni-

torii voiau să dovedească că pe terenul rămas de la mama lor, una din clădiri a fost construită de tatăl lor și deci să fie scoasă din succesiune, această omisiune a tribunalului nu e esențială dacă constructorul nu și-a liquidat dreptul său de creanță. (Cas. III, 55 din 14 Feb. 1914. Curier Jud. 27/914).

Art. 493. — Proprietarul pământului care a făcut construcțiuni, plantațiuni și lucrări cu materialuri străine, este dator să plătească valoarea materialurilor. El mai poate fi osândit după împrejurări pentru o asemenea urmare și la plata de daune-interese. Dară proprietarul materialurilor n'are drept a le ridicà. (Civ. 1084; Civ. Fr. 554).

Text. fr. Art. 554. — Le propriétaire du sol qui a fait des constructions, plantations et ouvrages avec des matériaux qui ne lui appartenaient pas, doit en payer la valeur; il peut aussi être condamné à des dommages et intérêts, s'il y a lieu: mais le propriétaire des matériaux n'a pas le droit de les enlever.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, II, 257. 258; II, ed. 5-a, p. 392, 393;
Bufnoir, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 32;
Baudry et Chauveau, *Des biens* 350, 352, 353, 356;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 859; II, p. 416;
Dalloz, *Rép.* Propriété, 407 urm.; *Suppl.* Propriété, 176 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, II. 391 bis, I-IV;
Demogue, I, *Sources des Obligations*, III, p. 122, 257;
Demolombe, IV, 661-666;
Laurent, VI, 260, 261;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 696, 697;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2722-2724.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p, 153 n. 1, 336 urm.; (XI, p. 424); *Observație* sub. Cas. I, 102 din 4 Iunie 1919. Tribuna Juridica 20-21/1920;
Cantacuzino Matei, p. 146;
Nacu, I, p. 774 urm.

Art. 494. — Dacă plantațiunile, construcțiunile și lucrările au fost făcute de către o a treia persoană cu materialurile ei, proprietarul pământului are dreptul de a le ținea pentru dânsul, sau de a îndatorà pe acea persoană să le ridice.

Dacă proprietarul pământului cere ridicarea plantațiunilor și a construcțiunilor, ridicarea va urmà cu cheltuiala celui ce le-a făcut, el poate chiar după împrejurări fi condamnat la daune-interese pentru prejudiciile sau vătămările ce a putut suferi proprietarul locului. Dacă proprietarul voește a păstrà pentru dânsul acele plantațiuni și clădiri, el este dator a plătì valoarea materialurilor și prețul muncei fără ca să se ia în considerațiune sporirea valoarei fondului, ocazionată prin facerea unor asemenea plantațiuni și construcțiuni. Cu toate acestea, dacă plantațiunile, clădirile și operile au fost făcute de către o a treia persoană de bună credință, proprietarul pământului nu va puteà cere ridicarea sus ziselor plantațiuni,

clădiri și lucrări, dară va aveà dreptul său de a înapoià valoarea materialurilor și prețul muncei, sau de a plătì o sumă de bani egală cu acea a creșterii valoarii fondului. (Civ. 482, 485 urm.. 539, 771, 987, 991, 997, 1084, 1191, 1377, 1619; L. agrară, 131; Civ. Fr. 555).

Text. fr. Art. 555. — Lorsque les plantations, constructions et ouvrages ont été faits par un tiers et avec ses matériaux le propriétaire du fonds a droit ou de les retenir, ou d'obliger ce tiers à les enlever.

Si le propriétaire du fonds demande le suppression des plantations et constructions, elle est aux frais de celui qui les a faites, sans aucune indemnité pour lui; il peut même être condamné à des dommages et intérêts s'il y a lieu, pour le préjudice que peut avoir éprouvé le propriétaire du fonds;

Si le propriétaire préfère conserver ces plantations et constructions il doit le remboursement de la valeur des matériaux et du prix de la main-d'oeuvre, sans égard à la plus ou moins grande augmentation de valeur que le fonds a pu recevoir. Néanmoins, si les plantations, constructions et ouvrages ont été faits par un tiers évincé qui n'aurait pas été condamné à la restitution des fruits, attendu sa bonne foi, le propriétaire ne pourra demander la suppression desdits ouvrages plantations et constructions; mais il aura le choix, ou de rembourser la valeur des matériaux et du prix de la main-d'oeuvre, ou de rembourser une somme égale à celle dont le fonds a augmenté de valeur.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 258-262, 264; II, ed. 5-a, p. 394-398, 402;
BAUDRY ET CHAUVEAU. *Des biens*, 360, 363-365, 367-369, 371-375, 377;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 780, 784;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 829, 859 urm.; II, p. 272, 416, 453, 473, 544, 782; ed. 1-a, III, p. 441, 545;
DALLOZ, *Rép.* Propriété, 418 urm., 431; *Suppl.* Propriété 180 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 392 bis, I, V, VIII, IX și XII;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*. III, p. 122, 230 urm., 285 urm., 295 urm.;
DEMOLOMBE, IX, 672, 678, 680, 681, 685 urm., 691, 691 bis, 691 ter;
HUC, IV, 143-146;
LAURENT, VI, 181, 263-268, 270, 272, 274, 276, 278, 280;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 697 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2725-2737.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 278, 279, 341 urm., 351 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 820, n. 2, 910 n. 1; IV, part. I, ed. 2-a, p. 101 nota, 332, 661, n. 1; IV, part. II, ed. 2-a, p. 213, n. 1; V, p. 338, n. 2, 380, 428, n. 1; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 200 n. 1; IX, p. 166, 167; X, p. 502 nota; XI, p. 246 n. 3); *Observație* sub. C. Apel Galați, s. I, 176 din 2 Nov. 1907. Dreptul 79/907; *Observație* sub. C. Apel Buc. s. I, 88 din 4 April 1905. Curier Jud. 38/906; *Observație* sub. Cas. I, 102 din 4 Iunie 1919. Tribuna Juridică 20-21/1920; *Nota* sub. Trib. Muscel, 24 Nov. 1923. Jurisprudența Generală 7/1924, No. 404; *Nota* sub. Trib. Avallon (Yonne), 11 April 1921. Jurispr. Gen. 21/1924, No. 1239;
CANTACUZINO MATEI, p. 120, 121, 254, 644;
DUMITRESCU A. M., II, 494 urm.;
NACU, I, p. 774 urm;
ROSETTI-BĂLANESCU I., *Nota* sub. Cas. I, 102 din 4 Iunie 919. Pand. Rom. 1923-I-158.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. Deşi nu e vorba de raporturi juridice intervenite între proprietarul fondului şi un al treilea detentor, însă chiriaşul nefiind, faţă cu proprietarul, un al treilea, totuşi tribunalul aplicând cu analogie art. 494 la raporturile de drept isvorîte din contractul de arendare, nu face o rea aplicaţiune a acelui text, întru cât relaţiile existând între chiriaş şi proprietar după contract, prezintă cea mai perfectă analogie cu cazul prevazut de art. 494. (Cas. I, 263, Iun. 25/83, B. p. 677).

2. Dreptul de retenţiune trebue propus şi desbătut odată cu fondul, iar nu când se face contestare la punerea în posesiune a proprietarului asupra imobilului; căci dacă s'ar admite acest sistem, s'ar violà dreptul ce aveà partea de a se apărà pe căile ordinare, obligând-o să facă aceasta pe tărâmul excepţiunei. O chestiune aşa de importantă, un cap de cerere nouă pe care părţile nu l-au formulat şi nu l-au avut în vedere, şi pe care judecata nu l-a atins, nu se poate rezolvà pe cale de contestaţie la executarea hotărîrei prin care se obligă constructorul a lasà imobilul pe care a construit în posesiunea proprietarului, fară a se violà principiul celor două grade de jurisdicţiune. (Apel Buc. III, 200, Dec. 22/83, *Dr.* 25/84).

3. Dreptul de retenţiune consacrat de legiuitorul roman prin legea 29 § 2, *de pignorib, et hypothec.*, se exercità de către posesor în contra proprietarului prin mijlocul excepţiunei *exceptio doli* până ce acest din urmă plăteà impensele şi amelioraţiunile facute. Acest drept de retenţiune, aşà după cum a fost reglementat la Romani, nu a trecut în legislaţiunea veche franceză, şi încă mai puţin în cea modernă. De s'ar admite teoria că constructorul pe terenul altuia are dreptul de retenţiune asupra imobilului până la achitarea sumei cu care a contribuit la plus valuta imobilului, ne-am înscrie în contra textului formal al art. 494, care regulează raporturile dintre constructor şi proprietarul fondului. Legea priveşte cu mai multă favoare pe stăpânul solului de cât pe constructor, care e în culpă, fie el de bună sau de rea credinţă. Aceasta reese din termenii ultimului aliniat care acordă proprietarului dreptul de a plătì constructorului de bună credinţă valoarea materialului şi preţul muncii, sau o sumă echivalentă cu aceea a creşterei fondului. De acì rezultă că constructorul nu are de cât o simplă creanţă, a cărei realizare trebue să o facă după regulile dreptului comun. Dacă legiuitorul ar fi voit să garanteze creanţa constructorului de bună credinţă prin dreptul de retenţiune, el ar fi făcut-o în articolul despre care ne ocupăm şi care este sediul materiei. Neexistând aceasta nici în art. 494 nici în altă parte a codului ca o dispoziţiune generală a legii, urmează că creanţa constructorului nu e garantată prin retenţiunea lucrului clădit. Imobilele sunt susceptibile de a servì ca garanţie numai în ipoteci şi antichrese. Iar dreptul de retenţiune e acordat de legiuitorul nostru într'un mod excepţional, în cazurile prevăzute de art. 771, 1377 şi 1444; şi garanţii ca să existe, în lipsă de convenţiuni, trebue să fie negreşit consacrate de lege; or legiuitorul, când a voit să le acorde, după cum a făcut în citatele articole, a spus-o într'un mod lămurit; şi este imposibil a se concepe că, atunci când legiuitorul francez a legiferat condica civilă şi când erà în prezenţa datinelor vechi şi a ordonanţei menţionate să fi voit să admită o garanţie pentru constructorul de bună credinţă şi sa nu o fi consacrat într'un mod expres. Şi cum nimeni nu-şi poate face dreptate singur, dacă s'ar admite teoria contrarie am permite constructorului să se despăgubească singur de creanţa ce are, pe o cale excepţională şi arbitrarie, şi fără interventiunea justiţiei. Deţinerea imobilului ar ridicà posibilitatea proprietarului de a puteà face uz de lucrul său, l-ar lipsì de credit şi l-ar pune în neputinţă de a plătì vre-o datorie ce-l apasă. Constructorul creditor chirografar, de ar stà în posesiunea imobilului, ar percepe neturburat venitul imobilului în comptul creanţei sale un timp indefinit, fără să se îngrijească de vânzarea lor. Această stare de lucruri nedreaptă şi în contradicţiune cu toată economia codului nu poate să fie înserată în legea civilă prin interpretări şi analogii depărtate. Doctrina a cautat să facă din retenţiune un drept general, invocând echitatea. Insă după adevăratele principii, creditorul nu poate cere de cât executarea obligaţiunei contractată de debitor. Or, dreptul

de a reține lucrul până ce debitorul își va îndeplinì obligațiunea sa e o specie de privilegiu, e o excepțiune la regula comună, și prin urmare de cea mai strictă interpretare. Nu se poate, pe motiv de echitate, să se întindă dreptul de retențiune, căci atunci am presupune că echitatea face lege, am creea o preferință legală fără lege, și am violà art. 1720, care nu recunoaște alte cauze de preferință de cât privilegiile și ipotecile. (Apel Buc. III, 263, Dec. 22/83, *Dr.* 25/84).

4. Deşi prin art. 494 se prevede numai că proprietarul care revendică un imobil pe care s'au făcut plantațiuni sau construcțiuni de către o a treia persoană, cu materialul ei și cu bună credință, este dator de a plătì acelei persoane prețul materialului și al muncei sau o sumă egală cu creșterea valoarei imobilului revendicat, fară a se prevedeà totdeodată dreptul de retențiunea imobilului de către proprietar, și cu toate că acest drept de reținere al imobilului nu este prevăzut nici prin un alt text de lege în mod special, totuși el trebue să fie acordat ori de câte ori posesorul care a făcut construcțiunile sau plantațiunile va fi condamnat de a restituì imobilul pe care a facut acele îmbunătațiri, căci asemenea drept rezultă din o justă interpretațiune și aplicare a dispozițiunei prevazută în art. 1021, dispozițiune care, deși se ocupă special de îndeplinirea obligațiunilor reciproce din contractele sinalagmatice în sens că o parte care nu și-a îndeplinit obligațiunea ce-i este impusă prin contract nu poate pretinde că cealaltă parte să îndeplinească pe a sa, totuși ar fi neexplicabil ca legiuitorul să nu fi înțeles de a se aplicà asemenea dispozițiune ca un principiu general în ori ce alte cazuri în care există între parți obligațiuni reciproce, care nu sunt prevăzute prin contract, ci sunt isvorîte dintr'un fapt oare-care, pe câtă vreme nu există nici un motiv ca să nu fi avut legiuitorul același spirit în îndeplinirea obligațiunilor reciproce dintre părți, fie ele prevăzute prin contracte sau isvorîte din fapte. Apoi dacă în adevăr nu s'a prevăzut de legiuitor asemenea principiu general printr'un text special, nu este mai puțin adevarat că aplicațiunea lui reese din mai multe alte dispozițiuni, precum este aceea prescrisă prin art. 771, după care coeredele care raportează imobilul în natură poate să rețină posesiunea până la plata efectivă a sumelor ce-i sunt datorite pentru cheltueli sau ameliorațiuni. De asemenea, după art. 1377, cumpărătorul cu pact de răscumpărare poate să rețină imobilul ce se răscumpără de vânzător până ce acesta îi va plătì prețul, spesele contractului și valoarea ameliorațiunilor făcute de dânsul. Tot ast-fel au dreptul de reținere a imobilelor arendate sau închiriate locatarii până la plata despăgubirilor de către acei ce au cumpărat acele imobile sau de către vechii proprietari (art. 1444). In fine, după art. 1618 și 1619, același drept îl are și depositarul până la efectuarea plăței de către proprietar a speselor și a daunelor ocazionate prin păstrarea lucrului în depozit. (Apel Iași, I, Apr. 25 85, *Dr.* 85 85).

5. Ori de câte ori posesorul, care a făcut construcțiunea sau plantațiunea, în urmă a fost condamnat la restituirea imobilului pe care a făcut acele îmbunătățiri, are dreptul a reține acel imobil până când acela către care e condamnat să facă restituirea își îndeplinește obligațiunea impusă de a plătì valoarea îmbunătațirilor. (Apel Craiova, I, 74, Iun. 18 86. *Dr.* 84 86).

6. Spre a se puteà invocà art. 494 trebue sa fie vorba de un terțiu posesor care, de bună sau de rea credință, cumparând un terene, *a non domino* construește pe el și în urmă se află în fața adevaratului proprietar. Nu se află în ipoteza acestui articol cel care cumparând un imobil, supus unei ipoteci, este expropriat de creditor, după ce însă facuse mai multe construcțiuni pe imobilul ce-l cumpărase, de oare-ce cumpăratorul nu este un simplu posesor, el este un adevărat proprietar, care a cumpărat iarăși dela adevăratul proprietar, deci el a construit pe fondul său iar nu pe fondul altuia. Insă cererea cumpărătorului de a fi despăgubit de către creditorul adjudecatar, de valoarea construcțiunilor sau de plus valuta ce a produs asupra imobilului, este echitabilă, căci creditorul de la început nu comptă de cât pe un loc viran pe care l-a gasit suficient pentru asigurarea creanței sale. A întinde siguranța creditorului și la construcțiunile facute în urmă de cumpărătorul imobilului, este a avantagià pe creditor în paguba constructorului. Dacă după art. 1777 ipoteca se întinde la toate ameliorațiunile imobilului, ceeace cuprinde și construcțiunile, aceasta nu este alt-ceva de cât principiul accesiunei: *quod solo inaedificatur solo cedit*, dar aceasta nu este adevărat de cât în raporturile dintre creditor și debitor, unde există o convențiune tacită de a întinde garanțiile la aceste accesorii, dar nu în raporturile cu terțiul detentor, care nu este întru nimic obligat personalmente, care nu este ținut decât *propter rem*. Constructorul nu poate să rămână în pagubă de valoarea acelor construcțiuni; și atunci s'ar puteà zice că sau el a făcut afacerea debitorului, căci grație acelor construcțiuni, debitorul s'a putut liberà

față de creditorul său, sau s'ar puteà zice că el ar trebuì să aibă un recurs în contra creditorului, căci acesta nu s'ar fi despăgubit integral de creanța sa dacă nu erau acele construcțiuni, și cum dânsul nu este întru nimic obligat către creditor, acesta trebue să-i restitue valoarea acelor construcțiuni, rămânându-i recurs pentru suma restituită în contra debitorului. Această din urmă alternativă este mai echitabilă în virtutea principiului de drept natural consacrat și de legea civilă, că nimeni nu se poate îmbogățì în paguba altuia, și pagubă ar fi pentru constructor dacă l-am lăsà expus insolvabilității probabile a debitorului, vânzătorul său. Dintre constructor și creditor este mai just ca acest din urmă să suporte insolvabilitatea debitorului căci el s'a mulțumit cu un gagiu insuficient, el nu comptà de cât pe un loc viran, aceasta a fost intențiunea părților și ar fi a o denaturà dacă n'am lăsà acțiunea recursorie creditorului și am pune-o în sarcina constructorului, atunci am îmbogățì pe creditor în paguba constructorului, căruia nu i s-ar acordà de cât un recurs iluzoriu. Dacă constructorul ar fi cumpărat un imobil construit și l'ar fi dărâmat, ar fi fost responsabil către creditor conform art. 998; tot așa și invers el trebue să fie despăgubit și de ameliorațiunile produse, căci nu poate aveà numai datorii fără drepturi, o justă reciprocitate dictează această soluțiune. Argumentul tras din circumstanța că legiuitorul nostru, care a avut în vedere pe cel francez, și cu toate acestea a suprimat art. 2175 din codul francez, prin care se acordă constructorului un recurs în contra creditorului ipotecar, nu are nici o valoare, căci art. 2175 francez nefiind de cât consacrațiunea principiului de echitate a art. 998, legiuitorul nostru l'a suprimat ca inutil, ca o superfetațiune. Argumentul că constructorul s'a grăbit, căci trebuià mai întâi să purgeze imobilul de toate sarcinele, și apoi să înceapă a construì, este iarăși fără valoare, căci dacă constructorul l-ar fi purgat, creditorul ar fi avut numai suma cu cât s'a cumpărat imobilul, sau, de nu s'ar fi mulțumit, ar fi putut să provoace o licitațiune publică, însă licitațiunea atunci n'ar fi purtat de cât numai asupra locului viran, tocmai ceeace cere și constructorul, ca din prețul licitațiunei să se defalceze plusvaluta provenită din construcțiunile sale, fără de care creditorul s'ar îmbogățì în paguba lui. (Apel Buc. III, 22. Febr. 6/88, *Dr.* 17/88). (Contra acestei soluții a se vedeà decizia Casației 62/89 B. p. 166 aflată la No. 2 de sub art. 1777).

7. Obligațiunea impusă proprietarului solului de a despăgubì pe constructor de costul materialelor și al muncei, în cazul când voește a reține clădirile pe seama sa, este o obligațiune personală și mobiliară, întru cât are de obiect plata unei sume de bani; și este de principiu că obligațiunile mobiliare personale nu trec la succesorii cu titlu particular de cât în cazul de convențiune expresă. Dacă legiuitorul ar fi înțeles să facă din acest drept de despăgubire un adevărat drept real, prin urmare opozabil celor de al treilea, el s'ar fi grăbit să ia în acelaș timp și măsurile de publicitate pentru salvgardarea intereselor celor de al treilea cari ar fi dobândit de la proprietarul solului, presupus până la proba contrarie și proprietar al construcțiunilor după el (art. 492), drepturi asupra întregului imobil. Și dacă, pentru asigurarea creanței sale de despăgubire, s'a recunoscut constructorului un drept de retențiune asupra lucrului, care drept îl poate opune atât proprietarului solului cât și achizitorilor ulteriori, aceasta dovedește încă odată mai mult personalitatea obligațiunei, căci dreptul real urmărind lucrul în ori ce mâini s'ar găsì el, n'are trebuință de o garanție specială. De altă parte, după cum chiar sensul etimologiei cuvântului o indică, pentru ca dreptul de retențiune să se poată exercità, trebue neapărat ca creditorul să dețină lucrul, să-l aibă în mâinile sau la dispoziția sa. Dacă din ori ce împrejurare și mai ales dacă pe cale de judecată, creditorul a pierdut detențiunea lucrului, prin acesta chiar el a pierdut și dreptul de retențiune, care constă tocmai în aceea de a refuzà predarea lui în mâna proprietarului până ce nu-l va despăgubì de cheltuelile făcute. Iar dacă creditorul deține or nu deține lucrul și, prin urmare, dacă poate sau nu invocà dreptul de retențiune, este o chestiune de fapt pe care instanțele de fond o constată în mod suveran și fără nici un control superior, după actele produse de părți. (Cas. I, 265, Iun. 18/90. B. p. 808).

8. După art. 494, proprietarul unui material care clădește pe un teren străin nu devine proprietar asupra imobilului, ci, după împrejurări și în tot cazul, nu are de cât un drept de creanță pentru valoarea materialului său sumă, cu care a crescut imobilul în valoare; imobilul însă întreg, teren și clădire, rămâne proprietate a proprietarului terenului. Constructorul are numai un drept de creanță, care ca atare nu poate fi ipotecat; deci trebue ștearsă ipoteca înscrisă asupra casei construită de soț pe terenul soției sale. (Apel Galați, II, 57. Apr. 26/90. *Dr.* 41/90).

9. Dreptul de retențiune cată să fie a-

cordat nu numai în cazurile formal prevăzute de lege, dar și în cele analoage: *ubi eadem est legis ratio, ibi eadem est legis dispositio*. Deci dreptul acesta trebue să existe în favoarea oricărui debitor sau deținător al unui lucru care a devenit, la rândul său creditor din cauza cheltuielilor făcute cu acel lucru; în așa situațiune ar fi inic a se cere uneia din părți executarea obligațiunei sale fără însă ca cealaltă să îndeplinească pe a sa. Astfel, dreptul de retențiune se poate exercită chiar asupra unui imobil dotal. (C. Apel Buc. I, 34, Febr. 27 91, *Dr.* 33/91; Trib. Ilfov, III, 22, Ian. 14/92, *Dr.* 68/92).

10. Eroarea de drept nu exclude buna credință. Astfel buna credință a uzufructuarului legal al dotei soției sale, care a construit pe un teren posedat și de alți coproprietari, reese din faptul că construcțiunile le-a făcut în fața tuturor coproprietarilor, din împrejurarea că coproprietarii tăcând, vedeau avantagiile ce se aduceau întregului fond, și din recunoașterea expresă a acestor avantagii prin faptul de a luà și venitul acelor construcțiuni. Deci, în baza ultimei dispozițiuni a art. 494 și a principiului ca nimănui nu îi e permis a se îmbogăți în prejudiciul averei altuia, urmează a se acorda constructorului ca despăgubire valoarea cu care a crescut fondul comun prin acele construcțiuni. (C. Apel Craiova, II, Mai 17/91, *Dr.* 44 91).

11. Deși e necontestat în drept că proprietarul solului nu poate fi autorizat a deduce din despăgubirea cuvenită, conform art. 494, posesorului ce a construit cu bună credință, venitul produs de imobilul ce acesta a construit, căci ar fi neînțeles ca proprietarul solului să poată pretinde ca al său un venit ce nu s'a obținut de cât prin capitalul și munca posesorului de bună credință, însă acest principiu nu e adevărat de cât numai în ceeace privește venitul produs prin construcțiunile făcute; în privința venitului ce imobilul a dat în afara de acele construcțiuni acest venit se cuvine proprietarului solului din momentul ce posesorele a încetat de a fi de bună credință. (Cas. I, 67/92, Febr. 24/92 B. p. 133).

12. Dreptul de retenție este mijlocul de a garanta îndestularea celui ce a devenit creditor, din cauza cheltuielilor făcute pentru îmbunătățirea lucrului supus restituirei. Legiuitorul admițând acest drept de retenție nu face nici o distincție între cazul când cel obligat restiturei trebue să înapoieze tot lucrul, sau numai o parte din el, fie acea parte determinată sau rămânând a se determina mai în urmă. (Cas. I, 80/99 B. p. 229).

13. Proprietarul, al cărui imobil a sporit în valoare prin îmbunătățiri făcute de un terțiu, nu trebue nici să se îmbogățetască în paguba altuia, nici să fie silit a face o cheltuială la care a consimțit, putând prin urmare ca: sau să refacă lucrurile în starea de mai înainte, sau să le rețină, plătind valoarea lor, toate acestea când terțiul e de rea credință. (C. Apel Buc. I C. Jud 51 906).

13 bis. Art. 494 din codul civil, care prevede cazul când construcțiunea este efectuată, fără nici o convențiune mijlocită între proprietarul locului și constructor, nu este aplicabil în cazul când între proprietar și constructor a intervenit o convențiune; în acest caz are a se aplicà art. 969 din codul civil. (Cas. III, 27 Sept. 1906 B. p. 1497).

14. Potrivit art. 494 codul civil, plus valuta nu profită de cât posesorului de bună credință și atunci numai când plus-valuta se datorește unor lucrări de îmbunătățire din partea posesorului; posesorul de rea credință nu poate, în cazul cel mai bun, de cât să ceară cheltuelile făcute pentru conservarea lucrului. Pădurea neexploatată de pe o moșie, când este destinată a fi taiată, constituind un fruct al moșiei și prin urmare un venit, nu poate profită posesorului de rea credință. (C. Apel. Buc. III, Dr. 70 909. p. 557).

15. Potrivit art. 494 codul civil, proprietarul fondului poate fi obligat a plătì constructorului de bună credință creșterea valoarei fondului. Astfel, dacă concesionarul care construește pe baza unui contract care este anulabil, poate fi considerat de bună credință și deci cu drept la despăgubire, iar creșterea valoarei are a se face după starea lucrurilor în momentul restituțiunei. (Trib. Ilfov Com. *Dr.* 14/909 p. 107).

16. Valoarea construcțiunilor nu poate fi acordată, potrivit art. 494 din codul civil, de cât posesorului de bună credință, posesorul de rea credință ne având dreptul să ceară de cât numai valoarea construcțiunilor constatate ca utile proprietarului, fiind făcute pentru conservarea lucrului. (C. Apel Buc. IV *Dr.* 37 910 p. 298).

17. Art. 494 din codul civil, care prevede cazul când construcțiunea este efectuată, fără nici o convențiune mijlocită între proprietarul locului și constructor, nu este aplicabil în cazul când între proprietar și constructor a intervenit o convențiune; în acest caz are a se aplicà art. 1119 din codul civil. (Cas. III. 27 Sept. 1906. B. p. 1497).

18. Cel ce clădește cu bună credință pe locul altuia are dreptul să ceară valoarea clădirilor și îmbunătățirilor făcute.

Instanța de fond nu poate să respingă proba cu martori pentru dove-

direa bunei credinţe, pe motiv că partea n'a dovedit îmbunătăţirile şi nici valoarea reală a acestor îmbunătăţiri. (Cas. I, 4 Mai 1907, B. p. 786).

18 bis. Deşi prin nici un text de lege nu se acordă dreptul de retenţiune posesorului evins prin revendicare, totuş în doctrină şi jurisprudenţă este admis ca judecătorul poate acordă acest drept, ori de câte ori găseşte o corelaţiune între lucrul reţinut şi creanţa reclamată, şi nu este nici un motiv a se face distincţie între posesorul de bună credinţă şi cel de rea credinţă, de oarece nici tradiţia şi nici principiile generale relative la această materie nu-i refuză acest drept de retenţiune posesorului de rea cerdinţă. (Cas. I, 30 Oct. 1909. B. p.).

19. Aprecierea faptelor şi actelor din cari instanţa de fond îşi face convingerea că acel ce a construit sau plantat pe un teren a fost sau nu de bună credinţă, este de atributul suveran al instanţei de fond şi scapă de sub controlul Curţii de Casaţie. (Cas. I, 4 Mai 1910. B. p. 713).

19 bis. Dreptul de retenţiune se poate încuviinţă şi în alte cazuri decât acele anume prevăzute de lege, ori de câte ori fiind vorba de un *debitum cum re junctum*, instanţele de fond găsesc că retenţiunea este necesară pentru a garantă plata despăgubirilor cuvenite detentorului lucrului a cărui restituire s'a cerut. (Cas. I, 4 Mai 1910, B. p. 713).

20. După dispoziţiunile art. 494 din codul civil, valoarea construcţiunilor depe o moşie şi plus valuta acelei moşii nu pot fi acordate decât posesorului de bună credinţă şi numai când plus valuta se datoreşte unor lucrări de îmbunătăţiri din partea acelui posesor.

Prin urmare, dacă se constată că posesorul este de rea credinţă, el nu poate profită nici de plus valuta, nici de valoarea pădurii depe moşie, de oarece pădurea fiind un product al moşiei, posesorul de rea credinţă, nu are nici un drept asupra productelor moşiei, conform art. 485 din codul civil. (Cas. I, 8 Oct. 1910, B. p. 1331).

21. Dispoziţiunea din art. 1344 din codul civil se referă la raportul dintre cumpărător şi vânzător, care e ţinut faţă de dânsul de obligaţiunea de garanţie şi în virtutea căreia trebuie să-l indemnizeze de toată paguba ce-i cauzează evicţiunea.

Prin urmare, în cazul când un proprietar revendică un imobil şi care nu are nici o obligaţiune faţă de posesorul acelui imobil se aplică dispoziţiunile art. 494 din c. civ. iar nu acela din art. 1344 din codul civil, şi în acest caz nu se poate acordă posesorului excedentul valorii în momentul evicţiunei. (Cas. I, 8 Oct. 1914, B. p. 1331).

22. Instanţa de fond face o justă aplicare a art. 486 şi 494 c. civ., când decide că un posesor embaticar, care a fost declarat decăzut din dreptul său de embaticar, are dreptul la valoarea construcţiunilor făcute de dânsul pe locul pe care-l posedă ca embaticar, dacă a fost un constructor de bună credinţă. (Cas. I. 453 912. Curier Jud. 59 912).

23. Construcţiile făcute de bărbat pe locul dotal al soţiei nu pot fi urmărite de un creditor al bărbatului, cum ar fi statul pentru nişte sume delapidate de acesta, de cât numai după ce mai întâi s'a valorificat în justiţie creanţa ce are constructorul asupra acelui imobil conf. art. 494 c. civil. (Cas. III, 90/913. Curier Jud. 81/913).

24. Pentru ca constructorul pe teren strein să fie de bună credinţă în sensul art. 494 c. civ. nu este necesar să justifice că deţine terenul pe baza unui titlu translativ de proprietate, cum cere art. 486 c. civ. posesorului pentru dobândirea fructelor percepute în timpul posesiunei sale, de oarece aci este vorba de acordarea unei indemnizaţii constructorului care a mărit valoarea terenului, indemnizaţie fără de care proprietarul terenului s'ar înavuţi pe nedrept în detrimentul constructorului, iar nu de atribuirea proprietăţii unor lucruri, ca în cazul dobândirei de către posesor a fructelor care în principiu aparţin proprietarului fondului care le-a produs; aşa fiind, e logic ca legiuitorul să fi tratat mai riguros pe dobânditorul fructelor ca pe constructor, şi să nu impue decât celui dintâi obligaţia de a justifică calitatea sa de proprietar aparent, printr'un titlu translativ de proprietate.

Că, prin urmare, din toate acestea rezultă că constructorul este de bună credinţă şi în lipsa unui titlu. (Cas. I, decizia No. 732 din 10 Dec. 1913. Jurispr. Rom. 1914, p. 81. Curier Jud. 13/1914, p. 104, Bul. p. 2270).

25. Posesorul de bună credinţă are dreptul să ceară şi să i se admită dreptul de a continuă stăpânirea, până la complectă achitarea a valoarei îmbunătăţirilor aduse imobilului. (Judec. ocol I rural Iaşi 144 din 6 şi 8 Mart. 1914. Curier Jud. 52/914).

26. Potrivit art. 494 c. civ., proprietarul terenului pe care s'au făcut construcţiuni de o a treia persoană este dator a despăgubì pe constructor de valoarea materialului şi preţul muncii, întrucât acesta chiar de rea credinţă fiind, are drept, în cazul când proprietarul locului n'ar consimţì să-i plătească despăgubiri, să ridice construcţiunile ce a făcut pe un teren strein. O asemenea cerere de despăgubire din partea constructorului, fiind opusă în compensaţie acţiunei principale, cons-

titue un mijloc de apărare la acţiunea principală şi poate deci să fie opusă pentru prima oară în apel.

Prin urmare, Tribunalul violează art. 494 c. civ., 327 pr. civ., când respinge acţiunea reconvenţională pentru valoarea construcţiunilor pe motiv că este inadmisibilă în apel şi că reclamantul n'are drept la nici o despăgubire fiind constructor de rea credinţă. (Cas. I, No. 140, 1914; Jurispr. Rom. 1914, p. 266).

27. Dispoziţiunile legei interpretative din 1879, care derogând dela principiile dreptului comun, admise prin art. 494 urm. c. civ., nu face nici o deosebire între constructorul de bună sau rea credinţă, se aplică tuturor împroprietăririlor şi actelor de înstrăinare făcute cu călcarea legei, indiferent dacă împroprietărirea sau actul s'a efectuat anterior sau posterior acestei legi. (Cas. I, No. 386/1915. Dreptul 1915 p. 577).

28. Articolul 494 c. civ., este adevărat că se ocupă de construcţiunile făcute de a treia persoană pe locul altuia şi regulează după consideraţiuni de echitate indemnitatea pe care proprietarul trebue să o plătească constructorului, după cum este de bună ori rea credinţă.

Nimic nu se opune însă ca prin analogie să se aplice dispoziţiunile acestui articol şi la alţi posesori care nu sunt terţii.

Detentorul precar, făcând construcţiuni pe terenul proprietarului fără consimţimântul acestuia şi fără să fie în privinţa aceasta vre-o convenţiune, se găseşte faţă de proprietar într'o situaţie analoagă ca şi a unui terţiu şi deci raporturile între dânşii urmează să fie regulate ca acele dintre terţiul constructor şi proprietar. (Cas. I. decizia No. 102 din 1 Iunie 1919; Jurispr. Rom., 1919, p. 722 Curier Jud. 1/920, Pand. Rom. 1923, I, 158: Curier Jud. 65-66 920).

29. a) Criteriul determinant pentru stabilirea condiţiilor posesiunei de bună credinţă, prevăzute de art. 494 c. civ., în privinţa celui ce construeşte pe loc străin, nu trebue căutat în art. 1895 şi urm. cod. civil referitoare la prescripţiune, ci în art. 486 cod. civ., privitor la însuşirile cerute unei asemenea posesiuni, pentru a îndrituì pe cel ce o exercită, ca să dobândească proprietatea fructelor percepute. Redacţiunea textului francez a art. 555 corespunzător art. 494 c. civil Rom. nu lasă nici o îndoială asupra acestui punct: „Néanmoins si les plantations, constructions et ouvrages ont été faits par un tiers évincé, qui n'aurait pas été condamné à la restitution des fruits, attendu sa bonne foi, etc".

b) Când legiuitorul stabileşte în art. 486 c. civ., că posesorul este de bună credinţă dacă posedă ca proprietar, în puterea unui titlu translativ de proprietate, ale cărui viciuri nu-i sunt cunoscute, acest titlu nu este cerut ca o condiţie distinctă de aceea a bunei credinţe, ci numai ca un element sau ca mijloc de probă al acesteia din urmă şi pentru cuvântul că, în general, buna credinţă nu s'ar puteà prezumà din partea aceluia care posedă fără titlu.

c) De aici urmează în mod logic că, în această materie, pe lângă titlu real existent, cată să aibă acelaş efect şi titlu putativ, adică acel titlu a cărui denumire singur indică, că detentorul are confienţa într'însul, necunoscându-i defectul şi care prin această împrejurare, nu mai poate fi considerat ca fiind de rea credinţă.

d) Această soluţiune fiind admisă şi în vechiul drept francez, legiuitorul însăşi face aplicaţia ei în art. 123 c. civ., prin care atribue proprietatea fructelor percepute de bună credinţă, moştenitorului aparent în caz de ivirea ulterioară a adevăratului moştenitor deşi titlul celui dintâi nu este în acest caz de cât un titlu putativ.

Prin urmare, posesiunea exercitată în virtutea unui titlu putativ, poate califică pe cel ce o exercită, constructor de bună credinţă în sensul art. 494 cod. civil. (Trib. Prahova s. I, 92/920. Al. Gănţoiu. — Lucrări judecătoreşti, 1922, p. 45).

30. Când autoritatea ce a rechiziţionat un imobil, a făcut construcţiuni, cererea reconvenţională a autorităţii se regulează potrivit art. 494 cod. civil referitor la constructorul de rea credinţă, adică cu sancţionarea dreptului pentru proprietar sau de a îndatorà pe constructor să-li ridice sau a-li reţine plătind valoarea materialului şi preţul muncii.

Obligaţia de restituire fiind edictată ca o consacrare a principiului că nimeni nu se poate îmbogăţì pe nedrept în dauna altuia, urmează a se socotì în evaluare, valoarea materialului şi a muncii pe preţul de la data construirei, căci numai această valoare, reprezintă pierderea pentru constructor. (Trib. Dorohoi 415 din 9 Dec. 1922. Jur. Gen. 1924. No. 1414).

31. Când proprietarul terenului este şi coproprietar asupra construcţiunii de pe el, nu este locul la aplicarea dispoziţilor art. 494 c. civ., care se referă cu totul la alte ipoteze şi anume: la cazul când proprietarul construcţiunii făcută pe loc străin este altul de cât proprietarul fondului. — prin urmare în primul caz este locul numai la acţiunea în împărţeală, iar nu cea prevăzută de art. 494 c. civ. (Cas. I, dec. 11 din 21 Ianuarie 1923. Jur. Gen. 1923. No. 106).

32. a) Proprietarul pe al cărui fond s'au făcut construcţii de către un terţiu de bună credinţă, trebue să păstreze aceste construcţii pentru el, plătind însă constructorului valoarea materialului şi preţul muncei lucrătorilor întrebuinţaţi, sau plus-valuta adusă fondului prin aceste construcţiuni.

b) Nici într'un caz însă constructorul de bună credinţă, nu poate fi silit, ca cel de rea credinţă, să-şi ridice construcţiunile făcute de el.

c) Preţul materialului şi al muncei ce trebue să plătească proprietarul fondului, este acel din momentul facerei construcţiunilor, iar nu din momentul restituirei fondului; aşà că legea a admis ca proprietarul fondului în chestiune să plătească constructorului cea mai mică despăgubire posibilă. (Trib. Muscel, 24 Noemb. 1923. Buletin Trib. Muscel 2-3/Ian. 1924, Jur. Gen. 1924, No. 404).

33. După principiile de drept înscrise în art. 489 şi 492 c. civ., construcţiunile şi lucrările, de orice natură făcute de bărbat cu cheltuiala lui pe locul dotal al soţiei, se încorporează acestui loc, în virtutea dreptului de accesiune, şi îmbracă condiţiunea lui juridică, devenind astfel proprietatea exclusivă a femeei, proprietara solului, şi căpătând dimpreună cu solul pe care au fost făcute caracterul dotalităţei.

Astfel fiind, bărbatul constructor nu dobândeşte pentru cheltuelile făcute cu efectuarea construcţiilor şi lucrărilor de pe locul dotal al soţiei, un drept de coproprietate cu femeia asupra acestor construcţii şi lucrări.

Dacă însă el nu devine coproprietar cu soţia asupra acestor construcţii şi lucrări, de aci nu urmează că el nu are drept la nici o despăgubire: în virtutea principiului de echitate, că nimeni nu se poate îmbogăţi în dauna averii altuia, femeia, care prin accesiune a devenit proprietara construcţiilor şi lucrărilor, datoreşte bărbatului, care le-a făcut, despăgubire. (Trib. Ilfov s. III, 877 din 16 Oct. 1923, Jur. Gen. 1924 No. 473).

34. Sentinţele judecătoreşti fiind declarative de drepturi, urmează că valoarea construcţiilor, cari fac obiectul unei cereri reconvenţionale, să se determine după epoca la care s'a intentat procesul, iar nu după valoarea de azi. (C. Apel Craiova s. II, 327 din 28 Dec. 1923. Bul. C. Apel 2/924).

35. La evaluarea materialului şi muncei dela construcţie se are în vedere momentul ridicărei construcţiei, iar nu al procesului şi ridicarea valoarei profit proprietarului solului conf. principiului accesiunei, care militează întotdeauna în favoarea sa şi fără a călcà principiul îmbogăţirei fără cauză, care protejeaza interesele constructorului cărui i se restitue toate cheltuielile făcute pentru construcţie. (Judecătoria ocol. Brastăvăţ-Romanaţi. Cartea de judecată No. 142 din 27 Aug. 1924; Jur. Gen. 1924 No. 1601).

36. A se vedeà: art. 486 cu notele 10, 12; art. 488 cu nota 1; art. 492 cu notele 3, 4.

Art. 495. — Creşterile de pământ ce se fac succesiv şi pe nesimţite la malurile fluviului şi ale râurilor, se numesc *aluviune*. Aluviunea este în folosul proprietarului riveran când e vorba de un fluviu sau râu navigabil, plutitor sau neplutitor [1]), cu îndatorire însă pentru proprietar de a lăsà, pe pământul său, drumul trebuitor pentru conducerea vaselor. (Civ. 476 urm., 482, 488, 495, 496 urm., 499, 500, 535, 587; L. regimului apelor. (Mon. of. 137/924), Art. 4, 8; Civ. Fr. 556).

Text. fr. Art. 556 — Les attérissements et accroissements qui se forment successivement et imperceptiblement aux fonds riverains d'un fleuve ou d'une rivière, s'apellent *alluvion*.

L'alluvion profite au propriétaire riverain, soit qu'il s'agisse d'un fleuve ou d'une rivière navigable, flottable ou non, à la charge, dans le premier cas, de laisser le marchepied ou chemin de halage, conformément aux réglements.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, II, p. 247-251; II, ed. 5-a, p. 379, 380, 382, 383, 385;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 382, 384-388, 390, 391, 393;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 745, 866;

1) Art. francez 556 corespunzător, se exprimă astfel: „...*flottable ou non; à la charge, dans le premier cas, de laisser*...".

DALLOZ, *Rép.* Propriété 461 urm.; *Suppl.* Propriété, 206 urm.;
DEMOLOMBE, X, 17 urm., 45-49, 52, 54, 55, 59, 73 urm., 76 urm.;
DUBREUIL, *Législation des eaux*, 674;
GARNIER, *Régime des eaux*, I, 242;
HUC, IV, 150-152;
LAURENT, VI, 282-285, 287-290, 292, 294, 295;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 701;
PLANIOL. I, ed. 3-a, No. 2719.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 207, 355 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 909; IV, part. I, ed. 2-a, p. 661, n. 2); *Nota* sub. Cas. I, 989 din 16 April 1924. Curier Jud. 29/924; *Notă* sub. Cas. I, 2 Mai 1923. Pand. Rom. 1924-I-223;
CANTACUZINO MATEI, p. 146;
NACU, I, p. 783.

Jurisprudenţă.

1. Chestiunea de a se ştì dacă terenul format de apele unui fluviu navigabil constitue o aluviune, care aparţine proprietarului riveran, conform art. 495, sau dacă el constitue o insulă sau prunt format în albia fluviului care, asemănat art. 499, aparţine statului, este o chestiune de fapt lăsată la judecata suverană a instanţelor de fond, care nu cade sub controlul curţei de casaţiune. Deci dacă instanţa de fond constată în fapt că terenul ce face obiectul litigiului este format printr'o creştere succesivă şi îndelungată la malul fluviului navigabil şi alipit de proprietatea riveranilor, el are în mod neîndoios caracterul unui teren format prin aluviune, iar nici de cum o insulă sau prunt; şi acea aluviune foloseşte proprietarilor riverani. (Cas. I, 23/93, Ian. 19/98. B. p. 22).

2. Besmănarul, ca proprietar al folosinţei, trebue să profite de aluviunea provenită prin schimbarea cursului unui râu, întocmai ca şi proprietarul fiinţei lucrului. (Trib. Neamţ, C. Jud. 59/901).

3. Potrivit art. 495 c. civ., creşterile de pământ ce se fac succesiv şi pe nesimţite la malurile râurilor se numesc aluviuni şi ele aparţin proprietarului riveran, în baza dreptului de accesiune, potrivit art. 465 c. civ.

Aluviunea şi fondul riveran neformând două fonduri separate, ci aluviunea dobândită prin accesiune constituind un accesoriu al terenului riveran la care s'a încorporat, — de aici urmează necesarmente că ea împrumută caracterul şi condiţia juridică a fondului cu care formează un tot indivizibil.

Prin urmare în speţă terenul de aluviune format şi alipit succesiv şi pe nesimţite la terenul rural clăcăşesc al recurentului riveran, a luat caracterul juridic al acestuia şi deci acţiunea în revendicare exercitată ulterior pentru acest teren ocupat de un terţiu, are ar fi introdusă şi judecată fără plată de timbru, ca orice acţiune privitoare la terenuri clăcăşeşti. (Cas. I, Dec. 438 din 2 Mai, 1923. Jur. Gen. 1923, No. 570, Pand. Rom. 1924, I, 223).

4. A se vedeà: art. 501 cu nota 2; art. 502 cu notele respective.

Art. 496. — Tot ale proprietarului riveran sunt şi pământurile lăsate de apele curgătoare, când ele se retrag pe nesimţite dela unul din ţărmuri şi se îndreaptă către celalt ţărm; proprietarul ţărmului de unde apa s'a retras profită de aluviune, fără ca proprietarul ţărmului opus să poată reclamà pământul cel perdut.

Acest drept nu are loc în privirea pământurilor părăsite de apa mării. (Civ. 476, 495, 499, 502; L. regimului apelor. (Mon. of. 137/924), Art. 4, 8; Civ. Fr. 557).

Text. fr. Art. 557. Il en est de même des relais que forme l'eau courante qui se retire insensiblement de l'une de ses rives en se portant sur l'autre: le propriétaire de la rive découverte profite de l'alluvion, sans que le riverain du côté oposé y puisse venir réclamer le terrain qu'il a perdu.

Ce droit n'a pas lieu à l'égard des relais de la mer.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU II, p. 251; II, ed. 5-a, p. 384;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 392, 394;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 867;
DALLOZ, *Rép.* Propriété, 505 urm.; *Suppl.* Propriété, 227 urm.;
DEMOGUE I, *Sources des Obligations*, III, p. 122;
DEMOLOMBE, X, 22, 23;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 701;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2719.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 207, 355 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 909; IV, part. I, ed. 2-a, p. 661 n. 2; VI, p. 500); *Notă* sub. Cas. I, 2 Mai 1923. Pand. Rom. 1924-I-223;
CANTACUZINO MATEI, p. 146;
NACU, I, p. 784.

Jurisprudenţă.

1. Nu numai pământurile, dar tot ce solul poartă la suprafaţă şi apele curgatoare aduc şi lasă pe ţărm, întru cât nu se poate cunoaşte proprietarul primitiv, trebue să se considere, ca aparţinând proprietarului riveran. (Trib. Bacau, Oct. 6 83, *Dr.* 77 83).

2. După art. 496, pământul lăsat de apele curgătoare când ele se retrag pe nesimţite de la unul din ţărmuri şi se îndreaptă către celalt ţărm, este al proprietarului riveran despre care se retrage apa, fără ca proprietarul ţărmului opus să poată reclamă acel pământ. (Cas. I, 398/Nov. 21 90, B. p. 1264).

Art. 497. — Aluviunea nu are loc în privirea lacurilor, eleşteurilor şi a iazurilor; proprietarul lor conservă totdeauna pământul acoperit de apă, când ea este la înălţimea scurgerii eleşteului, iazului, chiar dacă câtimea apei ar scădeà în urmă; şi viceversa, proprietarul iazului nu câştigă nici un drept asupra pământului riveran ce se acoperă de apa iazului când urmează vărsături extraordinare. (Civ. 495, 1847; C. p. 353, 356; Civ. Fr. 558).

Text. fr. Art. 558. — L'alluvion n'a pas lieu à l'égard des lacs et étangs, dont le propriétaire conserve toujours le terrain que l'eau couvre quand elle est à la hauteur de la décharge de l'étang, encore que le volume de l'eau vienne à diminuer.

Réciproquement le propriétaire de l'étang n'acquiert aucun droit sur les terres riveraines que son eau vient à couvrir dans des crues extraordinaires.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, ed. 5-a, p. 282, 385;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 397-400;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 727;
DALLOZ, *Rép.* Propriété, 507 urm., *Suppl.* Propriété, 230 urm.;
DEMOLOMBE, X, 30, 31;
HUC, IV, 153;
LAURENT, VII, 245;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 702;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2415, 2719.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 207, 355 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 909; IV, part. I, ed. 2-a, p. 661 n. 2);
CANTACUZINO MATEI, p. 146;
NACU, I, p. 784.

Jurisprudență.

1. Proprietarii riverani nu-și pot întinde proprietatea lor prin aluviune asupra terenului părăsit de apa iazului, care continuă să rămână în stăpânirea proprietarilor respectivi. (Cas. I, 1 Oct. 1910. B. p. 1299).

Art. 498. — Dacă un fluviu sau râu navigabil sau nu, rupe deodată o parte mare, și care se poate recunoaște, de pământ, și o lipește la pământul unui alt proprietar, acea parte rămâne a cui a fost pământul dela care s'a rupt; însă dacă se va reclamă în termen de 1 an [1]). (Civ. 476, 495, 1845, 1893, 1894; Civ. Fr. 559).

Text. fr. Art. 559. — Si un fleuve ou une rivière, navigable ou non, enlève par une force subite une partie considérable et reconnaissable d'un champ riverain, et la porte vers un champ inférieur ou sur la rive opposée, le propriétaire de la partie enlevée peut réclamer sa propriété; mais il est tenu de former sa demande dans l'année: après ce délai, il n'y sera plus recevable, à moins que le propriétaire du champ auquel la partie enlevée a été unie, n'eût pas encore pris possession de celle-ci.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, 252-254; II, ed. 5-a, p. 386-388;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 405-409;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 867;
DALLOZ, *Rép.* Propriété, 514 urm.; *Suppl.* Propriété, 241 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 395 bis, I și II;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, III, p. 336;
DEMOLOMBE, X, 5, 99, 104, 110, 112;
HUC, IV, 154;
LAURENT, VI, 297-300;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 702;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2719.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 364 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 909; IV, part. I, ed. 2-a, p. 661, n. 2; XI, p. 183); *Observație* sub. Trib. Iași, s. I, 6 Dec. 920. Dreptul 3/1921;
CANTACUZINO MATEI, p. 146, 147, 505;
NACU, I, p. 785.

Jurisprudență.

1. Din combinațiunea art. 498 cu 502 rezultă că numai în caz de avulsiune proprietarul pământului răpit prin violența apei și lipit la malul altui proprietar, deși se poate recunoaște acel pământ, pierde dreptul de proprietate asupra lui, dacă nu l-a revendicat în termenul scurt de 1 an; iar în caz când o apă curgătoare își schimbă albia și-și formează alta prin cuprinsul terenului unui proprietar riveran, atunci acesta rămâne proprietar pe terenul aflat între noua albie și cea veche, întinzându-și chiar acea proprietate până la jumătatea acelei vechi albii, afară numai dacă dânsul va abandonà posesiunea și va pierde dreptul de revendicare prin o prescripție de 10, 20 sau 30 de ani, conform dreptului comun, pe câtă vreme legea nu prevede veri o prescripțiune particulară în această privire. (Cas. I. 369/92, Nov. 20 92, B. p. 980).

2. a) In caz de avulsiune bucata de pământ a unui proprietar, ruptă și alipită de alt pământ rămâne proprietatea celui a cui a fost pământul de la care s'a rupt, sub condiția însă de a fi reclamată în termen de un an de la încorporarea ei la fondul vecin.

b) Art. 498 c. civ., nu a mai reprodus paragraful ultim al art. 559 c. civ. fr., după care proprietarul deposedat prin violența apelor poate să exercite dreptul său de revendicare, chiar în urma expirării, termenului de un an, adică

[1]) Art. francez 559 corespunzător, continuă: *„après ce délai, il n'y sera plus recevable, à moins que le propriétaire du champ auquel la partie enlevée a été unie, n'eût pas encore pris possession de celle-ci“.*

în 30 ani dacă proprietarul fondului către care s'a alipit pământul răpit prin violență nu a pus încă stăpânire pe el. (Trib. Iași s. I. 6 Dec. 1920. Dreptul 3/921).

3. Incorporațiunea fiind unul din modurile prin care se dobândește proprietatea. bucata de pământ ruptă prin avulsiune, trece în proprietatea stăpânului fondului absorbant, dacă n'a fost revendicată în termen de un an.

Porțiunea de teren dislocată, cu tot ce conține pe ea, ca plantațiuni, construcțiuni, etc., revin fondului cu care s'au alipit, iar însușirea și vânzarea unor astfel de valori de către dobânditorul terenului, nu are elementele furtului, faptul fiind exclusiv de resortul instanțelor civile. (Jud. ocol. Herța Jud. Dorohoi, carte jud. 291/924; Jur. Gen. 1924. No. 1091, Curier Jud. 23/924).

Art. 499. — Insulele și prunturile cari se formează în albia fluviilor și a râurilor navigabile sau plutitoare, sunt ale Statului, dacă nu i se opune titlu sau prescripțiune. (Civ. 476, 500 urm., 1845; L. regimului apelor. (Mon. of. 137/924), Art. 5; Civ. Fr. 560).

Text. fr. Art. 560. — Les îles, îlots, attérissements, qui se forment dans le lit des fleuves ou des rivières navigables ou flotables, appartiennent à l'État, s'il n'y a titre ou prescription contraire.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 255; II, ed. 5-a, p. 389, 390;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 412;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 868;
DALLOZ, *Rép.* Propriété, 532; *Suppl.* Propriété, 251 urm.;
HUC, IV, 155;
LAURENT, VI, 303;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 703;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2720.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 208, 219, 369 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 909; IV, part. I, ed. 2-a, p. 661 n. 2; XI, p. 80); *Notă* sub. Cas. I, 2 Mai 1923. Pand. Rom. 1924-I-223;
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 786.

Jurisprudență.

1. A se vedeà *nota* No. 1 de sub art. 495 și nota 1 sub art. 501.

Art. 500. — Insulele și prunturile cari se formează în râurile nenavigabile și neplutitoare, sunt ale proprietarului țărmului pe care ele s'au format; dacă insula formată trece peste jumătatea râului, atunci fiecare proprietar riveran, are dreptul de proprietate asupra părței de insulă ce se întinde spre el, pornind dela jumătatea râului. (Civ. 476, 496, 499, 501, 502, 579—582; L. regimului apelor. (Mon. of. 137/924), Art. 5; Civ. Fr. 561).

Text. fr. Art. 561. — Les îles et attérissements qui se forment dans les rivières non navigables et non flottables, appartiennent aux propriétaires riverains du côté où l'île s'est formée: si l'île n'est pas formée d'un seul côté, elle appartient aux propriétaires riverains des deux côtés, a partir de la ligne qu'on suppose tracée au milieu de la rivière.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 255; II, ed. 5-a, p. 390;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 391, 413-415;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 868;
DALLOZ, *Rép.* Propriété, 545 urm.; *Suppl.* Propriété 254 urm.
DEMOLOMBE, X, 125, 127;
HUC, IV, 156;
LAURENT, VI, 304;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 703;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2720.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 208, 219, 369 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 786.

Art. 501. — Dacă un râu sau fluviu formându-şi un braţ nou, taie şi înconjoară pământul unui proprietar riveran, şi face prin acest chip o insulă, proprietarul nu pierde pământul ce s'a transformat în insulă, chiar dacă el s'a făcut de un fluviu sau de un râu navigabil sau plutitor. (Civ. 476, 499, 500; L. regimului apelor. (Mon. of. 137/924), Art. 5; Civ. Fr. 562).

Text. fr. Art. 562. — Si une rivière ou un fleuve, en se formant un bras nouveau, coupe, et embrasse le champ d'un propriétaire riverain, et en fait une île, ce propriétaire conserve la propriété de son champ, encore que l'île se soit formée dans un fleuve ou dans une rivière navigable ou flottable.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 416;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 868;
DALLOZ, *Rép.* Propriété, 537;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 703;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2720.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 208, 219, 369 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 786.

Jurisprudenţă.

1. Chestiunea de a se şti dacă un râu sau un fluviu, formându-şi un braţ nou, taie şi înconjoară pământul unui proprietar riveran şi face prin acest chip o insulă, care aparţine proprietarului riveran conform art. 501 c. c., sau dacă constitue o insulă sau prunt format în albia fluviului, care asemănat art. 499 acelaş cod, ar aparţine statului, constitue o chestiune de fapt, lăsată la judecata suverană a instanţelor de fond, care nu cade sub controlul Curţei de casaţiune. (Cas. I, 186/905, B. p. 531).

2. In conformitate cu art. 495 din c. civ., aluviunea, adică creşterile succesive şi pe nesimţite de pământ, care se fac la malurile râurilor, profită proprietarului riveran.

In speţă, reclamanta, Primăria comunei Gorgota, nu poate revendicà un teren în suprafaţă de 10 hectare, care s'ar fi format, după cum pretinde, numai în timp de 15 ani prin aluviune şi în care timp ar fi crescut pe acel teren o pădure ce s'a dat spre tăere.

Regula de drept care urmează a se aplicà în cazul de faţă e cea prevăzută la art. 501 din c. civ., în conformitate cu care, dacă un râu îşi formează un braţ nou, tăind şi înconjurând pământul unui proprietar riveran şi face prin acest chip o *insulă*, proprietarul nu pierde pământul ce s'a transformat în insulă.

Prin noţiunea de insulă urmează a se înţelege nu numai o întindere de pământ înconjurată de toate părţile de apă, adică în înţelesul strict geografic, dar chiar terenul care e înconjurat numai deoparte sau de mai multe

părţi cu apă, iar de alte părţi se învecineşte cu vechia albie a râului, care şi-a schimbat cursul. Deci, dacă râul Prahova, care constituind hotarul despărţitor dintre comunele Gorgota şi Puchenii-Moşneni, şi-a schimbat cursul când au venit apele mari şi a tăiat terenurile locuitorilor Puchenari, înglobându-le, în parte, la comuna Gorgota, acest fenomen natural nu autoriză pe primăria acestei din urmă comune, să revendice terenul intrat în circumscripţiunea sa administrativă, ci suprafaţa de pământ de 10 hectare, aşà ocolită de râu, urmează a se stăpânì ca şi în trecut de locuitorii Puchenari, astfel precum se dovedeşte de altfel, că aceştia au stăpânit întinderea de pământ aflată în litigiu încă de la data împroprietăririi lor, în anul 1864. (Trib. Prahova I, sent. civ. 400 din 7 Iunie 1923. Jur. Gen. 1923, No. 837).

Art. 502. — Dacă un fluviu sau un râu îşi face un nou curs părăsind vechia sa albie, această albie se împarte între proprietarii mărginari [1]). (L. regimului apelor. (Mon. of. 137/924), Art. 6; Civ. Fr. 563; Civ. It. 461).

Text. fr. Art. 563. — Si un fleuve ou une rivière navigable, flottable ou non, se forme un nouveau cours en abandonnant son ancien lit, les propriétaires des fonds nouvellement occupés prennent, à titre d'indemnité, l'ancien lit abandonné, chacun dans la proportion du terrain qui lui a été enlevé.

Text. Ital. Art. 461. — Se un fiume o torrente si forma un nuovo letto abbandonando l'antico, questo spetta ai proprietari confinanti alle due rive.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 417 urm.;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 32;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 867 urm. 984;
DALLOZ, *Rép.* Propriété, 599 urm.; *Suppl.* Propriété, 279 urm.;
MOURLON ed. 7-a, I, p. 703;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2719.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 367, 375 urm. (X, p. 603); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 149; *Nota* sub. Cas. I, 989 din 16 April 1924. Curier Jud. 29/924;
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 787 urm.

Jurisprudenţă.

1. Deşi legiuitorul, prin art. 502, urmând tradiţiunilor romane, unde vechia matcă erà atribuită proprietarilor mărginaşi, a inovat asupra art. 563 francez care acordă vechia matcă proprietarilor cotropiţi de noua matcă, totuşi acest articol, ca şi cele care-l preced, se ocupă numai de acţiunea firească şi naturală a apelor; el nu s'a ocupat şi nù a rezolvat şi chestiunea când această schimbare de curs e rezultatul unor lucrări de utilitate publică întreprinse de comună în interesul general expropriind cu mari cheltueli pe proprietarii pe unde a dat noul curs al apei. In acest caz, vechia albie nu poate fi atribuită de cât comunei care a întreprins lucrările, ca echivalent al cheltuelilor făcute cu exproprierile, şi aceasta în virtutea principiului că nimănui nu-i este permis a se înavuţì în paguba altuia. Pe de altă parte un râu declarat navigabil, încă de sub regulamentul organic, făcând parte din domeniul public, nu e susceptibil de un drept privat de proprietate, şi astfel vechea lui albie nu poate aparţine proprietarilor mărginaşi. (Trib. Ilfov, com. 27, Mai 5/86, Dr. 51/86).

2. Când un râu îşi schimbă cursul, albia părăsită a râului se împarte între proprietarii mărginaşi, fără a se distinge prin lege, dacă râul a fost navigabil sau plutitor, legiuitorul acordând matca veche mărginaşilor, fie în virtutea dreptului de accesiune, fie ca compensaţie a prejudiciului suferit de dânşii prin această schimbare a cursului apei. (Cas. I, 365/900. B. p. 1182).

3. Intrucât este constant că terenurile revendicate de recurent nu provin din aluviuni succesive şi pe nesimţite

[1]) Art. 502 c. civil Român este luat din codul civil Italian art. 461, suprimându-se partea finală:

adunate la malul proprietății sale; că, numai prin astuparea canalului mai sus și mai jos de proprietatea lui, insula Cetatea a Statului a devenit vecină cu proprietatea lui, așà că nu există și nici nu poate exista o violare a art. 488 și 489 c. c., — acest din urmă text vorbind de creșterile de pământ ce se depun pe malurile fluviilor și a râurilor prin aluviune.

Prin urmare, în speță, Curtea a făcut o dreaptă și judicioasă aplicațiune a art. 502 c. civ., care prevede cui se cuvine albia părăsită a unui râu, ce și-a schimbat cursul și cum trebue să se împartă între proprietarii mărginași albia secată. (Cas. I, dec. 989 din 16 Aprilie, 1924. Jur. Gen. 1924, No. 1480, Curier Jud. 29 924, Pand. Rom. 1924, III, 113).

4. A se vedeà: art. 498 cu nota 1.

Art. 503. — Orice animale sau sburătoare sălbatice [1]) trec în cuprinsul nostru, se fac ale noastre, pe cât timp rămân la noi, afară numai dacă asemenea trecere s'a ocazionat prin fraude sau prin artificie. (Civ. 468, 998, 1898; C. p. 309 § 1, 368; Civ. Fr. 564).

Text. fr. Art. 564. — Les pigeons, lapins, poissons, qui passent dans un autre colombier, garenne ou étang, appartiennent au propriétaire de ces objets, pourvu qu'ils n'y aient point été attirés par fraude et artifice.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, II, p. 247; II, ed. 5-a, p. 378;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 427;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 869;
Dalloz, *Rép.* Droit rural, 113 urm.; Propriété, 615 urm.; *Suppl.* Droit rural, 102 urm.; Propriété, 288 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, II, 399 bis, I;
Demolombe, X, 178;
Huc, IV, 159;
Laurent, VI, 311;
Marcadé, art. 564;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 704;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2575, 2718.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 380 urm.; (V, p. 561, n. 1).
Cantacuzino Matei, p. 125;
Nacu, I, p. 789.

Secțiunea II. — *Despre dreptul de accesiune relativ la lucrurile mișcătoare.*

Art. 504. — Dacă două lucruri a doui deosebiți stăpâni s'au unit împreună încât amândouă formează un singur tot, dară se pot despărțì și conservà fiecare în parte după despărțire, atunci totul format este al proprietarului lucrului care constitue partea principală, rămâind el dator a plătì celuilalt proprietar prețul lucrului ce a fost unit cu principalul. (Civ. 505 urm., 514; Civ. Fr. 566).

Text. fr. Art. 566. — Lorsque deux choses appartenant à différents maîtres, qui ont été unies de manière à former un tout, sont néanmoins séparables, en sorte que l'une puisse subsister sans l'autre, le tout appartient au maître de la chose qui forme la partie principale, à la charge de payer à l'autre la valeur de la chose qui a été unie.

---

1) Textul francez nu prevede animalele și păsările sălbatice, ci numai pe acele domestice.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 265; II, ed. 5-a, p. 403;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 429;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 871; II, p. 272;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, III, p. 122;
DEMOLOMBE, X, 187-189;
LAURENT, VI, 314;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 706;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 384 urm.; (VI, p. 815);
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 792.

Art. 505. — Este principal acela din două lucruri, pentru uzul sau pentru ornamentul, pentru complectarea cărui, a servit unirea celuilalt lucru. (Civ. 504, 506; Civ. Fr. 567).

Text. fr. Art. 567. — Est réputée partie principale celle à laquelle l'autre n'a été unie que pour l'usage, l'ornement ou le complément de la première.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 429;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 871;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 706;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 384 urm.; (VI, p. 815);
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 792.

Art. 506. — Când însă lucrul unit este mult mai de preţ decât lucrul principal, şi când el s'a unit fără ştirea proprietarului, acesta poate cere despărţirea şi restituirea lucrului unit, chiar dacă ar rezultà din despărţire oarecare vătămare lucrului către care el a fost unit. (Civ. 504 urm., 728; Civ. Fr. 568).

Text. fr. Art. 568. — Néanmoins, quand la chose unie est beaucoup plus précieuse que la chose principale, et quand elle a été employée à l'insu du propriétaire, celui-ci peut demander que la chose unie soit séparée pour lui être rendue, même quand il pourait en résulter quelque dégradation de la chose à laquelle elle a été jointe.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 429;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 871;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 404 bis;
MARCADÉ, II, 446;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 706;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 384 urm.; (VI, p. 815);
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 792, 793.

Art. 507. — Dacă din cele două lucruri unite pentru a formà un singur tot, nici unul nu poate fi privit ca accesoriu al celuilalt, atunci acela este considerat ca principal care va fi mai mare în valoare. Dacă valoarea ambelor lucruri ar fi mai tot aceeași, atunci lucrul cel mai mare în volum va fi considerat ca principal. (Civ. 504 urm., 511; Civ. Fr. 569).

Text. fr. Art. 569. — Si de deux choses unies pour former un seul tout, l'une ne peut point être regardée comme l'accessoire de l'autre, celle-là est réputée principale qui est la plus considérable en valeur, ou en volume, si les valeurs sont à peu près égales.

Doctrină străină.

Baudry et Chauveau, *Des biens*, 429;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 871;
Demante et Colmet de Santerre, II, 405 bis;
Demolombe, X, 193;
Marcadé, II, 447;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 706;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 384 urm.; (VI, p. 815);
Cantacuzino Matei, p. 147;
Nacu, I, p. 793.

Art. 508. — Dacă un meșter sau altcineva a întrebuințat materia care nu erà a sa și a făcut un lucru nou, atunci proprietarul materiei întrebuințate are dreptul de-a reclamà lucrul format din ea, plătind prețul muncii, atât când acel obiect ar puteà cât și când el n'ar puteà reveni în starea primitivă. (Civ. 509 urm., 514, 1478, 1686; Civ. Fr. 570).

Text. fr. Art. 570. — Si un artisan ou une personne quelconque a employé une matière qui ne lui appartenait pas, à former une chose d'une nouvelle espèce, soit que la matière puisse ou non reprendere sa première forme, celui qui en était le propriétaire a le droit de réclamer la chose qui en a été formée, en remboursant le prix de la main-d'œuvre.

Doctrină străină.

Baudry et Chauveau, *Des biens*, 429;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 872; II, p. 416, 780, 782;
Demante et Colmet de Santerre, II, 406;
Demogue, I, *Sources des Obligations*, III, p. 122;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 707;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 388 urm., 391, n. 1;
Cantacuzino Matei, p. 147;
Nacu, I, p. 794.

Art. 509. — Dacă însă manopera ar fi atât de importantă încât ar întrece cu mult valoarea materiei întrebuințate, atunci

munca lucrătorului va fi considerată ca parte principală, şi lucrătorul va aveà dreptul de a reţine lucrul format plătind proprietarului preţul materiei. (Civ. 508; Civ. Fr. 571).

Text. fr. Art. 571. — Si cependant la main-d'œuvre était tellement importante qu'elle surpassât de beaucoup la valeur de la matière employée, l'industrie serait alors réputée la partie principale, et l'ouvrier aurait le droit de retenir la chose travaillée, en remboursant le prix de la matière au propriétaire.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 429;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 872; II, p. 416;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 406;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, III, p. 122, 257;
DEMOLOMBE, X, 200 ter;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 707;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 388 urm., 391, n. 1; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 211;
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 795.

Art. 510. — Când cineva a întrebuinţat în parte materia care erà a sa, şi în parte materie străină, pentru a formà un lucru nou, fără ca nici o parte din materie să-şi fi pierdut cu totul fiinţa, si dacă acele materii nu se mai pot despărţì fără vătămare sau pagubă, atunci lucrul format se cuvine ambilor proprietari, celui dintâi în proporţiune cu materia ce erà a sa, şi celuilalt în proporţiune cu materia sa şi cu preţul muncei sale. (Civ. 511 urm., 728 urm., 1388 urm.; Civ. Fr. 572).

Text. fr. Art. 572. — Lorsqu'une personne a employé en partie la matière qui lui appartenait, et en partie celle qui ne lui appartenait pas, à former une chose d'une espèce nouvelle, sans que ni l'une ni l'autre des deux matières soit entièrement détruite, mais de manière qu'elles ne puissent pas se séparer sans inconvénient, la chose est commune aux deux propriétaires, en raison quant à l'un, de la matière qui lui appartenait; quant à l'autre, en raison à la fois et de la matière qui lui appartenait, et du prix de sa main-d'œuvre.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 429;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 872;
DEMOLOMBE, X, 201;
LAURENT, VI, 317;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 707 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, 388 urm., 391 n. 1;
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 794.

Art. 511. — Când un lucru s'a format din amestecarea mai

multor materii cu diferiți stăpâni din care nici una nu poate fi considerată ca materie principală, atunci proprietarul în neștiința cărui a urmat amestecarea, poate cere desfacerea lor, dacă ea este cu putință a se desface.

Dacă materiile amestecate nu se mai pot despărți fără vătămare, sau pagubă, atunci lucrul format se cuvine tutulor stăpânilor, fiecărui însă în proporțiune cu cătimea, calitatea și valoarea materiilor lui, întrebuințate la facerea acelui lucru. (Civ. 512 urm., 728 urm., 1388; Civ. Fr. 573).

Text. fr. Art. 573. — Lorsqu'une chose a été formée par le mélange de plusieurs matières appartenant à différents propriétaires, mais dont aucune ne peut être regardée comme la matière principale, si les matières peuvent être séparées, celui à l'insu duquel les matières ont été mélangées, peut en demander la division.

Si les matières ne peuvent plus être séparées sans inconvénient, ils en acquièrent en commun la propriété dans la proportion de la quantité, de la qualité et de la valeur des matières appartenant à chacun d'eux.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 429;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 871, 872;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 709;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 391 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 795.

Art. 512. — Dacă materia unui din proprietari ar covârși [1]) pe cealaltă materie prin valoare și cantitate, atunci proprietarul materiei mai cu preț va puteà cere lucrul format prin amestecare, plătind însă celuilalt proprietar prețul materiei sale. (Civ. 505 urm., 511; Civ. Fr. 574).

Text. fr. Art. 574. — Si la matière appartenant à l'un des propriétaires était de beaucoup supérieure à l'autre par la quantité et le prix, en ce cas le propriétaire de la matière supérieure en valeur pourrait réclamer la chose provenue du mélange, en remboursant à l'autre la valeur de sa matière.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 429;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 871;
DEMOGUE I, *Sources des Obligations*, III, p. 122, 257;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 709;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 391 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p 795.

---

1) Art. francez 574 corespunzător, se exprimă astfel: „*...était de beaucoup supérieure à l'autre...*".

Art. 513. — Când lucrul format rămâne comun între proprietarii materiilor din cari s'a format, atunci lucrul se va vinde prin licitaţiune şi preţul se va împărţi. (Civ. 510, 511, 728, 1388 urm.; Civ. Fr. 575).

Text. fr. Art. 575. — Lorsque la chose reste en commun entre les propriétaires des matières dont elle a été formée, elle doit être licitée au profit commun.

Doctrină străină.

Baudry et Chauveau, *Des biens*, 429;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 871;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 710;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 393 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 147;
Naco, I, p. 795.

Art. 514. — In toate cazurile în cari proprietarul materiei întrebuinţate fără ştirea lui la formarea unui lucru nou, este în drept de a reclamà lucrul format, el are şi voia de a cere în loc de lucrul format o materie de aceeaşi natură, cătime, greutate, mărime şi calitate, sau valoarea aceleiaşi materii. (Civ. 504, 508; Civ. Fr. 576).

Text. fr. Art. 576. — Dans tous les cas où le propriétaire dont la matière à été employée, à son insu, à former une chose d'une autre espèce, peut réclamer la propriété de cette chose, il a le choix de demander la restitution de sa matière en même nature, quantité, poids, mesure et bonté, ou sa valeur.

Doctrină străină.

Baudry et Chauveau, *Des biens*, 429;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 872;
Demolombe, X, 207;
Laurent, VI, 321;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 710;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 393 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 147;
Naco, I, p. 796.

Art. 515. — Vericari vor fi întrebuinţat materii străine fără ştirea proprietarului lor, vor puteà după împrejurări fi osândiţi şi la plată de daune-interese, şi aceasta fără prejudiciul urmăririlor prin canal extraordinar. (Civ. 506 urm., 1084; C. p. 306 urm.; Civ. Fr. 577).

Text. fr. Art. 577. — Ceux qui auront employé des matières appartenant à d'autres, et à leur insu, pourront aussi être condamnées à des dommages et intérêts, s'il y a lieu, sans préjudice des poursuites par voie extraordinaire, si le cas y échet.

Doctrină străină.

Baudry et Chauveau, *Des biens*, 429;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 872; II, p. 416;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 710;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 393 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 147;
Nacu, I, p. 796.

Art. 516. — Principiile regulelor de mai sus vor servì judecătorilor și în deciziunea cazurilor analoge ca cele precedente [1]). (Civ. 3, 504—515; Civ. Fr. 565).

Text. fr. Art. 565. — Le droit d'accession, quand il a pour objet deux choses mobilières appartenant à deux maîtres différents est entièrement subordonné aux principes de l'équité naturelle.

Les règles suivantes serviront d'exemple au juge pour se déterminer, dans les cas non prévus, suivant les circonstances particulières.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 396;
Cantacuzino Matei, p. 147;
Nacu, I, p. 596.

TITLUL III

Despre uzufruct, despre uz și despre abitațiune.

CAPITOLUL I

Despre uzufruct.

Art. 517. — Uzufructul este dreptul de a se bucurà cineva de lucrurile ce sunt proprietatea altuia, întocmai ca însuși proprietarul lor, însă cu îndatorire de a le conservà substanța. (Civ. 479, 480, 518 urm., 526 urm., 540, 1242; Civ. Fr. 578).

Text. fr. Art. 578. — L'usufruit est le droit de jouir des choses dont un autre a la propriété, comme le propriétaire lui-même, mais à la charge d'en conserver la substance.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, II, 464-466, 498; II, ed. 5-a, p. 660, 662, 700; VI, p. 512, 513;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 439, 448 urm.;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 103, 456, 791 urm., 834;
Dalloz, *Rép.* Usufruit, 50 urm.; *Suppl.* Usufruit, 5 urm.;
Demolombe, X, 442 urm.; XV, 489, 490;
Huc, IV, 164;
Laurent, VI, 368, 481 urm.; 525 urm.;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 710 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2747, 2777, 2818.

---

1) Dispozițiunile art. 516 Cod. civil român, nu există în Codul civil francez însă este Art. 565 c. civ. fr. care are dispozițiuni asemănătoare.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 398 urm., 401, 492, nota, 563; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 258, n. 2); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 226;
CANTACUZINO MATEI, p. 160;
NACU, I, p. 801; II, p. 620;
THEODORESCU VALAHU C. I., *Notă* sub. Trib. Constanța s. I, 361 din 23 Oct. 923. Justiția Dobrogei 10/1923.

Jurisprudență.

1. Textele de lege cuprinse în art. 517 și urm. din codul civil, sunt privitoare numai la uzufructul convențional intervenit între majori capabili de a dispune de avutul lor, nu și la uzufructul prevăzut de art. 285 codul civil, care dispune că soțul vinovat își păstrează uzufructul asupra averei trecută în favoarea copiilor, cărora le rămâne numai nuda proprietate.

Astfel, treimea acordată copiilor devine inalienabilă și părintele nu mai poate dispune de acest fond al cărui uzufructuar este. (Trib. Putna. *Dr.* 61 909. p. 486).

2. In conformitate cu art. 517 c. civ., uzufructuarul are dreptul a se bucură de lucrurile ce-i sunt date în folosință întocmai ca și proprietarul, cu singura îndatorire de a conservà substanța.

Intârzierea de a da cauțiunea nu ridică uzufructuarului dreptul de a se folosì de fructele ce i se cuvin din momentul de când s'a deschis uzufructul. (Trib. Constanța s. I. 361 din 22 Oct. 1923. Justiția Dobrogei 10 923. Pand. Rom. 1924, III, 65).

3. A se vedeà: art. 520 cu nota 1.

Art. 518. — Uzufructul se stabilește prin lege sau prin voința omului. (Civ. 338, 805, 844, 1242, 1890, 1895; Pr. civ. 722; L. Timb. 20 § 5, 21 § 5, 44 § 2, 61—b, c.; Civ. Fr. 579.

Text. fr. Art. 579. — L'usufruit est établi par la loi, ou par la volonté de l'homme.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 466-469; II, ed. 5-a, p. 657, 658, 663-667; VII, 368;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 444, 445, 456-459, 461, 471;
BAUDRY ET WAHL, *Successions* III, 2475;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 189;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 800, 849;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 75 urm.; *Suppl.* Usufruit, 23 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 418, IV, V; 418 bis, II;
DEMOLOMBE, X, 232, 241, 246 urm., 248; XX, 481;
HUC, IV, 169;
LAURENT, VI, 337-339 urm., 354, 456; XII, 446 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 718, 719;
PANDECTES FR., *Usufruit*, 61, 173 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2751;
SIREY, *Usufruit*, 102;
THIRY, I, 725, 726.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 406 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 161;
NACU, I, p. 803.

Jurisprudență.

1. Pentru constituirea dreptului de uzufruct constatarea judecătorilor fondului că intenția părților a fost să constitue un drept de uzufruct, este decisivă, afară dacă cuprinsul însuși al actului ar contrazice în mod formal aceasta, sau dacă instanța de fond a considerat în mod eronat elementele constitutive pentru determinarea naturei dreptului. (Cas. II. 118/901. B. p. 854).

Art. 519. — Uzufructul se poate stabilì sau pur, sau cu termen, sau cu condițiune. (Civ. 1004 urm., 1017, 1019, 1022 urm.; Civ. Fr. 580).

Text. fr. Art. 580. — L'usufruit peut être établi, ou purement, ou à certain jour, ou à condition.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, II, ed. 5-a, p. 664;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 471, 473;
Dalloz, *Rép.* Usufruit, 109 urm.; *Suppl.* Usufruit, 46 urm.;
Demolombe, X, 255;
Laurent, VI, 359, 361;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 720.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 412 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 161;
Nacu, I, p. 802.

Art. 520. — Uzufructul se poate stabili pe tot felul de bunuri mobili și imobili. (Civ. 462 urm., 471, 472 urm., 526 urm., Civ. Fr. 581).

Text. fr. Art. 581. — Il peut être établi sur toute espèce de biens meubles ou immeubles.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, II, p. 465; II, ed. 5-a, p. 661;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 478 urm.;
Dalloz, *Rép.* Usufruit, 126 urm.; *Suppl.* Usufruit, 50 urm.;
Demolombe, X, 261 bis, 262, 306, 397;
Laurent, VI, 325 urm.;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 720;
Planiol, I, ed. 3, No. 2748 urm.;

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 414 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 161;
Nacu, I, p. 802.

Jurisprudență.

1. Donațiunea unei sume fixe de bani, ce are a se prelua numai din venitul anual al unei moșii, sub condițiune de a nu puteà fi urmărită și cu dreptul pentru donatar de a exercità în virtutea acestui drept real constituit și concedat prin act, drepturile politice, plătind însuși fonciera și celelalte dări către Stat, în analogie cu cuantumul sumei dăruite, constitue un uzufruct, iar nu o rentă viageră. (Apel Buc. I, C. Jud. 18/902).

2. Conform art. 520 din Cod. civil, uzufructul putându-se constitui pe tot felul de lucruri mobile și imobile, clauza de nesezibilitate, conținută în actul de donație nu poate aveà nici un efect și prin urmare uzufructul anual dăruit poate fi proprit de creditorii donatarului. (Apel Buc. I, C. Jud. 18/902).

Secțiunea I. — *Despre drepturile uzufructuarului.*

Art. 521. — Uzufructuarul are drept de a se bucurà de tot felul de fructe ce poate produce obiectul asupra cărui are uzufruct fie naturale, fie industriale, fie civile. (Civ. 517, 521, 522 urm., 1292; Civ. Fr. 582).

Text. fr. Art. 582. — L'usufruitier a le droit de jouir de toute espèce de fruits, soit naturels, soit industriels, soit civils, que peut produire l'objet dont il a l'usufruit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 479; II, ed 5-a, p. 680, 684;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 456, 485, 592;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 801, 810;
DEMOLOMBE, X, 266, 280, 281;
HUC, IV, 175, 195;
LAURENT, VI, 362;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 720;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2778-2789.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 164;
NACU, I. p. 805 urm.

Jurisprudenţă.

1. Legiuirea Caragea nu împiedică ca pădurea de pe o proprietate să fie privită, când este supusă unei tăeri periodice, ca uzufruct al acelei proprietăţi, şi dar, în drept e uzufructuarul a se folosì în această calitate de preţul ei. (Cas. I, 489/901. B. p. 1634).

2. Bărbatul, pe timpul cât a durat căsătoria n'are dreptul decât la valoarea cupoanelor obligaţiunilor ce s'au emis în baza legei rurale din 1864; aceste obligaţiuni însă, cari nu sunt decât echivalentul pierderei ce proprietarul fondului are să sufere pentru totdeauna pentru desfiinţarea clăcei, dijmei şi altor sarcini, aparţin proprietarului, în speţă soţiei. (Cas. I, 489/901. B. p. 1634).

3. Uzufructuarul are dreptul de a se bucurà de fructele naturale, industriale şi civile ale obiectului dat în uzufruct, putându-l chiar arendà, însă numai în limitele în care bărbatul poate arendà averea dotală a soţiei sale adică: arendarea nu poate fi făcută de cât pe un termen maximum de cinci ani, pentru a fi obligatorie. (Trib. Tecuci, C. Jud. 63/903).

4. a) Uzufructul fiind un drept real asupra lucrului, acţiunea pentru respectarea acestui drept şi pentru determinarea lui, poate fi pornită direct de titularul uzufructului, în conformitate cu titlul ce i-l conferă; obligaţiunea impusă de art. 554 c. civ., uzufructuarului, de a denunţà uzurpaţiunile, sub pedeapsă de a răspunde personal de toate pagubele ce ar decurge pentru proprietar din acea nedenunţare, nu priveşte decât raporturile dintre proprietar şi uzufructuar, fără a se puteà deduce din acea obligaţiune că acţiunea pentru respectarea uzufructului, în toată întinderea lui, deci şi pentru determinarea obiectului supus uzufructului, nu poate fi purtată de titularul acestui drept, fără a fi introdus în cauză şi nudul proprietar.

Prin urmare, Curtea de apel nu a violat art. 521, 536 şi 540 c. civ., când a decis că acţiunea pentru a i se lăsà în folosinţă casele supuse uzufructului, poate fi intentată de uzufructuar, fără a introduce în cauză pe nudul proprietar.

b) Instanţa de fond este în drept să se întemeieze pe acte autentice şi pe raportul expertului şi să le interpreteze, spre a-şi formà convingerea dacă dreptul de uzufruct, constituit prin acele acte, se întinde şi asupra imobilului în litigiu, iar decizia instanţii de fond nu poate fi supusă cenzurei Curţii de Casaţie, dacă nu se denaturează nici o dispoziţie clară şi categorică din acele acte. (Cas. I, No. 591, 1915; Jur. Rom. 1916, p. 22).

5. A se vedeà: art. 517 cu nota 2.

Art. 522. — Fructele naturale sunt acelea ce pământul produce dela sine; producţiunea şi prăsila (sporul animalelor) sunt asemenea fructe naturale. Fructele industriale ale unui fond sunt acelea ce se dobândesc prin cultură. (Civ. 483 urm., 524, 529—533, 537, 538; Civ. Fr. 583).

Text. fr. Art. 583. — Les fruits naturels sont ceux qui sont le produit spontané de la terre. Le produit et le croît des animaux sont aussi des fruits naturels.

Les fruits industriels d'un fonds sont ceux qu'on obtient par la culture.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, § 192, p. 289;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 290, p. 205; 491, p. 320, 492, 493, 511 urm., 517;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 802
DALLOZ, *Suppl.* Usufruit, 112;
DEMOLOMBE, IX, 581, 582; X, 273, 274;
LAURENT, VI, 199, 200, 395;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 721;
PLANIOL, I, ed. 3, No. 2778-2789;
SYREY, *Usufruit*, 122, 152;
THIRY, I, 694.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 284 urm.; (X, p. 268);
CANTACUZINO MATEI, p. 164;
NACU, I, p. 756.

Jurisprudenţă.

O pădure pe cât timp nu este pusă în exploatare se consideră ca fond, iar nu ca venit. (Apel Focşani, II, 177. Dec. 10/84, *Dr.* 13/85).

Art. 523. — Fructele civile sunt chiriele caselor, dobânzile sumelor exigibile, venitul rentelor; arendele intră în clasa fructelor civile. (Civ. 525, 527, 1088, 1411, 1587, 1649, 1907; Civ. Fr. 584).

Text. fr. Art. 584. — Les fruits civils sont les loyers des maisons les intérêts des sommes exigibles, les arrérages des rentes.
Les prix des baux à ferme sont aussi rangés dans la classe des fruits civils.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, § 192, p. 289:
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 290, p. 205; 491, p. 320, 492, 493, 511 urm., 517;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 802;
DALLOZ, *Suppl.* Usufruit, 112;
DEMOLOMBE, IX, 581, 582; X, 273, 274;
LAURENT, VI, 199, 200, 395;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 721;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2778-2789;
SIREY, *Usufruit*, 122, 152;
THIRY, I, 694.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 284 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 625 urm., 915; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 606; XI, p. 206, n. 2, 424);
CANTACUZINO MATEI, p. 164;
NACU, I, p. 756, 808.

Jurisprudenţă.

1. Din cuprinsul dispoziţiunilor art. 474, 523, 550, 776, 1892 şi 1907 c. civil rezultă că legiuitorul a consacrat în codicele român renta perpetuă cu acelaşi caracter personal mobiliar şi prin esenţă rescumpărabilă ca şi în legislaţiunea franceză şi italiană, care i-a servit ca model, iar din faptul eliminărei art. 530 şi 1909-1911 din codul Napoleon, nu poate rezultà intenţia legiuitorului român de a schimbà acest caracter al rentei perpetue, de oarece alte texte de lege evidenţiază că şi în legislaţia română renta perpetuă poate fi rescumpărată, astfel art. 776 c. civ., care vorbind de împărţeala imobilului ipotecat pentru garantarea unei rente, şi autorizând rescumpărarea acestei rente pentru înlesnirea împărţelei, înţelege a vorbì de o rentă perpetuă. (Cas. 641 bis. I, 6 Nov. 1913, B. p. 1962. Jur. Rom. 1914. p. 65, Curier Jud. 1914, p. 55).

Art. 524. — Fructele naturale și industriale neculese în momentul când se deschide dreptul de uzufruct, sunt ale uzufructuarului. Acelea ce se găsesc în aceeași stare când se sfârșește dreptul de uzufruct, sunt ale proprietarului, fără de a puteà pretinde unul dela altul despăgubire de cheltuelele urmate pentru arături și semănături. Drepturile *colonului parțiar* [1]) ce vor fi existat la începutul, sau la finele uzufructului, nu pot fi vătămate de dispozițiunea precedentă. (Civ. 484, 522, 529, 534, 1280, 1441; Civ. Fr. 585).

Text. fr. Art. 585. — Les fruits naturels et industriels, pendants par branches ou par racines au moment où l'usufruit est ouvert, appartiennent à l'usufruitier.

Ceux qui sont dans le même état au moment où finit l'usufruit, appartiennent au propriétaire, sans récompense de part ni d'autre des labours et des semences, mais aussi sans préjudice de la portion des fruits qui pourrait être acquise au colon partiaire, s'il en existait un au commencement ou à la cessation de l'usufruit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 479, 480; II, ed. 5-a, p. 681, 682;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 494, 495 urm., 497, 503;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 802 urm., 804, 806, 808; II, p. 500; ed. 1-a, III, p. 285, 342;
DEMOLOMBE, X, 368 urm., 369, 373;
LAURENT, VI, 356 urm., 383 urm., 391, 393;
MARCADÉ, art. 585;
MOURLON, ed. 7-a I, p. 723 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2789.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 290, 422 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 625 urm.; 915; IV, part II, ed. 2-a, p. 212; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 304, 305 t. și n. 4, 306 nota, 607, 608 t. și n. 1, 611, 612, 617);
CANTACUZINO MATEI, p. 164, 727;
NACU, I, p. 806 urm.

Art. 525. — Fructele civile se socotesc dobândite zi cu zi, și se cuvin uzufructuarului în proporțiune cu durata uzufructului său. Această regulă se aplică la arenzi [2]) și la chiriele caselor și la alte fructe civile. (Civ. 523, 527, 1088, 1280, 1411, 1587, 1619; Civ. Fr. 586).

Text. fr. Art. 586. — Les fruits civils sont réputés s'acquérir jour par jour, et appartiennent à l'usufruitier, à proportion de la durée de son usufruit. Cette règle s'applique aux prix des baux à ferme, comme aux loyers des maisons et aux autres fruits civils.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 186, 187, 481; II, ed. 5-a, p. 289, 290, 683, 684;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 514, 517, 593;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 802 urm., 930; ed. 1-a, III, p. 95, 285, 342;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 50 urm., 144 urm.; *Suppl.* Usufruit, 5 urm., 56 urm.;
DEMOLOMBE, IX, 576; X, 280, 377 urm.;

---

1) A se vedeà nota sub textul art. 468 cod civ. cu privire la colonii parțiari.
2) Din eroare în textul edițiunei oficiale lipsește vorba: „*ca*", corespunzătoare lui: „*comme*" din art. francez respectiv.

HUC, IV, 181;
LAURENT, VI, 390 urm, 394 urm., 402;
MOURLON ed. 7-a, I, p. 726, 727;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2786.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 290, 302, 428 urm., 467 n. 3; (III, part. II, ed. 2-a, p. 625 urm., 915; IV, part. II, ed. 2-a, p. 212; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 305 t. și n. 4, 493 nota, 606, 612);
CANTACUZINO MATEI, p. 164;
NACU, I, p. 807 urm.

Jurisprudență.

1. Deși în principiu arenda e un fruct civil ce se percepe zi cu zi, e știut însă ca după un uz constant câștiurile aparțin în întregime proprietarilor existenți la epoca exigibilității câștiurilor. (Apel Iași, II, 149, Oct. 27/89, *Dr.* 18/90).

2. Regula stabilită de art. 525 codul civil, după care fructele civile se socotesc dobândite zi cu zi și se cuvin uzufructuarului, în proporțiune cu durata uzufructului său, se aplică atât la arenzi și chiriile caselor cât și la fructele civile. (Cas. I, 14 Ianuarie 1908, B. p. 9).

3. Art. 525 c. civ., care dispune că arenzile constituind niște fructe civile se dobândesc zi cu zi de către uzufructuar, nu a făcut altceva decât să reguleze doar raporturile dintre uzufructuar și nudul proprietar, moștenitorii uzufructului rămânând datori, față de nudul proprietar, pentru fructele încasate mai mult de uzufructuar.

De aci rezultă că arendașul care a plătit la termen arenda uzufructuarei, astfel cum s'a prevăzut prin contract, nu poate fi apucat a plăti a doua oară aceeaș arendă, nudului proprietar — dacă, în năuntrul termenului pe care s'a achitat arenda, uzufructuara a încetat din viață, de oarece arendașul a făcut o plată legală — iar nudului proprietar îi rămâne să ceară dela moștenitorii uzufructuarei, fructele încasate de aceasta pe zilele următoare încetării din vieață. (Cas. III, decizia No. 124, din 16 Aprilie 1914; Jurispr. Rom. 1914, p. 323. Curier Jud. 39/914).

Art. 526. — Dacă uzufructul cuprinde lucruri cu cari nu se poate cineva servì fără a le consumà, precum bani, grâne, băuturi, uzufructul are dreptul de a dispune de ele, însă cu îndatorire de a le înapoià în aceeași cantitate, calitate și valoare, sau prețul la sfârșitul uzufructului. (Civ. 521, 557 urm., 1576, 1584, 1585; Civ. Fr. 587).

Text. fr. Art. 587. — Si l'usufruit comprend des choses dont on ne peut faire usage sans les consommer, comme l'argent, les grains, les liqueurs, l'usufruitier a le droit de s'en servir, mais à la charge d'en rendre de pareille quantité, qualité et valeur, ou leur estimation, à la fin l'usufruit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 525-529; II, ed. 5-a, p. 738-743;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 574 urm., 577, 579, 583;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 685, 797, 827; ed. 1-a, III, p. 72, 124, 155, 273, 276, 283, 354;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 189 urm.; *Suppl.* Usufruit, 81 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 426; 426 bis; 426 bis, I;
DEMOLOMBE, X, 291, 294, 307;
HUC, IV, 182, 183;
LAURENT, VI, 408-410, 420, 422, 423;
MARCADÉ, art. 587;
MOURLON, ed. 7-a, I, p 728 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2808-2864.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 401, n. 2, 430 urm., 482, 496, 522, 533, 555, 558, 562 n. 2, 567, 574 n. 3, 579; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 573, 574, 652, 666 n. 3, 674; VIII,

part. I, ed. 2-a, p. 260, 263, 569 n. 2; IX, p. 527 n. 3); *Nota* sub. Trib. Tours (Indre et Loire), 4 Oct. 922. Jurispr. Gen. 21/1924. No. 1240;
CANTACUZINO MATEI, p. 161, 165;
GEORGEAN N., *Notă* sub. Trib. Dorohoi 3526 din 28 April 1921. Jurispr. Gen. 24/923. No. 1698;
NACU, I, p. 817.

Jurisprudenţă.

1. Dreptul de control şi supraveghere al tribunalului asupra administraţiunei tutorilor, cum şi datoria ce are să aprecieze în fiecare caz particular dacă actul pentru îndeplinirea căruia tutorul cere aprobarea tribunalului, este sau nu în interesul minorului, se aplică şi în cazul când tutela este a mamei sau a tatălui, căci aceştia deşi pot dispune de banii minorilor, ca uzufructuari legali, sunt însă ţinuţi a-i înapoià la sfârşitul uzufructului. (Cas. I, No. 424, 1915; Jurispr. Rom. 33/915, p. 514; Dreptul 1915, p. 524. Curier Jud. 1915 p. 586, No. 71).

2. Deşi uzufructuarul este în drept a se folosì de lucrurile altuia ca şi proprietarul, însă el are îndatorirea de a le conservà substanţa, şi atunci când uzufructul cuprinde bani, cum e în speţă, are îndatorirea de a le înapoià în aceeaşi cantitate, calitate şi valoare (art. 517 şi 526 c. c.), dela care îndatorire nu se poate abate decât cu consimţimântul nudului proprietar.

In speţă, cursul efectelor care se cere a înlocuì numerarul consemnat fiind variabil, nu se poate precizà dacă la sfârşitul uzufructului va aveà o valoare egală cu numerarul şi neexistând nici consimţimântul nuzilor proprietari, cererea urmează a fi respinsă. (Trib. Dolj s. II. Jurnal 10470 din 10 Oct. 923, Jur. Gen. 1923, No. 1700).

3. A se vedeà: art. 338 cu notele 5, 14; art. 343 cu nota 12; art. 517 cu nota 1.

Art. 527. — Uzufructul unei rente pe viaţă dă uzufructuarului său, dreptul de a percepe veniturile, fără de a fi obligat la nici un fel de restituţiune. (Civ. 521, 523, 1266, 1276 urm., 1639 urm.; Civ. Fr. 588).

Text. fr. Art. 588. — L'usufruit d'une rente viagère donne aussi à l'usufruitier, pendant la durée de son usufruit, le droit d'en percevoir les arrérages, sans être tenu à aucune restitution.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 482, 483; II, ed. 5-a, p. 685, 686;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 598, 600, 602;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 811; ed. 1-a, III, p. 283;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 235 urm., 456 urm.; *Suppl.* Usufruit, 126 urm., 216 urm.;
DEMOLOMBE, X, 329, 330, 330 bis;
LAURENT, VI, 379, 425;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 732;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2783.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 446 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 181 n. 1, 587; X, p. 94);
CANTACUZINO MATEI, p. 164;
NACU, I, p. 811.

Art. 528. — Dacă uzufructul cuprinde lucruri cari, fără a se consumà îndată, se strică după vreme prin întrebuinţarea lor, precum rufele, mobilele casei, uzufructuarul are dreptul d'a se slujì cu dânsele pentru întrebuinţarea la care ele sunt destinate, şi nu este obligat de a le înapoià la sfârşitul uzufructului, decât în starea ce se vor aflà, însă nestricate din dol sau culpă. (Civ. 397, 534, 571, 998, 1274; Civ. Fr. 589).

Text. fr. Art. 589. — Si l'usufruit comprend des choses qui, sans se consommer de suite, se détériorent peu à peu par l'usage, comme du linge, des meubles meublants, l'usufruitier a le droit de s'en servir pour l'usage auquel elles sont destinées, et n'est obligé de les rendre, à la fin de l'usufruit, que dans l'état où elles se trouvent, non détériorées par son dol ou par sa faute.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 481, 489, 490; II, ed. 5-a, p. 683, 694;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 537, 595;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 800, 828; ed. 1-a, III, p. 283;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 196 urm.; *Suppl.* Usufruit, 84 urm.;
DEMOLOMBE, X, 298-300, 302 bis;
LAURENT, VI, 405, 470 urm.;
MARCADÉ, art. 589, 595, n. 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 732;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2867.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 434 urm., 482, 503; (II, ed. 2-a, p. 518, 701; IV. part. I, ed. 2-a, p. 399); *Notă* sub. Trib. Tours (Indre et Loire) 4 Oct. 1922. Jurispr, Gen. 21/1924, No. 1240;
CANTACUZINO MATEI, p. 165;
NACU, I, p. 810.

Art. 529. — Dacă uzufructul cuprinde păduri destinate de proprietarul lor la tăieri periodice, uzufructuarul este dator a păstrà ordinea și cătățimea tăierei în conformitate cu regulile stabilite de proprietar, sau cu uzul locului, fără a puteà pretinde vreo despăgubire nici uzufructuarul, nici moștenitorii săi, pentru părțile lăsate netăiate în timpul uzufructului său.

Arborii cari se pot scoate dintr'un seminariu [1]) de pomi fără degradațiunea acestui, nu vor face parte din uzufruct, decât cu îndatorire, pentru uzufructuar, de a se conformà obiceiului local în privirea înlocuirei lor. (Civ. 530, 533, 534, 1280; Civ. Fr. 590).

Text. fr. Art. 590. — Si l'usufruit comprend des bois taillis, l'usufruitier est tenu d'observer l'ordre et la quotité des coupes, conformément à l'aménagement ou à l'usage constant des propriétaires; sans indemnité tutefois en faveur de l'usufruitier ou de ses héritiers, pour les coupes ordinaires, soit de taillis, soit de baliveaux, soit de futaie, qu'il n'aurait pas faites pendant sa jouissance.

Les arbres qu'on peut tirer d'une pépinière sans la dégrader, ne font aussi partie de l'usufruit qu'à la charge pour l'usufruitier de se conformer aux usages des lieux pour le remplacement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 483, 484; II, ed. 5-a, p. 686, 687;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 605-607, 610, 619;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 456, 807, 809; ed. 1-a, III, p. 283, 285;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 266 urm., 312 urm.; *Suppl.* Usufruit, 132 urm.;
DEMOLOMBE, 390, urm., 396-398, 402, 419 urm.;
LAURENT, VI, 431, 432, 438, 439, 442;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 734 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2791-2793, 2819.

---

1) Adică: „*pepinieră*".

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416 n. 1, 451 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 307);
CANTACUZINO MATEI, p. 164, 727;
NACU, I, p. 812.

Jurisprudenţă.

1. După art. 529, 530 şi 531, uzufructuarul nu poate dispune, după voinţă, tăerea sau exproprierea pădurilor, de cât în conformitate cu ordinea stabilită de proprietar, dacă pădurea este din cele supuse la tăeri periodice (art. 529 şi 530), iar în privinţa pădurilor înalte, uzufructuarul nu se poate atinge de dânsele de cât în modul excepţional prevăzut de art. 531, adică pentru reparaţiunile mari constatate legalmente. (Apel Buc. I, 221, Noem. 24/84, Dr. 9/85).

2. Din combinarea art. 529, 530 şi 531 c. civ., rezultă că aceeace dă arborilor dintr'o pădure caracterul de fruct este pe deoparte destinaţiunea dată de proprietar iar pe de alta periodicitatea tăerilor.

Prin urmare, dacă acesta este criteriul legal, iar nu esenţa şi natura arborilor şi dacă instanţa de fond constată că pădurea în litigiu a fost destinată exploatărei în scop de a produce venituri periodice, cererea reclamantului de a dovedì că arborii sunt de esenţă stejari cari servesc ca lemn de construcţie, poate să fie respinsă de instanţa de fond pe motiv că o asemenea probă nu duce la concluzia reclamantului că uzufructuarul exploatând pădurea a trecut peste drepturile ce-i dă legea şi că deci ar trebuì să fie obligat să înceteze exploatarea. (Cas. I, decizia No. 393, din 12 Iunie 1915; Jurispr. Rom., 1915, p. 584).

Art. 530. — Uzufructuarul se mai bucură, conformându-se cu epocile şi uzul vechiu al proprietarului, de părţile de păduri înalte cari au fost puse în tăiere regulată, sau că aceste tăieri se fac periodice pe o întindere de pământ determinată, sau că se fac numai d'o cătime oarecare de arbori aleşi pe toată suprafaţa domeniului. (Civ. 529, 531 urm.; Civ. Fr. 591).

Text. fr. Art. 591. — L'usufruitier profite encore, toujours en se conformant aux époques et à l'usage des anciens propriétaires, des parties de bois de haute futaie qui ont été mises en coupes réglées, soit que ces coupes se fassent périodiquement sur une certaine étendue de terrain, soit qu'elles se fassent d'une certaine quantité d'arbres pris indistinctement sur toute la surface du domaine.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 612 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 455, 807; ed. 1-a, III, p. 283;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 287 urm.; *Suppl.* Usufruit, 134;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 734;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2791-2793, 2819.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416 n. 1, 451 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 307);
CANTACUZINO MATEI, p. 164;
NACU, I, p. 813.

Jurisprudenţă.

1. Din combinarea art. 529, 530 şi 531 c. civ., rezultă că aceeace dă arborilor dintr'o pădure caracterul de fruct, este pe deoparte destinaţiunea dată de proprietar iar pe de alta periodicitatea tăerilor.

Prin urmare, dacă acesta este criteriul legal, iar nu esenţa şi natura arborilor şi dacă instanţa de fond constată că pădurea în litigiu a fost destinată exploatărei în scop de a produce venituri periodice, cererea reclamantului de a dovedì că arborii sunt de esenţă stejari cari servesc ca lemn de construcţie, poate să fie respinsă de instanţa de fond pe motiv că o asemenea probă nu duce la concluzia reclamantului că uzufructuarul exploatând

pădurea a trecut peste drepturile ce-i dă legea şi că deci ar trebuì să fie obligat să înceteze exploatarea. (Cas. I, No. 393, 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 584).

2. A se vedeà: art. 529 cu nota 1.

Art. 531. — In toate celelalte cazuri, uzufructuarul nu se poate atinge de arborii înalţi; va puteà însă întrebuinţà, spre a face reparaţiunile la care este obligat, arborii desrădăcinaţi sau sfărâmaţi din accidente; poate chiar a tăià pentru acest sfârşit arborii trebuincioşi cu îndatorire însă a constatà în fiinţa proprietarului această trebuinţă. (Civ. 529 urm., 533; Civ. Fr. 592).

Text. fr. Art. 592. — Dans tous les autre cas, l'usufruitier ne peut toucher aux arbres de haute futaie; il peut seulement employer, pour faire les réparations dont il est tenu, les arbres arrachés ou brisés par accident; il peut même, pour cet objet, en faire abattre s'il est nécessaire, mais à la charge d'en faire constater la nécessité avec le propriétaire.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 484, 485; II, ed. 5-a, p. 687, 688;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 613, 616, 617, 619;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 808; ed. 1-a, III, p. 283;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 287 urm.; *Suppl.* Usufruit, 134 urm.;
DEMOLOMBE, X, 409, 410, 410 bis, 413;
HUC, IV, 192;
LAURENT, VI, 434-437, 440 urm., 443, 445;
MURLON, ed. 7-a, I, p. 734 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2791-2793, 2819.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416 n. 1, 451 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 164;
NACU I, p. 813.

Jurisprudenţă.

1. Din combinarea art. 529, 530 şi 531 c. civ., rezultă că aceeace dă arborilor dintr'o pădure caracterul de fruct, este pe deoparte destinaţiunea dată de proprietar iar pe de alta periodicitatea tăerilor.

Prin urmare, dacă acesta este criteriul legal, iar nu esenţa şi natura arborilor şi dacă instanţa de fond constată că pădurea în litigiu a fost destinată exploatărei în scop de a produce venituri periodice, cererea reclamantului de a doveđì că arborii sunt de esenţă stejari cari servesc ca lemn de construcţie, poate să fie respinsă de instanţa de fond pe motiv că o asemenea probă nu duce la concluzia reclamantului că uzufructuarul exploatând pădurea a trecut peste drepturile ce-i dă legea şi că deci ar trebuì să fie obligat să înceteze exploatarea. (Cas. I, No. 393, 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 584).

2. A se vedeà: art. 529 cu nota 1.

Art. 532. — Uzufructuarul poate lua din păduri araci pentru vii, poate asemenea lua de pe pomi producte anuale sau periodice, însă toate acestea după obiceiul locului şi al proprietarului. (Civ. 529; Civ. Fr. 593).

Text. fr. Art. 593. — Il peut prendre, dans les bois, des échalas pour les vignes; il peut aussi prendre, sur les arbres, des produits annuels ou périodiques; le tout suivant l'usage du pays ou la coutume des propriétaires.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 485; II, ed. 5-a, p. 688;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 621;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 808; ed. 1-a, III, p. 283;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 308 urm.;
DEMOLOMBE, X, 411, 416;
LAURENT, VI, 444;
MURLON, ed. 7-a, I, p. 734 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2791-2793, 2819.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part I, ed. 2-a, p. 416 n. 1, 451 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 308);
CANTACUZINO MATEI, p. 164;
NACU, I, p. 814.

Art. 533. — Pomii roditori cari se usucă și chiar acei ce sunt desrădăcinați sau dărâmați din accidente, se cuvin uzufructuarului cu îndatorire de a-i înlocui prin alții. (Civ. 531, 541; Civ. Fr. 594).

Text. fr. Art. 594. — Les arbres fruitiers qui meurent, ceux même qui sont arrachés ou brisés par accident, appartiennent à l'usufruitier, à la charge de les remplacer par d'autres.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 485; II, ed. 5-a, p, 689;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 623, 624;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 456, 809; ed. 1-a, III, p. 283;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit 315 urm.; *Suppl.* Usufruit. 142;
DEMOLOMBE. X, 424, 425;
HUC, IV, 192;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 734 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2791-2793, 2819.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416 n. 1, 451 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 308);
CANTACUZINO MATEI, p. 165;
NACU, I, p. 814.

Art. 534. — Uzufructuarul se poate bucurà el însuși, sau închirià [1]) altuia sau ceda exercițiul dreptului său. De va închirià, urmează a se conformà pentru epocile când se preînoesc contractele și pentru durata lor, regulelor întocmite pentru bărbat, în privința averei femeei sale la titlul *Despre contractul de căsătorie.* (Civ. 523, 573, 1268 urm., 1413; Civ. Fr. 595).

Text. fr. Art. 595. — L'usufruitier peut jouir par lui-même, donner à ferme à un autre, ou même vendre ou céder son droit à titre gratuit. S'il donne à ferme, il doit se conformer, pour les époques où les baux doivent être renouvelés, et pour leur durée, aux règles établies pour le mari à l'égard des biens de la femme, au titre *du Contrat de mariage et des Droits respectifs des époux.*

---

1) Art. francez 595 corespunzător, zice: „...*ou même vendre ou céder son droit à titre gratuit*".

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 488-492; II, ed. 5-a, p. 692-695, 697, 698;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 525, 528 urm., 531, 536, 540-542, 544;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 702, 750;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 456, 804 urm.; II, p. 319, 522, 526;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 61, 62, 174 urm.; *Suppl.* Usufruit, 70 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 427 bis; 434 bis;
DEMOLOMBE, X, 298, 347, 350, 352, 354, 356, 357, 359, 362, 363, 363 bis;
HUC, IV, 180, 206, 214;
LAURENT, VI, 460-462 urm., 474-478, 509;
MARCADÉ, art. 595;
MOURLON, ed. 7-a, I. p. 741 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2800 urm., 2810.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 466 urm., 604; (III, part. II, ed. 2-a, p. 917; IV, part. I, ed. 2-a, p. 503; IX, p 40, 199); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 222; *„O chestiune importantă asupra art. 534“*. Dreptul 4/1908;
CANTACUZINO MATEI, p. 91, 165, 725;
HOZOC DIM., *Notă* sub. Cas. I, 47 din 4 Nov. 1909 și Cas. I, 411 din 19 Iunie 1915. Pand, Rom. 1924-I-199;
NACU, I, p. 824.

Jurisprudență.

1. Nici o asemănare nu poate să existe între uzufructuarul legal și girantul însărcinat să administreze veniturile, imobiliare puse în urmărire silită, de oarece uzufructuarul încasează veniturile în profitul său, fără a fi îndatorat să dea socoteli, pe când girantul conservă veniturile pentru altul și, ca atare, este îndatorat să dea socoteli de venituri și cheltueli.

Astfel, Tribunalul face o greșită aplicațiune a regulelor prescrise de art. 534 și 1268 din codul civil când asimilează pe un uzufructuar cu un girant. (Cas. I, 20 Apr. 1912, B. p. 641).

2. a) Dreptul de administrație al conservatorului imobilului urmărit nu cuprinde, ca acela al uzufructuarului legal, dreptul de a consimți la închirieri pe termen de cinci ani (art. 534 și 1268 c. civ.) de oarece nu există nici o analogie între cônservator și uzufructuar; cel dintâi conservă veniturile pentru un altul și este îndatorat să deà socoteli, pe când cel de al doilea încasează veniturile în profitul său fără să fie ținut de nici o socoteală. Asemenea nu se poate susține că mandatul conferit conservatorului prin art. 519 pr. civ., cuprinde un mandat general de a administrà, deci și dreptul de a închirià până la cinci ani, căci art. 1536 c. civ., este aplicabil numai mandatului convențional, iar nu și mandatului legal, care nu poate coprinde alte puteri decât cele limitativ arătate de lege.

Prin urmare, Curtea de apel n'a interpretat greșit art. 519 pr. civ. și n'a comis nici o violare de lege, când a decis că conservatorul a depășit limitele mandatului său, când a închiriat via urmărită pe termen de 4 ani și a redus acest termen numai la un singur an.

b) Conservatorul imobilului urmărit capitalizând veniturile atât în interesul debitorului cât și mai ales, al creditorilor, este considerat ca mandatarul tuturor și deci ratificarea din partea debitorului urmărit a contractului de închiriere pe termen de 5 ani nu poate fi opusă creditorului, care a cerut anularea acelui contract, ca excedând puterile conservatorului. (Cas. I, decizia No. 335, din 19 Mai 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 467).

3. Dispozițiile art. 534, 1268, 1269 și 1419 c. civ., referitoare la uzufruct nu se pot aplicà administratorului provizoriu, întrucât nu are niciun interes personal, presupunându-se ca lucrează în interesul exclusiv al proprietarului. (Trib. Ilfov I, No. 229/1915, Curier Jud. 1915, p. 444).

4. După stângerea uzufructului nudul proprietar este obligat, conform art. 534 c. civ., să respecte contractele de arendare încheiate de uzufructuar, în limitele timpului și ale regulelor prescrise de art. 1268 c. civ., pentru uzufructuarii dotali. Această dispoziție se întemeiază pe un fel de mandat tacit, dat de la lege, prin care uzufructuarul lucrând în interesul său propriu, stipulează în acelaș timp și pentru nudul proprietar, astfel că toate clauzele ce profitau uzufructuarului, trebue să profite și nudului proprietar, atunci când acesta consolidând asupra sa dreptul deplin de proprietate, beneficiază la rândul său de stipulațiile contractului.

Așà fiind când sunt doi nuzi proprietari cari s'au substituit decedatei uzufructuare, nu se poate susține că

creanța lor s'a divizat în proporție cu partea lor în succesiune, conform art. 1060 c. civ. și că în consecință, plata care mai înainte trebuià făcută la domiciliul uzufructuarului, a devenit acum cherabilă față de nuzii proprietari, de oare ce aceștia nu sunt erezi ai uzufructuarului, ci exercită un drept al lor propriu, care a luat naștere odată cu formarea contractului, a cărui folosință a stat însă suspendată pentru dânșii până la moartea uzufructuarului și acest drept li se cuvine neștirbit, întrucât uzufructuarul stipulând pentru el însuși a stipulat în acelaș timp și pentru nuzii proprietari și prin urmare plata arenzii portabilă la domiciliul acestora. Imprejurarea că unul din nuzii proprietari a refuzat să răspundă la somația arendașușului de a fixà în înțelegerea cu celalt nud proprietar, cotitatea ce i se cuvine, nu poate fi considerată ca un refuz de a primì plata, de orice conf. art. 1114 c. civ. un asemenea refuz trebuià constatat prin oferta reală, iar liberarea prin consemnație. Prețul fiind stipulat global arendașul ar fi fost legal liberat, dacă după oferta reală refuzată, ar fi consemnat întreaga arendă la dispoziția ambilor proprietari, fără să se ocupe de lichidarea între dânșii a cotității aferente fiecăruia dintre ei.

Prin urmare Curtea de apel, constatând că nu s'a făcut nici o ofertă reală, nici consemnație și că pactul comisor a operat cu drept cuvânt a decis că arendașul este în culpă și deci a declarat reziliat contractul față de coproprietarul căruia nu i s'a achitat arenda. (Cas. I, 185 din 9 Mart. 1921. Jurisprud. Rom. 19/921. Dreptul 38 921, Pand. Rom. 1922, III, 47).

5. A se vedeà: art. 521 cu nota 3.

Art. 535. — Uzufructuarul se folosește de adăogirile făcute prin aluviune la obiectul asupra cărui are uzufruct. (Civ. 495 urm., 502, Civ. Fr. 596).

Text. fr. Art. 596. — L'usufruitier jouit de l'augmentation survenue par alluvion à l'objet dont il a l'usufruit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 487; II, ed. 5-a, p. 691, 692;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 520;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 801, 812;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 345 urm.; *Suppl.* Usufruit, 149 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 435;
DEMOLOMBE, X, 112 bis, 158, 333, 334;
HUC, IV, 194;
LAURENT, VI, 373;
MARCADÉ, art. 596;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 739;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2797.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 415, 419, 464 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 661 n. 2; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 199 n. 1);
CANTACUZINO MATEI, p. 165;
NACU, I, p. 815.

Art. 536. — El se folosește de drepturile de servitudine și în genere de toate drepturile de care se poate folosì proprietarul, și se folosește întocmai ca însuși proprietarul. (Civ. 517, 537 urm., 554, 576 urm., 639; Civ. Fr. 597).

Text. fr. Art. 597. — Il jouit des droits de servitude, de passage, et généralement de tous les droits dont le propriétaire peut jouir, et il en jouit comme le propriétaire lui-même.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 481, 490-493; II, ed. 5-a, p. 224, 684, 692, 695, 696, 698-700; III, ed. 5-a, p. 128;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 522, 546 urm., 552-555, 585 urm., 587;

Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 456, 801;
Dalloz, *Rép.* Usufruit, 353 urm.; *Suppl.* Usufruit, 152 urm.;
Demolombe, X, 321, 322 urm., 333 urm., 344, 345; XI, 256 urm.;
Huc, IV, 185, 196, 209, 210;
Laurent, VI, 363 urm., 365 urm., 367, 368, 370, 381, 412 urm., 414; VII, 48; VIII, 167;
Marcadé, art. 597, 614;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 739, 740;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2776.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 415, 419, 464 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 310);
Cantacuzino Matei, p. 165;
Nacu, I, p. 816.

Jurisprudenţă.

1. a) Uzufructul fiind un drept real asupra lucrului, acţiunea pentru respectarea acestui drept şi pentru determinarea lui, poate fi pornita direct de titularul uzufructului, în conformitate cu titlul ce i-l conferă; obligaţiunea impusă de art. 554 c. civ. uzufructuarului, de a denunţă uzurpaţiunile, sub pedeapsă de a răspunde personal de toate pagubele ce ar decurge pentru proprietar din acea nedenunţare, nu priveşte decât raporturile dintre proprietar şi uzufructuar, fără a se putea deduce din acea obligaţiune că acţiunea pentru respectarea uzufructului, în toată întinderea lui, deci şi pentru determinarea obiectului supus uzufructului, nu poate fi purtată de titularul acestui drept, fără a fi introdus în cauză şi nudul proprietar. Prin urmare, Curtea de apel nu a violat art. 521, 536 şi 540 c. civ., când a decis că acţiunea pentru a i se lasă în folosinţă casele supuse uzufructului, poate fi intentată de uzufructuar, fără a introdce în cauză pe nudul proprietar.

b) Instanţa de fond este în drept sa se întemeieze pe acte autentice şi pe raportul expertului şi să le interpreteze, spre a-şi formà convingerea dacă dreptul de uzufruct, constituit prin acele acte, se întinde şi asupra imobilului în litigiu, iar decizia instanţei de fond nu poate fi supusă cenzurii Curţii de Casaţie, dacă nu se denaturează nici o dispoziţie clară şi categorică din acele acte. (Cas. I, No. 591, 1915, Jurispr. Rom., 1916, p. 22).

Art. 537. — Uzufructuarul se foloseşte asemenea întocmai ca proprietarul de minele, pietrăriele şi nisipurile ce sunt în exploatațiune la deschiderea dreptului de uzufruct.

Dacă însă se atinge de o exploataţiune, care nu s'ar puteà face fără o concesiune, uzufructuarul nu se va puteà bucurà de ea fără a dobândì mai întâi învoirea guvernului. (Civ. 538, 539, 649; L. Minelor (Mon. of. 143/1924); Civ. Fr. 598, § 1).

Text. fr. Art. 598, § 1. — Il jouit aussi, de la même manière que le propriétaire, des mines et carrières qui sont en exploitation à l'ouverture de l'usufruit; et néanmoins, s'il s'agit d'une exploitation qui ne puisse être faite sans une concession, l'usufruitier ne pourra en jouir qu'après en avoir obtenu la permission du Roi.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, II, p. 485, 486, II, ed. 5-a, p. 689, 690;
Bufnoir, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 23;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 456, 790, 809; ed. 1-a, III, p 96;
Dalloz, *Rép.* Usufruit, 321 urm.; *Suppl.* Usufruit, 143 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, II, 438 bis;
Demolombe, X, 432, 435, 436, 458;
Laurent, VI, 449, 453, 454;
Marcadé, art. 598;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 737. 738;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2794-2796, 2819.

Doctrină românească.

ALEXANRDESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416, n. 1, 460 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 248; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 307);
CANTACUZINO MATEI, p. 165;
NACU, I, p. 814, 815.

Art. 538. — Uzufructuarul n'are nici un drept asupra minelor și pietrăriilor nedeschise, încă[1]) nici asupra nisipurilor a căror exploatațiune nu e încă începută, nici asupra comoarei care s'ar puteà găsì în cursul uzufructului său. (Civ. 537, 539, 649; Civ. Fr. 598 § 2).

Text. fr. Art. 598 § 2. — Il n'a aucun droit aux mines et carrières non encore ouvertes, ni aux tourbières dont l'exploitation n'est point encore commencée, ni au trésor qui pourrait être découvert pendant la durée de l'usufruit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 487, 488; II, ed. 5-a, p. 691, 692;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 456, 790, 809; ed. 1-a, III, p. 96;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 321 urm.; *Suppl.* Usufruit, 143 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 438 bis;
DEMOLOMBE, X, 433, 437.
HUC, IV, 200;
LAURENT, VI, 382, 452;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 737, 738;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2794-2796, 2819.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416 n. 1, 460 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 125. 165;
NACU, I, p. 815.

Art. 539. — Proprietarul nu poate prin faptul său nici cu orice chip vătămà drepturile uzufructuarului.

Uzufructuarul nu poate, la încetarea uzufructului, cere vreo despăgubire pentru îmbunătățirile ce ar pretinde că a făcut, chiar când printr'însele ar fi sporit valoarea lucrului. El sau moștenitorii săi pot însă ridicà oglinzi, tablouri, și alte ornamente, pe cari le-ar fi așezat, cu îndatorire de a restabilì localul în starea ce a fost mai înainte. (Civ. 494, 540, 547, 634 urm., 999; Civ. Fr. 599).

Text. fr. Art. 599. — Le propriétaire ne peut, par son fait, ni de quelque manière que ce soit, nuire aux droits de l'usufruitier.

De son côté l'usufruitier ne peut, à la cessation de l'usufruit, réclamer aucune indemnité pour les améliorations qu'il prétendrait avoir faites, encore que la valeur de la chose en fût augmentée.

Il peut cependant, ou ses héritiers, enlever les glaces, tableaux et autres ornements qu'il aurait fait placer, mais à la charge de rétablir les lieux dans leur premier état.

---

1) Virgula ar fi trebuit să fie după cuvântul „*încă*", după cum este și în art. rancez corespunzător. Astfel cum este pusă inaintea lui „*încă*" schimbă înțelesul frazei.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 263, 264, 506-508, 523, 524; II, ed. 5-a, p. 399, 401, 402, 715-718, 737;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 523, 558, 559, 563, 566-568, 573, 679, 681;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 828, 829, 865; II, p. 420; ed. 1-a, III, p. 546, 585;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 586 urm., 738 urm.; *Suppl.* Usufruit, 269 urm., 325 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 449 bis, IV;
DEMOLOMBE, IX, 695 urm.; X, 395-397, 410 bis, 418, 573, 583, 584, 592, 632, 642-644 bis, 647-649, 652-656, 659-661;
HUC, IV, 192, 204, 222, 225;
LAURENT, VI, 487 urm., 491, 534, 543; VII, 35-39;
MARCADÉ, art. 555, n. 6;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 744 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2868-2870.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 533 urm., 537 urm., 401, 582; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 332, 661, n. 2; IV, part. II, ed. 2-a, p. 604; V, p. 380; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 201, 275). *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 211; *Observaţie*, sub. Trib. Ilfov, s. III, 963 din 20 Nov. 904. Curier Jud. 19/905;
CANTACUZINO MATEI, p. 160, 168;
NACU, I, p. 843, 857;
RĂDULESCU SILIU, *Observaţie* sub. Cas. Fr. 17 Iulie 1911. Dreptul 30/1913.

Jurisprudenţă.

1. Art. 539 vorbeşte de îmbunătăţiri, iar nu de construcţiuni totalmente noui. Legiuitorul, prin cuvintele: „chiar când printr'însele s'ar spori valoarea lucrului", a înţeles simplele ameliorațiuni, pe cari uzufructuarul le săvârşeşte spre a face lucrul mai avantagios şi mai agreabil pentru dânsul, fără să cugete la vre-o despăgubire viitoare. Atunci, când uzufructuarul, cum ar fi soţul, a ridicat pe terenul soţiei, în locul unei clădiri ruinate, un edificiu nou care a sporit valoarea imobilului ar fi o inechitate de a-l pune într'o situaţiune mai desavantagioasă ca aceà a constructorului de rea credinţă. In fine, pe când uzufructuarul are un drept real asupra imobilului şi lucreaza pe socoteala sa, bàrbatul din contră poate pretinde o desdaunare căci nu pentru dânsul singur ca uzufructuar a făcut clădirea, dar pentru familie şi în interesul femeei al cărei mandatar legal este. Nici obiecţiunea că cu acest mod de interpretare s'ar nimicì dota nu e fundată, de oare ce bărbatul, uzufructuarul, în cea mai favorabilă situaţiune pentru dânsul, nu poate cere de cât costul materialului şi al cheltuelelor ; şi ori care ar fi dorinţa de a conservà zestrea femeei, nu e posibil de a se legitimà sistemul unei expropriaţiuni silite pentru cauză de utilitate privată. Deci soţul are dreptul la cheltuelile făcute cu construcţiunea unei clădiri pe imobilul soţiei sale. (C. Apel Buc. I, 69, Mart. 28/83, *Dr.* 44/83).

2. In principiu cheltuelile ce interesează nuda proprietate privesc pe proprietar, iar ceea ce interesează folosinţa privesc pe uzufructuar. Hotărnicia unei moşii, având de scop fixarea definitivă a întinderii şi limitelor ei, tinde la consolidarea dreptului de proprietate şi, deci, interesează numai pe nudul proprietar.

Prin urmare, Curtea de Apel face o justă aplicare a acestui principiu şi nu violează art. 539 din codul civil, când decide că suma cheltuită de soţul uzufructuar legal cu hotărnicia moşiei dotale a soţiei sale trebuie suportată de soţie ca nudă proprietară. (Cas. I, 13 Apr. 1912, B. p. 612).

3. Dacă soţul dotal cere să fie despăgubit de cheltuelile făcute de dânsul, în virtutea unui mandat tacit din partea soţiei, cu nişte construcţiuni noi făcute la imobilul dotal şi dacă soţia nu contestă la instanţa de fond calitatea de mandatar a soţului, ci numai cuantumul cheltuelilor, dânsa nu poate invocà la Curtea de Casaţie existenţa unei gestiuni de afaceri, spre a susţine că nu poate răspunde decât în limitele utilităţii şi a plus valutei acelor construcţiuni. (Cas. I, 13 Apr. 1912, B. p. 612).

4. Conform art. 539 al. II c. civ., uzufructuarul nu poate la încetarea uzufructului să ceară vre-o despăgubire pentru îmbunătăţirile ce ar fi făcut, chiar când printr'însele ar fi sporit valoarea lucrului. (Trib. Fălciu 134 din 11 Mai 1912. Curier Jud. 45/913).

5. Conform art. 539 c. civ., aplicabil şi soţului dotal, după art. 1243 c. civ., uzufructuarul, la sfârşitul dreptului său, nu are drept la nici o despăgubire pentru îmbunătăţirile aduse imobilului în cursul uzufructului, însă printre aceste îmbunătăţiri nu pot să intre şi acele lucrări care au de scop de a face producător imobilul şi constitue o transformare radicală a lui,

cum ar fi plantarea cu vie a unui teren şi facerea construcţiunilor necesare culturei viei.

Prin urmare, Curtea de apel nu violează art. 539 şi 1243 c. civ., când decide că plantarea cu vie şi arbori a terenului, proprietatea soţiei, de către soţ, cade în sarcina soţiei ca nudă proprietară, la desfacerea căsătoriei. (Cas. I, No. 704, 1915; Jurispr. Rom. 1916, p. 89. Curier Jud. 13/916).

Secţiunea II. — *Despre obligaţiunile uzufructuarului.*

Art. 540. — Uzufructuarul ia lucrurile în starea în care se află; el însă nu poate intrà în folosinţa lor, decât după ce va face în prezenţa proprietarului, sau după ce-l va chemà formal, inventariul lucrurilor mişcătoare şi constatarea stărei în care se vor aflà cele nemişcătoare, supuse uzufructului (Civ. 566, 889, 895, 899, 1421, 1432; Civ. Fr. 600).

Text. fr. Art. 600. — L'usufruitier prend les choses dans l'état où elles sont; mais il ne peut entrer en jouissance qu'après avoir fait dresser, en présence du propriétaire, ou lui dùment appelé, un inventaire des meubles et un état des immeubles sujets à l'usufruit.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, II, p. 472-474; II, ed. 5-a, p. 670-673;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 640-646;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 456, 794, 813; ed. 1-a, III, p. 95, 283, 783;
Dalloz, *Rép.* Usufruit, 372 urm., 379, 439; *Suppl.* Usufruit, 157 urm., 172;
Demante et Colmet de Santerre, II, 441; 441 bis;
Demolombe, X, 461 bis, 463, 465, 467, 469, 471-473 urm., 479;
Huc, IV, 212-213:
Laurent, VI, 426, 493, 495, 497 urm., 501 urm.;
Marcadé, art. 600, n. 2;
Mourlon. ed. 7-a, I, p. 749;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2763-2766.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 483; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 553, 628; XI, p. 203 n. 5); *„Concluzii"*, Curier, Jud. 63/1903;
Cantacuzino Matei, p. 162, 163;
Nacu, I, p. 826 urm.

Jurisprudenţă.

1. Din art. 540 şi 547 c. civ., cum şi din natura uzufructului, care este un drept real, rezultă că nudul proprietar nu este obligat să facă nimic în folosul uzufructuarului, ci numai să-l lase să-şi exercite dreptul său şi prin urmare că uzufructuarul nu are nici o acţiune contra nudului proprietar pentru a cere să i se facă reparaţiuni mari la începutul sau în cursul uzufructului, nici valoarea lor în cazul când le-ar fi făcut dânsul. Cuvintele „reparaţiunile mari rămân în sarcina proprietarului" din art. 545 c. civ., însemnează numai că uzufructuarul nu este obligat a face reparaţiuni mari şi că dacă nudul proprietar voeşte a le face, costul lor îl priveşte pe dânsul, iar nu că este şi obligat a le face la cererea uzufructuarului.

Prin urmare, în lipsa unei obligaţiuni legale sau care să rezulte din convenţia părţilor, uzufructuarul nu poate cere să fie obligat nudul proprietar la valoarea reparaţiunilor mari decât în limitele în care va dovedì că cu cheltuelile făcute de uzufructuar s'a adăogat ceva la valorea fondului, caz în care cererea s'ar sprijinì pe principiul că nimeni nu se poate îmbogăţi pe nedrept în paguba altuia. (Cas. I, decizia No. 292, din 16 Mai 1914; Jurispr. Rom. 1914, p. 417. Curier Jud. 56/914. p. 460).

2. a) Uzufructul fiind un drept real asupra lucrului, acţiunea pentru respectarea acestui drept, şi pentru determinarea lui poate fi pornită direct de titularul uzufructului, în conformitate cu titlul ce i-l conferă; obligaţiunea impusă de art. 554 c. civ., uzufructuarului, de a denunţà uzurpaţiunile, sub pedeapsă de a răspunde personal de toate pagubele ce ar decurge pentru proprietar din acea nedenun-

ţare, nu priveşte decât raporturile dintre proprietar şi uzufructuar, fără a se puteà deduce din acea obligaţiune ca acţiunea pentru respectarea uzufructului, în toată întinderea lui, deci şi pentru determinarea obiectului supus uzufructului, nu poate fi purtata de titularul acestui drept, fără a fi introdus în cauză şi nudul proprietar.

Prin urmare, Curtea de apel nu a violat art. 521, 536 şi 540 c. civ., când a decis că acţiunea pentru a i se lăsà în folosinţă casele supuse uzufructului, poate fi intentată de uzufructuar, fără a introduce în cauză pe nudul proprietar.

b) Instanţa de fond este în drept să se întemeieze pe acte autentice şi pe raportul expertului şi să le interpreteze, spre a-şi formà convingerea dacă dreptul de uzufruct, constituit prin acele acte, se întinde şi asupra imobilului în litigiu, iar decizia instanţei de fond nu poate fi supusă cenzurii Curţei de Casaţie, dacă nu se denaturează nici o dispoziţie clară şi categorică din acele acte. (Cas. I, No. 591, 1915; Jurispr. Rom. 1916, p. 22).

Art 541. — Este dator a da cauţiune, că se va folosì ca un bun părinte de familie, de nu va fi scutit prin actul constitutiv al uzufructului; cu toate acestea taţii, mamele ce vor aveà uzufruct legal al averei copiilor lor, vânzătorul sau donatorul care îşi au uzufructul, nu sunt obligaţi a da cauţiune. (Civ. 338, 517, 540, 542 urm., 566, 1244, 1659 urm., 1675 urm.: Pr. civ. 392; Civ. Fr. 601).

Text. fr. Art. 601. — Il donne caution de jouir en bon père de famille, s'il n'en est dispensé par l'acte constitutif de l'usufruit; cependant, les père et mère ayant l'usufruit légal du bien de leurs enfants, le vendeur ou le donateur sous réserve d'usufruit, ne sont pas tenus de donner caution.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, 474-478, 494, 495; II, ed. 5-a, p. 673-679, 701, 702;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 650, 651, 653, 655-657, 661, 662, 665, 669;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 455, 815, 817; II, p. 736; ed. 1-a, III, p. 95, 285, 411, 783;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 395 urm.; *Suppl.* Usufruit, 174 urm., 225;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 422 bis, III;
DEMOLOMBE, X, 267, 449, 484, 488, 490, 491, 493, 494, 497, 498, 500, 502, 505, 628;
HUC, IV, 214-216 urm.;
LAURENT, VI, 506, 508, 511, 515;
MARCADÉ, art. 601. 603. n. 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 750, 753 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2767-2774, 2815, 2816.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416 n. 1, 488 n. 2, 489 urm.; (II, ed. 2-a, p. 518, 520; IV, part. II, ed. 2-a, p. 604; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 305 n. 4, 315, 316, 628); *„Concluzii"*, Curier Jud. 63/1903;
CANTACUZINO MATEI, p. 162, 166, 441, 536;
NACU, I, p. 828, 830, 831; III, p. 490.

Jurisprudenţă.

1. Darea unei atari cauţiuni este una din condiţiunile ce se cere înainte de a fi pus uzufructuarul în posesiunea lucrului legat. Deci tribunalul care trimite pe legatar în posesiunea imobilului al cărui uzufruct i-a fost legat, fără a cere mai întâi cauţiunea prevăzută de lege, violează art. 541. (Cas. I, 77/Febr. 14/78. B. p. 73).

2. După art. 541, uzufructuarul fiind obligat a se folosì ca un bun părinte de familie, este prin aceasta însăşi ţinut a veghià la paza şi conservarea lucrului supus uzufructului; şi în tot cazul, chiar dacă nu e obligat de a asigurà contra incendiului imobilul ce face obiectul uzufructului, totuşi când îl asigură uzufructuarul nu încheie acest contract de cât în numele şi folosul proprietarului, *procuratorio nomine* ori *negotiorum gestione;* căci contractul de asigurare, după art. 442 c. com., având prin esenţa sa de scop numai să despăgubească pe asigurat de pierderile sau daunele ce ar încercà din oare cari întâmplări fortuite ori

de forţă majoră, nu poate fi nici într'un caz un mijloc de beneficiu pentru asigurat; şi dar întru cât uzufructuarul n'a asigurat dreptul său de uzufruct, ci însăşi proprietatea, rezultă că indemnitatea ce se plăteşte de societatea de asigurare în caz de incendiu pentru dauna cauzată proprietăţii, nu aparţine uzufructuarului, şi trebue ca la încetarea uzufructului să fie restituită proprietarului, după ce se scad primele plătite de către uzufructuar. (Trib. Iaşi, II, Nov. 3/92, *Dr.* 74/92).

3. Cu toate că prin art. 541, taţii şi mamele când au uzufructul legal sunt scutiţi de a da cauţiune, totuşi această scutire este referitoare numai la uzufructul legal prevăzut de art. 338 c. civ. relativ la folosinţa legală a soţului rămas în viaţă, iar nu şi la uzufructul cu totul special prevăzut în art. 285 c. civil în favoarea soţului vinovat în contra căruia s'a pronunţat divorţul. (Apel Galaţi II, *Dr.* 43/912 p. 339).

4. A se vedeà: art. 338 cu notele 5, 7; art. 343 cu nota 1; art. 517 cu nota 2.

Art. 542. — Dacă uzufructuarul nu găseşte cauţiune, nemişcătoarele se dau cu arendă,[1]) sumele de bani cuprinse în uzufruct se pun la dobândă, productele se vând şi preţul lor se pune asemenea la dobândă; dobânzile acestor sume şi preţul arendelor se cuvin uzufructuarului. (Civ. 524, 525, 543, 544, 1411, 1587 urm., 1626 urm., 1675; Civ. Fr. 602).

Text. fr. Art. 602. — Si l'usufruitier ne trouve pas de caution, les immeubles sont donnés à ferme ou mis en séquestre;

Les sommes comprises dans l'usufruit sont placées;

Les denrées sont vendues, et le prix en provenant est pareillement placé;

Les intérêts de ces sommes et le prix des fermes appartiennent, dans ce cas, à l'usufruitier.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 475, 476; II, ed. 5-a, p. 675, 676;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 666;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 815, 816; II, p. 658; ed. 1-a, III, p. 970;
DEMOGUE I, *Sources des Obligations*, I, p. 70: II, p. 494;
DEMOLOMBE, X, 508;
HUC, IV, 218;
LAURENT, VI, 523;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 751, 752;
PLANIOL, I, ed. 3-a. No. 2770.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416, n. 1, 488 n. 2, 489 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 162;
NACU, I, p. 236, 829.

Jurisprudenţă.

1. A se vedeà: Jurisprudenţa de la No. 1 sub art. 343.

Art. 543. — In lipsă de cauţiune din partea uzufructuarului, proprietarul poate cere ca mobilele supuse periciunei prin întrebuinţare, să se vânză spre a se pune preţul la dobândă, şi uzufructuarul se foloseşte de dobânzi în cursul uzufructului; cu toate acestea uzufructuarul va puteà cere şi judecătorii vor puteà ordonà după împrejurări, ca o parte din lucrurile mişcătoare necesare pentru propriele sale trebuinţe, să i se lase sub simpla sa depunere de jurământ şi cu îndatorire de

1) Art. francez, 602 corespunzător, adaugă: „....*ou mis en séquestre*".

a le predà la curmarea uzufructului. (Civ. 528, 542; Civ. Fr. 603).

Text. fr. Art. 603. — A défaut d'une caution de la part de l'usufruitier, le propriétaire peut exiger que les meubles qui dépérissent par l'usage soient vendus, pour le prix en être placé comme celui des denrées; et alors l'usufruitier jouit de l'intérêt pendant son usufruit: cependant l'usufruitier pourra demander, et les juges pourront ordonner, suivant les circonstances, qu'une partie des meubles nécessaires pour son usage lui soit délaissée, sous sa simple caution juratoire, et à la charge de les représenter à l'extinction de l'usufruit.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, II, p. 476;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 667;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 815; II, p. 247; ed. 1-a, III, p. 970;
Dalloz, *Rép.* Usufruit, 399 urm.; *Suppl.* Usufruit, 178 urm.;
Demolombe, X, 515;
Huc, IV, 219;
Laurent, VI, 523;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 751, 752;
Planiol, I, ed. 3-a. No. 2770.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 416 n. 1, 488 n. 2, 489 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 162;
Nacu, I, p. 829.

Art. 544. — Intârzierea de a da cauțiune nu ridică uzufructuarului dreptul de a se folosì de fructele la cari el aveà drept; ele i se cuvin din momentul de când s'a deschis uzufructul. (Civ. 542, 543, 899; Civ. Fr. 604).

Text. fr. Art. 604. — Le retard de donner caution ne prive pas l'usufruitier des fruits auxquels il peut avoir droit; ils lui sont dus du moment où l'usufruit a été ouvert.

Doctrină străină.

Baudry et Chauveau, *Des biens*, 668;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 802, 815;
Dalloz, *Rép.* Usufruit, 438 urm.; *Suppl.* Usufruit, 207 urm.;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 750, 751;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2770.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 416 n. 1, 488 n. 2, 489 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 162;
Nacu, I, p. 829; III, p. 490.

Art. 545. — Uzufructuarul nu este obligat decât la reparațiunile de întreținere. Reparațiunile cele mari rămân în sarcina proprietarului, afară numai dacă aceste s'ar fi cauzat din lipsa reparațiunilor de întreținere dela deschiderea uzufructului, în care caz, uzufructuarul este obligat a le face și pe aceste. (Civ. 517, 541, 546, 547 urm., 558, 574, 1447 urm.; Civ. Fr. 605).

Text. fr. Art. 605. — L'usufruitier n'est tenu qu'aux réparations d'entretien.

Les grosses réparations demeurent à la charge du propriétaire, à moins qu'elles n'aient été occasionnées par le défaut de réparations d'entretien, depuis l'ouverture de l'usufruit; auquel cas l'usufruitier en est aussi tenu.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 497, 498, 508, 522, 523; II, ed. 5-a, p. 681, 703, 705, 706, 718, 736;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 679, 680, 685;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 456, 819 urm.; II, p. 543; ed. 1-a, III, p. 253;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 502 urm.; *Suppl.* Usufruit, 241 urm., 259;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, III, 449 bis, III;
DEMOLOMBE, X, 554, 572, 572 bis, 573, 577 urm., 580, 592 urm., 595;
HUC, IV, 222, 226;
LAURENT, VI, 542-545, 547, 550;
MARCADÉ, art. 605, n. 2 și 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 757 urm.; 764 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2821, 2833, 2834, 2869.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 510 urm., 539; (III, part. II, ed. 2-a, p. 668, 672 n. 2; IV, part. I, ed. 2-a, p. 660; IV, part. II, ed. 2-a, p. 604; V, p. 576; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 306 nota, 314): *„Consultație"*, Curier Jud. 74/911;
CANTACUZINO MATEI, p. 166, 205;
NACU, I, p. 833 urm.; III, p. 352;

Jurisprudență.

1. După art. 545 c. civ., uzufructuarul ia, la deschiderea uzufructului, lucrurile în starea în care se găsesc, iar art. 347 c. civ., declară că proprietarul nu e obligat de a reclădi ceeace a căzut de vechime.

Că dar, din aceste texte de lege cum și din natura uzufructului care este un drept real, rezultă că nudul proprietar, nu este obligat să facă nimic în folosul uzufructuarului, ci numai să-l lase să-și exercite dreptul său, și deci uzufructuarul nu are nici o acțiune contra nudului proprietar pentru a-i cere să i se facă reparațiuni mari la începutul sau în cursul uzufructului său, nici nu poate pretinde valoarea lor, în cazul când le-ar fi făcut uzufructuarul. (Cas. I, dec. No. 292, 1914; Jurispr. Rom. 1914, p. 417; Curier Jud. 56/914, p. 460).

2. Prin art. 545 c. civ. se prevede în mod categoric că reparațiunile zise de întreținere sunt în sarcina uzufructuarului, iar cele mari rămân în sarcina proprietarului, iar prin art. 546 acelaș cod, legiuitorul spre a evità ori ce contestațiune asupra naturei reparațiunei, a prevăzut, în mod limitativ, care sunt lucrările care trebuesc considerate ca reparațiuni mari, adăogând că toate celelalte sunt de întreținere.

Prin urmare, Curtea de apel violează articolele citate mai sus, când consideră înlocuirile de dușumele, de zidărie și de ferestre ca reparațiuni mari, și le pune în sarcina proprietarului, deși asemenea lucrări nu sunt prevăzute de art. 546 c. civ., printre reparațiuni mari. (Cas. I, decizia No. 471, din 20 Octombrie 1914; Jurispr. Rom. 1915, p. 6. Curier Jud. 18/915).

Art. 546. — Reparațiunile cele mari sunt acele ale zidurilor celor mari și ale boltelor, restabilirea grinzilor și acoperișului întreg, acelea ale zăgazelor și ale zidurilor de sprijinire și de împrejmuire în total; toate celelalte reparațiuni sunt de întreținere. (Civ. 545, 547; Civ. Fr. 606).

Text. fr. Art. 606. — Les grosses réparations sont celles des gros murs et des voutes, le rétablissement des poutres et des couvertures entières;

Celui des digues et des murs de soutènement et de clôture aussi en entier

Toutes les autres réparations sont d'entretien.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 496, 497; II, ed. 5-a, p. 703-705;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 674, 675, 677, 678;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 819; II, p. 543; ed. 1-a, III, p. 323;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 502 urm., *Suppl.* Usufruit, 241 urm.;
DEMOLOMBE, X, 560-566, 569 bis;
HUC, IV, 221;
LAURENT, VI, 538-540;
MARCADÉ, art. 606;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 757 urm., 764 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No: 2821.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 510 urm., 539; (III, part. II, ed. 2-a, p. 668, 672 n. 2; IV, part. I, ed. 2-a, p. 660; V, p. 576; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 405, 407);
CANTACUZINO MATEI, p. 166, 205;
NACU, I, p. 833 urm.; III, p. 352;
RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub. Cas. Fr., 17 Iulie 1911. Dreptul 30/1913.

Jurisprudență.

1. Prin art. 545 cod civil se prevede că reparațiunile zise de întreținere sunt în sarcina uzufructuarului, iar reparațiunile cele mari, rămân în sarcina proprietarului, iar prin art. 546 se prevede anume cari sunt lucrările cari trebuesc considerate ca reparațiuni mari, adăogându-se că toate celelalte reparațiuni sunt de întreținere. Astfel, înlocuirile de dușumele, de zidarie și de ferestre, nefiind calificate ca reparațiuni mari, nu pot fi puse în sarcina proprietarului și, prin urmare, când Curtea de apel le consideră ca reparațiuni mari, violează dispozițiunile art. 545 și 546 cod civil. (Cas. I, No. 471, 1914; Jurispr. Rom. 1915, p. 6; Curier Jud. 18/915, p. 148).

Art. 547. — Nici proprietarul, nici uzufructuarul nu sunt obligați a reclădì ceeace a căzut de vechime sau s'a distruit [1]) din caz fortuit. (Civ. 539, 540, 546, 557, 563 urm., 1083, 1156 urm., 1431, 1434, 1435, 1488; Civ. Fr. 607).

Text. fr. Art. 607. — Ni le propriétaire, ni l'usufruitier, ne sont tenus de rebâtir ce qui est tombé de vétusté, ou ce qui a été détruit par cas fortuit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 498; II, ed. 5-a, p. 706;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 681;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 820;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 546 urm.; *Suppl.* Usufruit, 256;
DEMOLOMBE, X, 587, 588;
LAURENT, VI, 551;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 762, 763;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2835.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 510 urm., 539; (V, p. 576; XI, p. 203, n. 5);
CANTACUZINO MATEI, p. 166, 205;
NACU, I, p. 834 urm.; III, p. 352.

Jurisprudență.

1. Din art. 540 și 547 c. civ., cum și din natura uzufructului, care este un drept real, rezultă că nudul proprietar nu este obligat să facă nimic în folosul uzufructuarului, ci numai să-l lase să-și exercite dreptul său și prin urmare că uzufructuarul nu are nici o acțiune contra nudului proprietar pentru a cere să i se facă reparațiuni mari la începutul sau în cursul uzufructului, nici valoarea lor în cazul când le-ar fi făcut dânsul. Cuvintele „reparațiunile mari rămân în sarcina proprietarului", din art. 545 c. civ., însemnează numai că uzufructuarul nu este obligat a face reparațiuni mari și că dacă nudul proprietar voește a le face, costul lor îl privește pe dânsul, iar nu că este și obligat a le face la cererea uzufructuarului.

---

1) Adică: *„dărâmat"*.

Prin urmare, în lipsa unei obligaţiuni legale sau care să rezulte din convenţia părţilor, uzufructuarul nu poate cere să fie obligat nudul proprietar la valoarea reparaţiunilor mari decât în limitele în care va dovedì că cu cheltuelile făcute de uzufructuar s'a adăogat ceva la valoarea fondului, caz în care cererea s'ar sprijinì pe principiul că nimeni nu se poate îmbogăţì pe nedrept în paguba altuia. (Cas. I, No. 292, 1914; Jurispr. Rom. 1914, p. 417. Curier Jud. 56/914, p. 460).

Art. 548. — Uzufructuarul este obligat în cursul folosinţei sale, la toate sarcinele anuale ale fondului, precum contribuţiunile şi altele ce după obicei sunt considerate ca sarcine ale fructelor. (Civ. 545, 574; Civ. Fr. 608).

Text. fr. Art. 608. — L'usufruitier est tenu, pendant sa jouissance, de toutes les charges annuelles de l'héritage telles que les contributions et autres qui dans l'usage sont censées charges des fruits.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 499, 500; II, ed. 5-a, p. 707, 708;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 688, 689, 691;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 457, 822;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 551 urm.; *Suppl.* Usufruit, 263;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 451 bis, II;
DEMOLOMBE, X, 436, 601, 605, 607;
HUC, IV, 231;
LAURENT, VII, 1-5, 25;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 756;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2820.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 506 urm., 532, 597; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 313);
CANTACUZINO MATEI, p. 167, 205;
NACU, I, p. 839.

Jurisprudenţă.

1. Imobilul construit de un arendaş pe un teren închiriat dela Stat, care rămâne apoi proprietatea Statului, are a fi impus la funciar pe tot timpul cât arendaşul se foloseşte de acel imobil ca un adevărat uzufructuar, întru cât sunt scutite de impozit numai construcţiunile ce sunt în proprietatea Statului. (Cas. III, 19 Oct. 1911, B. p. 1332).

2. După art. 548 c. civ., cheltuelile de întreţinere sunt în sarcina uzufructuarului, întrucât ele au de scop de a preparà recolta.

Prin urmare, Curtea de apel violează acel articol şi face o omisiune esenţială, când respinge cererea soţiei de a deduce, din suma arătată de expert ca valoare a lucrărilor de plantare a viei şi a celor de întreţinerea ei, valoarea lucrărilor de întreţinere a viei pe anii când erà pe rod. (Cas. I, decizia No. 704, din 8 Decembrie 1915; Jurispr. Rom. 1916, p. 89, Curier Jud. 13/916).

Art. 549. — In privinţa sarcinelor ce pot fi impuse pe proprietate în cursul uzufructului, proprietarul şi uzufructuarul contribuesc după modul următor: proprietarul este obligat a le plătì şi uzufructuarul a-i răspunde dobânzile, iar dacă uzufructuarul le-a plătit, el are dreptul a cere capetele plătite dela proprietar la expirarea uzufructului. (Civ. 552, 557 urm.; Civ. Fr. 609).

Text. fr. Art. 609. — A l'égard des charges qui peuvent être imposées sur la propriété pendant la durée de l'usufruit, l'usufruitier et le propriétaire y contribuent ainsi qu'il suit:

Le propriétaire est obligé de les payer, et l'usufruitier doit lui tenir compte des intérêts.

Si elles sont avancées par l'usufruitier, il a la répétition du capital à la fin de l'usufruit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 500, 501; II, ed. 5-a, p. 708, 709;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 692, 693;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 821;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 563 urm.; *Suppl.* Usufruit, 264 urm.;
DEMOLOMBE, X, 526, 611-613, 615;
HUC, IV, 232;
LAURENT, VII, 6 urm., 8, 10, 11;
MARCADÉ, art. 610; 612, n. 8;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 756;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2822.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 506 urm., 532, 597; *„Consultație"*. Curier Jud. 74/911;
CANTACUZINO MATEI, p. 167, 205;
NACU, I, p. 839; II, p. 624.

Art. 550. — Acel ce câștigă cu titlu gratuit un uzufruct universal, sau cu titlu universal, este dator a achită în proporțiune cu folosința sa și fără nici un drept de repetițiune, legăturile [1]), pensiunile alimentare și veniturile rentelor perpetue sau pe vieață cari privesc asupra patrimoniului. (Civ. 548, 775, 844 urm., 888 urm., 893, 894 urm., 900, 902 urm.; Civ. Fr. 610).

Text. fr. Art. 610. — Les legs fait par un testateur, d'une rente viagère ou pension alimentaire, doit être acquitté, par le legataire universel de l'usufruit dans son intégrité, et par le légataire, à titre universel de l'usufruit, dans la proportion de sa jouissance, sans aucune répétition de leur part.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 505; II, ed. 5-a, p. 714, 715;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 711;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 822;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 456 urm., 560 urm.; *Suppl.* Usufruit, 216 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 455 bis;
DEMOLOMBE, X, 522, 523, 543, 605;
HUC, IV, 235;
LAURENT, VII, 23, 28;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 767 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2822; III, ed. 2-a, No. 2809.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 194, n. 2, 522 urm., 597; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 338 urm.; IV, part. II, ed. 2-a, p. 191, n. 2, 244; X, p. 97, n. 1; XI, p. 206, n. 2); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 197, 198, 498; *„Avem sau nu în dreptul actual rente perpetue"*. Dreptul 76/909;
CANTACUZINO MATEI, p. 167, 205, 225, 359;
ECONOMU G. E., *„Despre legatul uzufructului tuturor bunurilor testatorului sau al unei fracțiuni"*. Dreptul 13/1903.
MEITANI GEORGE. *„Despre rentele perpetui în codicele român"*. Dreptul 58 1902;
NACU, I, p. 840 urm

[1]) Din eroare se zice *„legăturile"* în loc de *„legaturile"*.

Jurisprudenţă.

1. Din cuprinsul dispoziţiunilor art. 474, 523, 550, 776, 1892 şi 1907 c. civil rezultă că legiuitorul a consacrat în codicele român renta perpetuă cu acelaşi caracter personal mobiliar şi prin esenţă rescumpărabilă ca şi în legislaţiunea franceză şi italiană, care i-a servit ca model, iar din faptul eliminărei art. 530 şi 1909-1911 din codul Napoleon, nu poate rezultà intenţia legiuitorului român de a schimbà acest caracter al rentei perpetue, de oarece alte texte de lege evidenţiază că şi în legislaţia română renta perpetuă poate fi rescumpărată, astfel art. 776 c. civ., care vorbind de împărţeala imobilului ipotecat pentru garantarea unei rente, şi autorizând rescumpărarea acestei rente pentru înlesnirea împărţelei, înţelege a vorbì de o rentă perpetuă. (Cas. I, 641 bis, 6 Nov. 1913, B. p. 1962 Jur. Rom. 1914, p. 65, Curier Jud. 1914, p. 55).

Art. 551. — Uzufructuarul cu titlu particular nu se obligă la plata datoriilor, pentru care fondul este ipotecat şi de va fi silit să le plătească, are acţiune în contra proprietarului. (Civ. 775, 899 urm., 905, 909, 1790 urm., 1799, 1875; Civ. Fr. 611).

Text. fr. Art. 611. — L'usufruitier à titre particulier n'est pas tenu des dettes auxquelles le fonds est hypothéqué: s'il est forcé de les payer, il a son recours contre le propriétaire, sauf ce qui est dit à l'article 1020, au titre *des Donations entre-vifs et des Testaments.*

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 501, 504; II, ed. 5-a, p. 709, 710, 713;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens,* 713, 714;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 823; ed. 1-a, III, p. 519;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 449 urm.; *Suppl.* Usufruit, 215;
DEMOLOMBE, X, 526, 528, 529;
HUC, IV, 233;
LAURENT, VII, 12, 18, 21;
MARCADÉ, art. 611;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 767 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2822; III, ed. 2-a, No. 2809.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 194, n. 2, 522 urm., 597; (IV. part. II, ed. 2-a, p. 293; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 314, 342);
CANTACUZINO MATEI, p. 167, 205, 359;
NACU, I, p. 840 urm.

Jurisprudenţă.

1. Legatarii de uzufruct, deşì legatari particulari, totuşi dintr'un spirit de echitate al legiuitorului, sunt obligaţi să contribue la plata datoriilor succesiunei. Şi pentru a se ştì care anume şi în ce proporţie, legiuitorul prin art. 551 şi 552 c. civ., li-a aplicat şi lor clasificaţia tripartită de la legate împărţindu-i în: uzufructuari universali, uzufructuari cu titlu universal şi uzufructuari cu titlu particular, prevăzând apoi că uzufructuarii universali şi cei cu titlu universal, întru cât se bucură de veniturile totalităţii patrimoniului sau a unei fracţiuni din totalitate, sunt obligaţi să plătească dobânzile datoriilor succesiunei şi nudul proprietar capitalul; iar uzufructuarul cu titlu particular care nu are folosinţa de cât asupra unui bun determinat de succesiune nu plăteşte nimic, nudul proprietar trebuind să plătească totul. (Trib. Ilfov s. I, 697 din 24 Sept. 920. Curier Jud. 20/921).

2. Uzufructuarul universal şi cel cu titlu universal care a plătit şi capitalul şi dobânzile datoriilor defunctului este un drept conf. art. 552 c. civ. să ceară de la nudul proprietar restituirea capitalului plătit, dar numai la sfârşitul uzufructului şi fără nici o dobândă. (Trib. Ilfov s. I, 697 din 24 Sept. 1920. Curier Jud. 20/921).

3. Deşì anuităţile unei datorii ipotecare, plătibilă în termene lungi şi prin amortizare, cum de pildă sunt împrumuturile de la creditele funciare, sunt o sarcină care apasă numai asupra veniturilor fondului şi nu şi asupra

fondului și ar urmà ca în caz de constituire de uzufruct al unui asemenea fond ipotecat, ele să fie plătite numai de uzufructuar, care încasează toate veniturile și nu și de nudul proprietar, care tot timpul duratei uzufructului nu încasează nimic, totuși în lipsa unei dispoziții de lege care să consacre că aceste anuități sunt o sarcină reală care apasă numai asupra veniturilor, nu se poate zice, fără să se calce dispozițiile contrare ale art. 551 și 552 c. civ., că uzufructuarul particular al unui asemenea fond este obligat să suporte singur, tot timpul uzufructului său, plata acestor anuități, capital și procente, pentru motivul că el e acela care încasează toate veniturile. (Trib. Ilfov s. I, 697 din 24 Sept. 920. Curier Jud. 20/921).

Art. 552. — Uzufructuarul fie universal, fie cu titlu universal, trebuie să contribuească împreună cu proprietarul la plata datoriilor, după cum urmează: se prețuește valoarea fondului supus uzufructului, se defige în urmă cătimea cu care urmează a contribuì la plata datoriilor în proporțiune cu valoarea zisului fond. — Dacă uzufructuarul voește să avanseze suma pentru care trebuie fondul să contribue, capitalul i se înapoiază la sfârșitul uzufructului fără nici o dobândă. Iar de nu va voì uzufructuarul a face acest avans, proprietarul poate, după a sa voință, sau să plătească dânsul acea sumă, și atunci uzufructuarul îi plătește dobânzile în tot cursul uzufructului, sau să pună în vânzare o parte din averea supusă uzufructului până se va dobândì un preț analog sumei datorite. (Civ. 549 urm., 775, 893, 896, 902, 1087; Civ. Fr. 612).

Text. fr. Art. 612. — L'usufruitier, ou universel, ou à titre universel doit contribuer avec le propriétaire au paiement des dettes, ainsi qu'il suit:

On estime la valeur du fonds sujet à usufruit; on fixe ensuite la contribution aux dettes à raison de cette valeur.

Si l'usufruitier veut avancer la somme pour laquelle le fonds doit contribuer, le capital lui en est restitué à la fin de l'usufruit, sans aucun intérêt.

Si l'usufruitier ne veut pas faire cette avance, le propriétaire a le choix, ou de payer cette somme et, dans ce cas, l'usufruitier lui tient compte des intérêts pendant la durée de l'usufruit, ou de faire vendre jusqu'à due concurrence une portion des biens soumis à l'usufruit.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, II, p. 503-505; II, ed. 5-a, p. 711-715;
Baudry et Chauveau, *Des biens*. 692, 695, 700-702, 704, 707-709, 711;
Baudry et Wahl, *Successions*, I, 838;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 457, 824; ed. 1-a, III, p. 243, 411, 481, 588, 889;
Dalloz, *Rép.* Usufruit, 462 urm., 472; *Suppl.* Usufruit, 218 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, II, 455 bis;
Demolombe, X. 533-535, 537-540, 542, 543, 545-547;
Huc, IV, 234, 236, 237; V, 134;
Laurent, VIII, 13, 17, 20, 24, 25, 28, 29 urm., 32, 33;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 767 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2822; III, ed. 2-a, No. 2809.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2 a, p. 194, n. 2, 522 urm., 597; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 234, 340, t. și n. 3; IV, part. II, ed. 2-a, p. 218, 229, 244; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 314, 342; XI, p. 329); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 198;
Cantacuzino Matei, p. 167, 205;
Cerban Alex., *Notă* sub. Trib. Ilfov s. I, 697 din 24 Sept. 920. Curier Jud. 20/1921;
Nacu, I, p. 840 urm.; II, p. 624.

Jurisprudenţă.

1. Văduva fără avere, luând o porţiune virilă în uzufruct din succesiunea bărbatului, dacă acesta are descendenţi, urmează că dânsa, ca uzufructuară, trebue să contribue la plata datoriilor succesiunei, şi anume la plata intereselor acelor datorii în proporţiune cu partea sa virilă, şi dar nu poate fi urmărită de cât pentru plata intereselor datoriei în proporţiune cu valoarea, asupra căreia dreptul său de uzufruct îşi are fiinţă, iar nu pentru plata capitalului datoriei, care rămâne în sarcina nudului proprietar. Dacă datoria este stinsă prin prescripţie, atunci văduva nu mai poate fi urmărită nici pentru plata intereselor, de oarece o creanţă stinsă nu poate produce interese. (Apel Iaşi, II. C. Jud. 22/903).

2. Legatarul uzufructului întregei averi a defunctului nu este legatar universal sau cu titlu universal, ci un simplu legatar particular şi ca atare nu poate fi ţinut a contribuì la plata datoriilor succesiunei. Dar, faţă cu creditorii succesiunei, atât uzufructuarul cât şi nudul proprietar, n'au drepturi câştigate, de cât după ce s'a scos mai întâi din acea avere partea, ce trebue să servească la plata creditorilor succesiunei. (Trib. Romanaţi. *Dr.* 19/903).

3. Legatarii de uzufruct, deşì legatari particulari, totuşi dintr'un spirit de echitate al legiuitorului, sunt obligaţi să contribue la plata datoriilor succesiunei. Şi pentru a se ştì care anume şi în ce proporţie, legiuitorul prin art. 551 şi 552 c. civ., li-a aplicat şi lor clasificaţia tripartită de la legate împărţindu-i în: uzufructuari universali, uzufructuari cu titlu universal şi uzufructuari cu titlu particular, prevăzând apoi că uzufructuarii universali şi cei cu titlu universal, întru cât se bucurà de veniturile totalităţii patrimoniului sau a unei fracţiuni din totalitate, sunt obligaţi să plătească dobânzile datoriilor succesiunei şi nudul proprietar capitalul; iar uzufructuarul cu titlu particular cari nu are folosinţă de cât asupra unui bun determinat de sucesiune nu plăteşte nimic, nudul proprietar trebuind să plătească totul. (Trib. Ilfov s. I. 697 din 24 Sept. 1920. Curier Jud. 20/921).

4. Uzufructuarul universal şi cel cu titlu universal care a plătit şi capitalul şi dobânzile datoriilor defunctului este în drept conf. art. 552 c. civ., să ceară de la nudul proprietar restituirea capitalului plătit, dar numai la sfârşitul uzufructului şi fără nici o dobândă. (Trib. Ilfov s. I, 697 din 24 Sept. 1920. Curier Jud. 20/921).

5. Deşì anuităţile unei datorii ipotecare, plătibilă în termene lungi şi prin amortizare, cum de pildă sunt împrumuturile de la creditele funciare, sunt o sarcină care apasă numai asupra veniturilor fondului şi nu şi asupra fondului şi ar urmà ca în caz de constituire de uzufruct al unui asemenea fond ipotecat, ele să fie plătite numai de uzufructuar, care încasează toate veniturile şi nu şi de nudul proprietar, care tot timpul duratei uzufructului nu încasează nimic, totuşi în lipsa unei dispoziţii de lege care să consacre că aceste anuităţi sunt o sarcină reală care apasă numai asupra veniturilor, nu se poate zice, fără să se calce dispoziţiile contrare ale art. 551 şi 552 c. civ., că uzufructuarul particular al unui asemenea fond este obligat să suporte singur, tot timpul uzufructului său, plata acestor anuităţi, capital şi procente, pentru motivul că el e acela care încasează toate veniturile. (Trib. Ilfov s. I, 697 din 24 Sept. 920. Curier Jud. 20/921).

Art. 553. — Uzufructuarul e dator a plătì numai cheltuelile proceselor ce privesc folosinţa şi ale acelorlalte [1]) condemnaţiuni la cari procesele arătate pot da naştere. (Civ. 549; Pr. civ. 140; Civ. Fr. 613).

Text. fr. Art. 613. — L'usufruitier n'est tenu que des frais des procès qui concernent la jouissance, et des autres condamnations auxquelles ces procès pourraient donner lieu.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 502, 503; II, ed. 5-a, p. 710, 711;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 715, 717;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 824;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 574 urm.; *Suppl.* Usufruit, 267;
DEMOLOMBE, X, 618, 620, 622, 624;

1) Ar trebui zis: „*celelalte*" în loc de: „*ale acelorlalte*".

HUC, IV, 238;
LAURENT, VII, 14 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 766;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2826.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 521, 522, 597, 598: (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 313);
CANTACUZINO MATEI, p. 167, 205;
NACU, I, p. 839.

Art. 554. — Dacă în cursul uzufructului, o a treia persoană face vreo uzurpaţiune asupra fondului, sau vreo altă încercare spre a călcà drepturile proprietarului, uzufructuarul este ţinut a-l denunţà proprietarului, căci la din contră uzufructuarul rămâne răspunzător pentru toate daunele ce ar puteà rezultà pentru proprietar, precum ar fi răspunzător pentru orice stricăciune s'ar face de el însuşi. (Civ. 998 urm., 1084, 1427; Civ. Fr. 614).

Text. fr. Art. 614. — Si, pendant la durée de l'usufruit, un tiers commet quelque usurpation sur le fonds, ou attente autrement aux droits du propriétaire, l'usufruitier est tenu de le dénoncer à celui-ci: faute de ce, il est responsable de tout le dommage qui peut en résulter pour le propriétaire, comme il le serait de dégradations commises par lui-même.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 719;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 818, 998;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 491 urm., 765 urm.; *Suppl.* Usufruit, 233;
DEMOLOMBE, X, 304;
LAURENT, VI, 528;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 756, 757;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2816.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 504 urm.; (V, p. 576).
CANTACUZINO MATEI, p. 166, 205;
NACU, I. p. 832.

Jurisprudenţă.

1. a) Uzufructul fiind un drept real asupra lucrului, acţiunea pentru respectarea acestui drept şi pentru determinarea lui, poate fi pornită direct de titularul uzufructului, în conformitate cu titlul ce i-l conferă; obligaţiunea impusă de art. 554 c. civ., uzufructuarului, de a denunţà uzurpaţiunile, sub pedeapsă de a răspunde personal de toate pagubele ce ar decurge pentru proprietar din acea nedenunţare, nu priveşte decât raporturile dintre proprietar şi uzufructuar, fără a se puteà deduce din acea obligaţiune că acţiunea pentru respectarea uzufructului, în toată întinderea lui, deci şi pentru determinarea obiectului supus uzufructului, nu poate fi purtată de titularul acestui drept, fără a fi introdus în cauză şi nudul proprietar.

Prin urmare, Curtea de apel nu a violat art. 521, 536 şi 540 c. civ., când a decis că acţiunea pentru a i se lăsà în folosinţă casele supuse uzufructului, poate fi intentată de uzufructuar, fără a introduce în cauză pe nudul proprietar.

b) Instanţa de fond este în drept să se întemeieze pe acte autentice şi pe raportul expertului şi să le interpreteze, spre a-şi formà convingerea dacă dreptul de uzufruct, constituit prin acele acte, se întinde şi asupra imobilului în litigiu, iar decizia instanţii de fond nu poate fi supusă cenzurei Curţii de Casaţie, dacă nu se denaturează nici o dispoziţie clară şi categorică din acele acte. (Cas. I. No. 591, 1915; Jurispr. Rom. 1916, p. 22).

Art. 555. — Dacă uzufructul are de obiect un animal și dacă acesta va perì fără culpa uzufructuarului, el nu este obligat a da proprietarului alt animal în loc, nici de a-i plătì prețul. (Civ. 547, 556, 557, 563 urm.; Civ. Fr. 615).

Text. fr. Art. 615. — Si l'usufruit n'est établi que sur un animal qui vient à périr sans la faute de l'usufruitier, celui-ci n'est pas tenu d'en rendre un autre, ni d'en payer l'estimation.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 525, 722;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 827;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 211 urm.; *Suppl.* Usufruit, 95 urm.;
DEMOLOMBE, X, 310, 318;
DUFOURMANTELLE ROGER, *Force majeure*;
LAURENT, VI, 412, 480;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 772;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2842.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 437 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 169, 205;
NACU, I, p. 821.

Art. 556. — Dacă turma pe care un uzufruct a fost constituit, din întâmplare sau din boală, va perì cu totul și fără culpa uzufructuarului, acesta nu este obligat de cât a-i da seama de piei sau de valoarea lor.

Dacă turma nu va perì cu totul, uzufructuarul este dator de-a înlocuì numărul vitelor perdute, prin vitele ce dă sporul (Civ. 555, 557, 563 urm.; Civ. Fr. 616).

Text. fr. Art. 616. — Si le troupeau sur lequel un usufruit a été établi, périt entièrement par accident ou par maladie, et sans la faute de l'usufruitier, celui-ci n'est tenu envers le propriétaire que de lui rendre compte des cuirs ou de leur valeur.

Si le troupeau ne périt pas entièrement, l'usufruitier est tenu de remplacer, jusqu'à concurrence du croît, les têtes des animaux qui ont péri.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 529, 530; II, ed. 5-a, p. 743-745;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 722-726;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 799, 827;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 220 urm.; *Suppl.* Usufruit, 96 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 458 bis, II;
DEMOLOMBE, X, 315-317 bis;
DUFOURMANTELLE ROGER, *Force majeure*;
LAURENT, VI, 536; VII, 69;
MARCADÉ, art. 616;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 772, 773;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2842;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 437 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 472; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 306 nota).
CANTACUZINO MATEI, p. 169, 205;
NACU, I, p. 821, 822.

Secţiunea III. — *Despre stingerea uzufructului.*

Art. 557. — Uzufructul se stinge prin moartea uzufructuarului, prin espiraţiunea termenului pentru care uzufructul a fost acordat, prin consolidarea sau întrunirea asupra aceleiaşi persoane a ambelor calităţi de proprietar şi de uzufructuar;

Prin neuzul dreptului de uzufructuar în curs de 30 ani;

Prin totala desfiinţare a lucrului asupra cărui uzufructul erà constituit. (Civ. 558 urm., 636 urm., 1154 urm., 1156 urm., 1798, 1837, 1890, 1895; Civ. Fr. 617).

Text. fr. Art. 617. — L'usufruit s'éteint;

Par la mort naturelle et par la mort civile de l'usufruitier;

Par l'expiration du temps pour lequel il a été accordé;

Par la consolidation ou la réunion sur la même tête, des deux qualités d'usufruitier et de propriétaire;

Par le non-usage du droit pendant trente ans;

Par la perte totale de la chose sur laquelle l'usufruit est établi.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 509-515, 517-521; II, ed. 5-a, p. 719-727, 729-735;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 444, 729, 733, 738-742, 744, 746, 748 urm., 761-763. 768, 769, 771, 773;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 456, 791, 811, 982, 988 urm., 993;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 603 urm.; *Suppl.* Usufruit, 273 urm., 290-2°;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 462 bis, II, 463 bis, 472 bis; IV, 199 bis;
DEMOLOMBE, X, 635, 637-639, 667, 680, 683, 684 urm., 691, 694-697, 699-702, 704, 713, 714, 728, 733, 733 bis, 734, 741, 742 urm., 745, 747 urm., 749;
HUC, IV, 241, 244-247, 250;
LAURENT, VII, 50, 57-59, 61-65, 68, 71, 72 urm., 89 urm., 91, 92 urm., 95, 97, 100, 101; XIV, 316;
MARCADÉ, art. 624, n. 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 773, 774, 776;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2837, 2849, 2859.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 400 n, 1, 494, 515, 516, 540, 544 urm., 561 urm.; 570, 854; (II, ed. 2-a, p. 531; IV, part. I, ed. 2-a, p. 398 n. 2, 573 n. 2, 622; IV, part. II, ed. 2-a, p. 191, 470, 490 t. şi n. 3, 533, 602 n. 1, 603; VI, p. 802; IX, p. 216; X, p. 103, 161 n. 3; XI, p. 99 nota, 144 n. 3, 145, 218, 225);
CANTACUZINO MATEI, p. 160, 167;
NACU, I, p. 844, 847 urm.

Jurisprudenţă.

1. Transmiterea de uzufruct de la o persoană la alta este numai atunci când uzufructul are să se continue, în ceeace priveşte fiinţa lui, tot în condiţiunile în care a fost şi în mâinile transmiţătorului, adică când noul uzufructuar se găseşte către nudul proprietar tot în aceleaşi raporturi juridice ca şi primul uzufructuar. Dacă însă donatorul ce şi-a rezervat uzufructul a murit, uzufructul ce-şi rezervase donatorul numai s'a stins iar nu s'a transmis, numai a reintrat pentru a complectà nuda proprietate, dispărând de a mai figurà în mâinile străine ca drept deosebit, iar nu a trecut la altă persoană pentru a există încă; prin urmare, este numai o stingere, iar nu o transmisiune. (Cas. I, 207/Iun. 9/93. B. p. 560).

2. Când testatorul zice: „las prea iubiţilor mei fraţi uzufructul caselor mele, iar după încetarea amândorora din viaţă, fiica mea va aveà plina proprietate a acestor case“, întrebuinţând o frază atât de clară, nu se poate susţine că intenţiunea lui a fost alta, decât de a stabilì un drept de acrescenţă şi de a da, cu alte cuvinte, fiecăruia din fraţii săi, în caz de deces al unuia din ei, vocaţiune la întregul uzufruct. (C. Apel Buc. I, *Dr.* 52/902).

Art. 558. — Uzufructul poate încetà asemenea prin abuzul ce face uzufructuarul de folosința sa, sau aducând stricăciuni fondului, sau lăsându-l să se degrade din lipsă de întreținere.— Creditorii uzufructuarului pot intervenì în contestațiunile pornite în contră-i pentru conservarea drepturilor lor, ei pot propune repararea degradațiunilor făcute și a da garanții pentru viitor.

Judecătorii pot, după gravitatea împrejurărilor, sau a hotărî stingerea uzufructului, sau a lăsà pe proprietar să se bucure de fructele obiectului supus la uzufruct, cu îndatorire de-a plătì pe fiecare an uzufructuarului sau celor ce prezintă drepturile sale, o sumă hotărîtă până în ziua când uzufructul urmà să înceteze. (Civ. 541—545, 554, 557, 562, 975, 976, 998; Civ. Fr. 618).

Text. fr. Art. 618. — L'usufruit peut aussi cesser par l'abus que l'usufruitier fait de sa jouissance, soit en commettant des dégradations sur le fonds, soit en le laissant dépérir faute d'entretien.

Les créanciers de l'usufruitier peuvent intervenir dans les contestations, pour la conservation de leurs droits; ils peuvent offrir la réparation des dégradations commises, et des garanties pour l'avenir.

Les juges peuvent, suivant la gravité des circonstances, ou prononcer l'extinction absolue de l'usufruit, ou n'ordonner la rentrée du propriétaire dans la jouissance de l'objet qui en est grevé, que sous la charge de payer annuellement à l'usufruitier, ou à ses ayant-cause, une somme déterminée jusqu'à l'instant où l'usufruit aurait du cesser.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU. II, p. 489, 515, 516; II, ed. 5-a, p. 694, 727, 728, 739;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 753, 755-757, 759;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 456, 817, 825, 988; II, p. 42, 55;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 676 urm.; *Suppl.* Usufruit, 296 urm.;
DEMOLOMBE, X, 298, 299, 632. 717-719, 722, 723, 726;
HUC, IV, 248;
LAURENT, VI, 470 urm.; VII, 24, 80-82. 84-86;
MARCADÉ, art. 595, n. 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 781, 782;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2852-2856.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 400 n. 1, 494, 515, 516. 540, 544 urm., 561 urm., 570, 854; (II, ed. 2-a, p. 594; IV, part. II, ed. 2-a, p. 604);
CANTACUZINO MATEI, p. 168, 205;
NACU, I, p. 854, 855.

Jurisprudență.

1. Pentru ca cineva să poată cere, pentru abuz de folosință, desființarea uzufructului ce există asupra unui bun, este neapărat necesar să fie proprietar al acelui bun, căci încuviințarea unei asemenea cereri din partea justiției implică recunoașterea calității de proprietar a celui ce reclamă.

Prin urmare, uzufructuarul este în drept să pretindă dovada acestei calități și să discute titlurile înfățișate de reclamant. (Apel Buc. s. II. No. 201 915. Dreptul 1915. p. 579).

Art. 559. — Uzufructul care nu e acordat particularilor, nu poate trece peste 30 ani. (Civ. 557, 560; Civ. Fr. 619).

Text. fr. Art. 619. — L'usufruit qui n'est pas accordé à des particuliers, ne dure que trente ans.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 468, 509, 510; II, ed. 5-a, p. 666, 667, 720;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 730 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 792, 831, 988;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 106 urm., 610; *Suppl.* Usufruit, 45, 275;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 466 bis;
DEMOLOMBE, X, 244, 670;
HUC, IV, 242;
LAURENT, VI, 352, 353; VII, 53;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 775;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2841.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 577 urm.; (X, p. 561; XI, p. 225); *Droit ancien et moderne de la Roumanie.* p. 67 nota 1;
CANTACUZINO MATEI, p. 160, 167, 359;
NACU, I, p. 114 urm., 167, 845.

Art. 560 .— Uzufructul constituit până ce o altă persoană va ajunge la o vârstă hotărîtă, ține până la acea epocă, chiar de ar murì zisa persoană înaintea vârstei hotărîte. (Civ. 519, 557, 1019; Civ. Fr. 620).

Text. fr. Art. 620. — L'usufruit accordé jusqu'à ce qu'un tiers ait atteint un âge fixe, dure jusqu'à cette époque, encore que le tiers soit mort avant l'âge fixé.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 510; II, ed. 5-a, p. 720;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 734, 736;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 612 urm.; *Suppl.* Usufruit 276 urm.;
DEMOLOMBE, X, 679-681;
HUC. IV, 243;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 776;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2840.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 515, 538, 544 urm., 550, 556, 567 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 167;
NACU, I, p. 846.

Art. 561. — Vânzarea lucrului supus la uzufruct nu aduce nici o schimbare dreptului uzufructuarului; el continuă a se folosì de uzufructul său, de nu a renunțat la dânsul în mod formal. (Civ. 562, 1294 urm., 1770; Civ. Fr. 621).

Text. fr. Art. 621. — La vente de la chose sujette à usufruit ne fait aucun changement dans le droit de l'usufruitier; il continue de jouir de son usufruit s'il n'y a pas formellent renoncé.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 517; II, ed. 5-a, p. 730;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 763;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 281;
DEMOLOMBE, X, 730 urm.;
HUC, IV, 246;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 780;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2824.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 515, 538, 544 urm., 550, 556. 587 urm.
CANTACUZINO MATEI, p. 160;
NACU. I, p. 856.

Art. 562. — Creditorii uzufructuarului pot să ceară a se anulà renunțarea făcută în paguba lor. (Civ. 558, 699, 975, 976, 1843; Civ. Fr. 622).

Text. fr. Art. 622. — Les créanciers de l'usufruitier peuvent faire annuler la renonciation qu'il aurait faite à leur préjudice.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 766;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 439;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 53;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 696 urm.; *Suppl.* Usufruit, 303 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 780;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2848.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 515, 538, 544 urm., 550, 556, 567 urm.; (II, ed. 2-a, p. 533; III, part. II, ed. 2-a, p. 304; V, p. 222, 225, 254 n. 1; XI, p. 74); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 180; *Notă* sub. Trib. Roanne (Loire), 11 Sept. 1920, Jur. Gen. 1924, No. 2251;
CANTACUZINO MATEI, p. 168, 455;
NACU, I, p. 856.

Art. 563. — Dacă o parte numai a lucrului supus la uzufruct s'a distruit [1]), uzufructul se păstrează asupra părței rămase. (Civ. 555 urm., 564; Civ. Fr. 623).

Text. fr. Art. 623. — Si une partie seulement de la chose soumise à l'usufruit est détruite, l'usufruit se conserve sur ce qui reste.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 509-515, 517-521; II, ed. 5-a, p. 719-727, 729-735;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 444, 729, 733, 738-742, 744, 746, 748 urm., 761-763, 768, 769, 771, 773;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 984;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 603 urm.; *Suppl.* Usufruit, 273 urm., 290-2°;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 462 bis, II; 463 bis; 472 bis; IV, 199 bis;
DEMOLOMBE, X, 635, 637-639, 667, 680, 683, 684 urm., 691, 694-697, 699-702, 704, 713, 714, 728, 733, 733 bis, 734, 741, 742 urm., 745, 747 urm.. 749;
HUC, IV, 241, 244-247, 250;
LAURENT, VII, 50, 57-59, 61-65, 68, 71, 72 urm., 89 urm., 91, 92 urm., 95, 97, 100, 101; XIV, 316;
MARCADÉ, art. 624, n. 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 777 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2842, 2843.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 515, 538, 544 urm., 550, 556, 567 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 167;
NACU, I, p. 852 urm.

---

1) A se vedeà nota de sub textul art. 547 Cod. Civil.

Art. 564. — De va fi uzufructul constituit numai asupra unei clădiri, şi această clădire va arde sau se va distruì din altă întâmplare, sau se va dărâmà de vechime, uzufructuarul nu va aveà drept a se folosì de pământul pe care a fost clădirea, nici de materialurile rămase. — Dacă uzufructul s'ar aflà constituit asupra unuĭ domeniu din care făceà parte şi clădirea, uzufructuarul se va folosì de pământ [1]). (Civ. 547, 557, 563, 637, 1156 urm.; Civ. Fr. 624).

Text. fr. Art. 624. — Si l'usufruit n'est établi que sur un bâtiment et que ce bâtiment soit détruit par un incendie ou autre accident, ou qu'il s'écroule de vétusté, l'usufruitier n'aura le droit de jouir ni du sol ni des matériaux.

Si l'usufruit était établi sur un domaine dont le bâtiment faisait partie, l'usufruitier jouirait du sol et des matériaux.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 512, 513; II, ed. 5-a, p. 723-725;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 747, 752;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 984;
DALLOZ, *Rép.* Usufruit, 654 urm.; *Suppl.* Usufruit, 289;
DEMOLOMBE, X, 713, 713 ter.;
LAURENT, VII, 70;
MARCADÉ, art. 617 n. 8;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 777 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2842, 2843.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part I, ed 2-a, p. 515, 538, 544 urm., 550, 556, 567 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a. p. 471; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 306 nota);
CANTACUZINO MATEI, p. 167;
NACU, I, p. 852 urm.

CAPITOLUL II

Despre uz şi abitaţiune.

Art. 565. — Drepturile de uz şi de abitaţiune se stabilesc şi se pierd în acelaş chip ca şi uzufructul. (Civ. 518 urm., 557 urm.; Pr. civ. 722; L. Timbr. 20 § 5, 21 § 5, 44 § 2, 61 — b, c; Civ. Fr. 625).

Text. fr. Art. 625. — Les droit d'usage et d'habitation s'établissent et se perdent de la même manière que l'usufruit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 531, 534, 535; II, ed. 5-a, p. 746, 750;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 777-780;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 830;
DALLOZ, *Rép.* Usage, 5 urm.; *Suppl.* Usage, 2 urm.;
DEMOLOMBE, X, 759, 760, 764;
HUC, IV, 253;
LAURENT, VII, 103, 105-107, 124;
MARCADÉ, art. 625;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 789;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2871-2874;

---

1) Art. francez 624 adaugă: „*et des matériaux*".

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 585 urm., 587; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 621 n. 3; X, p. 727, 728 urm.; XI, p. 341);
CANTACUZINO MATEI, p. 169:
NACU, I, p. 858.

Jurisprudenţă.

1. Constatarea în fapt a instanţii de fond, că dreptul de habitaţie a fost constituit în paguba creditorilor ipotecari, scapă de controlul C. de Casaţie. (Cas. I. 182/904. B. p. 568).

2. A se vedeà şi *nota* No. 1 de sub art. 573).

Art. 566. — Ca şi în cazul de uzufruct, nu se poate folosì cineva de aceste drepturi, fără a da mai întâiu cauţiune şi fără a face inventariu. (Civ. 540, urm., 1652 urm., 1659, 1675 urm.; Pr. civ. 392 urm.; Civ. Fr. 626).

Text. fr. Art. 626. — On ne peut en jouir, comme dans le cas de l'usufruit, sans donner préalablement caution, et sans faire des états et inventaires.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 531, 532; II, ed. 5-a, p. 746, 747;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 781;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 830; II, p. 736;
DALLOZ *Rép.* Usage, 13 urm., 43; *Suppl.* Usage, 18:
DEMOLOMBE, X, 792;
LAURENT, VII, 118;
MARCADÉ, art. 626;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 788;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2871-2874.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 594 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 621 n. 3);
CANTACUZINO MATEI, p. 169, 536;
NACU, I, p. 859.

Art. 567. — Uzuarul şi cel ce are dreptul de abitaţiune trebuie să se folosească de ele ca un bun părinte de familie. (Civ. 541 urm.; Civ. Fr. 627).

Text. fr. Art. 627. — L'usager, et celui qui a un droit d'habitation, doivent jouir en bons pères de famille.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 781;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 830;
DALLOZ, *Rép.* Usage, 46 urm., 76; *Suppl.* Usage, 19;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 788;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2871-2874.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 594 urm.; (IV. part. I, ed. 2-a, p. 621 n. 3);
CANTACUZINO MATEI, p. 169, 441;
NACU, I, p. 859.

Art. 568. — Drepturile de uz şi de abitaţiune se regulează prin titlul care le-a înfiinţat şi primesc după cuprinderea lui

mai multă sau mai puţină întindere. (Civ. 569 urm., 969; Civ. Fr. 628).

Text. fr. Art. 628. — Les droits d'usage et d'habitation se règlent par le titre qui les a établis, et reçoivent, d'après ses dispositions, plus ou moins d'étendue.

Doctrină străină.

Baudry et Chauveau, *Des biens*, 782;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 103, 830;
Dalloz, *Rép.* Usage, 33; *Suppl.* Usage, 10;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 784 urm.:
Planiol I, ed. 3-a, No. 2871-2874.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 468, 588 urm., 604; (X, p. 727, 728 urm.);
Cantacuzino Matei, p. 169;
Nacu. I, p. 860.

Art. 569. — Dacă titlul nu se explică asupra întinderei acestor drepturi, ele se regulează precum urmează. (Civ. 568, 570 urm.; Civ. Fr. 629).

Text. fr. Art. 629. — Si le titre ne s'explique pas sur l'étendue de ces droits, ils sont réglés ainsi qu'il suit.

Doctrină străină.

Baudry et Chauveau, *Des biens*, 782;
Colin et Capitant, ed. 2-a. I, p. 830;
Demolombe, X, 767, 768;
Duranton, V, 24;
Laurent, VII, 115, 168; *Dr. civ. intern.*. VII, 354;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 784 urm.;
Pandectes Fr., *Usage et habitation*, 48, 49;
Planiol. I, ed. 3-a, No. 2871-2874.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 468, 588 urm., 604;
Cantacuzino Matei, p. 169;
Nacu, I, p. 860.

Art. 570. — Cel ce are uzul unui loc [1]), nu poate pretinde mai multe fructe din acest loc decât se cuvine pentru trebuinţele sale şi ale familiei sale.

Poate pretinde şi pentru trebuinţele copiilor ce va aveà în urma constituirei dreptului de uz. (Civ. 484, 522 urm.; Civ. Fr. 630).

Text. fr. Art. 630. — Celui qui a l'usage des fruits d'un fonds, ne peut en exiger qu'autant qu'il lui en faut pour ses besoins et ceux de sa famille.

Il peut en exiger pour les besoins même des enfants qui lui sont survenus depuis la concession de l'usage.

1) Art. francez zice: *„cel ce are uzul fructelor unui loc"*.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 532-534; II, ed. 5-a, p. 747-749;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 782-784 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 349, 830, 831;
DALLOZ, *Rép.* Usage, 34 urm.; *Suppl.* Usage, 11 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 476;
DEMOLOMBE, X, 771-774, 776-778 urm., 784;
HUC, IV, 256;
LAURENT, VII, 110, 111 urm., 116;
MARCADÉ art. 630, n. 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 784 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2871-2874.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 468, 588 urm., 604;
CANTACUZINO MATEI, p. 169;
NACU, I, p. 860.

Art. 571. — Uzuarul nu poate cedà nici închirià dreptul său altuia. (Civ. 534, 573, 1411; Civ. Fr. 631).

Text. fr. Art. 631. — L'usager ne peut céder ni louer son droit à un autre.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 533; II, ed. 5-a, p. 748;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 774;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 832; II, 885;
DALLOZ, *Rép.* Usage, 18, 34; *Suppl.* Usage, 13 urm.;
DEMOLOMBE, X, 764, 786, 788;
LAURENT, VII, 113;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 787;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2871-2874;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 468, 588 urm., 604; (V, p. 119 n. 3, 204; IX, p. 40, 49 n. 2; X, p. 194, 336, 479, 762);
CANTACUZINO MATEI, p. 169, 452;
NACU, I, p. 861; II, p. 458.

Jurisprudență.

1. Când instanța de fond constată în fapt, că dreptul de strană constă în facultatea pe care posesorul lui o are de a ocupà în templul comunitâței, în timpul serviciului religios, o anumită strană, în schimbul unei ofrande, drept pe care comunitatea nu-l acordă de cât persoanelor demne de o asemenea distincțiune fără a puteà fi cedat altor persoane, asemenea drept de strană, astfel precum este constatat, fiind un drept de folosință este analog dreptului de uz și, prin urmare, neputând fi nici cedat, nici închiriat, nu puteà fi nici vândut silit de creditorii titularului, așà că instanța de fond cu drept cuvânt a anulat vânzarea dreptului de strană. (Cas. II, decizia civilă No. 237, din 2 Oct. 1915; Jur. Rom. 1916, p. 58).

2. A se vedeà art. 573 cu nota 1.

Art. 572. — Cel ce are un drept de abitațiune pe o casă poate ședeà într'însa cu familia sa, chiar de n'ar fi fost însurat la epoca când i s'a dat acest drept.

Cel ce are dreptul de abitațiune poate închirià partea casei ce nu locuește [1]). (Civ. 570, 573; Civ. Fr. 632).

1) Acest al doilea aliniat lipsește în textul art. francez corespunzător.

Text. fr. Art. 632. — Celui qui a un droit d'habitation dans une maison, peut y demeurer avec sa famille, quand même il n'aurait pas été marié à l'époque où ce droit lui a été donné.

Doctrină străină.

ARNTZ. I, 1048, 1051;
AUBRY ET RAU, II, ed. 5-a, § 237, p. 747-749, nota 10;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 774, 882;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 830;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 476, 476 bis, II; 477 bis;
DEMOLOMBE, X, 772, 776, 778 urm., 786-788, 790;
DURANTON, V, 21;
LAURENT, VII, 109, 110, 113-117;
MARCADÉ, II, 574, 578;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 790;
PANDECTES FR., *Usage et habitation*, 74 urm., 96, 98, 99-101, 108;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2871-2874;
SIREY, *Usage*, 126;
THIRY, I, 753, 755;
TROPLONG, *Hypoth.*, III, 778 bis.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 468, 588 urm., 604; (IX, p. 40, 49 n. 2);
CANTACUZINO MATEI, p. 169, 452;
NACU, I, p. 862.

Art. 573. — Dreptul de abitaţiune nu poate fi nici cesionat nici închiriat, afară de excepţiunea adusă la art. 572 [1]). (Civ. 534, 571, 1411; Civ. Fr. 634).

Text. fr. Art. 634. — Le droit d'habitation ne peut être ni cédé ni loué.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 774;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 832; II, p. 885;
DALLOZ, *Rép.* Usage, 66 urm., 72; *Suppl.* Usage, 24, 29 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 790;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2871-2874.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 468, 588 urm., 604;
(V, p. 119 n. 3, 204; IX, p. 40, 49 n. 2; X, p. 194, 336, 479, 762);
CANTACUZINO MATEI, p. 169, 452;
NACU, I, p. 862; II, p. 458.

Jurisprudenţă.

1. Legiuitorul prin art. 565, prescrie categoric că drepturile de uz şi de habitaţiune se stabilesc şi se pierd în acelaşi chip ca şi uzufructul; or între modurile de stingere a uzufructului, art. 557 prevede şi consolidarea sau întrunirea asupra aceleeaşi persoane a ambelor calităţi de proprietar şi de uzufructuar. Deci dacă cineva prin act de vânzare renunţă la dreptul său de locuinţă în folosul nudului proprietar, prin această renunţare se stinge prin consolidare dreptul de habitaţiune căci proibiţiunea cuprinsă în art. 571 şi 573 se aplică numai faţă cu terţele persoane, şi nimic nu poate oprì pe uzuar ca să vândă dreptul său nudului proprietar, aceasta fiind o dispoziţie de ordine publică. (Cas. I, 271/Sept. 18/89, B. p. 749; Apel Buc. II, 102, Mai 13/88, *Dr.* 53/88).

1) In art. francez 634 corespunzător, lipsesc cuvintele ultime: *„afară de excepţiunea adusă la art. 572"*, care lipsă îşi are explicarea sa prin adausul ce legiuitorul român a făcut art. precedent 572.

Art. 574. — Dacă uzuarul absoarbe toate fructele fondului, sau dacă ocupă toată casa, e dator să facă cheltuelile de cultură, reparaţiunile de întreţinere şi să plătească contribuţiunile ca şi uzufructuarul. Dacă nu ia decât o parte din fructe sau dacă nu ocupă decât o parte din casă, el contribueşte în proporţiune cu lucrul de care se foloseşte. (Civ. 545, 546, 548 urm.; Civ. Fr. 635).

Text. fr. Art. 635. — Si l'usager absorbe tous les fruits du fonds, ou s'il occupe la totalité de la maison, il est assujetti aux frais de culture, aux réparations d'entretien, et au paiement des contributions, comme l'usufruitier.

S'il ne prend qu'une partie des fruits, ou s'il n'occupe qu'une partie de la maison, il contribue au prorata de ce dont il jouit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 534, 535; II, ed. 5-a, p. 750, 751;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 787, 788;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 830. 831;
DALLOZ. *Rép.* Usage, 46 urm., 76; *Suppl.* Usage, 19 urm., 33:
DEMOLOMBE, X, 795, 797, 800 urm.;
HUC, IV, 256;
LAURENT, VII, 120-122;
PLANIOL. I, ed. 3-a, No. 2871-2874.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III. part. I, ed. 2-a, p. 594 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 169;
NACU, I, p. 861; II, p. 458.

Art. 575. — Uzul pădurilor se va regulà prin legi particulare. (Civ. 565, 570; C. Silv. 1, 3, 8; Civ. Fr. 636).

Text. fr. Art. 636. — L'usage des bois et forêts est réglé par des lois particulières.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 789;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 829, 831;
PLANIOL. I, ed. 3-a, No. 2876-2878.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III. part. I, ed. 2-a, p. 598 urm. *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 226;
CANTACUZINO MATEI, p. 169;
NACU. I. p. 862.

TITLUL IV

Despre servitudini [1]).

Art. 576. — Servitudinea este o sarcină impusă asupra unui imobil pentru uzul şi utilitatea unui imobil având un alt stăpân. (Civ. 471 urm., 577, 620 urm.; Civ. Fr. 637).

1) *Servitudinea* erà cunoscută în vechile legi codul Calimach şi Caragea sub denumirea de: *„şerbire"* sau *„robirea lucrurilor"*.

Text. fr. Art. 637. — Une servitude est une charge imposée sur un héritage pour l'usage et l'utilité d'un héritage appartenant à un autre propriétaire.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 62-65; III. ed. 5-a, p. 111-116;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 800, 801, 1076;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 103, 833 urm.;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 21 urm.; *Suppl.* Servitudes, 7 urm.;
DEMOLOMBE, XII, 669, 670, 684, 685, 691, 692, 694, 696, 701, 703, 775, 775 bis, 1053-1055;
HUC, IV, 405;
LAURENT, VII, 128, 143-145, 152, 154, 156, 157;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 793;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2880, 2886.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 606 urm., 791, 792; *Droit ancien et moderne de la Roumanie,* p. 226; *Observaţie* sub. Trib. Versailes (Seine et Oise) 4 Ian. 1923. Pand. Rom. 1924, III, 79;
CANTACUZINO MATEI, p. 170, 171;
DINULESCU N., *Notă* sub Judec. ocol. Ţibăneşti, Vaslui, 67 din 20 Nov. 1923. Jurispr. Gen. 2/1924. No. 109;
NACU I, p. 865, 866.

Jurisprudenţă.

1. Acţiunile relative la servituţi sunt acţiuni reale imobiliare, şi ca atari supuse principiilor generale care guvernă aceste acţiuni, cu modificările numai proprii caracterului particular al servituţilor. Astfel fiind, ele pot fi intentate pe cale posesorie sau petitorie. (Trib. Ilfov I, Febr. 17/89, *Dr.* 17/89).

2. Facerea unui trotuar pe proprietatea vecinului pentru a înlătură umezeala de la casă nu e recunoaşterea unui drept de servitute, fiind că această măsură, prescrisă din consideraţiuni technice pentru preservarea şi împiedicarea răului, are un caracter numai transitoriu cât timp ar există răul. De altfel vecinul pe al cărui pământ este a se face acel trotuar, are dreptul a zidi, a merge şi a-şi exercită facultăţile inerente dreptului de proprietate, în cât sub toate aceste raporturi nu poate fi vorba de un drept de servitute ce s'ar înfiinţă în detrimentul proprietăţei vecinului. (Cas. I, 277 Sept. 18/92 B. p. 763).

3. A se vedeà şi nota No. 6 de sub Sept. 18/92, B. p. 763).

Art. 577. — Servitudinile izvorăsc sau din situaţiunea naturală a locurilor, sau din obligaţiunea impusă de lege, sau din convenţiunea dintre proprietari. (Civ. 578 urm., 586 urm., 588 urm., 620 urm.; L. Timbr. 20 § 5, 21 § 5, 61 — b, c; L. agrară, 25; L. regimului apelor. (Mon. of. 137/924), Art. 27 urm.; Civ. Fr. 639).

Text. fr. Art. 639. — Elle dérive ou de la situation naturelle des lieux, ou des obligations imposées par la loi, ou des conventions entre les propriétaires.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 816 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 743, 843;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 32;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 788, 794 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part, I, ed. 2-a, p. 623 urm.;
NACU. I, p. 867 urm.

Jurisprudență.

1. Linia de pământ ocupată de un drum de fier nu poate fi considerată ca un fond oare care susceptibil de proprietate particulară și supusă în favoarea proprietăților pe care trece, la diferitele servituții, rezultând din situațiunea liniei pe acele proprietăți. O asemenea linie constituind o cale de comunicație de interes național și destinată serviciului public, toate acele servituți recunoscute de lege ca rezultând din situațiunea locurilor și ad mise pentru comoditatea particularilor, încetează de a existà față cu dânsa ca incompatibile cu interesul general. Din contră, din art. 587 rezultă că lucrările de utilitate publică impun servituți fondurilor învecinate iar nu suferă servituți de la ele. Odată depărtate servituțile rezultând din situația locurilor, alte servituți nu pot există de cât în urma unei convențiuni sau în virtutea unei legi. (Cas. I, 341/Nov. 2/81, B. p. 814).

2. A se vedeà și notele No. 1 și 2 de sub art. 578.

CAPITOLUL I

Despre servitudini ce se nasc din situațiunea locurilor.

Art. 578. — Locurile inferioare sunt supuse a primì apele ce curg firește din locurile superioare fără ca mâna omului să fi contribuit la aceasta.

Proprietarul inferior nu poate ridicà stavili ca să oprească această scurgere.

Proprietarul superior nu poate face o lucrare spre agravarea servitudinii fondului inferior. (Civ. 481, 579 urm., 582, 583, 615, 634, 635; Civ. Fr. 640).

Text. fr. Art. 640 — Les fonds inférieurs sont assujettis envers ceux qui sont plus élevés, à recevoir les eaux qui en découlent naturellement sans que la main de l'homme y ait contribué.

Le propriétaire inférieur ne peut point élever de digue qui empêche cet écoulement.

Le propriétaire supérieur ne peut rien faire qui aggrave la servitude du fonds inférieur.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, II, p. 310; III, p. 8-12; III, ed. 5-a. p. 13-19;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 822-824, 826, 829;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 730, 746, 750, 887;
Dalloz, *Rép.* Servitudes 77 urm.; *Suppl.* Servitudes 25 urm.;
Demolombe, XI, 20 urm., 29, 30, 32, 33, 38, 49, 59;
Huc, IV, 262-264;
Laurent, VII, 358-361, 364, 365, 368, 373;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 797;
Planiol, I, ed. 3-a, No 2901-2904.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 607 nota, 627 urm., 772, 889, 890;
Cantacuzino Matei, p. 155, 156;
Nacu, I, p. 870 urm.

Jurisprudență.

1. După art. 998 și 999 pentru ca un fapt să întrunească elementele constitutive ale unui quasi-delict, trebue neapărat ca el să constitue o greșeală din partea aceluia care l'a săvârșit. Or, dacă în regulă generală faptul de a face lucrări al căror efect ar fi de a se aruncà apele asupra fondului altuia și de a se turburà astfel proprietarul vecin în folosința locului său, constitue o greșeală care poate da loc la daune interese, același fapt însă încetează de a mai fi o greșeală și devine legitim, când el nu a fost decât consecința necesității în care se află orice proprietar de a apără proprietatea sa în contra furiei apelor de inundațiune. In adevăr, ar fi cu totul neechitabil și con-

trariu cu dreptul de a se impune proprietarului amenințat de flagelul inundațiunei, obligațiunea de a asistà cu brațele încrucișate la distrugerea averei sale, sub motivul că lucrările ce ar trebuì să o facă pentru a o salvà ar puteà să fie vătămătoare vecinului sau, agravând în prejudiciul lor efectul inundațiunei. Iar obligațiunea înscrisă în art. 578 după care proprietarii inferiori sunt ținuți să primească apele fondurilor superioare, nu se aplică de cât la cursul natural al apelor și nu se poate întinde la viiturile lor extraordinare provenite din debordarea unui râu; de unde rezultă că dispozițiunile art. 578 nu pot legalmente împiedică pe proprietarul amenințat de acele viituri să facă d'a-lungul cursului natural al unui râu lucrări defensive pentru a protege proprietatea sa, cum ar fi digul făcut pentru a apără terasamentul liniei ferate contra inundațiunilor extra-ordinare provenite din debordarea unui râu. Și acest drept de a-și apără averea sa prin lucrări defensive aparține ori cărui proprietar amenințat de inundațiune, fie acel proprietar vecin imediat, fie el vecin mai depărtat cu râul debordat, neexistând nici un motiv serios pentru a face o distincțiune în această privință. (Apel Buc. II, Febr. 27/81, *Dr.* 46/81).

2. Art. 578 nu își are aplicațiune când se face un dig paralel cu malul în lung spre a apără linia ferată de inundații extraordinare de vărsarea râului, aceasta nefiind de cât o lucrare definitivă care nu are nici un efect asupra scursurei naturale a apelor după celalt mal, fiindcă râul își are cursul său firesc. (Cas. I, 13/Ian. 16/82, B. p. 25).

3. Obligațiunea ce și ia direcțiunea căilor ferate fața cu proprietarul unui teren, de a face un canal de scurgere apelor provenite din lucrările de terasament ale liniei, nu constitue o servitute în favoarea terenului acelui proprietar. Astfel, dacă direcțiunea nu curață acel canal, acțiunea, ce-i intentă proprietarul acelui teren, nu poate fi considerată ca o acțiune relativă la exercițiul unei servituți ci ca o simplă acțiune în daune interese provenite din neexecutarea unui contract și ca atare trebue să fie intentată la domiciliul pârâtului. (Cas. I, 330 98 B. p. 1169).

4. Dispozițiile art. 578 c. civ. se aplică numai în cazul, când e vorba de curgerea firească a apelor, ce locurile inferioare sunt supuse a primì din locurile superioare, iar nu și atunci când ele provin dintr'un fapt al omului, cum ar fi facerea unor șanțuri pentru scurgerea apelor murdare. (Cas. I, 250 902, B. p. 743).

5. Tribunalul nu violează art. 578 c. civ., relativ la servituțile ce se nasc din situația lucrurilor, atunci când constată că un proprietar a efectuat lucrări la imobilul său, prin care a îngreuiat situația fondului vecin, prin aceea că l-a făcut să primească, într'un mod care nu e cel natural, apele de pe primul fond, și când condamnă la plata numai a daunelor ce rezultă din fapta proprietarului, iar nu și pentru faptele ce provin din situația naturală a ambelor fonduri, sau din construcția defectuoasă a rigolei stradei. (Cas. I, decizia No. 181, din 21 Mart. 1916, Jurispr. Rom. 1916 p. 373).

6. A se vedeà art. 582 cu nota 6.

Art. 579. — Cel ce are un izvor pe proprietatea sa poate face orice întrebuințare cu dânsul, fără însă a vătămà dreptul ce proprietarul fondului inferior are dobândit sau prin vreun titlu sau prin prescripțiune asupra acelui izvor. (Civ. 489, 490, 491, 580 urm., 582, 583, 623 urm., 635, 636, 1890, 1894; Civ. Fr. 641).

Text. fr. Art. 641. — Celui qui a une source dans son fonds, peut en user à sa volonté, sauf le droit que le propriétaire du fonds inférieur pourrait avoir acquis par titre ou par prescription.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, III, § 244, p. 56, 57, 60, 61;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 839, 842, 873;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 729, 730, 732, 747, 749, 750;
Demolombe, XI, 63-66, 73, 84;
Huc, IV, 268;
Laurent, VII, 138, 178-181, 184, 186, 188, 191, 195, 199, 343;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 798;
Pandectes Fr., *Eaux*, 65 urm., 76, 144 urm., 164, 245, 352; *Servitudes*, 291. 294;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2498;
Thiry, I, 759.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 633 urm.; (XI, p. 90);
CANTACUZINO MATEI, p. 156;
NACU, I, p. 872 urm.

Art. 580. — In acest caz prescripţiunea nu se poate dobândì decât prin o folosinţă neîntreruptă în timp de 30 ani, socotiţi din ziua când proprietarul fondului inferior a făcut şi a săvârşit lucrări aparente destinate a înlesnì trecerea şi scurgerea apei în proprietatea sa. (Civ. 579, 623, 634, 639, 645, 1844, 1846 urm., 1890, 1894; Civ. Fr. 642).

Text. fr. Art. 642. — La prescription, dans ce cas, ne peut s'acquérir que par une jouissance non interrompue pendant l'espace de trente années, a compter du moment où le propriétaire des fonds inférieurs a fait et términé des ouvrages apparents destinés à faciliter la chute et le cours de l'eau dans sa propriété.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1069, 1071, 1080;
AUBRY ET RAU, III, ed. 4-a, § 244, p. 36, 37, 38, nota 18, 56, 57, 60, 61, 62 nota, 15, 63, 72, § 246, p. 50; III, ed. 5-a, § 246, p. 86;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 832, 834, p. 542, 839, 842, p. 564, 565; 844, 845, 859, p. 585, 873;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 240;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 731, 732, 733, 735, 887, 990;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 493 bis, II, I; 495 bis, I;
DEMOLOMBE, XI, 63-66, 73-75, 77, 78 bis, 81 bis, 82-86, 88, 109, 110, 156 urm.; XII, 702;
DURANTON, V, 158, 181; 226;
HUC, IV, 268, p. 333, 269, 271, 278;
LAURENT, VII, 138, 178-181, 184, 186, 188, 191, 195, 197, 199, 200, 203, 206, 237, 238, 383 urm.; 343; VIII, 204;
MARCADÉ, II, 586, 589, 590, 590 bis; 593;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 799, 800;
PANDECTES FR., *Eaux*, 65 urm., 76, 144 urm., 164, 245, 255 urm., 259, 264; 275 urm., 279-281 urm.; *Servitudes*, 290, 291, 294, 297, 319 urm., 329, 372 urm., 500; 554; 775 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2412-2414, 2916-2919, 2959;
THIRY, I, 759, 760, p. 784 urm.;
TROPLONG, *Prescr.* I, 114, 148.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 634 urm., 636 urm., 643 urm., 649, 655 n. 3, 890; (XI, p. 225. 229);
CANTACUZINO MATEI, p. 156;
NACU, I, p. 872.

Jurisprudenţă.

1. Proprietarul poate face orice uz de isvorul după fondul său, fără însă a vătămă dreptul, ce proprietarul fondului inferior are dobândit prin titlu sau prescripţiune. In asemenea caz, prescripţiunea nu se poate câştigă decât printr'o folosinţă neîtreruptă de 30 de ani, de când a făcut şi săvârşit lucrări aparente, destinate a înlesnì trecerea şi scurgerea apei în proprietatea sa. (Trib. Bacău, *Dr.* 82/902).

2. Conform art. 580 c. civ. prescripţia dreptului de folosinţa apelor unui isvor aflat pe proprietatea fondului superior nu se poate dobândì de proprietarul fondului inferior decât printr'o folosinţă neîntreruptă timp de 30 ani, socotită din ziua când proprietarul fondului inferior a făcut şi săvârşit lucrări aparente destinate a înlesnì trecerea şi scurgerea apei în proprietatea sa. Prin analogie şi pentru identitate de motive este admis că acest principiu este aplicabil şi în cazul prescripţiei folosinţei apelor unui canal particular.

Prin urmare dacă pe fondul inferior se află o moară care se alimentează cu apa unui iaz aflat pe fondul superior, pentru ca proprietarul fondului

inferior să poată invocà prescripția dreptului de servitute, trebue să dovedească că a făcut lucrări aparente pe proprietatea fondului, superior destinate a înlesnì trecerea apei pe proprietatea sa așà cum prevede art. 580 citat, a cărui aplicație în specie nu poate fi înlaturată de tribunal pe motiv că acest text de lege reglementează apele ce curg firește din locurile superioare fără ca mâna omului să fi contribuit la aceasta și că nu erà necesar ca posesia să fi fost manifestată prin anumite lucrări, căci prin o asemenea argumentare tribunalul interpretă greșit art. 580 c. civ. (Cas. I, 195 din 14 Mai 1920, Jurispr. Rom. 4 921).

Art. 581. — Proprietarul izvorului nu-i poate schimbà cursul când izvorul dă apa trebuincioasă locuitorilor unei comune, unui sat sau unui cătun [1]. (Civ. 481, 489 urm., 579, 1890; Civ. Fr. 643).

Text. fr. Art. 643. — Le propriétaire de la source ne peut en changer le cours, lorsqu'il fournit aux habitants d'une commune, village ou hameau, l'eau qui leur est nécessaire; mais si les habitants n'en ont pas acquis ou prescrit l'usage, le propriétaire peut réclamer une indemnité, laquelle est réglée par experts.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1074, 1075;
AUBRY ET RAU, III, ed. 4-a, § 244, p. 41, 42;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 572, nota 1, 833, p. 551; 848, p. 572, 573;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 731 urm., 734, 739;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 173 urm.; *Suppl.* Servitudes, 50 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 495 bis, I;
DEMOLOMBE, XI, 90-95, 100, 113;
DURANTON, V, 187, 191;
HUC, IV, 273, p. 342, 343;
LAURENT, VII, 212-216, 220, 232; 308;
MARCADÉ. II, 592, 592 bis;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 801, 802;
PANDECTES FR., *Eaux*, 398, 401, 405 urm., 407, 409 urm., 416 urm., 429, 439, 443, 448;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2412-2414, 2916-2919, 2959;
THIRY, I, 761, p. 786.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 634 urm., 636 urm.. 643 urm., 649, 655, n. 3, 890; (XI, p. 84);
CANTACUZINO MATEI, p. 151, 156;
NACU, I, p. 874.

Art. 582. — Acela, a cărui proprietate este pe marginea unei ape curgătoare, afară de apele cari sunt declarate dependente de domeniul public prin art. 476 la titlul *Despre distincțiunea bunurilor*, poate lua apă pentru irigațiunea proprietăților sale, fără însă a o abate de tot [2].

Acela prin al cărui fond trece apa o poate chiar întrebuință în toată întinderea prin care ar aveà curgere, cu îndatorire numai a-i lăsà cursul firesc la eșirea din proprietatea sa. (Civ. 476, 480, 481, 578 urm., 583, 623 urm., 631, 634, 635, 647, 1837, 1844, 1849, 1890; Civ. Fr. 644).

---

1) Din art. 643 c. civil francez de la care s'a luat art. 581 cod. civil Român, s'a eliminat partea finală privitoare la despăgubire.
2) In art. francez 644, lipsesc cuvintele: *„fără însă a o abate de tot“*.

Text. fr. Art. 644. — Celui dont la propriété borde une eau courante, autre que celle qui est déclarée dependance du domaine public par l'article 538 au titre *de la Distinction des biens*, peut s'en servir à son passage pour l'irrigation de ses propriétés.

Celui dont cette eau traverse l'héritage, peut même en user dans l'intervalle qu'elle y parcourt, mais à la charge de la rendre, à la sortie de ses fonds à son cours ordinaire.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 46-54; III, ed. 5-a, p. 80-95;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 845, 849-852, 854. 858, 862, 868, 872, 873;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 241;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 739 urm.. 748;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 195 urm.. *Suppl.* Servitudes, 55 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 495 bis, I, II, III, IV și VI; II, 498 bis, II;
DEMOLOMBE, XI, 92 bis, 106, 121, 122, 127, 139, 144, 147, 150-155, 157, 159, 163, 164, 167, 168, 170, 177, 179, 180, 193;
HUC, IV, 276, 278, 279 urm., 282, 297;
LAURENT, VII, 248, 249, 263, 272, 274, 275, 279, 280 urm., 283, 285, 286, 291 urm., 306, 309, 379;
MARCADÉ, art. 644, n. 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 803 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2416, 2417.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 635, 650, 652 urm., 654 urm., 659, 660 urm., 890; (VII, p. 492; XI, p. 114).
CANTACUZINO MATEI, p. 156;
NACU, I, p. 874; 875.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudență.

1. Deși art. 582 și 583 sunt puse sub rubrica „Despre servituțile ce se nasc din situațiunea locurilor“. însă dispozițiunile lor regulează drepturile reciproce ale proprietarilor riverani asupra unui râu ne declarat de domeniu public, și nici cum numai dreptul rezultând din o servitute constituită de proprietarii riverani. Prin urmare, aceste articole se aplică nu numai când e în discuțiune dreptul de a luà apă dintr'un râu ne declarat de domeniu public. dar chiar și atunci când e în discuțiune dreptul de proprietate asupra albiei însăși a râului, fiind-că ambele aceste două drepturi sunt strâns legate între ele în interesul agriculturei, întru cât bine înțeles, nu rezultă din actele părților că proprietatea albiei râului în totalitatea ei aparține exclusiv numai unuia din proprietarii riverani. Deci limita între două proprietăți printre care trece un râu, trebue să fie mijlocul albiei acelui râu. (Apel Focș. I, 69, Mai 19/84, *Dr.* 79/84).

2. Dreptul de întrebuințare al unui curs de apă fiind un drept facultativ, scapă de ori-ce prescripțiune, în sensul că el nu se pierde prin neîntrebuințare de cât numai atunci când un al treilea vine și oprește întrebuințarea acestui drept. Și din momentul de când se tolerează această oprire începe posesiunea dreptului opririi. O asemenea prescripțiune a dreptului de folosință a apei se poate deduce din lucrări aparente în ceea ce privește pe proprietarul inferior, nefiind însă îndestulătoare, în ceeace privește pe riveranul superior. pentru care se cere un act formal, judiciar sau extra-judiciar sau lucrări care să-l pună în imposibilitate de a se folosì de apă. (Trib. Ialom., 1299, Mai 7/85, *Dr.* 45/85).

3. Din combinațiunea art. 582 și 476 reese că toți riveranii râurilor neplutitoare au dreptul de a se folosì de apa curgătoare; iar pentru râurile plutitoare le este interzis în mod absolut de a face ori-ce lucrări noui de ori ce natură, fie pe matca lor, fie pe iazuri. (Trib. Ialom. 1299. Mai 7/85. *Dr.* 45/85).

4. In acțiunea ce are de obiect respectarea exercițiului unui drept de folosință ce prorietarii riverani au asupra cursului unui canal și restabilirea lucrurilor în starea lor anterioară spre

a nu mai fi turburați în exercițiul acestui drept de folosință, dreptul lor nu repauză de cât pe un drept ce decurge din dreptul lor de proprietari riverani ai acelui canal și anume din dispozițiunile art. 582 și 583. In această stare de lucruri, dânșii au acțiunea posesorie ori de câte ori prin lucrări făcute de ceilalți proprietari superiori sunt împiedicați în exercițiul acestei folosințe. (Cas. I. 431/Nov. 12/91, B. p. 1213).

5. Din combinarea art. 582 și 583 rezultă că chestiunea de a se ști. până la ce punct proprietarul fondului superior poate să întrebuințeze apa ce trece pe proprietatea sa. fără să vateme și dreptul proprietarului fondului inferior asupra acelei ape. este o chestiune de apreciere suverană a instanții de fond. (Cas. I, 349/902. B. p. 1025).

6. După dispozițiunile art. 582, aliniatul ultim din codul civil. acela prin al cărui fond trece apa, o poate întrebuință chiar în toată întinderea prin care ar aveà curgere, cu îndatorire numai de a-i lăsà cursul firesc la ieșirea din proprietatea sa.

Față cu dispozițiunile acestui text de lege, instanța de fond este în drept să respingă acțiunea care are de obiect desființarea unui stăvilar construit de un proprietar în cursul apei pe proprietatea sa, când acel stăvilar nu face să abată cursul firesc al apei la ieșirea din proprietatea sa. (Cas. I, 16 Mai 1907. B. p. 813).

7. Potrivit art. 582 codul civil, folosința unei ape curgătoare constitue o comunitate legală care nu poate duce la prescripție. (Cas. I, 9 Iunie 1909, B. p. 735).

8. a) Art. 165 din Regulamentul Organic al Munteniei. care consacră principiul după care proprietarii de mori construite înainte de acel Regulament, pe unul din cele cinci râuri plutitoare, au dreptul să fie despăgubiți. nu prevede ca despăgubirea să fie prealabilă, astfel că chestiunea despăgubirilor rămâne să fie rezolvată de instanțele ordinare de judecată, după cererea proprietarilor de mori.

Prin urmare. când instanța de fond respinge cererea Statului de a se dărâmà o asemenea moară construită pe râul Ialomița, pe motiv că fiind construită anterior, trebuià să despăgubească în prealabil pe proprietar. adaogă o condiție pe care nu o cere art. 165 din Regulamentul Organic și deci violează acest articol.

b) Statul, având, după art. 165 din Regulamentul Organic al Munteniei, dreptul de a desființà oricând morile instalate pe cele cinci râuri plutitoare, chiar înainte de Regulament, simpla toleranță din partea Statului de a fi lăsat pe particulari de a se folosì de apă nu le-a putut creià nici un drept asupra apei din domeniul public și deci Statul poate cere proprietarilor de mori plata unei sume de bani ca echivalent, atât pentru folosința ce au tras în trecut, cât și pentru folosința ce ar trage-o în viitor, până la dărâmarea morii.

Prin urmare. dacă Curtea de Apel respinge o asemenea cerere, comite exces de putere și violează art. 165 din Regulamentul organic. (Cas. I, decizia No. 241, din 13 Aprilie 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 373).

9. Statul având, după art. 165 din Regulamentul Organic, dreptul de a desființà oricând morile instalate pe cele cinci râuri, chiar înainte de Regulament, simpla toleranță din partea Statului de a fi lăsat pe particulari de a se folosì de apă. nu le-a putut creià nici un drept asupra apei din domeniul public. astfel că Statul poate cere proprietarilor de mori plata unei sume de bani ca echivalent atât pentru folosința ce au tras în trecut cât și pentru acea viitoare până la dărâmarea morii.

Prin urmare, Curtea de apel violează art. 165 Regulamentul Organic, cum și principiile din art. 476 și 582 c. civ., când respinge cererea Statului de a i se plătì o redevență pentru folosința apei râului Ialomița pe trecut și pe viitor. până la desființarea morii. (Cas. I, No. 563, 1915; Jurispr. Rom. 1916. p. 36).

10. Proprietarul riveran al unei ape curgătoare, care nu face parte din domeniul public, poate în baza art. 582 al. 1 c. c., să întrebuințeze apă din acel râu și la exploatarea industriei, ca: punerea în mișcare a unei uzini, fabrici, mori, etc., — chestiune care, la noi. deși e controversată, totuși această părere este singura juridică, pentru că apa nu este numai un mijloc de irigație, ci are în industrie o putere mișcătoare mult mai însemnată. Codul italian admite chiar această soluțiune în termenii expreși, prin art. 543, iar la noi, deși legiuitorul vorbește, în art. 582, numai de irigațiuni, totuși, doctrina admite întrebuințarea unei asemenea ape și pentru exploatarea unei industrii, — textul art. 582 c. civ., nefiind limitativ și restrictiv. ci numai enunciativ. (Judec. Câmpu-Lung, 779 din 26 Dec. 1923. Jur. Gen. 1924. No. 101, Curier Jud. 3/924).

Art. 583. — De se ridică vreo contestațiune între proprietarii căror aceste ape pot fi trebuincioase, tribunalele, la darea

hotărîrei, sunt datoare să caute a împăcă interesul agriculturei cu respectul cuvenit proprietăței, observând în totdeauna regulamentele particulare și locale asupra curgerei și uzului apelor. (Civ. 582; Civ. Fr. 645).

Text. fr. Art. 645. — S'il s'élève une contestation entre les propriétaires auxquels ces eaux peuvent être utiles, les tribunaux, en prononçant, doivent concilier l'intérêt de l'agriculture avec le respect dû à la propriété, et dans tous les cas, les réglements particuliers et locaux sur le cours et l'usage des eaux doivent être observés.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 56-58; ed. 5-a, p. 96-100;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 857-860, 862, 866. 868;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 27, 729;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 306 urm.; *Suppl.* Servitudes, 97 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 496 bis, I;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, IV, p. 417;
DEMOLOMBE, XI, 194, 197;
LAURENT, VII, 341, 342, 346;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 807;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2416, 2417.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 635, 650, 652 urm., 654 urm., 659, 660 urm., 890; (VII, p. 492).
CANTACUZINO MATEI, p. 156;
NACU, I, p. 875.

Jurisprudență.

1. Intr'o acțiune posesorie relativă la o apă, tribunalul are îndatorirea de a stabili dacă reclamantul e sau nu turburat în exercițiul posesiunei sau al uzului apelor și astfel a admite acțiunea posesorie în totul sau în parte, sau a o respinge, nu însă a judecă *ex aequo et bono*, sau conform art. 538, din care nu reese nici un principiu pentru judecarea acțiunei posesorie. (Cas. I, 224/Iun. 8/83, B. p. 635).

2. Nu e îndoială că proprietarii mărginași pot exercită unul contra altuia și acțiunea posesorie, fiind că apa curgătoare e susceptibilă de posesiune și proprietarul mărginaș e în drept a cere a i se respectă posesiunea intentând acțiune posesorie dacă a posedat în condițiile determinate de lege. (Cas. I, 432/84, Dec. 22/84, B. p. 1006).

3. In virtutea art. 582 combinat cu 583, proprietarii mărginași au dreptul a se folosì de apă pentru scopurile agriculturei, pentru scopuri industriale, pentru scopurile familiei, în mod egal, însă fără a aduce o vătămare proprietarilor mărginași. In caz însă când un proprietar, înființând o moară, așează iazul în asemenea condiții, în cât împiedică funcționarea morei unui proprietar superior, în lipsă de regulamente administrative și în lipsa supravegherei și a necesităței acordărei unei autorizări din partea autorităților administrative, numai tribunalele, în urma unei contestații, în urma unei acțiuni formate în regulă, sunt în drept a regulă drepturile respective ale proprietarilor mărginași, în cât privește folosința apei curgătoare, căutând întru aceasta să concilieze dreptul unui proprietar mărginaș cu dreptul egal al celorlalți proprietari mărginași, ceea ce tribunalele sunt în drept a face în virtutea art. 583. (Cas. I, 432/84, Dec. 22/84, B. p. 1005).

4. Pentru constatarea ridicărei stăvilarului de la moara nouă peste limita avută la funcțiunea vechei mori, judecătorul servindu-se de lucrările experților ce a însărcinat, a făcut prin acest mod de procedare o bună aplicațiune a legei, având drept de a ordonà asemenea lucrări, conform art. 159 pr. civ., și fără a violà astfel art. 583 c. civ. (Cas. I, 239/Mai 31/91. B. p. 630).

Art. 584. — Orice proprietar poate îndatorà pe vecinul său la grănițuirea proprietăței lipite cu a sa; cheltuelile gräni-

ţuirei se vor face pe jumătate. (Civ. 600; C. pen. 321, 355; Civ. Fr. 646).

Text. fr. Art. 646 — Tout propriétaire peut obliger son voisin au bornage de leurs propriétés contiguës. Le bornage se fait à frais communs

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 221-228 urm.; II, ed. 5-a, p. 336-342 urm., 345, 346, 348 urm., 352, 353;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 903, 905, 906, 908-910, 917, 918;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 249, 781;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 743, 760;
DALLOZ, *Rép.* Bornage, 9 urm., 19, 23; Servitudes, 361 urm.; *Suppl.* Bornage, 3 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 500 bis, IV;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, IV, p. 398;
DEMOLOMBE, XI, 241, 248 urm., 256 urm., 258, 260 urm., 263, 264, 266-268, 272, 276, 277, 279, 280;
HUC, IV, 298, 299, 302, 307;
LAURENT, VII, 418-420, 422, 424-426, 429, 433, 435-437;
MARCADÉ, art. 646;
MOURLON, ed. 7, I, p. 813, 814;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2370-2382.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 419, 663 urm., 890; (II, ed. 2-a, p. 727, n. 2); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 241;
CANTACUZINO MATEI, p. 154;
NACU, I, p. 875, 876 urm.;
RĂDULESCU SILIU, *Observaţie* sub. Trib. civil Gand, 18 Iulie 1907, Dreptul 69/909.

Jurisprudenţă.

1. a) Potrivit art. 548 c. civ., orice proprietar este în drept a obligà pe vecinul său la grănituirea proprietăţei alipite de a sa.

b) Grănituirea consistă în a fixà, prin semne externe şi văzute, limita ce deosebeşte două fonduri limitrofe, pentru a împiedicà încălcările sau împresurările reciproce dintre vecini.

c) Scopul grănituirii fiind de a stabilì hotare între proprietăţi apartinând la persoane deosebite, este cert că, pentru ca o acţiune în grănituire să fie admisibilă, trebue ca proprietăţile, fie ele chiar clădri, să fie limitrofe, să existe între ele un spaţiu liber de construcţiune şi de aşà natură, încât să existe îndoială asupra hotarelor.

Prin urmare, atunci când clădirile sunt alipite şi întinderea lor se determină prin peretele despărţitor, sau când hotarul ce se pretinde să se stabilească, trece printr'un imobil indiviz, limitele acestor fonduri fiind dejà marcate prin zidul despărţitor al clădirilor alipite, grănituirea nu poate aveà loc. (C. Apel Buc. s. I, 39 din 1915. Dreptul 1915 p. 483).

2. A se vedeà: Art. 600 cu nota 3.

Art. 585 — Tot proprietarul îşi poate îngrădì proprietatea, afară de excepţiunea ce se face la art. 615 [1]). (Civ. 480, 600, 602 urm., 612 urm.; C. pen. 355; L. poliţiei rur. Art. 11, 12; Civ. Fr. 647).

Text. fr. Art. 647. — Tout propriétaire peut clore son héritage, sauf l'exception portée en l'article 682.

Doctrină străină

AUBRY ET RAU, II, p. 176; II, ed. 5-a, p. 273;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 923;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. a 2-a, p. 782;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 759;

1) Aci e o greşeală de tipar, căci art. 616 trebuie citat, după cum este şi în art. francez corespunzător.

DALLOZ, *Rép*. Servitudes, 378; *Suppl.* Servitudes, 128;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 501 bis:
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, IV, p. 398;
DEMOLOMBE, XI, 283, 284; XII, 632;
LAURENT, VII, 441;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 814, 815;
PLANIOL I, ed. 3-a, No. 2385-2387.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed, 2-a, p. 677 urm.;
NACU, I, p. 876 urm.;
VELESCU ALEX., *Notă* sub. Judec. Ocol. IV Buc., 30 Nov. 920. Curier Jud. 6/921.

Jurisprudenţă.

1. Orice proprietar este în drept să-şi îngrădească proprietatea sa, cu singura excepţiune că trebue să sufere o servitute legală de trecere în faţa proprietăţei vecine, însă numai dacă locul învecinat este înfundat şi nu are nici o altă eşire la calea publică. (Cas. I, 436/97. B. p. 1341).

2. In principiu fiecare proprietar având dreptul de a-şi hotărnicì moşia sa, independent de hotărniciile făcute de vecinii săi, rezultă de acì că nu i se poate opune autoritatea lucrului judecat de către un proprietar vecin, decât dacă prin hotărnicia ce se cere a se confirmà, se tinde a se schimbà linia despărţitoare prevăzută în hotărîri rămase definitive. (Cas. I, 226, 1904. B. p. 741).

3. In conformitate cu art. 585 codul civil, numai proprietarul poate cere hotărnicia despre proprietăţile lipite de moşia sa. (Cas. I, 1 Iunie 1909, B. p. 713).

4. Proprietarul are dreptul să-şi îngrădească locul său însă acest drept nu se poate exercità cu călcarea dreptului de folosinţă al locatarului. (Judec. ocol IV Buc., 30 Nov. 1920. Curier Jud. 6/921).

5. Potrivit principiilor de drept, puterea de a judecà a Preşedintelui Tribunalului în materie de ordonanţe presidenţiale, se regulează totdeauna după competinţa Tribunalului din care face parte; prin urmare el n'ar puteà în principiu, luà pe calea excepţională prevăzută de art. 66 bis pr. civ., vre-o măsură într'o afacere care ar fi dată de lege în competinţa unei alte jurisdicţiuni, mai ales unei jurisdicţiuni administrative.

Primarul unei comune rurale nu este în drept ca să distrugă o împrejmuire construită fără autorizaţie în afară de raza satului pe imaşul locuitorilor satului în devălmăşie, de oarece imaşul satului potrivit art. 15 legea rurală dela 1864, este proprietatea sătenilor iar nu a comunei, apoi nici un text de lege nu-l autoriză ca să ordone distrugerea lucrărilor făcute în afară de raza satului, fără autorizaţie, căci art. 45 din Legea drumurilor, art. 3 din Regulamentul pentru alinierea satelor şi art. 91 din Legea organizării comunelor rurale, singurele în legislaţia noastră care se ocupă de construcţiile făcute în comunele rurale, dau dreptul de control Primarului comunelor rurale asupra construcţiilor şi împrejmuirilor executate înnăuntrul vetrei satului şi prevăd că ele nu se pot executà fără autorizaţie, iar în cazul când s'ar executa fără să se fi obţinut în prealabil autorizaţia, el le va puteà distruge însă numai în urma hotărîrii dată de judecătorul de ocol.

Prin urmare, când o autoritate administrativă ia o asemenea măsură, actul său nefiind un act administrativ de autoritate, ci un fapt material, o simplă cale de fapt, tribunalele ordinare sunt competente a statuà asupra fondului acestui conflict de drepturi şi deci implicit şi Preşedintele acestor tribunale poate ordonà măsuri prevăzute de calea excepţională de référé, dacă bineînţeles se justifică urgenţa şi sunt îndeplinite şi celelalte condiţiuni prevăzute de art. 66 bis pr. civ.

Preşedintele tribunalului poate permite pe calea prevăzută de art. 66 bis pr. civ., unui proprietar ca să-şi grăniţuiască proprietatea sa, de oarece dreptul de grăniţuire există pentru orice proprietar al unui bun imobiliar în baza interesului ce-l are de a-şi conservà proprietatea acelui bun şi a tot ce se găseşte pe el în limitele stabilite prin grăniţuire, care este un atribut al dreptului de proprietate; grăniţuirea fiind dar o măsură de conservare a proprietăţii, urgenţa este inerentă dreptului şi deci şi acţiunii în justiţie care o garantează (Trib. Dorohoi. Ordonanţa presidenţială 5581 din 11 Iulie 1922).

CAPITOLUL II

Despre servitudini stabilite de lege.

Art. 586. — Servitudinile stabilite de lege au de obiect utilitatea publică, sau a comunelor, ori acea a particularilor. Civ. 577, 588; L. agrară, 25; L. regimului apelor (Mon. of. 137/924). Art. 27 urm.; Civ. Fr. 649).

Text. fr. Art. 649. — Les servitudes établies par la loi ont pour objet l'utilité publique ou communale, ou l'utilité des particuliers.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 926;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 816 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 686;
NACU, I, p. 896.

Art. 587. — Acele stabilite pentru utilitatea publică sau comunală, au de obiect cărarea sau poteca de lângă marginea râurilor navigabile sau flotabile, construcțiunea sau reparațiunea drumurilor, sau alte lucrări publice sau comunale.

Tot ce privește acest fel de servitudini se determină de către legile sau regulamentele particulare. (Civ. 476, 495; L. regimului apelor (Mon. of. 137/924), Art. 28 urm.; Civ. Fr. 650).

Text. fr. Art. 650. — Celles établies pour l'utilité publique ou communale ont pour objet le marchepied le long des rivières navigables ou flottables, la construction ou réparation des chemins et autres ouvrages publics ou communaux.

Tout ce qui concerne cette espèce de servitude est déterminé par des lois ou des réglements particuliers.

Doctrină străină

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 927;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 746, 867;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 387 urm.; *Suppl.* Servitudes, 131 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 816 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 207, 362, 686 urm., 891; *Notă* sub. Cas. I, 2 Mai 1923, Pand. Rom. 1924-I-223;
NACU, I, p. 896, 897;
NEGULESCU PAUL, *Adnotațiune* sub. Trib. Prahova, s. I, 22 Iunie 1899. Dreptul 6/1902.

Jurisprudență.

1. Servitutea de drum pe marginea râurilor navigabile sau plutitoare, cum este Dunărea, dă dreptul la acostarea plutelor pe malurile lor. (Cas. I, 272, 1901. B. p. 967).

2. Dispozițiunea din art. 119 din regulamentul relativ la poliția porturilor și malurilor Dunărei, care fixează la un minimum lungimea căii de halagiu necesară pentru conducerea vaselor, constitue, după art. 587 codul civil o servitute legală, care grevează proprietatea în scop de utilitate publică, și ca atare, în lipsa unei dispoziții formale a legei, proprietarul riveran nu are dreptul la nici o indemnitate pentru uzul ce-l fac cei de al treilea de porțiunea de teren destinată

acestei înlesniri a navigației. (Trib. Covurlui I. *Dr.* 62/908. p. 511).

3. După Regulamentul Organic din 1834 râul Bistrița face parte din cele 9 râuri declarate navigabile sau plutitoare.

Art. 476 c. civ., declară râurile navigabile sau plutitoare ca dependințe ale domeniului public.

Doctrina română și străină consideră malurile, porturile și în general tot ce prin destinație și prin accesiune servește la navigabilitatea râurilor, ca dependințe ale domeniului public.

Art. 1844 c. civ., spune că domeniul public este inalienabil și imprescriptibil. Statul poate acordà particularilor concesiuni numai temporare, personale și revocabile cari nu se pot transformà în drepturi de proprietate susceptibile de posesiune sau de convențiuni particulare. (Vezi proectele legilor asupra apelor 1886, 91 și 96).

Actuala lege asupra regimului apelor din 4 Aug. 1921 (M. Of. No. 97) în partea 2 art. 33 al. *c* dispune că: „Riveranii sunt obligați fără drept de despăgubire să tolereze acostarea vaselor de transport sau plutelor (schelăritul). V. Cap. Exproprieri și Servituți.

Din toate aceste principii, rezultă că dreptul de acostare a plutelor sau schelăritul este un accesoriu al dreptului de navigațiune, și ca atare, este de domeniu public.

Prin urmare, în speță, locuitorii apelanți nu puteau să arendeze acest drept, care nu le aparține, indiferent dacă terenul care se mărginește cu râul Bistrița este sau nu al lor, și deci ei sunt supuși acestei servituți de acostare (schelărit), ca și celei de halagiu, dispozițiunilor art. 587 c. civ. și art. 32 și 33 din legea asupra regimului apelor. (Trib. Bacău s. I, sent. civ., din 26 Aprilie 1923. Jur. Gen 1923. No. 1005, Dreptul 34 923).

4. A se vedeà : Art. 476. Index și note respective; art. 480 cu notele 6, 9. 14; Art. 577 cu nota 1.

Art. 588. — Legea supune pe proprietari la osebite obligațiuni unul către altul, fără chiar să existe vreo convențiune între dânșii. (Civ. 577, 578, 585, 588, 610; Civ. Fr. 651).

Text. fr. Art. 651. — La loi assujettit les propriétaires à différentes obligations l'un à l'égard de l'autre, indépendamment de toute convention.

Doctrină străină.

Baudry et Chauveau, *Des biens*, 928;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 763; II, p. 253;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 816 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a No. 2367.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 692;
Nacu, I, p. 898.

Art. 589. — Parte din aceste obligațiuni e regulată de către legile asupra poliției rurale.

Celelalte sunt relative la zidul sau la șanțul comun între vecini, la cazul când se poate înălțà un contra-zid, la privirea asupra proprietățeì vecinului, la scurgerea streșinilor, la drumul de trecere. (Civ. 590—619; Civ. Fr. 652).

Text. fr. Art. 652. — Partie de ces obligations est réglée par les lois sur la police rurale;

Les autres sont relatives au mur et au fossé mitoyens, au cas où il y a lieu à contre mur, aux vues sur la propriété du voisin, à l'égout des toits, au droit de passage.

Doctrină străină.

Baudry et Chauveau, *Des biens*, 928;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 816 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2367.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 692;
NACU, I, p. 898.

Secţiunea I. — *Despre zidul şi şanţul comun.*

Art. 590. — In oraşe şi la ţară, orice zid care serveşte de despărţire între clădiri, sau între curte şi grădină, şi între ograde la ţară, se socoteşte comun, dacă nu există titlu sau semn care ar probà contrariul. (Civ. 591 urm., 611, 1200, 1202; Civ. Fr. 653).

Text. fr. Art. 653. — Dans les villes et les campagnes, tout mur servant de séparation entre bâtiments jusqu'à l'héberge, ou entre cours et jardins, et même entre enclos dans les champs, est présumé mitoyen, s'il n'y a titre ou marque du contraire.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 418-423; II, ed. 5-a, p. 597-603;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 932, 936, 937, 942, 944, 947, 948;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 781 urm., II, p. 232;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 409 urm.; *Suppl.* Servitudes, 133 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 506 bis, III; 507 bis; 507 bis, II, V şi VI;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, IV, p. 398;
DEMOLOMBE, XI, 317, 319, 321, 323, 327, 328, 328 bis, 330, 333-335, 343, 346, 349;
HUC, IV, 323-326;
LAURENT, VII, 512, 526, 528-530, 533, 537, 538, 540;
MARCADÉ, art. 653, n. 1 şi 2; 654, n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 816 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2507-2510.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 695 urm., 891, 892; (I, ed. 2-a, p. 182; VII, p. 317; IX, p. 536); *Observaţie* sub. Cas. Fr., 8 Nov. 905. Curier Jud. 57/906;
CANTACUZINO MATEI, p. 154, 604;
NACU, I, p. 899; II, p. 848.

Jurisprudenţă.

1. Nu se poate atinge proprietatea nimănui, afară de cazul de utilitate publică. Se nesocoteşte acest principiu când se declară comun la doui vecini, zidul clădit pe proprietatea unuia dintr'înşii. (Cas. 1, 220/Iun. 7/83, B. p. 626).

2. Proprietarul unui zid comun nu este proprietar exclusiv pro diviso pentru jumătatea acelui zid, ci amândoi vecinii sunt de o potrivă coproprietari pro diviso ai totalităţei zidului, şi, prin urmare, din simplul fapt al vânzării unui loc, pe care se află un zid comun nu se poate deduce, fără o stipulaţiune expresă, că măsurătoarea întinderei determinată în actul de vindere-cumpărare, trebue să înceapă de la jumătatea zidului comun. (Cas. I, 208/901, B. p. 791).

3. Art. 590 c. civ. socoteşte comun ori ce zid existând între două clădiri sau între două terenuri împrejmuite.

Prin urmare, zidul care face parte integrantă dintr'o clădire vecină cu un loc împrejmuit poate fi considerat ca comun şi prin urmare vecinul nu se poate servì de acest zid pentru a-şi sprijnì pe el o clădire. (Trib. Fălciu 117 din 1913, Curier Jud. 59/913).

Art. 591. — Este semn de necomunitate când culmea zidului este dreaptă şi perpendiculară despre păretele de o parte, iar despre cealaltă parte înfăţişează un plan înclinat; în acest caz zidul se presupune că aparţine exclusiv proprietarului despre care există planul înclinat. (Civ. 590, 615, 1200, 1202; Civ. Fr. 654).

Text. fr. Art. 654. — Il y a marque de non-mitoyenneté lorsque la sommité du mur est droite et à plomb de son parement d'un côte, et présente de l'autre un plan incliné;

Lors encore qu'il n'y a que d'un côté ou un chaperon ou des filets et corbeaux de pierre qui y auraient été mis en bâtissant le mur.

Dans ces cas, le mur est censé appartenir exclusivement au propriétaire du côté duquel sont l'égout ou les corbeaux et filets de pierre.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 422, 423; II, ed. 5-a, p. 601-603;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 944, 946;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 782;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 427 urm.; *Suppl.* Servitudes, 140 urm., 172;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 508 bis, IV;
DEMOLOMBE, XI, 337-339, 341;
HUC, IV. 326;
LAURENT, VII, 534, 536;
MARCADÉ, art. 654;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 820 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2507-2510.

Doctrină româneasca.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 695 urm., 891, 892; (I, ed. 2-a, p. 182; IX, p. 536);
CANTACUZINO MATEI, p. 154;
NACU, I, p. 900.

Jurisprudenţă.

1. Dovada despre necomunitatea unui zid se poate face şi prin alte semne, nu numai prin semnul înclinărei culmei zidului, precum şi prin alte împrejurări de fapt, întrucât dispoziţiile art. 591 din codul civil sunt enunţiative, nu limitative, destul numai ca aceste împrejurări şi constatări de fapt să fie de natura a face convingerea judecătorului, şi hotărîrea sa în această privinţă nu cade sub cenzura curţei de Casaţie. (Cas. I, 228/900 B p. 773).

Art. 592. — Reparaţiunea şi reclădirea zidului comun sunt în sarcina tutulor devălmaşilor, şi în proporţiune cu dreptul fiecărui. Civ. 593 ur., 600, 605; Civ. Fr. 655).

Text. fr. Art. 655. — La réparation et la reconstruction du mur mitoyen sont à la charge de tous ceux qui y ont droit, et proportionnellement au droit de chacun.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 424; II, ed. 5-a, p. 603 604;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 974;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 778, 785;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 488 urm., 492, 498; *Suppl.* Servitudes, 173 urm.;
DEMOLOMBE, XI, 387, 395;
HUC, IV, 327;
LAURENT, VII, 544, 545;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 825;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2507-2510.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 684, 685, 703 urm., 721, 728, 729, 733; (IX, p. 536);
CANTACUZINO MATEI, p. 154;
NACU, I, p. 903.

Art. 593. — Cu toate acestea fiecare coproprietar al unui zid comun poate fi apărat de-a contribuì la reparaţiuni şi reclădiri, renunţând la dreptul său, dacă însă zidul comun nu ar sprijinì vreo clădire a sa. (Civ. 592, 632; Civ. Fr. 656).

Text. fr. Art. 656. — Cependant tout copropriétaire d'un mur mitoyen peut se dispenser de contribuer aux réparations et reconstructions en abandonnant le droit de mitoyenneté, pourvu que le mur mitoyen ne soutienne pas un bâtiment qui lui appartienne.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 232, 424; II, ed. 5-a, p. 356, 604, 605;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 977, 982;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 744, 761, 785, 786, 987;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 501 urm.; *Suppl.* Servitudes, 178 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 510 bis, II; 517 bis, I;
DEMOLOMBE, XI, 379, 389, 391;
HUC, IV, 328, 329;
LAURENT, VII, 502, 537, 548, 550;
MARCADÉ, art. 656;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 825 urm.;
PLANIOL, I. ed. 3-a, No. 2511-2513.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 684, 685, 703 urm., 721, 728, 729, 733; (X, p. 340);
CANTACUZINO MATEI, p. 154, 155;
NACU, I, p. 903.

Art. 594. — Fiecare coproprietar poate să zidească în contra unui zid comun şi să bage grinzi sau legături în toată grosimea zidului lăsând 54 milimetre despre vecin, fără prejudiţiul dreptului ce are vecinul ca să scurteze acele grinzi până în jumătatea zidului, în caz când şi el ar voì a pune grinzi tot în acele locuri, sau a lipì un coş. (Civ. 595, 599, 610, 611; Civ. Fr. 657).

Text. fr. Art. 657. — Tout copropriétaire peut faire bâtir contre un mur mitoyen, et y faire placer des poutres ou solives dans toute l'épaisseur du mur, à cinquante-quatre millimètres (deux pouces) près, sans préjudice du droit qu'a le voisin de faire réduire à l'ébauchoir la poutre jusqu'à la moitié du mur, dans le cas où il voudrait lui-même asseoir des poutres dans le même lieu, ou y adosser une cheminée.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 960;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 784, 786; II, p. 572;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 511 urm.; *Suppl.* Servitudes, 184 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 827;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2511-2513.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 706 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 155;
NACU, I, p. 904;
RĂDULESCU SILIU, *Observaţie* sub. Cas. Fr. civ., 31 Ian. 1912. Dreptul, 45/1912.

Art. 595. — Orice coproprietar poate să înalţe zidul comun, dară e dator a face[1]) singur cheltuiala înălţărei, reparaţiunile de întreţinere pentru partea înălţată, şi totodată[2]) păgubirile pentru sarcina cauzată zidului comun în proporţiune cu înălţimea. (Civ. 596 urm., 599; Civ. Fr. 658).

Text. fr. Art. 658. — Tout copropriétaire peut faire exhausser le mur mitoyen; mais il doit payer seul la dépense de l'exhaussement, les réparations d'entretien au-desus de la hauteur de la clôture commune, et en outre l'indemnité de la charge en raison de l'exhaussement et suivant la valeur.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, II, p. 425-428; II, ed. 5-a, p. 605-609;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 961-964;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 784;
Dalloz, *Rép.* Servitudes, 529 urm.; *Suppl.* Servitudes, 191 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, II, 513 bis, III; 514 bis, I şi III; 516 bis;
Demolombe, XI, 398, 400, 405-408, 416;
Duranton, V, 335;
Huc, IV, 332, 333;
Laurent, VII, 553 urm., 555, 557, 559, 560, 562, 563;
Mourlon ed. 7-a, I, p. 828.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 706 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 155;
Nacu, I, p. 904.

Jurisprudenţă.

1. Nici art. 595 nici vre-un alt text de lege nu îndatoreşte pe cel ce înalţă un zid comun de a obţine, mai înainte de a începe lucrarea, consimţimântul celuilalt proprietar. De şi se susţine că art. 599 care cere acest consimţimânt când e vorba de a găurì zidul comun, de a alăturà sau sprijinì vre-o lucrare de el, trebue a se aplicà *a fortiori* când e vorba de înălţare, căci dacă trebue consimţimânt pentru aceste lucrări de mică importanţă, cu atât mai mult trebue când e vorba de înălţarea zidului comun; însă în ipoteza art. 595, legiuitorul a luat toate măsurile pentru salvgardarea interesului celuilalt, în cât n'a mai găsit necesar a obligà pe constructor a cere consimţimântul. In cazul art. 599 legiuitorul, cerând acest consimţimânt a pus o pedecă constructorului care nu a pus-o în ipoteza art. 595, şi bine a făcut, căci când e vorba de cazurile prevăzute de art. 599 aceste lucrări pot în adevăr vătămà interesele proprietarului fără a contribuì la înfrumuseţarea edificiului, pe când în cazul art. 595, unde e vorba de înălţarea zidului, deci mai totdeauna de o construcţiune nouă, nu e de admis că constructorul ar întreprinde lucrări atât de mari şi costisitoare numai pentru a vătămà pe coproprietar, temere pe care însă a avut-o în ipoteza art. 599. (Trib. Vaslui, 280, Oct. 31/91, *Dr.* 3/92).

2. A se vedeà : art. 598 cu nota 1.

Art. 596. — Dacă zidul comun nu e în stare a purtà greutatea înălţărei, cel ce vrea să-l înalţe e dator a-l face din întreg din temelie cu cheltuiala sa, şi orice adaos în grosime să-l facă pe locul său. (Civ. 595, 597 ur., 599; Civ. Fr. 659).

Text. fr. Art. 659. — Si le mur mitoyen n'est pas en état de supporter l'exhaussement, celui qui veut l'exhausser doit le faire reconstruire en entier à ses frais, et l'excédent d'épaisseur doit se prendre de son coté.

---

1), 2) Aci lipseşte vorba *„a plătì“*, după cum este, de altfel în textul francez. Legiuitorul român a tradus cuvântul francez *„payer“* prin *„a face“*.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, II, p. 426; II, ed. 5-a, p. 607;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 964 urm.;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 784;
Dalloz, *Rép.* Servitudes, 544 urm.; *Suppl.* Servitudes, 198;
Demante et Colmet de Santerre, II, 514 bis, II;
Demolombe, XI, 404;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 828.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 706 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 155;
Nacu, I, p. 904.

Art. 597. — Vecinul care n'a contribuit la înălţare, poate câştigà dreptul de comunitate plătind cheltuiala jumătate, precum şi preţul pe jumătate al locului, ce s'ar fi întrebuinţat pentru îngroşarea zidului. (Civ. 596, 598, 599; Civ. Fr. 660).

Text. fr. Art. 660. — Le voisin qui n'a pas contribué à l'exhaussement, peut en acquérir la mitoyenneté en payant la moitié de la dépense qu'il a coûté, et la valeur de la moitié du sol fourni pour l'excedent d'épaisseur, s'il y en a.

Doctrină străină.

Baudry et Chauveau, *Des biens*, 967;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I. p. 781, 786, 857;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 828;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2507-2510.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 715 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 155;
Nacu, I, p. 905.

Art. 598. — Orice vecin al unui zid poate să-l facă comun în parte sau tot plătind stăpânului zidului jumătate din valoarea sa, sau jumătate din valoarea părţei ce vrea să facă comună, precum şi jumătate din valoarea locului pe care este clădit zidul. (Civ. 597, 599, 611, 612, 623, 625; Civ. Fr. 661).

Text. fr. Art. 661. — Tout propriétaire joignant un mur, a de même la faculté de le rendre mitoyen en tout ou en partie, en remboursant au maître du mur la moitié de sa valeur ou la moitié de la valeur de la portion qu'il veut rendre mitoyenne, et moitié de la valeur du sol sur lequel le mur est bâti.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, II, p. 423, 429-432; II, ed. 5-a, p. 603, 610-615;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 950, 951, 953-958;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 781, 786, 788, 857;
Dalloz, *Rép.* Servitudes, 448 urm.; *Suppl.* Servitudes, 144 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, II, 515 bis; 515 bis, II şi V;
Demogue I, *Sources des Obligations*, I, p. 70; III, p. 117;
Demolombe, XI, 336, 347, 353, 359-365, 367, 369-372, 374;
Huc, IV, 335-340, 342;
Laurent, VII, 505, 506, 508 urm., 512, 519;

MARCADÉ, art. 661, n. 1 și 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 818;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2514-2518.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 694, 716, 729 urm., 733, 791, 892; (X, p. 479; XI, p. 89);
Observație sub. Trib. civil Boulogne sur Seine, 11 Nov. 904. Curier Jud. 19/1906;
Observație sub. Justiția de Pace din Alban (Tarn), 15 Iunie 910. Curier Jud. 61/910;
Nota sub. Justiția de Pace din Thenon (Dordogne), 28 Nov. 921. Curier Jud. 41/923;
CANTACUZINO MATEI, p. 155;
NACU, I, p. 905.

Jurisprudență.

1. Proprietarul unui zid despărțitor, făcut pe pământul său uzează de dreptul său, când face zidul mai mic sau mai mare de 2 m., și numai când zidul va deveni comun, prin rescumparare, vecinul are dreptul să ceară înălțarea zidului până la 2 metri. Un proprietar nu poate cere ca vecinul său să contribuiască pentru un zid mai înalt de 2 metri. (Trib. Dolj I, *Dr.* 39/902).

Art. 599. — Unul din vecini nu poate găuri zidul comun. nici să alăture sau să sprijine de dânsul vreo lucrare, fără consimțimântul celuilalt.

In caz de împotrivire el nu poate face aceasta fără a regulà mai întâiu prin experți mijloacele necesare pentru ca acea lucrare să nu vateme drepturile celuilalt. (Civ. 594 urm., 611; Civ. Fr. 662).

Text. fr. Art. 662. — L'un des voisins ne peut pratiquer dans le corps d'un mur mitoyen aucun enfoncement, ni y appliquer ou appuyer aucun ouvrage sans le consentement de l'autre, ou sans avoir, à son refus, fait régler par experts les moyens nécessaires pour que le nouvel ouvrage ne soit pas nuisible aux droits de l'autre.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 425; II, ed. 5-a, p. 605, 606;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 970, 971;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 780, 784;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 471 urm., 514 urm.; *Suppl.* Servitudes, 154 urm., 185 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 516 bis;
DEMOLOMBE, XI, 366, 411, 412, 416, 417;
HUC, IV, 347;
LAURENT, VII, 553, 554;
MARCADÉ, art. 662;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 630;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2511.

Doctrină românească

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 707, 714, 715, 750, n. 1;
CANTACUZINO MATEI, p. 155;
NACU, I, p. 905.

Jurisprudență.

1. După art. 599 din codul civil, unul din vecini nu poate găuri zidul comun, nici să alăture sau să sprijine pe dânsul vre-o lucrare, fără consimțimântul celuilalt.

Prin urmare, dacă asemenea lucrări nu se pot face într'un zid comun, cu atât mai mult nu se pot face într'un zid care este proprietatea exclusivă a unui singur vecin. (Cas. I, 692 din 13 Dec. 1910, B. p. 1717, Jurispr. 5/1911).

2. A se vedeà și nota No. 1 de sub art. 595.

Art. 600. — Fiecare poate în orașe și suburbie a îndatorà pe vecinul său, a contribuì la clădirea și repararea îngrădirei ce desparte casele, curțile și grădinile lor; înălțimea îngrădirei se va hotărî după regulamentele particulare, sau după obiceiul obștesc, și în lipsă de reglemente și de obiceiu, înălțimea zidului va fi cel mult de 2 metri socotindu-se și coama. Civ. 481, 585, 592 urm.; Civ. Fr. 663).

Text. fr. Art. 663. — Chacun peut contraindre son voisin, dans les villes et faubourgs, à contribuer aux constructions et réparations de la clôture faisant séparation de leurs maisons, cours et jardins assis èsdites villes et faubourgs: la hauteur de la clôture sera fixée suivant les réglements particuliers ou les usages constants et reconnus; et, à défaut d'usages et de réglements, tout mur de séparation entre voisins, qui sera construit ou rétabli à l'avenir, doit avoir au moins trente-deux décimètres (dix pieds) de hauteur, compris le chaperon, dans les villes de cinquante mille âmes et au-dessus, et vingt-six décimètres (huit pieds) dans les autres.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, II, p. 231-234; II, ed. 5-a, p. 354-358;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 980, 981, 983-985;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 27, 743, 761, 781, 785, 788;
Dalloz, *Rép.* Servitudes, 503 urm., 549 urm.; *Suppl.* Servitudes, 181 urm., 199 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, II, 517 bis, II, III și V;
Demogue, I, *Sources des Obligations*, III, p. 335;
Demolombe, XI, 378, 380-382, 383 bis, 384, 384 bis, 386;
Duranton, V, 323;
Huc, IV, 348, 349;
Laurent, VII, 497, 498, 500, 501, 503;
Marcadé, art. 663, n. 1;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 819;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2388-2390.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 677, 680 urm., 720, 729, 733, 802; X. p. 340; XI, p. 89);
Cantacuzino Matei, p. 154;
Nacu, I, p. 903;
Scriban Traian, *„Obligația vecinilor de a contribuì la construcția gardurilor“*, Curier Jud. 2/916.

Jurisprudență.

1. Dispozițiile art. 600 c. civ., după care fiecare poate, în orașe și suburbii, a îndatorà pe vecinul său a contribuì la clădirea și reparațiunea îngrădirei ce desparte casele, curțile și grădinile lor, sunt enunțiative, iar nu limitative, astfel încât s'ar aplicà și atunci când ar fi vorba de o vie. Dar din partea finală a acestui articol rezultă că cuvântul „îngrădire“, întrebuințat la începutul articolului, se referă numai la ziduri, nu la alt mod de a limità proprietățile, cum sunt gardurile sau zăplazurile. Această interpretare, admisă și de doctrină, își are explicațiunea foarte firească în aceea, că legiuitorul a înțeles a obligà pe vecin la edificarea unui semn despărțitor durabil, care să permită a evità pe viitor procesele, iar nu la întocmirea unor semne, cari se disting cu ușurință și a căror reîntocmire dă loc din nou la procese. (Trib. Ilfov I, *Dr.* 61/902).

2. Expresiunea „îngrădire“ întrebuințată în art. 600 c. civ., se referă numai la ziduri iar nu la alt mod de a limità proprietățile cum sunt zaplazurile sau gardurile și această interpretare rezultă din chiar termenii „clădire“ și „zid“ întrebuințați în textul legii și care nu se pot referì decât la niște semne despărțitoare durabile care să evite pe viitor neînțelegerile dintre vecini cu privire la întinderea proprietăților lor și care ar fi inevitabile când semnele s'ar distruge cu ușurință sau ar dà loc la reparațiuni continue.

Prin urmare, Tribunalul dă o bună

interpretare art. 600 c. civ., când respinge acțiunea prin care unul din proprietarii vecini, care a construit un gard de scânduri ca semn despărțitor între proprietatea sa și aceea a vecinului său, a cerut ca acesta să fie obligat la jumătate costul acelui gard. (Cas. I, decizia No. 517, din 5 Noem. 1914. Jurispr. Rom. 1915 p. 18, Curier Jud. 21/915).

3. a) Din textul art. 630 c. civ., rezultă neîndoios că e vorba numai de un zid, iar nu de alt mod de limitare a proprietăților, și că legiuitorul a căutat să oblige pe vecin să contribuiască numai pentru acest fel de îngrădire, care să delimiteze proprietățile într'un chip cât mai statornic, pentru a se înlătură uzurpările, certurile și contestațiunile între vecini.

b) Deși legea autoriză pe oricare din vecini să reclame dela celalt a contribuì la cheltuiala comună a unui zid despărțitor, totuș proprietarul care voește să construiască un asemenea zid comun și să constrângă pe vecinul său a contribuì la cheltuială, trebue, în primul loc și în mod prealabil, să stabilească, pe cale de bună învoială sau pe cale de judecată, în caz de neînțelegere între părți locul pe unde urmează a se face îngrădirea, felul materialelor, necesitatea despărțiturii și stabilirea devizului de cheltuieli, după valoarea ambelor proprietăți vecine.

Neprocedând astfel, vecinul care a construit singur și numai cu cheltuiala sa zidul despărțitor, nu mai poate în urmă să silească pe celalt vecin să contribue la jumătate din costul lucrării, căci se consideră că a renunțat la dispozițiile art. 600 c. civ. (Trib. Botoșani 1913, Dreptul, 1915 p. 638).

4. A se vedeà : art. 598 cu nota 1.

Art. 601. — Când se reclădește un zid comun sau casă toate servituțile active și pasive se perpetuă în privirea noului zid sau a nouei case, fără a se puteà însă îngreunà dacă reclădirea s'a făcut mai înainte de împlinirea prescripțiunei. (Civ. 636 ur., 640, 1890, 1895; Civ. Fr. 665).

Text. fr. Art. 665. — Lorsqu'on reconstruit un mur mytoyen ou une maison, les servitudes actives et passives se continuent a l'égard du nouveau mur ou de la nouvelle maisou sans toutefois qu'elles puissent être aggravées, et pourvu que la reconstruction se fasse avant que la prescription soit acquise.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens* 1148 urm.;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 500;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 832.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 855, 858;
CANTACUZINO MATEI, p. 154;
NACU, I, p. 903.

Jurisprudență.

1. Proprietarul fondului aservit de o servitute de vedere, legalmente dobândită de proprietarul vecin nu poate să construiască pe acel fond în locul caselor vechi altele cu două etaje, împiedecând astfel exercițiul servituții de vedere, chiar dacă regulamentul de constructiuni al comunei respective oprește pe acea stradă construirea caselor cu un singur etaj, întrucât un asemenea regulament nu poate să desființeze drepturile de servitute reală dobândite anterior decretărei lui. (Cas. s. unite. No. 10, 1915, Jurispr. Rom. 1915, p. 484).

Art. 602. — Toate șanțurile între două proprietăți se socotesc comune de nu va fi titlu sau semn contrariu. (Civ. 480, 590, 603 ur., 1200 ur.; Pr. civ. 355; Civ. Fr. 666).

Text. fr. Art. 666. — Tous fossés entre deux héritages sont présumés mitoyens s'il n'y a titre ou marque du contraire.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1116;
AUBRY ET RAU, II, § 198, p. 334; § 222, p. 617, nota 68, 618, 619;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 989 urm., 995, 997, 998;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 780, 781 urm., 783;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 571 urm; *Supplément*, Servitudes, 207 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 521 bis, 523 bis;
DEMOLOMBE, XI, 453, 454, 456-458, 461, 463, 464, 467, 479;
DURANTON, V, 349, 354, 355, 356, 360;
HUC, IV, 357;
LAURENT, VII, 537, 570-573, 575, 586; VIII, 32 urm.;
MARCADÉ II, 616;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 832 urm.;
PANDECTES FR., *Mitoyenneté*, 51, 645, 647 urm., 651, 657, 667-669, 672, 680;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2509, 2510;
SIREY, *Fossé*, 70 urm.;
THIRY I, 779.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 701, n. 3, 725 urm.; (VII, p. 317 urm.; IX, p. 536);
CANTACUZINO MATEI, p. 155, 604;
NACU, I, p. 901; II, p. 848.

Art. 603. — Este semn de necomunitate când pământul e înălțat sau aruncat numai de o parte a șanțului. (Civ. 602, 604, 1200, 1202; Civ. Fr. 667).

Text. fr. Art. 667. — Il y a marque de non mitoyenneté lorsque la levée ou le rejet de la terre se trouve d'un côté seulement du fossé.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1116;
AUBRY ET RAU, II, § 198, p. 334; § 222, p. 617, nota 68, 618, 619;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 989 urm., 995, 997, 998, 1002 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 785;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 571 urm.; *Supplément*, Servitudes, 207 urm.; 213 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 521 bis; 523 bis;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, III, p. 335;
DEMOLOMBE, XI, 453, 454, 456-458, 461, 463, 464, 467, 479;
DURANTON, V, 349, 354-356, 360;
HUC, IV, 357;
LAURENT, VII, 537, 570-573, 575, 586; VIII, 32 urm.;
MARCADÉ, II, 616;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 832 urm.;
PANDECTES FR., *Mitoyenneté*, 57, 645, 647 urm., 651, 657, 667-669, 672, 680;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2512;
SIREY, *Fossé*, 70 urm.;
THIRY, I, 779.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 701 n. 3, 725 urm.; (IX, p. 536);
CANTACUZINO MATEI, p. 155;
NACU, I, p. 901.

Art. 604. — Șanțul se socotește a fi exclusiv al acelui în partea căruia pământul e aruncat. (Civ. 603, 1200, 1202; Civ. Fr. 668).

Text. fr. Art. 668. — Le fossé est censé appartenir exclusivement à celui du côté duquel le rejet se trouve.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1116;
AUBRY ET RAU, II, § 198, p. 334; § 222, p. 617 nota 68, 618, 619;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 989 urm., 995, 997, 998, 1004;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 785, 787;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 571 urm.; *Suppl.* Servitudes, 207 urm., 218 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 521 bis; 523 bis;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, I, p. 70;
DEMOLOMBE, XI, 453, 454, 456-458, 461, 463, 464, 467, 479;
DURANTON, V, 349, 354-356, 360;
HUC, IV, 357;
LAURENT, VII, 537, 570-573, 575, 586; VIII, 32 urm.;
MARCADÉ, II, 616;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 832 urm.;
PANDECTES FR., *Mitoyenneté*, 51, 645, 647 urm.; 651, 657, 667-669, 672, 680;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2511, 2515;
SIREY, *Fossé*, 70 urm.;
THIRY, I, 779.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 701, n. 3, 725 urm.; (IX, p. 536);
CANTACUZINO MATEI, p. 155;
NACU, I, p. 901.

Art. 605. — Șanțul comun trebuie întreținut cu cheltuiala comună. (Civ. 592; Civ. Fr. 669).

Text. fr. Art. 669. — Le fossé mitoyen doit être entretenu à frais communs.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1116;
AUBRY ET RAU, II, § 198, p. 334; § 222, p. 617, nota 68, 618, 619;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 989 urm., 995, 997, 998, 1005;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 784;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 585; *Suppl.*, Servitudes, 220 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 521 bis; 523 bis,
DEMOLOMBE, XI, 453, 454, 456-458, 461, 463, 464, 467, 479;
DURANTON, V, 349, 354-356, 360;
HUC, IV, 357;
LAURENT, VII, 537, 570-573, 575, 586; VIII, 32 urm.;
MARCADÉ, II, 616;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 832 urm.;
PANDECTES FR., *Mitoyenneté*, 51, 645, 647 urm., 651, 657, 667-669. 672, 680;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2511;
SIREY, *Fossé*, 70 urm.;
THIRY, I, 779.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 701, n. 3, 725 urm.; (IX, p. 536);
CANTACUZINO MATEI, p. 155.

Art. 606. — Orice gard ce desparte două proprietăți se socotește comun afară dacă numai una singură din două proprietăți va fi îngrădită, sau de nu va fi un titlu sau posesiune îndestulătoare care să constate din contră. (Civ. 590 urm., 602 urm., 609, 1200, 1202, 1846, 1890, 1895; C. p. 355; Civ. Fr. 670).

Text. fr. Art. 670. — Toute haie qui sépare des héritages est réputée mitoyenne, à moins qu'il n'y ait qu'un seul des héritages en état de clôture, ou s'il n'y a titre ou possession suffisante au contraire.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1112, 1118, 1121;
AUBRY ET RAU, II, ed. 5-a, § 222, p. 602, 619-621;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 948, 1006;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 784, 785;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 601 urm.; *Suppl.* Servitudes 209, 222 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 524 bis; 527 bis VI;
DEMOLOMBE, XI, 349, 350, 450, 468, 469, 471-473, 475, 477, 478, 481;
DURANTON, V, 314, 368, 370;
LAURENT, VII, 540, 576-582, 585;
MARCADÉ, II, 617-619;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 834 urm.;
PANDECTES FR., *Arbres*, 109; *Mitoyenneté*, 690, 693, 696, 703, 708;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2520;
SIREY, *Haie*, 58, 59, 61.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 730 urm.; (VII, p. 317; IX, p. 536);
CANTACUZINO MATEI, p. 154, 155, 604;
NACU, I, p. 901; II, p. 848.

Art. 607. — Nu e ertat a sădi arbori cari cresc înalţi decât în depărtarea hotărîtă de reglementele particulare [1]) sau de obiceiurile constante şi recunoscute şi în lipsă de reglemente şi de obiceiuri, în depărtare de 2 metri, dela linia despărţitoare a celor două proprietăţi pentru arborii înalţi şi de o jumătate metru pentru celelalte plantaţiuni şi garduri vii. (Civ. 480, 489—491, 586, 608 urm., 627, 639, 1790; Civ. Fr. 671).

Text fr. Art. 671. — Il n'est permis de planter des arbres de haute tige qu'à la distance prescrite par les réglements particuliers actuellement existants ou par les usages constants et reconnus; et, à défaut de réglements et usages, qu'à la distance de deux mètres de la ligne séparative des deux héritages pour les arbres à haute tige, et à la distance d'un demi-mètre pour les autres arbres et haies vives.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1130, 1133;
AUBRY ET RAU, II, ed. 4-a, § 197, p. 212, nota 9, 213, 215; ed. 5-a, p. 324-329;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1008 urm., 1010, p. 734. 735; 1011, p. 786, 737, 1014;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 27, 753, 784;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 651, 659;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 527 bis I;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, IV, p. 397;
DEMOLOMBE, XI, 485 urm., 489, 491-496, 499, 501, 502, 502 bis;
DURANTON, V, 384, 386, 388-391;
HUC, IV, 364, p. 455;
LAURENT, VIII, 2-15;
MARCADÉ, II, 621-623;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 838 urm.;
PANDECTES FR., *Arbres*, 135, 137, 149 urm., 163, 165, 166, 207, 217, 225, 257, 264 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2914;
THIRY, I, 782;
TROPLONG, *Prescription*, I, 346.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p, 327, 736 urm.; *Notă*, sub. Trib. Muscel, 2 Ian. 1924. Jur. Gen. 1924, No. 2305;
BOTEZ CORNELIU, *Noul codice de şedinţă al Judecătorului de Ocol*, p. 339;
CANTACUZINO MATEI, p. 153;
NACU, I, p. 905.

---

1) In art. francez 671, se zice imediat: *„actuellement existants"*.

Jurisprudență.

1. Dreptul de a aveà arbori cari cresc înalți, la o distanță mai mică decât cea hotărîtă de lege se poate dobândì prin prescripțiune de câteori arborii plantați la o distanță mai mică ar fi existat timp de 30 ani fără ca vecinul să fi cerut scoaterea lor.

Această prescripțiune este achizitivă iar nu liberatorie întrucât acest drept fiind o mărginire a dreptului de proprietate, stabilită în interesul vieței comune, impune o sarcină vecinului și anume aceea de a suferì niște plantații cari depreciază fondul său. (Trib. Muscel, Apr. 1914; *Dr.* 1914, p. 320).

2. a) Distanța legală ce trebue să existe în privința arborilor înalți ce cresc pe linia despărțitoare a două proprietăți, se determina, în lipsă de regulamente particulare, de obiceiuri locale constante (statornicite) și recunoscute, conform art. 607 din codul civil.

b) Aceste obiceiuri trebue să fie constante și recunoscute în localitate, și să fi fost aplicate ca o regulă generală, pentru ca o simplă îngăduință să nu poată fi luată drept obiceiu.

c) Aprecierea judecătorilor de fond scapă, în această privință, de orice control superior. (Trib. Muscel, 5 Oct. 923, Bul. Trib. Muscel, Ian. 1924, Jur. Gen. 1924 No. 432).

3. a) Dreptul de a aveà plantații (arbori sau garduri vii), la o distanță mai mică de cât cea legală (doi metri pentru arborii cari cresc înalți și jumătate metru pentru celelalte plantații și garduri vii) poate fi dobândit prin prescripție, de câte ori arborii plantați sau răsăriți la o distanță mai mică de cât cea arătată mai sus, au avut ființa timp de 30 ani, fără ca vecinul să fi cerut desființarea lor.

b) Oprirea de a aveà plantații la o distanță mai mică de cât cea statornicită de lege, este edictată în interesul comun al vecinătății, ca o restricție a dreptului de proprietate, iar nu ca o servitute a locului plantat.

c) Vecinul care face plantații, contrar regulei statornicite de art. 607 c. civil, creează o sarcină celuilalt fond, a cărui proprietate suferă din cauza existenței acelor plantații. Prin urmare, prescripția pe care o poate invocà autorul plantațiilor, spre a dobândì dreptul acestei servituți, este achizitivă iar nu liberatorie.

d) In baza acestui principiu vecinul care a avut timp de 30 ani, arbori ce cresc înalți la o distanță mai mică de cât doi metri de hotarul celuilalt vecin, dobândește prin prescripția achizitivă dreptul de a păstrà acei arbori. (Trib. Muscel, 2 Ian. 1924, Bul. Trib. Muscel, 7/924, Jur. Gen. 1924, No. 2305).

Art. 608. — Vecinul poate cere ca arborii și gardurile vii puși la o distanță mai mică să se scoată.

Acela pe a cărui proprietate se întind crăcile arborilor vecinului poate să-l îndatoreze a le tăià.

Dacă rădăcinile se întind pe pământul său are drept a le tăià singur. (Civ. 489—491, 607, 623, 625; Civ. Fr. 672).

Text. fr. Art. 672. — Le voisin peut exiger que les arbres et haies plantés à une moindre distance soient arrachés.

Celui sur la propriété duquel avancent les branches des arbres du voisin, peut contraidre celui-ci à couper ces branches.

Si ce sont les racines qui avancent sur son héritage, il a le droit de les y couper lui-même.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1130, 1131, 1133;
AUBRY ET RAU, II, ed. 4-a, § 197, p. 212, nota 9, 213, 215; ed. 5-a, p. 324-330, 331, nota 29;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1010, p. 734, 735; 1011, p. 736, 737; 1013, 1014, 1015, p. 743; 1016, 1017;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 753;
DALLOZ *Rép.* Servitudes, 651, 659;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 527 bis I, II;
DEMOLOMBE, XI, 485 urm., 489, 491-496, 499, 501, 502, 502 bis, 506-509, 511-513;
DURANTON, V. 384, 386, 388-391, 394, p. 426, 427; 400, p. 431, 432;
HUC, IV, 364, p. 455;
LAURENT, VIII, 2-15, 17-22, 24;
MARCADÉ, II, 621-625;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 841 urm.;

PANDECTES FR., *Arbres* 135, 137, 149 urm., 163, 165, 166, 207, 217, 225, 257, 264 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2914;
THIRY, I, 782;
TROPLONG, *Prescription,* I, 346, 347, 351.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 327, 736 urm.; (XI, p. 90);
CANTACUZINO MATEI, p. 153;
NACU, I, p. 906.

Jurisprudență.

1. Dreptul de a avea arbori cari cresc înalți, la o distanță mai mică de cât cea hotărîtă de lege, se poate dobândi prin prescripțiune de câte ori arborii plantați la o distanță mai mică ar fi existat timp de 30 ani fără ca vecinul să fi cerut scoaterea lor.

Această prescripțiune este achizitivă iar nu liberatorie, întrucât acest drept fiind o mărginire a dreptului de proprietate, stabilită în interesul vieței comune, impune o sarcină vecinului și anume aceea de a suferi niște plantații care depreciază fondul său. (Trib. Mușcel, Apr. 1914; Dreptul 1914, p. 320).

2. Proprietarii cari vor stabili că arborii au fost plantați la o distanță mai mică decât aceea legală, pot cere ca ei să fie scoși, fără a avea nevoe de a dovedi că au suferit vre-o pagubă din această cauză. (Trib. Muscel, 5 Oct. 1923. Bul. Trib. Muscel. Ian. 1924. Jur. Gen. 1924. No. 432).

Art. 609. — Arborii ce se află în gardul comun sunt comuni ca și gardul și fiecare din ambii proprietari e în drept a cere să-i taie. (Civ. 606, 1200, 1202; Civ. Fr. 673).

Text. fr. Art. 673. — Les arbres qui se trouvent dans la haie mytoyenne sont mitoyens comme la haie; et chacun des deux propriétaires a droit de requérir qu'ils soient abattus.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1119;
AUBRY ET RAU, II, § 222, p. 619, 621;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens,* 1015 urm.;
BUFNOIR, *Propriété et contrat,* ed. 2-a, p. 807;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 721, 753;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 622 urm.; *Suppl.* Servitudes, 222, 237 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 523 bis;
DEMOLOMBE, XI, 460, 463, 479, 482, 483;
DURANTON, V, 361, 376, 379, 381;
LAURENT, VII, 574, 583, 584, 586;
MARCADÉ, II, 626;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 838;
PANDECTES FR., *Arbres,* 111, 126; *Mitoyenneté,* 716, 733;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2914;
SIREY, *Haie,* 67, 69, 86, 161.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 729, 730, 733 urm.; (IX, p. 536);
NACU, I, p. 902.

Secțiunea II. — *Despre distanța și lucrările intermediare cerute pentru oare cari construcțiuni.*

Art. 610. — Cel ce face un puț sau o privată lângă un zid fie comun sau nu;

Cel ce vrea să clădească un cămin sau vatră, o fierărie, un cuptor sau sobă, să-i alăture un ocol de vite sau cel

ce vrea să pue lângă zid un magazin de sare, sau grămezi de materii corosive;

E îndatorat să lase depărtarea prescrisă de reglemente și obiceiurile particulare asupra unor asemenea obiecte, sau să facă lucrările prescrise de aceleași legi și reglemente spre a nu aduce vătămare vecinului. (Civ. 489, 491, 599 urm., 998; Civ. Fr. 674).

Text. fr. Art. 674. — Celui qui fait creuser un puits ou une fosse d'aisance près d'un mur mytoyen ou non;

Celui qui veut y construire cheminée ou âtre, forge, four ou fourneau;

Y adosser une étable;

Ou établir contre ce mur un magasin de sel ou amas de matières corrosives;

Est obligé à laisser la distance prescrite par les réglements et usages particuliers sur ces objets, ou à faire les ouvrages prescrits par les mêmes réglements et usages, pour éviter de nuire au voisin.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 218-220; II, ed. 5-a, p. 332-335;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 998, 1021-1023;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 27, 754;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 681 urm., 698, 703; *Suppl.* Servitudes, 243 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 529 bis, I, II și III;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, IV, p. 329, 397;
DEMOLOMBE, XI, 464, 466, 515, 516, 520 urm., 524;
HUC, IV, 368, 370, 372;
LAURENT, VIII, 26, 27, 29, 32;
MARCADÉ, art. 674, n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 844;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2912.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 709, n. 4, 750 urm., 888;
CANTACUZINO MATEI, p. 153;
CRISTODORESCU C. ȘI ȘTEFĂNESCU-PRIBOI DEM., *Codul legislației de expropriere*, p. 112;
NACU, I, p. 906, 907.

Jurisprudență.

1. Cel ce construind niște latrine, le-au deschis ușile în stradă în fața prăvăliilor și caselor vecinului fără vre-o permisiune din partea primăriei întru aceasta, astfel că atât aspectul cât și mirosul aduce vătămare, proprietății vecinului, acesta este în drept a reclamà în justiție și tribunalul e competinte de a judecà acest diferent de oare ce ori ce faptă a omului care aduce prejudiciu altuia îl obligă a-l reparà. (Cas. I, 134/Mai. 18/79. B. p. 385).

2. Deși după art. 610 se lasă alternativa aceluia ce construește o privată lângă un zid vecin sau de a se retrage, sau de a face lucrări pentru a nu aduce vătămare vecinului, însă acel articol se referă și la regulamente și obiceiuri particulare; or, prin regulamentul de salubritate publică votat de consiliul comunal al capitalei, pe lângă lucrările de artă se cere și distanța de 1 metru de proprietatea vecinului. Prin urmare art. 610 nu se poate aplicà de cât conform regulamentului, care la clădiri din nou cere și retragere la distanța reglementară. (Cas. I, 154, Apr. 30/85. B. p. 281).

3. După art. 610, cel ce face o construcție destinată a conține materii corosive, este dator a păstrà distanțele prevăzute de regulamentele și obiceiurile particulare, pentru a nu aduce vătămare vecinului; și dispozițiile acestui articol nu sunt limitative, ci se întind la toate cazurile de o analogie învederată. Astfel fiind, dacă cel ce obținând de la primăria capitalei permisiunea de a construì o ghețărie sub condițiunea expresă de a o stabilì la o depărtare de 3 metri de fie care vecin, dânsul a construit un bordei, (ceea ce oprește art. 4 reg. municip.) întrebuințat pentru ghețărie la o distanță numai de 2 metri în depărtare de casa vecinului, din care cauză clădirea acestuia s'a umplut de umiditate și a devenit improprie pentru locuire, con-

structorul prin nerespectarea condițiunilor impuse de primărie, aducând astfel un prejudiciu vecinului, a contravenit regulelor de distanțe ce se observ de obiceiu de către municipalitate pentru clădiri de asemenea natură. (Cas. I, 302/Sept. 2/85. B. p. 660).

4. In principiu, ori ce proprietar are dreptul de a cere desdăunări pentru prejudiciul ce i-ar cauză un proprietar vecin, și a cere stricarea lucrurilor care i-ar aduce acest prejudiciu. Insă dacă reclamantul nu se plânge de vre un prejudiciu actual ce i-ar cauză privata vecinului, ci de faptul că ea nu e construită în mod higienic și conform regulamentului municipal, în acest caz el neputând a se substitui în drepturile autorității municipale, nu poate pretinde ca vecinul să-și facă privata conform regulamentului municipal, și nici prin urmare a fi dânsul autorizat a o face în caz de neexecutarea acestuia. (Trib. Ilfov, I, Febr. 17/89, *Dr.* 17/89).

5. Art. 610 arată anume care sunt constructiunile ce un proprietar nu poate face pe proprietatea sa fără să lase, despre proprietățile vecine, depărtarea prescrisă de regulamentele și obiceiurile particulare. Dă dar o sentință nemotivată tribunalul care declară că șura construită de vecin a adus o daună celuilalt vecin, fără însă a arătă dacă acele daune provin din faptul că șura construită este din acele constructiuni prevăzute de art. 610, constructiuni ce tocmai din cauza daunelor ce pot aduce proprietăților vecine sunt ținute a se face la oarecare distanță de aceste proprietăți. (Cas. I. 348/Nov. 12 93. B. p. 126).

6. In acțiunea posesorie, ce are de obiect obligarea vecinului de a desființă latrina, ce a construit fără respectarea distanței regulamentare, pârâtul este în drept să invoace și să dovedească pe cale de excepție mijlocul de apărare, întemeiat pe faptul că acea latrină fusese construită la distanță legală și că numai prin uzurparea unui teren, ce i-a făcut însuși reclamantul, ea a rămas la o distanță mai mică, fără să aibă nevoie pentru aceasta să intenteze o acțiune petitorie. (Cas. I, 430/94, B. p. 1253).

7. Ingrădirea adusă exercițiului dreptului de proprietate prin dispozițiunile art. 610 c. civil, potrivit căruia cel ce voește a cladi pe proprietatea sa un cuptor sau o sobă este îndatorat să observe o anumită distanță de la proprietatea vecinului constitue, din punctul de vedere al distanței la care se poate construi, o sarcină sau o obligațiune având caracterul unei servituți legale, care se poate exercită în lipsă de regulamente și obiceiuri particulare prin bună înțelegere iar în caz de neînțelegere, exercițiul ei se regulează de justiție prin experți numiți conform art. 599 c. civil. (Apel Galați. II, *Dr.* 35/912. p. 274).

8. După art. 610 din codul civil, cel ce face un puț sau o hazna lângă un zid, fie comun sau nu, un cămin sau vatră, o fierărie, un cuptor de sobă, un ocol de vite, un magazin de sare sau de materii corosive, este obligat să lase despărțirea prescrisă de regulamente și obiceiul locului, și să facă lucrările prescrise de regulamente, spre a nu aduce vătămare vecinului, iar după art. 67 din regulamentul de constructiuni și alinieri al orașului București din 1890, cel ce clădește haznaua lângă zidul vecinului va respectă, între altele și distanța de un metru de la acest zid.

Că oricare ar fi caracterul enumerativ din art. 610 din codul civil, judecătorii pot apreciă dacă lucrările asupra cărora nu se pronunță intră sau nu în categoria celor arătate de lege.

Prin urmare este lăsat la aprecierea instanței de fond de a decide dacă printr'o rea constructiune a instalațiunei de apă și canal s'a cauzat sau nu unui vecin vreo pagubă. (Cas. I, 12 Iunie 1913. B. p. 1363).

Secțiunea III. — *Despre vederea în proprietatea vecinului.*

Art. 611. — Unul din vecini nu poate face fără consimțimântul celuilalt, nici într'un chip, fereastră, sau deschidere într'un zid comun. (Civ. 594, 599 urm., 623, 998; Civ. Fr. 675).

Text. fr. Art. 675. — L'un des voisins ne peut sans le consentement de l'autre, pratiquer dans le mur mitoyen aucune fenêtre ou ouverture, en quelque manière que ce soit, même à verre dormant.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, II, p. 428; II, ed. 5-a, p. 609, 610;
Baudry et Chauveau, *Des biens,* 1026;
Bufnoir, *Propriété et contrat,* ed. a 2-a, p. 240;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 751, 773, 784;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 526 urm., 723 urm.; *Suppl.* Servitudes, 188 urm., 247 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations,* IV, p. 397;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 846;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2511;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 755 urm., 892, 893;
NACU, I, p. 908.

Jurisprudență.

1. Deschiderea unei ferestre de lumină (jour de souffrance) în zidul care este înspre proprietatea unui vecin, nu constitue o manifestare abuzivă a dreptului de proprietate, vecinul nu e întru nimic lezat, aerul și lumina de pe proprietatea sa, nefiind susceptibile de apropriațiune. (C. Apel Buc. s. IV 203 din 16 Dec. 1913. Curier Jud. 58/914. Dreptul 1914, p. 39).

2. Chestiunea dacă o deschidere făcută într'un zid are caracterul unei ferestre spre vedere sau numai pentru lumină e o chestie de apreciere a judecătorului de fond. (C. Apel Buc. s. IV. 203 din 16 Dec. 1913. Curier Jud. 58/914. Dreptul 1914. p. 39).

Art. 612. — Nimeni nu poate aveà vedere[1]) sau ferestre spre vedere, nici balcoane sau alte asemenea asupra proprietății îngrădite sau neîngrădite a vecinului său, de nu va fi o distanță de 19 decimetre între zidul pe care se deschid aceste vederi și proprietatea vecină. (Civ. 489 urm., 570, 601, 608, 614, 618, 620, 623, 634, 637, 639 urm.; Civ. Fr. 678).

Text. fr. Art. 678. — On ne peut avoir des vues droites ou fenêtres d'aspect, ni balcons ou autres semblables saillies sur l'héritage clos ou non clos de son voisin, s'il n'y a dix-neuf décimètres (six pieds) de distance entre le mur où on les pratique et ledit héritage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, 201-203, 205-207, 209-211, 413-414; II, ed. 5-a, p. 312-314, 317-319, 321-324, 591, 592;
BAUDRY ET CHAUVEAU. *Des biens,* 1032, 1034, 1035, 1039, 1041;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 751, 776;
DALLOZ, *Suppl.* Servitudes, 251;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 533 bis, I. și II; 535 bis II;
DEMOLOMBE, XII, 528, 547, 560, 562-565, 569-572, 579, 580, 994;
GUILLOUARD, *De la Société,* 389;
HUC. IV, 384, 388;
LAURENT, VIII, 35, 40, 46. 53, 55, 59 urm., 183;
MARCADÉ, art. 678, 679 n. 1, 701, 702;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 846 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2913.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 755 urm., 892, 893; *Observație,* sub. Trib. Tutova, 185 din 4 Mai 900. Curier Jud. 31/1906;
CANTACUZINO MATEI, p. 153;
NACU, I, p. 909:
RĂDULESCU SILIU, *Observație,* sub. Trib. civil Paris 19 Febr. 1912. Dreptul 61/1913.

INDEX ALFABETIC

[1]) Art. francez 678, complectează; „*vues droites*" spre deosebire de: „*vues par côté*" din art. 679 „*vederi piezișe*" din art. 613 român.

Jurisprudenţă.

1. Sub aceleaşi condiţiuni prevăzute de art. 612, intră şi acela care voeşte a zidì în faţa unor ferestre şi a streşinii vecinului care a dobândit servitute de vedere şi picătură; prin urmare judecata e în drept a determinà distanţa unde urmează a fi zidul caselor celui ce construeşte în faţa servituţii câştigate de vecin. (Cas. I, 279/Oct. 28/79 B. p. 709).

2. Din modul redacţiunei art. 612 rezultă că el cuprinde tot ce poate intrà în categoria servituţilor de vedere. Deci acì se poate cuprinde şi o uşă când se constată în fapt că această uşă poate servì ca vedere în curtea vecinului. (Cas. I, 154/Apr. 30 85, B. p. 282).

3. Din combinaţia art. 612, 613, 622 şi 623 rezultă: 1) că vederea propriu zisă exercitându-se prin mijloace cari o produce într'un mod principal şi permanent este regulată şi prescrie o distanţă ; 2) că vederea asupra fondului vecinului care se exercită prin lucrări continue şi aparente, cum sunt ferestrele, este considerată ca o servitute continuă şi aparentă; 3) că servituţile continue şi aparente se pot dobândì prin titluri sau prin prescripţiune. Or, obligaţiunea impusă de legiuitor prin art. 612, că veri ce proprietar nu poate deschide ferestrele de vedere asupra fondului vecinului mai aproape de 19 decimetre, constitue o servitute pasivă; din momentul ce va înfrânge această prescripţiune a legei, începe o reacţiune de liberare a fondului sau de servitute pasivă; mai mult începe în acelaşi timp o reacţiune de a obţine şi o servitute activă asupra fondului vecin, pentru că cine a deschis ferestre spre vedere asupra fondului vecinului la o distanţă proibită începe a posedà asupra acelui fond în sensul aservirei acelui fond la vederile sale, şi, de oare ce servitutea continuă şi aparinte este susceptibilă de a fi dobândită prin prescripţiunea de 30 de ani, dacă nu continuă un asemenea exerciţiu aparinte pe întreaga această durată, obţine servitutea activă de vedere; altfel ar fi derizoriu să se admită că cine-va a obţinut o servitute de vedere prin posesiunea de 30 de ani, dacă s'ar permite vecinului să-i modifice vederea ori să o obstrue complect prin construcţiune. De altă parte, după principiile generale de drept, precum un vecin are dreptul, nu numai de a se liberà de o servitute pasivă, dar şi de a obţine o servitute activă, tot asemenea şi celalt vecin are dreptul a-l ţine în servitutea pasivă prin obstruarea vederei sau printr'alte mijloace legale. Şi cine susţine a aveà o servitute de vedere, naturalmente susţine că are această servitute în plenitudinea ei, nepătată cu nimic care ar modifica-o, ori ar neutralisa-o ; şi sarcina dovedirei modificărei sau neutralizărei cade asupra aceluia pe care l ar interesà. In faţă dar a cerinţelor legei şi a principiilor de drept acì expuse relative la servituţile de vedere, tribunalul, spre a se convinge dacă este fundată sau nu pretenţia cuiva în posesoriu deşi e în drept a vedea care este natura acelei servituţi, care este durata exerciţiului posesiunei ei şi dacă vecinul prin clădirea ce a făcut, i-a turburat în adevăr posesiunea nu trebue însă să se depărteze de acest târâm, nici a cere şi dovedirea altor drepturi străine cauzei, cum este acela al neobstruarei vederei; urmând astfel nu numai interpretă într'un mod eronat art. 612, 613, 622 şi 623, dar şi alunecă după tărâmul posesorului pe acela al petitorului, când găseşte servitutea de vedere lipsită de elementul servituţii de neobstruarea vederei, şi statuează ca şi cum i s'ar cere a se pronunţà asupra validităţei dreptului de servitute de vedere activă, iar nu asupra turburărei posesiunei exerciţiului acelui drept. (Cas. I. 310/Dec. 14/88. B. p. 1036).

4. Tribunalul chemat a judecà posesorul ca instanţă de apel, nu comite exces de putere, când ordonă desfiinţarea unor ferestre înfiinţate în contra legei, menţinând însă intacte drepturile părţei rezultând din servitutea de vedere, ce ar fi fost dobândită şi exercitată mai dinainte, întru cât s'ar mulţumì să observe distanţa legală a servituţei ce posedă fondul său. (Cas. I, 27/97. B. p. 36).

5. Dispoziţiile art. 612 şi urm. din C. civ., nu se aplică ferestrelor, care nu procură nici o vedere pe proprietatea vecină, ci permit numai proprietarului imobilului de a primì lumina de sus. (Trib. Tutova. C. Jud. 31 906).

6. Cel ce are în favoarea sa o servitute este în drept să o întrebuinţeze, iar proprietarul fondului supus servituţii, nu poate face nimic care să schimbe exerciţiul acelei servituţi şi nici să construiască sau să deschidă ferestre, balcoane, etc., decât la o distanţă de 19 decimetri. (Cas. I. 14 Febr. 1907. B. p. 210).

7. Deşi legea nu prevede formal totuşi posesiunea prin care după trei zeci de ani se poate dobândì servitutea de vedere care e o servitute continuă şi aparentă, trebue să îndeplinească cerinţele art. 1847 c. civil. (Trib. Ilfov s. I 598/911. Curier Jud. 41/912).

8. Exerciţiul servituţii de vedere este continuu şi rezultă din însăşi dispoziţia locurilor fără să fie trebuinţă de faptul omului. Odată ce proprietarul fondului dominant a clădit la dis-

tanta mai mică de cât cea legală și vecinul l-a lăsat, chiar dacă nu există titlu între ei, clădirea în aceste condițiuni este faptul constitutiv al servituții și din acel moment exercițiul ei continuă indiferent dacă proprietarul fondului dominant locuește tot timpul în acea clădire ori se servește mereu sau cu întreruperi de această vedere. Numai atunci ar fi întreruptă posesiunea când clădirea ar fi desființată sau modificată așà ca să nu mai exercite vederea, ori când proprietarul fondului șerbit ar face vreo lucrare care ar împiedecà exercițiul vederei. (Trib. Ilfov s. I, 598/911. Curier Jud. 41/912).

9. Din faptul că o persoană a avut timp de 30 ani vedere în proprietatea vecinului, nu urmează numai că vecinul nu l-ar mai puteà oprì după acel timp să deschidă vedere decât la distanțele legale și că s'a liberat astfel numai de o servitute pasivă, ci a dobândit chiar o servitute activă, fiind că neputând a mai fi oprit, înseamnă că poate deschide vedere așà că fondul robit suportă neajunsurile ce ar rezultà din această vedere în folosul fondului dominant. (Trib. Ilfov s. I. 598/911. Curier Jud. 41/912).

10. Proprietarul fondului șerbit lăsând să se stabilească asupra fondului său servitutea de vedere și întru cât potrivit art. 629 c. civ., trebue să dea toate mijloacele pentru întrebuințarea ei, iar potrivit art. 634 c. civ., să nu facă nimic pentru a-i scădeà întrebuințarea sau a i-o îngreunà, urmează că nu poate clădì, sau înălțà clădirile existente de cât respectând distanțele legale pentru ca fondul dominant să-și poată exercità servitutea, liber fiind însă a se folosì de dreptul său de proprietate cum va crede de cuviință, dincolo de acele distanțe. (Trib. Ilfov s. I. 598/911. Curier Jud. 41/912).

11. Art. 612 c. civ., prescrie formal, fără a face vreo distincțiune, că nimeni nu poate aveà ferestre spre vedere în proprietatea vecinului său, decât la distanța legiuită.

Prin urmare, când instanța de fond motivează că citatul articol oprește nu faptul material al construcției unei ferestre spre proprietatea vecinului, ci faptul juridic, vederea în proprietatea vecinului, și că astfel ar fi îngăduit de lege ca un proprietar, care a astupat vederea în proprietatea vecinului prin facerea unei construcții de scânduri, să aibă prin acea fereastră numai lumină, instanța de fond a violat citatul articol prin interpretarea ce i-a dat și a pronunțat o deciziune casabilă. (Cas. II, decizia civilă No. 70, din 18 Martie 1916; Jurispr. Rom. 916, p. 306).

12. Potrivit art. 612 c. civ., nimeni nu poate aveà vedere sau ferestre spre vedere asupra proprietății altuia, de nu va fi o distanță de 19 d. m., între zidul pe care se deschid acele vederi și proprietatea vecină.

In specie intanța de fond constatând că, fereastra deschisă de intimată în zidul casei sale, independent de nepăstrarea distanței legale dintre proprietate, are în fața ei uluci înalte de scânduri, cari acoperă și împiedecă vederea spre proprietatea recurentei, cu drept cuvânt a respins cererea de închiderea acestei ferestre, prin care nu se exercită nici un drept de servitute de vedere, lucru ce nici intimata n'a pretins că-l are — iar simpla posibilitate de desființare în viitor a acestor uluci ce împiedecă vederea asupra proprietății recurentei, nu poate justificà un interes actual în executarea unei acțiuni în tăgăduirea dreptului de servitute ce astăzi nu are ființă. (Cas. I, 899 din 26 Sept. 1923, Jur. Gen. 1923, No. 1759; Jur. Rom. 1/1924).

13. Prohibițiunea prescrisă de art. 612 și 613 c. civ., de a se deschide vederi sau ferestre spre vederea directă sau piezișă asupra unei proprietăți vecine îngrădite sau neîngrădite, nu are loc, decât numai în cazurile când nu se va fi respectat, pentru vederile directe, o distanță de 19 decimetri, — între zidul casei, în care se deschid aceste vederi și linia despărțitoare de proprietatea vecină — și de 6 decimetri, pentru vederile piezișe; deci deschiderea unor asemenea vederi nu e interzisă, atunci când aceste distanțe vor fi respectate între zidul casei, în care se deschid asemenea vederi, și zidul aflat pe linia despărțitoare a proprietății vecine. (Cas. I, 276 din 22 Febr. 1924. Jur. Gen. 1924. No. 894, Jur. Rom. 9-10/924).

Art. 613. — Nimeni nu poate avea vederi piezișe pe proprietatea vecinului de nu va fi o distanță de 6 decimetre. (Civ. 489 urm., 601, 614, 623, 634, 637, 639 urm.; Civ. Fr. 679).

Text. fr. Art. 679. — On ne peut avoir de vues par côté ou obliques sur le même héritage, s'il n'y a six décimètres (deux pieds) de distance.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 207, 208; II. ed. 5-a, p. 319, 320; III, ed. 5-a, p. 122. 123;
BAUDRY ET CHAUVEAU. *Des biens*, 1032, 1040, 1041;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 751;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 740 urm.; *Suppl.* Servitudes, 251 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 533 bis, II;
DEMOLOMBE, XII, 551 bis, 566, 567;
HUC, IV, 384, 385;
LAURENT, VIII, 42, 47-49;
MARCADÉ, art. 679 n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 846 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2913.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 755 urm., 892, 893;
CANTACUZINO MATEI, p. 153;
NACU, I, p. 909.

Jurisprudenţă.

1. Prohibiţiunea prescrisă de art. 612 şi 613 c. civ., de a se deschide vederi sau ferestre spre vedere directă sau piezişă asupra unei proprietăţi vecine îngrădite sau nîngrădite, nu are loc de cât numai în cazurile când nu se va fi respectat, pentru vederile directe o distanţă de 19 decimetri — între zidul casei, în care se deschid aceste vederi şi linia despărţitoare de proprietatea vecină, — şi de 6 decimetri pentru vederile piezişe; deci deschiderea unor asemenea vederi nu e interzisă, atunci când aceste distanţe vor fi respectate între zidul casei în care se deschid asemenea vederi şi zidul aflat pe linia despărţitoare a proprietăţii vecine. (Cas. I, 276 din 22 Febr. 1924, Jur. Gen. 1924, No. 894 Jur. Rom. 9—10/924).

Art. 614. — Distanţa de care este vorba în cele două articole precedente se socoteşte de la faţa zidului, pe care s'a deschis vederea, şi, de va fi balcoane sau alte asemenea, dela linia lor cea din afară, până la linia de despărţire a celor două proprietăţi. (Civ. 612, 613; Civ. Fr. 680).

Text. fr. Art. 680. — La distance dont il est parlé dans les deux articles précédents, se compte depuis le parement extérieur du mur où l'ouverture se fait, et s'il y a balcons ou autres semblables saillies, depuis leur ligne extérieure jusqu'à la ligne de séparation des deux propriétés.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, 205, 206; II, ed. 5-a, p. 317, 318;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1036, 1037;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 752;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 740 urm.; *Suppl.* Servitudes, 251 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 534 bis;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, IV, 397:
DEMOLOMBE, XII, 552, 558;
LAURENT, VIII, 57, 58;
MARCADÉ, art. 680;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 846 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2913.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 755 urm., 892, 893;
CANTACUZINO MATEI, p. 153;
NACU, I, p. 909.

Secţiunea IV. — *Despre picătura streşinilor.*

Art. 615. — Tot proprietarul este dator a-şi face straşina casei sale astfel încât apele din ploi să se scurgă pe tărâmul său, sau pe uliţe, iar nu pe locul vecinului său. (Civ. 578, 589, 622, 623, 624, 840, 998; Civ. Fr. 681).

Text. fr. Art. 681. — Tout propriétaire doit établir des toits de manière que les eaux pluviales s'écoulent sur son terraiu ou sur la voie publique; il ne peut les faire verser sur le fonds de sou voisin.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 184, 200, 201, 413; II, ed. 5-a, p. 286, 310, 311, 312, 591;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1042, 1043;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 747;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 789 urm.; *Suppl.* Servitudes, 266 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 536 bis, II;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, IV, p. 397;
DEMOLOMBE, XI, 446; XII, 587, 592, 593, 595;
DURANTON, V, 415;
HUC, IV, 390, 391;
LAURENT, VIII, 72;
MARCADÉ, art. 681 n. 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 852;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2911.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 607 nota, 770 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 153;
NACU, I, p. 911.

Jurisprudenţă.

1. Este de principiu că acela care reclamă un drept de servitute, pe temeiul posesiunei exercitate timp de 30 aui, are drept să ceară respectarea acelei servituţi în condiţiile în care a exercitat-o. Astfel dacă instauţa de fond constată că apa de pe straşină a picat totdeauna direct pe locul vecinului, fără nici o împiedicare din partea acestuia, dărâmarea unei construcţiuni făcute de vecin peutru a împiedicà apa să pice direct pe pământ şi a o face să se prelingă pe lângă zidul reclamantului aducându-i vătămare, este o consecinţă imediată a recunoaşterei dreptului de servitute. (Cas. I, decizia No. 706 din 27 Nov. 1913; Jurispr. Rom. 1914, p. 85. Curier Jud. 19/914).

2. Un teren nefiind obligat a suportà trecerea apelor venind după terenurile vecine decât în atât cât ele se scurg în mod natural şi nu când sunt adunate artificial ca acelea cari curg după acoperământul unei case, trebue a se lăsà o distanţă oarecare între ştreaşina casei şi fondul vecin, pentru a evità daune vecinului, iar în caz contrar proprietarul streaşinei poate fi obligat să şi-o mute, atunci când n'a dovedit că a dobândit acest drept prin vre un titlu, prin prescripţia de 30 ani sau prin destinaţiunea proprietarului. (Jud. Iveşti, 46/916, Curier Jud. 51/916).

3. Din prevederile art. 615 c. civ., rezultă prezumpţiunea că terenul pe care se face scurgerea straşinelor unei case va aparţine proprietarului casei, prezumpţiune de fapt ce poate fi combătută cu proba contrarie, de oarece servitutea picăturei poate fi exercitată independentă şi dobândită prin prescripţie, fără ca să implice necesarmente şi dreptul de proprietate asupra terenului pe care se face scurgerea straşinei (Cas. I, No. 211, 1919; Jurispr. Rom., 1919, p. 858).

Secţiunea V. — *Despre dreptul de trecere.*

Art. 616. — Proprietarul al cărui loc este înfundat, care nu are nici o eşire la calea publică, poate reclamà o trecere pe locul vecinului său pentru exploatarea fondului, cu îndato-

rirea de a-l despăgubì în proporţiune cu pagubele ce s'ar puteà ocaziona. (Civ. 481, 581, 585, 617 urm., 624, 633, 998; Civ. Fr. 682).

Text. fr. Art. 682. — Le propriétaire dont les fonds sont enclavés, et qui n'a aucune issue sur la voie publique, peut réclamer un passage sur les fonds de ses voisins pour l'exploitation de son héritage, à la charge d'une indemnité proportionnée au dommage qu'il peut occasionner.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, III, p. 25-28; 30, 31; III, ed. 5-a, p. 42-47, 49-51, 53;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 1045-1049, 1052, 1059, 1061, 1065;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 756;
Dalloz, *Rép.* Servitudes, 858;
Demante et Colmet de Santerre, II. 527 bis, II;
Demogue, I, *Sources des Obligations*, I, p. 70; III, p. 117;
Demolombe, XII, 600, 606-609, 611, 612, 615, 632, 638;
Huc, IV. 393, 394;
Laurent, VIII, 74, 75, 90-92, 96-98;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 853. 854;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2920-2923.

Doctrină românească.

Alexandresco, III. part. I, ed. 2-a, p. 774 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 252; XI. p. 86, 87, 89, 331, 332 nota); *Observaţie* sub. Cas. Florenţa, 11 Iunie 1901. Curier Jud. 83/1901; *Observaţie*, sub. Judec. rurală Berevoeşti ocol. Domneşti (Muscel) 30 din 19 Sept. 912. Curier Jud. 77/913; *Observaţie*, sub. Justiţia de pace Carpentras 11 April 913. Curier Jud. 77/913;
Cantacuzino Matei, p. 155;
Nacu. I, p. 912 urm.;
Opresou Ilie, *„Domeniul căilor ferate Române şi Art. 616 cod civil"*. Curier Jud. 9/906;
Scriban R. Traian, *Proprietarul al cărui loc este înfundat poate reclamà o trecere pe locul vecinului spre a-şi reparà zidul caselor"*. Curier Jud. 54/1914.

INDEX ALFABETIC

Jurisprudenţă.

1. O asemenea trecere, deşi legea o mărgineşte numai la necesităţile exploatării locului înfundat, poate şi cu mai mare cuvânt să aibă loc, atunci când e vorba, nu de lucrări de exploatare, cari sunt permanente, ci de lucrări de reparaţie şi de întreţinere ale imobilelor după locul înfundat. (Cas. I, 59/Febr. 16/82. B. p. 164).

2. Hotărîrea prin care se recunoaşte unui proprietar cu un teren înfundat dreptul de trecere pe locul vecinului său, nu constitue lucru judecat faţă de acţiunea ce acesta face în urma zisului proprietar de a-l despăgubì conform art. 616 şi în proporţiune cu pagubele ce i s'ar cauzà prin acordarea acelui drept de trecere, întru cât acea hotărîre nu s'a ocupat şi n'a judecat câtuşi de puţin chestiunea acestor despăgubiri. (Cas. I, 217 Iun. 8 92. B. p. 561).

3. Deşi art. 616 prevede că proprietarul unui loc înfundat poate reclamà o trecere pe locul vecinului său, însă cum acest drept de trecere e un drept real un drept de servitute legală, care robeşte dreptul de proprietate al vecinului, el nu poate fi reclamat de cât pe cale petitorie înaintea tribunalului ca primă instanţă iar nu pe cale posesorie. (Cas. I, 360/Nov. 19 93).

4. Asemănat art. 616 din C. civil, proprietarul, al cărui loc este înfundat, care nu are nici o eşire la calea publică, poate reclamà o trecere pe locul vecinului său pentru exploatarea fondului, cu îndatorire de a-l despăgubì în proporţiune cu pagubele, ce s'ar puteà ocazionà. Această dispoziţie a legii se aplică, chiar când proprietarul locului înfundat a dobândit acest loc prin schimbul ce ar fi făcut cu un alt loc al

său, știind că locul ce ia în schimb este înfundat. De asemenea se aplică și când locul vecin, pe care proprietarul locului înfundat voește a obține un drept de trecere, este un domeniu public, căci deși imobilele din domeniu public sunt inalienabile, însă ele se pot alienà sau aservì, când legea o permite în mod expres, cum este pentru dreptul de trecere, prevăzut de sus menționatul text de lege. (Cas. I, 130/901, B. p. 424).

5. Servitutea de trecere, fiind o servitute necontinuă, care nu se poate dovedì de cât prin titluri, iar nu prin prescripție urmează că posesiunea unei asemenea servituți nu poate da loc la o acțiune posesorie. (Trib. Neamț C. Jud. 70/902).

6. Potrivit art. 616 c. civ., proprietarul unui loc, care nu are eșire la cale publică, poate reclamà un drept de trecere pe locul vecinului, pentru exploatarea fondului său, cu îndatorire de a despăgubì pe acel vecin. Pentru a se puteà reclamà acest drept de servitute, care există în virtutea legii, se cere ca originea înfundărei să fie necunoscută sau provenită dintr'un caz fortuit sau prin forță majoră. Prin urmare, dacă înfundarea locului provine din fapta proprietarului sau chiar din lipsa lui de prevedere, dânsul nu mai poate pretinde în asemenea caz un drept de trecere asupra fondului vecin. (Trib. Mehedinți I. C. Jud. 84/905).

7. Deși prin art. 616 c. civil se prevede că proprietarul al cărui loc este înfundat și care nu are nici o ieșire la calea publică poate reclamà o trecere pe locul vecinului său pentru exploatarea fondului, cu îndatorire de a-l despăgubì pentru daunele cauzate, această dispoziție de lege însă nu se aplică în caz când locul reclamantului este înfundat numai prin voința și fapta sa, caz în care instanța de fond nu poate obligà pe vecin să lase drum de trecere pe proprietatea sa, fără să fi dovedit vre-un drept de servitute de trecere anterior pe acel loc. (Cas. I, 713 din 31 Oct. 911. Curier Jud. 7/1912, Bul. p. 1244, Săptămâna juridică 1/911).

8. Dacă, în adevăr, servituțile de trecere nu pot servì de bază unei acțiuni posesorii și nici nu se pot dobândì prin prescripțiune, nu este tot astfel cu servitutea prevăzută de art. 616 din codul civil pentru locurile înfundate, căci această servitute existând în temeiul art. 616 din codul civil, are titlul ei chiar în lege și nimic nu exclude dobândirea prin prescripțiune a exercițiului ei printr'un anume loc determinat și nimic nu împiedică, prin urmare, ca acest exercițiu, deși necontinuu, să fie garantat prin acțiunea posesorie, în cazul când ar fi întrunite celelalte condițiuni cerute pentru aceste acțiuni. (Cas. I, 870 din 9 Dec. 1911, B. p. 1610, Curier Jud. 5/912 și Curier Jud. 24/912).

9. Dreptul de trecere prevăzut de art. 616 c civ., fiind pentru exploatarea fondului, trebue să se considere ca înfundat nu numai locul care n'are nici o eșire la calea publică, dar și chiar acelea cari nu au decât o eșire insuficientă, iar chestiunea de a se ști dacă un teren are sau nu o eșire suficientă, aparține judecătorilor fondului, fără ca deciziunea lor în această privință să poată fi supusă cenzurei Curței de casație. (Cas. I, 181 din 27 Febr. 1913, B. p. 346, Jurispr. Rom. 16/913, Curier Jud. 32/913).

10. Dispoziția din art. 616 cod civil, după care proprietarul unui loc înfundat poate să reclame o trecere pe locul vecinului său, pentru exploatarea fondului, cu îndatorire de a-l despăgubì în proporție cu pagubele ce îi s'ar ocazionà, stabilește o adevărată servitute de trecere care există în virtutea legei independent de orice convențiune. (Trib. Muscel, *Dr.* 61/913 p. 247).

11. Proprietarul unui loc înfundat nu poate exercità acțiunea prevăzută de art. 616 c. civ., în caz când locul a devenit înfundat prin chiar faptul proprietarului sau al autorului, cum este în cazul când locul a devenit înfundat în urma partajului. (Cas. I, No. 761/913; Jurispr. Rom., 1914, p. 98, Curier Jud. 16/914).

12. Dacă este adevărat că proprietarul unui loc, care are mai mulți vecini, dacă este tolerat de unul din ei a trece pe locul său, nu poate reclamà dela ceilalți vecini un drept de trecere pretinzând că locul său ar fi închis, nu tot astfel este când proprietarul unui loc are un singur vecin și fără altă posibilitate de eșire decât pe locul acestuia, de oarece în acest caz nu mai poate fi vorba de o toleranță ci de un drept legal.

Prin urmare, Tribunalul face o justă aplicare a art. 616 c. civ., când obligă pe Direcția C. F. să construiască o rampă practicabilă pentru exercițiul dreptului de trecere al reclamantului, constatând că locul acestuia este închis în sensul citatului articol, căci este așezat dealungul râului Bistrița, mărginindu-se de oparte cu acea apă, iar de celelalte părți cu locul Direcției C. F. (Cas. I, decizia No. 287, din 28 Apr. 1915, Jurispr. Rom., 1915, p. 405).

13. Art. 616 c. civ., — care stabilește servitutea legală în virtutea căreia proprietarul unui loc înfundat poate reclamà o trecere pe locul vecinului său pentru exploatarea fundului, — nu poate fi aplicat prin analogie și în cazul în care proprietarul reclamă dreptul de a trece pe proprietatea vecină spre a tencuì zidul construit pe

linia ce desparte ambele proprietăți. Un asemenea drept nefiind recunoscut de art. 616 și nici de vre un alt text de lege, el poate fi stabilit numai prin convenția dintre părți conform art. 620 c. civ. (Cas. I, decizia No. 540, din 7 Octombrie 1915, Jurispr. Rom., 39/915, p. 613, Curier Jud. 1915 p. 682).

14. O servitute de trecere stabilită cu ocazia unui partaj judiciar nu este stabilită de judecător întrucât numai proprietarul poate constitui servituțile autorizație de lege; ea are caracterul unei servituți convenționale, rezultând dintr'un acord necesar impus copartașilor în contractul judiciar intervenit între ei, ca o compensație și o urmare a drepturilor și obligațiilor rezultate din partaj.

Cu tot caracterul ei convențional și oneros, o asemenea servitute odată ce e constatată printr'o hotărîre judecătorească, devine opozabilă și terților dobânditori ai terenului supus ei, independent de transcrierea hotărîrei, deoarece hotărîrile judecătorești sunt declarative de drepturi și supuse transcripțiunei numai în cazurile excepționale prevăzute de art. 722 pr. civ.

Din caracterul oneros al unei asemenea servituți rezultă că ea nu se stânge ca servituțile legale odată cu încetarea necesității care a legitimat constituirea ei, ci subsistă după încetarea acestei necesități. (Cas. I, 313 din 8 Apr. 1921, Jurispr. Rom. 12—13 921, Pand. Rom. 1922, I, 122. Pand. Rom. 122, III, 59).

15. Conform art. 616 c. civ., proprietarul unui loc înfundat poate cere vecinului dreptul de trecere la calea publică cu îndatorirea de a-l despăgubi, trebuind făcută trecerea pe partea ce ar scurtà calea proprietarului închis. Acest principiu suferă derogațiunea arătată în art. 618 cod. civ., anume că judecata trebue a desemnà trecerea prin locul ce ar pricinuì o mai mică pagubă aceluia pe al cărui loc trecerea urmează a fi deschisă și deci a se ține seamă de interesul ambelor părți.

Partajul în mod voluntar nu e o culpă din partea părței, ca să nu mai poata beneficià de prevederile art. 616 întrucât nimănui nu se poate impune starea de indiviziune și dacă partajul s'ar fi făcut prin judecată situația terenului s'ar fi găsit tot ca azi, indiferent dacă aparțineà reclamantului sau fraților săi. Doctrina și jurisprudența franceză până la legiferarea art. 684, pe baza art. 683, corespunzător român 618, au soluționat în sensul că drumul dela terenul înfundat în urma partajului trebue să fie pus la dispoziție de copărtașii terenului primitiv și numai în caz când nu se poate face un drum comod se va adresà vecinilor necoproprietari ai terenului primitiv. In codul român nu se găsește text, totuși soluțiunile admise până la legiferare în Franța fiind echitabile și juridice, trebuesc aplicate și la noi. In speța deși drumul pe terenul intimatului, care există dela 1881 e mai lung cu 8 metri decât celalt care duce tot la calea pârâtului. totuși față de atâtea incoveniente ce ar rezultà prin deschiderea acestui din urmă drum urmează a se acordà dreptul de trecere pe drumul mai lung. (Trib. Dolj II, sent. civ. 753 din 923, Jur. Gen. 1924 No. 720).

16. Art. 616 din codul civil prevede că proprietarul al cărui loc este înfundat, poate reclamà o trecere pe locul vecinului său. Din cercetarea făcuta la fața locului se constată că amândoi reclamanții și-au construit case pe locuri, pe care ei singuri le-au înfundat, unul prin cumparare altul prin împărțeală. Astfel fiind, înfundătura nefiind naturală sau provenită dintr'un caz fortuit, ci din fapta reclamanților, aceștia nu pot cere drept de trecere pe proprietatea pârâtului. (Jud. Bălcești, jud. Vâlcea. Carte de judecată No. 64 din 28 Febr. 1924, Jur. Gen. 1924 No. 771).

17. A se vedeà : art. 480 cu nota 2 ; art. 619 cu nota 1 ; art. 620 cu nota 1.

Art. 617. — Trecerea trebuie regulat făcută pe partea ce ar scurtà calea proprietarului fondului închis, ca să iasă la drum. (Civ. 616, 618, 634 urm.; Civ. Fr. 683).

Text. fr. Art. 683. — Le passage doit régulièrement être pris du côté où le trajet est le plus court du fonds enclavé à la voie publique.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 29; III, ed. 5-a, p. 49;
BAUDRY ET CHAUVEAU. *Des biens*, 1053, 1055;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 757; ed. 1-a, III, p. 289;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 538 bis, II;
DEMOLOMBE, XII, 610;
HUC, IV, 395;

Laurent, VIII, 93;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 853, 854;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2920-2923.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 774 urm.; (XI, p. 86, 87, 89, 331, 332 nota);
Cantacuzino Matei, p. 155;
Nacu, I, p. 914.

Art. 618. — Cu toate acestea trebuie a se alege trecerea prin locul ce ar pricinuì o mai puțină pagubă acelui pe al cărui loc trecerea urmează a fi deschisă. (Civ. 617; Civ. Fr. 684).

Text. fr. Art. 684. — Néanmoins il doit être fixé dans l'endroit le moins dommageable à celui sur le fonds duquel il est accordé.

Doctrină străină.

Arntz, I, 1151, 1153-1156, 1159;
Aubry et Rau, I, ed. 5-a, § 181, p. 191; § 238, p. 4; § 243, p. 43-48, 51-54 · § 248, p. 47; § 251, p. 140; § 254, p. 166;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 929, 1044, p. 772; 1045, p. 774; 1046, p. 775; 1048, 1049, 1051, nota 2, 1052, 1056, p. 786; 1059-1061;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 758; ed. 1-a, III, p. 289;
Dalloz, *Rép.* Servitudes, 816 urm.; *Suppl.* Servitudes, 273 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, II, 537 bis, I-III; 538 bis, I, III; 539 bis II;
Demolombe, XI, 424; XII, 598, 600-602, 605-612, 614 bis, 615, 615 bis, 618, 621, 622, 624-627, 630-632, 635, 636 urm., 642, 643;
Duranton, V, 316, p. 316 urm.; 418, 420, 423 urm., p. 455 urm., 428, p. 458, 429, nota 2, 435, p. 464;
Garsonnet, *Pr. civ.*, I, § 132, p. 563;
Huc, IV, 392-394, 397, p. 488; 400;
Laurent. VII, 441; VIII, 73-76, 76 bis, 77, 79-82, urm., 89, 90, 92, 93, 96-101 urm., 106, 108-110 urm., 121 urm., 273;
Marcadé, II, 638 bis, 639, 640, 642, 643, 1805;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 853, 854, 855;
Pandectes Fr., *Enclave*, 3-5, 64 urm., 92 urm., 99 urm., 106 urm., 121, 169 urm., 175, 177, 211 urm., 268 urm., 273. 275 urm., 316 urm., 383, 389, 393, 395;
Planiol, I, ed, 3-a, No. 2920-2923;
Sirey, *Enclave*, 11, 21, urm., 25, 60, 67 urm., 125, 171, 172,. 179, 181, 183-186, 189, 209, 639 urm., 643, 644;
Thiry, I, 790, 792-794.

Doctrină românească.

Alexandresco III. part. I, ed. 2-a, p. 774 urm.; (XI, p. 86, 87, 89, 331, 332, nota);
Cantacuzino Matei, p. 155;
Nacu, I, p. 914, 915;

Jurisprudență.

1. A se vedeà Jurisprudența dela No. 15 sub. art. 616.

Art. 619. — Acțiunea de despăgubire, în cazul prevăzut prin art. 616 este prescriptibilă; iară trecerea trebuie să urmeze după prescripțiune, deși acțiunea de indemnitate nu s'ar mai puteà admite. (Civ. 581, 616, 624, 1890; Civ. Fr. 685).

Text. fr. Art. 685. — L'action en indemnité, dans le cas prévu par l'article 682, est prescriptible; et le passage doit être continué, quoique l'action en indemnité ne soit plus recevable.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 30; III, ed. 5-a, p. 51;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1061 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 757, 758;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 859 urm.; *Suppl.* Servitudes, 304 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE II, 539 bis, I;
DEMOLOMBE, VII, 635, 635 bis;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 853 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2920-2923.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 774 urm.; (XI, p. 225, 332 nota);
CANTACUZINO MATEI, p. 155;
NACU, I. p. 915, 916.

Jurisprudenţă.

1. După art. 624 c. civ. servituţile necontinue şi neaparente nu se pot stabilì decât prin titluri.

Prin urmare, servitutea de trecere intrând în cadrul unor asemenea servituţi întrucât nu este aparentă şi nu poate avea prin firea sa caracterul de continuitate, nu se poate stabilì decât prin titluri, afară de cazul când e vorba de un drum de trecere de la un teren înfundat, adică care nu are altă ieşire la drum public, caz în care servitutea se poate stabilì şi prin prescripţie.

Astfel dacă un teren mai are şi altă ieşire şi pe cale publică, acel teren neputându-se socotì ca înfundat, servitutea nu se poate stabilì prin prescripţie. (Judec. rurală Berevoeşti, ocol Domneşti. (Muscel) 30 din 19 Sept. 1912, Curier Jud. 77/913).

CAPITOLUL III.

Despre servitudinile stabilite prin faptul omului.

Secţiunea I. — *Despre osebite feluri de servituţi ce se pot stabili asupra bunurilor.*

Art. 620. — Este ertat proprietarilor a stabilì pe proprietăţile lor, sau în folosul proprietăţilor lor, verice servitute vor găsì de cuviinţă, pe cât timp aceste servituţi nu vor impune persoanei proprietarului fondului servient [1]) obligaţiunea unui fapt personal, şi pe cât timp aceste servituţi nu vor fi contrarii ordinei publice.

Uzul şi întinderea servitudinilor stabilite astfel se regulează prin titlul ce le constitue, şi în lipsă de titlu, după regulele următoare. (Civ. 5, 480, 568, 576, 621 urm., 968, 1075, 1080, 1412, 1471, 1798; Civ. Fr. 686).

Text. fr. Art. 686. — Il est permis aux propriétaires d'établir sur leurs propriétés, ou en faveur de leurs propriétés, telles servitudes que bon leur semble, pourvu néanmoins que les services établis ne soient imposés ni à la personne, ni en faveur de la personne, mais seulement à un fonds et pour un fonds, et pourvu que ces services n'aient d'ailleurs rien de contraire à l'ordre public.

L'usage et l'étendue des servitudes ainsi établies se règlent par le titre qui les constitue; à défaut de titre, par les règles ci-après.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 61, 71-73; III, ed. 5-a, p. 109, 110, 125-128;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1073, 1074, 1096, 1098;

1) Adică: a fondului care sufere servitutea.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 837;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 961 urm.; *Suppl.* Servitudes, 340 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 541 bis, III și V;
DEMOLOMBE, XI, 626; XII, 674, 686, 687, 694, 736, 742, 746, 759, 760, 764;
HUC, IV, 404, 407, 414;
LAURENT, VIII, 146, 157, 158, 166, 167, 171;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 855 urm., 869;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2928-2934.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 790 urm., 822 urm.; *Observație* sub. Trib. Ilfov, s. III, 383 din 8 Mai 903. Curier Jud. 46/904; *Observație* sub. Trib. Belfort (Haut-Rhin) 9 Sept. 1922. Pand Rom. 1924, III, 78; *Observație* sub Justiția de Pace din Pont-A-Mouson (Meurthe) 2 Aug. 922. Pand. Rom. 1924, III, 80;
CANTACUZINO MATEI, p. 170;
NACU, I, p. 917.

Jurisprudență.

1. Numai proprietarul poate dobândì o servitute în profitul fondului său, căci el singur are asupra fondului un drept permanent și vecinic Creditorul ipotecar, având numai un drept real, e fără calitate pentru a stipulà o servitute în folosul imobilului, ce-i este ipotecat, de oarece drepturile reale sunt timporare și, deci, nu pot procurà, acelora care le au, nici interes, nici calitatea, ca să poată obține un drept de servitute menit să folosească numai fondului. De asemenea, nici proprietarul, când își ipotecează imobilul său, nu poate constituì o servitute în folosul acelui imobil, pe un alt imobil al său; căci *nemini res sua servit*, astfel, creditorul ipotecar nu poate pretinde, în baza actului său de ipotecă, un drept de trecere, în favoarea fondului ce i s'a ipotecat pe un fond vecin al aceluiaș proprietar pe motiv că proprietarul singur ar fi constituit această servitute de trecere. (Trib. Ilfov, III, C. Jud. 46/904).

2. Din momentul ce dreptul de proprietate care este prin esența sa un drept real, nu poate fi exercitat în mod absolut de către proprietar, dânsul fiind supus la toate restricțiunile stabilite prin legi și regulamente, create în interes general și de utilitate publică, acelaș principiu urmează a se aplicà și în ceeace privește dreptul de servitute care ca și toate celelalte drepturi reale constitue un desmembrământ al dreptului de proprietate și este supus acelorаș regule ca și însuși dreptul de proprietate.

Cu toate că proprietarii sunt volnici a creà pe proprietățile lor orice servitute, acest drept încetează din moment ce se găsește în conflict cu o lege sau regulament de ordine publică și interes general care să împiedice exercițiul dreptului de servitute, întru cât legile și regulamentele de ordine publică au putere de a se aplicà și pentru trecut fără ca cei ce au dobândit drepturi să se poată plânge. (Trib. Ilfov IV, No. 155, 1914; Dreptul 1914, p. 251. Curier Jud. 66/915).

3. Servitutea legală, stabilită de art. 616 cod. civil, în virtutea căreia proprietarul unui loc înfundat poate reclamà o trecere pe locul vecinului său, pentru exploatarea fondului, nu poate fi aplicată prin analogie și în cazul în care proprietarul reclamă dreptul de a trece pe proprietatea vecină, spre a tencuì zidul construit pe linia ce desparte ambele proprietăți; un asemenea drept nefiind recunoscut de art. 616 cod. civil și nici de vreun alt text de lege, el poate fi stabilit numai prin convenția părților, conform art. 620 cod. civil. (Cas. s. I, decizia No. 540, 1915; Jurispr. Rom. 39/915, p. 613; Cureir Jud. 1915, p. 682).

4. A se vedeà: art. 476 cu notele 6, 7.

Art. 621. — Servituțile sunt stabilite sau în folosul clădirilor, sau în folosul pământului.—Cele de felul dintâi se numesc urbane, chiar când clădirile pentru cari servituțile sunt instituite se vor aflà nu numai în oraș dar și la țară; cele de al doilea fel se numesc rurale. (Civ. Fr. 687).

Text. fr. Art. 687. — Les servitudes sont établies ou pour l'usage des bâtiments, ou pour celui des fonds de terre.

Celles de la première espèce s'appellent *urbaines*, soit que les bâtiments auxquels elles sont dues, soient situés à la ville ou à la campagne.

Celles de la seconde espèce se nomment *rurales*.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1081;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 843;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p 859;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2893.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 615, 616, 789;
NACU, I, p. 170, 919.

Art. 622. — Servituțile sunt sau continue sau necontinue.

Servituțile continue sunt acelea al căror exercițiu este sau poate fi continuu, fără să aibă trebuință de faptul actual al omului; astfel sunt apăducele, scursurile apelor, ferestrele și altele asemenea. Servituțile necontinue sunt acelea cari au trebuință de faptul actual al omului spre a fi exercitate, astfel este dreptul de trecere, de a luà apă din fântână, de a paște vite și alte asemenea.

Servituțile sunt aparente sau neaparente. Servituțile aparente sunt acelea cari se cunosc prin lucrări exterioare, precum: o ușă, o fereastră, o apăducere; servituțile neaparente sunt acelea ce n'au semn exterior de existența lor, precum spre exemplu, proibițiunea de a zidì pe un fond, sau de a nu zidì decât până la o înălțime determinată. (Civ. 623—625, 627, 636 urm., 639 urm., 1349; Civ. Fr. 688, 689).

Text. fr. Art. 688. — Les servitudes sont ou continues, ou discontinues.

Les servitudes continues sont celles dont l'usage est ou peut être continuel sans avoir besoin du fait actuel de l'homme: tels sont les conduites d'eau, les égouts, les vues et autres de cette espèce.

Les servitudes discontinues sont celles qui ont besoin du fait actuel de l'homme pour être exercées: tels sont les droits de passage, puissage, pacage et autres semblables.

Text. fr. Art. 689. — Les servitudes sont apparentes, ou non apparentes.

Les servitudes apparentes sont celles qui s'annoncent par des ouvrages extérieurs, tels qu'une porte, une fenêtre, un aqueduc.

Les servitudes non apparentes sont celles qui n'ont pas de signe extérieur de leur existence, comme, par exemple, la prohibition de bâtir sur un fonds, ou de ne bâtir qu'à une hauteur déterminée.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 66-68; III, ed. 5-a, d. 117-120, 138;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1084, 1085, 1089, 1090;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 259;
COLIN ET CAPITANT ed. 2-a, I, p. 843;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 1095, 1117 urm., 1205; *Suppl.* Servitudes, 411 urm.;
DEMOLOMBE, XII, 704, 710, 712, 715, 718, 719;
HUC, IV, 445-447, 453;
LAURENT, VIII, 126-128, 130, 132, 136, 203;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 859, 860;
PLANIOL, I, ed. 3-a. No. 2894, 2897, 2898.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 615, 616, 789; (VII, p. 250 n. 4; XI, p. 79 n. 1); *Nota* sub. Trib. Aubresson (Creuse) 9 Ian. 1920. Jurispr. Gen. 24/1923 No. 1696;
CANTACUZINO MATEI, p. 171, 172;
NACU, I. p. 920.

Jurisprudenţă.

1. A se vedeà jurisprudenţa dela No. 3 sub. art. 612.

Secţiunea II. — *Despre modul cu care se stabilesc servituţile.*

Art. 623. — Servituţile continue şi aparente se dobândesc prin titlu sau prin posesiune de 30 ani. (Civ. 578 urm., 622, 1846 urm., 1890, 1894 urm.; Pr. civ. 722; Civ. Fr. 690).

Text. fr. Art. 690. — Les servitudes continues et apparentes s'acquièrent par titre, ou par la possession de trente ans.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 71, 74, 76, 77, 79, 80; III, ed. 5-a, p. 124, 128, 129, 131-133, 136-138, 188;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1094, 1100, 1104, 1173;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 175, 185, 230, 237, 262, 264;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 849, 887 urm., 909;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 977 urm., 1048 urm., 1089 urm., 1120 urm.; *Suppl.* Servitudes, 347 urm., 401 urm., 415;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 546 bis, I; 550 bis, I;
DEMOLOMBE. XII, 732, 755. 756, 774, 776-779, 781;
HUC, IV, 413, 419, 427;
LAURENT, VIII, 145 urm., 149, 151, 194;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 861;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2936-2959,

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 765 urm., 799, 800 urm., 803, 821 urm., 849, 853; (XI, p. 43, 73, 78, 225 t. şi n. 1, 229, 235); *Observaţie* sub. Jud ocol. Cloşani Jud. Mehedinţi 14 Dec. 1900. Curier Jud. 83/1901; *Observaţie* sub. Judec. ocol. I, Ploeşti 2144 din 1 Nov. 1901. Curier Jud. 46/1902; *Notă* sub Trib. Vassy, Haute Marne, 9 Dec. 1921, Jur. Gen. 1924, No. 1798; *Notă* sub Trib. Muscel, 2 Ian. 924. Jur. Gen. 1924 No. 2305;
CANTACUZINO MATEI, p. 127, 171, 172;
NACU, I, p. 922 urm., 925 urm.

Jurisprudenţă.

1. Când autorul părţei stipulează că deschiderea unor ferestre nu constitue un drept de servitute, ci numai o îngăduială cu drept de a se închide ferestrele la prima cerere, noul achizitor al imobilului, având cunoştinţă de o asemenea învoială, nu dobândeşte nici un drept în privinţa ferestrelor deschise chiar după o stăpânire îndelungată. (Cas. I, 312 Dec. 14 88, B. p. 1042).

2. Servitutea de vedere, prin ferestrele privatei e o servitute de ordine privată, ce nu e proibită nici prin lege, nici prin regulamentele municipale, care nu se ocupă de cât de hasnale, şi prin urmare susceptibilă de a fi dobândită prin prescripţie. (Cas. I, 311, Dec. 14 88, B. p. 1040).

3. Dreptul de vedere fiind regulat, prin art. 622, între servituţile continue şi aparenţi, servituţi ce, după art. 623, se dobândesc şi prin prescripţiune, judele de ocol în prima instanţă şi tribunalul în apel sunt competinţi să statueze în posesoriu asupra unei servituţi de vedere. (Cas. I, 371/Nov. 26/93, B. p. 325).

4. Servitutea de vedere este continuă şi aparentă; ea prin urmare conf. art. 623 c. civil, poate fi stabilită nu numai prin titlu dar şi prin o posesie de 30 ani. (Trib. Romanaţi 2 April. 1908. Revista Judiciară 30/908).

5. In materie de servituţi nu este admisă decât prescripţia de 30 ani şi aceasta numai pentru servituţile continue şi aparente. In adevăr, prin art. 623 din codul civil legiuitorul a dero-

gat dela termenii generali ai art. 1895 din codul civil, după care cel ce câştigă un imobil cu just titlu şi bună credinţă prescrie proprietatea lui prin 10 sau 20 ani şi a prevăzut că servituţile continue şi aparente se dobândesc prin titlu sau prin posesiune de 30 ani.

Prin urmare, Tribunalul interpretă şi aplică greşit art. 568 din procedura civilă, şi violează art. 623 din codul civil, când hotărăşte că partea care a cumpărat la licitaţie imobilul său a putut să dobândească servitutea de vedere asupra fondului vecin prin trecere de 5 ani dela executarea ordonanţei de adjudecare. (Cas. I, 8 Oct. 1912, B. p. 1647).

6. Potrivit art. 1853 c. civ., posesiunea ce se exercită prin simpla îngăduinţă nu constitue o posesiune de proprietar, astfel că o servitute exercitată timp de 30 de ani prin îngăduinţă, nu poate constituì un drept de servitute dobândit prin posesie în sensul art. 623 c. civ., şi există îngăduinţă oridecâteori actele de posesiune exercitate de proprietarul fondului dominant nu aduc un prejudiciu apreciabil proprietarului fondului servant şi când acesta din urmă nu are un interes serios de a se opune. (Trib. Ilfov I, No. 588, 1913; Dreptul 1914, p. 635).

7. Prin aplicarea regulei generale prevăzută de art. 1847 c. civ., pentru posesiunea cerută pentru a prescrie posesiunea servituţilor, ca să fie utilă şi să ducă la prescripţie trebue să cuprindă şi elementul intenţional adică să fie exercitată sub nume de proprietar, iar nu în mod precar şi prin simpla toleranţă, când nu se cauzează nici un prejudiciu apreciabil.

Astfel dacă se constată că nişte ferestre a căror desfiinţare se cere, aveau vedere numai pe acoperişul casei reclamantului, acest simplu fapt, neaducând nici un prejudiciu, nu s'a putut dobândi prin prescripţiune servitutea de vedere. (Cas. I, 425/914. Curier Jud. 3 915. Jur. Rom. 1914. p. 514).

8. Din prevederile art. 615 c. civ., rezultă prezumpţiunea că terenul pe care se face scurgerea streaşinilor unei case va aparţine proprietarului casei, prezumpţiune de fapt ce poate fi combătută cu proba contrarie, de oarece servitutea picăturei poate fi exercitată independent şi dobândită prin prescripţie, fără ca să implice necesarmente şi dreptul de proprietate asupra terenului pe care se face scurgerea streşinei.

Potrivit art. 634 c. civ., singurele schimbări care sunt interzise asupra unui imobil supus unei servituţi, sunt acelea ce tind a o restrânge sau micşorà, pentru raţiunea ca legiuitorul, ţinând seamă de interesele schimbătoare cu timpul ale proprietăţii, a voit să concilieze, în mod echitabil, drepturile proprietarului fondului dominant cu cea mai mică incomoditate a acelui ce suferă servitutea şi de aceea a autorizat lucruri care nu aduc nici un prejudiciu, în exerciţiul în sine, al dreptului de servitute şi deci nu poate constituì o turburare de posesiune.

Condiţiunile de formă, prevăzute de partea ultimă a art. 634, au a fi aplicate numai la cazul unui transport al servituţii din locul în care s'a exercitat, într'altul, nu însă şi la schimbarea autorizată prin partea întâia a acestui articol şi adusă numai în starea primitivă a servituţii. (Cas. I, No. 211, 1919; Jurispr. Rom. 1919, p. 858).

9. a) Vecinul care face plantaţii contrar regulei statornicită de art. 607 c. civ., creează o sarcină celuilalt fond, a cărui proprietate suferă din cauza existenţei acelor plantaţii. Prin urmare, prescripţia pe care o poate invocà autorul plantaţiilor, spre a dobândi dreptul acestor servituţi, este achizitivă iar nu liberatorie.

b) In baza acestui principiu, vecinul care a avut arbori ce cresc înalţi, la o distanţă mai mică decât doi metri de hotarul celuilalt vecin, dobândeşte prin prescripţia achizitivă dreptul de a păstrà acei arbori. (Trib. Muscel 2 Ian. 1924, Bul. Trib. Muscel 7/924, Jur. Gen. 1924. No. 2305).

10. A se vedeà: art. 607 cu nota 1; art. 608 cu nota 1; art. 612 cu notele 3, 7, 8, 9; art. 615 cu notele 1-3.

Art. 624. — Servituţile continue neparente, şi servituţile necontinue şi neparente[1]), nu se pot stabilì decât prin titluri. (Civ. 576, 616, 622, 623, 635, 645, 1845, 1847; Pr. civ. 722; L. pol. rur. Art. 16; Civ. Fr. 691).

Text. fr. Art. 691. — Les servitudes continues non apparentes, et les servitudes discontinues apparentes ou non apparentes, ne peuvent s'établir que par titres.

1) Textul francez se exprimă: *„şi servituţile necontinuie aparente sau neaparente"*.

La possession même immémoriale ne suffit pas pour les établir; sans cependant qu'on puisse attaquer aujourd'hui les servitudes de cette nature, déjà acquises par la possession, dans les pays où elles pouvaient s'acquérir de cette manière.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 77, 78, 81, 82; III, ed. 5-a, p. 134, 135, 138, 141;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1103-1105, 1110, 1112;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 174, 185, 230, 233, 237, 264;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 849, 887 urm.;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 902 urm., 977 urm., 1048 urm. 1075 urm., 1089 urm., *Suppl.* Servitudes, 312 urm., 347 urm., 395 urm., 401 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 546 bis, II;
DEMOLOMBE, XII, 788, 789, 791, 792, 797;
HUC, IV, 413;
LAURENT, VIII, 196, 196 bis. 207 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 862 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2938, 2945, 2946.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 814; (I, ed. 2-a, p. 122; VII, p. 250 n. 4; XI, p. 79, 83); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 244; *Observație* sub. Jud. ocol. Cloșani Jud. Mehedinți 14 Dec. 1920. Curier Jud. 83/1901; *Observație* sub. Judec. ocol. I, Ploești 2144 din 1 Nov. 1901. Curier Jud. 46/1902; *Observație* sub. Judec. rurala Berevoești ocol. Domnești (Muscel) 30 din 19 Sept. 912. Curier Jud. 77/913; *Observație* sub. Judec. ocol. Zatreni-Vâlcea 664 din 11 Iulie 1919, Tribuna Juridică 37, 38/919; *Nota* sub. Trib. Aubresson (Creuse) 9 Ian. 1920. Jurispr. Gen. 24/923. No 1696;
CANTACUZINO MATEI, p. 171;
GHIKA ȘERBAN AL., *Nota* sub. Cas. I, 313 din 8 Aprilie 1921. Pand. Rom. 1922-I-122;
MAMIGONIAN V., *„Servituțile necontinue aparente"*. Pagini Juridice 62/1910;
NACU, I, p. 922 urm.;
POPESCU N. ION, *„Servituți aparente necontinue și dovada lor"*. Pagini Juridice 59/1910;
ȘTEFĂNESCU G. NICOLAE, *„Servituți aparente necontinue și dovada lor"*. Pagini Juridice 26/1910.

Jurisprudență.

1. Dacă nu e în chestiune validitatea dreptului de trecere, ci numai turburarea posesiunei exercițiului acestui drept, care dă loc unei acțiuni posesorii, tribunalul care se bazează numai pe depozițiile martorilor, fără a pune în discuțiune titlul lui, nu violează art. 524 c. civ. (Cas. I, 309/Sept. 22/90, B. p. 993).

2. Dreptul de trecere, după art. 622, este regulat în clasa servituților necontinue, servituți cari după art. 623 combinat cu art. 624, nu pot fi stabilite de cât prin titluri. (Galați I, 50, Mart. 27/92, *Dr.* 31/92), de unde consecința că asemenea servituți ne putând fi dobândite prin prescripțiune, posesiunea lor nu poate da loc la acțiunea posesorie. (Cas. I, 371/Nov. 26/93; Cas. I, 3/Ian. 10/92, B. p. 7; Cas. I, 246/Iun. 4/91, B. p. 698; Cas. I, 145/Mart. 22/91, B. p. 325), și existența lor nu se poate dovedì cu martori. (Cas. I, 186/Mai 22/92, B. p. 473; Cas. I, 346/Sept. 23/91, B. p. 964). Și nu se poate admite că posesiunea unei servituți necontinue poate să dea loc la acțiunea posesorie nici în cazul când s'ar pretinde că prin ea s'ar fi dobândit servitutea înaintea codicelui civil, sub imperiul legiuirei Caragea, după cari atari servituți erau prescriptibile, căci judecătorul de ocol nu ar puteà în acest caz să statueze de cât pronunțându-se asupra prescripțiunei, adică judecând chestiunea proprietăței, ceeace, după art. 66 din legea judecătoriilor de ocoale exclude limitele competinței sale. (Cas. I, 246/Iun. 4/91, B. p. 698).

3. Dreptul de trecere fiind regulat după art. 622 C. civil în clasa servituților necontinue, care, după art. 623 comb. cu 624, nu pot să fie stabilite decât prin titluri, urmează de acì că asemenea servituți, ne putând fi dobândite prin prescripție, posesia lor nu poate da loc la acțiunea posesorie și existența lor nu se poate dovedì cu martori. (Cas. I, 50/94, B. p. 102).

4. Judecătorul acțiunii posesorii are calitatea și competința să se ocupe de însuși titlul constitutiv al servituții, ce face obiectul acțiunii și să respingă o atare acțiune, când constată că terenul, asupra căruia reclamantul cere să-și exercite o servitute de trecere, este de domeniu public, care nu poate da loc la acțiunea posesorie, neputându-se dobândì prin prescripție. (Cas. I, 91/94, B. p. 235).

5. Dreptul de trecere, fiind o servitute aparentă dar necontinuă, nu se poate stabilì decât prin titluri emanate de la proprietarul sau autorii proprietarului fondului supus şi, în lipsă de titluri, exerciţiul de trecere, oricât de repetat şi îndelungat ar fi, nu poate servì de temei nici pentru a intentà, nici pentru a respinge o acţiune posesorie, căci un asemenea exerciţiu nu presupune un drept de servitute, ci un simplu drept de toleranţă, de păsuire. (Cas. I, 170 98. B. p. 689).

6. Dispoziţiile art. 623 şi 624 nu sunt aplicabile decât la servituţile stabilite prin faptul omului, iar în privinţa acelora stabilite prin lege, precum este dreptul de trecere în favoarea proprietarului unui loc înfundat, titlul unei asemenea servituţi, fiind în lege chiar, nu este necesitate pentru dobândirea ei decât de a se dovedì faptul că locul este înfundat. (Cas. I, 277/902, B. p. 776).

7. Servitutea de trecere fiind o servitute necontinuă, ea nu se poate dobândì sub imperiul actualului cod civil decât prin titluri, iar nu şi prin prescripţiune. Prin urmare, o servitute de trecere nu se puteà dobândì sub codul lui Caragea prin prescripţia de 10 ani, decât dacă ar fi constatat că termenul prescripţiei a fost împlinit înainte de punerea în aplicare a codului civil actual. (Cas. I, 669 din 3 Oct. 1912, B. p. 1626, Curier Jud. 81/912 şi 12/913).

8. Deşi, în principiu, servitutea de trecere, fiind presupusă a se exercità prin toleranţa proprietarului imobilului aservit, nu se poate dobândì prin prescripţiune şi nici nu poate servì de bază nici acţiunei posesorii, însă atunci când reclamantul produce în sprijinul quasi-posesiunei sale, din partea proprietarului imobilului aservit sau a autorilor acestuia, un titlu necontestat prin care i s'a constituit servitutea, sau când stabileşte existenţa servituţii prin destinaţiunea proprietarului, prin aceasta dânsul face să dispară prezumţia de toleranţă a quasiposesiunei sale şi deci dobândeşte dreptul la acţiunea posesorie.

Prin urmare, cu drept cuvânt Tribunalul declară admisibilă acţiunea posesore, când constată că servitutea de trecere a fost constituită prin destinaţiunea autorului comun al proprietarilor acelor două imobile vecine, destinaţiune care echivalează cu titlu. (Cas. I, No. 131. 1914. Jurispr. Rom., 1914, p. 180, Curier Jud. 30 914).

9. Legiuitorul când a încuviinţat exerciţiul acţiunilor posesorii, s'a bazat de sigur că posesiunea duce la prescripţie, care e un mijloc, potrivit art. 645 c. civ., de a dobândì proprietatea.

Potrivit art. 623 c. civ., servituţile continui şi aparente se dobândesc şi prin posesiune de 30 ani, iar potrivit art. 624 c. civ., servituţile necontinui şi neaparente nu se pot dobândì decât prin titluri; prin urmare aceste din urmă servituţi neputând fi dobândite prin prescripţie, este indiscutabil că nici acţiunile posesorii relativ la exerciţiul lor, fără existenţa unui titlu, nu pot fi admisibile pentru că posesiunea are de scop prescripţia, iar prescripţia, întrucât exerciţiul posesiunii acestor servituţi este considerat de lege ca de simplă toleranţă şi cu titlu precar, nu poate constituì un titlu pentru dobândirea lor. (Trib. Dorohoi, sent. 67 din 12 Aprilie 1921. Jur. Gen. 1923. No. 1072).

10. A se vedeà: art. 616 cu notele 5, 8; art. 619 cu nota 1.

Art. 625. — Destinaţiunea proprietarului ţine loc de titlu în privinţa servituţilor continue şi aparente. (Civ. 622, 623, 626, 627; Civ. Fr. 692).

Text. fr. Art. 692. — La destination du père de famille vaut titre à l'égard des servitudes continues et apparentes.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, III, p. 85, 87, 88; III, ed. 5-a, p. 147, 150, 151;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 1125, 1221;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 979 urm.;
Demolombe, XII, 579;
Laurent, VIII, 183;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 864, 865;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2960, 2962.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 3-a, p. 799 urm., 808 urm.; *Observaţie* sub. Judec. ocol. II Iaşi, 49 din 13 Ian. 904. Curier Jud. 39/904; *Observaţie* sub. Trib. Belfort (Haut Rhin), 9 Sept. 1922, Pand. Rom. 1924, III, 78;
Cantacuzino Matei, p. 173;
Nacu, I, p. 929.

Jurisprudenţă.

1. Odată constatat că drumul ce s'a închis de o parte există dejà şi că erà deschis de părintele lor, ca atare intimatul are un titlu faţă cu recurentul, derivând din destinaţia proprietarului, conform art. 625; şi astfel fiind, neexistând interes de a se şti dacă drumul erà public sau privat, întru cât intimatul aveà un drept de la autorul său asupra acelui drum, şi legea nefăcând o distincţiune în această privinţă bine şi corect a urmat curtea când a recunoscut intimatului dreptul de servitute de trecere. (Cas. I, 112, Mart. 16/93, B. p. 257).

2. Servituţile, stabilite prin destinaţiunea proprietarului, fiind întemeiate pe consimţimântul tacit al părţilor contractante, aceasta exclude existenţa unui titlu, şi deci, necesitatea de a-l transcrie. (Trib. Ilfov III, C. Jud. 44/903).

3. In regulă generală, după art. 625 c. civ., ca o servitute să fie constituită prin destinaţiunea proprietarului, legea cere ca ea să fie continuă şi aparentă, însă, prin excepţiune dela această regulă, art. 627 c. civ. permite ca proprietarul să poată creà prin destinaţiunea sa şi o servitute necontinuă dacă această servitute se manifestă printr'un semn văzut şi dacă actul, care constată separaţiunea imobilelor, nu conţine nici o rezervă sau restricţiune atingătoare de servitute.

Prin urmare, când Tribunalul constată că autorul comun al proprietarilor celor două imobile vecine, făcând testamentul prin care separà cele două imobile vecine ce a lăsat copiilor săi, nu a adus nici o modificare părţii din zidul despărţitor, înţelegând prin această tăcere să transforme starea de fapt într'una de drept, adică să creeze în favoarea casei lăsate unuia din copii o servitute de trecere, cu drept cuvânt hotărăşte Tribunalul că existenţa unei asemenea servituţi nu poate fi contestată. (Cas. I, decizia No. 131, din 26 Febr. 1914; Jurispr. Rom. 1914, p. 180, Curier Jud. 30/914).

4. Servitutea de vedere fiind continuă şi aparentă, poate fi creată nu numai prin titlu sau prescripţie ci şi prin destinaţia părintelui de familie, adică actul prin care proprietarul a două fonduri stabileşte între ele o stare de fapt, care ar constituì o servitute dacă ar aparţine la doi proprietari diferiţi, (v. Baudry-Lacantinerie, I, 181, p. 982 şi Planiol, I, 2960).

Pentru crearea în acest fel a unei servituţi de vedere sunt necesare două condiţiuni: 1) Ca cele două fonduri actualmente despărţite să fi aparţinut aceluiaşi proprietar; 2) Ca acesta să fi pus lucrurile în starea din care a rezultat servitutea.

Dacă în principiu *„nemini res sua servit"* şi nu poate fi vorba de o servitute cât timp un imobil aparţine proprietarului său, servitutea începe în momentul în care acest imobil este împărţit prin succesiune sau când o parte a lui e înstrăinată, căci la starea de fapt, ce e la baza servituţii, nu se mai opune sus zisul adagiu de drept.

Acest mod de creare a servituţii nu este însă decât în putinţa proprietarului; uzufructuarul, locatarul sau un terţiu nu-l pot crea decât cu consimţământul aceluia. (J. oc. II Urban Bucureşti, 1093/922, Jur. Gen. 1923 No. 81).

Art. 626. — Nu poate fi destinaţiune a proprietarului decât numai când se va dovedì că cele două fonduri acum despărţite au fost averea aceluiaşi proprietar, şi că printr'însul s'au pus lucrurile în starea din care a rezultat servitutea. (Civ. 625, 627, 638; Civ. Fr. 693).

Text. fr. Art. 693. — Il n'y a destination du père de famille que lorsqu'il est prouvé que les deux fonds actuellement divisés ont appartenu au même propriétaire, et que c'est par lui que les choses ont été mises dans l'état duquel résulte la servitude.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 83-85; III, ed. 5-a, p. 144-147;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1117, 1118;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 980;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 1006 urm.; *Suppl.* Servitudes, 367 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 548 bis, I şi II;
DEMOLOMBE, XII, 811, 812, 814, 827;
HUC, IV, 426;

Laurent, VIII, 174, 177, 178, 181;
Marcadé, art. 694, n. 3;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 864, 865;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2960, 2962.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 799 urm., 808 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 173;
Nacu, I, p. 929.

Jurisprudenţă.

1. Proprietarul unui fond poate stabilì pe o parte din el o sarcină în profitul celeilalte părţi, şi de îndată ce acele părţi vor încetà de a mai fi proprietatea aceleiaş persoane, serviciul stabilit se va schimbà în adevărată servitute, ca şi cum ar fi fost stabilită prin titlu. Art. 626 Cod. civil cuprinde şi aceasta ipoteză în definiţiunea destinaţiunei proprietarului. (Trib. Roman, *Dr.* 48/901).

Art. 627. — Dacă proprietarul a două proprietăţi, între care există un semn văzut de servitute, înstrăinează una din proprietăţi, fără ca contractul să conţină nici o convenţiune atingătoare de servitute, ea urmează de a existà într'un mod activ sau pasiv în favoarea fondului înstrăinat, sau asupra fondului neînstrăinat[1]). (Civ. 622, 625, 626, 633, 1349; Civ. Fr. 694).

Text. fr. Art. 694. — Si le propriétaire de deux héritages entre lesquels il existe un signe apparent de servitude, dispose de l'un des héritages sans que le contrat contienne aucune convention relative à la servitude, elle continue d'exister activement ou passivement en faveur du fonds aliéné ou sur le fonds aliéné.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, III, p. 83, 85-87; III, ed. 5-a, p. 144, 147-150;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 1116, 1123, 1124;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 980 urm.;
Dalloz, *Rép.* Servitudes, 1018 urm.; *Suppl.* Servitudes, 380 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, II, 549 bis;
Demolombe, XII, 821, 826;
Huc, IV, 424;
Laurent, VIII, 176;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 865 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2963, 2981.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 861 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 814 nota); *Observaţie* sub. Judec. ocol. II, Iaşi, 49 din 13 Ian. 1904. Curier Jud. 39/904;
Cantacuzino Matei, p. 173, 175;
Nacu, I, p. 930.

Jurisprudenţă.

1. Asemănat art. 627 din codul civil, dacă proprietarul a două proprietăţi, între care există un semn văzut de servitute, înstrăinează una din proprietăţi, fără ca contractul să conţină vre-o convenţiune atingătoare de servitute, ea urmează de a existà, într'un mod activ sau pasiv, în favoarea fondului înstrăinat, sau asupra fondului neînstrăinat. Astfel, când între două proprietăţi ale aceluiaş proprietar, din care una nu are eşire şi trecere la stradă decât pe cealaltă proprietate, există o poartă, acest semn exterior al ser-

1) Din eroare se zice: *„neînstrăinat"* în loc de *„înstrăinat"*, cum este şi în textul art. francez 694 corespunzător.

vituței de trecere face ca, la separațiunea acestor două fonduri, servitutea de trecere să urmeze a existà, dacă contractul, prin care s'a înstrăinat una din proprietăți, nu conține nici o convențiune relativă la servitute, căci tăcerea păstrată de părți la redactarea actului prin care s'a separat proprietățile, față cu semnul aparent de servitute, face să dispara îndoiala, ce ar fi născut din caracterul discontinuu al servituței de trecere. E rațional și echitabil a se crede că, dacă părțile n'ar fi voit să consimtă la stabilirea unei servituți, ar fi avut grija de a o spune formal în actul ce constată separațiunea fondurilor. Așa dar, în acest caz, cumpărătorul fondului, în favoarea căruia există servitutea de trecere, poate cere să se recunoască judecătorește acest drept de trecere prin celalt fond, producând în dovedire actul de separațiune al celor doua fonduri, spre a se vedeà dacă conține sau nu vre-o clauză relativă la această servitute. (Trib. Ilfov III, C. Jud. 46/904).

2. Din cauza raporturilor de bună vecinătate între proprietari, servitutea de trecere fiind presupusă a se exercità prin toleranța proprietarului imobilului aservit, o asemenea servitute, în principiu nu se poate dobândì prin prescripțiune și nici nu poate servì de bază unei acțiuni posesorii; atunci însă când reclamantul produce în sprijinul quasi posesiunei sale din partea proprietarului imobilului aservit sau a autorilor acestuia un titlu necontestat prin care i s'a constituit servitutea, sau când stabilește existența servituței prin destinațiunea proprietarului, prin aceasta dânsul face să dispară prezumțiunea de toleranță sau precaritate a quasi posesiunei sale și prin urmare dobândește dreptul la acțiunea posesorie.

Prin urmare, când tribunalul constată că servitutea de trecere a fost constituită prin destinațiunea autorului comun, al proprietarilor celor două imobile, destinațiune care echivalează titlu, cu drept cuvânt declară admisibilă acțiunea posesorie.

In regulă generală după dispozițiile art. 625 c. civ., pentru ca o servitute să fie constituită prin destinațiunea proprietarului, legea cere ca ea să fie continuă și aparentă, că însă, prin excepțiune dela această regulă art. 627 c. civ. permite ca proprietarul să poată creià prin destinațiunea sa și o servitute necontinuă, dacă această servitute se manifestă printr'un semn văzut și dacă actul care constată separațiunea imobilelor nu constitue nicio rezervă sau restricțiune atingătoare de servitute. (Cas. I, decizia No. 131 din 26 Febr. 1914; Jurispr. Rom., 1914, p. 180; Curier Jud. 30/1914, p. 252).

3. A se vedeà: art. 626 cu nota 1.

Art. 628. — Titlul constitutiv al servituței, în privința servituților ce nu se pot dobândì prin prescripțiune, nu poate fi înlocuit decât prin un titlu de recunoașterea servituței și dat din partea proprietarului locului servit[1]). (Civ. 623, 624, 1189 urm., 1200, 1205; Civ. Fr. 695).

Text. fr. Art. 695. — Le titre constitutif de la servitude, à l'égard de celles qui ne peuvent s'acquérir par la prescription, ne peut être remplacé que par un titre récognitif de la servitude, et émané du propriétaire du fonds asservi.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 75: III, ed. 5-a, p. 131;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1095;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 185;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 995; *Suppl.* Servitudes, 358 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 550 bis, II;
DEMOLOMBE, XII, 757, 757 bis
HUC, IV, 428;
LAURENT, VIII, 152, 152 bis;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 861.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 803, 819 urm.; (VII, p. 240); *Observație* sub. Trib. Ilfov s. III, 383 din 8 Mai 903. Curier Jud. 46/904;
NACU, I, p. 924, 925.

1) Din eroare se zice: *„servit"*, în loc de *„aservit"*.

Art. 629. — Când se stabilește o servitute se înțelege că se acordă totdeodată și toate mijloacele spre întrebuințarea ei. Astfel servitutea de a luà apă din fântâna altuià trage cu sine și dreptul de trecere. (Civ. 630 urm.; Civ. Fr. 696).

Text. fr. Art. 696. — Quand on établit une servitude, on est censé accorder tout ce qui est nécessaire pour en user.

Ainsi la servitude de puiser de l'eau à la fontaine d'autrui, emporte nécessairement le droit de passage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 89; III, ed. 5-a, p. 152, 153;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1126;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 835;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 1141 urm.; *Suppl.* Servitudes, 425 urm.,
DEMOLOMBE, XII, 831, 832;
LAURENT, VIII, 250;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 869;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2964.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 825 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 173, 174;
NACU, I, p. 932.

Jurisprudență.

1. A se vedeà art. 612 cu notele 6, 10.

Secțiunea III. — *Despre drepturile proprietarului fondului cărui se cuvine servitutea.*

Art. 630. — Acelui [1]) cărui se cuvine o servitute are dreptul a face toate lucrările trebuincioase spre a se sluji cu dânsa și spre a o păstrà. (Civ. 629, 631 urm., 635; Civ. Fr. 697).

Text. fr. Art. 697. — Celui auquel est due une servitude, a droit de faire tous les ouvrages nécessaires pour en user et pour la conserver.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1129, p. 851;
DEMOLOMBE, XII, 833, 835, 839, 841;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 869;
PANDECTES FR., *Servitudes*, 1845, 1859;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2966.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 515, 828 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 170, 174;
NACU, I, p. 983.

Jurisprudență.

1. A se vedeà art. 635 cu notele 1 și 2.

Art. 631. — Aceste lucrări se fac cu cheltuiala sa, iară nu cu cheltuiala proprietarului fondului supus, afară numai când

1) Din eroare se zice aci „*acelui*" în loc de „*acela*" cum este și în textul francez.

se va stabilì altfel în titlul de stabilitatea servituței. (Civ. 630, 632; Civ. Fr. 698).

Text. fr. Art. 698. — Ces ouvrages sont à ses frais, et non à ceux du propriétaire du fonds assujetti, à moins que le titre d'établissement de la servitude ne dise le contraire.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 89-91; III, ed. 5-a, p. 154-156;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1130;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 555 bis, I;
DEMOLOMBE, XII, 874, 876, 880;
HUC, IV, 432 bis;
LAURENT, VIII, 242, 244;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 870;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2966.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 515, 828 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 170, 174;
NACU, I, p. 933.

Art. 632. — In cazul chiar unde proprietarul fondului supus este însărcinat prin titlu a face cu cheltuiala sa lucrările trebuincioase pentru a se servì de servitute sau a o păstrà, el poate totdeauna a se scutì de această sarcină, lăsând fondul supus în dispozițiunea proprietarului fondului cărui se cuvine servitutea. (Civ. 503, 593, 631; Civ. Fr. 699).

Text. fr. Art. 699. — Dans le cas même où le propriétaire du fonds assujetti est chargé par le titre de faire à ses frais les ouvrages nécessaires pour l'usage ou la conservation de la servitude, il peut toujours s'affranchir de la charge, en abandonnant le fonds assujetti au propriétaire du fonds auquel la servitude est due.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 90; III, ed. 5-a, p. 154;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1131;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 744, 842, 987;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 1146 urm.; *Suppl.* Servitudes, 428 rm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 555 bis, I și II;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 39;
DEMOLOMBE, XII, 883, 885;
HUC, IV, 432 bis;
LAURENT, VIII, 245-247;
MARCADÉ, art. 699;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 870;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2967.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 515, 828 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 170, 174;
NACU, I, p. 918, 933.

Art. 633. — Dacă proprietatea pentru care s'a stabilit [1]) s'ar împărțì, servitutea rămâne tot aceeași pentru fiecare parte,

1) Aci din greșeală de tipar, lipsește cuvântul „*servitutea*".

fără ca fondul supus să se îngreuneze. Astfel de va fi un drept de trecere, toţi devălmaşii vor fi îndatoraţi a-l exercità prin acelaşi loc. (Civ. 616 urm., 627, 635, 653, 728, 1062 urm.; Civ. Fr. 700).

Text. fr. Art. 700. — Si l'héritage pour lequel la servitude a été établie vient à être divisé, la servitude reste due pour chaque portion, sans néanmoins que la condition du fonds assujetti soit aggravée.

Ainsi, par exemple, s'il s'agit d'un droit de passage, tous les copropriétaires seront obligés de l'exercer par le même endroit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III p. 96; III, ed. 5-a, p. 162;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1138;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 836;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 1188 urm.; *Suppl.* Servitudes, 461 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 556;
DEMOLOMBE, XII, 858-863;
HUC, IV, 436, 438;
LAURENT, VIII, 279, 280, 283;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 871;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2970.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 833 urm.; (X, p. 340);
CANTACUZINO MATEI, p. 174;
NACU, I, p. 933.

Art. 634. — Proprietarul fondului supus servituţei nu poate face nimic spre a-i scădeà întrebuinţarea sau a i-o îngreunà. Astfel nu poate schimbà starea locurilor, nici strămutà exercitarea dintr'un loc într'altul, decât acela unde servitutea a fost din început stabilită. Cu toate aceste, dacă acea stabilire primitivă a devenit mai împovărătoare proprietarului fondului supus, sau dacă îl opreşte a-şi face pe dânsul reparaţiuni folositoare, va puteà oferì proprietarului celuilalt fond un loc ce ar aveà aceeaşi înlesnire pentru exercitarea drepturilor sale, şi acesta nu va puteà refuzà. (Civ. 578, 617, 618, 1128; Civ. Fr. 701).

Text. fr. Art. 701. — Le propriétaire du fonds débiteur de la servitude ne peut rien faire qui tende à en diminuer l'usage ou à le rendre plus incommode.

Ainsi, il ne peut changer l'état des lieux, ni transporter l'exercice de la servitude dans un endroit différent de celui où elle a été primitivement assignée.

Mais cependant, si cette assignation primitive était devenue plus onéreuse au propriétaire du fonds assujetti ou si elle l'empêchait d'y faire des réparations avantageuses, il pourrait offrir au propriétaire de l'autre fonds un endroit aussi commode pour l'exercice de ses droits et celui-ci ne pourrait pas le refuser.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p, 29, 97-100; II, ed. 5-a, p. 164-168;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1140-1144, 1146;
COLIN ET CAPITANT. ed. 2-a, I, p. 835, 836;

DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 1170 urm., 1180; *Suppl.* Servitudes, 425 urm.;
DEMOLOMBE, XII, 845, 887, 888, 893, 895, 899, 901, 904, 905;
HUC, IV, 440, 441;
LAURENT, VIII, 205, 271, 274, 275;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 872;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2965, 2971.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 835 urm.; *Observație* sub. Trib. Versailles (Seine et Oise), 4 Ian. 1923. Pand. Rom. 1924-III-79;
CANTACUZINO MATEI, p. 174;
NACU, I, p. 933.

Jurisprudență.

1. După art. 634 numai proprietarului fondului supus servituții i se acordă dreptul în oare-care cazuri a strămută exercițiul servituței din un loc într'altul. (Cas. I, 374/Oct. 15/71. B. p. 347).

2. Dacă se stabilește că servitutea a consistat numai în dreptul de trecere prin curte, fără a se preciză anume direcția trecerei, nu se scade întrebuințarea servituții prin facerea unor construcțiuni în acea curte, când prin aceasta nu se oprește dreptul de trecere. (Cas. I, 145/Mart. 22/91, B. p. 326).

3. Dacă prin actul de vânzare a unui loc care se învecinează cu imobilul vânzătorului, acesta și-a rezervat dreptul de lumină prin ferestrele imobilului său asupra fondului vândut, în asemenea caz instanța de fond nu denaturează contractul dintre părți, când dispune desființarea lucrărilor făcute de cumpărător cari aduc o vătămare exercițiului dreptului de servitute a vânzătorului. (Cas. I, 692 din 13 Dec. 1910. Jurisprudența 5/911. Bul. p. 1717).

4. Dacă în interesul esteticei și salubrității unui oraș, un regulament comunal poate impune anumite restricțiuni exercițiului dreptului de proprietate, de acì nu urmează că un asemenea regulament trebue interpretat în senzul că a înțeles a liberà un fond aservit de orice servitute legalmente dobândită de proprietarul vecin, nesocotind astfel principiul inviolabilității drepturilor reale imobiliare.

Prin urmare, când tribunalul declară desființată o servitute de vedere între două fonduri vecine, prin aplicarea regulamentului comunal și pe considerațiuni străine dispozițiilor art. 634 cod. civil, cum ar fi lipsa de prejudiciu pentru proprietarul fondului dominant, violează atât citatul articol, cât și art. 480 și 481 cod. civil. (Cas. I, 251 din 26 Martie 1913. B. p. 666. Curier Jud. 56/913).

5. Dacă instanța de fond constată că reclamantul are în favoarea fondului său o servitute de vedere pe fondul vecinului, în acest caz reclamantul are dreptul ori și când să ceară proprietarului fondului aservit respectarea obligațiunilor impuse de lege de a nu-l împiedicà în exercițiul acelei servituți, indiferent dacă clădirea, în favoarea căreia erà instituită, ar fi fost ruinată sau nu.

Prin urmare, Tribunalul comite exces de putere și violează art. 634, 636 și 637 c. civ., când hotărăște că într'un asemenea caz reclamantul nu ar aveà dreptul să pretindă dărâmarea clădirilor ce-i împiedecau vederea, de oare ce casa sa erà ruinată și nelocuită. (Cas. s. I, decizia No. 741, din 13 Dec. 1913; Jurispr. Rom. 1914, p. 97, Bul. p. 2274).

6. Servitutea de vedere fiind un drept real, nu se poate stinge sau desființà decât în cazurile expres arătate de lege.

Prin urmare, un regulament comunal care, în interesul esteticei și salubrității orașului, impune anumite restricțiuni dreptului de proprietate, nu poate să desființeze drepturile de servitute reală dobândite de părți cu mult înainte de decretarea lui. (Cas. s. unite, No. 10, 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 484; Dreptul 1915, p. 475).

7. Potrivit art. 634 c. civ., singurele schimbări cari sunt interzise asupra unui imobil supus unei servituți, sunt acelea ce tind a o restrânge sau micșorà, pentru rațiunea că legiuitorul ținând seamă de interesele schimbătoare cu timpul ale proprietății, a voit să concilieze, în mod echitabil, drepturile proprietarului fondului dominant cu cea mai mică incomoditate a acelui ce suferă servitutea, și de aceea a autorizat lucruri cari nu aduc nici un prejudiciu în exercițiul în sine, al dreptului de servitute și deci nu poate constituì o turburare de posesiune.

Condițiunile de formă, prevăzute de partea ultimă a art. 634, au a fi aplicate numai la cazul unui transport al servituței din locul în care s'a exercitat într'altul, nu însă și la schimbarea autorizată prin partea întâia a acestui articol și adusă numai în starea primitivă a servituței. (Cas. I, decizia civilă, No. 211, din 3 Octombrie 1919; Jurispr. Rom. 1919, p. 858).

8. Art. 612 și 613 c. civil prevăd că

nimeni nu poate aveà vedere sau ferestre spre vedere, nici balcoane ori alte asemenea lucrări asupra proprietății vecinului, de nu va fi o distanță de 9 dm., între zidul pe care se deschid aceste vederi și proprietatea vecină.

Dacă această obligațiune legală, deși prevăzută sub titlul servituților stabilite de lege n'ar constitui totuși o servitute propriu zisă, ci mai curând o simplă restricțiune a dreptului de proprietate, reclamată de necesități sociale pentru a se concilià interesele respective ale proprietarilor vecini, totuși, independent de caracterul juridic al acestei obligațiuni nimic nu se opune ca vecinii să accepte o lucrare de vedere mai oneroasă depășind condițiunile legale, și într'un asemenea caz, nu va mai puteà fi vorba numai de o mărginire a dreptului de proprietate, ci de servitute activă asupra fondului către care se exercită vederea, care se poate dobândì fie pe calea unei convențiuni, fie prin prescripțiunea de 30 ani, întru cât servitutea de vedere este o servitute continuă și aparentă ce poate fi dobândită și prin prescripție, conform art. 622 și 623 c. civ. In acest caz, potrivit art. 634 c. civ. proprietarul fondului supus servituței de vedere nu poate face nimic spre a-i scădeà întrebuințarea sau a o îngreuià. (Cas. I, 1088 din 2 Nov. 1923. Jur. Gen. 1924. No. 234).

9. A se vedeà : art. 601 cu nota 1; art. 612 cu notele 6, 10.

Art. 635. — Insă și acela ce are un drept de servitute nu-l poate întrebuințà decât după cuprinderea titlului său, fără a puteà face nici în fondul supus servituței, nici în fondul pentru care servitutea este înființată, vre-o schimbare împovărătoare celui dintâiu fond. (Civ. 481, 578, 620 urm., 634, 636, 969; Civ. Fr. 702).

Text. fr. Art. 702. — De son côte, celui, qui a un droit de servitude ne peut en user que suivant son titre, sans pouvoir faire ni dans le fonds qui doit la servitude ni dans le fonds à qui elle est due, de changement qui aggrave la condition du premier.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, III, p. 92-95, 100; III, ed. 5-a, p. 156-162, 168;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 1134, 1135;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I. p. 835;
Dalloz, *Rép.* Servitudes, 1141 urm.; *Suppl.* Servitudes, 425 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, II, 535 bis, I; 553;
Demolombe, XII, 578, 783, 784, 784 bis, 848, 849, 866-868;
Huc, IV, 442;
Laurent, VIII, 225, 236, 237, 261;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 872;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2965.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 631, 841 urm.; *Observație*, sub. Trib. Versailles (Seine et Oise), 4 Ian. 1923. Pand. Rom. 1924-III-79;
Cantacuzino Matei, p. 174;
Nacu, I, p. 934.

Jurisprudență.

1. Din cuprinsul art. 630 și 635 rezultă clar că proprietarul fondului dominant nu poate să facă lucrări, pentru exercițiul dreptului de servitute, asupra fondului supus acelei servituți de cât în limitele stabilite pentru exercitarea unui asemenea drept, fie prin titlu constitutiv, fie prin prescripțiune. (Cas I, 239/Mai 31/91, B. p. 628).

2. Un drept de moară este o adevărată servitute care autoriză pe proprietarul vadului de a face toate lucrările necesare pentru exercițiul dreptului său. Insă un drept de servitute nu poate fi exercitat de cât în condițiunile pe cari le autoriză titlul constitutiv sau posesiunea care a condus la dobândirea servituții prin prescripțiune *(tantum praescriptum quantum possessum)*. Astfel, proprietarul fondului dominant nu poate face nici o schimbare împovărătoare pentru fondul supus. Acest principiu este înscris formal în art. 635. Prin urmare, drep-

tul de moară nu autoriză pe proprietarul vadului să schimbe în mod împovărător pentru fondul supus exercițiul servituții sale. (Apel Buc. III, 198, Oct. 20/90, *Dr.* 45/91).

3. Exercițiul unei servituți constituite prin prescripție, nu se poate întinde peste limitele în care s'a posedat și prescris, conform regulei „tantum praescriptum quantum possesum". De unde urmează că cel ce a obținut o servitute, cum ar fi acea de vedere prin o fereastră, nu poate, fără consimțimântul proprietarului fondului aservit, să deschidă o a doua fereastră, la o altă înălțime, chiar în dimensiunile și condițiunile celei dintâi, nici să schimbe dimensiunea cunoscută a ferestrei, în privința căreia servitutea a fost dobândită prin prescripție. Prin urmare se violează art. 635 combinat cu art. 637 din c. civil, când tribunalul refuză cererea reclamantului de a reduce exercițiul servituței la limitele și proporțiunile în care a fost constituită, sub cuvânt că nici dimensiunea mai mare a ferestrei în etajul superior, nici deschiderea unei noui ferestre în etajul superior, nu ar constitui o agravare a servituței. (Cas. I, 377/98, B. p. 1286).

4. Potrivit dispozițiunilor art. 635 c. civil, proprietarul fondului dominant nu poate să întrebuințeze servitutea de cât după întinderea titlului său, fără a puteà face vre-o schimbare care să împovăreze condiția fondului aservit. Astfel, cel ce are stabilită în sarcina fondului vecin o servitute de vedere, nu este în drept a exercità această servitute de cât cu dimensiunile și numărul de ferestre așà cum au fost stabilite prin titlul constitutiv al servituței, fără să le poată mărì dimensiunile sau să le înmulțească numărul. (Jud. oc. V, Buc. *Dr.* 59/912, p. 478).

Secțiunea IV. — *Despre modul stingerei servituților.*

Art. 636. — Servituțile încetează când lucrurile se găsesc în astfel de stare, încât servitudinea nu se mai poate exercità. (Civ. 481, 557, 576, 601, 634 urm., 637, 1156; Civ. Fr. 703).

Text fr. Art. 703. — Les servitudes cessent lorsque les choses se trouvent en tel état qu'on ne peut plus en user.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, III, p. 100, 101; III, ed. 5-a, p. 169;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 1149, 1150;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 986;
Dalloz, *Rep.* Servitudes, 1210 urm.; *Suppl.* Servitudes, 479 urm., 485;
Demolombe, XII, 965, 966, 971, 1059;
Huc, IV, 457, 458;
Laurent, VIII, 290;
Marcadé, art. 703;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 874;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2975.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 855 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 175;
Nacu, I, p. 934;
Rădulescu Siliu, *Observație* sub. Cas. Fr., 17 Nov. 1908. Dreptul 67/1912.

Jurisprudență.

1. Dacă instanța de fond constată că reclamantul are în favoarea fondului său o servitute de vedere pe fondul vecinului, în acest caz reclamantul are dreptul ori și când să ceară proprietarului fondului aservit respectarea obligațiunilor impuse de lege de a nu-l împiedecà în exercițiul acelei servituți, indiferent dacă clădirea, în favoarea căreia erà instituită, ar fi fost ruinată sau nu.

Prin urmare, Tribunalul comite exces de putere și violează art. 634, 636 și 637 c. civ., când hotărăște că într'un asemenea caz reclamantul nu ar aveà dreptul să pretindă dărâmarea clădirilor ce-i împiedecau vederea, de oare ce casa sa erà ruinată și nelocuită. (Cas. I, No. 741 din 13 Dec. 1913; Jurispr. Rom. 1914, p. 97. Bul. p. 2274).

Art. 637. — Ele renasc dacă lucrurile sunt restabilite într'un chip încât servituțile să se poată exercità, afară numai

de nu ar fi trecut un spaţiu de timp îndestulător spre a se puteà presupune că s'a desfiinţat servitutea, după cum se zice la art. 640. (Civ. 601, 636, 639, 1798, 1890; Civ. Fr. 704).

Text. fr. Art. 704. — Elles revivent si les choses sont rétablies de manière qu'on puisse en user; à moins qu'il ne se soit déjà écoulé un espace de temps suffisant pour faire présumer l'extinction de la servitude, ainsi qu'il est dit à l'article 707.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 101-103; III, ed. 5-a, p. 170-173;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1151;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 986, 991;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 1215 urm.; *Suppl.* Servitudes, 485 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 562 bis, II, III şi V;
DEMOLOMBE, XII, 974, 979, 980, 1012;
HUC, IV, 459;
LAURENT, VIII, 298, 304;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 874;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No, 2975.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 855 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 175;
NACU, I, p. 934;
RĂDULESCU SILIU, *Observaţie* sub. Cas. Fr., 17 Nov. 1908. Dreptul, 67/1912;

Jurisprudenţă.

1. Dacă instanţa de fond constată că reclamantul are în favoarea fondului său o servitute de vedere pe fondul vecinului, în acest caz reclamantul are dreptul ori şi când să ceară proprietarului fondului aservit respectarea obligaţiunilor impuse de lege de a nu-l împiedicà în exerciţiul acelei servituţi, indiferent dacă clădirea, în favoarea căreia erà instituită, ar fi fost ruinată sau nu.

Prin urmare, Tribunalul comite exces de putere şi violează art. 634, 636 şi 637 c. civ., când hotărăşte că într'un asemenea caz reclamantul nu ar aveà dreptul să pretindă dărâmarea clădirilor ce-i împiedecau vederea, de oare ce casa sa erà ruinată şi nelocuită. (Cas. I. No. 741 din 13 Dec. 1913; Jurispr. Rom. 1914, p. 97. Bul. p. 2274).

Art. 638. — Orice servitute este stinsă, când fondul către care este datorită şi acela ce o datoreşte cad în aceeaşi mână. (Civ. 557, 626, 627, 1154, 1798; Civ. Fr. 705).

Text. fr. Art. 705. — Toute servitude est éteinte lorsque le fonds à qui elle est due, et celui qui la doit, sont réunis dans la même main.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 103, 104; III, ed. 5-a, p. 173, 174;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1154;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 989;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 1222 urm.; *Suppl.* Servitudes, 488 urm.;
DEMOLOMBE, XII, 984-986;
DURANTON, V, 662-664;
LAURENT, VIII, 301;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 874, 875;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2981, 2982.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 861 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 490; VI, p. 802); *Observaţie* sub. Trib. Versailles, 4 Ian. 1923. Pand. Rom. 1924-III-79;
CANTACUZINO MATEI, p. 175;
NACU, I, p. 935.

Art. 639. — Servitutea este stinsă prin ne-uz în curs de treizeci ani. (Civ. 580, 623, 640 urm., 1800, 1842, 1847, 1864—1890 urm., 1895; Civ. Fr. 706).

Text. fr. Art. 706. — La servitude est éteinte par le non-usage pendant trente ans.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 105, 106; III, ed. 5-a, p. 174-177;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1156, 1163-1165;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 191, 443;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 990, 993;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 565 bis;
DEMOLOMBE, XII, 795, 979, 992, 1004, 1015, 1019;
DURANTON, V, 564 urm.;
HUC, IV, 461, 462;
LAURENT, VIII, 314, 317;
MARCADÉ, art. 706;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 875;
PLANIQL, I, ed. 3-a, No. 2977.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 859, 866 urm., (XI, p. 98 n. 1, 144, n. 3, 145, 218, 225, 235);
CANTACUZINO MATEI, p. 175;
NACU, I, p. 935.

Art. 640. — Acești treizeci de ani se numără după osebite feluri de servituți, sau din ziua de când[1]) a încetat de a se folosi de dânsa când este vorba de servituți necontinue, sau din ziua de când s'a făcut un act contrariu servituței continue. (Civ. 601, 622 urm., 636 urm.; Civ. Fr. 707).

Text. fr. Art. 707. — Les trente ans commencent à courir, selon les diverses espèces de servitudes, ou du jour où l'on a cessé d'en jouir, lorsqu'il s'agit de servitudes discontinues, ou du jour où il a été fait un acte contraire à la servitude, lorsqu'il s'agit de servitudes continues.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 104-106, 109, 110; III, ed. 5-a, p. 174-176, 181-183;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1158, 1159, 1173;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 986, 991;
DALLOZ, *Rép.* Servitudes, 1228 urm.; *Suppl.* Servitudes, 490 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 566;
DEMOLOMBE, XII, 759, 1006, 1009, 1013, 1014, 1043, 1056;
HUC, IV, 456, 461;
LAURENT, VII, 72; VIII, 307, 308, 311, 316, 336, 338;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 876 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2977.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 866 urm.; (XI, p. 98 n. 1, 144 n. 3, 145, 218, 225, 235);
CANTACUZINO MATEI, p. 175;
NACU, I, p. 936.

Art. 641. — Modul servituței se poate prescrie ca și servitutea, și cu acelaș chip. (Civ. 639 urm.; Civ. Fr. 708).

1) Cuvântul „*l'on*“ din textul art. francez corespunzător, n'a fost tradus de legiuitorul nostru.

Text. fr. Art. 708. — Le mode de la servitude peut se prescrire comme la servitude même, et de la même manière.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, III, p. 108, 109; III, ed. 5-a, p. 179-181;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 1169;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 992;
Dalloz, *Rép.* Servitudes, 1253 urm.; *Suppl.* Servitudes, 505 urm.;
Demante et Colmet de Santerre, II, 507;
Demolombe, XII, 994, 1028, 1029, 1031;
Huc, IV, 461, 465;
Laurent, VIII, 328, 329 urm.;
Marcadé, art. 708;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 879 urm.;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2979.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 2-a, p. 881 urm.;
Nacu, I, p. 936.

Art. 642. — Dacă proprietatea în folosul cărei s'a stabilit servitutea este a mai multor coproprietari, întrebuinţarea din partea unuia popreşte prescripţiunea în privinţa celorlalţi. (Civ. 643, 1057, 1058, 1872, 1875; Civ. Fr. 709).

Text. fr. Art. 709. — Si l'héritage en faveur duquel la servitude est établie, appartient à plusieurs par indivis, la jouissance de l'un empêche la prescription à l'égard de tous.

Doctrină străină.

Aubry et Rau, III, p. 106; III, ed. 5-a, p. 177;
Baudry et Chauveau, *Des biens*, 1166 urm.;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 991; II, p. 195;
Demolombe, XII, 907-910, 998;
Huc, IV, 466;
Mourlon, ed. 7-a, I, p. 879;
Planiol, I, ed. 3-a, No. 2987, 2988.

Doctrină românească.

Alexandresco, III, part. I, ed. 8-a, p. 877 urm.;
Cantacuzino Matei, p. 174, 175;
Nacu, I, p. 174, 936.

Art. 643. — Dacă dintre coproprietari se găseşte unul în contra cărui prescripţiunea nu s'a putut aplică, precum un minor, acela păstrează dreptul tutoror celorlalţi coproprietari. (Civ. 786, 1876; Civ. Fr. 710).

Text. fr. Art. 710. — Si parmi les copropriétaires il s'en trouve un contre lequel la prescription n'ait pu courir, comme un mineur, il aura conservé le droit de tous les autres.

Doctrină străină.

Baudry et Chauveau, *Des biens*, 1166 urm.;
Colin et Capitant, ed. 2-a, I, p. 991; II, p. 195;
Dalloz, *Rép.* Servitudes, 1231 urm.; *Suppl.* Servitudes, 492;
Demante et Colmet de Santerre, II, 568 bis, II;

DEMOLOMBE, XII, 999;
HUC, IV, 466;
LAURENT, VIII, 322;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 879;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2987, 2988.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 877 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 808; VI, p. 173; XI, p. 179, 204);
CANTACUZINO MATEI, p. 174;
NACU, I, p. 937.

Jurisprudenţă.

1. In principiu, servituţile fiind indivizibile şi fiecare din coproprietari având, prin urmare, drept la întreaga servitute, urmează că suspensiunea prescripţiunei, admisă în favoarea unuia, face să profite pe toţi coproprietarii. (Cas. I, 157/905. B. p. 352).

2. Dacă art. 643 din codul civil, în materie de servituţi, face să profite pe toţi coproprietarii de suspensiunea admisă în favoarea unuia dintr'înşii, cauza este că servituţile fiind indivizibile, conservarea dreptului unuia are de efect conservarea dreptului întreg, şi această dispoziţiune excepţională, fiind întemeiată pe natura dreptului de servitute, nu poate fi întinsă la drepturi divizibile. (Cas. I, 14 Febr. 1911. B. p. 168).

Sfârşitul volumului întâi.

TABLA MATERIILOR

TABLA MATERIILOR
CUPRINSE IN VOLUMUL I.

(A se vedeà la sfârşitul celui de al patrulea volum, tabla detaliată pentru întreaga materie cuprinsă în toate volumele)

CARTEA II.

Despre bunuri şi despre osebitele modificaţiuni ale proprietăţii.